DE LIBERTATE
ECCLESIÆ
IN CONFERENDO ECCLESIASTICA BENEFICIA
NON MODO CLERICIS INDIGENIS, VERUM ETIAM EXTRANEIS,

A C

DE IMMUNITATE
BENEFICIARIORUM MERE SIMPLICIUM
A PERSONALIS DEBITO RESIDENTIÆ.

O P U S

Nùnc primò editum, in quatuor Tomos diſtinctum, & Sacrâ Eruditione
plenè refertum; in quo adversùs modernos Impugnatores

I P S A R U M

LIBERTATIS, ET IMMUNITATIS

Rationibus Scripturalibus, Theologicis, Petitis ex SS. Patribus, & ex Sac. Conciliis,
Legalibus tandem, Hiſtoricis, & Politicis, claro, & eleganti eloquio, probatur,

Quod liberum, & licitum eſt Eccleſię, illiuſq; Miniſtris, atquè in primis Romano Pontifici ejuſdem Eccleſię Capiti, necnon Epiſcopis, aliiſque omnibus, tàm Ordinariis, tàm Delegatis Beneficiorum Collatoribus, atquè ad ea Nominatoribus, ipſa Beneficia, non modò Clericis Indigenis, verùm etiàm Extraneis impertiri.
Et quòd Beneficiarii merè ſimplices à Reſidentiæ perſonalis debito ſunt immunes.

UNIVERSIS EPISCOPIS, ET ORDINARIIS LOCORUM,

Eorumque Vicariis, Præſulibus, Abbatibus, Miniſtris, & Conſiliariis Principum, Senatoribus, Judicibus,
Theologis, Juriſconſultis, Cauſidicis, Politicis, Hiſtoricis, & Eruditis, cunctis demùm
Beneficiorum Collatoribus, & Patronis, tàm Eccleſiaſticis, quàm Laicis,
valdè utile, & reſpective neceſſarium.

AUCTORE ILLUSTRISS. ET REVERENDISS. DOMINO

JOANNE BAPTISTA BRASCHIO

CÆSENATEN. EPISCOPO SARSINÆ, COMITE BOBII.

T O M U S II.

CONTINENS RATIONES, ET PROBATIONES PRÆFATÆ LIBERTATIS,
A Sæculo Decimoquarto uſque ad noſtram ætatem coadunatas. Ac quid ſpeciale dicendum ſit
de beneficiis Eccleſiaſticis Regni Neapolitani, Feudalis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ.

SANCTISS. AC BEATISS. PATRI PAPÆ

CLEMENTI XI.

Chriſti Vicario, Petri Succeſſori, Hierarchæ Eccleſiæ, Chriſtianorum Patri, omniumque Benefactori, humillimè dedicatus.

L U G D U N I, MDCCXVIII.

Superiorum permiſſu, & privilegio.

SANCTISSIME,
AC
BEATISSIME PATER.

LOquar ad Dominum, cùm sim pulvis, & cinis*, inquiebat Abraham, Deum Altissimum allocuturus [a]. Elinquem se paritèr profitebatur Jeremias, ad facienda verba coram ipso Deo Israel invitatus [b]. Eloquii sè tardioris esse censebat Moyses [c]; Sibi Seraphim, quos vidit Isaias, faciem alis aureis contegebant [d]; Sui tandèm sermonis copiam exerere non audebant, & Petrus in navi [e], & Paulus in viâ [f], & Publicanus in Templo [g], voces in conspectu Domini prolaturi. Tantundèm & mihi esset nùnc agendum, BEATISSIME PATER, dùm coràm Vobis, qui Dei vices in terris meritissimè retinetis [h], de hoc Volumine, Sanctitati Vestræ dicando, humili sensu verba compono. Ecquis etenìm apud Vos digno valeat sermone profari, qui estis ex munere, *omnium Christianorum Pater, & Doctor?* [i] Quis *ad Vestræ Serenitatis piissimam præsentiam* [l] sè fiducialitèr audeat inclinare, ac Vobis, qui ex merito virtutis propriæ, tùm Scientias, tùm

(a) *Genesis c.18. num.28.*

(b) *Jerem. cap.1. num.6.*

(c) *Exodi cap.4. num.10.*

(d) *Isaiæ cap.6. num.2.*

(e) *Lucæ cap.5. num.9.*

(f) *Act. Apost. cap.9. num.6.*

(g) *Lucæ cap.18. num.13.*

(h) *Cap. quarto de translat. cap. fundamenta de elect. in 6 S.Thom 2.2. qu.88.art.12.ad 3. S. Bernardin. in Marial p.3 serm 3*

(i) *Concil. Florent. sess. 25. in liter union. Bzov. de Pont f.cap.23.*

(l) *Hincmar. Laudunen. Joanni PP. 8. in Concil. Trecens. ann. 878.*

tùm totum Literatorum ordinem decoratis; Lucubrationes quaslibet exhibere? Ea eſt Dignitatis Veſtræ altitudo, ea celſitudo Sapientiæ; ut nec altera ſine metu, nec altera ſine periculo, tàm ad legenda nova ſcripta, quàm ad eadem protegenda, ritè valeat provocari. Quid namque non eximium in Codicibus eſſe debet, Veſtro Nomini dedicandis; quando Vos, & apex divinæ potiùs, quam humanæ dignitatis extollit (m): & multifariæ doctrinæ culmen eruditiſſimis quibuſque hominum anteponit? Silendum igitur potiùs mihi eſſet, quam non excellentiſſimè perorandum: & meliùs fortè apud Vos conticeſceret hic meus Liber, quàm Veſtræ Gloriæ præſentibus officiis obſequioſiſſimè conſecretur. Veruntamèn mè quamvis tanta Sublimitatis Veſtræ, ac Sapientiæ *terreat magnitudo*; *invitat tamèn humanitas* (n): Et ubi oris facundia, ubi Operis pretium deeſt; Materiæ meritum, negotii gravitas, cauſæ tandem sè ſubrogat argumentum. Lacerata Eccleſiæ *Libertas*, atque *Immunitas*, per plures libros, & libellos, nuper è typis egreſſos, per quos & Almæ Sedis Veſtræ poteſtati, quæ à Deo eſt (o), multum detrahitur: & cunctorum Antiſtitum, aliorumque omnium, qui habent ab Eccleſiâ, ut ſacras præbendas, ac beneficia valeant diſpenſare, auctoritas vellicatur; exiguitatis meæ zelum incendit: & ut eorum dicteria pro viribus coerceret, allexit: per quæ quanta ſit facta pernicies, CLEMENTIÆ *Veſtræ pietas non ignorat* (p). Labori ergò manum appoſui: jamque Opere ad complementum perducto; en ſecundum Tomum, quem compegi, ad ſacra Veſtigia Sanctitatis Veſtræ proſterno. *Quoniam ſiquidèm Divina providentia Veſtram elegit Sanctitatem, cui Eccleſiam ſuam regendam committeret; ad nullum alium rectiùs refertur, ſi quid contrà Catholicam fidem, &* diſciplinam *oritur in Eccleſiâ, ut ejus auctoritate corrigatur: nec ulli alii tutiùs, ſi quid contrà errorem reſpondetur, oſtenditur, ut ejus prudentiâ examinetur* (q). Gratum ſit igitur *Majeſtati Veſtræ* (r), mu-

(m) *Gloſ. in d. cap fundamenta V. homini, & in Clementin. proœm. V. Papa Cornel. à Lapid. in Matth. 16. 19. V. Dices.*

(n) *S. Hieron. epiſt 57. ad Damaſum.*

(o) *Matth. 16. 19. Joan. 21. 15. Cap. novit. de Judic. Turrecrem. lib. 2. Sum. Eccl. c. 44.*

(p) *S. Petr. Damian. l. 1 1. epiſt. 10. ad Alexandr. 2.*

(q) *S. Anſelm. Cãtuar. Urbano 2. in libr. de Incarn. Verbi cap. 1.*

(r) *Monachi Carthuſiæ epiſt. ad Innoc. PP. 2. lect. in Conc. Remenſ. ann. 1131.*

munuſculum, quod exhibeo: ſit acceptum obſequium, quod humilitèr hìc exerceo. Nimiùm namque non præſumo, ſed Vobis reddo quod debeo, hunc qualemcumque conatum ingenioli mei Veſtræ nuncupans Sanctitati. *Attendat autem à Deo inſtitutum Veſtræ* CLEMENTIÆ *faſtigium* (s), non tàm Operis tenuitati, quàm ſiccitati argumenti: & quidquid elegantiæ, ac ſumptuoſitatis, procumbente ad pedes Veſtros, deficit in Volumine; ſuâ benignè ſuppleat probitate. Si non aliud, hoc ſaltèm habeat in pretio, quod ſolo intuitu defendendæ *Libertatis*, & *Immunitatis* Eccleſiaſticæ, nimiis jàm noſtro ſæculo vexationibus afflictarum; unus adverſus plures Antagoniſtas exilis ego, ac *humi repens*, *atque infirmus*, *& vix ullius momenti* (t); corde nihilominùs magno, pro viribus pugnaturus, in arenam deſcendi: & id inprimis aggreſſus ſum, ut ſartatecta jura Veſtræ Cathedrę cuſtodirem, quam veneror, quam adoro, quam ſempèr optavi poſſe aliquâ puſillitatis meæ operoſitate percolere: nàm *niti viribus*, *& matrem Eccleſiam labore aſſiduo adjuvare; certè decet: & cuicumque Præſulum convenit* (u). His operam dans, ſi non egi quod debui; feci tamen quod potui: & *ſi quid minùs peritè, aut parùm cautè fortè poſui; emendari cupio à Vobis, qui Petri fidem, & cathedram retinetis* (x). Sed jàm in genua provolutus, à patientiâ Veſtrâ eloquio ſermonis mei diutius fatigandâ, deſiſto: meque meæ relinquens *Mediocritati* (y). Veſtrâ Vos honorans in *Majeſtate* (z); oris officia ſilentio reverenti commuto: Ac Sanctam Beatitudinem Veſtram toto corde peroptans *hìc*, *& in æternum valere* (aa); ſuper ſacris Pedibus Veſtris venerabundus oſcula impono. Sarſinæ ex Epiſcopio v. Kalend. Septembris 1717.

(s) *Agatho PP. epiſt. ad Cōſtantin. Pogonat. Imper.*

(t) *S. Auguſt. Tract. 36. in Joann.*

(u) *Jacob. Card. Papienſ. epiſt. 321.*

(x) *S. Hieron. epiſt. ad Damaſ.*

(y) *Epiſcopi Concil. Carthag. epiſt. ad Innoc. PP. 1. quę eſt 90. inter epiſt. S. Auguſt.*

(z) *B. Petrus Cluniac. Innocentio PP. 2. lib. 4. ep. 9.*

(aa) *Adventius Metenſis Nicolao PP. 1. Card. Baron. ann. 863. n. 50.*

Humil.[mus] *Devotiſ.*[mus] *& Obſeq.*[mus] *Servus*
Joannes Baptiſta Epiſcopus Sarſinæ.

NON EST PERSONARVM ACCEPTOR DEVS,

SED IN OMNI GENTE,

QVI TIMET EVM, ET OPERATVR JVSTITIAM,

ACCEPTVS EST ILLI. *Act. Apost. cap.* 10. *n.* 34.

SERIES CAPITUM,

Quæ in hoc Secundo Tomo continentur.

SÆCULUM CHRISTI QUINTODECIMUM.

SÆCULUM CHRISTI XVI.

SÆCULUM CHRISTI XVII.

CA-

SÆCULUM CHRISTI XVIII.

DE PENSIONIBUS, BULLIS, ANNATIS, ET QUINDENNIIS.

DE METHODO DISPENSANDI BENEFICIA.

CA-

DE MANDATIS APOSTOLICIS, DE REGULIS CANCELLARIÆ, DE CONCORDATIS, ET DE PRIMIS PRECIBUS.

DE SPECTANTIBUS PECULIARI MODO AD REGNUM NEAPOLITANUM, EJUSQUE BENEFICIA.

ARBOR REGUM NEAPOLIS.

DE PRAGMATICIS, ET INVESTITURIS REGNI, FAVENTIBUS ADMISSIONI EXTRANEORUM.

CA-

DE FUNDATIONE BENEFICIORUM REGNI NEAPOLIS.

DE ASSENSU REGIO, VEL REGIO EXEQUATUR.

SÆ-

SÆCULUM CHRISTI XV.

C A P U T I.

In quo ex Conciliis Constantiensi, & Basileensi: *nèc non ex contentionibus, quę fuerunt intèr* Martinum Papam V., & Uladislaum Regem Poloniæ: *atque intèr* alios Papas, *ac* Reges Galliæ, *probatur Ecclesiæ libertas, in conferendo Ecclesiastica beneficia, non modo Clericis indigenis, verum etiam extraneis.*

S U M M A R I U M.

1 *Ob tres, de Pontificatu certantes, opus fuit coalescere* Concilium Constantiense, *in quo, Schismate absumpto, electus est Martinus V.*

2 *In hoc Concilio statutum est, ne translationes Episcoporum, & Abbatum fiant absque magnâ, & justâ causâ, cognitâ, & approbatâ.*

3 *Concilium ipsum reprobat dissentientium, & approbat consentientium translationem, si justa causa concurrat.*

4 *Jurgium habuit Martinus Papa cum* Uladislao Rege Poloniæ, *vetante, ne extraneis beneficia paterent, in ejus Regno.*

5 *In epistolâ ad Regem Papa significat, se liberè Ecclesias in aliis Regnis conferre, etiam extraneis.*

6 *Indulta si alicubi sunt, repellentia extraneos, posteriora erunt Martino V. Non est novitas provehere extraneos ad beneficia, sed potiùs eos repellere.*

7 *Ajunt Contradictores, prius Casimirum, indè Uladislaum Reges Poloniæ obstitisse extraneis, & Papam, quæ tùnc egit; egisse, ut Cardinali Brandæ faveret habenti beneficia in Poloniâ.*

8 *Poloni eo tempore alibi beneficia possidebant, ergò viceversâ etiam extraneis patere debebat accessus ad Polonica.*

9 *Usque ad Sæculum XI. in Poloniâ cuncti Episcopi erant Itali. A capitulis electi, confirmabantur à Papâ.*

10 *Constitutio Regis Casimiri, extraneis obsistens, non habuit effectum. Rex quoque Uladislaus libertati Ecclesiæ tandèm acquievit.*

11 Concilium Basileense, *ab initio legitimum, posteà spurium, incubuit deprimendę Sedis Apostolicę potestati.*

12 *Textus Concilii Basileensis innuitur, præscribentis modum, & qualitates, in beneficiis, & beneficiariis attendendas.*
13 *Dictum Concilium jubet admitti Clericos, nedùm de ipsâ diœcesi, sed etiam aliundè. Nullus est canon coarctans collationem ad Clericos ejusdem Regni.*
14 *In eodem Concilio prohibetur, ne Papa, illiusve Legatus, reservationes Ecclesiarum faciant, Quæ sanctio nulla fuit.*
15 *Nihilominus Concilium admittit, ut Papa disponat de aliquibus beneficiis, pro suo arbitrio: ergò etiam favore extraneorum.*
16 *Decernit Concilium, Cardinales Romanę Ecclesiæ ex diversis Christianitatis regionibus assumendos. Cardinalatus est beneficium.*
17 *Hoc tempore fuit edita* Pragmatica sanctio *Caroli VII. Regis Galliæ, quæ missa fuit Conciliabulo Basileensi approbanda.*
18 *Eugenius Papa IV. Pragmaticam improbavit, Regemque requisivit, ut ab inceptis desisteret. Andegavensi Ecclesiæ Præsulem ex se præfecit.*
19 *Quâ de re graves literas dedit ad Renati Andegavensis uxorem, quem dignitate Regis Neapolis decoraverat.*
20 *Pragmaticam ipsam sanctionem quis Regum Francię adinvenerit? Quę solum provisionalitèr de beneficiis decernebat, salvâ legitimo Papę reverentiâ.*
21 *Affertur pars edicti Caroli VI. quo provisiones beneficiorum dat electoribus, collatoribus, & præsentatoribus, proscriptis reservationibus Apostolicis.*
22 *Carolus VII. juravit de patris edicto servando, aliud edictum adiiciens; mox quievit, indè novum condidit edictum, extraneis obsistens.*
23 *Eugenius IV. Papa hęc omnia damnavit. Rex convocatis Præsulibus in Urbe Bituricensi, Pragmaticam sanctionem promulgavit.*
24 *His initiis prodiit ipsa Pragmatica, quam variis epithetis detestativis qualificarunt Pontifices. Clerus Gallię universalitèr eam non acceptavit.*
25 *Ludovicus XI. juravit Pragmaticam delere, si perveniret ad Regnum: quâ de rè interpellatus à Pio Papa, promissis stetit.*
26 27 *Refertur epistola, quam Ludovicus* XI. *præfatus Rex Francię Pio Papę II. scripsit, pro abrogandâ Pragmatica sanctione.*
28 *Epistola Cardinalis Papiensis ad Regem, de Pragmaticæ abolitione refertur. Quid Rex ipse, indè Ludovicus XII. egerint pro eâdem rursùs excitandâ.*
29 *Monitorium Julius II. edidit in Concilio Lateranensi V. adversùs Pragmaticam sanctionem, pro illâ penitùs abrogandâ.*
30 31 *In Concordato Gallicano intèr Leonem Papam X., & Franciscum I. Regem Gallię, Pragmatica sanctio fuit abrogata.*
32 *Pragmatica sanctio, vel ut in suâ origine salvans reverentiam Sedi Apostolicę, vel ut abrogata, non obest, sed potiùs proficit extraneis.*
33 *Hæc Pragmotica nihil Contradictoribus favet, Papa in Concilio eum abolivit. Rex à Parlamentis Gallię ratihabitionem abrogationis elicuit.*
34 *Ex totâ serie successus Pragmaticę sanctionis, ejusque abolitionis, comprobatur libertas Ecclesiæ, præficiendi beneficiis etiam extraneos.*

1. *URBS*

1. VRBS *fortitudinis nostræ Sion Salvator, murus, & antemurale* totius laboris nostri (*a*), quo auspice præcedens Tomus à Primo Sæculo perrexit, usque ad Quartumdecimum inclusivè, probans efficacitèr libertatem Ecclesiæ, in conferendo sacras præbendas, & ecclesiastica beneficia, non modò Clericis indigenis, verùm etiam extraneis; ponet, ut speramus, in ore nostro verba veritatis usquequaque, ut pro eâdem libertate, respectu ad subsequentia sæcula, documentis congruis peroremus. In ejusdem igitur Domini, & Salvatoris nostri glorioso nomine, ac sub illius almo præsidio, sermonem resumimus, & præsentis Tomi Secundi lucubrationem faustis auspiciis aggredi properamus. Occurrit autèm primo loco Sæculum Decimumquintum, quod sanè contentiosissimum fuit, ut Clericos extraneos à consecutione beneficiorum arceret. Sed Christus, suam regens Ecclesiam, ejusque jura in brachio forti custodiens; sartamtectam ipsius libertatem servavit, ac miro modo de ejusmet libertatis impugnatoribus triumphavit. Ad abolendum lethale illud, ac deplorabile schisma, quod Sęculo præcedente fuerat introductum, intèr Urbanum Papam VI., & Robertum Gebennensem, qui sè pro Pontifice venditabat, sub nomine Clementis VII. (*b*): Nec non intèr istorum Successores: quibus tertius accessit, ille qui in Concilio Pisano fuerat Pontifex constitutus, Alexander VI. nomine nuncupatus, in cujus citò defuncti locum successerat Joannes XXIII. (*c*) ità ut jam tres de Pontificatu certarent, & in eo sè pro viribus confoventes, unitatem Ecclesiæ scinderent, illiusque Corpus tricipiti capite deformarent (*d*); Necesse fuit cogere Concilium Constantiense anno 1414. in quo tres ipsi Competitores ad Papatum deponendum urgerentur Gregorius, nempè XII. Benedictus XIII. & Joannes XXIII. (*e*), ut schismate prorsùs absumpto, novus Pontifex certus, & legitimus Ecclesiæ præficeretur, prout & factum est anno 1417. electione Martini Papæ V. (*f*) Qui tantæ benignitatis, & justitiæ vir fuit, ut felicitas sui sæculi meruerit nuncupari (*g*).

(a) *Isai.cap.26.nu.1*
(b) *Raynald. ann. 1376. num.22.*
(c) *Raynal.an.1409. num.1. 5.*
(d) *Ciacon., Platina, & alii in Alex. V. & Joann. XXIII.*
(e) *Vid. Act. Concil. Constantiensis.*
(f) *Contelor. in Martin. V.*
(g) *Forest. Mappam. Flor. in Martin. V.*

2. In isto Concilio sequens Canon, inter sanctiones alias, est editus: *Cum ex Prælatorum translationibus Ecclesiæ ipsę, de quibus transferuntur, plerumque gravibus in spiritualibus, & temporalibus subjaceant dispendiis, & jacturis. Prælati quoque non nunquam jura, & libertates Ecclesiarum suarum translationis formidine non adeò solertèr, ut alias prosequantur, nè ad importunitatem quorumdam, quæ sua, & non quæ Jesu Christi quærentium, Romanus Pontifex, forsan ut homo, facti nescius, in hujusmodi circumveniatur, aut alias levitèr inclinetur; præsentibus statuimus, & ordinamus, invitorum Episcoporum, & Superiorum translationes absque magnâ, & rationabili causâ, quæ vocatâ parte cognita fuerit, & decitâ de consilio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, vel majoris partis eorumdem, & subscriptione, de cætero fieri non debere. Inferiores vero, ut Abbates, aliique perpetuò beneficiati, inviti, absque justâ, & rationabili causâ cognitâ, amoveri, seù privari non debeant. Adjicientes, quod in mutationibus Abbatum, subscriptio Cardinalium interveniat, sicut in Episcopis est præmissum: salvis constitutionibus, consuetudinibus, & privilegiis Ecclesiarum, Monasteriorum, & Ordinum quorumcumque* (*b*).

(h) *Concil. Constant. sess.39.*

3. Citrà ullum dubium est, quod omnis translatio Episcopi, Abbatis, vel cujuslibet alterius beneficiarii, supponit admissionem Clericorum extraneorum ad ecclesiastica beneficia: quippè translati ab uno beneficio Episcopali, Abbatiali, vel alterius speciei, necessariò debent, vel à primo, vel à secundo beneficio esse extranei. Et præsertìm Episcopus translatus, inevitabilitèr, vel à dimissâ, vel à susceptâ diœcesi, est extraneus, saltèm quoad patriam. Concilium autem præfatâ sanctione, supponit, quod usque ad illam ætatem, nedùm posset Ecclesia transferre volentes, sed etiam invitos; sicque præficere beneficiis Clericos extraneos, nedùm consentientes, sed etiam reluctantes. Quod quià (proptèr defectum con-

sensus, & præjudicia Ecclesiis advenientia) injustum erat; prohibuit Concilium, nè quis transferretur invitus, sed in prævo esse reliquit, quod consentiens posset transferri; & ità praxis fert, quæ est legitima legum interpres, imò & ipsa stat pro lege (a). Concilium ergò Constantiense decrevit, quod servatis servandis, justisque causis concurrentibus, Clerici extranei valeant beneficiis ecclesiasticis munerari.

(a) Barbos. Repertor. practic. concil. V. Rylus, & alii ibi.

4. Duodecimo paritèr anno Pontificatus *Martini Papæ V.* grave insurrexit jurgium intèr illum, ac *Uladislaum Regem Poloniæ*, proptèr hoc, quod Rex Canonicis Gnesnensibus dederat in mandatis, nè quemquam extraneum ad beneficia illius Ecclesiæ admitterent, juxtà placitum, inquit, Prælatorum ejusdem Regni. Excanduit ad hæc audita Martinus, literisque ad Uladislaum directis, eundem ità commonuit &c. *Ut multa sileamus indigna, quæ tibi, prætèr juris dispositionem, persuadare quotidiè moliuntur; Nupèr vidimus copiam quarumdem literarum, per quas tua Serenitas Prælatis, & Canonicis Ecclesiæ Gneznensis mandat sub gravi pœna, ne aliquem extraneum in dictâ Ecclesiâ recipiant ad possessionem alicujus beneficii: cum intèr Prælatos Regni ità statutum sit, & conclusum, de quo maximam accepimus admirationem. Primùm quidèm, nunquàm anteà intèr Episcopos Regni tui, qui rectè sunt dicendi Prælati, hanc tàm iniquam, & exorbitantem conclusionem, quæ cedit in vilipendium nostrum, & Sedis Apostolicæ, & Regni dedecus, Prælatorumque infamiam, factam esse audivimus* (b). Attendat quæsò æquanimis, & eruditus Lector, quod rejectio extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis, nedùm à solo Principe sæculari decerni non potest, sed nec etiàm ab eo, cum placito Prælatorum sui Regni; & si decernatur, decretum hujusmodi, in suâ verâ appellatione, vocatur, *iniqua, & exorbitans conclusio*, cedens primò *in vilipendium Sedis Apostolicæ*, Secundò *in Regni deduces*, Et tertiò *in Prælatorum Regni* ipsius *infamiam*.

(b) Raynald. an. 1429. num. 13.

5. Et in aliâ Epistolâ Regem Pontifex sic alloquitur: *Fili charissime non velis in hoc errore versari, ut putes nos, non nostro, sed alieno arbitrio, Ecclesiis vacantibus providere. Supplicant sæpè Reges, & Principes, & nos eis interdùm complacemus, quando præsertim cognoscimus, preces eorum exauditione, & gratiâ nostrâ dignas. Interdùm etiam alitèr disponimus, quàm ipsi Reges, & Principes supplicarint. Nupèr siquidem quinque provisiones in Regno Angliæ fecimus, alio modo, quàm ipse Rex scripserat; magis enim consideravimus personarum merita, & commoda Ecclesiarum, quam Regiam voluntatem. Hoc similitèr fecimus aliàs in Regno Castellæ, & novitèr in Regno Franciæ, in duabus Ecclesiis: fueruntque provisiones nostræ reverentèr, ut dignum erat, à Regibus acceptatæ. Nec Aragonum Rex, licèt suâ culpâ alienatus à nobis extiterit, unquàm adversatus est provisionibus Ecclesiarum, quas arbitrio nostro in Regno suo fecimus. Itàque non existimet Serenitas tua, quod quasi ex præscriptâ consuetudine, ad voluntatem Dominorum temporalium, provideamus Ecclesiis, licèt aliquandò, cum nobis videtur, complaceamus eisdem &c.* (c). Notetur hic attentè, quod in beneficiorum lagitione, non attendenda est ortus conditio, sed *merita personarum, & commoda Ecclesiarum*: Et quod Sedes Apostolica temporibus Martini Papæ V. jus integrum possidebat conferendi Episcopatus, & multò magis cætera beneficia, etiàm viris extraneis in Regnis *Galliæ*, *Angliæ*, *Castellæ*, *Aragoniæ*, ac *Poloniæ*; tantâ, & tàm veteratâ auctoritate, ut nec etiam Alphonsus Rex Aragoniæ, tametsi parum Papæ benevolus, hoc jus ausus fuerit in dubium revocare. Nèc dicatur, quod Papa conferret quidèm pro suo libito Episcopalia, & alterius speciei beneficia, Clericis sibi bene visis, sed tamèn solis Clericis oriundis ex illis Regnis, vel Regionibus, ubi beneficia ipsa erant erecta: ità ut beneficia Gallica solis Gallis, Anglica solis Anglis, Aragonica solis Aragonensibus, Castellana solis originariis Castellæ impertiretur. Nàm cum Papa libertatem præfatam opponeret Uladislao Regi Poloniæ, insistenti, ut beneficia Polonica solis præberentur Polonis; frigida, & insulsa fuisset locutio Pon-

(c) Raynal. an. 1429. num. 14. 15.

Pontificis, obsistentis conatui ejusdem Regis, si negasset conferre beneficia Polonica solis Polonis, & pro ratione suæ reluctantiæ allegasset libertatem, quam exercebat in dispensatione beneficiorum aliarum Regionum; libertatem tamèn, quæ non esset illimitata, sed potiùs coarctata ad originarios illorum Regnorum. Dixisset enim Rex Uladislaus; hoc est quod ego peto, ut Vestra Sanctitas liberè conferat beneficia Polonica, sed tamèn limitatè ad Polonos, & faciat in Poloniâ, quod facit in aliis præfatis Regnis. Epistola ergò Martini patefacit, quod usque ad illam ætatem libertas Papæ in conferendo beneficia non erat limitata ad indigenas, sed ad extraneos etiam sè porrigebat.

6. Hincque ad evidentiam constat, quod indulta, si quæ sunt, vel si alicubi dantur, quorum vi sint in aliquibus locis, aut Regnis Clerici extranei à beneficiis ecclesiasticis repellendi, sunt Martini V. Pontificatui posteriora. Cum enim usque ad illud tempus Reges *Galliæ*, *Angliæ*, *Castellæ*, *Aragoniæ &c.* contenti honore supplicandi Pontifici, si quem optabant Episcopali, vel alterius conditionis, beneficiis insigniri, relinquerent in cęteris libertatem Sedi Apostolicæ, & in eâ, etiàm reliquis Episcopis, & toti Ecclesiæ; libertatem inquam promovendi, sivè extraneos, sivè indigenas: & beneficia cuilibet, pro eorum libito, destinandi; plusquàm clarè dignoscitur; privilegia oppositum disponentia, post Martini V. Pontificatum fuisse à successivis Pontificibus expedita. Veniant ergò nùnc Contradictores, & dicant quâ veritate valeant affirmare esse novitatem, extraneis beneficia sacra elargiri? Ex relatis convincitur, esse potiùs novitatem, extraneos à beneficiis ipsis repellere; & (ubi deest privilegium Apostolicum) eandem restrictionem ad indigenas esse *exorbitantem conclusionem*), tàm in *Sanctæ sedis vilipendium* resultantem, quàm in *Regni, & Prælatorum ejus* infamiam. Si hæc Martinus Papa V. inculcat Uladislao Poloniæ Regi, quem & ratione suadet, & fasciculo historiarum, ex aliis Regnis collectarum, convincit, ut à conatu repellendi extraneos à beneficiis Poloniæ Regni desistat; quomodo nunc est novitas, Clericos extraneos admittere ad ecclesiastica beneficia? Quomodo hanc libertatem non est passus Pontifex sibi detrahi, & in sè, toti Ecclesiæ intercipi, ab Uladislao; quem alioquin Regem optimum vocant Historici (*a*), quique tàm Regalibus meritis effulgebat, ac sic erat de Ecclesiâ benemeritus, ut illum Pontifex in Poloniæ, Lituaniæ, & Russię Regnis, suum, & Sedis Apostolicæ constituerit Vicarium (*b*)?

7. Ad eludendam vim hujusmodi historicæ probationis, Contradictores comminiscuntur, viguisse in Poloniâ observantiam, quâ extranei à beneficiis Polonicis arcebantur. Sed quod cum aliquid adversùs eam quidam extranei semèl, & bis molirentur; primò Casimirus III. Rex, cognomine Magnus, Constitutionem edidit, eosdem repellentem. Secundò Rex Uladislaus, cum placito Prælatorum sui Regni, sanctionem edidit, de qua hìc agimus, Clericis advenis exitialem. Martinum autem V. Papam, dicunt, hac postremâ sanctione auditâ, Regi prælibatas literas inscripsisse, non ad promovendam causam extraneorum, sed ad tuendum Cardinalem Brandem, beneficiis Polonicis expoliatum, & ut ad ea, tamquam vir de Natione Sarmaticâ benemeritus, quam primum redintegraretur. At hæc, pace Contradictorum, vel inaniâ sunt, & fabulatoria; vel alitèr quam poscat veritas, explicata. Nàm inprimis nutare videtur benemerentia Cardinalis Brandæ de Natione Sarmaticâ: quippè apud Historicos, de illo verba facientes, legitur quidem ipsum in Germaniâ, in Hungariâ, & in Boemiâ Legationes Apostolicas obiisse (*c*): At de Poloniâ, & Polonis nil legitur: vel saltèm ad nos hæc notitia non pervenit. De quâ etiam rè quidquid sit, certè Branda patriam habuit Mediolanum, & Cardinalis Placentinus dictus est, à loco, cujus erat Episcopus (*d*). Adeòque si Martinus Papa Regem urgebat, ut redintegraretur ad beneficia Polonica; hoc non probat pro Contradictoribus, sed adversùs illos, & pro nobis: probat enim quod extranei poterant, & soliti erant ibi beneficia ecclesiastica possidere, illisque frui debebant, quemadmodùm ea possidebat, illisque debere frui

(a) *Forest. Mappam. Histor. to. 4. p. 2. l. 10. in Uladisl. Reg. Polon. in fine.*

(b) *Raynald. ann. 1418. num 19.*

(c) *Ciacon. in Cardinalib. Joann. XXIII. num. 8 & ibi Victorel. in Addition.*

(d) *Garimbert. l. 1. cap. 1. & 3. & l. 2. cap. 7.*

Papa

Papa inculcabat Cardinalem Brandam in Poloniâ, à qua erat & patriâ, & provinciâ, & natione prorsùs extraneus.

8. Præterea cernimus, quod hoc tempore Poloni beneficia ecclesiastica possidebant extrà Poloniam, uti patet de Matthæo Cracoviensi, qui fuit Episcopus Vuormaciensis (*a*), & de Martino Polono, qui fuit Archiepiscopus Cusentinus in Calabriâ (*b*). Cum autèm admissio, & expulsio extraneorum debeat esse correspectiva (*c*), hinc fit, quod sicut illâ ætate poterant Poloni beneficiis insigniri in alienis Regionibus, ità etiam extranei debebant posse in Poloniâ beneficia sacra adipisci, ut servaretur æqualitas, & sic subsistere non videtur, quod Martini V. tempore extraneis præclusus esset aditus ad beneficia sacra in Poloniâ. Ulteriùs si supposita illa observantia, extraneorum exclusiva, re verâ in Poloniâ viguisset, uti prætendunt Contradictores, argumentum nimium probaret. Nàm cum ex Matthiâ Michoviâ, cui Contradictores ipsi inhærent, dicatur, quòd non nisi de gremio Ecclesiæ vacantis, debebant Clerici præfici beneficiis (*d*); observantia supposita probaret, quod in Poloniâ, nedum arcerentur extranei, sed etiam indigenæ, & nationales, quotiès non essent non solum de Regno, sed etiam de eâdem diœcesi, imò & de eâdem diœcesis Ecclesiâ, cui erat Clericus præficiendus. Et sic se suis jugulant armis Contradictores; & dùm adversùs extraneos jacula intorquent; sauciant cum illis etiam indigenas. Præterquàm quod sanctio electionis de gremio nunquàm fuit ullibi præceptiva, sed merè consultiva, prout pluries probamus in hac nostrâ qualicumque lucubratione.

(a) *Trithem. in Chronic. an. 1405.*
(b) *Vide Præfat. ant. Chronic. Martini Poloni.*
(c) *Sixt. V. Constit. 64.*
(d) *Michov. rerum Polon. lib. 3. cap. 32.*

9. Demùm nedùm ab initio non vigebat in Poloniæ Regno observantia, Clericos extraneos à beneficiis illius Regni repellens, sed imò potiùs usque ad Sæculum Christi Undecimum, Catholicâ fide in illo Regno jàm benè solidatâ, & adultâ, Episcopi Ecclesiarum Poloniæ, vel omnes, vel penè omnes fuerunt Itali, quemadmodum ex Longino Dugloscho, Canonico Cracoviense, patet, qui seriem Episcoporum Poloniæ texens, ferè omnes usque ad illa Sæcula Italicos nominavit (*e*). Et præsertim in Ecclesiâ Uratislaviensi, nullus gentis Poloniæ beneficium Episcopale adeptus est antè Joannem, qui anno 1062. illis infulis est ornatus, cæteris, qui ipsum præcesserunt, ex Italiâ desumptis. *Primus*, inquit idem Longinus, *ex Polonis, abrogatis Italis, Pontificale pedum in Uratislaviensi Ecclesiâ gessit* (*f*). In Ecclesiâ quoque Plocensi anno 1087. cum Episcopus Italus, qui ei præsidebat, viam universæ carnis intrasset; delectus est in ejus locum Clericus, natione Polonus, quem distulit Victor Papa III. confirmare, sollicitus ut Ecclesia illa ad alium Italum perveniret; sed persistentibus electoribus conjunctissimè in proposito exaltandi Polonum; illum tandem Pontifex approbavit (*g*). Episcopi namque Poloniæ, à Capitulis Ecclesiarum electi; non à proprio Archiepiscopo, sed immediatè à summo Pontifice confirmationem consueverant adipisci (*h*): Quamvìs & aliquos Episcopos tunc legatur fuisse ab Archiepiscopo Gnesnensi, Primario Regni Præsule, confirmatos (*i*). Ab initio ergò non erat in Regno Polonico supposita observantia, quæ extraneos à beneficiis Episcopalibus distineret. Multò autèm minùs eam oportuit adfuisse quoad beneficia ordinis inferioris.

(e) *Longin. in Hist. Polon.*
(f) *Id. Longinus.*
(g) *Thomassin. Vet. & nov. Eccl. discipl. par. 2. lib. 2. cap. 43. num. 2.*
(h) *Idem par. 2. lib. 1. cap. 103. num. 13.*
(i) *Idem par. 2. lib. 2. cap. 43. nu. 2. circ. fin.*

10. Et licèt per constitutionem Casimiri Magni Regis, qui regnare cœpit anno 1333. (*l*), fuisset aliquandò tentata exclusio præfata Clericorum extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis (*m*); tamen hęc meditatum consecuta non erat effectum. Cumque, tàm de jure, quam ex praxi contrariâ, staret pro Ecclesiâ libertas; Martinus Papa V. Uladislao Regi, extraneos ablegare conanti, fortissimè se opposuit, cujus an esset intentio Brandem Castilioneum Mediolanensem, Cardinalem S. Clementis, & Episcopum Placentinum, tueri, nec ne; non est hujus loci discutere, cum Martinus literis cubitalibus Regem Uladislaum de libertate Ecclesiæ, non pro peculiari casu Cardinalis Brandæ, sed pro cunctis Clericis generalitèr commoneat, & causæ cunctorum extraneorum, sinè ullius diversitate, proficiat. Ipsum verò Regem optimum, pium, & Catholicę Religionis zelatorem incompa-

(l) *Forest. Mappam. Histor. tom. 4. par. 2. l. 10 in Casimir. III. fol. 291.*
(m) *Constit. Casimir. III. ap. Chappin. post. lib. 3. de Doman. Franc.*

rabilem,

rabilem, Pontificiis monitis acquievisse, & libertati Ecclesiæ humillimè detulisse; indicium est continuata inposterùm beneficiorum Polonicorum largitio, non modò Clericis indigenis, verùm etiam extraneis, facta, donèc generosę illi Nationi esse à Sede Apostolicâ speciali privilegio concessum, ut non pateat extraneis Clericis aditus ad Polonica beneficia dicere audivimus: at quandonam, quomodo, & à quo Pontifice illud adepti sint, si habent, nobis non constat. Hoc unum nobis, & cunctis constat, ex narratione totius hujus eventus, optimè comprobari, Papæ licere admittere viros extraneos ad præbendas ecclesiasticas, nisi aliud localia privilegia deposcant. Quibus deficientibus, si id licitum est Papæ, licitum est etiam toti Ecclesiæ Clericorum, & Laicorum, ordinario, vel delegato jure, beneficia conferentium, vel respectivè ad ea Nominantium: quippè omne jus, quod ipsi habent, sortiuntur radicalitèr à Pontifice, ut alibi magis ex proposito demonstravimus.

11. Convocatum est anno 1431. *Concilium Basileense* (*a*), ab initio legitimum, & generale; sed versum posteà in Pseudosynodum, proptèr varias rationes: quarum una fuit nimia illorum Patrum præcipitatio in studio deprimendæ potestatis Romani Pontificis (*b*): Ac temeritas usque illùc producta, ut non expaverint Antipontificem creare, illumque adversùs Eugenium IV. legitimum Papam in pestilentię Cathedrâ collocare (*c*). Porrò Concilium hoc, à D. Antonino fuit *Synagoga Satanę* nuncupatum (*d*): Ab aliis aliorum scommatum vilipendio prædicatum, & generalitèr à cunctus veritatis amatoribus pro Conventiculo Malignantium est habitum. Nihilominus, quia ut inquit Augustinus, alieni à nostris sensibus, *si quæ fortè vera dixerunt*, *non solum* ea *formidanda non sunt*, *verùm etiam ab eis*, *tamquam ab injustis possessoribus*, *in nostrum usum* sunt *vendicanda* (*e*); Quoniam paritèr Concilium, sivè Conciliabulum Basileense ab impugnatoribus ecclesiasticæ potestatis, & præsertìm Pontificiæ, solet velut oraculum allegari; proponamus & nos ex illo aliqua, causæ nostræ arridentia. Non enim in uno tantum loco, vel de beneficiis inferioris ordinis, & collativis loquendo, vel de Episcopalibus, & electivis, talia protulit, ut satis appareat, Concilium ipsum Basileense Clericorum extraneorum causæ favisse.

12. Profectò agens Concilium, sivè Conciliabolum illud de qualificationibus, & ordine, in conferendis beneficiis ecclesiasticis observando, disponit, quod in qualibet Cathedrali, una præbenda detur Theologo, qui docendi officium exerceat: & quod tertia pars prębendarum in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, conferatur Clericis graduatis, præsertìm in Theologiâ (*f*). Tùm subdit: *In dignitatibus verò non electivis, personatibus, administrationibus, & officiis dictarum Ecclesiarum idem ordo, modus, & forma in omnibus observetur &c. In Ecclesiis autem parochialibus, quæ in Civitatibus, aut villis muratis existunt, instituantur personę sic ut supra qualificatæ, aut adminus, qui per tres annos in Theologiâ, vel in altero jurium, seù Magistri in artibus, qui in aliquâ Universitate privilegiatâ studentes fuerint, & hujusmodi gradum adepti fuerint, si tales potuerint inveniri, qui voluerint hujusmodi beneficiis deservire. Et ut faciliùs inveniri possint, statuit hęc Sancta Synodus, quod quolibet anno, durante tempore Quadragesimæ, omnes, & singuli hoc modo qualificati, de ipsâ diœcesi, & alii, qui voluerint, habeant per se, vel per procuratorem sua nomina exhibere illis, ad quos beneficiorum Curatorum collatio, vel presentatio spectat, seù eorum Vicariis* (*g*).

13. En quomodò disertis verbis Concilium Basileense disponit, admittendos esse ad ecclesiastica beneficia, nedùm Clericos, *de ipsâ diœcesi*, sed etiam *alios*, *qui voluerint*: nempè Clericos extradiœcesanos, & aliundè venientes, dummodò idoneos. Nec proficit si glossentur verba ipsius Concilii, dicendo, admittendos ibi sanciri extraneos quidem à diœcesi, at non extraneos à Natione, vel Regno: Nàm lex generalitèr loquens, generalitèr est intelligenda (*h*). Et in lege Conciliari, ac generali, quæ non distinguit extraneos à diœcesi, ab extraneis à natione, sed illimitatè vocat *alios*, *qui voluerint*, ecquid nos distinguere debemus (*i*)? Præsertìm

(a) *Raynald. an. 1431 à num. 20.*

(b) *Acta Concil. Basil. Raynald. ann. 1432. num. 15. & 1433. & seq.*

(c) *Raynal. an. 1439. num. 35.*

(d) *S. Antonin. par. 3. tit. 22. cap. 20. §. 4.*

(e) *S. Aug. de Doctrin. Christian. lib. 2. cap. 40.*

(f) *Conc. Basileens. sess. 31.*

(g) *Conc. Basileens. sess. 31. §. Sequuntur qualificationes.*

(h) *L. de pretio, ff. de public. in rem act. l. in fraud. ult. ff. de testam. mil. cap. Solitę, § fin. de major. & obed.*

(i) *L. Præses, ff de offic. Præsid. c. consuluisti 2. q. 5. c. quia circa 22. de privileg. Clem. ult. de rescript. Barbos. Axiom. 136. num. 4.*

fertim cum nulla lex in toto corpore Canonum assignetur, quæ beneficiorum collationem, vel nominationem, illorumque capacitatem ad unius tantùm nationis viros coarctet; sed si qui sunt canones hùc facientes, extradiœcesanos potiùs, quàm extranationales afficere videntur; & sic arcendi essent à beneficiis, non solum extranationales, verùm etiam extradiœcesani, quod Contradictorum intentioni nedùm nihil proficit, sed imò illam potiùs evertit: quippè quibus gratum non est, quod in unaquâque diœcesi beneficia ecclesiastica solis diœcesanis, privativè quoàd alios quoslibet extradiœcesanos, conferantur.

14. Alibi Concilium ipsum, sivè Conciliabulum Basileense reservationes Apostolicas exterminare, si potuisset, aggressum: decrevit, *generalem reservationem omnium Ecclesiarum Metropolitanarum, Cathedralium, Collegiatarum, & Monasteriorum, ac dignitatum electivarum, per Romanum Pontificem de cætero fieri, aut factâ uti non debere; reservationibus incorpore juris clausis, & his quas in terris Romanæ Ecclesiæ, ratione directi, seù utilis Dominiis, mediatè, vel immediatè subjectis fieri contigerit, semper exceptis* (a). Inferiùs posteà extendit decretum illud ad omnes reservationes, *tàm generales, quàm speciales, seù particulares de quibuscumque Ecclesiis, & beneficiis, quibus, tàm per electionem, quam collationem, aut aliam dispositionem provideri solet* (b). Postremò idipsum repetit, & dilatat etiam ad Legatos, edicens: *Reservationes etiam particulares, quæcumque fuerint, beneficiorum vacaturorum, tàm per Romanos Pontifices, quam per Legatos Sedis Apostolicæ, de cætero nullæ sint ipso jure* (c). Quæ quidem decreta cuncta, ex naturâ suâ, irrita sunt, & inania; quippè non est Concilii etiam legitimi, generalis, & authentici (multò minus verò Conciliabuli, quale fuit Basileense, acephalum, ac dissolutum) legem ponere Romano Pontifici; quemadmodùm & in corpore naturali, non est membrorum legem ponere capiti suo, & multò minus membrorum, capiti vim facientium, contaminatorum, & rebellium.

(a) Conc. Basileens. sess. 12. in Decr. de electiou.

(b) Conc. Basileens. sess. 24. §. de reservationibus.

(c) Conc. Basileens. sess. 31. §. de collat. benefic.

15. Nihilominùs Concilium, sivè Conciliabulum ipsum, clausulas sequentes adjunxit, modificativas earum rerum, quas decreverat, & præservativas auctoritatis Ecclesiæ, sivè Pontificis: addit enim: *Non tamèn intendit prohibere hæc sancta Synodus, hoc præsenti decreto, quò minus futuri Romani Pontifices, tempore Pontificatus sui, modo honesto, & convenienti, de uno beneficio ad collationem, in qua fuerint decem beneficia, & de duobus, ubi fuerint quinquaginta, & ultrà, disponant* (d). En quomodo Concilium, sivè Conciliabulum Basileense, ab aliis parvipensum, sed à Contradictoribus magno in honore habitum, etiam illo furore candens erat, quo totam penè satagebat evertere Pontificiam potestatem, admittit in Papâ liberam facultatem disponendi ubilibet de aliquibus beneficiis, adeoquè illa conferendi, tàm clericis extraneis, quàm indigenis: alioquin ejus facultas libera non fuisset. Prout de facto, tùm illo, tùm subsequentibus temporibus, Romanus Pontifex beneficia, quæ ubilibet conferebat, non modò clericis indigenis, verùm etiam extraneis largiebatur: donèc alitèr per indulta Apostolica, in aliquibus partibus cautum est. Igitur etiam vigore Concilii Basileensis inconcussa permanet in Pontifice libertas admittendi ad præbendas sacras clericos extraneos. Et à Pontifice ad alios ductâ proportione, tamquam à fonte ad rivulos, & à capite ad membra, in cunctis Collatoribus beneficiorum, vel ad ea nominatoribus, eadem libertas sartatecta est servata.

(d) Conc. Basileens. loc. cit.

16. Præterquam quod Concilium præfatum, sivè conciliabulum Basileense, super numero, & qualitate Cardinalium sanctionem edens, decrevit: *qui de omnibus Christianitatis regionibus, quantum commodè fieri poterit, assumantur, ut notitia rerum in Ecclesiâ emergentium faciliùs haberi, & super his maturiùs deliberari possit: sic tamèn quod numerum vigintiquatuor, intèr hos, qui nunc sunt, & assumendos, non excedant. Ità quod de unâ natione ultrà tertium partem, respectu Cardinalium prò tempore existentium, ac de unâ Civitate, & diœcesi, ultrà unum indè oriundum, & de eâ natione, quæ nunc ultrà tertiam partem habet, usque ad ipsius tertiæ*

tertiæ partis reductionem esse nequeant (a). Diximus pluries, & repetimus, tàm cum Theologis (b), quàm cum Canonistis (c), Cardinalatum esse ecclesiasticum beneficium: quod uti tale dat regulam etiam pro cæteris beneficiis, eâ proportione, quæ intèr majora, & minora beneficia intercedit. Licètque in Cardinalatu providendo aliquæ peculiares concurrant inspectiones; tamèn cum, sicut se habent partes majores ad totum majus; ità se habere debeant partes minores ad totum minus; quatenùs magis, & minus non variant rei speciem, aut naturam (d), hinc fit, quod quemadmodum in Cardinalatu Sanctæ Romanæ Ecclesiæ locus est admissioni clericorum, ab eâdem Ecclesiâ extraneorum, ità etiam in aliis Ecclesiis idem locus, & esse potest, & debet, congruâ semper proportione servatâ. Quæ dicta sint ut pateat, quod vi concilii Basileensis, extranei admittendi sunt, non repellendi ab ecclesiasticis beneficiis. Alibi rursùs de isto Concilio redibit sermo, dùm de Pio Papâ II. agemus; nunc ad alia transeamus.

(a) *Conc. Basileens. sess. 24. §. de Num. & qual. Cardinal.*
(b) *Layman. lib. 4. tr. 4. cap. 4. nu. 4. Azor. Instit. Moral. p. 2. lib. 4. cap. 1. qu. 5.*
(c) *Marta de Jurisd. p. 2. cap. 39. nu. 2. Barbos. Jur. Eccl. Univ. lib. 3. cap. 4. num. 52. cum aliis.*
(d) *L. fin. ff. de fund. instr. Barbos. Axiom. 140. num 6.*

17. Dùm hæc Basileæ agerentur, publicata, sivè renovata fuit in Galliis celebris *Pragmatica Sanctio* Caroli VII. Regis (e) de quâ Gaguinus: *Carolus, Rex, in dicto apud Bituriges Concilio, Pragmaticam, quam vocant, sanctionem, tulit, eamque in Parlamenti Senatu promulgari mandat anno Christianæ salutis 438. supra millesimum, nonis Junii. Quam Regiam, auctoritate Basileensis Synodi factam, Constitutionem, qui fuere deinceps Romani Pontifices, non secus ac perniciosam hæresim execrati sunt, quod eam nemo Pontificum dissoluto Basileensi conventu probaverit* (f). Pragmaticam hanc sanctionem in Concilio Basileensi editam fuisse scribit Genebrardus (g), & ex eo Spondanus (h): Sed quia ejusdem Concilii decreta multiformiter alterat, & invertit: quamvis, quoàd potiorum rerum substantiam cum ipso Concilio, seu melius conciliabulo, se conformet, eique transmissa fuerit approbanda, in rigore tamèn non fuit Constitutio Conciliaris, neque à Concilio Basileensi edita, neque illius Actis inserta; sed mera lex laicalis, & Edictum Regium, ad evertendam in Galliâ Pontificiam potestatem procusum, quàm alioquin Conventicula Basileensis attenuare, ac temerè penè totam destruere, respectu ad universum Orbem gestiebat.

(e) *Raynal. an. 1439. num. 37. & an. 1398. num. 16.*
(f) *Gaguin. lib. 10. Concil. Bitur. an. 1438. ap. Bin. to. 8. fol. 533.*
(g) *Genebr. in Chronic. an. 1438.*
(h) *Spondan. Auctar Chronol. ann. 1438.*

18. Ejusdem Pragmaticæ Sanctionis promulgationem Eugenius Papa IV. natione Venetus, Ecclesiæ universali tunc præsidens, improbavit: gravesque literas ad Carolum VII. dedit, illum requirens, nè violatoribus jurium Sedis Apostolicæ, ac Ecclesiæ turbatoribus, aurem porrigeret nimis facilem, & ab inceptis desisteret, justitiæ, & æquitati nimium adversis (i). Ac quoniam, vi præfatæ Pragmaticæ, sivè Regalis edicti, Canonici Ecclesiæ Andegavensis, tunc pastore carentis, novum Præsulem, per viam electionis canonicæ, sibi præfecerant; Eugenius verò Papa, vi Reservationum Apostolicarum, eidem Sedi alium Antistitem destinaverat; nedum Carolum ipsum Regem, pro hujus defendendâ deputatione, commonuit; sed Carolum etiam Cenomanensem Comitem, Renati Andegavensis fratrem, instantiùs requisivit, ut Electo Apostolico totis viribus præsto esset, atque electum à Canonicis suâ potestate reprimeret.

(i) *Raynal. an. 1439. num. 37.*

19. Qua de re etiam Violantæ scripsit, ejusdem Renati uxori, quem nupèr ad Coronam Regalem Siciliæ citrà pharum provexerat (odium ob id in sè trahens Alphonsi Aragonici, qui Regnum Neapolitanum sibi deberi contentiosissimè declamabat); Ne Sedi Apostolicæ retribueret mala pro bonis: neque permitteret in Comitatu Andegavensi, sibi in temporalibus obsequenti, Ecclesiæ libertatem, ac Pontificiam potestatem adeò enormitèr impugnari (l). Carolus VII. interìm Rex Gallorum, Antipapam, à Basileensibus electum, cum ejus promotoribus detestatus est Eugenio Papæ inhærens: Veruntamèn à sustinendâ Pragmaticâ Sanctione non destitit, quinimò eandem roborare novis conatibus est aggressus: à quibus tametsi Eugenius illum avertere satègerit, uti jurium Sedis Apostolicæ destructivis, re verâ tamen inutilitèr laboravit (m). Sed jàm adhùc magis funditùs originem, & cursum, atque exitum ipsius Sanctionis Pragmaticæ perpendamus: cujus tota series

(l) *Raynal. an. 1439. num. 37.*
(m) *Raynal. an. 1440 num. 5.*

non parum, nec brevi tempore Sedem Apostolicam fatigavit.

20. Edictum hoc, sivè Pragmaticam, Philippus IV. cognomine Pulcher, Gallorum Rex primò adinvenit, ut aliqui opinantur, in magno illo dissidio, quo adversùs Bonifacium Papam VIII. efferbuit (*a*), vel, ut alii putant, primò excogitatum est à Carolo VI. itidem Gallorum Rege, frenetide laborante (*b*) anno 1398. postquàm Galli, excussâ obediendiâ Urbani Papæ VI. & Antipapæ Roberti Gebennensis, qui se prò Clemente Papâ VII. venditabat; velut Acephali, sinè capite, & sinè duce, in spiritualibus evenerunt (*c*). Carolus namque Rex, Schismatis ab initio promotor (*d*); Neutralitatem suis Gallis præcepit, donec certus, & legitimus Pontifex præficeretur Ecclesię: Tùmque rationem tradidit, in beneficiorum collatione observandam, *salvâ debitâ Sanctæ Sedi Apostolicę reverentiâ, & Domino Papæ futuro legitimo*: sicque provisionalitèr, ac temporaneè de hoc negotio disposuit. Summam Statuti, à Comitiis Gallicanis in formam legis digesti, epilogans Thomassinus, hęc inter cętera continuisse commemorat. *Anno* 1408. *Comitiorum Generalium cleri Gallicani decreto, extraneis omnibus aditus interclusus est beneficiorum quorumcumque, nisi saltèm decennium in publicâ alicujus Regni Universitatis palestra contrivissent, & nè tùm quidèm ad Prælaturas aspirare possent. Manavit certè decretum ejusmodi intèr Schismatis Avenionensis procellas* (*e*).

(a) *Spondan. ann. 1438. num. 22. Forest. in Eugen. IV.*
(b) *Gobelin. ætat. 6. cap. 84. Raynald. ann. 1392. num. 7. & 8.*
(c) *Raynal. an. 1398. num. 16.*
(d) *Raynal. an. 1381. num. 29. & 33. & ann. 1389. num. 14.*
(e) *Thomassin. Vet. & Nov. Eccl. discipl. p. 2. l. 1. c. 103. num. 6.*

21. Successivè idem Carolus VI. Rex Gallorum, convocatis Clero, Consilio, & Parlamento Regni sui, Edictum proposuit anno 1418. non amplius provisionale, sed absolutum (non ex necessitate Schismatis, cui jàm finem imposuerat electio Martini V. in legitimum Pontificem, anno præcedente facta (*f*): Sed ex mero arbitrio) in quo sic jubebatur: *Volumus, & ordinamus, Ecclesias, personasque ecclesiasticas Regni, & Delphinatus ad suas antiquas franchisias, & libertates in pèrpetuum reducendo, quod Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, & earum beneficiis electivis, sęcularibus, & regularibus, per electiones Capitulorum Conventuum, & Collegiorum, seu postulationes canonicè factas, confirmationesque Superiorum: Et non electivis, per præsentationes, collationes, & institutiones Ordinariorum, quibus de jure communi, seù consuetudine pertinet, secundùm antiqua Jura communia, Conciliaque generalia, de personis idoneis providebitur, cessantibus, & rejectis omninò, ac non obstantibus quibuscumque, ac quorumcumque reservationibus generalibus, vel specialibus, ac prohibitionibus, expectationibus, aut gratiis, etiam cum appositione decreti factis, aut faciendis, concessis, seu concedendis* (*g*). Ità extraneos à beneficiis ablegatos esse voluit Carolus, positâ in Electorum, vel Collatorum, sivè Præsentatorum Gallorum manu, totâ potestate beneficia ipsa tradendi, quæ non nisi ad Gallos hoc modo censuit perventura; proscriptâque Summi Pontificis auctoritate, ac toto negotio ad dispositionem juris communis redacto; nempe ad canones, in Decreto Gratiani, & in libris decretalium contentos, teste de Marcâ, dicente: *Antiquos enim canones, & jus commune intelligebant, quod Decreto Gratiani, & Decretalibus erat comprehensum &c. Sæculo Caroli VI. Conciliorum generalium nomine Ecclesia Gallicana, non solum vetera, sed etiam recentiora intelligebat. Enim verò in Galliâ, quod ad disciplinam attinet, Decretalium constitutis locum damus &c.* (*h*).

(f) *Ciacon. Forest. Platin. Joannes & alii in Martin. V.*
(g) *Preuves des libertez. de l'Eglis. Gallic. num. 15. & 16.*
(h) *Petr. de Marca de Cõcord. lib. 6. cap 9. l. 3. cap. 1. & 2. & cap. 6. num. 5.*

22. Sed quià res tanti momenti, ecclesiasticæ libertati adversa, & Summi Pontificis juribus enormitèr detrahens, viribus ex se ipsâ cernebatur esse pœnitùs vacuata; inductus est Carolus VII. Caroli VI. filius, & successor in Regno, ad jurandum de prefato edicto patris sui fortitèr defendendo, quod & fecit, proposito edicto anno 1422. per quod edicto patris sui robur adjecit. Mox facti pœnitens, anno 1425. per Summum Pontificem se à jusjurando solvi curavit, & ab observantiâ sui, & paterni Edicti cessari mandavit (*i*). Postmodùm iterum consilio mutato, ea, quæ correxerat, aliâ viâ stabiliri sategit. Nàm anno 1431. edictum proposuit, *quo contestabatur, Majores suos semper intercessisse extraneorum provectionibus, hujusmodi querelis à Parente ipso suo compellatos fuisse Concilii Constantiensis Patres, ipsumque*

(i) *Thomassin. Vet. & Nov. Eccles. discipl. p. 2. l. 1. cap. 46 num. 1.*

que Pontificem Martinum V. quas & ipsemet ingeminasset querelas apud eundem Pontificem, & successorem ejus: cum verò ne tot quidem machinis abduci potuissent Pontifices à sententiâ, aut à spargendis in extraneos maximis quibusque Regni beneficiis; cogi se tandèm hoc edicto serpentem in dies perniciem cohibere (*a*). Subindèque, observato tempore, quo intèr Patres Conciliabuli Basileensis, & Eugenium Papam IV. gravissimæ ortæ sunt contentiones; Carolus VII. occasionem illam suæ intentioni apprimè accommodam esse ratus, neque spernendam opportunitatem, quam dissensio ipsa præbebat, Edictum prefatum, seù in eo contenta, à Prævaricatoribus Basileensibus omninò studuit approbari (*b*): Qui intèr cætera decreverant perplura, in Pragmaticę Edicto contenta (*c*). De quo apud Gaguinum: *Romanus Pontifex majores Ecclesias, Metropoles scilicet, atque Episcopales, Collegiatasque, aut eas, quibus Abbates præficiuntur, & Ecclesiasticas dignitates, quæ per electionem sibi deligere rectorem consueverunt, nemini reservato: pratèr eas, quæ jure scripto, vel Romani Principatus causâ, sibi permittuntur, huic decreto non contravenito &c. Idque dùm ad Pontificatum quispiam assumetur, se servaturum jurato &c. Expectativis gratiis, undè plurima oriri mala constat; locum esse non finito. Beneficia, vivo eorum rectore, nemini reservato. De dignitatibus, ac beneficiis ecclesiasticis, quibusvis collatis, aut conferendis, nihil prorsùs, sed neque annatam, neque fructuum primitias, neque ut vulgò dicitur, depositum, Pontifex exigito* (*d*). His autèm ad notitiam Eugenii IV. deductis, Pontifex, & Regis conatus, & Pseudosynodi deliberationem damnavit: idemque fecerunt plures successivè Pontifices, ut dicemus.

(a) *Thomassin. loc. cit. p. 2. l. 1. c. 103. num. 7. §. rationes.*

(b) *Spondan. an. 1438 num. 22. Forest. in Eugen. 4 num. 13.*

(c) *Ex Concil. Basileens. ses. 12. 21. 24. 31.*

(d) *Pragm. sanct. ap. Gaguinum in Carolo 7. Reg Franc.*

23. Rex itàque, irrita consilii sua molimina ire cernens, quod justitiâ mediante facere non potuit, potentiâ laicali aggressus est adimplere. Quippè convocatis in Urbe Bituricensi Præsulibus Regni sui, quos ad Concilium Generale, Ferrariæ à Pontifice convocatum, proficisci vetavit, pluribus tamèn super hoc non ei obtemperantibus (*e*); Edictum illud famosum tulit, quod Pragmaticam sanctionem vocant, & de quo nunc est sermo, datum nonis Julii anni 1438., eamque in parlamenti Senatu promulgari mandavit (*f*). In illâ Rex appellationes ad Romanam Curiam, seù extrà Regnum prohibuit. Decreta Basiliensia, exactionem Annatarum interdicentia, acceptari mandavit. Beneficiorum expectativas sustulit: Eorum reservationes abolevit: & alia Pontificali jurisdictioni præjudicialia mandavit. Intèr quæ præcipuum erat, ne beneficia ecclesiastica liceret extraneis elargiri, hoc obtentu, quod *Ecclesiarum*, inquit, *peculia manus occupant indignorum, & nonnunquam exterorum; & plerumque dignitates, & opulentiora beneficia, personis conferuntur incognitis, & non probatis, quæ in eisdem beneficiis non resident: sicque vultus sibi commissi gregis non agnoscunt, linguam non intelligunt &c. Animarum cura negligitur, subtrahitur hospitalitas, Ecclesiarum jura depereunt, ruunt ædificia, Clerici nostrorum Regni, & Delphinatus studia deserunt, proptèr promotionis congruæ spem eis ablatam &c.* (*g*).

(e) *Raynald. an. 1438 num. 15. Forest. loc. cit*

(f) *Bail. to. 2. in Concil. Bitur. ann. 1438. in fin. Raynald. ubi supr.*

(g) *Pragm. sanct. ap. Gaguin. in Carol. 7.*

24. Hoc modo titubantibus initiis, emersit Pragmatica sanctio, diversas vices sortita; modoque promota, modo rejecta; hinc laudibus, indè execrationibus appetita; semperque à Summis Pontificibus execrata, ac piorum, & Catholicorum hominum scriptis confixa. Eam perturbativam Ecclesiæ declaravit Eugenius Papa IV. (*h*): Unitatem, & libertatem Ecclesiæ perimentem, imò & hæresim appellavit Pius Papa II. (*i*). Illam improbavit Innocentius Papa VIII. (*l*): Solemnitèr condemnavit Julius Papa II. (*m*). Ipsique Galliæ Prælati, saltem omnes, nunquam eam actu expresso, & positivo universalitèr acceptarunt (*n*), Imò, teste Spondano, Archiepiscopus Tolosanus, & Episcopus Bituricensis, intèr alios, eandem cassarunt, atque damnarunt (*o*). Eam fundamento carere, non dissimulavit Petrus de Marcâ, eo quod edita fuisset inaudito Pontifice, cujus intererant capita in eâ contenta (*p*). Eandem Guimerius, ipsius Pragmaticæ glossator, insubsistentem censuit, quià non poterant, nec Rex Carolus VII, neque Comitia

(h) *Raynald. an. 1439 n. 37 & an. 1440. n. 5.*

(i) *Gaguin. l. 10. Bail. num. Conc. loc cit.*

(l) *Raynald. an. 1516 num. 22.*

(m) *Concil. Lateran. 5 ses. 4.*

(n) *Forest Map. Histor. in Eugen. 4. n. 12. §. di tal tenore.*

(o) *Spond. an. 1438. num. 12.*

(p) *Petr. de Marc. de concord. l. 6. c. 9. n. 13.*

Bituricensia, neque Conciliabulum Basiliense imponere legem Papę (*a*). Ipsam tandem vigore deficere opinatus est idem Spondanus, quià, cum Decretis Basileensibus inniteretur, Decreta tamen ipsa reiiciebat, modificabat, detruncabat, quasi Conditores Pragmaticæ sanctionis essent judices, & Principes Romani Pontificis, Concilii Basiliensis, quod generale, & legitimum reputabant (*b*). Pragmaticam tandem ipsam Ludovicus XI. Rex Galliæ aboleri voluit, ut dicemus; nec nisi instinctu politico, ad terrefaciendum Sixtum Papam VI. eam in Concilio Aurelianensi resuscitandam esse proposuit (*c*), Quam paritèr consimili motivo Ludovicus XII, itidem Rex Gallorum, adversùs Julium Papam II. à somno, quo jàm consopita erat, rursùs gestiit excitare (*d*).

25. Sanè præfatus Ludovicus XI, vix ad Francorum Regnum evectus, id primò sibi solemni protestatione proposuit, ut sanctionem Pragmaticam aboleret (*e*). Quinimò & juramento se ad id effectualitèr exequendum adstrinxit (*f*). De quo etiam Gaguinus: *Fama antè hos dies ferebatur, Ludovicum Pio Pontifici Romano promisisse, se Pragmaticam sanctionem, de quâ in Caroli VII. gestis diximus, deleturum, si aliquandò ad Regnum sinè controversiâ pervenisset. Ejus promissi Pius Pontifex non oblitus, cum eandem Pragmaticam sanctionem maximè execraretur, eamque hæresim appellaret, Legatum Joannem D. Benedicti monachum Atrebatensem Cardinalem ad Ludovicum misit, qui Regem se promissa solvere hortaretur* (*g*). Interpellavit ergò Regem Pius (*h*), Rexque se staturum promissis respondit (*i*), ac stetit. Et quamvis reluctante Senatu Parisiensi (*l*), Pragmaticam abolevit: cui posteà scribens Pius, intèr cætera inquit, *commendamus, quod absque conventu, & consultatione multorum Pragmaticam auferre constituisti. Sapis certè, & Regem tè magnum ostendis, qui non regaris & regas. Optimus enim Princeps est, qui per tè recta cognoscit* (*m*). Digna sunt, quæ hisce scriptis inserantur literæ præfati Regis ad Pium II. Papam, ideò hic eas nolumus intermittere: sonant enim ut sequitur.

26. *Ludovicus Dei gratiâ Francorum Rex. Tibi Sanctissimo, & Beatissimo Patri nostro, Pio Papæ secundo, obedientiam filialem, & plenos devotionis effectus. Deum solum scientes, cujus providentiâ benè consulitur rebus humanis, meliùsque Regna, & Urbes religione cingi, atque defendi, quàm armis, & mœnibus, te Vicarium Dei viventis eâ veneratione prosequimur, ut sacra præsertìm in ecclesiasticis rebus tua merita, veluti vocem pastoris, illisque parere promptâ mente velimus. Quapropter Beatissime Pater, etsi Constitutio quędam in Regno nostro, quam Pragmaticam vocant, magno Prælatorum Conventu, magnâ temporis deliberatione conclusa fuerit, & jam callum obducens, quietum propè fixerit statum; Tu tamèn tuis ad nos literis, illam à Regno nostro auferri, explodi, abrogarìque flagitas; Nobis quoquè dilectus, & fidelis Consiliarius noster Joannes Episcopus Atrebatensis, quem cum potestate Legati de Latere ad hoc nostrum Regnum misisti, commemoravit ea, ad quæ per ipsum tibi nostro nomine pollicenda, vovenda, & promittenda, nos, antequam Regnum suscepissemus, religionis in tè ritus quidam deduxerat. Nos nostra promissa exequi, accedente moderatrice rerum ecclesiasticarum tuâ auctoritate, studemus, ac volumus, & id quidem tanto volumus animo propensiori, quantò nobis Regnum Franciæ florens, & bello vacuum tuetur Deus, & protegit. Omnibus itàque victimis potiorem obedientiam intelligentes, assensi sumus his, quæ tuo nomine nobis aperta sunt, ipsam scilicèt Pragmaticam Sanctionem, tibi, tuæque Sedi esse infensam; utpote, quæ in seditione, & Schismatis tempore, atque per seditionem, sectionis à tuâ sede figuram, orta sit: & quę, dùm tibi, à quo sacræ leges oriuntur, & manant, quantumlibet eripit auctoritatem, omne jus, & omnem legem dissolvit. Illud enim exoritur, quod idem Consiliarius in nomine tuæ sanctitatis astruxit, ut dùm per Pragmaticam Sanctionem ipsam, summa in Ecclesiâ tuæ Sanctitatis auctoritas minuitur, dùm Prælatis in Regno nostro quoddam licentiæ templum perstruitur, dùm congruens unitas ad alia Regna, conformitasque tolli videtur, abroganda sit ipsa Pragmatica, tollendaque à Regno nostro: quippè quæ adver-*

(a) *Guimer. in Pragm. de elect. §. quod si.*
(b) *Spond. an. 1438. num. 21. 22. Raynald. ann. 1438 num. 14.*
(c) *Concil. Aurelian. ann. 1479. apud Basl. sum. Conc. tom. 2. f. 640*
(d) *Thomassin. Vet. & nov. Eccl. discipl. p. 2. l. 1. c. 45. num. 8.*
(e) *Papyr. Masson. lib. 4 Annal. in Ludovic. XI.*
(f) *Joan. Gobelin. l. 6. & 7. Raynald. an. 1461 num. 120.*
(g) *Guaguin. de gest. Franc. in Ludovic. XI. l. 10.*
(h) *Æneas Sylvius, vel Pius II. epl. 375.*
(i) *Epist. Ludovic. XI. dat. Turonis 27. Novembris ann. 1461.*
(l) *Papyr. Masson. loc cit. Raynald. ann. 1461. num. 120. Basl. to. 2. in Conc. Bituric. ann. 138.*
(m) *Gaguin. loc. cit. Genebrard. in Chron. sub anno 1459. Spond. Auctar. ad annal. Baron. ann. 1461.*

adversùs tuam Sedem, omnium Ecclesiarum matronam, ab inferioribus Prælatis lata sit, tamquàm ut Scriptura loquitur, quomodò si elevetur virga contrà levantem sè, aut baculus, qui utique lignum est (a).

27. *Quidquid, Beatissimè Pater, licet plerique docti homines confutare niterentur, atque diluere, multique nos dehortarentur abrogare sanctionem ipsam, te tamèn Principem totius Ecclesiæ, Antistitem Sacrorum, te Dominici gregis Pastorem, profitemur, & scimus, teque jubentem sequimur, tibi, & Beatissimi Petri Cathedræ consentimus, & jungimur. Itàque sicut mandasti, Pragmaticam ipsam à Regno nostro, nostroque Viennensi Delphinatu, & omni ditione nostrâ, per præsentes pellimus, dejicimus, stirpitùsque abrogamus; & quam, qualemve, antè Pragmaticæ ipsius editionem, circà Ecclesiarum, beneficiorum, aliarumque rerum spiritualium dispositionem, censuram, moderationem in Regno nostro, omnique ditione nostrâ, tui prædecessores, Martinus V. & Eugenius Quartus, Romani Pontifices habebant, & exercebant; talem, eamdemque, nostro adjutorio, Beatissimo Petro, tibique ipsius successori, reddimus, præstamus, & restituimus, cum judicio libero, cum potestate non coarctatâ. Tu enim cum scias, quid auctoritate divinitùs tibi datâ possis, quos prò Regni nostri, & Ecclesiarum in eo tranquillitate, postulabimus; non negliges res necessarias, poterisque sempèr, quod opportunum fuerit, judicare. Utere igitùr deinceps in Regno nostro potestate tuâ, ut voles, atque illam exerce; Nàm ut hominum membra, nullâ contentione, capite uno, atque unâ mente ducuntur; sic tuis sacris decretis Ecclesiæ Prelati in Regno nostro, & Delphinatu, consonantiam, & obedientiam plenam refundent. Quod si fortè obnitentur aliqui, aut reclamabunt, nos in verbo Regis pollicemur tuæ Beatitudini, atque promittimus, exequi facere tua mandata, omni appellationis, aut oppositionis obstaculo prorsùs excluso, eosque, qui tibi contumaces fuerint, pro tuo jussu comprimemus, & refrenabimus. Datę Turonis sub magno Sigillo nostro die 27. mensis Novembris, anno Domini 1461. & Regni nostri primo (b).*

28. Ità pius Rex Pragmaticam condemnavit; de quâ Cardinalis Papiensis ad eundem Regem, ità scripsit. *Acceptis literis sublationis Pragmaticæ, illico* Papa Pius *in Consistorium nos convocavit. Legi eas per Secretarium fecit: Lachrymantibus oculis recensuit, quantum esset Majestatis vestræ beneficium in totam Ecclesiam, quanta pietas sua, quanta religio, quanta bonitas mentis, laudando, & benedicendo satiari non poterat. Agebat frequentèr Deo gratias. Agebat celsitudini vestrę, hoc crebrò adiiciens, obligati nimium Regi, tàm Catholico sumus, ornavit nos, ornavit tempora Pontificatus nostri. Quod Eugenio, Nicolao, & Callisto evenire non potuit; hoc per hunc Regem Deus concessit &c. (c).* Pragmaticam inquam Ludovicus Rex condemnavit, nec eam unquam reviviscere permisit, licèt, ut innuimus, anno 1479. in Concilio Aureliamensi eam exsuscitare, politico intuitu, proposuerit, ut Sixtum Papam IV. hoc artificio ad absolvendos à censuris Florentinos, Ludovici patrocinio potientes, induceret (d). Quià tamèn sub Ludovico XII. adversùs Julium II. furente, & omnes politicos modos eidem obsistendi quærente, Sanctio refricabatur, & publico edicto ab hoc Rege fuerat restituta, quibusdam etiam Galliæ Prælatis in ejusdem Pragmaticæ defensione pertinacibus; eam opus fuit acriori remedio configere. Itàque post preces, & monita, semèl, & iterùm repetita, semperque incassum Regi, pro illius abolitione, proposita; Julius Papa II. licèt ex se posset sanctionem præfatam auctoritate Apostolicâ confutare (e); tamèn meliùs censuit ordinem judiciarium, cum voto Patrum, in generali Synodo considentium, tenere, & ità in sessione quarta Concilii Lateranensis V. Monitorium adversùs Pragmaticam relaxavit, hæc intèr alia continens.

29. *Dudùm siquidèm displicentèr per nos pluries accepto, per multa temporum spatia, per nonnullos Prælatos Gallicę nationis, & nobiles laicos, ac alios illis faventes, præsertim cujusdam sanctionis prætextu, quam ipsi Pragmaticam vocant, Apostolicæ Sedi, Sanctæque Romanæ, & Universalis Ecclesiæ Capiti, libertati, & aucto-*

(a) *Isaiæ cap. 10. num. 15.*

(b) *Est in Act. Conc. Later. 5. ses. 4.*

(c) *Jacob. Card. Papiens. epl. 18.*

(d) *Concil. Aurelian. ann. 1479. & ibi Bail. Sum. Conc tom. 2.*

(e) *Raynald. an. 1516 à num. 22. ad 27.*

auctoritati, enormitèr detractum, canonibusque præfatis derogatum fuisse, rem adeò perniitiosam in Dei offensam, & Ecclesiæ præfatæ vilipendium, & evidens detrimentum, ampliùs ferre nequeuntes, cum sanctio ipsa ab omni ad id potestate carentibus, nullorumque Romanorum Pontificum, aut Generalium Conciliorum auctoritate facta, sed quodam abusu tantùm in illis partibus introducta, & observata fuerit, illaque, cum in ea contentis, nulla, & invalida meritò declarari, & abrogari debeat; Nos igitur, quorum interest, ne indefensæ libertatis ecclesiasticæ ratio in extremo judicio à nobis requiri possit, & perversorum, & ambitiosorum protorvia diutiùs convalescat &c. omnes, & singulos Gallicos Prælatos, Capitula, seù Conventus, Parlamenta, & Laicos illis faventes, cujuscumque dignitatis, etiam si Regalis extiterint, sanctione præfata abutentes, seù illam approbantes, omnesque alios, & singulos sua communitèr, vel divisim interesse putantes &c. citamus, monemus, & requirimus, quatenùs infrà sexaginta dierum spatium &c. ad comparendum coram nobis, & Concilio Lateranensi præfato, causasque dicendas, quarè sanctio præfata, illiusque corruptela, & abusio in concernentibus auctoritatem, dignitatem, ac unitatem Ecclesiæ Romanæ, & Sedis, Canonumque, & Ecclesiasticæ libertatis prædictorum, violationem, nulla, & invalida declarari, decerni, & abrogari non debeat &c. (*a*). Non comparuerunt Præsules Gallicani, allegantes impedimenta viarum, quas ab hostibus Gallicæ nationis occupari dicebant: præsertim in Insubriâ, & Liguriâ: quamquàm, & nec subsequentibus annis (licèt bellorum strepitu cessante, viæ essent à periculis vacuatæ) ad Concilium præsentialitèr accesserint (*b*): rebus interìm remanentibus indecisis, quià citò Julii Papæ obitus accidit, & Ludovici quoque Regis, post paucos menses, est subsecutus interitus.

(a) *Conc. Later. 5. sess. 5.*

(b) *Reynal. an. 1316. à num. 22. ad 27.*

30. Promotis interìm ad Pontificatum Joanne Mediceo sub nomine Leonis X. & ad Regnum Galliarum Francisco I. Angolesmio; quæstio Pragmaticæ sanctionis, à judiciali concertatione, ad negotium traducta est, ac in celebri Concordato Gallicano, Bononiæ, inter Leonem, & Franciscum stabilito, suppressa, atque in sessione XI. ejusdem Concilii Lateranensis, à Leone continuati, damnata, & perpetualitèr abolita (*c*). De quâ Pontifex, in Decreto, seù Bullâ abrogationis, in publicâ sessione data, hæc intèr cætera effatur. *Nos maturè attendentes, Pragmaticam sanctionem, vel potiùs, ut dictum est, corruptelam, schismatis tempore, à non habentibus potestatem, editam, reliquæ Christianæ Reipublicæ, Ecclesiæque Sanctæ Dei nullatenùs conformem, à claræ memoriæ Ludovico XI. Francorum Rege Christianissimo revocatam, cassatam, atque abolitam, auctoritatem, libertatem, ac dignitatem dictæ Sedis violare, ac diminuere, facultatemque Romani Pontificis prò tempore existentis, de S. R. E. Cardinalibus prò universali Ecclesiâ assiduè laborantium, virorumque Doctorum personis, quibus abundat Curia, & quorum consiliis Sedis Apostolicæ, & Romani Pontificis, & universalis Ecclesiæ auctoritas, & potestas conservantur, negotiaque diriguntur, & in prospero statu consoventur, Ecclesiis, & Monasteriis, eisdemque personis de reliquis beneficiis Ecclesiasticis, juxtà eorum status exigentiam providendi penitùs auferre &c. ipsamque notoriæ nullitati subjacere &c.* (*d*).

(c) *Gaucher. in Chron. ann. 1513. Spondan. in Auctar. ad Baron. ann. 1515.*

(d) *Leo X. Const. 20. §. 4.*

31. Indè, quibusdam interjectis, prosequitur: *Nec illud nos movere debet, quod sanctio ipsa, & in eâ contenta, in Basileensi Concilio edita, & ipso Concilio instante, à Bituricensi Congregatione recepta, & acceptata fuerunt, ea omnia post translationem ejusdem Basileensis Concilii, per recol. mem. Eugenium Papam IV. etiam prædecessorem nostrum factam, à Basileensi Conciliabulo, seù potiùs conventiculâ, quæ præsertìm post hujusmodi translationem, Concilium ampliùs appellari non merebatur, facta extiterint, & propterea nullum robur habere potuerunt &c.* Subditque plures historias Conciliorum, auctoritate Romani Pontificis translatorum, ac demùm concludit, *Ex certâ nostrâ scientiâ, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, eodem Sacro approbante Concilio, tenore præsentium præfatam Pragmaticam*

sticam sanctionem, seù corruptelam, ejusque approbationem, quomodolibet emanatam &c. nullius roboris, vel momenti fuisse, & esse decernimus, & declaramus. Nec non, ad abundantiorem cautelam, eamdem Bituricensem sanctionem, sivè corruptelam, ejusque approbationem, tacitam, vel expressam &c. revocamus, cassamus, abrogamus, irritamus, annullamus, & damnamus (a). Inhibetque omnibus, in Regno Franciæ, & Delphinatu existentibus, ne ipsâ Pragmaticâ Sanctione deinceps utantur in judicio, vel extrà, neque illam apud sè, neque in Archiviis quibuscumque retineant, sub pœna, quoad Episcopos, & alios Ecclesiasticos, excommunicationis, ac privationis omnium beneficiorum, & inhabilitationis ad illa; Quoad laicos verò, sub pœna excommunicationis, infamiæ, ac Criminis læsæ Majestatis &c.

32. Pragmatica igitur Sanctio, extraneos ab ecclesiasticis beneficiis repellens, si à suâ origine ponderetur, uti à Carolo VI. Rege Galliæ adinventa, cum salvet *debitam Sanctæ Sedi Apostolicæ reverentiam, & Domino Papæ legitimo* (b), procuìdubio jus adstruit Papæ legitimo in conferendo beneficia ecclesiastica etiam viris extraneis: & jus adstruens Papæ, libertatem etiam aliis impertit, qui vel ex peculiari privilegio Pontificis, vel ex generali legis indulto, vim legis à Pontificis auctoritate suscipientis, beneficia distribuunt, ut ea possint, non modo clericis indigenis, verùm etiam extraneis elargiri. Si verò Pragmatica consideretur in suo cursu; cum & in medio, & in fine fuerit execrationibus Pontificum, Episcoporum, & Regum sauciata, à Doctoribus Catholicis confossa, & à Generali Concilio stirpitùs abrogata; nil probationis facit adversùs libertatem conferendi beneficia, etiam Clericis extraneis, sed potiùs libertatem ipsam confovet, ac declarat. Nec refert, quod Schola Parisiensis, sub Ludovico XI. ejusdem Pragmaticæ abolitioni restiterit (c), & idem sub Francisco I. repetierit (d): Gilbertus quoquè Genebrardus (e), & Thuanus de hoc altos ediderint ejulatus (f), & alii aliis modis ejusdem improbaverint cassationem; Nàm nullum est sub sole bonum, quod malorum detractionibus non pateat: & sicut à floribus, à quibus apes mel exsugunt, araneæ venenum excerpunt; Sic è bonis operibus, & viri probi materiam laudis, & interdùm improbi motivum vituperii desumunt: Sanè multo plures, & majori dignitate, ac doctrinâ fuerunt illi, qui abolitionem Pragmaticæ commendarunt, quàm illi, qui eam improbarunt; eccùr ergò minoribus, & minoris momenti viris credemus, magis quàm majoribus? Præterquàm quod si in Galliâ vivitur secundum Concordata, abolitionem Pragmaticæ continentia; quid, & quibus proficere potest obsoleta illa, ac damnata ejusdem Pragmaticæ dispositio? Cæterum non est mirum, fuisse improbatam abolitionem Pragmaticæ Sanctionis à Scholâ Parisiensi, quando hæc usque illùc processit, ut à suo Rege, & à Pontifice, ad futurum appellaverit Concilium (g). Genebrardus posteà, & Thuanus, Concordata potiùs carpserunt, quàm abolitionem Pragmaticę, quippè per Concordata, præjudicia Ecclesiis Galliæ illata esse autumabant.

33. Sed quidquid sit de his, nobis sufficit, quod Papa, in Concilio Lateranense V. Pragmaticam condemnavit, & Episcopi Conciliaritèr illi assidentes, ejusdem condemnationi assensum præbuerunt, per verbum *placet*, ipsis duobus Episcopis Cleri Gallicani Legatis, assentientibus, quamvis condemnationi, ex motivis politicis detrectaverint interesse (h). Rex quoque Galliæ Franciscus I. ipsius abolitionis promotor fuit, & Concordati Gallicani: Qui Rex à Parlamentis etiam Galliæ utriusque facti ratihabitionem elicuit (i). Quarè miramur, posse Contradictores aliquod momentum, favore suę causæ, à Pragmaticâ Sanctione conquirere, cum eam toties fuisse sciant, & tàm solemnitèr abrogatam, atque in Galliâ ipsâ, favore cujus prodiit, ad nihilum redactam, atque totalitèr exinanitam. Prætèrquam quod vis Pragmaticæ ipsius, vel Cardinales Romanæ Ecclesiæ nullatenùs complectebatur, vel saltem, an quoque complecteretur, valdè dubium est. Nàm Cardinalis Papiensis, qui eâ ætate vixit, & cum esset natione Etruscus, beneficium quoddam in Galliâ consequi satagebat, hęc Interpreti suo scripsit.

Quod

(a) *Leo X. loc. cit.*

(b) *Vid. hic supra num.20.*

(c) *Gaguin. in gest. Franc. lib.10. in Ludovic. XI.*

(d) *Bail. Sum. Concil. tom. 2. in Concil. Later. 5. §. de Concordatis.*

(e) *Genebr. Chron. lib.4. sub ann.1513.*

(f) *Thuanus lib.2.*

(g) *Gaguinus loc. citato.*

(h) *Raynald. ann. 1516. à num.21. ad 27.*

(i) *Sausat. Panoplia Episcopalis lib.2. Bail. loc. cit.*

Quod si ad impugnationem meam illud quoque adderetur, mè Regni naturalem non esse, nec diplomata naturalitatis tenere, proindèque non potuisse in ditione Regis, beneficium petere: primum nescio, an Romanæ Ecclesiæ Cardinalem lex illa constringat (*a*). Qua de rè, si dubium erat ætate ipsâ, quâ Pragmatica Sanctio nondum erat Apostolicâ, & Conciliari auctoritate damnata; quid dicemus post illius condemnationem?

(a) *Jacob. Card. Papiens. Epist. 69.*

34. Igitur & Gallica natio, tot vicissitudines experta super Pragmaticâ Sanctione, clericos extraneos à beneficiis ecclesiasticis repellente; & Guimerius ejusdem Pragmaticæ glossator, & alii, de quibus hìc supra num. 24. ipsam transfigentes; Et Doctores Catholici adversùs illam calamum adhibentes; & Ludovicus XI. atque Franciscus I. Galliarum Reges, & Julius Papa II. atque Leo Papa X. & totum demùm Concilium Generale Lateranense V. eandemmet abolentes, & respectivè aboleri satagentes; omnes, inquam, hi in unum sua contulere suffragia, ut exclusio extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis sit sacris canonibus inimica, libertati Ecclesiæ contraria; & Pragmatica Sanctio à Carolo VI. atque VII. ac à Ludovico XII. Galliarum Regibus, ob politicas potiùs rationes, quàm ex vero illorum sensu proposita, esset digna publicâ abolitione, quâ illam, & Concilium execrationibus, & Papa maledictionibus fatigarent. Nàm nedùm Concilium, ut innuimus, illius abrogationem approbavit; sed etiam Leo Papa X. ex condicto cum Rege Galliæ, retentionem Pragmaticæ in Regno Franciæ prò delicto lesæ Majestatis decrevit: &, ut refertur, Pius Papa II. ipsius Pragmaticæ autographum, sibi à Ludovico XI. missum, per publicas Urbis vias lutulentas, & sordidas, fecit ignominiosè raptari (*b*). Ergò ex hac solemni Pragmaticæ Sanctionis abolitione, Conciliaritèr factâ, libertas Ecclesiæ in traditione beneficiorum extraneis comprobatur; Singulaque singulis congruè referendo patefactum remanet, liberum esse Ecclesiæ, illiusque Ministris, & in primis Romano Pontifici, ejusdem Ecclesiæ Capiti, nec non Episcopis, aliisque omnibus, tàm ordinariis, quàm delegatis beneficiorum Collatoribus, vel ad ea Nominatoribus, Ecclesiastica beneficia, non modò Clericis indigenis, verùm etiam extraneis elargiri.

(b) *Hist. de la Pragmat. & de Concord.*

CAPUT II.

In quo ex Concordatis Germanicis, *& ex contentionibus, excitatis tempore* Maximiliani I. *&* Caroli V. *Imperatorum, in* Comitiis Norimbergæ, *intèr Sedem Apostolicam, & Germanos; probatur Ecclesiæ libertas in conferendo ecclesiastica beneficia, etiàm Clericis extraneis.*

SUMMARIUM.

1 *Excitatis in Germaniâ contensionibus adversus Sedem Apostolicam, proptèr beneficia, Nicolaus V. illùc misit Cardinalem Carvajal Legatum.*

2 *Inivit Carvajal Conventiones, quæ Concordata Germanica nuncupantur, eaque Nicolaus PP. V. approbavit. Reservant Papæ plura beneficia.*

3 4 5 *Tenor Concordatorum refertur, exprimens beneficia multa, & multiformitèr ibi Summo Pontifici reservata.*

6 *Supponunt Concordata hęc, viros Teutonicos promoveri posse ad beneficia Patriarchalia, quo favent admissioni extraneorum.*

7 *Eadem Concordata reservant Sedi Apostolicę beneficia Cardinalium, pluriumque Officialium Papæ, ejusque Commensalium, Scriptorum &c.*

8 *Frustrà reservarentur Papæ beneficia dictorum Officialium, si hi in Germaniâ, tametsi extranei, beneficia consequi non valerent.*

9 *Liquet, quod currente Sæculo XV. extraneis patebant beneficia Germanica, à quibus si repelluntur, oportet id fieri ex Indulto posteriore.*

10 *Series epistolę Martini Meyr ad Æneam Sylvium innuitur, de querelis Germanorum adversùs Papam, proptèr beneficia.*

11 *Papæ semper Concordata Germanica servavere, & potiùs aliqui Germani Prelati ea violarunt, quibus obstitit Clemens VII.*

12 *Martino Meyr validè respondit Æneas literis, & libello, quem longè post impugnavit Vuinphelingius, fortè quod tunc adessent abusus.*

13 *Sub Maximiliano I. Cæsare refricata sunt quædam supposita gravamina Sedis Apostolicæ, cum Avisamentis cohærentibus Cæsari datis.*

14 *Patet ex his, quod hoc tempore extranei à Germaniâ, Romanam Curiam sequentes, ibi beneficia soliti erant adipisci.*

15 *Imperator edictum publicavit, ad observantiam Concordatorum directum. Misit quoquè Vuinphelingio exemplar Pragmaticæ Sanctionis Gallicæ.*

16 *Tentabat Cæsar introducere in Germaniâ Pragmaticam sanctionem: patetque, quod tunc extranei beneficia apud Teutonicos possidebant.*

17 *In Comitiis Norimbergę supposita fuerunt quædam gravamina, illata Germanis à Romanâ Curiâ: quibus respondit Fridericus Nausea.*

18 *Recensentur quædam ex suppositis illis gravaminibus, circà beneficia Clericorum, Apostolicæ Sedi deservientium.*

19 *Responsio ad illa Friderici Nauseæ: qui ostendit, etiam Accusatores in hac parte delicere: cęterum abusus tollendos, ac standum Concordatis.*

20 *Refertur aliud suppositum gravamen, quod concludit petendo, ut beneficia illius Regionis filiis Germanis conferantur.*

21 *Ex his liques, quod olim plures alii modi erant beneficia reservandi: & quod usque ad annum 1523. extraneis patebant beneficia Germaniæ.*

22 23 *Responsio Friderici Nauseæ ad præfatum gravamen, ostendens, quod etiam Collatores Germanici beneficiorum eadem committebant.*

24 *Responsio continet, quod sicut Romę patent Germanis beneficia, sic Romanis patere debent in Germaniâ: Extranei tamèn repellantur à beneficiis curatis, non vero à mere simplicibus.*

25 *Aliud gravamen, in iisdem Comitiis Norimbergę propositum fuit de beneficiis commendatis. Commendarum quanta sit antiquitas.*

26 *Nausea refert causam, & justitiam introductionis Commendarum. Memoratque, Imperium per Sanctam Sedem translatum fuisse ad Germanos.*

27 *Aliud suppositum gravamen additur, de Clericis non nobilibus, factis Canonicis in capitulis exigentibus nobilitatem. Jus non nobilitatem, sed virtutes exposcit.*

28 *Ex Friderico Nauseâ liques, quod restrictio beneficiorum ad indigenas exorbitat à Jure, nec afficit, nisi Apostolico privilegio munita.*

29 *Item, quod usque ad annum 1538. extranei in Germaniâ beneficia obtinebant, & quod in his observanda est correspectivitas.*

30 *Demùm, quod tunc Germania carebat privilegio, extraneorum exclusivo. Quę si vera sunt in Regno libero; quid erit in Regno feudali Papę?*

I

1\. INCLYTA Gens Germanica, in Deum pia, in Ecclesiam religiosa, atque in Divos Petrum, & Paulum satis devota (*a*); Ecclesiam ipsam, & ecclesiasticos viros, eorumque jura, & libertates fovere solita semper fuit: nihilominus currente Christi sæculo quintodecimo, contentiones aliquas enutrivit, intèr Sacerdotium, & Regnum, de quibus impręsentiarum est habenda locutio. Conciliabulum Basileense, quod ad evertendam, vel saltem notabilitèr attenuandam, Summi Pontificis potestatem conspirabat; quemadmodum edendæ Pragmaticæ Sanctioni ansam dedit in Galliâ; sic & in Germaniâ genium quorundam hominum incitavit, ad novitates in rebus ecclesiasticis suscitandas: & præsertim ad eam impugnandam libertatem, quâ Romanus Pontifex de beneficiis ecclesiasticis pro suo libito disponebat. Ululantibus ergò plurimis adversùs Reservationes Apostolicas, & Friderico III. Imperatore illorum conatibus adhærente; cum jam res in apertam contentionem transisset; Nicolaus Papa V. optimum duxit esse consilium in Germaniam transmittere Joannem Carvajal Hispanum, civem, & Episcopum Placentinum, ac S. Angeli Cardinalem Legatum, qui transactionem aliquam honestam iniret cum Germanicâ natione supèr dispensatione beneficiorum, ad Sedem Apostolicam pertinentium, quâ neque cuncta admitterentur, nec vice versa abiicerentur Basileensia decreta (*b*).

(a) *Vid supr. tom. 1. cap. 42. num. 14.*

2\. Egregiè functus est suo munere Joannes, & cum Friderico III. Imperatore conventiones quasdam inivit, quę *Concordata Germanica* nuncupantur: eaque Nicolaus ipse Papa V. expressâ, & peculiari Constitutione approbavit (*c*). Hęc intèr cętera continent, quod in Cathedralibus, & Abbatialibus Ecclesiis, Præsules per viam electionis canonicę liberè promoveantur; reliqua verò beneficia, designatis ibi sex anni mensibus vacantia, per Sedem Apostolicam, aliis autem sex mensibus alternatim vacantia, per Ordinarios conferantur (*d*). Cęterùm perplures præbendas, & beneficia dispositioni Pontificiæ reservant, de quibus infrà. Nec per ea impediri Reservationum Literas, quas etiam Legati Apostolici aliquandò consueti sunt impertiri, affirmat Pius Papa II. in quodam Brevi, asseverans, quod si Cardinalis Nicænus, ejus in Germaniâ Legatus, aliquas hujusce generis literas expedierat; non id speciali ullo indulto fecerat, sed ex solâ juris communis dispositione: *Detulit solum*, inquit, *quod sibi jus tribuit. Id verò Compactata Nationis*

(b) *Æneas Sylvius vel Pius II. Epist. 369.*

(c) *Nicolaus PP. V. Constit. 3.*

(d) *Vid Thomassin. Vet & Nov Eccl. discipl. p. 2. l. 3. c. 45. n. 4.*

non

non tollere perspicuum est, quando juri scripto est consentaneum (a).

(a) *Jacobus Cardin. Papiens. epl. 18.*

3. Beneficia verò Sedi Apostolicæ reservata in Concordatis Germanicis hæc sunt. Papa sibi reservat, uti legitur in Bullâ, *Omnes Patriarchales, Archiepiscopales, & Episcopales Ecclesias, & etiam Monasteria, Prioratus, Dignitates, Personatus, & officia, necnon Canonicatus, Præbendas, & Ecclesias, cæteraque beneficia ecclesiastica, cum curâ, vel sinè curâ, secularia, & regularia, quæcumque, & qualiacumque fuerint, etiam si ad illa personæ consueverint, seù debuerint per electionem, seù quemvis alium modum assumi, nunc apud Sedem Apostolicam quocumque modo vacantia, & inposterum vacatura. Necnon per depositionem, vel privationem, seù translationem, per nos, seù auctoritate nostrâ factas, & in anteà faciendas ubilibet. Necnon ad quæ aliqui in concordiâ, vel discordiâ electi, sivè postulati fuerint, quorum electio cassata, vel postulatio repulsa, vel per eos facta renunciatio, & admissa auctoritate nostrâ extiterit: seù quorum electorum, vel postulatorum, & in anteà eligendorum, seù postulandorum electionem cassari, seù postulationem repelli, aut renunciationem admitti per nos, aut auctoritate nostrâ continget, apud sedem prædictam, vel alibi ubicumque.*

4. *Et etiam per obitum Cardinalium ejusdem Ecclesiæ Romanæ, aut Officialium dictæ sedis, quandiù ipsa officia actualitèr tenebunt, (videlicèt Viceecancellarii, Camerarii, septem Notariorum Auditoris literarum contradictarum, & Apostolici Palatii causarum Auditorum, Correctorum, centum & unius Scriptorum literarum Apostolicarum, & vigintiquatuor Pænitentiariæ præfatæ sedis, & vigintiquinque Abbreviatorum, necnon verorum Commensalium nostrorum; & aliorum viginti quatuor Capellanorum sedis ejusdem, in epitaphio descriptorum) & etiam quorumcumque Legatorum, seù Collectorum, ac in terris Romanæ Ecclesiæ, Rectorum, ac Thesaurariorum, deputatorum, seù missorum hactenùs, vel deputandorum, aut mittendorum inposterum, nunc vacantia, & in anteà vacatura, ubicumque dictos Legatos, vel Collectores, seù Rectores, & Thesaurarios, antequam ad Romanam Curiam redierint, seù venerint, rebus eximi contigerit ab humanis. Necnon quorumlibet, pro quibuscumque negotiis, ad Romanam Curiam venientium, seù etiam recedentium ab eâdem, si in locis, à dictâ Curiâ ultrâ duas dietas Legales non distantibus jàm forsan obierint, vel eos in anteà ab hac luce transire contigerit.*

5. *Et etiam simili modo quorumcumque Curialium, peregrinationis, infirmitatis, seù recreationis, vel aliâ quacumque causâ ad quævis loca secedentium, si eos antequam ad dictam Curiam redierint, in locis, ultrà duas dietas ab eâdem Curiâ, ut præmittitur non remotis (dummodò eorum proprium domicilium non existat ibidem) jàm forsan decesserint, vel inposterum eos contigerit de medio submoveri, etiam nunc per obitum hujusmodi vacantia, vel inposterum vacatura. Rursùs Monasteria, Prioratus, Dignitates, Personatus, Decanatus, Administrationes, Officia, Canonicatus, Præbendas, & Ecclesias, cæteraque beneficia ecclesiastica, secularia, & regularia, cum curâ, vel sinè curâ, quæcumque, & qualiacumque fuerint, etiam si ad illa personæ consueverint, seù debuerint, per electionem, seù quemvis alium modum assumi, quæ promoti per nos, seù auctoritate nostrâ, ad Patriarchalium, Archiepiscopalium, & Episcopalium Ecclesiarum, necnon monasteriorum regimina obtinebant, tempore promotionum de ipsis factarum, nunc quomodocumque vacantia, aut inposterum vacatura. Necnon etiam per assecutionem pacificam quorumcumque prioratuum, personatuum, officiorum, canonicatuum, præbendarum, Ecclesiarum, aut beneficiorum aliorum, per nos, seù auctoritate nostrarum literarum, immediatè collatorum, seù conferendorum inposterum* (b).

(b) *Nicol. PP. V. Const. 1. §. 2.*

6. Hæ sunt reservationes Apostolicæ, in Concordatis Germanicis compactatæ: quibus adde majores post Pontificalem dignitates, in Cathedralibus, & principales in Collegiatis Ecclesiis (c). Sed dices, quid hæc cum extraneis, vel indigenis provehendis ad beneficia, vel repellendis ab eis? Multum sanè. Nàm eo ipso quod Papa sibi reservat Ecclesias Patriarchales eorum, qui in Curiâ obierint; & beneficia

(c) *Nicolaus V. Const. cit. §. 3.*

neficia vacantia per assumptionem ad dignitatem Patriarchalem; supponunt Concordata, quod Clerici Teutonici promoveri valeant ad dignitates Patriarchales in locis, à quibus sunt extranei: nulla enim in totâ Germaniâ est Ecclesia Patriarchalis, sed omnes Patriarchichę sedes extrà terram Teutonicam reperiuntur. Ast Patriarchales dignitates, vel Ecclesiæ, sunt ecclesiastica beneficia (*a*), & quidem ordinis sublimioris, ergò admittunt Concordata, viros Germanos posse beneficia ecclesiastica extrà Germaniam adipisci: qui si beneficia Patriarchalia liberè possunt assequi, nihil obstante indigenatus defectu; multò magis beneficia minoris ordinis consequi poterunt. Etsi Germani consequi possunt beneficia extrà terram Teutonicam; ratio congruæ correspectivitatis exposcit, ut etiam oriundi ex aliis regionibus, valeant beneficia intrà Germaniæ circuitum adipisci: nisi Natio Teutonica speciale indultum habeat ab Apostolicâ Sede, cujus vi, qui Germani non sunt, à beneficiis Germanicis excludantur.

(a) *Barbos. Jur. Eccles. Univ. l. 3. c. 4. num. 30 cum aliis ibi.*

7. Viceversâ Concordata superiùs nominata paciscuntur reservationem beneficiorum vacantium per obitum S. R. E. Cardinalium, necnon ejusdem officialium, videlicèt Vicecancellarii, Camerarii, septem Notariorum Auditoris, centum, & unius Scriptorum Literarum Apostolicarum, Correctorum earum, vigintiquatuor Scriptorum Pœnitentiariæ, vigintiquinque Abbreviatorum, Auditorum Apostolici Palatii, & literarum Contradictarum. Insupèr omnium Commensalium Papæ, & aliorum vigintiquatuor Capellanorum Sedis Apostolicæ. Itidem Legatorum, Collectorum, Thesaurariorum, & Rectorum alicujus loci, in terris Romanæ Ecclesiæ. Demùm omnium Curialium, tàm tunc præsentium, quam futurorum. Sed illi omnes Officiales, Auditores, Curiales, Notarii, Scriptores, Correctores, Abbreviatores, Rectores, Collectores, Thesaurariique, Commensales, & cæteri suprà expressi, erant tùnc, suntque nunc etiam, & semper erunt, vel cuncti, vel pro majori parte, Romani, Neapolitani, Insubres, Ligures, Etrusci, & uno verbo, Itali, mixti quidem aliquibus quoque aliarum Regionum viris, sed paucissimis intèr eos numeratis Teutonicis, ergò Concordata supponunt, quod hi omnes Officiales, tametsi extranei à Germaniâ, in ea possent, & possint ecclesiastica consequi beneficia.

8. Alioquin vì Concordatorum, frustrà reservarentur dispositioni Papali eorum beneficia in Germaniâ existentia, si beneficia inibi liberè assequi non valerent. Enim verò verba legis debent semper intelligi cum effectu (*b*), & aliquid in facto esse operari, nè sint superflua (*c*). Quod & idem est de qualibet hominis dispositione sentiendum (*d*). Sivè ergò Concordata sumantur ut lex, sivè, ut hominum dispositio; eorum verba non debent esse superflua, sed operari aliquid cum effectu, secundum eorum propriam significationem, & communem usum loquendi (*e*). Ast superflua prorsùs essent, & non operarentur cum effectu, secundum eorum propriam significationem, & communem loquendi modum, si præfatis Officialibus Apostolicis Italis, & Romanis, vel alioquin à Germaniâ extraneis, accessus non pateret, ac respectivè non patuisset, ad ecclesiastica beneficia; ergò juxtà Concordata præfata non est obstrusus, sed potiùs apertus, accessus Clericis extraneis ad ecclesiastica beneficia. Loquimur de possibilitate: quidquid fiat in casibus practicis. Et quod dicitur de Papâ, ratione Concordatorum, dicitur etiam de Episcopis, & Prelatis Germanis, Collatoribus beneficiorum, & de Principibus, & privatis Nominatoribus ad ea, sub congruâ proportione. Nunquid enim non poterunt Collatores ipsi, vel Nominatores, aliquod beneficium Teutonicum alicui non Germano largiri? Certè poterunt, si aliud non obest.

(b) *C. qualiter, & ibi Gloss. ult. de pact. c. relatum de Cler. non resid. l. 1. § hæc verba ff. quod quisque jur.*
(c) *L. 3. in princ ff. de jurejur. c. si Papa in fin de privil. in 6.*
(d) *Alexand. Consil. 12. num. 11. l. 3. & Cons. 11 num 6. Barbos Axiom. 222. num. 10. 11. 13.*
(e) *L. non aliter. ff. de leg. 3 l. liberorum §. quod tamen, & ibi Bart ff. de Leg. 3. Barbos. loc. cit. num. 4. & 7*

9. Patet ex his, quod currente Seculo Christi Decimoquinto, extraneitas nihil obsistebat à consecutione beneficiorum, & quod si ulla nunc est lex, eosdem repellens à beneficiis Germanicis; oportet quod ex indulto Apostolico proveniat, post Concordatorum tempora obtento: quippè illa, ut innuimus, extraneis non obsistunt. Et quod post Concordata Germanica pergeret adhùc Sedes Apostolica benefi-

beneficia illius Regionis conferre etiam viris extraneis, præsertìm Cardinalibus, ac Prælatis Romanæ Curię; convincitur ex conquestionibus Germanorum, de quibus infrà, & ex epistolâ Martini Meyr, Cancellarii Archiepiscopi Moguntini, ad Eneam Sylujum, posteà Pium II. data pridie Kalend. Septembris anno 1457. in quâ sic habet: *Cognovi ex literis Amicorum, te Cardinalem esse creatum, congratulor, & tibi qui pro tuâ virtute digna consecutus es præmia, & mihi, cujus Amicus in eâ dignitate constitutus est, in qua mè, meosque necessarios aliquandò juvare poterit. Illud mihi molestum, quod in ea tempora incidisti, quæ Sedem Apostolicam afflictura videntur.*

10. Tùm subjungit: *Nàm Domino meo Archiepiscopo frequentes afferuntur de Romano Pontifice querelæ, qui neque Constantiensis, neque Basiliensis Concilii decreta custodit; neque se pactionibus Antecessoris sui teneri arbitratur, Nationemque nostram contemnere, & prorsùs exhaurire videtur. Constat enim electiones Prelatorum passim reiici, beneficia, dignitatesque cujusvis qualitatis, & Cardinalibus, & Protonotariis reservari. Et tu quidem ad tres Provincias Teutonici nominis sub eâ formulâ reservationem impetrasti, quæ hactenùs insolita est, & inaudita* (a). Subjungit alia de Expectativis, de Annatis, de Causis judicialibus ad Romanam Curiam traductis, & quod Germani deliberabant obsistere. Sanè quod Callistus Papa III. de quo loquitur Meyr, non servaret Conciliorum Basileensis, & Constantiensis decreta, nil mirum, quippè neutrum eorum auctoritatem Concilii Generalis obtinuit, & propterea illorum sanctiones, quoad ecclesiasticam disciplinam, nullam legem faciebant, à viris ecclesiasticis observandam, & multò minus à Romano Pontifice, cujus manus ligare, cujus auctoritatem imminuere, cujus tandèm potestatem non poterant vacuare. Non loquimur hic de sanctionibus Constantiensibus, quæ fuerunt à Martino Papâ V. approbatę.

(a) *Meyr. ap. Scriptor German. rerum tom. 2. f. 381. vid. hic infr. cap sequent. num. 15. 16.*

11. Quoàd observantiam verò Concordatorum, quidquid sit, an tunc posset ab eis, possitque nunc etiam Pontifex resilire nec nè, justis, gravibus, & rationabilibus ex causis, bonum publicum concernentibus, quâ de rè Theologi (b), & Canonistæ (c); Quidquid etiàm sit de Callisto Papâ III. certè ipsius Successores eadem Concordata pro illorum parte servarunt. Imò ex Constitutione quadam Clementis Papæ VII. patet, quod ejus tempore, quidam Presules, atque Proceres Germanici, ab observatione Concordatorum deficiebant, ità ut impedirent nè collationes beneficiorum, per Sedem Apostolicam factę, ad tenorem, & juxtà eadem Compactata, debitum consequerentur effectum. Quarè coactus fuit idem Pontifex inobservantes, & in observantiam illam, expressâ Bullâ percellere, ipsaque Concordata ad observantiam integram revocare (d). Quoàd conquestionem verò de beneficiis Germanicis, datis Cardinalibus, & Prælatis Romanæ Curiæ; proculdubiò per hujusmodi collationes nulla fiebat Concordatorum transgressio: quippè, prout ostendimus, Concordata ipsa Clericos extraneos, nedùm non expressè à beneficiis repellunt, uti deberent, si rè verâ eosdem excluderent; sed imò ipsos satis evidentèr admittunt, quandoquidèm ex illorum lecturâ, sicut anteà patefecimus, dignoscitur, ibi supponi, & imbibi admissionem ipsam.

(b) *Suarez. tr. contr. Reg. Angl. l. 4. cap. 34. num. 24. & de leg. l. 8. cap. 37. num. 5.*

(c) *Thomas. del Bene de Imunit. to. 1. cap. 9. dub. 6. sect. 6. num. 34*

(d) *Clement. VII. Constit. 41.*

12. Porrò præfato Martino Meyr solidissimè respondit Æneas Sylvius, ut infrà videbimus, & cunctas technas, & objectata gravamina, fortissimis rationibus confutavit, nedùm literis ad Martinum ipsum rescriptis (e); verùm etiam integrò Opusculo, quod *Germaniam* appellavit (f), adeò validis probationibus, & motivis refertum, ut nullus tunc eisdem ausus fuerit obviare. Nihilominùs Leone Papâ X. sedente anno 1515. Jacobus Vuinphelingius Selestadiensis, prædicti Æneæ Sylvii responsionibus quamdam Replicationem adaptavit (g); Quæ tamèn, si benè ponderetur; nil aliud concludere videtur, nisi quod suo tempore, vel essent, vel crederentur esse aliqui excessus, à Romanâ Curiâ manantes. Nec mirum: nàm nullum est bonum opus, nulla est rerum sanctitas, & rectitudo, quę suos non possit pati defectus, ex incuriâ, inadvertentiâ, malove ministerio illorum

(e) *Æneas Sylv. epl. 338. 369.*

(f) *Est inter oper. Æneę Sylvii ad finem.*

(g) *Winpheling. in tom. 2. Rer. German. f. 381. & seq.*

rum, à quibus res aguntur, vel pertractantur negotia, & ad effectum suum perducuntur. Ecquæ etenim Regio est, quænam Curiâ, quis politicus status, quodnàm publicum regimen, ubi vel excessu, vel defectu non erretur, non à recti lineâ declinetur? Sed hoc id solum probat, quod deberent corrigi errores, si qui erant, & pullulantes abusiones eliminari, non verò tota potestas Pontificalis evelli. Quemadmodùm non ideò destruendum est ædificium, quia in tecto pluviam excipiat, sed reparandum: est curandum, non occidendum corpus, quia in pede ulcus obtineat: putanda demùm est vitis, non è radicibus extirpanda, quia in aliquo palmitum computrescat.

13. Hæc supposita gravamina Germanicę Nationis fuerunt pluries refricata, & præsertìm sub Maximiliano I. Imperatore, cui decem ex eis fuerunt exposita. Intèr quæ quintum est hoc: *Quod beneficia, & dignitates majores, Cardinalibus, & Protonotariis reservantur* (a). Additaque fuerunt *Avisamenta* quædam eidem Cæsari pro remedio adhibendo, in quibus peculiaritèr inculcatur: *Sicut Regnum Francię Pragmaticam habet sanctionem, cui in conferendis beneficiis innititur; sic Imperium Romanum habet Concordata Principum; utque ea illęsa conserventur interest Cesareæ Majestatis. Rarò tamèn hactenùs per Summos Pontifices violata sunt: & Auditores Rotæ juxtà illud hucusque fertur judicasse. Et si aliquis Curialium per quamcumque dispensationem conaretur illa infringere; quod Episcopus, vel Princeps, vel Senatus ejusdem, loci principiis obstando, in faciem ei Concordata inculcaret, piè exhortans, ne contraveniat: quoniàm audacia sua sustineri nequaquàm posset, cum & Turcæ, & Judæi pacta, fidemque servent. Quis Curtisanorum, tàm insolens, aut stultus est, ut contra voluntatem Episcopi, Principis, ac totius alicujus Communitatis, in aliquâ Civitate habitare præsumat* (b)?

(a) *Rerum Germanic. fo. 2. f. 373.*

(b) *Ibidem fol. 375.*

14. Hæc ritè perpensa patefaciunt, quod Cardinales, Protonotarii, & Præsules, aliique Romanæ Curiæ sequaces, qui dicuntur ibi *Curtisani*, erant soliti, currente Sæculo Decimoquinto, & Sextodecimo ineunte, beneficia ecclesiastica apud Teutonicos adipisci. Nequè concitantur hìc Maximilianus Imperator, Episcopi, & Principes, atque Communitates Germanicæ, ad illis obsistendum, tamquam extraneis; sed uti Concordatorum violatoribus, si fortè contingeret, eos aliqua beneficia captare, contrà normam, in Concordatis ipsis conventam; quæ alioquin, quantum est in sè, prout ostendimus, Clericos extraneos non repellunt. Prosequuntur Avisamenta præfata: *Posset etiam Cæsarea Majestas per literas, aut Oratores, facilè in Regno Franciæ experiri, quomodò illìc beneficia conferantur; & quam auctoritatem in beneficiis conferendis habeat Summus Pontifex. Secundum hoc posset moderamen fieri in Imperio Romano, & frænum inexplebili avaritiæ Curtisanorum adhiberi* (c). Et ut pateat nomine Curtisanorum hìc intelligi viros Curiam Romanam sequentes, & à Germaniâ extraneos; additur ibidem in Appendice: *Cæterum adiici posset, quod unus Curtisanus, ineptus, & barbarus, ad psallendum, & ad sacrificandum, non magis aptus, quam onager &c.* (d).

(c) *Ibidem fol. 375.*

(d) *Ibidem in Appendic fol 379.*

15. Hisce insinuationibus inhærens Maximilianus Cæsar, Edictum quoddam publicavit, ad Concordatorum observantiam directum, in quo dicit, quod exemplum Friderici III. Imperatoris Patris sui imitatus, hactenùs permiserat Dignitatum, & Parochialium Ecclesiarum proventus non paucos *Clericis, & Prælatis absentibus inferri* (e): Ex quo vides, quod tempore Friderici III., & Maximiliani I. Clerici extranei, & Prælati Romanæ Curiæ beneficia in Germaniâ possidebant: nec illo edicto quidquam de ipsorum extraneorum eliminatione decernitur. Qui paritèr Maximilianus Imperator Pragmaticæ sanctionis ex Galliâ procuravit exemplar, illudque Jacobo Vvinfelingio transmisit, literis ità loquentibus: *Mittimus impręsentiarum ad tè Secretarium nostrum cum Pragmaticâ sanctione Regni Franciæ, commisimusque ei tibi nostro nomine nonnulla referenda* (f), quę non explicat quid concernerent. Ex responsione tamèn constat, ea quædam fuisse tumultuariè collecta, quæ, inquit, *si tollantur, ad Germaniæ commodum, & divini cultus* am-

(e) *Edict. Maxim I. Imperat. in to. 2. rerum German. fol. 378.*

(f) *Epist. Maximili 17 Settembr. 1510. loc. cit. fol. 329.*

amplificationem plurimum conducere videntur (a).

16. Tentabatur itaque illo tempore introducere in Germaniâ Pragmaticam Sanctionem Gallicanam, vel aliquam illius æquivalentiam, sed irrito consilio. Tantum abest enim, quod posset ad Germaniam extendi, ut per idem penè tempus in Concilio Lateranensi V. dè illâ è Galliis extirpandâ validissimè tractaretur (b). Et quià successivè idem Vvinphelingius, in *Responsis*, *&* *Replicâ*, ad Æneam Sylvium, quam dedicavit Alberto Archiepiscopo Moguntino anno 1515. exaggerat intèr alia supposita gravamina, quod *majores dignitates*, *opulentioraque beneficia personis conferuntur incognitis*, *& non probatis* (c), patet hinc, quod adhùc illâ ætate pergebant Clerici extranei adipisci beneficia Germanica: Neque tùnc etiam, vel citò, admissionem ipsorum extraneorum cessasse convincitur, ex longâ illâ serie commentitiorum gravaminum, quæ successivè à Germanis quibusdam fuerunt adversùs Apostolicam Sedem, Romanamque Curiam exposita, de quibus Fridericus Nausea Blancicampianus, Ferdinandi I. Romanorum Regis à Sacris studiis, & Consiliis (d), ac Episcopus Viennensis (e), in opusculo super illis compilato, & congruis responsionibus constipato, latè agit.

17. Carolo V. posteà Imperium tenente, habita fuerunt anno 1523. Norimbergæ Imperialia Comitia, in quibus prolixus catalogus in medio positus est, Gravaminum, quę Germanica Natio, sive illius nomine Utentes, à Romanâ Curiâ sè pati, sive recipere contendebant. Laurentius Cardinalis Campegius, in illis partibus tùnc Legatus, operâ præfati Friderici Nauseæ, qui apud eum Secretarii munere fungebatur, eisdem congrua dedit responsa, prò parte Romanæ Curiæ, quę Clementi Papæ VII. in D. Petri Cathedrâ tùnc sedenti, grata fuerunt, & quintodecimo post anno, nempè 1538. ab eodem Nauseâ in opusculum redacta fuerunt, ac publicis typis tradita, junctìmque Alexandro Cardinali Farnesio dicata (f). Pluribus autem in locis eorundem suppositorum gravaminum, declamatur adversùs Clericos extraneos, qui eo in loco *Curtisanorum* nomine denotantur; intelligendo Clericos familiares Papæ, & Cardinalium, aliosque Aulam, Curiamvè Romanam sequentes; & alicubi etiam exprefsè ad Prælatos, & Cardinales lingua extenditur; atque ut à beneficiis Germanicis repellantur, multiformitèr ejulatur.

18. In uno ex dictis præfatis gravaminibus dicitur: *quum per mortes possessorum pro tempore beneficia vacare incipiunt, quorum juspatronatus ad laicos spectat, seu ecclesiasticos; tùnc conantur, & Papalis Sanctitas, & ejus Oratores, vel Legati, juri huic derogare hoc modo, ut conferant beneficia, ità vacantia, Curtisanis, aut aliis quibuscumque libuerit, ità ut patronis ipsis jus suum præsentandi per hoc adimatur, auferaturque, ac interìm hoc prætexitur à Sede Apostolicâ, quasi præventioni hac in rè sit locus &c. Quapropter Sacri Romani Imperii status Sanctitatem Apostolicam rogitant, ut talia gravamina, atque onera aboleantur* (g). In alio dicitur: *Curtisanis &c. per Sedem Apostolicam vacantia collata sunt, officia, & beneficia, eum familiares Sanctitatis suæ, aut qui Curiæ servivrent, vel in anno, quod vocant Jubileo, intèr eundum, aut etiam Romæ agentes, mortem oppetiissent; tamquam si beneficia hæc Sedi Apostolicæ essent commissa &c.* (h). Paritèr in alio dicitur: *Technis, ac dolis malis beneficia penitùs exiguntur, enervantur, attenuanturque, cum perpetuò Romanæ Curiæ pensionibus annuis serviunt, fitque ut Germanorum, utcumque habilium, nemo unquam ad hæc aspirare possit* (i). Similia recensentur in aliis suppositis Gravaminibus, ibi successivè descriptis (l).

19. Ad hæc autèm, quę sincerè considerata, etiam à Concordatis admittuntur (quamquam lividè sic repræsentata, notâ aliquâ carere non videantur) benè respondet Nauseâ sequenti modo: *Quoniam hæc omnia in facto consistant, nec satis constet, an omnia in eum modum sè habeant, justius esse, ut rejectis, si qui commissi sunt abusus, juri inibi communi sit locus, & Principum Concordatis ultrà stetur*. Tùm sic declarat suam Responsionem: *In hâc parte illud evangelicum usurpare possemus: quid vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? &c. Si-*

qui-

(a) *Epl Jac. Vvinpheling Kal. Nov. 1510 in tom. 2 rer. German. fol.* 380

(b) *Concil. Later. 5. an. 1512 sess. 4.*

(c) *Idem Vvinphelingius in supr. in tom. 2. rer. German. fol. 383.*

(d) *Frider. Nausea ità se intitulat in suis libris*

(e) *Possevin. Appar. sac. in Frideric. Nausea to. 1. fol. 516*

(f) *Nausea in Respons. ad Gravam. Princip. in epl. dedicator*

(g) *Nausea loc. cit. Gravam.* 14

(h) *Idem in Gravam.* 15

(i) *Idem in Gravam.* 17

(l) *Idem Gravam.* 18 *&* 19

quidem qui nos præventionis occupandę in conferendis accusent, potius sint accusandi, quoniam & ipsi eâ sæpiùs usi sunt. Et Judices utuntur præventione, quippè quæ ex antiquâ sit, & haùd improbâ consuetudine introducta, quæ loco legis est habenda &c. Maximè cum protritum sit verbum, Papam beneficiorum haberi, & esse Dominum. In reliquis, servandum jus commune dicit, servandaque Concordata, & abusus, si qui sunt, omnium consilio corrigendos (*a*). Hæc autèm cuncta patefaciunt, quod usque ad annum 1538. in quo Fridericus Nausea præsentes edidit Responsiones, Clerici extranei, Romanam Curiam sequentes, ac Prælati, & Cardinales beneficia ecclesiastica in Germaniâ consequebantur.

(a) *Nausea Respons. ad Gravam.* 14. 15. 16. 17. *&c. Princip.* f. 12

20. Sed ut adhùc res clariùs agnoscatur, ponderemus alia, quæ sequuntur. Addebant supposita gravamina: *Nec minus & illud in Romanâ Curiâ hucusque observatum est, ut gratiæ, & reservationes pectorales, mentales, generales, & speciales, regressus, accessus, incorporationes, uniones, & concordata &c. ob pecuniæ, & privati lucri amorem, super beneficiis, ac prælaturis, præsertìm per Germaniam Cortisanis à Sede Romanâ concederentur &c. Quâ technâ factum est, quod plurima, aut certè pinguium beneficiorum magna, si non maxima portio, ex Germanorum manu Romam est translata: quæ beneficia hinc idiotis, inidoneis, ac inhonestis etiam personis non raró sunt collata, & quidem nec Germanis, sed Barbaris, qui Germanam linguam, neque loquantur, nec intelligant &c. Quapropter Sacri Romani Imperii Status obnixè quoque rogant, ut præfata onera, ac gravamina, per quæ tàm immenso pecuniarum cumulo spoliatur Germania, quæ hinc per Curtisanos malè prodigitur, radicitùs, ac penitùs tollatur, & auferatur: itàut beneficia per Germaniam nemini, quam natis Germanis, qui personalitèr ea possideant; id quod & æquitas, & honestas ipsa sibi postulant, posthac conferantur, & concedantur* (*b*).

(b) *Frider. Nausea scit. Gravam.* 21

21. Perpendat hic Lector in primis, quot aliis viis, antiquitùs beneficiorum fieret dispositio, nùnc ab Aulâ Romanâ prorsùs abjectis. Quis enim nùnc Romæ audiat reservationes pectorales, mentales, incorporationes, expectativas, & similes modos, quibus olim beneficia dispensabantur. Perpendat secundò, quod tempore Comitiorum Norimbergę, de quibus hic est sermo, nempè anno 1523. Sedes Apostolica beneficia ecclesiastica, ultrà montes posita, & præsertìm in Germaniâ, Clericis quibuslibet, etiam extraneis conferebat, Cardinalibus, Prælatis, aliisque viris, Aulam, & Curiam Romanam sequentibus. Nàm si Status Imperii in Comitiis Norimbergensibus memoratis institerunt, nè inposterum beneficia Germanica aliis quam Germanis conferrentur; oportet quod antecedentèr beneficia ipsa etiam Clericis extraneis solita essent concedi, alioquin ut quid petere prohibitionem ejus, quod de naturâ suâ fuisset prohibitum? Ut quid tamquam ex privilegio reposcere id, quod jàm, vel de jure, vel de consuetudine, fuisset incunctanter agendum. Et quod notabile est, pro ratione adipiscendi privilegii, exclusivi extraneorum à beneficiis Germanicis, Comitia illa non allegant jus divinum, naturale, vel humanum, quorum vi Contradictores autumant repelli extraneos ab ecclesiasticis beneficiis: non exaggerant, de jure gentium esse præfatam exclusionem, vel jure majestatis posse à supremis Principibus decerni, vel similibus nęniis attentari; sed solum allegant congruentiam, & honestatem, & quod *id ęquitas, & honestas ipsa sibi postulant*: ad quarum sanè tenuem rationem non recurrissent Comitia ipsa, si præfata jura, vel cuncta simùl, vel saltèm aliqua eorum, prędictam exclusionem poposcissent. Itàque, deficiente ratione, vim faciunt super congruentiâ: supplicando petunt ex gratiâ, quod sibi agnoscunt ex debito non competere. Instant tandèm ex privilegio à Sede Pontificiâ concedi exclusionem illam, quam jura nemini concedebant.

22. Audiamus nunc, quid Fridericus Nausea ad suppositum gravamen, mox memoratum, respondeat: *Reservationes*, inquit, *pectorales nunc non habere locum: & indultis, non minùs in Germaniâ, quàm Romæ hactenùs esse collata beneficia; nec*

nec esse possibile, ut inibi æqualitas in universum servari possit (a). Tum Responsionem ipsam ità declarat: Quod *beneficia in Germaniâ Romæ indoctis, & improbis, & linguæ inexpertibus conferuntur: respondetur hic committi in dictum Salvatoris, qui alterum velit alicujus peccati judicare, illum debere ab eo peccato esse immunem. Denique turpe esse Doctori cum culpa redarguit ipsum: Quoniam & à Collatoribus, tàm ecclesiasticis, quam sæcularibus hoc ipsum in Germaniâ fieri solet &c. Cæterum fatemur, quod & Canonicis cautum est sanctionibus, nemini nisi qui cæteris sit sanctior, & doctor, sacerdotia conferenda; id quod arbitramur, & Romæ quoad fieri potuit, observatum, quando eorum collatio plerumque fieri soleat ad testimonia eorum, qui foris sunt. Quamquam aliquoties hominis fidelitas, & probitas coram Deo, & homine, doctrinam deficientem supplere valeat, hincque fieri, ut quandoque Doctrinâ non attendatur.*

(a) Nausea respons. ad Gravam. 21 f. 14

23. Posteà subjungit: *Non mirum si aliquando in iis collationibus, imparitas ex humano affectu, accedente etiamnum quocumque moderamine interveniat, & malis juxtà, atque bonis; doctis, & indoctis beneficia conferantur: quum Christus optimus maximus illis etiam contulerit Apostolatum, qui ipsum erant vendituri, negaturi, & ab omni fide in ipsius passione lapsuri &c. Quid quod Princeps populo, & Sacerdos Ecclesiæ non semper Dei arbitrio, sed ut merita nostra deposcunt, datur* (b), *quod de Saulè facilè est animadverti, de quo Dominus ait: fecerunt sibi regem, non per mè; & Principem, non per per consilium meum* (c). *Quod non ideò dictum est, quod circa hanc rem abusum confirmare velimus, sed quo æquius feratur, si aliquando ex humanis affectibus quid sinistrè actum sit: quod sanè divinâ providentiâ nonnunquam fieri videmus, quâdam latente causâ, vel necessitatis, vel utilitatis, vel meriti, vel culpę accedente. Ità demum non probamus exteris in Germaniâ conferri beneficia, quæ sermonem, vel personalem residentiam deposcunt, in cæteris autèm non itidèm, quoniam & alias, & jàm Romæ, tum alibi habeant ea Germani, in hoc tamèn æquitatem statuimus nobiscum servandam* (d). Digna sanè cedro est tota præsens responsio.

(b) Cap. audacter. 18 caus. 8. qu. 1

(c) Oseæ cap. 8

(d) Frider. Nausea in respons. ad Gravam. 21 fol. 14

24. Hæc autem Fridericus Nausea, Vir Germanus, Germanis respondit, in Germanicis Comitiis Norimbergæ habitis: vel Cardinali Campegio, cujus tunc erat à secretis respondenda suggessit, in contradictorio inibi habito, cum impugnantibus Ecclesiasticam libertatem, nè Clericis extraneis in Germaniâ pateret accessus ad ecclesiastica beneficia. Itaque duo puncta in suâ responsione favore extraneorum conclusit: primò habendum esse intuitum ad correspectivitatem, ut ubi Natio aliqua de beneficiis participat apud aliam; alia quoque vicissim de beneficis participet apud illam. Et sic cum Germanis esset accessus ad Romana beneficia; justum esse dixit, ut quoque Romani apud Germanos possent beneficia sacra adipisci, Secundò, extraneos elongandos quidem esse ab ecclesiasticis beneficiis, onus residentię, ac linguæ intelligentiam deposcentibus (quod & ipsæ Regulæ Romanæ Cancellariæ præscribunt (e). Quià pastoris officio perfungi non potest qui nec intelligitur ab ovili: quâ de rè jàm alibi sermonem habuimus. Ast quod à beneficiis mere simplicibus necessariò extranei sint pellendi; hoc non esse admittendum censuit, nec justitiæ consentaneum: servatâ tamèn congruâ moderatione, & ęquitate.

(e) Vide Regulas Cancellariæ.

25. Pergit aliud suppositum gravamen, & dicit: *Item, & illud hucusque notoriè observatum fuit, ut Abbatiæ multæ, Cœnobia item plura, ac reliquæ id genus domus &c. Cardinalibus, Episcopis, ac cæteris Prælatis in tutelam commendarentur, incorporarenturque. Quare factum est, ut per Cardinales, Episcopos, ac Prælatos illos, quibus ità commendata erant Abbatiæ, ac Monasteria, ità sunt attenuata, exhaustaque, quod cum antehac in uno illorum Monasteriorum quadraginta, & quinquaginta, aut ultrà hoc etiam, personæ satis commodè potuerunt foveri; ut nunc ægrè quinque, sex, aut decem necessariis provideri possit alimentis* (f). Percutit hic sermo beneficia, solita in commendam, seù custodiam dari Cardinalibus, Episcopis, & Prelatis, quarum institutionem, nè novam cen-

(f) Frider. Nausea loc. cit. Gravam. 24.

scamus, sat erit intueri Concilium Toletanum X, (a): Sat legere Balsamonem in notis ad Concilium Trullanum (b): Sat demum sacras antiquitates perscrutari (c), & usque ad S. Gregorium Magnum descendere (d): Lustrare demùm sufficit Auctores, de his agentes (e); Et invenietur Commendas, sivè Custodias Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum, non esse novas Romanæ Curię introductiones; sed provisiones Canonicas, usque à remotioribus Ecclesiæ Sæculis in praxim deductas, quas certo certius est, de sui naturâ esse optimas, & proficuas (f).

26. Audiamus verò quid ad suppositum Commendarum gravamen respondeat Fridericus Nausea, ut satisfieret Comitiis Norimbergensibus: *Cænobiorum*, inquit, *Prælaturarum, commendarumque origo, & institutio, tàm non est admodum vetus, quam non parum justa, & rationabilis, nempè cui malitia, & perniciosum Prælatorum regimen primitus ansam dederit. Cum etiam, (ut fieri assolet) malè præessent, & regimen perperam providerent, ut pro istorum locorum utilitate, & animarum salute, personarumque inibi meliore provisione, & peccantium malèque præsidentium pœnâ ea ipsa loca providis, & probis, aut Cardinalibus, aut Episcopis, aut hoc genus Prælatis aliis, causâ, & utilitate subsistente, eâ sub conditione data fuerint in commendam, idest depositionem, & custodiam, administrationemque quandam, ut ipsi illis ità præessent, & maturos sè, atque efficaces in omnibus exhiberent &c. Id quod à Divino Jure non est alienum, quippè quo traditum est, Episcopatum ejus qui male gerit recipiendum, & alteri dandum. Sic alias vineæ Dominus, vineam suam aliis nequitèr agentibus, receptam, aliis locavit, quo malos malè perderet. Sic olim quoque Zacharias Maximus Pontifex, ob Imperatoris, tam iniquitates, tàm inutilem apud illum provinciam, Romanum Imperium in vos Germanos, cum magnâ gloriâ vestrâ transtulit. Quo etiàm pacto sepenumero, & Episcopis, & Prælatis, jure hoc admittente, coadjutores dari consueverunt: & Episcopatus uniti, & Ecclesiæ coadunatæ sunt. Nec interim ideò revocati neque Imperatores Germani, neque illiusmodi Coadjutores, quod vel illorum Imperium, vel horum Episcopatus, in paupertatem, vel casu quopiam, vel calamitate, infortunioque (ut sæpè usu venire videmus) ingruente rediguntur. Ità paritèr non è vestigio sunt Commendæ prorsus amovendæ, quoniam loca ipsa, quæ sunt in commendam data, sint adeò extenuata, ut totidem, quot anteà personæ, ibi sustentari nequeant, maximè quod ipso jure ex istis locis Commendatariis sibi, suęque familiæ provisionem recipere possint, quum sint perindè eorum locorum procuratores, & administratores: quamquam non inficias imus, omnia cum modo, & mensurâ fieri debere* (g). Et his obstruitur os loquentium inania, & imprudentèr blaterantium adversus Cardinales, Episcopos, Prælatos, aliosque viros ecclesiasticos, commendata beneficia possidentes.

27. Sequitur aliud suppositum gravamen, concernens, quod per Romanam Curiam Curtisani, etiam ignobiles fierent Canonici in illis Collegiatis Ecclesiis Germaniæ ad quatum præbendas soli nobiles, ex præscriptâ consuetudine, & privilegio, promoveri deberent, & *hæ laudabiles consuetudines, jura non scripta, privilegia Papalia, nequaquàm curarentur &c.* (h). Ad quæ respondet Nausea, Juri adversari, quod à Cathedralium, & Collegiatarum Præbendis repellantur qui non sunt genere nobiles, Jus quippè *in rebus Ecclesiasticis nullam planè personarum habet acceptionem, & quod non sanguini, sed vitæ meritis beneficia confert. Hinc Moyses &c. etsi potuerit successores principatus filios suos facere, & posteris propriam relinquere dignitatem, extraneus tamèn Josuè Nave, de Tribu aliâ, divinâ providentiâ eligitur*. Addens, quod his rationibus permoti aliquando Romani Pontifices, Clericos nobilitate carentes, sed virtute, & doctrinâ præcellentes, Canonicatibus decorarunt: in quo agendo non deviaverant à jure, sed potiùs jus commune sequuti erant (i).

28. Hæc Nausea; & Cardinalis Campegius ejus herus, in Comitiis Normibergentibus, in Contradictorio, adversùs impugnatores Ecclesiasticę libertatis, etiam quoad collationem beneficiorum promiscuam, tam extraneis, quam indigenis.

Nau-

(a) *Concil. Tolet.10. ann.656.cap.3.*
(b) *Balsam. ad Concil.Trullan.cap.33.*
(c) *Concil. London. ann.1175. ante finem.*
(d) *S.Greg. l.1. epl. 13.20.35. l.7. epl.76. l.8.ep.46.*
(e) *Vid. Thomassin. Vet. & nov. Eccl. discipl.p.2.l.3. à cap.10. ad 22.*
(f) *Jacob. Card. Papiens.epist.93.*
(g) *Frider. Nausea Respons. ad 24. Gravam. fol. 15.*
(h) *Nausea loc. cit. Gravam.25.*
(i) *Frider. Nausea in Respons. ad Gravan. 25 fol. 16.*

Nausea inquam Blanceicampianus, Theologiæ, ac Legum Doctor, Ferdinandi I. Romanorum Imperatoris à sacris studiis, & Consiliis, demùmque Episcopus Viennensis. Ex quibus multa possumus intelligere. *Primò*, quod restrictio collationis beneficiorum, ad certum genus personarum, ut ad nobiles tantum (& idem dic de solis indigenis, ob æquipollentiam, vel similitudinem rationis) exorbitat à jure; indigetque speciali privilegio Apostolico, quemadmodùm illo se munitas esse profitentur memoratæ Germanicæ Collegiatæ; pro repellendis Clericis nobilitate carentibus: Aliàs tali indulto cessante, præfata restrictio non habet locum. *Secundò*, quod etiam ætate Comitiorum Norimbergensium, hæc in Ecclesiâ vigebat generalis persuasio, Summum Pontificem esse dominum cunctorum ecclesiasticorum beneficiorum, ut de illis possit pro suo arbitrio, & auctoritate disponere: adeoque illa, non tam solis indigenis, quam etiam extraneis impertiri.

29. *Tertiò* intelligitur, quod nedum toto Sęculo Decimoquinto, sed etiam per subsequens Sæculum Sextodecimum, usque ad ætatem Comitiorum Norimbergensium, quæ habita sunt anno 1323., imò & usquè annum 1538. in quo Fridericus Nausea præfatas Responsiones evulgavit; Clerici extranei, & pręsertim Cardinales, Pręlati, & alii, Romanam Curiam sequentes, possidere poterant in Germaniâ Episcopatus, Abbatias, Monasteria, præbendas, vel in titulum, vel in commendam. *Quartò*, quod in iisdem Comitiis censitum est, servandam esse correspectivitatem in provectione Clericorum ad beneficia; ità ut ubi alicujus regionis incolæ promovebantur ad aliena, ibi etiam alieni promoveri possent ad sua. Quarè sicut Germanis patent Romana beneficia; ita etiam Romanis patere debent Germanica. *Quinto*, justum esse quidem à beneficiis residentialibus, & Curatis ablegari Clericos extraneos, & advenas, non intelligentes Idioma loci, & qui ab incolis ejusdem loci, quos debent pascere, non intelliguntur, quales sunt alienigenæ in Germaniâ: Id verò non esse statuendum de beneficiis merè simplicibus, quià in eis cessat præfata ratio: adeoque ad illa Clericos quoque extreneos esse, debitâ servatâ moderatione, admittendos.

30. *Sextò* intelligitur, quod usque ad mox notatam ętatem in Germaniâ nulla lex erat, arcens extraneos à beneficiis Ecclesiasticis; & nec etiam arcebantur à Concordatis: quarè si hęc lex, seù privilegium in ea nunc est, oportet, quod post memoratum tempus advenerit, per aliquod subsequens Apostolicum privilegium. *Septimò*, quod Comitia Norimbergensia expressè in suis suppositis gravaminibus, satis declararunt, non posse à beneficiis repelli extraneos, tamquam de jure, sed solummodò ex mero Indulto Apostolico, pro quo ibi supplicant Sanctæ Sedi. *Octavò*, quod si in Regno libero, quale est Regnum, sive Regio Germanica, hæc exclusio extraneorum, in pręjudicium Apostolicę potestatis, & ecclesiasticę libertatis, non potuit nisi per viam supplicationis obtineri, ex speciali gratiâ Summi Pontificis; multo magis ea obtineri non potest in Regno feudali Sedis Apostolicę, quale est Regnum Neapolitanum. Ex quo patet, quantum ab omnis ęquitatis, rationis, observantię, & disciplinę Ecclesiasticę regulâ devient Contradictores, in eâ contentione versantes, quod (cum possint Clerici Neapolitani Regni apud Romanam Ecclesiam cujuscumque generis beneficia adipisci, etiam Cardinalitium, & Papale: prout de facto millies obtinuerunt, & respectivè obtinent) vice versa, nullâ correspectivitate servatâ, non debeant Clerici Romanę Ecclesiæ, vel Romanam Curiam sequentes, ulla consequi beneficia, nequè residentialia, & curata, neque alterius speciei, & etiam merè simplicia, in Regno Neapolitano, feudali ipsius Romanę Ecclesię. Et quod mirum est, id exigant, non supplicando, sed vim faciendo: non velut ex gratiâ, sed tamquam ex debito; extorquere tandèm satagant, non secus ac de jure id, quod non nisi ex peculiari, & specialissimâ gratiâ potuerunt adipisci Reges coronati, eorumve Regna, & ditiones, datâ Ecclesię aliqua equivalentiâ, vel aliter justis, & urgentibus causis, aliquo modo compensatâ libertate Ecclesię, quę per similia indulta restricta fuit. Quà in rè cau-

tè proculdubiò est procedendum, nè Sedes Apostolica, nè Episcopi, nè alii demùm omnes, tam ordinarii, quam delegati beneficiorum Collatores, vel ad ea Nominatores, ingenitam illam, & sibi coævam amittant libertatem, qua præditi sunt, ut possint eadem beneficia, pro illorum libito, non modò Clericis indigenis, verùm etiam extraneis, impertiri.

C A P U T III.

In quo ex Factis, Scriptis, Brevibus, & Indultis Summorum Pontificum, *qui* Decimoquinto *Christi Seculo Sedi Apostolicæ præfuerunt, probatur libertas Ecclesiæ, in conferendo sacras Præbendas, tùm Clericis indigenis, tùm etiam extraneis.*

S U M M A R I U M.

1 *Ex* 14. *Papis sæculi XV. tredecim fuerunt extranei, quibus si patet accessus ad Papatum, multò magis patere debet ad beneficia inferiora.*

2 3 4 *Recensentur varii Cardinales, à Romanâ Ecclesiâ extranationales, promoti à Papis hujus sæculi.*

5 *Si hoc sæculo tot, & tanti, & talitèr extranei, accessum habuerunt ad Cardinalatum, eo fortiùs potuerunt beneficia inferiora consequi.*

6 *Papæ istius ætatis variis modis pro libertate pugnarunt Ecclesiæ, in præficiendo etiam Clericos extraneos ecclesiasticis beneficiis.*

7 *Petro Britanniæ Duci Nicolaus V. Papa concessit indultum, ne quisquam advena posset in Britanniâ beneficia obtinere sine ejus assensu.*

8 *Pius II. Etruscus, in minoribus existens, Præposituram apud Mediolanum obtinuit, resistente illi Isidoro Rosatensi, tamquàm extraneo.*

9 *Responsio Pii, tunc Eneæ Sylvii. Etiam Archiepiscopus Mediolani tunc erat extruneus. Tandèm Pius Præposituram illam obtinuit.*

10 *Ex totâ serie recensiti successus Æneæ Sylvii, quinque habentur notabilia, causæ admissionis extraneorum proficientia.*

11 *Alia tria notabilia enumerantur, iisdem extraneis faventia, ut beneficia ecclesiastica liberè valeant adipisci.*

12 *Pius Canonicatum Tridentinum obtinuit, deindè parochiam Sarentanæ vallis, in Alpibus sitam, quæ Germaniam dividunt ab Italiâ.*

13 *Posteà consecutus est Episcopatum Tergestinum, id nesciente Imperatore Domino loci, & Canonicis Decanum sibi in Præsulem eligentibus.*

14 *Successivè translatus est ad Episcopatum Senensem. Habuit quoquè Cardinalatum. Demùm Episcopatum Varmiensem in Prussiâ.*

15 *Scripsit ei Martinus Meyr de excludendis extraneis. Pius erat Princeps Imperii. An eo tempore in usu essent literæ naturalitatis?*

16 17 *Æneas Sylvius respondet Martino Mayr, tuendo jura sua, pro adipiscendis, & tenendis beneficiis in Germaniâ.*

18 *Asserit Pius, beneficia Teutonica potiùs Germanis, quàm aliis esse concedenda, sed reservata Papæ posse ab hoc concedi cuilibet.*

19 20 *Pius II, factus Pontifex Ecclesiam Papiensem, & Mutinensem extraneis dedit, & Duces obsistentes cohibuit.*

21 Si-

21 *Sigismundum Austriatum, ob captum Cardinalem de Cusâ, idem Pius anathemate percussit: Duxque tandèm veniam petiit.*
22 *Dux volebat repellere ab Episcopatibus etiam extraprovinciales. Pius Ducem compescuit, & in suâ se libertate sustinuit.*
23 *Intèr leges in Conclavi propositas, ante electionem Pauli II. una est, ne alicui daretur jus nominandi ad Episcopatus, & datum revocaretur.*
24 *Ex epistolâ Pauli II. ad Alphonsum V. Regem Portugalliæ constat, quod Rex ille tunc jus non habebat præsentandi Clericos ad Episcopatus.*
25 *Cum proponeretur in Consistorio, num tollendæ essent expectativæ, prævaluit negativa sententia Cardinalis Carvajal Hispani.*
26 *Responsio Papæ II. ad Franciscum Ducem Mediolani, petentem, ut Abbatia quædam sui Ducatus Clerico, à se commendato conferretur.*
27 *Mortuo Duce, qui obstabat Proviso Apostolico, Papa urgere fecit Ducissam, ut impedimentum tolleret possessionis præfati Provisi.*
28 *Sixtus IV. recusat præficere Ecclesiæ Cæsaraugustanæ Nepotem Regis Aragoniæ: undè constat, quod tunc Aragonici Reges non nominabant ad Episcopatus.*
29 *Sixtus IV. contulit Reipublicæ Florentinæ indultum nominandi duos, vel tres, ex quibus Papa unum seligeret, Episcopatui præficiendum.*
30 *Alio indulto munisse dicitur Germanos, ne expectativas ibi haberent extranei. Ex gestis Pontificum deducitur libertas Ecclesiæ, de quâ est sermo.*

1 QUATUORDECIM Pontifices, intrà cursum Sæculi Decimiquinti, supèr Divi Petri Cathedrâ consederunt, & ex eis unus solus fuit Natione Romanus, nempè Martinus V. ex præclarâ gente Columnâ: cæteri omnes fuerunt extranei, nempè tres Neapolitani, & ex Regno Neapolis, qui sunt Bonifacius IX. Innocentius VII, & Joannes XXIII. Unus Cretensis, idest Alexander V. Alter Etruscus, videlicèt Pius II. Tres Ligures, nempè Nicolaus V. Sixtus IV., & Innocentius VIII. Totidem Veneti, scilicèt Gregorius XII. Eugenius IV., & Paulus II. Duo tandèm Hispani, nimirum Callistus III., & Alexander VI. (*a*). Hoc satis esset innuisse, ad probandam libertatem Ecclesiæ, toto præsenti Sæculo custoditam, pro collatione beneficiorum, tùm Clericis extraneis, tùm indigenis. Quandoquidèm, cum Summus Pontificatus, tàm in sensu Theologorum (*b*), quam in sententiâ Canonistarum (*c*), sit ecclesiasticum beneficium, & quidem omnium aliorum primarium, & excelsius, nomine etiam beneficii in Jure notatum (*d*); Arguendo à majori ad minus, à quo optimum est argumentum (*e*), ritè infertur, quod sicut patet accessus Clericis extraneis ad præcipuum totius Ecclesiæ beneficium; ità & multò magis aditus est eis apertus ad cætera beneficia minoris ordinis consequenda.

2. Sed his relictis, videamus quid hi Pontifices egerint, decreverint, sint aggressi, vel alitèr exercuerint, ex quo præfata libertas promovendi Clericos etiam extraneos ad ecclesiastica beneficia, ritè, & rectè valeat roborari. Inprimisque notandi sunt Cardinales aliqui, ab his creati, à Romanâ Ecclesiâ nedùm diœcesi, sed etiam provinciâ, & natione respectivè extranei. *Bonifacius IX.* promovit intèr alios Cardinales Henricum Minutulum, & Balthassarrem Cossam Neapolitanos; Cosmam Melioratum Sulmonensem, & Leonardum, atque Angelum Cybos Genuenses (*f*). *Innocentius VII.* Sacro Collegio adscivit Cunradum Caraciolum Neapolitanum, Angelum Corrarium Venetum, Petrum Philardum Cretensem, Joannem Melioratum Sulmonensem, & Joannem Ægidii Normannum (*g*). *Gregorius XII.* Cardinalitiâ purpurâ decoravit Philippum Repingtonum Anglum, Vincentium de Aragoniâ Hispanum, Matthæum Polonum Episcopum Vormaciensem, Jacobum Utinensem, Antonium Corarium, Gabrielem Condulmerium, Angelum Barbadicum, Petrum Maurocenum, Venetos, Ludovicum Brancatium

(a) *Ciacon. Platin. Joannet. Forest. & alii in his Pontificibus.*

(b) *Layman. l. 4. tr. 2. cap. 4 num. 4.*

(c) *Marta de jurisd. p. 2. cap. 39. num. 1. Barbos. Juris Eccles. Univ. l. 3. cap. 4. num. 47*

(d) *Cap. 1. titul. de Maledicis.*

(e) *Cap. per Venerabilem. Qui fil. sint legit. Sanchez. de matr. l. 8. disp. 1. num. 21. Barbos. tract. var. loc. 66.*

(f) *Ciacon. vit. Pontific. in Bonifacio 9.*

(g) *Ciacon. in Innoc. VII. Onof. Panvin. ibidem.*

Neapolitanum, & alios (*a*). *Joannes XXIII.* in Cardinalium cætu locavit Joannem Lusitanum Hispanum, Petrum de Alliaco, Ægidium de Campis, Guillelmum Cenomanensem, & Simonem Cramado, Gallos, Georgium Bosco Germanum, Thomam Armellinum, & Robertum de Arlun Anglos, Thomam Brancatium, & Guillelmum Carbonum Neapolitanos (*b*).

3. Paritèr *Martinus V.* intèr alios Cardinales creavit Hugonem Lusignanum Cyprium, Joannem Germanum Episcopum Olmucensem, Henricum Benufert Anglum, Joannem Cervantem, Dominicum Ram, & Joannem de Casanovâ Hispanos, Joannem de Rupescissa, Raymundum Mayrosium, Guillelmum Dinan Gallos (*c*). *Eugenius IV.* Cardinalium numero adscripsit Isidorum Thessalonicensem, & Bessarionem Nicenum Græcos, Antonium Martini de Clavibus Lusitanum, Sbigneum Olesnicium Polonum, Dionysium Agriensem Hungarum, Joannem Siculum Messanensem, Joannem Kemp Anglum, Petrum Schovumbergum Germanum, Nicolaum Acciapacium Surrentium, Joannem ex Co. Taliacotii Neapolitanum, Reginaldum de Cervare, Ludovicum de Bar, & Guillelmum de Estontevillâ, Gallos, Joannem de Turrecrematâ, Alphonsum Borgiam, & Joannem Caravajal Hispanos &c. (*d*). *Nicolaus V.* Cardinalitio pileo insignivit Antonium Cerdanum Majoricensem, Astorgium Agnensem Neapolitanum, Amadeum Sabaudum Allobrogem, Nicolaum de Cusâ Germanum, Alanum Cœtinum Britonem, Joannem Raolinum Burgundum, Joannem de Artus, & Ludovicum de Varambone, Gallos (*e*).

4. Itidem *Callistus III.* Romanum muricem donavit Jacobo Regis Lusitaniæ Nepoti, Joanni de Melâ Hispano, Richardo Oliverio Normanno, Raynaldo Piscello Neapolitano, Roderico Lenzolio, & Ludovico Milano Valentinis (*f*). *Pium II.* Datorem Cardinalitiæ dignitatis habuerunt, Brochardus de Hespriac Salzburgensis, Ludovicus de Alibret Gallus, Jacobus Cardona Hispanus, Joannes Lofredi Bisuntinus &c. (*g*). *Paulus II.* Auctor fuit Cardinalatus Theodori Paleologi, ex Marchionibus Montisferrati, Joannis Balues Galli Episcopi Andegavensis, Thomæ Burchei Angli Archiepiscopi Cantuariensis, Stephani de Varadâ Hungari Archiepiscopi Colocensis, Oliverii Carafæ Civis, & Archiepiscopi Neapolitani, atque aliorum (*h*). *Sixtus IV.* Purpureis infulis perornavit Joannem Aragonium, filium Regis Neapolitani, Georgium Heslar Germanum, Philippum de Ugonecti Burgundum, Georgium Costa Lusitanum, Ascanium Mariam, filium Ducis Mediolanensis, Philippum de Levis, Carolum Borbonium, Heliam de Bordeilles Gallos, Auxiam de Podio, Petrum Gundisaluum de Mendozâ, Joannem Moles à Margaritis Hispanos &c. (*i*).

5. Demùm, aliis omissis, ab *Alexandro VI.* sub fivè Seculi Decimiquinti, Albo Purpuratorum conscripti sunt Fridericus Casimirus, filius Regis Poloniæ, Ludovicus de Aragoniâ Neapolitanus, Ludovicus Podocatharus ex Cypro, Græcus, Melchior Copis Germanus, Amanateus de Albreto, Joannes de la Grolaye, Raymundus Peraululi, Guillelmus Brissoneta, Philippus de Lucemburgo, & Georgius de Amboisâ Galli. Petrus Isuallies Siculus, Thomas Hungarus Archiepiscopus Strigoniensis, Joannes Mortonis Anglicay Archiepiscopus Cantuariensis, Bernardinus Carvajal, Didacus Hurtadus de Mendozâ, Joannes Castellar, Franciscus Remolinus, & Franciscus de Spratâ, Hispani, præter plures alios patriâ Valentinos, & Alexandri Papæ Concives (*l*). Porrò ut pluries ostendimus, Cardinalatus, tàm à Theologis (*m*), quàm à Canonistis, intèr beneficia ecclesiastica recensetur (*n*), & cum à tot, & toties, & tàm dissitis viris, patriâ, provinciâ, natione, linguâ, regione, toto tandèm cœlo à Romanâ Ecclesiâ extraneis, intrà hoc Seculum fuerit obtentus, & talitèr perquisitus, ut pro eo Joanni filio adipiscendo, Ferdinandus I. Rex Neapolis minas petitionibus acervaret (*o*); nil clariùs exhiberi potest ad ostendendum aditum extraneis patentem hoc Seculo ad ecclesiastica beneficia; & si ad ecclesiastica beneficia tàm eminentis notæ, qualis est

(a) *Ciacon. vit. Pont. in Gregor. XII. & Panvin. ibi.*

(b) *Idem in Joan. 23. & Panvin. ibidem.*

(c) *Onofr. Panvin. & Alphons. Ciacon. in Martin. V.*

(d) *Ciacon. & Panvin. in Eugen. IV.*

(e) *Ciacon. & Panvin. in Nicol. V.*

(f) *Iidem in Callisto III.*

(g) *Iidem in Pio II.*

(h) *Panvin. in Ciacon in Paul. II.*

(i) *Ciacon. & Panvin. in Sixto IV.*

(l) *Ciacon. & Panvin in Alexand. VI.*

(m) *Layman. l. 4. tr. 2 cap. 4. num. 4. Azor. Just. mor. p. 2. cap. 1. qu. 5.*

(n) *Maria de Jurisd. p. 2. c. 39. num 2. Barbos. Jur. Eccl. Univ. l. 3. cap. 4. num 52.*

(o) *Jacob. Cardin. Papiens epl. 510. 511. & 568.*

est Cardinalatus; multò magis ad beneficia ordinis inferioris.

6. Pratèr hæc autèm, ex aliis actibus præfatorum Pontificum, qui hoc Sæculo Sedi Apostolicę præfuerunt, patet memorata libertas Ecclesiæ, in præficiendo sacris præbendis etiam Clericos extraneos. Nàm de fortitudine, quâ *Martinus Papa V.* restitit Uladislao Poloniæ Regi, extraneos à beneficiis Polonicis repellenti; superiùs dictum est (*a*). Vidimus etiam, quod *Eugenius Papa IV.* Pragmaticam Sanctionem Gallicanam, extraneis adversantem, perturbativam Ecclesię declaravit (*b*), *Pius II.* nihil non egit, ut eam everteret (*c*). *Innocentius* tandèm VIII. adversùs eandem altè clamavit (*d*). Demùm Nicolaus V. Concordata Germanica stabilivit, quæ Clericis extraneis sunt proficua. Hi autèm totidem Pontifices Regibus Poloniæ, aut Germanię, & respectivè Galliæ, prout poterant obsistentes, ne libertatem Ecclesiæ supprimerent, de sacris præbendis pro suo libito, etiam favore alienigenarum, solitæ disponere; unitis vocibus, junctisque viribus ostenderunt, quod eorum tempore Ecclesia ipsa ubilibet hac libertate potiebatur, & quod affatim in eâ erat fortitèr manutenenda: libertate inquam provehendi, non modò Clericos indigenas, verùm etiam extraneos ad ecclesiastica beneficia.

(a) *Raynald. anno 1429. 13. vid. hic supr. c. 1. à num. 4.*
(b) *Raynald. an. 1439 num. 37. & an. 1440. num. 5.*
(c) *Gaguin. l. 10. de Gest. Franc. in Ludovic. 12.*
(d) *Raynald. an. 1516. num. 22.*

7. Sed adhuc alia dicamus de præfatis Pontificibus Decimiquinti Sæculi, ad eandem libertatem facientia. Britanniæ dominanti Petro Duci, Joannis V. filio, Nicolaus Papa V. hoc ex speciali gratiâ privilegium indulsit. *Nullus alienigena, qui non sit oriundus de Ducatu Britannię, seù verius illius incola, & sinè fraude cujuscumque dignitatis, gradus, conditionis, etiam si familiaris Papæ continuus, commensalisque, & in libro Cancellariæ descriptus, Apostolicâ, vel quavis aliâ auctoritate suffultus, ad aliquod ex beneficiis, sęcularibus, vel regularibus illius Ducatus admitti possit, nisi ad requisitionem ipsius Ducis id fiat* (*e*). Hoc freti privilegio, inquit Choppinus, *Armorici populi Ordines nupèr obtinuerunt à Franco Rege, nè annua pensitatio ulla, vel stipendiaria quidem, ex patriis fisci reditibus, alii darentur, aut destinarentur, quam Originario Celticæ Provinciæ civi &c.* (*f*). Quibus ità se habentibus constat, quod, si Petrus Britanniæ Dux postulavit, si Nicolaus Papa V. indultum contulit, exclusivum advenarum à beneficiis illius Regionis; de jure, & ubi similia indulta cessant; Clericis extraneis non est impeditus accessus ad ecclesiastica beneficia, alioquin ut quid ex privilegio impetrare, quod pretèr jus commune non esset? (*g*).

(e) *Nicol. V. 1. Febr. 1452. apud Renat. Choppin. de Deman. Franc. l. 1. tit. 2. num. 6.*
(f) *Renat. Choppin. loc. cit. fol. 121.*
(g) *L. 1. C. de Thesaur l. 10. cap. ult. 25. qu. 5. Barbos. in cap. In his 30. num. 2. de privil.*

8. De *Pio Papâ II.* plura superiùs diximus, plura quoque inferiùs dicenda erunt, sed & hic operæ pretium est recensere, quæ memoramus, quippè Contradictores hujus Papæ nomine, gestisque utuntur, uti suo loco videbimus, ad impugnandam libertatem, pro quâ certamus. Natus est apud Corsinianum in Etruriâ, gente Picolominæâ Senensi (*h*), grandiorque factus, & Clericali militiæ addictus, diverso tempore, dissitis in provinciis, diversa obtinuit ecclesiastica beneficia. In Concilio Basileensi existebat: *Cumque Præpositus S. Laurentii Mediolanensis Basileæ diem clausisset extremum, Franciscus Mediolanensium Pontifex, ingenti & doctrinâ, & sanctimoniâ commendatissimus, mox approbante Concilio, Æneam illi suffecit, quamvis essent complures, & doctores, ex magni viri, natione Mediolanenses, qui sè promotos optabant. At cum in concione generali res ageretur, Isidorus Rosatensis æmulus Æneæ, quod in laudandâ Papiâ se inaudito fuisset auditus; quid agitis patres? inquit: electivam præposituram Æneæ homini extero committitis? ubi decretum vestrum, quod tantoperè servari præcepistis? beneficia in terrâ Medionensi, absque scitu, & voluntate Principis, de vobis optimè meriti confertis? cives, & doctores spernitis? alienos eligitis? Nisi capitulum in suo jure dimittitis, ruent conatus vestri, ridebiturque provisio* (*i*).

(h) *Ciacon. Platina, & alii in Pio II.*

9. Tum Æneas. *Vehementèr, inquit, admiror patres optimi Isidorum adversum mè verba facere, qui nupèr ex Mediolano reversus literas Philippi Ducis ad mè detulit, quibus ille Princeps gratias mihi agit, quod ejus causam hoc in loco peroraverim: atque ob eam rem gratum sibi esse affirmat, in ejus territorio quodcumque beneficium*

(i) *Pii II. Comment. lib. 1. fol. 6.*

neficium

neficium mè acceptare, cujus libenti animo possessionem sit mihi daturus. Non igitur ille me extraneum habet: neque nova res est, unius regionis homines in alterâ dignitates habere, si modo linguam norint: nàm & Archiepiscopus ex Bononiâ Mediolanum venit. Neque movere quemquam debet, quod de decreto electionis obiicitur, inferiores enim, non Concilium ligat &c. Ad quæ cum Isidorus responsurus assurgeret, universæ concionis clamore correctus obticuit. At Æneas Mediolanum profectus, nobilem quendam ex magnâ domo Landrianorum, jussu Ducis per capitulum ad eam præposituram vocatum, & in possessionem adductum invenit, quem sibi mox cedere compulit, tantum Æneæ, & Princeps (Philippus Dux Mediolani) *& Curia favit* (*a*).

(a) Comment. Pii II loc. cit.

10. *Sed obtentâ Præpositurâ, lectum ægritudinis incidit, ingenti febre correptus &c. Intèr hæc aucta febris ingentem capitis dolorem, & salutis desperationem adduxit. Tumque fama vulgata est, Æneam mortuum esse, quæ res illi Mediolanensem Præposituram abstulit, altero in possessionem recepto &c.* (*b*). Habes hìc multa primò Concilium Basileense, ac patres in eo confidentes in contradictorio, adjudicasse Præposituram Mediolanensem Æneæ, seù Pio Etrusco, & extraneo. Secundò, prævaluisse Pium in assecutione Præposituræ ipsius, Landriano indigenæ, eodem tempore, quo Isidorus Rosatensis altis ejulatibus declamabat, ne indigena postponeretur extraneo. Tertiò, Pium non in angulo, sed coram toto Concilio sustinuisse, liberum esse beneficiis Sacris præficere etiam viros extraneos, dummodò idioma loci beneficii intelligerent. Quartò, Concilium Basileense interdixisse Isidoro Rosatensi, nè ulterius peroraret, ad excludendum Pium extraneum adeò persuasum habuit, extraneitatem nihil obstare consecutioni beneficiorum. Quintò, fuisse exclusum à Prepositurâ Landrianum, nedùm indigenam, sed etiam jussu Philippi Ducis Mediolani ad illam vocatum, prælato ei Pio, cui Dux quidem expresserat, gratum sibi futurum, si in illius ditione beneficium aliquod obtineret, sed hoc nil Pio proderat in casu Præposituræ, quippè ad quam Dux jàm fategerat præfici Landrianum.

(b) Ibidem l. 1. f. 7. & 8.

11. Sextò, quod Concilium Basileæ mandans provisionem Prelaturarũ per viam electionis, non comprehendit beneficia inferiora. Septimò, quod à majori ad minus optimè arguitur in hac materiâ, & ideò Pius prò suâ causâ allegavit, quod si licitè Franciscus Piccolpassius de Bononiâ, factus fuerat Archiepiscopus Mediolani (*c*), licitè quoque ipse, natione Etruscus, poterat ibi controversâ Præpositurâ potiri. Octavò, demum quod Archiepiscopus Mediolanensis in suâ voluit se libertate tenere, dispensandi beneficia sacra etiam extraneis, eligendo Pium, & negligendo Landrianum, & quod in concursu Pii extranei, promoti à Francisco Archiepiscopo, cum Landriano indigenâ per Philippum Ducem Mediolani, sive illius nutu, promoto; Archiepiscopi voluntas Ducali prævaluit, extraneitate nihil attentâ. Nonò, quod usque ad tempora Pii II. in ditione Mediolanensi nulla erat cautio, extraneos repellens à consecutione beneficiorum; quæ, uti pluries ostendimus, cum non possit nisi ex indulto Pontificio proficisci, si nùnc Ducatus Mediolanensis aliquid habet, quo adversus extraneos excipiat; oportet quod indultum illud sit post præsentia tempora consecutus, alioquin violenta, & irrationabilis ibi esset extraneorum repulsio ab ecclesiasticis beneficiis.

(c) Vide seriem Archiep. Mediol. nu. 111.

12. Pergamus ulteriùs. Postquàm Pius ab illâ lethali, quam indicavimus infirmitate convaluit, *vacantibus per obitum Joannis Andreæ Poloni Canonicatu, & præbenda Ecclesiæ Tridentinæ, Concilium illos Eneæ summo favore contulit, quamvis competitores essent non pauci, neque contemnendi homines; ad quorum possessionem capiendam profectus, Vilichinum quendam Teutonicum litigiosum, & versutum hominem, qui se ex auctoritate Capituli in illis intruserat, placatis Canonicis, & in suum favorem adductis, extrusit* (*d*). En iterùm Concilium Basileense in contradictorio adjudicans præbendam, & Canonicatum Tridentinum Pio extraneo, tunc in minoribus existenti, repulso Vilichino Teutonico, & nationali. Vides

(d) Commentar. Pii II. fol. 8.

des hic etiam beneficia Tridentina, à viro Polono possessa, & cum vacarent per ejus obitum, non Clerico indigenę collata, sed Pio Etrusco, patriâ, provinciâ, & natione quoque prorsùs extraneo, hocque Tridentinis Canonicis obsistentibus, & viro nationali vota conferentibus. Successivè Pius, tunc Æneas, *Sarentanæ vallis parochialem Ecclesiam favore Cæsaris assecutus est, quæ aureos ei sexaginta quotannis reddidit; sita in alpibus, quæ Germaniam ab Italiâ disterminant* (a).

13. Prętereà Pius Episcopale beneficium apud Tergestinos in Carnis obtinuit (b), hocque, ut sequitur, modo. *Rumor fuit, Nicolaum Episcopum Tergestinum, mortem obiisse &c. Et cum Ludovicus Cardinalis Aquilejensis* (Erat is Ludovicus Mediarota Patavinus, Cardinalis Episcopus Albanus, apud Eugenium IV. Papam apprimè potens (c), *Ecclesiam Tergestinam Decano suo, alii aliis peterent; omnes ab Eugenio repulsi sunt, qui Pontificatum ipsum Æneæ sese commissurum constantèr affirmavit. Sed cum certitudo vacationis exquireretur, vanum fuisse rumorem constitit*. Post dies 16. Eugenius obiit, eique suffectus est Nicolaus PP. V. qui Cardinalibus in Consistorio faventibus, *Æneam Episcopum Tergestinum pronunciavit &c. Fridericus quoque Cęsar, ut ejus vacationem Ecclesiæ cognovit, hanc, inquit, Æneæ impetrabimus, quæ nostri est dominii naturalis: Literasque Pontifici in eâ re, jam tè ignaro peractâ, conscripsit; atque sic nescius Æneas, cum rediisset ad Cæsarem, ad Episcopatum, & Papæ, & Cæsaris voto, se vocatum invenit. Neque Cives Tergestini, qui omnibus exteris infesti esse consueverunt, Æneæ restiterunt: sed cum primarium civem, Decanum suum, Canonici elegissent, silere illum jussere, possessionemque vel absenti Æneæ concordibus animis tradiderunt* (d).

14. Non multo post Pius, adhùc Æneas Sylvius, ad Episcopatum Senarum translatus est (e): quamquam ejus Senenses *quemdam virum, nomine Comitem, Abbatem Monasterii S. Galgani, concivem suum, Regentibus acceptum, summis precibus Apostolicę Sedi commendarent* (f). Subsequentèr beneficium Cardinalitium in Romanâ Curiâ est assecutus, primo Diaconale S. Eustachii, & posteà Presbyterale tituli Sanctæ Sabinę (g). Hac dignitate auctus Varmiensem quoque sedem, in Prussiâ sitam, obtinuit: eâ namque vacante, *Canonicorum pars magna Æneam sibi Pontificem postulavit, pars altera bifariam divisa est, & quidam Lutiecnem Regis Poloniæ Consiliarium elegerunt; quidam Sacerdotem alium quendam ex his, qui cum Religiosis Teutonibus erant. Possessio Ecclesiæ à principio Leuticoni data est; sed cum Callistus Canonicorum postulationi annuens, administrationem Ecclesiæ Æneæ commendasset, possessio quoque ad ejus procuratorem delata est ejus partis, quam Leutico obtinuerat, qui minimè ausus est Cardinali adversari* (h). Ità hucusque Pius, dum adhuc esset Æneas Sylvius Picolomineus, beneficia Canonicale, Parochiale, Præpositurale, Episcopale, & Cardinalitium, in titulum, & respectivè in commendam, obtinuit Romæ, in Insubriâ, in Germaniâ, apud Carnos, & in Prussiâ, tametsi ab illis locis, nedùm patriâ, & provinciâ, sed natione quoque esset extraneus.

15. Dum Pius Cardinalis officio fungeretur, scripsit ei Martinus Meyr Cancellarius Archiepiscopi Moguntini, querulosas illas literas, superiùs indicatas (i), quibus classicum sonat adversus Clericos extraneos, ad beneficia Germanica in Romanâ Curiâ provectos: mirumque est, iisdem literis tangi Pium, qui præter servitia Germanicæ Nationi, ejusque Imperatori diutius præstita, *jam pridem post Senensis Ecclesiæ delatam dignitatem, intèr Principes Imperii per Cæsarem assumptus fuerat* (l). Quomodò enim in Germaniâ reputandus erat extraneus, Princeps Germanici Imperii? Si hæc dignitas naturalitatem apud Germanos non conferebat; oportet quod, vel tunc naturalitas dono data, sivè *literę naturalitatis*, quæ nunc sunt in usu, tunc inquam, ibi nondum essent inventæ: vel quod Germani tunc vellent à beneficiis excludere viros ortu extraneos, tametsi naturalitate donatos. Utcumque res se habeat, Pius Martino Meyr binis literis respondit, ejusque objecta discussit (m). In quarum alterâ, quoad sè, rescribit hoc modo,

(a) Pii II. Comment. lib. 1. f. 9.

(b) Cardin. Papiens. epl. 47.

(c) Ciacon. in Eugen. IV. num. 11.

(d) Comment. Pii II. lib. 1. f. 13. 14.

(e) Card. Papiens. epl. 47.

(f) Comment. Pii II. l. 1. f. 17.

(g) Ciacon. & Panvin. in Callist. III.

(h) Comment. Pii II. lib. 1. f. 13.

(i) Vid. hic cap. præcedem. num. 9. 10.

(l) Comment. Pii II. lib. 1. f. 11. 2.

(m) Æneas Sylvius, seu Pius II. epist. 318. & 369.

16. *Dicis nos, & alios plerosque S. R. E. Cardinales, insolitas apud vos reservationes habuisse, indequè multos exoriri rumores. Nos, & Metensem olim Cardinalem, & alios nonnullos similibus usos gratiis compertum habemus, & ab illis literarum nostrarum formam extraximus. Reprehendis quod hę literę Compactatis adversari videantur: dicimus, nihil in eis esse contra ea, quæ Concordata vocantur, nisi fortassè illud recenseatur, quod etiam Monasteria reservari videntur, in quibus electioni locus esse debet. Nos de hac parte abundè satisfecimus Domino Nostro. Duo enim diximus ejus Beatitudini. Primum, quod nullius Monasterii electionem impedire vellemus. Alterum, quod nullum Monasterium acceptaturi essemus, contrà voluntatem ejus Principis, in cujus ditione situm esset, & ità procuratoribus nostris dedimus in mandatis. Quod si putas etiam Collegiatarum prępositurarum electiones confirmandas esse, neque debuisse nos earum reservationes acceptare; longè falleris: Nàm Concordata ipsa dignitates primas post Pontificales, & in Collegiatis Ecclesiis principales, Apostolicæ Sedis dispositioni permittunt: in aliis autem beneficiis inferioribus habet ipsa Sedes suos menses. Quod si supèr hujusmodi beneficiis, ac dignitatibus reservationes obtinuimus, accepimus à Summo Pontifice, quod nobis concedere potuit sinè cujuspiam injuriâ.*

17. *Sed arbitraris fortasse, beneficia, quæ in Germaniâ sunt, Germanis potiùs committi debere, quàm extraneis: nec nos alitèr sentimus. Sed cum nos jam annis suprà 24. Germaniam incoluerimus, non reputamus extraneos existimari debere. Cumque Imperatori, ipsique Nationi longo tempore, summâ fide, magnis laboribus servierimus, & nunc ad Cardinalatum recepti, ea curemus, quæ Nationis ipsius honori, atque utilitati conducant, & ità prorsùs agamus, ut Natione Germani potiùs, quàm Itali putemur; non judicavimus, tribus illis provinciis Moguntinę, Coloniensi, Trevirensi, indignum videri, aut gravè censeri, si annua duo millia ducatorum in eis obtineremus, ex illis beneficiis, quæ Sedes Apostolica conferre haberet. Putavissemus etiam majora in eâdem Natione, cui semper servivimus, spontè offerri: sed non sumus nos insatiabiles, contentamur eo, quod prò debiti status conservatione sufficiat, nec plura circa hoc. Quod autem operas tuas ad id offers, ut gratiæ nostrę fructum consequamur, agimus tibi gratias, qui partes amici non negligis. Idque rogamus, ut interveniente casu opportuno prorsùs efficias. Scis quæ sit mens nostra, & quomodò gratiam nostram restrictam esse volumus. Si qua præpositura vacaverit, aut Ecclesia Parochialis magni reditus, velis ità efficere, ut ad complementum gratiæ nostrę pervenire possimus* (*a*).

18. Fidentissimè ergò Pius asseverat, beneficia quidèm Germanica *Germanis potiùs committi debere, quàm extraneis*, nempè ut plurimum, ordinariè, atque cæteris paribus; sed ea sibi negari non debere, tamquàm de natione illâ benemerito; imò invigilandum esse, ut si recens contingeret aliquorum vacatio, illamet sibi sinè contradictione darentur. Ceterum quæcumque beneficia Germanica, ad Sedis Apostolicæ dispositionem pertinentia, vel sibi, vel aliis Pontifex conferret, ritè conferri, quippè illis ea poterat Papa *concedere, sinè cujusquam injuriâ*. Hucusque Pius II. in statu privatæ fortunæ, dum adhuc esset Clericus, Sacerdos, Episcopus, & Cardinalis. Nunc aliqua de illo dicamus, dum Summum Pontificatum adeptus est, supremum, & celsissimum omnium totius Ecclesiæ beneficiorum, (*b*) quò tandèm, jàm ætate gravis pervenit, illoque per sexennium potitus est: & si etiam Summum Pontificatum in Romanâ Ecclesiâ tenuit, quantumvis ab eâdem esset extraneus, multò magis beneficia potuit minoris ordinis adipisci, ubi simili defectu tamquam extraneus laborabat.

19. Pius inquam II. Romanę Ecclesię præsidens, Jacobo Amanato Lucensi, qui dictus est Cardinalis Papiensis (*c*), Episcopatum Ticinensem contulit, ægrè id ferente Duce Mediolani, illius urbis Principe temporali: necnon Nicolaum, paritèr Lucensem, Episcopatu Mutinensi insignivit (*d*), cui quoque Dux Mutinensis, Vicarius Ecclesię obstitit. Pontifex verò, volens utramque collationem totalem suum effe-

(a) *Æneas Sylvius, seu Pius II. epist. 369.*

(b) *Selva de benef. p. 1. qu. 2. n. 8. Gonzal. ad reg. Canc. glos. 4. n. 61. Barbos. Jur. Eccl. univ. l. 3. c. 4. num. 47.*

(c) *Onofr. Panvin. Alphons. Ciacon. &c. in Pio II.*

(d) *Ciacon. in Pio II. num. 11.*

(e) *Jacob. Card. Papiens. epl. 259. 312. & 455.*

effectum fortiri, passus non est, alterutram pleno exinaniri successu. Rem narrat Cardinalis ipse Papiensis, præfato electo Mutinensi sic scribens: *Nullo loco defui rebus Paternitatis tuæ. Calverunt jàm aures Pontificis vocibus prò tè meis. Indignitatem rei ostendi; æstimationis suę eum admonui. Incendi animum ad non ferendam contumeliam Sedi illatam. Sed nec ille meis exhortationibus cessit, in immensum stomachatus, perplura quam ego in eam sententiam sępè locutus est. Priusque cessurum sè ostendit Ministerio suo, quam proposito semel suscepto. Scripsit frequentèr Duci non lenibus verbis, ut tua Paternitas putat, sed gravibus, rogans, admonens, increpans, & libertate plurima minans (a).*

20. Sequitur. *Cum non profuerint hęc, interdicere omninò vult Mutinæ Civitati, atquę in eum severè agere, qui lenitatem suam contempsit. Agi jàm putat non de rebus tuis, sed de suis. Vincere in bonâ causâ subditum quęrit, non vinci: Atque hoc uno exemplo reliquos Vicarios Ecclesię officii admonere: nec est ut timeas Sedis, jàm datę mutationem, etiam si omnes uno tempore nuntiarentur vacare, quę in ditione sunt Ducis, flecti nullis precibus posset, ut factum mutaret &c. Imaginem quandam rei meæ intueri in suam jàm videor. Mensibus sex continuis pugnans Pius pro Papiensi Ecclesiâ contrà Ducem Mediolani, cedere illum tandèm coegit in sententiam suam. Magis de Mutinensi idem credendum, qui & potentiâ, & ęstimatione est illo inferior (b).* Obtinuit demùm Nicolaus possessionem Episcopatus Mutinensis, illoque fruitus est (c): quemadmodùm & Jacobus Amanatus est nactus Papiensem, uti ex quamplurimis ejus epistolis patet. Itaque Pius utrumque electum, à Ducibus Mutinæ, & Mediolani, impugnatos, tamquam à ditione illorum extraneos, tuitus est, in suâque sè sustinuit libertate, beneficia Episcopalia non minus Clericis extraneis, quam indigenis conferendi, quoties merita extraneorum deposcerent, ut eisdem deberent beneficia ecclesiastica dispensari.

21. A contentione Italicâ ad Alemanicam transeamus. Nicolaus de Cusâ, propè Treverim ortus, Archidiaconus Leodiensis, Decanus Sancti Florini Confluentiensis, Præpositus Monasterii Vvotobergensis, & Cardinalis S. Petri ad Vincula (d), Vir pius, ac doctus (e), atque universis penè scientiis expolitus (f), Episcopatum quoque Brixinensem in Noricis fuerat à Pontifice consecutus. Quo nè quietè potiri posset, Sigismundus Austriæ Dux, Comesque Tiroli, se opposuit, sub obtentu illo, quem exprimit Krantius, nè *ea in Germaniam tenderetur consuetudo, quod Romani Cardinales Ecclesias Germanię haberent in commendis, quomodo Abbatias, & Monasteria Italiæ, Galliarum, Hispaniæ, Anglię, quę una causa est, in eis provinciis creari Cardinales, non in Germaniâ (g).* Hinc magnus ignis accensus est: nam Sigismundus Cardinalem carceri mancipavit: Pius autem II. excommunicationem in Sigismundum intorsit, & ejusdem ditionem Ecclesiastico supposuit protinùs interdicto (h), nec finem habuit contentio, donec Episcopatus Cardinali fuit in pace relictus, & *Dux humiliatus veniam, & absolutionem à Papâ impetravit (i).*

22. Sanè obsistentia Sigismundi, non parcens Cardinali de Cusâ, tametsi Germano, patefecit, quod ei erat in votis repellere ab Episcopalibus beneficiis, nedùm extranationales, sed etiam Nationales ipsos, quoties essent ex alienâ orti provinciâ. Nicolaus enim Cusæ natus erat, loco provinciæ ecclesiasticæ Trevirensis; Brixinum autèm pertinebat ad provinciam ecclesiasticam Salzburgensem. Cusa erat in Galliâ Belgicâ; Brixinum in Noricis: Illa Archepiscopo Trevirensi, hoc Archiduci Austriæ, sivè Comiti Tiroli, in temporalibus subjacebat. Admittebat autèm Sigismundus correspectivitatem in beneficiis adipiscendis, ut in Italiâ, Galliâ, Hispaniâ, Angliâ &c. fiebat, quià ex illis Nationibus plures Cardinales consueverànt eo tempore promoveri, hocque solummodò intuitu Cardinalem de Cusâ impugnabat, quià soliti non erant Cardinales ex Germaniâ creari (l), & ideo nec fuisse solitum autumabat, beneficia Romanis Cardinalibus commendari. Sed quià hæc fabulatoria erant, & vani prætextus, Pius Papa noluit illis acquiescere; propterea-

(a) Jacob Card. Papiens. epl. 159.
(b) Jacob. Papiens. loc. cit.
(c) Card. Papiens. epist. 455.
(d) Ciacon. in Nicol. V. n. 7. cum addit. Vittorelli.
(e) Bellarmin. de Script. Eccl.
(f) Possevin. in Appar. Sacr. in Nicol. de Cusa.
(g) Krantz. lib. 13. Vvandaliæ cap. 24.
(h) Albert. Krant. loc. cit. Commen. Pii II. lib. 5 f. 131. 24.
(i) Trithem. in Chron. Hirsaug. Vol. 11. sub ann. 1460.
(l) S. Antonin. Sum. p. 2. tit. 21 c. 1. § 2.

que in suâ se sustinuit libertate, beneficia quęlibet, etiam Germanica, & Episcopalia, ad suam provisionem pertinentia, Clericis sibi benè visis, etiam extraprovincialibus, conferendi.

23. Sublato è vivis Pio II. succeßit *Paulus II.* anteà Petrus Barbus Venetus Eugenii IV. ex Sorore Nepos, Archidiaconus Bononiensis, Episcopus Cerviensis, indè Vicentinus, & posteà Patavinus, Cardinalis Diaconus S. Marię Novę, demùmque Presbyter S. Marci (*a*), Antequàm eligeretur in Papam, quędam leges editæ sunt in Conclavi, ab eo qui eligeretur servandę, quas Paulus post ęlectionem de sè factam calamo signavit, ac se observaturum juravit. Intèr has posita sexto loco, ità Electum constringit, quod, *de majoribus committendis sacerdotiis, non nisi in Consistorio, sententiis auditis, decerneret: jus ad ea nominandi omninò non promitteret; diploma eis non daret, quibus ad alienum arbitrium eadem se collaturum promitteret: si qua essent anteà data, uno edicto adimeret* (*b*). Jurata hæc lex ostendit, quod usque ad annum 1474. in quo Cathedram Pontificalem ascendit Paulus Papa II. nulli Principum jus inerat, sive indultum, nominandi Clericos, Episcopalibus, majoribusque beneficiis pręficiendos; Et si fortè alicubi simile irrepsisset indultum, talem dans Laicis facultatem, esse abolendum jubetur, nec nova privilegia hujusmodi naturæ ulli esse ampliùs concedenda. Quo sanè interdicto, non tàm custodita est libertas Ecclesię in dispensatione beneficiorum, independentèr à quacumque sæculari potestate, quam sartatecta quoque servata est libertas præficiendi beneficiis ipsis Clericos, etiàm extraneos: nec enim nisi indigenis, vel semper, vel ferè semper (si Dominis locorum indulta fuisset potestas nominandi) delata essent.

24. De facto Paulus II. de beneficiis Episcopalibus Lusitaniæ, independentèr à nominatione Regiâ disposuit, solâ illi supplicandi potestate permißâ. Nàm de Alvaro Gundissalvi, Nepote Antonii Cardinalis Portugallensis, & Regio secretario, ità scripsit Regi; *Intendimus, Deo ita volente, si vacare contingat aliquam Ecclesiarum Regni tui, illi eum præficere, ut doctrina, quàm peperit, sit in populo utilis. Hortamur serenitatem tuam, quæ bona opera diligit, & quæ Sedi Romanę afficitur, intentionem nostram gratè accipiat, & cum provisione, quam faciemus, concurrat. Inprimisque occurrente vacatione, memor sit hujus nostri propositi, & si supplicare pro aliquo intendit, pro Alvaro supplicet, quia, & honor tuus erit non negligere servitorem fidelem, & nobis beneplacitum, convenire preces tuas cum eo, quod sumus acturi* (*c*). Ità Paulus Papa II. Regi Portugalliæ, qui tunc erat Alphonsus V. (*d*); nec eousque, ut videtur, Regia illius Corona privilegio potiebatur, quo nunc frui dicitur, præsentandi, & nominandi Clericos Ecclesiis Episcopalibus præficiendos (*e*).

25. Sub hoc eodem Pontifice proposita fuit in Consistorio ista propositio, an prorsùs abolendæ essent Expectativæ, quæ per Pontifices Romanos tradebantur (& ut plurimum Clericis extraneis) ad vacatura beneficia. Super quâ rè in varias partes abierunt vota Cardinalium: prævaluitque tandèm sententia Joannis Carvajal Hispani, Episcopi Cardinalis Portuensis, viri *doctrinâ, & vitæ sanctimoniâ insignis* (*f*), ac valdè ab Historicis commendati (*g*). *Is enim diù laborasse dixit Sedem Romanam, antequam posset assequi, ut paterentur Ordinarii gratias in suis diœcesibus dari: & negligendam ideo prærogativam non esse, tàm multis acquisitam molestiis. Ubi enim per unum tantum Pontificem desitę essent dari, futurum ut dari ampliùs non possent sine scandalo &c.* (*h*). Quis credidisset, virum Hispanum hæc protulisse, inculcasse, prosecutum esse; nisi amor veritatis illum talia docuisset effari; & zelus tuendæ libertatis Apostolicæ Sedis, ut hæc posset inposterum, quidquid potuerat ante, in dispensatione beneficiorum, tàm in titulum, quàm in commendam: tàm actuali collatione, quàm per gratiam expectativę: tàm Clericis extraneis, quàm indigenis.

26. Audiamus nunc, quid evenerit, cùm Franciscus Dux Mediolani optavit, benefi-

(a) *Ciacon. in Paul. II. cum Addition. Vic Borel.*

(b) *Alphons. Ciacon. Vit. Pont. in Paul. II.*

(c) *Jacob. Card Papiens. epist. 177.*

(d) *Duard. Nonius in Genealog. Reg. Portugaliæ. Reg. 12.*

(e) *Navar. in c. novit. notab. 3. n. 165. de Judic. Cabed. de Patr. Reg c. 37. & Barbos. jur. Eccl. Univ. l. 1. c. 8. num 82.*

(f) *Card. Papiens. epistola 47. circ fin.*

(g) *Ciacon. in Eugen. IV. num. 27. & ibi Addition.*

(h) *Card. Papiens. epistola 92.*

neficium, in suâ Ditione positum, cuidam à se commendato, concedi, Paulus verò Papa illud contulit Cardinali Papiensi Lucano; Papa scripsit Duci hanc epistolam: *Rogas nos per literas tuas, ut Monasterio S. Petri in Cælo aureo præficere velimus in Abbatem dilectum filium Antonium de Judicibus, fratrem Abbatis defuncti. Nos dilecte fili preces tuas optamus semper, quantum cum Deo possumus, adimplere, & has implere possemus, si Monasterio provisum non esset: auditâ enim vacatione commendavimus illud, sicut nosse jam debes, dilecto filio Jacobo tit. S. Chrisogoni Præsbytero Cardinali, Papiensi Episcopo, quem sciebamus charum esse nobilitati tuę, & opportunitatem ad bonum regimen non parvam habere. Itàque jam satisfacere desiderio tuo non possumus, & ideò hortamur tuam nobilitatem, ut bono animo necessitatem hanc nostram accipias, & provisionem factam habeas gratam &c. Si qui alitèr de Monasterio te fatigarent, & proptèr instantias literarum, & precum, confiderent nos mutare, quod fecimus, ostende confidentèr illos errare. Non enim ii sumus, qui non sciamus, quid gravitati officii nostri conveniat, & quid continuare nos deceat. Hucusque per gratiam Dei nil nos variare oportuit, nec hanę dispositionem mutare intendimus &c.* (*a*).

27. Et quia Dux, votis frustratus, obstacula possessioni Cardinalis Papiensis opponebat, citòque defunctus est; Papa Episcopum Legionensem sequentibus literis monitum fecit: *Commendavimus dudùm dil. fil. nostro Jacobo tit. S. Chrysogoni præsbyt. Cardinali Monasterium S. Petri in Cælo aureo Papiense: sed obstante claræ memorię Francisco Sfortiâ Duce Mediolani, nupèr defuncto, assequi possessionem non potuit &c. Sciebamus eam renitentiam non placere dil. in Christo filiæ nobili Mulieri Blanchæ Marię Ducissę Consorti ejusdem, credidimusque post obitum illius difficultatem nullam futuram &c. Sed audivimus dilationes varias adhuc interponi, & provisionem nostram differri: quod certè admiramur, præsertìm cum sine offensione Dei hoc esse non possit. Proindè Fraternitati tuę harum seriè injungimus, ut nostro nomine de hac ipsâ rè alloquaris Ducissam, eamque horteris, ut pluris suam conscientiam existimet, quàm importunantium preces, & Deum magis attendat, quam homines &c. Mens nostra est, ut præfata provisio valeat, nec mutare illam intendimus* (*b*). Ità persistente in suo proposito Paulo Papâ, Cardinalis tandem extraneus possessionem controversi Monasterii suscepit, excluso Antonio commendato Ducali, & indigenâ: prævaluitque Ecclesiæ libertas provehendi, non modò Clericos indigenas, verùm etiam extraneos, ad ecclesiastica beneficia.

28. Post Paulum II. ascendit Apostolicum thronum *Sixtus Papa IV*, Natione Ligur, diœcesis Savonensis, anteà Generalis Ordinis Minorum (*c*): qui paritèr plura documenta reliquit, libertati faventia, de quâ disserimus: & in primis renuit promovere ad Cæsaraugustanas infulas Nepotem Regis Aragoniæ, qui tùnc erat Joannes II. (*d*), hancque gratiam à Sixto instantissimè postulabat. En literæ Papales ad Regem datæ: *Si Ecclesiæ Cæsaraugustanæ præficere nepotem tuum potuissemus, in puerili nimium ætate agentem, id fuisset à nobis cupidiùs adimpletum, quàm à te postulatum. Gratificari enim majestati tuæ optamus, animumque in eam propensum cunctis in rebus ostendere; sed idipsum sine gravi offensione Dei, & animæ tuæ, & nostrę non licuit. Et cur non licuerit, aliis literis abundè ostendimus &c. Prò tè Rex Serenissime pati omnia possumus, sed jacturam animæ facere, nec debemus, nec possumus, nec ut eam faciamus, tuam piam intentionem credimus velle &c.* (*e*). Docemur hinc, quod tempore Sixti IV. Reges Aragonici privilegio carebant prę-sentandi ad Ecclesias Cathedrales, quo Reges Castellæ ab eodem Sixto communitos esse tradunt Historici (*f*). Cumque Papa postulatos à Rege ad beneficia ecclesiastica refutaret, indicium est, quod ea poterat, tàm illius Regi subditis, quàm aliis quoquè extraneis impertiri.

29. Hujus Papæ indultum, Florentinis concessum, exhibet pluries memoratus Cardinalis Papiensis, tenoris ut sequitur: *Cupitis, sicut significatum est nobis, eos Præsules dari civitatibus vestris, quorum non modò doctrina, & vita apud Apostolicam*

(a) *Jacob. Card. Papiens. epl. 171.*

(b) *Card. Papiens. epl. 171.*

(c) *Ciacon. in Sixt. IV. Raynald ann 1457. num. 16.*

(d) *Hieron Paul. in Serie Reg. Aragon. num. 37. ap. Jo. Gualt. Chron. Chron p. 1. 20. 3.*

(e) *Card. Papiens. epl. 512.*

(f) *Mariana rer. Hispan. l. 24. cap. 16. Barb Jur. Eccl. Univ. l. 1. c. 8. num. 79. & alii.*

ficam Sedem, sed apud vos quoquè fides probetur, putantes ad conservationem Status vestri eam rem plurimùm pertinere. Proptereàque optatis, ut antè provisiones nostras, quod sit vestri judicii expectare dies aliquot non dedignemur. Nos qui, pratèr animarum salutem, & commoda populorum, aliud nobis in dandis Episcopis non proponimus; Rempublicam autem vestram semper amavimus, & salvam voluimus; huic desiderio paternè annuentes, significamus, daturos nos deinceps operam, quantum cum Deo poterimus, ut cum vacare Cathedrales Ecclesias Dominii Florentini contigerit, vestris petitionibus liberalitèr satisfiat. Erit tamèn gratum duas, aut tres personas, meritis, & virtute idoneas semper proponi, ut in satisfactione publicâ, etiam nos, quod melius sit offerre Deo ex nostro officio valeamus (*a*). Tendit hoc diploma, in suo primo conceptu, sive continet jus quodammodò patronatus, seu facultatem nominandi viros, Ecclesiis Cathedralibus præficiendos: indirectè tamèn prospicit etiam ad exclusionem extraneorum ab iisdem Ecclesiis: quippè semper, vel ferè semper Florentini personas connationales erant ad beneficia Episcopalia propostituri. De quo paritèr Sixto IV. memoriæ proditum est, indulsisse, ne viri, ex Germaniâ non oriundi, possent gratias expectativas ad beneficia Germanica obtinere (*b*). Alia quoque consimilia privilegia fortè aliis gentibus, vel Principibus, est largitus: fuit enim facilis, & *cum admodùm liberalis esset, neque ulli prorsùs negare quidquam sciret; plurimis easdem gratias importune rogantibus sæpè concessit: Quâ de causâ, ut litium, & discordiarum initia, & occasiones tolleret, subsignandis libellis Joannem de Monte mirabilem virum, in aulâ exercitatum, & industrium, severiorisque ingenii præfecit, qui non ritè concessa annullare posset* (*c*).

(a) *Jacob. Card. Papiens. epl. 664*

(b) *Jacob. Winphe ling. in respons. ad Æneã Sylvium est in rer. German. Script. tom. 2. f. 389. 8.*

(c) *Alphons. Ciac. in Sixt. IV post. num. 2 f. 1256 E.*

30. Profectò, si Germani, si Castellani, si Florentini, & si qui alii sunt, indultum præsentandi ad beneficia, vel ab illis viros extraneos repellendi, ex speciali gratiâ à Sisto Papâ IV. impetrarunt; signum est primò, quod antè illud tempus tali privilegio carebant. Secundò, quod ista potestas, sive istud jus extraneis fatale nulli de jure competit, nisi Apostolico privilegio suffulciatur. *Frustrà enim precibus impetratur, quod à jure communi competit*, inquit lex (*d*). Tertiò, quod ubi deest consimile privilegium, exclusio extraneorum locum non habet. Habemus ergò & facta, & scripta Summorum Pontificum, quæ nos edocent, Ecclesiam Sæculo Christi Quintodecimo, in quo ipsi vixerunt, fuisse liberam in dispensatione beneficiorum, tàm Clericis extraneis, quàm indigenis, & Sedem Apostolicam plenariè, atque integrè hac libertate potitam esse toto prefato tempore. Quâproptèr si alicubi nùnc nudata reperitur ipsâmet libertate; oportet quod post hæc tempora ab eâdem deciderit. Sed nullibi ritè, ac rectè decidit, nisi ubi ex privilegio Apostolico, specialitèr indulto, sic esse cautum reperitur, ut extraneis repulsis, beneficia solis indigenis conferantur. Alioquin ubi simile diploma deest, subsistit memorata libertas: liberumque, & licitum est Ecclesiæ, illiusque ministris, ac in primis Romano Pontifici, ejusdem Ecclesiæ Capiti, necnon Episcopis, aliisque omnibus, tàm ordinariis, quàm delegatis beneficiorum Collatoribus, vel ad illâ nominatoribus, ipsamet beneficia, non modò Clericis indigenis, verùm etiam extraneis elargiri.

(d) *L. 1. C. de thesauris l. 10*

CA:

CAPUT IV.

In quo ex Scriptoribus Ecclesiasticis, *qui* Sæculo Christi Quintodecimo *floruerunt*, *nempè ex* S. Antonino: *ex* Abbate Panormitano: *ex* Petro de Alliaco; *ex* Cardinali Papiense: *ex* Alphonso Tostato, & *ex* Joanne de Turrecremata, *probatur libertas Ecclesię, in conferendo Ecclesiastica beneficia, tùm Clericis extraneis, tùm indigenis.*

SUMMARIUM.

1 *Intèr Scriptores ecclesiasticos Sæculi XV. doctrinâ, & sanctitate fuit eminens* S. Antoninus, *Archiepiscopus Florentinus.*

2 *Sentit D. Antoninus, Clericum alienę diœcesis posse eligi ad beneficia, quod probat sacris canonibus, admissioni extraneorum faventibus.*

3 *Docet D. Antoninus, Cardinales ex omni regione assumendos esse, juxtà sensum B. Augustini de Anconâ.*

4 *Intèr Cardinales, & Episcopos currit analogia. Sicut Papa potest undecumque assumere Cardinales; sic & Episcopus Canonicos suos.*

5 *Consonat D. Antonino Paulus Cortesius, improbans Urbanum VI. quod nimios Neapolitanos promoveret, concives suos.*

6 *Claruit Sæculo XV. Nicolaus* Abbas Panormitanus, *celeberrimus Canonista, qui docet, alienæ provinciæ Clericum eligi posse.*

7 *Sicut per viam postulationis, & electionis, ità etiam per viam liberæ collationis, & nominationis extraneis patent beneficia.*

8 Petrus de Alliaco *tuetur, multis ex causis potuisse Papas sibi reservare ordinationes beneficiorum.*

9 *Mutila esset potestas Papæ, si beneficia sibi reservare posset, non verò illa etiam extraneis dispensare.*

10 Jacobus Cardinalis Papiensis *habuit beneficia in Latio, in Brabantiâ, Ticini, & alibi, cum Cardinalatu, & Episcopatu Portuense.*

11 *Habuit & Archidiaconatum Santonensem, & Monasterium apud Avenionem, quod Rex Franciæ alteri concedi poscebat.*

12 13 *Narrat Cardinalis Papiensis, quid ei accidit super beneficio Monasterii Avenionensis, cum quodam suo Competitore.*

14 *Fortitèr sustinuit sua jura, pro tenendo beneficio in Franciâ. Sensit quoquè, Cardinales literis naturalitatis non indigère.*

15 *Per ea quæ contigerunt in Cardinali Papiense, patet, Ecclesiam tunc prævaluisse & in suâ libertate constitisse admittendi etiam extraneos ad beneficia.*

16 *Narrat Papiensis mortem festinam Cardinalis Riarii, qui innumera beneficia, in cunctis orbis partibus, obtinebat.*

17 *Ex aliis epistolis Cardinalis Papiensis patet, quod hoc Sæculo XV. nulla est habita ratio diversitatis nationis, quoad beneficia.*

18 *Hocque accidebat nedum in personâ Cardinalium, verùm etiam in aliis Clericis, conditionis inferioris.*

19 Alphonsus Tostatus *docet, esse peccatum acceptionis personarum, eligere aliquem ad beneficium, hac solâ ratione, quod sit indigena.*

20 *Juxtà Tostatum idoneus extraneus est præferendus indigenæ non idoneo: & hic solum cæteris paribus est illi anteponendus.*

21 *Quatuor sunt qualitates, facientes aliquem dignum beneficio, intèr quas non est indigenatus: undè extraneitas est res adiaphora.*

22 *Episcopus potest, in æqualitate meritorum, præferre Agnatum suum exterum Clerico indigenæ. Pharao commisit regimen Regni sui Josepho extraneo.*

23 Joannes de Turrecrematâ *tuetur, quod Papa est Dominus bonorum Ecclesiæ: Scilicèt quoad illorum dispensationem.*

24 *Docet paritèr, nullam humanam potestatem restringere posse auctoritatem Papalem, quia hęc à Deo est instituta.*

25 *Usque ad Sæculum XV. imò & usque ad præsens tempus, libera semper fuit potestas Papæ, & Ecclesię, præficiendi etiam Clericos extraneos beneficiis.*

26 *Si dicatur, non tolli Papæ potestatem, sed caveri, nè in dispensando beneficia Regni exeat à personis Regnicolarum; elusorium est hoc eloquium.*

27 *Potestas disponendi de beneficiis, quæ est in inferioribus collatoribus, vel nominatoribus, profluit à Summo Pontifice.*

28 *Præfata libertas Papæ detrahi non potest, quin cæteris omnibus abscindatur Collatoribus beneficiorum, vel ad ea Nominatoribus.*

1. DIGNUM est, ut postquam de libertate Ecclesię, in admittendo ad sacras prębendas etiam Clericos extraneos, docuimus, Romanorum Pontificum gestis, & scriptis, Conciliorum decretis, Principumque, ac Nationum factis, & contentionibus, quæ Decimoquinto Christi Sæculo successerunt, eandèm nunc libertatem muniamus doctrinâ *Scriptorum ecclesiasticorum*, qui eodem Sæculo claruerunt. Sanè *qui cognoscunt veritatem, conveniunt in unâ sententiâ* (a). Et quia Scriptores ecclesiastici cunctorum sæculorum, unanimi sensu, favore libertatis, de quâ agimus, eloquuntur; patet quod sola vis veritatis ad sic perorandum eorum, & mentem instruit, & calamum impinguat, & eloquia coadunat. Scriptores ergò ecclesiasticos in hoc quoque sæculo referamus: quos intèr primum locum damus (non chronologiæ, sed sanctitatis ordine servato) *D. Antonino Archiepiscopo Florentino*, viro doctissimo paritèr, & sanctissimo (b), quem Nicolaus Papa V. admirans, & de D. Bernardino Senensi sermonem habens, ait; *non minus ego Archiepiscopum Florentinum Sanctorum Catalogo adhuc vivum adscribendum putarem, quam Bernardinum mortuum* (c). Sanè sanctus hic vir in suâ Summâ, titulum instituens de statu Prælatorum, & ad tractatum de illorum electione descendens; quærit, ac dilucidat, *quis possit eligi*. Ad finemque paragraphi progressus, inquit: *De Clericis alterius diœcesis, utrum possint eligi, vide infrà: Postulatio* (d).

(a) Gonet Clyp. Theol. tom 4 trac. 10. disp. 1. art. 8. §. 12. num. 276.

(b) Bellarm. de Script. ecclesiast. in S. Antonin.

(c) Anton. Possevin. Appar. sacr. tom. 1. in Antonin. Florent.

(d) S. Antonin. sum. p. 3. tit. 19. cap. 2. §. 5.

2. Tùm capitulum de postulatione extendens, hęc ponit: *Utrum Clericus alienæ diœcesis sit postulandus, vel possit eligi, Resp. secundum Ber. extr. cap. etsi unanimitèr, quod quamvis Clerici non possint dimittere Ecclesias suas, sinè consensu Episcoporum suorum, nihilominùs eligi possunt, sivè in suâ, sivè in alienâ diœcesi: extr. de electión. cum intèr Canonicos* (e). Est ergò D. Antoninus in sensu, quod Clericus extraneus optimè possit eligi ad ecclesiastica beneficia: & id quod respondet, juribus probat. Nàm in cap. cum intèr, ab eo citato, clarè decernitur, non posse quemquam à beneficio, etiam Episcopali repelli, quia sit ex alienâ diœcesi (f). Et in *cap. etsi unanimitèr*, ab eo paritèr citato, disertè præscribitur, non posse quidem eligi alienum Clericum, beneficio residentiali jàm insignitum: posse tamèn postulari. Ubi glossa: inquit, *Quamvis omnes Clerici adstricti sint, nè possint dimittere Ecclesias sinè consensu Episcoporum eorum; nihilominùs eligi possunt, quia non est tanta*

(e) S. Antonin. loc. cit. cap. 3. §. postulatio.

(f) Cap. cum inter Canonicos 21. & ibi glos. V. & aliis de electión.

tanta conjunctio intèr eos, & eorum Ecclesias, sicut intèr Episcopum, & Ecclesiam, cui est matrimonialitèr alligatus (*a*).

3. Alibi D. Antoninus, agens de Cardinalibus, ità loquitur: *Cardinales omnes quamvis Papa possit eligere unâ de patriâ; non tamèn decet, quia hoc pertinere videtur ad acceptionem personarum. Prò cujus declaratione, dicit Augustinus de Anconâ, quod Papa potest sibi assumere Cardinales in suum adjutorium, & consilium, undè vult, quos vult, & quales vult &c. Veruntamèn Bernardus de congruo assignat rationes in libro de consideratione ad Eugenium, quod non de unâ patriâ, sed de toto Orbe Cardinales sunt eligendi. Primò proptèr justitiam servandam: quilibet enim melius cognoscit conditionem hominum suæ patriæ, quam alius &c. Secundè proptèr carnalem affectionem removendam, si de unâ patriâ omnes eligantur &c. Tertiò proptèr unitatem in populo Christiano nutriendam. Contemptus est enim causa divisionis, & schismatis in Ecclesiâ: principale enim motivum schismatis Græcorum fuit contemptus eorum, qui ad ecclesiasticos ordines non assumebantur.* Itàque, inquit, *nulla patria excluditur, ex quâ ad Cardinalatum aliquis non possit vocari* (*b*).

(a) *Glos. in cap. Eist unanimitèr V permissione de postul.*

(b) *S. Antonin. 3. p. sum tit. 21. c. 2. §. 2*

4. Sermonem habet hìc D. Antoninus de solis Cardinalibus Romanæ Ecclesiæ. Verùm ejus sensus, & verba generalitèr quadrant pro cunctis quoque beneficiariis: tùm quià intèr Cardinales, Archiepiscopos, Episcopos, & Patriarchas, aliqua congrua concurrit analogia, petitâ ex illâ etiam ratione, quod in Cardinalibus ea omnia exiguntur, quæ de qualitatibus Episcoporum sunt constituta (*c*): quamvis Cardinales Episcopis præcedant (*d*). Et ideò sicut Cardinales ex omnibus orbis Christiani partibus eligi possunt; ità etiam Episcopi, Archiepiscopi, & Patriarchæ ex iisdem Christiani orbis partibus possunt eligi. Tùm etiam, quià Cardinales habent aliam configurationem ad cæteros beneficiarios: sunt etenim pars nobilior Cleri Romanæ Ecclesiæ, talemque quodammodò tenent respectum ad Summum Pontificem, qualem habent Canonici aliarum Ecclesiarum ad proprium Episcopum, cum quo faciunt unum corpus, eo modo, quo DD. Cardinales illud faciunt cum Papâ (*e*). Ipsi in Ecclesiis suorum titulorum jurisdictionem habent Episcopali consimilem (*f*). Ipsi tandèm rè verâ sunt beneficiati, & beneficium ecclesiasticum possidere dicuntur (*g*). Et ideò sicuti potest Papa undecumque sibi adsciscere Cardinales, etiam origine extraneos; ità quoque quilibèt alius Episcopus potest sibi adsciscere undecumque Canonicos, etiam origine extraneos. Et quod dicitur de Canonicis, ex paritate rationis, verificatur etiam in Parochis, cæterisque beneficiariis.

(c) *Paul. Cortes. de Cardin. l. 3. cap. 9. f. 128 & seq.*

(d) *Concil. Trid. sess. 24. c. 1. de ref. 1*

(e) *Eugen. 4. const. 15 DD. ap Barbos. jur. Eccl. Univ. l. 1. c. 4. n. 26 Dian. p. 5. to. 2 res. 1*

(f) *Barbos. loc. citat. num. 18*

(g) *Cap. bis qu. 11. de major & obed. Alban. de Card. qu. 4. Barbos. loc. cit. num. 33*

5. D. Antonini sentibus consonat sermo Pauli Cortesii Scriptoris ejusdem Sæculi, ad finem vergentis, & initium sequentis Sæculi pertingentis, qui in suo tractatu de Cardinalatu, postquam improbavit Urbanum VI., *qui cum esset agresti acerbitate atrox, ac ambigui imperii retinendi cupidus, unis comitiis, novem & viginti, ex Parthenopeâ urbe, in senatum cooptasse dicitur &c.* concludit, *dicimus gentem in orbe terrarum reperiri nullam, ex quâ sit Comitiali exceptione cautum, nè quis in Senatum cooptari possit*: In Senatum nempè Cardinalitium (*h*). Quotquot ergò in orbe universo sunt Clerici, Catholici, benemerentes, & digni; omnes virtute duce, comite fortunâ, possunt in Ecclesiâ Romanâ conspicuum Cardinalatus officium, & beneficium adipisci: ergò alia quoque alibi beneficia possunt acquirere, extrà loca munita diplomate Pontificio, restringente capacitatem beneficiorum ad solos indigenas. Præthereà sicuti quilibèt universi orbis Clerici possunt beneficium Cardinalitium in Romanâ Ecclesiâ adipisci, ità etiam Cardinales Romanæ Ecclesiæ debent posse adipisci beneficia ecclesiastica in qualibet orbis parte, ut servetur æqualitas, & correspectivitas. Quodque dicitur de DD. Cardinalibus, verificatur etiam de aliis Prælatis, Abbatibus, Canonicis, Parochis, Clericis &c. congruâ semper proportione servatâ, singulaque singulis opportunè referendo.

(h) *Layman. l. 4. tr. 2 c. 4. n. 4. Selv. de benef. p. 1. q. 2. n. 3. Barbos. jur. Ecl. univ. l. 3. c. 4. n. 52*

6. Claruit quoquè Sæculo Quintodecimo, Nicolaus Tudescus, Nazione Siculus,

monachus primum Cœnobii Sanctæ Agathæ Catanensis, deindè Abbas Maniacensis (*a*), Archiepiscopus Panormitanus, demùmque Cardinalis, à Felice V. Antipapa creatus, *Abbas Panormitanus* communitèr nuncupatus; vir juris Canonici peritissimus (*b*): Lucerna juris appellatus, & Juris consultorum omnium sui temporis celeberrimus (*c*). Hic intèr opera, quæ ad publicam utilitatem elucubravit, plura profert, admissioni Clericorum ad sacras præbendas faventia (*d*), sed peculiaritèr in capit. Te nobis de Clericis peregrinis, movet quæstionem, an Clerici alienæ provinciæ fieri valeat electio? Et respondet hoc modo: *Tu tene quod potest, nec exigitur solemnis postulatio, sed benè non solemnis, per quod pateat, quod habetur in transitu licentia sui diœcesani: & proptèr hoc exiguntur literæ dimissoriæ, & quod cognitus sit; nàm si incognitus, non admittitur absque liberatione, & investigatione Episcopi; nec hæc est dispensatio, sed potiùs examinatio.*

(a) *Ciacon. post. Eugen. 4 in Felic. 5 Antip. n. 16*

(b) *Bellarm. de script. Eccl. in Nicol. Panormit.*

(c) *Vgbel. in Addit. ad Ciacon. loc. cit.*

(d) *Abb. in c. ad decorem de instit.*

7. Tùm addit. *Nunquid autèm Abbas, & Monachi Clericum extraneum possint in Ecclesiis suis instituere, dimissorias habentem, si Ecclesia etiam cum populo est exempta, in quâ vult instituere: & tùnc, dato quod pro institutione non debeat recurri ad Episcopum, tamèn dicit Innocentius, quod dato, quod sit plenè exempta, & ad eos ex privilegio spectet institutio, ad Diœcesanum recurrendum est, ut non præstet assensum, sed ut cognoscat de literis dimissoriis: & postquam pronunciavit eum plenè dimissum, poterunt eum instituere &c. Si verò populus non esset exemptus, necessarius esset assensus diœcesani, quem si maliti sè præstare negligit, recurritur ad superiorem, de jurepatr. cap. nullus. Si autèm Capellæ sunt exemptæ, & non habent populum, placet Innoc. quod possit instituere extraneum, habentem dimissorias, etiam sine licentiâ Episcopi* (*e*). Si ergò & beneficiarii, & Clerici omnes extranei possunt ad aliam Ecclesiam, vel eligi, vel respectivè transferri, etiam si nedum extradiœcesani, sed etiam sint extraprovinciales; jàm patet, quod per electionis, & postulationis viam, possunt Clerici extranei beneficia sacra adipisci: quod si hoc possunt per viam electionis, & postulationis, non est cur & per viam præsentationis, & Collationis pleno jure factæ, idipsum non possint, prout benè idem Abbas alibi docet (*f*).

(e) *Abb in c. te nobis n. 5. de Cler. peregr.*

(f) *Abb. in c ad decorem n. 2 de instit.*

8. Intèr Scriptores ecclesiasticos quoquè Sæculi Decimiquinti numeratur *Petrus de Alliaco* (*g*), Natione Gallus, Provinciâ Picardus, natus Compendii, Academiæ Parisiensis Cancellarius, & Thesaurarius Sanctæ Capellæ, primò Episcopus Podiensis, sive Aniciensis, Provinciæ ecclesiasticæ Bituricensis: indè Episcopus Vivariensis, Provinciæ ecclesiasticæ Viennensis: posteà Episcopus Cameracensis, tùnc Provinciæ ecclesiasticæ Remensis: demùmque Presbyter Cardinalis S. Chrysogoni (*h*). Vir Doctrinâ clarissimus, & à Scriptoribus uberrime commendatus (*i*): Aquila Franciæ dictus, & Malleus à veritate aberrantium indefessus (*l*). Hic agens de potestate Summi Pontificis in dispensatione beneficiorum ait: *Papa jure potuit ordinationes majorum, & electivarum dignitatum, ac collationes aliorum beneficiorum sibi, & Sedi Apostolicæ reservare: quia hæc antiquissimo jure sibi competebant &c. Hęc etiam non solum jure universalis administrationis Papalis potuerunt competere, sed etiam ex speciali causâ, ratione materiæ subjectæ, utpotè quià inferiores in suis electionibus & ordinarii collatores in beneficiorum collationibus abutebantur, & per potentiam laicalem sępè jure suo non liberè uti permittebantur, seu aliâ aliquâ speciali ratione &c.* (*m*).

(g) *Card. Bellarmin. de Script. Eccl. in Petr. de Alliac.*

(h) *Ciacon. in Joan. 23 n. 5 cum addition. Ugbel.*

(i) *Tritbem de Script. Eccl. Possevin in Appar Sacr Sixt. Senens. Bibl. sanct. l. 4*

(l) *Ugbell. in addit. ad Ciacon loc. cit.*

(m) *Petr. Alliac. de Auctor. Eccles. p. 2 §. Unde ulterius*

9. Deinde subdit: *Ex quo subinfertur, quod cum Sedes Apostolica in præmissis præscripserit, supposito, quod Summi Pontifices in hoc abusi fuerint, vel excesserint, non proptèr hoc est ab eis hujusmodi jus tollendum, sed abusus pellendus, & excessus restringendi sunt.* Profectò si Papa licitè, & jure potuit, potestque ordinationes, & collationes beneficiorum sibi reservare, ea quoque potest personis quibuslibet sibi benè visis largiri, dummodò idoneis, atque dignis. Alioquin valdè mutila esset illius potestas, si jure quidèm collationem beneficiorum sibi reservare valeret; beneficia verò ipsa non posset quibuslibet benemerentibus impertiri, sed ea cogere-

tur

tur solis indigenis dare: præsertim cum quotidiana praxis, per cuncta Ecclesiæ Sæcula continuata, oppositum doceat. Et si liberè potest Papa beneficia sibi reservata etiam Clericis extraneis distribuere; poterunt quoquè Episcopi, aliique beneficiorum dispensatores, vel ad ea nominatores, reliqua beneficia non reservata, Clericis extraneis paritèr, ac indigenis, pro illorum libito, & voluntate largiri,prout effectivè docet praxis,& Ecclesiæ libertas exposcit. In hoc enim exercitio potestatis conferendi beneficia, vel ad ea nominandi, Collatores, & Nominatores participant de potestate Pontificis, dantis approbationem, & vim sacris legibus, quæ facultatem ipsam conferendi, & nominandi ad beneficia authorizant.

10. Scriptoribus Ecclesiasticis paritèr Sæculi decimiquinti annumerandus est *Jacobus Cardinalis Papiensis*, qui progenie de Amanatis, *natione Lucensis, privilegio Senensis*, à Pio II. *Pontifice, qui dexteritatem ingenii dilexisset, Picolomineâ Donatus est familiâ*: (*a*), à quo etiam Episcopatum Papiensem, & Cardinalatum S. Crysogoni (*b*) demùmque Episcopatum Portuensem (*c*), & adhuc quoquè Lucensem obtinuit (*d*). Innuimus Capitulo præcedenti reluctantiam Ducis Mediolani, ne Cardinalis hic, tamquam extraneus, Episcopatum Papiensem assequeretur; sed Pius Papa II. *pugnans contrà Ducem Mediolani, cedere illum tandèm coegit in sententiam suam* (*e*). Innuimus & obsistentiam, ab eodem Duce illi factam, nè Monasterio, in eâdem Ticinensi Civitate sito, potiretur; sed Paulum Papam II. Apostolicâ auctoritate interpositâ, illum sui voti compotem effecisse (*f*). Habuit quoquè in Latio Monasterium Privernas (*g*). In Brabantiâ præbendam Trajectensem (*h*), & in Britanniâ Prioratum quemdam, ex quo cuidam Episcopo debebat pensionem ducentorum quadraginta aureorum annuali solutione persolvere (*i*).

11. Sed & in Franciâ tenuit Archidiaconatum Santonensem, & Monasterium Avenionense: scribitque Cardinali Alano Archiepiscopo Avenionensi: *Ad hæc duo, si addi aliquid aliud, ex tantâ Gallici agri messe potest, meminerit Avenionensis meus, quidquid Papiensi additur, addi sibi* (*l*). De Archidiaconatu Santonensi sæpiùs memoriam facit, nàm propter jurisdictionem illi annexam, graves habuit cum Santonensi Episcopo controversias (*m*). Meminit quoquè pluries Monasterii Avenionensis, pro quo competitorem habuit quemdam, de quo Paulus Papa II. Ludovico XI. Regi Franciæ scripsit, *Commendavit nobis tua sublimitas per literas suas dilectum filium Joannem de Toloniaco, quem ad Monasterium S. Andreæ Avenionensis diœcesis electum scribebas. Procurator suus &c. Decretum electionis secum apportasse asseruit. Nos cupientes tuæ Serenitatis intuitu justitiam illi favorabilem facere, & nihilominus dil. filium &c. Cardinalem Papiensem in suo jure audire, cui dictum Monasterium per fel. rec. Pium Prædecessorem nostrum dicitur commendatum; gratum habuissemus dictum decretum præsentatum fuisse. Cum verò hoc factum non fuerit &c. non debuimus Cardinalem spoliare de facto &c.* (*n*).

12. Seriem totam narrat successus ipsemet Papiensis in epistolâ ad Albericum Malletam, Ducalem Oratorem apud Regem Francorum: *Pius Pontifex*, inquit, *commendavit mihi Cœnobium S. Andreæ Ordinis S. Benedicti &c. positum ad radicem pontis Avenionensis, in Regiâ Ditione, quamquam bona pars fructuum in Comitatu sit Venaisino, Summa totius annui Census quadringentos apportat. Misi statim qui possessionem apprehenderet: sed paucis obstantibus, probibitus est procurator Cœnobium ingredi. In foribus apprehendit, ut potuit. Quidam enim ex Monachis, non vocatis iis, quos oportebat, solemnitate consuetâ non observatâ, electionem paucorum prætendens, extrà tempus legitimum factam, totam mihi hanc molestiam præstat. Quatuor tantum, ut audio, homines elegerunt: septem qui restant, mecum senserunt, & sentiunt, verumque Commendatarium publico confessi sunt documento. Hic noster pseudo electus excurrit statìm ad Regem, mentitusque electionem monachorum unanimem, ad Pontificem Paulum, & mè literas impetrat, quibus rogor, ut cedam electo. Rogatur Pontifex, ut electionem admittens, Cœnobio illum præficiat* (*o*).

(a) *Commentar. Pii II. lib. 7. f. 184. 12.*
(b) *Ciacon. in Pio II. num. 11.*
(c) *Jacob. Card. Papiens. epistola 666.*
(d) *Idem epl. 670.*
(e) *Idem epl. 159.*
(f) *Idem epl. 171. & 172.*
(g) *Idem epl. 365.*
(h) *Idem epl. 653.*
(i) *Idem epl. 365.*
(l) *Idem epl. 264.*
(m) *Jacob. Card. Papiens epl. 264. 310. 459.*
(n) *Idem epl. 175.*
(o) *Idem epl. 69.*

13. Sequitur. *Hoc ipso tempore, nomine illorum septem, quos memoravi, unus in Curiam venit, procurationem plenissimam habens impugnandæ electionis hujusce: auditâ rè, adversarius à præsentando ex more, electionis decreto abstinuit, veritus nè illo inspecto vanitas tota pateret. Res mea in statu hoc est &c. Scio quid ille, quid nos habeamus armorum ad pugnam. Sola Regis voluntas me terret, omnisque hic nodus est nostræ molestiæ. Si nutu uno significet improbari à se vexationem injustam, silebunt illicò adversarii mei: quippè qui non tàm causâ, quàm Regio nomine niti sè dicunt. Sin exclusionem meam habeat cordi, aspera, & dura cuncta redduntur. Rè ille, verbis ego frustrà contendam. Vides jàm quàm medicamento tuo sit opus, & quàm tollere brevi intercessione contentionem hanc possis &c. Si ad impugnationem meam adderetur, me Regni naturalem non esse, nec diplomata naturalitatis tenere, proindèque non potuisse in ditione Regis beneficium petere: primum nescio an Romanę Ecclesiæ Cardinalem lex illa constringat: Deindè Cardinalis Atrebatensis literas teneo &c. in quibus apertè affirmat, sè, & Secretario Regis precantibus, privilegium naturalitatis ad summam duorum millium aureorum esse impetratam.*

14. Et infrà: *Deniquè si requireretur antè ut dimisso titulo, pensione annuâ essem contentus; hoc nullò modo Albrice accipito &c. Instante autem Rege vehementiùs, & nullâ ampliùs nobis relictâ spè, hoc rursum meis verbis spondeto, paratum mè esse monasterio cedere, quando suffragio Majestatis suę, tantundèm alio in loco ditionis ejus fuero sine lite assecutus &c. Summa tamèn est desiderii mei, ut omnia cures, omnia tentes, omnia moveas, quo monasterii dati possessor evadam, & possessionem continuem &c.* Vide hic Papam liberè conferentem beneficium, in Regis Galliæ ditione situm, Cardinali Papiensi, natione Etrusco; & Cardinalem illud accipientem, illudque omninò dimittere recusantem, nisi ei æqua compensatio in eodem Regno tradatur. Qui paritèr Cardinalis, ex modestiâ, se nescire dicit, sed rè se profiteri contendit, nullum Cardinali obsistere interdictum carentiæ naturalitatis; tametsi ex abundanti, & ad abscindendas in radice discordias, ejusdem naturalitatis sibi diplomata procurasset.

15. Nèc dimittenda est observatio, quod Cardinalis Papiensis possessionem præfati Monasterii, sinè alio Regio assensu suscepit, & in eâ se consovit, nec ab illâ se deiici passus est. Imò & alibi adversùs eos declamavit, qui secùs agunt, ad Cardinalem Gonzagam ità scribens: *Id ut plurimum accidit, ut possessum nobis ire prohibitis, aut indignis precibus cogamur, quod datum est assequi; aut turpi cessione triumphare de nobis Principes doceamus (a).* Igitùr constantèr sè gerens Papiensis, tandem id obtinuit, ut controversum Monasterium fuerit assecutus (*b*). Et ità quoad sè, nactus beneficia Monasteriale apud Privernum in Latio, Priorale in Britanniâ, Canonicale in Ecclesiâ Trajectensi, Archidiaconale apud Santones, Abbatiale in Galliâ, propè Avenionem, Episcopale cum alio Monasterio Papiæ in Insubriâ, Cardinalitium presbyterale in Romanâ Curiâ, demum Episcopale Portuense, & Lucense; hæcque nactus contradicentibus sibi Duce Mediolani, Regeque Francorum; certè operibus, & quidem multiplicatis, ostendit extraneitatem ei neutiquam obstitisse, quominùs beneficia consequeretur in locis, undè erat nedum diœcesi, sed etiam provinciâ, & natione extraneus: probavitque apertissimè Ecclesiam tunc suâ nativâ libertate potitam esse decorandi sacris præbendis, etiam Clericos extraneos, & quod si Principes temporales interdùm aliquibus obsistebant; id non de jure, nec ratione sic exagente faciebant, sed de facto, & per præpotentiam procedebant, talitèr tamèn, quod si collatores, & susceptores beneficiorum fortes in suo jure consisterent; Principes illis tandem justitiæ, atque libertati Ecclesiæ per eos cedendum esse cognoscerent.

(a) Card. Papiens. epl. 547.
(b) Card. Papiens. epl. 117.

16. Digna sunt, quæ hìc addantur, effata ipsius Cardinalis Papiensis, Cardinali Mantuano directa, supèr præcipiti morte Petri Riarii Cardinalis Sancti Sixti, vigesimum nonum ætatis annum agentis: *Euntem*, inquit, *illum in curiam, atque*

que

que redeuntem, scis quanta omnis ordinis; ac dignitatis multitudo comitaretur. Multitudini antecedenti, ac sequenti, jàm viæ satis non erant. Manentem quoque domi plures multò adiisse negotii causâ, quam ipsum propè Pontificem &c. Postremò & admirati pernimium sumus congeriem sacerdotiorum, ad hæc explenda crescentem quotidiè, nec ulli sorti, aut nationi parcentem. Nàm pretèr illustria cœnobia magna, & multa ubique gentium comparata, pretèr inferiora, imęque dignitatis non spreta, etiam eæ supremæ sedes in unum ipsum etiam aggestæ: Patriarchalis Constantinopolitana, Metropolis Hispalensis, Metropolis Florentina, & Mimatensis Gallicana &c. *Biennio toto hic tantus fortunæ successus fuit, tàm ut apparet festinatus, quam brevi erat casurus* (*a*). Cardinalem hunc possedisse quoque Tarvisinum, & Senogalliensem Episcopatum legimus (*b*); & ità cum esset Ligur, patriâ Savonensis, in quâlibet parte orbis Christiani beneficia possedit, quamvìs indè esset extraneus.

(a) *Card. Papiens. epl.* 545.
(b) *Ciacon. in Sixt. IV num.* 1.

17. In aliâ epistolâ ad Joannem Cardinalem Atrebatensem scribit, *Hodie habitum est Consistorium. In eo cum venisset in consilium Hispaniense cœnobium tuæ fidei commendatum, cam sententiam dixi, ut non modo consecrationis tuæ filium probaverim mè, sed* (*uno excepto Pontifice*) *aliorum nulli in tè ornando concesserim* (*c*). Hic est Joannes Lofredi, vel Jofridus, de quo Joannes Trithemius, de viris Illustr. Ordin. S. Benedicti (*d*); Fuit Natione Gallus, patriâ Lixiniensis, diœcesis Bisuntinæ, Monachus Cluniacensis, primò Episcopus Albiensis, & deinde Atrebatensis (*e*). Successivè idem Cardinalis Papiensis scribit Cardinali Episcopo Novariensi, dolens quod in distributione beneficiorum, nihil eidem Novariensi obtigisset, simulque detestans, quod Monasterium Ceretis in Italiâ Cardinali Rotomagensi fuisset in commendam collatum: *Doleo*, inquit, *nil tibi obtigisse. Ceretis cœnobium quid homini Gallo, ad verticem pleno, quam Italo tibi multorum egeno convenientius fuit?* (*f*) Ex quibus evidentèr apparet, quod Sæculo Christi Quintodecimo currente, nullâ habitâ ratione diversitatis nationis, & Galli in Italiâ, atque Hispaniâ, & Itali in Galliâ, & Hispaniâ, & sic de aliis, beneficia ecclesiastica consequebantur.

(c) *Card. Papiens. epistola* 311.
(d) *Trithem. l.* 4. *cap.* 16. *de Vir. Illust.*
(e) *Ciacon. in Pio II. num.* 8. *cum Addition. ibi.*
(f) *Jacob. Card. Papiensis epistola* 647. *&* 719.

18. Nè autèm putemus id factum esse solummodò respectu Cardinalium, en quid etiam suggerit Papiensis de Clericis ordinis inferioris. Juverat Nicolaum Lucensem, ut posset beneficium Episcopale Mutinense nancisci, quem jàm diù Episcopatum possidentem, pro Andreâ familiari suo interpellat, nè dedignetur illi sacerdotiolum aliquod impertiri, *Si de tè*, inquit, *ego confessione tuâ benè sum meritus: si auctor tibi, vel extortor magis Mutinensis Ecclesiæ; tu quomodò vicem retribuis? & accepsæ sedis primitias offers! Andreæ meo totiens rogatus anno jàm integro, vel unum modò sacerdotiolum non confers: & multa tamèn interim vacaverunt. Hęceine indicia animi memoris sunt?* (*g*) Est quoque intèr ejus literas epistola Jacobi Minutuli Clerici, qui Papiensis Cardinalis interpositionem implorat, pro acquirendo beneficia in diœcesi Lucensi (*h*). Obtinuit autèm successu temporis Episcopatum Agathensem (*i*): cum certè, vel à Lucensi, vel ab Agathensi beneficio proculdubiò esset extraneus. Sed jàm satis de Cardinali Papiensi: ad alios eloquio transeamus.

(g) *Jacob. Papiens. Card. epistola* 455.
(h) *Idem epl.* 368.
(i) *Idem epl.* 834.

19. Eminentissimè refulsit intèr Scriptores ecclesiasticos præsentis Sæculi Decimiquinti *Alphonsus Tostatus*, natione Hispanus, ex Oppido Madrigali (*l*): Presbyter primùm, & doctor Salmanticensis (*m*): Ubi & publicè docuit, triplici stipendio conductus, quod nulli nec antè, nec post eum legitur contigisse (*n*). Tantæ assiduitatis in legendo, dictando, scribendo, ut adamantinus quodammodò fuerit (*o*). Tantę doctrinę, ut de illo concinat carmen: *Hic stupor est mundi, qui scibile discutit omne* (*p*). Floruit anno 1440. in Abulensi Ecclesiâ Episcopalibus infulis redimitus (*q*). Movet iste Doctor quæstionem: *An sit acceptio personarum, quod eligendus in prælatum sit de corpore Ecclesiæ?* Et respondet affirmativè, *Si enim*, inquit, *in eâdem Ecclesiâ nemo invenitur dignus secundum conditio-*

(l) *Sixtus Senens. Biblioth Sanct. l.* 4.
(m) *Anton. Baldassar. Compend. ristret. delle Vite &c. f.* 9.
(n) *Possevin Appar. Sacr. in Alphons. Tostato.*
(o) *Sixtus Senens. loc cit.*
(p) *Baldassar. loc. citat.*
(q) *Bellarminus de Script. Eccles. in Alphons. Tostato.*

nes

nes determinatas à jure, & foris inveniuntur aliqui, accipere de ipsâ Ecclesiâ indignum, solum propter hoc, ut sit de Ecclesiâ, acceptio est personarum, & peccatum, quià accipitur non causa, ut causa, & dant alicui bonum, prætèr proportionem suæ dignitatis. Si autèm in eâdem Ecclesiâ invenitur aliquis dignus, etiam si foris inveniatur aliquis dignior, non tenetur illum eligere (*a*), potest enim eligi dignus de Civitate, vel gremio Ecclesię, posthabito digniore extraneo (*b*).

20. Et post plura subjungit: *Jura non concedunt electionem fieri de alienis extrà corpus Ecclesiæ, nisi in defectum regularitèr, vel proptèr manifestam utilitatem. Et ob hoc si electores volunt aliquem extrà Ecclesiam eligere; necesse est, quod ille sit melior quolibet de Ecclesiâ, pro æquali enim non licet eligere alienum &c.*(*e*). Loquitur de provisione beneficiorum per viam electionis Canonicæ, quatenùs eo tempore hoc modo, ut plurimum dispensabantur. Cum autèm jàm electioni Canonicæ successerit libera collatio, & respectivè institutio (*d*): Subrogatum autèm naturam sapiat ejus, cui fuit subrogatum (*e*); hinc fit quod juxtà doctrinam Tostati idoeus extraneus, est preferendus indigenæ minus idoneo: quod proptèr manifestam utilitatem Ecclesię, extraneus est preferendus indigenę: & quod generalitèr loquendo, indigena non est preferendus extraneo absolutè, sed solummodò comparativè, ac ceteris paribus. In praxi autèm, an magis idoneus sit, aut magis utilis, indigena, vel extraneus, & intèr eos sit meritorum equalitas, vel inequalitas; cetera tandèm sint paria, vel imparia; non ad populum, neque ad otiosos, vel cavillosos viros dijudicare pertinet, sed ad solos beneficiorum Collatores, Institutores, & Nominatores, atque illorum legitimum Superiorem, si habent: illorumque conscientię relinquendum est, an justitię fuerit satisfactum, nec nè.

21. Moverat antecedentèr Tostatus aliam quæstionem: *An sit acceptio personarum, si Prælatus det beneficium alicui cognato suo, omisso alio æqualitèr, vel magis digno*, & respondet, quod in his attendendæ sunt Conditiones, *quæ personam dignam, & capacem faciant, secundùm legem, & istæ sunt quatuor conditiones, scilicèt morum honestas: scientiæ sufficientia: ætatis mensura; & natalium legitimitas. Cum autem aliquam aliam conditionem prætèr has consideret, ad providendum beneficio propter illam consideratur non causa ut causa, quià nulla alia facit ad negotium istud, sicut si quis judicaret intèr pauperem, & divitem, & definiret pro divite, eo quod dives erat. Nam illa non est causa eum faciens dignum, ut prò eo judicetur* (*f*). Vide quod inter quatuor conditiones, reddentes virum dignum ecclesiastico beneficio, naturalitas, vel indigenatus non computatur. Sed potiùs hic est inter qualitates adiaphoras, quæ non faciunt dignum, nec indignum quoad hoc, uti esse divitem, aut pauperem; nisi ceteris paribus; in paritate namquè meritorum pauper præferri debet diviti (*g*), licèt aliquando, ditior quoque præferendus sit pauperiori, si ita exigat servitium Ecclesię vacantis (*h*). Quâ ratione etiam, cæteris paribus, indigena est extraneo præferendus (*i*).

22. Concludit posteà, quod Episcopus potest licitè beneficium conferre cognato suo, si sit æquè idoneus ac alter, quià cum unus non præcedat alterum dignitate, locus est gratificationi. Et ità quoniàm ut plurimum Episcopi non sunt nativi ejus diœcesis, cui præsunt; licitè possunt cognatum suum, tametsi extraneum, sed dignum in illâ diœcesi fovere aliqua præbenda, prætermisso diœcesano æquè idoneo, tum quià potest Præsul cui mavult ex eis gratificari; tum proptèr plures alias rationes à Tostato relatas, quarùm quarta est hæc, quod beneficium cognato impertiri, *magis pertinet ad pacem, & quietationem animi Prælati, quam providendo alteri: nam cognatus diligit cognatum suum, & ità non procurabit discordias contra Prælatum, sicut sæpè subditi faciunt* (*l*): Citatque textum Genesis, ubi Pharao nedum usus est Josepho extraneo in præfecturâ sui Regni, sed etiam ei præcepit; *Si nosti in eis, idest in fratribus tuis esse viros industrios, eos Magistros pecorum meorum institue* (*m*): *Et ita concessit sibi accipere fratres suos potius, quam alios ad prælationem gregum*.

(a) *Zecch. de benef. c. 12. num. 36 Pisssec. prax. Episcopor. p. 2. c. 5. n. 19. Barbos. ad Conc. sess. 25. c. 18. n. 130.*
(b) *Tostat. in Matth. 22. quæst. 119.*
(c) *Tostat. loc. cit. §. quarto.*
(d) *Fagnan. in cap. Mel. ivs 1. de elect. num. 25 lib. 1.*
(e) *Barbos. in cap. 3. n. 4 ut lit. pend. lib. 2.*
(f) *Tostat. in Matth. 23. c. 115.*
(g) *Perez. de Lara de Anniversf. l. 2. c. 3. n. 11. Barbos. ad Conc. sess 24. c. 18 num. 134.*
(h) *Fagund. de exam. Theol. mor. p. 4. c. 4. §. 1. num. 5. Barbos. loc. cit.*
(i) *Perez. de Lara loc. cit. n. 19. Fusc. de Visit. l. 2. c. 15. n. 13. & c. 21. n. 25. Covar. prac. quæst. c. 25. num. 5. §. 2. Barbos. ubi supr. n. 130*
(l) *Tostat. in Matth. 22. qu. 115. §. quarto.*
(m) *Genes. 47.*

23. De-

23. Demùm Catalogum Scriptorum Ecclesiasticorum suo nomine, scriptisque pretiosissimis decoravit *Joannes de Turrecrematâ*, ità dictus à loco, in quo natus est, diœcesis Palatinę in Hispaniâ (*a*). Vir doctissimus, nec minus pius, ex ordine Prædicatorum, Cardinalis priùs S. Sixti, & posteà Episcopus Sabinensis (*b*): ad cujus laudem sat sit dixisse, quod *fidei defensor appellatus est, primus hactenus, & postremus, qui hoc nomine vocari promeruerit* (*c*). Hic respondens cuidam objectioni, negat, *quod Papa non sit Dominus rerum Ecclesię: quoniam quemadmodùm dicitur Papa Dominus Ecclesiæ, idest rector, atque gubernator ejus; ità debet dici Dominus rerum Ecclesiæ. Undè Bernardus dicit, quod Romanus Pontifex locum tenet ejus, quem constituit Dominus Dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suę* (*d*). Itàque Papa est Dominus rerum Ecclesiæ: Dominus, inquam, quoad illarum dispensationem, uti docet D. Thomas (*e*). De ratione autem dominii est, quod Dominus valeat bona, quorum est Dominus, pro suo libito moderari, atque de illis disponere, quatenùs quilibet rerum suarum est moderator, & arbiter (*f*): Igitur si Papa est Dominus bonorum Ecclesiæ, quoad dispensationem, liberè illa debet posse in quoslibet sibi benè visos distribuere, & sic beneficia ecclesiastica conferre, non tantum Clericis indigenis, quantum etiam extraneis, alioquin non erit eorum totalis Dominus, & plenarius dispensator.

(a) *Anton. Baldassar. compendioso Ristret. in Vit. Cardin. Turrecrem.*

(b) *Bellarmin. de Script. Eccl. Sixt. Senens. Bibl. Sanct. l. 4.*

(c) *Ciacon. in Eugen. IV. num. 19.*

(d) *Turrecrem. sum. Eccl. l. 2. c. 88.*

(e) *S. Thom. 2. 2. qu. 100. art. 1. ad 7.*

(f) *Card. de Luca de servit. disc. 38. n. 4.*

24. Sermonem alibi instituens idem Turrecremata de potestate Pontificis, ait: *Demonstrato quod potestas, sive Pontificatus Papalis à solo Deo sit institutus; facilè est intelligere, quod à nullo puro homine; nec à toto Mundo, possit restringi, aut ampliari, sed à solo Deo &c. Ad illum enim pertinet potestatem aliquam restringere, aut ampliare, ad quem pertinet eam instituere, cum ad instituentes potestatem aliquam, pertineat determinare potestatem, quanta, & qualis sit. Sed potestas Papalis, ut superiùs plenè ostendimus, à solo Deo est instituta, & habetur in cap. quamvis dist. 21. Ergò per nullam aliam potestatem à divinâ potest restringi, aut ampliari.* Paritèr; *Nullus potest mutationem facere, restringendo, sive diminuendo, sive destruendo in potestate, super quam fundata est universalis Ecclesia, nisi solus Christus, qui eam fundavit, aliàs non esset vera illa Christi promissio, quod adversus eam portæ inferi non prævalerent. Sed potestas Papalis est hujusmodi, ergò nullus hominum potest, nec etiam totus Mundus, potestatem Papalem tollere, restringere, aut diminuere &c.* Item; *non licet sine periculo hæresis detrahere privilegio Apostolicę Sedis, dato sibi à Christo* (*g*). *Sed diminuere, aut restringere potestatem Apostolicę Sedis, est detrahere privilegiis, juri, honori, & dignitati; datis Apostolicę Sedi à Christo, ergo hoc nulli licet &c.* (*h*).

(g) *Cap. omnes dist. 22.*

(h) *Turrecrem. l. 2. sum. Eccl. c. 44.*

25. His ità se habentibus, unum hoc est certum, & inconcussum, quod Summus Pontifex usque ad Sęculum Christi Quintodecimum; imò & usque ad præsens decimumoctavum, quod percurrimus, liberam, & liberrimam habuit potestatem conferendi ecclesiastica beneficia cujuscumque loci quibuslibet Clericis, tàm extraneis, quàm indigenis, uti notum est lippis, & tonsoribus, & experimentalitèr probari potest, nominando infinitos Clericos, adhùc viventes, qui beneficia retinent, possidentque actualitèr in diœcesibus, atque locis, quamvis indè sint origine extranei (excipiendo semper loca, privilegiis Apostolicis munita, coarctantibus beneficiorum collationem ad solos nationales alicujus Provinciæ, vel Regni, proptèr graves causas, quæ dederunt impulsum concessioni talis indulti, & præbuerunt æquilibrium, sivè compensationem libertati, quæ in loco illo fuit Ecclesiæ coarctata). Ergò in locis, tali privilegio non suffultis, nullus potest restringere libertatem Pontificis, in dispensatione beneficiorum, ad solos indigenas, sed liberum ei debet esse beneficia ipsa etiam Clericis extraneis, prout anteà dispensare. In quo benè posset Summus Pontifex Contradictores objurgare verbis S. Gregorii Papæ VII. ad Manassen Remensem: *miramur &c. id nobis in solius vestri negotiis non debere licere, quod in negotiis omnium, prędecessores nostri, sine omni contradictione, & licitum, & legitimum tenuere* (*i*).

(i) *S. Greg. VII lib. 6. epi. 2.*

26. Nec

26. Nèc dicatur, quod libertas dispensativa beneficiorum tota, plena, & perfecta relinquitur Pontifici, nec illi tollitur per ea, quæ agunt Contradictores, illorumvè Auctores, sed solum cavetur, ne excedat limites nationalium, nempè incolarum Regni Neapolitani, pro quibus ipsi perorant: itàut liberum sit Papæ beneficia cuilibet prò suo arbitrio elargiri, Regnicolæ tamèn, & non extraneo. Non inquam id dicatur, nam puerile, & elusorium est hoc eloquium, illique optimè quadrat responsio, quâ idem Turrecremata retundit quandam objectionem, aliâ occasione sibi propositam, *Habere*, inquit, *totam*, *plenam*, *& perfectam potestatem jurisdictionis, & non habere totum, plenum, & perfectum exercitium, ità quod non esset validum omne, quodjuxtà potestatem sibi datam facere vellet; est dicere habere plenam potestatem, & perfectam judicandi, vel alia facendi, & tamen non posse illa facere, nec perfectè, nec totalitèr, quod est habere plenam, & non plenam, quod est manifestè contradictio. Præterea quod præfata responsio nullius sit roboris, & valoris, patet, quià sicut tollere potestatem aliquam non potest, nisi potestas superior; ità nec restringere, vel impedire de jure exercitium illius potest, nisi superior potestas. Cum ergò fide tenendum sit, ut diximus, quod potestas Papæ sit suprema in Ecclesiâ, nulli dubium est, quod sicut nulla quorumcumque potestas potest tollere potestatem Papę, ità non possit impedire, aut restringere exercitium ejus* (*a*).

(a) Card. Turrecremat. Sum. Eccles. l. 2. c. 44. in fin.

27. Hæc quoàd Papam. Quoàd Episcopos verò, & alios ordinarios, vel delegatos beneficiorum collatores, aut ad illa nominatores, idem dicendum est, ac de ipso Summo Pontifice, congruâ tamèn proportione servatâ. Nam in sententiâ communi Canonistarum, potestas conferendi ecclesiastica beneficia, quæ residet in Episcopis, fluit in eos à Papâ, tamquàm à fonte (*b*). Et quæ reperitur in inferioribus Collatoribus, vel Nominatoribus, provenit aut ab Episcopis, illam secundum jura concedentibus (*c*), aut ab ipso Papâ, eandem, ex privilegio, largiente; & hi omnes reductivè in conferendo, vel nominando, sunt quodammodò Locumtenentes Pontificis (*d*). Sicut autèm nullus arctare potest auctoritatem Summi Pontificis ad conferenda beneficia solis Clericis indigenis, quia, ut arguit idem Turrecremata, *potestatem cujuscumque Vicarii nemo potest restringere, aut ampliare nisi principalis, cujus est Vicarius. Sed Papa est Vicarius Jesu Christi* (*e*), *ejusque Vicesgerens in terris; ergò hujusmodi Vicarii potestatem nemo, nisi Christus, cujus Vicarius est, potest restringere, diminuere, aut mutare* (*f*); Ità etiam potestatem, quam habent Episcopi, & alii, tàm ordinarii, quam delegati beneficiorum Collatores, vel ad ea Nominatores, nemo potest imminuere, nisi solus Papa: ergò ubi deest indultum Papæ, restringens collationem, vel nominationem beneficiorum ad solos indigenas, Collatores ipsi, & Nominatores, beneficia à se dependentia, tàm Clericis extraneis, quàm indigenis liberè valent deferre.

(b) Gonzal. ad reg. 8 Cancel. §. 1 proœm. n. 4 & 9.
(c) Idem num. 12.
(d) Selva de benef. 2. p. qu. 1. n. 19 Gonzal. loc. cit. n. 6.
(e) Cap. intèr corporalia c. quanto c. licèt de translat. Episcopi DD. ap. Barbos. jur. Eccl. Univ. l. 1. cap. 2. n. 17.
(f) Turrecrem. loc. cit. in med.

28. Hinc vides, quam strictè intèr sè colligatę sint personæ Summi Pontificis, Episcoporum, & omnium, tàm ecclesiasticorum, quàm laicorum (ad quos spectat de beneficiis disponere) in jure conferendi beneficia, vel respectivè ad illa nominandi. Non potest libertas admittendi extraneos detrahi, vel minui Summo Pontifici, Romanæque Ecclesiæ, quin detrahatur, & minuatur cunctis Ecclesiis inferioribus, Episcopis, Archiepiscopis, Regibus, Clericis, & Laicis, habentibus jus beneficia conferendi, & respectivè ad ea nominandi. Undè benè S. Leonem Papam IX. contrà pręsumptionem Michaelis Constantinopolitani declamasse allegat, idem Turrecremata: *Quisquis Romanę Ecclesiæ auctoritatem, vel privilegia evacuare, vel diminuere nititur, non hic unius Ecclesię, sed totius Christianitatis subversionem, & interitum machinatur. Cujus compassione, vel sustentatione ulterius respirabunt filiæ, à quovis oppressæ, unicâ illâ suffocatâ* (*g*)? Stat ergò Summi Pontificis, & in eo Episcoporum, aliorumque omnium Collatorum, & Nominatorum libertas, pręficiendi ecclesiasticis beneficiis, non modò Clericos indigenas, verùm ętiam extraneos, benemerentes, & dignos,

(g) Joan. Turrecrem. loc. cit.

SÆCULUM CHRISTI XVI.

CAPUT V.

In quo ex Sacris Conciliis Generalibus Lateranensi V, *&* Tridentino, *probatur libertas Ecclesiæ, in conferendo Ecclesiastica beneficia, non modò Clericis indigenis, verùm etiàm extraneis.*

SUMMARIUM.

1 *Duo Concilia generalia celebrata sunt Sæculo Christi XVI. quorum primum fuit Lateranense V. cui ferè omnium Principum Oratores interfuère.*

2 *In dicto* Concilio Lateranensi V. *abrogata est Pragmatica Sanctio, quæ contrà extraneos, & contrà reservationes Apostolicas perstrepebat.*

3 *Super hac Pragmaticâ pedes figunt Contradictores, quę tamèn extraneis non prę-judicat, sed potiùs proficit.*

4 *Etiàm si Pragmatica Sanctio fuisset ab initio extraneis exitialis; tamèn nil prodest, eo quod subindè abrogata est, substitutis illi Concordatis.*

5 *Senatu appellante ad Papam melius informandum, & Papâ declarante, se esse informatum, cuinam standum est? præsertìm Concordatis Pragmaticæ subrogatis.*

6 *Si Concilium Pragmaticam, excludentem extraneos condemnavit; certè voluit extraneos posse præfici beneficiis.*

7 *Opponunt Contradictores Concilio Lateranensi V. non fuisse liberum, & decreta non ibi edita, sed nudè lecta fuisse, prout exhibebantur à Papâ.*

8 *Addunt Concilium non fuisse generale, ob tenuem numerum Patrum, & non fuisse acceptatum, nec pro universali reputatum.*

9 *Edmundus Richerius, antè mortem suum librum judicio Romanæ Ecclesiæ submisit. Eundem sensum habuit fortè etiam Simon Vigorius.*

10 *Afferuntur laudes, & præconia, quibus Julium Papam II. prosequuntur Jovius, Volaterranus, & Panvinus.*

11 *Alia elogia recensentur, quibus eundem Pontificem afficiunt Alphonsus Ciaconius, Antonius Forestus, & Franciscus Joannettus.*

12 *Quod suum est tueri, & ablatum vi recuperare, culpam non continet. Plures Papæ, & Episcopi, etiam Sancti, arma tractarunt?*

13 *Nil detrahit, sed potiùs gloriam infert Julio II. arma tractasse, prò recuperandis terris Ecclesiæ, nec refert si aliqui de illo malè dixerunt.*
14 *Non repugnat, quod quis sit Sacerdos, & Princeps: tales fuerunt Melchisedec, Heli, Moyses; talesque sunt Prælati, habentes dominium temporale.*
15 *In Concilio Lateranensi V. postulabatur mens Patrum, & eorum responsum notabatur: non deerat ergò ibi libertas.*
16 *Nullus fuit terribilior Joanne Papâ XXIII., & tamen non impetitur Concilium Constantiense, quod eidem Papa ille præsederit.*
17 *In Conciliis Ephesino, Chalcedonensi, & Constantinopolitano III. definitiones fidei non fuerunt editæ, nisi juxtà dictata, à Legatis Papæ proposita.*
18 *Concilium Generale non est ob majorem, vel minorem numerum Patrum, sed proptèr convocationem eorum legitimam, & quod cuncti possint illùc accedere.*
19 *Conciliis Constantinopolitano I., & II., Lugdunensi I., & Florentino, tenuis Patrum numerus adfuit, & tamen generalia fuerunt.*
20 *Nèc bona Patrum Ariminensium intentio, nec eorum multitudo fecit, quin confessus ille fuerit Pseudosynodus. Octavæ Synodo soli 102. Patres adfuerunt.*
21 *Perperàm contenditur Julium II. limitasse Episcopos, qui ad Concilium accederent, cum ex Bullâ indictionis Concilii pateat oppositum.*
22 *Ex subscriptione Antistitum Concilio appositâ, constat, quod ei interfuerunt plures quam duo Episcopi de qualibet provinciâ.*
23 *Si Julius limitasset numerum Antistitum, rem non egisset præcedentèr non factam. Si aliquem seditiosum arcuisset, benè fecisset.*
24 *Licere dicitur interdùm Regibus aliquos Episcopos retinere, nè ad Concilium accedant; Cur autèm id non erit licitum etiam Papæ?*
25 *Nicænam, Ephesinam, & Chalcedonensem Synodos, ac libros quosdam Scripturæ, aliqui non acceptant. Illis Conciliis, & Sacræ Scripturæ nihilominus nihil deperit ex hac eorum non acceptatione.*
26 *Vis Concilii, obligandi populos, ab hominum consensione non pendet. Lex quoquè à solo Pontifice lata, obligat Christianos, etsi non acceptata.*
27 *Interfuerunt Concilio Lateranensi V. Oratores Principum, & Episcopi ex cunctis nationibus. Ut quid autem hi eidem adfuerunt?*
28 *Rex, Episcopi, & Doctores Gallici adhæserunt Concilio Lateranensi V. Quomodò ergò hoc non est acceptatum in Galliâ?*
29 *Non potest una pars Concilii acceptari, alterâ refutatâ. Abolitio Pragmaticæ Sanctionis, & admissio Concordatorum sunt pars Concilii præfati.*
30 *Si dubitatur, an quædam Censuræ, in dicto Concilio contentæ, sint usu receptæ, non ideò dubitandum est de generalitate, & validitate ipsius.*
31 *Alii asserunt, de universitate dicti Concilii quosdam dubitare, historicè hoc narrantes, sed hoc nil detrahit universalitati ipsius Concilii.*
32 Concilium Tridentinum *beneficiorum retentionem extraneis non prohibuit. Prohibere illam autem debuisset, si crimen esset, ut à Contradictoribus venditatur.*
33 *Noluit Concilium restringere ad indigenas beneficia, tametsi Præsules Gallici id consultarent. Agitur de verbis illis* Proponentibus Legatis.
34 *An Papæ competat jus limitandi res in Concilio tractandas? Verba præfata non fuerunt ab Episcopis aliarum Nationum impugnata.*
35 *Consultabatur in Concilio, ut saltèm beneficia curata solis indigenis conferrentur, tamèn Concilium id noluit definire.*
36 *Cum tot Concilia Generalia, Nationalia, & Provincialia faveant extraneis, hoc sufficit, ut eis quoque beneficia sint conferenda.*

ME-

1. MEMORABILE semper erit Seculum Christi Decimum Sextum, propter varios eventus, quos Ecclesia, in diversis regionibus est perpessa, non sine ingenti Christianæ pietatis, ac Religionis orthodoxę dispendio. Ad quarum fulcimen duo Concilia Generalia celebrata sunt: unum apud Lateranum, in ordine quintum, quod inter Generalia solet computari decimumoctavum, vel juxtà calculum aliorum, omittentium Constantiense, decimumseptimum (*a*). Aliud Tridenti decimumoctavum, sivè decimumnonum, & ultimum ex Oecumenicis. In utroque autem illorum talia tractata sunt, quę causæ nostræ peregregiè suffragantur: & Clericos extraneos unà cum indigenis, esse beneficiis ecclesiasticis decorandos, disertissimè profitentur. Habitum est *Concilium Lateranense V.* Romæ in Laterano anno Christi 1512. & sequentibus, tempore Julii Papę II. & Leonis X. Romanum Imperium tenente apud Germanos Maximiliano I. Austriaco (*b*), cujus, & ferè omnium Christianorum Principum Oratores, ad eandem Synodum confluxère (*c*). Assidentibus in eâ ab initio 16. Cardinalibus, duobus Patriarchis, & 81. Episcopis, atque Archiepiscopis (*d*), ac subindè crescente numero Patrum usque ad 114. prætèr Abbates, & Generales Ordinum plures (*e*), duravitque usque ad annum Christi 1517.

2. In hoc Concilio intèr alia stirpitùs abrogata est *Pragmatica Sanctio* Caroli VII. Regis Francorum, quæ per annos circitèr septuaginta, gravibus dissidiis causam dederat intèr Sedem Apostolicam, & Pręsules, atque Proceres Gallicanos. De illâ jàm suprà diximus Seculo præcedente (*f*), unde illuc benevolum lectorem remittimus. Hìc adnotato, quod in eâdem Pragmaticâ Sanctione graves eduntur adversùs Clericos extraneos ejulatus: dicitur ibi namque: *Ecclesiarum, & beneficiorum ecclesiasticorum peculia manus occupant indignorum, & nonnunquam exterorum, & plerumque dignitates, ac beneficia notabiliora, & opulentiora, personis conferuntur ignotis, & non probatis, quæ in eisdem beneficiis non resident. Sicque vultus commissi sibi gregis non agnoscunt, linguam aliquandò non intelligunt: quinimò animarum curâ neglectâ, velut mercenarii solummodò temporalia lucra quærunt &c.* (*g*). Successive alia fit ibidem exaggeratio adversùs Reservationes Apostolicas, & expectativas, à Romano Pontifice collatas; & ut beneficia Episcopalia, Abbatialia, Dignitates, aliaque ibi expressa, per viam electionis Canonicæ dispensentur, gravi calami liturâ jubetur (*h*).

3. Super hâc Pragmaticâ Sanctione pedes figunt Contradictores, illâque proprios conatus tamquàm validissimo documento fundari, & roborari sibi blandiuntur. Nos verò supra ostendimus, hanc Pragmaticam nihil præsidii eorundem Contradictorum negotio conferre, sed potius provectioni extraneorum ad ecclesiastica beneficia favere. Quinimò Senatus Parisiensis, commonens Ludovicum XI. Regem, anno 1461., ne aboleretur eadem Pragmatica, quam utilem suo Regno esse autumabat, in eo actu protestatus est, inquit Coquæus, *se nihil velle derogare sublimi Sanctitati, dignitati, honori, & auctoritati Sanctissimi Patris Papæ, & S. Sedis Apostolicæ, imò omnem honorem reverentiam, & obedientiam, quam boni, & fideles Catholici debent supremo Pastori Ecclesiæ, velle illi tamquam veros Ecclesiæ filios tribuere, & exhibere, & si quid sit, quod correctionem mereatur, illud omne censurę, & judicio Ecclesiæ, quæ errare non potest, subiicere. Non igitur aliquid contrà Summi Pontificis auctoritatem intendebant statuere, cum Pragmaticam Sanctionem, quæ illis utilis Regno, & justis rationibus munita videbatur, retinere volebant. Eam verò Pontifices hoc nomine potissimùm abrogari cupiębant, quod in schismate nata esset, & Concilii Basileensis auctoritate niteretur* (*i*).

4. Sed quatenùs etiam Pragmatica Sanctio fuisset Clericis extraneis exitialis; & uti talis à Senatu Parisiensi defenderetur, hoc nihil refert; quia successivè fuit in

(a) *Jo. Baptista Gonet Clyp. Theolog. tom. 4. tract. 10. disp. 5. art. 2. f. 310.*

(b) *Raynald. an. 1512. num. 26.*

(c) *Vid. act. Concil. Lateran 5.*

(d) *Raynald. loc. cit. num. 35. Cabasut. Synops. histor. Sæc. 16. num. 8.*

(e) *Binius in notis ad Conc. Later. 5 lit F. Petr. Annati Appar. ad posit. Theol. l. 5 art. 21.*

(f) *Vide supr. hic. tom. 2. Sec. 15. cap. 2. à num. 17.*

(g) *Pragm. Sanct. ap. Guymer in proœm.*

(h) *Idem loc. cit. vid. & Gaguin. l. 10. num. 3. 4. 5.*

(i) *Leonard. Coquęus in Antimorneo tom. 2. ad oppos. 63. f. 296.*

in Concilio Lateranensi V. abrogata (*a*), *& Concordata intèr Leonem X. & Franciscum I. Regem Christianissimum in ejus locum successerunt* (*b*). Sicut & nihil officit, quod idem Senatus Parisiensis adversùs hanc abrogationem Pragmaticę à Leone PP. X. in Concilio Lateranensi V. præfato editam, appellaverit ad futurum Concilium; nàm actus temerè facti, nulli hominum suffragantur, & cum appellatio ad futurum Concilium fuisset antecedentèr damnata per Pium Papam II. (*c*); actio illa Senatus Parisiensis, quid fuit, nisi evidentissimum attentatum? Præterquam quod Senatus protestatus est, se appellare à Papâ *malè consulto*, & nihil adversùs auctoritatem ejus *benè consulti* velle tentare, imò velle emendare si quid ex lubrico, malè dixisset. *Quæstio igitur erat, an benè consultus fuisset Pontifex in abrogantiâ Pragmaticâ Sanctione, novorum Concordatorum editione, & Christianissimus Rex Franciscus in consentiendo eisdem* (*d*).

5. Sanè cum Senatus contenderet, Papam non fuisse benè consultum, è contrà verò Leo Papa X. & cum eo Concilium Lateranense, profiterentur, Papam optimè super hac rè fuisse consultum, & Papa ipse declararet, se benè instructum esse, conscium, & consultum de omnibus, pertinentibus ad rem illam; neminem esse tàm dementem credimus, ut præferendam censeat sententiam, sivè actum Senatus Parisiensis, contrà jus editum; sententiæ, sive actui Summi Pontificis, unà cum Concilio generali, operationem suam legalitèr, & consonè ad jura, cum exquisito examine, ac deliberatione præcedentibus, exequentis. Præterquam quod si abolitio Pragmaticæ, & introductio Concordatorum, statìm post Bullam Leonis Papæ X. in Concilio Lateranensi promulgatam (*e*), suum plenum, integrum, & totalem incæperunt sortiri effectum, & jàm à ducentis annis in eodem effectu perseverant; quid prodest Contradictoribus refricare vim abolitæ Pragmaticę Sanctionis, & an ejus abolitio contradictiones habuerit, nec ne; quando constat illam esse abolitam, & ejusdem retentionem esse prohibitam, sub pœna delicti læsæ majestatis; & demum, quod Rex Franciscus, qui eidem abolitioni ultimam manum dedit, atque Concordatis viam aperuit, tàm abolitionis prefatę, quàm introductionis Concordatorum ratihabitionem à Galliæ Parlamentis elicuit (*f*)? Adde quod Rex, Clerus, & Regnum Gallicanum, jàm àduobus Sæculis pacificè abolitioni, & Concordatis præfatis acquiescunt, effectumque dant, & juxtà constituta super iisdem à Concilio Lateranensi V. & Leone X. vivunt (*g*); quid quęso ergò ex abolitâ ipsâ Pragmaticâ scalpere sibi volunt Contradictores?

6. Itàque Pragmatica Sanctio, Clericos extraneos à beneficiis ecclesiasticis Galliæ repellens, fuit à Concilio Lateranensi V. & in eo à Julio Papâ II. ac successivè à Leone Papâ X. percussa, in irritum missa, condemnata, abolita, exinanita, destructa, jam ducentis ab hinc annis. Nec redactio hæc Pragmaticæ ad nihilum, sive illius abolitio, facta fuit clandestinè, sed solemnitèr à Papâ, in Concilio Generali præfato, coassidentibus Episcopis, & assensum suum abolitioni, atque condemnationi ipsius Pragmaticæ prebentibus, per Verbum Placet (*h*): præsentibus quoquè Oratoribus Principum: imo & ipsis duobus Episcopis, Legatis Cleri Gallicani, non dissentientibus; tametsi memoratæ condemnationi personalitèr non interfuerint, ob motiva quædam politica (*i*). Si ergo Concilium Lateranense V. Pragmaticam ipsam Sanctionem, & in eo contenta, condemnavit, & abolevit, seu condemnationi, atque abolitioni, prius per Julium II. Papam inceptæ, & posteà per Leonem Papam X. completæ, consensum præbuit; jam patet, quod Concilium in simul etiam condemnavit exclusionem Clericorum extraneorum ab Ecclesiasticis beneficiis, hæcque voluit posse liberè, & licitè, non modò Clericis indigenis, verum etiam extraneis dispensari.

7. Opponunt Contradictores Concilio Lateranensi V. non parva, & quidem per figuram præteritionis, veluti nolentes illud impugnare; sed tamen quidquid possunt effundentes, ut ejusdem & dignitatem infirment, & auctoritatem minuant, & in illo definita deludant: nempè asserunt, hanc Synodum non fuisse li-

beram,

(a) *Concil. Later. 5. act. 5. & 11.*
(b) *Leonard Coquæus loco mox citato.*
(c) *Pius Papa II. Constitut. 5.*
(d) *Coquæus in Anatomengo tom. 2. fol. 334.*
(e) *Leon. X. Constit. 20 & Concil. Later. 5. session. 11.*
(f) *Sousai Panoplia Episcopalis lib. 2. Bail summa Concil. in Concil Later. 5.*
(g) *Petr. Annati: Apparat. lib. 6 art. 1. in Pragmat. & Concordatis.*
(h) *Concil. Later. 5. session. 11.*
(i) *Raynald. an. 1516. num. 21. & 27.*

beram, neque generalem, neque à Nationibus acceptatam. *Non liberam*, quià ei præfuit Julius Papa II. quem virum dicunt animi *inquieti, & difficilis* ex Oldoino (*a*), & pervicacem, ac terribilem, qualem eum effutiunt, ab Historicis demonstrari: cui propterea quis auderet resistere (*b*)? Ajunt ex Simone Vigorio, nihil in hoc Concilio liberè fuisse statutum, sed solum decreta, à Pontifice dictata, nudè lecta in sessionibus fuisse, nullâ Patribus deliberatione relictâ, qui decretis ipsis quomodo auderent obsistere, Julio II. & Leone X. armorum vi præpollentibus, atque cuncta prò eorum arbitrio moderantibus (*c*)? Addunt Edmundum Richerium sic de illomet Concilio præfari: *tela promamus, quibus totum Lateranense Concilium labefactatur, quoniam nulla est sessio, in quâ aliquid Synodicè conditum fuerit, sed cuncta dispotico imperio edita, & conclusa sunt, etiam à Julio, & Leone X. armatis* (*d*). Ità de Concilio ipso resonanti voce declamant; quæ tamèn quantam contineant veritatem paulò infrà videbimus.

8. Paritèr inquiunt, eandem Lateranensem Synodum, non fuisse *Generalem*, quià perpauci adfuerunt Patres, iique Itali, & illi soli ad eam Synodum admissi, qui Julio Papę faverent: A quo etiam, sub prætextu quod non dispendium paterentur Ecclesiæ, solis duobus Episcopis, ex qualibet provinciâ fuerit patefactus accessus (*e*). Ob quem exiguum Patrum numerum, Andream Duvallium hoc affirmare: Concilium Lateranense *quidam ajunt, non fuisse verè, & propriè generale, cum ei vix centum Episcopi interfuerint* (*f*). Et Bellarminum ipsum, Romanæ Sedis acerrimum tutorem, sic asserere: *De Concilio Lateranensi nonnulli dubitant, an verè fuerit generale* (*g*). Demùm exaggerant, Concilium hoc *non fuisse acceptatum*, seu prò universali reputatum, quià de facto Ecclesia Gallicana memoratum Concilium Lateranense V. prò Generali non habeat, testibus Edmundo Richerio (*h*), Natali ab Alexandro (*i*), Desiderio Paleofilo, & aliis (*l*). Ergò, inferunt ipsi aliam quidem consequentiam (concernentem sequestrationem redituum ecclesiasticorum, de quâ nobis impręsentiarum non est tractatus) sed benè ex talibus præmissis, hæc illatio, in eorum sensu deducitur; ergò, inquam, cum Concilium Lateranense V. nec liberum, nec generale fuerit, neque prò tali à nationibus acceptatum; quidquid in eo factum est, ad abolendam Pragmaticam Sanctionem, nihil præsidii præstat prò libertate admittendi Clericos extraneos ad ecclesiastica beneficia.

9. Verum quoad hæc citò obstruitur os loquentium inania, si destruatur machina, quæ ferè tota dicteriis Edmundi Richerii, & Simonis Vigorii, ejusdem patrocinatoris, innititur. Utriusque hujus Auctoris intemperantiam, & procacitatem adversùs Sedem Apostolicam, & Pontifices, nemo intèr doctos ignorat. Verumtamèn Richerius, antè mortem resipiscens, protestatus est, sè suum librum de ecclesiasticâ, & politicâ potestate, submittere judicio Sanctæ Romanæ Sedis, quod & scripto chirographo, & coram testibus, repetitâ declaratione firmavit (*m*). Huncque eundem sensum de omnibus aliis suis scriptis habuisse, quisque prudens, & æquanimis confitebitur. Quarè, quidquid Richerius de Concilio Lateranensi V. & de Julio Papâ II. imprudentèr dixerit; præsidium ullum Contradictoribus non impertit: quippè cujus opinio, vi præfatæ protestationis, redacta est ad sensum, quem de Concilio, & Papâ prædictis, habet Romana Ecclesia: quæ cum Concilium Lateranense V. prò legitimo, & Generali; ac Julium prò legitimo, & justo Papâ tenuerit, atque teneat; tantundèm etiam de utroque sensisse Richerium, benè omnibus innotescit. Parem resignationem de Simone Vigorio non habemus; sed quià notatur; quod ipse librum suum postremum, quem contrà Novatores edidit, Summorum Pontificum decretis locupletissimè inspersit, rationabilitèr creditur, eum ad cor reversum, omnia opera sua judicio Sedis Apostolicæ submisisse (*n*). Verum quatenùs hæc non essent, imprudentia, vel procacitas Richerii, & Vigorii adversùs Sedem Apostolicam id efficeret, ut posset uterque intèr ejus adversarios non incongruè computari. Cur autem credendum est potiùs his, aliisque

(a) *Augustin. Oldoin. in addit. ad Ciacon. in Julio II.*

(b) *Jovius, & Guicciard in Histor. Pallavic. Hist. Concil. Trident. cap. 1.*

(c) *Vigor. de stat. & regim. Eccl. lib. 4. c. 4.*

(d) *Edmund. Richerius tom. 4. Hist. Conc. cap. 4.*

(e) *Simon Vigorius loc. mox citato.*

(f) *Andr. Duvall. de potest. Papæ qu. 7.*

(g) *Bellarm de Concil. Auctor. lib. 2. c. 13.*

(h) *Edmund. Richerius Hist. Concil. Gener. tom. 4. cap. 4.*

(i) *Natal ab Alex. tom 8. Hist. in Schol. 2 ad dissert. 8. art 7.*

(l) *Paleofilus de Imag. Pontif. dignitat. cap. 3.*

(m) *Andr. Duvallius de Supr. Pontif. potestat. in præfat.*

(n) *Idem Duvallius loco citato.*

que Romanæ Sedi ex professo adversantibus, quam infinitis aliis Scriptoribus ingenuis, & æquanimibus contraria dictantibus? Quæ, & quanta possit haberi fides testibus hostibus, & adversariis, prudens, & eruditus lector noster definiat, vel ex Auctoribus in margine citatis eliciat (a).

10. Sanè nos quoad Julium Papam II. legimus apud Jovium, & alios, illum fuisse publicè conclamatum specioso titulo *liberatoris Italiæ*. (b) Raphael Volaterranus, de ipso dicit, nihil habuisse *magnificentiùs, quam libertatem omnibus concedere: quam proximis annis exulantem, nunc tandem reducem fuisse, Roma simul cum Patribus, ac populo gavisa est*. (c) Onuphrius Panvinus Veronensis, talitèr de illo sensit: *Nemo superiorum Pontificum Petri patrimonium majore animi præstantiâ tutatus est &c.* Si Venetis, clade attritis, *Julius sua cum recepisset, uti pius, æquissimus, ac verè Italus Pontifex, Venetorum nomen, tantis fluctibus obrutum, & penè demersum, miseratus, eos supplicitèr deprecantes, sublevandos censuit &c. Illoque sublatâ fœdere, quo illi maris imperium ejurabant, & sacerdotia Pontificis arbitrio conferenda relinquebant; in amicitiam, fidemque recepit &c. Fuit Julius Pontifex animo magnus, constans, rerum ecclesiasticarum defensor acerrimus, contumeliarum insolens, & contumacibus implacabilis, in calamitatibus semper se ipso major, & excelsior, invicto animo, in rebus prosperis continens, ingenti liberalitate: neque ob alias causas tot bella gessit, quam ut imperium ecclesiasticum, à diversis occupatum, recuperaret* (d).

11. Alphonsus quoque Ciaconius, de illo hæc profert: *Nec enim probari ad minus debet, quod tam infractâ animi virtute contra Ecclesiæ dignitatis invasores propugnaverit, quando temporum ea conditio, tantum virum, religione, ac fortitudine verè maximum Pontificem postulabant. Neque sanè ob alias causas tot bella gessit, nisi ut à pluribus occupatum sacræ sedis imperium recuperaret &c. Erat animo magnus, acer, constans, liberalis, contumacibus implacabilis, in prosperis continens, in calamitatibus se ipso semper excelsior* (e). Paritèr Antonius Forestus, hoc brevi eloquio, prolixè de illo effatur, *essere stato Giulio un gran Pontefice, dato da Dio, quale abbisognava in tempi tali alla sua Chiesa* (f). Franciscus Joannettus hujusmodi de Julio texit elogium, *Julio II., viro principi fortissimo, justo, atque eximio, arma, vel invito, adversùs Ecclesiæ rebelles, & bonorum ejus invasores sumenda planè fuerunt. Bononiam etenim, quæ civilibus dissidiis, stupris, rapinis, & perpetuis homicidiis exposita, cruore tota madebat, è Tyrannorum faucibus eripuit. Ravennam, Faventiam, & alias plures in Romandiolâ Munitiones, Civitates, Agros, & Oppida, è manibus Venetorum, qui illa nupèr occuparant, magnâ armorum vi, animique tolerantiâ, laudatissimus Pontifex, prò Ecclesiâ Dei, extorsit. Mutinam, & Regium Urbes Romanæ Ecclesiæ suâ virtute recuperavit: multaque alia ecclesiasticæ ditioni firmissimè adjecit* (g).

12. Planè si quod suum est tueri; & quod ablatum est vi, & armis recuperare, dum alius facilior modus non suppetit; in culpam vertitur, & virum improbum facit, & animi inquieti, ac difficilis; væ Regibus, & Principibus, qui arma quotidiè ad hunc effectum movent, & militaria pertractant. Si Julio II. Papæ calumnias intulit, imitatum esse Joannem Papam X., qui contrà Saracenos arma tractavit (h): Leonem IX. qui adversùs Normannos, Ecclesiæ patrimonio infestos, & clavibus Petri, & gladio Pauli pugnavit (i): Innocentium II. qui Rogerio Siciliæ Regi, ecclesiastica jura usurpanti, bellum intulit (l): Gregorium VI. qui, tàm latrones agri Romani, quàm Henricum Cæsarem, Ecclesiæ hostem, præliis attrivit (m); actum erit de Sede Apostolicâ. Licebit etenim cunctis impunè, & Civitates ditionis Ecclesiasticæ auferre, & Provincias diripere, & privilegia quassare. Sed blaterent, prout volunt Scriptores, Romanis Pontificibus malè affecti, quòd *nec malam conscientiam sanat præconium laudantis, nec bonam vulnerat conviciantis opprobrium* (n). Arma tractarunt præfati Papæ; Arma tractarunt S. Germanus Episcopus Antisiodorensis (o) S. Lupus Episcopus Trecensis (p) S. Jacobus Episcopus Nisibi-

(a) *Seraph. dec. 1069 num. 2. & dec. 1076. nu. 4. Farinac. de test. qu. 46. num. 52. qu. 53. nu. 7. & alibi.*

(b) *Jovius in Alphonso Ciacon. in Julio 2. §. His omnibus*

(c) *Raph. Volater. Commentar. in præfac.*

(d) *Onuphr. Panvin. in Vit. Julii 2. post. Platin.*

(e) *Alphons. Ciacon. in Julio 2. §. nec.*

(f) *Forest. Mappa. Istor. in Julio 2. §. 11. f. 242*

(g) *Joannet. de Pontif. Rom. cap. 192*

(h) *Sigon. de Regno Italico l. 6. an. 914. & 915. Azor. inst. mor. p. 2. l. 5. c. 44.*

(i) *Sigon. loc. cit. l. 8 Platin. Ciacon. & alii in S. Leone 9.*

(l) *Sigon. l. 11. Regn. Ital. ann. 1139. Platin. Ciacon. &c. in Innoc. 2*

(m) *Leo Ostiens. in Hist. Cassin. Azor. loc. citat.*

(n) *S. August. lib. 3. contr. liter. Petilian. tom. 7 f. 127. 2.*

(o) *Constantius in Vit. S. Germa. l. 1. c. 19.*

(p) *Baron. ann. 429. num. 19. & 20.*

ſibitanus (*a*) S. Bernardus Abbas Claravallenſis (*b*) Judas, Jonathas, Simon, & Joannes Machabęi, Duces ſimul militum, & Sacerdotes (*c*). Nunquid autèm deterioris conditionis fuit Julius Papa II. Machabęis, Abbatibus, & Epiſcopis, Pontificibuſque præfatis? Certè quo zelo juſtitiæ potuerunt hi omnes armis incumbere; potuit & Julius: Nec indè quiſquam inveniet, cùr ei crimen inurat; niſi & memoratos ſanctos, vel pios viros, de peccato priùs convincat.

13. Ergò nihil detrahit Julio II. arma moviſſe, & claves Petri, & gladium Pauli prò temporum opportunitate tractaſſe: quin potius ei congerit gloriam, in manu forti, & brachio extento, recuperaſſe terras, quę Chriſto, & ejus Eccleſiæ injuſtâ fuerant occupatione ſubtractæ. Nam & Judæ ſacerdoti, ad recuperandam terram, divino ſervitio, peculiari titulo, mancipatam, cœlitus arma ſunt miniſtrata, per manus Jeremiæ, dicentis, *accipe ſanctum gladium, munus à Deo, in quo deiicies adverſarios populi mei* (*d*). Quod ſi de Julio ab aliquibus fuerunt maledicta prolata; quid mirum, nàm & nonnè S. Damaſus, S. Symmachus, S. Sixtus tertius, S. Gregorius primus, S. Gregorius ſeptimus, aliique per plures Romani Pontifices, doctrinâ, & ſanctitate celeberrimi, fuerunt calumniis impetiti, & dicteriis infamibus laceſſiti? Sed & nonne de Chriſto, *qui benè omnia fecit, & ſurdos fecit audire, & mutos loqui* (*e*), variè ab hominibus eſt judicatum? murmur *enim, multum erat in turbâ de eo, quidam enim dicebant, quià bonus eſt, alii autem dicebant: non, ſed ſeducit turbas* (*f*). Contradictoribus igitùr nihil juvat congerere Scriptores, mordentes Julium Papam, ut Concilii Lateranenſis V. auctoritatem imminuant, cum non niſi calumnias expromant, quæ laudem Julio inferunt, non opprobrium: eo vel maximè quòd nos alios Auctores, longè ęquiores, minimèque ſuſpectos, aggregavimus, integritatem, & fortitudinem magni illius Pontificis commendantes.

14. Porrò nihil repugnat, quod aliquis unà ſimul ſit Princeps politicus, & Sacerdos: temporalia, & ſpiritualia miniſtret. Nàm prætèr exempla Romanorum (*g*) Ægyptiorum, & aliorum Gentilium (*h*); Certum eſt quod Melchiſedech erat ſimul Rex, & Sacerdos (*i*): Heli ſimul erat Pontifex, & Judex politicus (*l*): Moyſes erat *Principum Princeps, & Sacerdotum ſacerdos* (*m*). Illi autem Deo, cui famulabantur Moyſes, Heli, Melchiſedech &c. famulatur etiam Romanus Pontifex, & alii Prælati Eccleſiæ, qui temporalibus præſunt ditionibus, quorum etiam nunc multi ſunt in Germaniâ. Benè ergo ſummo Pontifici utrumque gladium competit adhibere, prout latè probant Theologi (*n*), Et D. Bernardus id edocet hiſce verbis ad Eugenium Papam III. *Quid tu denuò uſurpare gladium tentes, quem ſemel juſſus es ſponere in vaginam? quem tamen qui tuum negat; non ſatis mihi videtur attendere verbum Domini, dicentis ſic: Converte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo, & ipſe tuo forſitan nutu, etſi non tuâ manu evaginandus, alioquin ſi nullo modo ad te pertineret; dicentibus Apoſtolis, ecce gladii duo hic; non reſpondiſſet Dominus, ſatis eſt, ſed nimis eſt. Vterque Eccleſiæ, & ſpiritualis ſcilicet gladius, & materialis &c.* (*o*). Si itaque Papæ competit uterque gladius; competit etiam utrumque pro opportunitate adhibere. Quandonam autem uti poterit gladio materiali; ſi ad recuperandum id, quod ſibi raptum eſt, uti non poteſt? *Juſtum eſt bellum*, inquit S. Iſidorus, *quod ex edicto geritur, de rebus repetendis, aut propulſandorum hoſtium cauſâ* (*p*). *Juſta bella definiri ſolent*, ait S. Auguſtinus, *quæ ulciſcuntur injurias, ſi qua gens, vel civitas, quæ bello petenda eſt, vel vindicare neglexerit, quod à ſuis improbè factum eſt, vel reddere quod per injuriam ablatum* (*q*). Si ergo Julius Papa II. bella geſſit, ut Urbes, & Oppida ſuæ Eccleſiæ ablata recuperaret, cujus jura tueri tenebatur; nedum non malè operatus eſt; ſed imò uſus eſt jure ſuo, fecitque omninò quod debuit: & ideò de hoc non niſi calumnioſè in culpam vocatur. Hæc quoad perſonam Julij.

15. Quòad libertatem autèm Concilii Lateranenſis V. ſatis eſt legere illius acta, ut libertas geſtorum in ipſo appareat, & facultas relicta quibuslibet Epiſcopis

pis

(a) *Baron. anno 338 num. 18.*
(b) *S. Bernard. epl. 258 Baron. ann. 1146. num. 2.*
(c) *Ex lib. Machab. Joſeph. Antiqu. Iudaic. l. 12, & ſeq.*
(d) *1. Machab. c. 15. num. 16.*
(e) *Marci capitol. 7. num. 17.*
(f) *Joannis cap. 7. num. 12.*
(g) *Dio lib. 53.*
(h) *Plato in Politic.*
(i) *Geneſ. capit. 14. Pſalm. 109. Hebr. c. 9.*
(l) *1. Reg. c. 1, & 4.*
(m) *S. Greg. Nazianz. in orat. ad Greg. Nyſſen.*
(n) *Bellarm. tom. 1. de Rom. Pont. l. 5. cap. 9 Coquæus in Antimorneo to. 1. f. 20, & alibi pluries*
(o) *S. Bern. de Conſid. l. 5. c. 3. & epl. 256.*
(p) *S. Iſid. Etymol. l. 18. c. 1. c. juſtū 23. q. 2*
(q) *S. Auguſt. in lib. quæſt. 6. qu. 10. c. Dominus 23. qu. 2.*

pis renitendi. Nunquid enim non postulabatur mens Patrum Synodalitèr confidentium per *verbum*, *placet ne vobis*: Notato exactè singulorum responso (*a*)? Nunquid non adfuerunt Concilio Oratores Imperatoris, Regumque Galliç, Hispaniæ, Poloniæ, Portugalliæ, Angliç &c., nec non Rerumpublicarum Venetæ, Helvetæ, Florentinç, Lucensis: Ducum tandèm Sabaudiç, Mediolani, Brandemburgi, Mantuæ, Montis Ferrati, Ferrariç &c. (*b*)? Hi, quæso, quid faciebant ibi, si deerat Concilio libertas? Ut quid ibi sedebant velut *canes muti*, *non valentes latrare* (*c*)? Quomodò se adesse Concilio legitimo profitebantur, si Patribus negabatur agendi, vel dicendi libertas? Cur prò libertate, si deerat, non perorabant? Cur tot Oratores, eorumque Principes, & Monarchæ; cur voces non dederunt, defectum libertatis Synodi conclamantes? Næniç sunt hç, mulierculis apud ignem, non viris doctis, & sapientibus, enarrandç. Vides ergò Lector, quomodò ex ipsis actis Concilii plena illius libertas probatur, & quomodò libertatis defectus, qui opponitur huic Concilio, non in sensu veritatis opponitur, sed solùm politicè objectatur, ut diminuatur ejus auctoritas, quâ quædam decreta, viris politicis parum grata, constituit. Sed veritas in æternum permanet; & de suis impugnatoribus nunquam non invicta triumphat.

(a) *Vide Act. Conc. Later.* 5

(b) *Vide eadem Act. in plur. sessionibus*

(c) *Isai. cap* 56. *n.* 10.

16. Nihil penitùs relevante, quod Julius arma tractaret, & quod esse diceretur vir terribilis; quippè illius terribilitas ad fortitudinem pertinebat, non ad vim Patribus inferendam. Cæterùm quisnam fuit Papa terribilior Joanne XXIII. Capitanei potius, quam Pontificis in suis operibus imaginem referente (*d*), qui arma adversùs Ladislaum Regem Neapolis movit, in eum Ludovicum Andegavensem concitavit, ac totam Italiam diro bello turbavit (*e*)? Cui etiam, teste Joannetto, *Nonnulli putant, vi potiùs, atque potentiâ, Pontificatum fuisse delatum* (*f*), eo quod, inquit Platina, *Legatus Bononiensis esset*, ubi electio facta est, *& armatos milites, tùm in urbe, tùm in agris, prò statione habuerat, ut si precario id obtinere non posset; minis, & armis tandèm consequeretur* (*g*). Et tamèn hic Concilium Generale Constantiæ convocavit, eique præsedit, licèt admonitus, & rogatus, ne ad Concilium accederet (*h*). Quod Concilium, tàm Contradictores, quàm cuncti Heterodoxi magni faciunt, tamquàm quod quædam, auctoritati Pontificis præjudicialia, decrevit, absque eo quod Concilio ipsi defectus libertatis, ex Joannis Papæ terribilitate objectetur, ibi quidem armis propriis non muniti, sed tamen connaturali sibi fortitudine, ac terribilitate stipati. Quod paritèr Julius II., & Leo X. urbem Romæ, ubi Concilium Lateranense habebatur, militum custodiâ roborassent; hoc ad prudentiam pertinet, & ad ipsius Concilii libertatem tuendam non impediendam, scilicèt, ut ait Bail, ad hoc ut *locus tutus servetur, omniaque in illo cum debito ordine peragantur, contrà adversantium, aut protervorum nequitiam, fraudes, ac insultus, qui diversis actibus Concilia interturbare moliuntur* (*i*). Hac enim de causâ quandòque Principes Conciliis personalitèr adfuerunt, vel Prefectos, & Comites eorum nomine transmiserunt, militibus stipatos, & potentiâ fretos, ut libertatem Conciliorum adversùs pravorum hominum insidias tuerentur. Sic Romanæ sub Sylvestro, & Nicænæ primæ generali Synodo Magnus Imperator Constantinus interfuit: Chalcedonensi, Martianus Augustus: Constantinopolitanæ tertiæ, Constantinus Pogonatus: Constantiensi Sigismundus &c. Aliis alii Comites, & Præfecti Cçsarei.

(d) *Forest. Mappam. Istor. in Giovan.* 23.

(e) *Idem Forest. loc. citat.*

(f) *Joannet. de Pōt. Rom. in Joan.* 23.

(g) *Platina in Joan. Pap.* 23.

(h) *Platina loc. cit. circ. med.*

(i) *Bail. Sum. Concil. tom.* 1. *de tripl. Verb. Dei f.* 77. 6 *possunt*

17. Nec obstat, quod in Concilio Lateranensi V. non dictarentur, seù extenderentur decreta, sed solæ cedulæ, jàm factæ à Julio, vel à Leone Pontifice, legerentur: nàm quatenùs etiam res ità esset, (quod non facilè admittimus) hoc nihil omninò refert, nec dignitati, vel libertati Concilii quidquam prorsùs abscindit. Etenim etiam in Concilio Generali Ephesino, adversùs Nestorium coacto, dictata non fuerunt decreta, Maternitatem Deiparæ definientia, sed Anathematismi S. Cyrilli Alexandrini, qui erat Legatus Papæ Cælestini I. ab eo pridem composita, lecta sunt, & conciliaritèr approbata (*l*). Ipse namque Cælestinus, in Commo-

(l) *Vid. Act. Concil. Ephes. Petr. Annat. Appar. l.* 5. *art.* 4 *n.* 7.

monitorio aliis Legatis suis, Româ ad Concilium ipsum directis, quorum nomina erant Arcadius, & Projectus Episcopi, ac Philippus Presbyter; hæc illis fidelitèr, & circumspectè observanda præscripsit: *Auctoritatem Sedis Apostolicæ custodite. Siquidèm & instructiones, quæ vobis traditæ sunt, hoc loquantur, ut interesse conventui debeatis; ad disceptationem si fuerit ventum, vos dè eorum sententiis judicare debeatis, non subire examen* (a). Exequenda ergò Patribus Ephesinis, non decernenda Cælestinus Papa transmisit (b). Et tamen proptèr hoc Concilium Ephesinum minùs liberum, & minùs Generale non fuit. Paritèr in Concilio Chalcedonensi, adversùs Eutychen congregato, summa definitionis fidei à lecturâ epistolæ S. Leonis Papæ I. de Incarnatione Verbi, pependit (c): & *Paschasinus, ac Lucentius Vicarii Sedis Apostolicæ dixerunt, si non consentiunt epistolæ Apostolicæ Beatissimi Papæ Leonis, jubete nobis rescriptum dari, & revertamur* (d). Nunquid autem proptèr hoc Concilium Chalcedonense non fuit liberum, & Generale? Absit. Demùm in Concilio Constantinopolitano III. Generali VI. definitio fidei adversùs Monothelitas fuit facta juxtà præscriptum Agathonis Papæ, cui Synodus scripsit: *Tibi, ut primæ Sedis Antistiti Universalis Ecclesiæ, quid gerendum sit permittimus, stanti suprà firmam fidei petram, acquiescentes veræ confessionis literis, à vestrâ paternâ Beatitudine ad piissimum Imperatorem missis; quas ut à Summo Apostolorum vertice divinitùs scriptas agnoscimus: per quas exortam nupèr multiplicis erroris hæreticam sectam depulimus* (e): Et tamen non proptèr hoc Concilium Constantinopolitanum III. Generale esse cessavit. Eodem igitur modo, etiàm si in Concilio Lateranensi V. decreta non ederentur, sed edita à Pontifice, proponerentur; hoc nihil officit libertati Concilii, quandò constat, quod propositis decretis, relicta est Episcopis facultas, eisdem per verbum *placet*, vel *non placet*, calculum suę voluntatis addendi; talitèr enìm, & auctoritas Pontificis servata est, & Patrum custodita libertas, *multumque*, (liceat cum Divo Leone Magno profari) *multum Sacerdotalis officii meritum resplenduit, ubi sic summorum servata est auctoritas, ut in nullo Inferiorum putetur imminuta libertas* (f).

18. Quoad exilem numerum Patrum, Concilio Lateranensi V. assidentium, censemus esse superfluum disputare; quandoquidem nullum Concilium est, vel non est, generale, propter numerum Patrum, ad illud confluentium, sed proptèr cunctorum Episcoporum, eorumve, qui, vel de jure, vel de consuetudine, in illo votum decisivum habent, convocationem, à Summo Ecclesiæ Capite factam, ut ad illam possint occurrere, si voluerint: vel si, justâ de causâ prępediti, accurrere non voluerint, adhęsione tacitâ, vel expressâ, aliorum definitionibus assentiantur. *Hoc nomen* Concilii universalis, inquit Sanctesius Episcopus Ebroicensis, de Concilio Constantiensi loquens, cui soli 150. Patres interfuerunt, *hoc nomen meritò sibi vendicat multitudo Pastorum, à primo Pastore Ecclesiæ convocata, reliquis animo, & consensu præsentibus, qui ob rationabilem causam absunt corpore: Æquæ Constantiensis Synodus generalis fuit, ut Nicęna. Sic Paulus corpore aberat, sed spiritu præsens in Ecclesiâ Corinthiorum agebat, quandò incestuosus ille Satanæ tradebatur. Sic Augustinus dicit plenario Concilio obtinuisse catholicam sententiam, contrariam errori Cypriani: ubi plenarium Concilium non est necesse intelligere omnium totius Orbis Episcoporum in unum locum conventum, sed consensum omnium Patrum totius Orbis, qui etiàm ipso silentio in aliorum sententiam pedibus transierunt, aut scriptis suum suffragium sunt contestati: quemadmodùm Eusebius ait, ex provincialibus Synodis, de Paschate Patres intèr se contulisse per epistolas, atque ex actis generalium Synodorum ità solitum fieri constat* (g).

19. Hinc numerus major, vel minor Patrum, in Synodo considentium, ejusdem generalitati nullum prejudicium inspergit. Et de facto videmus, perplura Concilia in Ecclesiâ Dei celebrata fuisse, generalia, & prò generalibus habita, quę tenui valdè Patrum numero constiterunt. Constantinopolitano I. adversùs Macedonium celebrato, soli 150. Episcopi interfuerunt. Constantinopolitano II. prò

(a) Commonit. Cælestin. ap. Balutium

(b) Baron. ann. 431. num. 14

(c) Baron. ann. 449. n. 41, & an. 451. n. 20, & 71

(d) Concil. Chalced. Act. 5.

(e) Baron. ann. 681. num 49

(f) S. Leo epist. 61. ad Theodoric.

(g) Sanctesius Ebroicen. repet. 10. cap. 4

causâ Trium Capitulorum collecto, soli 160. Episcopi concurrère. Lugdunense I. prò depositione Friderici II. Imperatoris convocatum 147. Patres tantummodò compleverunt. Florentino, prò unione Græcorum cum Latinis coadunatum, soli 140. Episcopi subscripserunt. E contrà verò Concilia Provincialia, vel Nationalia, aliquandò ex tanto Patrum numero coalverunt, ut aliquas Generales Synodos sint transgressa (*a*). Concilio Pictaviensi 140. Episcopi interfuerunt. Concilium Claromontanum 205. Episcopi constituerunt. Concilii Carthaginensis IV. Patres ad numerum 214. pervenerunt. Concilio Tullensi duodecim provinciarum Episcopi concurrerunt &c. In Africano coassiderunt 217. Antistites. In Romano sub Silvestro 286. In Francofurdiensi 300. (*b*). In Constantinopolitano sub Photio 383. (*c*). In Lateranensi sub Gregorio III. 905. Patres fuerunt (*d*). Et tamèn nullum ex his, Concilii generalis titulum est adeptum. Quid plura? Concilium Ariminense ingens Patrum numerus conflavit, qui vel fuerint 400., ut aliquibus placet (*e*), vel 600., ut alii censent (*f*); hoc certum est, multitudinem eorum fuisse ingentem, ac talem, ut S. Hieronymus, ad Oceanum scribens, de eis liberè sit effatus: *Miror autem tè unum protraxisse in medium, cum omnis mundus his ordinationibus plenus sit: non dico de Presbyteris; non de inferiori gradu: ad Episcopos venio, quos si sigillatim voluero nominare, tantus numerus congregabitur, ut Ariminensis Synodi multitudo superetur* (*g*). Loquitur ibi S. Hieronymus aliâ de rè; sed ex ipso sermonis ejus eloquio satis enitescit, numerum Patrum Concilii Ariminensis fuisse ingentem. Hoc tamen ingenti numero non obstante, Congregatio Ariminensis, nedum Concilii Generalis decus non est sortita, sed imò potius Pseudosynodi, & Synagogæ peccantium, dedecus adepta est: per eam enim *ingenuit totus orbis, & Arrianum se esse miratus est* (*h*).

(a) *Vide Gregorium Vives in Epit. Canon Conc. Verb. canonum numerus*

(b) *Concil Franeford. an.794. Bail.ibi f.294. Baron.eod. an.*

(c) *Forest. Mappam Histor.in Joan.Pap.8.n. 11 f.390.*

(d) *Alphons.Ciacon. in Gregor.Pap.3.*

(e) *Baron an.359.n. 3.Bail.ad C&c.Arimin. tom 1 f 77.*

(f) *Petr.Annat.Ap. par.lib 5.art 5.n.22*

(g) *S Hier.epl.83.ad Ocean.post.princ.*

(h) *S. Hier. adv.Lucif.in medio*

20. Absque eo quod quidquam profuerit Ariminensi Congregationi numerositas Patrum, eorumque involuntaria prævaricatio, ex paucorum dolositate producta; de quibus Patribus S. Hieronymus: *Ariminensibus dolis irretiti, sinè conscientiâ hæretici ferebantur: contestantes Corpus Domini, & quidquid in Ecclesiâ Sanctum est, se nihil mali in suâ fide conspicatos. Putavimus, ajebant, sensum congruere cum verbis; nec in Ecclesiâ Dei, ubi simplicitas, ubi pura confessio est, aliud in corde clausum esse, aliud in labiis proferri timuimus. Decepit nos bona de malis æstimatio. Non sumus arbitrati Sacerdotes Christi adversùs Christum pugnare* (*i*). Non inquam ei profuit bona Patrum intentio, neque ipsorum numerositas, quin eorum adunatio, Arimini acta, Pseudosynodi opprobrium obtineret, clamante Concilio Romano, sub Liberio Pontifice celebrato, *numerus Episcoporum, qui erant Arimini congregati, præjudicii vim habere non debet, præsertim cum formula illa composita sit, neque Episcopo Romano, cujus sententia antè omnia expectanda erat, neque Vincentio, neque aliis consentientibus* (*l*). Igitùr majoritas, vel minoritas numeri Episcoporum, ad Concilium concurrentium, non facit, quod illud sit, vel non sit, Generale, hocque libentèr solent concedere nedum Orthodoxi, sed etiam hæretici, atque alii, qui Romanæ Sedi libenti animo obsistunt, à quibus & Constantiensis Synodus, & Basileensis, & Pisana, ex paucis, & interdùm prævaricantibus Patribus compositæ, ubi confert eorum intentioni, prò Conciliis Generalibus jactitantur. Legitima ergò Patrum convocatio, non eorum major, vel minor numerus, dat esse Concilio, illive titulum Generalis impertit. Et ideò Concilium Lateranense V. etiàm si ex paucis Patribus coaluerit, centenarium numerum parum excedentibus (*m*), tamèn dignitatem Concilii OEcumenici non amittit; nec minùs Generale fuit, quàm Concilium IV. Constantinopolitanum, contrà Photium celebratum, cui, prætèr Legatos Papæ, & Patriarchas Orientales, non nisi 102. Episcopi subscripserunt, cæteris majori numero exclusis (*n*).

(i) *S. Hieronym. loc. mox citato*

(l) *Concil.Rom.anno 359.*

(m) *Vide hic supr.in hoc cap.num.1.*

(n) *Concil. Constantinopol.4, & ibi Bail.f. 391.D.tom.1.*

21. Nullum paritèr detrimentum infert Concilio Lateranensi V. calumnia, Julio Papæ ingesta, de limitato numero Episcoporum, ad duos tantùm, qui ex qualibet provinciâ Synodo adessent. Nàm hoc in primis perperàm allegatur, & sinè docu-

documentis legitimis objectatur: cum viceversa in Bullâ convocationis Concilii Julius Papa ità præcipiat: *Insupèr præfatis, & aliis venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, monasteriorum Abbatibus, & Prælatis &c., omnibusque aliis Ecclesiasticis, vel Sæcularibus, etiam Regibus, & Principibus, ceterisque personis, quæ de jure, vel consuetudine in congregationibus generalium Conciliorum solent intervenire, cessante legitimo impedimento &c. sub excommunicationis, aliisque, de jure, vel consuetudine, aut aliàs non accedentibus ad generale Concilium indictum, pœnis, mandamus, ut ad ipsum Concilium Lateranense accedere, & usque ad dicti Concilii conclusionem, & dissolutionem, per Nos, vel auctoritate nostrà faciendam, in dictâ Urbe morari debeant &c.* (*a*). Sanè si Julius Episcopos sub pœna excommunicationis ad Synodum Lateranensem vocavit; gratis asseritur, ab eo fuisse numerum Patrum, qui ad illam confluerent, coarctatum.

(a) *Bulla Judict. Concil. Lateranen. 5 in ejus Actis*

22. Et licèt Pontifex, ad connivendum Episcopis, qui vel ob bellorum infestationem, vel ob Principum obsistentiam, Pisano Conciliabulo ad heresentium, vel ob alias causas ad Concilium non properabant; optaverit, ut saltèm aliqui ex qualibet provinciâ concurrerent; non ideò tamèn, eorum numerum, qui ad Synodum accederent, præfinivit: sed usque ab initio, & semper, liberum accessum cunctis accurrere volentibus patefecit. Hocque comprobatur ex facto, nàm de facto plures, quàm unus, & duo, ex eâdem provinciâ illi Concilio interfuerunt. Ex provinciâ enim ecclesiasticâ Ravennatensi adfuerunt Galaxius Sarsinatensis Episcopus, Christophorus Cęsenatensis, Simon Ariminensis, Jacobus Faventinus, Scabonius Imolensis, Angelus Britonoriensis, Thomas Comachiensis, & Petrus Cerviensis. Ex provinciâ Aquilejensi adfuerunt Marinus Patriarcha Aquilejæ, Bernardus Episcopus Tervisinus, Altobellus Polensis, & Gelasius Bellunensis. Ex provinciâ Capuanâ adfuerunt Maximus Iserniensis, Joannes Casertanus, & Marius Aquinatensis. Ità & de aliis provinciis (*b*). Non ergò Pontifex numerum Episcoporum, ad unum tantùm, vel duos ex quâlibet provinciâ coarctavit, sed plenum, & liberum dedit cunctis Episcopis, ut suprà convocatis, accessum.

(b) *Vide Acta Concilii Lateran. 5.*

23. Verumtamèn quatenùs etiàm, quod non conceditur, Julius ex rationabilibus, & justis causis, animum suum moventibus, limitatum numerum duorum Antistitum ex quâlibet provinciâ, qui adessent Synodo præfinisset, nil novi in Ecclesiâ Dei introduxisset. Nàmetiam, dum Concilium generale Ephesinum celebraretur, petita fuit à Theodosio II. alia Synodus, prò parte Nestorianorum, in quâ soli duo Episcopi ex quâlibet provinciâ convenirent, ab eâque repellerentur Ægyptij (*c*): quæ petitio licèt facta fuerit ab Hereticis, regulam non dantibus, quoad agenda, vel omittenda; tamen, quantum spectat ad intentum nostrum, satis est, quod fuerit facta. Pręterquamquod si Julius Papa II. vel aliquos, vel etiàm multos Episcopos à Concilio Lateranensi elongasset, presertìm vel quia seditiosos, vel quia ad dissensiones suscitandas acclines; nonne optimè, nonnè prudentèr egisset? Utinam à Concilio Florentino fuisset repulsus Marcus Episcopus Ephesinus, qui unionem Gręcę cum Latinâ Ecclesiâ, nè fieret, infestavit (*d*), & factam, ità scriptionibus suis, & dicacitatibus perturbavit, ut nunquam quieverit, donèc Gręcos ad pristinum schisma miserabilitèr revocavit (*e*). Porrò cum agenda esset generalis Synodus Ephesinâ, Theodosius Imperator Theodoreto Episcopo Cyriensi interdixit, ne illùc accederet. Dioscoro quoquè Alexandrino præfinivit numerum Metropolitanorum, secum ad illam Synodum ducendorum. Barsumam tandèm solum Archimandritam, adire Concilium ipsum pręcepit, ut ibi cęterorum Archimandritarum Orientis, & locum teneret, & causam ageret, atque jura, si quę habebat disceptanda, cum Episcopis custodiret (*f*). Subindè Concilium Constantinopolitanum IV. Generale VIII. præcepit, ut omnes Episcopi debeant convocati ad Synodum properare, nullâ Principum attentâ jussione, contrarium perurgente: *quoniam sunt quidam Metropolitanorum, qui nè secundùm vocationem Apostolici Pręsulis occurrant, à mundi Principibus se detineri sinè ratione causantur; placuit ta-*

(c) *Baron. an. 431 n. 63. in fin.*

(d) *Raynald. an. 1440 num. 16.*

(e) *Raynald. an. 1444 n. 19. & 1445. n. 15. & seq.*

(f) *Liberat. Breviar. cap. 11. Baron. an. 449. num. 22.*

lem excusationem omnimodè esse invalidam. Cum enim Principes prò suis causis frequentèr conventus agant; impium est ut Summos Præsules ad Synodos, prò ecclesiasticis negotii celebrandis impediant &c. (*a*). Hoc tamen justo, & plusquàm rationabili Canone non obstante, Reges interdùm inhibuerunt Episcopis suæ ditionis, nè ad Concilium accederent, & querulè Petrus de Marcâ Archiepiscopus Parisiensis, notat, quod *Octava Synodus, mores in Galliâ receptos, & jura regia videtur variis canonibus petivisse Episcopos omnes sistere se Concilio Patriarchæ jubet canon* 17., *neque Principum jussu posse impediri* (*b*).

(a) *Concil. Constantinopol.* 4. *cap.* 17.

(b) *Petrus de Marca Concord. lib.* 2. *cap.* 17.

24. Si ergò Regibus licere censetur, omnes, vel aliquos sui Regni Episcopos, retinere, ne ad Concilium accedant, absque eo quod Concilium ipsum ex hinc perdat jura, & dignitatem Synodi Generalis; nescimus videre, quarè & tantundèm Papæ non liceat? O tempora, ò mores. Prò Principis sæcularis arbitrio licitum esse contenditur Episcopos à concursu ad Concilium Generale inculpabilitèr remorari; & parilis facultas Papæ, prò Ecclesiæ commodo, denegatur? Undè quęso hæc disparitas? Ad commodum Reipublicæ pertinere, inquit Franciscus Bosquetus, Episcopis sinè regali veniâ accessum ad Synodum interdicere: *Evocandi potestas est canonibus Metropolitis relicta. Superiorem nihilominùs veniam, prò majoris Reipublicæ commodo sibi reservatam Principes crediderunt* (*c*): Quandoquidèm egressus Episcoporum e Regno, eorumve alibi convocatio, posset insidias bono Regni publico inferre. Non tamèn proptèr horum Episcoporum deficientiam, Concilium cessabit esse Oecumenicum. Si hoc est; ergò eodem modo, eâdemque ratione, sinè præjudicio generalitatis Concilii, licitum erit Papæ idem facere, licuissetque Julio II. si voluisset, aliquos Episcopos, ab accessu ad Concilium Lateranense V. absque sui veniâ, retinere, quos prudenti suo intuitu pręvidisset, quod potuissent felicitati Concilii obsistere, vel quietem Reipublicæ ecclesiasticæ perturbare. Quæ hucusque allegata, opportune sint dicta ad tuendam validitatem, & dignitatem ipsius Concilii, & ad evacuandas calumnias, quibus à Contradictoribus lancinatur.

(c) *Bosquet. ad litteras Innoc. III. lib.* 2. *epl.* 8.

25. Ad id postmodùm, quod ipsi Concilio Lateranensi V. objectatur, non esse acceptatum, præsertìm in Galliâ, atque à Bellarmino, & aliis, Romanæ Sedi prorsus addictis, prò non Oecumenico haberi; Respondemus cum Sanctesio Ebroicensi, Heterodoxis esse *innatum nullam Synodum amplecti, nisi per eam, quo jure, quave injuriâ, obtineant quod cupiunt. Ab Arrianis nunquam Nicæna: nec à Nestorianis Ephesina; nec ab Eutychianis Chalcedonensis Synodus prò generali, & legitimâ habita fuit, vel credita, sed eas, à quibus damnantur, solent imperitiæ acusare* (*d*). Ast hæc nihil officiunt validitati, & auctoritati Conciliorum, sicuti nihil officit auctoritati Sacrę Scripturæ perfidia Hæreticorum, qui hos, vel illos libros profitentur se prò Canonicis non habere. *Marcionitę* libros omnes Testamenti veteris impugnabant. *Gnostici* Psalmos David. *Alogiani* Evangelium Joannis. *Manichæi* Actus Apostolorum. *Ebionitę* Epistolas Pauli. *Porphyrius* Danielis prophetiam memordit. Melito Arrianus librum Esther pro spurio habuit. *Theodorus* Mopsuestenus, Job, Cantica Canticorum, & Prophetas omnes, è Scripturarum canone abscidit. *Julianus* Apostata totam Scripturam, & præcipuè quatuor Evangelia contempsit. *Marcion* epistolas ad Titum, & Timotheum vellicavit. *Lutherus*, ejusque Asseclæ, Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Ecclesiastici, Machabæorum libros, epistolasque Jacobi, & Judæ contemnunt. *Kemnitius*, Brentius, & alii, Petri, & Joannis epistolas in dubium vocant. Alii de præfatis, atque de aliis divinæ Scripturę libris malè senserunt, de quibus fusiùs Bellarminus (*e*). Nunquid autèm proptèr hoc isti libri non sunt Canonici? non sunt verbum Dei? non faciunt legem à Christianis humiliter observandam? (*f*).

(d) *Abraham. Bzovius de Roman. Pontif. cap.* 20.

(e) *Bellarmin. tom.* 1. *de Verbo Dei lib. c.* 5. *& 6.*

(f) *Joan. Bapt. Gonet. Clyp. Theolog. tom.* 4. *Tract.* 10. *disput.* 2. *artic.* 1. *per totum Joan. à S. Thoma Curs. Theolog. tom* 4. *de Sum. Pontif. disput.* 9. *artic.* 1.

26. Sanè Concilia Generalia dignitatem, & potestatem suam à Nationum, vel populorum acceptatione non postulant; nec vis legum, in eis conditarum, à fidelium consensione, illis superadiectâ, dependet; sed à facultate ipsis cælitùs im-

impertitâ, quotiès convocatis à Summo Pontifice, ex toto Orbe Patribus Ecclesiæ, in Spiritu Sancto legitimè celebrantur; & discussis discutiendis, quæ sunt decernenda, decernunt. *Intrepidè*, ait Fagnanus, *concludendum est, legem ecclesiasticam, post publicationem ligare, à sui principio, antè ullam populi acceptationem* (*a*). Sicque vel Concilium Lateranense V. fuerit acceptatum, vel non; adhùc suum decus Concilii Generalis retinet, ejusque canones vim jurium possident, Ecclesiam universalitèr obligantium. De solo Pontifice, canones condente, hæc sentit Manclerus, quod *obligationem inferre potest in conscientiâ servandi leges Canonicas, à se conditas, & sufficienti promulgatione Orbi Christiano communicatas, ut Alphonsus à Castro, Turrecremata, aliique de meliori notâ Doctores crediderunt: quod adeò verum esse credo, ut secundùm fidem, negari non posse putem &c. Neque propterea lex minùs legis nomine, & honore dignabitur, si justa, & sufficientèr promulgata, non recipiatur à populo* (*b*). Si autèm hoc de solius Pontificis lege verum est; magis verificandum esse concedent Contradictores de lege, per Pontificem cum Concilio sancitâ, quales sunt leges, & canones in Concilio Lateranensi V. contenti.

(a) *Fagnan. in cap. arguas de reg. & possess.*

(b) *Michael. Manclerus. de Eccles. Monarch. part. 2. lib. 4. cap. 3.*

27. Præterquam quod quâ fiduciâ veritatis dici potest, Concilium Lateranense V. non fuisse ab Ecclesiâ acceptatum, si ei adfuerunt, ut innuimus, Oratores Imperatoris, omniumque Regum, & Principum Christianorum? Hi quæsò ut quid Concilio adstiterunt, si non erat ab eorum Nationibus acceptandum? Adfuerunt huic etiam Concilio, prætèr Italos Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos; ex aliis quoquè Christianitatis Regnis, Episcopi, & Archiepiscopi. Ex *Galliâ* fuerunt Robertus Cardinalis Nannetensis, & Archiepiscopi Viennensis, & Avenionensis, ac Episcopi Cavallicensis, Massiliensis, & Tholonensis. Ex *Hispaniâ* adfuerunt Archiepiscopus Cæsaraugustanus, & Episcopi Salamantinus, Insulæ S. Dominici: & per procuratorem Archiepiscopus Compostellanus. Ex *Angliâ*, Christophorus Cardinalis Eboracensis, & Silvester Episcopus Vigorniensis. Ex *Hungariâ*, Thomas Cardinalis Strigoniensis, & Archiepiscopus Colocensis, atquè Episcopus Budensis. Ex *Germaniâ*, Matthæus Cardinalis Gurcensis, Joannes Episcopus Renaliensis, & per procuratorem, Archiepiscopi Magdeburgensis, & Moguntinus, ac Episcopus Trajectensis. Ex *Dalmatiâ*, & Illyrico, Archiepiscopi Antibariensis, Spalatensis, Dyracchiensis, & Jadrensis, ac Episcopus Sibinicensis. Ex *Poloniâ*, Archiepiscopus Gnesnensis. Ex *Sveviâ* Archiepiscopus Upsalensis per procuratorem. Ex *Græciâ*, Archiepiscopi Nicosiensis, & Corinthiensis, & Episcopi Famagustanus, Chiensis, & Paphensis. Ità ex omnibus Christiani Orbis Regionibus adfuerunt Episcopi: qui etiam si non adfuissent, adhuc Concilium esse Generale non destitisset, quotiès adfuit Papa cum Patribus, qui ad illud accurrere voluerunt, cuncta in eo sancita suâ auctoritate confirmans, uti de septimâ Synodo generali, Patres in eâ confidentes, professi sunt, *hoc autèm subtiliùs est considerandum in ipsâ sacrâ, & venerabili septimâ Synodo, in quâ nullus eorum, qui in his partibus Episcopi erant, convenisse repertus est; sed nullum ex hoc Sanctæ adhæsit Synodo præjudicium, neque prohibitio vires habuit aliqua statuendi, & manifesta faciendi recta dogmata, præcipuè cum Sanctissimus, & Apostolicus Papa concordaverit; & in eâ juventus sit per suos Apocrisarios* (*c*).

(c) *Concil. Gener. 7. Act. 3. in epistola. ad Oriental.*

28. Et signantèr quoàd Concilii Lateranensis V. acceptationem in Galliâ, satis est attendere, quod anno 1513. Ludovicus XII. Galliæ Rex misit Romam Federicum Cardinalem Sanseverinum, Claudium electum Massiliensem Episcopum, & Ludovicum Furbin, suos Legatos ad Concilium præfatum: ubi exhibitis literis credentialibus, Regis nomine, *à Pisano Concilio penitùs discesserunt, illique plenariè renuntiarunt, ac purè, liberè, & simpliciter Sacrosancto Lateranensi Concilio, tamquàm vero, unico, & legitimo adhæserunt &c. Et ulteriùs promiserunt præfati procuratores, quo suprà nomine, quod quamprimùm fieri poterit, venirent*

rent aliqui Prælati, & insignes viri, nomine totius Ecclesiæ Gallicanæ, cum sufficienti mandato, qui dicto Concilio Lateranensi adhærebunt, & assistent, quemadmodùm cæteræ Nationes (a). Idemque Episcopus Massiliensis anno sequenti, literas Concilio exhibuit, exponentes, quod Episcopi Lexoviensis, Engolismensis, Ambianensis, Cabilonensis, & Laudunensis, unà cum duobus Archidiaconis, & totidem Theologiæ Magistris, iter ad Pontificem arripuerant, ut renuntiarent Conventui Pisano, & adhærerent Concilio Lateranensi, juxtà ea, quæ anno antecto Rex Ludovicus spoponderat, ipsos verò per viam remorari, ob salvum conductum, à Duce Mediolani, atque à Genuensibus denegatum (b). Si ergò & Rex Galliarum, & Episcopi Gallicani, ac Doctores, ipsique qui Conciliabulo Pisano adhæserant, hoc reprobato, Concilium Lateranense sunt complexi; undè est quod hæc Synodus habeatur pro non acceptatâ apud Gallos?

29. Accedit quòd in eodem Concilio abolita est, uti ostendimus, Pragmatica Sanctio, & publicata fuerunt Concordata Gallicana, inita intèr Leonem Papam X. & Franciscum I. Galliarum Regem, qui eadem acceptavit; & tàm præfata abolitio, quàm Concordata ipsa, fuerunt Actis Concilii inserta (c): quæ omnia facta sunt postquàm suppositus metus Julii II. Papæ, & coarctatio numeri Episcoporum, ac defectus Patrum ex nationibus Christianis, adhæsioque Regis Galliæ, & Imperatoris Pseudosynodo Pisanæ, & aliæ næniæ, in oppositum allegatæ, defecerant. De quorum quidem Concordatorum justitiâ, & utilitate per Saussai (d), Duarenum, & alios defensa (e), nihil est disputare; cum jam ducentis penè ab hinc annis, communi totius Regni Gallici consensione vigeant, Pragmaticâ Sanctione stirpitùs abrogatâ. Igitur quià & Concordatorum introductio, & Pragmaticæ Sanctionis abolitio, sunt pars Concilii Lateranensis V. subsistere non potest, quod Concordata serventur, & quod Concilium Lateranense non sit acceptatum. Alioquin hi, qui illud reprobant, ratione poterunt urgeri, quâ Virgilius Papa usus est in suo Constituto, dicens prò defensione Concilii Chalcedonensis: *unâ Concilii parte oppugnatâ, totum infringitur, ac dubium redditur, nec potest ostendi, cur in uno potiùs, quàm in alio Concilium poterit errare.* Concludendum est ergò, Concilium Lateranense V. & fuisse Generale, & acceptatione, si quâ indiguit, jam gaudere, præsertim in Galliâ, ubi sinè controversiâ, Decreta XI. Sessionis, Pragmaticam Sanctionem, & Concordata, concernentia, observantur. Cæterùm dato etiam, sed non concesso, quod Concilium Lateranense V. non esset acceptatum in Galliâ; quid proficit hoc intentui Contradictorum? Ipsi non sunt Galli, sed Itali, & Regni Neapolitani cives, & incolæ, nec vivunt moribus Gallicanis, sed Italicis. In Italiâ autèm exceptio non habet locum, quod præfatum Concilium non fuerit acceptatum.

30. Paritèr nihil relevat, quod de præcitati Concilii vi, Thomas de Vio Cardinalis Cajetanus dubitet (f), & Bartholomeus quoquè Caranza Archiepiscopus Toletanus ambigat (g); nam uterque non de illius validitate, & generalitate titubat; sed de observantiâ censurarum, pluribus Constitutionibus ipsius Synodi oppositarum. En Verba Caranzæ: *ambiguum tamèn est, an censuræ latæ in hoc Concilio sint usu receptæ, ut annotatur à Cajetano in Summâ verbo Excommunicatio, & à mè etiam ambigitur: pleræque earum usu non observantur, quo solo poterant abrogari* (h). Certum est enim aliquas leges ecclesiasticas dari, justè, & ritè sancitas, quæ usque ab initio, sciente, & connivente Pontifice, non fuerunt executioni mandatæ, tales autem censetur à Cajetano, & Caranzâ, esse quasdam censuras, in Lateranensi Synodo fulminatas. De his namque legibus prævalet id, quod Bartolomæus Fumus in suâ Aureâ Armillâ doctè deponit: *Dicit glossa in cap. quo circà de consanguinit. & affinit. quod tolerantia, & dissimulatio Principis, in actu, de jure prohibito, inducit dispensationem. Quod D. Antonius intelligit, quandò Constitutio Papæ ab initio non recipitur, Papâ sciente, & tolerante: quo casu tolerantia excusat à peccato; non autem si à principio recepta fuit à majori parte, secundum*

(a) *Concil. Lateranen. V. sess. 8.*

(b) *Concil. Lateran. V. sess. 9.*

(c) *Concil. Lateran. V. sess. 11.*

(d) *Andreas Saussai Panoplia Episcopalis lib. 2.*

(e) *Bail Sum. Concil. in Conc. Later. V. f. 616. 2. D.*

(f) *Cajetan. in Summa V. excommunicatio.*

(g) *Caranz. ad Conc. Later. V. in fine.*

(h) *Idem Bartolom. Caranza. Summa Conciliorum in Concil. Lateran. V. in fine §. Ambiguum.*

Zum quod limitat Panormitanus (*a*). At aliud eſt, aliquas cenſuras Concilii Lateranenſis non obſervari; aliud eſt, Concilium ipſum, nec eſſe Generale, nec acceptatum. Permulta ſunt decreta in Conciliis Generalibus Nicænis, Conſtantinopolitanis, Chalcedonenſi, Epheſino, Viennenſi, Florentino, Lateranenſibus, Lugdunenſibus, quæ ob non uſum exoleverunt: nunquid autem proptèr hoc illa Concilia non fuerunt Oecumenica, & ab Eccleſiâ acceptata?

31. Demùm nihil officiunt dignitati, & univerſalitati Concilii Lateranenſis V. fragmina ſcriptorum Bellarmini, & Duvallii, aſſerentium, de univerſalitate hujuſmodi Concilii ab aliquibus dubitari (*b*). Nàm uterque nil de rationabilitate dubitationis affirmat; ſed ſolum, ab aliquibus dubitari, velut hiſtoricè narrant. Et ſicut ſi narraſsent, quod de immortalitate Animæ rationalis, in eodem Concilio definitâ (*c*), per aliquos dubitatur; nempè per Hæreticos, & Atheos, ac etiam fortè per alios; nullum præjudicium ipſius Concilii dignitati intuliſſent; ità nihil ei deperire fecerunt ex eo, quod memoraverint, ab aliquibus dubitari, an ſit Concilium univerſale. Quale certè, teſte Binio (*d*), Leonardo Coqueo (*e*), & aliis fuit Concilium Lateranenſe V. & ut ait Bail, *& non fuiſſe Generale vix dici poteſt: nam etſi fuerint Epiſcopi pauciſſimi (nam ad centum non pervenerunt) tamèn Concilium omnibus patebat, & omnes vocati fuerant, & in eo Summus Pontifex verus, & indubitatus præſidebat: quod autem non fuerit receptum ab omnibus, parum refert: nàm Decreta Conciliorum non egent approbatione populi, cum ab eo non accipiant auctoritatem. Verum eſt quidem decreta de moribus, ſi non recipiantur, & Pontifex conniveat; tandèm conſuetudine abrogari, quià cum videt ea longo tempore non obſervari, & tacet; cenſetur ipſe abrogare* (*f*). Et hæc ſatis ſint dicta de Concilio Lateranenſi V.

32. Demùm hoc eodem Sæculo habitum eſt Concilium Tridentinum, Tridenti in Rhætiâ celebratum ab anno 1545. uſque ad annum 1563. tempore Pauli Papæ III. Julii III., & Pii IV. ac Imperatoribus Carolo V. & Ferdinando I. confluentibuſque ad illud Epiſcopis 303. In eo plura edita ſunt decreta, in quibus habetur ſermo de beneficiis, præſertìm merè ſimplicibus, quæ hùc illùc detinebantur per Cardinales, & Prelatos Romanæ Curiæ, exteros procùldubio à locis ipſorum beneficiorum, nec in eiſdem perſonalitèr deſervientes. Quorum beneficiorum retentionem cum Concilium non reprobet, certè illam agnoſcitur comprobaſſe: quippè Synodus Univerſalis, in Spiritu Sancto legitimè congregata, non permiſiſſet tàm grave, & tàm enorme facinus, quale eſſe decantant Contradictores Collationem beneficiorum, factam extraneis. Porrò qui Hiſtoriam OEcumenici hujuſce Concilii legit, intuitus erit, quantâ ſollicitudine, quantoque ſtudio, ac zelo, Patres ad minora mala eradicanda operam impenderunt: hiſque ità ſe habentibus, prudentèr credere non valebit, relicturos inultum crimen tàm deforme, quale eſſe venditant Contradictores, largitionem beneficiorum, factam extraneis. Proh Deus! Minores Juris Canonici apices: minutiones rei beneficiariæ velitationes, fuerunt in OEcumenicâ illâ Synodo examinatæ, ac diſcuſsæ, ut cuncta pro poſse ad ſuum ordinem redigerentur; & largitionem beneficiorum extraneis, Divino, & naturali juri contrariam, atque Canonico, & Civili Juribus adverſans, ut ipſi ſupponunt Contradictores, Tridentini Patres, vel cæcutientes non obſervarunt, vel obſervatam dereliquerunt intactam? *Quis ſapiens, & intelliget hec* (*g*)? Ergò Concilium Tridentinum exiſtimavit, collationem beneficiorum, factam extraneis, omni prorsùs vitio carere, & ideò non eſſe prohibendam, quià omnis malitiæ, & injuſtitiæ titulo vacuatam.

33. Et quod mirum eſt; noluit hoc prohibere Concilium, licèt Galli Antiſtites, qui numero 26. Tridentinæ Synodo interfuerunt, articulum hunc definiendum conſultarent (*h*), nihil metuentes verba illa, *Proponentibus Legatis*, quæ non parum ab ipſiſmet Contradictoribus lancinantur. Verba, inquiunt, in decimâ ſeptimâ Seſſione Tridentini exorta, quæ Hiſpanis Epiſcopis, Hiſpaniarumque Regi

(a) *Summa Armilla Verb. Lex. num. 11.*

(b) *Bellarmin. de Concil. auctorit. l. 2. c. 13. Duvallius de poteſt. Eccleſię qu. 7.*

(c) *Concil. Lateran. V. ſeſſ. 8.*

(d) *Binius in not. ad Concil. Later. V. V. OEcumenicum.*

(e) *Coqueus in Antimorneo tom. 2. f. 334.*

(f) *Bail. Sum. Conc. ad Concil. Later. V. prop. finem.*

(g) *Oſeæ cap. 14. num. 10.*

(h) *Didac. Covaruv. quæſt. cap. 35. num. 3.*

Regi Philippo II. atque hujus Oratori Comiti de Lunâ, talitèr displicuerunt, ut epistolas, & protestationes, & ejulatus ediderint, ne libertas Concilii generalis per eadem arctaretur; neque unquam acquieverunt, donèc Synodus speciale decretum supèr eisdem verbis edixit, sub hoc tenore. *Cupiens Sancta Synodus, ut ex decretis ab eâ editis, nulla unquàm futuris temporibus dubitandi occasio oriatur, verba illa &c. Proponentibus Legatis &c. explicando declarat, mentis suæ non fuisse, ut ex prædictis verbis, solita ratio tractandi negotia in generalibus Conciliis, ullâ ex parte immutaretur &c.* (a). Quę tamèn verba à Contradictoribus remur impeti, & exagitari, potiùs ad opportunitatem suæ causę, quàm ad explicandum verum, & sincerum eorum animi sensum: quippè eos legisse censemus, quod in Sardicensi Concilio ferè omnes canones fuerunt ab Osio Cordubensi propositi (b), quem certum est fuisse Legatum Julii Papæ I. & ejus nomine Synodo illi Oecumenicæ, vel Oecumenicæ compari, præsedisse (c). E contrà verò in Concilio Chalcedonensi ea, quæ à S. Leonis Papæ Legatis proposita non fuerunt, licèt ab Episcopis determinata, prò nihilo habita sunt, de quibus Gelasius Papa I. *alia autèm, quæ illic prolata sunt, vel potiùs ventilata, quæ Sedes Apostolica gerenda nullatenùs delegavit; mox à Vicariis Sedis Apostolicæ contradicta manifestum est* (d).

(a) *Concil. Trid. sess. 24. cap. 23.*

(b) *Card. Baron. an. 347. num. 10. Bail. ad Conc. Sardic. tom. 1. f. 182. E.*

(c) *Idem Baron. an. 347. num. 10.*

(d) *Gelas. tom. de Anath. vinc. ab inst. in tom. 2. Concil.*

34. Sanè, prætermissâ hìc quæstione, an Papæ competat jus limitandi res, in Synodo pertractandas, quæmadmodùm Principi competit potestas limitandi negotia, in Comitiis suis Principatus tractanda: & cuilibet simplici Decano facultas inest proponendi res, in suo Capitulo discutiendas (e); An, inquam, hoc jus competat Papæ, ad quem spectat ipsam generalem Synodum indicere, indictam congregare, congregatam regere, eique præesse, & completam tandèm suâ auctoritate confirmare; certè illa verba, *Proponentibus Legatis*, aliquandò in Concilio Tridentino adhibita, cum non fuerint ab aliarum Nationum Episcopis impugnata, Italis, Gallis, Siculis, Germanis, Polonis, Hungaris, Sardis, Lusitanis, Anglis, Hibernis, Græcis, Illyricis, Belgis, Moravis; à nullis aliis tandèm, prætèr quam ab Hispanis; signum est, eos cunctos existimasse, ipsa verba nullum posse libertati Concilii præjudicium inferre: quia cum res in sessionibus publicis definiendæ, priùs in privatis Consessibus à quibuslibet proferrentur, ventilarentur, maturarentur, inibique quodammodò concordarentur; nonnè justum erat, ut postmodùm in publicâ sessione à Legatis Apostolicis proponerentur? Quod cum fiebat, ecquid libertatis Conciliari consessui deperibat? Judicet benignus Lector.

(e) *Barbos. de Canon. & Dignit. cap. 35. num. 3.*

35. Utcumque autèm hoc se habeat; ut ad rem nostram redeamus: Patres Gallicani citrà formidinem illorum verborum, *Proponentibus Legatis*, definiendum proponebant, ut ecclesiastica beneficia solis indigenis conferrentur; hocque si generalitèr sanciri non posset, saltèm prò beneficiis, animarum cura præditis, decerneretur. *Enascitur hinc dubium*, inquit Soto, *de beneficiis patrimonialibus, ad quæ non recipiuntur nisi cives, vel qui indè sunt oriundi &c. Respondetur leges illas æquissimas esse, quas utinam de beneficiis saltèm parœcialibus, quibus annexa est animarum cura, ubique sanciret Ecclesia; quemadmodùm, & in Tridentino Concilio, summo omnium consensu, mè præsente, consultabatur* (f). Consultabatur ergò, instabatur, optabatur, ut expressus canon à Concilio Oecumenico sanciretur, quo extranei à beneficiis ecclesiasticis arcerentur, saltèm Curatis. Sed Concilium Tridentinum hoc noluit definire, etsi perdurando per plures annos, tempus habuerit rem istam satis commodè ventilandi, & hanc quoquè determinandi, quemadmodùm alias minoris fortè momenti decrevit. Quod certè non omisisset facere, si reputasset, largitionem beneficiorum extraneis, esse piaculum, jus divinum, & naturale posternens, ac omnia jura humana conculcans, prout eandem Contradictores esse decantant. Eccur autèm Concilium, hunc articulum non definivit? Profectò non aliâ de causâ, nisi quià judica-

(f) *Dominic. Soto de Just. & jur. lib. 3. qu. 6. ar. 2.*

judicavit, & jure naturali, & divino, & humano, beneficia ecclesiastica indistinctè cunctis viris idoneis, sine nationum, & populorum, diversitate deberi, ubi aliud Apostolico diplomatæ non cavetur. Et cum Canonum decreta, & Patrum doctrina, & Conciliorum auctoritates, tùm Clericos extraneos, tùm indigenas, ad beneficia ecclesiastica admittant; justissimè, & sapientissimè noluit Concilium Clericos extraneos ab eorum consecutione repellere.

36. Sed de Concilio Tridentino alibi (*a*). Et quià hucusque per totum hoc opus multa Concilia allegavimus, quæ tàm divisim, quàm simul cuncta, conclamant, posse, & debere beneficia ecclesiastica, non modò Clericis indigenis, verùm etiam extraneis dispensari; Si omnes aliæ rationes, Legales, Theologicæ, Scripturales, vel alterius cujusque speciei deesset, quę libertatem Ecclesiæ in conferendo ecclesiastica beneficia, tùm indigenis, tùm extraneis tuerentur, hæc sola sufficere deberet, & debet, quod Concilia, & Generalia, & Nationalia, & Provincialia, sententiam hanc promovent, tàm suis dictis, quàm factis. Quapropter statuendum est, licere Summo Pontifici, atque Episcopis, omnibusque aliis, tùm ordinariis, tùm delegatis beneficiorum Collatoribus, vel ad ea Nominatoribus, ecclesiastica beneficia, non modò Clericis indigenis, verùm etiam extraneis impertiri. Nec sine pietatis, & veritatis dispendio, potest hoc arbitrium, & libertas eis licitè denegari, quam tàm numerosa congeries Conciliorum, & tot millia Patrum, atque Doctorum, qui in eis, vel vota sua, vel consilia contulerunt, suggerit, ac tuetur. Quod si quis adhùc rationis incapax, vel ignarus, hujusmodi veritati contumax obluctatur, eamve, sive politico, sive captioso intuitu, nititur impugnare, liceat eum, programmate Marciani Imperatoris, appetere, sic de Concilio Chalcedonensi loquentis (*b*): *Verè impius, atque sacrilegus est, qui post tot Sacerdotum sententiam, opinioni suæ aliquid tractandum relinquit. Et injuriam facit religiosissimis Synodis, si quis semèl judicata, ac rectè disposita, revoluere, & disputare contendit.*

(a) *Vid infra tom. 3. in Objectionibus Conciliaribus cap. 7. à num. 34.*

(b) *Vide Concil. Chalced. Action. 3.*

CAPUT VI.

In quo ex Indultis, per Romanos Pontifices collatis, & præsertìm per Leonem X. *Romanis, & Milevitanis, per* Clementem VII. *Hydruntinis, & per* Sixtum V. *Valentianis, probatur Ecclesiæ libertas, in conferendo Ecclesiastica Beneficia, non modò Clericis indigenis, verùm etiam extraneis.*

SUMMARIUM.

1 *Quis, & qualis fuerit* Leo PP. X. *citò factus Cardinalis, & in flore juventutis ad Summum Pontificatum provectus.*

2 *Recensentur nomina plurium Cardinalium, quos ipse Leo ad purpuram promovit, beneficiis insignitos in locis, à quibus erant extranei.*

3 *Referuntur alii Cardinales ejusdem Pontificis, varia beneficia, ut suprà, in diversis Regionibus retinentes.*

4 *Leo X. indultum contulit Romanis Civibus, nè extraneis beneficia Romana conferantur, cujus indulti verba exscribuntur.*

5 *Si Romanis opus fuit præfato privilegio, patet, quod extraneorum exclusio à beneficiis non est de jure, sed ex gratiâ.*

6 *Idem Leo X. indultum incolis Terræ Fluminis morum in Calabriâ concessit, quo docemur, patere beneficia extraneis in Regno Neapolitano.*

7 *Quę conventio inita sit intèr Carolum V., & Magnum Magistrum Equitum Hierosolymitanorum, in concessione Insulæ Milevitanæ.*

8 *Eam conventionem confirmavit Clemens PP. VII. quæ favet provectioni extraneorum ad beneficia.*

9 *Episcopus Milevitanus edixerat, repellendos esse extraneos. Rexque Siciliæ id confirmaverat: sed non habuit effectum, nisi post indultum Apostolicum.*

10 *Nèc ergò Præsulis, nèc Principis jussio prævalet ad repellendos extraneos, sed opus est omninò privilegio Pontificio.*

11 *Bononiensibus, Panormitanis, Florentinis, Sardis, Majoricensibus, privilegia inesse Apostolica dicitur, exclusiva extraneorum.*

12 *Papæ interdùm dabant Ecclesiis privilegia, nè aliquis, nisi de vacantis Ecclesię gremio eligi posset in Præsulem.*

13 *Simile privilegium Hadrianus PP. I. concessit Tilpino Remensi, cui Ecclesię multi extranei præfuerunt.*

14 *Varii Papę indultum Monasteriis contulerunt, nè quisquam, nisi de gremio Conventus, præficeretur in Abbatem.*

15 *Alia similia recensentur. Aliquandò Principes, vel sibi accipiebant, vel aliis laicis possidendas tradebant Abbatias regulares.*

16 *Præficere aliis aliquem diversi ordinis, est evertere ordinis professionem. Otho Magnus Imperator Abbatiam laico tradere detrectavit.*

17 *In variis Conciliis clamatum fuit adversus Principes concedentes, & adversus eos, qui ab illis Abbatias suscipiebant.*

18 *Monasteria virorum, olim erant intèr sè independentia, nec poterat monachus unius fieri Abbas alterius.*

19 *Monachis id probibebatur, non ut extrancis, sed ut diversi Instituti, nàm si erant ejusdem, poterant alienis præfici monasteriis.*

20 *Ubi talia privilegia deerant, liberum erat Abbatiali beneficio præficere etiam exsraneos, si Monachi eos eligebant.*

21 *Posito Apostolico privilegio, an adhùc in actibus practicis, liberum sit clectoribus extraneum beneficio præficere?*

22 *Hoc sæculo Mabometes II. Turca, post ingentes victorias, excidium fecit Hydruntinæ Urbis, Italiam totam subjugare affectans.*

23 *Quanta fuerit illa clades Hydruntinæ Civitatis, tunc penè desolatę, recensetur ex Crantzio, & Lenovio.*

24 *Clemens PP. VII. ipsi Urbi privilegium impertitus est, nè ibi quisquam extraneus; sed soli indigenę possint beneficia sacra adipisci.*

25 26 *Refertur privilegium ipsum Hydruntinis concessum, docens quem sensum habuerint Neapolitani supèr exclusione præfatâ.*

27 *Si Urbes, & Monasteria extraneos repellere sinè indulto Apostolico non potuerunt; velle nunc eos excludere sinè illo, contrà omnem justitiam est.*

28 *Malè contenditur ex opposito, quod privilegium Apostolicum, sit mera recognitio bonæ fidei rei, à jure concessæ.*

29 *Si hęc supposita recognitio bonæ fidei admitteretur, deluderentur omnia privilegia, & cum jure communi confunderensur.*

30 *Afferuntur aliæ rationes, patefacientes, indulta præfata Sedis Apostolicæ non fuisse recognitiones bonæ fidei, sed meras ejus gratias.*

31 32 33 *Bulla refertur Sixsi PP. V. mandans, beneficia ecclesiastica in Regno Valentiæ non nisi Clericis ejusdem Regni conferrs.*

34 *Si Valentinis opus fuit hoc indulto, de plenitudine potestatis concesso, malè Contradictores denegant Papæ plenitudinem ipsam.*

35 *Hoc indultum non sinè assensu Regis Hispanię fuis obtentum. Literæ Apostolicæ antè executionem benè perpenduntur in Hispaniâ.*

36 *Ex dicto Sixti V. privilegio dignoscitur, exclusionem extraneorum sinè peculiari Pontificio indulto fieri non posse.*

37 *Allegantur alia duo motiva, proptèr quę concessio Apostolici privilegii, non est bonæ fides recognitio, sed gratia Pontificia.*

38 *Si hæc indulta sumerentur prò simplici recognitione bonę fidei, alienaretur animus Pontificis ab iis concedendis.*

39 *Indultum Sixti V. non est recognitio bonę fidei, quià restringit potestatem Regiam. In Hispaniâ repelluntur extranei solo vigore indulti Apostolici.*

40 *Carolus V. Edictum suum non fundavit in jure communi, sed supèr privilegium Sixti IV. ad repellendos extraneos.*

1. PAULO post mortem Pii III. qui Romanum Pontificatum, præproperâ morte raptus, potiùs salutavit quodammodò, quàm possedit (*a*); in Cathedrâ D. Petri, summâ omnium admiratione, locatus est Leo X. qui quemadmodum fere puer Cardinalitiam dignitatem obtinuit, sic & Pontificiam in juventutis flore acquisivit, annum agens 37. (*b*). Undè Alphonsus Petruccius Cardinalis, ejus electionem denuncians populo ex Conclavi, elatâ voce clamavit, *Pontificem babemus Leonem X. vivant, vigeantque juniores* (*c*). Fuit Leo natione Etruscus, & patriâ Florentinus, anteà Joannes Medices nuncupatus, Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Domnicâ, & pinguem Abbatiam in Franciâ possidens, quamquàm indè natione esset extraneus (*d*). Claruit variis Legationibus, quas in ecclesiasticâ ditione laudabilitèr exercuit (*e*), & Præfecturâ exercitus Pontificii, sub Julio II. quam tenens, clade acceptâ, captivus factus est; è manibus tamen ho-

(a) *Raynald. ann. 1503. à num. 13. ad 19.*

(b) *Ciacon. in Leon. X. Raynald. ann. 1513. à n. 13.*

(c) *Binius in vita Leon. X.*

(d) *Ciacon. in Innoc. VIII. n. 7. & Leon. X.*

(e) *Angel. Politian. l. 4 epl. ad Jacob. Antiquar.*

hostium evadens, Florentiam priùs, deindè Romam perrexit, ubi Pontificatu inito, super eodem equo vehi voluit ad Lateranum, supèr quo anno præcedenti, ex hostium manibus evaserat, & se in loco tuto receperat (*a*).

2. Nedùm autèm ipse Leo beneficia Abbatiale, Cardinalitium, & Papale, tenuit Romæ, & respectivè in Galliâ, undè prorsus erat extraneus; sed etiam in Cardinalibus à sè delectis ostendit, quantâ tunc potiretur libertate Ecclesia, in præficiendo sacris beneficiis extraneos. Nam ex his Laurentius Puccius Florentinus, fuit etiam Episcopus Pistoriensis, Melphitanensis, Rapollanensis, Venetensis in Galliâ, & Caputaquensis (*b*). Bernardus Tarlatus de Bibienâ fuit Episcopus Constantiæ (*c*), Thomas Volseus Anglus, pratèr locupletissimas Abbatias, quas pluribus in locihabuit, possedit quoquè partim conjunctim, partim divisim Episcopalia beneficia Lincolniense, Dunelmense, Vintoniense, & Eboracense (*d*). Guillelmus Jacobus Groy Belga, Civis, & Episcopus Cameracensis, fuit etiam deindè Archiepiscopus Toletanus (*e*). Joannes Dominicus de Cupis Romanus, Archiepiscopus Tranensis, & Episcopus Montis Pelusii, Adrianensis, Maceratensis, Recanatensis, & Camerinensis (*f*). Andreas de Valle Romanus habuit Archimandritatum Messanæ, Abbatiam S. Philareti apud Calabros, necnon Episcopatus Melitensem, Cajacensem, Gallipolitanum, Neocastrensem, Umbriaticensem, Crotonensem, Sulmonensem, & Valvensem, pratèr Albanum, & successivè Prænestinum (*g*).

3. Paritèr Joannes Baptista Pallavicinus Genuensis fuit Episcopus Cavallicensis in Galliâ, & Abbas Ripaltæ in diœcesi Taurinensi, Majolæ in Regiensi, S. Antonii in Urbe Genuâ, S. Michaelis de Clusâ (*h*), Pompejus Columna Romanus Archiepiscopatu Montis Regalis in Siciliâ, & Episcopatibus Aquilano in Regno Neapolis, nec non Reatino in ditione Pontificiâ potitus est (*i*), Guillelmus Raymundus Vich Hispanus, præfuit Episcopatui Cephaludensi in Siciliâ, & deindè Barcinonensi in Cataloniâ (*l*). Alexander Cæsarinus Romanus claruit Episcopatu Pampilonensi, & Albanensi (*m*). Joannes Salviatus Florentinus, Episcopatibus Vulturanensi, Tranensi, S. Severinæ, Biterensi, S. Populi, Olerensi, ac Vasensi cumulatus fuit, partim in Regno Neapolitano, partim in Galliâ, ultrà Episcopatum Portuensem (*n*). Nicolaus Rodulphus Florentinus præsulatu effulsit plurium Episcopalium beneficiorum, Urbevetani, Vicentini, Florentini, Foroliviensis, Viterbiensis, Imolensis, atque Salernitani (*o*). Et ne plures referamus, Leo PP.X. in eundem Cardinalium ordinem cooptavit Herardum Marca Germanum, Alphonsum infantem Portugalliæ, Joannem è Ducibus Lotharingiæ, Albertum ex Marchionibus Brandeburgensibus, Ludovicum Burbonium, Hadrianum Florentium Belgam (*p*), qui omnes à beneficiis Cardinalitio, & Episcopali, quibus respectivè potiebantur, fuerunt extranei. Hos autem omnes arguere læsæ legis divinæ, na[illegible]:ralis, & humanæ, non est sapere, sed desipere: non est prudentèr ratiocinari, sed delirantèr effari.

4. Ad hæc, *Leo* ipse, sub initiis Pontificatus adepti, sinceram animi dilectionem quâ prosequebatur *Romanum Populum* ostensurus; ad ejus favorem prolixum diploma, refertum gratiis præclarissimis expedivit, & hoc, inter cętera, indulgens, ut beneficia ecclesiastica Romanę Urbis, & districtus, solis Romanis Civibus conferrentur. En textum Privilegii, aliis ad rem non facientibus, intermissis. *Et quod S. Gregorii intrà, S. Sebastiani extrà dictæ Urbis muros, S. Benedicti, & Cisterciensis Ordinum, & alia Monasteria, ac Prioratus, Canonicatus, & Prębendas, Dignitates, Personatus, Administrationes, & Officia, cæteraque beneficia ecclesiastica, cum curâ, & sinè curâ, in dictâ Urbe, & illius districtu existentia* (exceptis Titulis Cardinalium, & quibusdam aliis beneficiis) *non nisi Romanis civibus conferri, seù commendari, aut aliàs de eis, in alios quoquo modo, præterquàm si beneficia prædicta ex resignatione alienigenę vacarent, quæ etiam alienigenis conferri valeant, etiam per nos, & Sedem Apostolicam, disponi nullo modo possit, collationesque, provisiones, commendę, & aliæ quævis dispositiones de illis, etiam per nos, & Sedem*

can-

(a) *Ciacon. in Leo X. §. post. Raynald. ann. 1512. n. 12. 59. &c.*

(b) *Ugbel. in addit. ad Ciacon. in Leon. X. num. 1.*

(c) Ciac. in *Leon. X. num. 3.*

(d) *Ugbell. loc. cit. n. 5.*

(e) *Ciacon. in Leon. X. num. 8.*

(f) *Ciaconius, & Ugbell. in Leon. X. n. 31.*

(g) *Victorellus, & Ugbel. in addit. ad Ciac. in Leon. X. n. 14.*

(h) *Ciacon. loc. cit. num. 16.*

(i) *Ciacon. loc. cit. num. 17.*

(l) *Ugbel. in addit. ad Ciacon. in Leon. X num. 29.*

(m) *Ciacon. & Victorel. in Leon. X. n. 33.*

(n) *Ciaconius, & Ugbell. loc. cit. n. 34.*

(o) *Ugbell. in addit. ad Ciacon. in Leon. X. num. 35.*

(p) *Panvin. & Ciacon. in Leon. X.*

eandem, etiam cum expressâ præsentium derogatione, etiam motu proprio, & ex certâ scientiâ, prò tempore factæ, nullius sint roboris, vel momenti, nullumque alicui etiam coloratum tribuant titulum possidendi (a).

5. Cernit hic Lector sanctionem, omnia beneficia Romanæ Urbis capientem, & ea prò parte indigenis addicentem, prò aliâ verò parte, liberæ Collatorum dispositioni sinentem, ut illa possint etiàm extraneis elargiri. Si opus fuit Civibus Romanis hoc se clypeo contueri, ut prætaxata beneficia ipsis solis conferantur; certum evincitur, quod nec de jure divino est, neque de naturali, neque de humano (prout autumant Contradictores) exclusio extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis. Quippè si ità esset, nec oportebat à Civibus Romanis posci hujusmodi privilegium, nec à Leone Papâ conferri. Ut quid enim legi privatæ, & gratiosæ committere id, quod omnia jura, divinum, naturale, & humanum generalitèr prædefiniunt, & faciunt cunctis commune (b)? Certè si oportuit ad diploma expressum recurrere; signum est, quod nec Romæ antè hoc diploma repellebantur extranei, nec extrà Romam, ubi consimile indultum deest, possunt, jure sic exigente, repelli. Demùm si Pontifex non nisi aliqua beneficia ejusdem Urbis voluit esse indigenis debita, & reliqua decrevit debere esse extraneis quoquè communia; ex hinc evidentissimè apparet, exclusionem extraneorum, vel totalitèr, vel pro parte, ab ecclesiasticis beneficiis, unicè referendam esse ad Apostolicum privilegium: & sic impugnatores ecclesiasticæ libertatis in hoc negotio debere antè omnia expromere Indultum, loco illi collatum, à quo intendunt extraneos distinere.

6. Eâdem libertate, quâ Leo X. fovit Romanos, prosecutus est etiam aliorum locorum indigenas: nam incolis Terræ Fluminis morum Rhegiensis diœcesis in Calabriâ, privilegium contulit, ne beneficia extraneis conferantur (c), Calabri ergò, & cum eis reliquum Regnum Neapolitanum, cujus ipsi sunt partes, in eo sensu tunc erant, quod à beneficiis ecclesiasticis extranei de jure divino, vel naturali, vel humano nullatenùs repellantur, alioquin hoc Leonis privilegium non implorassent. Nova itaque in illo Regno est doctrina, quam ibi aliqui in oppositum nunc susurrant. Novitas est conatus, quo quidam indè à beneficiis extraneos repellere sine privilegio Pontificio laborant. A sæculo tandèm ibidem non est auditum, excludendos esse per vim extraneos; per vim extorquendum diploma Apostolicum, eandèm præscribens exclusionem: per vim tandèm adigendum esse Pontificem, ut libertati Ecclesiæ, faventi extraneis, cedat, & vel invitus, ac sine causâ concedat indultum, quod aliquibus aliis locis, non nisi pluries rogatus, gravissimisque causis sic exigentibus, est largitus.

7. Qui paritèr Pontifex indultum simile concessit indigenis insulę Milevitanæ (d): Ità nihilominus, ut non excluderentur familiares, & consanguinei Episcopi, tametsi extranei (e). Nàm ab eo tempore usque ad præsentem ętatem nullus Episcopus Melitæ fuit ejusdem insulæ nationalis, præter unum, tametsi numerum quinquaginta millium incolæ ipsius insulæ excedant. Imò in pactis intèr Carolum V. Imperatorem, tamquàm Regem Siciliç, & Philippum de Villars Magnum Magistrum Religionis Equitum S. Joannis Hierosolymitani, in concessione pręfatę insulę, Imperator hanc apposuit conditionem. *Juspatronatus Episcopatus Milevitani, remaneat, prout est dispositioni, & præsentationi nostræ, ac successorum nostrorum Regni Siciliæ. Ità ut &c. in quemcumque casum vacationis &c. dictus Magnus Magister, & Conventus dicti Ordinis, habeant nominare Vierregi Regni præfati Siciliç tres personas ejusdem ordinis, quarum una saltèm sit, & esse debeat ex subditis nostris, nostrorumque in dicto Regno successorum, idoneos, & sufficientes ad ipsam pastoralem dignitatem exercendum. Ex quibus tribus sic nominandis, Nos nostrique successores in Regno prędicto, presentemus &c. ad dictum Episcopatum &c.* (f).

8. Clemens PP. VII. eodem anno 1530. conventionem ipsam confirmavit (g). Et en, non solum non exclusos extraneos à beneficio Episcopali Milevitano; sed imò in pactum deductam eorum inclusionem, intèr Imperatorem, & Magnum Ma-

(a) *Leo X. const. 2. §. 1.*

(b) *Barbos. in cap. in his 30. num. 2. de privil. Sylvest. V. Privilegium qu. 6.*

(c) *Rota coram Cavillo dec. 232. p. 7. rec.*

(d) *Roc. Pir. Sicil. Sacr. Notit. 7. n. 37.*

(e) *Gonzal. ad reg. 8. Canc. glos. 9. §. 2. n. 43.*

(f) *Bosius Hist. Hierosol. Relig. f. 80.*

(g) *Rocc. Pir. Sicil. Sac. Notit. 7. ad ann. 1530. tom. 2.*

Magistrum Religionis Hierosolymitanæ, Papâ pactum ipsum approbante, itâ ut hic tres Magnos Principes habeamus, beneficium episcopale præfatum assignantes extraneis: effectu vim ipsius pacti comprobante: quippè ab eo tempore usque nunc, Episcopi Melitenses fuerunt semper extranei, Germani, Aragonenses, Castellani, Itali &c. & unus solus Balthassar Cagliares Melitensis. Tam autem Papa, quam Imperator, & Magnus Magister, nec non illi cuncti, qui beneficium Episcopale Milevitanum, ut suprà susceperunt, imò, & cuncti Papæ, Regesque Siciliæ, vi pactorum præfatorum, conferentes episcopatum illum, vel ad ipsum respectivè nominantes, omnes damnati essent; si elargiri extraneis beneficia esset adeò enorme crimen, quale illud exaggerant Contradictores, læsivum jurium divini, naturalis, & humani. Quis autem hoc audebit effari, nisi eleboro indigeat, quo sanetur, velut insanus?

9. Redimus ad privilegium Leonis PP. X. collatum Milevitanis, arctativum largitionis beneficiorum solis indigenis illius insulæ. Edixerat præcedentèr Maurus Episcopus Melevitanus, de sui Capituli, Clericorumque suæ diœcesis consensu, *nè quis beneficia Melitæ habere, vel obtinere posset, nisi sit Melevitanus, vel Melitæ continuus habitator*: hancque sanctionem Martinus Rex Siciliæ confirmaverat anno 1398.(a). Nihilominùs ista lex nullius fuit momenti, nec advenarum exclusio ibi habuit effectum, nisi ab eo tempore, quo Leo PP. X. Apostolico diplomate Clericos extraneos excludendos esse decrevit. Istud autem posteà privilegium temporis prolixitate fatiscens, vel in desuetudinem abiens, atque alitèr impugnatum à Clemente PP. VIII. fuit novo indulto suffultum, roboratum, & confirmatum, cujus tenor est qui subsequitur, prætermissis aliis, hic non necessariis. *Clemens Episcopus serv. servor. Dei &c. dudùm pro parte claræ memoriæ Caroli Romanorum Imperatoris, tunc in humanis agentis, fel. recordationis Leoni Papæ X. prædecessori nostro, exposito, quod cum Civitas, & diœcesis Milevitan. Africanis infidelibus viciné existant, & earum incolæ, ac habitatores, sæpiùs contrà eosdem Africanos, & alios Christi nominis hostes pugnarent, graviaque damna propterea sustinerent, si de cætero, quod beneficia Civitatis, & diœcesis præfatarum non nisi Clericis illarum originariis, & in eis oriundis conferri possent, perpetuò statueretur, & ordinaretur, ex eo profectò incolæ, & habitatores præfati, ad pugnandum contrà dictos infideles redderentur ferventiores, & eidem prædecessori pro parte ipsius Caroli Imperatoris, qui etiam utriusque Siciliæ Rex existebat, tam suo, quam bon. mem. Bonifacii electi Milevitani, nec non eorundem incolarum, & habitatorum nominibus humilitèr supplicato, ut in præmissis opportunè providere, de benignitate Apostolicâ dignaretur; Idem prædecessor &c. sub dat. xj. Kal. April. Pontif. sui anno 9. quod de cætero beneficia Civitatis, & diœcesis prædictarum non nisi Clericis illarum Originariis, & in eisdem Oriundis conferri, nec ad illa alii, quam ipsi Clerici Originarii, & Oriundi præsentari, eligi, vel alio quovis modo assumi possent Apostolicâ auctoritate perpetuò statuit, & ordinavit &c. Et nihilominùs eidem Bonifacio &c. & successoribus suis ejusdem Ecclesiæ Milevitanæ Præsulibus, ut ipsi de beneficiis, ad eorum collationem spectantibus &c. consanguineis, & affinibus, ac familiaribus suis &c. licet forenses existerent &c. providere possent &c. statuto, & ordinatione, ac decreto prædictis nequaquam obstantibus, eâdem Apostolicâ auctoritate &c. indulsit &c. Ne autèm de statuto, ordinatione, concessione, indulto &c. præfatis, pro eo quod sicut accepimus, super illis ceræ dicti prædecessoris literæ, supplicationi desuper ab eo signatæ, & postmodùm reformatæ minimè concordes confectæ, & propterea minus ritè expeditæ fuerunt, & exindè graves lites, & controversiæ sunt exortæ, valeat quomodolibet hæsitari, ac incolæ, & habitatores, ac alii præfati, illorum frustrentur effectu; volumus, & eâdem Apostolicâ auctoritate decernimus, quod præsentes literæ, tamquam supplicationi, & illius reformationi hujusmodi conformes, & ad debitam formam reductæ, ad probandum plenè statutum, ordinationem, indultum &c. prædecessoris hujusmodi ubicumque sufficiant &c. Dat.* Ro-

(a) *Rocc. Pir. Sicil. Sac. to. 2. notit. 7. n. 18. post med.*

Romæ &c. anno 1591. 5. idus Febr. Pontif. nostri anno 1. (a)

10. Vides hic, nullibi excludi posse Clericos extraneos absolutè, etiam sic decernente Antistite, ac Principe temporali tantundèm confirmante, nisi ubi, quando, qualitèr, & sub quibus terminis præscribit Apostolicum privilegium, unam interdùm speciem extraneorum repellens ab ecclesiasticis beneficiis, & aliam speciem, prò suo libito non repellens, quales sunt consanguinei, affines, & familiares Episcopi, tametsi aliùndè progeniti, de quibus in præfato Indulto Milevitano. Vides etiam hæc Apostolica privilegia, non oscitantèr, non tumultuariè concedi, sed ad preces Magnorum Principum, Præsulum, & Populorum, hocque non sinè gravi, gravissimâque causâ, compensante dispendium libertatis, quod patitur Ecclesia hujusmodi restrictione collationis beneficiorum ad solos indigenas: Ut mirum sit, quomodo nostri Contradictores, illorumve Auctores, qui novitatem hanc promovent, velint à toto Regno Neapolis extraneos ablegare, sine causâ, quæ recessum exposcat à stylo, usquè ad hoc tempus, citrà ullam interruptionem servato: sinè Indulto Apostolico, quod exclusionem ipsam decernat, & sinè compensatione, quę arctationi libertatis Ecclesię det congruum ęquilibrium. Demùm adeò irregularitèr se assequi posse arbitrentur, quod pręcipui Christianitatis Principes non potuerunt nisi diuturnis precibus adipisci!

11. Consimilia, vel proportionalia his ea sunt Indulta, quæ aliis etiam locis reperiuntur esse concessa, ut extranei à beneficiis ecclesiasticis longè fiant, & de quibus à Scriptoribus fit memoria. Tale est illud, quo Diœcesim Bononiensem fuisse à Gregorio XIII. constipatam refert Homobonus de Bonis (b). Tale aliud, quo decoratam nominat Diœcesim Panormitanam Hieronymus Nicolius (c): Itèm illud, quod Florentinis à Sixto Papâ IV. (d), Incolis Insulæ Sardiniæ à Clemente Papâ VIII. (e), & indigenis Insulæ Majoricensis à Joanne XXII. Eugenio IV., & Pio V. (f), dicitur esse concessum: Etsi quæ alia sunt, quæ censeantur, vel etiam fuerint Urbibus, Regionibus, locisuè concessa. Ibi etenim solis viribus talium indultorum innititur exclusio Clericorum extraneorum. Quæ diplomata si deessent, vel ubi ea fortè in desuetudinem abierunt, extranei promiscuè cum indigenis admittuntur: neque ex hoc capite locus est invalidandæ collationi beneficiorum: cessantque omninò supposita illa jura, divinum, naturale, & humanum, à Contradictoribus exaggerata, velut repellentia extraneos ab ecclesiasticis beneficiis. Ut quid etenim reposcere ab indulto specialiter impetrato id, quod omnia jura præfata cunctis generalitèr impertirent?

12. Alterius speciei privilegia, sed in idem cum recensitis collimantia sunt illa, quæ olìm per Pontifices aliquibus Ecclesiis data sunt; ne ad beneficia illarum Ecclesiarum quisquam, nisi ex ejusdem gremio, admitteretur: ità ut indè nedùm Clerici extranei ablegarentur, sed etiàm indigenæ, quoties dè corpore illius pecularis Ecclesiæ non essent, indulto, ut dictum est, Apostolico communitę. Horum aliqua hic opportunè referemus, quæ licèt extrà Sęculum, de quo effamur, emerserint, quià tamen eloquio, quod præ manibus habemus consentanea sunt, repellendi à beneficiis extraneos, vi diplomatum Pontificiorum: & uniformitatem antiquę disciplinę cum illa præfati Sęculi patefaciunt; bonum est ipsa hìc inseri, & pleno calamo ad eruditionem omnium exhiberi. Itàque Stephanus Papa XI. diploma dedit Arnulpho Archiepiscopo Narbonensi, hæc intèr cætera includens: *Illud quoquè nostrâ Apostolicâ auctoritate juxtà canonicam sanctionem nobis addere placuit, ut quandò divinâ vocatione vos, vestrique successores, ex hac luce migraveritis, quandiù in ipsâ Ecclesiâ Narbonensi repertus fuerit, qui dignus sit officio Pontificatus ipsius fungi, nulli liceat ex alio loco inibi ingredi, nec jàm dictam, sibi præditus quacumque dignitate, aut Regiâ auctoritate, usurpare sedem. Sed conventu vicinorum Coepiscoporum occurrere valentium facto, absquè alicujus potestatis interdicto, benedictionis Cleri, vel plebis, percipiat dignitatem* (g). Hæcque Stephanus favore Ecclesiæ Narbonensis edixit: deindè ad suffraganeas Ecclesias illius Metropolitanę ref-

(a) *Pir. Corrad. prax. benef. l. 3. c. 10. n. 45*

(b) *Homobon. Bonis Commentar. par. 3. tr. 14. qu. 4.*

(c) *Nicolius Floscul. V. Concursus §. nisi. in fin.*

(d) *Card. Papiens. epl. 664.*

(e) *Lotter. de rè benef. l. 2. qu. 31. m 121*

(f) *Rota cor. Merlin. dec. 814. fol. 387*

(g) *Steph. 6. Epistola ad Arnulph. Narbon.*

respiciens, alia, uti sequitur, subadjunxit, *Si verò aliquem de suffraganeis Coepiscopis contigerit mori, perquirens Metropolitanus Episcopus electionem plebis ipsius, eam visitare studeat, utpotè viduatam Ecclesiam. Quod si fortè ibi talis non repertus fuerit, qui onus sacerdotale ferre queat, per canonicam auctoritatem, & nostram Apostolicam permissionem, licentia sit illi absquè ullâ retractatione de suâ Ecclesiâ talem inthronizare, qui suffraganeæ suæ Ecclesiæ dignus præesse valeat pastor* (*a*).

13. Consonat aliud privilegium, quod Hadrianus Papa I. Tilpino Archiepiscopo Remensi concessit, cavens, *ut nullus audeat, juxtà Sanctorum Canonum traditionem, ex alio Episcopatu ibidem translatare, aut constituere Episcopum, post tuam ex hoc Sæculo evocationem* (*b*). Præfuerant Remensi Ecclesiæ usque ab initio Antistites alienigenæ, quos intèr, S. Sinicius, & S. Amantius Romani: Betavius Græcus: Bennandius Arelatensis, frater S. Hilarii: Romanus monachus Jurensis, Abbas Muntiniacensis, in Diœcesi Trecensi, & alii (*c*). Cumque subsequentibus quoquè temporibus plures extrânei eximiam illam Metropolim sint adepti; privilegium præfatum Hadriani Papę I. Tilpino directum, temporaneum fuisse oportet, ac limitatum ad electionem Episcopi, post obitum ipsius Tilpini, proximè secuturam, quod & ipsa verba diplomatis, postremo loco allata, satis enuntiant. Quoàd intentum tamèn nostrum pertinet, sufficit ex illis evinci, quod, præciso tali Indulto, potuissent tùnc Ecclesiam Remensem Clerici aliundè venientes adipisci. Rursùs ex dictâ epistolâ Stephani VI. Arnulpho Narbonensi directâ, patet, Metropolitano illi fuisse jus, Apostolicâ concessione collatum, novem Sedibus sibi suffraganeis de propriâ Narbonensi Ecclesiâ dandi Pastores: quod idem est ac præficere Clericos ortu extraneos, ac insimùl judicare, absquè ullâ retractione, an his extraneis præferendi, an verò postponendi essent indigenæ. Undè ex hoc privilegio, vel quà repellit à Narbonensi Ecclesiâ viros extraneos; vel quà ad sedes suffraganeas Clericos Narbonenses admittit; bicipiti ratione causa extraneorum suffulcitur, ut hi promiscuè cum indigenis, sint beneficiis ecclesiasticis insigniendi.

14. His addantur diplomata, Monachis per diversos Pontifices concessa, ut non aliundè quàm de eorum gremio, deberent Abbates præfici Monasteriis: parilitas etenim congrua concurrit intèr beneficia Abbatialia, & Episcopalia, quià sicut Episcopalia, sunt ecclesiastica beneficia (*d*); ità etiam intèr ecclesiastica beneficia, sunt Abbatiæ (*e*), nedùmque Abbatiæ sæculares, sed etiam regulares (*f*). Et ideò benè scripsit Nicolaus Papa I. in epistolâ ad Carolum Calvum Regem: *ergà Monachos eadem profectò regula, quæ circà Clericos, qui promovendi sunt, conservanda est* (*g*). Sanè Nicolaus ipse favore monasterii *Corbejensis*, hoc exaravit iudultum: *Abbatem fratres ipsius monasterii de sè ipsis eligendi sempèr habeant potestatem* (*h*). Paritèr favore monasterii S. Carilesi: *Abbatem verò de se eligendi fratres cœnobii Sancti Carilesi semper habeant potestatem* (*i*). Marinus Papa I. monasterium *Solemniacense*, hoc privilegio insignivit, *ut obeunte Abbate prædicti cœnobii, nullus ibi quacumque subreptionis ambitione, Abbatem statuere præsumat, nisi quem ejusdem loci monachi, secundum authenticam, & regularem substitutionem, ex se ipsis elegerint ordinandum* (*l*). Joannes PP. VIII. consimili diplomate *Floriacense* monasterium communivit; *A propriis Abbatibus Monachis ex eodem cœnobio regularitèr electis: in perpetuum gubernetur* (*m*). Idipsumque indulsit monasterio *Nonantulano*: quod cum invasisset Adelardus Episcopus Veronensis, eum Papa à fidelium communione sejunxit: *timorem*, inquit, *Divinum parvipendendo, contrà Sacras Prædecessorum nostrorum, nostrique privilegii institutiones, quibus de propriâ sempèr Congregatione Abbatem fieri jubetur* (*n*).

15. Eodem modo Alexander Papa III. indultales literas prò Abbate, seù Archimandritâ S. Salvaroris *Messanensis* apud Siculos exaravit, sic eum alloquens: *Obeunte verò tè nùnc ejusdem loci Archimandritâ, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi, quâlibet subreptionis astutiâ, seù violentiâ præponatur, nisi quem fratres monasterii &c. de sè ipsis providerint eligendum* (*o*). Similitèr Urbanus Papa II. alio

(a) *Idem loc. cit.*

(b) *Hadrian. I. epl. 15*

(c) *Vide seriem Arpor. Remens. n. 2. 3. 4. 14. 16.*

(d) *Mart. de jurisd. p. 2 c. 39. n. 7.*

(e) *Barbos. jur. Eccles. Univ. l. 3. c. 4. n. 69*

(f) *De Luca de benef. disc. 97. n. 17.*

(g) *Nicol. I. epl. 54. ap. Concil. Gall. tom. 3.*

(h) *Nicol. I. epl. 24.*

(i) *Nicol. I. epl. 62.*

(l) *Marin. Papa I. apud Sirmond. tom. 3. Conc. Gall. f. 520*

(m) *Jo: Papa VIII. apud Sirmond. loc. cit. fol. 484.*

(n) *Joan. Papa VIII. epl. 47. apud Binium to. 7. Concil.*

(o) *Alex. III. epl. 11.*

alio non difformi diplomate monasterium *Sancti Pauli Narbonensis* Metropolis decoravit (*a*): pluraque alia hujusce generis privilegia possent hìc assatim congregari, nisi exuberantia fastidium, onusque esset lectoribus allatura. Unum non omittemus, quod hujusmodi indulta ideò à Sede Apostolicâ præbebantur, ut laicorum, & etiàm Clericorum, necnon & Monachorum, qui in aliis cœnobiis regularem vitam professi erant, retunderetur audacia, quâ conabantur in alienis beneficiis Abbatialibus insilire, vel alios respectivè in eis intrudere. Notum est enim, quod sępè sæpiùs Principes aliqui, propriâ freti potentiâ, meros Clericos sæculares, imò & aliquandò sè ipsos, & alios puros laicos, Monasteriis Regularibus præponebant. Ità Magnus Hugo Parisiensis (Pater Hugonis, primi qui ex lineâ Capetinâ Gallicanum tenuerit Sceptrum) quamquàm miles, & militum ductor, dictus fuit communitèr Abbas, quippè tribus insignibus præerat Abbatiis; nempè S. Martini Turonensis, & S. Dionysii, atque S. Germani Lutetiæ Parisiorum (*b*). Eandem Abbatiam S. Martini Carolus Crassus Hucberto conjugato donavit (*c*): & Ludovicus II. *quos potuit, reconciliavit sibi, dans eis Abbatias, & Comitatus, & Villas, secundum uniuscujusque postulationem* (*d*). Narrat Cedrenus, Theophilum Imperatorem Iconoclastam cœnobia, pulsis Monachis, viris sæcularibus tradidisse (*e*): & Balsamon memorat, aliquandò Constantinopoli fuisse laicos, qui tenebant *complura Monasteria, & Clericorum Officia* (*f*).

16. Ità non attendebant Principes illius temporis, quod *Monachico ordini præficere vel Laicum, vel Canonicum, non est servare ordinis professionem, sed evertere: quod unusquisque prępositus, cujus est ordinis, ejus quoque erit & propagator: nec benè disponet aliquando cujuscumque militiæ vitam, cujus non fuerit ipse, qui disponit ęmulator* (*g*). Ità non omnes Principes imitatores erant Magni Othonis Imperatoris, de quo Luitprandus: *Comes quidam prædives cum eo erat, cujus multitudo militum Regis aciem condecorabat. Hic itàque, videns quamplurimos ex Regis acie desertores, ac transfugas fieri &c. tacitus hæc secum volvere cæpit. Quidquid à Rege, in hac turbatione constituto, petiero, sinè dubio impetrabo &c. Nunciis itàque directis, Regi supplicat, ut Abbatiam quandam, Laurcsheim dictam, prędiis diti̇̃ssimam, sibi concedat, cujus possessionibus quod sibi deerat militibus suis ministrare prævaleat &c. Cui Rex, populo circumstante: Obedire, inquit, magis oportet Deo, quam hominibus &c. scriptum est enim, nolite sanctum dare canibus. Quod quamvis à Doctoribus spiritualitèr intelligendum esse prædicetur; ego tamèn satis mè dare canibus Sanctum censeo, si monasteriorum prædia, quæ à religiosis viris Deo sunt militantibus tradita, tulero, & Sæculo militantibus dedero* (*h*).

17. Porrò adversus hujusmodi invasiones, altis ejulatibus conclamarunt Patres in Conciliis congregati, & præsertim in Concilio Nicæno II. (*i*): in Trullano ubi renovatus est canon 24. Chalcedonensis (*l*): in Concilio Meldensi anno 845. (*m*): in Aquisgranensi anno 836. (*n*), & in pluribus aliis. Celebrisque est invectiva, quâ Patres, in Concilio ad Theodonis Villam confidentes, ità sunt Carolum Principem allocuti, *Sacrum Monasticum ordinem, & quædam etiam loca specialiùs venerabilia, contrà omnem auctoritatem, & rationem, & Patrum vestrorum, seà Regum prędecedentium consuetudinem, laicorum curæ, & potestati in maximo vestro periculo, & illorum perditione, & Dei, ac Sanctorum non modicà ad irascendum provocatione, vos commisisse dolemus* (*o*). Nèc dubitavit Concilium Parisiense occupatores Abbatiæ Corbejensis censuris ecclesiasticis coercere, hoc decreto, *si quis gratiâ apud Dominos rerum, monasterium illud impetrare voluerit, primò secundum canonicam auctoritatem, quià sæculari potestate Ecclesiam Dei obtinere voluit, anathematizamus, cum Sanctis omnibus Patribus, qui sacros canones edidere* (*p*). Quæ dùm agerent Concilia; etiàm Romani Pontifices ea præsidio potestatis Apostolicæ, muniebant, Indultis peculiaribus Monasteria roborantes, ne quisquam eisdem præficeretur, contrà fratrum consensum, & qui parilem cum Monachis regularem observantiam non teneret. En verba Nicolai Papæ I., vim addentis decreto, quod

(a) *Urban. Papa II. in confirm. Privil Monast. S. Paul. Narbon.*

(b) *Forest. Mappam. Hor. in Lothar. Reg. Franc. f. 112*

(c) *Annal Bertinian. an 862 to. 3.*

(d) *Thomassin. Vet. & nov. Eccl discipl p. 2. l. 2 c. 28. n. 10.*

(e) *Cedren f. 518.*

(f) *Balsam. in Concil. Trullan c. 33.*

(g) *Nicol. Pap. I. ep. 24 ad Frosulfum Corbejens ap. Sirmon. tom. 3. Conc. Gall. f. 219.*

(h) *Luitprand. Ticinen. Hist l. 4. c. 15.*

(i) *Conc. Nicęn. 2. cap. 15.*

(l) *Concil. Trul. c. 49.*

(m) *Concil. Meldens. an 845. c. 41. 42.*

(n) *Conc. Aquisgran. 2. c. 19.*

(o) *Concil. ad Theod. Vill. c. 3*

(p) *Concil. Paris an. 846 ap. Sirmond to. 3. Conc. Gall. f. 61.*

pridèm favore dicti cœnobii Corbejensis allegata Synodus definierat: *nequè Rex, nequè potestas aliqua ullam monasterio Corbejensi præponat personam, quamnon fratres ipsius elegerint monasterii* (*a*).

(a) Nicol. I. epl. 24.

18. Nèc solùm laicos, & Clericos sæculares, ut innuimus, à regularibus Abbatiis abstinere satagerunt Pontifices, & Concilia; sed etiàm Monachos, in aliis cœnobiis vitam cœnobialem professos. Olim etenim monasteria erant intèr sè tàm late discissa, ut unum ab alio non penderet, eo modo quo nùnc monasteria Monialium, necnon domus Patrum Oratorii S. Philippi Nerii, sunt intèr sè independentes, ac omnimodè separatæ. Quarè unusquisque Monachus ab initio erat Xenochoreta, sive incola, filius peculiaris, proprius, & affixus monasterio, in quo vitam cœnobiticam professus fuerat (*b*). Quibus ità se habentibus, licitum non erat Monachis ab uno monasterio ad aliud transmigrare, prout patet ex Novellâ Justiniani (*c*), ac ex decreto Lucę Patriarchæ Constantinopolitano, pro Monachis illius districtus, quod memorat Balsamon, & ex eo Filesacus (*d*). Ideò in pręfatis privilegiis cavebant Pontifices, nè Monachus unius cœnobii, alterius Asceterii Abbas evaderet. Et ità in præfato diplomate Corbejense Nicolaus Papa expressè decernit, ne quis ei præficiat *Canonicum, aut laicum, nequè alterius monasterii Monachum* (*e*). In Synodo quoquè Magdunensi cœnobitę S. Petri Senonensis conquesti essent, sè plurimum discriminis tolerasse *idcircò, quod eis à suis Pontificibus, Senonensis videlicèt Ecclesiæ præsidibus, multi ex aliis cœnobiis in prælaturam regiminis Abbates constituerentur*, Episcopi decreverunt, *ut nullus deinceps ordinaretur Pater monasterii, nisi quem ipsi suâ dispositione, & libitu voluntatis, ex suis eligerent* (*f*). Itàque si opus fuit, ut, ad repellendos extraneos à beneficiis Abbatialibus, interponerent Pontifices diplomata; & ut Concilia Episcoporum, respective, sanctiones ederent, id vetantes; procùldubiò extraneorum exclusio à nullo jure præcipiebatur: quippè aliàs superfluum fuisset sub ratione privilegii statuere id, quod jam præventivè cuncta jura statuissent. Et sic quot mox Pontifices aggregavimus, & Concilia, sive prò beneficiis Episcopalibus, sive prò Abbatialibus, indulta, & decreta edentia, quibus extranei repellerentur; tot rationes in unum colligavimus, dictitantes, quod, præcisis memoratis privilegiis, liberum est beneficia ecclesiastica, etiàm Clericis extraneis elargiri.

(b) Filesac. de Sacr. Episcopor. auctorit. c. 7. §. 1. f. 165.

(c) Novel. Justin. III. cap. 2.

(d) Joann. Filesacus loc. citato Vid. supra tom. 1. sæc. 4 c. 6. n. 22.

(e) Nicol. PP. I. epistola 25.

(f) Dacher. in Spicileg. tom. 2.

19. Omittimus hìc notare, quod exclusio extraneorum à beneficiis Abbatialibus, vi diplomatum Pontificiorum designata; non à diversitate originis, sed à disparitate professionis regularis diffluebat, ne scilicèt viri distinctum institutum professi, præsiderent Monachis, diversæ vivendi formæ, ac disciplinæ differenti, assuetis. Et sic si viri præfati monasteriis præficiendi, eandem regulam, & in eodem cœnobio privilegiato professi essent; quantumlibet ortum ex dissitissimis Orbis partibus deduxissent, optimè ibi beneficia Abbatialia consequi potuissent, quià inibi fuissent Xenochoretæ. Præterquàmquod ipsa diplomata Pontificia tales in sè particulas continebant, quę admissionem extraneorum intrinsecùs imbibebant. Sic enim cum Innocentius Papa II. monasterio S. Ægidii privilegium contulit postulatum; hoc modo effatus est, *veruntamèn eodem Abbate decedente, vel ad locum alium, ipso, vel ejus successoribus transmigrantibus, fratres monasterii S. Ægidii eligendi de congregatione suâ Abbatem, absque impedimento habeant potestatem* (*g*); ubi per ly *ad locum alium transmigrantibus*, patet, quod jàm res monachales eo deductæ erant, ut Monachus posset de uno ad aliud beneficium Abbatiale, transire, à quorum profectò alterutro necessario erat extraneus. Ità etiam Innocentius Papa III. conventui S. Leufredi de Cruce scribens, hæc recensuit, *cum quondam Monachi S. Leufredi Abbatem quendam aliundè, quàm de S. Audoeni gremio elegissent, Abbas S. Audeoni hæc comperiens, appellavit, & proptèr sententiam delegatorum Apostolicę Sedis, electum renuntiare oportuit Abbatiæ, qui cum factâ professione Abbati per dies aliquot in ipso monasterio resedisset, per Abbatis concessionem datus fuit præfatis Monachis in Abbatem*. Et infrà: *electo à vobis, nos ipsi munus benedictionis*

(g) Innoc. II. epl. 33.

ctionis curavimus exhibere &c. (*a*); quæ dicens, patefacit, quod Abbatiale beneficium S. Leufredi possidens, vel tunc erat extraneus, cum à Monachis cœnobii ipsius eligebatur, vel cum ei è gremio monasterii S. Audoeni præficiebatur.

(a) *Innoc. III. to. 1. epistolar. f. 320. & seq.*

20. Paritèr idem Pontifex conventui S. Salvatoris de Tilesio hasce literas dedit: *Mandamus &c.*, ut *vel de ipsius monasterii gremio, si quispiam ibi reperitur idoneus, vel de alio etiam monasterio, secundùm regularem observantiam, talem personam studeatis eligere in Abbatem, quę afflicto monasterio pręesse valeat, & prodesse, quem cum electus canonicè fuerit &c. nostro conspectui præsentetis, benedictionem recepturum à nobis, si vestris votis duxerimus annuendum; si verò secùs agere præsumpseritis &c. nos ipsi per alios faciemus indemnitati monasterii providere* (*b*): per quæ clarissimè apparet, fuisse in optione fratrum, vel aliquem de gremio eligere, vel indè extraneum accersire, & tantundem fuisse liberum Papæ, vel electum à fratribus approbare, vel alium aliundè sumptum Abbatiali illi beneficio pręficere. Demùm cum ipse Innocentius III. indulsit Fulconi Abbati Corbejensi, ut nullus illi cœnobio præponatur, nisi quem fratres *de eodem collegio, vel alterius cœnobii, si ibi aliquis ad hoc regimen dignus repertus non fuerit, providerint eligendum* (*c*). Cum quoquè Leo Papa IX. idipsum favore ipsius monasterii Corbejensis, nec non & Cluniacensis, & S. Sophiæ Beneventanæ, decrevit (*d*): Cum tandèm Joannes Papa XIII. cœnobio Glassengeburiensi tantundem concessit, ità ut etiam extremus de illius gremio eligi posset, dummodò idoneus; sin minùs alibi conquireretur (*e*); Hi Pontifices, inquam, ostenderunt, quod nedùm ubi privilegium deerat, sed etiam in ipsis monasteriis, quibus talia indulta favebant, & in quibus erat moralitèr impossibile; quod nullus de illorum gremio, ad prælaturas monasticas esset idoneus; adhùc extranei ad Abbatiale beneficium poterant accersiri: & ad Monachos pertinebat, vota vel alicui de gremio conferre, vel extraneo impertiri: & omninò illorum erat dijudicare, an hic & nunc, dùm agenda erat electio, satius esset concœnobitam aliquem eorum, vel alium extraneum, advocare, ac sibi in superiorem præficere.

(b) *Innoc. III. tom. 1. epistolar. f. 340.*

(c) *Innoc. III. epistolar. to. 1. f. 236.*

(d) *S. Leo IX. epl. 15. 16. & 19.*

(e) *Joan. PP. XIII. epist. 2.*

21. Alia de hac rè videantur inferiùs (*f*); nec enim volumus hìc ulteriùs eruditiones similes aggregare, nè onus afferamus lectoris, & nè à suscepto itinere sęculi, quod percurrimus, longiùs abscedamus. Est ergò summa summarum totius argumenti, à numero 1. usque ad præsentem producti, quod ex totâ serie historiarum, tàm gesta, quàm privilegia pręfata continentium, id evidentissimè comprobatur, quod ad hoc ut in aliquâ Ecclesiâ non possit beneficio munerari Clericus extraneus, oportet ut adsit privilegium Apostolicum, id expressissimè interdicens. Et quod ubi quoque indulta talia concurrunt, ad electores pertinet definire, an quoties beneficium concedendum est, opportunius sit virum indigenam extraneo, vel è contrà, præferre: sicque quocumque vertatur ratio, semper favore libertatis Ecclesiæ perorat. Quicquid autem liberum erat electoribus operari, circà pręlationem extraneorum, quando beneficia per viam electionis canonicę concedebantur; liberum etiam est nùnc Collatoribus beneficiorum, vel Nominatoribus ad ea, exercere: tàm Collatores quippè, quàm Nominatores, in locum electorum succedunt: subrogatum autem sapit naturam subrogati (*g*): & jure ejus uti debet, qui in jus succedit alterius (*h*). Sed ad alia transeamus.

(f) *Vid. infr. tom. 3. c. 7. à n. 12.*

(g) *Barbos. in cap. 3. Ut lit. pend. lib. 2.*

(h) *DD. ap. Barbos. Axiom. 135. num. 9.*

22. Intrà curriculum ipsiusmet Sæculi Decimisexti datum est Hydruntinis à Clemente PP. VII. privilegium, exclusivum extraneorum, proptèr infaustam illam vastitatem, quam passi sunt ab impiis Mahometanis. Nàm sevissimus Mahometes II. Turcarum Rex, sivè Tyrannis, victoriis factus insolens, & suo turgidus fastu, quod *duo Imperia, Constantinopolitanum, & Trapezuntinum, ac duodecim Regna subvertisset, & plusquam ducentas magnas urbes Imperio suo subjecisset* (*i*); Italiam quoquè occupare in votis habens, Hydruntum infelicitèr expugnavit, operâ Achmetis præfecti maritimæ illius classis, qui post dies 17. obsidionis, ruptis mœniis, ad vesperam diei, urbem ipsam intravit, multaque ibi edidit

(i) *Spondan. in Auctar. ad Card. Barò. an. 1480. & 1481.*

edidit immanissimæ crudelitatis exempla. Oppidani penè omnes necati, matres familias, ac elegantiores fœminæ constupratæ, Ecclesiæ profanatæ, sacra contaminata, cuncta cruore natantia: quę res tanto terrori fuit, ut nisi post annum tertium, ob Mahometis mortem Turcæ discedere coacti essent, valde metuendum erat, nè totam Italiam progressu temporis subjugarent (*a*). Ipsi namquè Turcæ audito Principis obitu, & adventu Matthiæ Corvini Hungariæ Regis, Italiam deseruerunt, & Hydruntum, post aliquot mensium obsidionem, deditione dimiserunt, cunctis Turcis præsidiariis in captivitate remanentibus (*b*).

(a) *Raphael Volater. Geograph. l. 6. in Papygia.*

(b) *Spondan. ubi supr. an. 1481.*

23. Describit Crantzius acerbissimam lanienam Hydruntini populi, quandò Mahometani urbem illam primò expugnarunt. Archiepiscopus captus, & morti traditus est: illi qui in hostium manus venère, omnes capite plexi: Dux civitatis captus, & ipse excoriatus, & medius dissectus: suprà duodecim millia civium periisse ait, evasisse bis mille, & ducentos (*c*). Lanovius verò adhùc majorem fuisse cladem indigitat, inquiens, Achmetes Hydruntum *aggreditur, & obsidet, ac post dies septemdecim expugnat, invadit, diripit, pueris, & mulieribus in acerbissimam servitutem abductis, ac reliquis civibus, ad quatuordecim millia, in valle, quæ Martyrum dicitur, trucidatis, cæsis, & in proximo colle, qui Martyrum quoquè dictus est, plusquam septingentis hominibus: Archiepiscopo homine sene, & suprà modum reverendo, per inauditam eatenus crudelitatem serrâ ligneâ dissecto. Indè in Apuliam transgressus, obvia quæque populatur, vastat ferro, flammaque absumit, ut universa penè Italia in discrimen abducta videretur* (*d*).

(c) *Crantz. l. 2. Metrop. c. 15.*

(d) *Francisc. Lanovius Chron. Minim. an. 1480.*

24. In tanti excidii calamitate quærere erat apud Hydruntum urbem Hydrunti, desolatam, excisam, opibus, & civibus vacuatam, clero exinanitam, & solis crudelitatis exuviis redundantem. Rex nihilominùs Neapolis Ferdinandus I., ejusdem civitatis infortunio commotus, prout potuit, illi misertus est, & ut eandem populo iterùm repleret, remediis politicis, atque civilibus est conatus. Idipsum fecerunt alii Reges, qui prò tempore successere. Intèrque alia remedia, implorata quoquè est pietas *Clementis Papæ VII.*, ut eidem urbi largiretur indultum, cavens, nè quisquam extraneus in eâ Diœcesi posset beneficia sacra adipisci. Clemens cladis ejusdem urbis misertus, cum illâ volens gratiose agere, ac facilè Caroli V. Imperatoris, Regisque tùnc Neapolis, interventione commotus, diploma contulit postulatum (*e*). In quo recenset sibi ab Hydruntinâ Communitate, fuisse expositum miserabilem statum suæ civitatis, propter vastationem Turcarum, quæ in causâ fuerat, quo tàm Clerici, quam cæteri cives ejusdem urbis valdè erant inopiâ fatigati, atque magnâ pauperie laborabant.

(e) *Clemens 7. 7. Idus Novembris 1524.*

25. Tùmque subjungit: *Et licèt post recuperationem hujusmodi, jàm per 44. annos, vel circa, Reges, & Principes sæculares Regni Siciliæ diversas immunitates, & commoda civitati, & civibus præfatis concesserint, ac eos ab omnibus functionibus fiscalibus, ordinariis, & extraordinariis, exemerint, & exemptos conservaverint: necnon omnia illius officia sæcularia solis civibus ejusdem civitatis concesserint, & concedant; nihilominùs ipsa civitas nondùm prò medietate restaurata existit, sed cives adhùc in paupertate adeò sunt, quod Clerici præfati opere manuali vivere coguntur. Nos igitùr &c. Decernimus &c. Omnia, & singula beneficia ejusdem civitatis, etiàm dispositioni Apostolicæ reservata, ac si de jure patronatus Clericorum, vel Laicorum, & nobilium fuerint, quæ per cessum, vel decessum, seù quamvis aliam dimissionem, aut admissionem, & seù aliàs quovis modo apud Sedem Apostolicam vacare contigerit, ex civitate hujusmodi oriundis, & naturalibus, ac benemeritis, & idoneis personis, & non aliis conferri, aut commendari debeant; nec de illis aliàs quovis modo disponi possit: ac collationes, provisiones, uniones, suppressiones, & quasvis alias dispositiones de beneficiis ipsis aliàs, quam ut præmittitur, etiam per sedem prædictam, & exindè secuta quæcumque, nullius roboris, vel momenti, ac nulla, & infecta existant: ipsaque beneficia nihilominùs, tàm de jure, quàm de facto, donèc oriundis hujusmodi conferantur, vacare censeantur* (*f*).

(f) *Clem. 7. ubi supr. apud Ferd. Ughellum Ital. Sacr. tom. 9. in Episc. Hydrunt. num. 36.*

26. Ad-

26. Additque, sivè extendit indultum ad alia dicens: *Quodque exemptio decimarum Clerici, & personæ ecclesiasticæ dictæ civitatis &c. à quibuscumque decimis, exactionibus, & collectis, etiam Apostolicâ auctoritate prædictâ, etiam prò expeditione contrà infideles, ac redemptione captivorum, & fabricæ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, ac ex quacumque aliâ, etiam quantumcumque necessariâ, & urgentissimâ causâ prò tempore impositis, & contributionibus in illis faciendis, penitùs, & omninò exempti, & liberi existant, & ad illarum præstationem, seù solutionem minimè teneantur, nec ad id compelli, nequè propterea aliquibus censuris, seù pœnis innodari possint &c.* (*a*). En qualem sensum habuerunt hucusque incolæ Regni Neapolitani circà exclusionem Clericorum extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis. Si tota Communitas Hydruntina, & illam protegens Rex Neapolis, non nisi ex speciali gratiâ, & ex peculiari Indulto Apostolico, illam consequi potuerunt; signum est primò, quod de jure Clerici extranei à beneficiis ecclesiasticis non repelluntur. *Frustrà* enim, inquit lex, *precibus impetratur, quod à jure communi competit* (*b*). Signum est secundò, quod hæc exclusio non alitèr, quàm ex gratiâ, nec ab alio, quàm à Summo Pontifice potest obtineri, & ex causis adeò gravibus, quæ relevantiam arctationis libertatis ecclesiasticæ aliquo modo compensent.

(a) *Apud. Ughellium loc. cit.*

(b) *L. 1. C. de thesaur. lib. 10.*

27. Sanè cum Privilegium sit lex privata, sivè jus singulare, contrà jus commune concessum (*c*); de sui naturâ habet, quod aliquid operari debeat, à jure communi diversum: alioquin privilegium non erit (*d*). *Nequè enim privilegia aliquibus concederentur, si prætèr generalem legem nulli aliquid speciale indulgeretur* (*e*). Si ergò opus fuit Hydruntinis, si opus est cuilibet Ecclesiæ, diplomate Sedis Apostolicæ se munire, ut à beneficiis Clericos extraneos valeat protelare; jàm patet ad evidentiam, quod ubi privilegia talia non habentur, licitè, ac justè Clericis extraneis nec debent, nec possunt beneficia ecclesiastica denegari. Et cum oculis intueamur, manibusque palpemus, quod & Reges, & Regna, & Urbes, & Monasteria, & Ecclesiæ, quibus in desiderio fuit Clericos ipsos extraneos à suis finibus elongare, nè beneficiis ecclesiasticis præficiantur; id imploraruntt ex gratiâ peculiari à Pontifice; contendere prò eorundem exclusione sine tali privilegio, non est justitiam sequi, sed veritatem cognitam impugnare.

(c) *Abb. in cap. olim. num. 7. de verb. sign. Azor. inst. mor p. 1. l. 5. c. 22 Barbos. indit. 33. num. 5. de privil. & in c. sane 9. de privil. & in cap. Abbate 25. de verb. signif. l. 5.*

(d) *Eman. Rodriq. qu. Reg. tom. 1. qu. 11. ar. 9 to. 2. 9. 63. ar. 2. to. 3 qu 50. ar. 3. Barbos. in c. in bis. 30. de privil. l. 5.*

(e) *Cap. ult. § si ergò 25. qu. 1.*

29. Absque eo, quod quidquam proficiat futilis illa glossatio Contradictorum, quod hæc privilegia Apostolica non sint gratiosa indulta, nequè concessiones gratuitæ, aliquid indebitum conferentes, sed potiùs quædam recognitiones bonæ fidei, idipsum indulgentes, quod jus de sui naturâ disponit. Nàm *inprimis* hæc glossatio repugnat in terminis essentiæ privilegii; cum enim, ut innuimus, de ratione privilegii sit, quod aliquid juri contrarium, sivè diversum ab eo, quod jus disponit, debeat continere; certè privilegium Apostolicum, exclusivum extraneorum, non potest esse recognitio bonæ fidei, tantundem declarantis, quod contineat jus commune. *Secundariò*, recognitio bonæ fidei supponit debitum alicujus rei, à jure præscriptæ; privilegium autèm supponit, rem, quam confert non esse debitam; sed ex merâ liberalitate, & gratiâ id impertiri, quod confert: ergò privilegium, de quo agimus, non potest esse recognitio bonæ fidei. *Tertiò*, recognitio bonæ fidei præviam possessionem, vel quasi possessionem imbibit rei recognitæ, favore illius, prò quo fit recognitio: privilegium verò possessionem ipsam, vel quasi possessionem excludit: & ità se habet privilegium præfatum. *Quartò*, recognitio bonæ fidei nihil aliud est, quàm declaratio veritatis: sed nulla veritas est, quod jura excludant, tamquàm ex debito, Clericos extraneos à beneficiis; imò veritas est, quod eos jus commune, ac praxis totius Ecclesiæ non excludit, ubi privilegia præfata cessant, proùt hucusque mille penè rationibus patefecimus; ergò indulta Pontificia, prò præfatâ exclusione impetratâ, & respectivè concessâ, non sunt recognitiones bonæ fidei, sed concessiones gratiosæ; non ex debito, sed ex merâ largitate collatæ: nec nisi ex tali, & tàm gravi causâ collatæ, ut compen-

fatum

ſatum remaneat diſpendium nativæ libertatis; quod Eccleſia per ipſamet diplomata incurrit.

29. Preterea, *Quintò*, ſi hæc gloſſatio Contradictorum locum haberet, deluderentur omnia privilegia conceſſa, & clauderetur via illorum conceſſioni in futurum. Deluderentur jam conceſſa, quia hoc modo quidquid à Papis, quidquid ab Imperatoribus, quidquid à Regibus, Præſulibus, & Principibus ex privilegio conceditur, reciperetur à conceſſionariis tamquàm ex debito, tamquàm de jure, tamquàm ex neceſſitate collatum: & ſic jam nulla eſſet gratioſa indultorum collatio, & confunderentur quælibet privilegia cum jure, & ludificaretur, ſeù deluderetur eorum vera ſignificatio. Clauderetur poſteà via illorum conceſſioni in futurum; quandoquidem nullus Princips Eccleſiaſticus, vel Sæcularis, inpoſterum conceſſurus erit ullum privilegium, ſi ſciet, quod illud à recipiente, non cum ſenſu gratitudinis, & velut ex gratiâ, ſed tamquam quid ex juſtitiâ debitum, poſtuletur. Quis enim privilegium conferat ei, qui prætendit illud ex debito? qui, quod eſt gratuitum, ex obligatione depoſcit? qui à gratiâ ſubſtantiam gratiæ divellit?

30. Ad hæc *Sextò*, ſi indultum Pontificium, excluſivum extraneorum ab eccleſiaſticis beneficiis eſſet recognitio bonę fidei, & non privilegium gratioſum; Rex Neapolis non illius impetrationem Hydruntinis ſuis ſubditis permiſiſſet, nè vulnerarent vim juris, idipſum, ut ſupponitur, ſinè privilegio ſancientis: & nè à gratiâ ſpeciali Pontificia repoſcerent, quod ſinè illâ gratiâ ſibi eſſe debitum reputarent. Et ità quando Bonifacius PP. VIII. obtulit indultum Philippo IV. Francorum Regi, diſponendi, uti faciebat, de beneficiis eccleſiaſticis, dicens, *volumus, quod Rex faciat licitè, quod facit illicitè* (*a*); Rex diploma accipere recuſavit; quià jus illud aliundè quàm à novo illo privilegio ſe habere contendebat. *Septimò*, ſi Brevia Apoſtolica ſuperius enunciata, & ſignantèr Breve Clementis Papæ VII. favore Hydruntinorum, excludens à beneficiis illius diœceſis extraneos, non fuit gratioſa conceſſio Papæ, ſed ſola recognitio bonæ fidei, tantundem concedens, quantum concedit jus commune; cum ab officio ad beneficium, & è contra, à beneficio ad officium, valeat argumentum (*b*); conſequens erit, quod etiam indultum Regium, in eodem Brevi enunciatum, per quod officia politica Hydruntinę urbis, ſolis Hydruntinis concedi aſſeruntur, non eſſet liberalis, & gratioſa Regis conceſſio, & privilegium gratuitum, ſed mera recognitio bonæ fidei, quippè aliqua jura, vel ſtatuta, depoſcunt, ut officia civilia terrarum indigenis committantur. Contradictores autem hocnè audebunt aſſerere? Et quatenus illud aſſerant, Rexnè id approbabit? *Octavò*, ſi excluſio Clericorum extraneorum ab eccleſiaſticis beneficiis eſt de jure, & indultum Pontificium, id pręſcribens, non eſt niſi mera recognitio bonæ fidei; Ut quid Hydruntini, hoc idem, ut ſupponitur, à jure habentes, illud à Pontifice ex ſpeciali gratiâ popoſcerunt? Ut quid ante vaſtitatem, à perfidis Mahometanis acceptam, & poſt eam adhuc per alios 44. annos, ante obtentum diploma, jus iſtud excluſivum extraneorum, ad effectum non perduxerunt? Dicamus majora. Ut quid Ordines Regni Neapolitani, qui totum Regnum ipſum repreſentant, hanc gratiam pluries, atque pluries à Regibus Neapolis poſtularunt; & tempore Magni Ducis Conſalvi, & tempore Caroli V. & aliis temporibus, uti ſuo loco dicetur (*c*), Reges verò nunquam gratiæ huic conſenſum dederunt? Cur ſubditi petere, cur Reges negare id, quod jus commune prę̨ſcribat? Vides quot modis oſtenditur indultum, ſivè indulta Pontificia præfata non eſſe recognitiones bonæ fidei, ſed gratias ſpeciales (*d*).

(a) *Spondan. ad an. 1302. Bail. Sum Conc. in Conc. Pariſ. vel Gallic. ann. 1301. f. 617.*

(b) *Barboſ. tract. var. Loc. 14. & 75.*

(c) *Vide infra in hoc tomo c. 27. à num. 16. uſque ad finem.*

(d) *Vide infra in hoc cap. num. 37.*

31. Addamus nunc aliam rationem, ex indulto *Sixti PP. V.* favore incolarum Regni *Valentiæ* dato, deſumptam; ubi hæc, intèr cætera, decernuntur: *In ſupremo &c. Cum itaque Regnum Valentiæ, in citeriori Hiſpaniâ conſiſtens, anguſtiſſimos fines habeat, & nihilominùs populi multitudine refertum ſit &c. & alienigenæ, præſertìm ex aliis Hiſpaniarum Regnis, provinciis, & dominiis, & illis*

adia-

adjacentibus insulis, oriundi, dignitates, canonicatus, præbendas, & alia beneficia ecclesiastica, in dicto Regno Valentiæ constituta, ambientes, sibi de illis provideri, & fructus eorumdem, seù pensiones desupèr reservari procurent, & passim absque ullo obstaculo ad beneficia, fructus, & pensiones hujusmodi recipiantur, & admittantur, ipsius verò Regni Valentiæ indigenæ, in aliis Regnis, provinciis, dominiis, & insulis prædictis, prętextu quorumdam privilegiorum, & indultorum Apostolicorum, seù constitutionum, aut sanctionum pragmaticarum nuncupatarum, vel consuetudinum, ibidem vigentium, ab assecutione quorumcumque beneficiorum, & perceptione fructuum, & pensionum, omninò excludantur &c. Alia prolixiori stylo recenset, deindè subsequitur.

32. *Nos statui indigenarum Regni Valentię hujusmodi paternâ charitate compatientes, ac æquum, & rationi consonum esse censentes, ut ipsi in beneficiorum ejusdem Regni assecutione exteris præferantur, aut saltèm ad beneficia aliorum Regnorum, Provinciarum, dominiorum, & insularum hujusmodi adinstar incolarum eorundem æquo jure admittantur, ac eandem conditionem experiantur &c. Motu proprio, non ad indigenarum prædictorum &c. instantiam, sed ex merâ deliberatione, ex certâ scientiâ nostrâ, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, hac nostrâ in perpetuum valiturâ constitutione, statuimus, & ordinamus, quod ex nunc deinceps, perpetuis futuris temporibus, omnia, & singula beneficia ecclesiastica, in universo Regno Valentiæ hujusmodi, nunc & prò tempore consistentia, etiam si canonicatus, præbendæ, dignitates, etiam majores post Pontificales, & principales, personatus, administrationes, & officia, etiam curata, & electiva &c. nec non parochiales Ecclesię, seù earum perpetuæ vicariæ, ac in Romanâ Curiâ, vel extrà eam litigiosa, & de jure patronatus, etiàm Regum, Ducum, vel aliorum Laicorum; etiam ex fundatione, vel donatione, aut indulto Apostolico, seù aliàs quomodolibet qualificata sint, vel fuerint, quotiès illa per cessum, etiàm ex causâ permutationis, vel decessum, seù quamvis aliam dimissionem, vel amissionem, aut privationem, ea prò tempore obtinentium, seù jus in illis, vel ad illa habentium, aut aliàs quovis modo, etiàm apud Sedem prædictam, ac etiàm in aliquo ex mensibus, in quibus vacantium beneficiorum dispositio nobis, & Sedi prædictę &c. fuerunt reservata, vel etiam ordinariis collatoribus &c. simul, vel successivè vacare contigerit &c. solis indigenis dicti Regni, verè, realitèr, & non fictè in eo natis, & nascituris affecta, & debita sint &c.*

33. Subindè declarat dictos alienigenas incapaces præfatorum beneficiorum, in titulum, commendam, & administrationem. Arcet eos quoquè à pensionibus inibi consequendis: interdicit Ordinariis, & inferioribus Collatoribus, ac Patronis beneficiorum, ne beneficia ipsa cuipiam extraneo dilargiantur, & post alia plura subjungit: *Et quatenùs ullo unquàm tempore licuerit, & permissum fuerit prædictis indigenis beneficia, fructus, & pensiones in aliquo ex aliis Regnis, provinciis, dominiis, & insulis prædictis liberè, & indifferentèr absque aliquo obstaculo, perindè, ac si ibidem nati essent, obtinere, & percipere; ipsi quoque alienigenæ ex tali Regno, seù provinciâ, vel dominio, aut insulâ, orti, ad similia beneficia, ac fructus, & pensiones in dicto Regno Valentiæ vicissim admitti debeant, & ad illa, habiles, & capaces censeantur* (a). Sequuntur alia perplura, quæ uti ad instituti nostri rem non facientia, brevitatis ergò intermittimus. Interimque plura adnotamus, quæ in toto hujusce privilegii decursu sunt peculiariantèr attendenda. Et primò, quòd in Regno Valentiæ, ante hujusmodi constitutionem beneficia ecclesiastica etiàm extraneis tradebantur. Secundò, quod Papa rationi consonum esse censet, ad beneficia Regni Valentię indigenas esse pręferendos, ità ut extranei, eorum capaces non repellantur ab ipsis absolutè, sed respectivè, datâ nempè indigenis, solummodò cæteris paribus, prælatione. Tertiò, quod non omnes extranei, sed illi soli declarantur incapaces beneficiorum Valentię, apud quos vicissim Valentini à beneficiis ecclesiasticis repelluntur. Quartò, quod in hoc diplomate Six-

(a) *Sixt. X. Const. 64.*

Sixti non comprehenduntur beneficia Episcopalia, & sic extranei ab his non reputantur exclusi. Quintò, quod exclusio extraneorum à beneficiis Valentinis, non ordinariâ facultate à Sixto facta est, sed de plenitudine potestatis.

34. Ponderet benignus Lector quinque ista motiva, & se adactum inveniet ad ingenuè confitendum, exclusionem extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis non esse de jure divino, naturali, vel humano, uti autumant Contradictores, si opus fuit incolis Regni Valentię eam à Sede Apostolicâ peculiari diplomate promereri. Nèc ibi prò extraneis reputandos esse Clericos omnes, in aliis Regnis exortos, sed illos solos, apud quos indigenę Valentini à beneficiis repelluntur. Pariter adnotet, quòd improvidè ipsi Contradictores denegant Romano Pontifici plenitudinem potestatis respectu beneficiorum, si non nisi de plenitudine potestatis. Apostolicę possunt leges peculiares edici, seù privilegia concedi, quorum vi beneficia ipsa possint legitimè viris extraneis denegari. Demùm cum juxtà prę-scriptum Bullę Sixti V. adhùc in Regno Valentię alienigenæ sint capaces beneficiorum Episcopalium, & antè Bullam essent omnium, sinè diversitate capaces; patet, quod ubi deest consimile privilegium Apostolicum, vel Apostolicâ approbatione suffultum, extranei tutâ conscientiâ non valent à beneficiorum consecutione repelli. His accedunt consensio totius Regni Valentię, & Philippi II. Hispanię Regis, in promovendâ hujusmodi privilegii impetratione. Regnum autèm numeroso populo abundat: Metropolim habet amplam, cum multo Clero, pluribusque Episcopis, Abbatibus, aliisque in dignitate ecclesiasticâ constitutis. Academia quoque publica ibi est, & quidem floritissima, ubi scientię dictitantur: ad regimenque politicum, & œconomicum tres ordines Statuum totius Regni concurrunt.

35. Privilegium ipsum obtentum fuit, Philippo II. Rege Hispaniæ promovente, vel saltèm consentiente, quem nemo ignorat, quàm cautus esset, ac circumspectus in rebus, quibus, vel ęquitati, vel veritati, vel Regiæ suæ coronæ aliquod posset ingeri præjudicium. Nèc sinè illius assensu, quisquam delirando supponet, indultum hujusmodi fuisse in Hispaniâ subintrusum, quippè res tanti momenti, invito Principe, vel nunquàm facta fuisset, vel facta obstacula non minima reperisset. Hocque tùm quietis publicæ, tùm reverentię Regi debitę, tùm bonæ œconomiæ, ac politiæ ratio deposcit, ut privilegia notabilia nunquàm Ecclesiis sinè assensu supremi Principis procurentur, quidquid sit, an eo etiam invito valeant obtineri. Sanè in Spicilegio legitur, quod Episcopus Aurelianensis non anteà confirmationem privilegiorum suæ Ecclesiæ à Sede Apostolicâ postulavit, quàm assensum supèr hoc antecedentèr à Carlomanno Rege poposcit, qui dè hoc ità scriptum reliquit, *exoravit, ut nostræ auctoritatis præceptum supèr hoc suæ denuò confirmassemus Ecclesiæ, atque liberam à nostrâ parte licentiam eidem concessissemus antiquam auctoritatem more canonico à Sede Apostolicâ impetrandi* (*a*). Quod si ullibi locum habet, certè in Hispaniis est, ubi literæ Apostolicæ, priusquàm executioni mandentur, in Regio Prætorio, illas attentissimè perscrutante, exhibentur, sindicantur, examinantur, nec sinè illius auctoritate publicantur (*b*): citràque ullum dubium ibidem etiàm indultum Sixti, Valentinis collatum, transisse censemus per ignem, & aquam, priusquàm fuerit ad praxis complementum redactum.

(a) *Spicileg. to. 2. f. 194.*

(b) *Covaruvias quæst. c. 35. num. 6.*

36. Ex facto itàque Sixti Papæ, diploma concedentis: Ex facto Episcoporum, Abbatum, & omnium Ecclesiasticorum Regni Valentiæ illud optantium: ex facto Philippi Regis, idem diploma admittentis: ex facto Regii Prætorii, ipsimet diplomati executionem præbentis: ex facto demùm trium Ordinum Statuum Regni Valentiæ, illud acceptantium: & ut sinè illorum assensu revocari nullo tempore valeat, approbantium (*c*); patet non unâ, sed multiplicatis rationibus, & motivis, quod Clerici extranei ritè non valent ab ecclesiasticis beneficiis, nisi ex speciali privilegio, & Pontificiâ constitutione repelli. Aliàs ad quid Sixtus concedere; ad quid ecclesiastici, & laici Valentini acceptare; ad quid Rex Hispaniarum, &

(c) *Vid. Constit. 64. Sixti V. circ. finem.*

Præ-

Pretorium Regni Valentiæ ratum habere, & accipere, & executioni mandare, tamquàm gratiosum indultum, & veluti peculiare privilegium, hanc restrictionem collationis beneficiorum ad solos indigenas Valentinos; si id absque tali diplomate jura, seù divinum, seù naturale, seù humanum (uti supponunt Contradictores). commune esse omnibus definirent? *Frustrà precibus impetratur, quod à jure communi competit* (*a*).

37. Nec hìc opponatur id, quod refricant Contradictores, nempè, quod hoc, & similia privilegia, nihil novi contulerint, sed solùm fuerint bonę fidei recognitiones illius exclusionis Advenarum, quæ à lege communi determinatur. Nàm hæc supposita bonæ fidei recognitio locum non habet proptèr multiplices rationes, paulò superiùs allegatas (*b*): quibus alias modò adjungimus, ità consertas. *Primò* negatur suppositum, quod ulla sit lex in toto corpore juris communis, restringens collationem beneficiorum ad solos indigenas, tamquàm de præcepto: quidquid enim ex jure carpitatur per Contradictores ad hoc probandum, non probat velut ex debito, ex obligatione, & ex præcepto, sed solum tamquàm ex decentiâ, ex honestate, & cæteris paribus. *Secundò*, & quatenùs admittatur suppositum; nihil probat, quià nimium probat: nàm canones illi, in oppositum allegati, nedum probant exclusionem extraneorum à toto aliquo Regno, vel Natione, sed etiam à determinatis urbibus, imò & à particularibus oppidis, locis, & vicis, atque Ecclesiis: adeòque excludunt nedùm extranationales, sed etiam nationales, provinciales, & ipsos etiam diœcesanos, si non sint de gremio illius Ecclesiæ peculiaris, ex quâ dispensandum est beneficium. Quarè si jus commune, vel non excludit extraneos, tamquàm ex debito, vel non solùm excludit extraneos, sed etiam respectivè excludit indigenas, qui non sunt de gremio peculiaris alicujus Ecclesiæ; profectò indultum Pontificium, advenas ut suprà repellens; non potest esse præfatæ bonæ fidei recognitio. Sed de his legibus infrà ex proposito sermo erit (*c*).

38. Insupèr *tertiò*, non solùm in sensu veritatis non subsistit, quod Breve Sixti Papæ V. memoratum, & alia quæcumque similia Pontificum indulta, sint bonæ fidei recognitiones; sed etiam in lineâ utilis, & laudabilis politicæ, non sunt pro talibus habenda: quippè hac illorum interpretatione alienatur animus Romani Pontificis à similium diplomatum concessione: nec ultrà erit alicui Regno, Ecclesiæ, provinciæ, civitati &c. spes talia indulta obtinendi, quandoquidem nullus Romanus Pontifex se acclinem reddet ad illorum concessionem, quoties agnoscat suum privilegium, non pro gratiâ suscipi, nec prò speciali favore; sed prò juridicâ, necessariâ, atque debitâ concessione, vel pro scripturâ inutili, quæ in substantiâ nil suscipientibus elargiatur, nisi quod præventivè ab ipso communi jure obtinuerant. Et ità si per hypotesim indulta hæc essent rè verâ, prout non sunt, simplices bonæ fidei recognitiones, non essent politicè loquendo, prò talibus decantanda: multo ergò minus prò talibus venditari debent, cum talia non sint.

39. Insupèr *quartò*, si memoratum indultum Sixti esset sola bonę fidei recognitio, cum in ventre contineat restrictionem potestatis Regiæ, vetando, ne beneficia *de jure patronatus etiam Regum*, extraneis conferantur; non fuissent adeò hebetes Reges Hispanię, ut illud impetrari, & impetratum ad effectum perduci permitterent, quando antecedentèr jus commune potestatem ipsam Regiam intrà illos terminos non arctabant. *Quintò*, demùm & praxis Hispaniæ, & leges Regum illius regionis, repellentes extraneos à beneficiis, vel Regni Valentini, vel respectivè Castellani non vagè, & absolutè loquuntur, nequè innituntur dispositioni juris communis, sed peculiaribus indultis ab Apostolicâ Sede impetratis (*d*): ergò hæc indulta non sunt recognitiones bonæ fidei, nequè prò talibus reputantur, sed prò privilegiis peculiaribus, ex speciali gratiâ concessis. Quod si quę leges editæ sunt à Regibus, ad hoc facientes; hæ nullum habuerunt effectum, uti suprà patefecimus, nisi post obtentum supèr hoc à Sixto IV. speciale diploma. Et idcircò Carolus V. Imperator, & Rex in suo edicto, supèr exclusione Clericorum extraneorum edito Va-

(a) *L. 1. C. de thesaur. l. 10.*

(b) *Vide supr. in hoc capit. à num. 28*

(c) *Vide infra to. 3. cap. 13. & 14*

(d) *Vide Cresp. de Valdaura par. 1. observ. 6*

Valisoleti anno Christi 1523. mandavit servari, non jus commune, sed Indultum Sixti IV. En series edicti Regii: *Ley 16., en que sè revocan las cartas de naturaleza dadas, excepto las contenidas en essa Ley: y que se guarde la Bulla del Papa Xisto IV; dada en favor de los naturales: y que no den los naturales pensiones à los estrangeros. Mandamos que no se den cartas de naturaleza, y sè guarden las Leyes susodicas, y quanto alas dadas, que se den nostras cartas, paraque detro dedos meses primeros siguientes, qui comiençan à correr dende quatro de Agosto del anno de mil y quinientos y veinte y cinco, las personas, que tuvieren las dichas cartas de naturaleza, las presenten en el nostro Consejo, paraque vistas se proveo loque mas convenga: y nò se presentando dentro del dicho termino, desde agora los revocamos. Y en quanto à las que se vuierent fecho, ò hizieren por servicios hecos à nos, y nostra Corona real de Castilla, mandamos sean guardados, y à hager estas terminos, y el respecto, y templança que conviene al bien de nostros reynos. Y queremos, que nostros naturales no den aviso à los estrangeros de las vacantes, ny usen de fraudes algunos para las haver, dandoles pensiones sopena que el quelo fiziere, por el mismo fecho sin otra sentencia, ni declaration las avenios por privados de la naturaleza de nostros reynos, y de las temporalidades que tuvieren en ellas, paraque no puedan tener à quellos ni otros beneficios algunos en ellos. Y mandamos que cerca d'isto se guarde la Bulla del Papa Xisto, concedida à los naturales de os reynos* (*a*).

40. Hæ leges Regię, vel edicta, de rigore, nec Ecclesiam, neque viros ecclesiasticos ligant (*b*). Nihilominus, quantum attinet ad rem nostram, vides quod Imperator Carolus V. cum Joannâ ejus matre, Hispaniæ Reges, rejectionem extraneorum ab ecclesiasticis beueficiis refundunt in privilegium Sixti Papæ IV., quod supponunt concessum Regi, sive Regno Castellæ. Nil tamèn exprimunt de Regno Aragonię, quod si consimili fruitur privilegio, nescimus à quo Pontifice illi fuerit impertitum. Ipsi autèm Carolus, & Joannâ si quas alias leges enuntiant, non enuntiant jus commune, sed leges Hispaniæ, post dictum privilegium Sixti IV. editas à Regibus Castellæ, ne indultum illud in desuetudinem abiret, vel incurreret inobservantiam. Quapropter nec idem indultum Sixti IV., quod favore Castellanorum ibi editum pronuntiatur, nec iudultum Sixti V. quod ille Valentianis concessit, sunt recognitiones bonæ fidei, sed sunt vera diplomata gratiosa, & privilegia gratuita, id concedentia, quod jus commune non indulget. Cæterum pro certo habendum est, *non tantoperè laboraturos fuisse Catholicos Hispaniæ Reges, ut à Sede Apostolicâ ea impetrarent privilegia &c. si illis præjudicatum fuisset Regiæ suę coronę*, illiusque Regnis, & incolis eorum (*c*). Sed & neque Valentiani, neque Hydruntini, neque Romani, nequè Milevitani, neque alii quotquot suprà memoravimus, indulta Pontificia, quibus excludunt à beneficiis extraneos, procurassent, vel acceptassent, & ut ad effectum plenariè perducantur, egissent, jugitèrque agerent, si persuasum illis esset, nil hujusmodi privilegiis esse ipsi collatum, nisi quod jus commune favore cunctorum, sinè ullius exceptione decernit.

(a) *Recopil. l. 1 tit. 3 leg. 17. f. 11.*

(b) *Surdus Consil. 301. n. 51.*

(c) *Thomassin. Vet. & nov. Eccl. disciplin. p. 2. l. 2. c. 35 n. 9. in fin.*

CAPUT VII.

In quo ex decem Theologis insignibus, qui Sæculo Christi Sextodecimo claruerunt, probatur libertas, Ecclesię, in conferendo sacra beneficia, non solùm Clericis indigenis, verùm etiàm extraneis.

SUMMARIUM.

1 *Ubi leges clarè loquuntur, non est necessaria Doctorum auctoritas; bonum tamèn est hic aliquos allegare.*

2 Joannes Major Scotus, *docet etiam extraneos esse beneficiis ecclesiasticis munerandos, alioquin est personarum acceptio.*

3 *Tametsi Clerici sint ex regione non subditâ Principi loci, ubi erectum est beneficium, adhùc possunt præfici beneficio.*

4 *Improbat Joannes Major onus adjectum aliquibus beneficiis, ut solis Conterraneis conferantur.*

5 6 7 8 *Affertur doctrina* Dominici Bannes, *qui latè loquitur de extraneis admittendis ad beneficia.*

9 *Lex restringens electionem ad solos Clericos talis qualitatis, debet esse à Romano Pontifice approbata, alioquin nihil valet.*

10 *Bonum pacis, & virtutis commodiùs servatur eligendo digniores ex quocumque loco, nisi aliud poscat privilegium Apostolicum.*

11 12 Ex Dominico Soto, *iniqua est lex, privatâ auctoritate facta, quæ restringit collationem beneficiorum ad aliquas personas tantùm.*

13 *In Tridentino fuit consultatum, ut beneficia parochialia fierent patrimonialia, & solis diœcesanis conferrentur.*

14 *Non omnia beneficia sunt patrimonialia. Nec talia voluit illa declarare Concilium Tridentinum, nec etiam sola curata.*

15 *Nulla lex restringit electionem passivam Summi Pontificis ad solos Cardinales. Idemque est de cæteris beneficiis.*

16 Petrus Aragonius *idem sentit de Summo Pontificatu, & quidde aliis beneficiis, alicui de gremio Ecclesiæ conferendis.*

17 *Canones disponentes electionem de gremio, non præceptivè, sed directivè loquuntur. Plures Papæ extrà Collegium electi sunt.*

18 Franciscus Suarez, *id quod suprà sentit de electione Papæ; quod & sentiunt plures Thologi, & Canonistę.*

19 *Si ad Summum Pontificatum; & ad Episcopatum provehi potest extraneus; cur non eligi valet ad minora beneficia?*

20 Sylvester Prieras, *provehi posse scribit Clericos extraneos ad beneficia, extra locum nativum posita.*

21 *Ex* Martino Navarro *valet electio facta de extraneo. Hancque ait esse communem sententiam, quam usus Ecclesiæ servat.*

22 Michael Salonius *recenset opinionem Joannis Majoris, exclusionem extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis improbantem.*

23 *Indè refert D. Thomam, & Sotum, approbantes constitutionem, eorum exclusi-*

vam, si per Sedem Apostolicam edita sit.

24 *Ex Salonio lex, quæ à beneficiis excludat extraneos, non est generalis. Nec Concilium Tridentinum eam sancire voluit.*

25 *Approbat idem Salonius translationes Antistitum de unâ ad aliam Ecclesiam, à quarum alterutrâ necessariò sunt extranei.*

26 Antonii Cordubensis *doctrina est, damnabile esse non communicare cum hac, vel illâ Natione, in dispensatione beneficiorum.*

27 *Errabant Judæi conversi ad Fidem Christi, nolentes ad eam admittere Gentiles, Evangelium suscipientes. Omnes in Christo unum sumus.*

28 *Probat Cordubensis hujusmodi exclusiones, & divisiones intèr Nationem, & Nationem, esse contrà unitatem Christianam.*

29 *Vix conservari potest charitas intèr eos, qui nolunt communicare cum aliis, in participatione rerum Ecclesiæ.*

30 *Tàm à beneficiis ecclesiasticis, quàm etiam ab officiis Reipublicæ, aliquem repellere, ex solâ ratione generis, non est sinè culpâ.*

31 *Secus autem est de muniis particularibus, ad quæ nulli jus inest, nisi particularitèr ad illa vocatis.*

32 *Admittere ad officia, & beneficia publica, non est actus dilectionis particularis, sed generalis, debitæ omnibus, qui ut idonei ad illa jus habent.*

33 *Magis sunt extranei à beneficiis ecclesiasticis viri descendentes ab infidelibus, quam in alienâ patriâ orti ex antiquis fidelibus.*

34 Joannes Azorius *tuetur, licitam esse conditionem, beneficio appositam, ne conferatur nisi certo generi personarum.*

35 *Legem, nè beneficia conferantur extraneis, ait nullam esse, nisi à Papâ approbatur. Quid de non accipienda possessione sinè licentiâ Principis?*

36 *Oportet ergò, quod Contradictores, pro justificandâ exclusione extraneorum à beneficiis, exerant diplomata Pontificium, si habent.*

1. QUAMQUAM Doctorum auctoritas necessaria non sit, ubi leges apertè loquuntur (*a*), leges verò Canonicæ disertissimè sanciant, nulli obstare rationem extraneitatis, quominus liberè, & licitè apertũ habeat accessum ad ecclesiastica beneficia (*b*); Nihilominùs quià Doctorum auctoritas probabilitatem ingerit propositionibus, quas pronuntiant, statque prò ratione extrinsecâ, dante illis pondus, & momentum (*c*), ac præsertim quando punctualitèr, & re benè examinatâ loquuntur (*d*), & multò magis quando Doctores valdè periti sunt, & egregii, ac rem ex proposito tractant, rationemque reddunt, cur ita sentiant (*e*); Ideò satis opportunum esse censemus hìc decem Theologos allegare, qui Sæculo Christi sextodecimo floruere: quorum tanto validior erit auctoritas, quanto antiquior est doctrina (*f*): id etiam prò sè habens, quod fuit eo tempore dictata, quo de præsenti quæstione nulla actio movebatur: adeòque omni caret vitio suspicionis, ob quod rationabilitèr debeat in dubium revocari: præsertìm, cum non unus, vel alter; neque unius Regni, provinciæ, vel urbis cives, & originarii; sed ex diversis Regionibus prodeuntes: neque unius ordinis religiosi professi, sed distinctarum Regularum alumni: neque demùm Scriptores levis momenti, sed multi, & quidem profundæ doctrinæ viri, in unum consentiant, & suum calculum porrigant sententiæ, quam nos tuemur.

2. Itàque *Joannes Major*, natione Scotus, patriâ Hadyngtonensis (*g*), Theologus Parisiensis, & intèr Scriptores Ecclesiasticos numeratus (*h*), agens de ecclesiasticis beneficiis, opportunè ad causam nostram in hæc verba descendit: *Quoad beneficia semper maximè idoneus præferendus est, de quacumque gente fuerit, alioquin est personarum acceptio, nam omne solum est forti patria, sicut dicebat bonus ille* Ana-

(a) *De Luca de fideicom. disc. 126 n. 2. & de credit. disc. 33. n. 4.*

(b) *Cap. ad decorem 4 de instit. c. cum inter. 21. de elect. c. cum dilectus 32. & cap. cum nobis, eodem titulo, cap. etsi unanimiter. 6 de postul. c. bon. mem. eod. tit. c. cum nobis c. intèr corporalia de translat. c. ult. de Cleric. peregr.*

(c) *Lander. de præcept. Eccles. tract. 5. dist. 4. qu. 17. Diana p. 2. tr. 1. resol. 99 a 6. cum aliis ab eo citat.*

(d) *De Luca de empt. disc. 6. num. 8 de feud. disc. 19. n. 4. & de jurisd. disc. 84. n. 4.*

(e) *Tamburin. in Decalog. lib. 1. c. 3. de conscient. § 3. n. 5. Azor. par. 1. cap. 17 qu. 6. Vide cap. seq. num. 1.*

(f) *Fagnan. in cap. ne innitaris num. 149. de constit. l. 1.*

(g) *Possevin. Appar. Sacr. in Jo: Major.*

(h) *Bellarmin. de script. Eccles. in Joan. Major.*

Anacharsis, *& dicti mei probativum est capus ad decorem*, *de institutionibus*, *ubi Innocentius III. Constantinopolitanum Patriarcham carpit*, *eo quod Venetos tantum in Ecclesiis Constantinopolitanis collocavit*, *sic inquiens: Ad decorem*, *& infrà: sicut nostris auribus suggestum, Constantinopolitanus Patriarcha, aliarum nationum Clericos spernens, Venetos tantummodò in Constantinopolitanis Ecclesiis satagit collocare : non attendens*, *quod in omni gente*, *qui facit justitiam, acceptus est Deo, nec Sanctuarium Dei convenit jure hæreditario possideri*. *Quocircà mandamus*, *quatenus moneatis eundem*, *ut viros literatos*, *& alios idoneos*, *undecumque originem duxerint*, *in prædictis Ecclesiis*, *& maximè in Majori instituere non postponat*.

3. Sequitur Joannes Major elocutionem suam, ac dicit: *Et istud patet* 40.*dist. Nos qui*. *Nihil refert quo loco quis natus fuerit Clericus*, *vel quibus parentibus* 56. *dist. undecumque cap. nasci*, *& cap. Dominus* : *& patet ratione*. *Normannus in Franciâ*, *& Picardiâ habet beneficium*, *& è converso*. *Fortè dicis*, *sunt sub eodem Rege*, *hoc non satisfacit*: *nam quando Normanni erant sub Anglorum Regibus*, *si fuisset unus Normannus magis idoneus*, *quam aliquis alius ad beneficium in Franciâ*, *quis diceret esse malefactum Normanno illud beneficium conferre? Etiam diù post incarnationem varia Regna erant sub Imperatore*. *Si ergò Sortes, idoneus erat admittendus*, *quarè nunc non admittetur? Vel si unus Rex sui Regni partem amittat*, *quarè negabitur*, *quod multum idoneus ex illâ oriundus*, *ad beneficium admittetur potiùs quàm minus bonus? Si linguam non intelligat*, *ubi beneficium linguæ peritiam requirat*, *jam non est idoneus*, *& per consequens non admittendus*: *hoc in lumine naturali est notum*, *& patet* 98. *dist. Aphros*: *vel si sit verosimile aliquid aliud, quod in idoneitati obicem præstat*, *de tali non loquor*. Vides quod capacitas beneficiorum à limitibus Regnorum, & à confiniis ditionis Principis laici non arctatur: margines enim dominii politici prò rebus temporalibus legem dare possunt, non verò prò rebus spiritualibus: ideòque Clericus undecumque sit, potest beneficiis ecclesiasticis insigniri.

4. Tum ipse Major subjungit: *Statuta Regum in aliquibus regnis in oppositum sunt dispensabilia: & non solum cum excellentèr idoneis, sed & cum mediocribus dispensant, hoc est habilitant* (*a*). Hęc Joannes Major, qui etiam paulò ante improbaverat onus, adjectum aliquibus beneficiis, ut solis Conterraneis conferantur, quamquàm quoad hoc alicubi contrarium observetur, ut in diœcesibus Palentinâ, Calaguritanâ, Legionensi, & Burgensi (*b*), & si quæ alia sunt similia loca, vel ex peculiari fundatorum dispositione, vel ex privilegio Apostolico, justis de causis concesso. Sententia ergò Majoris est, quod locus naturalitatis Clericorum nihil eis obstet, quoad acquirenda ecclesiastica beneficia; & quod sivè Clericus de uno Regno sit, sive de altero; liber illi pateat accessus ubilibet ad ecclesiastica beneficia, non obstantibus quibuslibet statutis in contrarium, quæ si laica sunt, non afficiunt, (ex defectu jurisdictionis, quâ carent Principes temporales decernendi de rebus spiritualibus: eisque sufficere debet moderari ea, quæ regimen sæculare concernunt, relinquendo dispositionem ecclesiasticarum rerum superioribus ecclesiasticis: qui non minorem habent potestatem in suâ ditione, prò sacris rebus regulandis, quàm ibidem habeat superior sęcularis prò solis rebus temporalibus dirigendis). Et quatenus etiam afficerent, ea dispensabilia esse Joannes Major, superius memoratus pronuntiat, favore Clericorum, undecumque venientium, qui majori idoneitate præpollent. Quæ sanè major idoneitas ab eo discutienda est, & definienda, ad quem spectat beneficia conferre, vel ad ea nominare: non ad singulos, & neque ad omnes de plebe, de civitate, vel de populo, quos plerumque latent qualitates, meritum, vel demeritum ingerentes, quæ Superioribus innotescunt, & ideò de justitiâ prælectionis hujus, vel illius, indigenę, vel extranei ad beneficium, in casibus practicis judicium rectum, & adequatum dare non possunt.

(a) *Jo. Major. in 4. dist. 24. quæst. 9.*

(b) *Azor. p. 2. l. 6. cap. 4. qu. 25. Riccius prax. for. Eccles. p. 3. res. 275 n. 3. Salon. 2. 2. qu 63. art. 2. controv. 3 in fine.*

5. *Dominicus Bannes* Mondragonensis Hispanus, Ordinis Prędicatorum, excellens doctor Salmanticensis, & multis clarus operibus typis datis (*c*), proponit sibi

(c) *Possevin. Appar. Sacr. in Dominico Bannes.*

bi dubium: Utrum distribuentes beneficia peccent mortalitèr, non aligendo digniorem; & prò parte negativâ varias rationes adducendo, per modum arguendi, hanc quoque quarto loco allegat: *sequeretur quod illæ leges, quæ præcipiunt ministrum fore eligendum de gremio solum unius Ecclesiæ, aut oppidi, essent iniquæ; consequens est contra communem usum, approbatum à Summis Pontificibus, ergò &c. Sequela patet, quia sæpè in tali Ecclesiâ, aut oppido non est minister dignus, at vero extrà ipsam digniores reperiuntur* (a). Indè positâ conclusione, quod eligere dignum, prætermisso digniore, est peccatum mortale ex suo genere (b); objectis respondet, atque argumentum superiùs allegatum, ità dissoluit: *Ad quartum respondetur, quod Joannes Major in 4. dist. 24. qu. 8. & 9. tenet hujusmodi leges, quæ determinant electiones ad certum locum, aut Ecclesiam, non esse justas, nec ferendas: Et præter argumentum factum, confirmat suam sententiam ex cap. ad decorem de Institutionibus, ubi Innocentius III. reprehendit Patriarcham Constantinopolitanum, eo quod omnia beneficia Ecclesiæ Constantinopolitanæ distribueret Venetis: & ideò præcipit, ut in Ecclesiis illis eligantur, & præficiantur literati, & magis idonei, undecumque originem duxerint: & adducit illud, quod habetur Actuum 10. nam in omni gente, qui facit justitiam acceptus est illi.*

(a) Bannes in 2. 2. D. Thom. qu. 63. art. 2. dub. 3. § quinto f. 156
(b) Idem loc. cit. concl. 2.

6. *Nihilominus sententia opposita communis est: quam docet Divus Thomas hic ad quartum, & videndus est Soto ubi suprà, ante decimam conclusionem, & Covarru: & ratio D. Thomæ hoc convincit, quià regularitèr loquendo, electi de gremio Ecclesiæ magis diligunt illam, magisque resident: & hoc adeò verum est, ut oppositum non sinè temeritate dicatur, & ità istæ leges consuetudine à tempore nascentis Ecclesiæ, & decretis Pontificum approbatæ sunt. Colligitur hæc veritas Deuteron. 17. Non poteris eligere alterius gentis hominem in Regem, & qui non sit frater tuus. Vide Divum Hieronymum super illud Oseæ 2. Dabo eis vinitores ex eodem loco. Ubi per vinitores intelliguntur Apostoli. Et eadem ratione communitèr Sancti dicunt, quod Christus elegerit ex sibi consanguineis, & notis in Apostolos. Quarè ad Argumentum factum respondetur, quod nunquam licebit eligere indignum, etiamsi hujusmodi leges existant, quæ determinant eligendos ad certum locum. Quod si non fuerint digni in tali loco, vel Ecclesiâ, suspendatur electio, vel saltèm de licentiâ Episcopi, aut Pontificis, si opus fuerit, eligatur prò eâ vice extrà gremium, qui dignus habeatur. Nec inconvenit ad æquitatem istarum legum, quod alii extrà Ecclesiam illam digniores existant: nàm proptèr rationes suprà dictas digniores reputantur, qui sunt intrà gremium Ecclesiæ ejusdem, licèt non abundent scientiâ, & industriâ; quià hoc compensant dilectione, & residentiâ, quibus maximè Ecclesia solet augeri.*

7. *Ad caput illud Innocen. respondetur, quod ideò reprehenditur Patriarcha ille, quià cum illic non essent hujusmodi leges, dispensabat beneficia solum Venetis, omittendo digniores Constantinopolitanos, & etiam quià pollicitus fuerat se hoc facturum, quandò electus est, ut patet ex verbis extremi illius capitis. Veruntamèn circa hujusmodi leges nota primò, quod non debent condi frequentèr. Alias communia beneficia, quasi ad jus hæreditarium reducerentur, & desidiosi efficerentur eligendi: eo quod jàm esset lege firmatum, qui deberent eligi in hac, vel in illâ Ecclesiâ. Secundò nota, quod rationes D. Thomæ sufficentèr honestant hujusmodi leges absolutè loquendo: nihilominùs tamèn aliæ causæ particulares exquirendæ sunt à confirmatoribus istarum legum, ut justè, & prudentèr ferantur, alioquin esset justum prò omnibus Ecclesiis, & populis eas dare leges: siquidem omnes possent dicere, eligo meos, quià magis diligunt suam Ecclesiam, magisque resident. Causæ ergò, quæ particularitèr requirendæ sunt, tales debent esse, videlicèt, quod in Ecclesiâ abundent sapientes, aut quod experientiâ compertum sit, quod extranei in tali Ecclesiâ, vel Oppido solum curant expilare subditos, vel quod ex talibus legibus excitentur de facto ad studia colenda naturales: qui aliàs desides existerent, & ignari.*

8. *Pos-*

8. *Possemus disputare in præsenti, an sicut leges de eligendo solum de gremio hujus Ecclesiæ justę sunt; ità etiam licitè, & sinè vitio acceptionis personarum possint esse leges, de non eligendo de istâ Ecclesiâ, aut de Conventu illo, vel intra tale tempus, ut post quadriennium transactum, qualitèr solent esse apud religiosos: & idem dubium est de alternativis. Respondetur nihilominùs brevitèr, quod istæ leges possunt honestari ex fine supervenienti, maximè proptèr bonum pacis. Veruntamèn rarò concedendæ sunt: quià bonum pacis, & virtutis commodius servatur, & consequitur eligendo digniores quoscumque, & à quocumque loco existant. Et quidem multi ambitiosi lites fingunt, aut excitant, ut in eas leges superiores inducant, & sibi arripiant ex lege alternante, quod alioquin indigni, aut minùs digni non consequentur. Quod maximè advertant legislatores, præsertim in officiis supremis, ad quæ dignè suscipienda vix potest unus, aut altèr inveniri (a).*

9. Attendat hìc Lector multa, nempè quod ex doctrinâ Bannes, lex restringens electionem ad solos Clericos de gremio, vel de tali loco, non est lex universalis, sed particularium tantummodo Ecclesiarum: & non omnium, sed aliquarum solummodò: & hæc debet esse approbata à Romano Pontifice. Quę lex quia non erat in Ecclesiâ Constantinopolitanâ, ideò dicit carptum fuisse à Papâ Thomam Patriarcham, eo quod beneficia ecclesiastica non nisi Venetis largiretur. Impugnat verò Bannes Joannem Majorem, sed immeritò, quia Major improbat hujusmodi leges, non absolutè, sed uti à Pontifice non approbatas, vel tamquàm à laicis constitutas: & ideò eas injustas esse pronunciat: in quo sensu etiam Dominicum Bannes convenire dubium non est. Qui prætereà subjungit, quod etiam si leges illæ, prò Ecclesiis particularibus approbatæ sint à Romano Pontifice, & uti tales, absolutè loquendo, validæ sint, & justæ, proùt eas reputat S. Thomas; nihilominùs alię causæ particulares concurrere possunt, quę reddant eas injustas, & ideò monet illos, ad quos spectat hasce leges confirmare, ut cautè procedant: ne scilicet eas sinè magnâ maturitate approbent, ut non plus obsint, quam possint, quia facillimè locum dant vitio acceptionis personarum, quod omninò longè debet esse à dispensatione rerum ecclesiasticarum.

10. Deindè subjungit, quod aliâ lege prohibere, nè eligantur Clerici de istâ, vel illâ Ecclesiâ, quamquam aliquandò cohonestari possit ex fine; tamèn generalitèr deviat à justitiâ, & in vitium acceptionis personarum impingit: *quia bonum pacis, & virtutis cummodius servatur, & consequitur, eligendo digniores quoscumque, & à quocumque loco existant*: præsertim ad evitandas lites, quas ambitiosi excitare solent, ad arripienda beneficia, quorum alioquin, vel indigni, vel minùs digni essent (*b*). Tota ergò doctrina Bannes, attentè considerata, & proùt est in sè sumpta, pugnat adversùs Contradictores, nisi hi probent, quod in Ecclesiis Regni Neapolitani sit lex, à Pontifice Romano approbata, quæ caveat, ut electio ad beneficia restringi debeat ad solos Clericos de gremio Ecclesiæ vacantis, vel de toto Regno, exclusis Clericis Romanæ Ecclesię, vel cujuscumque alterius loci, ex quo nolint assumi Clericos ad beneficia. Hoc autèm certè nunquàm probabunt, quià nunquàm hæc lex fuit in rerum naturâ; sed potiùs apud ipsos lex est manifestè in contrarium, quià à principio Ecclesiæ, usque ad hanc ætatem, sempèr in singulis Ecclesiis totiùs Regni Neapolitani, patuit extraneis aditus ad ecclesiastica beneficia, ut notum est, & nos etiam in decursu præsentis operis individualitèr ostendemus (*c*).

11. *Dominicus Soto* Segobiensis, Lector Salamantinus, & Regis Hispaniæ Confessarius, Doctor egregius, cujus nomen, & scientia in Concilio Tridentino magnum plausum habuit, & honorem, eandem quęstionem promovet de acceptione personarum in dispensatione beneficiorum: statuitque nono loco istam conclusionem: *quoàd culpam in foro conscientiæ, & poli, præceptnm est eligere digniorem*; quam probat variis rationibus (*d*). Tùm dissolvit argumenta in contrarium, quorum unum est hoc: *Arguitur ex cap. Monasterium* 16. *qu.* 7. *quo habe-*

(a) *Bannes* 2. 2. *qu.* 63. *ar.* 1. *dub.* 3. *§. ad* 4. *f.* 159.

(b) *Bannes ubi supr. §. possemus, & seq.*

(c) *Vide infrà in hoc tomo à Capit.* 25. *usque ad finem.*

(d) *Soto de just. & jur. l.* 3. *qu.* 6. *ar.* 2. *Conel.* 9.

habetur, quod ubi quis Dominus instituerit Oratorium, vel Capellaniam, possit cuicumque presbytero dare. Arguitur ergò. Potest quis eâ lege Sacerdotium instituere, ut solis suis agnatis, aliisve designatæ prosapiæ, in perpetuum obveniat: nàm quicumque quorumlibet bonorum Dominus potest ea prò suo libito dispensare; ergò tali casu non est necessarium, imò non licet digniorem exquirere. Sunt qui dicant, etiam in tali casu inquirendos esse digniores, si opus fuerit, extrà illam familiam; attamèn & usus, & ratio in contrarium reclamant, satis enim est intèr illos designatos, & vocatos præstantiorem eligere: nisi unus sit tantùm, ut puta sanguine proximus appellatus. Nàm cum tali institutori, ac fundatori non incumbat munere suo, & officio distributionem facere, & illa sint sua bona, non adstringitur rationem habere dignioris.

12. Indè duas addit limitationes, dicens: *Prius, quod si qui designatus est, fuerit omninò indignus, alius substituendus venit, quià nemo, neque de substantiâ suâ potest Sacerdotium contrà naturale jus, ac divinum creare. Secundum est, quod si institutio illa adnexam habeat curam aliquam animarum, vel gubernationem; tunc iniquissima est, & non ferenda, quatenùs obstiterit, ut dignior eligatur. Ut si quis proventibus suis Monasterium fundaret, eo vinculo, ut Prior, vel Abbatissa non nisi ex suo genere, aut patriâ crearetur, non est in contumeliam evangelii lex illa servanda* (a). Vidè quomodò iniusta est, & iniqua lex, privatâ auctoritate facta, etiam in dotatione beneficii Curati, quæ arctet ipsius beneficii collationem, ad aliquas solas personas unius patriæ, vel familiæ, quatenùs obsistit, nè dignior eligatur: dignior inquam, non respectivè, sed formalitèr, & in sè: digniorque, ac prò tali reputandus, non à populo, vel à plebe, sivè ab otiosis, vel captiosis hominibus, sed à Superiore, & Collatore, qui consideratis considerandis, dijudicet, an ad tale, vel tale beneficium curatum vacans, in actu practico, dignior sit habendus iste, vel ille. Quod si verum est in beneficiis erectis peculiari dote, ex bonis particularibus, ei à laico institutore assignatis; multò magis verum est in beneficiis ecclesiasticis, quæ sunt ex communibus Ecclesiæ bonis dotata.

13. Prosequitur sermonem Soto, & adjungit: *Enascitur hic præterèà dubium de beneficiis patrimonialibus, ad quę non recipiuntur nisi cives, vel qui indè sunt oriundi; videtur enim sententiæ nonæ conclusionis derogare: siquidem possent pręstantiores aliundè quandoquè acciri. Respondetur leges illas æquissimas esse, quas utinam de beneficiis saltèm paræcialibus, quibus annexa est animarum cura, ubique sanciret Ecclesia, quemadmodùm & in Concilio Tridentino, summo omnium consensu, mè præsente consultabatur. Nàm ut modò dicebam, non parvi æstimandus est ingenitus amor, quem quisque ad nativum solum habet &c.* (b). Introducit Soto præsens dubium intuitu ad quędam beneficia, superius memorata, Ecclesiæ Burgensis, Palentinæ, Legionensis, & Calaguritanę in Hispaniâ (c), quæ prò patrimonialibus considerantur, & non nisi diœcesanis conferri solent, hocque non populi arbitrio, vel laicali lege, sed ex privilegio Apostolico, immemorabilem consuetudinem roborante, uti testatur Covarruvias (d). Quod privilegium non facit legem, aliis Regnis, provinciis, urbibus, & Ecclesiis communicabilem. Privilegia etenim sunt leges particulares (e): & ideò privilegia dicuntur quià à communi jure discedunt (f).

14. Ex doctrinâ ergò Soti plura discimus, & primò, quod omnia ecclesiastica beneficia non sunt pàtrimonialia: sed aliqua tantum, & in diœcesibus limitatis; hæcque ibi, non alibi sunt necessario indigenis conferenda. Secundò quod in generali Tridentinâ Synodo consultatum fuit, ut omnia totius mundi beneficia fierent patrimonialia, ad hoc ut solis locorum incolis essent danda, sed nihil supereâ rè fuit conclusum. Tertiò quod satis esset si lex patrimonialitatis beneficiorum, exclusiva extraneorum, ad sola beneficia, curam animarum habentia, se extenderet, cæteris, sivè residentialibus, sivè merè simplicibus in suo primævo esse

(a) *Soto ubi supr. ad 3. argum.*

(b) *Soto loc. cit post. 3. argum*

(c) *Alosius Riccius prax. fori Eccles. part. 3. resol. 275. num. 3. Azorius justit. moral part. 2. lib. 6 cap. 4. quæst. 25. Salonius 2. 2. qu. 63. art. 2. Controver. 3. in fin.*

(d) *Covar. pract. quæs. c. 37. num. 3. §. olim.*

(e) *Azor. inst mor. p. 1. l. 5 c 32 qu. 1. Barbos. in Tit. de privil nu. 5. & in cap. sanè 9. num. 10 eod. tit. lib. 5. Abb in cap olim. num. 7 de verb sign.*

(f) *Sylvest. V. Privilegium Barbos in c. Abbate 25. num. 4 & 5. de verber. signif.*

esse relictis. Quartò quod lex arctativa collationis beneficiorum ad solos indigenas, non potest fieri ab ullâ potestate sæculari, sed à solâ *Ecclesiâ*, & consequenter, vel à Patribus in Concilio generali congregatis, vel à Summo Pontifice, Ecclesiæ Capite. Quintò quod legem illam uti suprà arctativam, & exclusivam extraneorum, Concilium Tridentinum non fecit, sed solum Sotus cum aliis optabant, ut eam faceret. Oportet ergò quod Contradictores ostendant fuisse post illa tempora aliquod Concilium, vel aliquem Papam, qui talem legem ediderit, vel universalem per totâ Ecclesiâ, vel particularem prò cunctis Ecclesiis illorum Regni, & tunc rationabilissimè Clericos extraneos ab ejusdem Regni beneficiis excludent.

15. Pergit posteà Sotus ad dissolvenda argumenta, quę sibi proposuerat in contrarium: & ad quartum objectum, *quod in supremâ electione Pontificis Maximi jàm pridem usus inoleuit, ut nemo nisi à Reverend. Cardinalibus assumatur, cum tamèn possent quandoque extrà illum ordinem alii disquiri, quorum fortè electio gratior Deo esset, & acceptior;* Respondet inquam ità. *Nunquàm rumorem illum persuadere mihi potui, videlicèt statutum illis esse, non posse de igere, nisi ex suo gremio. Et tamèn ab ipsis Dominis Cardinalibus audivi, falsum esse. Enim verò quod activas voces, ad ipsum Sacrum Senatum Ecclesia retulerit, decentissima ratio persuasit 23. dist. can. in nomine Domini, & can. licèt, extrà de elect., & cap. ubi periculum eo lib. 6. videlicèt nè tantus Episcoporum cœtus à remotissimis regionibus Romam ed eligendum Papam cogeretur. Attamèn cum tanti referat optimum Episcoporum orbis ad summam sedem evehere, quod intrà paucos urbis passiva electio coerceatur; licèt sit credibile intèr eos nunquam desore dignum, certè sinceritas evangelica non permittit. Undè in eo cap. in nomine Domini, si in Romanâ Ecclesiâ non inveniatur idoneus, ex aliâ sumi jubetur* (*a*). Diximus autèm pluries, neminemque latet, quod Summus Pontificatus, uti præcipuus orbis Episcopatus, quatenùs Papa dicitur Episcopus Episcoporum (*b*), est etiam primum, & præcipuum totius Christianitatis ecclesiasticum beneficium (*c*). Et ità arguendo à majori ad minus, à quo deducitur optimum argumentum (*d*); Si secundum Sotum, & secundum alios quoque, de quibus infrà (*e*), nulla est lex, quæ coerceat electionem passivam Summi Pontificatus ad solos Clericos de gremio Ecclesię Romanę; nulla quoque lex erit, quę restringat electionem passivam cæterorum beneficiorum ad Clericos de gremio, sive de illa Regione, in quâ situm est beneficium.

(a) *Soto de just. & jur. l. 3. qu. 6. ar. 2. post. ad 9. argum.*

(b) Cap. *Novatianus 7. qu. 1. cap. loquitur 24 qu. 1. Paris de resignat. l. 3. qu. 7. num. 110.*

(c) *DD. ap. Barbos. Jur. Eccl. Univ. l. 3. cap. 4 num 47.*

(d) *Vid jura & DD. apud Barbos. tract. var. loc. 67.*

(e) *Vide Aragonium & Suarez, mox citandos.*

16. *Petrus Aragonius* eminens Theologus Accademiæ Salmanticensis, quædam non contemnenda profert, sententiæ, quam defendimus, consentanea. Scribit ergò: *Jure communi videtur approbari consuetudo, de non eligendis extraneis ab eâ Ecclesiâ, cujus est beneficium, ut constat ex epistolâ 2. Cælestini Papæ ad Episcopos Galliæ cap. 5. & ex Beato Leone epist. 82. cap. 5. & ex B. Gregorio, ut habetur in cap. nec emeritis, & in cap. nullus invitis, & in cap. obitum 61. dist. ubi habetur, quod non ordinetur Episcopus extraneus, quandò ex Clericis ejusdem Ecclesiæ reperitur aliquis dignus. Specialitèr etiàm habetur hoc ipsum in cap. in nomine Domini 23. dist. de electione Summi Pontificis: ubi dicitur quod solum is eligatur ex Clericis Romanę Ecclesiæ. Imo in cap. oportebat, & in cap. nullus 79. dist. expressè dicitur, quod nemo promoveatur ad Pontificatum, nisi ex Cardinalium Collegio, si ibi fuerit repertus aliquis idoneus &c. Verum est quod ista decreta non ità obligant Cardinales, ut ex rationabili causâ, non possint eligere in Pontificem aliquem non Cardinalem, uti sæpè fuit factum.* Hæc ille (*f*). Totam ergò vim obligarionis eligendi beneficiarium de Clero Ecclesiæ vacantis collocat hic Auctor super canonibus, ab eo citatis, uti consuetudine roboratis, & sic tacitè significat, quod ubi consuetudo deest, quæ observantiam retineat illorum canonum (prout de facto ubilibet deficit, præterquàm in Germaniâ, quoad solos Episcopatus, & Abbatias, per viam electionis canonicæ dispensandas, non tamen conferendas necessario Clericis de gremio ipsius Eccle-

(f) *Aragon in 2. 2. D Thomæ qu. 63. ar. 2. §. 2. conclusio.*

Ecclesiæ, neque de peculiari aliquâ Diœcesi, vel Provinciâ) deficit etiam debitum electionis de gremio, & sic nulla inde probatur obligatio deferendi sacras præbendas solis indigenis.

17. Et quod præfata canonum dispositio non sit pręceptiva, sed directiva, & uti talem eam censeat Aragonius, patet ex illius verbis, ubi exemplum de Pontifice interserit. Primum enim, & supremum beneficium ecclesiasticum, quod sit in orbe terrarum, prouti mox innuimus est Summus Pontificatus (*a*). Porrò Papam præcipiunt canones, de eo individualitèr eloquentes, & ab ipso Aragonio mox citati, ut non nisi ex Clero Romano, sive de Cardinalium Collegio deligatur. Et tamen sępè sæpius extrà Collegium electus est. Sic Clemens II. ex Episcopo Bambergensi: Damasius II. ex Episcopo Brixinensi: Leo IX. ex Episcopo Tullensi, Nicolaus II. ex Episcopo Florentino: Alexander II. ex Episcopo Lucensi: Cælestinus II. ex Archiepiscopo Viennensi: Sylvester II. ex Archiepiscopo Ravennate: Eugenius III. ex Abbate S. Anastasii extrà Romam: Urbanus IV. ex Patriarchâ Hierosolymitano: Gregorius X. ex Archidiacono Leodiensi: Cælestinus V. ex Eremitâ Isferniensi: Clemens V. ex Archiepiscopo Burdegalensi: Urbanus V. ex Abbate S. Victoris Masiliensis: Urbanus VI. ex Archiepiscopo Barensi (*b*). Hi omnes extrà Cardinalium Collegium electi sunt: nec quisquam eorum electionem de invaliditate impugnavit, eo quod essent Galli, Samnites, Neapolitani, Allobroges, Etrusci &c. & à Romano Clero, atque à Cardinalium Collegio prorsùs extranei. Quorum tamèn electio illicò fuisset invalida, si necessariò beneficia fuissent solis indigenis conferenda. A supremo igitùr beneficio Summi Pontificatus ad alia inferiora, per legitimam consequentiam, ducatur ratiocinium, & fatendum erit ex mente Aragonii, quod quemadmodùm beneficium Romani Pontificatus, licitè potuit pluries extraneis deferri; ità etiàm, & multò magis, id fieri potest de beneficiis ordinis inferioris. Non enim est ulla ratio, quæ incapaces reddat extraneos beneficiorum ordinis inferioris, sive minoris momenti; si usque ad Summum Pontificatum Ecclesiæ Dei, virtute duce, comite fortunâ, libere, ac licitè valent pervenire, ac multotiès promoti sunt.

(a) *Laymin. l. 4. tr. 2. cap. 4. n. 4 Mart. de jurisd. p. 2. c. 39. n. 1*

(b) Ciacon. Panvin. *Joannes. Platina, Forest. & alii de Roman. Pontif.*

18. *Franciscus Suarez*, Theologus consummatissimus Accademiæ Conimbricensis, in opere de triplici virtute Theologicâ, sic eloquitur: *Quæret ultimò aliquis, an electus* ad Papatum *debeat necessariò esse de numero Cardinalium? Constat quidem non fuisse id per sè necessarium; attamèn usus Ecclesiæ ità habet, ac fieri oportet, ut dixit Stephanus Papa cum Concilio in cap. oportebat, & cap. nullus dist. 79. Nihilominus crediderim si aliquis extrà Collegium Cardinalium legitimè eligeretur; electionem fore ratam, & firmam, quià non videò quo jure ità revocata sit electio passiva ad personas Cardinalium, ut alias nulla sit habenda.* Hęc Suarez (*c*). Idipsum, nempè quod si eligeretur in Papam extraneus, à gremio Cardinalium, valida foret electio, disertis verbis tenuerunt ex Theologis pratèr *Sotum de just. & jur. lib. 3. quæst. 6. art. 1. ad 4. argum. Azorius par. 2. lib. 4. cap. 5. quæst. 6. Diana par. 5. tr. 2. res. 63. §. Sed si aliquis, cum aliis ab eo allegatis.* Et ex Canonistis *Barbos. in cap. oportebat dist. 79. Hieronymus Campanilus in Divers. jur. can. rubr. 7. cap. 6. n. 71. Castellin. de election. c. 10. Isidorus Mosconius de Majest. milit. Ecclesiæ l. 1. cap. 3.* qui intèr cætera hæc habet, quod non solum de numero Cardinalium investigandus est idoneus, sed ex omnium fidelium congregatione magis idoneus est assumendus, ut retulerunt Peleg. lib. 2. cap. 10. August. de Ancon. quæst. 3. art. 6. Franc. in dict. cap. ubi periculum §. prætereà de elect. Florent. 3. part. tit. 21. cap. 2. §. 7. *Hoc ad evitandum acceptionem personarum &c.* & infrà: *Præferendus est unus de numero Cardinalium cęteris non Cardinalibus, quià Cardinalium status judicatur aptior, & peritior in regimine Ecclesiæ &c. Propterea omnibus aliis antenonendi sunt ex debito honestatis: ex debito autèm consilii non est repellendus qui dignior, & aptior extrà Collegium reperiretur.*

(c) *Suar. de fid. disp. 10. sec. 4. n. 19*

19. Suarez ergò cum aliis, tùm Theologis, tùm Canonistis mox citatis, in-

câ

eâ sunt sententiâ, quod Summus Pontifex licitè possit extrà Romanæ Ecclesiæ gremium assumi, nec nisi ad honestatem spectet, quod de ipsius Clero eligatur. Itàque recurrit argumentum paulò antè ex Aragonio propositum, quod si supremum, & maximum totius Ecclesię beneficium, quale est Summus Pontificatus, licitè, & liberè valet nedùm indigenis, sed etiam extraneis deferri; nescimus quarè hac libertate potiri non possint beneficia ordinis inferioris, in quibus nec minima ratio concurrit, Clericum de gremio Ecclesiæ deposcens, quæ cum rationibus, idipsum in Pontifice postulantibus, possit legitimè coæquari. Si (non obstantibus tot, & tantis canonibus, electionem Episcoporum, & individuè Summi Pontificis, ex solis Clericis de gremio Ecclesiarum fieri peroptantibus, quià forma electionis jàm recessit ab aulâ (*a*), nec ulla est lex pręceptiva, electionem passivam ad solos Clericos de gremio coarctans) dicit Suarez, sè non videre quo jure electio Pontificis sit ad solos Cardinales, qui gremium Romanę Ecclesiæ constituunt, revocata; quid dicemus de inferioribus beneficiis? Qui alia desiderat ex Suarez, videat à se ipso ejusdem opera: nec enim necessarium est hic omnia, quę de extraneorum admissione protulit, aggregare: satisque nobis est ea memorasse, quæ opportunè ad materiam Summi Pontificatus, ad quam ex pręcedentibus Auctoribus noster sermo diffluxerat, ipse quoque docto suo eloquio peroravit.

(a) *Garcia de benef. p.4.c.1.n.11*

20. *Sylvester Prieras* Pedemontanus, ordinis Prædicatorum, Theologus nominatissimus, qui hoc Sæculo Decimosexto florebat, & à Bellarmino intèr Scriptores ecclesiasticos aggregatur (*b*), in suâ Summâ, quæ Sylvestrina communitèr appellatur, ad rem nostram hæc profert: *Peregrini Clerici secundum Ray. large appellari possunt omnes, qui non sunt de Episcopatu Ordinatis, quià nullus talis, sive Clericus, sive Laicus potest recipi à tali Episcopo ad dignitatem, vel ordines, vel alia ecclesiastica Sacramenta dist. 71. per totum, & specialitèr in cap. primatus extr. de paroc. c. 2. & 3. Institui tamèn possunt in Ecclesiis extranei per Abbates, & inferiores Prælatos de mandato ipsius Episcopi* (*c*). Si alienigenæ institui possunt in beneficiis Episcopi loci, à quo sunt origine extranei; jàm inibi licitè valent ecclesiastica consequi beneficia: neque hęc solis indigenis ex justitiâ, & obligatione sunt debita. Quę sanè beneficia, sive per viam plenæ collationis, sive institutionis, sive alitèr dispensentur; & sive ab Episcopo, sive ab Abbate, sive ab alio ordinario, vel delegato beneficiorum largitore tradantur; semper eorum provisio est largitio ecclesiastici beneficii; à legitimò illius administratore facta, & ad favorem, tàm indigenarum, quàm extraneorum communicata.

(b) *Bellarm. de Script. Eccl. in Sylvester Prieras.*

(c) *Sylvest. V. peregrinus in princip.*

21. *Martinus ab Azpilcueta*, Navarrus vulgò appellatus, ordinis Canonicorum Regularium Lateranensium, & ipse quoque inter Scriptores ecclesiasticos recensitus (*d*), in titulo de electione sic ait: *Præsuppono primò, quod electio Prælati jure communi non est necessariò facienda de aliquo, qui sit de Collegio electorum, ad hoc ut valeat: quoniam licet honestiùs, & sanctiùs sit eligere aliquem de Collegio, quam extraneum, juxtà cap. nullus invitis, & cap. obitum 61. dist. & alia similia; electio tamen facta de extraneo idoneo à toto Collegio, vel à majori ejus parte, valet, ut satis efficacitèr probat capit. cum intèr canonicos, quorum opinionem sequuntur Innocentius, Hostiensis, Panormitanus, & communis ibidem, eamque usus Ecclesiæ servat* (*e*). Grata erit auctoritas hujus Doctoris Contradictoribus, quoniam ipsi, torquentes ejusdem doctrinam, in alio proposito, adversùs nostram sententiam, illam exaggerant, & magnificiunt. Sed ab hoc punctuali ejus dictatu convincuntur, quod nedum non est de jure divino, naturali, & humano electio beneficiariorum de gremio Ecclesię, vel ex indigenis, ut ipsi comminiscuntur; sed imò hæc nullo jure est præceptiva: validaque prorsus, & licita, est extraneorum electio.

(d) *Bellarm. de Script. Eccl. in Martin. Navar.*

(e) *Navar. Consil. 6 de elect. n. 1. Vol. 1.*

22. *Michael Salonius*, Ordinis S. Augustini, Academiæ Valentinę Doctor, & Lector, qui & ipse claruit Sæculo Christi Decimosexto, in suis controversiis de justitiâ, & jure, explicans doctrinam D. Thomæ Aquinatis, movet quæstionem, sit

sitnè optimum, quod præcipitur in aliquibus Ecclesiis, nè beneficia aliis conferantur, quam naturalibus illarum Ecclesiarum. Et respondet: *In quibusdam Ecclesiis, ut Palentinâ, Burgensi, & Legionensi, & modò in hac nostrâ Valentinâ ex constitutione D. N. Sixti V. beneficia solis naturalibus ejusdem diœcesis, vel Regni conferuntur, eligendo digniorem ex ipsis, nullâ factâ comparatione ad alios digniores extraneos. An hoc rectè fiat videndum est. Major. in 4. dist. 24. qu. 3. ad 1. quem sequuntur nonnulli Canonistæ, videtur condemnare istas constitutiones* (*a*): allegatque prò rationibus primò celebrem reprehensionem Innocentii PP. III. factam Thomæ Patriarchæ Constantinopolitano (*b*). Secundò textum Scripturæ dicentis, quod in omni gente, qui facit justitiam, acceptus est Deo (*c*). Tertiò, quod hæc videtur esse quædam successio hæreditaria in beneficiis, & quod ex D. Gregorio in præbendis, non est habenda ratio patriæ, vel nationis, sed virtutis, & meritorum (*d*).

(a) *Salon. in 2. 2. D. Thomæ qu. 63. art. 2. Controv. 3. in fin.*
(b) *Cap. ad decorem 5. de Instit.*
(c) *Actor. 10. c. 35.*
(d) *Cap. Nos qu. distint. 40.*

23. Tùm Salonius subjungit. *Divus autem Thomas, ad quartum, approbat has constitutiones, & hanc consuetudinem aliquarum Ecclesiarum, quem sequutus Soto lib. 4. de just. quæst. 6. art. 2. antè 10. concl. art. Utinam in Ecclesiâ essent tales constitutiones, sicut in Concilio, ait Tridentino mè præsente tractabatur. Tractabatur autem ad petitionem reverendissimi, & Sanctissimi Patris Thomæ à Villanovâ Archiepiscopi Valentini, ut constat ex nostro opusculo de vitâ ipsius lib. 2. cap. 1.* Alibi legibus hanc petitionem à quibusdam Gallis Episcopis profluxisse. Adhæret autèm Salonius opinioni D. Thomæ, hasque constitutiones licitas esse consentit, & meritò, quia à Sede Apostolicâ, vel editas, vel approbatas. Nàm quoad Valentinos, certum est, legem vetantem, nè beneficia illius Regionis Clericis extraneis conferantur, esse Sixti Papæ V. (*e*): quæ etiam non excludit cunctos extraneos, sed illos solos locorum, in quibus viceversâ Valentini excluduntur ab ecclesiasticis beneficiis. Rursùs illa lex, sive privilegium, locum non habet quoàd beneficia ordinis Episcopalis: & sic lex illa partim favet, partimque obsistit extraneis. De exclusione quoque extraneorum, quæ fit in diœcesibus Legionensi, Palentinâ, & Burgensi, suprà ostendimus illam provenire à Sedis Apostolicæ approbatione (*f*).

(e) *Sixt. V. Const. 64*
(f) *Covarruv. pract. qu. c. 35 n. 3. 6. olim Vid. supr. in isto cap. n. 13.*

24. Intantum ergo Solonius adhæret opinioni justificanti exclusionem extraneorum, rationesque adducit prò illâ, & objecta in contrarium dissoluit, inquantum exclusio ipsa sit auctoritate Pontificis: adeòque Solonius ostendit, legem exclusivam extraneorum, non esse generalem, sed particularem, ad aliqua tantum loca restrictam, & patefacit, quod Concilium Tridentinum, tametsi consultaretur prò hac lege universalitèr edendâ, eam nihilominùs noluit sancire. Justam demùm esse demonstrat exclusionem extraneorum à beneficiis, sed solum in iis locis, quibus adest Apostolicum privilegium, eandem justificans exclusionem. In quo & nos convenimus, & manus victas Contradictoribus damus; & eisdem officia nostra, lingua nostram, calamum nostrum, qualiacumque sint, exhibemus, prò tuitione illorum jurium; quoties in propatulo ponant, edantque privilegia, si quæ habent Apostolica, vel à Romanâ Sede approbata, caventia nè in eorum Regno quisquam extraneus valeat beneficia sacra adipisci. Sed quia in Regno Neapolitano hæc lex Pontificia, hoc privilegium Apostolicum, cunctas illius Regni complectens Ecclesias, nec est, nec unquam fuit, nisi prò Ecclesiâ Hysdruntinâ, & prò illâ Terrę Fluminis morum in Calabriâ (*g*), & si quæ aliæ sunt, simili diplomate peculiaritèr communitæ; Salonii autem doctrina solis favet habentibus indultum Apostolicum; hinc fit, quod in sententiâ hujus Auctoris, extranei licitè non valent à beneficiis Regni Neapolis universalitèr protelari.

(g) *Vide hic supr. cap. 6. num. 6. & 24.*

25. Progreditur deindè Salonius, & examinat, an expediat mutationes Episcoporum facere, quos constat necessariò, vel à primâ, vel à secundâ Sede esse extraneos: & post quædam allegata motiva pro parte negativâ, ipse adhæret affirmativæ, quia, inquit, *judicant electores sic convenire bono communi, & quantumvis quis dignus sit, non conferatur ei statim Episcopatus major, sed minor, ut*

si in

si in illo optimè se gesserit, promoveatur ad majorem; & hac spe inducatur ad optimè gubernandas oves cujuscumque Ecclesiæ sibi commissæ &c. In his certa regula assignari non potest, sed prudentiæ, & conscientiæ electorum committendum est, ut eligant sicut viderint utilitati Ecclesiæ universalis magis expedire (a). In sententiâ ergò præclari hujus doctoris, extranei ab ecclesiasticis beneficiis non debent excludi, nisi in illis præcisis locis, ubi Apostolicum privilegium illos expellit: & sivè per translationem, sivè alitèr fiat dispositio de beneficiis, totum relinquatur prudentiæ, & conscientiæ electorum, ut hunc, vel illum præficiant, localem, vel extraneum: diœcesanum, vel alundè venientem, quem in actibus practicis magis judicaverint expedire. Adeoquè stat veritas pro debito præficiendi sacris præbendis, etiàm Clericos extraneos, illosque non excludendi, nisi cæteris paribus, & in solis casibus, in quibus dispensatores beneficiorum, rebus benè ponderatis, definiant, ad tale, & tale beneficium tunc vacans, expedire, ut potiùs promoveatur indigena, quàm extraneus.

(a) *Salonius in D. Thom. 2. 2. qu. 63. art. 2. controv. 3. in fin. §. quod si.*

26. *Antonius Cordubensis*, Theologus eminentissimus, Hispanus, Ordinis S. Francisci, qui & ipse hoc Sæculo Decimosexto claruit, hanc doctrinam typis impressit; *damnabile est non communicare cum hac, vel illâ natione jam fideli, eos repellendo à collegiis, & communicationibus, officiis, dignitatibus, & administrationibus publicis, convenientibus communitèr aliis fidelibus Christianis, si id solâ ratione generis, sinè ullâ causâ rationabili fiat* (b). Hancque conclusionem probat pluribus mediis, quorum aliqua subnectemus. *Primò, quià si solâ ratione generis, sinè aliâ causâ rationabili fiat; esset contrà unitatem, & communicationem fraternam evangelicam, sivè christianam in gratiâ evangelicâ. Quod probatur, quià secundum Thomam opusc. 6. de Symbolo, ibi: Credo unam sanctam Ecclesiam, communicatio gratiarum, & donorum ecclesiasticorum, pertinet ad unitatem Ecclesiasticam: nam gratia evangelica, quæ omnibus communis esse debet, non solum includit gratiam gratum facientem, & fidem, & gratias gratis datas, & charitatem; sed & omnia munera, & dona, à Christo, & Ecclesiâ institutâ, ad talem gratiam, & dona Spiritus Sancti in alios diffundenda, & in eâ acquirenda, ut sunt gradus ecclesiastici, sacramenta, & munera omnia ecclesiastica, puta doctoratus, dignitates, beneficia, seù præbendæ, & hujusmodi, & tandèm communicatio in omnibus, in quibus Christiani alias idonei communicant: ità quod solâ ratione generis in his nulla fiat distinctio* (c).

(b) *Anton. Cordubens. l. 1. quæst. 54. concl. 1.*

(c) *Idem loc. cit. §. probatur.*

27. Secundò id probat ex eo, quod initio Ecclesiæ, Judæi ad fidem conversi, errabant, tum existimantes, quod *lex evangelica non erat Gentibus divulganda, neque gentes erant ad eam admittendæ, sed solum Judæi*, tum etiam credentes, *quod de gentilitate ad fidem conversi, non essent recipiendi ad communicationem in lege, & gratiâ evangelicâ, nisi per ipsorum Judæorum, jam ad fidem conversorum, auctoritatem*; errabant, inquam, ait, quià *ratione solâ generis non debet esse ulla differentia in supradictis, sed pacifica, & æqua communicatio intèr omnes regeneratos per baptismum, & in unum corpus Ecclesiæ coadunatos*. Nam in ecclesiasticis, & adud Deum *non est distinctio Judæi, & Græci* (d). *Multi unum Corpus sumus in Christo* (e). *Christus est lapis angularis, faciens utraque unum* (f). Omnes tandem fideles cohèredes sunt, concorporales, & comparticipantes promissiones Dei (g). Hincque factus est murmur Græcorum adversus Hebræos, eo quod in ministerio quotidiano despicerentur viduæ eorum (h), quas auctoritates, inquit, intelligendas esse, nedum de communicatione in fide, charitate, & Sacramentis, sed etiàm in ministeriis, & officiis, & actibus ecclesiasticis, si sint ad ea idonei (i).

(d) *Rom. c. 10. n. 12.*
(e) *Rom. 12. 5.*
(f) *Ephes. 2. 11.*
(g) *Ephes. 3. 6.*
(h) *Actor. 6. 1.*
(i) *Cordub. loc. cit. §. 2. & §. Ideo.*

28. Probat id tertiò Cordubensis ex eo, quod in Concilio Basileensi decretum est, *ut singulis annis die, quâ celebratur anniversarium electionis, seù coronationis Papæ, intrà Missarum solemnia, quidam Cardinalis publicè coram Papâ, intèr alia salubria monita dicat: Non sis acceptor personarum, nec sanguinis, nec*

patriæ

(a) Conc. Basil. sess. 18.

patriæ, nec nationis: omnes filii Dei sunt, & tuæ curæ, & custodiæ commissi (a). Additque: *Quod si dicas, hoc non habere vim Concilii, saltem habet auctoritatem doctissimorum virorum, ibi congregatorum* (b). Quartò id probat auctoritate Nicolai Papæ V. definientis, *eos qui horum generum segregationes faciunt, esse contemptores unitatis Ecclesiasticæ, transgressores salubrium fidei documentorum, seminatores zizaniorum, scandalizatores proximorum, contrarios unitati, & paci Christianæ, errantes à veritate fidei, seminatoresque falsitatis, contrà regulas fidei Christianæ, & contrà Sacram Scripturam &c. Proindè decrevit, quod nulla fiat differentia inter hos, vel illos Christianos, etiàm novitèr ad fidem conversos, ex hac, vel illâ natione, Gentilium, vel Judæorum, in omnibus dignitatibus, & officiis, actibus ecclesiasticis, & sæcularibus, præsentibus, & futuris, sub pœnâ excommunicationis* (c).

(b) Cordub. loc. cit. § tertio in fin.

(c) Cordub. loc. cit. § quarto in fine.

(d) S. Thom. 2. 2. quæst. 39.

29. Quintò id probat, quià secundum D. Thomam (d), *non communicare fideles inter sè in his, quæ ad fidem, & charitatem conducunt, ut sine eis vix fides, aut charitas nutriri, aut custodiri possit; derogat Christianæ unitati: tale autem est non admittere omnes ad publicam, & communem societatem aliorum Christianorum, quia vix potest charitas conservari, aut nutriri intèr eos, qui nolunt communicare in tali communi societate congregationum propter solam diversitatem generis: ergò derogat Christianæ unitati nolle communicare cum eis in prædictis.* Sextò, probat idipsum ex eo, quod secundum D. Thomam (e), cui competit aliquis actus, competit etiàm admitti ad societatem illorum, quæ ordinantur ad illum actum: sed omnibus, à jure non inhabilitatis ad actum religionis, doctoratus, ad beneficia, ad dignitates ecclesiasticas, & sæculares, & hujusmodi societatum, competit actus talium congregationum, officiorum, & dignitatum, quæ sunt communes omnibus Christianis, & respectivè Clericis, undecumque originem habentibus, quippè nullum datur jus præceptivum, illos inhabilitans ad ipsos actus; ergò ex quacumque natione sint Clerici, ad prædicta officia, & beneficia sunt admittendi (f).

(e) S. Thom. contr. impugn. relig. c. 3.

(f) Anton. Cordubens. l. 1. qu. 54. § 5. & 6.

30. Prosequitur idem Cordubensis, advertendo, & inculcando hoc modo. *Notetur quod prædicta omnia intelliguntur, & vera sunt, de muneribus, societatibusque, communibus generalitèr omnibus Christianis, aliàs aptis, & idoneis, qualia sunt dignitates, & munera spiritualia, beneficia ecclesiastica, & universitates, & gradus scholastici, seù literarum, ordines sacri, & officia publica secularia, & alia hujusmodi omnia, quæ secundum jus, & rectam rationem, ad communem Reipublicæ utilitatem, idoneis tamèn, debentur. Nàm ab his nullus repelli licitè potest solà ratione generis, ut dictum est, quià cum illa spiritualia, & ecclesiastica, sint ad animæ salutem ordinata, jam omnibus aliàs idoneis debentur, secundum justitiam distributivam. Secularia autèm publica similitèr omnibus idoneis debentur, ex quo ad bonum publicum ordinantur. Ideò si solâ ratione generis aliqui repellantur, videtur id fieri in odium, & præjudicium eorum, & cum scandalo, & habet speciem mali.*

31. *Secùs autem de aliis muneribus, officiis, dignitatibus, & collegiis, sivè societatibus particularibus ecclesiasticis, sivè sæcularibus, qualia sunt certa quædam collegia, quæ habentur in Universitatibus pro his, vel illis duntaxat de tali natione, aut quædam confraternitates, aut capellaniæ, aut officia regalia prò domo regiâ, & hujusmodi. Nàm ab his repelli possunt hi, vel illi, solâ ratione generis, in quocumque gradu sint, auctoritate legitimâ interveniente: dummodò id aliàs non fiat in odium, aut in injuriam aliorum, ut supradictum est. Et ratio hujus est, quià in his, cum sint particularia, & nulli debita, locus est gratificationi: proindè, nec alicui fit injuria, vel injustitia, nec ulla inest vitiosa personarum acceptio, dùm quis utitur jure suo: liquet enim quod hæc nulli debentur solâ ratione idoneitatis personæ: sicut debentur munera communia Ecclesiastica, & Secularia, quæ ad utilitatem boni communis immediatè ex sè, aut ex naturâ suâ, instituta sunt: quod indè constat, quià* indif-

indifferentèr hi, vel illi, & minùs idonei per Institutorem, vel per habentem auctoritatem, ad hæc particularia munera, societates, sivè collegia gratis admitti, alii repelli licitè possunt (a).

32. Dissolvit posteà ipse Cordubensis argumenta in contrarium, & ad primum objectum, continens, quod non prohibetur lege divinâ aliquos ratione generis ab aliquibus gradibus repellere, undè si accedat auctoritas legitima Superioris, puta Papæ in rebus ecclesiasticis, vel Principis in sæcularibus, non sit illicitum id facere, tum quia non tenemur illos diligere in actibus particularibus; tum etiàm quià illi nullum habent jus ad talia, tamquam sibi debita. Respondet quantum ad primum, quod admittere ad officia præfata, non est effectus dilectionis particularis, sed dilectionis generalis, debitæ omnibus, aliàs dignis, & idoneis ad talem communicationem, & ideò licèt possimus eis non benefacere, eosve non diligere in particulari; non tamèn in odium, aut in injuriam eorum, aut nationis, neque cum scandalo, id facere possumus. Et quantùm ad secundum, dicit, quòd optimè communicatio in prædictis officiis, & beneficiis est debita iis, qui sunt ex aliâ natione, & hi ad illa jus habent, si sint idonei, sicut & alii, ex quo omnibus dignis, & idoneis talis receptio debetur ad talia beneficia, officia, seù munera communia, quæ præcipuè ratione idoneitatis personarum, & non ratione generis, secundum jus, ad Reipublicæ bonum commune conferenda sunt; & ideò sicut est peccatum acceptionis personæ, si solâ ratione generis conferantur; ità è converso si solâ eâdem ratione generis, viris aliàs idoneis, denegentur (b).

33. Concludit tandem: *Nihil igitur obstat sola ratio generis hujus, vel illius, ne aliàs idoneus ad munera, officia, & collegia communia, & præsertìm ecclesiastica, assumatur, ut hoc etiam expressè habetur in cap. ad decorem de instit. & cap. venerabilis de præbend. & glos. ibidem, & suprà latè probatum est* (c). Quæ omnia licet egregius hic Theologus proferat ad impugnandam exclusionem ab officiis, & beneficiis ecclesiasticis eorum, qui descendunt à genere rusticorum, Hebræorum, & Saracenorum; tamen æquè proficiunt ad condemnandam quoquè exclusionem extraneorum propter originis diversitatem; tum quià rationes, quas adducit, non minus probant pro his, quàm prò illis: tum quià prò ratione allegat canones, expressè editos contrà exclusionem extraneorum: tum demùm, quià arguendo à majori ad minus, à quo validum est argumentum (d), habent majorem rationem, seu imaginem extraneitatis à Christianâ Republicâ, & ab officiis, ac beneficiis illius communibus viri recentèr converti ad fidem, & descendentes ab infidelibus, quàm nati in aliâ patriâ & descendentes à fidelibus. Quod patet ex Doctrinâ ipsiusmet Cordubensis, ibidem docentis, quod cæteris paribus officia, & beneficia prædicta potius dari debent descendentibus à fidelibus, quàm descendentibus novitèr ab infidelibus (e). Ergò si non obstante hac imagine extraneitatis, descendentiæ recentis ab infidelibus, hi descendentes licitè repelli non possunt ab ecclesiasticis beneficiis; multo magis ab eisdem excludi licitè non valebunt descendentes ab antiquis fidelibus, & solummodò extranei ratione patriæ.

34. Demùm *Joannes Azorius* Lusitanus, doctor inclytus Societatis Jesu, nec tàm scientiâ, quàm pietate resplendens (f), movet quæstionem in terminis, an licita sit conditio, à fundatore beneficii apposita, ut hoc non nisi certis Clericis, ex certo genere delectis hominum, conferatur; prout & *Principum statuta, ut beneficia, in locis eorum ditioni subjectis constituta, non exteris, & alienigenis conferantur*. Et post objecta sibi argumenta in contrarium ex cap. ad decorem de instit. & cap. venerabilem de elect. ex rationibus quoquè: quià in Ecclesiâ is eligendus est, qui cæteris melior doctior, & magis idoneus est, & ità non ex unâ gente, & familiâ, sed undecumque sit: Paritèr, quià alioquin viderentur beneficia ex quadam hæreditariâ successione deferri, quàm canones valdè abhorrent: Demum quià ex D. Gregorio c. nos qui dist. 40. qui præsident, non debent loco, aut dignitate generis innotescere, sed morum nobilitate, nèc urbium claritate, sed fidei puritate;

(a) *Cordub. loc. cit. §. & tandem f. 438.*

(b) *Idem loc. cit. §. Contra cum 2. sequen.*

(c) *Cordub. ubi supr. circ. fin. §. Nihil.*

(d) *Vid. Jura & DD. ap. Barbos. tract. var. Loc. 67. & 68.*

(e) *Cordub. l. 1. qu. 54. ad fin. §. sed cum seq.*

(f) *Anton. Baldassar. Compendioso ristretto in Gio. Azorio.*

ritate; Post hæc inquam sibi objecta, resoluit conditionem illam, & statuta esse justa; totusque est in probandâ justitiâ exclusionis extraneorum, & in solvendis objectis in contrarium facientibus (*a*).

35. Sed præterquamquod ejus doctrina id solum probat, quod non nisi cæteris paribus indigenę sint extraneis præferendi, in quo & nos convenimus, dummodò hæc cæterorum paritas dijudicanda sit, uti debet, ab ipsis beneficiorum dispensatoribus; ad calcem posteà questionis ipse Azorius adjungit, *Quæres an satis sit, si hujusmodi leges, & consuetudines, & statuta, quibus cautum est, nè beneficia conecdantur nisi Clericis, ex certo hominum genere assumptis, laicorum auctoritate approbentur*: & respondet: *minimè, quià laici de beneficiorum causis nihil decernere queunt*: *quarè necesse est ut Romani Pontificis privilegio, aut consensu approbentur; aut ipsius Canonici juris auctoritate confirmentur* (*b*). Alibi discutit idem Auctor quæstionem: *An valeat statutum laicorum, quò cavetur, nè quis possessionem apprehendat Ecclesiæ, vel beneficii sine facultate ejus, qui dominatur, vel præest populo*: & respondet negativè cum Felino (*c*), & Canonistis communitèr: quià *derogat ecclesiasticæ immunitati*: *Ecclesia enim habet jus, & potestatem mittendi Clericos in possessionem Ecclesiarum, vel beneficiorum* (*d*), quâ de rè inferiùs habebitur fusior sermo (*e*): interimque legantur Auctores in margine citati (*f*).

36. Vidant ergò Contradictores quid sibi opus sit prò impediendâ possessione beneficiorum extraneis, & prò illorum restrictione ad solos indigenas. Non eis prodest secularis potestas, non laica præpotentia, sed necessarium est Apostolicum privilegium, Si hoc habent, illud edant, & causam vicerunt. Si non habent, super evidenti injustitiâ conatus suos attollunt, nec unquàm prævalebunt, quia Deus semper prò libertate suæ Ecclesiæ pugnabit: non eam certè permissurus, quod nativâ libertate nudetur, quam habuit, habet, eamque debere habere, probant decem Theologi, in hoc Capitulo recensiti, (prætèr alias infinitas rationes hùc usque congestas) Dominicani, Franciscani, Jesuitæ, Canonici Regulares, Augustiniani, Scoti, Hispani, Navarri, Lusitani, Pedemontani &c, ut intelligatur, non unius Ordinis, non unius Gentis, sed omnium Gentium, & Ordinum Orbis Christiani Theologos, qui Sæculo Christi Decimosexto claruerunt, prò libertate Ecclesiæ clamare, in admittendo ad sacra beneficia, non modò Clericos indigenas, verùm etiàm extraneos.

(a) Jo. Azor. Inst. mor. par. 2. l. 6. c. 4. qu. 15.

(b) Azorius loc. cit. § quæres an.

(c) Felin. in c. Ecclesias S. Mariæ de Constit. num. 6.

(d) Azor. p. 2. lib. 5. c. 13. qu. 6.

(e) Vide infra in hoc tom. cap. 10. num. 7 & 21

(f) Castropal. tom. 2 tract. 13 disput. unic. punct. 8. num. 9. Diana part. 9. tract. 4. resol. 99. & 4.

CAPUT VIII.

In quo ex pluribus Canoniſtis, qui Sæculo Chriſti Sextodecimo *in vivis fuerunt; probatur libertas Eccleſię, in conferendo Eccleſiaſtica Beneficia, non modò Clericis indigenis, verùm etiàm extraneis.*

SUMMARIUM.

1 *In rebus beneficialibus Jus canonicum eſt attendendum: ſententiæ Doctorum, qui articulo diſcuſſo, eam proferunt, deferendum eſt.*

2 *Aſſertur doctrina* Petri Rebuffi, *pluribus in locis loquentis de aditu patente Clericis extraneis ad eccleſiaſtica beneficia.*

3 *Interdùm aliquid impropriè dicitur eſſe de jure divino. Papa beneficia conferre poteſt etiàm non intelligentibus idioma.*

4 *Rebuffus non loquitur de privilegio Canonum, ſed de indulto Apoſtolico. Canones faciunt legem communem, non privilegium.*

5 *Princeps laicus non valet in jure communi Canonico diſpenſare, valet tamèn vim privilegii ſibi conceſſi relaxare.*

6 Nicolaus Garcia *libertatem præficiendi Clericos extraneos beneficiis admittit, niſi ubi eſt privilegium, & conſuetudo illos excludens.*

7 *Eluitur impoſtura,* Garciæ *oppoſita, quod pravo animo hæc ſcripſerit, ut jura regia minueret.*

8 *Noſtra quęſtio non eſt de excluſione extraneorum reſpectivâ, ſed de abſolutâ: ultima namque non ſubſiſtit, etſi vera ſit prima.*

9 Franciſcus Salgado *admittit in Principe, ad occurrendum alicui gravi periculo, poſſe proviſionalitèr arcere extraneum à beneficio.*

10 Petrus Cenedo *totus eſt in plaudendo legibus, Apoſtolico privilegio munitis, quæ Clericos extraneos à beneficiis repellant.*

11 *Ex doctrinâ* Camilli Borelli *Neapolitani eruitur, ipſum in eo ſenſu fuiſſe, quod extranei quoquè ſint beneficiorum capaces.*

12 *Recenſetur doctrina* Didaci Covarruviæ, *ex qua tria eruuntur, per quæ repellitur excluſio extraneorum ab eccleſiaſticis beneficiis.*

13 Franciſcus Marcus *in voto eſt, quod Papa liberè valeat extraneos præficere beneficiis. Quid de Prælatis inferioribus?*

14 Joannem Hieronymum Campanilium *oſtenditur, tenere, quod extranei poſſunt pręfici eccleſiaſticis beneficiis.*

15 Joanni Aloyſio Riccio *eadem ineſt ſententia: optatque cuncta beneficia fieri patrimonialia Papæ auctoritate.*

16 Petrus Andreas Gambarus *in ſenſu eſt, quod Præſul valeat beneficium, etiàm parochiale, conferre viro non intelligenti idioma loci.*

17 *Et alibi docet, non ſolùm ad beneficia eccleſiaſtica, ſed etiàm ad penſiones, patere aditum extraneis, non ſecus ac idigenis.*

18 Hieronymi de Cevallos *doctrina eſt, quod à beneficiis Hiſpaniæ repellantur extranei, ſolâ vi Apoſtolici privilegii.*

19 *Et leges Hiſpanię idipſum decernentes, cum fundentur ſupèr eodem privilegio,*

jàm tota vis earum ab Apostolicâ potestate promanat.

20 Cæsar Lambertinus *defendit, posse quemlibet præsentari, & institui in beneficiis, tametsi extraneum, dummodò cognitum, & idoneum.*

21 *Suggerensque modum arctandi collationem beneficiorum ad solos indigenas, hunc refundit in solum Apostolicum privilegium.*

22 Gulielmus de Benedictis *multa proponit contrà extraneos, quæ non probant, nisi uti de congruo, & honestate.*

23 Ex Flaminio Parisio *habetur, quod in solis locis excluduntur extranei à beneficiis, ubi Apostolicum privilegium ità decernit.*

24 *Apud* Ludovicum Gomez *legere est formulam, sub quâ Pontifex dispensat cum extraneis ad beneficia curata supèr defectu idiomatis.*

25 *Ob defectum peritiæ idiomatis non est locus exclusioni extraneorum à cunctis beneficiis. Et Papa potest supèr defectu isto, si opus est, dispensare.*

26 *Recensiti Doctores patefaciunt, quod Seculo XVI. Canonistarum sententia erat extraneos ut sic, non esse à beneficiis ecclesiasticis repellendos.*

1. INFINITOS penè sacros Canones in hac nostrâ qualicumque lucubratione produximus, quià scimus, quod in rebus beneficialibus jus Canonicum est principalitèr attendendum (*a*). Nihil ergò hic restat, nisi, ut ad exuberantiam, & consentaneè ad rem, de quâ agimus, etiam perplures Jurisconsultos Sęculi Sextodecimi proponamus, qui rè discussâ, & articulo ventilato sentiunt, extraneos quoque, non secus ac indigenas, beneficiorum ecclesiasticorum esse capaces. Sententiæ enim Doctorum, qui supèr articulo diligentèr discusso, & rationibus perpensis, sensum animi sui aperiunt, sermoni, rationi, & judicio aliorum consonum, & cohęrens, omninò standum est, quià in tali casu faciunt opinionem communem, prudentèr, & rationabilitèr in praxi sequendam (*b*). Et multò magìs Doctorum opinio prævalet, quandò, ut in casu nostro, non consistit in solâ prudentiali adhęsione alicui sententiæ, sed est & rationibus constipata, & canonibus suffulta, & plurium scientiarum probationibus communita.

2. Igitùr *Petrus Rebuffus* Gallus, Professor Parisiensis, insignis Canonista, & materiæ beneficialis peritissimus Doctor, in proposito ad hanc rem dicit: *item literæ solent dari extraneis Clericis à Papâ, ut liceat eis beneficia habere in Regno, quamvìs non loquantur idiomate patrio, contrà cap. neminem dist. 70. ut in Reg. Cancel. Tamèn proptèr Regis Franciæ privilegium, adhùc opponeretur exteris inhabilitas: ob id etiam Rex istas literas naturalitatis illis concedere solet, quibus indulget, ut beneficia possint in Regno habere* (*c*). Et paulò pòst subdit. *Quod tamèn minimè procedit in præceptoriis S. Antonii, & Hierosolymitanis; nàm cum homines, & exteri, & Galli, & omnes nationes in illis deserviant, & ex antiquitate temporis istæ commendæ, sivè præceptoriæ, passìm antiquioribus conferantur, etsi extraneo collatæ sint, valet collatio* (*d*). Successive subjungit. *Non solet in hoc Regno exteris provideri: nèc quidem per Papam &c.: & sic non recipitur Papæ dispensatio in Franciâ contrà istam regulam, quæ est juris divini: ad hæc ratione privilegii dati Regi Franciæ, ut nullus alienigena sinè literis naturalitatis possit in Regno beneficia obtinere, quamvìs in Patriâ obedientiæ solet huic regulæ Papa derogare &c. Et nec Ordinarius, nec Legatus in Franciâ posset alienigenæ conferre &c. Quod privilegium Regni nedùm prohibet extero habere Ecclesiam parochialem, de qua hæc regula loquitur, sed etiàm alia quæcumque beneficia &c. Si tamèn post adeptionem beneficii, exterus Regis literas obtinuerit, valebit adeptio, & beneficium retinere poterit, ut fuit in Senatu judicatum* (*e*).

3. Plura nos edocet iste Doctor, quæ tamèn antequàm repetamus, notandum est, quod ubi refert ex regula 29. Cancellarię Apostolicæ esse *juris divini &c.* non

(a) *Camil. Borel. sum. decis tom 1. tit. 20. nu. 297 Cęs. Barzius decis Bonon. 30. num. 1.*

(b) *Aloys. Ricc. prax. aur. part. 3. resol. 113. num. 22. Navar. in manual. c. 27. num. 289. Azor. tom 1. l. 2. cap. 17. quæs 6 Bonac. tom. 2. disp. 2. qu. 5. pun. 9. & 12 vid. cap. pręced. num. 1.*

(c) *Rebuff. prax. benef par. 2. de rescr. mixt. num. 5.*

(d) *Rebuff. loc. cit. num. 9.*

(e) *Idem in Reg. 20. Cancel. Glos. 1.*

non intelligit de vero, & formali jure divino, quod in ſcriptum, & traditum, à Theologis, & Scripturalibus dividitur; ſed de jure divino impropriè, nempè de jure illo, quo cunctis perſuaſum eſt, expedire, ut paſtor animarum intelligat earum idioma, quas regere debet; in hoc enim ſenſu jus iſtud, qualecumque ſit, lato modo jus divinum ſolet ab aliquibus nuncupari (*a*). Sed rè verâ, theologicè, ac rigoroſè loquendo jus divinum non eſſe videtur, tum quia paſtor poteſt per alium ſupplere, & oves paſcere per ſubſtitutum, qui earundem idiomatis ſit peritus. Tùm quia de facto ſuper hoc defectu Papa, ipſo Rebuffo teſte, diſpenſat: diſpenſare autèm non poſſet, ſi de jure divino eſſet. Plura, inquam, nos edocet Rebuffus. Primò quod Papa ſolet dare literas extraneis, ut poſſint beneficia inibi adipiſci, ubi non intelligunt idioma; non tamen in Galliâ, ratione Apoſtolici privilegii, extraneos excludentis, quo regnum illud ſtipatum eſſe ipſe recenſet; ſed tale, quod non ad Armoricam extenditur, dictam Patriam obedientię. Secundò quod nec Ordinarius, neque Legatus, neque Papa beneficia largiri valent extraneis, ob reſiſtentiam dicti privilegii; tamèn ſi de facto illa conferant, collatio tenet, dummodò proviſus obtineat aſſenſum Regium. Tertiò quod Rex Galliæ, quem aſſerit privilegio excluſivo extraneorum eſſe ſuffultum, hoc habet, ut valeat *literis naturalitatis* extraneos habilitare ad beneficia Franciæ conſequenda. Quartò quod beneficia regularia Ordinum S. Antonii, & S. Joannis Hieroſolymitani, liberè poſſunt etiam extraneis conferri. Hæc autem quatuor capita, tum ſingularitèr, tum collectivè conſiderata, unâ voce conclamant libertatem Eccleſiæ in largitione beneficiorum extraneis, niſi aliud privilegium particulare locorum expoſcat: quod cum non ſit in Regno Neapolitano; indè extranei repelli jure non poſſunt.

(a) *Lotter. de rè benef. l. 1. qu. 4. n. 17. & qu. 13. n. 8.*

4. Nèc torqueantur verba Rebuffi, ut pertrahantur ad ſenſum, quod referendo excluſionem extraneorum à beneficiis Gallię privilegio, intelligat de *privilegio canonico*, ſeù canonum, præſcribentium, nè beneficia extraneis conferantur; non verò de *privilegio Apoſtolico*, gratioſè Regibus Galliæ, à Romanis Pontificibus impertito. Nàm in primis negatur ſuppoſitum, quod canones hi dentur, extraneos repellentes, cum potiùs oppoſitum jubeant, prout jàm à nobis per Sexdecim Sæcula nullatenùs interrupta probatum eſt. Secundariò, diſpoſitio ſacrorum canonum non eſt privilegium, ſed eſt lex communis eccleſiaſtica. Quippè privilegium eſt lex privata, ſeù privati favore lata (*b*): diſpoſitio autèm canonica eſt lex communis, omnes proſpiciens, & nullum æqualitèr non complectens. Undè ſi excluſio extraneorum ab eccleſiaſticis beneficiis in Galliâ, proveniret à *privilegio canonico*, non faveret ſolis Gallis, ſed eſſet communis omnibus: eſſetque cunctis Nationibus coęqualis: nec ullæ ex his poſtulaſſent, uti de facto aliquæ poſtularunt, ab Apoſtolicâ Sede privilegio conſimili ſuffulciri: quià eis ſatis fuiſſet eſſe canonici privilegii participes. Tertiò, privilegium Gallicanum, ſi eſſet privilegium canonicum, afficeret æqualitèr in totâ Galliâ, non verò in aliquâ ſolâ parte, Armoricam excludente, dicta alias Patria ſtrictioris obedientię (*c*), quæ, quoad beneficialia, hæc profeſſa eſt coram Pio Papâ II. dum de Pragmaticâ Sanctione, ſuperiùs memoratâ, ſermo eſſet: *Majores noſtri, poſt accepta ſemel Chriſti Sacra, nunquàm apoſtatarunt, vixere Romanis legibus, nec unquàm primæ ſedis mandatis adverſati ſunt. Pragmaticam Sanctionem, Galliæ gentis inventum, reſpuerunt, Prędeceſſoribus tuis conſtanti animo adhęſerunt &c.* (*d*).

(b) *Fagnan. in cap. ex parte n. 3. de Capel. Monac. l. 3. Barboſ. in cap. Abbate 25. n. 3. de Verb. ſignif.*

(c) *Thomaſſin. Vet. & nov. Eccl. diſcipl. p. 2. l. 1. c. 46. n. 3.*

(d) *Gobelin in Pio II l. 3. Raynald. anno 1459 n. 66. 67.*

5. Item quartò, ſi privilegium Gallicanum eſſet privilegium canonicum, non poſſet Rex illud relaxare, habilitando extraneos ſuis *literis naturalitatis*, ad beneficia in Galliis conſequenda. Nullus enim laicus Princeps valet in jure communi Canonico diſpenſare: ſicut id poteſt facere in jure particularis privilegii ſibi, vel ſuæ genti conceſſi; illius vel vim quantum eſt in ſe relaxando, vel ei cedendo, vel alitèr declarando, in tali caſu non afficere; & obligandi vim non habere. Quintò, ſi dictum privilegium eſſet canonicum, cum Canones, qui de hac rè utcumque lo-

quuntur, præscribant, quod beneficia diœcesanis, & Clericis de gremio conferantur, tàm Rex, quàm Præsules, & alii distributores beneficiorum Galliç, arctarentur ad ea nedùm Nationalibus, sed etiàm solis diœcesanis, & de gremio Ecclesiç, conferenda, quod non faciunt, sed ea viris undelibèt ex totâ Galliâ prodeuntibus elargiuntur. Dicendum est ergò, quod dum Rebuffus, & quicumque alii supponunt exclusionem extraneorum à beneficiis Galliæ referendam privilegio, Regi, vel Gallicanæ genti concesso; non loquuntur de privilegio Canonico, sed de privilegio, ab illo eisdem concesso, à quo ipsum habent aliæ quædam Nationes, privilegio consimili communitæ; Sed aliæ Nationes idipsum habent à solâ Sede Apostolicâ, & Romanis Pontificibus, prout suprà probavimus; ergò etiam privilegium præfatum Gallicanum est privilegium Apostolicum, non Canonicum, quo qui carent non possunt extraneos à beneficiis ablegare.

6. Pariter *Nicolaus Garcia* Hispanus, Canonicus Abulensis, & Magister in Israel in materiâ beneficiali, quæstionem ex professo pertractans, prolixâ locutione rem totam examinat, pluraque congerit ad illam facientia. Supponit etiam, quod *Hispanis, Gallis, & Lusitanis* concessa sint Apostolica privilegia (de quibus tamen nos asserverantèr nil possumus pronuntiare, quippè illa non vidimus) exclusiva extraneorum à beneficiis illarum Regionum. Tum generalibus verbis hęc habet: *Ubi tamen non est tale privilegium, seù consuetudo, potest conferri beneficium Clerico alias idoneo, undecumque sit cap. ad decorem de inst. & ibi Glos. verb. undecumque, ibi, locus non obstat. & Abbas n. 4. Selva d. qu. 26. Corasius d. cap. 5. n. 9. & Lambert. de jure patr. 1. par. 2. lib. qu. 7. art. 24. Sahagun. supr. num. 27.* (a). Advertatur attamèn, quod Garcia, dans potestatem excludendi à beneficiis nedùm privilegio, sed etiam consuetudini, loquitur non de merâ, & nudâ consuetudine, sed de illâ, quam fama privilegii suffulcit, eo modo quo ipse Garcia, dans consuetudini vim convalidandi in laico jus conferendi beneficia ecclesiastica, profitetur se loqui de illâ consuetudine, cum quâ *fama privilegii concurrat* (b). Secundum Garciam ergò extranei de jure non repelluntur ab ecclesiasticis beneficiis, nisi ubi, vel privilegium, vel consuetudo cum famâ privilegii, concurrit: sicque ubi cessat hujusmodi privilegium, cessat & extraneorum exclusio; & hoc est quod nos dicimus, & semper diximus, & semper dicemus: spectatque ad Contradictores edere privilegium, si habent, quo extraneos repellere valeant à beneficiis Regni Neapolitani.

(a) *Garcia de benef. p. 7. cap. 9.*

(b) *Garcia loc. citato p. 1. cap. 1. num. 38*

7. Perperàmque ad torturam ponitur auctoritas Garciæ, fingendo illum fuisse pravè animatum adversùs jura regia, quæ suis scriptis impetere, & admissione extraneorum ad beneficia fategerit vellicare. Nàm hoc gratis asseritur, estque aereum sophisma, nullo veritatis fundamento subnixum, & tale, quod eo unico admisso, facillimè posset omnium Doctorum, tùm de hac, tùm de rè aliâ ex professo tractantium, & auctoritas everti, & doctrina eludi, & sententia deturbari. Garcia non fuit Romanus, sed Hispanus; nec Romæ scripsit, sed Abulæ in Hispania, & ideò nil adversùs jura Regia, contrà justitiam, & veritatem, ausus esset effari, quinimo, & nec, ut ità dicamus, internè sentire: & multò minùs typographi arte procudere. Cujus alioquin Auctoris ingenuitas indè colligitur, quod sincerè profitetur, in Regnis Castellç, uti privilegio munitis, nullum patere accessum extraneis ad beneficia ecclesiastica (c). Nèc paritèr Garcię auctoritas infirmatur, ex eo quod asserat, Diœcesanos, & Clericos de gremio esse extraneis pręferendos; Nàm, ut ibidem statim subdit, hoc non absolutè, & ex necessitate faciendum esse profatur, sed ex merâ honestate (d), quam nos nedùm non impugnamus, sed imò inconcussè sentimus, beneficia ecclesiastica ex honestate, cæteris paribus, esse potiùs indigenis, quàm extraneis conferenda. Talitèr tamen, quod hanc cæterorum paritatem, non ad bajulos, e ruricolas; non ad opifices, & tonsores; nec ad quoslibet alios, per compita, & tabernas otiosè fabulantes pertineat definire; sed ad solos Collatores beneficiorum, & ad illa Nominatores, qui circumstantiis rerum, tem-

(c) *Idem part. 7. c. 9. num. 2.*

(d) *Idem loc. cit. n. 5. 6. & 7.*

temporum, & personarum ritè perpensis, deliberent, an beneficium vacans debeant indigenæ potiùs, an extraneo dilargiri, & an intèr istos cætera sint paria, vel non.

8. Quo admisso nullum robur suscipit intentio Contradictorum. Nàm cardo præsentis difficultatis non est de exclusione respectivâ, in concursu parium meritorum, sed de exclusione absolutâ; E sicut prima est verissima, sic secunda est plusquàm erronea. Tùm quià à prælatione respectivâ ad absolutam non currit paritas: tùm quià exclusio absoluta non minùs paritatem meritorum, quàm eorum disparitatem attendit: tùm demùm quià prælatio respectiva, vel non ex debito, vel ad summum, potiùs ex urbanitate, quàm ex debito proficiscitur; nec illam transgrediens graviter peccat, nisi valdè notabilis sit excessus: absoluta verò ex indispensabili necessitate procedit. Hinc in pari gradu meritorum, Doctor non Doctori, nobilis ignobili, comis rudiori, & procerior debet pusilliori præferri: non ex debito tamen, sed ex honestate, què si in facto hanc congruentiam non observet, nec invalidatur beneficii collatio, neque collator gravi crimine implicatur: sed solùm declaratur, illum urbanitatis leges esse transgressum. Hæc perpendens præfatus Garcia non ausus est affirmare, indigenas esse absolutè extraneis præferendos, sed solùm respectivè, scilicèt cæteris paribus; prælationem absolutam profectò positurus, si, salvâ veritate, & conscientiâ, cognovisset hanc fuisse scribendam. Unusquisque autem dispensator beneficiorum debet certè honestatem sequi, & in largiendo beneficia leges honestatis sectari: sed hoc ejus conscientiæ, & prudentiæ relinquendum est, qui, ut innuimus, in casibus practicis judicet, an tale beneficium, quod conferendum est honestas, æquitas, & justitia deposcat, ut magis uni, quam alteri præbeatur: an in duobus, ad illud aspirantibus, altero indigenâ, & altero extraneo, merita sint paria, vel imparia; & an Ecclesiæ servitium, atque aliæ circumstantiæ rerum, temporis, & personarum, exigant, quod beneficium ipsum potiùs conferatur indigenæ, quàm extraneo, vel è contrà.

9. Eodem modo *Franciscus Salgado* Hispanus, in tractatu suo de supplicatione ad Sanctissimum totus est, ut sæcularem potestatem, quantum potest exaltet: atque idcircò admittit in Regibus, etsi non directè, sed extraordinariè *ad evitandum scandala, quæ futura esse timentur*, jus condendi legem, *vel statutum, disponens, ne alienigenæ obtineant beneficia ecclesiastica in Regno* (a). Idipsumque confirmat fieri posse ex aliâ causâ, nempè *ob bonum regni, & ex causâ publicæ utilitatis* (b): De quà rè, quidquid sit strictè ad provisionalem occursum periculis imminentibus, in quibus censeri fortè poterit adesse ratihabitionem Summi Pontificis, quotiès Rex, aut Judex, se immiscet in rebus Ecclesiasticis ex necessitate, quæ leges omnes transcendit; certè veniens tandèm Salgado ad particulare, exclusionis extraneorum à beneficiis Hispaniæ, concludit, quod *indultis Apostolicis prohibitum est extraneis in his regnis obtinere beneficium*: & alibi eandem prohibitionem refert consuetudini *Indultis Apostolicis* confirmatæ. Igitùr fatetur exclusionem extraneorum locum non habere, nisi ubi subsistit privilegium Apostolicum, itàut nec ipsa consuetudo sufficiat, nisi indulto sit Pontificis communita; sentit ergò quod de jure, & citrà privilegium Apostolicum, extranei non valent à beneficiis ecclesiasticis ablegari.

(a) *Salgad. de supplic. ad SS. p. 1. c. 4. num. 18.*

(b) *Idem cap. 5. n. 60*

10. Similitèr *Petrus Cenedo* Clericorum exterorum provectioni ad beneficia pro suo posse resistit, justas, & proficuas esse censens illas leges, quæ Clericos alienigenas à beneficiis repellunt; ponderatque detrimenta, quæ ex admissione extraneorum proficisci supponit; & utilitates, quę ex indigenarum tantùm provisione proveniunt: sed post multa latè, & variè congesta, in hunc tandem modum suum ratiocinium concludit; *Quamvìs autem hæc ità se habeant, sciendum est, si hujusmodi statuta, & leges non fuerunt approbatæ per Sedem Apostolicam, Judices sæculares eas observantes, & adeptionem possessionis beneficii alienigenis prohibentes, & eos in illâ turbantes, peccare, quoniàm contrà libertatem ecclesiasticam agunt* (c).

(c) *Cened. pract. qu. 18. n. 7. & 8.*

Si

Si ergò ipsi quoquè Scriptores, qui exaltandæ potestati laicali adversus ecclesiasticam toto conatu incumbunt, rè bene discussâ, post multos verborum circuitus, veritate urgente adiguntur fateri, quod non nisi virtute Apostolicorum diplomatum repelli possunt, sinè læthalis culpę reatu, Clerici extranei à consecutione beneficiorum; patet evidentissimè, quod ubi tale indultum non concurrit, exclusio extraneorum, nedùm de jure non est, sed imò potius injustitia est, scelus est, peccatum est, quod non per fas, sed solum per nefas, & sub pœnâ æternæ damnationis potest ad effectum perduci.

11. Insupèr *Camillus Borellus* Neapolitanus, de his agens, quæ in hoc opere tractamus, ait: *Bonum, & commodiùs, & utilius erit, si electio Episcoporum fiat in eodem Regno, de eâdem natione, & linguâ. Arg. c. bonæ il 2. §. intelleximus, de postul. cap. quoniam de off. ordin. c. hortamur 71. dist. 71. c. fin. de Cler. peregr. c. nullus invitis c. obitum dist. 61. &c. si tamèn, ut dictum est, idonei non adsint, eliguntur ex quocumque loco, & natione, quià apud Deum non est personarum acceptio* (a). Opinio ergò Borelli ad hoc reducitur, ut extranei sint beneficiorum capaces, tamèn quod indigenæ idonei debeant cæteris paribus præferri, & hoc nos etiàm libenti animo profitemur, modò admittatur, quod hæc cæterorum paritas, & idoneitas, sit à largitoribus beneficiorum dijudicanda, secundum circumstantias personarum, temporum, & locorum, non verò ab inferioribus, apud quos fortè aliqui prò dignioribus reputantur, de quibus apud ipsos beneficiorum largitores innotescit, esse inhabiles, vel indignos, vel minus dignos, & in talibus rerum circumstantiis, non indigenam extraneo, sed extraneum esse indigenæ præferendum.

(a) Borel sum. decis. 10. 1. tit. 6. n. 2. & 3.

12. Pręterea *Didacus Covaruvias* Hispanus, Episcopus Segobiensis, Canonista celeberrimus, bis de materiâ, quam tractamus agit, & in primo loco ità loquitur; *adnotandum est, jus hoc quod Castellanus hic principatus, & regia obtinet Respublica, ne dentur ecclesiastica beneficia exteris, non tantùm procedere à concessione Romanorum Pontificum, præscriptione, & usu immemorabili &c. & multis aliis pragmaticis, à Carolo V. Hispaniarum Rege primò editis, sed & à maximâ, & evidenti regiminis spiritualis, & ecclesiastici utilitate; ità quidem, ut ex contrario usu, & praxi, plures contingant Ecclesiarum ministerio calamitates &c.* & post roboratam pluribus legibus, & canonibus justitiam hujus *juris, & privilegii, quo adversus exteros in ecclesiasticis beneficiis passim* utuntur Castellani; subjungit, *Undè sanctissimum esset, & reipublicæ consultissimum, quod Summus Ecclesiæ Pontifex aut Oecumenica Synodus sanciret, ut omnia cujuscumque diœcesis beneficia, saltèm curam animarum habentia, patrimonialia efficerentur, atque non reciperentur nisi cives, vel qui indè sunt oriundi. Quod in Concilio Tridentino, summo omnium consensu consultatum fuisse, testis est Dominicus Soto l. 3. de just. & jur. qu. 6. art. 2.* (b). In secundo autem loco, ità effatur, *sed & ipse Carolus Cæsar, Hispaniarum Rex &c. iniunxit in beneficiis patrimonialibus, quæ prævio examine incolis, & indigenis, secundùm cujusque eruditionem, mores, & doctrinam, conferenda sunt, in diœcesibus Palentinâ, Burgensi, ac Calaguritanâ, cum ex immemorabili consuetudine, tùm ex Sedis Apostolicæ privilegio* (ne scilicèt Romę impetrarentur) *quod utinam ubique locorum) obtineret* (c). Ex quibus tria colliguntur; primum quod exclusio extraneorum à beneficiis in Regnis Castellæ, & in diœcesibus Calaguritanâ, Palentinâ, & Burgensi, innititur privilegio Apostolico. Secundùm, quod lex repellens ut suprà extraneos, non potest fieri nisi à Summo Pontifice, vel à Concilio generali. Tertium, hanc legem nec in Concilio Tridentino, nec ullibi esse latam, dum dicit optabile esse, ut ea inposterum decernatur. Sicque à primo ad ultimum, ex ejus doctrinâ probatur, extraneos nullibi, nisi ubi id exposcit privilegium Apostolicum, esse à beneficiis ecclesiasticis repellendos: & hoc est illud ipsum, quod nos proferimus, relicto Contradictoribus onere ostendendi tale privilegium si habent: alioquin ab eorum conatibus desistendi.

(b) Covar. pract. qu. st. c. 35. n. 5.

(c) Covar. pract. quæst. 36 num. 5. 6. olim

13. Itidem *Franciscus Marcus* Delphinensis, Jurisconsultus clarissimus, in

suis

suis decisionibus Aureis, propositâ quæstione, an extranei promoveri possint ad ecclesiastica beneficia, relatisque juribus in contrarium facientibus, tandem concludit affirmativè, ex *cap. ad decorem de instit.*, *quià in omni gente, qui facit justitiam, acceptus est Deo, nec refert de quo loco natus sit Clericus, nec de quibus parentibus, de quo ibi per Glos. Undè secundùm Panormit. etiàm extraneus potest institui in beneficio, dummodò aliàs constet de suâ idoneitate; licèt ubi oriundi essent idonei, non debent postponi d. cap. nullus invitis; & esset valdè honestum, ut unusquisq; beneficiaretur in patriâ suâ, quià ibi faciliùs faceret residentiam. Undè secundùm Henric. Boic. in cap. dilectus de concess. præbend. potest sic distingui, aut loquitur in Papâ, & tunc potest providere undècumque voluerit cap. bonæ l. 1. de elect. quià Papa habet plenitudinem potestatis in beneficialibus c. 2. de præb. in 6. &c. Si verò loquitur in aliis Prælatis, & tunc, si non reperitur idoneus in illâ Ecclesiâ, poterit provideri de extraneo. Si verò reperiretur idoneus in Ecclesiâ propriâ, tunc, licèt deberet civis provideri, tamen poterit etiam provideri de extraneo in Ecclesiis sæcularibus, juxtà notat. Per glos. in cap. cum inter canonicos 3. de elect. &c. Hoc fallit ubi de consuetudine, vel statuto Ecclesiæ non posset provideri de extraneo, ut in omnibus Ecclesiis Franciæ est de consuetudine præscriptâ, quod dignitates, vel personatus non concedantur extraneis &c. Et hoc facit prò statuto, aut rescripto, aut indulto Apostolico, quod prætenditur esse in Regno Franciæ, & præsenti patriâ Delphinali, super defectu naturalitatis, ut non admittantur extranei ad beneficia ecclesiastica, & idem in partibus Sabaudiæ in gratiis expectativis, ut non admittantur extranei (a).*

(a) *Franc. Mar. decis. Aur. qu. 1371. & 100. seq.*

14. Ad hęc *Joannes Hieronymus Campanilus* Neapolitanus, Episcopus Laquedonensis, & rerum suæ regionis eximiè peritus, vestigia Francisci Marci consequitur, & post recensita antiqua jura, quæ indicant, beneficia non esse extraneis conferenda, quatenùs canones de honestate volunt, indigenas esse illis præferendos, etiàm in jure patronatus laicalis; demùm concludit: *Est tamèn verum his temporibus consuetudinem obstare, propterea quod, & collationem fieri alienis, inquit Sylvester verb. peregrinus in princ. & præsentationem ait Abbas in c. significasti num. 5. de jure patr. & Marc. in dict. decis. 1372. siquidèm passim eis conferri, ipsosque præsentari, institui, & elegi videmus* (b). Non hęc autem dixisset Campanilus, si novisset, Regno Neapolitano, vel jus, vel privilegium adesse, prò exclusione extraneorum. Imò ex ejus depositione satis clarè datur intelligi, quod illius ætate in viridi observantiâ erat stylus, qui ad usque nostram incunctantèr perseveravit, pręficiendi beneficiis in Regno Neapolis constitutis, etiàm Clericos extraneos, benemerentes, & dignos.

(b) *Campanil. divers. jur. Canon. rubr. 9 c. 6. num. 2.*

15. Pari sensu *Joannes Aloysius Riccius*, itidèm Neapolitanus, hoc modo de rè nostrâ proloquitur: *Imò in beneficialibus maximâ in consideratione habetur* (nempè civilitas localis) *ut tradit Mandos. d. reg. 6. Cancel. 16. qu. 41. num. 3. &c. quæ ratio est una ex aliis, quibus justificatur laudabilis, & antiquissima consuetudo Episcopatus Calaguritani, Burgensis, & Palentini, ut beneficia ecclesiastica solùm diœcesanis, & originariis conferantur, nec contrà hoc provisiones Apostolicæ admittantur &c. & consultissimum esset Reipublicæ, ut auctoritate Papæ beneficia cujuscumque Ecclesiæ patrimonialia efficerentur, ut ait Covar. pract. quæst. c. 35. num. 5. &c. Undè in Sac. Conc. Tridentino fuit meritò consultatum, ut omnia beneficia efficerentur patrimonialia, ut attestatur Dominicus Soto l. 3. de just. & jur. qu. 7. art. 2.* (c) Optans ergò Riccius, ut beneficia fierent auctoritate Papę patrimonialia, satis clarè docet, eadem nunc non esse talia, nec talia fieri posse, nisi Summi Pontificis auctoritate. Ergò ubi deest Pontificium indultum, faciens beneficia patrimonialia, vel illorum collationem coarctans ad solos indigenas; extranei licitè ab eisdem repelli non possunt. Etiàm ergò in sensu suorum connationalium, Contradictores, justitiâ deposcente, alitèr extraneos à beneficiis repellere non valent, quam per viam Apostolici privilegii, quod tamèn ipsi non habent.

(c) *Ricc. prax. aur. for. eccles. par. 3. res. 275. n. 2. & 3.*

16. *Petrus Andreas Gambarus* Bononiensis, Romanæ Rotæ Auditor, & Episcopus

ſcopus Faventinus, quærit, an Collator poſſit conferre Eccleſiam parochialem ignoranti idioma loci? Et reſpondet: *Videtur poſſe, quoniam non valeret conſtitutio, quod non poſſint aſſumi de aliâ natione ad beneficia cap. ad decorem de inſtit. Regula tamèn Cancellariæ eſt in contrarium, quæ fulcitur optimâ ratione: nam Rectoris officium eſt admonere populum cap. ſi rector 43. diſt. ergò qui ignarus eſt linguæ eo ipſo apparet non idoneus, attamèn quia illa regula loquitur in collatione Papæ, & irritat eo ipſo collationem in oppoſitum factam, non trahetur cum ſuâ pœnâ extrà caſum proprium Jo. Andr. in cap. diſpendia de reſcript. in 6. &c. Et ratio eſt diverſa, quia Ordinarii melius cognoſcunt perſonas, & Eccleſiarum neceſſitates, quam Papa, per ea quæ habentur in Clementin 2. de off. ordin. & poſſet dari caſus, ubi etiam non intelligens idioma loci eſſet valdè utilis Eccleſiæ. Attende tamen quod donec reperiantur idonei in diœceſi, vel Civitate, non deberent promoveri extranei cap. nullus invitis, ubi gloſ. ſi diſt. &c. Et ideò dixit Hug. in cap. ſignificaſti de jur. patr. patronum debere præſentare Clericum ejuſdem diœceſis: quamvis Hoſtienſis, & reliqui dicant, id non obſervari, & dicit Abbas in cap. ad decorem, honeſtum eſſe, ut quilibet in patriâ ſuâ beneficientur &c.* (a).

(a) *Gambar. de Offic. & poteſt. Legati à Latere lib. 3. n. 537.*

17. Et alibi, quærit, an qui prohibetur habere beneficia in loco, poſſit habere penſiones, exemplum dans de Gallis, quos ſupponit habere privilegium, ut nullus alienigena poſſit conſequi beneficium in Regno eorum. Et reſpondet, *inſpiciendum tenorem, & cauſam privilegii: nam ſi fundatur privilegium in eo ſolo, quod ſit alienigena, eſt iniquum, & reſtringendum, cum beneficia dentur virtutibus, & meritis, non ſanguini, aut patriæ cap. venerabilis de præbend. imò ſalubrius, ut dentur alienigenis, quia nemo Propheta, ut dixit Veritas, acceptus eſt in patriâ ſuâ: quarè ſacri canones improbant ſtatuta, & conſuetudines, quod beneficia dentur hominibus certi loci cap. ad decorem de inſtit. & ideò reſtringendum, ut intelligatur de beneficio ſtrictè ſumpto, quod penſionem non comprehendit d. cap. quamvis de prębend. in 6. &c.* (b). Ità hic Auctor admittendo, quod beneficia, etiam curata, dari valeant inſciis idiomatis, & prò iniquâ pronuncians reſtrictionem beneficiorum ad ſolos indigenas, nèc extraneos eſſe excludendos (niſi ubi perſonæ ſuſpicio, legitimè fundata, daret Principi juſtam cauſam excipiendi adverſùs viri exteri promotionem, ſuſpicio inquam vera, & non ficta) clarè docet, extraneos non ſecus ac indigenas admittendos eſſe ad eccleſiaſtica beneficia, & etiàm ad penſiones, hoſque non eſſe illis abſolutè, ſed ſolum cæteris paribus pręferendos.

(b) *Gambar. ubi ſupra l. 6. à n. 371.*

18. *Hieronymus de Cævallos* Toletanus, in ſuis practicis quæſtionibus, refert legem quandam Hiſpaniæ, reſiſtentem admiſſioni Clericorum extraneorum ad eccleſiaſtica beneficia (c), in quâ tamen lege dicitur, quod excluſio illa *fue ſiempre tolerada por los Sanctos Padres* (d). Deindè allegat textum alterius ſimilis legis, ità diſponentis: *Mandamos y declaramos, que los eſtrangeros, que por coſtumbre antiqua, y conceſſiones de los Summos Pontifices, y leyes de nueſtros Reynos, ne pueden tener en ellos Prelacia, ni dignitad, ni preſtamo, canongia, ni otro beneficio eccleſiaſtico, no puedan aſsì miſmo tener penſion ſobre los dichos beneficio eccleſiaſticos, en eſtos nueſtros Reynos, ni alguno dellos ſo pena que los naturales de nueſtros Reynos, que conſentieren ſer pueſtos tales penſiones, o penſion ſobre ſus dignidades, canongia, preſtamos, o beneficios a eſtrangeros, o pueſtas por ellos o por otros las pagaren, o redetrieren, o dieren renta, o otros intereſſe, o emolumento alguno &c. y perdan todos las temporalidades, y naturaliza que en ellos tuvieren &c.* (e). Quibus relatis ait Cevollos: *quæ lex procedit ex privilegiis Pontificis* (f).

(c) *De Jur. Reg. leg. 14. tit. 3. l. 1. recopilation.*
(d) *Cæval. pract. qu. com. con. com. tom. 4. qu. 897. n. 308.*
(e) *Leg. 18. tit. 3. l. 1. recopin.*
(f) *Cæval. loc. cit. num. 309. & ſeq.*

19. Plurieſque in toto illo capitulo ponit, inhibitum eſſe extraneis beneficia eccleſiaſtica in Hiſpaniâ poſſidere (g). Sed cum leges Hiſpaniæ per eum relatæ, & etiam per nos alibi indicatæ, refundant hanc excluſionem in privilegium Pontificium, & in conſuetudinem per Summos Pontifices approbatam; jam patet, quod tota vis agens hanc excluſionem, à ſolâ Poteſtate Apoſtolicâ promanat: nihil relevante, quod etiàm Reges ſuper id ſpeciales leges ediderint, quippè eorum leges

(g) *Idem ibi n. 418.*

non aliud fuerunt, quam potestas laicalis,fulciens ecclesiasticam, ut si qui fortè auderent privilegia Apostolica prævaricari; legibus regiis terrerentur, seu ut ait in sacris canonibus Isidorus, *ut qui intrà Ecclesiam positi contra fidem, & disciplinam Ecclesiæ agunt, rigore Principum conterantur: ipsamque disciplinam, quàm Ecclesiæ humilitas exercere non prævalet;cervicibus superborum potestas Principalis imponat (a)*. Quod autem ubi est privilegium Apostolicum,vel consuetudo à Summo Pontifice approbata, locum habeat exclusio extraneorum, nedùm non negamus, sed imo id ultrò concedimus. Verùm spectat ad Contradictores ostendere, quod in Regno Neapolitano istud indultum,vel consuetudo talitèr approbata concurrat: hoc autem nunquàm certè probabunt, quia nunquàm fuit à parte rei; sed potius in præfato Regno semper à parte rei fuit oppositum.

(a) *Cap. principes 20.causa 23. qu.5.*

20. *Cæsar Lambertinus Tranensis*, Episcopus Insulanus, celeberrimus Tractatista de Jure Patronatus, in illo opere movet quæsitum: An ille, qui non est de gremio ipsius Ecclesiæ, peregrinus, vel incognitus, præsentari possit in beneficio vacante: & variis allegatis rationibus, ac textibus, qui videntur facere prò negativà: prolixo eloquio adhæret affirmativę, sermonem suum ità restringens: *conclude hodie tàm Episcopos, quàm alios posse præsentare quoscumque ex consuetudine, dummodò sint idonei, & cogniti. Episcopus tamen non instituet, nisi habità notitià conditionis,vitæ,ætatis,famæ, & morum illorum &c. Et in hoc hodie omnia concluduntur. Non est tamen denegandum, honestius esse, ut repertis idoneis in diæcesi, illi præsententur, & instituantur, per dict. cap.hortamur 71.dist.cum aliis supr. alleg.(b)*. Docet ergò dilucidè hic Auctor, Ecclesiam, quantum est in sè liberam esse, ut tàm præsentetur, quàm instituatur, in ecclesiasticis beneficiis quilibet, qualiscumque, & undecumque veniens, sivè indigena, sivè extraneus, dummodò idoneus, & cognitus illi, cujus est eundem instituere, vel illi beneficium conferre: nèc nisi ex merà congruentià, & honestate,provehendum esse indigenam, & præferendum extraneo, non absolutè, sed solum cæteris paribus.

(b) *Lamber. de jurepat.l.2.p.1 qu.princip.7.ar.24.ref.18. in fin.*

21. Successive suggerit modum arctandi collationem ad solos indigenas, huncque modum in solum privilegium Apostolicum refundi posse demonstrat; quo posito, petit, an tunc præsentari possit ad beneficium extraneus (& idem est à pari de collatione) Ad hocque respondet,*fore inspicienda verba privilegii,juxtà text. in cap. porrò de privil.* Et si civitas, oppidum, vel Ecclesia &c. habeat privilegium, in quo includantur omnes modi providendi beneficia, puta quia nominat beneficia electiva, collativa, & præsentativa, eaque jubet solis indigenis, civibus, vel naturalibus loci conferenda; tunc ait cuncta beneficia, nedùm libera, & collativa, sed etiam patronata, esse viris extraneis deneganda, solisque indigenis, vel localibus, in privilegio denotatis debere conferri (c). Itàque de jure cuncta beneficia patent extraneis,non secus ac indigenis, nèc alia via est hanc januam obstruendi, quàm Apostolicum privilegium: quo qui pollent, extraneos à beneficiis elongant: qui carent, illos æquè, ac indigenas admittere compelluntur, datà nihilominus indigenis prælatione in meritorum æqualitate.

(c) *Lambertin. loc. cit. n.20.*

22. *Gulielmus de Benedictis* Gallus, cujus doctrinam Contradictores non semel exaggerant, & exaltant, ad materiam descendens, de quà tractamus, multa congerit justificantia exclusionem extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis; quæ tamèn talia sunt, ut nihil probent, velut ex debito, sed solummodò tamquàm de congruo, de honestate, atque cæteris paribus cum indigenis. Alioquin nimium probarent: nam probarent,solos cujusque loci, vel respectivè provinciæ, naturales, non verò totius Regni, vel Regionis incolas, esse beneficiis ecclesiasticis munerandos. Vis verò potissima fuæ doctrinæ in eo sita est, quod provisio facta extranationalibus *esset nulla, per regulam Cancellariæ Apostolicæ intèr glos. 19. incipiens,item voluit,quod si contingat &c. Ubi glosa dicit Papam Sixtum motu proprio Bullam concessisse Regi Hispaniæ, quod in Regno suo nullus forensis tenere possit beneficium sinè consensu suo. Et idem privilegium habere Regem Franciæ refert glos-*

sa pragmaticæ ubi suprà &c. (*a*). Citrà dubium est autem, quod non congruentiæ, neque aliæ rationes, à Gulielmo de Benedictis allatæ, sed sola ratio Apostolici privilegii, per eum indicati, atque à dictis congruentiis, & honestate diversi, repellit extraneos à beneficiis Galliæ, & Hispaniæ; hoc vero nihil proficit causæ Contradictorum, sed potius eidem obest, proptèr disparitatem utrinque concurrentem, cum ipsi non sint in casu Apostolici privilegii.

(a) *Guliel. de Benedict. in repet. Cap. Raynutius V. Et uxorem il. 5. à num. 482.*

23. *Flaminius Parisius* Cusentinus, Calaber, egregius Jurisconsultus, in suo Tractatu de Resignatione beneficiorum, ait: *dicendum est beneficium non posse resignari extero à Regno, ubi viget consuetudo immemorabilis, vel privilegium Summi Pontificis, ut non possint beneficia conferri exteris à Regno, prout in Hispaniâ, ut dicitur in libro 1. Ordinam. Hispaniæ. tit. 3. l. 18. 19. 20. & constat ex multis pragmaticis, editis à Carolo V. Hispan. Rege, prout refert Covarruv. cap. 35. prac. qu. num. 5.* (Quę ut ostendimus fundatæ sunt in diplomate Sixti Papæ IV.). *Et in Galliâ, ut tradit Gulielmus Benedictus in repet. cap. Raynutius &c. Rebuffus &c.* (Quos paritèr supra vidimus hoc referre ad Apostolicum privilegium). *Et ratio est, quia exterus non potest impetrare beneficium in Regno, ubi adest hujusmodi privilegium. Abb. in cap. bonæ 2. num. 16. de postul. præl. &c. & utinàm ubique esset hujusmodi concessio, scilicet in omnibus Regnis proptèr quamplures causas, quas explicat Covaruv. &c. & de hac rè fuit consultatum in Sacro Conc. Trid. teste Dominico Soto &c.* (*b*). Sæculo ergò Sextodecimo, in quo scripsit Parisius, non ubilibet, sed in solis locis, indulto Apostolico suffultis, excludebantur extranei; nec hoc indulto potiebatur Regnum Neapolitanum, in quo ipse natus erat, alioquin illud memorare non omisisset, nèc ipsum ad suum, & ad alia quoquè Regna, ubi non est, extendi peroptasset, si in Regno Neapolis jam fuisset.

(b) *Paris. de renunc. 4. qu. 7. num. 3. 2. 3.*

24. Et ne plurium aliorum Canonistarum Sęculi XVI. allegatione Lectorem nostrum benevolum fatigemus, breviter innuimus sensum *Ludovici Gomez, Episcopi Sarnensis* in Regno Neapolitano, qui post multa congesta in expositione Regulæ Cancellariæ Apostolicæ de Idiomate, ad ostendendum, beneficia non esse conferenda extraneis (quæ tamèn, vel non concludunt, nisi contrà extraneos, inscios idiomatis loci, cui præfici debent in pastores, & prò solo casu admissionis ad beneficia curata, cum pastor debeat intelligi ab ovibus: quibus nihilominus valet per substitutum ministrare; vel tandem non concludunt nisi, quod indigenis beneficia sint conferenda, non absolute, sed solum cæteris paribus) concludit, posse Papam quoties ità illi expedire videbitur, dispensare super defectu idiomatis, quod sub hac formulâ facere ait: *qui, ut asseris, idioma, quod gens illarum partium communitèr loquuntur, non benè intelligis, nec intelligibilitèr loqui scis; Nos tecum, ut Ecclesiam prædictam &c. dispensamus, non obstantibus &c.* subditque: *advertendum est, quod plures Regulæ Cancellariæ &c. reperiuntur, quæ ad eundem finem tendunt, & cum istâ concordant, ut regula de oriundis, & regula expectativarum, quæ specialitèr disponit, nullum extrà suam nationem gratiam expectativarum obtinere posse: quæ regulæ omnes in istius ratione fundentur, videlicèt, quià non intelliguntur, nequè idioma loquuntur* (*c*). Cui Papæ sanè nunquàm hæc potestas fuit imminuta, quanquàm Oratores Gallicani, ad Concilium Tridentinum properantes, in mandatis haberent, agendi, ut decerneretur, nè posset Pontifex super defectu idiomatis dispensare (*d*).

(c) *Gomez. in reg. de Idiomat. per tot. & preşertim. qu. 13.*

(d) *Thomassin. vet. & nov. Eccl disciplin. part. 2. l. 1. c. 103. n. 10.*

25. Quærit subindè Gomez, an si Papa dispenset supèr defectu inscitiæ idiomatis prò expectativâ, censeatur etiam dispensare in præfatis regulis de oriundis, & de natiolitate, ad expectativam ipsam prerequisita. Respondetque affirmativè, quià hæ duæ regulæ veniunt in consequentiam ad dispensationem super defectu idiomatis (*e*). Si ergò idcircò repellendi contenduntur extranei, eo quod idiomatis peritiâ careant; quâ oriundi, & nationales præditi sunt; jàm patet extraneitatem non obstare prò adipiscendis beneficiis curâ animarum carentibus, quià in his cessat ratio peritiæ idiomatis: quę etiam quamvis obsistat prò beneficiis curatis

(e) *Gomez ubi supr. brevitèr.*

ratis assequendis, adhùc super illo defectu in potestate est Pontificis dispensare. Itaque quocumque modo res sumatur, nunquàm licitè poterunt extranei digni, idonei, & benemerentes à beneficiorum consecutione repelli, nisi Romanus Pontifex id, expresso suo indulto concedat, ex justis, & rationabilibus causis adeòque gravibus, atque urgentibus, ut compensata remaneat coarctatio libertatis Ecclesiæ ad solos indigenas.

26, Allegavimus Doctores *Gallos*, *Hispanos*, *Neapolitanos*, *Delphinenses*, aliarumque Italiæ Provinciarum, ut pateat, quod Sæculo Decimosexto, de quo nunc agimus, & in quo ipsi Doctores vixerunt, concors Canonistarum (de Theologis capitulo præcedenti locuti sumus) sententia erat, quod Clerici extranei, licitè, justè, ac prout de jure, non possint à beneficiorum consecutione repelli; quodque ut repellantur necessarium est privilegium Apostolicum; alioquin, eo cessante, beneficia non debentur solis indigenis, sed promiscuè etiam Clericis extraneis, dignis tamèn, benemerentibus, & idoneis. Quarè oportet, quod Contradictores ostendant, sè ab illo tempore citrà privilegium hoc esse assecutos. Si illud obtinuerunt, causam vicerunt: si eo carent, à causâ cadunt præcipites: nec aliud prætendere possunt, nisi, quod in eorum Regione originarii, sivè indigenæ præferantur cæteris paribus Clericis extraneis, quod nos utrâque manu concedimus, talitèr tamèn, quod prudentiæ, & rectæ rationi Collatorum, & Nominatorum, qui de beneficiis disponunt, relinquatur, proùt de jure relinqui debet, judicare in casibus practicis, & individualibus, quid hìc & nunc cæterorum paritas exposcat; & an indigenæ extraneis, an verò è contrà, extranei in consecutione beneficiorum, de quibus tunc agatur, sint indigenis præferendi.

SÆCULUM CHRISTI XVII.

CAPUT IX.

In quo ex pluribus Indultis Summorum Pontificum, *necnon ex decretis Sacræ Congregationis, & ex decisionibus Rotę Romanæ, ipsamet libertas Ecclesię probatur, in admittendo, etiàm Clericos extraneos ad Ecclesiastica Beneficia.*

SUMMARIUM.

1 *Ecclesia semper liberè prefecit etiam extraneos beneficiis. Sardi privilegium, eorum exclusivum, à Clemente Papa VIII. impetrarunt.*

2 *Hoc privilegium Sardi non postulassent, si extranei divino, naturali, & humano jure à beneficiis arcerentur.*

3 *Idem Clemens Papa VIII. simile indultum Milevitanis confirmavit, & aliud Ferrariensibus concessit, dum Statum illum recuperavit.*

4 *Privilegium debet aliquid concedere contrà jus commune. Undè exclusio extraneorum à beneficiis non est de jure.*

5 *Gregorius Papa XIII. & XV. ac Julius II. simile indultum contulerunt Bononiensibus. Bononia in scientiis floruit.*

6 *Bononienses diplomata illa non poposcissent, si exclusio extraneorum à beneficiis ecclesiasticis esset de jure.*

7 *Quis credat præfatos, qui dicta indulta postularunt, ignorasse, quod exclusio extraneorum esset de jure, si verè ità esset.*

8 *Magni ponderis sunt decreta Sacræ Congregationis, quæ declaravit nullum concursum ad parochiales, si excludantur extranei.*

9 *Monachatus est beneficium. Sacra verò Congregatio decrevit, non posse à Monasteriis monialium excludi extraneos.*

10 *Decisiones Rotæ Romanę magnum pondus habent auctoritatis, & faciunt opinionem communem. An vim legis habeant?*

11 *Rota pluries docuit illicitam esse exclusionem extraneorum à beneficiis, & horum restrictionem ad solos indigenas.*

12 *In Vallisoletanâ prǫeminentiarum, dicit non esse liberam electionem, si restringatur ad certum genus personarum.*

13 *Et quod major libertas requiritur in electione activâ, quam passivâ, ac quod exclusio extraneorum est contrà jus.*

14 *In Pampilonen. parochialis decidit validam esse præsentationem extranei ad parochiam vacantem.*

15 *Et liberum esse patronis beneficiorum ad illa præsentare quoscumque Clericos, etiàm extraneos.*

16 *In Seguntinâ admissionis ad Capitulum, dicit, ad quædam beneficia provehi solos naturales, ad alia verò etiam extraneos.*

17 *Et* ambitiosum, ac illicitum *esse Statutum, probibens extraneos admitti ad Capitulum, ideòque illud non valere.*

18 *Vicarius Generalis, imò & etiam Episcopus statuere nihil valet contrà jus commune, favens extraneis.*

19 *Dicta causa Seguntina fuit accerrimè disputata, & super eâ plures decisiones in Rotâ prodierunt.*

20 *Statutum probibens Clericos forenses esse de Capitulo, est* contrà jus, *& consequentèr invalidum, & injustum.*

21 *In Toletanâ Confraternitatum firmavit Rota, Statutum excludens extraneos, esse* illicitum, ambitiosum, & contrà jus.

22 *In Majoricen. Indultorum, ipsa Rota decidit, extraneos ibi esse à beneficiis repellendos, propter indulta Apostolica, sic decernentia.*

23 *Honestati est conforme, quod in beneficiorum consecutione, indigenæ præferantur extraneis: & proptèr quas causas?*

24 *Repelli non valent à beneficiis extranei, nisi ubi Apostolicum privilegium id præcipit, quod in desuetudinem non abierit.*

25 *Ubi Indultum habet decretum irritans, non abit in desuetudinem, tuncque collatio facta extraneo est ipso jure nulla.*

26 *Sola patientia, & non reclamatio contrà transgressionem privilegii præfati, non facit illius vim deperire.*

27 *In Faventinâ parochialis, apponebatur, quod privilegium exclusivum forensium à beneficiis, non esset in usu.*

28 *Privilegium concessum statim afficit, & alleganti, quod non sit in usu, incumbit id probare, alioquin servandum est.*

29 *Renuntiari potest privilegio, etiam habenti decretum irritans: non tamèn id super solam patientiam in contrarium.*

30 *Contrà Communitatem non præscribitur spatio 10. annorum, sed 40. nec præscriptio intrat ubi non est possessio.*

1\. ECCLESIA Dei, prout sæpè diximus, ex Apostolo (*a*), ex Sanctis Patribus (*b*), & ex Scriptoribus ecclesiasticis (*c*), libera à Deo constituta est, & uti talis se in suâ semper libertate consovit; ac quemadmodùm ab initio, & usque à suis primordiis, Sæculo primo descriptis, integram, & totalem exercuit libertatem, in conferendo ecclesiastica beneficia, tàm Clericis extraneis, quàm indigenis; ità & usque ad postrema sua tempora, & usque ad Sæculum Decimum septimum, jugitèr, continentèr, indesinentèr, in ipsâ libertate permansit: nec ullibi extraneos à præbendis excludendos esse duxit, nisi ubi peculiaria privilegia, vel antecedentèr concessa, vel novitèr indulta per Sedem Apostolicam, ità de illis agendum esse sanxerunt. Porrò initio Seculi Decimiseptimi in Cathedrâ Pontificali sedebat *Clemens Papa VIII.*, cui supplices preces porrexerunt incolæ Regni Sardiniæ, ut ex gratiâ speciali, tali eos diplomate muneraret, cujus vigore cunctis Clericis extraneis obstructus prorsùs remaneret accessus ad ecclesiastica beneficia ipsius

(a) *Galat. cap. 4. n. 3*
(b) *S. Anselm. Cantuar. l. 3. epl. 45.*
(c) *Petrus Blesens. epl. 134. Goffrid. Vindoc. opusc. 1. §. 6.*

ipsius Regni. Annuit Clemens, illisque petitum, est largitus indultum, quo freti jàm nùnc sibi optimè cavent Sardi, ne beneficia ecclesiastica, in eorum Regno erecta, aliis præterquàm illius terræ incolis, & indigenis, conferantur (*a*).

2. Patefacit hoc apertissimè quantam teneat libertatem Ecclesia in preficiendo Clericos extraneos promiscuè cum indigenis ad beneficia: quippè ubi antè Clementinum hoc indultum, & Papa, & Episcopi, & Ordinarii omnes, ac delegati beneficiorum Collatores, vel ad illa Nominatores, præbendas, & dignitates ecclesiasticas, in Sardensi Regno constitutas, liberè, & licitè, prò illorum libito, & voluntate quibuslibet Clericis largiebantur, non modò indigenis, verùm etiam extraneis; post latum hoc diploma, dispensatio ipsorum beneficiorum est ad solos indigenas limitata; quia sic eam coercvit auctoritas Apostolica, quæ ponderatis variis rationibus Clementi VIII. propositis, indicavit, esse Sardis supplicantibus annuendum; & restringendam ad solos incolas illius insulæ capacitatem adipiscendi inibi beneficia, quæ precedentèr nullis erat limitibus coarctata, Quod autèm Sardi hoc procuraverint indultum, & quod Philippus II. eorum, & Hispaniæ Rex, ipsis fuerit adiutor, & interventor apud Pontificem; declarat inanem esse illam Contradictorum vocem, qua ejulant, jura divinum, naturale, & humanum advenas excludere, & solis indigenis addicere beneficia: Nèc enim Rex, nec Regnum Sardense, neque Consilia Hispanica his porrigentia consensum, sive adhæsionem, impetrassent ex privilegio id, quod jus de sui naturâ concederet (*b*).

3. Ejusdem Pontificis dignatione confirmatum fuisse Milevitanis privilegium consimile, jàm suprà diximus (*c*). Quo paritèr, Pontifice sedente, accidit mors Alphonsi II. Ferrarię Ducis, per cujus obitum sine liberis devoluto illius urbis Ducatu ad Sedem Apostolicam, Clemens VIII. prò ipso recuperando segnis non fuit. Nàm & zelo, qui Pontificem, & constantiâ, quę Principem, & providentiâ, quę Patrem familiæ decet, patrimonium, suæ sedi debitum, recuperare aggressus est, & obtinuit, sinè ullâ sanguinis effusione, prout ipsemet Rodulpho Imperatori, pluribusque Regibus, & Principibus Christianis suis epistolis denunciavit (*d*). Felicitatem enim successus justitia fovit, populis demirantibus, ac prefatis Regibus, & Principibus, ipsoque Cæsare, gratulationis officia proptèr hoc eidem Clementi multiformitèr exhibentibus (*e*). Qui sanè Pontifex, Ducatu vindicato, & jàm in deditionem recepto, Ferrariam usque personalitèr est profectus (*f*), & illam ditionem ut sibi strictiùs devinciret, ingentibus gratiis, ac beneficiis muneravit. Intèr autèm privilegia, inquit de Luca, quę prodigalitèr illi concessit (*g*), hoc quoquè Ferrariensi urbi largitus est, ut beneficia ecclesiastica illius loci deberent solis originariis, & naturalibus, sinè prævaricatione concedi.

4. Privilegium habet hoc sibi connaturale, quod per illud favor aliquis, aut gratia concedatur, à jure communi omnibus non collata: alioquin privilegium non esset, si speciale aliquid non concederet (*h*). Et ideò privilegium dicitur lex privata, sivè jus singulare contrà jus commune collatum (*i*). Quoties ergò Ferrarienses à novo Principe ex gratiâ postularunt, & Clemens initio sui regiminis novis subditis impertitus est, ex peculiari favore, jus excludendi ab ecclesiasticis beneficiis Clericos extraneos; conjunctis vocibus fassi sunt restrictionem Collationis beneficiorum ad solos indigenas, non esse de jure communi, neque humano, neque naturali, neque divino, proùt supponunt Contradictores. Et sicut Ferrarienses non petierunt, nec Papa illis indulsit, veluti ex privilegio, potestatem permutandi bona, vel proprios alendi filios, vel Sacramenta à Sacerdotibus suscipiendi, quià primum cunctis de jure communi humano competit; secundùm de jure naturali; & tertium de jure divino, proptereaquè inutilis, & ridicula fuisset hæc gratia, tàm ut petita, quàm ut concessa, quià inquit lex *frustrà precibus impetratur, quod à jure competit* (*l*); ità privilegium pro exclusione Clericorum extraneorum postulando, & respectivè concedendo, justificarunt, quod Ecclesia preciso privilegio Apostolico alitèr sanciente, quantum est in sè libera

omninò

(a) *Loter. de rè benef. l. 2 qu. 31. n. 121*

(b) *L. 1. C. de Thesaur l. 10. c. ult. 25 qu. 1*

(c) *Vide supr. in hoc tom. cap. 6. num 9*

(d) *Extant post librum cui titulus. Il dominio temporale della Sede Apostol. sopr. Camacchi à f. 400.*

(e) *Difesa 2. del dominio di Comacchio f. 307. n 115.*

(f) *Spondan. Auctar. ad Card. Baron. anno 1598.*

(g) *De Luca Rel. Roman. Cur. disc. 34. n. 29*

(h) *Capit. in bis. de privileg.*

(i) *Barbos. cap. Sanè, 9 n. 10 de privil.*

(l) *Leg 1. C. de Thesaur. l. 10*

omninò est, ut non modò Clericos indigenas, verùm etiàm extraneos, valeat beneficiis munerare, dummodò benemerentes, & dignos.

5. Eodem Sæculo præfuit Ecclesiæ Universali *Gregorius Papa XV.* qui utpotè patriâ Bonononiensis, concivibus suis volens sè reddere liberalem, eis peculiari indulto concessit, ut beneficia ecclesiastica illius diœcesis, non aliis possent quàm indigenis dispensari (*a*). *Julius Papa II.* idipsum illis concesserat, quando pulso Joanne Bentivolo, urbs illa ad Sedem Apostolicam est reversa: *Gregorius quoquè XIII.* tantundèm novo diplomate confirmaverat. Gregorius verò XV. primis duobus indultis hoc addidit, ut pro civibus Bononiensibus, ad effectum præbendas consequendi, non reputarentur cives, ex solo privilegio tales effecti (*b*). Sanè *pluribus sæculis*, inquit Cardinalis de Lucâ, *ista civitas in literis florentissima fuit, adeo ut, docentis nomen sortita sit, præsertim verò in utriusque juris facultatibus: Undè posteà S. Thomas illam intèr quatuor reliquarum scientiarum matres, & magistras collocaverit; Parisiensem scilicet in Scientiis, Salernitanam in Medicinâ, Aurelianensem in Auctoribus, & istam Bononiensem in Legibus. Et quod magis est Gregorius IX. facta de ejus mandato compilatione quinque librorum Decretalium, huic Universitati eos direxit; Ac etiàm docet tam copiosus numerus gravium scribentium, præsertim verò in Jure Canonico* (*c*).

(a) *Card. de Luca de benef. disc. 113.*

(b) *Card. de Luca loc. cit.*

(c) *De Luca Rel. Rom. Cur. dis. 32. n. 18.*

6. Hinc quod in urbe adeò doctrinis, & doctis hominibus florente, non semèl, sed bis, & tertio habitus sit tractatus postulandi à tribus diversis Pontificibus indultum exclusivum extraneorum, ad illudque obtinendum missæ fuerint, & repetitæ supplicationes, ac vota, absque eo, quod nullus ex tam numerosâ urbe, atque diœcesi, nullus ex tot doctoribus, & literatis viris, ecclesiasticis, & sæcularibus, ibidem commorantibus, adverterit peregrinam illam doctrinam, quam hodiè tradunt Contradictores, nempè tam de jure divino, quam de naturali, & humano esse, quod beneficia ecclesiastica solis indigenis conferantur; vel si hanc doctrinam noverunt, quod eâ parvipensâ, quæsierint impetrare, tamquàm ex peculiari Privilegio, id quod alioquin jura ipsa divinum, naturale, & humanum, cunctis hominibus generalitèr contulisset, profectò durus est sermo iste, & quis potest illum audire? Quis credat Bononienses in hoc tam enormitèr desipuisse; & tunc id egisse, cum excussâ Tyrannide Bentivoli, se fideles, subditos, & morigeros Sedi Apostolicæ submisère.

7. Igitur nisi velimus supponere id, quod nullus sanæ mentis unquam admittet; nempè quod & Bononienses, & Ferrarienses, & Sardi, & Milevitani, & Rex Hispaniæ, & Proceres, illius Consilium componentes, & quatuor Pontifices hìc superiùs memorati, cum eorum Aulicis, & Ministris; omnes inquam hi, quà petentes, quà promoventes, & respectivè quà concedentes privilegia præfata; vel nesciverint, vel scire noluerint, quod debebant, scilicèt non esse de jure exclusionem extraneorum; & quod in hoc vel deceperint, vel fuerint decepti; oportet necessariò fateri, quod & jura favent extraneis, & quod restrictio collationis ad solos indigenas exorbitat à jure, adeòque uti talis non habet locum, nisi ubi Apostolica privilegia specialitèr id indulgent: quemadmodum tam præsenti Sæculo Decimoseptimo, in quo calamum habemus, quam Sæculis antecedentibus, per plura similia indulta, a Summis Pontificibus concessa, jam plenissimè patefecimus.

8. Superest ut & aliqua dicamus ex *Decretis* Sacræ Congregationis DD. Cardinalium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quorum dignitas, juncta virtuti, & potestati, qua pollent, facit, ut eorum decreta, exquisitâ ponderatione procusa, pro tot velut oraculis habeantur. Quanta sit eorum vis infrà ostendemus, dum commodiori loco de iisdem redibit sermo (*d*). Nunc satis sit innuisse, quod omni cum honore sunt recipienda, ut à viris doctis, atque amantibus veritatis, recipi solent integræ venerationis officiis. Pauca nihilominus ex ipsis nobis contingit reperire, quia negotium admissionis extraneorum, unà cum indigenis, ad ecclesiastica beneficia fuit usquè nunc adeò certum, ut de illo apud Sacram Congregationem vix unquam

(d) *Vid. inf. tomo 4. c. 16. à num. 1. ad 5.*

quàm acciderit dubitari. Veruntamèn, cum Sacrum Tridentinum Concilium disertissimâ sanctione præcipiat, ut quoties aliqua parochialis Ecclesia vacat, per Episcopum proponatur edictum, quo vocentur ad Concursum omnes quotquot ad ipsam Ecclesiam cupiunt promoveri, ut cunctorum concurrentium perpensis meritis, moribus, & doctrinâ, ei, qui magis est idoneus, vacans Ecclesia conferatur (*a*); invenitur Sacram Congregationem decrevisse, concursum non esse validum, *si non vocentur; & admittantur etiàm exteri, sed solum Diœcesani &c. Nisi in locis, ubi habetur privilegium, ne beneficia conferantur exteris, ut Valentiæ, & Panormi* (*b*). Habemus ergò hic rem judicatam, strenuè faventem extraneis, quibus si dari debet accessus ad beneficia parochialia; non est cur etiàm ad canonicalia, prioralia, choralia, & merè simplicia, idem aditus non sit patens.

9. Et quià pluriès, in decursu præsentis operis, multorum auctoritate Doctorum ostendimus, etiàm Monachatum habere rationem ecclesiastici beneficii, & Monachos esse veluti totidem beneficiatos (*c*); Idipsum sentiendum esse de monialibus quoquè constat. Ejusdem quippè naturæ est professio monastica, sivè à viris, sivè à Monialibus fiat: ideòque quod dicitur de Monachis, & Monialibus, verùm erit, ex paritate rationis, etiam de Clericis beneficiariis: vel saltèm ab alterutro monachatu ritè deducitur argumentum ad ecclesiastica beneficia. Sacra igitur Congregatio non semèl decrevit, invalidam esse sanctionem, caventem, ne ad monasteria Virgines extraneæ non recipiantur, nisi cum dote majore, vel duplicatâ (*d*). Vel quod totalitèr excludantur, nisi fundator Monasterii expressè caverit exteras excludi (*e*). Et quod notabile est, ultimum hoc decretum repetitis vicibus fuit editum prò diœcesibus Polinianensi, & Surentinâ, ambobus Regni Neapolitani. In quo si monachatus negari non potest mulieribus, illicitè quoque viris negabitur: & si utrique sexui patens est aditus ad monachatum, nullo habito extraneitatis, vel indigenatus discrimine, satis evincitur, extraneos nullatenus esse arcendos ab ecclesiasticis beneficiis, nisi tantum in illis præcisis casibus, in quibus fundatores beneficiorum expressis vocibus vetuissent, ne ad illa pervenirent extranei, quod est extrà thema nostræ disputationis: loquimur enim de beneficiis liberis, non de tali vinculo coarctatis.

10. Veniamus nunc ad Decisiones *Sacræ Rotæ Romanæ*, quas tanti ponderis esse aliqui sentiunt, & signantèr Matthæus de Afflictis, celeberrimus Jurisconsultus Neapolitanus, & alii (*f*), ut vim legis videantur habere: In quo tametsi alii plures non concordent; certum est tamen, quod unanimi omnium consensu, sunt in magno honore habendæ: ingens habent pondus auctoritatis (*g*), & maximè sunt venerandę, atque sequendæ (*h*): quià faciunt opinionem communem, superantque cæteros Doctores, licet numero plures (*i*): imò prævalent opinioni communi (*l*), de quibus pronuntiat de Luca, quod quamvis non *faciant auctoritatem necessariam apud inferiores Magistratus, tamquam decisiones Papales, ut (loquendo solum exemplificativè) opinantur Regnicolæ, quod faciant decisiones illius Sacri Consilii, utpotè nomine Regio editæ &c. tamèn etiam aliarum Regionum Professores, gravesque Scriptores, agnoscunt hujus Tribunalis, ejusque Decisionum magnam, ac venerabilem esse auctoritatem* (*m*). Hæcque multò magis vera sunt, quando Rota super eâdem Juris quæstione, repetitas, & sæpiùs uniformes edidit decisiones (*n*).

11. Supèr quæstione autèm, an beneficia ecclesiastica sint ad solos indigenas restringenda, & excludendi sint ab eis extranei; Romana Rota, nedùm semèl, & bis, & tertiò, sed etiam quinquiès, deciès, & ultrà, suas protulit decisiones, constantèr, inconcussè, ac sinè ullâ ambiguitate docentes, illicitam esse præfatorum extraneorum exclusionem, illicitam restrictionem ad solos indigenas, & utramque contrà jus, ambitiosam, ac deviam à justitiâ, nisi in locis, urbibus, provinciis, aut Regnis, in quibus ex Apostolico privilegio, tàm restrictio, quam exclusio præfatæ, statutæ sunt. Quarè si omnis alia ratio deesset, eversiva opinionis Contradictorum; sola auctoritas Romanæ Rotæ, toties ut suprà pronuncian-

(a) *Conc. Trid. sess. 24. cap. 18. de reform.*

(b) *Hieron. Nicolius Floscul. verb. concursus.*

(c) *Thomassin. Vet. & nov. Eccl. discipl. par. 1. l. 3. cap. 13. n. 1. Barbos. Jur. Eccles. Univ. l. 3. c. 4. n. 69.*

(d) *Sacr. Congr. in Novocom. 10. Januar. 1603. in Civit. Castel. 20. Septemb. 1616. In Nolanâ 22. Junii 1618. In Mutinen. 29. Januar. 1627. Nicolius loc. cit. V. exteri.*

(e) *Sac. Congr. in Surentin. 8. Apr. 1603. & in Polinian 16 Decembr. 1611. Nicolius ubi supr. verb. exteri.*

(f) *Afflict. dec. 96. n. 11. & dec. 169. n. 9. vid infr. tom. 4. c. 17. num. 1.*

(g) *Fagnan. in cap. cum venissent n. 31. de Judic. l. 2.*

(h) *Jo. Sylveira Opusc. 2. disp. 25. qu. 2. n. 12.*

(i) *Barbos. Vot. dec. l. 3. vot. 121. n. 10.*

(l) *Fagnan. loc. cit. n. 32.*

(m) *De Luca Rel. Curiæ Rom. disc. 32. n. 66 68.*

(n) *Engel. Colleg. Juris part. 1. f. 21.*

ciantis, esset sufficiens: multò magis verò sufficiens est ubi cum ipsius Rotæ decisionibus, tàm numerosæ aliæ rationes, ac penè infinitæ, concurrunt, quas à primo Christi Sæculo, usque ad Decimumseptimum, in hac nostrâ qualicumque lucubratione congessimus. Ut autèm præfatæ Rotæ sensus obvius sit lectori, subnectimus hic per extensum aliquas ejusdem decisiones, tales quales ad notitiam nostram venerunt, ordine chronologico, tenoris ut sequitur, omissis tamèn periodis, ad rem nostram non necessariis.

12. *Vallisoletana Præeminentiarum.* Die 24. Novembris 1603. &c. Nec prædictis obstat, quod licèt Congregatio privetur voce passivâ in uno triennio, ad eandem tamèn semper spectet activa, quâ privatur Monasterium Vallisoletanum, quià Congregatio habet plura Momasteria, quibus in uno triennio tantum datur, quantum in altero triennio datur uni Monasterio Vallisoletano, & cum in electione requiratur summa libertas, & ab eâ debeat longè abesse omnis coactio, & restrictio d. c. cum dilectus in fin. ibi liberam habeant &c. si facultas eligendi restringitur, ità ut certum genus personarum, immò una persona eligi non possit, non dicitur libera electio. *l. nec solum. l. immo ff. de opt. leg. Bald. in tract. de schism. quem posuit post tit. C. de edict. Divi Hadr. toll. num. 12. vers. est & tertium, & in l. fi. §. sed & si quis. num. 26. C. Communia de legat.* (*a*).

13. Præsertim quod major libertas requiritur in electione passivâ, quam in activâ, ut per *Butr. d. c. cum dilectus. n. 26. in 1. lectura, & n. 25. & n. 45. in 2. lectura, & ibi. Imol. sub n. 1. de consuet. Idem Butr. in c. cum. inter. il 3. n. 11. de elect.* & facit quod de jure quilibet potest eligi, & institui, dummodò sit idoneus. *c. ad decorem de instit*; & propterea statuta excludentia à beneficiis certum genus personarum, dicuntur *contrà jus. Butr. in d. c. cum dilectus n. 38. cum duobus seq. in 2. lectura*, & sæpissimè fuit in Rotâ resolutum. Præmissis accedit, quod restringendo electionem passivam in alternato triennio, ad solum Monasterium Vallisoletanum, sequeretur, quod minus idonei præferrentur idoneioribus, contrà juris dispositionem, quæ vult, quod in omni electione præferatur ille, qui cęteris est melior, ac morum, & vitæ sanctitate præstantior. *c. licèt ergò 8. q. 1. cum concord. per gl. in c. 2. in verb. Sanctiores. de offic. Custod. & Lambert. de jure patr. lib. 2. par. 1, qu. 10. art. 3. n. 5. & 6. &c.* (*b*).

14. *Pampilonen. Parochialis de Echarem*, Die 21. Maii 1610. Cum aliàs Ordinarius Pampilonen. inhærendo constitutioni Synodali, ex quarta parte redituum Ecclesię Parochialis loci de Echarem, erexisset in eâdem Ecclesiâ beneficium simplex servitorium, cum decreto, *quod provideretur ad præsentationem Domini Palatii, & vicinorum dicti loci, quemadmodùm providetur ipsa Rectoria, & quod deberent pręsentari filii naturales ejusdem loci*; Veniente casu vacationis, Procuratores à Patronis constituti, prævio mandato ad pręsentandum personam ipsis benè visam, præsentaverunt coram Ordinario Sanctium. Verùm, quià orta fuit controversia super hujusmodi præsentatione, quià Sanctius non erat naturalis dicti loci, commissâ causâ in Rotâ, dubitavi, an pręsentatio facta in personam Sanctii esset nulla ex eo, quod Sanctius non erat naturalis loci de Echarem, & Domini unâ tantum parte informante, quià procędebatur per contradictas, tenuerunt præsentationem esse validam.

15. Licèt enim in erectione hujus beneficii Ordinarius decreverit, esse præsentandum naturalem loci: tamèn quià illud fuerat dotatum ex quartâ parte fructuum parochialis, quæ est de jurepatronatus horum laicorum, debent Patroni posse pręsentare exterum ad hoc beneficium, sicuti poterant præsentare ad parochialem, *Lambertin. de jurepatr. lib. 2. p. 1. q. 5. princ. art. 7.* & hoc tantò magis Domini dicebant procedere, quià in dictâ erectione non fuit appositum decretum irritans, undè valet præsentatio, facta ab illis Patronis, qui aliàs habebant facultatem præsentandi, *glos. communitèr approbata, in Clem. 1. in verb. inhibentes, de jurepatr. ubi Anch. in 3. not. Card. q. 7. Imol. n. 4. circà med. vers. secundo casu,*

(a) *Rota decis. 65. part. 1. recentior. coram Pamphilio.*

(b) *Rota dict. decis. 66. part. 1. recentior.*

casu, *Abb. n.* 1. & tenuit aliàs Rota in unâ *Januen. Matrimonii* 16. *Maii* 1583. *quæ est intèr Impressas diversorum* 750. *n.*4. *p.* 1. ubi plurimi Doctores adducuntur. Tandem videbatur Dominis, tolli omnem difficultatem ex eo, quià accedebat consensus Ordinarii, qui licèt ab initio dissensisset, posteà tamèn expresè consensit, & approbavit, quo casu valet præsentatio, etiam non servatâ illâ formâ, quæ aliàs esset servanda, *Lambertin. l.* 2. *p.* 1. *q.* 7. *princip. art.* 30. Ex quibus Domini concluserunt, presentationem esse validam &c. (*a*).

(a) *Rota coram Cavalerio decis.*103.

16. *Seguntinâ admissionis ad Capitulum*. Die 7. Junii 1610. Domini censuerunt Rectores Oppidi de Atienzâ habere fundatam intentionem, usque ad annum 1523. nam cum in Ecclesiis dicti Oppidi adsint sexaginta octo beneficia, quę etiàm non naturalibus conferri assueverant, & beneficiati in d. Ecclesiis ad istud Capitulum admittebantur, ut prædicta satis constant ex reformatione factâ per Vicarium Generalem Seguntinum, de dicto anno 1523. ubi prò parte Capituli narratur, quod dicta beneficia ferè Clerici naturales ejusdem Oppidi olim possidebant, ponderando dictionem *ferè*, diminutivam de sui naturâ, & imperfectionem denotantem, juxtà *text. in l. querela. C. ad leg. Cornel. l.* 2. §. *ultim. ff. de orig. jur. c. ult. de cleric. ægrotan. c. qui finè* 4. *qu.* 9. *notat. Oldrad. consil.* 49. *nu.* 18. *quem refert*, *& sequitur Bertachi. in suo Repertor. verbo ferè*. Item & narratur; quod nupèr aliqui Clerici extranei, & beneficiati, licèt non naturales, in idem Capitulum fuerunt ingressi, quamvìs contrà morem, & statuta Capituli, & de facto. Ex quibus resultat confessio Capituli, quæ maximè juvat Rectoribus, pręcipuè in antiquis. *l. cum precum. C. de liberali caus. & ibi DD.* Undè videtur, quod usque ad dictum annum Rectores fundent intentionem suam, etiam ad hoc, ut etiam non naturales dicti Oppidi, seù alicujus illius Archipresbyteratus admitterentur ad istud Capitulum (*b*).

(b) *Rota part.*2. *recent. decis.* 290. *coram Manzanedo.*

17. Quod magis procedit cum Rectores habeant prò se dispositionem juris communis, juxtà *text. in c. ad decorem de instit.* ubi pręcipitur, instituì viros literatos, & idoneos, undecumque originem duxerint, quod & clare deciditur *in cap. Dominus noster quinquagesimasexta distinct.* Undè *Rota in aliâ Seguntinâ admissionis ad Capitulum* 26. *Junii* 1587. *coram bo. mem. Gypsio*; dixit illicitum, & ambitiosum esse statutum, prohibens Clericos Forenses admitti ad Capitulum, & sic non valere, & cum tale sit judicandum statutum, quo Capitulum nititur, videtur illud non obstare Rectoribus. Ultrà quod nec de tali statuto constare videtur, cum tantummodò enuncietur in dictâ reformatione Vicarii Generalis, quę enunciatio illud non probat, juxtà *Bald. in l. prima, in fin. C. de Episc. & cler.*, & fuit dictum in allegatâ *Seguntinâ admissionis*, & in aliâ *Burgen. jurisdictionis coràm Illustrissimo Pamphilio* 10. *Decembris* 1584.

18. Et ratio est, quià Vicarius Generalis non habet facultatem statuendi. *Federic. de Senis. consi.*264. *vers. item auctoritas Vicarii Roman. ling.*700. *Franc. in cap. fin. num.*5. *de officio Vicar. in sexto*, maximè contrà jus commune, contrà quod nec Episcopus de novo statuere valet. Undè non mirum si carentibus tali potestate non credatur enunciando, tale Statutum adfuisse, juxtà *text. in l. si fortè ff. de Castrens. pecul.* quem ità intelligit *Cravet. de antiquit. par.*2. *num.*21. *post Dec. in cap. cum sit Romana, tertio notab. de appellat.* & alios, quos refert, & sequitur *Menoch. de arbitr. lib.* 1. *quæst.*17. *num.*8. *vers. hic intellectus*. Quarè autem prò parte Capituli adducuntur respicientia Statutum post dictum annum 1523. tanquàm extrà dubium, non fuit de illis habita prò nunc aliqua ratio &c. (*c*).

(c) *Rota coram Manzanedo loco mox citato.*

19. Porrò causa ista Siguntina Admissionis ad Capitulum, fuit acerrimè ventilata, diuturnoque tempore perduravit, ob Contendentium utrimque constantem in propriâ opinione perseverantiam, quorum altera pars alteri sè subiicere recusabat, & utraque viribus præstans, in id unum incumbebat, ut per ignem, & aquam causa transiret, nèc desisteretur ab inceptis, donèc ratio ulla posset eorum intentui suffragari. Hinc prætèr eam, quam mox retulimus Decisionem Rotæ, atque

aliam

aliam in ejus ventre indicatam ſub die 26. Junii 1587. coram Gypſio; alia præcedentèr prodierat coram eodem Gypſio, ſub die 5. Junii 1587. quæ intèr cætera hęc habet. Prætendebat Capitulum de Aylon, ſententias de partibus ad favorem Joan, de Rotale latas, uti notoriè injuſtas eſſe revocandas. Notoriam autèm injuſtitiam ex eo potiſſimum deducebat, quià dictæ ſententiæ ex actis non juſtificabantur, ſtante nullitate examinis teſtium, ad *cap. intèr cæteros ubi Fælyn. poſt alios num.* 10, *de rè judic. Pariſ. conſ.*107. *lib.*4.

20. Præſertim quià habent relationem ad acta *Mohed. deciſ.*290. *cum aliis allegatis*, quibus tamèn non obſtantibus Domini contrariam Sententiam ſecuti fuerunt, Ratio Dominorum fuit, quià ſtatutum, de quo agitur, prohibens clericos forenſes eſſe de capitulo, eſt *contrà jus*, ideò non valet, *ad cap. decorem de inſt. Beltra. conſ.*1. *num.*2. *lib.*3. Quo fit ut talis intentio clericorum forenſium fundata ſit, & conſequentèr notoria injuſtitia excludatur, maximè quià ex articulis, confeſſione unius ex deputatis à Capitulo ad reſpondendum poſitionibus emanatą, conſtat, ſtatutum non fuiſſe uſu receptum, & Judex præſumitur motus ex his, quæ ejus Sententiam ſuſtinent. *Decius conſ.*43. *num.*5. Idque multum ſit veriſimile, proptèr clauſulam, veris exiſtentibus narratis &c. (*a*).

21. *Toletana Confraternitatum*. Die 3. Decembris 1618. coram Ubaldo. Tractatus de quodam ſtatuto, edito à duabus Confraternitatibus Clericorum, & Preſbyterorum in Oppido de Paſtranâ Toletanæ Diæceſ. ſub invocatione Sanctorum Petri, & Pauli, & S. Nicolai exiſtentibus, quæ habent unum Abbatem majorem, & faciunt Congregationem, quàm appellant Capitulum, in quo Statuto fuit ordinatum, ut in Confratres non reciperentur inpoſterum, niſi naturales ejuſdem loci. Sed Canonici Collegiatæ Eccleſiæ ejuſdem Oppidi, commiſſâ causâ nullitatis ejuſdem Statuti, & reportatis duabus Sententiis favorabilibus, tamdèm commiſſâ causâ in Curiâ, obtinuerunt dubitari, An dictum Statutum eſſet nullum, an validum? Et Domini reſponderunt prò nullitate, Canonicis tantum informantibus, quià tale Statutum prohibens Clericos forenſes admitti ad Capitulum, tanquam *illicitum, ambitioſum, & contra jus* non tenet *cap. ad decorem de inſtit. & ibi Abb, num.*2. *Imol. num.*1. *& alii Doct. Bertrand. conſ.*1. *num.*2. *lib.*3. *par.*2. & fuit deciſum in *Placentinâ admiſſionis ad Capitulum* 8. *Aprilis* 1585. *coram bo: me: Cardinali Blanchetto*, & in *Seguntinâ admiſſionis ad Capitulum* 26. *Junii* 1587. *coram bo: mem: Gypſio*, & in eâdem Causâ 7. *Junii* 1610. *coram R. P. D. Manzanedo*. Nèc facit allegata confirmatio Ordinarii, quià non poteſt etiam cum Capitulo ſtatuere contra jus, ſed requiritur confirmatio Apoſtolica, *cap. quod ſuper de majorit. & obed. Alex. conſ.*106. *num.*2. *lib.*2. *Calder. conſ.*5. *num.*2. *de conſt. Dec. in cap. quæ in Eccleſiarum num.*12. *de conſtit.* fuit dictum in unâ *Calagurit. de Liquutio* 30. *Apr.* 1593. *coram Gypſio*; præſertim quia Statutum, de quo agitur, eſt fundatum in præſuppoſito erroneo, quod ſcilicèt relicta iſtis Confraternitatibus, ſint tantum prò filiis naturalibus, quod tamen non verificatur, cum omnia legata fuerint relicta poſt condita Statata de anno 1588. &c. (*b*).

22. *Majoricen. Indultorum*. Die 27. Junii 1639. coràm Merlino. Dixerunt Domini Indulta Romanorum Pontificum Joannis XXII. Eugenii IV. & ſa: me: Pii V. ſuffragari Incolis Regni Majoricen., in quibus Indultis conceſſum fuit, ut beneficia illius Regni conferantur Incolis, & Originariis, & prohibitum quibuſcumque Collatoribus, nè exteris conferantur. Concurrit enim utrumque requiſitum, quod ad validitatem, & perfectionem cujuſcumque actus requiritur, nempè voluntas, & poteſtas: voluntas ad oculum eſt explicata in d. Indultis, & ſic de eâ non poteſt dubitari. Poteſtas verò eſt indubitata, & abſoluta in Pontifice Romano, præſertim in materiâ beneficiariâ, in qua liberas habet habenas, ſupremuſque Dominus, & Diſpenſator eſt *cap.*2. *de præb. in* 6. *Clem.*1. *ut lit. pend. Roman. conſ.*369. *num.*2. *& per Adden. lit. A. Alex. conſ.*219. *num.*4. *lib.*6. *Dec. conſ.*436. *n.*15. *& conſ.*640. *num.*5. *Burſat. conſ.*109. *num.*1. *lib.*1. *& conſ.*116. *num.* 38. *lib.* 2. *Gabr. conſ.*187. *num.*1.

(a) *Rota tom.* 4. *diverſor. deciſ.*24. *coram Gypſio.*

(b) *Rota coram Ubaldo deciſ.*475. *f.*119.

num.1. & 2. lib.1. & consf.200. num.8. lib.2. Menoch. consf.83. num.10. & seq. Rota dec.613. num.1. par.1. rec. & par.2. dec.623. num.2. & dec. 778. num.1. & par.3. decis.2. num.1. & par.4. decis.115. num.1., & par.5. dec.81. num.9. 10. & 11.

23. Collatoresque non ægrè ferre debent talem prohibitionem, quià non est rigida, nec exorbitans hujusmodi Constitutio, imò honestati, & juri multum conformis, ut Incolæ præferantur in adeptione beneficiorum Peregrinis, indè enim magis consultum est cultui Ecclesiarum, & Christianæ disciplinæ, cum exteri non ità commodè moribus locorum accommodentur, prout indigenæ, hęcque provisio Pontificum respondet intentioni Fundatorum, quæ censetur, ut dum prædia Regni Ecclesiis contulerunt, ejusdem Regni etiam Incolis Clericis pauperibus voluerint prodesse, & Concives suos ad Dei famulatum allicere, ut bene notavit in *cap. ad decorem de instit. & ibi Abb. in fine*. Supèr hac congruentiâ, & honestate multum exclamat *Mandos. ad reg.6. Cancell. qu.21. num.9. Covar. pract. q. cap.35. num. 5.* vers. Undè sanctissimum esset, *Lotter. de rè benefic. lib. 2. quæst. 39. num.26.* & in his terminis sequuta est etiam *Rota in Melevitanâ beneficii 5. Martii 14. Novemb. 1605. cor. Penia*, præsertim cum etiam hujusmodi Indulta fuerint concessa ob benemerita Incolarum Regni Majoricen., nempè ob sumptus, & pericula, quæ ipsi Majoricenses subeunt in dies prò defensione Regni ab invasionibus hostium Catholicæ fidei &c. (*a*) Hucusque decisio.

(a) *Rota coram Merlin. decis. 814. tom.2. fol. 384.*

24. Hæc quoquè Causa fuit acerrimè discussa, & repetitis vicibus propoposita, examinata, & ventilata proptèr præpotentiam Partium utrimque contendentium, nempè Regni Majoricensis, & Episcopi ejusdem Insulæ, quorum secundus libertatem Ecclesiæ tuebatur, in hoc fortitèr sistens, quod Ecclesia libera est, ejusque in arbitrio positum est beneficia ecclesiastica, non modò Clericis indigenis, verùm etiam extraneis, dummodò dignis, & benemerentibus, impertiri. Quod sanè ipsi quoquè Representantes Regni Majoricensis non impugnabant, sed sine controversiâ fatebantur. Verùm contendebant sibi assistere Privilegia trium Romanorum Pontificum, arctantia libertatem præfatam ad solos Clericos Majoricenses, & ut hæc indulta perducerentur ad effectum urgebant. E contra verò Episcopus in dubium non revocabat restrictionem præfatam, sed solum opponebat, quod Diplomata Pontificia, illam præscribentia, in desuetudinem abierant, & per non usum erant viribus vacuata. Undè cernit hic lector, quod nulla est alia via, repellendi extraneos ab ecclesiasticis beneficiis, quam impetratio privilegii Pontificii, per quod exclusio ipsa præcipiatur: & ulteriùs necesse est, quod tale indultum in desuetudinem non abjerit: nisi talibus sit elementis conceptum, quod ei de inobservantiâ non possit opponi; quale erat Indultum S. Pii Papæ V. favore Majoricensium, de quo in præsenti causâ judicialitèr agebatur: in quâ prætèr memoratam decisionem, aliæ quoquè similes prodierunt (*b*).

(b) *Rota coram Merlin. 11. Aprilis 1639. relat. etiam à Diana part 8. decis. 8.*

25. Demùm sub die 16. Novembris 1640. coram Peutingero, prolixa super eâdem causâ emersit Rotæ decisio, ex quâ, omissis aliis, hæc quæ subsequuntur excerpsimus. Quilibet de jure est capax beneficii, undecumque sit, *cap. ad decorem de instit.* Quia ultrà quod per actus contrarios prò observatione indulti, qui prò regno dantur, immemorabilis destruitur, quippè quæ nihil debeat habere in contrarium; Firma semper remanet supradicta conclusio, quod ubi adest decretum irritans, & prohibitum per quoscumque actus contrarios inferioris, privilegium non ammittitur, cum illud decretum tollat, & inficiat quæ deindè sequuntur, *cap. si eo tempore de elect. in 6. Cassad. decis. 11. num. 5. ad reg. Cancell. & fuit dictum in Oveten. Canonicatus 7. Junii 1638. coram D. meo Verospio*, relata per *Posth. de manut. decis. 279. n.3. & in Ulixbonen. declarationis concordiæ 5. Maii 1599. coràm Justo*, & in *Corduben. Capellaniæ 24. Maii 1596. coram Corduba*, & in *Treveren. Abbatiæ Sancti Maximini 20. Novembris 1624. coram Rev. D. meo Decano*. Adeòque præscriptio impeditur, ut docet *Fælin. in d. cap. cum accessissent num.30. vers. quarto limita de const.* ac in puncto similis indulti conferendi benefi-

cia

cia tradit *Lotherius de rè benefic. quæ. 34. num. 51. & Crescent. d. decis. 4. num. 6. de privileg.* ubi expresè habetur, quod provisiones factæ forensibus, obstante dicto decreto, sunt nullæ. Undè actus contrarii indulto, qui dantur prò Episcopo Majoricensi, ob eandem clausulam remanent nulli, nec propterea potest dici, per illos fuisse quæsitam Episcopo possessionem conferendi beneficia exteris: sinè possessione autem non datur præscriptio: *cap. sine possessione de reg. jur. in 6. cap. Causam de præscript. Abb. in cap. quærelam sub num. 9. de elect.* (*a*).

(a) *Rota coram Peuting. decis. 30. fol. 42. & apud Dianam part. 8. decis. 11.*

26. Nèc in contrarium facit ponderatio *Gabr. cons. 162. num. 10. lib. 1.* ubi vult, decretum irritans, non alitèr operari suum effectum, nisi quando privilegium per usum est acquisitum, aliàs quando non constat de Jure quæsito, contrarius usus semper relevat contrà privilegiatum. Nàm respondetur, quod incolis Regni Majoricensis, & Regno fuit jus quæsitum eodem instanti, quo privilegia à Pontificibus fuerunt concessa, per ea, quę tradit *Cresent. decis. 4. de privileg.* Nec relevat, quod contrarius usus, vel non usus particularium personarum, maximè spatio ultra 40. ann. tollit privilegium concessum Universitati, & sic Incolæ Majoricenses, permittendo per tot annos Episcopum alienigenis beneficia conferre non reclamando, censentur præjudicare Regno. Quia clausula facultativa, quæ legitur in Indulto Pii V. reintegrationis, & electionis novę datæ, est tantæ efficaciæ, ut privilegium sic concessum, nunquam tolli possit, nec etiam per subsequentes derogatorias Papæ, nisi specialitèr de hac speciali clausulâ in derogatione fieret mentio: ad trad. per *Seraph. dec. 1271. num. 3.* Adeòque multò minus poterit tolli per solam patientiam incolarum, qui licèt non reclamasse dicantur contrà Ordinarium, introducentem usum privilegio contrarium, salvum tamèn ipsorum jus remanebat per prohibitionem Papę: per quam cum efficiatur, ut nullus sit locus probationi contrarię privilegio, remissoria videbatur omninò deneganda. *Rot. dec. 720. num. 3. par. 2. recent. &c.* (*b*).

(b) *Rota in Majoricen. Indultorum locis citat.*

27. Decisio autem Rotalis coram Crescentio, in hac Majoricen. Indultorum enunciata, loquitur prout sequitur. Et privilegium, concessum *Communitati Faventinæ*, quod beneficia conferri non possint, nisi Civibus originariis ejusdem Civitatis, & Comitatus, cum decreto irritanti (& hoc in unâ Causâ Favent. Parochialis S. Eustachii coram me, in qua Vincentius Ronchus Bononiensis produxerat provisionem à Legato obtentam, fuit eidem datum de dictis privilegiis, attento quod non erat Civis Faventinus, replicabat ipse, quod privilegium non erat in usu, & per plures testes conabatur hoc probare, qui asserebant, plures collationes factas Forensibus ab Ordinario, & Legato, habuisse effectum, & de illis in dictâ Civitate Favent. esse publicam vocem, & famam, & sic sciente, & patiente Communitate, & hoc à 15. annis citrà). Dubitatum fuit de pluribus. *Primò*, An quia dicta privilegia concessa fuerunt Communitati scienti, & patienti, esset aliàs necesse probare esse usu à principio recepta. Secundò, An casu quo valeant, statim possit eis Communitas renunciare, adeòut cum sciens tacuerit, & non reclamaverit, videatur tacitè renunciasse. Tertiò, An per dictum tempus privilegia essent præscripta.

28. Circà primum, non videtur difficultas, quià aut tenemus, quod privilegium statim liget etiàm ignorantes, adnot. per *Bart. & Doct. in l. omnes populi, de just. & jur. & per Innoc. Archid. & Hostien. in cap. 1. vers. ex parte, de concess. præben. in 6.* Aut quod requiritur scientia, ut videtur probari in *d. vers. ex parte, & per Cardin. in proem. Clem. in vers. universitatis.* Aut quod distinguamus, ut per *Dec. in c. 2. de constit. in fin.* statim, ex quo Communitati scienti fuit concessum, à principio valuit, & conditio tacita privilegii, quatenus uti velit ille, cui conceditur, est adimpleta, quià apparet, ex quo ipsa petiit, quod uti vult. Undè Domini voluerunt, quod Adversario, dicenti, quod privilegia non erant in usu, incumberet onus probandi. In secundâ verò difficultate, si tenemus, quod ex quo in privilegiis erat decretum irritans, non possit eis etiam expresè renuncia-

ri, *ad c. dilecto, vers. nisi fortè, juncta glos. & ibi not. Abb. de præbend. & per glos. & doct. in c. statutum in princ. vers. committatur de rescript. in 6. & Jas. in l. jus publicum, in fin. ff. de pact.* & res tunc esset sinè dubio, quià si non posset expresse renunciari, multò minùs tacitè per contraventionem, ut videtur *Decis. 293. al. 3. de privileg. in antiq.*

29. Si verò tenemus, quod privilegio concesso ad favorem alicujus, etiàm cum decreto, possit renuntiari, quod magis videtur juridicum, *adnot. per Anchar. in d. c. statutum, in fin. & per Abb. in c. ult. §. his autem, in 2. not. de off. deleg. & plenè per Dec. in c. cum accessissent in 4. col. de constit. & in c. cæterum, ante fin. 4. col. de rescript.* Nàm sicut quis potest privilegio renunciare, ità & decreto, ut accessorio, *adnot. per Aret. in l. ex duobus §. etiam col. 2. vers. Bald. tamen de vulg. & pupill. & specialius per Card. in Clem. 1. 9. 18. de elect. & Rom. cons. 330. col. 6.* & secundum hoc videtur, quod si expresè possit renunciari, quod etiam tacitè. Et in hoc, cum Cives, quibus fuerunt privilegia concessa, nihil deberent facere, quià tunc per contraventionem, etiam in uno actu forsan privilegium ammitteretur, *adnot. per glos. in d. c. cum accessissent in verbo contravenerint, & in c. prò illorum, de prębend. & decis. nostra 382. al. 8. de privil. in nov.* sed Cives in contrarium nihil fecerunt, sed tantùm passi sunt Ordinarium conferre Forensibus; Domini voluerunt, quod proptèr decretum irritans, non ammittatur privilegium, *adnot. per Arch. Jo. Andr. & Gemin. in c. cum de beneficio, de prębend. in 6. & Felyn. in d. c. cum accessissent, col. 14. vers. 4. limita*. Non obstante *cons. Abb. 61. in fin. lib. 2.* Quià non erat ibi decretum, nec sola patientia, sed contraventio.

30. Circà tertium dubium licèt videatur inducta contraria consuetudo per decennium, ex quo illo tempore privilegia non fuerunt servata, *adnot. per Cyn. in l. voluntariè, c. de excus. tut. & per Bart. in l. unica, per illum text. C. de nundin.* Tamèn Domini voluerunt, quod non sumus in præscriptione, quià contrà Communitatem requiritur tempus 40. annorum, *adnot. in ult. & auth. quas actiones, C. de Sacros. Eccl.* Imò, ex quo in præscriptione requiritur possessio, ut *in reg. sine possessione l. 6.* & quod ex eâ dicit *Abb. in c. querelam, in fin. 3. col. de elect.* quod proptèr dictum decretum provisiones factæ Forensibus sint nullæ, & non possit dici, quod ex actibus nullis Ordinarius sit in quasi possessione conferendi extraneis contrà Communitatem, quià decretum afficit etiàm possessionem &c. (a).

(a) *Crescent. decis. 4. de privileg alias 19. fol. 107.*

C A-

CAPUT X.

In quo ex variis Theologis, *aliisque Auctoribus, qui* Sæculo Christi Decimoseptimo *claruerunt, probatur libertas Ecclesiæ, in conferendo sacras Præbendas, & Ecclesiastica Beneficia, non modò Clericis indigenis, verùm etiàm extraneis.*

SUMMARIUM.

1 Ludovicus Thomassinus *causæ extraneorum favet. Refertque verba S. Petri Damiani, supèr electione Viri Germani in Papam.*

2 *Indigenæ non anteponuntur extraneis, ut sic, sed solum ut magis idonei. Quid Gregorius VII. scripserit Regi Castellæ.*

3 *Clerici Romanæ Ecclesiæ nullibi sunt extranei. Et ubi extranei repellendi sunt, non spectat ad Laicos hoc facere.*

4 *Etsi regimen Ecclesiarum indigenis maximè delegandum sit; sunt tamèn causæ, ob quas eis extranei sunt anteponendi.*

5 *Antiqui canones, electionem de gemio statuentes, nihil proficiunt Contradictoribus: favent enim non Nationalibus, sed Localibus.*

6 *Extraneis, non absolutè, sed cæteris paribus indigenæ sunt præferendi. Ex Concilio Tridentino extraneis patet accessus ad beneficia.*

7 Antonini Dianæ *clarissima est sententia, Principes non posse statuere, nè beneficia conferantur extraneis.*

8 *Addit, non posse à Magistratibus impediri executionem literarum Papalium, quibus beneficia conferuntur extraneis.*

9 *Bullæ Apostolicæ retineri non possunt à Judicibus Laicis quacumque causâ, ut contrà Joannem Sotomajor, Diana fortitèr sustinet.*

10 *Obstat enim Bulla in Cœnâ Domini. Et quatenùs opus sit, de validitate illarum, agitandum est coram ecclesiastico, non coram judice laico.*

11 A' Fernando Rebello *dicitur, quod Episcopatuum distributor tenetur digniores, etiàm ex alienis locis accire: & quid de aliis beneficiis?*

12 *In libertate illorum erit, qui beneficia dispensant, judicare, an hìc & nunc, dignior sit Indigena, vel extraneus.*

13 *Apud* Homobonum de Bonis *legitur, in consecutione benficiorum, cæteris paribus, extraneis esse præferendos indigenas.*

14 *Ubi extranei absolutè sunt repellendi à beneficiis, id solum provenit ab Apostolico privilegio.*

15 Cornelius à Lapide, *culpam agnoscit in iis, qui de beneficiis excludunt exteros digniores, & cur?*

16 *Hancque culpam ait esse mortalem. Intelligendus est tamèn extrà casum privilegii Apostolici, alitèr disponentis.*

17 18 Luisius Turrianus *asserit esse validas Constitutiones aliquorum locorum, restringentes beneficia ad Naturales, & cur?*

19 20 A' Thomâ Sanchez *eadem sententia defenditur, & extraneorum exclusio refer-*

fertur ad privilegium Apostolicum.

21 Thomæ de Bene *sententia est, quod non valeant statuta Principum excludentia Clericos extraneos à beneficiis.*

22 *Quod si hæc statuta sint alicubi, dicit ea esse robur sæculare, additum privilegiis Apostolicis.*

23 24 *Laici examinare non possunt literas Apostolicas, earumque executionem impedire, nisi hoc habeant ex Apostolico privilegio.*

25 26 *Si habent quod præfatis literis opponant, id faciant coram Judice ecclesiastico; quid de assensu præmittendo possessioni beneficiorum?*

27 *Dubitat del Bene de veritate diplomatum Apostolicorum, quorum vi alicubi extranei repellantur ab ecclesiasticis beneficiis.*

28 Petrus Maria Passerinus *docet, electionem extranei validam esse, nec præeligendos indigenas, nisi de honestate.*

29 *Eligendus est dignior de alienâ Ecclesiâ, postposito minus digno de propriâ: & quomodo hoc verum sit?*

30 *Etiàm intèr Regulares eligi potest extraneus. Tota Religio, in plures provincias distributa, unum corpus est.*

31 32 33 *Probat Passerinus ad Prelaturas Regulares eligi posse Religiosum extraneum, & quomodo id verificetur?*

34 *Papa conferre potest liberè beneficium etiam extraneo, quià habet plenariam beneficiorum dispositionem: quod de aliis?*

35 *Igitur ex Teologis cunctarum Nationum, patet quod Sæculo XVII. concors erat eorum sententia Clericis extraneis favens.*

1. INTER Theologos Sæculi Decimiseptimi eminenti modo refulsit *Ludovicus Thomassinus* Gallus, Congregationis Oratorii, prout, ex multis ejus operibus enitescit, qui aliquando in suo tractatu de veteri, & novâ Ecclesię disciplinâ, quęstionem attingens, promovendorum extraneorum ad ecclesiastica beneficia, multas congerit eruditiones prò, & contrà: ipse verò albicalculum porrigit sententiæ, quam tuemur, esse nimirum in libertate Ecclesiæ sacris beneficiis ipsos quoque extraneos promovère. *Petrus Damiani,* inquit, *contestabatur, Ecclesiam Romanam Imperatori gratificatam esse in hujusmodi rè, in quâ momenti esset omninò plurimum, ubi suo juri, & pristino derogaverat mori, eligendi suo tantum ex gremio Pontifices, quem nunc tamen delegisset ex mediâ Imperatoris aulâ: In constituendo Pontifice Romano Ecclesia à charitate regiâ non recessit, quià cum in Clero suo religiosis viris, & sapientibus abundaret, non de propriis, sed eum qui Regi tamquàm domesticus, & familiaris eras, elegit &c. Ei privilegium non tulit, sed roboravit, dum non de Romanâ Ecclesiâ, sed ex Aulâ Regiâ Sacerdotem ad Apostolicæ Sedis culmen evexit* (*a*).

(a) *Thomassin. Vet. & nov. Eccl. discipl. p.2.l.1.c.103 n.2.*

2. Tùm paucis interjectis subjungit: *Indigenæ non anteponuntur universim extraneis, nisi ut magis idonei, propter morum, linguæque peritiam. Sicubi ergò nemo prorsùs ex indigenis idoneus sit, tùnc præponentur jure merito extranei. Gregorius VII. recusato Archiepiscopo, quem promovere gestiebat Alphonsus Castellę Rex, illum hortatus est, alium quempiam suggereret ex subditis suis, aut si non haberet, nisi tanto impares fastigio, extraneos accerseret. Eligatur indè si inveniri potest: sin autem aliundè expetatur. Ratio prompta est: Ecclesiæ regimen propriè bonos exoptat. Boni ergò dignique si adsint, non longè quærendi sunt: si desint, undè undè accersendi.* Ex paulò post introducit Pontificem, sic loquentem: *Ipsa Romana Ecclesia viros, & scientiâ adornatos, præditos honestate, & sanguinis nobilitate præclaros, ad se libentèr evocat, & eos aliundè consuevit admittere, non se talibus, cum ipsos in gremio suo habeat, facilè spoliare.* Demumque Innocentium Papam III. asserit de-

Car-

Cardinali Romanæ Ecclesiæ, alibi ad Episcopale beneficium promovendo, pronunciasse, non debere ibi extraneum reputari, *cum membra capitis, à membris corporis censeri non debeant aliena* (a).

(a) Idem loc.cit.n.3 & 5.

3. Posteà subjungit: *Idem ipse Pontifex ratam habuit electionem Archiepiscopi Capuani, quamquàm electus esset extraneus, 1. quod potuisset Capitulum non uti privilegio, & canone in sui gratiam, & compendium condito: cujusmodi est, ut nè Episcopus assumatur, nisi ex Ecclesiæ ipsius collegio. Licèt autèm reperiatur in canone, ut tùnc alter de alterâ Ecclesiâ eligatur, cum nullus in propriâ fuerit repertus idoneus; quià tamèn hoc in favorem introductum est Clericorum, & cuique licet renunciare juri, quod prò sè noscitur introductum &c. 2. Canoni ei tùnc locus est, cum vi intruditur extraneus. Præsertim cum illud decretum locum habere videatur, quando, Clericis renitentibus, & invitis, per alicujus violentiam potestatis extraneus ingeritur ex adverso. Proptèr quod sequitur in decreto, ut Clericis sit facultas renitendi, si se viderent prægravari. 3. Nullibi hospites, aut peregrini sunt Ecclesiæ Romanæ, Matris omnium filii: cum à capite non debeant membra aliena reputari* (b). Attende quod Clerici Romanæ Ecclesiæ nullibi sunt extranei, quin ibi valeant beneficia sacra adipisci. Paritèr, quod obsistere introductioni extraneorum, non spectat ad Laicos, sed ad solos Clericos Ecclesiarum particularium, qui sè censeant prægravari. Clerici autem hi in casu nostro non adsunt, nec eorum vox auditur, sed tantummodò Contradictorum, sive illorum Laicorum, à quibus ipsi fuerunt ad ejulandum impulsi.

(b) Idem ubi supr. n. 5. §. Idem

4. Prosequitur Thomassinus. *Cum Clemens V. extraneum nescioquem Episcopatu ornasset Coriensi in Regno Castellæ, iniquo animo id tulit Alphonsus Rex. At eum Pontifex blandissimis his monitis demulsit. Etsi in genere, Ecclesiarum regimen indigenis maximè delegandum sit, esse tamen causas justissimas non paucas extraneos his quandoque anteponendi: Apostolos, & ipsum Hispaniarum Apostolum Jacobum longinquâ ex regione adventasse: porrò qui à sè tùm designatus esset, Episcopus, eum esse, qui & doctrinæ ubertate, & virtutum splendore, ubique agnosci, & ambiri nusquam hospes, & peregrinus videri debeat. Philippum Pulchrum delinire similitèr conatus est Bonifacius VIII. quod duas Gallicani Regni Ecclesias Italis duobus contulisset, Bituricensem Archiepiscopatum, & Episcopatum Atrebatensem; nec contulisset nisi viris pietate, & meritorum laude clarissimis, ipsi Regi non suspectis, nec Regno &c. Anno 1356. Clemens VI. Galliarum Reginæ per literas congratulatus est, quod Regium diploma revocari curasset, quo extranei omnes beneficiis summovebantur, nullâ vel Cardinalium ipsorum exceptione. Anno 1408. Comitiorum generalium Cleri Gallicani decreto, extraneis omnibus aditus interclusus est beneficiorum quorumcumque, nisi saltèm decennium in publicâ alicujus Regni, Universitatis palestrâ contrivissent, & ne tùm quidem ad Prælaturas aspirare possent. Manavit certè decretum ejusmodi intèr Schismatis Avenionensis procellas* (c).

(c) Thomassin.loc.citato n.6.§.Cum

5. Et infrà: *Decretis Cælestini Papæ, Capitularibus Caroli Magni, & legibus Codicis præfici, & ordinari cuique Ecclesiæ non sinebantur, nisi proprii ejus cives, dùm in iis essent, qui omnes ejus officii numeros obire possent. Itaquè longo ex intervallo sequimur prisca illa statuta, si non alios beneficiis abigimus, quam qui ex ipso Regno oriundi non sunt, aut jura Regni Principum diplomate speciali non sunt asecuti.* Nota, nihil proficere causæ Contradictorum antiquas illas Sanctiones Cælestini, Codicis, & Capitularium, & si quæ aliæ similes leges sunt, quas ipsi multum exaggerant; quippè quæ si locum haberent, nimium probarent: nempè quod nedùm extranationales, sed etiam ipsi Regnicolæ, & qui de eàdem provinciâ, & viciniâ sunt, deberent repelli, solique incolæ loci beneficii vacantis admitti: quod iisdem Contradictoribus non placebit. Sequitur: *A vero, aut veri certè similitudine non aberrabis, si existimes, quidquid novatum est in hac disciplinæ parte, profectum id esse à majori Ecclesiarum, tum intèr se privatim communione, tum conjunctione cum summo vertice suo posteriori hac ætate* (d).

(c) Idem loc.cit.n.9.

6. Alia recenset Thomassinus, & quod in Poloniâ per longum tempus soli Itali præ-

pręfici beneficiis Episcopalibus consueverunt. Et quod Gallicani oratores in mandatis habuerunt agendi apud Concilium Tridentinum, nè quis inscius linguę vernaculę ad beneficia illius Regni proveheretur. Et quod in eodem Concilio (instante nimirùm S. Thoma de Villanovâ Archiepiscopo Valentino (*a*), uti superiùs innuimus) teste Dominico Soto, consultatum fuit decerni, quod omnia beneficia curata solis indigenis conferrentur. Et quod demum Valentinis, non nisi ex Indulto Sixti Papę V. jus adhæsit, à sè Clericos extraneos repellendi (*b*). Quæ omnia, totaque series eorum, quę ibidem congerit Thomassinus, hoc unum concludunt, nempè *primò*, quod Clerici extranei non absolutè, sed solum cæteris paribus sunt à beneficiis ecclesiasticis repellendi, talitèr tamèn, ut meritorum paritas sit à beneficiorum largitoribus definienda. *Secundò*, quod usque ad tempora Concilii Tridentini extranei non repellebantur ubilibet à beneficiis. *Tertiò*, quod post illa tempora, qui voluerunt illos repellere (uti Valentini) se privilegio Apostolico communierunt. Quo cum nudati sint Clientes Contradictorum, nullo possunt justitię clypeo sè tueri adversùs cujuscumque nationis Clericos, & multò magìs contrà Clericos, Prelatos, & Cardinales Romanæ Ecclesiæ, qui juxtà doctrinam præfati Auctoris, nullibi prò extraneis reputantur.

(a) *Micha. Salonius in D. Thom. 2. 2 qu. 63. ar. 2. Controv. 3. in fin.*

(b) *Thomassin. ubi suprà n. 10. 12. 13.*

7. *Antonius Diana*, Siculus ex Panormo, Clericus Regularis Theatinus, cujus doctrinę fama per totum longè latèque resonat mundum, in suis resolutionibus moralibus, agitat hanc quæstionem: *An Principes possint statuere, nè beneficia ecclesiastica exteris conferantur*. Et respondet *negativè, cum Tamburino de jur. Abbat. tom. 1. disp. 15. qu. 19. n. 21., & alii ubi infrà. Et si in Regno Franciæ exteri non admittuntur ad beneficia, totum hoc procedit ex consensu, & privilegiis Summorum Pontificum, multis Regibus concessis, ut notat Barbos. in Collectan. to. 1. l. 1. tit. 5. c. 4. n. 7., & sequ. Reginaldus in prax. to. 2. l. 30. tract. 3. cap. 11. n. 160.* (*c*). Vide quam disertè Diana in terminis terminantibus, & absolutè prò extraneis pugnat: nec aliam scit semitam edocere, limitandi collationem beneficiorum ad solos indigenas, nisi vim Apostolici privilegii, quo quià enunciata Regna stipata esse supponit, ideò indè Clericos extraneos licitè repelli docet ab ecclesiasticis beneficiis. Et alibi ait *fateor convenire, ut beneficia exteris minimè conferantur, & hoc satis probavi in 1. part. tr. 3. de Parlamento resol. 6. sed ex hoc non sequitur, quod Principes laici auctoritate propriâ possint statuere, nè ad beneficia advenæ assumantur, & hoc nego in illâ resolutione à Cutellio citatâ, & negat novissimè Castrus Palaus tom. 2. tr. 12. disp. un. punc. 8. n. 9. quià nemini à Summo Pontifice, vel ab illo auctoritatem habente, datum est de rebus spiritualibus disponere. Sed materia beneficiorum spiritualis est. Ergò &c. Deindè jus præsentandi ad beneficia nullus laicus habere potest, nisi ei fuerit à Pontifice concessum; ergò multò minùs habere poterit jus excludendi à Pontifice præsentatos, nisi à Pontifice hæc exclusio concedatur. Et ideò ex Felyno docet novissimè Baldellus tom. 1. l. 5. dis. p. 36. num. 14. quod Principes non possunt præcipere, ut possessio beneficii non apprehendatur sine ejus licentiâ, & consensu, aut Gubernatoris, vel Præsidis* (*d*).

(c) *Antonius Diana par. 3. tr. 1. resol. 16.*

(d) *Idem Diana par. 9. tr. 2. resol 99.*

8. Diana ergò, quamquàm eo esset affectu, ut beneficia conferantur indigenis, potius quam extraneis, nempè de honestate, ac cæteris paribus; tamen veritate sic exigente fateri cogitur, exclusionem extraneorum ut sic, non Regiâ Sanctione, sed solo indulto Apostolico fieri posse. Prosequitur posteà primo loco, & ait: *ex his sequitur, ut optimè docet, & advertit Alexander Pesantius, Bonacina, & Azorius* (*e*), *non esse liberum Magistratibus, & Judicibus sæcularibus literas Pontificias reiicere, quarum auctoritate beneficia exteris conferantur, sed licitum erit opponere de subreptione talium literarum apud Judicem ecclesiasticum. Imò si in literis exprimatur derogatio juris patronatus, licitum est appellare ad Summum Pontificem, & supplices libellos offerre, & interim literarum Apostolicarum executionem impedire, modo id efficiant operâ Judicum ecclesiasticorum, & supplicationem coràm Sede Apostolicâ legitimè prosequantur: nàm sententia communis est, posse Roma-*

(e) *Pesant. de immun. disp 17. Bonac. de leg. disp. 10. qu. 2. pu. 1. §. 1. n. 13. Azor. p. 1. l. 5. c. 14 qu. 3.*

manum Pontificem juri patronatus laicorum derogare, si velit: ac proindè si velit, non inferre injuriam, neque vim laicis, quià utitur jure suo, & solum id jus adimit laico, quod habuit ab Ecclesiâ; non adempto sibi revocandi jure. Undè quando Papa non obstante supplicatione, & appellatione Principum, expressè juri patronatus derogaret, debent profani Judices obedire, etiam si Principes nollent, & non obstantibus eorum legibus (*a*). Undè patet, quod de rigore (quidquid sit de aliis) Papa, etiam non obstantibus indultis Apostolicis, & quibusvis legibus humanis, potest ubilibet beneficia sacra Clericis extraneis impertiri.

(a) *Diana p. 3. tr. 2. res. 26. §. ex his.*

9. Alibi docuerat *Diana*, plurimorum Doctorum catervâ stipatus, *non esse licitum Regiis Ministris detinere in Cancellariis Bullas Apostolicas, ad examinandum, & executioni mandandum*: Sed quatenùs in eis sit vitium, recognosci quidem posse; verum hoc fieri debere à Tribunali ecclesiastico, non à laico (*b*). Et quià adversùs illum talia dictantem, acritèr colluctatus fuerat Joannes del Castillo Sotomajor; Diana iterùm calamum stringit, & in eâdem sententiâ fortius se confirmat: quod agens, arguit contrà se hoc modo: *Sed dices, eum cuilibet datum sit se defendere, & illæsum servare; & Rex jus habeat ex privilegio à Pontifice concesso, ut nemini externo beneficium, aut pensio ecclesiastica concedatur, illisque compertum sit, hoc jus sæpè subreptitiis literis derogari, jure ipso naturali videtur illis concessum posse hoc damnum, & injuriam, præcavere. Neque contrà voluntatem Pontificis videntur procedere, sed potius se illi conformare: non enim credendum est, Pontificem velle subreptitias literas effectum habere* (*c*).

(b) *Diana p. 2. tr. 2. res. 13.*

(c) *Diana par. 5. tr. 2. res. 12.*

10. His tamèn, & aliis, quæ ibidem superstruit, non obstantibus, mordicus negativam tuetur, quià *Pontifex in Bullâ Cœnæ, omnia maturo judicio considerans, omnesque prævidens rationes, quæ prò contrariâ parte facere possunt; nihilominùs illas omnes exprimens, illisque non obstantibus (ut videre est in eadem Bullâ, maximè ad illa verba, etiam prætextu violentiæ, seù ut ajunt ad nos informandos) excommunicat omnes, & quascumque personas, quæ quocumque prætextu retardaverint in suis Cancellariis Bullas Apostolicas &c. Nec textus à Sotomajore adducti faciunt prò suâ sententiâ. Nàm fateor Summum Pontificem nolle sua rescripta, si veritati non nitantur executioni mandari; sed non ex hoc sequitur, illa à laicis examinari posse. Quamobrem si dubitetur de validitate literarum Apostolicarum, vel etiam de illarum invaliditate constet, Laici Judices de hoc opponere possunt, coram ecclesiastico Judice* (*d*). Si igitur verè, & secundum justitiæ regulas, non est licitum ulli laico, quantumlibet potenti, Bullas Apostolicas retinere, etiam sub prætextu earum rectitudinem perpendendi, prò repellendis extraneis, etiam in locis, quæ indulto Pontificio fruuntur, extraneis obsistente; quid dicemus de Regione Contradictorum, tali indulto carente?

(d) *Diana par. 5. tr. 1. res. 12. §. hinc & §. Nec.*

11. *Fernandus Rebellus* Lamacensis in Lusitaniâ, Societatis Jesu, in suo opere de obligationibus justitiæ, & religionis, agitat quæstionem, an lethalitèr peccent collatores beneficiorum, minus dignos dignioribus præferendo: & prò primâ conclusione ponit hanc, quod *nulla subest obligatio quærendi digniores ex alienâ Ecclesiâ ad beneficia vacantia (si modo Episcopatus excipias, de quibus posteà) sed satis erit eligere digniorem intèr eos, qui sunt Ecclesiæ ejusdem, modò non sit indignus, quamvìs sit minus dignus, respectu alterius de alienâ Ecclesiâ, juxtà, cap. Metropolitano dist. 63. & alia jura* (*e*). Notetur autèm primò, quod Auctor docet quidem, nullam esse *obligationem* accipiendi digniores ab alienâ Ecclesiâ, sed non dicit, quod non *possint* digniores ab alienâ Ecclesiâ desumi. Sentit ergò, quod etsi collator non teneatur quærere Clericos magis idoneos ex alienâ Ecclesiâ, potest tamèn, si vult, ex illâ eosdem accersere, & beneficiis ecclesiasticis insignire: hocque nobis est satis. Secundò quod in Episcopalibus beneficiis distribuendis, collator, nedum potest, sed etiam tenetur, digniores ex alienis locis accire.

(e) *Rebel. par. 2. lib. 3. q. 4. §. prima.*

12. Ponit indè secundam conclusionem, in hoc sistentem, quod si quis insti-

tuit de bonis propriis ecclesiasticum beneficium, eâ lege, ut certo generi personarum detur, tunc minus dignus ex vocatis eligi potest, prætermisso digniore de non vocatis. Posteà subjungit tertiam conclusionem, idipsum disponentem, in institutione Clerici, à patrono præsentati. Demumque hanc quintam firmat conclusionem: *Extrà prædictos secundæ, & tertiæ conclusionis eventus, peccatum est lethale regularitèr digniorem prætermittere quoad beneficia curata*, inhærendo auctoritati D. Thomæ (*a*), Silvestri, Gabrielis Biel &c. (*b*), & præsertìm Concilii Tridentini, decernentis (*c*), inquit, *quam exactè quærendus sit dignior ad Episcopatum, proptèr quod decretum dixi suprà, non satis esse eligere digniorem intèr dignos ex Clero ejusdem Ecclesiæ, prout facere solent Reges in Episcoporum promotione &c.* (*d*). Itàque ad curata, & maximè ad Episcopalia beneficia, nedùm potest, sed etiam quæri debet extraneus dignior; ad alia verò minora beneficia quæri potest, sed non debet extraneus dignior, cui prębenda vacua committatur. In potestate ergò est Papæ, Episcoporum, & aliorum, qui beneficia dispensant, Clericos extraneos ad beneficia vocare, junctimque judicare, an hìc, & nunc, dum quodlibet beneficium conferendum est, dignior sit indigena, vel extraneus.

(a) *S. Thom. quodl. 6. ar. 9.*
(b) *Sylvest. V. electio Gabr. in 4 dist. 15. qu. 7. ar. 3 corol 1.*
(c) *Conc. Trid. sess. 24 c. 1. & c. 18*
(d) *Rebel. loc. cit. §. 2. 3. & 5.*

13. *Homobonus de Bonis*, Insuber, Cremonensis diœcesis, Clericus Regularis S. Pauli, in suis Commentariis de examine ecclesiastico, tractans de promovendis ad Diaconatum, dicit eos esse debere ex propriâ congregatione, sivè diœcesi, vel loco, subdens: *Non tamèn personarum acceptio censebitur, si ad Ecclesiarum servitium illi assumantur, qui ejusdem nationis, ac patriæ sunt, quià hi ut plurimum Ecclesiæ, & loco, ubi educati sunt, utiliores esse solent. Undè & communitèr Doctores asserunt, idoneum de eâdem civitate, vel de gremio Ecclesiæ, vel si de fundatoris genere fuerit, magis idoneo extero præferendum esse* (*e*). *Et eisdem rationibus innituntur consuetudines, & Statuta aliquarum provinciarum, ac diœcesum, de non conferendis ecclesiasticis dignitatibus, nisi ejusdem nationis viris, nec aliis beneficiis, nisi ex eodem loco oriundis, vel saltèm cæteris paribus alienigenis præferendis* (*f*). Quibus verbis ostendit Auctor, Clericos indigenas esse extraneis præferendos; non tamèn absolutè, sed solummodò cæteris paribus: in quo & nos cum Contradictoribus convenimus, modo cæterorum hæc paritas sit à beneficiorum distributoribus judicanda. Sed eundem Auctorem adhùc audiamus.

(e) *Gonzal. ad reg 8 Canc. glos. 4. num 118. Prases prax Epis p. 2. c. 5. num 19.*
(f) *Homob de bon. tr. 4. c. 6. qu. 45. §. secunda.*

14. Prosequitur enim: *Sicut beneficia in Urbe, & ejus districtu existentia, Romanis civibus conferri debere jussit Leo X. in Bullâ incipiente: Dum suavissimos. Et Gregorius XIII. Bononienses exteris præferendos esse statuit, in Constitutione incipiente: Ingenita Nobis. Verùm, quià gratia naturam superat, ubi alius usus viget, religiosè observandus est; modo (quæ majoris est ponderis) tertia adsit conditio, ut scilicèt boni testimonii vir eligatur, cujus nempè vita ex anteactis operibus sit commendata* (*g*). Quâ doctrinâ benè perpensâ, intelligimus, Primò, quod extranei non sunt à beneficiis ecclesiasticis repellendi, nisi cæteris paribus cum indigenis. Secundò, quod sicubi absolutè sunt excludendi, hoc non potest nisi à privilegio Apostolico provenire id ex gratiâ locis peculiaribus indulgente. Tertiò, quod ubi aliàs usus viget, extraneos promiscuè cum indigenis admittens, is est religiosè observandus. Hæc tria seriò ponderent Contradictores, & posteà dicant, quantum fundamenti, & rationis obtineat eorum tàm urgens contentio, quâ nituntur Clericos extraneos ab eorum Regni beneficiis ecclesiasticis elongare.

(g) *Homob. loc. cit. §. secunda.*

15. *Cornelius Cornelii à Lapide*, Belga, diœcesis Leodiensis, Societatis Jesu: virtùte doctrinâ: quàm pietate præclarus, suisque operibus toto orbi notissimus (*h*), Commentariis illustrans epistolam D. Jacobi, scribentis: Fratres mei, nolite in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Jesu Christi gloriæ. Etenim si introjerit in conventum vestrum vir, aureum annulum habens in veste candidâ, introjerit autèm, & pauper in sordido habitu: Et intendatis in eum, qui indutus est veste

(h) *Anton. Baldassar. Compend. vit. et in Cornel. à Lap. f. 42.*

veste præclarâ, & dixeritis ei: Tu sede hic benè: Pauperi autèm dicatis: Tu stà illic, aut sede sub scabello pedum meorum: nonnè judicatis apud vosmetipsos, & facti estis judices cogitationum iniquarum (*a*). Hæc verba, inquam, D. Jacobi commentando Cornelius inquit: *S. Augustinus epistolâ 28. banc sententiam Jacobi refert ad eos, qui ad Episcopatum, aliosque ordines, & beneficia promovent consanguineos; amicos, aut divites, postpositis exteris, & pauperibus, licèt dignioribus: quibus proindè fit iniuria æquè, ac Ecclesiæ, quæ jure majus decus, majusque auxilium à dignioribus expectabat.*

16. Indè subsequitur: *Hoc est peccatum mortale, uti docet Lessius, Benedictus Justinianus, & alii* (*b*). *Undè graviter vetatur à Concilio Tridentino sess. 24. c. 1. de reform. Verùm S. Jacobi sententia generalis est, & omnes perstringit, qui quocumque modo divites præferunt pauperibus, hoc solo nomine, quod divites sint: sivè id fiat dando eis honoratiorem locum in templo, mensa, consessu publico: sivè in judiciis, favendo plus amicis, quam exteris: sivè in vectigalibus, aliisque oneribus, gravando magis pauperes, quam divites: sivè in distribuendis officiis, & beneficiis, dando illa cognatis, licèt indignioribus &c.* (*c*). Textum generaliter loquentem, generalitèr exponit Cornelius; & quamvis in singulis quibusque actibus, ab eo enumeratis, non sempèr sit culpa gravis: gravem tamèn esse culpam indigitat, beneficia ecclesiastica deferre amicis tantum, consanguineis, atque notis: & ea exteris denegare, extrà casum privilegii, aliter disponentis; vel paritatis meritorum, exigentis, ut semper indigenæ in beneficiorum assecutione Clericis extraneis præferantur.

17. *Luisius Turranus*, ex Regno Castellæ, Complutensis, itidem Societatis Jesu, in suis disputationibus de Justitiâ, eandem tractans materiam acceptionis personarum, scribit ut sequitur: *difficultas est, an sint justę constitutiones aliquarum provinciarum, quibus statuitur, ut quædam beneficia dentur solum naturalibus incolis earum provinciarum. Major in 4. dist. 24. qu. 9. ad 1. videtur reprehendere has consuetudines, & constitutiones; & ratio esse potest, quià hic videtur committi acceptio personarum: possunt enim esse plures alii digniores. Contrariam tamèn sententiam sequuntur communitèr Doctores, Sotus, Salonius &c.* (*d*). *Et ratio est quià homines naturales ejus provinciæ communitèr utiliores sunt suis Ecclesiis, & majori affectu, & benevolentiâ eas prosequuntur, majoremque proindè adhibent curam in regimine earum, & frequentiùs perseverant in residentiâ, & præsentiâ suarum Ecclesiarum: exteri verò non ità: facilè enim quærunt, & inveniunt causas, ob quas eximantur à residentiâ &c. & ideò reprobandæ non sunt tales constitutiones in multis Ecclesiis receptæ, scientibus Episcopis, & Summis Pontificibus* (*e*).

18. Notissimum est, quod Doctorum dicta pondus accipiunt ab auctoritatibus, quibus innituntur, & juxtà illas sunt intelligenda (*f*). Turrianus autèm vim potissimam suæ rationis, post congruentias adductas, fundat supèr consensu, seù scientiâ, & patientiâ Summi Pontificis, cui & illam Episcoporum connectit: scientia autèm, & patientia superioris, quę rationem habet consensus, in beneficialibus multum facit, quoad illorum dispositionem (*g*): ergò ubi non est ista scientia, & patientia, seù consensus Pontificis, Statutum repellens extraneos ab ecclesiasticis beneficiis, est injustum. Sed in Regno Neapolitano, nequè est consensus, nequè est scientia, nequè patientia Pontificis, approbans ullo modo statutum excludens extraneos: imò & inibi nullum est, nequè unquam fuit statutum hoc disponens: ergò benè cognoscere possunt Contradictores, quantum fundamenti habeat ista eorum contentio. Silemus quod præfatus Auctor, Luisius, inquam, Turrianus paulò antè docuerat, licitum esse Cardinalibus eligere in Papam virum ex alienâ Ecclesiâ (*h*): Undè arguendo à majori ad minus (à quo solet esse validum argumentum, tàm affirmativè, quam negativè (*i*), & in casu nostro absque dubio validum est, quidquid sit interdum de aliis argumentationibus affirmativis, vel negativis

(a) *Jacob c. 2. num. 1. ⁊ seq.*

(b) *Lessius de just. ⁊ jur. c. 32. dub. 1 Justinian. in Jacob. 2.*

(c) *Cornel. à Lapid. in Jacob. 2. 1.*

(d) *Sotus de just. ⁊ jur. l. 3. qu. 6 ar. 2. Salon. 2. 2 qu. 63. art. 1. contr. 3.*

(e) *Luisius Turrian. in 2. 2. D. Thomæ qu. 63. disp. 22. dub. 5. num 12*

(f) *De Luca de usur. disc. 29 num. 13 de Jurepat. disc. 19. num. 7.*

(g) *De Luca de Jurep. disc. 63. num. 22.*

(h) *Turrian ubi supr. dub. 4 num 4*

(i) *Vid Jur. ⁊ Doctor. ap. Barbos. tract. var. loc. 67. num. 1. 2. 3.*

gativis à majori ad minus, & è contrà) clarè infertur, quod si licitum est assumere virum extraneum, illumque usque ad beneficium Pontificale provehere; non est cur & extraneus non valeat beneficiis minoris ordinis insigniri.

19. *Thomas Sanchez*, ex Hispaniâ Bætica Cordubensis, paritèr Societatis Jesu in suis opusculis moralibus, dubium agitat *an sint licita Statuta, ut beneficia alicujus Regni non conferantur nisi Regnicolis*, & post varia motiva, in contrarium allegata, mordicus affirmativè respondet. Sed quomodò? En ejus verba: *Justissima, & sanctissima sunt talia Statuta, & omninò servanda, itàut nullo modo possit eligi dignior alienigena, sed eligendus sit dignior intèr naturales, & sic in Hispaniâ cavetur l. 14. 18. 25. lib. 1. tit. 3. novæ recopil. ne ad beneficia hujus Regni, qualiacumque sint, etiam præstimonia, nec etiam ad pensiones constitutas super hujus Regni beneficiis, admittantur alienigenæ, qui scilicèt non sunt hujus Regni naturales: & asseritur ibi esse immemorabilem consuetudinem in Hispaniâ de hoc; & esse privilegium Papæ Sixti, concessum Regibus Hispaniæ, ut sinè illorum licentiâ, non admittantur exteri ad Hispaniæ beneficia* (*a*). Quod nedùm verum esse de beneficiis ait, in titulum collatis; verum etiam de iisdem in commendam concessis, quià etiam commenda est Canonicus titulus beneficii (*b*).

(a) *Sanchez opusc. mor. l. 2. c. 1. dub. 8. n. 1. & 2.*

(b) *Idem loc. cit. n. 4.*

20. Et post relatos varios Canones antiquos in præsidium exclusionis præfatæ; subjungit: *nota circà hæc decreta &c. quibus præcipitur, ut originarius illius Ecclesiæ tantum eligatur in Episcopum, jam esse per contrarium usum abolita, & sic passim videmus fieri.* Et post quædam interjecta, memorat à Doctoribus non admitti, *posse fundantem ex suis bonis Ecclesiam, statuere, ut ex certo genere personarum eligantur Parochi, sed benè de simplicibus beneficiatis* (*c*): à quâ tamen opinione ipse Auctor in sequenti dubio discedit (*d*). Unum est igitur, quod in sententia Sanchez (quidquid sit de fundatoribus beneficiorum, etiam parochialium, ex propriis bonis, cum restrictione collationis eorum ad certum genus personarum) exclusio extraneorum tota innititur Privilegio Pontificio, quo subsistente, stat justitia exclusionis extraneorum; eo deficiente, deficit quoquè ratio ipsiusmet exclusionis, & ità rem sè habere inquit in Hispaniâ, quià ibi adest diploma Sixti PP. IV. talitèr decernentis: ergò ubi deest indultum consimile, cessat jus præfatæ exclusionis; sed Regio Contradictorum hoc necessario diplomate caret; ergò invanum ipsi laborant, & evidentèr contrà justitiæ debitum agunt, eandem exclusiouem tanto conatu, totque contentionibus promovendo.

(c) *Idem ubi supr. n. 9. 10.*

(d) *Sanch. Opusc. mor. l. 2. c. 2. dub. 10.*

21. *Thomas del Bene* Marubiensis, apud Salentinos in Regno Neapolitano, sivè in Siciliâ citra Pharum, celeberrimum Tractatum edidit, cunctis notissimum de Immunitate Ecclesiastica. In eo autem quæstionem ponit, de quâ impræsentiarum est disputatio, & ità in pondere, & mensurâ sermocinatur. *Dubitatio X. An Statutum Laicorum, disponens, ne beneficia ecclesiastica exteris dentur: Item Statutum disponens ne ex illis beneficiis pensiones solvantur: Item Statutum disponens, ne literæ Apostolicæ jurispatronatus Laicorum derogantes, donèc Pontifex plenè instructus alitèr disponat, admittantur, & similia, sint contrà libertatem ecclesiasticam*: Et ad hæc omnia doctè respondet, ut sequitur: *Affirmativè: tum quià nullus Laicus potest de rebus spiritualibus (qualis est materia beneficiorum) disponere: tùm quià nullus Laicus potest habere jus præsentandi ad beneficia, nisi fuerit ei à Pontifice concessum: ergò multò minùs poterit habere jus excludendi à Pontifice præsentatos, nisi à Pontifice hæc exclusio concedatur. Vide Azorium 1. p. lib. 5. cap. 14. q. 3. Reginaldum in prax. tom. 2. l. b. 30. tract. 3. c. 11. n. 160. Barbosam in Collect. tom. 1. lib. 1. tit. 5. c. 4. n. 7. & 8. Tamburinum de jur. Abbatum, tom. 1. disp. 15. q. 19. n. 21. & Baldellum tom. 1. lib. 5. disp. 36. n. 14. qui propterea (ut infrà) rectè subdunt, quod non possint Principes præcipere, ut possessio beneficii sinè licentiâ, & consensu suo, vel sui Gubernatoris, vel Præsidis &c. non apprehendatur* (*e*).

(e) *Del Bene de Immunit. cap. 8. dub. 10. f. 302.*

22. *Obiicies, in Hispaniâ, Galliâ, & Flandriâ vigent hujusmodi statuta, & servantur: ergò &c. Respondetur, cum talium Regnorum Reges quam maximè*

pii,

pii, & Religionis Christianæ præcipui patroni sint; credendum videtur, quod id faciant ex privilegio, quod ipsis Pontifex in remunerationem obsequiorum Sedis Apostolicæ, & totius Religionis Christianæ concesserit; in cujus privilegii conservationem condiderunt leges, quibus afficiunt gravissimis pœnis, qui tale privilegium violare tentaverint. Et in hunc sensum salvo Covarruviam, qui in qq. pract. cap.35. & 46. talia Statuta defendit. Cæterùm, an tale privilegium verè dictis Regibus fuerit olim concessum, modò per Bullam Cœnę, & per Bullam Urbani VIII. super præservatione jurium Sedis Apostolicæ &c. quæ incipit, Romanus Pontifex, non sit revocatum, viderint (ut sæpiùs dixi) qui affirmant. Salzed. tamèn de leg. Polit. lib. 2. cap. 15. per tot. præcipuè n. 90. affert dispositionem Sixti IV. quoad hoc, scilicèt, quod beneficia in Hispaniâ aliis præterquàm indigenis non conferantur; & asserit illam (quo fundamento tamèn motus nescio) in vim contractus transiisse, & sic nullo pacto per Bullam Cœnę revocari.

23\. *Idem cum Azorio 1. part. lib. 5. cap. 14. q. 4. dico secundò de eo, quod Regis Consiliarii solent facere, nempè literas Apostolicas examinare, earumque executionem (quosque compererint, nullum jus Regium, aut laicorum illis derogari) impedire, quod scilicèt id faciant ex privilegio, à Pontifice dictis Regibus concesso; ejusmodi privilegium etiam, an olim concessum fuerit, & dato quod concessum fuerit, modò per dicta jura revocatum non sit, similitèr me remitto, quamvis opinionem, Reges hac viâ defendentium, non audeam damnare. Quod dixi, quià alia via, quà alii eos defendunt, mihi non probatur: fatentur enim illi, quod Reges ex sè nullum jus habeant ad recognoscendas, & examinandas Apostolicas literas, sint ne scilicet illæ dubię, vel certę: falsę, vel veræ: subreptitię, vel legitimæ, cum materia hæc sit omninò spiritualis, & Ecclesiastica: sed quià cuilibet datum est se defendere, & illæsum servare, & Reges, Patronique laici jus habent ex privilegio Pontificio, quod exteris beneficia, vel pensiones ecclesiasticę non concedantur; & in facti contingentiâ sæpè experti sunt, hoc jus sibi subreptitiis literis derogari; subdunt, quod jure naturali possint Reges hoc damnum, & injuriam sibi præcavere; ità ut sic faciendo contrà voluntatem Pontificis non procedant, sed potiùs sè illi conforment; cum credendum non sit, Pontificem velle, subreptitias literas effectum habere.*

24\. *Non, inquam, via hæc Regum partes defendendi mihi probatur; quià licèt verum sit, si certò constet de subreptione literarum, nullam esse obligationem obediendi, nullumque peccatum committi in impediendâ executione illarum; tamèn quià antequam per Regios Consiliarios id examinetur (quamvis illas sepè subreptitias reperiri contingat) non constat, an possint ob defensionem proprii juris Regii Consiliarii hanc examinationem præstare, quià locus defensioni non est, nisi prius de injuriâ constet: tum quià vel injuria est notoria ex se, vel solum ex Regii Tribunalis declaratione: non primum, quià donec literæ non fuerint examinatæ, non potest de earum subreptione, vel falsitate constare: non secundum, quià nemini datum est in causâ propriâ jus sibi dicere; & quià illa declaratio est ab incompetenti Judice, scilicet à sæculari in materiâ spirituali; & quià ad premittendam dictam declarationem, debebat jam de injuriâ constare; cum in tali declaratione jurisdictio usurpetur.*

25\. *Ex his (ut rectè docent Pesantius tract. de immunit. Ecclesiast. disp. 17. Azor. part. 1. lib. 5. cap. 14. q. 3. & Bonac. de legib. disp. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. n. 13.) sequitur quod non sit liberum Magistratibus, & Judicibus Sæcularibus literas Pontificias, quibus beneficia exteris conferantur, reiicere, quamvis licitum sit illis de talium literarum subreptione apud Judicem Ecclesiasticum deponere: quin etiam, si in literis jurispatronatus derogatio exprimatur, ad Summum Pontificem appellare, & interim dictarum literarum executionem impedire, modò id operâ Judicum Ecclesiasticorum efficiant, & supplicationem coram Summo Pontifice legitimè prosequantur; quià (ut lib. de Parlamentis, dub. 4. sect. 21. subsect. 7. probabam) potest Pontifex juripatronatus, etiàm laicorum derogare, si velit, & in hoc eis injurium*

rium

riam non infert, sed jure suo utitur. Quapropter si Pontifex, non obstante supplicatione laicorum expresse adhuc deroget juripatronatus illorum; debent Judices saeculares Pontifici obedire, etiamsi Princeps nollet, & Statutum ejus esset in contrarium: nisi forsan metu gravi, cadente scilicet in constantem virum, excusentur, in casu, quod id, quod à Principe fit, non fiat in contemptum Religionis, vel auctoritatis Pontificis, quià in hoc alio casu, cum de jure divino vita contemni debeat, & meritò, quià est illa in ordine inferiori ad dicta, nullus metus excusare potest.

26. *Idem dico quartè de Legibus, & Statutis, quibus cavetur ne quis possessionem alicujus Ecclesiae, vel beneficii sine facultate Principis, vel suorum Ministrorum apprehendat; quod scilicet id fiat similitèr ex privilegio Romani Pontificis, à quo Princeps habet Collationem, & Institutionem beneficiorum, vel privilegium, ut in ipsius Regno nullus exterus beneficium possit obtinere (sic uti praetèr alios docent Martha de jurisdict. part. 4. cent. 1. cas. 46. n. 8. & 14. & Duardus in Bullam Cœnae, lib. 2. qu. 15. n. 59.) & non ex aliâ viâ, propter rationes dictas; & quià Ecclesia habet jus immittendi Clericos in possessionem beneficiorum, & Clerici ex tali Statuto redduntur timidiores, laici autem audaciores. Atque ità contrà Angelum consil. 23. Camillum in divers. jur. p. 2. c. 2. n. 197. & Cutellium in Codice legum Sicularum in fin. libr 1 c. 67. not. 70. n. 9. & de Immun. Eccles. lib. 2. c. 63. docens communitèr Doctores Martha, & Duardus in locis sup. cit. Abb. lib. 1. cons. 83. Felyn. in cap. Ecclesia S. Mariae, de constit. n. 96. Ugolin. in Bullam Cœnae, p. 2. c. 13. Pesantius de Immunit. Eccles. disp. 10. Laderchius cons. 103. n. 4. Bardellus tom. 1. lib. 5. disp. 36. n. 14. Diana par. 5. tract. 1. resol. 6. & Alterius de Censur. tom. 1. disp. 16. lib. 5. & 6. ubi propterea rectè subdit, quod si possessio beneficii legitimè à Clerico capiatur independentèr à facultate Principis, nec Testes, nec Notarius, qui interfuerunt, poenas Statuti incurrant. Quià quando Statutum non valet, poena in eo apposita non ligat, authen. Cassa C. de Sacros. Eccles. & c. noverint, de sent. excom.* (a)

(a) *Thomas del Bene de Immunit. loc. cit.*

27. Videtur hic Auctor dubitare de veritate diplomatum, quae quibusdam Regibus, aut Regnis memorat esse concessa ab Apostolicâ Sede, pro extraneis excludendis; nec desunt alii quoque, qui in eodem dubio versantur. Multa enim interdum ab Auctoribus asseruntur, in gratiam suae nationis, vel ex alio motivo, quae rè verâ non sunt. Sed cum hinc numerosa series Auctorum illa enuntient; indè nullibi sinè indulto Apostolico denudari potuerit Ecclesia nativâ illâ libertate, quam secum habuit ab initio; vix credi potest, in Regnis illis praevaluisse repulsionem extraneorum alio modo, quam per viam diplomatum Pontificiorum. Quarè hac ponderatione intermissâ, perpendimus ex Thomâ del Bene, quod Saeculo Decimoseptimo, in cujus medietate ipse opus de Immunitate procudit, alia erat Regni Neapolitani ejusque Incolarum opinio, quam hodie fit illa Contradictorum, illorumque Clientum, circà libertatem Ecclesiae in promovendo etiàm Clericos extraneos ad ecclesiastica beneficia. Si enim ibi sententia praevaluisset de iisdem extraneis repellendis; profectò hic Auctor, uti origine, educatione, ac omnibus aliis rationibus, Regnicola; tam liberè, tam constantèr, tam efficacitèr, ea, quae retulimus, non scripsisset; vel ei talia scribenti, fortè non defuissent à laicali potestate increpationes, persecutiones, ac detrimenta, & merito quidem, si contrà conscientiam, & veritatem scripsisset.

28. *Petrus Maria Passerinus*, Ordinis Predicatorum, de Sextulâ Insuber, Theologus excellentissimus, nec minor Canonista, in suo pretioso tractatu de electione Canonicâ, examinans qualitates in viris eligendis desideratas, proponit dubium, *An eligere de gremio, vel de conventu; aut respectivè de civitate, vel dioecesi, vel provinciâ, sit de necessitate, vel potiùs de honestate, & ità ut eligere extraneum, nec sit peccatum, nec invalidum* (*b*). Ad quod respondet hoc modo. *Dicendum est, quod per se, & de jure communi Canonico non est necesse eligere de gremio, vel de patriâ, sed est solum de honestate: & ideò electio extranei, facta à majori parte, si aliud non obstat, est confirmanda*: Citatque plures textus, & Doctores ad hoc facientes

(b) *Passerin. de electione. c. 31. qu. 57. nu. 648.*

tes (*a*). Est autem, inquit, de honestate eligere confratrem, vel concivem, vel compatriotam, multiplici ex causâ: primò quià isti regularitèr magis diligunt Ecclesiam, ex quâ sunt, quam extranei &c. Secundò, quià dignum est, ut qui pro Ecclesiâ laborant, magis de Ecclesiæ bonis, & præeminentiis, & honoribus gaudeant &c. Tertiò, quià qui sunt de loco, cum unusquisque patriam suam diligat, & Ecclesiam, facilius inducuntur ad residentiam, quam exteri. Quartò quià qui sunt de loco, magis sunt noti eligentibus, undè est quod securiùs possunt cognoscere an apti sint ad gubernium Ecclesiæ (*b*). Et post alias congruentias adjectas subjungit.

(a) *Cap. cum inter. 21. cap. cum nobis 19. cap. in causis 30. de elect. D Th. 2. 2. qu. 63. art. 2 ad 4. Glos. Innoc. Panormit. Turrecrem. &c.*

(b) *Passerin. ubi supr. num. 650.*

29. *Non tamen proptèr hoc asserendum est, quod eligendus sit dignus de Ecclesiæ, aut patriæ gremio, relicto exteriori digniori, ut absolutè respondet Sigismund. d. dub. 33. Nàm & minus dignus comparatione dignioris non est dignus, & in Ecclesiarum gubernio, non personarum privatarum, sed communis boni habenda est ratio, ideò semper melior est eligendus cap. qualis 8. qu. 3. Concil. Colon. 2. par. 1. cap. 9. Petrus de Ledesmâ par. 2. tr. 7. cap. 2. concl. 7. dub. 16. Et licèt verum sit, quod idem Sigism. num. 2. ex Salon. 2. 2. qu. 63. art. 2. controv. 3. advertit, scilicèt tutius esse eligere dignum, quem electores certissimè sciunt esse talem, quam eum, quem solum probabilitèr credunt digniorem, hoc verum est, quià in eo casu ille non est dignior, cum ejus dignitas sit incerta, & alterius idoneitas sit experimento comprobata, undè securitas recti gubernii, ex parte ejus, qui est de collegio præponderat meritò extranei, de cujus probitate, & excellentiâ in gubernando, si adesset certitudo, ille præferri deberet ei, qui est de gremio Ecclesiæ, si solum probabilitèr haberetur ut dignior. An verò si cætera sint paria præponendus sit qui est de diœcesi, vel collegio, relicto extraneo, itaut peccatum sit, & acceptatio personarum alitèr agere. Non carere hoc scrupulo affirmat Petr. de Ladesmâ loc. cit. quem sequitur Garzias par. 7. cap. 9. num. 19. Sed si attente res pensetur, hoc erit verum, quià in hoc casu, qui est de gremio, aut diœcesi, erit melior ex rationibus supra ponderatis, & præcipuè facilius residebit, & ex majori notitià melius gubernabit, & ex majori dilectione intensius providebit bono Communitatis. Undè & benè idem Ladesma advertit, malum esse conferre beneficia etiam valdè doctis, si illi non sunt habituri residentiam in beneficiis, sed illa administraturi sunt per Vicarios: quod in beneficiis curatis valdè malum est, sed loquendo per sè, non est injustitia eligere, vel conferre beneficia diœcesum extraneis, si in extraneo sint qualitates necessariæ, & non consideretur in eo, vel sola excellentia doctrinæ speculativæ, sed experientia regendi, & prudentia, & bonitas morum, & dominium passionum, & fervor charitatis, & alia, quæ ad officia ecclesiastica necessaria sunt.*

30. *An etiàm hoc locum habeat in Regularibus, affirmat Sigismundus d. dub. 33. Verùm in his considerandum est primò, quod jura citata, de electione Episcoporum loquuntur. Et secundò, si loquimur de extraneo à Religione totâ, extraneus est ineligibilis, ut suprà probatum est, undè non potest eligi ad officia, & Prælaturas in aliquâ Religione, nisi qui illam est professus. Sed si loquimur de extraneo à Provinciâ, vel Conventu, procedit supradicta honestas cum aliquâ proportione, nàm aliàs omnes, qui eandem Religionem profitentur, sunt veluti de unâ diœcesi, cum sub eodem capite, & quasi Episcopo vivant, & longè major unio sit inter illos, licèt sint ex distantissimis Conventibus, quam sit inter Clericos diversarum, & vicinarum diœcesum, qui sub diversis Episcopis vivunt, & solum Summum Pontificem habent prò capite, & in Communissimis legibus Ecclesiasticis conveniunt; cum Regulares sub particularibus legibus, ex eodem obedientiæ voto, eidem Generali subdantur: undè omnes sunt veluti Concives, & ejusdem diœcesis, quamvis ad diversas Provincias, vel Conventus pertineant. Et tandèm considerandum quod identitas, vel Collegii, vel Diœcesis, vel Civitatis, vel Provinciæ, per se sola spectata, non facit, quin extraneus non possit æquè benè eligi, quià est conditio valdè extrinseca, & solum attendenda, quatenùs ex ea redundat major utilitas respectu Ecclesiæ, cui est providendum, vel etiam majus quoddam meritum in eo, qui majores perpessus est labores prò*

Ecclesiâ, ideò quoddam majus jus habet fruendi stipendiis Ecclesiæ, ut benè consideravit Cælestinus Papa Epist.1. cap.1. & relatum est suprà ex cap. nullus invitis 61. dist. Per sè tamèn loquendo esse de gremio, fundat honestatem, non importat necessitatem. Et in Regularibus speciales leges cujuscumque Religionis, & laudabiles Consuetudines servari debent.

31. *Nihilominùs dictum fuit, quod si eligatur extraneus, electio est valida. Quod tamèn intelligitur procedere, ubi non sit Statutum speciale, vel Consuetudo, ut electio fiat de Collegio, vel Diœcesi, vel Regno. In quo casu adhuc distingui debet. Nàm si lex, vel Consuetudo est, ut electio sit ipso jure nulla, & ad instantiam alicujus cassanda, si eligatur extraneus, tunc sinè dubio electio extranei non subsistit, nisi quatenùs ex quo leges, aut consuetudo ordinetur ad utilitatem eorum, qui sunt de Collegio, vel de Provinciâ, isti possunt renunciare juri suo. Tunc enim ex eo, quod eligunt extraneum, juri, quod ex illâ lege, vel consuetudine competit, renunciare censentur, & indè in eo casu electio facta à majori parte erit valida, nec erit cassanda. Panormit. cap. Ne prò defectu num.7. de elect. Sed si lex, vel consuetudo prohibeat, ut electores juri suo renunciare possint, & omnino irritam velit electionem extranei, tunc juxtà leges, aut consuetudines electio erit irrita. Neminem etiàm inferiorem Papâ posse super hujuscemodi consuetudine dispensare in Regularibus, cum talis consuetudo sit rationabilis, tradidit ex Rebuff. in pract. tit. de disp. cum Regularibus, num.1. Sigismund. de elect. d.33. num.4. ex cap. cum Singula §. prohibeamus de prebend. in 6. & tradunt DD. ibid. & ideò contrà hujusmodi consuetudinem eligere extraneum non licet, nec validè fit cap. cum dilectus de consuetud. & ibi Gloss. ver. constructum Biax. par. 1. cap. 4. num. 1. Paulus Castrens. consil.305. num.1. lib.1. Rota in Taraconen. Sacristiæ 19. Martii 1601. coram Justo, & dec.218. coram Gregor. XV. & in Seguntin. præeminen. 22. Martii 1604. coram Seraphin. quos refert, & sequitur Sigismund. d. dub.33. num. ult.*

32. *Verùm quod non liceat Electoribus contrà legitimam Consuetudinem eligere, hoc quidem verum est juxtà cap. cum dilectus, de consuetudine, sed quod in consimili consuetudine nullus inferior Papâ possit dispensare, non probatur, & maximè quantum ad Regulares, & præcipuè respectu Capitulorum Generalium, quæ possunt novas leges facere, & nedùm consuetudines, sed leges antiquas abrogare; hæc enim poterunt sine dubio, etiam in eâ consuetudine dispensare, si talis sit, quam possint abrogare, ex communi Regulâ, scilicet, quod potest in lege dispensare, qui potest tollere. Quæ habetur ex D. Thomâ par.2. qu.97. art.4. & DD. ibid. & Suarez. lib. cit. de legib. cap.14. Capitulum autem Generale consuetudines sui Ordinis, non confirmatas auctoritate Apostolicâ, in totum tollere potest. Esto igitur esset introducta consuetudo in aliquâ Provinciâ, ut non eligerentur Prælati, nisi ex eâ; Capitulum Generale, quod ut habetur ex doctrinâ D. Thomæ par.2. quæst.90. art.3. cum repræsentet totam Religionem, potest leges condere, & abrogare leges, & consuetudines, potest etiam in hujusmodi consuetudine dispensare. Et in ordine Prædicatorum poterit etiam hoc facere Generalis, qui habet potestatem amplissimam dispensandi super legibus Ordinis, ut habetur in Gloss. distinct.2. cap.9. §.6. lit. F. ibi. Similitèr quamvis generale Statutum Ordinis, vel consuetudinem diù retentam, & communitèr in ordine approbatam, non possit Magister Ordinis auferre, potest tamen, ex rationabili, utili, vel necessariâ causâ in prædictis omnibus dispensare. Nec obstat cap. cum Singula, quià cum contineat Decretum Pontificium, non cadit sub dispensatione Generalium, cum non sit consuetudo à suis introducta, sed lex à Summo Pontifice constituta.*

33. *In eodem Ordine Prædicatorum, de Fratribus aliarum Provinciarum, hoc Avenione 1442. statutum fuit, ut eligi possint tàm in Priores Conventuum, quam in Provinciales, & abrogatur consuetudo, ab aliquibus introducta, ut non eligerentur in Priores, nisi filii Conventuum. Limitata posteà fuit hæc facultas Romæ 1508. ibi. Volumus quod Fratres aliarum Provinciarum, nisi per triennium fuerint in Pro-*

vin-

vincia, aut aliàs notoriè idonei habeantur, non præficiantur Conventibus, aut locis, aut fiant Magistri Novitiorum, aut Sacristæ, aut similes administrationes habentes. Camill. par. 1. cap. 9. num. 13. Fontana verb. electio Provincialis num. 11. & verb. electio Prioris num. 15. Undè in tantum prohibiti sunt eligi filii aliarum Provinciarum, inquantum non sint cogniti; quod est de jure communi, ut infrà magis explico. Statuitur verò tempus trium annorum prò hac cognitione habendâ, quod tempus nihilominus remanet arbitrarium, & sinè dubio etiam Provinciales, immò & electores possunt decernere, an extraneæ Provinciæ filius notoriè sit idoneus, etiam antè illud triennium, & ità illum eligere, etiam statim, ac venit ad Provinciam, si sit persona cognita, & notoriè idonea (a).

34. *Quæritur quinquagesimo octavo; An Superior ad quem, vel ex jure ordinario, vel ex devolutione pertinet conferre beneficium, vel Prælaturam, possit illam conferre extraneo. Non est quæstio de Summo Pontifice, quià ipse potest undecumque voluerit Ecclesiis providere cap. bonæ 23. de elect. in fin. Et ratio est, quià ad Papam pertinet plena dispositio beneficiorum, cap. 2. de præbend. in 6. & quià nulla constitutio, aut Pontificia, aut Conciliaris ligat ipsum, cap. significasti, de elect. & cap. innotuit §. quamvis eod. tit. De aliis igitur Superioribus loquendo, dicitur quod ubi adest lex, aut consuetudo, ut beneficium, vel Prælatura non detur extraneo, eam legem, vel consuetudinem tenentur servare. Hostien. & Panorm. num. 7. cap. nè prò defectu de elect. Turrecrem. ex Henric. cap. nullus dist. 61. Nàm Leges, & Consuetudines servari debent. Ubi tamèn Superior posset in lege, vel consuetudine dispensare, posset dispensando extraneo beneficium conferre; sivè etiam id facere potest de consensu Ecclesiæ, ubi qui sunt de Collegio, vel gremio, possunt renunciare juri suo, & id faciunt, vel eligendo extraneum, vel consentiendo, ut instituatur. Est autèm in hoc considerandum, quod ubi Collegium, vel Diœcesis, aut Provincia habet Jus, ut ejus beneficia non dentur extraneo, tunc extraneum instituere, est contrà justitiam commutativam, undè semper institutio tamquam injusta est nulla, & invalida. (b)*

35. Allegavimus hìc Theologos *Italos*, *Gallos*, *Hispanos*, *Lusitanos*, *Siculos*, *Belgas*, & signantèr *Neapolitani* Regni nativos, ut pateat quam concors fuerit Sæculo Christi Decimoseptimo Theologorum sententia prò debito Clericos extraneos mixtim cum indigenis provehendi. Quorum Doctorum verba præcisa hìc inservimus, ut lectoribus obvia sint, pateatque quam efficax sit eorum sensus, qui nisi per vim extrà propriam significationem divellatur, aliud nunquàm poterit denotare, nisi, quod ubi deest Apostolicum privilegium, vel lex, aut consuetudo immemorabilis, Pontificio assensu munita; contra jus commune, omnemque justitiæ æquitatem promovetur ista restrictio collationis beneficiorum ad solos indigenas, & exclusio extraneorum ab illis: prout Contradictores facere nituntur, intuitu ad Regnum Neapolitanum, nec diplomate, neque statuto, neque consuetudine præfati generis, communitum.

(a) *Passerin. de Elect. 8. c. 25. à num. 651. ad 657.*

(b) *Passerin. ubi supra à n. 658.*

CAPUT XI.

In quo ex decem Canonistis *multæ famæ, qui* Sæculo Christi Decimoseptimo *sua scripta ediderunt, probatur libertas Ecclesiæ, in conferendo sacras Prebendas, & Ecclesiastica Beneficia, tùm Clericis extraneis, tùm indigenis.*

SUMMARIUM.

1 *Canonistæ Sæculi Decimiseptimi, & inter eos Barbosa multimodè favet libertati Ecclesiæ, in præficiendo etiam Clericos extraneos beneficiis.*

2 *Extranei repellendi non sunt à beneficiis, nisi in locis, ex Apostolico indulto habentibus, ut solis indigenis debeantur.*

3 *Beneficia oriundis potius, quam exteris sunt conferenda. Et etiàm Papa intendit cuilibet in diœcesi propriâ providere.*

4 *Nil proficit Contradictoribus, quod beneficia cæteris paribus sint indigenis conferenda, nisi probent ea esse illis conferenda absolutè.*

5 *Undecumque sint Clerici, admitti debent ad beneficia. Et Statutum è contrà disponens, illicitum est, ambitiosum, & contrà jus.*

6 *Ex quocumque loco, & natione veniant Clerici, ad beneficia sunt admittendi, dummodò digni sint, ut evitetur acceptio personarum.*

7 *In Portugalliâ, Castellâ, Navàrrâ, & Franciâ dicit Barbosa inhibitum esse Clericis extraneis beneficia adipisci.*

8 *De honestate indigenæ præferendi sunt extraneis, quod plures Doctores asserunt, & nos quoquè affirmamus.*

9 *Æqualitas meritorum, & cæterorum paritas, à quibus dijudicanda sit, & quę methodus in eâ rè sit reservanda.*

10 *Barbosa in loco à Contradictoribus citato, non loquitur tamquàm Doctor, sed tamquàm Advocatus, ad opportunitatem suæ causæ.*

11 *Lex extraneorum exclusiva in Regno Neapolitano non est, neque privilegium Apostolicum, extraneos ipsos excludens.*

12 Prosper Fagnanus, *ex mente Baldi, asserit non valere Statutum Principis, ne electio fieri possit de extraneis.*

13 *Major libertas requiritur in electione passivâ, quam in activâ. Statutum excludens extraneos, est contrà jus.*

14 Ex Joanne Baptistâ de Lucâ, *bonum est Episcopatus dari extraneis: Nèc non officium Vicarii, à quo ad beneficia valet argumentum.*

15 *In præficiendis beneficio, prælatio debetur indigenis solum de congruo, & cæteris paribus, non verò ex necessitate.*

16 *Ubi extranei repelluntur, id fit ob defectum indigenatus, non ut à lege requisiti, sed ut postulati à privilegio Apostolico.*

17 *Affirmat de Luca, rationabilia esse statuta, excludentia extraneos, sed loquitur de statutis privilegio Apostolico munitis.*

18 Cosmæ Guymer *doctrina est, quod indigenæ, in beneficiis adipiscendis, sint extraneis præferendi, si idonei sunt.*

19 *In*

19 *In dubio Papa providere intendit cuilibet in patriâ suâ. Princeps excipere potest contrà extraneum rationabilitèr suspectum.*
20 *Quamvis indigenæ sint extraneis præferendi, tamen collatio extraneo digno facta, valida est.*
21 *Ostenditur extraneos esse excludendos à beneficiis solum, ubi est Apostolicum privilegium, & cæteris paribus, non verò absolutè.*
22 Jacobus Pignatellus *habet, invalidam esse electionem extranei in Abbatem, si Breve Apostolicum statuat oppositum.*
23 *Pontifex decernere potest, ut electio fiat ex certo genere personarum, & coarctare electionem ad unum.*
24 *Totum jus repellendi extraneos à beneficiis, fundatur in diplomate Pontificio, quo carent incolæ Regni Neapolitani.*
25 *Ab* Emanuele Gonzalez *statuitur, Alienigenas, inscio Episcopo, non esse admittendos ad beneficia.*
26 *Varia motiva proponit, scripturalia, legalia, & politica, quæ favere videntur admissioni extraneorum.*
27 *Ex honestate tantum indigenæ præferuntur extraneis. Ad hos excludendos quædam nationes indultum Apostolicum implorarunt.*
28 *Dicit Henricum III. Regem Castellæ id impetrasse à Sixto IV. & Reges roborasse hujusmodi privilegium suis Pragmaticis.*
29 *Addit idem Gonzalez, etiàm alibi à beneficiis repelli extraneos, citatque Auctores talia referentes.*
30 *Et pluribus in locis hanc restrictionem beneficiorum ad solos indigenas observari. De illâque tractatum fuisse in Concilio Tridentino.*
31 32 *Ostenditur, quod Gonzalez provectioni extraneorum ad beneficia favet, ubi cessat privilegium Apostolicum.*
33 *Nec benè trahitur hic Auctor à Contradictoribus ad eorum favorem, ob ea quæ scribit in cap. ad decorem, de institutionibus.*
34 Hieronymus Gonzalez *asserit, dispositionem, quod omnia beneficia sint patrimonialia, esse contrà jus.*
35 *Statutum, consuetudo, & privilegium excludens advenas est contrà jus, & prælatio extraneorum est de solâ honestate.*
36 *Ex Martâ Neapolitano edicere fas non est Principibus, nè Clerici beneficia ipsis in consultis recipiant.*
37 *Incumbere tamen valent prò repellendis extraneis, ubi Pontificium indultum est, eosdem arcens à beneficiis.*
38 *Concordant ergò Canonistæ cujuscumque nationis, & præsertim Neapolitani, in asserendo debito admittendi etiam extraneos.*

1. CONSTANTEM sensum libertatis Ecclesiæ, in promovendo etiam Clericos extraneos ad ecclesiastica beneficia, Sæculo Decimoseptimo, in quo versamur, non solum docuerunt celebres Theologi, quos adduximus capitulo præcedenti, sed etiam Jurisconsulti, sive Canonistæ, qui eodem tempore claruerunt, unâ voce, uno spiritu, unâ dictatuum consensione clamantes, Ecclesiam in eâdem rè totalitèr esse liberam. Quorum ut aliquos hìc in propatulo proponamus primò loco adest *Augustinus Barbosa* nominatissimus Canonista Lusitanus, prius Ecclesiæ Collegiatæ Vimarenensis in Portugalliâ Thesaurarius, & posteà Episcopus Ugentinus, provinciæ Hydruntinę, in Regno Neapolitano; qui cum clarissimè prò libertate Ecclesiæ præfatâ loquatur, adhùc tamen, non sinè admiratione perpendentium veritatem, à Contradictoribus in proprium sensum contorquetur: undè bonum erit illum in suis terminis perorantem audire. *Prælatus*, inquit, *inferior non*

non potest in suâ Ecclesiâ instituere Clericos non diœcesanos, sine licentiâ Episcopi: & si instituat, Episcopus potest illos removere (*a*). Si hoc non potest absque licentiâ Episcopi, ergò à sensu contrario, à quo optimum sumitur argumentum (*b*), non secus ac si esset textus legis expressus (*c*), quoties accedat licentia Episcopi, optimè potest Clericus extraneus beneficiis ecclesiasticis insigniri.

2. Sequitur Barbosa -- Indigenę, seù naturales, aliis præferi debent in provisione beneficiorum, faltem de honestate: honestum enim est, ac rationi, & juri conforme, quemquam in patriâ suâ beneficiari; plures per Nicol. Garciam (*d*). Hinc colligit, quod si forensis, vel alienigena, impetrat beneficium, non factâ mentione de loco suæ originis, seù de suâ diœcesi, gratia est subreptitia: cum Papa intendat cuique providere in patriâ suâ, de quo dixi commodius ad glos. in cap. si proponente supr.de rescript.. Et in quibus Regnis exteri ex Summi Pontificis indulto beneficia habere non permittantur, dixi ad cap. bonæ memoriæ 4. de post. prelat. (*e*). Ex quibus patet, Barbosam in eâ sententiâ esse, quod exteri repelli non possint ab ecclesiasticis beneficiis, nisi in locis, diplomate Pontificio communitis: Ubi verò diploma simile deest, extranei non sint absolutè à beneficiis ecclesiasticis excludendi, sed solum comparativè, idest in æquali concursu meritorum: ità ut his in æquilibrio per Collatorem, vel Nominatorem positis; debeant indigenę Clericis extraneis, ex honestate præferri; in quo nosè quoquè libenti animo convenimus. Sed hoc nihil prorsùs proficit intentioni Contradictorum.

3. Et quià Auctor se refert ad sua scripta *in Cap. si proponente*, audiamus quid ibi dicat. -- Si Forensis, *ait*, vel alienigena impetrat beneficium, falsò dicens, se esse Clericum talis diœcesis, vel non factâ mentione suæ originis, seù de suâ diœcesi; gratia est subreptitia, quià in dubio Papa intendit cuilibet providere in diœcesi suâ. Abbas hic. Corset. in sing. verb. subreption. Sahag. in c. eam tè n.26. hoc tit. Felyn. in cap. Sicut tuis col.2. de Simon. Spin. in spec. testam. glos.3.n.34. Cabed. de patron. Regiæ Coron. c.29.n.4., & alii, quos refert, & sequitur Nicol. Garcia de benef. par.8.c.9.n.16. Rebuff. in tract. de pacif. possess. n.217.&c. *& alii*. Nàm beneficia oriundis potius, quam exteris sunt conferenda, ex Flamin. de resign. l.4.qu.7. Azor. inst. mor. p.1.l.6.c.4.&c. cum aliis citatis per mè in collect. ad Conc. Trid. Sess.24. de ref. cap.18. *Ubi habes*: Originarius idonejor judicandus, ac præferendus, si alter sit extraneus, *& infrà*, diœcesanus in beneficialibus præfertur non diœcesano (*f*). *Et* de jure facilius providetur oriundis, quam extraneis (*g*). Idipsum fusè probat idem Barbosa in votis decisivis, multimodis rationibus ostendens debitum hujusmodi prælationis (*h*).

4. Et hoc, uti superiùs innuimus, nos non impugnamus, sed illud ultrò fatemur: fatemur in æquali gradu meritorum, in concursu comparis dignitatis, & ut communitèr dicitur, cæteris paribus, Clericos indigenas esse extraneis pręferendos. Verùm quid indè? quid prodest hoc causę Contradictorum? Oportet illos probare, quod extranei sint à beneficiis ecclesiasticis repellendi, non comparativè, sed absolutè: non cæteris paribus, sed in omnibus, & per omnia, etiam in meritis inæqualibus: alioquin suâ prorsus intentione frustrantur. Et Barbosa, non admittens exclusionem extraneorum, nisi cęteris paribus, ad favorem nostrum perorat, non ad utilitatem Contradictorum. Nàm si in distributione beneficiorum attendenda est graduatio meritorum; hæc non ab alio est dijudicanda, quàm ab illo, ad quem spectat beneficia conferre, vel ad illa præsentatos instituere: ipsius ergò erit definire, qui, & quales sint digniores, meritisquę prævaleant; & in casibus practicis an respectu talis, & talis beneficii, tunc distribuendi, habito respectu, tàm ad ipsum beneficium, quàm ad totam Ecclesiam generalem, dignior, magis idoneus, plusque benemeritus sit Clericus indigena, vel extraneus.

5. Sed non dimittamus Barbosam; adhùc loquentem. -- Nèc certæ originis Clerici sunt eligendi, sed undecumque sint, modò idonei existant, sunt admittendi: cap. ad decorem de instit. Camil. Borel. in Sum. omn. decis tom.1. tit.6.n.3., & ideò non

(a) *Barbos. in cap. te nobis de Cler. peregr.*
(b) *Jur. & DD. ap. Barbos. tr. var. loc. 77.*
(c) *Riminald. cons. 120.n. 49. Barbos. loco cit. n.1.*
(d) *Garcia de benef. p.6.c.9. à n.5. ad 16.*
(e) *Barbos. in cap. te nobis de Cler. peregr. n.2.*
(f) *Barbos. in Concil. sess.24.c.18.n.130.*
(g) *Idem in cap. Si proponente 42. c.7. & 8 de rescript.*
(h) *Barbos. Vot. decis. l.2. Vot. 33 à n.2. ad 16*

non semel in Rotâ fuit dictum, Statutum prohibens Clericos forenses admitti ad Capitulum, tamquàm illicitum, ambitiosum, & contrà jus, non tenere; & signantèr in Placentinâ admissionis ad Capitulum 26. April. 1585. coram Card. Blanchetto; & in Seguntinâ admissionis ad Capitulum 26. Junii 1587. coram b. m. Gypsio, & in eâdem 7. Julii 1610. coram b. m. Patriarcha Manzanedo, & in Toletanâ Confraternitatum 3. Decemb. 1618. coram b. m. Ubaldo. In quibus autèm Regnis exteri, ex Summorum Pontificum indultis beneficia obtinere non possint, latè dixi in Collect. ad cap. bonæ il 2. de postul. prælat. (*a*), Idem ipse de concursu in parochialibus habendo, expendens Concilium Tridentinum, ut innuimus ait, originarium non esse, nisi cæteris paribus, extraneo præferendum, quod & nos ut suprà confitemur (*b*). Et *in cap. b. m. de postul. præl.* notat, quod beneficia *oriundis potiùs*, quàm exteris sunt conferenda, uti paulò infrà ex præcisis ejus verbis agnoscemus.

(a) *Barbos. Jur. Eccles. Univ. l. 3. c. 13. n. 217.*

(b) *Idem in Concil. Trid. sess. 24. c. 18. n. 130*

6. Frustrà itàque est, hujus inclyti Auctoris doctrinam à Contradictoribus torqueri, & prò posse hùc illùc impingi, ut vel per vim indigenis faveat, ad exclusionem extraneorum, cum nihil dilucidius, nihil clarius legi possit his quæ in *cap. ad decorem 5. de institutionibus* est effatus, inquiens — qui in Ecclesiis sunt instituendi, non debent esse unius nationis tantum, sed undecumque veniant, dummodò idonei existant, eligendi sunt &c. Notatur ad hoc, quod ex quodumque loco, & natione idonei ad beneficia eligendi sunt, ut per Camil. Borel. in sum. omn. decis. tit. 6. n. 3. Non est enim de jure attendenda quantum ad collationem, & provisionem beneficiorum, exceptio personarum. Rot. decis. 24. n. 2. apud Farinac. in collect. novis, alias part. 4. divers. Massobr. in prax. haben. concurs. prel. 6. dub. 21. n. 37. Utrum autem valida censeri debeant statuta; vel consuetudines, quod beneficia oriundis conferantur, & non aliis, Vid. Rebuff. in prax. benef. p. 3. tit. de rescript. mixt. in princ. à n. 6. & Glos. 1. & 2. & in tract. nomin. qu. 9. n. 48. post med., pluribusque Doctoribus citatis addit, Rot. in Placentin. admissionis ad Capitulum 8. Aprilis 1585. coram Card. Blanchetto, & in Saguntinâ admissionis ad Capitulum 16. Junii 1587 coram bon. mem. Gypsio, & in eâdem 7. Junii 1610. coram Patriarchâ Manzanedo; in Toletanâ Confraternitatum 3. Decembr. 1618. coràm Ubaldo, in quibus decisionibus fuit dictum, statutum prohibens Clericos forenses admitti ad Capitulum, tamquàm illicitum, & ambitiosum, & contrà jus, non tenere &c. Et post plurimos ibidem allegatos Doctores, sic terminat — In quibus Regnis exteri ex Summorum Pontificum indultis, beneficia obtinere non possint, dixi ad Cap. bonę il 2. de postul. prel. (*c*).

(c) *Barbos. in cap. ad decorem 5. de Inst. nu. 3. & 4*

7. Prosequitur Barbosa in dicto *cap. bonæ il 2. de postul. prel. n.* 8. & sub his terminis loquitur — Ex Summi Pontific. indultis exteri in Regno Portugalliæ, sinè Regis permissu, & literis naturalitatis, non possunt beneficia habere, ut refert. Cabed. de patronatibus Regiæ Coronę cap. 29. Gabr. Pereira de manu Regia tom. 2. c. 64. n. 30. cum sequ. &c. Idem etiam apud Castellanos cautum est in leg. 18. sequent. titul. 3. lib. 1. ord. ubi Perez. & leg. 14. tit. 3. lib. 1. novę recopilat. ubi Azeved. Covar. d. cap. 35. n. 1. Cevall. communium contrà communes tom. 4. qu. 897. n. 347. Cujus Regni Castellæ reputanrur naturales nati in Regno Navarræ, per regiam concessionem, quam refert Burg. de pace ad lib. 1. Taur. n. 451. Salzed. dic. cap. 56. n. 24. in novis edit. Nàm in Regno Navarræ etiam Summorum Pontificum diplomatibus, & Regiis legibus, idem obtentum est, ut in pragm. 2. & 3. lib. 1. ordinam. illius Regni. Et in Regno Aragoniæ perpetuo foro idipsum stabilitum est lib. 1. fori Aragon. tit. de Prælaturis, & aliis beneficiis. Anton. Oliban. in comment. ad usaticum alium namque dè jur. fisci cap. 13. num. 53. cum sequ. Ferrer. in constit. Cataloniæ Glos. 2. n. 62. Ac etiam in Regno Franciæ, ut referunt Rebuff. de pacif. possessor n. 216. & in prax. de rescript. mixt n. 7. Cosmas in proem. pragm. Sanct. §. Nàm Ecclesiarum verb. exterorum ad fin. Selva de benef. p. 3. qu. 26. Guillielm. in repet. in cap. Raynutius verb. & uxorem nomine il quinto n. 482. Carol. de Grassal. lib. 2. Regal. Franc.

jure

Jure 8. Nicol. Garcia de benef. par. 7. c. 9. n. 2. Valer. Reginal. in prax. for. pœnit. lib. 30 tr. 3. n. 160, & demùm Sixtus V. in suâ constit. 64. &c. prohibuit admitti ad beneficia Regni Valentiæ alienigenas Regnorum Hispaniæ, in quibus ipsi Valentini ad similia non admittuntur &c. Utrum autem valida debeant censeri statuta, & consuetudines, quod beneficia oriundis conferantur, & non aliis: Vid. DD. citat in collect. ad cap. ad decorem de Inst. (a).

(a) Barbos. in cap. bonæ 2. à n. 7. de Postul. Prælat.

8. Perperàmque perturbatur Doctrina Barbosæ, quasi nedùm dè honestate, sed etiàm de jure esse ponat in quodam Voto, quod beneficia Ecclesiastica dentur indigenis (b): Nàm loquitur comparativè, scilicèt debere ipsa conferri potiùs indigenis, quàm extraneis, hocque cubitalibus literis asserit esse de honestate (quidquid sit, an id etiàm dici possit aliquo modo de jure, vel secundum aliqua jura, quatenus aliqui canones, tametsi non præceptivè, suggerunt electionem faciendam esse de gremio Ecclesiæ: nec non quatenus id quod honestum est, de jure esse dici potest, honestatem fovente.) Nosque sanè concedimus de honestate esse, quod beneficia, cæteris paribus, dentur potius indigenis, quam extraneis. Sed hujusmodi respectu præciso, libertatem Ecclesiæ in beneficiorum distributione ipse Auctor tuetur, uti percurrenti totam ejusdem voti seriem (loquentem etiàm ibi principalitèr, non de beneficiis sæcularibus) claro clarius enitescit. Concedimus, inquam, cum communi Jurisconsultorum opinione, beneficia ecclesiastica, cæteris paribus, esse potiùs indigenis, quàm extraneis conferenda, Glos. in cap. si proponente verb. de hoc. de rescriptis, & in c. bonæ 2. verb. alienum de postul. prælat. Innoc. in c. quià diversi de concess. præbend. Odofred. in l. in Ecclesiis 11. C. de Episc. & Cler. Bald. in l. Divus Marcus ff. de tutor. & curator. Abb. in c. ad decorem de instit. n. 4. & in dict. cap. bonæ notab. 3. n. 16. Mandos. in reg. 16. Cancel. qu. 41. & 43. Lambert. de jure patron. l. 2. p. 3. qu. 5. art. 4. & 5. Corras. de benef. par. 3. c. 3. n. 9. Hoied. de incopat. benef. p. 1. c. 23. n. 83. Selv. de benef. p. 3. qu. 26. n. 2. Paris. de resign. benef. l. 4. qu. 7. n. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 9. §. 1. n. 37. Tusc. de visit. l. 2. n. 12. Borel. Sum. decis tom. 1. tit. 20. num. 163. Zerol. prax. Episc. p. 1. verb. beneficia §. 8. Perez. de Lara de aniversf. l. 2. c. 3. n. 19. & 28. Oliban. de jure fisci c. 12. n. 14. Azeved. tom. 1. lib. 1. tit. 5. l. 14. n. 1. Georg. Cabed. de just. patron. Regiæ Coronæ c. 20. Luc. de Pen. in l. quisquis C. de omni agro deserto lib. 11.

(b) Idem in Votis decis. Vot. 33. lib. 2.

9. Sed replicamus, hanc cæterorum paritatem, non à populo, & plebe, neque à viris dicatibus, & otiosis, qui optimis quibusque rebus detrahunt, sed ab ipsis dispensatoribus beneficiorum esse dijudiciandam. Qui, ut rite, & recte se gerant, non debent attendere nudam rerum superficiem, neque solum intuitum ad personam aliquam, vel ad solam patriam habere; sed respicere prius ad bonum universale totius Ecclesiæ: deindè ad bonum particulare Ecclesiæ illius, in quâ erectum est beneficium: posteà ad merita singulorum Clericorum, ad ipsum beneficium aspirantium: & videre quis eorum probitate morum, excellentiâ doctrinæ, servitute impensâ Ecclesiæ generali, vel particulari, nec non ætate, dignitate, prudentiâ, egestate, & aliis ecclesiasticis qualitatibus, præpolleat. Et ex illis simul consideratis judicare debet, an hic, & nunc, non in abstracto, sed in concreto; non speculativè, sed practicè, cùm beneficium conferendum est; expediat majori servitio Dei, & Ecclesiæ bono, quod beneficium illud conferatur huic, vel illi: indigenæ, vel extraneo: simplici Clerico, vel Sacerdoti: viro in minoribus constituto, vel Prelato in dignitate posito: hicque est verus modus de dignitate, relatâ ad beneficium conferendum, & configuratâ principalitèr ad servitium Ecclesiæ universalis, & posteà etiàm particularis, nec non de benemerentiâ hominum, judicandi, & illorum merita remunerandi, non verò, prout de illis interdùm apprehendunt viri gregarii, vel vaniloquii, & fabulatores (qui utpote rerum magis intimarum ignari, sæpè optimos putant, quos superiores, pessimos esse cognoscunt: vel pro dignoribus pronuntiant, quos superiores ipsi, attento Ecclesiæ servitio, aliis-

aliisque rerum, temporum, & personarum circumstantiis, pro minus dignis discernunt). Sinendum est ergò tutum rei judicium eisdem Superioribus, qui conscientiâ teste, veritate duce, ac zelo pietatis, & justitiæ, atque servitii Ecclesiæ suggerente, definiant hic, & nunc, esse in beneficiorum provisionibus præferendos hos, vel illos; indigenas, vel extraneos.

10. Cæterùm Barbosa, in præfato Voto, non scribit pro veritate, sed tamquam Advocatus, ad opportunitatem causæ Equitum S. Joannis de Spathâ, prout ex toto contextu patet: Valdè autem differunt consilia Doctorum, scripta ad veritatem, ab illis, quæ prolata sunt ad causæ opportunitatem (*a*); Et ideo non est præferenda doctrina hic ab ipso Barbosâ tradita, illi quam præbet in expositione canonum, qui Juris corpori sunt inserti: hìc enim loquitur tamquàm Doctor, ibi verò, tamquàm simplex Consulens, & Advocatus (*b*). Quarè si ibi (*c*) docet, non posse Clericos extraneos à beneficiis repelli, nisi cæteris paribus, & in solis illis locis, in quibus statuta, consuetudines, legesque Principum, ità disponentium, innituntur diplomati Pontificio, exclusionem præfatam authorizanti, ac vim danti legibus laicalibus, quę, citra præsidium indulti præfati, nil omninò valerent, ut ipsę quoquè leges profitentur; contra veritatis, & rationis dictamen est, velle illius sinceram doctrinam, & sententiam expiscari ex voto decisivo, in contrarium allegato, postpositis iis, quæ tèr, & in tribus distinctis locis, pro veritate, & tamquàm Doctor fuerat elocutus. Hoc modo namque non veritas quæritur, sed mendacium: nec sincera opinio Doctoris in medium ponitur, sed scriptio merè occasionalis, quę illius animi non patefacit verum sensum.

(a) *De Luca de Servit. disc. 49. n. 8.*

(b) *De Luca de Fideicom. disc. 1. num. 18. disc. 88. n. 8. dis. 243. num. 5.*

(c) *Barbos. in cap. ad decorem de instit. & in c. bonæ 1. de postul. & jur. Eccl. univ. l. 3. c. 13. n. 217.*

11. Præterquàmquod ipse Barbosa in eodem voto pro quintâ scripturæ illius ratione allegat Doctrinam Soti, & Covarruviæ (*d*), asserentium, quod in Concilio Tridentino consultatum est, de agendo; ut cuncta beneficia, præsertim curata, efficerentur patrimonialia, nec ad ea reciperentur nisi cives, & oriundi; & optantium, ut lex fiat generalis, vel ab Oecumenicâ Synodo, vel à Romano Pontifice, ità de beneficiis ipsis decernens (*e*). Ergò Barbosa fatetur, hanc legem nondùm fuisse factam in Ecclesiâ Dei, & sicubi est, esse localem, particularem, privilegium tandèm contrà jus commune disponens. Quarè quomodo quæso Contradictores possunt hunc Auctorem ad eorum sensum pertrahere, si adversus eos pluribus modis inclamat? Et juxtà hanc ipsam quintam rationem præfati voti ex eo argui non potest nisi hoc modo. In Ecclesiâ nondùm facta est lex generalis, quàm dicit Barbosa fuisse consultatam, in Concilio Tridentino, & à Soto Theologo, à Covarruviâ Jurisconsulto fuisse optatam, ad excludendos Clericos extraneos ab ecclesiasticis beneficiis: ergò hæc lex non viget in Regno Neapolitano: non enim vigere ibi potest lex, quæ nunquàm fuit à parte rei. Neque ibi viget ullum indultum Pontificium particulare, pro toto eodem Regno id præcipiens; ergò nullo modo, justitiâ mediante, repelli possunt ibidem extranei ab ecclesiasticis beneficiis.

(d) *Sot. de just. & jur. l. 3. q. 6. ar. 2. ant. 10. Conclus. Covar. pract. quæst. c. 35. n. 5. in fin.*

(e) *Barbos. vot. dec. vot. 332. n. 18.*

12. *Prosper Fagnanus* de S. Angelo in Vado Picenus, nunc audiendus est, de quo in principio ejus operum scribitur, quod per tot, tantorumque virorum ora, & encomia, ejusdem fama aucta fuit, cumulatque semper in diem, ut meritò credatur, illum pro normâ rectè, sapientèrque divini, humanique juris interpretandi regulas, orthodoxæ posteritati à Deo optimo maximo datum fuisse (*f*). Hic in suis Commentariis ad libros Decretalium, ait — Baldus (*g*) determinat, non valere Statutum Principis, ut electio fieri non possit de extraneis, etiam si in patriâ inveniantur multi dignissimi: quià, inquit, licèt hoc sit honestum, tamèn vulnerat libertatem, quià nimis arctat eam &c. Et in propriis terminis Constitutionis excludentis certum genus personarum ab electione passivâ addicitur Rota dec. 65. n. 6. par. 1. in recent. cujus hæc sunt verba: Cum in electione requiratur summa libertas, & ab eâ longè debet abesse omnis coactio, & restrictio cap. cum dilectus in fin. ibi. liberam habeant &c. Si facultas eligendi restringitur, ità ut cer-

(f) *Paul. Balleonius in princ. oper. Fagnan.*

(g) *Bald. in c. cum terra, n. 6. de elect.*

tum genus personarum, imò una persona eligi non possit, non dicitur libera electio l. nec solum l, imò ff. de opt. legat. in tract. de Schismate n. 12. &c. (*a*).

13. Adjungens – præsertim quià major libertas requiritur in electione passivâ, quam in activâ, ut per Butrium hic n. 26. in primâ lectione, & num. 25. & & 45. in lection. & Imol. sub. n. 1. Idem Butr. in cap. cum inter il 3. n. 11. de elect. Et facit, quod de jure quilibet potest eligi, & institui dummodò sit idoneus. cap. ad decorem de instit. Et propterea Statuta excludentia à beneficijs certum genus personarum, dicuntur contrà jus. Butr. hic n. 38. cum duobus seq. in 2. lect. sæpissime fuit in Rota resolutum (*b*). Nec hujusmodi Statuta sustinentur, nisi quatenus concernunt præjudicium statuentis (*c*). Et hæc fortè est una ex rationibus, propter quas validum est privilegium Papæ, sivè per viam indulti, sivè per aliam viam, restringens collationem beneficiorum ad solos indigenas, quià est præjudiciale Pontificiæ potestati, à quâ omnis fons liberæ collationis beneficiorum, tam ordinariæ, quam delegatæ dimanat (*d*). Fagnanus ergò docet expressè, prælationem, dandam indigenis in præjudicium extraneorum, non esse nisi *de honestate*, & cæteris paribus; Statutumque laicale, factum ad ipsorum extraneorum exclusionem, esse *contrà jus*, & hoc est quoque id, quod nos asserimus, & quod totam molem Contradictorum evertit, juxtà hucusque relata.

14. *Joannes Baptista Cardinalis de Luca* Venusinus, provinciæ Ecclesiasticę Acheruntinæ in Regno Neapolitano, vir toto orbe celebris, pluries in suo Theatro Veritatis, & Justitiæ doctrinam exhibet optimè suffragantem sententiæ, quam tuemur. Nàm aliquando agens de Vicario, Episcopali Sede vacante, per Capitulum eligendo; sensum suum aperit in hunc modum – Quemadmodùm Episcopo præsente, atque ut plurimum extero, adhùc ob civicas æmulationes, ac factiones, injungitur necessitas habendi Vicarium exterum; multo magis fieri deberet Sede vacante, quoniam ità eligerentur famosi Doctores, ac personæ, quæ ex aliis jam peractis muneribus in Regione sint in magnâ æstimatione (*e*). Duo hic agit Auctor iste; nimirum primò laudat, quod in urbibus Episcopi *utplurimum* sint *exteri*; per quod destruit intentum Contradictorum, quorum & ipse Conregnicola fuit: & secundò suadet, ut Vicarii Capitulares de extraneis eligantur; quâ in rè tametsi de Officio Vicariatus, non verò de beneficio ecclesiastico, proloquatur; tamèn quià ob officio ad beneficium validum est argumentum (*f*), ideò quidquid ibi pro extraneis effatur respectu ad officium Vicariatus Capitularis; locum quoquè habere debet, respectu ad ecclesiastica beneficia.

15. Ut nihilominus illius sensum in præcisioribus terminis habeamus; en quid asserit alio in loco. Agebatur de Prioratu Ordinis Milevitani, qui sicut est dignitas (*g*), ità etiam est ecclesiasticum beneficium, uti latè probat Doctores (*h*). Ad illud autem, cum aspiraret Hieronymus Mamus, ex Insulâ Milevitanâ progenitus; de Luca illius benemerentiæ defensor, adversus quendam alium competitorem, intèr alias rationes, hanc quoque, favore ipsius Mami adducebat – His addatur, etiam qualitas, quod esset Civis, seù Insulanus, ac de familiâ nobili, satisque Religionis benemeritâ: licèt enim in beneficialibus ex regulâ, quod apud Deum non est acceptio personarum, ista qualitas civilitatis non raputetur necessariâ; attamen datâ æquali idoneitate, atque in concursu, dicitur considerabilis, ac species etiam benemerentiæ, ob quam cæteris paribus, prælatio saltèm de congruo debeatur &c. (*i*) Docet ergò quod indigenis prælatio datur ad beneficia consequenda, non tamèn de condigno, sed solum de *congruo*: non absolutè, sed *cæteris paribus*. Docet insupèr, quod qualitas indigenatus in beneficialibus non est *necessaria*: & quod hæc non facit benemerentiam veram, & rigorosam, sed tantum quandam *speciem benemerentiæ*. Si ità est, prout ità esse, & semper fuisse per continuam seriem 17. Seculorum, hucusque probavimus; ubi nam sunt illa jura divinum, naturale, & humanum, à Contradictoribus decantata, quæ arctant collationem beneficiorum ad solos indigenas? Quid est quod illa nunquàm sciverit Joannes Baptista

de

(a) *Fagnan. in cap. cum dilectus 8. n. 30. 33 de consuet. l. 1.*

(b) *Fagnan. loc. cit. n. 23. & 24.*

(c) *Idem ibi. n. 29.*

(d) *Gonzal. ad Reg. 8 Canc. §. 1. proem. n. 5.*

(e) *De Luca annot. ad Conc. Trid. disc. 32. n. 21.*

(f) *Barbos. Tract. var. loc. 77. n. 21.*

(g) *Card. de Luca de benef. disc. 69. n. 6.*

(h) *Barbos. Jur. Eccl. univ. l. 3. c. 7. n. 3.*

(i) *De Luca de benef. disc. 69. n. 12.*

de Luca, eorum Compatriota, qui & in ipsomet Regno cum illis natus est, & educatus, ac in eâdem urbe Neapolis studiis diligentèr incubuit?

16. Alibi Doctor hìc celebratissimus aggressus est tueri jura Capituli Metropolitanæ Ecclesiæ Bononiensis, adversus quendam, qui se civem illius urbis asserebat, cum Capitulum id impugnaret, eratque disputatio, an Capitulum esset legitimus Contradictor, ad impediendam executionem literarum Apostolicarum, super Canonicatu, per dictum prætensum civem obtento. Et Cardinalis de Luca, scribens prò veritate ostendit, quod licèt Capitulum non sit legimus Contradictor in iis, quæ respiciunt validitatem gratiæ, à novo Canonico adeptæ, quatenùs Capituli non interest, quod Canonicatus uni, vel alteri conferatur; Tamèn erat optimè talis in isto casu, quià provisio in personam non civis præjudicium directè inferebat ipsi Capitulo, proptèr defectum qualitatis, ab ejus privilegiis desideratæ in Canonicis: nàm Julius Papa II. Bononiensi urbi hoc indultum concesserat, *ut beneficia non nisi civibus conferri possent*, quod posteà Gregorius XIII. & indè Gregorius quoquè XV. confirmaverat (*a*). Itàque de Luca totum jus repellendi virum illum à Canonicatu, refudit in defectum indigenatus, non ut à lege in eo requisiti, sed solum ut à privilegio postulati: quo privilegio cessante, extraneitas nullum illi prorsùs intulisset impedimentum prò consecutione Canonicatus.

(a) *De Luca de benef. disc. 93. num. 1.*

17. Qui paritèr de Luca, licèt alibi affirmet, quod Statuta non conferendi beneficia nisi Civibus, dicuntur rationabilia (*b*); tamèn quià hæc statuta sunt contrà jus (*c*), & sunt de rè spirituali, quæ excedit potestatem laicorum: adeòque si statuentes sint laici, statuta ipsa protinùs nulla sunt: statuendi enim potestas à jurisdictione regulatur (*d*); proculdubiò de Luca intellexit, vel de Indultis Pontificiis, vel de Statutis specificè à Sede Apostolicâ confirmatis (*e*); quæ quòties tali confirmatione prædita sunt, jàm non dicuntur Statuta laicalia, sed Papalia (*f*). Suntque rationabilia; tùm quià voluntas, ipsa & potestas Pontificis in beneficialibus stant prò rationabilitate, & ratione (*g*); Tùm etiam quià congruit, estque consonum honestati, & rationabile est, quod beneficia potiùs indigenis, quam extraneis conferantur, quoties paritas concurrit in meritis, vel superioris lex, vel statutum, vel privilegium ità disponit. Itàque de Luca multis modis animum suum aperit, impugnantem exclusionem absolutam extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis, satisque ostendit, eos, non secus ac indigenas, esse ad eadem admittendos.

(b) *De Luca de Canon. disc. 21. & 22.*
(c) *Fagnan. in cap. cum dilectus num. 24. de Convet. l. 3. de Luca de Regular. disc. 42. num 15.*
(d) *Fagnan. c. quæ in Ecclesiarum num. 17. & 18. de Constit. l. 1.*
(e) *De Luca de Jurepatr. disc. 67. num. 12*
(f) *Fagnan. in c. Antigonus num. 49. de pactis l. 1.*
(g) *Fagnan in cap. quanto num. 39. & 41. de transl. Episc. lib. 1.*

18. *Cosmas Guymer* Gallus, glossator celeberrimæ Pragmaticæ Sanctionis Caroli VII. Francorum Regis, de quâ suprà sumus fusius elocuti; & in quâ adversus Clericos extraneos fortitèr declamatur, prò illis excludendis ab ecclesiasticis beneficiis: Guymer, inquam, expendit singula verba ipsius Pragmaticæ, ac illa declarat, dilucidat, & exponit. Illùcque veniens, ubi textus inclamat, — Nàm Ecclesiarum, & beneficiorum ecclesiasticorum peculia manus occupant indignorum, & non nunquam exterorum; *ad ly* exterorum *ità profatur* — Secundum inconveniens id est Alienigenarum, qui non sunt de Regno oriundi, quibus sunt præponendi indigenæ, si idonei sint. tex. not. in c. nullus invitis 63. distinct. quamquam loquatur in Episcopis, ratio tamèn tex. est communis ad aliena beneficia. facit l. in Ecclesiis C. de Episcopis, & Clericis. infrà de col. capitu. 1. §. statuit ibi de ipsâ diœcesi, & alii. ar. ex ordine literæ, ubi præferuntur de diœcesi indigenæ extraneis. c. hortamur, 71. dist. cum ubi not; & per Archi. c. fi. de cler. peregr. per quæ jura dicit Hugo in ca. significasti. de jure patr. quod patronus necesse habet præsentare Episcopo Clericum ejusdem diœcesis. Sed Hosti. ibidem dicit, quod hodie de consuetudine potest præsentare Clericum undecumque originem duxerit: dum tamèn sit idoneus. Pan. dicit in c. ad decorem de insti. quod esset valdè honestum, & fructuosum, ut quisque in patriâ suâ beneficiaretur: ut sic unus non occuparet beneficia, vel stipendia alterius, nec daretur materia depauperandi beneficia; & quià inducuntur faciliùs ad residentiam tales indigenæ, quam extranei (*h*).

(h) *Cosmas Guymer in Pragm. Sanct. to. 1. §. exterorum fol 35.*

19. Addit hac de rè haberi — text. in extrà, Jo. 22. Execrabilis ibi, in diversorum Regnorum partibus &c, ubi dicit Gef, quod contrà promotionem, quæ fieret ad dignitatem unius Regni de regnicolâ alterius Regni, admitteretur exceptio Domini temporalis, si promovendum haberet suspectum de proditione terræ suæ, vel consiliorum, & secretorum suorum, ar. ff. de pæn, l. si quis aliquid §. transfugæ, de re milit l. omne §, exploratores de jurejur, petitio. no, Innoc, , & Host. de accus. super his facit op. infrà de elec, versi. veruntamen, cum ibi not, alieni enim Regni arcana scrutari non convenit C, de commer, & mer, l, mercatores, undè si forensis, vel alienigena impetraret à Papâ beneficium in alienis partibus, non factâ mentione de loco suæ originis, & diœcesis, gratia esset subreptitia, glos. est singu. in c, si proponente de rescript. quam seq. Panor, quià in dubio Papa intendit providere cuique in patriâ suâ; Ideò taciturnitas nationis reddit gratiam subreptitiam, Si enim expressisset nationem, Papa sibi non dedisset gratiam in partibus alienis, vel non ità de facili bo. text. in ca. bonæ. 2. de postula. præl. circa fin. ibi, nec vellemus ei præficere alienum, ad hoc c, 1. de Cler. pereg. c. Episcopum, 61. dist,

20, Pergit subdens — Et quamvis indigenæ exteris deberent præferri, valeret collatio ordinaria facta cuique, tamèn idoneo: ut in d. c. ad decorem. ubi habetur, quod extranei possunt præfici, dùm tamèn idonei; sed ibi reprobatur Patriarcha Constantinopolitanus ex hoc, quod solum conferebat beneficia hominibus certæ nationis; puta Venetis tantum, quasi illa essent eis debita, & hoc est contrà nonnullos Episcopos, qui ferè omnia beneficia suæ collationis conferunt suis Compatriotis.; & indigenis suarum diœcesum, & civitatum contemnunt providere, ad prædic. facit quod habetur in reg. Cancel, cap, quod si contingat Papam alicui personæ de parochiali Ecclesiâ providere, vel gratiam expectativam concedere, nisi dicta persona intelligat, & intelligibilitèr loquatur idioma loci, abi Ecclesiâ hujusmodi consistit, provisio, seù mandatum, & gratia desupèr nullius est roboris, & momenti: & alia regula generalius loquitur, quod nullus expectativam gratiam extrà suam nationem impetret, nisi idioma, quod communitèr homines loquuntur ibidem, intelligat, & intelligibilitèr loqui sciat. Et ut ferunt, Rex Franciæ habet privilegium, quod exterus, & alienigena non potest beneficiari in suo Regno, sinè ejus permissione (a).

(a) Guymer loc. citat.

21. Tàm amplis, numerosisque titulis Guymerius causæ admittendorum extraneorum suffragatur, ut vix quid ultrà valeat peroptari. Nàm dicit posse Clericum undecumque natum, dummodò idoneum præsentari ad ecclesiastica beneficia. Dicit indigenam non absolutè provehendum, sed preferendum, nempè cæteris paribus: quę adhuç prælatio si non fiat, esse validam collationem. Dicit insupèr, quod esset expediens, quod unusquisque in patriâ suâ beneficiis muneraretur: hocque optativè pronuncians, satis apertè docet, nullam adhuc fuisse legem generalitèr editam, idipsum decernentem. Improbat Episcopos, qui ferę omnia beneficia suis conferunt compatriotis, & diœcesanos prætermittunt, nimirum quià mixtìm in utrosque debent esse sinè discrimine liberales, Demùm (factâ indicatione, quod admitteretur exceptio Domini temporalis adversus originarium alterius Regni, si illum haberet suspectum de proditione; suspectum videlicèt verè, rationabilitèr, & fundatè, non verò fictè, simulatè, & captiosè) concludit, quod in Franciâ excluduntur advenæ ab ecclesiasticis beneficiis; quià Rex habet privilegium, quod exterus non valeat inibi beneficiis insigniri, sinè illius permissione, Quid est hoc autèm, nisi totidem vocibus inclamare, liberum esse accessum etiam extraneis ad ecclesiastica beneficia, nisi ubi Apostolicum privilegium, vel cæterorum paritas exigit, eos esse in casibus particularibus excludendos.

22. *Jacobus Pignatellus* è Cryptaleis apud Salentinos, in Regno Neapolitano, Doctor jàm satis notus, & ubique *volitans per ora virûm*, in suis Consultationi-

tioni-

tionibus Canonicis, proponit hoc dubium; *An electio in Abbatem, facta in personam exteram contrà Breve Apostolicum, quo mandatur, ne Abbatia conferatur exteris, sit valida. Et quidde electione coarctatâ ad oriundos, & nationales* (a), Statimque respondet, electionem ipsam esse *irritam, cum sit facta contrà formam Brevis Apostolici, disponentis, quod existentibus oriundis, & nationalibus, Abbatia Religionis exteris conferri non possit, sed ipsi oriundi, & nationales, de illâ provideantur, cum clausulis annullativis, & irritantibus, quae operantur nullitatem electionis ipso jure, ac sufficeret esse factam contrà legem Pontificis, ut sit irrita, juxtà ea, quae tradit Fagnanus, & Passerinus* (b). *Quod autèm valeat coarctatio electionis ad oriundos tantùm, & nationales, certum est, cum Doctores omnes indistinctè teneant, illam fieri posse ex consuetudine à Capitulo generali cum consensu eligentium, aliisque modis, ut tradit Passerinus, & Sigismundus à Bononiâ* (c).

23. Tàm subdit; -- At quandò coarctatio facta est à Papâ, nefas est de illius potestate dubitare, cum jus eligendi in electionibus canonicis, nonnisi à Sede Apostolicâ proveniat; ideoque Papa non solum potest decernere, ut fiat electio ex certo genere personarum, sed etiam potest illam coarctare ad unum, vel duos, ut per Castellin. de elect. cap. 3. num. 7. ubi excipit Papam, & latè Passerin. loc. cit. q. 1. n.34. & seqq. Et omissis aliis, quod valeat hujusmodi privilegium eligendi oriundos, & nationales tantùm, firmat cum multis Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 4. n.163.; ac sæpiùs respondit Rota, præsertìm coràm Crescentio decis. 4. de privileg. & in Majoricensi indultorum coràm Merlino, intèr ejus impressas decis. 814., & in alia, quę non habetur intèr impressas, sed est apud Dianam post sextam partem, edita sub die 16. Aprilis 1639. & in talia edita 16. Novembris 1640. coràm Peutingerio. Et hujusmodi coarctationem esse honestam, & cultui divino proficuam, fusè ostendit Gonzal. d. n. 163., & glos. 9. §. 1. num.37. & seq. & §.2. num. 45. (d).

24. Vide quod Pignatellus, totum jus repellendi extraneos à beneficiis fundat in diplomate Pontificio: ergò supponit non dari decantata illa jura divinum, naturale, & humanum, per quæ Contradictores asserunt collationem beneficiorum ad solos originarios arctari; & certè si ea darentur, quod illa nesciverit vir, qui se Juris utriusque, ac Theologiæ Doctorem, intitulat, non est credendum; quis enim rationabilitèr supponat Doctorem nescire jura? Et quidem Doctorem, qui decem tomos typis impressit? Et jura non minutiora, sed jus divinum, naturale, & humanum, in idem, ut prætenditur, collimantia? Oportet ergò hæc supposita jura non dari, nec ea fuisse nota Neapoli, neque apud Salentinos, neque in toto Regno Neapolitano, quandò Pignatellus ibi natus est, educatus, & ibidem est conversatus. Vide insupèr admitti ab hoc Auctore prò valdè justâ restrictione electionis ad solos oriundos, sed hoc intelligendum est, modo accedat approbatio Apostolica, & ut exprese ait, dummodò accedat consensus eorum, ad quos spectat eligere. Qui consensus non deest, cum Papa id ex indulto concedit, quippè cum ab eo in omnes collatores diffluat jus conferendi beneficia (e); ipsa sola ejus voluntas, vel prò consensu stat, vel consensum supplet cunctorum. Oportet ergò, quod Contradictores doceant de consensu, dato per Episcopos, Abbates, aliosque Collatores, & Nominatores beneficiorum Regni Neapolitani, ne beneficia ipsa valeant nisi ad Regnicolas pervenire; simulque doceant de diplomate Pontificio his assensum præbente, vel ex integro arctationem hanc decernente; si alterutrum habent, causam vicerunt, si neutrum, fodiunt isthmum, inanitèrque laborant.

25. *Emanuel Gonzalez* Hispanus, Doctor Salmanticensis, clarissimus Juris Canonici interpres, in suis Commentariis ad Jus Canonicum, quæstionem, quæ inter nos, & Contradictores vertitur, expendit; sivè de illius substantiâ fundamentalitèr ità effatur -- Communitèr ex hoc textu sequens deducitur assertio, peregrini, &

(a) *Pignatel. tom. 10. Consult. 27.*

(b) *Fagnan. in c. cum dilectus num. 56. de consuet. Passerin. de elec. c. 2. qu. 3. num. 53.*

(c) *Passerin. loc. cit. num. 45. Sigism. à Bonon. de elec. dub. 52. n. 3 & 5.*

(d) *Pignatel. tom. 10 Consult. 27. num. 8.*

(e) *Hieron. Gonzal. ad reg. 8. Canc. §. 1. proœm. num. 9.*

& alienigenæ, inscio Episcopo in alienis Episcopatibus ad beneficia admitti non debent, eam probat tex. in c. in nomine Domini 23. dist. c. obitum. 61. dist. cap. 1. & per totam dist. 70. cap. Afrof. 98. dist. cap. oportebat. c. nullus 29. dist. c. quam sit 18. qu. 2. c. neminem 70. dist. c. bonæ, el. 2. de postul. Præl. c. constitutis 46. de appel. c. quoniam de off. ordin. c. fundamenta §. dignè de elect. lib. 6. Celestin. PP. I. ep. 4. ad Galliæ Episcopos, ibi, tunc altèr de alterâ &c. & statim: nec emeritis &c. Leo I. Ep. 88. & 100. Concilium Valentin. 3. celebratum an. 855. c. 7. ibi, ut in Clero, aut in diœcesi certè ipsâ, vel si opus sit in viciniâ ipsius probata persona quæratur, & eligatur. Julius Pont. in Apol. 2. prò Athanasio, ubi reprobat Gregorii Cappadocis electionem in Episcopum Alexandrinum, quod nec Alexandriæ baptizatus, neque cognitus esset. Refert Baron. an. 341. to. 5. pag. 517. Consonant: de jure patricio textus in l. 15. tit. 13. partit. 1. l. 18. tit. 3. l. 8. l. 22. tit. 2. l. 1. ordin. l. 14. 18. & 25. tit. 3. l. 1. recopil. Illustrant Azor. to. 2. instit. l. 6. c. 4. qu. 40. Barbos. vot. 33. per totum &c. (a).

(a) Evan. Gonzal. ad c. sc nobis 4. de Cleric. peregrin.

26. Subjungit -- Sed prò dubitandi ratione adversùs præscriptam assertionem insurgi potest sequenti consideratione. Apud Deum, & in ejus Ecclesiâ non est acceptio personarum habenda c. Deuteron. Apostolus ad Rom. c. 2. c. venerabile de præbendis, quià in omni gente, qui facit justitiam, acceptus est Deo, nec Sanctuarium Dei convenit jure hæreditario possideri &c. Dum n. literati, ac bonis moribus imbuti, ecclesiasticisque officiis apti sint, debent ad dignitates, & beneficia ecclesiastica admitti, etiam si alienigenæ, & peregrini sint; nàm ut Dominus apud Psalmistam ait psal. 88. memor ero Rahab, & Babylonis scientium me: Ecce alienigenæ, & Tyrus, & populus Ethiopum, hi fuerunt illic &c. Accedit nàm rectè politicæ gubernationi expedit potiùs alienigenas, quàm proprios incolas, & cives admitti ad dignitates, & officia publica, ex ratione, quam reddit l. C. Paulus l. 5. sent. tit. 12. his verbis, in eâ provinciâ, ubi quis originem ducit, officium fiscale administrare prohibetur, nè aut gratiosus, aut calumniosus apud suos esse videatur. Undè apud Romanos lege cautum fuit, ne quis in propriâ provinciâ publica officia obtineret l. nullis C. de off. Rector provinc. l. nullus C. de diversf. off. l. 11. leg. 4. C. Theodos. de execut., & exactoribus. Quod primum constitutum fuit ab Antonino, ut tradit Xiphilinus, posteà ab Anastasio constit. Greca, quæ desideratur in rubricâ Codicis, ut nulli patriæ suę administratio permittatur, & à Gratiano, Valente, & Theodosio in l. fin. C. de crim. sacrileg. nisi ex Imperatoris liberalitate d. l. fin. notavit Gothofredus in l. 3. ff. de off. assessorum. Et apud nos nemo in propriâ civitate magistratum obtinere valet. l. 4. tit. 3. l. 3. Recopil. latè probant Bobadilla l. 1. polit. c. 12. n. 25. D. Jo. à Solorzano l. 4. de Jur. Indiar. c. 4. n. 88. ex politicis Navarete discurs. 17. Betancurs. in suo discurs. polit. Scip. Amirat. in dissert. ad Tacit. l. 11. c. 6. Forsterus ad ipsum pag. 131. Adrianus Junius to. 1. polit. qu. 5. Igitur non rectè in præsenti statuitur, alienigenas, extraneosque non esse instituendos beneficiis ecclesiasticis.

27. Addit -- Quà difficultate non obstante, vera est præsens assertio, omnique juri, & rationi consona. Prò cujus expositione sciendum est, omissa illa à politicis satis vexatâ quęstione, utrum exteris, & advenis imperia regna, publicaque gubernacula sint committenda? quam latè examinant Politici: Scipio Amiratus, Forsterus, & Junius ubi proximè, Scorubornecius l. 2. polit. c. 5. Bernegerus ad Tacit. qu. 159. & 160. Adam Contzen, l. 9. polit. 1. 8. Petr. Greg. l. 4. de Repub. c. 5. n. 22. Steph. Garonius de Senator. l. 1. tit. 4. c. 2. (ut ad dignitates, & beneficia ecclesiastica nostri Commentarii contrahamus vela) jàm à temporibus Celestini I. in d. c. 2. relato in c. nullus 62. dist. constitutum est, nè peregrini Clerici, & extranei propriis civibus præponerentur, quod & firmarunt alii Ecclesiæ Pręsules in d. c. hortamur, & aliis juribus suprà citatis expressius Innoc. 3. in c. bonæ, 4. de postul. præl. in illis verbis, quià nemo de personis &c. quià adhùc exteri, & alienigenæ dispensante Episcopo, ideft doctrinam, & mores eorum approbante, ad dignitates,

res, & beneficia ecclesiastica admittebantur, ut liquet ex canonibus 71. dist. cum tantum ex honestate, & congruentiâ prohibitum esset peregrinos, & extraneos in beneficiis ecclesiasticis indigenis oriundis præferri; ideò singulæ Nationes curarunt speciali lege sibi cavere, & à Sede Apostolicâ privilegium impetrare, ut tantum oriundi ex eâ Natione ad beneficia ecclesiastica admitterentur (a).

28. Prosequitur -- Primò in Hispaniâ nostrâ Henricus IV. Castellæ Rex, jàm expulsis Saracenis à majori ejus ditionis parte, Sixto IV. Pontifici proposuit, ut tantum naturales, originariique possint in Regnis ad beneficia ecclesiastica admitti: cui petitioni R. Pontifex annuens, & antiquorum vestigiis inhærens; constituitne in Regnis Castellæ exteri, alienigenæque, sed tantùm Regnicolæ in beneficiis ecclesiasticis instituerentur, ut constat ex l. 18. & 19. tit. 3. l. 2. ordin. l. 14. tit. 3. l. 1. Recopil. Referunt Mariana l. 14. de rebus Hispaniæ c. 16. Sanchez. tom. 1. lib. 2. c. 1. dub. 8, Salgado de suppl. ad Sanctissimum p. 1. c. 4. n. 26. &c. Posteà idem suis legibus roborarunt Catholici Reges an. 1473. & an. 1523., & suâ pragmaticâ invictissimus Carolus V. tandèmque idem statuit vigilantissimus Philippus II. anno 1560. ut constat ex l. 14. 16. & 17. tit. 3. l. 1. Recopil. Quandò autem dicatur quis Regnicola, & quomodò naturalitas consequatur, aut Principis privilegio, aut diuturnâ habitatione, disputant Valenzvela ubi supr. consf. 34. & 105. Solorzanus d. cap. 29. n. 43. D. Franciscus de Amaya in l. cives 8. n. 33. C. de incolis l. 10. Carleval. de judic. to. 1. qu. 2. disp. 2. n. 68. Gulierez. consf. 7. n. 7. Azeved. in l. 19. tit. 3. l. 1. Recopil. Garcia de benef. p. 7. c. 9. n. 31. &c.

29. Adjungit -- Hoc idem observari in Siciliæ provinciis refert Abbas D. Rocchus Pirro to. 1. Siciliæ Sacræ in Ecclesiâ Messanensi an. 1418. In Angliâ idem olim observatum fuisse constat ex eleganti epistolâ Eduardi III. Regis Angliæ ad Clem. VI. quam refert Alteserra ad tit. de postul. Prelat. In Galliâ idem observari testis est Matthæus Paris. an. Christi 1245. ubi de Innoc. IV. ait eodem tempore cum vellet D. Papa quibusdam prebendis Ecclesiæ Lugdunen. vacantibus quosdam alienigenas consanguineos, vel affines suos, inconsulto Capitulo, introducere; restiterunt ei in facie Canonici Lugdunenses, comminantes, & cum juramento obtestantes, quod si tales apud Lugdunum apparerent, non possent eos Archiepiscopus, vel Canonici protegere, quin in Rhodanum mergerentur; quam Galliæ praxim probant Dadinus Alteserra de Ducibus lib. 2. c. 7. Rebuff. in prax. tit. de idiom. glos. 1. Chopinus l. 3. de Demanio Franciæ &c. In Ungharià d. cap. bonæ. 4. In Boemiâ, & Poloniâ idem refert Schifordeg. tr. ult. qu. 4. In Regno Aragoniæ Calistus Ramirez de legibus Regiis §. 26. n. 64. In Lusitaniâ Cabedo de patronatu regio c. 27. Pereira de manu regiâ to. 2. c. 64. n. 30. Acunna in c. neminem 70. dist. n. 9. In Regno Valentiæ, Sesse to. 2. dec. 167. Apud Neapolitanos Massilienses, & Venetos, idem refert Mastrillus d. c. 7. & n. 60. Verum an populi omnes, civitates, & loca, quæ Auctor hìc asserit esse stipata diplomate exclusivo extraneorum, vere indulta ipsa possideant, non sinè difficultate transit, cum intèr eos recenseat Neapolitanos, qui si privilegio hujusmodi muniti essent, illud in propatulo ponere non omisissent, nec usque modò, contrarium fuisset in eorum Regno observatum.

30. Prosequitur idem Gonzalez: -- Ex his constat, totius Christiani ferè Orbis legibus, & moribus; statutum observatumque esse, ut ecclesiastica beneficia non possint aliis conferri, quam iis, qui ex eodem Regno, vel Provinciâ, ubi beneficium vacare contigerit, oriundi sint, imò in aliquibus provinciis, non solum ex eodem Regno, verum ex eâdem Diœcesi, ubi beneficia sita sunt, debent instituti: quâ de causâ similia beneficia patrimonialia solent appellari, nec sine ratione hoc apud tot gentes observatum esse, credi potest. Omissis enim variis traditis à Salcedo, ubi supr. de leg. polit. l. 2. c. 13. Schifordegero d. tr. ult. ea præcipuè considerare valet, quæ respicit commoda, quæ sequuntur ex indigenarum, & incolarum prælatione, & incommoda, quæ proveniunt ex alienigenarum, & extraneorum institutione (b). Conglobat hìc Gonzalez plura motiva expulsionem extraneorum suadentia; quibus tamèn facilis

(a) Eman. Gonzalez. loc. citat.

(b) Eman. Gonzalez. in c. ut nobis 4 de Cleri peregr.

faciliseſt reſponſio, eaque in Tomo tertio Domino favente totalitèr exſufflabimus: Tùm adjungit, *His & aliis rationibus moti nonnulli Patres, in Concilio Tridentino congregati, propoſuerunt, ut omnia eccleſiaſtica beneficia cujuſcumque diœceſis, tantum diœceſanis conferrentur, ut refert Soto* (*a*).

31. Multa congerit Auctor hic, ſententiam noſtram roborantia. Nàm *primò*, dum ponit, inhærentèr ad textum, Clericos alienigenas non poſſe præfici Eccleſiis inſcio Epiſcopo, benè docet, quod ergò Epiſcopo ſciente, & conſentiente, præfici poſſunt, argumento ducto à contrario ſenſu (*b*). *Secundò*, pluries in decurſu ſermonis utens verbis *præponerentur*, & *prælatione &c.* oſtendit non deberi beneficia extraneis abſolutè, ſed ſolum in æqualitate meritorum, & ſic non eſſe excludendos extraneos, niſi cæteris paribus, in quo & nos conſentimus, modo, & formis alibi pluries explicatis. *Tertiò*, aſſerens poſſe alienigenas, diſpenſante Epiſcopo, ideſt eorum doctrinam, & mores approbante, provehi ad ſacra beneficia, jàm ex hac portâ patet exteris acceſſus ad illa, nimirum ſi cum eis diſpenſet, Epiſcopus, & multò magìs ſi Romanus Papa diſpenſet. *Quartò*, dicens quod Nationes curaverunt ſibi cavere ſpecialibus legibus, & privilegiis, ab Apoſtolicâ Sede impetratis, ut excludentur extranei, patefacit non habere locum hanc excluſionem, niſi in locis, ubi ſic præſcribit Apoſtolicum privilegium, quo ſinè neceſſitate Nationes ipſæ non ſe munivìſſent (*c*).

32. *Quintò*, enuncians leges, editas prò eâdem excluſione ad effectum perducendâ, vel non intelligit leges laicales, ſed eccleſiaſticas; vel ſi alterutras, certè non alias, quam illas, à Sede Apoſtolicâ comprobatas, uti exemplificatur in legibus editis per Reges Hiſpaniæ, quibus *roborarunt* id, quod Sixtus Papa IV. adversùs extraneos favore Caſtellanæ Gentis indulſiſſe ſupponit. Et ità cum infert, *ex his conſtat totius Chriſtiani ferè orbis legibus, & moribus ſtatutum obſervatumque eſſe, ut eccleſiaſtica beneficia non poſſint aliis conferri, quam iis, qui ex eodem Regno, vel provinciâ &c. oriundi ſunt*; manifeſtum eſt, quod per ly *legibus*, & *moribus*, non intelligit niſi vel diplomata Apoſtolica, vel leges eccleſiaſticas, aut fortè etiam laicas, ſed indulto Pontificio ſubnixas, & mores ab eiſdem deſcendentes, ità ut tota vis, & legum, & morum in privilegium Papale refundatur. Prætèrquàm quod utendo verbo *ferè*, quod eſt diminutivum, & non firmat id, quod aſſeveratur, prò omnibus (*d*), indigitat, aliquas eſſe Nationes, & loca, tali indulto carentia: & quidem id verum eſt; unumque ex iſtis locis eſt Regnum Neapolitanum; de quo errat Maſtrillus, ab ipſo Gonzalez allegatus, ſi hoc, diplomate Pontificio, vel lege aliquâ generali à Pontifice approbatâ, munitum eſſe ſupponit; vel ſi res ità eſt, oſtendant Contradictores hanc legem, junctam diplomati Pontificio.

33. Sè demùm diffundit ipſemet Gonzalez in elidendo vigorem canonis *Ad decorem de Inſtitutionibus*: per quod Contradictores autumant, hunc Auctorem ipſis favere, ſed valdè gallucinantur. Quâ etiam de rè quidquid ſit, an idem Auctor exactè loquatur, cum de illâ nos fuſius, & magìs ex propoſito ſuperiùs diſſerverimus (*e*), fruſtrà eſt hic aliud repetere. Percurrat lector ibi per nos aſſertas, & ſibi perſuaſus vivet, canonem illum validiſſimè tueri debitum admittendi Clericos extraneos quoque, unà cum indigenis, ad eccleſiaſtica beneficia, necnon de injuſtitiâ damnare ipſorum extraneorum excluſionem, ſed inutile eſt id his diutius immorari, cum & in.a modificatio, qua Gonzalez canonem illum nititur emollire, non ad aliud perſpiciat, niſi ad inferendum, quod beneficia cæteris paribus, ſint potius indigenis conferenda, quam exteris (nec aliud enim inferre poteſt Gonzalez, ne tibi ſit contrarius) in hocque non opus eſt labore, quià & nos cum illo ſentimus; & ille prò nobis militat. Certè namque in æqualitate meritorum, indigenæ ſunt extraneis præferendi. Verùm hæc æqualitas, vel potioritas, non niſi à Collatoribus beneficiorum, vel ad ea Nominatoribus, eſt in contingentiis particularibus judicanda.

(a) *Soto de Juſt. & Jur. qu. 6. art. 2. par. 10 Concluſ.*

(b) *Barboſ. tr. var. loc. 21 & ubi Jura & Doct.*

(c) *L. 3. C. de Theſauri § 10 Barboſ. in cap in his 30. n. 3. de privileg.*

(d) *L. in omni eſſ. de pignor. Barboſ. tr. var. diction. 134. n. 3.*

(e) *Vide ſuprà tom. 1 Seculo 13. cap. 32.*

34. *Hie-*

34. *Hieronymus* Gonzalez, itidem Hiſpanus è diœceſi Calaguritanâ, nominatiſſimus Commentator Regulæ octavæ Cancellariæ Apoſtolicæ, agens de beneficiis patrimonialibus, quæ in aliquibus Hiſpaniæ diœceſibus reperiuntur, ait, quod quamvis nullus textus in jure ſit, loquens de hac ſpecie beneficiorum; tamen juri cummuni conſonans eſt, quod beneficia potius conferantur naturalibus, incolis, & indigenis loci, ubi erecta ſunt, quam forenſibus, peregrinis, & extraneis, *licet reſpectu eorum, qui excluduntur* à beneficiis ex eo, *quod patrimoniales non ſunt, talis diſpoſitio contrà jus eſſe dicatur*. (*a*). Tùm addit de aliis beneficiis -- Hinc cum valdè honeſtum, & fructuoſum Eccleſiis, & divino cultui eſſet, ſi omnia beneficia efficerentur patrimonialia, ſummo omnium conſenſu fuit hoc conſultatum in Sacro Tridentino Concilio (*b*). Et hoc eſſe valdè honeſtum, & fructuoſum tradit Abbas in cap. ad decorem dè inſtit. ſubdens, quod hac viâ beneficiati inducerentur faciliùs ad reſidendum indigenę, quam extranei: & unus non occuparet beneficia, & ſtipendia alterius (*c*).

(a) *Hier. Gonzal. ad Reg. 8. Canc. gloſ. 9. 6. 1. n. 37.*

(b) *Covar. prac. qu. c. 35. n. 5. in fin.*

(c) *Gonzal loco cit. n. 38.*

35. Subindè immediatè ſubjungit -- Benè quidem verum eſt, quod tale Statutum, conſuetudo, ſeù privilegium, eſt expreſsè contrà jus commune, cum Deus non ſit perſonarum, etiam forenſium exceptuator, & qui facit judicium, & juſtitiam in omnibus acceptus eſt Deo, nec Sanctuarium Dei debet jure hęreditario poſſideri: & ſic eſt ambitioſa talis diſpoſitio; text. expreſ. in cap. ad decorem de inſtit. ubi gloſ. & communitèr omnes. Bernardus conſ. 1. n. 2. l. 3. Bart. in l. fin. num. 20. de colleg. illicit. Salicet in l. penult. in n. fin. in fin. ff. de conſtit. pecunia. Corneus conſ. 126. n. 7. vol. 3. & fuit deciſum in unâ Seguntinâ admiſſionis ad Capitulum 22. Maii, & 26. Junii 1587. coram Gypſio: & plenè tradit Burgos de Paz conſ. 41. n. 1. per tot. & Laurent. Silvan. conſ. 1. num. 75. vol. 1. (*d*). Igitùr excluſio Clericorum extraneorum, nedum non eſt de jure communi, ſeù humano (& multò minùs de jure divino, & naturali) prout autumant Contradictores, ſed imò eſt poſitivè juri communi contraria, nec largitio beneficiorum indigenis eſt obligatoria, & de neceſſitate, ſed arbitraria, & de merâ honeſtate: Licèt autem etiam Papa, & Epiſcopi, aliique beneficiorum Collatores, vel ad illa Nominatores, debeant ea facere, quę ſunt honeſta; quià tamen hæc honeſtas non eſt conſideranda ſpeculativè, ſed practicè; ad illos pertinet judicare, an in caſibus practicis, hæc ipſa honeſtas adſit, vel non adſit; urgeat, vel non urgeat, habitâ ratione ad perſonas, tempora, & loca, propter quas circumſtantias facillimè contingere poteſt, quod honeſtas illa abſtractiva, in concerto non habeat locum; Et quod in tali caſu honeſtum ſit, non pręferre indigenam extraneo, ſed potius facerè oppoſitum. Adeoque pręcisè propter ſolam dictam honeſtatem obſtructus non remanet acceſſus extraneis ad eccleſiaſtica beneficia.

(d) *Gonzal. loco cit.*

36. Doctor *Marta* Juriſconſultus Neapolitanus, in ſuo tractatu de juriſditione, intèr alia hæc habet -- Nullam diſpoſitionem laicorum, etiam Principum, eſſe validam, diſponentem Clericos beneficiis inſtitutos non poſſe eorum accipere poſſeſſionem, abſque licentiâ laicorum: Nàm cum beneficia eccleſiaſtica ſint ſpiritualia &c. ſola Eccleſia illa adminiſtrat &c. Nequè poſſunt Principes, ac Judices laici ſe intromittere &c. & jus ſtatuendi de rebus, & juribus ſpiritualibus, ad ſolam Eccleſiam pertinet &c. & contrarium facientes excommunicantur (*e*). *Et infràex Boſio*; Princeps non poteſt facere edicta, ne quis accedat Romam ad impetrandum beneficia, vel capiat poſſeſſionem illorum ſinè beneplacito Principis. Excipit tamen Reges, ſeù Principes illos, quibus ex indulto Pontificio datum eſt quędam beneficia conferre, vel pręſentatos ad illa inſtituere: nàm ſi hi habilitati ſunt ad conferendum, vel inſtituendum Clericos de illis peculiaribus beneficiis, cenſentur etiam habilitati ad diſponendum circà poſſeſſionem eorum, quam tamen facultatem dicit non compętere horum Regum Viceregibus, ſeù Locumtenentibus, ſed eſſe illorum propriam, ac veluti perſonalem (*f*). Principes enim illos ait eſſe ſubrogatos in locum Pontificis, ità ut quando ex Papali privilegio conferunt beneficia, nihil dent ſpiritualitatis ex ſè, ſed à Papâ per Regem tranſeat ſpiritualitas, tamquam per canalem lapideum (*g*).

(e) *Marta de juriſd. p. 4 cent. 1 caſ. 46 n. 1. 2*

(f) *Mart. loco citato n. 4. 7. 8. 9. 12. 13.*

(g) *Fagnan. in cap. quod nobis n. 42. de Cland. deſp. de Luca de benef. diſc. 9. n. 12. Lotter. de rè benef. lib. 1. qu. 6. n. 46. 47.*

37. Excipit secundò illa beneficia — Quæ sita sunt in Regnis, & Civitatibus, quarum Regibus Summi Pontifices concesserunt gratiam, ut nullus exterus possit obtinere beneficia, sine licentiâ ipsorum, & hujusmodi privilegio obtinuit Rex Catholicus Hispaniarum, ut nullus exterus in Regnis Hispaniarum, absque ipsius consensu possit obtinere beneficium, presertim dignitates electivas Pontificales, & Cathedrales, annullando gratias, & expectativas in contrarium obtentas (a). Idem privilegium concessum fuit Christianissimo Regi Franciç (b). Quod sanè privilegium si habuisset Regnum Neapolitanum, Doctori Martæ, tamquàm concivi notum optimè fuisset, nec illud exprimere in tàm opportunâ occasione omisisset; adeòque non obscurè fassus est, in eodem Regno, nec Principem, neque illius ministros posse quidquam, prò iisdem extraneis à beneficiorum consecutione pellendis, decernere, quià deest ibi & indultum Apostolicum præscribens, & potestas in laicis id sanciendi.

(a) *Gulielmus de Bened. in c. Raynutius V. & uxorem n. 482. de testam.*

(b) *Rebuff. de lit. natur. glos. 2. n. 2 & de rescript. mixt. glos. 1.*

38. Habemus ergò hic Jurisconsultos, & Canonistas ferè omnium Christianitatis nationum *Hispanos*, *Gallos*, *Italos*, *Lusitanos*, & siguantèr plures Urbis, ac Regni *Neapolitani* nativos, Civesque, ac respectivè incolas, quorum pręcisa, & individualia verba retulimus, ut lector illa in unum conferta reperiens, legat, ponderet, ac dijudicet, quem sensum ipsi habuerint, quem habeat tota Ecclesia, quem cunctę nationes habeant, & quam longè ab eorum doctrinâ, & à suorum Concivium, & Antenatorum dictatu, recedant Contradictores, novissimâ hac adinventione, quâ nituntur cunctos Clericos extraneos (hucusque ad beneficia in Regno Neapolitano promiscuè cum indigenis admissos) ab eisdem excludere; atque Christi Ecclesiam, quę libera est, captivare. Quod tamèn neque illis, qui potentiâ laicali hoc aggrediuntur, unquam prosperè eveniet; quippè conatum, cui manum apposuerunt nunquam poterunt, Christiano modo, laudabilitèr, ac justitiâ mediante complere. Laudabilitèr inquam, Christiano modo, ac justitiâ mediante, Nàm si per vim, & per nefas, ac per calcatam suâ opinione rationem (quod non credimus) id gestiant adipisci; non est quid ultrà loquamur: ipsis etenim breviloquium illud ritè poterit adaptari, quod dè quibusdam injustis sui temporis Principibus, impavidè protulit S. Justinus: *tantum valent Principes opinionem veritati præferentes, quantum prædones in solitudine* (c).

(c) *S. Justin. in Apolog. ad Antonin Pium.*

CAPUT XII.

In quo pluribus rationibus, desumptis ex Jure Possessionis, *atque* Præscriptionis: *necnon ex Potestate* Dispensandi *super legibus, quæ inest Ecclesiæ; probatur ipsius Ecclesiæ libertas, in conferendo sacra Beneficia etiàm Clericis extraneis.*

SUMMARIUM.

1 *Quanta sit vis possessionis, & præscriptionis? Utramque hìc allegamus. Omnia autem jura clamant favore possessionis.*

2 *Collatores beneficiorum, & ad ea Nominatores, sunt in possessione tradendi eadem etiam Clericis extraneis: hoc autèm eis est satis, ad effectum manutentionis.*

3 *Præfatis Collatoribus, ac Nominatoribus sufficit allegare prò titulo suæ libertatis consuetudinem, & possessionem, & negare, quod jura dentur in contrarium.*

4 *Nos leges proponimus, extraneis faventes. Martinus P. V. & Clemens VI. clamant, exclusionem extraneorum esse juri contrariam.*

5 *Largitoribus beneficiorum inest titulus, & bona fides, quæ debent esse comites possessionis. Rerum Ecclesiæ Papa est principalis dispensator.*

6 *Papa optimum habet titulum præfatæ possessionis, à quo & illum habent cæteri Collatores beneficiorum, vel Nominatores ad ea.*

7 *In dictis Collatoribus, & Nominatoribus, bona fides reperitur, quæ & ex ipso cursu temporis præsumitur, & ab ipso causatur.*

8 *Collatores, & Nominatores videntes, quod eorum Antecessores semper ad beneficia extraneos admiserunt, bona fide idipsum agunt.*

9 *Philippus Pulcher Bonifacio VIII. PP. improbanti, quod beneficia conferret, respondit, sè id facere, quod sui Antecessores faciebant.*

10 *Alia ratio sumitur ex præscriptione: Collatores namque, ac Nominatores præfati præscripserunt jus admittendi etiam extraneos ad beneficia.*

11 *Præscriptio facit, ut prebendæ non valeant nisi certo generi personarum conferri, ergò etiam facit, ut non valeant extranei ab illis excludi.*

12 *Præscriptioni præfatæ non deest justus titulus, & bona fides; à quorum probatione immunis est præscriptio centenaria.*

16 *In cunctis juribus salva intelligitur potestas Papæ, cui subest omne jus humanum. Exclusio extraneorum est contrà canones.*

14 *Præscriptio proficit laicis quoad beneficia. Reges Neapolis nunquam se arctare voluerunt ad præbenda beneficia solis indigenis.*

15 *Ubi repelluntur extranei, id provenit ex privilegiis Apostolicis, de quorum tamèn veritate fides sit apud Auctores, ubinàm sint?*

16 *Papa intendit unicuique in propriâ patriâ providere. Ubi deest indultum, statuta laicalia nil prosunt. Exclusio extraneorum est contrà jus.*

17 *Extrà loca, privilegio Pontificio munita, præscriptio admittendi extraneos suum plenum sortiri debet effectum.*

18 *Potestas dispensativa Ecclesiæ, si opus esset, posset favere extraneis prò beneficiis, prout multi hoc modo, non obstante irregularitate, ad ea perveniunt.*

19 *Casus est decisus in jure ab Honorio PP. III. de potestate Episcopi dispensandi cum extraneis ad beneficia retinenda.*

20 *Jura, jubentia fieri electionem de gremio, ad solam honestatem, & consuetudinem pertinent, non ad obligationem, ut ex S. Leone I. & Nicolao PP. I.*

21 *Durante formâ electionis, Reges præficiebant etiam extraneos. Et nunc Reges Hispaniæ, non obstante indulto Sixti V. in Valentiæ Regno provehunt extraneos.*

22 *Episcopi non prohibentur extraneis beneficia conferre, quibus favet jus commune. An superior dispensare possit sinè causâ?*

23 *Quando opus est dispensare, ad superiorem spectat, non ad subditos, judicare an adsit justa causa dispensandi, nec nè.*

24 *Papa, dans privilegium exclusivum extraneorum, non sibi manus ligat, quin possit ex causâ in eâdem rè dispensare.*

25 *Inest Papæ plena potestas super jure communi, quod ab ipso suscipit auctoritatem, & potest etiam sinè causæ cognitione super eo dispensare.*

26 *Solet Papa dispensare super imperitiâ idiomatis, quæ involuit extraneitatem; sufficeret autem extraneis posse dispensativè provehi ad beneficia.*

1. QUINTUS Septimius Florens, *Tertullianus*, adversarios Christianæ Fidei, ac etiam disciplinæ Ecclesiasticæ turbatores, variis rationibus pulsans, & exagitans; motiva quoquè *possessionis, & præscriptionis*, advesus eos in medium ponere non omisit. In libro proindè de præscriptione, à sè scripto, ità inclamat, *mea est possessio, olim possideo, prior possideo, habeo origines firmas ab ipsis Auctoribus, quorum fuit res* (a). Eodem modo, & nos adversus Contradictores nostros, post multas alias rationes, hucusque recensitas; nunc pro coronide rationum, quæ ad Sæculum Decimum septimum facere possunt, postremo loco, tam *possessionem*, quam *præscriptionem*, ducimus allegandam. Et sanè usque ad præfatum tempus, in plenâ, forti, atque constanti possessione totalis, ac integræ libertatis conferendi ecclesiastica beneficia, tum extraneis, tùm indigenis; firmissimè constiterunt Papa, & Episcopi, aliique omnes, tàm Ordinarii, quàm Delegati beneficiorum collatores, vel ad ea nominatores. Omnia autèm jura favore possessionis clamant, ut unusquisque in suâ possessione manuteneatur, nec adstringatur docere de jure ipsius: sed totum onus probandi non jus, incumbat ejus impugnatori (b). Præsertìm cum ad hoc, ut quis manuteneatur in suâ possessione, sufficiat ei quilibet titulus, etiàm contrà juris præsumptionem (c). Possessio autèm, imò & quasi possessio juris conferendi beneficia, sinè dubio suffragatur Collatori, etiamsi unico actui innitatur (d). Sicuti possessio juris eligendi ad beneficia sufficit, ut quis ad illa possit eligere (e).

2. Tàm Papa autem, quam Episcopi, aliique omnes, tùm Ordinarii, tùm Delegati beneficiorum Collatores, vel ad ea Nominatores, ubi deest privilegium alitèr disponens, sunt in possessione tradendi beneficia, non modò Clericis indigenis, verùm etiàm extraneis, prò eorum libertate, & arbitrio. Et cum possessio longi temporis tollat præsumptionem, quod sit facultativa (f), quid dicemus de possessione immemorabili centenaria, quingentenaria, & millenaria, qualis est illa Summi Pontificis, & Episcoporum, aliorumque superiùs memoratorum? Si queratur de *titulo*, & *bonâ fide*, quæ debent esse possessionis consortes; Respondemus primò, quod ad effectum manutentionis non requiritur titulus, sed sufficit sola possessio (g). Secundò dicimus, quod nullus tenetur de jure dicere titulum suæ possessionis, maximè ad instructionem sui adversarii (h). Et nedùm non tenetur edere titulum verum, sed imò nec etiàm titulum coloratum (i). Prò quo titulo colorato, aliàs

(a) *Tertull. de præscript. adv. hæret. c. 37.*

(b) *L. circa ff. de probat. l. fin. C. de reivend. Glos. in l. sivè possidetis C. de probat. & in l. si solemnibus C. de fid. instrum. Bald. con. 351. n. 2. lib. 1. Seraph. decis. 404. num. 3. & dec. 670. n. 2.*

(c) *Cap. cum personæ de privil. in 6. Covar. pract. quæst. cap. 17 n. 9.*

(d) *Camil. Borel. sum. decis 10. 1. tit. 32. n. 183 Lotter. de re benef. l. 2. Seraph. decis. 306. n. 9. & dec. 799. n. 4. & 6. & decis. 990. n. 2.*

(e) *Cap. querelam. 24. de electione.*

(f) *Seraph. dec. 323. n. 4. Franc. cap ad decimas n. 8. de rest. Spoliat.*

(g) *Bartol. in l. quod mea n. 1. ff. de acquir. possess. Rot. p. 1. rec. dec 275. num. 5. & p. 2 dec. 459. n. 11. & tom. 2. p. 4. rec. dec. 368. n. 8.*

(h) *l. Cogi. de petit. hered. l. 1. ff. uti possidetis Lotter. de re benef. l. 2 c. 22. n. 75. Seraph. dec. 1422. n. 12.*

(i) *Seraph. dec. 717. n. 2.*

aliàs possessio decennalis optimè deservit, quæ à Jurisconsultis dici solet melior titulus de mundo (*a*).

3. Hinc quoties à Contradictoribus fit quæstio de titulo, cujus intuitu Summus Pontifex, & Episcopi, aliique omnes, tùm Ordinarii, tùm Delegati beneficiorum collatores, vel ad ea nominatores, sè confovent in possessione conferendi beneficia ipsa, etiàm Clericis extraneis, contrà supposita jura divinum, & naturale, atque humanum, primò sufficeret eis allegare pro titulo consuetudinem (*b*): Vel si mavis suam possessionem, nedùm decennalem, sed etiàm centenariam, quingentenariam, & plusquàm millenariam, quâ certè melior titulus non potest dari. Secundò sufficit negare, quod dentur hujusmodi leges divina, naturalis, & humana, prohibentes collationem beneficiorum extraneis: possessori enim, cui objicitur juris resistentia, sufficit negare talem extare legem (*c*). Pertineret ergò ad Contradictores depromere hujusmodi leges, claras, individuas, & rutilantes, id expressè caventes: non verò exerere jura vaga, æquivoca, & confusa, atque veluti per vim, vel in parvum sensum detorta, vel ad eorum intentionem pertracta. Sed rè verâ hujusmodi leges non exhibebunt, quippè nec in libris Biblicis, nec in voluminibus Juris, neque in ullo libro, de preceptis naturalibus agente, vel unus legitur apex, qui clarè beneficiorum collationem ad solos arctet indigenas; extraneis absolutè repulsis.

4. Nos autèm ex opposito divinis, & humanis legibus perlucidis, & flammantibus, probavimus hucusque; & per totum hujusce operis decursum inconcussè probamus libertatem Ecclesiæ, in conferendo ecclesiastica beneficia Clericis etiàm etraneis: dissoluto, ac penitùs dissipato quidquid è contrà, vel vi alicujus obscuri textus, vel vi captiosæ cujusque argumentationis, in oppositum facere potest. Et quoad *leges*, habemus Martinum Papam V, qui coarguens Uladislaum Poloniæ Regem, ob literas à sè editas, quibus interdicebat ne beneficia Polonica extraneis conferrentur, dicit, talem prohibitionem esse *pretèr juris dispositionem &c. iniquam, & exorbitantem conclusionem, quæ cedit in vilipendium Sedis Apostolicæ & Regni dedecus &c.* (*d*). Et 83. annis antè, Clemens Papa VI. objurgans Philippum Francorum Regem, ob editam, instigatione suorum Aulicorum, Pragmaticam, excludentem extraneos à beneficiis in Galliâ consequendis; ait, tale interdictum sacris Canonibus obviare, qui gravibus pœniis adversus similia agentes insurgunt: *Utinam*, inquit, *Consiliarii tui, qui te induxerunt ad ea, solerti diligentiâ maturiùs attendissent, gravia pericula, quibus talia facientes, & in eis faciendis consilium, vel favorem præstantes, olim editi à Sanctis Patribus Canones, evidentèr involvunt* (*e*). Si ergò exclusio extraneorum à beneficiis est exorbitans, & iniqua, contrariaque juri, & Sacris Canonibus inimica; certe sincero animo, & sanâ mente dici non potest, quod sit à jure humano præcepta.

5. Cæterùm quoad *titulum*, & *bonam fidem*, quæ debent esse comites possessionis; utraque in præfatis Summo Pontifice, atque Episcopis, aliisque omnibus, tùm Ordinariis, tum Delegatis beneficiorum collatoribus, vel ad ea nominatoribus, concurrit: quippè Papa titulum suæ possessionis habet, in eo fundatum, quod *res Ecclesiæ sunt ejus, uti principalis dispensatoris*, quemadmodùm docet Sanctus Thomas (*f*), adstipulante etiam divino textu, & Christi Verbis, Petro prolatis, *quis putas est fidelis dispensator, & prudens, quem constituit Dominus supèr familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram* (*g*). Hinc Canonistæ passim appellant Papam, Dominum Ecclesiæ bonorum (*h*). Theologi tamèn id non admittunt (loquendo de dominio absoluto, ut dominium est) & quidèm validissimis rationibus, quas videre est apud *Dominicum Soto* (*i*). Omnes tamèn in hoc conveniunt, quod Papa sit plenarius, & supremus dispensator, & administrator omnium Ecclesiæ bonorum, & beneficorum, juxtà id, quod continetur in *cap.2. de Prebend. in. 6. Clement. 2. si duobus 2. Ut lite pendente* (*l*).

6. Non quod Pontifex valeat ex seipso immediatè omnia omninò universi Orbis

(a) *Borell. Sum. decis tom. 1. tit. 32. n. 232. Cassad. dec. 2. & 4. n. 5. tit. de Caus. possess. Seraph. dec. 2055. n. 5.*

(b) *Jo. Hieron. Campanil. divers. Jur. Canon. rubr. 9. c. 6. n. 2.*

(c) *Lotter. de rè benef. lib. 2. qu. 45. n. 22. Puteus dec. 240. lib. 3*

(d) *Oderic. Raynald. ann. 1429. n. 13.*

(e) *Oderic. Raynald. ann. 1346. n. 39.*

(f) *S. Thomas. 2. 2. quæst. 100. art. 1. ad 7.*

(g) *Lucæ 12. 42.*

(h) *Menoch. cons. 192. n. 7 Surd. Cons. 25. n. 2. Bursat. Consil. 126. n. 11. Lotter de rè benef. l. 2. c. 22. n. 11. Seraph. dec. 48. n. 4. & dec. 192. n. 6.*

(i) *Soto de just. & jur. lib. 3. qu. 6. art. 2. in respons. ad 5.*

(l) *Soto loc. cit. Cajetan. in 2. 2. qu. 10. art. 1. juncta 3.*

bis

bis beneficia, & bona ecclesiastica, dispensare, atquè administrare, saltèm dè potentiâ ordinariâ, & de honestate; Sed quod, quantùm expedit ad utilitatem totius Ecclesiæ generalis, potest ubicùmque sita bona Ecclesiarum administrare, & de illorum majori, vel minori parte, secundùm suam prudentiam, & bonum totius Ecclesiæ, disponere: ad quod concinnè Gersonius, *Omnia beneficia subsunt Papæ, tamquàm Ordinatori supremo, non tamquàm domino, aut possessori; imò nec tamquàm immediato dispensatori, regularitèr, & universalitèr, nisi Prælatorum Inferiorum iniquitas, aut manifesta Ecclesiæ utilitas, casibus certis istud exigeret* (a). Quarè Papa, uti Vicarius Christi, & supremus dispensator bonorum Ecclesiasticorum, habet titulum optimum suæ possessionis, in quâ reperitur, conferendi benefica ecclesiastica, tùm extraneis, tùm indigenis. Et ipsum titulum communicat Episcopis, aliisque omnibus, tàm ordinariis, quàm delegatis beneficiorum Collatoribus, vel ad ea Nominatoribus: quatenùs, vel per privilegium particulare, vel per indultum in corpore Juris clausum, à sè authorizati, & approbati, excitat in dictis Collatoribus, & Nominatoribus, ut suprà memoratis, facultatem, beneficia conferendi, vel respectivè ad ea nominandi, juxtà theoricam, dè qua Canonistæ (b). Proindè si Episcopi, aliiquè præfati justum titulum habent suæ possessionis, in quâ vigent, conferendi beneficia, vel ad ea nominandi, tùm extraneos, tùm indigenas; eò magis tali titulo præditus est Papa, qui eosdem sui tituli facit esse participes. Vel si Papæ talis titulus negatur; oportet ut priùs Episcopis, aliisque præfatis omnibus denegetur.

(a) *Joan. Gersonius tom. 2. fol. 23.*

(b) *Lotter. de rè benef. l. 1. qu. 6. à nu. 36. cum aliis ab eo allegat.*

7. Paritèr *bona fides*, necessaria comes, & sodalis indissolubilis Possessionis, tàm in præfatis Collatoribus beneficiorum, quàm in Nominatoribus ad ea, Romano nempè Pontifice, ac Episcopis, aliisque supradictis, sinè ullâ ambiguitate concurrit ad solidandam possessionem, in quâ subsistunt, beneficia ipsa, tàm Clericis extraneis, quàm indigenis elargiendi. Nàm ex naturâ suâ bona fides in conferente beneficia ex ipso cursu temporis, & antiquitate præsumitur, ut individuè firmavit *Rota in Reatinâ juris conferendi* (c). Ità ut deficiente probatione bonæ fidei, hæc omninò ex ipsâ longâ observantiâ probetur; imò & ab ipsâ causetur (d). Si autèm prolixa temporis series fundat bonam fidem in possessione juris conferendi beneficia, multò magis illam fundat in possessione juris nominandi ad ipsamet beneficia: quatenùs minùs est communicabile universalitèr jus conferendi beneficia, quàm jus patronatus, seù jus ad ea nominandi. Et si fundat bonam fidem in possessione juris nominandi ad beneficia, & eadem conferendi; sinè dubio fundat etiàm bonam fidem in possessione, tàm per collationem, quàm per nominationem beneficia ipsa extraneis, non secus ac indigenis elargiendi. Quàm prolixus autem sit temporis cursus, quo præfati beneficiorum Collatores, & ad ea Nominatores, sunt in possessione ipsâ, beneficia etiam Clericis extraneis impertiendi, explicari non potest, cum centenarium, quingentenarium, & millenarium annorum spatium excedat. Quę ergò major hâc bona fides haberi potest?

(c) *Seraph. dec. 1021.*

(d) *Rota tom. 3. par. 4. recent. dec. 615. n. 12.*

8. Et certè Summus Pontifex, Imperator, aliqui Reges, necnon Episcopi omnes, Archiepiscopi, Patriarchæ, & Primates, cunctique alii, tùm Ordinarii, tùm Delegati beneficiorum collatores, vel respectivè ad ea nominatores, videntes, quod universi eorum Antecessores semper, & præsertim ubi deest privilegium Apostolicum, alitèr decernens, ad beneficia, tàm residentialia, quàm merè simplicia, non modò Clericos indigenas, verùm etiam extraneos, prò eorum arbitrio, promoverunt; nunquid non habent bonam fidem perseverandi in eodem themate distributionis beneficiorum, ad eos spectantium, illaque etiam Clericis extraneis elargiendi? Crederenè debent, eorum Antecessores injustè in hoc se gessisse? Et quotiès extraneis beneficia detulerunt, toties gravissimum piaculum commisisse? Opinarinè possunt, omnes Papas, omnes Imperatores, omnes Reges, omnes Episcopos, omnes beneficiorum patronos, qui usque nunc beneficia extraneis impertiti sunt, vel ea conferendo, vel respectivè ad illa nominando, omnes inquam, fuisse

prę-

prævaricatores Divinæ, naturalis, & humanarum legum, viros injustos, perditos, & tyrannos? Non certè. Si quis enim hæc auderet effari, non loqueretur ut Doctor, sed desiperet ut insanus.

9. Philippus IV. cognomine Pulcher, Gallorum Rex, in magno illo dissidio, quem habuit cum Bonifacio Papâ VIII. ei improperante, quod beneficia ecclesiastica pleno jure conferret, cum id ei tamquàm laico non competeret; hoc unico fulcro tuitus est sua jura, dicendo, se facere, & continuare id, quod S. Ludovicus IX. aliique Reges, ejus antecessores, per plura Sæcula facere consueverunt (*a*), tantique existimavit hanc rationem, tantique illam alii quoque non pauci reputarunt, ut nec Rex passus sit se jure suo spoliari, nec illi censuerint ipsum esse jure suo spoliandum: & sic tàm Pulcher, quàm alii Reges ejus successores, idipsum prosecuti sunt ad effectum perducere. Ità ergò cum & Papa, & Episcopi, & cuncti alii, tùm ordinarii, tùm delegati beneficiorum collatores, vel ad ea nominatores, nil possint de eorum Antecessoribus prudentèr cogitare, & credere, nisi quod, perpetuæ observantiæ dictamine regulati, piè, sapientèr, ac rationabilitèr se gesserint, beneficia Clericis extraneis, non secus ac indigenis elargiendo; si aliundè bonâ fide carerent, ex hac credulitate, continuæ praxis præsidio roboratâ, bonam fidem sortiuntur, quâ illorum possessio, admittendi etiam extraneos ad beneficia, & fovetur, & authorizatur, & firmatur (*b*). Possessio ergò præfata, justo titulo, & bonâ fide suffulta, fragore valido inclamant prò integrâ, & totali Ecclesiæ libertate, in conferendo beneficia etiàm Clericis extraneis, & alienigenis, dummodò benemerentibus, atque dignis.

(a) *Preves de Libertez d'Eglis. Galic. l.16.n.23.*

(b) *Seraph. dec. 619 num. 3.*

10. Alia ratio desumitur ex *præscriptione*: tàm siquidem Summus Pontifex, quàm Episcopi, aliique omnes, tùm Ordinarii, tùm Delegati beneficiorum collatores, & ad ea nominatores præscripserunt jus eadem etiam Clericis extraneis impertiendi. Quanta sit vis præscriptionis, & quàm constantem efficaciam pariat in eo, qui eâdem præditus est, non oportet hìc effusis eloquiis inculcare, cum sole clarior sit: sufficitque vel mediocritèr leges percurrisse, & præsertim Canonicas, ac intèr illas *cap. placuit. 8. cap. nemo* 17. 16. *quæst.* 3. *cap. facultates* 1. 13. *quæst.* 2. *cap. ad audientiam* 13. *cap. cum vobis* 14. *cum aliis pluribus, de præscriptione*. Porro quoad jus conferendi beneficia, tàm efficax censetur esse vis præscriptionis, ut eâ freti, possint nedùm Clerici omnes, quantumvis inferioris gradus, sed etiam ipsi Laici beneficia conferre, uti tenuerunt plures Doctores (*c*). Quamquàm in contrarium alii mordicus affirment, nullum temporis, etsi longissimi, cursum, jus beneficia conferendi posse in Laicis stabilire (*d*), nisi accedat, vel privilegium Apostolicum, vel fama ejusdem (*e*).

11. Sed, quidquid sit de hoc, saltèm quoàd collationem, certo generi personarum faciendam, nulli dubium est, quod præscriptio ubi est, fundat jus pro debito beneficia ipsa determinatis illis personis omninò conferendi, præsertim quoàd inferiores Pontifice. Nàm quoàd Papam, ipse hujusmodi vinculo non adstringitur: eò quod sit dispensator supremus, & absolutus omnium beneficiorum (*f*). Et de facto, quod beneficia Hispanica sint solis Hispanis tradenda, quidam referunt ad præscriptionem, & usum immemorabilem, concessione Romanorum Pontificum roboratam, uti videre est apud Covarruviam (*g*). Pariter quod beneficia Gallica solis Gallis sint elargienda, extraneis ablegatis; ad præscriptionem, seù consuetudinem præscriptam, privilegio Apostolico suffultam, à pluribus refertur (*h*). Si itaque præscriptio coarctationis præbendarum ad certum genus personarum, fundat jus, ut nulli, nisi ex ipsis personis beneficia possint conferri; ergò etiam præscriptio libertatis conferendi easdem præbendas cunctis Clericis indistinctè, fundat jus, ut non possint ad solos indigenas coarctari. Cum autem sit plusquam præscripta libertas Ecclesiæ, in conferendo beneficia, non modo Clericis indigenis, verùm etiàm extraneis (exceptis locis, quæ alitèr ex privilegio Apostolico specialitèr exposcunt) sequitur, quod vi dictæ præscriptionis, liberum est beneficiorum

Col-

(c) *Bald. in l. rescripta C. de prec. Imper. offer. Alex. in 4. vol. cons 74 col. 3. Archid. in cap hortamur col. 4. dist 51. Boer decis. 32. n. 9. Arnulphus Ruzeus de jur. regal. §. 4. per tot.*

(d) *Abbas in cap. quanto notat. 1. de Consuet. & in cap cum Apostolica in. fin de iis quæ fiunt à Prælat. Jo: Andr. in cap. 2. de præbend.*

(e) *Garcia de benef. p. 1. c. 2. n. 38 Felyn. in c. causam quæ. de præscript. à n. 2. & in c. cum contingat. de for. compet. n 4. & 5.*

(f) *Seraph dec. 1092 num 6. & ibi Crescent. de jurepatr. dec. 7.*

(g) *Covarruv. pract. quæst. lib unic. quæ. 35. n 5.*

(h) *Innoc. in c. tua de his, quæ fiunt à Prælat. Jo: de Turrecrem. in cap. nullus invitis. concins. 3 13. dist 61. Franc. Marcus quæst. 1371. n 5.*

Collatoribus, vel ad ea Nominatoribus, ipsamet beneficia etiam Clericis extraneis elargiri.

12. Scimus, Præscriptionem, ad sui validitatem, duo illa requisita exigere, quæ diximus debere esse cum possessione conjuncta, nempè justum *titulum*, & *bonam fidem*, prouti notatur in §. præscriptionum, post cap. placuit 15. caus.16. qu.3. cap. vigilanti 5. cap. si diligenti, & ibi Glos. in verb. bona fides, & justus titulus, de præscript. Sed æquè scimus centenariam esse ab obligatione hujusmodi probationis immunem (*a*). Et cum præscriptio libertatis, quâ pollet Ecclesia, tradendi beneficia etiam Clericis extraneis, sit nedùm centenaria, sed etiam quingentenaria, & plusquam millenaria; non eget probatione tituli, nec bonæ fidei. Tamèn ex abundanti, prò titulo, & bonâ fide allegamus ea, quæ hic paulò superiùs uberrimè proposuimus (*b*), afficiunt enim æquè prò possessione, ac prò præscriptione. Parùm relevante, quod contrà Canones nulla possit dari præscriptio, tùm quià *primò* hoc intelligitur de Canonibus, qui juri naturali, vel Divino innituntur, uti asserit *Natali ab Alexandro* dicens, *Canones, qui juris naturalis, & Divini aliquod admixtum habent, semper, & immobilitèr obligant, ut docet S. Thom. quodlib.9. art.15.* (*c*). Tùm quià *secundo* negatur suppositum, quod dentur isti Canones, nedùm tamquàm de jure Divino, & naturali, sed etiam tamquàm de jure positivo, præceptivè disponentes, Clericos extraneos esse à beneficiis ecclesiasticis repellendos: cum potiùs è contrario per nos hucusque affluentèr producti fuerint multiplices canones, ipsos extraneos admittentes.

13. *Tertiò*, in cunctis juribus, & obligationibus sempèr intelligitur salva auctoritas Papæ (*d*), quia ei subest omne jus humanum, & positivum (*e*). Quarè si Canones sunt à Summis Pontificibus editi, proculdubio Papa potest illos tollere, & mutare, cum ejus sit tollere legem, qui illam facit. Si sunt editi ab inferioribus; eorum obligatione non arctatur Pontifex (*f*). Nullaque talibus statutis inest vis, nisi quatenus sunt auctoritate Pontificis roborata (*g*), quę tamèn Pontifex approbando, & authorizando, certum est potestatem suam non ligare, cum hęc sit ab illo inabdicabilis: & ità undelibet proficiscantur Canones juris positivi, si qui darentur, arcentes Clericos extraneos à beneficiis consequendis; saltem Papa, & qui ab eo causam, & potestatem habent beneficia conferendi, vel ad ea nominandi, nullatenus talibus Canonibus vincirentur, & sic contrà eos pręscriptio optimè locum habet. *Quartò*, exclusio extraneorum est potiùs contrà canones, quàm juxtà eos (*h*): Ut patet ex infinitis juribus, & canonibus in toto decursu pręsentis Operis usque nunc recensitis.

14. Ad hæc *quintò*, sicuti pręscriptio, ut innuimus n.10. valet ad tuendum jus, quo alicubi dicuntur pollere quidam Principes, conferendi ecclesiastica beneficia, quantumlibet hoc sit contrà Canones, declarantes laicos incapaces juris ea conferendi, prouti suprà ostendimus; Ità multò magìs valere debet ad tuendam Ecclesię libertatem prò admittendis etiam extraneis ad ipsa beneficia, quantumlibet admissio hæc esset (quod non concedimus) contrà Canones, solos indigenas advocantes. *Sextò*, de facto, non obstantibus his suppositis Canonibus, favore indigenarum procusis; Reges, & Monarchæ nolunt arctari ad beneficia solis indigenis elargienda; uti docet continua praxis *literarum naturalitatis*, quas concedunt extraneis, ut in eorum ditione possint beneficia consequi; quæ literæ essent contrà dictos Canones, & ità invalidę, & injustæ, tùm quia præjudicium inferunt indigenis, quibus acquisitum est jus, vi suppositorum Canonum, extraneos repellentium, & ad solos indigenas collationem beneficiorum restringentium. Tùm etiam quià nullus laicus, tametsi Princeps, Monarcha, & Rex; valet sacris Canonibus derogare, illorumque vim tollere, super ipsis dispensare, vel alitèr eorumdem dispositionem de medio tollere. Et clarius etiàm id quod suprà docetur ab experientiâ in Regno Neapolitano, ubi Reges, quamvis pluries interpellati, & supplicationibus fatigati, ut beneficia non Hispanis, nèc aliarum Nationum Clericis, sed solis

(a) *Alex. consil. 6. vol 1. Marta de jurisd. p.1.c.32.n.37.*

(b) *Vid supr. in hoc cap. à n. 5. ad 8.*

(c) *Natal. ab Alexan. Theol. Mor. & Dogmat. l. 3. art. 1. reg. 22.*

(d) *Cajet. in 2. 2. D. Thom. qu 88. art. 12. vers dubium 2.*

(e) *Cap. innotuit. de elect. cap. per venerabilem qui fil. sint legit. Lotter. de rè benef. l. 2. qu. 46. nu. 58. Barbos. jur. eccl univ. l. 1. cap. 2. num. 118.*

(f) *Lotter. ubi supr. l. 2. qu. 39. n. 21. & l. 3. qu. 7. n. 141. Puteus decis. 301. n. 1.*

(g) *Cap. Concilia dist. 17.*

(h) *Borel. Sum. Decis. tom 1 tit. 6 num. 3. Barbos. in cap ad decorem, de instit. Et Jur. Eccl. Univ. l. 3. cap. 13. num. 217. Garcia de benef. p. 7. c. 9. num. 4.*

ſolis indigenis Regni Neapolis conferrentur, nunquam tamen aſſentiti ſunt sè tali vinculo coarctari. Neceſſario ergò fatendum eſt, vel Canones hos non dari, extraneis reſiſtentes, vel quod, ſi præſcriptio, favore Monachorum, tollit vim Canonum, extraneos excludentium; debet etiam illam tollere favore Summi Pontificis, & Epiſcoporum, aliorumque beneficia conferentium, & ad illa reſpectivè nominantium.

15. Ex his igitùr tùm ſingularitèr, tùm collectivè ſumptis patet, vim *præſcriptionis* fundare libertatem Eccleſiæ in largitione beneficiorum Clericis, etiam extraneis, hoſque à Sacris Canonibus non repelli. Qui ſicubi repelluntur, id provenit non à jure, ſed ex privilegio Apoſtolico: & ità à beneficiis Regni Valentiæ excluduntur extranei, vi Bullæ Sixti Papæ V. (*a*). In Regno *Sardiniæ* rejiciuntur ex privilegio Clementis Papæ VIII. (*b*). In aliis quoque quibuſdam Regnis idipſum fieri ex privilegiis aliorum Pontificum ab aliquibus Auctoribus affirmatur. Et Ità ex hujuſce generis privilegio in Regno *Franciæ* peragi teſtantur Franciſcus Marcus, Rebuffus, Garcia &c. (*c*). In Regno *Navarræ* Didacus Perez (*d*). In Regno *Portugalliæ*, Barboſa, Cabedo, Garcia &c. (*e*). In Regno *Aragoniæ* idem Barboſa (*f*). De quorum tamèn veritate privilegiorum, necnon qualitèr, & quantum, & ad quæ loca ſe extendant, fides ſit apud ipſos Auctores, nos etenim ipſa non vidimus: Sed nihilominus prò certo habemus, quod à nullo Regno, Provinciâ, Urbe, Oppido, ac loco alienigenę ſunt à beneficiis eccleſiaſticis excludendi, niſi adſit indultum Apoſtolicum, id expreſsè diſponens.

16. Et ità quod in Diœceſibus Palentinâ, Calaguritanâ, & Burgenſi, ſoli indigenæ, & Diœceſani poſſint conſequi beneficia, privilegio Apoſtolico innititur (*g*). Quod indultum ubi eſt, facit, ut ſi quis in impetratione beneficii taceat locum originis, gratia ſit ſubreptitia (*h*), ob hanc rationem, *quià Papa intendit cuique providere in patriâ ſuâ, & ideò taciturnitas nationis reddit gratiam ſubreptitiam, ſi enim expreſſiſſet, Papa ſibi non dediſſet gratiam in partibus alienis, vel non ità de facili cap. bonæ 2. de poſtul. prælat. gloſ. in cap. ſi proponente de reſcript.* (*i*). Facitque Regula 19. Cancellariæ, ac ibi Mandoſius, & alii (*l*). Cæterum ubi deeſt privilegium Apoſtolicum, Statuta laicalia extraneos à beneficiis eccleſiaſticis ablegantia, nihil afficiunt; tùm quià laici Principes, & Judices, nihil poſſunt de rebus eccleſiaſticis definire (*m*), tùm quia excluſio extraneorum eſt contrà jus, uti per Doctores mox allegatos (*n*), conſtantiſſimè ſuſtinetur, nixos *Capitulo ad decorem 5. de Inſtit.* cum pluribus Rotæ deciſionibus, quas allegant Canoniſtę (*o*). Et nos per extenſum ſuperius cumulavimus (*p*).

17. In ſolis itàque locis, indulto ſpeciali communitis, extranei licitè à beneficiis arceantur, & ibi præſcriptio non habet locum. Cum autem exceptio firmet regulam in contrarium, ſeù in caſibus non exceptis (*q*); clarè liquet, quod ubi privilegium Apoſtolicum deeſt, extranei nequeunt licitè à beneficiis eccleſiaſticis ablegari, & ibi ſita præſcriptio largiendi beneficia eccleſiaſtica Clericis, etiam extraneis, totum, & plenarium ſuum ſortitur effectum. Et ità ſi omnis alia ratio deeſſet, juſtificans libertatem Eccleſiæ, in committendo ſacras præbendas, etiam Clericis extraneis, hæc ſola ratio præſcriptionis, ex sè nudè, & ſingularitèr ſumpta, ſatis eſſet ad prævalendum in cauſâ: cum nedum ſit centenaria, ſed etiam millenaria, & jàm mille, ac ſeptingentos annos excedat. Quis Princeps, quis Privatus; quis Clericus; quis Laicus; quis Vir, quę Mulier, jus aliquod abiiceret, vel ſe illo permitteret denudari, quod jam à mille, & ſeptingentis annis legalitèr pręſcripſiſſet?

18. Item alia ratio deſumitur ex poteſtate, quæ viget in Eccleſiâ, diſpenſandi ſuper inhabilitate hominum ad eccleſiaſtica beneficia. Nam dato etiam, ſed nunquam conceſſo, quod extranei de jure deberent à beneficiorum conſecutione repelli; adhuc tamèn ipſa Eccleſia poterit ſuper hoc diſpenſare. Plura ſiquidem ſunt impedimenta, quæ reddunt Clericum incapacem ſacrorum ordinum, & con-

(a) *Sixtus V. Conſtit. 64.*

(b) *Queſada diſert: quot. 2. n. 13.*

(c) *Franc. Marc. deciſ. Aur. qu. 1371. n. 5. Rebuff. de benef. tit. de reſcript. mixt. n. 6. & in Regul. 20. gloſ. 1. §. ideò & gloſ. 2. n. 10. Garcia p. 7. cap. 9. n. 2.*

(d) *Didac. Perez l. 1 ordinam. tit. 3. l. 18.*

(e) *Barboſ. in cap. ad decorem de inſtit. Cabed. de patr. Reg. Coron. c. 29. Garcia loc. cit.*

(f) *Barboſ. in d. cap. ad decorem loco cit.*

(g) *Covar. pract. qu. cap. 36. n. 3. § olim. Aloyſ. Riccius prax. aur. part. 3. reſ. 275. n. 3.*

(h) *Franc. Marcus deciſ. aur. qu. 1371. n. 8. Gutier. conſ. 2. num. 25. Barboſ. in c. ad decorē de inſt. n. 13.*

(i) *Garcia de benef. p. 7. c. 9. n. 16. Felin. in cap. ſicut tuis de Simonia col. 2.*

(l) *Mandoſ. ad reg. 19. Cancel. qu. 5. n. 20. Decius Cōſil. 541. Barbat. l. 1. conſ. 22. n. 6.*

(m) *Cap. Laicis 16. qu. 7. Conc. Rom. 4. ſub Symmach. n. 3.*

(n) *Vid. ſupr. in hoc Cap. n. 4. & 13.*

(o) *Garcia de benef. p. 7. cap. 9. n. 4. Barboſ. Jur. Eccl. Univ. l. 3. c. 13. n. 217. & 218.*

(p) *Vide ſupr. in hoc tomo c. 9. à n. 12.*

(q) *L. cum prętor. de judic. Seraph. deciſ. 718. n. 7. Lotter. de rē benef. l. 1. qu. 22. n. 31.*

sequentèr etiam beneficiorum, quæ pari passu, vel saltèm parum dissimili, ambulant cum ordinibus. Ità qui caret legitimâ ætate (*a*), qui hæreticâ pravitate fuit infectus (*b*), qui homicidium volunterium, vel membrorum mutilationem commisit (*c*), qui corpore vitiatus, humanæ integritatis aliquod patitur detrimentum (*d*), qui excommunicationis, vel suspensionis est vinculis irretitus (*e*), qui bigamiam contraxit (*f*), qui aliquâ juris, vel facti infamiâ laborat (*g*), demùm aliis est irregularitatibus implicatus (*h*), beneficia ecclesiastica consequi non valet. Nihilominus Ecclesia super illis, si vult dispensat, & quos inhabiles jura reddiderant; auctoritas dispensativa Superioris, beneficiorum facit esse capaces: Dispensante nimirum cum illis, vel Episcopo, vigore facultatis, sibi per Concilium Tridentinum indultæ, si sint irregularitates occultæ (*i*), vel etiam si sint publicæ, juxtà regulam illam generalem, quod omnis dispensatio, quæ non est Papæ in Canonibus reservata, potest ab Episcopo concedi (*l*). Vel dispensante Papâ, si irregularitas illi est reservata. Quare si opus esset dispensatione, pro Clericis extraneis ad præbendas ecclesiasticas admittendis; eam dare posset Episcopus, quià Papæ non est in Sacris Canonibus reservata: & multò magis eam posset Summus Pontifex impertiri.

19. Sed non est opus ratiociniis, ubi lex in terminis terminantibus, rem decidit. Ab Honorio Papâ III. postulaverat Episcopus Regiensis, quid ab eo agendum esset, cum Prelati inferioris Ecclesiæ suis Diœceseos sinè suâ consensione Clericos alienigenas præficiebant. Pontifex verò respondit, hoc esse contrà honestatem (*m*), & ideò Episcopo *licere eos indè removere, nisi aliquos ex dispensatione in eisdem Ecclesiis duxerit admittendos* (*n*). En ergò quod si quidquam vitii, si quidquam defectus, si quidquam juris est, arcentis extraneos ab ecclesiasticis beneficiis; potest cum eis Episcopus dispensare: quam potestatem cum habeant Episcopi, & multò magis Romanus Pontifex à jure, certè non eis expedit, quod se permittant ipsâ facultate spoliari.

20. Nihil attento, quod jura insinuent, eligendos esse ad beneficia Clericos de gremio Ecclesiæ vacantis, quippè jura illa non præceptivè, sed consultive loquuntur, & ut ait Honorius mox citatus, *ad honestatem* pertinent, non ad debitum obligationis. Prout & nec eam rem, uti de jure, sed solum uti de *consuetudine Canonicâ*, nuncupavit Nicolaus Papa I. in epistolâ ad Michaelem Imperatorem Constantinopolitanum, de Ecclesiâ magnæ illius urbis verba faciendo (*o*); quemadmodùm etiàm dudùm antè illum, magnus S. Leo, de Ecclesiâ Alexandrinâ proloquendo, electionem ex ipso Clero, simplicitèr nominavit *juxtà veterem morem*, nullâ factâ obligationis memoriâ (*p*). Sed licèt etiàm jura prefata debitum involuerent, & obligationis titulum præseferrent; nunquàm, ut innuimus, talis momenti extiterunt, quod supèr illis non posset per potestatem ecclesiasticam legitimè dispensari. Audiatur Ludovicus Thomassinus, appositè sic perscribens, *Id quoque præcipiebant Canones, ut ex cujusque Ecclesiæ Episcopus deligeretur; Sed non ea erat horum Canonum antiquitas, nec tàm religiosa eorum observatio, ut non & illis sæpissimè ipsæ, sua sponte, Ecclesiæ derogarent, & Episcopos sibi aliundè accirent* (*q*).

21. Et à partium enumeratione rem ponderando, certè, quantum ad Reges, isti eo ipso tempore, quo vigebat jus electionum Canonicarum, non se censebant adstrictos debito sic se gerendi, ut beneficia solis Clericis de gremio Ecclesię vacantis porrigerentur; *Itaque*, prosequitur Thomassinus, *multò minùs Reges iis Canonibus sè obligatos existimabant, quibus, & ipsæ minùs parerent Ecclesiæ &c. Nec dubitandum, quin ubi Reges electionem Canonicam in perpetuum alicui concedebant Ecclesiæ; eam facultatem ejurarent, exuerentque, mittendi quos vellent Episcopos è palatio suo* (*r*). Si autèm hoc onere non præmebantur Reges, agendi ut ad beneficia soli de gremio Ecclesiæ Clerici promoverentur, eo tempore, quo vigebat forma disponendi de beneficiis, per viam electionis Canonicæ, multò minùs hac astrin-

(a) *Conc. Trid. sess. 23. de ref. c. 6.*
(b) *Cap. quicumque cap. constitutus de hæret.*
(c) *Trident. sess. 24. c. 7. Navar. Cons. 44. de homicid.*
(d) *Garcia p. 8. c. 12. n. 21. Barbos. jur. Eccl. univ. l. 3. c. 13. n. 168.*
(e) *Cap. postulatis de Cler. excommun.*
(f) *Garcia de benef. p. 7. c. 6. n. 1.*
(g) *C. infamibus de reg. juris in 6. Garcia p. 7. c. 8. n. 3.*
(h) *C. 1. in fin. de Cler. pugn. in duel. Barbos loc. cit. n. 146. & à n. 130 ad 172.*
(i) *Conc. Trid. sess. 24. c. 6.*
(l) *Argum. cap. nuper de sent. excom. Barbos. loc. cit. n. 143.*
(m) *Glos. margin. in cap. te nobis de Cler. peregr.*
(n) *Text. in cap. te nobis de Cler. peregr.*
(o) *Nicol. I. in epl. ad Michael Imperat. in Act. 4. Conc. Conspol. 4*
(p) *S. Leo epl. 100.*
(q) *Thomassin. vet. & nov. Eccl. discipl. p. 2. l. 2. c. 23. n. 6. & id.*
(r) *Thomassin. loc. cit. & 4. nec.*

adſtringuntur obligatione nunc, cum jam forma ipſa ceſſavit. Præterquàmquòd ex lege generali, ubi in juribus de Regum perſona non fit expreſſa mentio, ipſi non ſe cenſent eſſe comprehenſos (*a*). Et ità vel ex hoc capite, vel ex eo, quòd cum ipſis ſit diſpenſatum; cernimus Reges Hiſpaniæ, nihil attentâ Conſtitutione Sixti Papæ V. præcipiente, nè in Regno Valentiæ, ad eccleſiaſtica beneficia quiſquam extraneus admittatur, ibidem Clericos extraneos, & ad minora, & ad majora, etiam Pontificalia beneficia provehere. Quod non facerent, nec facere poſſent, niſi in Eccleſiâ vigeret poteſtas ſuper hoc articulo diſpenſandi: ità ut, in illis caſibus Eccleſia ad Regis petitionem diſpenſet, ſuper debito præficiendi ſolos indigenas eccleſiaſticis beneficiis. Quod ſi verum eſt prò locis, Apoſtolico privilegio ſuffultis, excluſivo extraneorum; multò magis verum eſt, ubi nullum eſt indultum, talia præſcribens.

22. Quoàd *Epiſcopos* quoquè, cum nullo debito arctentur promovendi ſolos Clericos indigenas ad beneficia, extraneis indè repulſis, *niſi fiat gratia juris communis* (*b*), uti loquitur Gonzalez (non allucinatus, prout autumant Contradictores; ſed optimè jurium conſcius, quemadmodùm omnibus notum eſt) ſequitur, quod ad formam juris, liberè valent Epiſcopi extraneos quoque ad beneficia ipſa provehere. Et quatenùs quidquam in jure obſiſteret, præſertim ratione honeſtatis, quod indigenis faveret, ac alienigenis obviaret; jam diximus, ex pari juris diſpoſitione, clarâ, textuali, ac dilucidâ, Epiſcopos poſſe ſupèr hoc prò eorum libito, diſpenſare (*c*). Quod autèm non niſi ex rationabili causâ debeat Epiſcopus diſpenſare; hoc pendet à generali illâ quæſtione, an Superior, quotiès uti vult ſuâ poteſtate in diſpenſando, debeat id facere ex rationabili causâ, vel poſſit, prò mero ſuo arbitrio, diſpenſationem interponere. Et quidèm cum diſpenſatio communitèr definiatur, quod ſit juris relaxatio, cum cauſæ cognitione, ab eo factâ, qui habet poteſtatem diſpenſandi (*d*), per eamque vulneretur jus publicum (*e*); videtur, ad eam legitimè interponendam, neceſſariò exigi cauſam: quâ ſubſiſtente, uti loquitur D. Bernardus, honeſtè, juſtè, & legitimè, *prò cauſis, perſonis, locis, & temporibus diſpenſatur* (*f*).

23. At *primò*, hoc ratiocinium eſt de ſubjecto non ſupponente: cum enim jus commune non repellat extraneos, & his non obſtruatur acceſſus ad beneficia, niſi in locis ſpeciali privilegio ſuffultis; non opus eſt, ut Epiſcopi, conferentes beneficia Clericis extraneis, cum eis diſpenſent. *Secundò.*, & quatenùs etiam neceſſaria ad hoc eſſet Epiſcopi diſpenſatio, & ſimùl cauſa juſtâ id faciendi; non ſpectat ad quoslibet de minuto populo, & nec etiàm ad primores populi, & Cleri dijudicare, an hic, & nunc adſit cauſa legitima diſpenſandi, nec nè: Sed pertinet ad ipſum Epiſcopum ponderare, juxtà Leges conſcientiæ, an dè facto in illis rerum circumſtantiis, expediat, nec nè Clericum extraneum acceſſere. Et ità ſempèr viget poteſtas Epiſcopi, admittendi, etiàm Clericos alienigenas ad beneficia, vigore diſpenſationis, ſi eâ opus eſſet.

24. Demùm, quoàd *Papam*, jàm ſatis diximus, nullibi ſubſiſtere jus ablegandi extraneos ab eccleſiaſticis beneficiis, niſi ubi viget privilegium Apoſtolicum id præſcribens: quo Apoſtolico privilegio quis credat, & quis audeat pronuntiare, quod ligentur talitèr manus ipſius Papæ, ut ſupèr eo non valeat diſpenſare? Profectò ſi per id non arctatur facultas Regum, quin, ipſo privilegio non attento, valeant alienigenis aditum patefacere ad eccleſiaſtica beneficia, uti paulò antè probavimus, exemplo Regis Hiſpaniæ, quoàd Regnum Valentiæ; & de ſè etiàm patet, per praxim continuatam, quæ in aliis privilegiatis Regionibus obſervatur; neceſſariò concludendum eſt, quòd per ipſa privilegia, non ità cenſetur auctoritas Romani Pontificis alligata, ut non valeat ſuper eâ, rerum circumſtantiis ſic exigentibus, diſpenſare.

25. Et quatenùs etiàm contendatur, expulſionem extraneorum eſſe de jure communi (quod abſolutè negamus) notum eſt omnibus, vel mediocritèr in jure peri-

(a) *Creſpi de Valdaura obſer. 5. § 9. n. 69*

(b) *Gonzal. in cap. fin. de Cleric. peregr.*

(c) *Dict. cap. ex nobis de Cleric. peregr.*

(d) *Gloſ. in c. requiritis §. niſi qu. 7. Navar. in c. quiam n. 7. de pœnit. Barboſ. de offic. Epiſc. alleg. 33. n. 3.*

(e) *Barboſ. loc. cit. n. 5.*

(f) *S. Bernard. tract. de precept. & diſpenſ. to. 2 f. 156.*

peritis, quod Papę plena, tota, & totalis competit potestas supèr ipso jure communi (a). Tum quià ab ipsomet Papâ jus commune suscipit auctoritatem (b). Tum quià jus commune Pontificis potestatem nullis potest vinculis limitare (c). Tùm demùm, quià in quâcumque juris dispositione semper Pontificis facultas intelligitur exempta (d). Quare Papa in jure communi potest prò suo arbitrio dispensare (e): Nedum ex causâ, sed etiàm sine causâ, seu melius sine causæ cognitione: in dispensationibus etenim, à Summo Principe dimanantibus, hoc peculiare est, ut possint fieri, etiàm sine causæ cognitione (f). Igitur tametsi per hypothesim exclusio extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis, & ad ea indigenarum tantùm admissio, esset de jure communi; adhùc tamèn Summus Pontifex supèr eâ poterit dispensare; & ità saltèm ex hoc capite Clericos extraneos quoque provehere ad ecclesiastica beneficia.

(a) *Cap. per venerabilem qui fil. sint legit. & ibi DD. Barbos. jur. Eccles. Univ. l. 1. c. 2. à n. 95.*
(b) *Cap. significasti, & ibi gloss. V. auctoritatem de election.*
(c) *Cap. innotuit 20. de election.*
(d) *Gloss. in d. cap. significasti 4. V. excipiatur de election.*
(e) *S. Thom quodl. 4 ar 13. Sayrus Clav. reg. l. 3. c. 10. n. 6.*
(f) *Barbos. de off. Episcopi alleg. 33. n. 6. cum aliis ibi.*

26. De facto Papa, quotiès id existimat expedire, dispensat cum non intelligentibus idioma loci, ut inibi beneficia ecclesiastica ritè valeant adipisci (quę dispensatio involuit abscissionem vitii extraneitatis; cum ille, qui non intelligit idioma, proculdubiò fit extraneus: quamquàm hæc intèr se non dicantur ad convertentiam.) Quâ de rè ità Rebuffus, *literæ solent dari extraneis Clericis à Papâ, ut liceat eis beneficia habere in Regno, quamvis non loquantur idiomate patrio, contrà capitulum neminem 70. dist.* (g). Et infrà, loquens de Regulâ 20. Cancellariæ, ut beneficio munerandus intelligat idioma, ait, *limitantur prædicta quandò Papa dispensaret expressè contrà istam regulam, nàm is potest dissolvere, qui & ligare l. si puellæ ff. de sponsal. Itèm fallit hæc regula, si dispensasset per rescriptum, perindè valere &c. Et dispensatio sic dicere solet: quod, ut asseris, idioma illius patriæ, quod gentes illarum partium communitèr loquuntur non benè intelligis, nec intelligibilitèr loqui scis: nos enim tecum, ut Ecclesiam prædictam habeas &c. dispensamus* (h). Quod asserit etiàm in Franciâ in locis illis, & Regionibus, quæ dicuntur patriæ Obedientiæ, esse solitum ad praxim perduci, ibi enim quoque ait Papam super defectu idiomatis dispensare (i). Si igitur & Papa, & Episcopi, & respective Reges, & alii beneficiorum Collatores, aut ad ea Nominatores, possunt super defectu extraneitatis dispensare, vel respectivè, ut dispensetur, instare; nulli dubium est, quod horum omnium interest hanc dispensandi facultatem in suo robore sustinere: adeòque si omnis alia deesset ratio, saltèm ex hoc motivo potestatis, quà pollet Ecclesia, admittendi extraneos per viam dispensationis ad beneficia, dicendum est, liberum, & licitum esse ipsi Ecclesiæ, illiusq; ministris, & in primis Summo Pontifici, ejusdem Ecclesiæ Capiti, nec non & Episcopis, aliisque omnibus, tùm ordinariis, tùm delegatis beneficiorum Collatoribus, vel ad ea Nominatoribus, ecclesiastica beneficia, non modò Clericis indigenis, verùm etiàm extraneis elargiri.

(g) *Rebuff. prax. benef. de rescript. mixt. n. 5.*
(h) *Idem in reg. 20. gloss. 2. n. 34. & 35.*
(i) *Idem ibi Gloss. 2. §. ideo.*

SÆ-

SÆCULUM CHRISTI XVIII.

C A P U T XIII.

In quo afferuntur aliæ rationes, justificantes debitum committendi Ecclesiastica Beneficia, non modò Clericis indigenis, verùm etiàm extraneis.

S U M M A R I U M.

1 *Ecce jam ex Patribus ad Patres, libertatem Ecclesię in præficiendo beneficiis etiam Clericos extraneos demonstratam.*

2 *Lector, ex probationibus per nos allatis, dijudicet, an justitia extraneorum admissioni, & libertati Ecclesiæ assistat nec ne?*

3 *Omnia bona Ecclesiæ sunt ejusdem naturæ, in sacros usus eroganda ab Episcopo, cujus est ea dispensare.*

4 *Bonorum Ecclesiæ olim quatuor partes fiebant, una Episcopo, altera Clericis, tertia pauperibus, & quarta Ecclesiarum reparationibus destinata.*

5 *In Hispaniâ partitio hæc triplex erat. Nunc omnia Loca pia suis bonis determinatè potiuntur, de quibus nihil potest sibi Præsul applicare.*

6 *Omnia bona ecclesiastica, ejusdem sunt naturæ: potest Episcopus suos reditus pauperibus, & piis usibus, etiam extrà diœcesim applicare.*

7 *Beneficiarii non tenentur fructus superfluos pauperibus, vel piis locis ejusdem diœcesis addicere. Alicubi beneficiarii testari possunt.*

8 *An Papa eis concedere possit, ut testentur ad usus non pios? Quid de bonis parsimonialibus? De solo jure positivo superflui reditus piis usibus applicandi sunt.*

9 *An adsit præceptum, vetans erogationem fructuum beneficiorum in usus profanos? Beneficiarii dominium habent redituum sui beneficii.*

10 *Si Clerici dominium habent suorum redituum, & de illis testari possunt; non tenentur illos piis usibus ejusdem diœcesis applicare.*

11 *Quod Episcopi, & beneficiarii teneantur impendere fructus superfluos in eleemosynas, & pia opera, undè provenire potest?*

12 *Quid intelligatur prò fructibus superfluis? Qui etiam si debeant piis usibus applicari; tamen ab illis non excluduntur extranei.*

13 *Præceptum erogandi fructus superfluos in pios usus, est præceptum ecclesiasticum, fundatum vel in lege misericordiæ, vel in lege sacræ Oeconomiæ.*

14 *Job fuit legum misericordiæ, & sacræ Oeconomiæ observantissimus, admittebatque ad suas erogationes nedùm indigenas, verùm etiam extraneos.*

15 *Ex textu Job D. Gregorius probat, misericordiæ opera, & eleemosynam, etiam ignotis, & extraneis esse pendendam.*

16 *Ex Sanctis Chrysostomo, & Basilio, admittendi sunt ad opera misericordiæ etiam infideles. Manichæi extraneos ab eorum sectâ ab eleemosynis excludebant.*

17 *Etiàm S. Leo Papa idipsum suadet. Itàque SS. Patres sentiunt, quod eleemosynæ debeantur etiam alienigenis.*

18 *Non tenentur beneficiarii impendere fructus superfluos in piòs usus, in solis locis, ubi eorum erecta sunt beneficia.*

19 *Fructus beneficii simoniacè obtenti, & eleemosynæ testamentariæ, pauperibus relictæ, an, & cur debeantur pauperibus loci?*

20 *Nulla est, imò juxtà Sotum, nec dabilis est lex, arcens extraneos ab eleemosynis. D. Ambrosius subveniendos docet etiam extraneos.*

21 *Cæteris paribus eleemosynæ potius indigenis, quam extraneis erogandæ sunt. Et ità Canones, ità Patres insinuant.*

22 *Eundem sensum habent plures Theologi, de eleemosynis. Et idipsum sentit Durandus Mimatensis, in proposito beneficiorum.*

23 *At aliud est loqui absolutè, aliud cæteris paribus. Laici nominatores ad beneficia succedunt loco Episcopi. Regulæ Cancellariæ Sede vacante cessant.*

24 *Papa habet pleniorem potestatem in dispensatione beneficiorum: potest enim ea etiam laicis concedere. An & eorum reditus in profanos usus impendere?*

25 *Natura pactorum obligat paciscentes ad eorum observantiam. Potestas Papalis quoad beneficia est limitata ab ejus Reservationibus.*

26 *Non detrahitur potestati Pontificiæ, si dicatur eam habere suos limites: qui in materia beneficiorum sunt Reservationes Apostolicæ.*

27 *Papæ est facultatem, quâ pollent Episcopi in beneficiorum collatione tueri, quæ si limitaret ad solos indigenas, gravaret Ordinarios: nec debet sine gravi causâ resilire à pactis.*

28 *Nec Episcopi negare valent Papæ libertatem conferendi beneficia etiam extraneis. Quid jurent Episcopi in eorum inauguratione.*

29 *Papa, & Episcopi, non debent libertatem admittendi extraneos auferre Principibus, & Patronis beneficiorum. Papa an valeat à Concordatis resilire?*

30 *Si Principes de beneficiis disponunt ex mero privilegio; quidquid sit, an hoc privilegium eis valeat auferri; tamèn omninò tolli non debet.*

31 *Patronis beneficiorum adjungi non debet onus nominandi solos indigenas. Intèr Fundatorem beneficii, & Ordinarium initur pactum juris patronatus.*

32 *Liberum prorsus debet esse tàm Collatoribus, quàm Patronis beneficiorum illis præficere, etiam extraneos. Quid jurent Reges favore Ecclesiæ, in eorum inauguratione?*

33 *Quælibet promissiones obligant ad eorum observantiam, multò magis juratæ. Fides humana debet apud Magnates contubernium habere.*

34 *Si beneficiorum Dispensatores non sè valent alter alterum arctare, ut solis indigenis beneficia deferantur; quis eos ad hoc arctare valebit?*

35 *Beneficiorum Collatores, vel ad illa Nominatores, hoc jus non acceperunt à populis. Papa id habet à Deo. Cæteri diversimodè id habent à Papâ.*

PER-

1. PERVENIMUS tandèm ad Ultimum Christi Sæculum, ordine Decimumoctavum, in quo cum jàm sit tempus, ut qualecumque hoc Opus, quoad partem, quæ respicit probationes nostræ intentionis, in Dei nomine concludamus; ità Contradictores ducimus alloquendos: *Ecce nos quidem ex Patribus ad Patres, per manus traditam fuisse hanc sententiam demonstravimus: Vos autem quos tandèm nominum vestrorum potestis ostendere progenitores (a)?* Nos & rationibus, & exemplis; & dogmate, & facto; & probationibus Scripturalibus, Theologicis, Conciliaribus, ex Doctrinâ Patrum desumptis, Legalibus tandem, Historicis, & Politicis, adeòque septem diversis scientiis, per totum Ecclesiæ tempus distributis, consideratis, ac perpensis, ostendimus, quod ipsa Ecclesia à suis primis initiis, ad usque nostram ætatem, semper libera fuit, in dispensatione sacrorum beneficiorum, ut quibus vellet, ea committeret, sive indigenis, sive extraneis, dummodò benemerentibus, & idoneis: Hujusque suæ libertatis Ecclesiam dedisse signa indesinentèr, ordinatìm, de manu in manum, per cuncta Sæcula, quotquot à suis primordiis, usque ad nos pertransierunt. Vos autèm quid allegare potestis, quod probationes istas excludat?

(a) *S. Athan. lib. de decr. Nicen. fid. contra Euseb.*

2. Si dicitis, vos multas congessisse rationes, quibus scripta vestra compaginastis, per totum orbem divulgata; & ultrò, ac affectatè, hùc illùc per cunctas provincias Christianitatis dispersa; videte, ne prò rationibus sophismata; nænias prò motivis; & prò veris probationibus inutiles effutieritis cantilenas, quę *ordinem ab Apostolo Petro cœptum, & usque ad hoc tempus, per traducem sibi succedentium* temporum *servatum, perturbant, ordinem sibi sine origine vindicantes (b).* Nostrum erit in sequenti Tomo cunctas vestras rationes ad examen vocare, illasque, attentè discutere, ac usque ad fundamentum exinanire. Interim Lectorum præsentis voluminis sinceritatem interpellamus, ut citrà contentionis astum, solo veritatis amore, ex tot probationibus, quas ab initio Ecclesię, atque à primo ęræ Christianæ Sæculo, usque ad nostram ætatem produximus, tàm singulariter sumptis, quam collectivè perpensis, veram sententiam suæ mentis exponant, utrum nobis, an vero vobis, Dilectissimi, justitia, veritas, & causæ robur assistat. Absque ambiguitate namque confidimus, quemlibet hujus elucubrationis nostræ candidum, & æquanimem, attentumque Anagnostem, libertati Ecclesiæ fauturum: ingenuèque dictorum, Ecclesiam ipsam fuisse, esseque liberam in suorum distributione beneficiorum, ut ea, prout mavult, non modò Clericis indigenis, verùm etiam extraneis impertiatur, nisi ubi aliud indultum Pontificium exposcat.

(b) *S. Aug. lib. quæstion. Veter. & nov. Testam. c. 119.*

3. Quæ rationes, & probationes, per nos hucusque allegatæ, si alicui fortè non sufficerent; ecce illi adhùc alias, & quidem fortissimas: quas quia præteritorum Sæculorum ordo categoricus non admisit; eas huic novissimo Sæculo reservavimus, jàmque illas in præsenti, & succedentibus Capitulis exhibebimus, ut usque nunc allata motiva, prò Ecclesiæ libertate præfatâ, sequentibus allegationibus cumulemus. Igitùr valida ratio desumitur ex propriâ naturâ, & conditione bonorum ecclesiasticorum, hocque modo procedit. Omnia bona ecclesiastica in potestate Ecclesiæ posita, sunt ejusdem conditionis, & naturæ, quià omnia sunt sacra, & signantèr talia sunt ea, *quæ sunt deputata ad sustentationem ministrorum, sive sint mobilia, sive immobilia*, prout docet D. Thomas (c). Tamquàm autem bona sacra, in sacros usus sunt eroganda, ab eo, ad quem pertinet bona ecclesiastica dispensare, nempè ab Episcopo, cujus est à primæva sui institutione cuncta bona Ecclesiarum, in suâ ditione positarum, administrare: undè dicitur in Canonibus Apostolicis, *omnium negotiorum ecclesiasticorum curam Episcopus habeat, & ea, velut Deo contemplante, dispenset (d).* Et infrà, *præcipimus, ut in potestate suâ Episcopus Ecclesiæ res habeat &c. ità ut potestate ejus indigentibus omnia dispensentur per presbyteros, & diaconos, & cum timore, omnique sollicitudine ministren-*

(c) *S. Thom. 2. 2. qu. 99 art. 3. in corp. in fin.*

(d) *Canon. Apostol. cap. 39.*

(a) *Canon. Apostol. cap. 41*
(b) *Franc. Turrian lib. 1. pro Canon. Apost.*

strentur (*a*). Quorum quidem Canonum vim, & auctoritatem; lautè tuetur adversus Magdeburgenses Franciscus Turrianus (*b*), & nos alibi de iisdem fusiùs eloquemur adversus genus illud Criticorum, quorum nimium subtilis, perscrutatio, omnium penè rerum veritatem in dubium revocat, quas perpendendas aggreditur. Prǽterquàmquod nobis non est necesse probare, omnes Canones Apostolorum esse authenticos, & genuinos; sed satis est ostendere, tales esse illos, quibus utimur in hoc opere: quidquid sit de cæteris. Sufficit quoque ad intentum nostrum, quod hi Canones sint in Ecclesiâ Dei ab antiquo tempore in usu: quidquid sit, an hæc antiquitas usque ad Apostolorum tempora proficiscatur, vel non.

(c) *Cap quatuor. 27 c. de reditibus 28. caus. 12 qu. 2*

4. Porrò bona ecclesiastica olim Episcopi in quatuor partes dividebant (*c*); quarum unam sibi retinebant, huicque successerunt bona, quæ dicuntur de mensâ Episcopi. Aliam Sacerdotibus, & Clericis ministris Ecclesiarum, prò eorum sustentatione pendebant; hisque successerunt beneficia ecclesiastica, prębendæ, portiones, & similes reditus, qui ad fruendum ministris ecclesiasticis conferuntur. Tertiam partem pauperibus sublevandis erogabant, cui succedunt nunc proventus hospitalium, societatum, confraternitatum, & aliorum locorum piorum, quorum subsidiis pauperes confoventur. Quartam tamèn prò reparandis materialibus ædificiis ecclesiasticis applicabant, quibus nunc succedunt fructus bonorum, alicubi ad hoc peculiaritèr deputati: ubi verò hi non sunt; ex fructibus beneficiorum, & prębendarum, ac locorum piorum, in Ecclesiâ reparandâ erectorum, portio aliqua, quoties opus est, segregatur: vel alio modo, prò temporum, ac locorum consuetudine, providetur, ut fiat congrua reparatio. Hæc quadruplex bonorum ecclesiasticorum discissio circà Quintum Christi Sæculum primò emersit (*d*): cum anteà ipsorum administratio, & partitio, integrè, ac totalitèr in arbitrio Episcopi resideret, junctâ æquitate, & prudentiâ. Quam quià, successu temporis, pluribus in locis, de injustitiâ, inæqualitate, & indiscretione, culpare, sive etiàm fortè mordere, inceperunt Clerici, populi, ac pauperes, distributionis talium bonorum participes; idcircò ad omnem suspicionem fraudis, & ad conquestiones hominum excludendas, operæ pretium fuit prefatam divisionem sancire.

(d) *Thomassin. Vet. & nov. Eccl. disc. p. 3. l. 2. c. 13. n. 5. 6. 7. & 8.*

5. In Italiâ, & in toto generalitèr Occidente, quadruplex hæc partitio vigebat tempore S. Gregorii, de quâ uti de rè usitatissimâ, ipse scripsit B. Augustino Anglorum Episcopo: *mos Apostolicæ Sedis est ordinatis Episcopis preceptum tradere, ut de omni stipendio, quod accedit, quatuor fieri debeant portiones. Una videlicèt Episcopo, & familiæ ejus, propter hospitalitatem, & susceptionem. Alia Clero. Tertia verò pauperibus. Quarta Ecclesiis reparandis* (*e*). In Hispaniâ tamèn triceps tantum erat bonorum ecclesiasticorum dissectio, juxtà pręceptum Concilii Bracarensis, ità sancientis: *De rebus ecclesiasticis tres æquales fiant portiones, idest Episcopi una, alia Clericorum, tertia in recuperatione, vel in luminariis Ecclesiæ* (*f*). Triplicem quoquè bonorum divisionem fieri mandat Concilium Emeritense, sed diversâ methodo: nimirùm, ut unam accipiat Episcopus. Secundam Presbyteri, & Diaconi. Tertiam Subdiaconi, atque Clerici (*g*). Verùm cùm jàm nostrâ ætate ubilibet distincta sint bona Mensę Episcopalis, Ecclesiarum parochialium, Dignitatum, & Prębendarum, quæ in Cathedralibus, & Collegiatis sunt, necnon beneficiorum simplicium monasteriorum, hospitalium, confraternitatum, & generalitèr omnium locorum piorum; Episcopus non habet immediatam administrationem, nisi bonorum suę Mensæ: & quoàd alia ei competit, vel solum jus ea conferendi, vel respectivè superintendentia, & solertia, quâ caveat, ut bona ipsa conserventur, honestè ministrentur, & eorum reditus in determinatos usus fidelitèr impendantur. De istis verò uti docet D. Thomas (*h*), nihil potest licitè sibi arrogare, vel suis commodis applicare.

(e) *S. August. l. 12. ep. 31. resp. ad 1. interrog.*
(f) *Concil. Bracarens. 1. cap. 7.*
(g) *Concil. Emerit. cap. 14.*
(h) *S. Thom. 2. 2. qu. 185. art. 7. in corp.*

6. Ad quamcumque autèm ex dictis quatuor partibus pertineant bona ecclesiastica, ejusdem naturæ sunt, & conditionis, quià æqualitèr sunt Deo dicata, æqualitèr divino cultui mancipata, æqualitèr tandèm, ut ait D. Thomas supracitato

tato

tato loco, sunt sacra; ergò eadem erit ratio illorum habenda in ipsorum distributione. Quo posito, sic eloquimur: Bona ecclesiastica, deputata ad usus proprios Episcopi, seù reditus bonorum ipsius Mensæ Episcopalis, possunt liberè, & licitè ab eo, nedùm usibus piis suę dioecesis applicari, & pauperibus, ac egenis dioecesanis, prò suo libito, ac voluntate concedi, sed etiam Clericis, & pauperibus extraneis tradi, & extraneis piis usibus applicari. Ergò quoquè bona ecclesiastica, deputata usibus Ministrorum Ecclesiæ, nempè beneficia ecclesiastica, liberè, & licitè possunt ab eodem Episcopo Clericis extraneis conferri. Non enim est major ratio de bonis ecclesiasticis, ad usum Ministrorum deputatis, quàm de aliis, mensæ Episcopi addictis; cum omnia sint bona sacra ejusdem dioecesis, & ejusdem Episcopi administrationi commissa. Antecedens est certum, quià nulla major inest obligatio Episcopo, impendendi fructus, sivè integros, sivè superfluos, suæ mensæ, in solis piis operibus, vel pauperibus suę dioecesis, quam insit beneficiariis inferioribus onus idem faciendi; Sed beneficiarii inferiores, nedùm non tenentur absolutè, & ex justitiâ, proventus, vel integros, vel superfluos suorum beneficiorum, piis operibus dioecesis, vel dioecesanis pauperibus applicare, sed imò congruos possunt in proprios, vel suorum usus convertere, & superfluos licitè valent etiam pauperibus, & piis usibus extradioecesanis, applicare (*a*). Ergò etiàm Episcopi non tenentur reditus bonorum suę mensę in pauperibus dioecesis, vel piis operibus dioecesanis impendere, sed illa possunt prò libito etiam piis operibus, & pauperibus extraneis elargiri.

(a) *Vid. infrà tom. 3. c. 4. à n. 2. Azor. inst. mor. l. 7. c. 10. qu. 2. p. 2. Bonac. tom. 2. de oblig. benef. disp. 4. pun. 2. num. 3.*

7. Major est evidens, quià ejusdem naturæ sunt proventus beneficiorum, inferiorum, ac sint Episcopatuum, tàm quę est beneficiarius Episcopus, quam beneficiarii inferiores. Ergò de ipsis idem est judicium faciendum (*b*). Ergò si beneficiarii inferiores non tenentur bona sua ecclesiastica piis operibus, vel dioecesanis pauperibus applicare, sed illa valent etiam extraneis impertiri; idipsum liberum quoquè erit Episcopo. Minor verò probatur auctoritate Doctorum, tàm Theologorum, quam Canonistarum. Nàm præter ea, quæ ex Azorio, & Bonacinâ, in margine citatis, innuimus de pauperibus, & piis usibus extradioecesanis; ex Theologis Egidius Trullenchus ità loquitur: *Beneficiarius ex iis, quæ ex fructibus beneficiorum congruenti sustentationi superant, jure communi testari non potest cap. quià nos cap. relatum 2. cap. cum in officiis de Testam. &c. Hæc autèm prohibitio non est de jure divino, sed humano ecclesiastico, ut latè probat Barbosa lib. 3. de jur. univ. cap. 17. n. 43. Ideò potuit consuetudine abrogari; Undè in Galliâ, & Hispaniâ, & in Regno Valentino, Aragoniæ, & Cataloniç, & aliis, ex consuetudine approbatâ, testari possunt, & si fortè discedat intestatus; succedunt in ejus bonis illius propinqui. Potest ergò testari Clericus in Hispaniâ de fructibus beneficii ad pias causas; imò & ad profanas* (*c*). Eandem sententiam tenet Dicastillus (*d*), qui proùt & Trullenchus, subindè addiungunt, beneficiarium testando peccare; sed pace tantorum Doctorum, nescimus videre, quomodò peccet deferendo per testamentum hæreditatem ei, cui etiam ab intestato debetur (*e*). Ex Canonistis Garcias de beneficiis hæc habet: *Existimo, stante dictâ consuetudine, posse beneficiatum licitè testari, etiam ad usus profanos, & relinquere dicta bona Consanguineis divitibus, eamque consuetudinem in conscientiâ excusare. Nàm dicta consuetudo non est contrà jus divinum &c. nec est irrationabilis, maximè cum ex eâ non fiat prçjudicium Ecclesię* (*f*).

(b) *Cajetan. in 2. 2. S. Thom qu. 185. art. 7. §. ad primum.*

(c) *Trullenc. in Decal. to. 2. l. 7. c. 25. dub. 5 num. 7.*

(d) *Dicastil. de Just. c. 2. tr. 19 disp. 1. dub. 35. num 256.*

(e) *Bonacin. ubi supr. pun. 3. n. 2. & c. Trullenc. loc. cit.*

(f) *Garcia de benef. tom. 1. par. 2. c. 1. n. 16.*

8. Scimus hanc opinionem ab aliquibus impugnari, intèr quos Henricus Canisius totus est in illâ evertenda (*g*): & Diana, vir aliàs doctus, & laxis opinionibus sæpè favens, eò usque procedit, ut neget Summo Pontifici potestatem indulgendi beneficiariis, ut de eorum fructibus ad profanos usus testentur, vel eos in usus non pios impendant (*h*): Quod Canisius loco citato non audet Summo Pontifici denegare. Sed ad rem nostram non pertinet hanc difficultatem hìc ex professo discutere. Verùm certè opinio, quod Clerici beneficiati possint licitè de fructi-

(g) *Canis. in Comment. ad l. 3. decret. tit. 26.*

(h) *Diana par. 10. tr. 11. ref. 35.*

bus ecclesiasticis, præsertim parsimonialibus quos è congruâ sui sustentatione, vivendo parcius, servarunt, testari; à Moralistis absque hæsitatione docetur (*a*): Et generalitèr, quod non teneantur, nisi de jure positivo expendere in usus pios fructus suorum beneficiorum, est sententia satis probabilis, eamque uti talem reputant *Sotus de just. & jur. lib. 10. quę. 4. art. 3. Lessius lib. 2. cap. 4. dub. 6. n. 47. Sanchez in opusc. to. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 4 n. 2. in fin. Trullench. in Decal. to. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 6. n. 9. & 11. Baunyus in Theol. mor. tom. 3. lib. 2. tr. 9. quę. 4. & alii.* Inter quos doctus Escobar ità sentit, beneficiarii *bonorum patrimonialium verum dominium habent, sicut laici, possuntque prò libito disponere. Eorum autem, quę in sustentationem congruam eis de bonis Ecclesię conferuntur, etiam habent dominium. Porrò tàm libera sunt hęc, ad sustentationem bona collata, ab obligatione eleemosynæ, quam patrimonialia, quià justa est laborum merces. Enim verò eorum, quæ post congruam sustentationem superfluunt, probabile est non habere dominum, debereque operibus piis impendere, sub onere restitutionis; sed probabilius reputo cum Lessio, & aliis, eorum absolutos dominos esse; nec obnoxios restitutioni futuros, licet ea profanè expendant* (*b*).

(a) *Vid. DD. ap. Bonac. loc. cit.*

(b) *Escobar. Theol. Mor. tr. 5. exam. 5. c. 4. num. 45.*

9. Imò Petrus de Lorca tuetur, nec etiam extare præceptum positivum, prohibens Clericis erogationem fructuum suorum beneficiorum in usus profanos: & verba Concilii Tridentini, quæ solent ad hoc communitèr allegari (*c*), expendit, glossat, & ostendit ad rem non facere, ac negotium hoc non percutere (*d*). Profectò beneficiarii sunt veri, & reales domini fructuum suorum beneficiorum, uti disertis hisce verbis affirmat Angelicus D. Thomas: Episcopi *propriorum bonorum dominium habent. Undè ex ipsâ rerum conditione, non obligantur, ut aliis ea conferant, sed possunt ea, vel sibi retinere, vel etiam aliis prò libito elargiri &c.* Et infrà, loquens præcisè de bonis Mensę Episcopalis, addit; *De his autem, quæ sunt specialitèr suo usui deputata, videtur esse eadem ratio, quæ est de propriis bonis* (*e*): hocque præsertim est verum, quando reditus Episcopi sunt talitèr moderati, ut quasi prò suâ præbendâ sint ejus Mensę assignati; tunc enim ait Cajetanus *quasi propria bona censenda videntur*. Si verò tàm affluentes sint, ut non habeant speciem præbendæ congruæ Episcopalis, sed potiùs videantur Episcopo collata, veluti patri pauperum, ut ea indigentibus elargiatur; tùnc aliud judicium de illis agendum est (*f*). Et quod de Episcopo dicitur, proportionalitèr beneficiariis inferioribus applicatur (*g*). Quodque beneficiarii dominium plenum habeant bonorum suarum prębendarum, est sententia plurium Moralistarum, quorum seriem videre est apud Bonacinam, & alios (*h*).

(c) *Concil. Trid. sess. 25. c. 1 de refor.*

(d) *Lorca in 2. 2 qu 185. ar. 9 sec 3. disp. 40 memb. 3. num. 44.*

(e) *S. Thom. 2. 2. quęs. 185. art. 7. in corp.*

(f) *Cajetan. in 2. 2. S. Thom. qu. 185. art. 7. § ad 2. in med.*

(g) *Conc. Trid. ses. 25 c. 2. de ref.*

(h) *Bonac. tom. 1. de oblig. beneficior. p. 1. num. 5.*

10. Si autèm Clerici, beneficiis ecclesiasticis insigniti, plenum dominium habent proventuum suorum beneficiorum; cum dominium sit jus, & facultas disponendi ad suum libitum de aliquâ rè (*i*); sequitur, quod possint prò suo libito ipsos proventus, sivè suos reditus applicare, tàm in hoc, quam in illo opere; tàm prò extraneis, quam prò indigenis. Rursùs si iidem Clerici possunt liberè de fructibus suorum beneficiorum, ubi talis viget consuetudo, testari, etiam ad causas profanas, in sensu præfatorum Doctorum; certum est, quod non tenebuntur ad illos in eleemosynas erogandos, & multò fortiùs non tenebuntur illos piis usibus intrà diœcesim, aut pauperibus loci beneficii applicare, & sic redimus ad probationem minoris n. 6. propositę; ergò nec etiam Episcopi tenebuntur proventus suæ Mensę in pauperes, vel pia opera erogare intrà diœcesim: sed illa poterunt prò eorum libito etiam piis operibus, & pauperibus extraneis elargiri (*l*), vel in alios profanos usus impendere. Loquimur, stando in sententiâ paulò superius allegatâ (*m*), cum Doctoribus eam tuentibus, quæ non minùs probat prò Episcopis, quam prò aliis beneficiariis inferioribus, ità ut æquale sit judicium utrobique faciendum (*n*).

(i) *Bonac. loc. cit. n. 2 Molin. de Just. & jur. tr. 2. dist. 3. Bart. in l. si quis vi num 4. ff. de aquir. possess. Barbos. trac var. Appel. 225. num. 10*

(l) *Azor. Instit. mor. l. 7. c. 10 qu. 2.*

(m) *Vid. hic supr. n. 8.*

(n) *Lessius de Just. & jur. l. 2. cap. 34 dub. 14 num. 64*

11. Sed quidquid sit de hac sententiâ, ponamus prò certâ contrariam opinionem, cui, & mediocritas nostra subscribit; nempè inesse Episcopis obligationem

erogan-

erogandi fructus superfluos suæ Mensæ in eleemosynas, aut alia pia opera. Quod provenire potest, vel ex decreto Concilii Tridentini, sic jubentis Episcopis, & idem dicit de inferioribus beneficiariis: Sancta Synodus &c. *omninò eis interdicit, nè ex re ditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresque suos augere studeant, cum & Apostolorum Canones prohibeant, nè res ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent; sed si pauperes sint, iis ut pauperibus distribuant; eas autem non distrabant, nec dissipent illorum causâ* (a). Quam tamèn Concilii determinationem intentum hujus sententiæ non concludere contendit Petrus de Lorca (b). Vel provenire potest ex intentione fundatorum, quorum credibile sit, voluntatem fuisse, ut bona superflua beneficiorum in eleemosynas, & pia opera deservirent (c), quod tamen onus, & conditionem non esse supponendam insinuat Bonacina cum aliis (d). Et nimiùm probare rationem hanc ostendit Cardinalis de Lugo, quià probat, quod erogans fructus in usibus profanis peccet contrà justitiam, & teneatur ad restitutionem, quod falsum est (e). Vel tandem provenire potest ex aliis rationibus, uti statuts perfectionis, aut juris naturalis, quod hoc ab Episcopo exposcat; quæ tamèn multas patiuntur difficultates, & strictè examinatæ, non videntur arctare magìs Episcopos, quam laicos ad impendendos in sacris usibus reditus sibi superfluos, & certe non magìs Episcopos afficere, quam alios inferiores beneficiarios (f). Quamquàm Diana hos minus, quam illos ad hoc censeat obligari (g), intelligendo de illis Episcopis, quibus luculentos reditus Mensa eorum Episcopalis aliquo in loco fructificat: Cum tamèn alibi, & pluribus in locis vix, vel parùm, excedant summam, sustentationi congruæ necessariam.

12. Admittamus, inquam, Episcopos teneri ex obligatione (quam Soto (h), & Lessius (i), reducunt ad merum præceptum ecclesiasticum) fructus sibi superfluos, in eleemosynis, vel piis operibus applicare: quod & S. Gregorius in epistolâ ad Augustinum Episcopum Anglorum consuluit, *omne quod superest, in causis piis, ac religiosis erogandum est: Domino, & magistro omnibus dicente: Quod superest date eleemosynam* (l). Superfluos; idest quidquid prętèr honestum victum, vestitum, familiam, & condecentem statum superfluit, proùt explicat Toletus his verbis: *Episcopus, subtractis his, quę ad decentem victum, & vestitum, & domus ornatum pertinent: & subtractis his etiam, quæ gratiâ pietatis, & charitatis potest in alios consanguineos indigentes, aut famulos distribuere; tenetur residuum dare pauperibus* (m). Vel uti meliùs D. Thomas, *si quis bona fide dispenset ecclesiastica bona, indè accipiens, quod sibi convenit, secundùm conditionem status, & personæ, & aliis largitur, secundùm quod sibi videtur bonâ fide expedire, non peccat mortalitèr, etiam si fortè aliquid plus in suos usus convertat, quam oporteat. Talia enim, quià in singularibus est eorum judicium, non possunt per omnimodam certitudinem definiri* (n). Superfluos reditus, inquam, admittimus Episcopum teneri ad erogandos in eleemosynas, aut pios usus; sed hos non debet necessariò in pios usus, aut in eleemosynas intrà diœcesim exercendas, impendere, ergò illas poterit etiam locis, & viris extraneis applicare.

13. Probatur minor, nedùm auctoritate Doctorum in margine notatorum, & in puncto loquentium (o), sed etiam ratione. Præceptum erogandi fructus superfluos in pios usus est præceptum ecclesiasticum, ut innuimus, estque fundatum primò in lege misericordiæ, & curæ pastoralis, pauperibus, & piis operibus impendendæ, uti censet Diana (p): Eleemosyna enim est opus misericordiæ (q), ad quam etiam alia pia opera, ut in pluribus, reducuntur. Secundò in lege sacræ Oeconomiæ, exigentis, ut Episcopus, tamquàm bonus, & fidelis administrator rerum Dei (r), eas dispenset, tali fide, atque integritate, qualem decet Oeconomum rerum Dei, & Ecclesiæ: Quæ sicut ipsos reditus in eleemosynas, & pia opera impenderet, si illa apud se retineret; ità vult, ut eodem modo etiam à suo OEconomo dispensentur (s). At nec lex misericordiæ, nec lex sacræ Oeconomiæ, excludit extraneos à participatione proventuum, qui earum intuitu dispen-

(a) *Concil. Trid. sess. 25 cap. 1 de ref.*

(b) *Lorca in 2. 2 D. Thom qu. 32. art. 9. sec. 3 disp. 40. memb. 2. n. 44*

(c) *Vid Card. de Lugo de Just. & jur. tom. 1. disp. 4. sec. 2. num. 13*

(d) *Bonac. tom 1. de oblig. Beneficiar. disp. 4. pu. 1. num. 4*

(e) *De Lugo loc. citat.*

(f) *De Lugo de Just. & jur. disp. 4. sec. 2. per tot.*

(g) *Diana par. 5. tr. 8. res. 27*

(h) *Soto de Just. & jur. lib 10 qu. 4. art 3.*

(i) *Lessius lib. 2. c. 4 dub. 6. num. 47.*

(l) *S. Greg. l. 12. epistola 31. respons. 2.*

(m) *Tolet. Instruc. Sacerd. l. 5. c. 4. concl. 3*

(n) *S. Thom. quodlib. 6. qu. 8. art. 12. in corp.*

(o) *Bonac. tom. 1. de oblig benef. disp. 4 qu. 2. num. 3. Azor. Just. mor. l. 7. cap. 10 quæst. 2. cum aliis infrà num. 18.*

(p) *Diana par. 5. tr. 8 res. 27.*

(q) *S. August. in Enchirid.*

(r) *1. Corinth. 4.*

(s) *De Lugo de Just. & jur. disp. 4. sec. 3. num. 41.*

pensantur; ergò nec etiam eos excludit à participatione bonorum superfluorum, per Episcopos erogandorum. Si autem extranei non sunt repellendi à participatione bonorum ecclesiasticorum, quæ sunt fructus spectantes ad Mensam Episcopi; ergò nec etiam excludendi erunt à participatione bonorum ecclesiasticorum, quæ sunt destinata, ut concedantur in usufructum Ministrorum, Ecclesiæ deservientium, scilicet beneficiorum ecclesiasticorum; utrobique enim est par ratio: & sic ad beneficia ecclesiastica, nedùm indigenæ, sed etiam extranei dignoscuntur esse admittendi.

14. Quod autem à superfluis bonis præbendæ Episcopalis, (& sic proportionalitèr de aliis præbendis inferioribus, in pauperes erogandis, juxtà leges misericordię, & sacræ Oeconomiæ, excludendi non sint extranei, probatur auctoritate Job, qui fuit vir legum misericordiæ, & sacræ Oeconomiæ observantissimus. *Misericordiæ*, quià de se ipso sic est effatus, *ab infantiâ meâ crevit mecum miseratio, & de utero matris meæ egressa est mecum* (a). *Oeconomiæ*, quià quæ à Domino receperat, pro illius gloriâ, rectè, & libentissimè dispergebat, vocem sic extollens, *Dominus dedit, Dominus abstulit &c. sit nomen Domini benedictum* (b). Job, inquam, de erogatione suorum proventuum in usos pios, veniam petens à Domino, si peccasset, ait, *si despexi prætereuntem, eo quod non habuerit indumentum, & absque operimento pauperem* (c). Quo versiculo, & indigenas nomine *pauperis*, & extraneos nomine *prætereuntis* appellat, & utrosque ad suas erogationes admissos esse patefacit. Audiatur D. Thomas glossans hunc textum, *si despexi prætereuntem, idest quemcumque extraneum, per viam transeuntem; & pauperem, eo quod non haberet indumentum, scilicèt notum* (d). Job ergò & notos, & advenas; & pauperes, & prætereuntes: & indigenas, & extraneos, ad suas erogationes admisit, & ab aliis, præsertìm ecclesiasticis, docuit esse admittendos: Ne solis indigenis manum aperientes, eam clauderent alienigenis, & sacrę Oeconomię, atque misericordię leges honestissimas damnabili prævaricatione quassarent.

(a) *Job.31.18.*

(b) *Job.1.21.*

(c) *Job.31.19.*

(d) *S. Thom. in Job. 31. lec. 3. in fine.*

15. Ponderat D. Gregorius hunc ipsum textum Job, & objurgans eos, qui ad eleemosynas non nisi indigenas admittunt, extraneis repulsis, clamat; *sunt nonnulli, qui pietatis suæ viscera tendere usque ad incognitos nesciunt, sed solis, quos per assiduitatem notitiæ didicerint, miserentur: apud quos nimirùm plùs familiaritas, quàm natura valet, dùm quibusdam necessaria, non quià homines, sed quià noti sunt, largiuntur: benè nunc per Beatum Job dicitur; si despexi prætereuntem eo quod non habuerit indumentum. Ignoto enim proximo misertum se indicat, quem prætereuntem vocat, quià videlicet apud piam mentem plùs natura valet, quàm notitia. Nam & unusquisque qui indiget, eo ipso quo homo est; ei jam incognitus non est* (e). D. Gregorio consentiunt alii Patres, nempè S. Hieronymus, talitèr de hac materiâ perorans; *Sivè ille Sacerdos, sivè cognatus sit, & affinis, nihil in eo aliud consideres, nisi paupertatem. Sinè discretione omnibus indigentibus simplicitèr tribuamus, non quęrentes cui, sed quarè demus* (f). Et in consolatoriâ ad Julianum, illum laudat, quod & extrà patriam in Dalmatiæ insulis Monasteria construeret, & ibi suis eleemosynis prolixum monachorum numerum sustentaret; *Extruis*, inquit, *Monasteria, & multus à te per insulas Dalmatiæ Sanctorum numerus sustentatur* (g).

(e) *S. Greg. Moral. in Job. lib. 21. cap. 14. in fin.*

(f) *S. Hier. in epist.*

(g) *S. Hier. epl. 34. post med.*

16. Itèm S. Joannes Chrysostomus: *Si indifferentèr omnibus dederimus, semper miserebimur; si autem discutere cœperimus; nunquàm misericordiam præstabimus* (h). Et alibi: si quis *prò nutrimento postulat, nihil in his examines. Inquire quomodò Abraham hospitalem se circà omnes ostendebat. Si scrutator fuisset circà refugientes ad sè, nunquam Angelos hospitio recepisset; fortassis enim non putans eos Angelos esse, cum reliquis & hos repulisset: Sed quoniam omnes recipiebat, suscepit & Angelos, non enim ex vitâ eorum, quos accipis, mercedem tibi retributurus est Deus, sed ex voluntate tuâ, ex honorificentiâ multâ, ex misericordiâ, ex bonitate* (i).

(h) *Chrysost. oper. imperf. homil. 16.*

(i) *S. Joan. Chrys. homil. 11. in epist. ad Hebr. ad cap. 6.*

Pari-

Pariter idem D. Jo: Chrysostomus, seù quisquis est Auctor Operis imperfecti, secundo Tomo Operum illius inserti, ità egregiè proloquitur: *qui dat eleemosynam Infideli, modicam quidem, tamèn habet mercedem; qui autèm fideli, duplicem habet mercedem; primùm quià creatura Dei est, deindè quià servus Dei est. Qui autèm infideli dat, unam habet mercedem, quià creatura Dei est* (a). Hinc S. Augustinus exprobrandos censuit Manichæos, quod exteris omnibus, eorum impiam Sectam non sequentibus, vetarent eleemosynas præberi (b). S. Basilius, teste S. Gregorio Nysseno ejus fatre, pietatis suæ officia, & eleemosynas, nedùm cunctis Christianis indigentibus, sed etiam perfidis Judæis penuriosis liberalitèr impendebat (c). Alios Sanctos pietatis suæ viscera in pauperes extraneos, & etiam Infideles liberalitèr effundentes, alibi adnumeravimus (d), hìc qui allegati sunt, jam sufficiunt.

(a) *Idem oper. imperf. homil. 26.*
(b) *S. Aug. lib. de Mor. Manich. c. 15.*
(c) *S. Gregor. Nyssenus Oration. in funer. Basilii.*
(d) *Vid. supra tom. 1. cap. 2. num. 10. 13. & cap. 3. num. 6. 7. 43.*

17. Sed cunctorum cumulet sensum aureum eloquium magni Divi Leonis Papæ, sic è Vaticanâ Cathedrâ detonantis; *In eleemosynarum distributionibus bonitatem Patris Cælestis imitemur, qui solem suum oriri facit supèr bonos, & malos, & pluit supèr justos, & injustos* (e). *Quamvis ergò fidelium præcipuè adjuvanda sit paupertas, etiam illi tamen, qui nondùm Evangelium receperunt, in suo labore miserandi sunt, quià in omnibus hominibus, naturæ est diligenda communio, quæ nos etiam iis benignos debet efficere, qui nobis quacumque sunt conditione subjecti, maximè si eâdem gratiâ jam renati, & eodem Sanguinis Christi pretio sunt redempti. Simùl enim & cum istis habemus, quod ad imaginem Dei conditi sumus, nec carnali origine à nobis, nec spiritali nativitate divisi sunt. Eodem Spiritu sanctificamur, eâdem fide vivimus, ad eadem Sacramenta concurrimus. Non spernatur hæc unitas, nec vilis nobis sit tanta communio, sed hoc ipsum nos per omnia faciat mitiores, quod eorum utimur subjectione, cum quibus uni Domino eâdem subiicimur servitute* (f). Ex quibus patet affluentissimè, ac usque ad exuberantiam innotescit, sanctos Patres in eâ versatos esse sententiâ, quod eleemosynæ, non solum ab Episcopis, & cæteris beneficiariis, sed etiam à cunctis Christianis, largiendæ sint, tàm pauperibus indigenis, & localibus, quàm advenis, & extraneis, etiam corruptæ fidei, & religionis alienæ, nullâ nationum diversitate, nullo attento discrimine personarum.

(e) *Math. cap. 5.*
(f) *S. Leo serm. 3. de quadr. post med.*

18. Quarè Theologi passim, tàm Scholastici, quàm Morales, nec non Canonistæ, & Scripturales, unâ vocis consonantiâ fatentur, nullum beneficiarium ad fructus, suæ congruæ sustentationi superfluos, impendendos teneri in pauperes, & pios usus, diœcesis, vel loci, ubi erectum est beneficium; quià nullibi hoc præscribitur, nullibi lex ulla legitur, beneficiarios ad hoc omninò coarctans. Ità ex Scripturalibus *Cornelius à Lapide in Actor. cap. 10. num. 34. & Joannes de Sylveirâ in opusc. 2. quæst. 7. res. 32.* Ex Canonistis *Navar. de redit. Eccles. quæst. 1. monit. 27. num. 1. & Barbos. jur. Eccl. univ. lib. 3. cap. 17. num. 22.* Ex Scholasticis *Molina tom. 1. de just. & jur. tr. 2. disp. 146. Petrus de Lorca in 2. 2. D. Thomæ disp. 40. memb. 2. num. 40. & Card. de Lugo de just. & jur. tom. 1. disp. 4. sec. 3. num. 39. §. denique.* Ex Moralistis *Azorius instit. mor. par. 2. lib. 7. cap. 10. quæst. 2. & Bonac. tom. 1. de oblig. beneficiar. disp. 4. pun. 2. num. 3., quibus adhærere videtur Dian. par. 10. tr. 11. res. 36. Bassæus Flor. Theol. verb. Dominium 2. suppl. num. 12.* & alii. Quorum dux, & doctor Angelicus D. Thomas in Quodlibetis hæc habet, *quamvis teneatur dare superfluum pauperibus, non tamèn tenetur omnibus dare, nec huic dare, sed tenetur distribuere secundùm quod sibi visum fuerit opportunum* (g).

(g) *S. Thom. quod lib. 8. qu. 6. art. 12.*

19. Hocque est adeò verum, ut Azorius, fretus auctoritate Navarri, non ambigat affirmare, Beneficiarios *jure communi non cogi* fructus superfluos *insumere in loco, ubi situm est beneficium. Imò Canones sanxerunt decimas esse solvendas ad usus Clericorum, Ecclesiarum, pauperum, peregrinorum etiam, & advenarum* (h). Subindeque respondet objectiunculis, quibus in contrarium ludi potiùs potest, quàm seriò, & theologicè disputari. Intèr quas computamus illam Contradictorum, quod fructus beneficii simonaicè accepti, à jure præcipiantur restitui paupe-

(h) *Azorius Instit. Moral. p. 2. l. 7. c. 10. qu. 2. cap. de reditibus cum cap. sequ. 12. quæst. 2.*

ribus

ribus loci beneficii; jussio enim hæc (præterquamquod, uti pœnalis, & ad deterrendos Simoniacos facta, speciales habet inspectiones, nec currit æquo pede cum casu nostro) non est præceptiva, sed directiva, à quâ si quis discederet, non peccaret, qui scilicet fructus simonaicos in aliorum locorum pauperes erogaret. Idemque dicendum de aliâ, quod eleemosynæ testamentariæ pauperibus derelictæ debeantur solis pauperibus illius loci: nam si ibi constat de tacitâ, vel expressa voluntate testatoris, quod sic jubeat, ab eâ non est deviandum. Sed si de illâ non constaret, ac talis voluntatis indicia sufficientia deessent, possent eleemosynæ illæ etiam pauperibus extraneis dispensari. Undè mirum est, Contradictores in rè tàm clarâ, & evidenti, velle contrarium suadere, quorum conatum dissipant conjunctis viribus Auctores præfati, & præsertim ex proposito Joannes Sylveira loco citato.

20. Nulla igitur est lex, nulla ratio, absolutè excludens extraneos à participatione fructuum superfluorum, quæ beneficiarii debeant piis usibus applicare. Imò Sylvius, vir valdè doctus (a), nec non & Sotus celeberrimus Theologus (b), existimant, non posse licitè ferri legem, quâ interdicatur advenis, & extraneis, ad eleemosynas alicujus Urbis accessus. Nisi tamèn aliqua motiva urgentia concurrerent, locis, & temporibus commensurata, quæ hanc legem justificarent; tunc enim in sententiâ Becani, rectè lex ederetur (c). Sed in reliquis, eleemosynæ debent æquè extraneis, ac indigenis patere. Injustum esse censebat D. Ambrosius extraneos, penuriæ tempore, à captitandis eleemosynis distinere, ità in libris officiorum inclamans, *Feræ feras non expellunt; cur homo expellit hominem, qui cibum egenti negat? Prætereà peregrini nobis victum inferre consueverunt, hos nolumus necessitatis tempore, qui omni vitâ nos paverunt? Nostra interdùm familia, plerique etiàm nostri apud illos sunt; reddamus quod accepimus. Frumentum ab extraneis suscipis, nec illis impertis? Quid illum eiicis, qui te pavit? Nec enim canes apud nos existentes in mensâ, patimur fame mori, quin aliquid porrigamus* (d): Si hæc favore extraneorum protulit D. Ambrosius, tempore caritatis, quid quæsò dixisset affluentibus escis? Si hæc de eleemosynis generalitèr per cunctos Christicolas elargiendis; Quid quæsò sensisset de fructibus superfluis, per beneficiarios speciali debito dispensandis? Consideret benignus Lector, & sententiam prò suâ sapientiâ depromat.

21. Itaque hoc unum est, quòd fructus beneficiorum in pauperes, & plus usus erogandi, generalitèr loquendo, admittunt extraneos, non secus ac indigenas (e). Nec quidquam in contrarium poterit allegari, quod verè probet, extraneos esse à participatione præfatorum fructuum excludendos, nisi fortè cæteris paribus (f): ex eâ ratione, quod juxtà D. Thomam, beneficentia, cæteris paribus, exercenda est potius in conjunctos, quàm in extraneos (g): & ità Canones Apostolici dant Episcopo, ut de bonis Ecclesiæ suis consanguineis egentibus subministret (h): quod & D. Ambrosius suâ auctoritate fulcit (i), & S. Thomas ratione simul, & auctoritate tuetur (l). Subministrent, inquam consanguineis, prius quàm extraneis, quià beneficentia, cæteris paribus, potiùs magìs conjunctis, quàm remotioribus est pendenda. Sicut etiàm & eleemosyna, cæteris paribus, potiùs propinquioribus, quàm remotioribus est præbenda (m). Et sic D. Petrus Damianus scripsit Alberto Episcopo, dignum esse, ut pauperes Christi refrigerium sentiant de stipe potissimùm illius Ecclesiæ, quam frequentant (n); Sic D. Leo sermocinando protulit, eleemosynam cæteris paribus esse potiùs Christianis, quàm infidelibus erogandam, quoniàm plus debemus nostris prò consortio gratiæ, quàm alienis prò consortio naturæ (o). Sic D. Ambrosius, mox memoratus, subsidia liberalitatis priùs domesticis fidei esse deferenda tradit, quam à fide remotis (p). Et sic antè omnes sensisse videtur Apostolus, dùm ad Timotheum scripsit, *Si quis suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior* (q).

22. Hunc eundem sensum habet *Lorca in 2. 2. D. Thomæ disp.* 40. *memb.* 2. *n.*40.

(a) *Sylvius in 2. 2. D. Th. qu. 32. ar. 9 qu. 3*
(b) *Soto opusc. de liberatio in Causa Pauperum.*
(c) *Becan. in 2. 2. D. Th. de fide, spe & c. c. 32. dub. 9. n. 23.*
(d) *S. Ambr. lib. 3. offic. c. 7.*
(e) *Capit. quiescamus & ibi Glos. V. positu autus dist. 42.*
(f) *Barbos. Sum. Apost. dec. collect. 579. n. 4.*
(g) *S. Thom. 2. 2. qu. 31. art. 3. ad 1.*
(h) *Canon. Apost. 19.*
(i) *S. Ambr. offic. l. 1. c. 30.*
(l) *S. Thom. 2. 2. qu. 185. art. 7. ad 2.*
(m) *S. Thom. 2. 2. qu. 32. art. 9.*
(n) *S. Petr. Damian. to. 2. l. 4. epl. 2.*
(o) *S. Leo serm. 4. de Jejun. 7. Mensis.*
(p) *S. Ambr. lib. 1. officior. c. 30.*
(q) *1. Timot. 5. 8.*

n. 40. *Duallius in eod. loc. D. Thomæ tr. de Charit. quæst.* 3. *de eleemos. Garcia in Sum. Theolog. Mor. tr.* 1. *diss.* 4. *dub.* 2. *n.* 10. *apud Dian. par.* 1. *tr.* 12. *res.* 36. *Sylveir. in opusc.* 2. *quæst.* 7. *res.* 32. *Cardinalis de Lugo de just. & jur. disp.* 4. *sec.* 3. *n.* 38. *Becanus in præfatum locum D. Thom. de fid. spe, & charit. cap.* 21. *dub.* 9. *n.* 23. Et ficut in eleemosynis obtinendis indigenæ sunt extraneis, cæteris paribus, præferendi; ità & in beneficiis consequendis, idem est: de quibus præclarissimè *Durandus Mimatensis in tractat. de mod. generalis Concilii celebrandi,* sic loquitur: *Illi, qui sunt ejusdem linguagii, & ejusdem Regni, & Provinciæ, Civitatis, & Diœcesis, & Ecclesiæ, cæteris paribus, sunt aliis in ecclesiasticis beneficiis, & prælationibus, secundum jura, præferendi. Et in hoc concordant jura, à multis Romanis Pontificibus edita, & specialitèr à Cœlestino, Pelagio, Gregorio, Innocentio, Leone, Stephano: & Conciliumgenerale, ne prò defectu, & penult. capit. Concilii Neocesariensis, & 2. & 3. cap. Conc. Bracaren., & penult. cap. Conc. Taurinensis, & 8. & 9. cap. Concil. Auriacen., & ult. cap. Concil. Valentin. & 12. cap. Conc. 1. Toletan. & 12. cap. conc. 2. Toletan. & 2. cap. Bracaren.* (*a*) In quo, & nos libentissimè cum Contradictoribus convenimus, & constantissimè asserimus, tàm Clericos indigenas esse extraneis, in beneficiorum consecutione, cæteris paribus, præferendos, quam pauperibus localibus eleemosynas esse potiùs, quàm alienigenis, cæteris paribus, porrigendas.

(a) *Durand. de modo celebrandi Concil. par.* 3. *tit.* 43.

23. Sed aliud est loqui absolutè, aliud cæteris paribus. Primum est omninò falsum. Secundum autèm est verum. Hæcque cæterorum paritas, inter extraneos, & indigenas, non est ab ullis aliis dijudicanda, quam ab ipsis beneficiorum, ac eleemosynarium dispensatoribus, qui ponderatis rerum, personarum, ac temporum circumstantiis, bonâ fide, ac ingenuè deliberatione decernant, an hic & nunc, in casibus practicis, debeant indigenam extraneo, vel vice versè præferre. Supputando igitur totam seriem hujus rationis, concludimus, quòd sicut Episcopus liberè, & licitè potest bona Ecclesiæ, ad usum suæ mensæ destinata, tàm in totum si velit, quam quoad partem superfluam, pauperibus erogandam, nedùm pauperibus ejusdem Civitatis, & Diœcesis idigenis, sed etiam extraneis impertiri; Ità liberè, & licitè potest alia bona Ecclesiæ, ad usum Sacrorum Ministrorum deputata, seù in beneficia, & præbendas Clericales erecta, prò suo libito, tàm Clericis extraneis, quàm indigenis, dummodò dignis, & benemerentibus elargiri. Et quod dicitur de Episcopo, etiam de aliis beneficiorum Collatoribus, & ad ea Nominatoribus, æquo pede currit, ac ex eâdem ratione verificatur: quandòquidem hi omnes, in largitione beneficiorum, loco Episcopi succedunt. Nam de jure collatio omnium beneficiorum suæ Diœcesis liberè pertinet ad Episcopum (*b*). Ad Papam autèm non pertinet, nisi vigore Reservationum, quæ vel in Corpore juris sunt clausæ, vel in Regulis Cancellariæ Apostolicæ sunt comprehensæ, quæ Summo Pontificatu vacante, omnimode cessant (*c*). Ad Imperatorem paritèr, & Reges, & si qui alii Laici sunt beneficiorum distributores, id non nisi ex privilegio pertinet, illis hanc facultatem deferente, ab Episcopis avulsam, undè largitiones beneficiorum ab his factæ, dicuntur, vel Episcopali jure concessæ (*d*), vel respectivè editæ auctoritate Papali (*e*). Demùm ad Laicos, & Clericos, beneficiorum juris patronatus distributores, pertinet Episcopali jure, ob jus patronatus in erectione, vel dotatione beneficiorum, illis ab Episcopo reservatum, quòd si expresè non reservaretur, beneficium liberum esset (*f*).

24. Et ità quidquid dicitur de Episcopo in hac rè verificatur ex paritate rationis, etiàm de Papâ, Imperatore, Regibus, & aliis omnibus Clericis, aut Laicis, tùm ordinariis, tùm delegatis beneficiorum collatoribus, vel ad ea nominatoribus: Excepto quòd in Papâ est superior, & plenior jurisdictio: & ubi alii inferiores tenentur beneficia Clericis elargiri; Papa de plenitudine suæ potestatis potest illa etiàm meris laicis concedere (*g*). Ac ubi alii inferiores debent fructus beneficiorum pauperibus, & aliis piis operibus applicare; Papa illos potest, saltèm

(b) *Borel. to.* 1. *tit.* 20 *n.* 258. *Loter. de rè benef. l.* 2. *qu.* 21. *n.* 77.

(c) *Mandos. ad reg. Canc. reg.* 1. *qu.* 12. *n.* 6. *reg.* 30. *qu.* 7. *n* 5. *Monet. de ult. volun c.* 11. *n.* 405. *Engel. Colleg. jur. can. p.* 1. *in proem. n.* 44.

(d) *Mart. de jurisd. par.* 4. *cent.* 1. *cas.* 46. *n.* 13.

(e) *Fagnan. in cap. quod nobis n.* 42. *de Clandest. despons. Card de Luca de benef. disc.* 9. *n.* 12. *Lotter. de rè benef. l.* 1. *qu.* 6. *n.* 46. 47

(f) *C. nobis de jurep. Vivian. eod. tit. par* 1. *c.* 2. *n.* 28.

(g) *Borel. sum. decis. to.* 1. *tit.* 20. *n.* 89. *Garcia de benef. p.* 1. *c.* 2. *n.* 28.

cx

ex causâ, in alios usus, etiàm profanos, prò suo libito impendere (*a*): quatenùs præceptum dictos proventus in religiosos, & pios effectus erogandi, est præceptum merè humanum (*b*); in quo Pontifex, sine ambiguitate valet prò suo arbitrio dispensare. Itàque, cum illa pars bonorum ecclesiasticorum, quæ debet in pauperes, & pios usus impendi, possit liberè, & licitè non minùs in pauperes, & pios usus extraneos applicari, quàm in locales, & indigenas; à paritate rationis, etiàm alia pars bonorum ecclesiasticorum, quæ debet in usus Sacrorum Ministrorum erogari, potest liberè, & licitè, nedùm Sacris Ministris indigenis, sed etiàm extraneis conferri.

25. Alia Ratio desumitur ex naturâ pactorum, quæ obligant in conscientiâ paciscentes ad eorum observantiam: hocque sicuti locum habet in omnibus aliis pactionibus ultrò citròque obligatoriis; ità etiam locum habet in pactis, intèr partes initis, quoàd negotia beneficiorum. Partium autem hic nomine, intelligimus primò Papam ex unâ, & Episcopos, seu Ordinarios ex aliâ. Secundò Papam, Episcopos, & Ordinarios ex unâ; & Principes aliquos, aliosque Clericos, & Laicos juspatronatus in beneficiis habentes, ex aliâ. Et quoàd primum certum est, quod Papa est primarius, & plenipotens dispensator omnium beneficiorum in totâ Ecclesiâ existentium (*c*): tamen plenitudinem hanc suæ potestatis habet limitatam respectu Episcoporum, à pactis, sive tacitè, sive expressè contentis, præsertim in Reservationibus determinatis, tàm in corpore juris, quàm in Regulis Cancellariæ Apostolicæ clausis: ità ut beneficia, quę in his non sunt contenta, videantur esse sub fide publicâ, plenariæ Episcoporum dispositioni concessa. Tametsi Papa interdùm justis ex causis valeat etiam Ordinarios prævenire, & præbendas quoque, ac beneficia non reservata conferre; quod tamen insolitum est, & vel nunquam, vel valdè rarò succedit. Loquendo ergò de jure solito, quamvis facultas jurisdictionis à Pontifice dimanet in Episcopos, uti sentiunt & Theologi (*d*), & Canonistæ (*e*), & Scripturales (*f*); tamen Episcopus creari non potest sine jurisdictione, vel actuali, vel habituali, respectu territorii, cujus Episcopus est. Et cum Episcopus de jure habeat potestatem administrandi omnia bona ecclesiastica suæ Diœcesis, & beneficia ecclesiastica conferendi (*g*); non potest creari Episcopus, qui facultatem non habeat beneficia conferendi, quæ specialitèr non sint reservata Pontifici. Omnia itàque beneficia, quidquid sit an possit, saltèm non debet Pontifex reservare: quià tunc solum, ut ait S. Leo, *Sacerdotalis officii meritum splendescit, ubi sic summorum servatur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas* (*h*).

26. Nec ideò quidquam detrahitur Pontificiæ potestati, si suos limites in materiâ beneficiorum habere dicatur; quià, ut benè inquit Auctor libri, cui titulus est, Regale Sacerdotium, *banc potestatem, exlegem, & effrenem, ac inverecundam, nec Apostolus admisit, qui prò veritate tantum, non contrà veritatem, se aliquid posse dicebat. Vanæ igitùr sunt illæ, ne quid acerbius loquamur, inconsultę quorumdam jurisconsultorum voces, eam Pontificibus asserentium potestatem, quam ipsi Pontifices erubescunt, Deos quosdam esse in causis beneficialibus: mutare quadrata rotundis &c. & alia, quæ licet innocentem aliquem, sanumque sensum habere possint, ipsâ tamèn verborum specie, absurdissima sunt, ac Hereticis risum, Catholicis indignationem movent. Quibus meritò illud Job 13. occinere possis: Utinam taceretis, ut putaremini esse sapientes? Nunquid enim Deus indiget mendacio vestro, ut prò illo loquamini dolos* (*i*)? Habet ergò potestas Pontificis respectu Episcoporum limites designatos, quoàd distributionem beneficiorum, nempè normam præsertim Reservationum, quæ vel in corpore juris clausæ sunt, vel innuimus, vel sunt in Regulis Cancellariæ contentę. Per has Papa, vel expressè, vel saltèm tacitè, cum Episcopis quodammodò transegisse videtur, & sub publicæ fidei verbo spospondisse facultatem conferendorum beneficiorum, Episcopis observare, quæ illis extrà per dictas reservationes relicta est.

27. Imò ad Papam pertinet facultatem prædictam Episcoporum, jàm suis legi-

(a) *Cordub. l. 1. qu. 18 Dian. p. 5. tr. 8, res. 28*

(b) *Soto de just. l. 10 qu. 4 art. 3. Diana loco cit. & par. 10 tr. 11 resol. 30. in fine*

(c) *Cap. licèt 2 de præbend. in 6*

(d) *Bellarm. de Pōt. l. 4 c. 24, & 25 S. Thom. in 4. dist 24, qu. 24. & lib. 4 con. Gent. c. 76*

(e) *Cap. qui scit. 2 qu 6 Barbos. Jur. Eccles. Univ. l. 1 cap. 8. n. 19. cum aliis*

(f) *Cornel. à Lap. in Matth. 26 19. & explic.*

(g) *Barbos. loco cit. l. 3. c. 13. n. 15 Borel. ubi suprà n. 358, & alii*

(h) *S. Leo epl. 61. ad Theodor. Episcop. Cyri.*

(i) *Regal. Sacerdotiū l. 4. §. 1. Vers. At verò fol 561.*

gitimis modis constitutam, & multorum sęculorum observantiâ confirmatam, tueri, ut non arctiùs constringatur, si effusiùs non protenditur. Petro etenim jussit Christus, *& tù conversus confirma fratres tuos* (*a*): idest protege, conforta, defende: tuum enim est eorum, quorum caput es, tamquàm tuorum, & Ecclesiæ membrorum, custodiam gerere, curam habere, & jura toto nisu tueri. Quapropter si nunc Pontifex libertatem (quâ usque modo potiti sunt Episcopi) conferendi beneficia, ad suam largitionem pertinentia, tùm Clericis extraneis, tùm indigenis, novis vellet hisce circumstipare cancellis, & jàm collationem ipsam ad solos indigenas coarctare; videretur prefatę jussionis debito contraire, insolitum eis onus adiicere, & pacta, sive tacita, sive expressa, prout suprà cum Episcopis inita vulnerare: sicque fidem publicam violare, ac Episcopos, & Ordinarios suis juribus defraudare, & promissionibus anteactis deesse. Quod non debere ullo modo fieri, quisque prudens, & rectus affirmabit, cui persuasum sit, quod etiam Papa ex suâ promissione obligatur (*b*), nec ab eâ proindè debet deficere, nisi aliud aliqua urgens causa, vel publicæ utilitatis ratio deposceret, à personarum, temporum, ac locorum circumstantiis mensuranda. Vel nisi ipsi Episcopi consentirent, quemadmodùm eos fecisse cogitamus, cum Apostolica Sedes quibusdam Nationibus indultum contulit, extraneos ab eorum beneficiis excludens. Et quidquid etiam fit, an de facto Pontifex posset hoc onus Ordinariis ingerere, de suę plenitudine potestatis; tamen de æquitate, sinè præfatorum pactorum prævaricatione non posse videtur, & si hoc faceret, citrà præcisæ necessitatis, & causæ urgentis exigentiam, sinè querimoniis non transiret. Papa ergò libertatem Ordinariorum conferendi beneficia, etiam Clericis extraneis, vel non potest, vel saltèm non debet, justitiâ, vel æquitate sic deposcente, subtrahere.

28. Viceversâ, neque Episcopi, seù Ordinarii locorum hanc libertatem conferendi beneficia, tàm extraneis, quàm indigenis, Papæ competentem, sinè gravi culpâ impugnare valent, vel, ne illâ utatur, obsistere. Tùm quià Episcopi in eorum inauguratione jurarunt *Regalia S. Petri, jura, honores, privilegia, & auctoritatem S. Romanæ Ecclesię, Domini Papę &c. conservare, defendere, augere, & promovere &c. & reservationes, provisiones, & mandata Apostolica totis viribus observare* (*c*). Tum quià per designationem beneficiorum, hinc inde à Papâ, & Episcopis conferendorum, nempè ut Pontifex ea, quę in Reservationibus, vel corpori juris insertis, vel in Regulis Cancellariæ comprehensis continentur, dispenset; Episcopi verò ea conferant quę supersunt; visi sunt, ut innuimus, Papa, & Episcopi intèr sè, vel tacitè, vel expressè pacisci. Quemadmodùm ergò, ex firmatis, non potest Papa, vel non debet, sinè magnâ causâ, & multum relevante, libertatem conferendi extraneis beneficia, Episcopis auferre, sinè pactorum, ut suprà memoratorum prævaricatione, & sinè publicę quodammodò fidei violatione; ità & Episcopi non possunt ab ipsâ promissione, sive mutuâ pactione, ex suâ parte deficere, ac sinè gravi peccato eandem libertatem Pontifici denegare. Et sic usque nùnc jàm clarè remanet eliquatum, nec à Papâ Episcopis; nec ab Episcopis Papæ esse detrahendam libertatem conferendi ecclesiastica beneficia, tàm Clericis extraneis, quàm indigenis: nisi aliud Pontifex ob gravem aliquam causam, bonum publicum intuentem, decernendum esse censeret: quo casu etiam res pendentèr agenda esset, ut minùs in hac parte libertatem Ecclesiæ læderet, quam fieri posset.

29. Eodem modo nec Papa, & Episcopi, ex unâ parte negare valent, vel respectivè debent, magnis Principibus, & Clericis, atque Laicis, potientibus jure patronatus in beneficiis, vel alitèr de illis disponentibus, ex aliâ parte, libertatem, nè beneficia ipsa, vel extraneis, vel indigenis, prò eorum voluntate largiantur. Nàm quoad Principes supremos, quibus favent Concordata intèr eos, & Sedem Apostolicam stipulata, uti sunt Concordata Germanica inter Nicolaum Papam V., & Fridericum III. Imperatorem stabilita (*d*), Concordata Gallica inter Leonem Papam X. & Franciscum I. Regem conclusa (*e*): & si quę alia sunt, quæ rationem ha-

(a) *Luc.22.32.*

(b) *Decius in cap. porrecta n.4. de cōfirm. util. vel inutil. & in c. Canonum n.23. de Const. Barbos. Jur. Eccl. Univ. l.2. c.2. n.136.*

(c) *Pont. Rom. l.1. de Consecr. Episc.*

(d) *Nicol.5. Const.1.*

(e) *Leo X. Const.20.*

habent Concordatorum, quidquid sit an Sedes Apostolica, ab eis valeat resilire, illave rescindere, vel aliter alterare (*a*); Sinè dubio jura in his pactionibus constituta favore Principum, non eis debent, nec à Pontifice, neque ab Episcopis minorari. Nàm Papa proculdubiò, ut innuimus, suis promissionibus, juramento vallatis, obligatur (*b*), cum & ipse Dominus verbo, quod juravit, profiteatur in Sacris Scripturis, se quodammodò formiter obligari (*c*). Et quoàd Episcopos, citrà dubium est, illos non posse à pactis, intèr Papam, & Regem initis desilire. Sicut & nec Principes licitè possunt jura in pactis reservata, sive Papæ, sive Episcopis, intercipere, imminuere, defraudare; aliàs quicumque eorum prevaricator est Concordiæ, non sinè culpa id agit.

30. Quoàd alios verò Principes magnos, quibus pertinet ex mero privilegio ad beneficia Clericos idoneos præsentare, vel alitèr de illis disponere: quamquam in concessione privilegiorum non censeatur Pontifex jura suæ dignitati coæva, unquam à se totalitèr abdicasse (*d*); tamen, quantum est in se, privilegia concessa non tollit (*e*): Quidquid sit, an possit tollere, & prò suo arbitrio revocare (*f*). Non, inquam, ea tollit, præsertim quoties indulta non merè gratuito, sed vel ex titulo oneroso, vel ad lites dirimendas, vel ad compensanda alia jura, concessa sunt; tunc enim hanc limitationem non sustinent (*g*). Imò & ipsa mere gratuita limitationem hanc non admittunt, quoties jus est Monarchis taliter acquisitum, ut sine magnis contentionibus, & incommodis indulta ipsa non valeant revocari. Et quatenùs etiàm hæc facultas Pontifici non negetur, adhùc tamen habere quidem poterit locum in sensu diviso, sed non in sensu composito. Id est quod poterit quidem Pontifex privilegia ipsa rescindere, & post rescisionem nova onera, vel beneficiis, vel beneficiariis imponere; sed non posse videtur, subsistentibus adhùc dictis privilegiis, quibus est jus tertiò acquisitum, novum onus indigenatus ingerere, ac libertatem Principis privilegiati, extraneorum dispulsione, truncare.

31. Paritèr quoàd Laicos inferiores, & Clericos, jure patronatus præditos in beneficiis à sè fundatis, vel dotatis; nec Episcopi, imò & nec Papa saltem sine magnâ causâ valent eos hoc novâ lege ligare, ut non nisi indigenas ad eadem nominent, & presentent (loquimur de beneficiis juris patronatus, jàm dudum erectis, non de inposterum erigendis) quià intèr Superiorem erigentem, & patronum fundantem, aut dotantem, inita sunt pacta ultrò citròque obligatoria. Patronus nempè se obligavit tradere bona Ecclesiæ, & actualitèr tradidit in beneficii titulum erigenda, cum jure tamen præsentandi, Clericum idoneum juxtà praxim Ecclesiæ: & vice versa Superior sè obligavit accipere bona nomine Ecclesiæ, & in titulum beneficii erigere, prout erexit, & illi reservare jus Clericum idoneum juxtà praxim ecclesiasticam præsentandi. Hoc edito contractu, neutra pars valet à pactionibus resilire. Et cum Clericus idoneus, juxtà praxim Ecclesiæ, usque nunc semper fuerit reputatus quilibet undecumque progenitus, non consideratâ idoneitate ex parte indigenatus, sed ex parte probitatis, & doctrinæ, ac legitimæ ætatis; non potest nunc Superior pacta violare, novum onus Patrono injungens, arctandi presentationem ad solos indigenas, & locales. Imò nedùm in patronatibus jàm erectis, sed nec etiam in erigendis, posset licitè jure ordinario apponi hujusmodi restrictio; quià ex eo quod expulsio extraneorum à beneficiis, quantum est in sè, dicitur ambitiosa, & exorbitans à jure (*h*); habenda videtur prò conditione turpi, & sic à limine erectionis arcenda; nisi eam fundator ipse deposcat, vel nisi aliud graves aliquæ causæ, in occasionibus particularibus considerandæ, postularent, quarum intuitu Presul Ecclesie aliter suâ potestate in præfatis rebus uti deberet, aut vellet.

32. Quomodò autem nec Papa, nec Episcopi jus Principum, & aliorum laicorum, & Clericorum, patronatu in beneficiis ecclesiasticis perfruentium, vel alitèr de illis disponentium, imminuere, in præfatis terminis respectivè non valent, & sic non illos arctare ad beneficia solis indigenis elargienda; eodem modò, & nec Principes, neque laici, & Clerici prefati, jus Episcoporum, & Pontificis, quo hi usque

(a) *Suarez con. Regem Angel. l. 4. c. 34. num. 24. & de leg l. 8. c. 37 n 5. Del Bene de Immun. to. 1. c. 9. dub. 6. sec. 6. n. 34.*
(b) *Decius & Barbosa locis citat.*
(c) *Psalm. 131. n. 11.*

(d) *Barel. to 1. tit. 20. num. 303. Barbos. Jur. Eccl. univ. l. 3. c. 2. num. 129.*
(e) *Cap. privilegia cum seq. 25. qu. 2. cap. quanto dest. 63. in fin.*
(f) *Garcia de benef. p. 5. c. 1. n. 678.*
(g) *Seraphin. decis. 1082. n. 13. decis. 1293. n. 2. & decis. 1371. n. 2.*

(h) *Rota & Doctor. ap Barbos. in c. ad decorem n. 3. de instit.*

usque nunc potit; sunt, beneficia, non modò Clericis indigenis, verùm etiàm extraneis impertiendi, vulnerare licitè valent: Utrobique enim est par ratio. Et quoàd Principes, augetur vis rationis in eis, ex juramento in eorum auspicatione interposito. Nàm Reges, dum solemnitèr coronantur, tactis Dei Evangeliis jurejurando pollicentur: *Pontificibus Ecclesiarum Dei condignum, & canonicum honorem exhibere (promitto) atque ea, quæ ab Imperatoribus, & Regibus Ecclesiis collata, & reddita sunt, inviolabilitèr observare &c.* (*a*). Hæc autem quomodò adimplebunt, minorando libertatem Ecclesię, ejusque Antistitum, in beneficiis prò eorum libito dispensandis? Profectò si res sincerè pensetur; perjurium evaderentnè Reges, peculiari diplomate destituti, qui Ecclesiam Dei ad has angustias coarctarent, ut non nisi indigenas posset beneficiis sacris præficere? Certè Pontificibus canonicum honorem non exhiberent, quem sponderunt; si eos adigerent ad excludendos ab ecclesiasticis beneficiis Clericos extraneos, quos Canones non repellunt.

(a) *Pontific. Rom. lib. 1. de Coron. Regis.*

33. Porrò quælibet promissiones, quantumvis nudæ, atque simplices, obligant in conscientiâ ad eorum observantiam sub peccato mortali, maximè si ex violatione promissionis infertur damnum tertio, qui jus in rè adeptus erat, uti docent Theologi, tàm Scholastici, quàm Morales (*b*). Hocque præsertim verum est inter Magnates, quorum verba prò lege inviolabili habenda sunt. Undè quidam Galliarum Rex magnanimè pronuntiabat, quod si veritas, & fides humana, ab Orbe foret extorris, deberet contubernium in ore Principum reperire. Quæ verò promissiones sunt, non simplices, & nudæ, sed insuper juramento vallatæ, multò magis ad observantiam obligant sub pœnâ culpæ mortalis, quià juramentum superadditum promissioni, prætèr naturalem obligationem, parit etiam debitum observantiæ ratione religionis, juxtà doctrinam Divi Thomæ, atque aliorum passim Theologorum (*c*). Quæ obligatio talis est, ut ex naturâ suâ sufficiat ad confirmandos contractus, nedùm justos, & validos, sed etiam eos, qui alioquin ex suâ conditione, validitate carerent (*d*). Et imò ideò in contractibus, & promissionibus apponitur juramentum, ait D. Thomas (*e*). Ut dum unus homo alteri discredit, mutua fides fulcro religionis roboretur, & promissa nutantia, sub divinâ invocatione sinè ambiguitate serventur. Quapropter memoratæ partes, quæ, prout supra innuimus, inter sè, vel expressè, vel tacitè transegerunt, sinè culpâ respectivè non valent in hoc beneficiorum negotio, de quo agimus, à promissionibus desilire, & onus insolitum alteri superinfundere, quale est onus restringendi provectionem solummodò indigenarum ad beneficia.

(b) *Suarez Opusc. Theol. de liber. Divin. disp. 2. sec. 2. n. 22. Lessius de Just. c. 18. dub. 8 n. 55. Dian. p. 3. tr. 5. res. 116. Aragon. 2. 2. qu 88. art. 3. Sot. de Just. & Jur. l. 4. qu. 5. art. 1. Azor. l. 11. p. 3. qu. 3. Bonac. to. 2. de contr. disp. 3. qu. 12. p. 2. n. 4. & 5. Lugo de Just. tom 2. dis. 23. sec. 6. num. 89.*

(c) *S Thom. 2. 2. qu. 89. art. 7. ad 3. Aragonius & alii in eundem locum D. Thomæ Vasqu. de testam. ca 2. dub. 2. n. 17. Azor. p. 1. l. 11. c. 7. qu. 5. Filliuc. tr. 25. c. 7 qu. 9. n. 206. Bonac. loc. cit. qu. 1. pu. 1. n. 13.*

(d) *Card. de Lugo de Just. to. 2. disp. 22. sec. 8. n. 206. Suarez de relig. to. 2. l. 2. c. 29. Lessius de Just. l. 2. c. 17. dub. 7. n. 56. Molin. to. 2 disp. 149 & to. 2. disp. 515. col 4. & disp. 256. col. 2. Bonac. ubi supr. num 7.*

34. Itàque jàm intèr Sacerdotium, & Regnum: intèr Papam, & Episcopos, seù Ordinarios: intèr Papam, & Episcopos, atque Clericos, ac Laicos beneficiorum Patronos, pacta inita, & jura, & privilegia concessa, quoàd beneficiorum largitionem, sunt in conscientiâ observanda, nec partibus novum onus, naturam pactionis alterans, sinè culpâ respectivè potest imponi. Et ità nec Papa saltem de jure ordinario, & in terminis, de quibus suprà, nec non sinè magnâ, & valdè urgenti causâ, quæ restrictioni libertatis Ecclesiæ det æquilibrium, coarctare debet, valetue Episcopos, ut cuncta beneficia solis conferant: nec Episcopi Papam: nec Papa, & Episcopi valent Reges, & Principes Clericos, atque laicos, beneficiorum patronos, vel alitèr de beneficiis disponentes, hoc novo gravamine onerare: nec Reges, & Clerici, & laici ad eandem valent angustiam Papam, Episcopos, & Ordinarios adigere, salvâ eorum conscientiâ. Si ergò neque Papa Episcopos, & alios sibi inferiores, Principes, & privatos, Clericos, atque laicos beneficiorum distributores, neque Episcopi Papam; & vice versa neque Reges, Clerici, & Laici, Papam, & Episcopos valent respectivè inducere ad beneficia solis indigenis conferenda; quis est quæsò, cui competat hoc jus adversùs Papam, & Supremos Principes, & Episcopos, nec non Clericos, atque Laicos beneficiorum distributores, vel per viam collationis, vel respectivè per viam nominationis? Populus nè in-

(e) *S. Thom. 2. 2. qu. 89. art. 3.*

inferior? Juvenes, & virgines, senes cum junioribus? Ultimanè turba subjectorum, pelliones, bajuli, & agasones hoc poterunt? Vel etiam, Decuriones, Consules, & incolę locorum nobiliores? Non certè. Nam, ut ait Tacitus, *Principibus summum rerum judicium Dii dederunt, subditis obsequii gloria relicta est* (a).

35. Tantò magis, quod nec Papa, nec Episcopi, nec Imperator, nec Reges, neque Clerici, atque laici beneficiorum collatores, & respectivè patroni, vel nominatores, jus habent de beneficiis disponendi, acceptum à populis. Sed Papa totam suam facultatem sortitus est à Deo (*b*): Episcopi vero, & alii Clerici, necnon Principes illi, ac alii laici, qui sunt respective beneficiorum collatores, vel ad ea nominatores, id habent, vel per viam juris Communis, authorizati ab ipso Summo Pontifice, omne jus beneficia conferendi in Episcopos excitante (*c*): Vel ex privilegio particulari Apostolico, alicui Principi concesso, sine quo nulli laico inesse potest facultas beneficia conferendi (*d*). Et generalitèr omnes Patroni beneficiorum jus patronatus habent ab eodem Summo Pontifice, à quo auctoritatem habet lex canonica, permittens fundatoribus, ac dotatoribus beneficiorum jus patronatus in eis. Ergò illis non potest eorum facultas à populis alterari, à quibus illam non acceperunt. Igitur si præfatis beneficiorum largitoribus licitum non est sibi mutuò novum onus ingerere, & libertatem, quam sortiti sunt, beneficia tùm extraneis, tùm indigenis prò eorum libito conferendi, à sè respectivè totalitèr abdicare; Paritèr si nec populo, vel nobiliori, vel viliori, hoc inest jus prædictos largitores arctandi ad fugandum à beneficiis extraneos; Nil aliud restat, nisi quod liberum, & licitum sit Ecclesiæ, atque illius ministris, inprimisque Summo Pontifici, ejusdem Ecclesię capiti, necnon & Episcopis, aliisque omnibus, tum ordinariis, tùm delegatis beneficiorum Collatoribus, vel ad illa Nominatoribus, ecclesiastica beneficia, non modò Clericis indigenis, verum etiam extraneis elargiri.

(a) *Tacit. Annal. l. 4.*

(b) *Bellarmin. & Bzovius de Pontif. Barbos. Jur. Eccl. Univ. l. 1. c. 19. n. 194.*

(c) *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 1. proœm. n. 1. cum aliis ibi.*

(d) *Garcia de benef. p. 1. c. 2 n. 33. Decius in c. Decernimus n. 54. de judiciis.*

CA-

CAPUT XIV.

In quo variis Rationibus, ut plurimum Politicis, *& ex variis inconvenientibus, quæ sequerentur, ob exclusionem Clericorum extraneorum à beneficiis; probatur libertas Ecclesiæ, in hæc tradendo etiàm Clericis extraneis.*

SUMMARIUM.

1 *Bonum est, scribentem pro veritate plura motiva proponere, ut quisque lectorum inveniat media, illorum intelligentiam adæquantia.*

2 *Ubi nedùm doctis, sed & indoctis quoque sit sermo, coacervandæ sunt rationes, ut quisque inveniat in quo sibi complaceat.*

3 *Beneficia merè simplicia semper distribui consueverunt etiàm extraneis. Fundator enim se conformare censetur juri communi, & usui Ecclesiæ.*

4 *Residentialia beneficia, etiàm per viam electionis canonicæ interdùm obtingebant extraneis. Nec attendendum, quid de his feret tunc, sed quod fit nunc.*

5 *Antequam essent Principes, & Principatus nostri temporis, antequam esset mos canonicæ electionis, erant bona Ecclesiæ.*

6 *M. Aurelius Imperator Ecclesiæ Hierapolitanę, & Constantinus Alexandrinę, proventus quosdam dederunt, quos Julianus Apostata substulit.*

7 *Alexandrina Ecclesia sub paganis Imperatoribus divitiis abundavit. Quod & de Antiochenâ probatur ex fastu Pauli Samosateni.*

8 *Titulos Romę divisit Evaristus, vel Anacletus. Quid essent Tituli ipsi? Quid de Romanâ Ecclesiâ scribat Dionysius Corinthius.*

9 *Quod omnes tandem Ecclesiæ regnantibus adhùc Paganis Principibus, fundos, prędia, & reditus possiderent, aliundè dignoscitur.*

10 *Quibus temporibus nullus adhùc emerserat canon, prescribens electionem Clericorum de gremio. Prius Ecclesię prædia vendebantur, deindè servari eadem magis proficuum esse censitum est.*

11 *Imperator Constantinus 32. Ecclesias erexit. Quot milliones Ecclesiæ contulerit? Quot essent reditus S. Silvestri.*

12 *In his bonorum traditionibus, vel à Privatis, vel à Principibus factis, onus non est adiectum eorum reditus dandi indigenis.*

13 *Si Largitores bonorum Ecclesiæ voluerunt se uniformare juri communi, patet, quod jus commune admittit etiàm extraneos.*

14 *Quod si ab aliquibus Largitoribus bonorum adjectum esset onus ea tradendi in beneficium solis indigenis, oporteret nunc distinguere præcisè ista bona.*

15 *Oporteret quoque discernere, quænam bona fuerant per Ecclesiam ante 12. Sęculum acquisita, & quænam posteà, quod in praxi est difficile.*

16 *Si beneficia essent restringenda ad solos indigenas, oporteret abolere omnes Conventiones, & privilegia beneficialia, per Ecclesiam edita.*

17 *Cum quibusdam Nationibus inita sunt Concordata. Et quibusdam Principibus indultum est disponere de aliquibus beneficiis.*

18 *Concordata, Regulæ Cancellariæ, & Indulta præfata sunt contraria formæ electionis Canonicæ, undè hæc omnia essent abolenda.*

19 *Inju-*

19 *Injusti quoque essent omnes, qui vel ratione Regularum Cancellariæ, vel Concordatorum, aut Indultorum, disponunt de beneficiis.*

20 *Hęc & alię stultitiæ, ingensque chaos confusionum emergit ex doctrinâ Contradictorum, quas compescere oportet, servareque solitum.*

21 *Si in Regno Neapolitano excludendi essent extranei, necesse esset idipsum facere in aliis quoque Regionibus, nil proficientibus literis naturalitatis.*

22 *Legis ratio æquiparatur legi. Ut quid petere ex privilegio exclusionem extraneorum, si eam jura decernerent?*

23 *Si soli Clerici de gremio, per viam electionis, essent beneficiis præficiendi, beneficiorum dispensatio à superibus tolleretur, ut subditis daretur.*

24 *Etsi non ageretur de introducendâ electione Canonicâ, sed de solâ exclusione extraneorum, hoc fieri non potest, & cur?*

25 *Sicuti quando vigebat forma electionis Canonicæ liberum erat electoribus Clericos extraneos beneficiis pręficere; itâ & nunc id licitum esse debet.*

1. NOBIS semper placuit in scribendo (prout hic fecimus, solo zelo tuendę veritatis, eamque in propatulo ponendi, atque claram, renidentem, ac dilucidam cunctis patefaciendi) placuit, inquam, non unicum, sed plura, & multiplicia proponere motiva, quæ veritatem ipsam probent, ac Lectores, eorumque mentes diversis modis, differentibus mediis, variis tandem ratiociniis adæquent, ut si non unâ, saltèm alterâ convicantur ratione: ac si non à singulis ex se sumptis, saltem captiventur à cunctis insimul copulatis, juxtà tritum illud adagium, quod juncta juvant, quæ separata non prosunt (*a*). Et sanè, cum labor iste noster, non ad manus paucorum tantum hominum, sed facillimè ad multorum sit intuitum perventurus, tàm citrà, quàm ultrà montes: & ad Catholicos, & ad Hæreticos; & ad eruditos, & minus doctos: & ad veritatis, & ad falsitatis amantes, adeòque *sapientibus, & insipientibus debitores simus* (*b*); Necessarium omnino ducimus, quo plures possumus, eo plures allegare rationes, inter quas quilibet inveniat, media, illius intelligentiam adæquantia: Non enim omnes rationes omnibus placent; non cuncta motiva cunctis sufficiunt: non singulæ probationes singulorum mentibus satisfaciunt.

(a) *L. Spadonem §. qui jura ff. de excus. Tutor. Vid. Barbos. Axiomat. Juris 209.*

(b) *Roman. c. 1. n. 14.*

2. Ubi ad solos doctos, providos, æquanimes, & prudentes viros habetur sermo, pauca fortè media sufficiunt, quę candidè exposita, & in eorum germano sensu explicata, citò intellectum audientium satiant, illumque brevi electione captivant: sed ubi persuasio eo dirigitur, ut capaces reddantur, & quantum potest fieri convincantur, viri docti quidem, sed diversorum sensuum, ac geniorum, & non omnes fortè undequaque benè compositi, atque inter eos, & Theologi, & Jurisconsulti; & Historici, & Politici; & Scripturales, & Eruditi; & Sæculares, & Clerici; & Religiosi, & Mundani; proculdubiò multis rationibus utendum est, diversis mediis, probationibus dissimilibus, ut quilibet ex eis inter illas inveniat, tales, ac tantas, quę sibi congruè satisfaciant: Multò magis id agendum est, ubi non tantum scientibus, sed etiàm sciolis; nedùm excellentibus in doctrinâ, sed etiàm mediocritèr intelligentibus, & quandoque imperitis, peritiam ostentantibus, est loquendum, quod non semel solet accidere Scriptoribus librorum quippè, qui typis editi, cunctis, doctis, & indoctis fiunt communes: tùnc enim proculdubiò congerendæ sunt probationes, multiplicanda motiva, coacervandæ rationes, & omnia media adhibenda, quibus possit aliquo modo veritas comprobari; ut qualiscumque fuerit lector inveniat, in quo tibi debeat complacere (*c*).

3. Igitur post alias rationes hucusque allegatas, novas adhùc adnectimus, ut plurimum Politicas; quarum una est illa, quæ sequitur, desumpta ex naturâ ipsâ beneficiorum ecclesiasticorum, eorumque institutione, & erectione. Nàm ab

(c) *Card. de Luca Relat. Rom. Cur. disc. 46. n. 6.*

ab ipso tempore, quo beneficia fuerunt erecta, usque ad nostram ætatem, semper consueverunt, pro arbitrio Collatorum, vel Nominatorum ad ea, promiscuè tàm Clericis extraneis, quàm indigenis dispensari. Et quidem si loquamur de *beneficiis merè simplicibus*, quę Contradictores asserunt non nisi à Duodecimo circitèr Chisti Sæculo Ecclesię innotuisse; ratio, quam proponimus, est plusquam efficax. Siquidem cum ipsa beneficia, ab eodem sæculo usque ad præsens, semper fuerint indistinctè collata, tùm Clericis extraneis, tùm indigenis; necessariò inferre oportet, quod à piis illis fidelibus, qui tunc ea fundarunt, sub eâ conditione, & naturâ fundata fuerint, quam cognoverunt esse consonam praxi Ecclesię, & usui beneficiorum illius speciei; Fundator enim, nisi expresse aliud appareat, censetur se conformare voluisse dispositioni juris communis, & consuetudini universalis Ecclesiæ (*a*). Sed jus commune, & universalis Eccclesię consuetudo, fert, ut à præfato tempore usquè ad nostram ætatem, beneficia merè simplicia fuerint promiscuè concessa, tàm Clericis extraneis, quam indigenis; ergò à piis fundatoribus, eâ conditione censenda sunt fuisse fundata, ut liberè possint, tùm Clericis extraneis, tùm indigenis dispensari. Et quià in dubio, ubi agitur de modo in beneficiorum distributione tenendo, semper attendenda est natura beneficii, ejusque fundatio (*b*): Sequitur, quod beneficia merè simplicia, juxtà eorum naturam, & conditionem liberè, & licitè valeant Clericis etiam extraneis dispensari.

(a) *Vivian. de Jurepatr. p. 2. l. 6. num. 33.*

(b) *Alex. conf. 170. num. 5. l. 2. Vivian. p. 1. l. 4. cap. 2. num. 5.*

4. Si vero sit sermo de *beneficiis residentialibus*, prout sunt Episcopatus, Abbatiæ Regulares, Dignitates, & Canonicatus Ecclesiarum &c. hæc quidem olim per viam electionis Canonicæ solebant distribui, sed non ideò semper Clericis de gremio Ecclesiæ obtingebant, quamquàm ut plurimùm eis potius, quam exteris traderentur. Nec erat de jure, ut solis ipsis Clericis de gremio Ecclesię preberentur, sed solùm *de honestate*: Vel uti scripsit Nicolaus Papa I. Michaeli Imperatori, erat *de consuetudine Canonicâ* (*c*). Sicut autèm tùnc erat de consuetudine Canonicâ, ut electio fieret de gremio Ecclesię vacantis; ità etiam nùnc est de consuetudine Canonicâ, ut eligatur Clericus, de quocumque loco nativus. Intèr duas autèm hasce consuetudines, non primę standum est, jàm antiquatę, & sublatę; sed secundę, actualitèr subsistenti, constanti, & in viridi observantiâ existenti; canendùmque est ad hæc cum Poetâ, *laudamus veteres, sed nostris vivimus annis* (*d*). Nec dicatur à Contradictoribus, quod beneficia ecclesiastica erecta fuere, vel à Principibus, vel à privatis dominis, & respectivè incolis particularium locorum, eo tempore, quo vigebat observantia canonum, suggerentium electionem de gremio Ecclesiæ vacantis fieri, per quod ex consequenti repellendi veniant extranei, & quatenùs etiam beneficia fuissent posteà fundata, sit attamèn præsumendum, quod fundatores voluerint se conformare sacris canonibus, & communi hominum voto, magìs optantium, ut beneficia suis concivibus, quam alienigenis pertradantur. Non, inquam, hoc dicatur, quià id totum gratis asseritur, & est probandum, non supponendum. Dicant enim quæso Contradictores: & ubinàm constat, quod beneficia ecclesiastica, residentialia, vel merè simplicia, fuerint à Principibus, vel privatis erecta, eo precisò tempore, quo mos electionis canonicæ *de gremio* faciendæ vacantis Ecclesię consistebat; & non antè, nec post? Certè tantùm illis proficit affirmare, quod beneficia eo tempore sint erecta; quantùm nobis prodest asserere, quod erecta fuerint, vel dudùm anteà, vel aliquantò post. Probent ergò ipsi oppositum sensus nostri, & eis postmodùm respondebimus.

(c) *Nicol. PP. I. epl. ad Mich. Imp. in Actis Concil. Constantinopolit. IV.*

(d) *Ovidius Fastor. lib. 1.*

5. Sed notum, atque certum esse lectori nostro censemus, quod antequàm esset ullus ex Principibus, imò & ullus ex Principatibus Christianis, qui nùnc in mundo sunt (unus enim erat sub primis Ecclesię Sęculis in his Regionibus Princeps, nempè Romanorum Imperator, Cęsaris successor, cujus Imperium jàm est penitùs abolitum, in Constantino XII. (*e*), per Mahometem II. Turcarum Principem obtruncato) Pariter antequàm inciperent officia, & beneficia ecclesiastica, per

(e) *Genebrard. in Chron. ad ann. 1453. Georgius Phrâza Laonicus Chalcond. Egnatius, & alii.*

per viam electionis Canonicæ, dispensari Clericis *de gremio*, Ecclesia bona plurima possidebat: hæc quippè via electionis *de gremio* cum ipsâ Ecclesiâ non incæpit, sed multo post: cum enim tunc nondum essent editi canones illam dirigentes, nec etiam esse poterat electio Canonica *de gremio*, quæ talis à canonibus nuncupatur (*a*). Neque ista demùm ullibi incæpit, vel profecit sinè Summi Pontificis auctoritate, & assensu (*b*). Antequam essent inquam illi Principes, & Principatus Christiani, qui modo sunt in Mundo, & Provinciis, atque ditionibus præsunt, in quibus Fides Catholica dominatur; Antequam quoquè inciperent officia, & beneficia ecclesiastica, ut suprà per viam electionis Canonicæ *de gremio* dispensari; jàm erant bona ecclesiastica, quæ Ecclesiæ fuerant variis titulis attributa, vel nimirum spontaneâ fidelium oblatione, eorumve donatione, vel testamentariâ dispositione, vel alio modo; quinimò & alicubi habebat Ecclesia reditus sibi à viris Ethnicis assignatos.

6. Nàm Marcus Aurelius Imperator, tametsi paganus, & infidelis; ad petitionem Abercii Episcopi Hierapolitani, ter mille modios tritici, pauperibus tùm Clericis, tùm Laicis per annum distribuendos, assignavit (*c*), quos Capitolinus, & ipse ethnicus, prò modo suæ capacitatis, hisce sermonibus connotavit: *pueros, & puellas novorum hominum frumentariæ præceptioni ascribi præceperunt* (*d*): Hocque triticum Ecclesiæ Hierapolitanæ est annuatim ære publico persolutum, donec nequissimus Imperator Julianus Apostata illud sustulit (*e*): proùt etiam Ecclesię Alexandrinæ subtraxit aliam tritici erogationem (*f*), quam Imperator Constantinus Ecclesiæ ipsi assignaverat, ad nutum Patriarchę illius sedis anno quolibet dispertiendum: de quo S. Athanasius: *frumentum à patre Imperatorum* tùnc viventium, *in alimentum viduarum, partim Lybiearum, partim Ægyptiarum, quod etiam nùnc accipiunt: Athanasio nihil indè, nisi operam, & laborem referente* (*g*). Hęc est largitio illa, de quâ Ischyrion Diaconus in Concilio Chalcedonensi accusavit Dioscorum Alexandrinum, quod illam sibi appropriasset, tametsi ab origine addictam etiam Ecclesiis Lybiæ, *ut incruenta ex ipsô hostia offeratur, deindè ut & peregrini, necnon & provinciales pauperes aliquod mereantur solatium*, jamquę ex hoc *neque terribile, & incruentum Sacrificium celebratum est, neque peregrini, aut provinciales hoc solatio fruiti sunt* (*h*).

7. Profectò *Ecclesia Alexandrina*, dùm adhùc Imperatores Ethnici Romanorum purpuram induebant, bonis lautè affluebat. Nàm S. Dionysius ejusdem Ecclesiæ Antistes, qui tempore Decii, Galli, & Valeriani Cæsarum, in Christianos desævientium, floruit, memorat quod ejus Ecclesia, exemplo Romanæ, divitias possidebat, quas piis usibus applicabat (*i*). *Ecclesia* pariter *Antiochena*, sub Paganis Principibus, divitiis abundabat: cujus rei indicium est, fastus, quo Paulus Samosatenus ejus Episcopus, Gallieno, & Aureliano imperantibus è pauperrimis initiis ad tantam superbiam erectus est, ut suis stipendiis equorum turmas aleret, & agmina famulorum. En qualibus coloribus in Synodicâ Concilii Antiocheni ad Dionysium Romanum Pontificem depictus cernitur: *Fastu, & arrogantiâ suprà modum elatus, sæculares gerit dignitates, & Ducenarius vocari, quam Episcopus mavult, per forum magnificè incedens, epistolas legens, ac dictans intèr ambulandum palam, ac publicè: stipatusque maximâ hominum multitudine, partim præeuntium, partim subsequentium, adeò ut ex illius fastu, & arrogantiâ incredibilis invidia, odiumque multorum adversùs fidem nostram conflatum sit* (*l*).

8. Dè *Romanæ Ecclesię* opibus, dùm Pagani adhùc Principes imperabant, ambigendi locus non est. Nàm Evaristus Papa, qui sub Trajano vixit (*m*), vel ut aliis placet, Anacletus ejus Antecessor (*n*). Titulos in urbe divisit. Erant autèm tituli hujusmodi, ait Ciaconius, *reditus, & proventus ex villis, prædiis, fundis aut agris, à piis sivè viris, sivè fœminis, ad alendos Ecclesiæ Ministros relicti: in quâ significatione dicitur quemquam ad titulum, sivè beneficii, sivè patrimonii, ordinari: hoc est ad reditus, qui vel ex beneficio, vel ex patrimonio percipiuntur in* sustensusten-

(a) *Passerin. de elect. c. 9 num. 69.*

(b) *Cap. gratum 1. de post. præl.*

(c) *Baron. an. 163. n. 14. Acta S. Abercii ap. Metaphrast. 22. Octobr*

(d) *Capitolin. in M. Antonin. post initium f. 25.*

(e) *Baron an. 163. n. 14 Bisciol. ibidem.*

(f) *Theodoret. histor. lib. 4. cap. 4.*

(g) *Synod. Alex ap. S. Athan. Apolog. 2. f. 197. 3. 4.*

(h) *Libel. Ischyrion. Diacon. in Conc. Chalcedon. Action. 3.*

(i) *Euseb. histor. lib 4. cap. 23.*

(l) *Concil. Antioch. in epistola apud Euseb. l. 7. c. 24.*

(m) *Ciacon. vit. Pontif. in Evaristo.*

(n) *Bisciol. epitom. Annal. Eccles. an. 111.*

sustentationem ordinandi (a). Et omissis aliis documentis, illud unum sufficiat, quod Dionysius Corinthius, de temporibus Soteris Papæ, qui sedit sub Marco Aurelio, & Lucio Vero Principibus, in epistolâ ad Dionysium Papam allegat: *Apud vos jàm mos inveteravit, ut omnes fratres variis afficeretis beneficiis, & Ecclesiis permultis, quæ in quâque Civitate sunt, vitę mitteretis subsidia: sed planè non solum egentium sublevatis inopiam; verùm etiam fratribus, qui sunt ad metalla damnati, opem fertis: sicque per ea beneficentiæ subsidia, quæ jàm à primis Ecclesię vestrę jactis fundamentis passim mittere consuevistis, cum sitis Romani, Romanorum consuetudinem, à Patribus traditam, sedulò observatis, quam quidèm certè Beatus Soter vester Episcopus, & hactenùs custodivit diligentèr, & mirum in modum suo propensò studio adduxit, idque non modò opes in sanctos reficiendos delegatas benignè subministrando, verùm etiàm fratres ad ipsum adventantes, tamquam pater indulgens, & clemens in liberos, beato, ac pio sermone ad virtutem cohortando* (b).

(a) Alphons. Clacon. in ubi supra in Hygino.

(b) Dionys. Corinth. ap. Euseb. l. 4. c. 23.

9. Et generalitèr *omnes Ecclesias* sub primis illis Seculis, & imperantibus adhùc Ethnicis Principibus, possedisse fundos, & prædia, patet ex edicto Galerii Maximiani Cæsaris, qui post fatigatos Christianos, virtute tandèm Christi cognitâ, hęc prò illis edixit, *Orationum domos, idest Dominica sua, ut instaurent prò voluntate permittimus &c. etiàm illud hoc lege sancimus, ut si quæ domus, agri, vel qualibet prædia, ex Christianorum bonis, antè hac, parentum nostrorum præceptis, ad fisci jus fuerant sociata; si qua etiam ab aliquo competita sunt, vel si qua distracta, aut dono in aliquem collata; hæc omnia in antiquum jus Christianorum præcipimus revocari &c.* (c). Sed clariùs adhuc id liquet ex eo, quod Magnus Constantinus Imperator, initio sui Principatus, rescriptum dedit ad Anulinum Præfectum Africæ, quo mandavit, ut bona cuncta Ecclesiis, persecutionum tempore erepta, eisdem promptissimè redderentur, *omnia*, inquit, *quæ ad Ecclesias rectè visa fuerint pertinere, sivè domus, ac possessio sit, sivè agri, sivè horti, sivè quæcumque alia, nullo jure, quod ad dominium pertinet, imminuto, sed salvis omnibus, atque integris, restitui jubemus &c.* (d). Ex quibus patet, quod Ecclesia à suis incunabulis, & Paganis adhuc Principibus imperantibus, prædia, fundos, hortos, bona tandem uberrimè possidebat, quorum fructus partìm in beneficium, seù alimenta, & stipendia Clericis impendebat, partìm pauperibus subveniebat, nulla apparente obligatione, per eorum largitores adjectâ, quod ipsa bona, reditusve deberent solis indigenis erogari.

(c) Euseb. l. 9 cap. 9 histor.

(d) Euseb. vit. Const. l. 2. c. 39.

10. Et cum sub illis temporibus, nullus adhùc emersisset canon, præscribens, quod ad officia, & beneficia ecclesiastica deligerentur Clerici *de gremio* Ecclesiæ vacantis, nec ex naturâ fundationis, nec ex lege quidquam haberetur, per quod beneficia, sivè reditus, in Clericorum alimoniam deputati, deberent ad solos indigenas coarctari; Imò ex eo, quod bona statim ac per fideles erant Ecclesiis tradita, liberè poterant venundari, & eorum pretium in pauperes, in Clericos, in peregrinos, in longè positos indigentes, prò arbitrio Antistitum dispertiri; patet ad sensum, quòd Ecclesiæ, earumque Ministri, bona ipsa à fidelibus sinè ullo onere, sed sub integrali, ac plenâ libertate tenebant, ut ea vel venundarent, vel servarent, & vel eorum pretium, aut reditus in Clericos, & pauperes indigenas, vel extraneos, prò eorum voluntate, erogarent. Et sicut ad bonorum prætium admittebantur extranei, quùm bona Deo tradita vendebantur, ità ad eorum proventus admittendos fuisse extraneos, de sè constat, quando Ecclesia utiliùs censuit bona non alienare, sed in suâ proprietate tenere, *Videntes enim*, ait Urbanus Papa, *Sacerdotes summi, & alii, atque Levitæ, & reliqui fideles, plus utilitatis posse afferre, si hæreditates, & agros, quos vendebant, Ecclesiis, quibus præsidebant Episcopi, traderent, eo quod ex sumptibus eorum, tàm præsentibus, quàm futuris temporibus, plurima, & elegantiora ministrare posset fidelibus; communem vitam ducentibus, quàm ex pretio ipsorum; cœperunt prædia, & agros, quos* ven-

vendere solebant, Matricibus Ecclesiis tradere, & ex sumptibus eorum vivere &c. (*a*): Ità Ecclesia fundis, & reditibus abundabat tempore Principum Ethnicorum.

11. Christianâ postmodùm fide per Magnum Constantinum susceptâ, ingens augmentum Ecclesiarum patrimonium suscepit. Nàm prætèr bona, quæ à privatis Christifidelibus, donatione, testamento, & spontaneis oblationibus totius Orbis Ecclesiis conferebantur; ipse Imperator *multas multis in locis* erexit Ecclesias, teste Socrate (*b*), *plurimasque toto orbe, dejectis Numinum phanis, excitatas*, innuit Eunapius Sardianus (*c*), quas triginta duas fuisse numerat Niceporus (*d*), omnes ingentibus donariis locupletatas, auro, argento, prædiis, possessionibus, quorum valorem trium millionum, & trecentum nonaginta quinque aureorum millium, valorem dicitur excessisse, & reditus annuos ad ducenta triginta quinque aureorum millia pervenisse (*e*). Quâ fortè de causâ Aurelius Victor, piissimi illius Principis detractor, eum carpsit effutiens, quod fuit Imperii sui *duodecim novissimis annis pupillus, ob profusiones immodicas, nominatus* (*f*). Certè tunc temporis sola Ecclesia Romana tantis proventibus abundabat, ut iis in quatuor partes discissis, juxtà decretum Concilii Romani, tùnc editum (*g*). Sancto Silvestro Pontifici, prò suâ parte *annui sexaginta mille aurei obvenirent* (*h*), prætèr oblationes, & alia emolumenta, manualitèr accedentia.

12. In his autèm omnibus, sivè à Principibus, sivè à privatis fidelibus Ecclesiæ dono datis, nulla penitùs umbra, nec ullum prorsùs vestigium reperitur, voluntatis Largitorum, ità usum porrectorum illorum munerum temperantis, ut deberent ad solos indigenas pervenire; quinimò contrariæ potiùs intentionis argumentum desumitur ex iis, quæ de Constantino Cæsare protulit aliquandò Theodoretus, *literam ad Provinciarum Præfectos dedit, mandavitque, ut certus frumenti numerus viduis, & his, quæ perpetuam servant virginitatem; quin etiàm illis, qui divinis ministeriis obeundis consecrati sunt, in singulis civitatibus quotannis suppeditarentur, eumque non tàm egentium necessitate, quàm suâ ipsius magnificentiâ mensus est* (*i*). Profectò si Cæsar non de egentium necessitate, sed de suæ liberalitatis magnitudine, modum conferendi Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis bona dimetiebatur; ità, & talitèr ea dabat, ut non solùm indigenæ, sed etiam extranei, possent de illorum participatione gaudere. Igitur corruit supposita illa largitio bonorum, facta Ecclesiæ per Principes, & privatos, sub eâ conditione, ut illorum usufructus in solam utilitatem cederet indigenarum, & Clericorum de gremio Ecclesiæ, cum constet, quòd bona ipsa Ecclesię collata sunt, antequàm esset in usu electio Clericorum *de gremio*, & antequàm essent in mundo Principes, & Principatus, qui hodiernâ die præsunt Christianis Nationibus.

13. Et quamvis etiàm posteà Principes magni uti Carolus I. Ludovicus pius, Henricus I. & alii Cæsares in Germaniâ: Clodoveus, Ludovicus IX. & alii pii Reges in Galliâ: Stephanus in Hungariâ: Casimirus in Poloniâ: Ferdinandus in Hispaniâ, & alii pii Principes in Imperio Orientali, atque in Regnis Portugalliæ, Boemię, Siciliæ, Angliæ, Sveciæ, Danię, Armeniæ, Cypri, Hierusalem &c. demùm ubilibet per totam Christianitatem, religiosi viri, & feminę, ingentia prędia, fundos, & hęreditates Dei Ecclesiis detulerint, eo tempore, quò jam vigebat forma electionis de gremio faciendę, tamèn cum non constet, quòd eorum traditio fuerit facta sub hoc onere, vel conditione, ut bonorum fructus in solam utilitatem cederent indigenarum; perperam per Contradictores ad hos solummodò coarctatur eorumdem collatio: ad ipsosque spectat Contradictores de hâc adjectâ conditione docere, ex regulâ generali, quod qui conditionem appositam fuisse prætendit alicui contractui, debet eam probare (*l*). Donatio enim unicuique factâ supponitur libera, nisi contrarium appareat. Multò magis facta Ecclesiæ, pietatis intuitu, & proptèr Deum, qui omnium dominus est. Et quatenùs etiàm obtendatur, quod donantes intenderint sè uniformare juri communi, non indè benè infertur, quòd donatio fuerit facta Ecclesiis cum onere, ut bonis in beneficium ere-

ctis

(a) *Cap. Videntes 16. caus. 12. quæst. 1.*

(b) *Socrates hist. l. 1. cap. 14.*

(c) *Eunap. Sardian. in Vit. Edesii Philos.*

(d) *Nicepor. Histor. l. 8. c. 30.*

(e) *Alphons. Ciacon. in Vit. S. Silvestri Papæ.*

(f) *Baron. an. 316. n. 6.*

(g) *Concil. Rom. sub Silvest. c. 5. & 6.*

(h) *Alphons. Ciacon. ubi supr. in vit. Silvestri Papæ.*

(i) *Theodoret. histor. l. 1. c. 2. & l. 4. c. 4.*

(l) *L. ex his C. quam aref. leg. cod. Mascard. de prob. Concl. 343. n. 4*

ctis, soli indigenæ fruerentur, sivè Clerici de gremio; sed potiùs, ut illi cuncti Clerici iisdem potirentur, qui, secundùm universalem Ecclesiæ consuetudinem, ad eadem bona perfruenda solent admitti, nempè tàm indigenæ, quàm extranei. Præterquam quòd de gremio Ecclesiæ olim poterant, & nunc quoque esse possunt, etiàm Clerici, alioquin origine extranei. Ulteriùs electio de gremio nunquam fuit præceptiva, sed solummodò directiva. Demùm si olim de jure communi erat, ut Clerici de gremio ad beneficia, & officia ecclesiastica promoverentur, nunc, ut innuimus, de jure communi est, ut ad illa promoveantur tàm Clerici indigenę, quàm extranei (*a*). Et sic, si intentio Donatorum illùc prospexit, ut se uniformarent juri, quo communitèr vivitur in Ecclesiâ, cum hoc non minus exteros, quàm indigenas admittat; sequitur quod secundùm intentionem Donatorum, bona Ecclesiæ tradita, & in beneficium erecta, liberè valent, non modò Clericis indigenis, verùm etiàm extraneis dispensari.

(a) *Cap. ad decorem de institutionibus.*

14. Cæterùm quantumvìs etiàm bona, sivè per Principes, sivè per privatos, Ecclesiis collata, hoc onus indivisibilitèr præseferrent, ut in beneficium solis Clericis indigenis traderentur; istud est, quod politicè magìs causæ nostræ proficit: Nam cum eorum talitèr facta collatio onus involvat, libertati Ecclesiæ contrarium; nec debeant bona ista in servitutem secùm trahere alia bona, totali prædita libertate, non est introducenda, nec permittenda, ubi non erat, si unquam fuit restrictio collationis beneficiorum ad solos indigenas, nè sub hac restrictione distributionis bonorum, successivè acquisitorum, involvantur etiàm priora illa bona, libera ab hoc onere, quibus Ecclesia erat præcedenti tempore instructa: libera enim beneficia non sunt servituti subjuganda (*b*). Et sic, ut restrictio hæc ritè, rectè, & justè fieret, *primò*, oportet nunc antè omnia distinguere, quænam sint bona ab Ecclesiis, titulo donationis, sibi per Principes, vel privatos factæ, acquisita; & quænam sint alia, per eandem adepta, titulo emptionis, permutationis, vel aliâ ratione. *Secundò*, oporteret distinguere, quænam bona possideret Ecclesia tempore Principum Paganorum, & quęnam acquisiverit post receptam à Principibus fidem. *Tertiò*, oporteret distinguere, quænam sint bona, quæ possidebat Ecclesia, antequàm ederentur Canones, jus electionis *de gremio* statuentes, & quænam sint, quæ postmodùm est assecuta. *Quartò*, oporteret distinguere, quænam sint bona, quæ Ecclesia conquisivit eo tempore, quo vigebat forma electionis de gremio, & quænam postquàm hæc suppressa est, acquisivit.

(b) *Lotter. de re bene f. l. 1. qu. 32. n. 10.*

15. Paritèr *quintò*, distinguere oporteret, quænam sint bona, quæ Ecclesia antè Seculum duodecimum acquisivit, quandò, secundùm Contradictores, nondùm distinguebantur beneficia merè simplicia à residentialibus, & quęnam post dictum tempus adepta est. *Sextò*, oporteret distinguere, quænam bona erecta sint in beneficium quinque, vel sex ab hinc seculis, cum beneficia solita sunt confusè, tàm indigenis, quàm extraneis dispensari, & quęnam antè hoc tempus fundata essent, ut posset discerni, an fundatores sè uniformare voluerint huic praxi, vel non. *Septimò*, tandem, oporteret scire clarè, certè, ac dilucidè erectionem individualem uniuscujusque beneficii, & conditiones à fundatoribus appositas, hancque pręsertim, ut beneficia non debeant nisi indigenis exhiberi: quandoquidem justum non est, ut beneficia huic conditioni non subjecta, oneri hujusmodi subjugentur. Cum autèm tales distinctiones in praxi habere sit difficile, & fortè etiàm moralitèr impossibile; nec veleant sinè magnâ Ecclesiarum perturbatione, urbiumque, locorum, & provinciarum convulsione vetustę istæ nęnię disquiri, atque ex antiquitatis gurgitibus expiscari; sequitur quòd politicè loquendo, bonum est Ecclesiam in suo statu relinquere, & importunam novitatem hanc profligare, sinendo Ecclesiam in sua libertate, quâ usque modò potita est, pręficiendi sacris prębendis, & beneficiis etiàm Clericos extraneos, benemerentes, & dignos, ubi alitèr privilegium Apostolicum non disponit.

16. Alia ratio desumitur ex abolitione, quam oporteret fieri, omnium Con-

ventionum, & Privilegiorum beneficialium, ab Ecclesiâ provenientium, si Clerici extranei essent à beneficiis ecclesiasticis repellendi. Nàm propter crebras contentiones, quæ oriebantur intèr Sedem Apostolicam, & Reges Christianos, intèr Papam, & Episcopos: & inter Episcopos, ac Reges, quoàd beneficia, cum ea vacare contingeret, conferenda, cum quotidianę emergerent lites, & lites de litibus fierent, eo quod electum ab uno, alius repelleret; vel hinc repulsum, indè alter intruderet; generali Ecclesiæ quieti cogitatum est expedire, ut leges aliquæ fierent, quæ determinarent singulorum mensuram, & Concordata ederentur à Sede Apostolicâ cum Nationibus, formam continentia in beneficiorum distributione servandam. Et ità in corpore juris quædam sancitæ sunt Constitutiones ad hoc facientes. Simulque initio cujuslibet Pontificatus, novus Papa promulgat Regulas Cancellariæ Apostolicæ, methodum præfinientes, quam Sedes Apostolica, Pontificatu illo durante, servatura est, in concessione beneficiorum: hocque præcipuè concernit divisionem quandam dictorum beneficiorum, inter Summum Pontificem, & Ordinarios observandam, ut tàm Pontifex fixè sciat quænam ad sui collationem pertinere statuerit; quàm Episcopus conscius sit, ad quæ, qualia, quomodò, & quandò vacantia beneficia, illius auctoritas se dilatet.

17. Cum quibusdam quoquè Nationibus inita sunt Concordata, per quæ tùm Papæ, tùm Episcopis, Principibus pariter, atque aliis, in beneficiorum distributione partem habentibus, sui assignati sunt limites, & mensura: distinguiturque ibi, quænam beneficia ad unum pertineant, & quæ ad alium: qualia, & quo tempore vacantia spectent ad hunc, & qualia ad illum: ut ità neutèr mittat falcem in messem alienam, & intèr eos pax integra conservetur. Præterea Sedes Apostolica, ad gratificandum quibusdam Principibus, de illâ, & de Fide Catholicâ benemerentibus, illis Privilegia nobilissima indulsit, vel beneficia conferendi, uti habere dicitur Christianissimum Regem Francorum (*a*). Vel ad ea nominandi, uti habet Augustissimus Imperator, vi primarum precum (*b*). Vel juris patronatus, in beneficiorum provisione exercendi, prout habent alicubi ipse Imperator, & Rex Franciæ, nec non Catholicus Rex Hispaniæ (*c*), aliique si qui sunt Reges Orthodoxi, & Principes magni, hæc indulta nacti pro quibusdam beneficiis Regnorum, vel urbium, aut locorum, quibus ipsi pręsunt. Et ità hi, vel vi Concordatorum, vel ope Privilegiorum, disponunt respectivè de prætaxatis sibi beneficiis, Episcopalibus, vel Abbatialibus, aut Canonicalibus, vel alterius qualitatis, viros ad ea idoneos designando. Cujus methodi observantiâ, quies, & tranquillitas viget: charitas, & benevolentia intèr utrumque ordinem Ecclesiasticum, & Laicalem conservatur: præciditurque via infinitis dissensionibus, quæ, alitèr faciendo, creberrimè pullularent.

(a) *Vivian. de jurepatr p.2.l.11.c.12.n.5. Germon. de Sacror. immunit.l.3.c.22.n.22*
(b) *Engel.Colleg Jur. Canon.p.2. l.3. tit 15. §.7.n.70. Vid. infr. in hoc tom. cap 14. n.16.*
(c) *Clemēt.PP.VII. apud Roc.Pirrum Sicil. Sacr. to 1. in Append.f.470.*

18. Hæc autèm omnia, sivè Concordata intèr Nationes, & Sedem Apostolicam ordinata; sivè Regulæ Cancellariæ, præscribentes normam, in beneficiorum provisionibus, tàm à Pontifice, quàm ab Episcopis, observandam; sivè indultum primarum precum Imperatori Romanorum concessum; sivè Jus patronatus in plurimis beneficiis ecclesiasticis majoris, & minoris ordinis, aliquibus magnis Principibus concessum; sivè potestas conferendi beneficia, uti superiùs memorata; hęc, inquam, omnia respectivè contraria sunt formæ providendi beneficia per viam electionis Canonicæ. Cujus vi, cum tùnc ad electores pertineret deputare promovendos ad beneficia, nùnc pertinet ad Superiores Ecclesiasticos, vel respectivè ad Laicos id facere. Et cum tunc viri eligendi desumerentur ex gremio Ecclesiæ vacantis, nùnc undecumque eliguntur, sivè sint de gremio, sivè aliunde; indigenæ, sivè extranei. Igitur si in sententiâ Contradictorum abolenda est admissio extraneorum ad ecclesiastica beneficia, eo quod sit juribus Divino, naturali, & humano contraria, ut supponitur, quatenus per eam læditur antiqua methodus eligendi ad beneficia Clericos de gremio Ecclesiæ vacantis; sequitur quod etiam tàm Concordata, quàm Privilegia prænominata, sivè primarum precum, sivè juris patronatus,

sivè

five poteſtatis conferendi beneficia: necnon Regulæ Cancellariæ, & ſi quæ aliæ ſunt Conſtitutiones, & indulta excludentia vetuſtam formam eligendi Clericos de gremio ad beneficia vacantia; hæc, inquam, omnia ſint injuſta, illegitima, falſa, uſurpata, nulliuſque momenti, & omninò caſſanda (tamquam & ipſa contraria ſuppoſito juri Divino, naturali, & humano) quippè illa nec Papa concedere, nec Principes memorati potuerint acceptare, nec Epiſcopi admittere, neque Nationes concorditer approbare.

19. Et illa oporteret dicere, quod injuſtus ſit Pontifex conferendo beneficia, vi Concordatorum cum Nationibus, ad ſe ipſum ſpectantia; & Indulta Apoſtolica Imperatori, ac præfatis Regibus, vel Principibus elargiendo, ſivè conferendi beneficia, ſivè ad ea nominandi. Injuſtus ſit Imperator, utens Concordatis Germanicis, & primas porrigens preces in cunctis Eccleſiis ſuæ Nationis. Injuſtus ſit Rex Galliæ, conferens beneficia, & reſpectivè ad ea nominans, vi Concordatorum Gallicorum, & Indultorum ſibi à Sede Apoſtolicâ conceſſorum. Injuſtus ſit Rex Hiſpaniæ, indultis ſibi conceſſis utens. Injuſti tandem ſint alii Reges, & Principes, ſi qui ſunt habentes privilegia, vel eis utentes, nominandi Clericos idoneos ad beneficia, ſivè Pontificalia, ſivè ordinis inferioris; quià hæc cuncta tollunt electionem Canonicam, Clericis de gremio faventem, ac ſuppoſitam legem Divinam, naturalem, atque humanam exterminant. Paritèr injuſti ſint omnes Epiſcopi, & Ordinarii, atque Clerici Germaniæ, Galliæ, Luſitaniæ, Italiæ, Poloniæ, Hungariæ, Hiſpaniæ, qui vi vel Concordatorum, vel Regularum Cancellariæ Apoſtolicæ, conferunt, vel reſpectivè acceptant, beneficia Epiſcopalia, Abbatialia, Parochialia, Canonicalia, & cujuslibet alterius ordinis, ſinè electione canonicâ, Clericos de gremio poſtulante. Injuſti tandem ſint infiniti alii Laici, & Eccleſiaſtici, Superiores, & privati, jus patronatus in beneficiis habentes ex privilegio Eccleſiæ, & ad ipſa beneficia nominantes Clericos idoneos, abſque electione canonicâ, Clericis de gremio favente.

20. Hi omnes, inquam, injuſti erunt, uſurpatores, & mali contrectatores jurium Eccleſiæ. Cunctos quoquè eorum Anteceſſores, Papas, Imperatores, Reges, Epiſcopos, alioſque viros Eccleſiaſticos, atque Laicos præmemoratos, omnes oportebit dicere fuiſſe injuſtos, omneſque jam eſſe damnatos, quià legem Divinam, naturalem, & humanam prævaricati ſint, & reſpectivè prævaricantur, pręſcribentem beneficia eccleſiaſtica eſſe per ſolam formam electionis Canonicę diſpenſanda, à ſolis Electoribus, & ſolis Clericis de gremio Eccleſiæ, pulſis exindè longè procùl extraneis. Ideòque operæ pretium erit omnia Concordata præfata reſcindere, Indulta abolere, Privilegia caſſare: aliàs cuncti Collatores beneficiorum, atque ad ea Nominatores, erunt in continuo ſtatu peccati, in perpeti periculo damnationis, in jugi exercitio prævaricationis legis Divinæ, naturalis, & humanæ. Omneſque iſtæ, vel directè, vel indirectè; vel tacitè, vel expreſsè; vel mediatè, vel immediatè; omnes iſtæ inquam ſtultitiæ, ingens hoc chaos confuſionum emergit ex doctrinâ Contradictorum, excludentium Clericos extraneos ab eccleſiaſticis beneficiis. An autem ex tàm imbecilli motivo, jura Papæ, Imperatoris, Regum, Epiſcoporum, aliorumque, ad quos ſpectat beneficia conferre, vel ad ea nominare vulneranda ſint, proſitque, & expediat totam Eccleſiæ diſciplinam, tàm improvido conatu diruere, & Concordata, Indulta, Privilegia, Regulas præfatas, magnâ ponderatione in Eccleſiâ introductas, atque plurium ſæculorum obſervantiâ roboratas, nunc impetere, vellicare, & ut deſtruantur urgere; quiſque prudens Lector dijudicet. Igitur quià politicè nimiùm faſtidioſum eſt haſce perturbationes in Eccleſiâ fovere, & Concordata ipſa, Regulas, ac Privilegia caſſare; oportet, ratione adſtipulante relinquere in ſuâ pace, & libertate Eccleſiam Dei, ut quod hucuſque fecit, pergat & inpoſterum exercere: ac quoties judicaverit expedire Clericos etiam extraneos pręficiat ſacris beneficiis, dummodò benemerentes, & dignos.

21. Itidem alia Ratio deſumitur ex pernicioſiſſimâ conſequentiâ, quæ naſceretur,

tur, toti Ecclesiæ præjudicium inferens, si beneficia deberent solis Clericis indigenis conferri: scilicet quod oporteret, nedùm in Regno Neapolitano, prò quo Contradictores laborant; sed etiam in quolibet alio Christianitatis Regno, Provinciâ, Diœcesi, & Oppido, ac generalitèr in cunctis totius orbis Christiani locis; oporteret, inquam, collationem beneficiorum ad solos indigenas coarctare. Non enim est major ratio unius loci, quàm alterius. Nàm si in Regno Neapolitano, eccur non etiam in Æmiliâ? Eccur non in Piceno, in Etruriâ, in Liguriâ, in Insubriâ, & in cunctis aliis Italię provinciis? Imò & de cunctis Regionibus, & Regnis totius Christianitatis idipsum erit dicendum. Quippè Pręsules Ecclesiarum, & Monarchę Regnorum, quomodò, vel collatione, vel respectivè nominatione, admittere poterunt extraneos ad benefica, si non id potest facere Papa, cum totâ plenitudine suę Pontificalis auctoritatis in rebus beneficialibus, juxtà Doctrinam Contradictorum? Nunquid plus poterit quam delegans, delegatus? Nec proficit dicere, quod Reges valeant huic rei occurrere, vertendo extraneos in indigenas, per concessionem literarum naturalitatis. Nàm hęc est petitio principii: est id quod ponitur in quęstione. Siquidem si de jure Divino, naturali, & humano (in sententiâ Contradictorum) beneficia sunt solis indigenis conferenda; Princeps nulli poterit dare literas naturalitatis, sinè gravi culpâ, quia non potest prędjudicare veris indigenis, à jure Divino, naturali, & humano ecclesiastico ad beneficia vocatis, vel privativè ad extraneos, vel præventivè ad indigenas, qui sunt tales, non origine, sed sola fictione juris, nempè vi literarum naturalitatis. Prætereà Princeps laicus non potest derogare juri Divino, naturali, & humano ecclesiastico, extraneos, ut supponitur, inhabilitante ad beneficia: ergo nec etiam extraneis impertiri poterit literas naturalitatis, quibus ad eadem beneficia reddantur habiles, & idonei. Vides lector qualitèr admissâ exclusione extraneorum à Regno Neapolitano, subtrahitur cunctis Præsulibus, & Monarchis potestas admittendi eosdem ubilibet ad beneficia. Hoc autem expeditnè? Gregorius Papa XI. retudit instantiam Ludovici Regis Hungarię, postulantis, ut beneficia illius Regni, non nisi viris à sè propositis, per Sedem Apostolicam conferrentur, & ità de hac rè scripsit Elisabethę Reginę: *Tua discreta devotio dignetur attendere, si est decens, & expediens universali Ecclesiæ, quod omnes Prælaturæ, dignitates, & beneficia, in quibus dicta Sedes meram, & plenam à Deo potestatem obtinet; ad beneplacita Principum, & aliorum dominantium concedantur. Hæc enim non Catholici Reges, sed Tyranni faciunt, quorum exemplum detestabile, & damnabile ipsi Regi per aliquos detestabiles Reges, ut audivimus, allegatur. Advertas etiam si super his omnia dicti Regis beneplacit a curaremus adimplere, quale indè exemplum daretur: oporteret nos, & successores nostros Romanos Pontifices, aut facere simile (quod absit) quià non expediret fidei Christianæ: aut ipsorum Regum contrà Apostolicam Sedem periculosa turbatio oriretur (a).*

22. Loquitur hìc Pontifex de concessione beneficiorum ad instantiam Regis, sed quià ratio legis, uti fert commune proloquium, æqui paratur legi (*b*); adaptetur sermo Papę proposito nostro, & videbitur, quod sicuti Gregorius petitioni Ludovici annuendum non esse definivit, ex politicâ ratione, quod si illi complacuisset, in non admittendo ad beneficia nisi Clericos à se propositos, operę pretium fuisset idipsum in aliis quoque Regnis, & Regionibus observare; ità & ex eâdem ratione nunc non est annuendum votis Contradictorum, quia si à Regno Neapolitano repellerentur extranei; oportet illos etiam repellere in cunctis aliis Regnis, Regionibus, & Provinciis, cum magno libertatis ecclesiasticæ detrimento. Ad hæc cum in locis, à quibus repelluntur extranei, id fiat vi privilegii Apostolici, præscribentis, quod inibi beneficia debeant solis indigenis conferri; sequeretur, quod improvidi, & stulti fuissent Principes, atque incolæ illorum locorum, quærentes tamquàm ex privilegio obtinere Clericorum extraneorum exclusionem ab ecclesiasticis beneficiis, quam jura divinum, naturale, & humanum, secundum Contradictores de-

(a) *Odoric. Raynald. ann. 1375. n. 30.*

(b) *Lotter. de rè benef. l. 2. qu. 45. n. 20.*

decernunt. Summi quoquè Pontifices solem meridianum æstivi temporis dono dedissent, ex privilegio Principibus illis, & locorum incolis, indulgentes, ut à beneficiis extraneos ablegarent, quos tria præfata jura facerent constantissimè extorres. Quarè ut & hæ absurditates, & præfatæ consequentiæ, nimis Ecclesiæ perniciosæ tollantur; politicâ ratione omninò expediens est definire, quod permaneat Ecclesia in suâ pristinâ libertate, nec quidquam innovetur supèr admissione Clericorum extraneorum ad ecclesiastica beneficia.

23. Alia demum ratio desumitur ex variis inconvenientibus, quæ probabilitèr evenirent, si Clerici extranei essent talitèr à beneficiis ecclesiasticis excludendi, ut hęc non nisi per electionem, & Clericis de gremio Ecclesię viduatę deberent omninò conferri. Nàm in primis nec Papa, nec Episcopi conferre possent ampliùs beneficia: nec Imperator, nec Reges ampliùs ad illa nominarent; sed tota beneficiorum dispensatio in manu inferioris Cleri, & populi projiceretur: hocque facto, reviviscerent simonię, discordiæ, contentiones, præpotentiæ, & cuncta illa mala, quæ honestatem ecclesiasticam deturpabant, eo tempore, quo beneficia per viam electionis canonicæ tradebantur, & quæ fuerunt causa, ut forma electionis pręfatę dispungeretur, eique subrogaretur collatio pleno jure facta à Summo Pontifice, ab Episcopis, & ab Ordinariis locorum: atque Institutio ab iisdem facta in jure patronatus, ad petitionem, vel pręsentationem patronorum, Principum, vel privatorum: In quibus qualia, & quanta sint inconvenientia, non est qui eadem ponderans, non cognoscat: quantęque nascerentur perturbationes, quantæ in Ecclesiâ Dei convulsiones, quisque vir cordatus intelligit. *Tametsi electiones*, inquit Bail, *cum canonicè agebantur multum Ecclesiæ solatii, decoris, ac utilitatis afferrent; tamen quià ut plurimùm fiebant non ex canonum præscripto, sed ex motu, & ambitu privato Clericorum, ad sacras dignitates anhelantium, quibus populi in varias plerumque distracti partes, impetus potiùs, quàm legitimus assensus interveniebat: hincque tumultus passim oriebantur, schismata nascebantur, potentior, quàm benemeritus prævalebat &c. Adversus quos erumpentes in Dei Sacrarium nefarios ausus, quis non videat, non potuisse opponi antidota fortiora ab Ecclesiæ Præsulibus, cum etiàm ob tumultus, & contentiones cogerentur Reges, Pontificesque ad se pertrahere lites de sacrorum Magistratuum designationibus, non nisi cum labore, tempore, expensisque finiendas* (a).

(a) *Bail. Summ. Concil. tom. 1. in Conc. Later. 5. de Concordat.*

24. Si dicatur, quod Contradictores non agunt de subtrahendâ potestate conferendi, & præsentandi, Collatoribus beneficiorum, & Nominatoribus ad ea, sed solum dè debito ad eadem promovendi tantummodò indigenas: ità ut relictâ intactâ Collatoribus, & Nominatoribus potestate, quæ ad eos post suppressam formam electionis canonicę convolavit, hoc unum ab illis exigatur, ut beneficia non nisi indigenis porrigantur; in promptu est responsio: nàm hujusmodi postulatio, sinè ingenti politici status conturbatione, sortiri effectum non valet, quia involuit abscissionem libertatis, quâ jàm dudùm à multis Sæculis potiuntur, & Patroni omnes beneficiorum, Principes, vel privati, & Episcopi eorum Collatores, & Papa tandèm supremus illorum administrator, qui omnes nunquàm patientur se libertate propriâ denudari. Et cum eorum causa, ut alibi patefecimus, sit adeò connexa, ut non possit hæc libertas uni tolli, quin abstrahatur & alteri; sequitur quod prò quiete Ecclesię, & prò pacifico Christianitatis statu, pręstat eandem libertatem cunctis integram, prout hucusque fuit, servare. Et quatenùs de coarctandâ alicubi largitione beneficiorum ad solos indigenas agi vellet; agendum esset precibus; interpellandus esset Summus Pontifex officiis, supplicationibus, interventione Magnatum, aliisque laudabilibus modis, ut ab ejus manu eliceretur diploma, hoc præscribens; non verò adeò irregulari modo, uti fit à Contradictoribus, sive à dantibus illis causam, id pręsumendum est, tamquàm de jure, cum non nisi ex magnâ gratiâ, & singulari privilegio, valeat obtineri.

25. Cæterùm dicimus, quod à Summo Pontifice, Imperatore, Regibus, & Epi-

Episcopis, aliisque beneficiorum Collatoribus, vel respectivè ad ea Nominatoribus, qui conferendo, vel nominando, successerunt in jure eorum, ad quos spectabat beneficiarios eligere, dùm vigebat forma electionis canonicæ, non potest exigi, ut beneficia solis indigenis dilargiantur, quia sicuti præfati Electores tùnc non arctabantur ad beneficia solis Clericis de gremio, seù indigenis, deferenda; sed ad ea poterant Clericos undèlibet advocare, ut millies fecisse notum est omnibus in sacrâ antiquitate versatis; ità etiàm præfati Pontifex, Imperator, Reges, & Episcopi, aliique præmemorati, in locum ipsorum electorum subrogati, eâdem omninò debent libertate potiri: nec enim ulla est justa ratio, cur Clerus, & populus inferiores, quà votis, & quà testificationibus, Clericos ad beneficia deligentes, liberè possent ad ea etiam extraneos promovere, non verò id facere possint Præsules, & Principes, ecclesiastici, & sæculares, atque alii ut suprà, in eorum locum suffecti. Certè *quàm difficile esset Regum animos à prætenso isto jure, ac aliquâ consuetudine firmato avellere* (a)! Quantùm etiàm difficile esset illud abscindere Papæ, Episcopis, atque beneficiorum Patronis! Nè confusiones ergò, & scandala in Ecclesiâ Dei causentur: nè perturbationes intèr ordinem Clericalem, & Laicalem gignantur: & nè intèr potestatem sæcularem, & ecclesiasticam jurgia disseminentur; est omninò politicè concludendum, quod liberum, & licitum esse debet, prout sempèr hucusque fuit, extrà loca, indulto Pontificio communita, Ecclesiæ, illiusque ministris, atque in primis Papæ ejusdem Ecclesiæ capiti; necnon Episcopis, aliisque omnibus, tùm ordinariis, tum delegatis beneficiorum Collatoribus, vel ad illa Nominatoribus, ipsa ecclesiastica beneficia, non modò Clericis indigenis, verùm etiàm extraneis elargiri.

(a) *Ludov. Bail. loco cit. in Conc. Lateran. 5.*

CA-

CAPUT XV.

In quo novis adhùc Politicis *Rationibus , eadem libertas Ecclesiæ probatur, committendi Ecclesiastica Beneficia , etiàm Clericis extraneis . Agiturque opportunè dè* Pensionibus *Ecclesiasticis*.

SUMMARIUM.

1 *Sicut in rebus civilibus regulæ quædam politicæ dantur , observandæ pro bonò reipublicæ statu ; ità dantur in dispensatione beneficiorum.*
2 *Repulsio extraneorum perturbationem paritura est in Ecclesiâ . Non enim largitores beneficiorum permittent se suâ libertate nudari .*
3 *Si Contradictores hac essent præditi libertate , non eam sibi sinerent usurpari . Nec ergò beneficiorum Collatores , & Nominatores , id patientur .*
4 *Novitas itàque ista de medio tollenda est , quæ Principes , & privatos , Clericos, & Laicos , magnis perturbationibus involuere apta est .*
5 *Ipsa mutatio consuetudinis novitate perturbat . Nemo ignorat , quot scandala ex publicis perturbationibus exoriantur .*
6 *Si non est licitum beneficia extraneis exhibere , licitum quoque non erit eis præbere pensiones . Pensionum impositio est utilis Reipublicæ .*
7 *Pensiones solus Papa reservat : alii eas designant , à Pontifice reservandas . Ad eas consequendas Clericatus exigitur . Pensio quid sit ?*
8 *Antiquitas pensionum ecclesiasticarum innotescit ex tribus actibus , qui in Concilio Chalcedonensi evenerunt circà quosdam Episcopatus .*
9 *Simplicius Papa Ravennatem Archiepiscopum ad pensionem pendendam adegit . Alia ex Agapito Papâ I. & alia ex Concilio Matisconensi innotescit .*
10 *S. Gregorius Papa I. pensionem jussit annuam exhiberi Agathoni Liparitano deposito . Et aliam alteri , si Ecclesiam dimitteret .*
11 *Idem S. Pontifex , Præsulibus quibusdam: B. Perpetuus Turonensis duobus Parochis : S. Gregorius Papa VII. Presbytero cuidam , stipendia ecclesiastica pendi voluerunt .*
12 *Concilium Emeritense Vicarii Parochialibus; Joannes Papa VIII. pensionem solui mandavit Hincmaro Laudunensi cæco .*
13 *Pensiones memorantur positæ in Scotiâ , & in Angliâ : aliæ innuuntur ex Clemente Papâ III. & ex Stephano Tornacense .*
14 *Ex prædictis patet quàm magna sit antiquitas pensionum . Variæ sunt causæ propter quas licitè reservantur pensiones :*
15 *Plenam potestatem habet Papa imponendi pensiones: Sanctus Bernardus orat Papam , ut cuidam Episcopo pensionem , sivè subsidium quoddam indulgeat .*
16 *Ex Concilio Bituricensi , & communi sensu Doctorum omnium Nationum , inest Papæ facultas reservandi pensiones etiam sinè gravi causâ .*
17 *Reservare pensiones, vel reservandas designare sinè causâ, peccato non caret . Papa non tenetur assignare causam , cur pensionem reservet .*
18 *Pensionarius , qui superessluis bonis , pensionem tenetur piis usibus applicare, sive pauperibus , sive Ecclesiæ , sive aliis piis operibus pro suo libito .*
19 *Pensionis quantitas alicui major , alicui minor sufficit , juxtà qualitatem personarum : nec tàm computanda est pensio , quàm onera Pensionarii .*

20 *Pensio non imponitur beneficio pleno, sed vacanti, adeòque nulli fit injuria: nec imponitur quoque sinè assensu Pensionarii.*

21 *Quomodò se gerant nunc Monarchæ quoàd reservandas pensiones? Solus Papa reservationes hasce complet.*

22 *An olim etiàm Episcopi possent imponere pensiones perpetuas? Concilium Lateranense III. pensiones poni ab Episcopis interdicit.*

23 *Concilii Lateranensis IV. & Oxoniensis Sanctiones in idem collimant. Fortè Antistites ipsi procurarunt sibi facultatem hanc tolli.*

24 *Patet ex his, quod impositio pensionum non est res nova, nec à Pontifice introducta, adeòque non est carpenda, ut fit à Contradictoribus.*

25 *Si beneficia extraneis interdicitur impertiri; nec etiam licebit eisdem pensiones concedere, quæ sunt partes fructuum beneficii.*

1. QUEMADMODUM in rebus civilibus regulæ quædam politicæ dantur, observandæ pro bono Reipublicæ statu; ità & in ecclesiasticis, aliæ paritèr dantur regulæ, florido Ecclesiæ regimini conferentes, quę si observentur, subsistit, invalescit, ac proficit Ecclesiæ gubernatio; si verò contemnantur, Ecclesiæ quoquè rectum regimen languorem patitur, & hebescit. Itàque quod laudabili Politiâ res ecclesiasticæ agantur, non deviat ab honesto Ecclesiæ regimine, sed cum eo consonat, eique proficit: & ideò sicut in aliis ecclesiasticis negotiis, laudabile est juxtà id, quod exigunt politicæ rationes, procedere; ità & in dispensatione beneficiorum, proficuum est, & publicæ utilitati accommodum, rationes politicas non contemnere, sed illis potius inhærere, atque illam tenere methodum in illorum distributione, quam humana prudentia, maturius regulata, & sacris Canonibus consentanea, dictat esse sequendam. Plures Rationes jàm in Capitulis præcedentibus congessimus (*a*), politicè demonstrantes beneficia ecclesiastica esse non modò Clericis indigenis, verùm etiàm extraneis impertienda. Nunc alias addimus, in idem collimantes, ut pateat, quod sicut ex aliis scientiis, ad hos suadendum, abundant probationes; ità & ex politicâ doctrinâ, superaffluunt motiva, sententiam ipsam uberrimè comprobantia.

(a) *Unde supra to. 1. cap. 16. per totum.*

2. Igitùr efficax Ratio desumitur ex magnâ perturbatione, quę non potest non invalescere in Ecclesiâ si amodò non desistat hæc novitas, agendi ut excludantur extranei benemerentes, & digni ab ecclesiasticis beneficiis: *Optimum verò est ambitiosa certamina prorsùs exscindere, atque adeò nec nomina nova, aut aliud quid, ex quo oriri diffidia possint, permittere*, monebat Augustum Mecęnas apud Dionem (*b*). Et quidèm certè, cum hucusque liberâ potestate potiti sint, & Papa, & Episcopi, & alii omnes Clerici, atque Laici, Principes, & privati, beneficiorum Collatores, aut ad ea respectivè Nominatores, beneficia ecclesiastica porrigendi, prò eorum libito, tùm Clericis extraneis, tùm indigenis; hujusmodi libertas nunc non illis valet auferri sinè magnâ, & probabili Ecclesiæ, Urbium, Provinciarum, & Regnorum perturbatione: Quippè neque Papa, neque Imperator, neque Reges, neque Episcopi, neque tandèm omnes alii Clerici, & Laici, ordinarii, vel delegati beneficiorum Collatores, aut respective ad ea Nominatores, permittent sè hujusmodi libertate de facili denudari; quam non ipsi nunc primùm sibi assumpserunt, non sibi novitèr arrogarunt; sed uti Ecclesiæ coęvam, atque jure optimo ad eos transfusam, acceperunt, retinentque validissime custodiendam. Nec potest uni eorum detrahi, quin abscindatur, & alteri: adeò inter illos coniuncta est causa, & interesse commune. Quarè si hæc libertas negatur Papæ, consequentèr denegatur etiam Episcopis: & si in recto his subtrahitur; in obliquo aufertur etiam Regibus, & Laicis præfatis: non enim majorem libertatem habere potest delegatus, quam delegans, in exercitio ecclesiasticæ jurisdictionis. Nèc proficiet

(b) *Lipsius Polit. lib. 6. cap. 3.*

ficiet Principibus dare literas naturalitatis: quippè ut alibi pluries notavimus, non poterunt sinè gravi culpâ eas impertiri extraneis, in præjudicium indigenarum, prius vocatorum ad beneficia, privativè quoad extraneos in sententiâ Contradictorum. Ultrà quod ipsi Principes derogare non valent juribus divino, naturali, & humano ecclesiastico, extraneos, ut supponitur, excludenti.

3. Profectò, si memorati Contradictores hac essent præditi libertate, nunquid quieto animo paterentur, eam sibi à rerum novarum excitatoribus usurpari? Proculdubio non. Sed sivè privatis, sivè publicis viribus innitentes, & calamum acuerent, & volumina lucubrarent, & omnem lapidem moverent, & omnia sacra, atque profana invocarent, ne propriâ libertate minuerentur, & fortè aliquis eorum, concitato nimiùm animo, cum Poetâ cantaret, *quod si mea Numina non sunt, magna satis (dubitem haud equidèm implorare, quod usque est) Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo* (*a*). Eodem autèm modo neque Principes, & Magnates, neque Superiores, neque Inferiores, Ecclesiastici, & Laici, præditi jure conferendi ecclesiastica beneficia, sivè ad illa nominandi, tàm Clericos extraneos, quam indigenas, sinè magnâ rerum convulsione patientur, propriâ se libertate nudari. Sed toto conatu prò eâ sibi retinendâ contendent: & cunctis, quibus poterunt viribus, laborabunt, ne illis libertas ipsa, quâ usque modò potiti sunt, abripiatur. Nàm, ut ait Tacitus, si Principi per novarum rerum autumatores *imperium detrectetur, bello certandum est* (*b*). Ergò hujusmodi novitas, & recentèr excitata contentio (repellendi extraneos ab ecclesiasticis beneficiis, respectu ad illas personas, & Collatores, & Nominatores, ac ubi usque modò, sinè ortus differentiâ, extranei promiscuè cum indigenis sunt admissi) talis est, ut non possit sinè magna, ut dicebamus, Ecclesiæ, Provinciarum, ac Nationum perturbatione vigere.

(a) Virgilius Aeneid. lib. 7.

(b) Tacitus Annalium lib. 1.

4. Tollenda igitur est è medio notivas hæc profana: & quemadmodùm *incipiens, nondumque adulta seditio melioribus consiliis flectitur* (*c*); Sic & hujusmodi Contradictorum conatus melius maturari debet, atque cum periculis, quæ secum trahere valet, factâ collatione probari, ut conquiescat: ne tàm Principes, quam privatos; tamque Clericos, quam Laicos, majoris, & minoris ordinis, in hac rè interesse habentes, perturbationibus infinitis involuat, quæ inevitabilitèr emergent, si Ecclesia cum impugnatoribus ejus libertatis congredi compelletur. Patiens ipsa est, longanimis, & multum misericors: toleravit idcircò hanc iniuriam pluribus annis, dissimulavit offensam, obmutuit, humiliataque est nimis: sed tantam dejectionem sustinere diutius non valebit. Undè si res non cessat; apprehendere cogetur, vel invita scutum, & arma, atque id tandèm facere, quod diù facere recusavit. *Mores meos*, scribebat mitissimus S. Gregorius Magnus Sabiniano Apocrisano suo apud Constantinopolim, *mores meos benè cognitos habes, quod diù porto, sed si semèl deliberavero non portare, contrà omnia pericula lætus vado* (*d*). Post similem lenitatem, comparem quoque fortitudinem, supremus Ecclesiæ Præsul, cum tempus erit, exercere tandèm non formidabit: ac tot habebit in executione suæ auctoritatis adjutores, quot sunt Episcopi, & Clerici; Principes, & Privati, suæ causæ participes, proptèr illis ademptam libertatem, quâ usque modo potiti sunt, præficiendi etiam extraneos beneficiis, à se vel Collationis, vel Nominationis titulo, dependentibus.

(c) Tacitus Annal. lib. 1.

(d) S. Gregor. l. 7. indict. 1. epl. 1.

5. Hæc si sedulò perpendantur; prudentèr, ut putamus, & rationabilitèr debebunt Contradictores, eorumque Auctores, ad amorem quietis publicæ revocare, atque ad observantiam styli hucusque custoditi, providâ deliberatione inclinare: nè prisca consuetudo alterationem recipiat: Sed aureum illud dogma prævaleat S. Augustini, *quod nequè contrà fidem, nequè contrà bonos mores iniungitur, indiferentèr est habendum, & prò eorum, inter quos vivitur societate, servandum &c. Faciat ergò quisque quod in eâ Ecclesiâ, in quam venit, invenerit: Non enim quidquam eorum contrà fidem est, aut contrà mores &c. Ipsa quippè mutatio consuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat* (*e*). Quantæ confusiones, & scan-

(e) S. August. epl. 118.

dala è publicis perturbationibus solita sint exoriri, nemo vir cordatus ignorat: ad ea ergò protelanda, omnes vires sunt prudenti æquanimitate jungendæ: declinanda pericula, prævenienda infortunia: laudabilisque politię dictamine custodito, uni Christianitatis quieti studendum est, atque illa semita non dimittenda, quæ usque nunc fuit à nobis, & à majoribus nostris calcata, nempè quod ecclesiastica beneficia promiscuè, ut anteà, non modò Clericis indigenis, verùm etiàm extraneis, dignis, & benemerentibus conferantur.

6. Alia quoque Ratio desumitur ex prejudicio, quod infertur Ecclesiæ; nedumquè Papę, & Episcopis, sed etiam Imperatori, atque Regibus, in impositione *Pensionum*, vel earum designatione, atque destinatione ad extraneos. Jàm suprà ostendimus, valdè utile esse Præsulibus Ecclesiæ, atque Summis Principibus, quod eis etiàm ab extraneis deserviatur (*a*). Istud autèm servitium non poterunt adipisci nisi habeant præmia, quibus congruè merita ejusmet servitii retribuant. Cernimus verò ex ordinariâ praxi totius Christianitatis, quod merita famulantium Præsulibus Ecclesię, ac Magnis Principibus, si deservientes sint Clerici, & probitate merum floreant, doctrinâ, & aliis laudabilibus prerogativis, in præmium solent obtinere, vel beneficia ecclesiastica, vel pensiones. Beneficia deneganda omninò esse Clericis extraneis Contradictores inculcant. Nec Præsules igitùr Ecclesiæ, neque Monarchæ præfati poterunt dictis Clericis sibi famulantibus beneficia concedere, & sic sublata est medietas præmii, quo poterant eorum benemerentiam retribuere. Superesset recompensatio facta pensionibus. At hæc quoquè dè medio tollitur doctrinâ Contradictorum. Nàm si beneficia necessariò danda sunt solis indigenis, & neganda prorsùs extraneis, idipsum erit quoquè de pensionibus ecclesiasticis, quæ sunt tot portiones beneficiorum, eorumque redituum, & repræsentant beneficia, super quibus reservantur (*b*), nec proindè ab illis differre possunt, quià pars à suo toto non dissonat, validumque est argumentum à toto ad partem, & ècontrà, ubi coęqualis est ratio (*c*); adeoque nec Principes præfati, neque Antistites, & neque ipse Pontifex poterunt ullum virum extraneum, sibi famulantem, vel alitèr de se benemerentem, vel designando, vel respectivè reservando pensionem aliquam, eâ inposterum munerare: in quo quantum sit detrimenti Superioribus, tàm ecclesiasticis, quàm laicis, quibus non semper bonum est, ut à solis indigenis deserviatur; quantum quoque aliundè sit absurdum, & damnum publicum, quis non videt? Sanè reservatio pensionum, non est quid odiosum, sed favorabile, ac Reipublicæ satis utile (*d*), quià non reservatur in odium Titularis, quo beneficium caret, dum vacat, sed in favorem tertii, habetque admixtam illam publicę utilitatis rationem, ut ex pingui beneficio, plures Clerici alantur (*e*). Ac justum, & sanctum est, ut ex his, quæ superfluunt uni, pars auferatur, & detur alteri egenti, ab eo, ad quem spectat generalis redituum ecclesiasticorum administratio: presertìm accedente posteà Beneficiarii gravati consensu (*f*): Qui post hoc præstitum, irrationabilitèr, & posteà injustè quandoque de pensione ipsâ conqueritur (*g*).

7. Adversùs ipsas pensiones linguam acuunt Contradictores. Nos ergò, ut de illarum justitiâ, & antiquitate hic funditus eloquamur; ea, quæ sequuntur, nunc ducimus proferenda. *Pensiones* super fructibus Ecclesiarum solus Papa ad favorem alicujus reservat (*h*): Episcopi verò non reservant, sed reservandam Papæ designant: quod & faciunt alicubi Reges aliqui, & Imperator, designando ut suprà pensiones, illasque Pontifex, ad eorum requisitionem reservat, vel prò reservatis habeantur, præstat assensum (*i*). Earum autèm obtinendarum nedùm Clerici, verùm etiàm Laici censentur esse capaces (*l*), quià hæ de sui naturâ videntur habere rationem stipendii quodammodò temporalis: quamquam de stylo Romanæ Curiæ non nisi Clericis conferantur (*m*). Itàut si pensionem accipiens super fructibus beneficii Clericatu careat; pensio ipsa resolvatur, & ad nihilum redigatur (*n*). Porrò nomen pensionis in antiquis etiam canonibus, insertis Juris Corpori reperitur,

(a) *Vide supra Tom. 1 Saeculo 7. Cap. 16. à num. 1. ad 12.*

(b) *Fagnan. in cap. ad audientiam num. 74. de rescript. lib. 1.*

(c) *Barbos. trac. var. loc. 52. & 114. cum aliis ibi.*

(d) *Gigas de pension. qu. 96. num. 5. Cabed. dec. 149. num. 1. p. 1.*

(e) *Bursat. cons. 126. num. 90. l. 2. Barbos. prax. exig. pens. p. 1. proœm. num. 9.*

(f) *Cassad. dec. 11. n. 5. de rescr. Barbos. loco citato.*

(g) *Mandos. ad reg. 19. Canc. qu. 11. num. 4. Gambar. de Off. Legat. l. 6. num. 12.*

(h) *Fagnan. in cap. audivimus num. 8. de col. usf. detegend. lib. 5.*

(i) *Barbos. Jur. Eccles. univ. l. 3. cap. 11. n. 26. 35 & 54.*

(l) *Cap. possessiones 16. qu. 1. Fagnan. in cap. ad audientiam num. 74 81. 128. de rescriptis lib. 1.*

(m) *Fagnan. in cap. cum in cunctis num. 94 de elect. lib. 1. & in cap. ad audientiam il 2. à num. 75. de rescrip.*

(n) *Gigas de pens. qu. 12. num. 8 Barbos. Jur. Eccl. univ. l. 3. cap. 11. num. 63.*

tur, de quibus in margine (*a*). Sed ibi potiùs prò censu annuo scriptum est, quam prò pensione, in eo sensu, de quo nùnc loquimur, quæ consistit in assignatione portionis fructuum alicujus beneficii, favore Clerici, vel Laici, factâ ad tempus, à legitimo Superiore, potestatem ad id habente (*b*). Propiùs ad hujus significationem accedit id, quod in canone, ex Gelasii verbis compacto, continetur, ità sonante, *statuimus, ut quascumque munificentias Clericis, aut sibi servientibus, de rebus Ecclesiæ in usum præcedentes dederint Sacerdotes, subsequentes Pontifices nullatenùs auferre præsumant* (*c*). Verùm & hic potiùs est sermo de beneficio, quàm de pensione.

8. Sed quidquid sit de nomine pensionis, in præfato sensu, vel non, vel obscurè, & parcè in antiquis canonibus explicato; res certè significata per ipsum nomen, saltèm usque ad tempora Concilii Chalcedonensis generalis IV. habiti anno 451., ritè valet, atque opportunè referri: quippè in eo cum fuisset Episcopatu Antiocheno exauthoratus Domnus, & suffectus illi Maximus, hic ultrò sè obtulit Antecessori annuam pensionem præbere, congruo illius victui respondentem; quam Patres, auditâ Maximi humanitate, synodalitèr approbarunt: *deprecor*, inquit ille, *gloriosissimos Judices, & Sanctam Synodum, ut humanitatem in Domnum exercere, qui fuit Antiochiæ Episcopus, dignemini, & statuere ei certos sumptus de Ecclesiâ, quæ sub me est* (*d*). Ibidem, de Perrhenorum Episcopatu duobus intèr sè contendentibus; Synodus alteri Episcopale Officium, ac plenam Ecclesiæ administrationem commisit; alteri verò Episcopalem nomine tenùs honorem tradidit, cum ea redituum portione, quam Maximus Antiochenus honestam, & congruam declarasset, sanciens de secundo, *dignitatem Episcopatus habeat, & pascatur, sicut Maximus Episcopus Antiochenorum, secundùm facultatem Perrhenorum Sanctissimæ Ecclesiæ disposuerit* (*e*). Demum in eodem Concilio lis celebris est dirempta, intèr Bassianum, & Stephanum ardens, ob affectatam utrimque Cathedram Ephesinam, repulso indè utroque; sed utrique dignitate Episcopali relictâ, cum congruâ fructuum illius Ecclesiæ portione, quam Cæsarei Magistratus, Concilio interessentes, in ducentis solidis condixerunt: *Habeant*, inquit Synodus, *dignitatem Episcopi, & ex reditibus memoratæ Ecclesiæ nutrimenti gratia, & consolationis, annis singulis, solidos aureos ducentos accipiant* (*f*).

9. Non diutino post tempore, Joannes Episcopus Ravennas Gregorium quendam invitum in Mutinensem Antistitem ordinavit (*g*), quod valdè improbans Simplicius Papa, in Divi Petri Sede locatus anno 467. eum gravibus hisce literis objurgavit, *Ubi ista didicisti, quæ in fratrem, & Coepiscopum nostrum Gregorium, non dilectione, sed invidiâ perpetrasti, quem inexcusabili violentiâ pertrahi ad te passus es, atque vexari, ut ei honorem tantum, non per animi tranquillitatem, sed per amentiam, sicut dicendum est, irrogares* (*h*)? Deindè Joannem ad pendendam Gregorio quandam annuam subventionem adigit, sivè fructus prædii Ecclesiæ Ravennatis, vel quod in idem resonat, annuam pensionem, sub hoc themate persolvendam, *necessitatibus etiam, quas, faciente tè, compellitur sustinere, hac definitione consulimus, ut refusa prædio, quod antè annum sibi datum esse commemorat, atque ad Ecclesiam Ravennatem reverso, possessio in Bononiensi triginta solidorum reditus liberorum, sinè dubitatione tradatur, in diem scilicèt vitæ ejus, salvo proprietatis jure Ravennatis Ecclesię, ad quam post prædicti obitum revertetur* (*i*). Sæculo subsequenti Concilium Matisconense Faustinianum Episcopum Aquensem deposuit, & ejus Ordinatores hac pœnâ mulctavit, ut prò alimentis ipsi Faustiniano centenos aureos annuâ pensitatione persolverent. Rem narrat S. Gregorius Turonensis, concludens, *eâ conditione removetur, ut Orestes, sivè Palladius, qui eum benedixerant; vicibus pascerent, centenosque ei aureos annis singulis ministrarent* (*l*). Per eadem tempora Joannes Papa II. sivè ut aliis placet, Concilium Provinciale, Contumeliosum Episcopum Regiensem à suâ sede deposuit, & in

(a) *Cap. Eleutherius 18. qu. 2 cap. quærelam de election. cap. præterea de Cens. cap. Constitutus de religios. Domibus.*

(b) *Lotter. de rè benef. l. 1. quæst. 36. num. 9. & c. Barbos. prax. exig. pens. p. 1. præm. num 3.*

(c) *Cap. illud 16. qu. 6.*

(d) *Concil. Chalcedon. Act. 10.*

(e) *Concil. Chalcedon. Act. 24.*

(f) *Concil. Chalcedon. Action. 11.*

(g) *Simplic. PP. epistola 2. cap. denuntiamus 25. qu. 2.*

(h) *Simplic. loc. cit. cap. ubi ista 7. dist. 74.*

(i) *Idem Simplicius epistola 2.*

(l) *S. Greg. Turon. hist. lib. 8. cap. 20.*

in monasterium detrusit, Agapetus vero Papa I. Joannis successor, ad quem causa per appellationem fuerat devoluta, decrevit, ut ipsi Contumelioso congrua portio de proventibus illius Ecclesiæ prò alimoniâ preberetur (*a*).

(a) Agapit. I. PP. epl.7. Baron.ann.534. 47. & 535. n. 111.

10. Paritèr S. Gregorius Magnus, deposito judicialitèr Agathone Episcopo Liparitano, voluit, ut ei quotannis summa quædam de illius Ecclesiæ fructibus solveretur, scribens Maximiano Episcopo Syracusano, *postquàm in Agathonem, quondam Episcopum, juxtà qualitatem excessuum, districtione est canonicâ vindicatum, necesse est humanitatis intuitu quemadmodùm sustentari possit, disponere. Propterea fraternitas tua ad Liparitanam Ecclesiam, in quâ supradictus Agatho sacerdotis gessit officium, festinet dirigere, eique ad præsens exindè quinquaginta solidos, qui in ejus possint proficere victum, transmittat. Nàm nimis est impium si alimentorum necessitati, post vindictam, subjaceat* (*b*). Et alibi ad Etherium Episcopum scribens, de quodam Antistite, dolore capitis ità offenso, ut delirium pateretur, insinuat: quod si Antistes ille, ad lucida intervalla quandòque rediens, spontè Episcopatui cedere vellet; alius in ejus locum eligeretur, hac lege, ut ipsi congruam pensionem annualitèr ministraret, *omnium*, inquit, *solemnitèr electione, alter qui dignus fuerit, Episcopus consecretur; sic tamèn, ut quousque eundem Episcopum in hoc sæculo vita tenuerit, sumptus ei debiti de eâdem Ecclesiâ ministrentur* (*c*).

(b) S. Greg. lib. 2. epl.53.

(c) S.Gregor.lib.11. epl.7.

11. Generalitèr tandèm de Magno hoc Pontifice Auctor illius vite testatur, quod sivè Episcopi aliquo infortunio excussi, sivè voluntariâ cessione ab Episcopali deciderent ministerio; volebat eos pensionibus, & contributionibus, ad victum congruis suffulciri. *Pontificibus voluntariè renuntiantibus Successores nullo modo denegabat, eosque postmodùm de reditibus Ecclesiæ relictæ, sufficientèr nutriendos esse censebat* (*d*). Alibi de ipsomet S. Gregorio scripserat idem Auctor: *Expulsos Episcopos, quos tam citò, vel incardinare non poterat, vel quorum reditum ad sedes proprias contingere posse sperabat, aliis Episcopis, qui tunc videlicet in locis suis degebant, interìm pro sustentatione, ac stipendiis præsentis vitæ jungebant* (*e*). Quæ junctio, & onus præbendi præfata stipendia, vel erat idem, ac pensio, vel quid non multum dissonans à pensione. De inferioris ordinis Clericis, pensione annuâ muneratis, occurrit ab antiquis sæculis B. Perpetuus Episcopus Turonensis, qui floruit circà annum Christi 475. & interfuit primo Concilio Turonensi, habito anno 482. (*f*). Is depositos binos Parochos suæ diœceseos, nè ampliùs restituerentur, districtissimè demandavit; sed identidèm jussit, *Sportulam tamèn habeant quandiù vixerint* (*g*). Dè Præsbytero homicidâ, quem Remedius Episcopus Linconiensis Romam direxerat, præcepit Gregorius Papa VII. ne unquàm officio suo restitueretur; sed & adjecit, ut stipendiis ecclesiasticis non careret (*h*); quid autèm sunt hæc, nisi pensiones, vel pensionum species, vel idem sub diversis terminis, ac pensiones?

(d) Joannes Diacon. Vit.S.Gregor. lib. 4.

(e) Idem Joannes Diaconus lib.3.cap.16

(f) Card. Baron. in not.ad Martyrol.die 8. April.

(g) Spicileg. tom.5. f.107.

(h) Greg. 7.epl. 34. lib.1.

12. In Concilio Emeritensi, habito anno 666. collata est facultas Episcopis transferendi ad Cathedrales Ecclesias Parochos Diœcesanos, subrogato ad parochiam regendam idoneo Sacerdote, cum congruo stipendio, dataque potestas est Parocho transmigranti, ut retento apud sè titulo, ex fructibus beneficii, congruam pensionem novo Sacerdoti, officium parochiale agenti, conferret, *Præsbyter alius instituatur, qui sanctum officium peragat, & discretione prioris Presbyteri, victus, & vestitus rationabilitèr illi ministretur, ut non egeat* (*i*). Hincmarum Laudunensem Antistites Pseudosynodi Tricassini, seù Hincmarus Remensis ejus patruus, totius facinoris architectus, iniquissimè suâ sede spoliarunt: & quod penè omnem inhumanitatem superat, excæcarunt; subintruso interim in suam Cathedram Hedenulpho, quem parum abfuit, quin (rè ad Joannem Papam VIII. per appellationem delatâ) præcipiti de throno ejectione quateretur, nisi cæcitas Hincmari eum invalidum, & inutilem Ecclesiæ Laudunensi regendæ inposterùm reddidisset. Res igitur est hoc modo sarcita, ut Hedenulphus Episcopatum teneret,

(i) Concil. Emeritens. cap.12.

sed

ſed Hincmaro ipſi cæco redituum portionem congruam miniſtraret: *vim facientibus*, ait Aimoinus, *quibuſdam Epiſcopis, & conſentiente Rege, dixit Joannes Papa, ut Hedenulphus, ſuâ auctoritate Epiſcopus ordinatus, ſedem ſuam teneret, & Epiſcopale miniſterium ageret, & Hincmarus cæcus, ſi vellet, Miſſam cantaret, & partem de rebus Epiſcopi Laudunenſis haberet* (*a*).

13. Gravibus quandoque accenſis diſsidiis intèr Guillelmum Regem Scotiæ, & Archiepiſcopum Sanctandreenſem, tempore Lucii Papæ III. concluſum eſt tandem, ut ad potentiæ Regalis vitandos impetus, & majora ſcandala declinanda, Archiepiſcopus Eccleſiæ cederet, at de fructibus ejuſdem ſtipem ſibi congruam retineret (*b*). Sub Cœleſtino Papâ III. graves auditæ ſunt conqueſtiones Anglorum de Archiepiſcopo Eboracenſe, quod in collatione præbendarum, eas diſciſſas pluribus diſpertiret: vel quando integras dabat, ſibi nihilominùs penſitationes indebitas applicaret, quâ de rè Rogerius, *Eccleſiam ſcindit per partes &c. aut in eâ novam, & indebitam retinet penſionem* (*c*). Sub Clemente Papâ III. repetita eſt Conſtitutio Lucii ejus Anteceſſoris, de Parocho leproſo, quod daretur ei Coadjutor, *& de facultatibus Eccleſiæ ad ſuſtentationem ſuam, congruam recipiat portionem* (*d*). Stephanus Tornacenſis Hugoni Abbati S. Dionyſii Pariſiorum ſcribit: *Penſionem annuam, quam fratri noſtro promiſiſtis, rogamus ut ei ſine dilatione ſolvatis* (*e*).

14. Allegavimus varia hæc documenta penſionum, vel erogationum, penſionibus æquivalentium, ut videant Contradictores, qui penſiones ipſas torvis non parum oculis intuentur, quàm antiquæ ſint in Eccleſiâ Dei; & à quàm conſpicuis Conciliis, Romanis Pontificibus, & Epiſcopis uſitatæ; Nec pro ſolâ remuneratione ſervitii, Eccleſiæ penſionatæ præſtiti, adhibitæ, & adhibendæ; ſed etiàm ad tollenda diſsidia, ad convenientem penſionarii ſtatum ſuſtinendum, & ad alias honeſtas cauſas intèr quas non ultimum locum tenere debet ſervitus Pontifici, ſervitus Epiſcopo præſtita, in quibus proculdubiò Eccleſiæ deſervitur (*f*). Nec alitèr ſentiendum eſſe videtur de ſervientibus Imperatori, atque Regibus, quippè hi Principes ſunt perſonæ, ſacro oleo delibutæ: ſunt defenſores Eccleſiæ, illiuſque Miniſtri, & digni, ut qui eis inſerviunt, preſertim in miniſteriis piis, intèr perſonas de Eccleſiâ benemeritas numerentur, & prò talibus habeantur, qui dignè valeant de fructibus Eccleſię in penſionum participatione gaudere, dummodò ſint requiſitis neceſſariis inſigniti. Juſtę quoque cauſę reſervationis penſionis ſunt, ſi fiat prò concordiâ litis intèr duos hinc indè rationabilitèr contendentes (*g*), prò coęquandis reditibus duorum permutantium intèr ſe beneficia (*h*): prò pauperibus alicujus loci adjuvandis (*i*): prò ſubventione alicujus ſcholaris pauperis, ut ſtudiis meliùs poſsit incumbere (*l*): prò remunerando aliquo ſtrenuo viro, qui adversùs paganos, & infideles, prò religione fortitèr dimicaverit, & alię conſimiles pietatem redolentes.

15. Plenariâ autèm poteſtate in penſionibus imponendis prędituin eſſe Romanum Pontificem, nemo eſt, qui poſsit ambigere, niſi delirando loquatur: nàm ut benè ſentiunt appoſitè ad hoc Canoniſtę (*m*). Papa beneficiorum omnium Eccleſiaſticorum plenam, ac pleniſsimam habet adminiſtrationem (*n*), & ſic illa, tàm onere penſionis preſſa, quàm poteſt libera totalitèr impertiri. Quinimò & ipſa gravare poteſt penſione, etiàm ſinè causâ, uti dicemus inferiùs: multò ergò magis cum causâ. Certè D. Bernardus preces Eugenio Papę III. porrexit, ut ſuper proventibus Epiſcopatus Aurelianenſis quædam penſio apponeretur, ad Epiſcopi, nuper exauthorati, debita perſolvenda, & ad Presbyteri, ſibi famulantis, ſervitium munerandum, *tempus eſt*, inquit, *ut & ego ſcribam, non tàm prò Epiſcopo, ſed prò paupere, & humili monacho, idque quod miſerabilius eſt, facto de divite, & ſublimi &c. ſufficit ſi veſtra indulgentia poſſit retinere Sacerdotem, qui Epiſcopus fuit &c. Prætereà angitur debitis multis, cum ſit pauper, & inops. Jubeat auctoritas veſtra de rebus Epiſcopalibus ea ſolvi. Durum eſt enim ſimùl, & honore privari, & onere premi debitorum* (*o*).

(a) *Aimoin. lib. 5. c. 37.*

(b) *Rogerius Ovedenus hiſtor. an. 1182.*

(c) *Rogerius anno 1194.*

(d) *Cap. Rectoribus 3. cap. tuæ noſ. 4. de Cler. ægrot.*

(e) *Stephan. Tornacenſ. epiſt. 204.*

(f) *Cap. de cætero 7. c. cum dilectus 14. c. ad audientiam 15. de Cler. non reſid.*

(g) *Gratian. diſcep. for 617. n. 5.*

(h) *Barboſ. jur. eccleſ. l. 3. c. 11. n. 56.*

(i) *Gratian. loc. cit.*

(l) *Barboſ. ubi ſupr. n. 57.*

(m) *Gigaſ. de Penſ. qu. 6. n. 6. 7. 17. Decius Conſ. 439. vol 3. Felyn. in c ad audientiam de reſcriptis Azor. p. 2. l. 8. c. 6. qu 8.*

(n) *Clementina I. ut lite pend. c. licet 2. de præb. S. Thom. 2. 2. qu. 100. ar. 1. ad 7.*

(o) *S. Bernard. epiſ. 245.*

16. In Concilio Bituricensi legitur sequens decretum, quod plenam, & totalem in pensionibus imponendis potestatem Pontificis præsupponit, *Accipientes quæcumque beneficia, custodiæ, aut fiduciæ nomine, vel ex iisdem pensiones sinè Summi Pontificis auctoritate paciscentes, aut percipientes se Simonaicos esse intelligant* (*a*). Uno verbo omnium Doctorum consona vox est, supremam esse in hoc Summi Pontificis potestatem, ut ex Germanis docet Ludovicus Engel (*b*), ex Gallis Petrus Rebuffus (*d*), ex Hispanis Nicolaus Garcia (*c*), ex Lusitanis Augustinus Barbosa (*e*), pratèr Italicos, aliosque dictarum Nationum Doctores. Summatim igitùr dicimus, quod Papa potest imponere pensiones, nedùm ex causâ, sed etiàm sinè causâ (*f*), quamquàm ut advertit Azorius, *aliud est quærere, an Pontifex, si pensionem alicui reservet sinè ullâ justâ causâ, peccet: Aliud verò est, an pensio citrà justam causam alicui reservata, valeat, ut pensionarius tutâ conscientiâ eam possit exigere. Si primum quæratur, illud absque peccato fieri nequit, quià ut minimum, quòd sinè juxtâ causâ fit, imprudentèr, ac levitèr, & temerè fit &c. Si verò secundum quæratur, arbitror pensionem reservatam valere, quià eam sinè causâ dando Pontifex, contrà jus divinum, vel naturale non facit, sed contrà canones, & jura, quæ nimirùm vetant beneficia cum diminutione conferri. Sed quod Papa contra canones, & jura dumtaxat sinè causâ concedit, valet, cum hujusmodi jura remittere, & relaxare queat, quamvìs malè, sinè causâ relaxando, faciat* (*g*).

(a) *Concil. Bituric. an.1584. tit.41.cap 1.*
(b) *Engel. Colleg. Juris par.2.l.3. tit.15. §.6 n.69.*
(c) *Rebuff. prax beneficf. de reserv. n.16.*
(d) *Garcia de benef. p.1.c.5.§.2 n.274.*
(e) *Barbos. Jur. Ecclesf. Univ. l. 3. c. 11. n.55.*
(f) *Garcia loc. cit. n. 275. cum aliis ibi. Fagnan. in cap. nisi essent n. 16. de præbend.*
(g) *Azorius Inst. mor. p.2. l.8. c.5. qu.8.*

17. Vides Pontificis auctoritatem in reservatione pensionum adeò effusam esse, ut nullâ canonum restrictione coarctetur: quamvis illaudabilitèr se gerat, pensiones sinè causâ reservando. Idipsum dicendum erit de Imperatore, Regibus, & Episcopis, qui pensiones designant sinè rationabili, & justâ causâ favore aliorum, & easdem faciunt à Pontifice reservari, seù alitèr approbari. Eodemque modo male facere dignoscuntur, nec sinè peccato easdem suscipere, qui aliundè opulentis reditibus ditati, præsertim Ecclesiasticis, & suo statui congruentibus, non cessant pensiones ecclesiasticas aucupari: peccant enim, non ex eo præcisè, quod pensiones accipiendo, de superfluis beneficiarii constitutas, quæ debita essent subventioni Ecclesiæ, vel pauperum; istis Pensionarius fructus ipsos rapere videatur, & alienas res sinè necessitate occupare (uti ex sensu Armandi Burbonii malè eliciunt Contradictores), sed quià res Ecclesiæ in profanos usus convertunt. Quod posteà Pontifex non teneatur causam assignare, propter quam pensionem reservat; eamque, uti diximus, etiàm sinè causâ valeat reservare; hoc est privilegium supremæ dignitatis, qua potitur; cum etenim àb omni hominum iudiciali subjectione sit exemptus, & soli Deo debeat operum suorum rationem reddere (*h*), hinc est, quod nulli tenetur causas exponere, cur pensionem aliquam ei placuerit reservare. Quamquam de facto in praxi Papa pensiones nunquam sine allegatione alicujus causæ, sit solitus reservare.

(h) *Cap. si Papa dist. 40. Bellarm. de Pont. c.26. & de Concil. l.2. c.17. Decius in c. significasti num. 9. de elect. Barbos. loc. cit. l.1. c.2. n.67. Feyn. in c. nihil n.4. de præscript.*

18. Nàm ipse Pontifex in reservatione pensionis favore alicujus, sè ad hoc moveri asserit, ut ille ob merita, quibus præstat, vel propter alias causas habeat undè congruè possit vivere, & suis honestis opportunitatibus opitulari; qui si superfluit, in pios usus impendat eam oportet. Quarè Pensionarius, qui rè verâ subsidio illo indiget, ipsum potest & validè exigere; si verò non indiget, peccat, non pensionem accipiendo, sed illam in usus pios non applicando. Usus inquam pios: neque etenim debitum licitè contrectandi res ecclesiasticas, & pensiones, proprio statui supereffluentes piè impendendi intèr hæc duo solùm capita limitatur, ut vel pauperibus, vel Ecclesię applicentur; sed sufficit, quòd in aliquos pios usus, & intrà latitudinem piorum usuum, erogentur. Sicque pensiones satis est, ut quoad superflua suo statui, à pensionario in piis usibus aliquo modo impendantur: nec pensionarius alicui rationem reddere tenetur, an potiùs in hoc, quàm in alio pietatis opere, piove usu, pensione sit usus: Nequè quandò illam in pios usus vult applicare, tenetur tubâ canere, & detractorum suorum linguas undèlibet convocare,

ut videant, & cognoſcant, & intelligant, quod penſionem piis uſibus applicavit; ſed hoc cujuslibet conſcientiæ relinquitur, & prudentis Confeſſari examini, atque judicio tandèm divino, cujus vim nullus unquàm penſionarius eludit, neque eſt inpoſterùm eluſurus.

19. Rursùs non de omnibus eſt idem judicium faciendum quoàd quantitatem penſionis percipiendæ, ſed uniuſcuiuſque ſtatus eſt menſurandus, cujus ratione, uni ſufficiunt centum aurei, alteri non ſatis ſunt mille: prò aliis opus erit decem millibus, & ſic de cęteris, attentâ nimirùm ratione dignitatis, nobilitatis, paupertatis, & conſanguineorum, quibus aliquid honeſtè debeat impertiri &c. Et demùm non attendenda eſt ſumma penſionis, quam penſionarius exigit, ſed quantitas onerum, quibus premitur; & collato introitu cum exitu, judicium de penſionis ipſius legitimâ contrectatione eſt ferendum: Qui calculus ſi ritè fieret, non tàm velocitèr, neque tàm crebrò ab otioſis, & dicacibus hominibus impeterentur, & Summus Pontifex, & Reges, & Epiſcopi, penſiones beneficiis eccleſiaſticis imponentes, & reſpectivè penſionarii eaſdem ſuſcipientes. Nàm in quibus conſideratur penſio, conſiderari quoque debet onus, quod ſuſtinent, & diſpendium, quod patiuntur: plures namque creduntur affluere, qui anguſtias fortè patiuntur; & ſępè ſæpius, habitâ ratione perſonæ, inter egenos recenſendus venit, qui putabatur eſſe ditiſſimus. Cæterùm etſi aliqui penſionarii abundarent, & penſionis fructibus abuterentur, ipſi viderint coram Deo. Coram hominibus namque, ſicuti non eſt beneficio Eccleſiaſtico privandus, neque officio, vel munere temporali, qui fructus eorundem non rectè impendit; Sic & nec penſionarius, idèm agens de penſione, illâmet eſt privandus, ſed ſatis eſt, quod onus in sè habeat reddendi de illâ ſuo tempore rationem Deo.

20. Accedit ad juſtitiam penſionum, quod nulla ex eis imponitur beneficio pleno, ſed vacante, ac idcircò per eaſdem nulli irrogatur injuria, cum nulli ſuper beneficio vacuato jus ullum competere diſcernatur. Et ſivè fructibus beneficii viduati, ſivè pleni, penſio aliqua reſervetur, hoc nunquàm fit ſinè aſſenſu illius, cujus eſt penſionem perſolvere (*a*), qui Clericum penſione donatum, ejuſque dignitatem, prærogativas, & jura cognoſcit, vel pro cognitis habet, dum penſioni prębet aſſenſum. Multò magìs ſine ipſius beneficiarii conſenſione, penſio de uno in alium non transfertur (*b*). Quem conſentientem ſi poſteà oneris ſuſcepti pœniteat; non exactor penſionis culpandus eſt, qui utitur jure ſuo; ſed beneficiarius, qui reſilit à promiſſis, & poſt præſtitum penſioni aſſenſum, fidei datæ deficit, ac promiſſionem factam eludit. Ceſſerat Nicolaus Epiſcopus Dunelmenſis beneficio ſuo Epiſcopali, ad favorem Valterii, retentâ ſibi penſione tertiæ partis fructuum ejuſdem Eccleſiæ, ſuper quo interpoſitâ auctoritate Innocentii Papæ IV. renuntiatio ſuum eſt conſecuta effectum. Valterus autèm poſtmodùm, voluntate mutatus, prò abolendâ penſione, judicium apud Pontificem excitavit, qui non ſinè ſtomacho hunc conatum audivìt, irritumque conſilii fecit: Papam adjerunt Valterus, ejuſque Canonici, ait Pariſius, *dicentes quòd irrationabilitèr facta fuit portio Epiſcopatus Dunelmenſis Epiſcopo Nicolao cedenti: & quod ipſe Nicolaus ferè tertiam partem Epiſcopatus habuerat, undè petierunt Epiſcopatum, vel redintegrari, vel minus damnificari. Quibus Papa: miramur ſupèr his: Nonnè facta fuit diſtributio illa, & partitio per magnam deliberationem, & conſiderationem virorum peritorum, & conſenſum partium, & res jàm confirmata eſt per nos, & Regem Angliæ, & per Proviſores* (*c*).

21. Cernitur hinc, quod aliqui Reges olim partem ſibi ſumebant in impoſitione penſionum: Imò Reges Angliæ illas auctoritate Regiâ imponebant beneficiis patronatibus ſuæ Coronæ; quamquàm non perpetuas, ſed ad tempus, donec Clerici penſionarii beneficia competentia obtinerent (*d*). Imperatores quoque Orientales penſiones quodammodò reſervaſſe videntur: etenim Leo IV. Cognomento Philoſophus, Theodoro Santabareno Epiſcopo Echaitarum exauthorato, *alimenta*

(a) *Caſſad. dec.* 11 *ſub. n.* 8. *de reſcript.*

(b) *Urban. VIII. Conſtit.* 34. *alias* 144.

(c) *Matth. Pariſ. ad ann.* 1251.

(d) *Concil. Anglic. to.* 2 *f.* 615.

ta ex novâ Ecclesiâ decrevit, uti narrat Cedrenus (*a*). Similitèr Michael Paphlago Cæsar, Theophane Thessalonicensi deposito, jussit ut Prometheus, illi in munere subrogatus, alimenta præberet (*b*), nisi probabilius malis dicere, Principes illos non reservasse, sed designasse pensiones, ab Ecclesiâ reservandas, vel approbandas: ità fortè usu, seu disciplinâ illius temporis exigente, Imperatores itidem Occidentales idipsum fecisse conjicitur, tùm ex jussionibus, quas interdùm Beneficiariis, & Monasteriis dirigebant, ut alicui viro determinata subsidia largirentur (*c*): tùm ex divisione bonorum beneficialium, quæ aliquandò scindebant, & partìm uni, partìm alteri, prò eorum libito, tribuebant, quę vel erant pensiones, vel in sè imaginem aliquam præseferebant pensionis. Sed hæc fortè Principes illi potius de facto, quàm de jure operabantur, cum id, ut ab Ecclesiâ protelaret Carolus Magnus, à Leone Papâ III. interpellatus, edixerit, *ut ab Ecclesiâ, de non dividendis rebus ipsius, suspicionem dudùm conceptam penitùs ammoveremus, statuimus, ut neque nostris, neque filiorum, & successorum nostrorum temporibus &c. ullam penitùs divisionem, aut jacturam patiatur* (*d*). Utcumque autem res olim se habuerint, nunc diversa methodus observatur. Et licèt nobis plenariè non constet, quomodo se gerant supremi Monarchæ circa pensiones istas Ecclesiasticas reservandas; audivimus tamen, quod eas à se ipsis designatas, Summo faciant Pontifice reservari, sivè ab illo instructi sint facultate, ut eas valeant reservare. An ità, vel aliter, & quomodo in praxi fiat, veritati locum relinquimus. Certè reservatio pensionum nunc non nisi Papę auctoritate completur (*e*).

22. Olim fortè etiam Episcopi pensiones beneficiis ecclesiasticis imponebant, sed res incerta est. Celebrem historiam Euphrasii Episcopi Arvernensis S. Gregorius Turonensis recenset, quod B. Quintiano Rutenensi, ad se ab irâ Gothorum confugienti, *largitis ei tàm domibus, quàm agris, & vineis secum eum retinuit, dicens, sufficit hujus facultas Ecclesiæ, ut utrumque sustineat; tantum Charitas, quam B. Apostolus prædicat, permaneat intèr Sacerdotes Dei* (*f*). Hæc videtur fuisse pensio, sive species pensionis, quam Euphrasius proprio Episcopatui favore B. Quintiani imposuisse indicatur: etsi res obscuritate non careat. Narrat Balsamon, in Patriarchę Constantinopolitani potestate fuisse, monasteria pinguiora oneri subjugare, conferendi Pręlatis, aliquo infortunio è suo throno dejectis, congruas subventiones, quæ, in eorum vero sensu, non nisi erant annuæ pensiones, eisdem liberalitèr attributę, *si accedit ex Antistitibus, qui suos thronos perdiderunt, & sunt inopes, & voluerit statuere Patriarcha, ut is victum capiat è ditiori aliquo monasterio, hoc rectè faciet &c.* (*g*). Attamèn successu temporum hęc auctoritas Episcopis est negata: Nàm in Concilio Lateranensi III. decernitur, *prohibemus ne novi census ab Episcopis, vel Abbatibus, aliisve Prælatis imponantur Ecclesiis, nec veteres augeantur, nec partem redituum suis usibus appropriare presumant* (*h*).

23. Et clariùs in Concilio Lateranensi IV. *Illud autèm penitùs interdicimus, nè quis in fraudem de proventibus Ecclesiæ, quę curam proprii Sacerdotis debet habere, pensionem alii quasi prò beneficio conferre præsumat* (*i*). In Concilio quoquè Oxoniensi anno 1222. hæc sanctio edita est: *Ecclesiarum indemnitatibus consulere cupientes, præsentis Concilii auctoritate duximus statuendum, ut nullus Abbas, nullus Prior, nullus Decanus, vel Archidiaconus, vel alius habens personatum, vel dignitatem, sed nec Clericus inferior pensiones, vel reditus dignitatis, vel consanguineis, vel amicis &c. quolibet modo alienare præsumat &c.* (*l*). Causa denegatæ hujusmodi facultatis, vel non productæ usque ad nostram ętatem, potuit fortè fuisse nimia copia Clericorum, qui Episcopos prò captitandis pensionibus inquietabant; ità ut Antistites voluntariè procuraverint se facultate hujusmodi denudari (*m*). Sed Legales causæ sunt hę: *primò*, quod pensionis impositio est species alienationis rerum Ecclesiæ (*n*), rerum autem Ecclesię alienatio jure communi prohibetur, ut notum est. *Secundò*, quod cum de jure beneficia debeant sine diminutione conferri (*o*), pensiones imponi non valent, nisi ab habente facultatem dispensandi supèr

jure

(a) *Cedren. histor. in Leon. Basil. fil. f. 479. 34*

(b) *Idem Cedren. in Michael. Paphlagon. fol. 511. 59.*

(c) *Vide Lupum Ferrariens. epi. 23*

(d) *Capitular. Carol. Magn. lib. 1. cap. 83.*

(e) *Lotter. de rè benef. lib. 1 qu. 35. n. 18. Sanchez opusc. l. 2. c. 3. dub. 45. n. 3.*

(f) *S. Gregor. Turonens. hist. lib. 2. cap. 36.*

(g) *Balsam. in Canon. 17. septimæ Synodi*

(h) *Concil. Later. 3. cap. 7.*

(i) *Concil. Later. 4. cap. 32. §. qui verò*

(l) *Concil. Oxonien. an. 1222. §. Ecclesiarū*

(m) *Thomassin. Vet. & nov. Eccl. disc. p. 3. l. 2. c. 31. n. 8. § duplex*

(n) *Fagnan in c. nisi essent n. 57. de præben. lib 3.*

(o) *Cap. si quis prębendas 1. qu. 3 c. 1. ut benef. sin. dimin. cōfer.*

jure communi, quod in hac rè soli Summo Pontifici reservatur (*a*). Veruntamèn pensiones temporaneas etiàm Episcopi imponere possunt, justis ex causis, de quibus Doctores (*b*). Sed perpetuas, idest ad vitam ejus, favore cujus reservantur, non nisi Romanus Pontifex decernere potest, ex Constitutione Pauli Papæ IV. aliisque juribus, id expressissimè definientibus (*c*). Nihilominus ad petitionem Episcoporum, Pontificem interpellantium, ut super beneficio illius Diœcesis, pensionem aliquam perpetuam, favore alicujus, prout supplicant, reservet, Papa benignè annuit; & nisi magna subsit causa, oppositum deposcens, gratiam reservationis petitę non solet Pontifex denegare.

24. Ex hucusque allatis patet, quod impositio pensionum non est quid novum in Ecclesiâ Dei, nec quid in eâ de recenti per Pontifices introductum, sed est res antiqua, jàm per duodecim saltèm sæcula usu recepta, & quæ non tàm Sedem Apostolicam tangit, quàm etiàm Reges, & Episcopos, tamquàm in eisdem partem habentes, vel designando, vel respectivè reservando pensiones: & cum eis assistat non minùs antiquitas, quam justitia, nescimus videre quid sit in eis carpendum. Vel si quid in eis est vitii, non tam illæ carpendæ venient, quas Papa imponit, quam illæ quoque, quas Episcopi, & Principes superiùs memorati, designant: præsertim cum multò majores sint pensiones, quas ipsi Principes, & Antistites ponunt, quam illæ, quas ex se solo Papa reservat. Qui sanè hoc faciens, & utitur jure suo, ut innuimus, & suam potestatem exercet, & nulli facit injuriam, & opus favorabile complet, & in multos distribuit, quod multis potest sufficere, & publicæ utilitati consulit, & rem tandem justitiæ plenam exequitur, *justum enim, & sanctum est, ex superfluis ab uno auferri, ut detur egenti, per eum cui redituum ecclesiasticorum absoluta inest administratio, precipuè ubi concurrit consensus ejus, qui videtur gravari* (*d*). Quod si fortè Papam quandoque deceptum, gravare contigerit Ecclesias ultrà vires; agendum est prò reductione pensionis (*e*), non ejus autem est impugnanda potestas: corrigendus demùm est excessus, si quis occurrit, non damnanda dignitas, vel eam exercentis auctoritas (*f*).

25. Inest ergò Summo Pontifici, & Episcopis jus imponendi pensiones perpetuas, & respectivè temporaneas: Inest & Imperatori, atque aliis quibusdam Regibus, mos easdem designandi, siue ut reserventur agendi, ex fructibus beneficiorum solvendas, ab eorum collatione, seu nominatione pendentibus. At si hi beneficia eadem licitè non valent Clericis extraneis impertiri, proculdubiò nec etiam licebit eis, uti dicebamus, pensiones temporaneas, vel perpetuas super ipsis beneficiis imponere, viris extraneis persolvendas; nulla enim major est ratio, quarè possit pars beneficii, nempè pensio, viro extraneo dispensari, & non possit integrum beneficium: cum ejusdem naturæ sint pars beneficii, & integrum beneficium, ideòque quod de uno verificatur, debeat etiam verificari de alio. Porrò praxis totius Ecclesiæ obvia, stabilis, & inconcussa est, quod Papa, Imperator, Reges aliqui, & Episcopi, aliique si qui sunt his similes, beneficiorum Collatores, & ad ea Nominatores, Pontificali, Imperiali, & Regiâ dignitate fulgentes, pensiones beneficiis imponant, & respectivè imponendas designent, ad favorem non modò virorum indigenarum, verum etiam extraneorum, de Sede Apostolicâ, de Ecclesiis, de Imperio, de Regno, benemerentium, propter labores, obsequia, servitia, & opitulationes præfatis Ecclesiæ Præsulibus, & Principibus exhibitas: iidemque Præsules, & Principes, in hac pacificâ possessione sunt, jàm à multis sæculis solidatâ, eisque hæc norma se gerendi, ac libertas est utilis ad regimen etiam politicum Episcopatus, Pontificatus, Imperii, & Regnorum; ergò non expedit eam tollere, sed in suo statu relinquenda est: & sic politicè loquendo, prętat ut liberum, & licitum sit Ecclesiæ, illiusque Ministris, posse beneficia ecclesiastica, etiam Clericis extraneis elargiri.

(a) *Vide Thomassin. loco cit. n. 5. 6. ba*

(b) *Azor. p. 2. l. 8. c. 6 qu. 1. 6. extrà. Fagnan. in c. nisi essent de prabend. l. 3. Barbos. Jur. Eccl. Univ. lib. 3. c. 11. num. 57.*

(c) *Paul. 4. Const. 12 Conc. Tolet. an. 1581. de off. Episc. c. 20. Concil. Bitur. an. 1584. tit. 41. c. 1 Thomassin. ubi supra n. 11, & 12*

(d) *Barbos. prax. exig. pens. p. 1 in proœm. n. 9*

(e) *Fagnan. in c. Ad hoc n. 32 de solutio. l. 3*

(f) *Capit. neque 34. quest. 5.*

CAPUT XVI.

In quo datâ opportunitate, fit sermo de Bullis, *ac Literis Apostolicis, quæ in beneficiorum consecutione suscipiuntur, dèque illis agitur, tàm antiquè, quàm recentèr consideratis.*

SUMMARIUM.

1 *Bullæ non sunt necessariæ ad acquisitionem beneficii, sed ad probationem acquisitionis ipsius. Promotus non est suscipiendus sinè illis.*

2 *Bulla quid olim significaret? Bullę Pontificię non sunt perfectę, nisi plumbo munitę. Habentque executionem paratam.*

3 *Concilium Ancyranum, Melevitanum II. & Generale Chalcedonense, jubent non recipi Clericum sinè literis sui Præsulis.*

4 *In Concilio Romano sub S. Gregorio fit mentio traditionis Chartarum. Concilium Cabilonense II. & Moguntinum Bullis favent.*

5 *De* Communicatoriis *literis agitur in Concilio Eliberitano: De* Commendatitiis, *in Sardicensi.* Formatas *literas Metropolitani dabant.*

6 *Sicut olim dabantur Clericis, aliæ literæ publicæ, ità non est, cur & Bullæ beneficiales ipsis non darentur, quæ fortè sub Formatis comprehendebantur.*

7 *Literæ Metropolitani, ab eo & Coepiscopis subscriptę, de Episcopatu collato, vocantur* Placita *vel etiam* Literæ Canonicæ. *Literas Papales de Episcopatu memorat Nicolaus Papa I.*

8 *Etiàm antiquitùs ergò literæ dabantur Clerico ad Episcopatum promoto, Clero, & populo, ac omnibus ostendendæ.*

9 *Ponitur exemplar literarum provectionis ad Episcopatum, Bullæ necessariæ erant etiam in dimissione Ecclesię, ex D. Athanasio?*

10 *Imperatores quoque literas interdum dabant, favore suscipientium Episcopatum. Verùm hæ non erant Bullæ.*

11 *Marculfus ponit formulam literarum Regis prò aliquo, ad Episcopatum promovendo, alias formulas similes exhibet Sirmondus.*

12 *Nunc Reges non dant nisi Cedulas præsentationis, vel supplicationis prò Episcopatibus, solus verò Papa dat Bullas de illis.*

13 *Bullas Apostolicas S. Gregorius Magnus commemorat, & Ivo Carnotensis. Sigillum plumbeum cum cordulis quando inceperit.*

14 *Bullas, literasve prò ordinibus, ac officiis, & beneficiis ecclesiasticis, gratis concedendas esse mandavit D. Gregorius.*

15 *Decreta plurium Conciliorum, nè in concessione Bullarum, sivè literarum aliquid per Præsules exigatur.*

16 *Spontè oblata nullatenùs vetabantur, ut patet ex D. Gregorio, & S. Anselmo, ac ex pluribus Conciliis.*

17 *Minoris momenti munera, quæ inclinare non valent animum conferentis, absque culpa suscipi posse insinuat Alexander PP. III.*

18 *Pecunia quædam Papæ ab Archiepiscopis Daniæ pendebatur prò susceptione pallii. Spontè oblata olim licebat accipere.*

19 *Cur*

19 *Cur olim Cancellario Episcopali nil permitteretur accipere prò Bullis, & literis? Quid permiserint eis dari aliqua Concilia?*
20 *Concilia Ravennatense, Mediolanense, & Burdigalensemetam ponunt Cancellariis Episcopalibus in expeditione Bullarum Beneficialium.*
21 *Concilia aliqua, & Sacra Congregatio vetant, nè sigillum, vel Cancellaria Episcopalis, illiusque emolumenta locari valeant.*
22 *Detestatur Ecclesia injustas exactiones prò Bullis, sed justas non evellit. Concilia Tridentinum, & Basileense quid voluerint?*
23 *In provisione Episcopatuum olim Imperator quidquam exigebat, literas dando, dictas à D. Gregorio* Principis jussionem, *alibi alitèr appellatas.*
24 *Constantinus Pogonatus remisit aurum, ab electo Papâ Cæsari præbendum, indè remisit etiam usum assensum provectioni præbendi.*
25 *Imperatores Occidentales, & aliqui Reges olim in Præsulum provectione, sicut literas exarabant, sic & emolumentum aliquod exigebant.*
26 *Imperator primas preces porrigens, & Reges de beneficiis per viam nominationis, aut alitèr disponentes, dant super eâ rè literas.*

1. HUcusque multa congessimus prejudicia, perturbationes, & incommoda, quæ nascerentur, si beneficiorum collatio intrà tales limites arctaretur, ut illa non possent nisi solis Clericis indigenis dispensari, extraneis prorsùs exclusis. Agendum est modò de illo præjudicio, quod inferretur dispensatoribus ipsorum beneficiorum, proptèr Bullas, Diplomata, seù Literas collationis, & respectivè nominationis ad ea. Sed prius loqui operę pretium est de iismet *Bullis*, & successivè de *Annatis*, in quas Contradictores suis scriptis animadvertunt. *Bullæ*, tametsi non sint de substantiâ gratiæ acquisitionis beneficiorum (*a*), nec ad ipsius gratiæ perfectionem requirantur; necessariæ tamèn sunt ad illius probationem (*b*). Promotus etenim ad beneficium non est recipiendus tamquam beneficiarius, nisi literas suæ promotionis exhibeat (*c*). Hincque est, quod jàm Ecclesiæ mos, universalitèr approbatus, hoc habet, ut quilibet, cui beneficium committitur, accipere teneatur literas publicas, sivè Bullas, in quibus à Superiore dicatur, talem Clericum fuisse tali tempore, tali beneficio decoratum: nequè hic, antè illas adeptas, ingerere se valet in ipsius beneficii ministratione (*d*).

2. Verbum *Bulla* priscis Latinis significasse rem tumidam reperimus, quemadmodùm sunt guttę ampullosę, prominentes in aquis, quando in eas defluunt pluvię, vel prout sunt capita orbicularia, quę superexcellunt in clavis, aut aliæ res non dissimiles, turgidæ, atque rotundæ: quibus quoniam similitudinem quamdam habent signa illa impressoria, quę sigilla communitèr nuncupantur; ideò invaluit mos, ut literæ publicæ, sigillis Antistitum communitæ, vocentur Bullæ, & bullare prò sigillare dicatur (*e*). Imperator aureâ bullâ, vel cereâ utitur, quam adhibet quoquè Papa, si vult, quamvìs propriam sibi fecerit plumbeam (*f*), quâ & Episcopi olim utebantur (*g*), & ea nunc adhuc uti audivimus Archiepiscopum Beneventanùm. Bullæ Pontificię beneficiales in membranâ crassiore, ac magis densâ scribuntur, charactere Gothico, sivè Gallico antiquo (*h*), nec perfectę dicuntur, nisi postquam sunt plumbeo numismate communitæ (*i*). Ipsę habent executionem paratam (*l*), & contrà illos, qui easdem impediunt, quotannis in Bullâ Cænæ Domini dira anathemata fulminantur (*m*).

3. Certum est cunctis ecclesiasticæ antiquitatis consciis, quod usque à remotioribus fidei Christianæ Sæculis, Clerici, sive ad ordines, sive ad officia, & beneficia promoti, debebant suæ promotionis fidem facientes publicas literas adipisci, de quibus in Concilio Ancyrano, habito anno Christi 314. definitum est: *Non liceat præsbyteris Civitatis, sine præcepto Episcopi, vel literis, in unaquâque parochiâ aliquid*

(a) *Fagnan. in cap. qualitèr n. 7. de elect. lib. 1.*

(b) *Fagnan. in cap. præstereà num. 85. Ne Prælat. vices suas &c. lib. 5.*

(c) *Extrav. Iniunctę 1. de elect. inter commun. & ibi Barbos. n. 2 Fagnan. in cap. qualitèr num. 4. de elect.*

(d) *Fagnan. ibidem num. 5. Azor. p. 2. l. 3. cap. 29. qu. 9. & lib. 7. cap. 1. q. 2. Ricc. par. 4. collect. 1325. Barbos. ubi supr. & de Off. Episc. p. 3. alleg. 54. num. 161.*

(e) *Martin. Lexic. Philologic Verb. Bulla.*

(f) *Jo. Limneus ad Auream Bullam Caroli IV. in proœm. obser. 3.*

(g) *Concil. Cabilon. II. cap. 41.*

(h) *Card. de Luca Relat. Rom. Curię disc. 7. num. 10.*

(i) *Fagnan. in cap. licet num. 5. de crim. fall.*

(l) *Card. de Luca de benef. disc. 72. num. 5. de Fideicom. disc. 13. num. 14. & de judic. disc. 43. num. 3.*

(m) *Thomas del Bene de Immunit. cap. 2. dub. 10. sect. 2. per. tot.*

quid imperare, nec sine auctoritate literarum ejus in unâquaque parochiâ aliquid agere (a). Et in Concilio Milevitano II. anno 416. *Placuit, ut quicumque deinceps ab Episcopis ordinatur, literas accipiat ab Ordinatoribus suis, manu eorum subscriptas, continentes Consulem, & Diem, ut nulla alteratio de posterioribus, vel anterioribus orlatur* (b). In Concilio quoquè Generali Chalcedonensi, anno 451. definitur, *Clerico extra suam Civitatem sine commendatitiis literis proprii Episcopi, nusquam liceat penitus ministrare* (c). Alia similia in aliis Conciliis canonicè decreta sunt, quæ hìc non est necessarium minutati exscribere (d). Unum est, quod cuilibet Clerico necessaria erat Schedula, Bulla, sive Epistola *Commendatitia*, quâ, inquit Balsamon, *utatur ad comprobationem illius gradus, qui ei inesse dicitur* (e). Sicque usque à remotioribus sęculis Clerici tenebantur habere publicas Literas, Diplomata sive Bullas, à suo Antistite signatorio Stigmate communitas, quarum testificatione innotesceret, atque in opportunitatibus docere possent, quemnam ordinem, vel officium in Ecclesiâ suscepissent: ne pateret aditus alicui Nebuloni se prò tali jactitandi, qualis non esset. Cumque in sensu Contradictorum tunc idem esset ordines, & stipendia sacra, seu quod in idem recidit, beneficia ecclesiastica adipisci, jam clarum remanet, quod etiam antiquis temporibus, Bullę, sive Literæ publicæ, illis æquivalentes, erant in usu in Ecclesiâ.

(a) *Concil. Ancyran. cap. 10.*
(b) Concil. *Milevit. cap. 14.*
(c) *Concil. Chalced. cap. 12.*
(d) *Concil. Trullan. seu Quinisextum c. 17. Concil. Herefordiens. ap Bedam histor. Angliæ lib. 4. c. 5. Concil. Francofordiens. ann. 794 cap. 27.*
(e) Balsamon. *ad can. 17. Concilii Trullani. fol. 378.*

4. Sanè in Concilio Romano, celebrato tempore S. Gregorii PP. I. fit mentio *traditionis Chartarum* (f), quę non erant nisi Bullę, Diplomata, sive Literæ patentales, docentes de ordine, vel officio, sive beneficio ecclesiastico, quo erat Clericus aliquis insignitus. Consentaneę his dici possunt literę, quarum fit mentio in Concilio Cabilonensi II. ubi sancitum est: *Presbyter proprio dimisso loco ad alium migrans, nequaquam recipiatur, nisi suę migrationis causam dixerit, & se innocenter vixisse in parochiâ, in quâ ordinatus est sub testibus probaverit, literis etiam, in quibus sint nomina Episcopi, & Civitatum, plumbo impressa* (g). En quomodò semper ecclesiastica disciplina poposcit, ut Clerici haberent publicas literas, sive Bullas testimoniales ordinis, vel officii, aut beneficii, per eos possessi. Enim verò si & Judicibus in foro, & militibus in castris, & familiaribus in Aulâ, literæ dantur, quibus cunctis generalitèr innotescat, illos esse Aulicos, Milites, Jusdicentes &c. Nonnè & de Clericis debet per literas notum esse, quinam sint, & qualem ordinem, officium, vel beneficium obtineant? Meritò Synodus Moguntina decrevit: *Archipresbyteris, aut aliis Commissariis nostris seriò inhibemus, nè quem ad alicujus beneficii possessionem, vel ad regimen, aut ad Officiaturam alicujus Ecclesiæ admittant, nisi qui investituram, seu provisionem, & institutionem suam canonicam literis eorumdem sigillatis ostenderit* (h).

(f) *S. Greg. lib. 4. epist. 44.*
(g) *Concil. Cabilon. 2. an. 813. cap. 41.*
(h) *Concil. Mogunt. an. 1549. n. 69.*

5. Hęc de publicis literis ordinum, beneficiorum, aut officiorum inferioris notæ, quibus oportebat olim, & nunc etiam oportet, Clericos constipari, ut promptum secum habeant documentum gradus, & muneris, quo in Ecclesiâ perfruuntur. Neque ab his valdè dissident literæ *Communicatoriæ*, de quibus in Concilio Eliberitano (i). *Commendatitiæ*, de quibus in Concilio Sardicensi (l). Et generalitèr *Formatæ*, de quibus in Concilio Nicæno (m). Formatas Metropolitanorum erat concedere: Undè Synodus III. Carthaginensis decrevit: *Episcopi trans mare non proficiscantur, nisi consulto primæ Sedis Episcopo suæ cujusque provinciæ, ut ab eo prçcipuè possint sumere Formatam* (n). Arelatensis Præsul hoc jus habebat in Galliis, decreto Zosimi Papæ, ne quis inde proficisceretur, *nisi Metropolitani Arelatensis Episcopi Formatas acceperit literas, quibus Sacerdotium suum, vel locum Ecclesiasticum, quem habet, scriptorum ejus astipulatione perdoceat* (o). Romanum Pontificem has literas consuevisse concedere, patet ex Optato Milevitano, qui de S. Damaso ait, *cum quo nobis totius Orbis commercio Formatarum in unâ communionis societate concordat* (p), & de S. Sixto Papâ legitur in libro Romanorum Pontificum, cavisse, ut Episcopus pergens *ad parochiam suam non suscipiatur, nisi cum Formatis salutationis ad plebem à Sede Apostolicâ* (q).

(i) *Concil. Eliberit. cap. 58.*
(l) *Concil. Sardicens. can. 9.*
(m) *Bail. to. 2 f. 180. D Cabasut not Concil. Sæcul. 2. Dissert. 7. fol. 32.*
(n) *Concil. Carthag. 3. c. 28.*
(o) *Zosim. Papa ep. 5*
(p) *Optat lib. 2. contr. Parmenian.*
(q) *Card. Baron. an 142 num. 6.*

6. Hæc

6. Hæc omnia clarè docent, quod etiam temporibus antiquis, & Papa, & Metropolitani, & Episcopi, literas publicas Clericis exhibebant. Qui ficuti Formatas, & aliarum specierum literas dabant, non est cur & Bullas, & Diplomata, sive literas concedere non valerent, quibus de officio, vel beneficio ecclesiastico ipsos Clericos investirent, vel investitos esse docerent: nisi malimus dicere, has quoque Bullas, & Diplomata fuisse sub Formatarum specie computatas. Unde elucet Bullas beneficiales, quæ nunc à Summo Pontifice, atque à Præsulibus conceduntur, non esse quid novum, sed quid Ecclesiæ antiquitati coevum. De Bullis Episcopatuum, sive de literis testimonialibus Episcopatus adepti paulò infrà usum videbimus, usque à tempore D. Athanasii (a). Est & aliquod vestigium in Concilio Ephesino, ubi Episcopi quidam Europæi Synodum interpellarunt, ne sibi subtraherentur bini Episcopatus, quibus erant soliti præsidere, sed illorum possessio eisdem obfirmaretur, eâdemque de rè fierent scripta publica, Patrum sigillis, sive signaculis roborata (b). Est quoquè aliquid in Concilio Tarraconense, ubi decernitur: *Si quis in Metropolitanâ Civitate non fuerit Episcopus ordinatus, posteaquam susceptâ benedictione, per Metropolitani literas, honorem fuerit Episcopi adeptus, optimum adesse decernimus, ut postmodum statuto tempore, idest impletis duobus mensibus, sè Metropolitani sui præsentet aspectibus, ut ab illo monitis ecclesiasticis instructus, plenius quid observare debeat recognoscat* (c).

(a) *Vide infrà in hoc capit. num. 9. in fine.*

(b) *Concil. Ephesin. Action. 7. Bail. Sum. Concilior. in eodem Cōcilio Ephesin. tom. 1. fol. 218.*

(c) Concil. *Tarracon. an. 517. cap. 5.*

7. Literæ istæ Metropolitani, a consecrato Episcopo tunc suscipiendæ, vocantur *Placita* apud Sirmondum, in examine Villeberti Episcopi Catalaunensis, ubi dicitur, illum post consecrationem suam accepisse *Placita, quæ antè pridem ei relicta fuerant, quæque Ordinatos ab Ordinatoribus suis fieri Canones accipere jubent, diem, & Consulem præferentia, manibus Archiepiscopi, & Coepiscoporum subscripta* (d). De his iisdem Placitis, aut Bullis, seu literis, loquebatur Hincmarus Remensis, quando Hincmarum Laudunensem nepotem suum objurgans, altis vocibus ejulabat, *Meum est Ordinandum examinare, non tuum. Tuum est autem eum aliis mecum ordinare Episcopum, & literis canonicis, quas Ordinatus ab Ordinatoribus suis jubetur accipere; post mè, in tuo loco subscribere* (e). Literarum Papalium de Episcopatu fit mentio à Nicolao Papâ I. ad Archiepiscopum Ravennatem: *Sancimus, ut Episcopos per Æmiliam non consecres, nisi post electionem Ducis, Cleri, & Populi, per epistolam Apostolicæ Sedis Præsulis, acceperis eos consecrandi potestatem* (f).

(d) *Sirmond. to. 2. Concil Galliæ in fin. Formul. 11.*

(e) *Hincmar. Remẽs. in lib. contr. Hincmar. nepot.*

(f) *Nicol. PP. I. in Concil. Rom. an. 861. Anastas. Biblios. in Nicol. I. §. Verum tamen.*

8. Itaque antiquis etiam temporibus Clerico ad Episcopatum promoto tradebant Pontifex, vel Metropolitanus cum Coepiscopis Bullas, Diplomata, sive Literas publicas, & patentes, cunctis generaliter ostendendas, & præsertim Clero, ac populo, sive aliis curam agentibus beneficii, vel Ecclesię per Promotum ipsum regendę: *quibus literis*, inquit Diana, *omnis Ordo rei gestæ continebatur, subscriptionibus omnium Ordinatorum firmabatur, & Consul adscribendus erat* (g). Hisce literis quia carebat Armentarius Episcopus Ebredunensis, tempore Concilii Rhegiensis, accedentibus etiam aliis defectibus, quibus ejus ordinatio laborabat; Synodus illam irritam declaravit: *Ordinationem, quam Canones irritam definiunt, nos quoque vacuandam esse censuimus, in quâ prætermissâ trium præsentiâ, nec expetitis Comprovincialium literis, Metropolitani quoquè voluntate neglectâ &c.* (h). Cernitur hic etiam vetustis illis temporibus necessarias fuisse literas, sive Bullas, nè quis per vim, vel fraudem irreperet in Ecclesias: vel nè aliquis Veterator sè simularet beneficium Episcopale, vel alterius generis esse assecutum, cum rè verâ illo careret.

(g) *Diana part. 10. tract. 1. resol. 2.*

(h) *Concil. Rhegiens. an. 439. cap. 1.*

9. Si cui placet exemplar intueri literarum, quas Clericì, beneficiis Episcopalibus insigniti, ab eorum Ordinatoribus accipiebant, illud videat inter epistolas Hincmari Remensis (i), ad quem Lectorem remittimus. Breviorem hanc, quæ subsequitur, referemus, estque in Ordine Romano, quem scriptum fuisse censent Sæculo octavo Melchior Hittorpius, Jodocus Coccius, & Margarinus de la Bi-

(i) *Hincm. Remens. fol. 626.*

(a) Margarin. de la Brign in ferie Auctorum Bibliothec. Patr. Sæculi 8.

gne (a). Est inquam in eo formula Bullæ, sive Literarum, quas Pontifex Ordinator Antistiti Ordinato præbebat, hujusce tenoris. *Dilecto nobis fratri, illi Episcopo, ille Pontifex. Dum, ut credimus tè divino nutu vocante, Clerus, vel populus Civitatis illius, unà cum subjectis parochiis, unanimes, unoque ore sibi elegerunt Rectorem, & ad nos usque perducentes petierunt consecrari Episcopum, quoniamque auxiliante Domino, testimonium illis reddentibus de conscientiâ tuâ, vel castitate, seu de reliquis bonis, quæ Deo acceptabilia sunt, ob utilitatem ipsius Ecclesiæ, per manus nostræ impositionem te Episcopum consecravimus* (b). Diplomata verò publica, seu Literas, Bullasve præfatas fuisse necessarias, nedum in assecutione, sed etiam in dimissione Ecclesiæ; colligitur ex D. Athanasio, in Apologiâ ad Constantium Cæsarem, de sè dicente, quod acri fuisset increpatione carpendus, si Ecclesiam suam absque memoratis literis dimisisset: *quomodò non tua pietas meritò his mè verbis objurgasset? Cur tù cum Diplomatibus in Ecclesiam intromissus, sine Diplomatibus egrederis, populosque destituis* (c)?

(b) Bibl. Patr. Sæcul. 8. f. 448.

(c) S. Athanas. Apolog. ad Constant.

10. Quamdam speciem literarum, sive diplomatum, favore illorum, qui promovendi erant, vel promoti ad Episcopatum, etiam Imperatores aliquando, suo modo largitos esse videtur. Memoriæ namque occurrit, quod in Concilio Chalcedonensi terminata est contentio, quæ notabiliter efferbuerat intèr Bassianum, & Stephanum, de beneficio Episcopali Ephesinæ Ecclesiæ contendentium. Ibi enim Stephanus adversus Bassianum conclamavit, quod sedem illam usurpasset; jàmque à quadriennio fuisset à Divo Leone Romano Papâ depositus (d). Bassianus verò sè literis ab Imperatore susceptis tuebatur, dicens, se non Cathedram invasisse, sed ritè electum, ac vi quadam ad thronum provectum; fuisse in eo Diplomatum Imperialium auctoritate firmatum: *multâ necessitate, & vi inthronizaverunt mè in eàdem Civitate Ephesi Populus, & Clerus, & Episcopi. Agnoscens autem hæc piissimus Imperator, repentè hoc confirmavit, & repentè per commonitorium apertè declaravit, confirmans Episcopatum. Posteà direxit iterùm sacram per Eustachium Silentiarium, quę confirmaret Episcopatum* (e). Et nedum Imperatores Christiani, sed etiam Principes Ethnici, literas aliquandò dedère Clericis, ad beneficium Episcopale in eorum statu promotis. Et ità narrat Theophanes: *anno 736. Maruan Christianis postulantibus, Theophilactum presbyterum Edessenum Antiochię Patriarcham, post Stephani obitum ordinari permisit, eundemque publicis literis honorificè ab Arabibus salutari sanxit* (f). Verum hæ non erant Bullæ, vel Diplomata, de quibus modò sermonem habemus, sed epistolæ Principis laici, ecclesiasticæ jurisdictioni adiutorium præbentis.

(d) Concil. Chalced. Action. 11.

(e) Concil. Chalced. loco citato

(f) Theophan. in sua histor.

11. Marculfus, qui floruit anno Christi circitèr 640. in formulario, quod inscripsit Landerico Episcopo Parisiensi, in vivis agenti tempore Clodovei II. Francorum Regis, ponit formulam Regalium literarum, prò Episcopali beneficio, ejus, qui sequitur tenoris: *Ille Rex &c. illi Episcopo &c. Quià cognovimus sanctę recordationis illum, Urbis illius Antistitem, evocatione divinâ ab hac luce migrasse, de cujus successore sollicitudinem congruam unà cum Pontificibus, vel Proceribus nostris, pleniùs tractantes, decrevimus Illustri Viro, aut venerabili illi, in ipsâ Urbe Pontificalem in Dei nomine committere dignitatem, quem plerumque apud animos nostros, & actio probata commendat, & nobilitatis ordo sublimat, & morum probitas, vel mansuetudinis, & prudentię honestas exornat; qua de rè statuta præsentibus ordinamus, ut cum adunatorum catervâ Pontificum, ad quos tamen nostrę serenitatis devotio scripta pervenit, ipsum, ut ordo postulat, benedicei, vestrâ industriâ studeat, voluntatis nostrę deliberationem, reseratis oraculis, publicare, atque effectum, Domino annuente, sortiri* (g): Alias similes literas videre est apud Sirmondum (h). In Concilio Barcinonensi earum fit mentio (i), pluriesque in sacris Canonibus indicantur (l), quas brevitatis ergò intermittimus. Verùm hujusmodi literæ Principum non erant propriè Bullæ, in eâ significatione, quam nunc Bullę præseferunt, nempe collationis officii, & beneficii, in Bullis enuntiati, à legitimo Superiore factæ

(g) Marculfus formul. 5.
(h) Sirmond tom. 2. Concil. Galliæ in fin. formul. 2 f. 636.
(i) Concil. Barcinon. an. 599 cap. 3.
(l) C. principali 25 c. Ratina 16 cap. lectis 18. dist. 63.

factæ; Sed potiùs erant paginæ defignativæ illius, qui erat ad Epifcopalem cathedram deftinatus. Vel alicubi erant folia permiffiva provectionis illius viri ad illud officium. Aut erant literæ teftificativę promotionis ejus jàm factæ. Vel demùm erant hieraticæ tutativæ Promotorum, ne in pacificâ poffeffione adeptorum munerum turbarentur.

12. Aft jàm hujufmodi literę, vel diplomata, qualiacumque effent, omninò ceffarunt quoàd Epifcopatus, nec dantur à Principibus, nifi literæ quædam, five Cedulæ, quarum vi Principes ipfi, qui jurepatronatus Cathedralium potiuntur, præfentant; alii, eo carentes, fupplicant, ut Clerico ab eifdem propofito, Epifcopatus à Summo Pontifice conferatur, fi eis competat hoc, ut de hujufmodi rè valeant fupplicare, vel alitèr in tali rè fe immifcere. Literæ quoque olim folitæ à Metropolitanis, & Comprovincialibus Epifcopis novo Præfuli conferri, & quas diximus Bullarum fpeciem habuiffe; jàm nunc in defuetudinem abierunt, & Bullæ formales prò Epifcopatibus à folo Romano Pontifice conceduntur, ac dicuntur Bullæ in plurali, quià plures funt literæ, una directa Præfuli promoto, altera Metropolitano, alia Clero, alia Populo, alia Principi Civitatis, alia Baronibus Urbis, & Diœcefis, cui pręficitur Antiftes, & fi quæ aliæ aliis, cunctæque notitiam, & teftificationem dant provectionis ipfius Præfulis, & expediendę funt intrà tempus, atque juxtà modum per Bonifacium Papam VIII. aliofque Papas præfcriptum, qua de rè Thomaffinus, *Publicata eft à Bonifacio VIII. Decretalis, quæ incipit Injunctæ, intèr extravagantes communes locata, quâ prohibentur Prælati promoti, & confirmati &c. ne fe quantulumcumque immifceant adminiftrationi Ecclefiarum, nifi Pontificiis inftructi fint Bullis, alioqui parto jure excutiantur. Ab Alexandro V. & Julio II. ftatutum eft, ut Epifcopi, & Abbates, quos promovit Pontifex intrà annum Pontificia diplomata impetrent, alioqui cadem privationis pænâ afficiantur. Bonifacius eâ ratione fulciebatur, quod etfi diplomata non conferant ad promotionem faciendam; at totum conferant ad eam approbandam. Atqui ufus ille totâ Ecclefiâ & antiquiffimus, & etiam nunc ufu receptiffimus eft, ut finè chartis, & provifionibus fcripto editis, nulli unquàm admittantur Clerici, ad beneficia, ad officia, & munia ecclefiaftica* (a).

(a) *Thomaf. Vet. & nov. Eccl. difc. p. 2. l. 2. c. 42. n. 10.*

13. Itàque ufque à primis Ecclefiæ temporibus, femper in Ecclefiâ, hæc laudabilis viguit difciplina, ut Clericis opus effet literis publicis, chartis, diplomatibus, five Bullis, teftimonium dantibus gradus, ordinis, officii, & beneficii, cujus unufquifque illorum eft particeps: quæ literæ, nunc dicuntur Bullæ, & five conferantur à proprio Præfule ordinario cujuslibet Clerici, five à Papâ, five ab alio; merè materialitèr hoc fe habet, atque occafionalitèr, prout collatio beneficii ad unum pertinet, vel ad alium, juxtà leges, & regulas ecclefiafticas, quæ aliquorum beneficiorum diftributionem affignant Epifcopis, aliquorum adfcribunt aliis eorum collatoribus, alia conferenda effe decernunt à Summo Pontifice: omnefque ifti, qui conferunt beneficia, confequentèr etiam literas publicas, five Bullas collationis Beneficiariis elargiuntur. Hinc origo Bullarum Apoftolicarum adeò antiqua eft, ut penè cum ipfa Ecclefia initium habuiffe dignofcatur, eo modo, quo initium habuit in Epifcopis: & finè dubio incępit ufque ab eo tempore, quo beneficia effe incęperunt. Quandonàm autem Bullę Pontificiæ incęperint invalefcere ufque ad illud fignum in quo jàm reperiuntur; difficile eft definire, nofque præter ea, quę diximus, hìc addendum aliud non habemus. Certè illarum ufus antiquiffimus eft cum D. Gregorius Papa I. hafce Bullas, five chartas commemoret, uti res illo antiquiores (b). Ivo quoquè Carnotenfis, qui floruit anno 1088. de illis mentionem facit (c). Et de *Cordulis* bicoloribus, quæ à præfatis Bullis dependent, numifma plumbeum fuftentantibus, legitur apud Joannem Marianam celebrem hiftoricum rerum Hifpanarum, quod Petrus Aragoniæ Rex renuntiavit in manibus Innocentii Papæ III. juri patronatus omnium beneficiorum, ad sè pertinentium, hac lege, ut Romani Pontifices vexillum ferrent cum tefferis, fimilibus Armis Aragoniæ, crocei, ac rubei co-

(b) *S. Gregor. lib. 4. epift. 44*

(c) *Ivo Carnot. epl. 94. ad Riccbard. Abb.*

coloris, & quod Bullæ à Datariâ Apostolicâ, prò beneficiis ecclesiasticis expediendæ, dictorum colorum cordulis inposterum munirentur (*a*). Paritèr quoàd *Sigillum plumbeum*, Bullis Pontificiis appensum, hoc recenset Polydorus Virgilius, quod Agatho, & anteriores Pontifices annulo cæræ impręsso literas obsignabant; incępit verò Stephanus III. ac deindè Hadrianus I. circà annum Christi 772. diplomata, quę præbebant, ut diuturniora forent impressione plumbeâ communire (*b*). Quarè jàm propè à mille annis citrà, Bullę Apostolicę, sigillo plumbeo roboratæ, in usu esse dignoscuntur.

14. Nunc de modo in Ecclesiâ observato in concessione Bullarum, aliqua memoremus. Literę, seu Bullæ, occasione ordinum, sive beneficiorum, extensę, gratis & ubique erant antiquioribus sæculis concedendę; Nàm de illis Sanctus Gregorius Magnus, in Synodo coram se congregatâ, disposuit. *Antiquam Patrum regulam sequens, nihil unquàm de ordinationibus accipiendum esse constituto; neque ex datione pallii, neque ex traditione chartarum, neque ex eâ, quam nova per ambitionem simulatio invenit, appellatione pastelli. Quià enim ordinando Episcapo Pontifex manum imponit, Evangelicam verò lectionem Minister legit, confirmationis autem ejus epistolam Notarius scribit, sicut Pontificem non decet manum, quam imponit vendere; ità Minister, vel Notarius non debet in ordinatione ejus vocem suam, vel calamum venundare. Prò ordinatione verò, vel pallio, seu chartis, atque pastello eundem, qui ordinandus, vel ordinatus est omninò aliquid dare probibeo. Ex quibus prędictis rebus si quis binc aliquid commodi appellatione exigere, vel deferre fortè præsumpserit, in districto Dei Omnipotentis examine reatu subjacebit. Is autèm, qui ordinatus fuerit, si non ex placito, neque exactus, neque petitus, post acceptas chartas, & pallium, aliquid cuilibet ex Clero, gratiæ tantummodò causa, dare voluerit, hoc accipi nullo modo probibemus, quià ejus oblatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ ex accipientis ambitu non processit* (*c*). An autem hæc jussio D. Gregorii statim integrum effectum sit consecuta; non sinè dubio est. Nàm in sacræ antiquitatis scriniis reperitur, quod Episcopi dum præficiebant Abbates monasteriis, & consequentèr etiam literas testimoniales talis provectionis ejusdem exhibebant, aliquid ab eis *Præmii*, vel *Comodi* titulo suscipiebant. Neque ab hoc onere sè subtrahere illis datum erat, nisi monasterium esset tali privilegio communitum, quod exactiones istas excluderet. Unde inter formulas Marculfi una est, decernens, *sine pręmio urbis Episcopus promoveat Abbatem* (*d*). Et quodam in Diplomate Cœnobii Corbejensis apud Sirmondum, dicitur, quod Abbas à Præsule Diœcesano *absque ullo commodo, secundum sacros canones ordinetur* (*e*).

15. Successivè in Concilio Parisiensi anno 1212. hoc emanavit decretum: *probibemus ne Pręlati, vel eorum Ministri, ratione sigilli aliquid exigant* (*f*). Paritèr in Concilio Oxfordiensi anno 1222. decretum est, ac districtè inhitium, ne Episcopus *prò institutione, vel missione in possessionem, vel chartâ super hoc faciendâ aliquid audeat extorquere: nec ab Officiariis suis sustineat extorqueri* (*g*). Item in Concilio Andegavensi anno 1279. interdictum legitur: *Ne quis de cæterò prò literis sigillandis, quæ conceduntur prò ordinatione Clericorum, aliquod pecuniarum commodum, vel quidquam aliud exigat, vel recipiat temporale* (*h*). Rursùs in Concilio Palentino anno 1322. hæc sanctio prodivit. *Jubemus ne Episcopi, vel quivis alius, ad quem beneficii collatio pertinet, ratione collationis hujusmodi beneficii, aut chartæ, seu alio quocumque colore, aliquid præsumant, per sè, vel per alium, exigere, seu etiam retinere. Nec Notarius, seu Scriptor quidquam nisi moderatum exigat prò collationis litera, & sigillo* (*i*). Strictiùs adhùc in Concilio Londinensi ann. 1321 sancitum est hoc modo, *quià Ordinarii suis tenentur ministris stipendia constituere, quibus debeant meritò contentari, pro sigillatione literarum hujusmodi nihil omninò exigi volumus, vel persolui; ne cujusuis specie velaminis, solutio prò sigillo literarum hujusmodi, in prædę quæstum damnabilem convertatur* (*l*). In Concilio Toletano anni 1473. hæc sanctio continetur: Episcopi &c. *nihil levare permittant prò sigillo,*

&

(a) *Joannes Maritana Rer. Hispan. lib. 10.*

(b) *Polidor. Virgol. de rer. invent. lib. 8. c. 2*

(c) *Concil. Rom. an. 595 vel S. Gregor. lib. 4 epist. 44.*

(d) *Marculfus Formul. lib. 1. cap. 1*

(e) *Jacob. Sirmond. Conc Gallię to. 1. f. 503*

(f) *Conc. Parisiens. par. 1. cap. 13.*

(g) *Conc. Oxfordiēs. vel Oxon. an. 1222 ap. Bin. tom. 7*

(h) *Conc. Andegav. cap. 2.*

(i) *Concil. Polentin. cap. 19*

(l) *Conc. London. an. 1321. c. 4.*

& cerâ, sed gratìs, & liberalitèr impendant (a). Demùm in Concilio Basileensi, in quo pressius de hujusmodi rebus actum est, hæc dispositio prodivit, *de cæterò nihil penitùs, antè, vel post exigatur, ratione Literarum, Bullæ, Sigilli, in beneficiis, officiisque ecclesiasticis quibuscumque* (b).

16. Veruntamen si aliquid, non ut ex debito, sed ut ex merâ largitionis liberalitate, Scriptoribus hujusmodi literarum antiquitùs tradebatur, nulla prohibitio erat, quæ id vetaret, prout patet ex verbis Divi Gregorii Papæ mox allegatis. In Concilio quoquè Londinensi anni 1125. cautum est, *decernimus, ut in consecrationibus Episcoporum, vel Abbatum benedictionibus &c. non cappa, non tapete, non manutergia, non bacilia, & nihil omninò per violentiam, nisi spontè oblatum fuerit penitùs exigatur* (c). In præmemorato Concilio Palentino legitur constitutum, *Ordinati verò si post receptos ordines prò scripturæ labore, chartâ, & cerâ, aliquid offerre voluerint, hoc accipi minimè prohibetur: ità tamèn, quod hæc gratuita oblatio summam quinque marabetinorum usualis monetæ aliquatenùs non excedat: à pauperibus autem, aut nihil, aut minùs recipiant prò prædictis* (d). In Concilio quoquè Parisiensi anni 1212. sublatæ quidèm sunt omnes abusiones simoniacæ, sed tamèn laudabiles consuetudines in suo robore sunt relictæ, *Simoniam generalitèr, & uniformitèr prohibemus, videlicèt in ordinum, & beneficiorum collatione &c. salvis honestis, & licitis consuetudinibus Ecclesiasticorum* (e). Nec quidquam turpitudinis in se habere creditum est, recipere xeniola, & munuscula, quæ non pretium, neque mercedem resonant, sed potiùs honestatis, & humanitatis officium; seù, ut illa nominat Cardinalis Baronius, quę symbolum charitatis exprimunt in dante; & in accipiente non arguunt avaritiam (f). Et ità D. Anselmus Cantuariensis, Pallium Archiepiscopale à Romano Papâ suscipiens, quoddam illi munus spontè obtulit, dicens, *in munusculo nostro magnitudo vestra, roga non solam penset quantitatem, sed & bonam, qua missum est voluntatem* (g).

17. Pulcherrimè de his disserit Alexander Papa III. in responsione ad Archiepiscopum Strigoniensem, scrupulis agitatum, eo quod frater ejus equum dono dedisset Cardinali Legato, à quo, nomine Pontificis, fuerat Archiepiscopali Pallio decoratus; *In accipiendis, vel dandis muneribus tria sunt maximè attendenda, personæ scilicet dantis, & accipientis qualitas: quantitas muneris: & donationis tempus. Qualitas personarum, ut à quo, & cui, videlicet, an à paupere diviti, vel à converso, sive à divite locupleti, datum fuerit. Æstimatio muneris, & donationis tempus, si magni, vel minoris prætii res data existat, & an instante necessitate, seù alio tempore conferatur. Si ergò prædictorum Cardinalis, & fratris tui personam, & qualitatem pensamus, non fuit magnum ab eodem fratre tuo, Cardinali equum unum transmitti, quem etiàm joculatori non petenti, vir tantus, & tàm abundans fortè donaret. Verùm si temporis necessitatem perpendimus, non aliâ intentione hoc constas factum fuisse, quàm ut Cardinali subveniretur in articulo prænotato &c. Quod autem scriptum est, Beatus, qui excutit manus suas ab omni munere; De illis donis dictum est, quæ accipientis animum aliicere, vel pervertere solent: quoniàm si ipsa etiàm persona electi offerat Ordinatori, vel Consecratori suo electuarium, aut de vino, sivè de aliis hujusmodi, quæ modici prætii fuerint, & quæ voluntatem recipientis inclinare, vel movere non debeant, non tamen Romana Ecclesia interpretari consuevit, accipientem in his delinquere, vel donantem* (h).

18. Tales erant ab initio collationes illæ pecuniariæ, quas Archiepiscopi Daniæ, Pallium à Romano Pontifice suscipiendo, illi offerebant. Symbola nempè charitatis, & humanitatis officia: quæ posteà cum nimiùm excrevissent, Canuto Rege postulante, Joannes Papa XX. erogari inposterùm interdixit (i). Sed licèt olim prò Bullis, & Literis Patentalibus ordinum, & beneficiorum, spontè oblata suscipi possent, paulatìm tamen hæc quoque omninò sunt è medio sublata, & ità in ordinum collatione, quæ cum beneficiorum largitione affinitatem habent, mandavit Concilium Tridentinum, ne prò literis, vel sigillo, aut aliâ quacumque ra-

(a) *Concil. Tolet. an. 1473. c. 25.*

(b) *Concil. Basileens. sess. 21. c. 1.*

(c) *Conc. Londin. c. 1 & 3.*

(d) *Concil. Palentin. cap. 19.*

(e) *Conc. Parisien. c. 12. 13.*

(f) *Card. Baron. ann. 855.*

(g) *S. Anselm. Cantuar. lib. 3. epistola 37.*

(h) *Cap. etsi 18. de simon.*

(i) *Villel. Malmesb. l. 2. cap. 11.*

ratione quidquam ab Ordinariis percipiantur (*a*). Et ratio est satis congrua, & æquitati conveniens. Nàm Episcopi, & Ordinarii locorum habent prædia, habent reditus, habent proventus, honesto eorum statui competentes, quibus & vivere, & suam alere familiam possunt, & sine aliis exactionibus se competentèr manutenere. Justum est ergò, ut à quacumque perceptione pecuniarum abstineant, gratisque omninò dent, quod gratis à Christo Domino susceperunt. Hæc quoad Episcopos, & Ordinarios: quo verò ad Summum Pontificem aliæ inspectiones concurrunt, de quibus habebitur sermo, capitulo subsequente.

19. Cancellariis quoque, sivè Ministris Antistitum, priscis temporibus interdictum erat aliquid prò literis præfatis exigere, tamquàm ex debito (*b*), quià tunc Cancellarii, ac Scribæ munus inter officia, & beneficia ecclesiastica numerabatur. Et ideò justum erat, ut hi tamquam qui ab Ecclesiâ stipendium, suo muneri congruens recipiebant, cuncta gratis totalitèr expedirent (*c*). Sed cum progressu temporis Scribæ, & Notarii officium à beneficiorum catalogo fuisset exclusum; permissio illis facta est aliquid congruum, & honestum ratione sui muneris, prò Bullarum, sive Literarum expeditione suscipiendi. Hinc in Concilio Cantuariensi (*d*), & in Ravennatensi (*e*), valdè antiquis, taxata cernitur summa, prò Scripturâ, chartâ, schedulâ, cerâ, & sigillopendenda. Quoàd *Angliam*: In Concilio Londinensi anni 1321. constitutum est, *quod prò Scripturâ singularum literarum, institutionum, vel collationum, ultrà singulos duodecim denarios Sterlingorum; prò literis verò singulis Sacrorum Ordinum, vel Dimissarum, ultra singulos sex denarios &c. non accipiant* (*f*). Quoàd *Hispaniam*: in Concilio Toletano anni 1347. hæc emersit sanctio: *Quià plerumque in exactione emolumenti Sigilli nonuulli metas rationis excedunt &c. nos eorum insatiabilem voraginem componere cupientes, statuimus, ut prò qualibet prædictarum literarum possint sex marabetini, & prò Cancellariâ duo denarii, & unus marabetinus prò regestro, & non ampliùs recipi ullo modo* (*g*), quam posteà taxam adauxit usque ad decem marabetinos Concilium aliud Toletanum, habitum anno 1473. (*h*)

20. Quoàd *Italiam*: Concilium Ravennatense anni 1211. constituit, *ne ultrà duos Venetos* posset accipi: & in alio paritèr Ravennate anni 1317. Sigilliferis, & Notariis meta constituta est in literarum expeditione imprevaricabilitèr observanda (*i*). In Concilio Mediolanensi I. definitum est, uti sequitur: *Notariis, Scriptoribus, aliisque Episcopi ministris, prò omnium operâ, sumptu, ac labore, in conficiendis literis, quibus beneficii collatio, confirmatio, institutio, provisio, continetur, non plùs duobus aureis ad summum persolvatur* (*l*). Quoàd *Galliam*: in Concilio Burdigalensi anni 1583. hęc sanctio stat, præcipiens, *prohibemus nè prò literis collationum, & institutionum cujuscumque beneficii, tàm Scribæ, quàm Sigilli nomine, aliqaid, præter duos aureos, accipere liceat* (*m*): Et in Concilio Tolosano anni 1590. *Possit Notarius, aut Cancellarius Episcopi in singulas collationes accipere mercedem, suo labori congruam, quæ sigillo, cærâ, & cęteris computatis, aureum unum non excedat* (*n*).

21. Has tamen exactiones in Bullarum, Literatumque hujusmodi traditione faciendas, ità voluit Ecclesia omni avaritiæ specie carere, ut nec sigillum, neque officium talium expeditionum possit locari; & ideò in Concilio Tarraconense anni 1370. fuit sequens prohibitio sanctionibus synodalibus intersería, *ordinamus, & statuimus, quod emolumenta proprii sigilli Episcoporum, seù Prælatorum, non possint per quoscumque specialitèr vendi; seù etiàm arrendari. Et si contrarium factum fuerit, arrendatio, seù venditio ipso facto nulla existat, & Arrendatores, seù emptores excommunicationis sententiam incurrant* (*o*). Et in Concilio Burdigalensi anni 1581. *Non liceat Episcopis sigillum suum ad certum pretium locare, sed illud probo viro, nec indocto, tamèm Ecclesiastico, committant* (*p*). Et quamvìs Episcopus cogere possit omnes beneficiarios ad accipiendas Bullas, seù literas sui beneficii (*q*), tamen nihil indè emolumenti ipse sumere sibi potest (*r*). Nec hujusmodi

Bul-

(a) *Concil. Trid. sess. 21. c. 1.*

(b) *S. Gregor. lib. 4. Epist. 44.*

(c) *Thomassin Vet & nov. Eccl. discipl p. 3. l. 2 c. 62. n. 3. § minimè & n. 7. §. nihil.*

(d) *Concil. Cantuar. ann. 1295. c. 6.*

(e) *Conc. Raven. an. an. 1311. c. 23. & ann. 1317. c. 24.*

(f) *Conil. Londin. ann. 1321. cap. 4.*

(g) *Concil. Tolet. an. 1347 cap. 4.*

(h) *Concil. Tolet. an. 1473. c. 25.*

(i) *Concil. Raven. an. 1311. c. 32.*

(l) *Concil. Mediol. 1. part. 2. de iis,* quę pertinent &c.

(m) *Concil. Burdigal. ann. 1583. c. 14. 22.*

(n) *Concil. Tolosan. ann. 1590. cap. 8.*

(o) *Concil. Tarracon. l. 5 tit. 4.*

(p) *Concil. Burdigal. an 1581. tit. de Jurisd.*

(q) *S. Congr. in Rossanen. 15 Januar. 1616*

(r) *Thomassin. Vet & nov. Eccl. discipl. p. 2. l. 1. c. 62. n. 9.*

Bullarum expeditionis, sivè sigilli officium, & generalitèr Cancellariam suam ullo modo locare, prout multoties Sacra Congregatio expressis, ac repetitis Sanctionibus definivit (a). Demùm non multis ab hinc annis prodivit *Taxa Innocentiana* ab Innocentio XI. Pontifice valdè pio edita, quâ præscribitur quid, qualitèr, quantum, & quandò in Tribunalibus Episcopalibus exigi possit: eâque observatâ certum est, quod æquitatis, justitiæ, ac honestatis tramites custodiuntur, abestque omnes avaritiæ suspicio.

22. Ecclesia igitur vult Literas, atque Bullas conferri, sed injustas, & exuberantes exactiones detestatur, in Bullarum, & Literarum, de quibus sermo est, expeditione susceptas, non verò justas, & legitimas, ac dispendio, & labori congruo coæquales, *cum nec calamus, nec charta gratis, ut dicunt, habeatur*, scripsit Ivo Carnotensis Richardo Cardinali Albanensi, Romanæ Ecclesiæ Legato (b): plenumque omninò justitiæ est, ut Ministris Episcopalibus aliquid honestum prò hujusmodi literis conferatur. Quod agnoscens Concilium Basileense, valdè alioquin Bullarum, & sigilli exactionibus reluctans; non abnuit, *Scriptoribus abbreviatoribusque, & registratoribus literarum, seù minutarum, prò ipsorum labore competens salarium esse solvendum* (c). Et Concilium Tridentinum, quod hisce rebus ultimam manum apposuit, sapientissimè definivit, *Notarii verò in his tantùm locis, in quibus non viget laudabilis consuetudo, nihil accipiendi, prò singulis literis dimissoriis, aut testimonialibus decimam tantùm unius aurei partem accipere possint, dummodò eis nullum salarium sit constitutum prò officio exercendo* (d). Loquitur Synodus de literis testimonialibus, & dimissoriis: sed sanctio, servatâ proportione, afficit etiàm pro Bullis beneficialibus, cum utrobique similis sit ratio. Ex quibus modicis exactionibus, licèt nihil in Ordinariorum utilitatem debeat provenire, undè & Patres Tridentini subjungunt, *Nec Episcopis ex Notarii commodis aliquod emolumentum &c. directè, vel indirectè provenire possit* (e); tamèn consecutivè, ac ex transverso aliquid in eos utilitatis recurrit, ex eo quod Notariis, & Scribis suæ Curiæ stipendium de propriis reditibus non assignant, quod illis præbere deberent, si exactiones istæ deessent. Talem autèm utilitatem ex transverso venientem, Ordinarii non perciperent, si ecclesiastica beneficia largiri etiàm viris extraneis non valerent, uti non post multa subinferemus:

23. Hucusque autèm de Episcopis, & Ordinariis, Bullas, & Diplomata, seù Literas publicas concedentibus prò beneficiis ecclesiasticis consequendis. Nunc de Principibus Sæcularibus aliquid dicamus, beneficia ipsa, si qui sunt ex privilegio Apostolico conferentibus, vel ad ea nominantibus, aut assensum eorum acquisitioni præbentibus: & propterea literas, cedulas, ac diplomata, super hoc exhibentibus. Olim in provisione Episcopatuum Imperator Constantinopolitanus partem habebat, vel promovendos designando, vel electis assensum porrigendo, vel eosdem, ut vocabant investiturâ beneficii Episcopalis exornando, sic ut literas supèr hoc exararet, quas S. Gregorius Magnus vocat Principis jussionem (f), & alibi alitèr in Sacris Canonibus nuncupantur (g). Tuncque quandam summam pecuniæ reposcebat, de quâ Glossa: *quilibet Episcopus dare consuevit aliquid Imperatori in electione suâ &c. dummodò reditus Episcopales excederent duas libras auri, ut in Auth. de Sanct. Episc. §. 4. Et fortè tùnc cum mos erat, crimen non erat, ut 32. quæst. 4. objiciuntur* (h). Nec solùm in provectione Episcoporum, sed etiàm in ipsius Summi Pontificis elevatione, consensum tribuens Imperator Constantinopolitanus, numerosam pecuniarum solutionem exigebat, prò literis, assensum ipsum continentibus, à quâ pendendâ non nisi septimo Ecclesiæ sæculo se Romani Pontifices excusserunt.

24. Rem totam narrat Anastasius Bibliothecarius in vitâ Agathonis Papæ scribens: *Hic accepit divalem jussionem* à Constantino Pogonato Imperatore, *secundùm suam postulationem, per quam relevata est quantitas, quæ solita erat dari prò ordinatione Pontificis faciendâ. Sic tamèn, ut si contingeret post ejus transitum electionem fieri,*

(a) S. Congr. in Ostunen. 3. Septembr. 1587. in Aversan. 3. Feb. 1593. in Recinet. 10. Januar. 1594. & alibi.

(b) Ivo Carnotens. epist. 94.

(c) Concil. Basileens. sess. 21. c. 1.

(d) Conc. Trid. sess. 21. c. 1.

(e) Concil. Trident. loc. cit.

(f) S. Greg. lib. 3. epi. 20.

(g) Vid. cap principali 15. cap. Reatina 16. c. lectis 18. dist. 63.

(h) Gloss. in cap. Agatho 21. V. quæ solita dist. 63.

fieri, non debeat ordinari, qui electus fuerit, nisi priùs decretum generale introducatur in Regiam Urbem, secundùm antiquam consuetudinem, & cum eorum conscientiâ, & jussione debeat ordinatio provenire (a). Ità, remisso debito pecuniæ, Pogonatus retinuit sibi potestatem assensum præbendi electioni Pontificis; quâ quoquè citò se exuit, illam dimittens tempore Benedicti Papæ II. (b)

(a) *Anastas.* Biblioth. *in Agathon. c. Agatho 21. dist. 63.*
(b) *Anastas. Platin. & alii in Bened. II.*

25. Imperatores Occidentales eoùsque sè in Episcopalium, & Abbatialium beneficiorum dispensatione miscebant, ut electos ab Ecclesiis, vel per se ipsos auctoritate Cæsareâ designatos, per virgæ, & annuli traditionem, de beneficiis ecclesiasticis investirent, & diploma investituræ præberent; in quo quantum invalescerent exactiones pecuniariæ, & fiscus Imperialis proficeret, indè colligi potest, quod quando propter resistentias, à Romanis Pontificibus interpositas hujusmodi Investituris, Cæsares tandem coacti sunt ab earundem largitione cessare; Arnisæus inquit, quod Henricus V. Imperator, huic abusioni cædens, prò dimidiâ sui parte reddidit Imperium deterius (c). Quo modo autèm fructificabant Imperatoribus literæ Investiturarum, vel designationum præfatarum, vel assensus, quem promovendorum provectioni præbebant; ità & non parùm proficiebat Regibus aliquibus literas consimiles in eorum Ditionibus porrigere, vel assensum continentes, vel alium actum, quem soliti essent provectionibus Antistitum exhibere. Narrat Parisius, quod Guillelmus II. Angliæ Rex dedit gratis D. Anselmo literas consensionis suæ, prò Archiepiscopatu Cantuariensi: sed mox ingentem ab eo argenti massam exegit, quam Anselmus pendere recusavit, *nihil interesse ducens, antè promotionem, vel post, talem ob causam numerare pecuniam, pari pœnâ dignum arbitrabatur utrumque. Cum autèm saccos Regis, nisi læsâ conscientiâ, implere non poterat, elegit potiùs Regis indignationem, quàm dispendium famæ, & periculum animæ in præsens incurrere, & inposterùm confusionem, & scandalum in Dei Ecclesiam seminare* (d).

(c) *Arnisæus de jure Majestatis l. 2. c. 2. n. 13*
(d) *Mattheus Parisius hist. ad ann. 1094.*

26. Romanorum Imperator nunc dare solet primas preces in omnibus Ecclesiis sui Imperii, juxtà modum, & formam in diplomate Pontificio, supèr hoc exarari solito, designatam (e). Rex quoquè Christianissimus Galliarum dispensat plurima beneficia, & tam ille, quam aliqui alii Reges nominant promovendos ad plura beneficia, sivè Episcopalia, sivè Abbatialia, sivè alterius qualitatis; prò quibus Deputationibus, Largitionibus, & respectivè Precibus, literas exhibent Patentales, sivè Bullas, vel Cedulas, sivè Diplomata, vel quocumque alio titulo nominentur. An ipsi ex hujusmodi Chartis, & Signaturis aliquod lucrum acquirant, nos nescimus: id scient illi, qui eorum aulas frequentant, & à Regiâ Cancellariâ literas ipsas exposcunt. Aliquos audivimus asserentes, ibi quosdam taxas respectivè in dictarum literarum consecutione servari. Quod an rè verâ ità sit, necnè, atque ad cujus commodum ista emolumenta proficiant, ubi & si fiunt, nobis non constat: Undè hac de rè veritati locum relinquimus. Certè tamen si in præfatis Cancellariis aliquæ nummorum summæ penduntur, ac si exactiones ipsæ, vel Principibus memoratis, vel ministris eorum exhiberi debent, quisque justus, & prudens rerum æstimator facillimè sibi persuadet, id ex privilegio Apostolico, vel ex antiquâ, & laudabili consuetudine provenire; ut & nos rem talitèr sè habere censemus, adeòque exactiones ipsas justas, & æquas esse, sinè ambiguitate putamus. At si hæ pensitationes justè præfatis Regiis Cancellariis exhibentur, etiàm à fortiori justè, ac justissimè solvuntur Apostolicę Datarię illa emolumenta, quę ibidem exigi solent, occasione Bullarum Beneficialium; nisi quis delirando velit contendere, plus licere laicis in hac materiâ, quæ de se spiritualis est, & ecclesiastica, quàm Summo Pontifici Ecclesiæ Capiti: quodque majora jura competant illis, qui ex privilegio Apostolico admissi sunt ad ministerium illud bonorum ecclesiasticorum, quod exercent, nominando Clericos ad beneficia, quam habeat Pontifex, privilegii ipsius concessor, & à Deo deputatus supremus administrator rerum Ecclesiæ (f).

(e) *Corradus Oligenius de Prim. Precib. fusè per totum.*
(f) *S. Thomas. 2. 2. qu. 100. art. 7. ad 7.*

CA-

CAPUT XVII.

In quo de Annatis *agitur*, & Quindenniis, *aliisque exactionibus, quæ Datariæ Apostolicæ persolvuntur, earumque justitia probatur.*

SUMMARIUM.

1 *Contradictores carpunt exactiones Datariæ, prò Bullis Apostolicis. Papa nec ut Episcopus, nec Papa habet præbendam.*

2 *Reditus ex Urbibus Status Ecclesiastici, non sunt præbenda Papæ, ut Papæ, sed uti Principis sæcularis.*

3 *Cum careat Pontifex præbendâ, exigit primò* Annatas, *quæ nùnc dicuntur* Bonifaciana, *hæcque olim erat duplum, quàm nùnc sit.*

4 *Secunda exactio dicitur* Commune servitium. *Tertià dicitur* Minuta servitia. *Sunt &* Quindennia, *quæ tamen non faciunt diversam exactionem.*

5 *Antè D. Gregorii Magni tempora Papæ aliquid exigebant in concedendo Bullas prò Episcopatibus, & Pallio Archiepiscopali.*

6 *S. Gregorius exactiones illas prohibuit, sed tempore S. Leonis Papæ II. revixerant. Quomodo se gerant Electores Imperii.*

7 *Exactiones faciebant Pontifices D. Zachariæ Papæ prędecessores, quamquam ipse mallet ab eisdem abstinere.*

8 *Vigebant exactiones Pantificiæ tempore S. Gregorii VII. Ivo Carnotensis quid de illis asserat? Et quid Felynus de illarum origine.*

9 *Firmatum est, jàm solvendum esse* Commune servitium, *vel dimidiam* Annatam *Datariæ Apostolicę: quæ exactiones piis usibus applicantur.*

10 *Afferuntur verba Pauli Papę IV. innuentia mentionem, de his exactionibus factam in Conciliis Viennensi, & Constantiensi.*

11 *Etiàm Episcopi aliquandò Annatas, vel Annatarum similitudinem in beneficiorum collatione suscipiebant. Distinctio Innocentii III. super illis.*

12 *Ex D. Athanasio, & ex facto Antonini Ephesini liquet, quod olim Episcopi exactiones quasdam sumebant. Idem faciebant Abbates. Jussio Imperialis hac de rè indicatur.*

13 *Frequentes erant apud Grecos exactiones ipsæ tempore Conciliabuli Basileensis. Cur Episcopi non sumant Annatas in collatione beneficiorum?*

14 *Ubi consuetudo, vel privilegium dat Episcopis facultatem aliquid exigendi, jus istud non esse illis sublatum: ostenditur id pluribus documentis.*

15 *Quandoque Annatæ destinatæ fuerunt piis usibus, & ità ex Concilio Coloniensi, aliisque documentis constat eas fuisse applicatas.*

16 *Canonici S. Victoris exigentes Annatas de beneficiis, quid allegaverint prò ratione? Plures Ecclesiæ hujusmodi exactiones faciunt.*

17 *Postquam Annatæ fuerunt abolitæ, Præsules interdùm Privilegium Pontificium prò illis exigendis adipisci satagerunt.*

18 *Honorius Papa III. indultum contulit Episcopo Tullensi exigendi binas Annatas, & à cunctis, Apostolico privilegio suffultis, exigi possunt.*

19 *Si Papa concedere potest aliis indultum percipiendi Annatas de beneficiis vacantibus; eccur non eas potest suis, & suę Ecclesiæ usibus applicare?*

20 In-

20 *Interdùm Pontifex exactionem Annatarum Regum usibus applicavit. In Conventu Norimbergensi fuit institum eas fisco Imperiali à Papâ concedi.*
21 *Petrus Allacensis, & Joannes Gersonius, has exactiones prò justis habent. Qualitèr eas nuncupent Paulus IV. S. Pius V. & Joannes XXII.*
22 *Bonifacius Papa IX. primus fuit, qui Annatas perpetuas fecerit. Aliqui proptèr hoc illum carpserunt, intèr quos Theodorus Niemensis.*
23 *Laudatur Bonifacius IX. à Genebrardo. Exactiones hę sunt prohibitæ jure solum humano, à quo Romanus Pontifex est exemptus.*
24 *Aliqui Annatarum exactiones, quæ fiunt Romæ, temerariè impugnarunt, Petrus Alliacensis eas justas, & licitas esse tuetur.*
25 26 27 *Quid sentiat Joannes Cabassutius de ipsis exactionibus Annatarum, quæ Datariæ Apostolicæ persolvuntur.*
28 29 30 *Refertur Doctrina Thomæ del Bene, Regni Neapolitani, de Annatis, & quod non valeat eas Princeps laicus impedire.*

1. CONTRADICTORES, nè quid intentatum relinquant, quo Summum Pontificem, Romanamque sedem prò posse impetant; quemadmodum eam vellicant quoad beneficiorum ecclesiasticorum dispensationem, sic & adversùs Annatas, quę Datarię Apostolicæ de more solvendæ sunt in expeditione Bullarum, linguam acuunt, & ut injustę, ac simoniacæ reputentur, calamum defatigant. Necesse est ergò, ut hìc nos earum justitiam ostendamus, antiquitatem, rationabilitatem, & quidquid aliud congeri potest ad justificandam rem alioquin de sè justissimam, in medium proferamus. Est autèm sciendum, quod Papa nec uti Episcopus Romanus, nec velut Patriarcha totius Occidentis, neque tamquam Summus Pontifex Ecclesiæ Dei, & Christi in terris Vicarius, habet prędia, reditus, census, annuas præstationes, proventus tandem ullos, qui sint veluti dos, emolumentum, stipendium, vel præbenda suę dignitatis, ex quibus vivere possit, sèque, ac suam familiam, Officiales, & Ministros valeat congruè sustentare (*a*), eo modo, quo alii Episcopi, & Præbendati suos habent reditus, ac proventus, quos ex designatis fundis percipiunt, & sunt veluti dos, appanagium, & ecclesiastica portio, quâ competentèr vivant, & valeant. Valdeque est notanda hæc deficientia præbendę in Romano Pontifice, quià multum pręvalet ad Annatas justificandas.

(a) *Pagnan. in cap. preterea 1 num. 19 & 25. ne Prælat. vices suas &c. lib. 5.*

2. Quod si Papa plures reditus habet, ex Urbium sui Principatus contributione collectos; hi non sunt reditus ecclesiastici, neque præbenda beneficialis Episcopatus Romani, neque Patriarchatus Occidentalis, neque Summi Pontificatus; sed sunt proventus temporales Principatus Laicalis, cui præest Papa, non tamquam Episcopus, neque ut Patriarcha, neque tamquam Summus Pontifex, sed tamquam Rex, aut Dominus illius partis Italię, atque Gallię, quę Status Ecclesiasticus communitèr appellatur. In eâque se habet, sivè facit figuram Principis Sæcularis (*b*). Et est per accidens, quod Principatus iste sit junctus Romanæ Sedi: quam nulli dubium est eodem per aliqua sęcula caruisse. Ex cujus Status Urbibus, Oppidis, & Provinciis, licèt notabilis summa pecunię Romam confluat; est tamèn hæc principalitèr assignata in stipendiis Arcium, Militum, & Officialium Laicorum, necnon in montium fructibus persolvendis, debitorumque usuris satisfaciendis, quæ Camera Apostolica contraxit, ut plurimum ad subventiones Christianis Principibus exhibendas, vel contrà Turcas, vel adversùs Hæreticos, vel similibus de causis. Tantaque est istorum debitorum cum proventibus coæquatio, ut introitus exitui respondeat, & quandòque fortè reditus tanto oneri non sufficiant: quę res adeò certa est, ut rerum Cameralium periti eam prò certissimâ, & inconcussâ pronuncient, quemadmodùm nos propriis auribus Romæ non semèl, & bis, sed penè centies ab iisdem audivimus.

(b) *De Luca Rel. Rom. Cur. disc. 2. num. 19 de Feud. disc. 93. n. 6. & de Regal. disc. 55. num. 4.*

3. De-

3. Deficientibus ergò Pontifici reditibus ecclesiasticis, & præbendâ sacrâ, consimilis ad alios beneficiarios, nè ipse, qui caput est Ecclesiæ, atque Apex Episcoporum (*a*), necnon omnium bonorum ecclesiasticorum supremus Administrator est (*b*), & cunctorum Beneficiatorum Præsul, & Præses, sit deterioris conditionis ab illis (*c*), aliquid exigere posse necessariò debet, quo valeat congruè sustentari, non tamquam Princeps temporalis, sed tamquam Papa. Id facit autèm, exactiones in beneficiorum concessionibus suscipiendo, quarum *prima* vocatur *Annata*, seù *Bonifaciana*, & dicitur *Annata*, quià consistit in exactione medietatis fructus, quem reddere potest beneficium uno anno: itàut si beneficium fructificet centum aureos annuales, in susceptione Bullarum pendendi sint Datariç aurei quinquaginta (*d*), qui adhùc non ex omnibus beneficiis solvuntur, sed ex aliquibus tantum; nempè ex illis, quæ non sunt Consistorialia, & quæ valore annuo excedunt 24. aureos, seù Ducatos. Itàut Episcopatus, & Abbatiæ, quæ per viam Consistorii dispensantur, minoraque illa beneficia, quæ annuos Ducatos vigintiquatuor non fructificant, hanc annatam, seù mediam annatam non persolvant (*e*). Dicitur quoquè *Bonifaciana*, quià cum anteà Dataria exigeret integram annatam, per tres annos distributam, itàut singulo anno tertiam partem fructus beneficii susciperet; Bonifacius Papa IX. patriâ Neapolitanus, quotam hanc minoravit, eamque reduxit, uti nunc est, ad mediam annatam: hæcque exactio integrè soli Summo Pontifici obtingit (*f*).

4. Exactio *secunda* vocatur *Commune servitium*, & ex solis Episcopatibus, atque Abbatiis Consistorialibus exhibetur, juxtà taxam, quæ antiquitùs erat effusior, sed eam moderatus est Joannes Papa XXII. (*g*), diciturque commune servitium, quià communitèr intèr Papam, & Cardinales præsentes in Curiâ dispensatur (*h*). Conjunctis enim viribus laborant, attendunt, & incumbunt negotiis ipsorum beneficiorum, quæ per viam Consistorii dispensantur, circà quæ interdum vigilias non paucas, & studia, sudoresque multos interponunt, proùt magis, & minùs rerum, & personarum exigentiæ deposcunt. *Tertia* exactio dicitur *Minuta Servitia*, & consistit in quadam parvâ contributione, distributâ in quinquç portiunculas, quæ ad quosdam Ministros, & Officiales Papæ pertinent, hçcque ex solis fructibus Episcopatuum, & Abbatiarum Consistorialium decerpitur. Quæ minuta servitia sic dicuntur, tùm quià in parvâ quantitate consistunt, tùm etiàm quià intèr Ministros Pontificios minoris ordinis dispensantur (*i*). Exigit aliquandò etiam Dataria *Quindennium*, quod quidem facit quartam speciem exactionis, sed non quartam exactionem: est enim idem cum tribus primis, solâ temporis differentiâ discretum: percipitur enim ex beneficiis unitis alicui loco pio, quæ quià numquam vacant, uti vacabant priusquam essent unita; calculatum est, quod circitèr, plus, vel minus, beneficia de quindecim in quindecim annis possint vacare (*l*); ideòque Dataria Pontificia de beneficiis ipsis unitis præfatas annatas, vel contributiones exigit, de quindennio in quindennium (*m*). Adeòque quindennia succedunt loco annatarum (*n*).

5. Sanè Romani Pontifices, etiam qui prioribus Ecclesiæ sæculis præfuerunt, contributionem aliquam exigebant, ab his, quos Chronico præficiebant: nàm S. Damasus I. qui sedit anno Christi 367. in suo Chronico scripsit: *Sicut Papa in sui ordinatione, contribuebat Imperatori, nec id vitio dabatur, sic & suscipientes modo ordinationes à Papâ, aliquid ei persolvunt* (*o*). Scimus ab aliquibus in dubium vocari, an Chronicon illud sit Damasi, & Anastasio Bibliothecario appropriari (*p*), sed res hæc non adeò est plana. Et quatenùs etiam ità sè haberet; non parum est hujus Contributionis documentum habere tale, quod si de eâ non testatur Damasus, testetur Anastasius, qui parùm post Octavum Christi Sæculum clavit (*q*). Sed si ambigua est testificatio Damasi, aliam certam exhibeamus. Proculdubiò illi Pontifices, qui D. Gregorium Magnum præcesserunt, in suis Bullis concedendis aliquid exigebant, quod *commodum* vocabatur: patetque hoc ex ipsius Sancti Pon-

(a) *Cap. cuncta c. per principalem 9. qu. 3. Borel. summ. decis. to. 1. tit. 4. num. 10.*
(b) *S. Thomas. 2. 2. quæst. 100. artic. 1. ad 7.*
(c) *Fagnan. in c. prçtereà 1. n. 24. ne prçl. vices suas lib. 5.*
(d) *Fagnan. loc. cit. num. 9 & 10.*
(e) *Fagnan loc. cit. & in cap. ad audientiam 2. num. 88. de rescript. lib. 1. de Luca de benef. disc. 90. num. 81.*
(f) *Fagnan. in d. cap. prçtereà num. 9. 10.*
(g) *Extrav. cum nonnulæ de præbend. Fagnan ubi supr. num. 11.*
(h) *Fagnan. d. cap. prætereà num. 11.*
(i) *Fagnan. loc. cit. num. 12.*
(l) *De Luca de Regal. disc. 162. num 2. & de benef. disc. 89. num. 3. & 8.*
(m) *Filliuc. to. 2. tr. 41. cap. 6. num. 56.*
(n) *De Luca de benef. disc. 139. num. 5.*
(o) *Damas. in Chron. & ap. Fagnan. loc. cit. num. 15.*
(p) *Bellarm. de Script. Eccles. in Damas. Possev. Appar. sacr in eodem.*
(q) *Eidem Bellarmin. in Anastas. Bibliot.*

Pontificis epistolâ ad Joannem Episcopum Corinthiensem, ubi improbat morem, aliquid exigendi in sacrorum dispensatione: tumque subdit. *Novit autèm fraternitas vestra, quià priùs pallium, nisi dato commodo, non dabatur. Quod quoniàm incongruum erat, facto Concilio antè corpus B. Petri, Apostolorum Principis; tàm de hoc, quam de ordinationibus aliquid accipere, sub districtâ interdictione vetavimus* (a).

6. Porrò S. Gregorius in eâ Synodo expressè cavit, nè quid acciperetur, *nequè ex datione pallii, nequè ex traditione chartarum* (b): patet ergò quod præventivè in expeditione Bullarum, seu chartarum Papalium, aliquid exigebatur: quod quià fortè creverat ad excessum, ideò S. Gregorius illud expungendum decrevit. Sed decretum Gregorii, vel effectu caruit, vel citò absolevit: quippè tempore S.Leonis Papæ II. qui solummodò post 79. annos Gregorio in Pontificatu successit, exactiones præfatæ pendebantur: de quibus Platina, *Leonis quoquè institutum est, ac quidem sanctum, quod utinàm hodiè observaretur, ne ad Archiepiscopatum assumptus, prò usu pallii, aliorumve officiorum, quidquam Ecclesiæ persolveret* (c). Noravimus quoquè suprà ex Marculfo, & ex privilegio Corbejensi, quod Præsules diœcesani, prò Abbatum provectione ad beneficia Abbatialia Monasteriorum, contributiones aliquas exigebant, sub nomine *Præmii*, vel *Commodi*: nisi cœnobium esset tali diplomate communitum, quod exactiones istas excluderet (d). Generalitèr autèm non prohibebantur spontè oblata recipi, cum D. Gregorius clare distinxerit, *is autèm, qui ordinatus fuerit, si non ex placito, nequè exactus, nequè petitus, post acceptas chartas, & pallium, aliquid cuilibet ex Clero gratiæ tantummodò causâ dare voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus* (e). Nulla enim videtur esse ratio, cur sponte oblata recipi nou possint, cum & D. Anselmum aliquid ex post Summo Pontifici contulisse, præcedente capitulo notaverimus. Notum est quod Electores Imperii prò voto, sive cedula, vel diplomate, aut subscriptione, quibus favent Electo Imperatori, nihil exigere possunt. Nihilominùs si quid eisdem posteà spontè, titulo gratitudinis offeratur, id optimè valent recipere (f).

7. Ex hac fortè spontaneâ collatione, paulatìm ad exactiones, velut ex debito tradendas, defluxum esse, satis probabile est, nec minùs probabilitatis habet, quod Papæ Antecessores S. Zachariæ, qui sedit anno 741. pecunias prò Bullarum expeditione susciperent, quamquàm ipse easdem sumere detrectaret. Nàm Sanctus Bonifacius, Archiepiscopus Moguntinus, illum suis literis monitum fecit, quod in Germaniâ rumores ubilibet sussurrabant, adversùs exactiones hujusmodi Sedis Apostolicæ, tamquàm si Romæ Diplomata, seù Bullæ venderentur, & Sacra simoniacè conferrentur. Cui Zacharias respondit, vanissimos esse hujusce generis rumores, seque in Bullis de more tradendis, atque in Pallio impertiendo, nil nec minimum exegisse: Absit quod nos *cum nostis Clericis in Simoniacam hæresim incidamus, accipientes, & compellentes, ut hi, quibus pallia tribuimus, nobis præmia largiantur, expetentes ab illis pecunias. Absit à nobis, & à nostris Clericis, ut donum, quod per Spiritus Sancti gratiam suscepimus, pretio venundemus: dùm & illa tria pallia, quæ, te suggerente sumus flagitati, nullum ab eis quispiam Commodum expetiit. Insuper & Chartas, quæ secundùm morem à nostro Scrinio prò tuâ confirmatione, atque doctrinâ tribuuntur, de nostro concessimus, nihil ab eis auferentes. Absit ut sic quidquam à tuâ fraternitate criminis verbis Simoniaci obiiciatur* (g).

8. Patet ex hac epistolâ Zachariæ, Pontificias exactiones etiam illo tempore in usu fuisse: nec defuisse Romę Datariam Apostolicam, ex quâ Chartæ Papales proficiscebantur, dicta *Scrinium*. Quod si ipse Zacharias ab eisdem exactionibus ex abundanti maluit abstinere: vel si fortè tunc adeò creverant, ut æquitatis mensuram viderentur excedere, adeòque speciem aliquam vitii continere, nullâ fortasse regulâ stabili, & discretâ super illis adhuc firmatâ; non ideò carpendæ sunt

exa-

(a) S. Gregor. lib. 4. epl. 55.

(b) S. Gregor. lib. 4. epl. 44.

(c) Platin. in Leon. II. Anastas. in eodem.

(d) *Vide in hoc tomo cap. precedent. num. 14*

(e) S. Gregor. lib. 4. epl. 44.

(f) *Joan. Limneus. tom. 1. Jur. public l. 3. c. 2. num. 3. & ad Aur. Bullam c. 4. §. 3. Observ. 5. num. 2.*

(g) *Zachar. PP. epl. 5. in tom. 1. Conc Gall. f. 548., vel epl. 13. inter epistolas S. Bonif. Mogunt.*

exactiones illæ moderatæ, quæ nunc fiunt: nequè carpendi Pontifices, qui & antè, & post Zachariam aliquid rationabilitèr perceperunt. Sanè tempore S. Gregorii Papæ VII., qui obiit anno 1084., & adversùs Henricum Imperatorem, prò abolendis investituris beneficiorum, infractis viribus decertavit, in Bullarum Apostolicarum expeditione aliquam summam exigi consuevisse, deducitur ex epistolâ Ivonis Carnotensis, qui propè illa tempora vixit, & respondens Episcopo Albanensi, carpenti Clericos Carnotenses, quod in beneficiorum largitionibus pecunias aliquas corrogarent, ait, *si quæ autèm adhùc sunt, quæ prò consuetudine antiquâ publicè exigunt Decanus, & Cantor, & alii Ministri ab iis, qui Canonici fiunt, mè contradicente, & persequente; Romanæ Ecclesiæ consuetudine se defendunt, in quâ dicunt Cubicularios, & Ministros sacri palatii multa exigere à Consecratis Episcopis, vel Abbatibus, quæ oblationis, vel benedictionis nomine palliantur, cum nec calamus, nec charta gratis, ut dicunt, habeatur, & hoc quasi lapide conterunt frontem meam* (*a*). Hinc benè Felynus ait, quod solutionum, quæ fiunt Apostolicæ Datariæ, tanta est antiquitas, ut earum principium penitùs ignoretur: cum ut videmus, etiam priscis illis sæculis, & antè annos ab hinc milleducentos, penderentur, & respectivè suspenderentur, repeterentur &c. (*b*): Undè non benè attribuitur earum introductio Bonifacio Papæ IX. quippè diù antè illum exigebantur, & erant in usu (*c*).

(a) *Ivo Carnot. epl.94.*

(b) *Felyn. inc. ex parte 1.n.4. ver.tertio de Offic. Legat.*

(c) *Polydor. Virgil. de invent.rer. l.8.c.2. Genebrard Chron.l.4. ad an.1189.Fagnan.in c. præteredn. 15. ne præl. vices suas lib.5.*

9. Ità alternantibus rerum vicibus, & temporibus, in Bullarum Pontificalium largitione, modò factæ, modò intermissæ sunt exactiones: & quę interdum decretis, vel observantiâ Pontificum, sunt suppressæ, vel suspensæ, paulatim revixere; vel spontanearum largitionum titulo, quæ successivè in debitum obligationis sensim sine sensu transierint, vel expressâ lege id mandante, vel consuetudine sic introducente, tum proptèr altum dominium, quod Papæ competit super cunctis bonis Ecclesiæ: tùm proptèr necessitatem subveniendi indigentiis Pontificis, necnon aliis de causis, quarum nunc, post adeò prolixum temporis cursum, reddi non potest individua ratio. Hocque unum est, quod jam à multis annorum centuriis, in totâ Christianitate isto vivitur modo, ut Datarię Pontificię occasione beneficiorum, aliqua determinata exhibeatur summa pecuniæ, quę hodiè, ut audivimus, ad manus Eleemosynarii Apostolici defluit, ut pauperibus, & locis, ac usibus piis prò diversitate personarum, diversimodè opituletur. Jamque de stylo est imprevaricabili, & inconcusso, ut ex cunctis beneficiis, in Romanâ Curiâ dispensandis, dùm eorum Bullæ, & Diplomata suscipiuntur, Ministris Datariæ Pontificię solvatur Commune servitium, vel dimidia Annata valoris beneficii, secundum diversitatem locorum, in quibus sita sunt ipsamet beneficia (*d*).

(d) *De Luca de Benef. disc.89. & Relat. Rom.Cur.disc.10. Fagnan. in cap.præteredi 1. Ne Prælat. Vices suas.*

10. Quâ de rè Paulus Papa IV. patriâ Neapolitanus, anno 1559. ità decrevit: *Nupèr sanè accepimus, quod licèt Communium servitiorum, & Annatarum exactio in recognitionem universalis Dominii introducta, sit antiquissima, ità ut etiam probatissimi, & peritissimi juris interpretes, qui tempore Concilii Viennensis, jàm decennis quadraginta, & ultrà annis celebrati, & post illud scripserunt, expressam de eâ fecerint mentionem, & asseruerint, eam in dicto Concilio roboratam fuisse, & in Concilio Constantiensi, antè centum, & quadraginta annos celebrato, statutum fuerit, ut de Ecclesiis, & Monasteriis virorum vacantibus, & vacaturis, solverentur prò fructibus primi anni à die vacationis summæ pecuniarum, in libris Cameræ Apostolicæ taxatæ, quæ Communia Servitia etiàm tùnc nuncupabantur. De cæteris autèm dignitatibus, personatibus, officiis, & beneficiis sæcularibus, & regularibus, valorem vigintiquatuor Florenorum de Camerâ excedentibus, quæ auctoritate Sedis Apostolicę, non tamen vigore gratiarum expectativarum, aut ex causâ permutationis conferrentur, vel de quibus provideretur, solveretur Annata, seù medii fructus juxtà taxam solitam &c.* (*e*).

(e) *Paul.IV. Const. 17.§.1.*

11. Hujusmodi Annatas, vel Annatarum similitudinem, etiam Episcopi in beneficiorum largitione aliquandò sibi sumebant, & ita faciebat olim (ac fortè nunc

etiam facit Episcopus Agrigentinus) de antiquâ consuetudine (*a*), jamque ultrà quingentis ab hinc annis Innocentius Papa III. in epistolâ ad Archiepiscopum Mediolanensem enuntiavit, hunc contulisse beneficium Cancellariæ suæ Ecclesiæ, & sibi retinuisse proventus: super eâ rè sic distinguens, si Collator antè beneficii *donationem perceperit ipse proventus, credimus distinguendum, utrum antè donationem constituat, ut ipsi proventus retineantur ad tempus, prò causâ justâ, & necessariâ, an conveniat cum eo, qui accepit beneficium, seù cum mediatore quocumque, ut officio illo concesso, retineat ipse sibi proventus. Primum enim membrum credimus esse licitum. Secundùm autem dicimus non licere &c.* (*b*). Hujusmodi epistola est Juris corpori inserta, ubi Glossa in verb. constituat, hæc habet, *patet quod Episcopus potest ad tempus ex justâ causâ retinere fructus vacantis beneficii &c.* (*c*). Earundem Annatarum, quas sibi Ordinarii sumebant, meminit etiam S. Raymundus de Pennafort in suâ Summa, & super eis tenuit distinctionem Innocentii præfati, cujus ętate, vel paulò post vixit (*d*). Adhucque anterius, annis ab hinc 588. nempè anno Christi 1109. fit similium memoria in Concilio Lateranensi III. definiente, *prohibemus ne novi census ab Episcopis, vel Abbatibus, aliisve Prælatis imponantur Ecclesiis, nec veteres augeantur, nec partem redituum suis usibus appropriare præsumant* (*e*).

12. Et si adhùc antiquius vestigium hujusce rei desideratur, haberi potest ex D. Athanasio, qui floruit anno Christi 340. memorante, quod suo tempore apud Arrianos absque pecuniæ solutione, non dabatur ad Ecclesias beneficiales introitus (*f*). Aliud jam à 1400. & ultra annis antè hęc tempora effulgens, sumatur ex facto Antonini Episcopi Ephesini, de quo memorat Palladius, quod *prò lege, ac decreto habebat ordinationes Episcoporum vendere prò modo redituum* (*g*). Remque adeò invaluisse post illa tempora constat, ut opus fuerit Justiniano Cæsari definire, quod non ampliùs quàm unicam proventuum beneficii annatam Ordinarii possent exigere, *sed neque Clericum cujuscumque gradus dare aliquid ei, à quo ordinatur, aut alii cuilibet personæ, permittimus, solas autem præbere eum consuetudines iis, qui ordinantium ministrantes sunt, ex consuetudine accipientibus; unius anni emolumenta non transcendentem* (*h*). Abbates quoquè in beneficiis à se dependentibus, Annatas antiquitùs exigebant, uti memorat Concilium Generale Viennense, sivè in eo Clemens Papa V. ità perorans: *Interdùm Abbates &c. Beneficiatos beneficiis suis privant, ut sic fructus beneficiorum illorum percipere valeant primo anno &c.* (*i*).

13. Frequentes fuisse apud Gręcos Patriarchas hujusmodi exactiones, & adhùc perrexisse, quando Patres Concilii, sivè Conventiculæ Basileensis, Annatas ipsas ex Romanâ Aulâ eliminare gestiebant; notatum est in compluribus libellis, tùnc per Orbem divulgatis, favore Eugenii Papæ IV. ut exactio ipsarum Annatarum licita probaretur, *utpotè quæ nunquam fuerint per aliquod Concilium revocatæ, imò potiùs in generali Viennensi, & Constantiensi Concilio susceptę; servatque etiam usque in hodiernum diem ritum hunc in suâ obedientiâ Orientalis Ecclesia, in illis, in quibus adhùc dominatur* (*l*). Verùm est quod hasce annatas, vel similes exactiones, quoàd Ordinarios sacri Canones vetuère (*m*). Ac meritò quidem: quippè cum Præsules Ordinarii locorum habeant, ut innuimus, proprios reditus, & proventus, qui sunt velut prębenda, & stipendium, ac merces congrua suo labori, atque servituti, quam pręstant Ecclesiæ, adeò ut indè habeant, quo & ipsi honestè vivere, & suam competentèr familiam alere possint; justum non est, ut insuper alias exactiones faciant, in dispensatione beneficiorum.

14. Nihilominùs & ipsis, ubi ex immemorabili consuetudine, vel privilegio, jus habent aliquid exigendi, jus istud non fuit per leges Canonicas abrogatum. Et ità in Concilio Londinensi anno 1268. decretum fuit, *fructus, & proventus Ecclesiarum Prælati per annum, vel aliquanto alio tempore nequaquàm percipiant, nisi fortè jus hujusmodi sibi valeant, ex speciali privilegio, vel consuetudine ab antiquo vindi-*

(a) Rocc. Pirr. Sicil. Sacr. notit. 3. n. 29. 10. 3. f. 394.

(b) Cap. 1. Ut benef. sine dimin. confer.

(c) Glossa in dicto cap. 1. verb. constituat. loco citat.

(d) S. Raymund. Sum. l. 1. tit. 1. n. 24.

(e) Concil. Later. 3. cap. 7.

(f) S. Athan. epl. ad Solitar.

(g) Pallad. in Vit. S. Jo: Chrysost.

(h) Justinian. Novel. 123.

(i) Clementin. unic. de excess. Prælator.

(l) Raynald. an. 1436 num 4.

(m) Concil. Later. 3. c. 7. cap. cum in Ecclesia de Simonia.

vindicare (a). Archidiaconus Ecclesiæ Cantuariensis, Ordinarius quarundam Ecclesiarum, pertinentium jure patronatus ad monachos S. Augustini, dimidiam Annatam fructuum in earum vacatione percipiebat. Nam in transactione, factâ per Archiepiscopum, intèr dictum Archidiaconum, ac Monachos, id cautum est, ut eisdem vacationibus occurrentibus, *liceat ipsis Religiosis habere retentionem clavium penès sè, vacationis tempore, donèc ad præsentationem eorum alius instituatur in eisdem, salvò jure Archidiaconi Cantuariæ, qui prò tempore fuerit, quoàd jurisdictionem, in eisdem medio tempore exercendam, & quoàd medietatem fructuum, & sequestrorum interim perceptorum* (b).

(a) *Concil. Londin. an. 1268. c. 16.*

(b) *Constit. Antiqu. Regni Angliæ fol. 840*

15. Aliquandò hujusmodi Annatę sunt aliquibus piis usibus applicatę; & ità in Concilio Coloniensi anni 1310. sancitum legitur: *Statuimus & hoc, ut si qui Canonici suspensi decesserint, quod proptèr hoc Ecclesiæ annis gratiæ, & eorum fructibus non fraudentur, sed ipsis Ecclesiis, & non successoribus suspensorum cedant, prò reditibus perpetuis comparandis, ad communem utilitatem Ecclesiarum* (c). Ità pariter in Diplomate Ducis Burgundiæ, favore Capellæ Divionensis dato, hæc intèr cętera continentur: *Volumus ut quotiescumque præbendam, vel præbendas vacare contigerit, fructus illarum per annum integrum in augmentum, & utilitatem dictę Cappellæ integralitèr convertantur, priusquàm Canonici, quibus conferentur aliquid percipiant in eadem* (d). Vide hìc Annatas, locorum piorum usibus destinatas, illarumque exactionem esse majorem exactione Romanę Datarię, cum hęc sit mediate fructuum beneficii unius anni contenta; illa verò Annatam integram contineret: pręterquamquod multa beneficia minoris momenti Romę nihil persolvunt.

(c) *Concil. Colon. an. 1310 c. 14.*

(d) *Recueil. pour. l. histoir. de Bourgogn. f. 469.*

16. Usque ab anno 1123. Stephanus Episcopus Parisiensis Annatas præbendarum suæ Cathedralis concessit Cœnobio S. Victoris, cui cum aliquandò hac de rè fieret controversia, Cœnobitę hoc se tuebantur responso: *Prębendarum Parisiensium Annualia Ecclesię S. Victoris ex integro deberi, & ipsius Ecclesię Parisiensis tàm Episcopi, quàm Capituli, authenticum rescriptum testatur, & Sanctorum Romanorum Pontificum privilegia confirmant, & plusquàm longissimi temporis pręscriptio Civili simul, & Canonico jure clamat*. Super quo etiam reperitur Bulla Eugenii Papæ III. Annatas illas in pluribus Ecclesiis, Cœnobio ipsi S. Victoris debitas, luculentèr affirmans (e). Similia indulta legere est apud Historicos memoriam facientes & Petri Bellovacensis, concedentis Ecclesię S. Quintini suę diœceseos Annatas præbendarum propriæ Cathedralis (f): Et Vuarini Episcopi Ambianensis, eas deferentis Collegio Canonicorum S. Augustini, à se fundato (g): Et aliorum: adeò ut dubitari omninò non possit, quin & alibi, non minùs ac in Romanâ Curiâ exigerentur Annatę, cum pateat ipsas fuisse in usu: easque vel Episcopis, vel locis piis fuisse applicatas: neque sublatas per sacros Canones, eisdem obsistentes: qui, ut innuimus, eas ubi privilegio, vel cònsuetudine firmatæ fuerant, non absciderunt.

(e) *Histor. Univers. Paris. to. 2 f. 160. 39.*

(f) *Gall. Christian. to. 2. fol. 385.*

(g) *Spicileg. tom. 2. fol. 160.*

17. Et postquàm etiam sacri Canones ipsas Annatas ab Ecclesiâ Universali censuerunt esse tollendas, ubi fulcro legitimæ consuetudinis, vel privilegii carebant; Episcopi prò earum perceptione, ad indultâ Apostolicâ recurrerunt. Nam, referente Matthæo Parisio, per Innocentium Papam IV. Archiepiscopo *Cantuariensi concessum est, ut obventiones, sivè fructus unius anni beneficiorum, quæ vacare contigerit in provinciâ Cantuariensi, eidem Domino Cantuariensi conferantur* (h). Redarguit Gregorius Papa X. Episcopum Leodiensem, quod non contentus vigesimæ fructuum Ecclesiasticorum suæ diœcesis, sibi ab Apostolicâ Sede indultę; dimidias etiam Annatas in quibusdam prębendis ecclesiasticis corrasisset, *Cum prò Ecclesiæ debitis, quibus Episcopatum tuum obligatum dicebas, vigesimam ecclesiasticorum redituum Ecclesiarum tuæ civitatis, & diœcesis tibi obtinuisses ab Apostolicâ Sede concedi, tu ipsâ vigesimâ non contentus, in qualibet Ecclesiâ tuæ civitatis, & diœcesis, fructus dimidiæ præbendæ &c. præcipis annuatim* (i).

(h) *Matth. Paris. ad an. 1246.*

(i) *Vid. Toomassin. Vet. & Nov. Eccl. discipl. p. 3. l. 2. c. 37. n. 3. 8. non.*

18. Episcopus Tullensis indultum ab Honorio III. impetravit, ut binas beneficio-

ficiorum Annatas licitè posset percipere: quod cum eludere quidam conarentur, obtentu gratiæ, ad prębendas, & majora beneficia non extensæ; Pontifex, eadem quoquè comprehendi declaravit: *Tua nobis fraternitas intimavit, quod cùm tibi prò relevatione oneris debitorum duxerimus indulgendum, ut fructus beneficiorum, quæ interim in diœcesi tuâ vacare contigerit, tibi liceat biennio retinere, quidam Apostolicę gratiæ privilegium sinistrâ interpretatione restringere molientes, asserunt præbendas, & majora beneficia, nequaquam beneficiorum nomine contineri. Nos igitur auctoritate præsentium declaramus, quod in hoc casu præbendæ, ac alia beneficia, generali beneficiorum nomine continentur* (*a*). Et generalitèr quod Ecclesiæ, habentes privilegium Apostolicum prò hujusmodi Annatis exigendis, illas licitè valeant adipisci, non obstantibus decreto Concilii Tridentini sess.24. cap.14. & Constitutione 104. S.Pii Papę V. decidit Rota Romana (*b*).

(a) *Cap.32.de Verb. Significat.*

(b) *Rota ap. Lotter. de Re benef.l.3. qu.20. num.12.& 13.*

19. Porrò si Romanus Pontifex, auctoritatem suam interpellatus, potuit interponere, ut Episcopi Annatas beneficiorum percipiant, vel quod hę aliis piis usibus applicentur; nescimus videre, cur & eas ipse sibi non possit, & potuerit retinere, & Sedis Apostolicę necessariis, vel aliis piis usibus applicare. Clemens Papa V. eas in quibusdam Angliæ Episcopatibus sibi reservavit, hocque fecisse refert Matthęus VVestmonasteriensis, ad id illectus exemplo Episcoporum illius Regni, qui prò similibus exactionibus obtinendis, ipsum Pontificem creberrimè fatigaverant: *Ipse verò Papa videns insatiabilem quorundam Episcoporum Angliæ avaritiam, importunè postulantium primas vacantes Ecclesias per annum in suis diœcesibus sibi concedi, advertensque, quià quod postulat inferior, potest & superior, appropriavit sibi per biennium omnes proventus de primo vacantibus in Angliâ, videlicèt de primo anno primos fructus, tàm de Episcopatibus; Abbatiis, Prioratibus, Prębendis, Vicariis, & Rectoriis, quàm de cęteris minutis beneficiis* (*c*).

(c) *Matth.VVestmonaster.f.457.*

20. Rursus nulli dubium est, quod quandoque Summus Pontifex hujusmodi Annatas ex beneficiorum fructibus percipiendas, Regum ità postulantium usibus applicavit, & ità Joannes XXII. Annatam, sivè dimidiam Annatam fructuum beneficiorum Angliæ, Vuallię, & Hiberniæ, Eduardo II. Anglorum Regi concessit (*d*). Martinus quoquè Papa V. Alphonso I. Utriusque Sicilię Regi, mediam annatam cujuscumque beneficii ecclesiastici indulsit (*e*). Cur autem has Principibus laicis potuerit applicare, non verò suis propriis opportunitatibus destinare, dicant Contradictores, & discrimen assignent: quippè nobis nec discrimen istud occurrit, neque ratio discriminis, illicitum Pontifici declarans, quod ipse prò Regibus authorizat. Certè Nangius, sivè illius continuator, insinuat eatenùs Papas sibi Annatas beneficiorum applicare didicisse, quià easdem crebrò Principum sęcularium usibus assignaverant. In Conventu Norimbergensi, habito proptèr causam Lutheri, plurimi ei adhęrentes proposuerunt, decerni, ut annatas, quę Romanę Datarię solvebantur, Pontifex ulteriùs non perciperet, sed eas Imperiali Fisco assignaret (*f*). Per quod certè justificatę sunt exactiones ipsarum annatarum. Nam si eas Summus Pontifex Imperiali Fisco poterat applicare; cur quęso & easdem non poterat prò necessitatibus, & usibus proprię suę Sedis exigere?

(d) *Raynald.an.1317 n.49.*

(e) *Roc. Pirr. Sicil.Sac.tom.2. notit.3.*

(f) *Pallav. Istor. del Conc.di Trento l.2.c.8. n.2.& 3.*

21. Hę Annatæ in Pontificiam Cameram defluentes, à Petro Alliacensi vocantur, *subventio à piorum devotione Ecclesiasticorum introducta* (*g*); & à Joanne Gersonio, Cancellario Parisiensi, tametsi alibi de illis titubante, appellantur *recompensatio rationabilis* debita Papę, qui servit Ecclesię (*h*). Illas nominant Paulus Papa IV. & S. Pius V. tesseras, & signa universalis dominii, quod habet Pontifex super Ecclesiâ universâ (*i*). Alii aliis vocabulis eas nuncupant, ex ipsâque hac denominatione patescit, quàm justè, & rationabilitèr exigantur. Post Clementem V. Joannes Papa XXII. ejusdem in Pontificatu successor, anno 1317. Annatam fructuum beneficiorum Angliæ, Hiberniç, & Vualliæ sibi reservavit, ad levamen gravissimorum onerum, quibus Romana Ecclesia deprimebatur (*l*): qui subindè ex pluribus Orbis beneficiis fructus trium sibi reservavit annorum, Episcopalibus, & Abba-

(g) *Petrus de Alliaco de Auctor.Ecclesię.*

(h) *Joan.Gerson.to.2. f.428.*

(i) *Paul. PP. IV. Const.17.§.1.S.Pius V Const.38.§.3.*

(l) *Raynald.an.1317 num.49.*

Abbatialibus Ecclesiis exceptis. Legere est eam Constitutionem in Extravagantibus communibus, quæ sic sonat, *cum non nullæ Ecclesiasticæ personæ &c. revocare conentur in dubium, an fructus, reditus, & proventus primi anni beneficiorum ecclesiasticorum, etiàm vacantium, & quæ in diversis Orbis partibus usque ad triennium vacare contingeret, quos prò Ecclesię Romanę necessitatibus, per nostras sub certâ formâ literas, duximus reservandos, juxtà tenorem literarum ipsarum Camerę nostrę solvere teneantur; præsertim cum Archiepiscopales, & Episcopales Ecclesię, ac Regulares Abbatiæ ab hujusmodi solutione fructuum, ut dicunt, in dictis literis eximantur; Nos dubitationem hujusmodi amputare volentes, auctoritate Apostolicâ declaramus &c.* (*a*). Usque ad tempora tamèn præfati Pontificis, Annatæ, vel non fuerunt generales, vel non fuerunt perpetuę, tametsi ab eo decretæ (*b*).

22. Bonifacius Papa IX. patriâ Neapolitanus, ut suprà retulimus primus fuisse censetur, qui Annatas Cameræ Apostolicæ persolvendas perpetuas destinavit, dè quo breviter Bartholomæus Caranza, *Bonifacius hic Annatarum (hostium potentium veritus, vel augendæ ditionis Ecclesiasticæ causâ, ut aliqui volunt) usum beneficiis ecclesiasticis primus imposuit; hac conditione, ut qui beneficium consequeretur, dimidium annui proventus Fisco Apostolico persolveret. Quamvìs sint qui hoc inventum Joanni XXII. ascribant. Hanc consuetudinem omnes admisère, prætèr Anglos, qui id de solis Episcopatibus concessere: de cæteris beneficiis non adeò* (*c*). Totidem penè verbis idipsum de Bonifacio IX. scribit Platina (*d*). Idque fecisse Bonifacium intèr magnas illas schismatis procellas, quæ tùnc vigebant, *ingravescentibus rei pecuniariæ difficultatibus, ob continuos armorum fragores*, ait Raynaldus (*e*). Theodoricus tamèn Niemensis de hujusmodi exactionibus ità parùm est modestè elocutus, ut eas vitio simoniæ infectas non dubitaverit pronuntiare, inquit enim de Bonifacio, *Circà decimum annum sui regiminis, ut cautius ageret in hac parte, palliaretque simoniam, quam exercuit, quodam necessitatis colore, primos fructus unius anni omnium Ecclesiarum Cathedralium, & Abbatiarum vacantium suæ Cameræ reservavit: ità quodquicumque ex tùnc in Archiepiscopum, vel Episcopum, aut Abbatem per eum promoveri voluit, antè omnia cogebatur solvere primos fructus Ecclesiæ, vel Monasterii, cui prefigi voluit* (*f*).

23. Mirum est adeò procaciter Theodoricum Niemensem fuisse de Bonifacio Papâ IX. locutum, cujus mores optimos hisce verbis delineat Genebrardus: *Hic annorum circitèr triginta erat cum Pontificatum iniit. Ità tamen vixit in tantâ peccandi licentiâ, ut nihil ei obiici posset, nisi quod fortassis Annatarum usum Sacerdotiis imposuit* (*g*). Nota verbum *fortassis*, quod non assertionem, sed dubitationem præsefert (*h*). Et benè non ausus est Genebrardus Annatas absolutè damnare, quippè quem non latebat, aliquid præbere, vel alio modo pro beneficiorum consecutione pacisci, non esse simoniam, jure divino, vel naturali prohibitam (alioquin non potuissent Pontifices Annatarum exactionem interdùm Regibus, & Episcopis concedere, proùt fecisse pluries ostendimus) sed solam prohibitionem jure humano introductam, cui Romanus Pontifex non subjicitur, sed potius ejus potestas semper intelligitur præservata. Hocque quod Papa non incurrat simoniam, ex jure canonico provenientem, adeò certum est apud Auctores, ut nullum ambigendi locum admittat (*i*). Tamèn hæc exactio non est talis, quæ pervertere valeat animum Collatoris, nec est nundinatio rei ecclesiasticę, neque est actio simoniaca in Pontifice, quæ indigeat dispensatione, ut ex rationibus hucusque allatis claro clariùs innotescit. Prætereà etiàm antè Bonifacii IX. ætatem erant similes exactiones, quas quod ille reduxerit ad rationem Annatæ, vel mediæ Annatæ, hoc parum, aut nihil refert.

24. Nèc magìs modestè de solutionibus hujusmodi Annatarum locuti sunt Cosmas Guymerius glossator Pragmaticæ Sanctionis (*l*), Franciscus Duarenus de Beneficiis (*m*), Tobias Pauxmester de Jurisdictione (*o*), Theodorus Keinkingk de Regimine sæculari, & ecclesiastico (*p*), & alii ejusdem farinæ Viri, Annatas ipsas

ut

(a) *Cap. cum nonnullæ 11. Extr. de præb. & dignit.*

(b) *Spondan. in Auctar. Baron. ann. 1394.*

(c) *Caranz. Sum. Concil. in Bonif. PP. IX.*

(d) *Platin. in Bonif. PP. IX.*

(e) *Raynald. ann. 1390. n. 1.*

(f) *Theod. Niemens. Raynald. an. 1399. n. 11*

(g) *Gilb. Genebr. in Chron. l. 4. ad an. 1404.*

(h) *Leg. 1. §. si quis nesciat ff. de jur. & fact. ignorant. l. Julia 2. de rit. nupt.*

(i) *Vide Bonacin. to. 1. de Simonia disp. 1. qu. 5. n. 2. & 5.*

(l) *Cosm. Guymer. in Pragmat. sanct. tit. de Annatis.*

(m) *Duaren. de benef. l. 7. c. 3.*

(n) *Pauxmester de jurisd. l. 2 c. 3. n. 37.*

(o) *Keinkingk de regim. l. 2, Clas. 1, c. 8, n. 25.*

ut injustas, & simoniacas venditantes: sed quàm stultè, ac temerariè, vel saltèm respectivè locuti sint improvidè, atque in errore versantes; ea quæ per totum præsens Capitulum protulimus, & quæ in sequenti ad ubertatem subjungemus; evidentissimè manifestant. Mirumque erit, si Contradictores amabunt potius Viris desipientibus, & vaniloquis, ac vel errantibus, aut malitiosè contrà veritatem sibilantibus consentire; quam rationibus deferre, ac Doctoribus; & æquioribus, magisque modestis Auctoribus, qui contrarium docent, subscribere. Sanè ut agnoscat Lector, affluere, non deesse doctrinam, & Doctores; etiam non Italos, & Romanos, sed Ultramontanos, qui exactionum Apostolicæ Datariæ justitiam pleno calamo contuentur; exhibemus hìc sensum Joannis Cabusutii Aquisextiensis, Auctoris notissimi, & æquè docti: qui Appendicem consiscens sanctionibus Concilii, sivè Conciliabuli Basileensis, ubi exactiones ipsæ fuerunt toto impetu exagitatę, hęc, quæ sequuntur, exarat.

25. -- Prælaturarum quidem Annatas, quas Papa exigere consuevit, abolere omninò conatum est Basileense Concilium. Eam tamèn consuetudinem, si tamèn Annatarum pecunię collectę, non in vanos, aut sæculares usus, sed in Ecclesiarum, aut miserabilium personarum utilitatem expendantur, nihil habere *injusti, multis* rationibus comprobatur. Primò, quià divino juri conformes sunt Annatæ: Etenim Num. 18. singulis annis decimam decimarum, & primitiarum à Levitis, & Sacerdotibus persolvi præcipitur Summo Sacerdoti. Secundò, cunctis animarum curam gerentibus decimæ debentur divino, & naturali jure c. 1. causę 16. q. 7. & c 1. de decimis, ubi præclarum Hieronymi testimonium profertur, & cap. cum secundum de pręben. Et qui altari servit, de altari vivere debet, 1. Cor. 9. Tertiò, ex Lateranensi Concilio sub Innocentio III. debetur Episcopo à subditis Ecclesiis charitativum subsidium, & insuper jura Catedratici, & Synodatici, quartaq; decimarum pars, c, conquerente de offic. jud. ord. Absurdum ergò foret, si Papa, universi gregis Dominici pastor, solus ab hujusmodi juribus excluderetur. Quis pascit gregem, & de lacte ejus non manducat? 1. Cor. 9. præcipuè cum solus Papa decimas annuas nullas percipiat. Quartò, Ecclesia unum constituitur mysticum corpus. Rom. 12. Multi unum Corpus sumus in Christo: singuli autem alter alterius membra. Sicut autèm capitis officium est singulorum membrorum incolumitati providere, spiritusque elaborare, & transmittere, quorum præsidio membra proprios sensus, & motus, exerceant: sic etiam convenit, ut subjecta membra caput vicissim alant, & protegant. Papa sponsus est Ecclesiæ, atque fidelium pater. Atqui suis in necessitatibus pater compellere filios potest, ut alimenta sibi subministrent, eosque etiam ad sui sustentationem vendere, l. qui filios c. quæ res pign. obl. pos. l. 1. & & 2. C. de patribus qui fil. distraxe. Et filiæ matrem inopem alere tenentur, l. filiæ, c. de adoptionibus. Ad maritum quoquè pro oneribus matrimonii fructus doctis pertinent, C. per vestras, in fin. de donat. inter virum, & uxor.

26. Addit idem Auctor alia motiva, & prosequitur: -- In recognitionem supremi dominii persolvenda sunt Principibus tributa: itàut subditi contrà jus istud nullâ se tueri præscriptione possint l. competit C. de præscript. 30. ann. Imò jus divinum id sanxit Matt. 22. Licet censum dare Cęsari, an non? Reddite, quæ sunt Cæsaris Cæsari. & Rom. 13. Reddite cui tributum tributum, cui vectigal vectigal. Papa verò est universæ Ecclesiæ Dominus, & Princeps. Septimò, cuilibet Judici debetur, ex publico stipendium, ac salarium, authen. ut diff. jud. 4. final. Quę res in ratione communi fundatur, ut qui multitudinis curam gerit, talibus muniendus sit præsidiis, quibus onus regiminis valeat sustinere. Octavò, si potest Papa conferendo alicui prębendam imponere pensionem annuam in favorem pauperis alicujus Ecclesię, vel Clerici, cur non (quod multò minùs est) annatam ad subveniendum suis, & Ecclesiæ toto orbe diffusę indigentiis? Romanam enim Ecclesiam ipsa necessitas excusat, cum non possint de suo cunctis sibi subditis Ecclesiis providere. Præter enim ordinarias expensas, quotidiè ferè providendum est extraordinariis,

tum

tùm ad fidem innumeris locis propagandam, tùm ad substinendas bellorum contrà Infideles, aut Hæreticos armatos expensas, tùm ad alias innumeras pietatis causas. Nonò, valet titulus præscriptionis immemorabilis, & consuetudinis, cujus initii memoria non extet, quo fit ut res olim voluntaria evadat necessaria, cap. ad Apostolicam de Simon. At jus istud annatarum consuetudine plurium sæculorum invaluit, nec certum, aut compertum est earum initium. Quamvis enim non legatur aperta illarum in jure mentio antè c. cum nonnullę in extrav. com. tit. de preben; illa tamen Joannis Papę XXII. constitutio nihil docet fuisse tum primùm institutas annatas. Deindè Bonifacius IX. annatas beneficiorum consistorialium, hoc est Episcopatuum, & Abbatiarum, quæ olim continebant integrum annui proventus valorem, tribus annis per tertias partes solvendum, reduxit ad mediam unius anni fructuum partem, sed quæ integrè persolvatur ad litterarum collationis, seu provisionis expeditionem. Atquè ista ipsa nùnc viget annata, quę idcircò dicitur Bonifaciana.

27. Ponderat posteà Cabasutius sensum Joannis Gersonii, qui videtur esse contrarius, & ait: -- Joannes quidem Gerson Parisiorum Universitatis Cancellarius, pietatis insignis, ac sapientię Doctor, trac. de Simon. annatas Simoniæ coarguit, applicans illud Evangelium: gratis accepistis, gratis date. Matt. 10. At ipse fallitur, quatenùs existimat annatas exigi prò ipsâ beneficii collatione. Cum ergò omnis ejus ratio in hoc fundetur, non potest esse nisi ruinosa ejus omnis superstitio, quę falso nititur fundamento. Supponendum quippè est cum Prospero Fagnano, tria in quovis beneficio spectari. Primò, ipsum beneficium. Secundò, provisionem, seu collationem beneficii. Tertiò, fructus beneficii. Si itàque propter beneficium, aut propter hujus collationem annatę onus imponeretur, interveniret in eo casu manifesta Simonia, juxtà c. si quis Episcopus 1. quæst. 3. at annata solis fructibus imponitur. Porrò in fructibus potest diverso respectu esse, vel non esse Simonia. Spectati enim fructus prout connexionem habent cum beneficio, aut Clericatu, non possunt absque Simoniâ pretio distrahi, & uno vendito alterum non relinquitur invenditum, ut docet c. si quis objecerit, & cap. Salvator. 1. quęst. 3. At connectio ista non est in annatis, quatenùs hæ nihil sunt, quam deductio ex fructibus beneficii sub titulo ęris alieni, quod Summo Pontifici debetur, quod eidem acquiritur in illâ, sive vacationis, sive provisionis circumstantiâ: quemadmodùm paritèr possunt citrà Simoniæ labem fructus beneficii prò quocumque debito hypothecari, aut vendicari, ipseque beneficii possessor potest fructus vendere, aut locare certo pretio. His enim casibus cessat illa rei spiritualis cum temporali connexio, eoque modo spectati fructus sunt merè temporales. Itàque annata neque beneficii, neque collationis pretium est, quâ ratione foret Simoniaca: sed est dumtaxat deductio, ac reservatio æris alieni, Pontifici debiti prò suis, & Ecclesiæ necessitatibus, aut etiam debiti prò recognitione supremi, quod habet in omnem Ecclesiam dominii. Atque ità collatio beneficii non habet hìc rationem causæ, sed tantum circumstantiæ *(a)*.

(a) *Joan. Cabasutius Notit. Conc. Append. ad Conc. Basileens.*

28. Hucusque Cabasutius. Ex quo habemus acervum motivorum, & rationum, justificantium exactiones Romanæ Datariæ. Sed adhùc in gratiam Contradictorum volumus insupèr alium peritum Doctorem hìc allegare, illorum Connationalem, ut ejus tamquàm Domestici, & Concivis Doctrinam gratam habeant, si fortè sibi minus de extraneis complacerent. Hic est Thomas del Bene Marubiensis in Regno Neapolitano, qui propositâ quæstione: An prohibitio Principis Laici, nè è suo Regno sinè ipsius consensu Summo Pontifici Annatæ solvantur, sit contrà libertatem ecclesiasticam, respondet affirmativè: -- quià annatæ debentur ei de jure divino, saltèm scripto, ut ex multis notavit Azor. tom. 2. lib. 7. cap. 12. q. 1., & eidem debentur tamquam Patri in spiritualibus, in sui ipsius, & suæ Curiæ sustentationem, cui (præsertim si indigeat) filii spirituales subvenire tenentur, non minùs, quin multò magìs, quam patri naturali tenentur filii naturales, qui ad id compelli possunt, l. qui filius, Cod. quæ res pign. oblig. pos. l. 1. & 11. Cod. de patr. qui fil. distr. ipsos etiam vendendo; tùm quià potest Pontifex fructuum decimas, etiam quæ aliis de-

bentur, laicis concedere (ut de facto Regibus Hispaniæ, & Galliç concessit, teste Balboa, tom.1. ad c. ad causam, de prçscript.num.12.& 13. & Castillo Sotomajor de Tertiis, cap.10.n.6.& potest statuto, consuetudine, vel privilegio inducere, ut fructus primi anni, & quandoque duorum, vel trium, fabricç, Episcopo, vel alteri pio operi reserventur. Ergò multò magis poterit medios fructus primi anni in suimet ipsius, & suæ Curiæ sustentationem reservare. Consequentia patet. Antecedens probatur ex c. a nobis, de decim.c.Adrianus, cap.in Synodo, 16.qu.1.cap. si propter, de rescriptis in 6. Extravag.Joannis 22.quç incipit: Suscepti.

29. Prosequitur idem Auctor, subdens. -- Et probatur etiam ratione, quià cum sit universalis Ecclesiæ pastor, & Episcopus, & sic habens prò suâ Diœcesi orbem universum, c. per principalem, c. cuncta per mundum, quæst.3.est omnium bonorum Monasteriorum, & Ecclesiarum, si non dominus, saltem supremus administrator, ità ut ex justâ, & rationabili causâ possit dicta bona ab eis (relictis ad victum necessariis) tollere, & aliis, etiam sæcularibus, concedere (sicuti cap.5.dubit.1.sect.5 dubit.14.sect.12.& lib. de Parlamentis, dubit.4. sect.21. subsect.9. & 11. dubit.24. sect.4.& dubit.27. sect.ult. ex communi sententiâ Doctorum dicebamus, & docent præter alios Cajet. in 2.2. q.43.art.8.col.de reditibus, capite 23.Mol.tom.1.tract.2 disput.29.concl.2.Lessius de just.& jure lib.2.cap.4.dub.5.n.19.& 20.Trullenchin Decalog.tom.2.lib.7.c.2.dub.5.n.1.& dub.6.n.12.& Dicastillus de just. & jure lib.2. tract.2.disp.1.dub.8. num.100.) Quapropter si potest ex justâ, & rationabili causâ bona ecclesiastica ipsa sæcularibus concedere, poterit multò magis eorum aliquos fructus sibi ipsi, in sui, & suæ Curiæ sustentationem applicare, ità ut si quando fortasse Annatarum exactio nimis Regno gravis, & onerosa Regi videatur, non possit Rex illam prohibere, & impedire, sed solum Summum Pontificem, ut illam moderari velit, supplicare; nisi forsan de non exactione privilegium à Sede Apostolicâ concessum habeat, quod an sit, & modo non fuerit revocatum (præsertim per Bullam Cœnæ, & Bullam Urbani VIII. super præservatione jurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum, personarumque ecclesiasticarum quibuscumque præjudicialibus, quæ incipit: Pontifex.) videant, qui consulunt, & affirmant.

30. Indè subjungit itidem del Bene. -- Sed de his annatis vide Concilium Constantiense sess.43. ubi Martinus V. ait, sè inposterum nullatenùs Annatas in aliquo Regno impositurum, nisi de consilio Prælatorum ejusdem Regni; quç concessio (cum sit quædam species privilegii, quod secundum regulas juris extendi non debet de personâ ad personam) minùs rectè ab aliquibus intendetur ad Principes laicos ejusdem Regni, qui sub nomine Prælatorum minimè comprehenduntur. Vide etiam Bellarminum in Apologiâ contrà Regem Angliæ, cap.6. Azorium loco suprà cit. Thomam Campegium de annatarum institutione, & earum defensione, & Filliucium tom.3.tr.41.c.6.n.54 (a). Hos Auctores, à Thomâ del Bene citatos, hìc exscribere supervacaneum reputamus, quià illorum libri cunctis obvii sunt, & notissimi. Legat eos proindè quicumque vult in suo fonte, & sibi satisfaciat. Quoniam verò adhùc alias eruditiones, motiva, & doctrinas habemus, Lectori nostro exhibendas, quas tamen prçsenti Capitulo inserere, sinè transgressione justæ mensuræ non possumus; moram faciemus, ut & mens, & calamus noster, & Lectoris quoque ipsius oculi, aliquantulum pausç faciant, donec ad sequens Capitulum transeatur.

(a) *Thomas del Bene de immunit.cap.8.dub. 30.per totum.*

CA-

CAPUT XVIII.

In quo materia precedentis Capituli continuatur circà Annatas, & Quindennia, quę exiguntur ab Apostolicâ Datariâ. Deindèque descenditur ad ostendendam libertatem Ecclesię in preficiendo, etiàm Clericos extraneos Ecclesiasticis Beneficiis.

SUMMARIUM.

1 *Si Episcopi, & Abbates, ubi consuetudo, vel privilegium Pontificium illis assistit, Annatas licitè exigunt; cur non eas licitè exigat Papa?*

2 *Plures Doctores has exactiones defendunt. Sicuti potest Capitulum Emphanistià Canonicis accipere; ità Papa exigere licitè potest Annatas.*

3 *Debentur Decimæ Pontifici à Clero totius Ecclesiæ, ergò etiam Annatæ, quæ in locum decimarum successerunt.*

4 *Potest Papa applicare primam Annatam alicui Ecclesiæ: ergo etiam eam proprio usui destinare. Episcopus exigit charitativum subsidium cum opus est.*

5 *Petrus de Alliaco sensit, Annatas esse Pontifici persolvendas, donec alia æqualis provisio fuerit subrogata. Concilium Basileense idem sensit, & eas fulcivit.*

6 *Prosper Fagnanus egregiè ostendit, Annatas Pontifici esse debitas. Cardinalis de Alliaco in Concilio Constantiensi edidit librum de Ecclesiâ.*

7 *In illo demonstrat deberi* Annatas, & Commune servitium *Papæ pluribus rationibus, & exemplo Pontificis veteris legis.*

8 9 *Variis rationibus, & eodem exemplo Pontificis veteris Legis, probat Leonardus Coquæus, Annatas de beneficiis esse Papæ contribuendas.*

10 *Nèc edictum Senatus Parisiensis, neque Caroli VI. Regis Annatas affecère. In Galliâ vi Concordatorum Annatæ sunt auctę.*

11 *In Germaniâ penduntur Annatæ, etiam in beneficiis, quæ primarum precum vi conferuntur. In Concilio Viennensi de Annatis abolendis, & de subrogandâ illarum loco vigesimâ, tractatum est.*

12 *Dominicus Gravina Neapolitanus, & ipse variis rationibus ostendit, justè Annatas exigi à Pontifice in concessione beneficiorum.*

13 *Neapoli propter Assensum Regium, sivè Regium exequatur Beneficiarii, an quid solvat quibusdam Ministris Publicis.*

14 *Annatas cur liceret exigere, si applicarentur fisco Regio, non verò si Pontifici persolvantur?*

15 *Quindennia non sunt nova exactio, sed idem ac Annatæ, sic solvendo de beneficiis, quæ unita fuerunt locis piis, & ideò unquàm vacant.*

16 *Afferuntur verba Bullæ Pauli Papæ II. circa eadem quindennnia: patetque illa in usu fuisse jam tercentum circitèr ab hinc annis.*

17 *Sicuti sunt justæ Annatæ, ità sunt justa Quindennia. Annata imposita est beneficio, non beneficiario, semelque solum in anno solvitur.*

18 *Episcopi non exigunt Annatas, ubi deest privilegium, quia habent alios reditus pro suâ præbendâ, & exigunt decimas à suis Ecclesiis.*

19 *Concilium Basileense spopondit aliud emolumentum loco Annatarum Papæ præbere,*

bere, quod nunquam fecit. Concilia non ligant Papam.

20 *Quid sint* Annatæ, Commune servitium, Minuta servitia, & Quindennia, *ex Ludovico Thomassino, qui illorum justitiam tuetur.*

21 *Hæc emolumenta diversimodè pro Regionum diversitate exiguntur. Quid solvatur in Germaniâ, & quid in Galliâ. Quidque fieret in Angliâ?*

22 *Magnalia decantantur de hujusmodi exactionibus. Quid olim Procurator Regis Galliæ, quid Sixtus V. de illis dixerit.*

23 *Beneficii largitio fit gratis per signaturam libelli, non per Bullarum susceptionem, quæ solum testantur de illius susceptione.*

24 *Hæc lucra non poterunt adipisci dispensatores beneficiorum, si beneficia non valent etiam Clericis extraneis conferri: & cur?*

25 *Nèc poterit Papa eadem sibi applicare: nec Regibus, vel Episcopis concedere: neque ad bella infidelibus inferenda, vel ad hæreticos retundendos.*

26 *Sed & neque Antistites, Ordinarii, & Reges poterunt percipere lucra, sibi, vel suis Officialibus debita, occasione beneficiorum.*

27 *Sicut integra beneficia erunt solis localibus conferenda, ità & idem faciendum erit de parte, seù de fructibus ipsorum beneficiorum.*

28 *Lucra, quę obveniunt dispensatoribus beneficiorum, eorum ve Ministris fauciantur per exclusionem extraneorum.*

1. TAMETSI ea, quæ Capitulo præcedenti protulimus, validè probent justitiam, quâ per Datariam Apostolicam exiguntur *Annatæ*; bonum tamen erit easdem exactiones hic & aliis rationibus suffulcire strictim consertis, ut ad ubertatem veritas innotescat. Et *primò*, si Episcopi, si Abbates, ubi consuetudo, vel indultum Pontificium illis assistit, Annatas valent exigere: Si Papa privilegium easdem exigendi aliis potest prò suâ voluntate impertiri; eccur & ipsas non sibi poterit reservare (*a*)? *Secundò*, accedit his pręclara locutio Joannis Gersonii, non soliti Pontificię auctoritati adulari, sed ingenuè profiteri, quid prò veritate sentiat, qui licèt ut vidimus cum Cabasutio, errando suspectas habuerit *Annatas*; tamen rè totalitèr ponderatâ, victus tandèm veritate professus est, *sicut ex antiquâ lege decimæ decimarum debebantur summo Sacerdoti à Levitis: numeri* 18. *Deuter.* 16. *sic non minùs lege novâ debetur hæc decimatio facienda ipsi Papæ per inferiores. Hæc autèm recompensatio videtur rationabilis, quod fructus primi anni, à quolibet beneficiato persolvantur, quoniàm in hoc Papa servit Ecclesiæ, & ità prò sustentatione status sui potest onerare personas, & beneficia* (*b*).

(a) *Vid. Jo. Gerson. de simonia 3 objec. cum ejus Respons. to. 2. f. 418.*

(b) *Gerson. loc. cit. Objec. 3. cum ejus responsi.*

2. Tedet hic prolixiùs eloquium conscire, quod citrà dubium facere possemus, agglutinando illa omnia, quæ prætèr jàm superiùs relata, ex aliis Auctoribus ad justificandam exactionem Annatarum, quas in collatione beneficiorum suscipit Sedes Apostolica, congerunt Cardinalis Bellarminus in Apologiâ contrà Regem Angliæ cap. 6. *Thomas Campegius* in tractatu de Annatis. *Gallesius* in simili tractatu. *Echius* in Enchiridio adversus Lutherum. *Azorius* in Instit, moral. par. 2. lib. 7. c. 11. *Filicius* tom. 2. tr. 41. c. 6. n. 54 *Diana* part. 7. trac. 1. resl. 22. *Thomassinus* de disciplin. par. 3. lib. 2. cap. 58. *Lotherius* de rè benef. lib. 1. quę. 20. *Ferdinandus Cordubensis*, qui tempore Sixti IV. tractatum de hac rè compilavit, ubi conatus est ostendere Annatas, & pensitationes hasce à jure divino originem trahere, ex ratione, quam mox legimus apud Gersonium &c. Nihilominùs, ut abundè satisfiat opposito sensui Contradictorum, exactiones hujusmodi vellicantium, pręter Rationes usquè modò allegatas, aliàs producimus, quæ sequuntur. *Tertiò*, sicuti, citrà labem simoniæ, potest à Canonicis novitèr præbendatis, per alios Canonicos exigi quędam summa, vel in Annatâ fructuum, sivè in aliâ erogatione consistens, quæ olim *Insinuativa*, seù *Emphanistica* dicebatur (*c*), de quâ nos alibi sermonem facimus,

(c) *Magri. Vocabul. Ecclesf. V. Emphanistica.*

mus, & ità in praxi observatur (*a*), sic etiàm Pontifex licitè potest prò eorundem beneficiorum collatione aliquid, uti sunt Annatæ, recipere (*b*). Ut quid enim non valeat Pontifex adipisci tantundèm, quantum, vel quale, aut simile ei, quod cuilibet Capitulo, ubi talis viget usus, est fas exigere?

3. *Quartò*, Summo Pontifici à Clero totius Ecclesiæ debentur decimæ, si eas exposcat, uti disertis verbis edocet S. Thomas (*c*): & de facto olim in cunctis Christianitatis provinciis colligebantur decimę, sivè redecimæ, Romano Antistiti persolvendæ (*d*). Cum has autèm nunc non exigat, successerunt in earum locum Annatæ (*e*). Et cum subrogatum naturam induat ejus rei, in cujus locum subrogatur (*f*), sequitur quod sicuti Papa licitè exigebat, & potest exigere decimas, ac redecimas; ità etiàm licitè exigere valet annatas (*g*). Nèc improprium censeatur dicere, quod Annatæ successerint in loco decimæ, vel redecimæ Pontifici persolvendæ, quià de facto in Angliâ, ubi Papæ contradebatur denarius S. Petri, qui vel erat decima, vel redecima, sivè species earum; Annatę de beneficiis Datariæ Apostolicæ ordinariè non pendebantur, uti notat Fagnanus (*h*). *Quintò*, si Pontifex licitè potest beneficia ecclesiastica pensionibus onerare, ad favorem alicujus Ecclesię, vel loci pii, vel Clerici benemerentis, per determinatum annorum numerum, vel ad vitam alicujus; multò magis unicam sibi reservare potest annatam (*i*).

4. *Sextò*, legem generalem sancire potest Pontifex, qua beneficiis ecclesiasticis onus universalitèr imponatur, pendendi alicui Ecclesiæ, vel homini primam annatam. Imò & alicubi absquè lege generali, hoc ex consuetudine peragitur, decernente, ut fructus primi anni reserventur hæredibus beneficiarii defuncti, quam consuetudinem valere, & fuisse à Romanâ Rotâ approbatam testatur Barbosa (*l*), ergò hanc legem etiam ad proprium commodum potuit introducere in solutione Annatarum (*m*). *Septimò*, cuilibet Episcopo indigenti debentur ab Ecclesiis propriæ diœcesis subsidia, & subventiones congruæ, quibus possit suum officium honestè adimplere, & decorem suæ dignitatis honorificè sustinere: hincque fit ut valeat, si opus sit, exigere ab eis charitativum subsidium (*n*), nec id semel solùm, sed bis, & tèr, ac quotiès urgens causa id exposcit (*o*): Adeò ut à porrigendo charitativo illo subsidio nullum eximant privilegia generalia, & neque præscriptio (*p*). Ergò etiam Papæ ab omnibus totius Orbis Ecclesiis subsidia, officio, & dignitati suæ condecentia debentur: qui propterea, sicuti subsidium charitativum, si vult, valet sinè dubio ab Ecclesiis ipsis exigere (*q*), ità etiàm coęqualia alterius speciei valet subsidia postulare, & in hac serie ritè computari possunt Annatæ, quas in beneficiis conferendis sibi decernit exsolvi.

5. Hæc ratio tanti ponderis est, ut hujus unius obtentu, si cunctæ aliæ deessent, inculcaverit Petrus de Alliaco, Annatas esse pendendas, donèc saltèm alitèr fit Pontificiæ opportunitati provisum, *oportet*, inquit, *sic fieri, quod subventio nùnc existens, & à priorum devotione ecclesiasticorum introducta de primis annatis, & similibus, permaneat, quousquè priùs, aut simul saltèm fuerit alia fortè provisio salubrior, vel sanctior rationabiliùs adinventa, & effectualitèr practicata* (*r*). Concilium quoque Basileense, quod immensis conatibus jus Annatas exigendi concussit, nec quid intentatum reliquit prò illis totalitèr abolendis; hanc rationem adeò magnifecit, ut Annatas ipsas exhiberi non vetaverit, nisi subrogatâ congruâ provisione, earum abolitionem recompensante, & ità decrevit, *Summum Pontificem Synodus exhortatur, ut &c. prò confirmatione electionum &c. nihil penitùs exigat &c. Prò oneribus autèm, quæ ipsum prò reginine universalis Ecclesiæ subire oportet &c. hoc Sacrum Concilium antè sui dissolutionem, omninò debitè, & congruentèr provideat* (*s*). Concilium autèm ipsum, qualecumque illud esset, nedùm compensationem non subrogavit, sed imò Annatarum exactionem favore Felicis Sabaudi, ad Antipapatùm provecti, decrevit, ità ut Felix per quinquennium perciperet quintam partem, & per aliud quinquennium, decimam partem proven-

tuum

(a) *Barbos. de Canonic. c. 15. num. 29. Tomassin. vet. & nov. Eccl. discipl. p. 3. l. 1. c. 56. num. 2. & 3. & cap. 61. per totum.*

(b) *Vid. Gerson. loc. cit. 2. Objec. cum respons.*

(c) *S. Thom. 2. 2. qu. 87. ar. 4. ad 3. Fagnan. in cap. prætereà à num. 33. nè Prælat. vices suas l. 5. & ibi DD. Fil. liuc. to. 2. tr. 41. c. 6. n. 54.*

(d) *Lotter. de rè benef. l. 3. c. 20. n. 23.*

(e) *Card. Baron. an. 1156. in fin.*

(f) *C. Ecclesia S. Mariæ 2. & ibi Glos. 1. ut lite pend. cap. cum tù in fin. & ibi Glos. fin. de Usur. Decius Cons. 190. num. 1.*

(g) *Lotter. de rè benef. l. 3. c. 20. num. 23.*

(h) *Fagnan. in cap. prætereà, 1. nè Præl. vices suas num. 60. lib. 5.*

(i) *Azor. p. 2. l. 7. c. 11. §. accedit Fagnan. loc. cit. num. 46. Campeg. de Anat. num. 13. Filliuc. loc. cit.*

(l) *Barbos. de Canon. c. 15. num. 8.*

(m) *Azor. loc. cit. §. sanè.*

(n) *C. conquerente de Offic. Ordin. c. cum Apostolus de Cens. Fagnan. in c. prætereà à num. 36. nè Prel. vices suas l. 5. Filliuc. loc. cit.*

(o) *Azor. p. 2. l. 9. c. 14. qu. 8. Barbos. de offic. Epis. alleg. 87. num. 36.*

(p) *Barbos. d. alleg. 85. num. 24. & 25.*

(q) *Bellencu. de subsid. charit. qu. 1. num. 2. Barbos. loco citato num. 22. Azor. ubi suprà.*

(r) *Card. Alliacens. de Ecclesiæ Auctor. c. quo jure annatæ &c. §. Statuf. ap. Jo. Gerson. tom. 1. f. 920.*

(s) *Concil. Basileens. sess. 12.*

tuum omnium beneficiorum: cavens eodem tempore, ne per hoc decretum prejudicaretur Ecclesiis, habentibus ex consuetudine, vel privilegio, quod possent exigere fructus primi anni aliquorum beneficiorum (*a*). Quapropter hujusmodi Conciliabulum, Annatis Pontificiis rabiosissimè adversum, prò eo quod illas expungeret, potiùs easdem fortiùs solidavit, & roboravit.

6. Septem rationibus allegatis alias possemus adjungere, sed jàm istæ sint satis: quos enim hæ non convincunt; plures non captivabunt. Non quià ipsæ non valeant, sed quià easdem legens veritati, & æquitati acquiescere recusabit. Qui plures desiderat, consulat Auctores nominatos (*b*), quibus adjungimus Fagnanum celebrem Doctorem, qui negotium hoc egregiè pertractat (*c*), ostenditque, Annatas deberi Papę Jure Gentium, Jure Ecclesiastico, Jure Civili, aliisque pluribus de causis, quas ibi congerit, & optimè fulcit. Omittimus quoquè plurimas Constitutiones Pontificum, de Annatis ipsis loquentium (*d*), quos Contradictores fortè suspectos habebunt, sed non est probabile eos cunctos rem injustam jussisse. Nos his rationibus postpositis, ad auctoritates aliquas Doctorum, gravis ponderis, & qui prò veritate scripserunt afferendas, verba convertimus. Et post Cabasutium Gallum, ac Thomam del Bene ex Regno Neapolitano, superiùs allegatos (*e*), hic primo loco in medium proferimus *Petrum Cardinalem de Alliaco* Archiepiscopum Cameracensem in Belgio, virum valdè doctum, & celebrem, nec solitum dare Sedi Apostolicæ aliquid ultrà honesti mensuram. In libro enim unico de Ecclesiæ, & Cardinalium auctoritate (quem scripsit in Concilio Constantiensi, ubi libentèr attenuandæ Summi Pontificis auctoritati indulgebatur, & elevandę potestati Concilii) ad exactionem annatarum, quæ ibidem impugnabantur, & ab Ecclesiâ Romanâ suscipiuntur, descendens; pręter ea, quę mox retulimus, etiam subsequentia pronuntiavit.

7. Cum Papa, inquit, *habeat jure divino disponere, & ordinare circà bona, & temporalia laicorum, ut dictum est: multò magis, & in pluribus casibus habet jus, & potestatem circà bona, & jura ecclesiastica Clericorum: & ideò non solum in casu necessitatis, sed etiam in casu utilitatis, & honestatis publicę, non solum Universalis Ecclesiæ, sed etiam prò convenienti statu personæ suæ (inquantum est persona publica, repræsentans Ecclesiam, & generalis pastor, ac universalis administrator bonorum ecclesiasticorum) rationabilitèr potest sibi facere fructus suos, ex bonis communibus pinguiores, secundum exigentiam sui status &c. Hujus rei exemplum præcessit in veteri Testamento, quià cum Levitę prò suâ sustentatione receperunt decimas, summus Sacerdos decimam decimæ à Levitis debebat recipere, ut patet Numer 18. Undè simili jure videtur, quod Papa possit recipere ab Episcopis promotis communia servitia, quæ vocantur Vacantię, & in minoribus beneficiis primos fructus, seù alia hujusmodi subsidia, ex quibus ipse, & sibi in Ecclesiæ servitio assistentes, possunt convenientèr sustentari. Et ista non solum sibi conveniunt jure prędicto, sed etiam jure præscriptionis, quo etiam aliqui infideles in similibus uti consueverunt, & in pluribus Regionibus manifestum est, de decim. ca. 1. & ca. 11. in glossa, & dicunt Doctores, quod loco dictarum decimarum succedunt decimę, quę dantur Papę* (*f*). Et post quędam alia subjungit: *Status Summi Pontificis, & Sacri Collegii Cardinalium, dum recipit, & quærit subventiones consuetas in oblationibus, decimis, vel Annatis, & similibus, non debet eo ipso de simoniacâ pravitate notari, nisi fortè vitium aliud in exactionis modo concurrerit, quod vitium corrigi debet, non obindè status minui, destrui, culpari &c. Sicut ab infirmo morbus tollendus est, non subjectum, vel corpus destruendum. Oppositum verò pertinacitèr imponere, notando generalitèr de simoniacâ pravitate totum statum istum, temerarius est error* (*g*). Attendant hęc eloquia Contradictores, & posteà proprii eorum sensûs, quo carpunt exactiones Datariæ Pontificię, ipsi sint Judices.

8. Alliacensi succedat *Leonardus Coquęus* Ordinis S. Augustini, contrà audacem Mornæum pugnans, Pontificię dignitatis, & potestatis impugnatorem, & præ-

(a) *Idem Concil. Basileens. sess. 23.*

(b) *Vide hic supr. in hoc capit. num. 2.*

(c) *Fagnan. in cap. præterea 1. ad Prælationes suas &c. lib. 5.*

(d) *Paul. II. Const. VI. Innoc. VIII. Const. III. Julius II. Const. IV. Clem. VII Const. XXXVII. Jul. III Const. XX. Paul IV. Const. II & XVII. S. Pius V. Const. XXXVIII. Sixtus V. Const. XXXIII.*

(e) *Vide suprà capit. precedent. à num. 25. usque ad finem.*

(f) *Petr. de Alliac. de Eccl. Auctor. c. quo jure vacantiæ &c. op. Jo. Gerson. to. 1. f. 917.*

(g) *Alliacens. loco citato fol. 910. B.*

præterea Libro suo Antimornæi denominationem apponens, in quo sic excellentèr proloquitur: *Annatas hujusmodi dicimus licitè institutas fuisse, quicquid aliqui repugnent. Neque enim alioquin communi consensu omnium Ecclesiarum receptę fuissent, neque sequentes omnes Pontifices timoratę conscientię eas percipere voluissent: & si Pontifex Romanus legem constituere potest, ut qui deinceps ecclesiasticum beneficium obtinuerint, integros fructus primo anno colligendos, & percipiendos, vel dimidiam eorum partem, solvant in subsidium hujus, vel illius Clericorum Sęcularium, vel Regularium Conventus, vel Hospitalis domus; certè pari ratione poterit reservare in communem aliam utilitatem. Quidni igitur poterit eos fructus exigere in commune Romanæ Curiæ, vel Cameræ Apostolicæ commodum, quæ omnium Ecclesiarum utilitatibus inseruit? Deindè si absque ullâ simoniæ labe Pontifex beneficiis, quę confert, quotidiè pensiones imponit in Clericorum, vel aliorum indigentium subsidium; non igitur erit ullum simonię crimen, si hujusmodi pensionem reserves in subsidium eorum, qui in Curiâ Romanâ inserviunt. Siquidem Annatam solui Romano Pontifici nihil aliud est, quam ei fructus primo anno colligendos, vel dimidium eorum partem reservari.*

9. Prosequitur idem Auctor. *Neque Romano Pontifici Annatæ solvuntur tanquam beneficii Clerico collati pretium, aut tamquam merces Papæ conferenti debita, sed tanqùam pensio, vel debitum laboris stipendium in vitæ subsidium, undè necessarii Ministri ad usus Curiæ Romanæ sustentari queant. Certè in veteri lege decima pars fructuum jussu Dei Levitis, & Sacerdotibus solvebatur, deindè Levitæ, & Sacerdotes, ex decimis sibi à populo redditis, Summo Sacerdoti Decimam solvebant, & dicebatur Decima Decimarum. Illud quidem jus fuit judiciale, proprium veteris Legis, nec indè jus Annatarum deducimus; potuerunt tamen Romani Pontifices, quemadmodùm instituere Jubilæum exemplo Jubilęi Levitici; itâ jus condere judicialis illius exemplo, quò certa pars fructus, vel pensio ex beneficiis sibi justis de causis solveretur. Interim si lex de Annatis omnibus Nationibus sancita ab omnibus recepta fuit; haud dubiè potestatem, & jurisdictionem Romani Pontificis omnes tùm nationes agnovère. Neque enim alioqui sibi hoc jugum (cum non defuerint præsertim viri docti, qui eas improbarint) imponi passę fuissent* (*a*).

10. Tractat & alibi idem Coquæus de justitiâ earundem Annatarum, ostenditque Edictum Senatus Parisiensis anni 1406. & decretum Caroli VI. Regis Franciæ illius confirmatorium, nihil afficere ad impugnandas Annatas, quas jam dudùm anteà Galliâ usu receperat, & deinceps usu, & consuetudine solvere continuavit (*b*). Sicut & nihil officere docet, quod in Concilio Constantiensi tractatum sit de reformatione ipsarum Annatarum (*c*), quodque ibidem, Ecclesiæ Gallicanę, & Universitatis Parisiensis nomine scriptum quoddam exhibitum fuit ad easdem Annatas ablegandas directum: Quippè neque rationes in eo libello contentę, *aut quævis aliæ à cæteris allatæ, ejus ponderis fuère, ut ad evertendum jus exigendarum Annatarum quidquam valerent* (*d*). Nedumque in Galliâ Annatæ non sunt expunctę, sed imò posteà in Concordatis Gallicanis auctę fuerunt (*e*). Quæ jàm cum fuerint in pactum deductæ, superfluum est de illis post pactionem ipsam, ducentos jàm per annos observatam, disceptare. Cæterùm si Concilium Constantiense, interpellatum ut eas aboleret, id facere recusavit, hoc potius favet, quam officiat Annatis, quas Concilium delere non omisisset, si cognovisset injustas, illasque eo ipso, quod non abstulit, ex consequenti approbavit, junctâ observantiâ generali totius Ecclesiæ, approbationem ipsam non modicum roborante (*f*).

11. Hæ Annatæ pretèr Galliam nullibi, quod sciamus, impugnatæ fuerunt, nisi in Germaniâ. A quâ tamèn in Conventu Norimbergensi non petebatur eas aboleri, sed Fisco Cæsareo applicari (*g*). Et ab eâ nedùm non fuerunt abscissæ, verum potius fortius custoditæ fuerunt, dietìmque observantur: & in ipsâ dispensatione beneficiorum, quæ fit jussu Imperatoris, vigore Primarum precum, si beneficia ipsa vacaverant in mensibus, Sedi Apostolicæ reservatis; penduntur Datariæ Annatę,

(a) *Leonard. Coquęus in Antimornæo. tom. 2. f. 234.*

(b) *Leonard. Coquæus loc. cit. f. 250. § Quod.*

(c) *Concil Constantiens. sess. 40. n. 3. & 11*

(d) *Coquæus ubi supra fol. 251. § Verum*

(e) *Boil. Sum. Concil. to. 2. ad Conc. Later. 5. de Concordatis.*

(f) *Vid. Fagnan. in c. præterea n. 43. ne prælat. vices suas l. 5.*

(g) *Pallavicin. Istoria del Concilio di Trento lib. 2. cap. 8. n. 3. & 3.*

natę, & medię annatæ, absque aliâ Contradictione (*a*). Ad hęc testatur *Joannes Andreæ* celeberrimus Jurisconsultus, ad ejus instantiam fuisse in Concilio Generali Viennensi propositum, ut Annatę abolerentur, earumque loco solveretur Pontifici vigesima pars redituum beneficiorum totius orbis, tamquàm decima illi debita (*b*): Et Concilium huic rei annuisse indicat Genebrardus ex mente Francisci Zabarellę: ait enim: cum *Franciscus Zabarella scribat, in Concilio Viennensi statutum fuisse, ut sublatis annatis, vigesima pars vectigalium sacerdotalium quotannis Romano Pontifici penderentur* (*c*). Quę agendo Concilium, vel tacitè, vel expresse approbavit ipsas Annatas, tamquam justas, & Clero minus dispendiosas; sed Papę magis lucrosum fuisset, quod propositum illud Conciliare de solvendâ vigesimâ effectum habuisset: quippè si Papa vigesimam illam exigeret multò majorem summam ad se traheret, quam obtineat per annatas (*d*). Et fortè adhùc tantum ab ecclesiasticorum ordine non captitasset, quantum Summus Sacerdos antiquę legis à Leviticâ Hierarchiâ, & à Judęorum populo solebat annualitèr adipisci, prout positâ de his ratione à curiosis, doctisque hujusce rei ponderatoribus, est observatum (*e*).

12. Nèc ommittenda est hìc Auctoritas *Dominici Gravinę* Neapolitani, gravissimi Theologi, cujus verba cunctis ostendent, quinam esset præcedenti sæculo hac de rè sensus Neapolitanorum, & quantum Contradictores, eorumque instigatores à justo sensu, & doctrinâ suorum Majorum dissentiant: ait enim adversus Marcum Antonium de Dominis, aliosque similis farinæ viros, Annatarum impugnatores, *Cum communi omnium Ecclesiarum consensu Annatæ hujusmodi receptę sint, non est verisimile omnes errare potuisse, & contra conscientiam Romanos Pontifices accepisse. Quid est annatas recipere, quam ei fructus primo anno colligendos, vel dimidiam partem reservari? Non dantur hę tanquam beneficii collati pretium, vel merces Pontifici, sed veluti pensio, vel laboris stipendium, ad suam, Ministrorumque Curię vitam substentandum, non est deterior Summus Pontifex, Hębręorum Pontifice, cui à Levitis Decima Decimarum solvebatur. Ad supradictum ergò finem, & utilitatem Clericorum, fundationem Xenodochiorum, Collegiorum, poterat, & potest ejusmodi Annatas Romanus Pontifex lege editâ statuere, sicut & Taxę in Cancellariâ justè institui &c.* (*f*). Sensum *Thomę del Bene*, itidem in Regno Neapolitano progeniti, Capitulo antecedente retulimus.

13. Calamum temperamus, nè volumen suprà metam designatam excrescat, parcimusque aliis Doctoribus allegandis. Hoc tamen, quod sequitur Motivum non censemus prætermittendum, ad annatas justificandas. In quibusdam locis, & signantèr Neapoli, mos obtinendi *Regium exequatur*, ultrà primeva repagula dilatatus, adeò effusus est, ut videatur valdè distare à prisco illo assensu, quem Romani Pontifices antiquis Regibus Neapolitanis permittendum esse duxerunt, uti alibi magis ex proposito demonstrabimus, de illo agentes (*g*). Qui sanè Regius assensus interponi alioquin sinè permissione Apostolicâ non valeret (*h*). Quidam ergò Ministri publici Neapolis *Assensum* Regium, sivè Regium *Exequatur* Bullis Beneficiorum per Datariam Apostolicam collatis, adhibendum esse contendunt, ut discernant, inquiunt, an qui beneficium obtinuit, exceptionem aliquam patiatur, cujus intuitu sit Coronæ Regiæ suspectus, nè accessus detur ad ecclesiastica beneficia Viris Principi infestis. Prò isto autem *Exequatur* obtinendo incæperunt Ministri præfati quamdam summam exigere pecuniarum: quod cùm exorbitaret ab omni æquitate, nec ullius juris auctoritati niteretur; querelis materiam non exiguam ministravit. Rex proindè Philippus II. districtè præcepit, nè prò *Regio exequatur* aliquid à Ministris Neapolis exigeretur (*i*). Nihilominùs, ut audivimus, adhùc Neapoli, vel proptèr ipsum *Exequatur*, vel ejus occasione, sive prò eo impetrando, aut alitèr dum de illo agitur obtinendo, Beneficiarii compelluntur solvere quandam pecuniæ quantitatem.

14. An hoc verum sit, & quanta, qualisque pecunia ista sit, quæ Neapoli, prò consequendo Regio exequatur, pendenda est, & cui, ac quomodò exhibeatur nobis non

(a) *Conradus Oligenius de prim. prec. §.58.*

(b) *Jo: Andre. in Cap intèr cætera n.23 de Offic. Ordin.*

(c) *Gilbert. Genebrard. Chronic. lib.4. sub anno 1389.*

(d) *Poguan. in cap. pręteredà n.19. nè Pręl. vices suas lib.5.*

(e) *Jo: Steph. Menoch. Traten. Evad. Centur.1. cap.30.*

(f) *Gravina Cathol. præscript. part.2. disp.4. §. ad 2. vers. Quod f.461.*

(g) *Vid. infra in hoc tomo cap.38. & 39.*

(h) *Azor. Just. Mor. p.1. l.5. c.14. qu.3. del Bene de Immun. c.8. dub.10. Dian. tr.2. res.13. par.1. & par.5. tr.1 res.12.*

(i) *Istoria della Monarchia di Sicilia pagina 271.*

non est benè notum, qui Neapoli non fuimus, sed solum audivimus, exactionem hanc ibi fieri. Et quatenùs ità sit; quæri poterit à Contradictoribus, cur licitè valeat hæc summa à Ministris Neapolis extorqueri, & non licitè exigantur Annatæ à Ministris Pontificis in Datariâ? Quid quæsò habet amplius justitiæ prima illa contributio, quam hęc secunda? Certè si rationes utriusque exactionis in suo vero esse, in suâ radice, in suâ naturali conditione pensentur; potius exactio Regii *exequatur* injusta esse videtur, quam exactio *Annatarum*: Sed demus: sit justa prima exactio; at non negent Contradictores justam esse quoque secundam: quilibet enim prudens, doctus, & ęquanimis rerum ęstimator, hanc potius, quam illam pronunciabit esse justiorem. Ad hęc inclyta Natio Germanica, sive, quicumque ex eâ fuerunt, in Comitiis Norimbergensibus, prout innuimus, postularunt, ut Annatę de beneficiis, solitę Romam mitti prò Bullis beneficiorum expediendis, non tollerentur: sed loco Datarię, fisco Imperiali inposterùm penderentur (*a*). Similitèr, in Sveciâ Annatę, ac taxæ, quę olim pendebantur Apostolicę Datarię, nunc fide abjectâ, solvuntur Regi (*b*). Quęrimus cur quęso licitę fuissent Annatę, essentqe adhùc in illorum sensu, si fisco Imperiali, & Regio exhiberentur, & respectivè solvuntur; non verò licerent, neque liceant, si Apostolico Ærario contribuantur? Quid àmabo plus habent justitię laici, prò exactionibus corradendis è beneficiorum expeditionibus, à se nullatenùs dependentibus; quam habeat Summus Ecclesię Pontifex in dispensandis beneficiis, illius administrationi, & auctoritati à Christo Jesu commissis?

(a) *Pallav.hist.del Concilio di Trento l.2. c.8.n.2,& 3.*

(b) *Joan.Vastonius in vite Aquilonari de S. Sveciæ in præfacio*

15. Nùnc aliqua de Quindenniis dicamus. *Quindennia* non sunt nova exactio, nec exactionis nova species, sed idem prorsus, ac Annatę, solâ temporis diversitate distinctę (*c*). In locum etenim Annatarum subrogata sunt (*d*). Nàm cum vix pręterlabatur ullus Pontificatus, in quo Papæ, modò ab his, modò ab illis rogati, aliqua beneficia, solita per Datariam dispensari, non uniant Collegiis, Seminariis, Conventibus, aliisque locis piis, qui manus mortuæ nuncupantur, quatenus loca ipsa nunquam moriuntur, adeoquè beneficia ipsa nunquam vocant, & per consequens Dataria Annatis illis destituitur, quas perciperet, si præbendæ illæ non fuissent unitæ, ac per obitum unius beneficiati, conferrentur alteri ejusdem successori; oportuit expediens aliquod reperire, quo & unionibus ipsis consuleretur, & simul obviaretur detrimento ipsi Datariæ Apostolicę illato (*e*). Expediens autem hoc est solutio quindennii, ut nimirum, de quindecim, in quindecim annis solvantur ipsimet Datariæ Annatæ pręfatę, & quidquid emolumenti perciperet, si beneficia unita vacarent (*f*).

(c) *Card.de Luca de beneficiis discurs. 89. num.6.*

(d) *Idem Cardin.de Luca loco cit. discurs. 139.num.5*

(e) *Vide Azor p.2. lib.7.c.12,13.*

(f) *Fagnan.in cap. præterea n.13.nè Prelat.vices suas l.5.Filliuc.to.2.tr.41.cap.6.à num.56*

16. Istud expediens non est novum, sed jàm ter centum circitèr ab hinc annis inventum, de quo Paulus Papa II. edixit. *Monasteria, Prioratus, Præpositure, Præpositatus, Dignitates, Personatus, Administrationes, Officia, & Beneficia, ut præfertur unita, prò quibus Camerę Apostolicæ annata, seu alia jura solui consueverant, vel debebant temporibus retroactis, & de solvendis singulis certis temporibus futuris obligatio in eâdem Camerâ per inadvertentiam facta nan fuit, annatam, sive medios fructus unius anni inposterùm singulis quindecim annis perpetuò sequuturis, eidem Camerario solvere teneantur, & debeant. Et quod de omnibus Monasteriis, Prioratibus, Præpositalibus, Dignitatibus, Personatibus, Administrationibus, Officiis, & Beneficiis, ut præfertur unitis, à quorum unionum temporibus, postquam illę sortitę effectum, anni quindecim effluxerunt, infrà annum proximè futurum, communia, minuta, & alia jura, seu annatas, & medios fructus hujusmodi solvere adstringantur, etiam singulis annis quindecim in futurum, prout multi alii similes uniones, & gratias obtinentes, faciunt, & facere consueverunt &c.* (*g*).

(g) *Paul. Papa II. Const.6.§.4*

17. Quæ sanè postrema Pauli Verba satis ostendunt, quod quando ille Constitutionem istam edidit, anno 1469. jàm quindennia ipsa erant solita pendi. Sed & de illis alias Constitutiones ediderunt alii Pontificęs (*h*), quas brevitatis ergò relinquimus. Quod autem quindennia hęc sint æqua, & honesta, satis elicitur ex ipsa-

(h) *Vide Laert.Cherubin.ad Const.6.Pauli II, & ad Constit.33. Sixti V.*

ipsâmet rerum naturâ; nàm cum quindennia subrogata sint in locum Annatarum, uti diximus, & annatæ justissimè, prout usque nunc probavimus, exigantur, restat ut ipsa quoque quindennia justissima sint, ex regulâ, quod subrogatum assumit naturam, & qualitatem ejus, in cujus locum subrogatur (*a*). Et sanè, uti benè inquit de Luca, *cum provisi de beneficiis &c. totum obtineant ex gratiâ, & liberalitate Papæ, causam merè lucrativam idcircò foventes, conqueri non possunt, quod eorum benefactori, & elargitori aliquam præbeant participationem illorum fructuum, quos ex gratiâ obtinent, & quos concedens poterat eis non concedere* (*b*). Prӕsertim cum onus annatę non sit impositum beneficiario, sed fructibus beneficii (*c*), adeò ut intrà unum, & eundem annum non nisi semel solui debeat: quarè si beneficium pluries eodem anno, per plurium beneficiatorum obitum, vacare contigerit, unicâ tantum vice Annatam ex illo Dataria percipit, uti patet ex praxi (*d*). Similitèr si provisus, in actu expeditionis Bullarum, annatam solvere recuset, donèc maturescant fructus beneficii, ut ex iis annatam ipsam persolvat, ei Bullę sinè contradictione traduntur, præstitâ tamen cautione de illâ intrà annum solvendâ (*e*), undè ad evidentiam patet, onus annatæ, non à beneficiario, sed à fructibus beneficii deposci.

18. Sed dices, cur Annatas non exigunt Episcopi in propriis diœcesibus, quemadmodùm eas percipit Papa ex Ecclesiis totius Orbis? En responsio in promptu: Optimè etiam Episcopi à suis Beneficiariis Annatas ipsas accipiunt, in locis illis, ubi ex privilegio, vel consuetudine legitimè introductâ id habent, ut eas possint exigere. Ubi verò Episcopi easdem non percipiunt, id provenit, quià & alios proventus ecclesiasticos proprię prębendę Episcopalis percipiunt, eorum statui sufficientes, ideoque rationabiliter non indigent his subsidiis; & alias decimas exigunt ab Ecclesiis propriæ ditionis, nec justum videtur, has esse duplici publici onere prægravandas. Demùm si eas non exigunt, id procedit ex eo, quod Canones, & Concilia strictè interdicunt, ne quidquam in concessione prębendarum, ab earum dispensatoribus accipiatur (*f*). Cumque hujusmodi prohibitio sit à jure Canonico, jus autem Canonicum auctoritatem Papæ non liget, imò ab auctoritate Papę vim suscipiat; hinc fit, quod Summus Pontifex ritè potuit, & potest sibi Annatas reservare super beneficiis totius Orbis, quas non possunt Episcopi à beneficiis propriæ Diœcescos obtinere, Episcopis enim deest facultas juri Canonico in hac rè derogandi.

19. Nec obest, quod Concilium Basileense exactionem Annatarum, tùm Papę, tùm Episcopis abrogaverit, sanciens, *quod tàm in Curiâ Romanâ, quàm alibi, prò confirmatione electionum, provisione, collatione de ecclesiasticis Cathedralibus, Monasteriis, Dignitatibus, beneficiis &c. nihil penitùs antè, vel post exigatur, ratione Literarum, Bullæ, Sigilli, Annatarum, Communium, & Minutorum Servitiorum, primorum fructuum, ac deportuum &c.* (*g*). Nàm *primò*, Concilium Basileense non fuit Concilium OEcumenicum, & legitimum, sed Pseudosynodus Acephala, & à supremo ejus capite evulsa; quod non majori prevaluit auctoritate, quam Synagoga latronum, & Conventicula malignatium (*h*). Satque fit, quod S. Antoninus eam vocat, *Conciliabulum, viribus cassum: Synagogam Sathanæ: temerarium, & præsumptuosum Conventum* (*i*): Et S. Joannes de Capistrano ipsam nuncupat, *Synodum profanam, excommunicatam, interdictam, Basiliscorum speluncam, Dæmonum cavernam* (*l*). *Secundò*, Conciliabulum hoc spopondit, quod, Annatis Apostolicis sublatis, aliud emolumentum equivalens Pontifici contulisset; hoc autem nunquàm fecit, & sic res in suo primævo statu remansit. *Tertiò*, Concilium illud etiam si fuisset legitimum, adhùc non potuisset auctoritatem Pontificis coarctare: quippè Concilium, tametsi generale, firmitatem recipit à Pontifice, non ei potestatem impertit (*m*). Miratusque est Paschalis Papa II. dùm Archiepiscopus Panormitanus ei nomen Concilii generalis objecit: ideoquè ipsi respondit, *quasi Romanæ Ecclesiæ legem Concilia ulla præfixerint, cùm omnia Concilia per Romanę Ecclesiæ auctoritatem, & facta sint, & robur acceperint, & in eorum statutis, Romani Pontificis patentèr excipiatur auctiritas* (*n*).

20 Ità-

(a) *Leg. si eum §. qui ff. si quis. caus. & ibi Bartolus Bald. & alii Card. de Luca de Regal discurs 33. n. 12. de benef. disc. 27. n. 13. discurs. 88. n. 8. disc. 89. n. 7. Barb. Axiom. 213*

(b) *Card. de Luca de Regal. disc. 163. n. 2.*

(c) *Fagnan. in capit. pręterea n. 66. nè Prelat. vices suas &c.*

(d) *Idē Fagnan. loco citato num. 87.*

(e) *Idem Fagnan. eodem loco num. 88*

(f) *Conc. Trid. sess. 24 cap 14. S. Pius V. Const. 104.*

(g) *Conc. Basileens. sess 21*

(h) *Joan. Turrecrem. de Eccles. l 2. cap. 100. Raynald. an. 1441. n. 10*

(i) *S. Anton. sum. p. 2 tr. 22. c. 10. §. 4*

(l) *S. Joan. de Capistr. de Pap. & Eccl. Auct. part. 3.*

(m) *S. Greg. VII. in Apologet. Conc. Rom. cap. 3. Vide c. ideò §. si erat ult. 25. qu. 1.*

(n) *Cap significasti 4 & ibi Glos. V excipiatur. dè election.*

20. Itàque Romana Ecclesia jure Annatas, Servitia communia, Minuta servitia, & Quindenina sibi reservat. *Annata*, inquit Thomassinus, *penditur prò omnibus prorsùs beneficiis, exceptis Episcopatibus, & Abbatiis consistorialibus*: *Constat autem media parte redituum beneficii annuorum. Ea ad usum Papæ reservatur, & Bonifaciana dicitur, quod Bonifacius IX. ità temperavit, ut nunc est. Antè enim Pontifices sibi reservabant reditus unius anni cujuscumque beneficii, intra triennium solvendos, tertiâ scilicet solvendâ parte unoquoque anno. Bonifacius IX. dimidium ejus relaxavit, eâ lege, ut Bullas jàm descriptas, & expeditas non acciperet beneficiarius, nisi persolutâ eâ pecuniâ, quæ Pontificis ipsius, & Cameræ Apostolicæ necessitatibus levandis dicata est &c.* Servitia Communia *solvuntur prò Episcopatibus, & Cœnobiis Consistorialibus: eorum media pars Pontifici addicitur, media Cardinalibus; ideò servitia vocantur Communia.* Minuta servitia *sunt quinque minores taxæ Episcoporum, & Abbatiarum taxis accommodatæ, & intèr minusculos Curiæ Romanæ Ministros partiendæ, ideòque minuta servitia appellantur.* Quintadecima *postremò illa est annata, quæ decimoquinto quoque anno solvitur prò beneficiis unitis* (*a*).

21. Hæc, inquam, emolumenta juxtà taxas in Romanâ Datariâ præscriptas, Sedes Apostolica sibi in beneficiorum dispensatione jure reservat; quamquàm non ea omnia ubilibet, neque sub unâ ubique summâ; nec prò omnibus æqualitèr percipit beneficiis. Nàm prò iis, quæ non excedunt valorem viginti quatuor aureorum, Annatæ non penduntur (*b*). Quoàd *Germaniam* prò solis Episcopatibus, & Abbatiis solvuntur Annatæ, & Communia Servitia (*c*). Quoàd *Angliam* solvebantur Servitia Communia, non verò Annatæ (*d*). Quoàd *Galliam*, Annatæ, & Communia, ac Minuta servitia solvuntur prò solis Episcopatibus, & Abbatiis Consistorialibus, non verò prò beneficiis inferioribus (*e*), quià hæc exprimuntur valoris scutorum 24. (*f*) Et in Concordato Gallicano Rex cum Papâ convenit, ut Annatæ non ex veteri censu, qui longè minor erat, sed ex verò, & novo solvendæ inposterùm essent (*g*). Quoàd alias Regiones alia fortè servatur ratio in hujusmodi erogationibus, de quibus rerum Datariæ periti pleniorem notitiam habent, ac melius hæc à praxi deducitur, quam de illâ theoricè ab Auctoribus doceatur.

22. Unum non omittemus hic adnotare, quod circà hujusmodi *Annatas*, & exactiones multa magnalia decantantur; nimirùm quod ex earum perceptione Sedes Apostolica maria, & montes aureos ad se trahit: quæ tamèn rè verâ sunt longè minora vociferatis. Joannes San-Romanus, Procurator Regius Ludovici IX. Regis Galliæ, aliquando ausus est declamare, quod in solo triennio, in quo cessatum erat ab observantiâ Pragmaticæ Sanctionis, immensa auri pondera fuerant Romam traducta (*h*), quæ quoniàm impudentèr effutiit; Rex eum sub omnium oculis objurgavit, & à Procuræ officio deposuit. Conquestionibus Statuum Galliæ, tempore Henrici III. Regis, dè exactionibus Annatarum, ad aures Sixti Papæ V. resonantibus, fecit Pontifex respondere, *La Francia hà poste l'Annate al mondo, perche Giovanni vigesimo secondo le posè. E i Rè di Francia ne pigliano sotto colore di decime, e d'altri titoli, tanti millioni d'oro; che il Papa non ne piglia cinque, ò sei milla scudi l'anno: E le spedizioni di Francia hora sotto un pretesto, hora sotto un'altro, passano tutte gratis* (*i*). Quę dicta sint obitèr, ad instruendum animum eorum, qui de hisce Annatis magnalia debacchantur; & ad simul ostendendum, quod ut ait alia occasione doctissimus Thomassinus *facilem in concordiam Reges, Pontificesque mutua ultrò, citròque utilitas debet adducere* (*l*). Cæterum si aliquid Romanæ Datariæ penditur prò scripturâ, & expeditione Bullarum, recogitet benignus lector brevem illam sententiam Ivonis Carnotensis, quod nec *calamus, nec charta gratis habentur* (*m*).

23. Aliquantò fusiùs negotio harum pensitationum discutiendo immorati sumus, quià Contradictorum vox, tales exactiones lancinans, ità nos hęrere coegit: sed & rursùs in responsione ad Objectiones politicas, res erit ad trutinam revo-

(a) *Thomassin. p. 3. l. 1. c. 59. n. 13.*

(b) *De Luca de benef. disc. 90. n. 8.*
(c) *Azorius Inst. mor. p. 3. l. 7. c. 31. qu. 2.*
(d) *Fagnan. in c. pręterea n. 60. Ne Prælati vices suas.*
(e) *Idem Fagnan. loc. cit. n. 73.*
(f) *De Luca de benef. disc. 90. n. 8. & 13*
(g) *Bail. Sum. Conc. to. 1. in Concil. Later. 5. de Concordat.*

(h) *Ex Histoir. de la Pragmatic.*

(i) *Stephan. Cosini. memor. del Card. Morosin. l. 3. c. 12. in fin.*

(l) *Thomassin. Vet. & nov. Eccl. discipl. p. 2. l. 2. c. 38. n. 13. in fin.*

(m) *Ivo Carnot. epist. 94.*

canda (*a*), Interim repetimus ipsas exactiones omnis vitii, omnis simoniæ fœditate carere, ut ex rationibus, & Auctoribus allegatis satis elucet, Nunc addimus cum Fagnano celebri Canonistâ, quod beneficiorum largitio, quantum est in sè sit gratis; eorum namque provisio non fit per Bullarum susceptionem, sed per signaturam libelli supplicis, à Pontifice factam, Ità ut si taliter gratiâ donatus, antè Bullarum expeditionem, beneficium alteri resignet, resignatio habet locum, quià Resignans erat verè beneficiatius,& tamen literas beneficii nondùm acceperat, nec quidquàm prò earum consecutione tribuerat, Bullas ergò patet non beneficium conferre, sed esse merè instrumenta, de beneficii collatione docentia; nec quidquam pro beneficii collatione contribui, sed post beneficium assecutum, taxas illas prò ministrorum Romanæ Ecclesię manutentione persolvi, quibus jàm à plurimis sęculis sunt portiones illę primi anni redituum destinatę (*b*).

(a) *Vide infrà to.3. capit. 32.n.17.*

24. Redimus nunc ad causam nostram admissionis extraneorum ad beneficia. Hęc emolumenta, & alia, quæ hucusque diximus cedere in utilitatem Papę, vel Episcoporum, aliorumque, ad quos spectat de beneficiis disponere, proculdubio dispositores ipsi recipere non potuerunt, si beneficia ecclesiastica ritè non valeant, etiàm Clericis extraneis dispensari. Quod ut evidentius appareat, ea distributim intueamur. Sedes Apostolica nec Annatas, nec Communia, neque Minuta servitia, neque demùm Quindennia poterit ad se trahere ab extradiœcesanis Urbis Romanę: quià eâ ratione, quâ non ritè supponitur conferri posse Clericis extraneis beneficia, eâdem ratione, neque portio, neque tota redituum massa, sivè Annata, & emolumenta pręfata, quę sunt pars proventuum beneficii; poterunt in viros extraneos erogari. Et ità vel Summus Pontifex, quoàd omnia beneficia, in toto orbe, sed extrà Romanam diœcesim, erecta, est indigena, vel est extraneus: Si est indigena, jàm Contradictores sunt capti; nàm tamquam indigena eadem beneficia, in quacumque orbis parte sita sint, quemadmòdum posset sibi retinere, ità aliis Clericis suę Ecclesię valet rationabiliter elargiri; quippè etiàm dicti Clerici ibi habent rationem indigenę, ubi eam habet Romanus Pontifex, cum membra capitis extranea dici non debeant à loco, à quo ipsum Caput non est extraneum,

(b) *Fagnan. in c. præterea à n. 83. Ne Prœl.vicef.suas.*

25. Si verò Summus Pontifex ponatur, quod respectu dictorum Orbis beneficiorum, extrà Romanam diœcesim sitorum, non sit indigena, sed extraneus; jàm, uti diximus, dictas Annatas, & emolumenta, nec sibi appropriare poterit, neque ea, vel similia Regibus concedere,neque Episcopis indulgere,neque aliis piis, & politicis usibus applicare: non ad bella infidelibus inferenda; non ad Hæreticos retundendos; non ad Catholicos refovendos addicere; quandoquidem sicuti totum beneficium, sub pœnâ lęsę legis divinę, naturalis, & humanę, uti autumant Contradictores, ad extraneos non valet licitè pervenire; ità neque pars illius, seù fructus, vel proventuum annuorum, sub ejusdem prævaricationis pœnâ, viris extraneis poterit erogari; Quod an justitiæ consonet, ac politicè expediat; doctus, & expertus Lector dijudicet.

26. Similitèr ex hac ratione Antistites, & Episcopi, aliique locorum Ordinarii, beneficia ecclesiastica conferentes, vel Reges respectivè ad ea nominantes, percipere licitè non valebunt emolumenta, sibi, vel eorum Officialibus constituta, in ipsorum beneficiorum dispensatione, vel propter Bullas collationis, vel propter literas patentales nominationis, vel propter præstationem assensus Regii, ubi hic locum habet, vel aliâ de causâ, occasione declarationis beneficiorum: quippè omnia jura, quæ per Contradictores,ad excludendos à beneficiis extraneos allegantur, omnia, inquam, probant, quod beneficia ipsa debeant solis localibus dispensari, Nàm Concilium Constantinopolitanum IV. disponit quod promovendi ad beneficia sint ex *eâdem Ecclesiâ* (*c*). Lex Civilis in Codice, dicit, quod sint ex *eodem Vico* (*d*), Concilium Remense vult, quod sint *ejusdem loci* indigenæ (*e*). In Decretalibus definitur, quod sint ex *eodem Episcopatu* (*f*). Alibi in jure decernitur, quod

(c) *Concil.Constpol.4. cap.13.*

(d) *Leg.in Ecclesiis 11. C. de Episc. & Cler.*

(e) *Concil. Remens. ann 720.in fin.*

(f) *Cap. te nobis de Cler. peregr.*

quod sint ex *eâdem Civitate* (a). Et sic per hæc jura, quibus innituntur Contradictores, excluduntur, nedùm extraregionales, & extraprovinciales, sed etiàm extradiœcesani. Quarè Antistites, Episcopi, & Ordinarii, ac respectivè Reges præfati, ex necessitate debebunt beneficia impertiri, non promiscuè cunctis eorum Nationalibus, & Diœcesanis, sed solis Clericis, qui in præcisis illis locis, ubi bebeficia erecta sunt, sint indigenæ. Et ità Viennensia beneficia tradenda erunt solis Viennensibus, non verò cunctis Germanis, undelibet per Germaniam exortis. Parisiensia, solis Parisiensibus, non verò cunctis Gallis, undècumque per Galliarum Regnum progenitus. Toletana, solis Toletanis, non verò cunctis Hispanis, ubilibet ex Regione Hispanicâ prodeuntibus.

(a) *Cap. nullus* 13. *dist.* 61.

27. Et sicut integra beneficia non nisi solis nativis, & localibus poterunt præfati eorum dispensatores impertiri; sic & nec etiàm beneficiorum partem, seù eorum fructus, & emolumenta, prò expeditionibus ipsorum beneficiorum constituta, poterunt sibi assumere, vel ut assumantur à Ministris suis permittere. Imò nec etiàm poterunt Ministros extranationales in eorum Cancellariis tenere, qui de antedictis lucris participent, sed cogentur habere in unaquâque Diœcesi, quinimò, & in unoquoque loco Diœcesis, peculiares Ministros, ex ipso loco progenitos: alioquin, cum tam ipsi beneficiorum Dispensatores, quam eorum Ministri, extrà eorum peculiarem nativum locum, habito ad præfatas leges respectu, sint extranei; tamquam tales non poterunt exactiones illas, ac lucra memorata percipere, quæ sunt fructus, vel partes fructuum beneficiorum, solis indigenis, & localibus tradendorum. Quod quantam confusionem pariat, & quale præjudicium inferat dispensatoribus beneficiorum, nemò facillimè non agnoscit.

28. Consimile judicium de inferioribus patronis beneficiorum fieri non valet, eo quod ipsi dè nominatione nullum percipiant emolumentum. Sed quatenùs ullibi, vel ullo modo aliqua utilitas directa, vel indirecta sibi, vel suis indè possit accedere; facit prò eis ratio proportionalitèr adaptata, quæ prò Principibus præfatis, jure patronatus præditis allegatur. Et sic tota simùl commixtâ serie lucrorum, quę Papę, & Episcopis, aliisque beneficiorum Collatoribus, vel ad ea Nominatoribus, eorumve Ministris proveniunt, hæc sauciantur mortalitèr per execlusionem extraneorum ab Ecclesiasticis beneficiis: & è contrà validè foventur per istorum admissionem. Cum autèm nullatenùs expediat eadem lucra Collatoribus beneficiorum, vel ad ea Nominatoribus deperire, vel eorum Officialibus, & Ministris adimi, sed potiùs præstet eadem in suo esse servare; sequitur, quod juxtà rectę politiæ regulas proficit, ut liberum, & licitum sit Ecclesiæ, illiusque Ministris, atque in primis Summo Pontifici ejusdem Ecclesiæ Capiti, nec non Episcopis, aliisque omnibus, tùm ordinariis, tùm delegatis beneficiorum Collatoribus, vel ad ea Nominatoribus, ecclesiastica beneficia, nonmodò Clericis indigenis, verum etiàm extraneis elargiri.

CA-

CAPUT XIX.

In quo discutitur, ad quem pertineat Beneficia Ecclesiastica distribuere. Et de methodo in hoc observatâ, ab initio Ecclesiæ, donèc fuit mos eadem per viam electionis Canonicæ dispensandi.

SUMMARIUM.

1 *Contradictores invebuntur adversus formam, quæ nunc in beneficiorum dispensatione servatur, laudantes priscam viam electionis Canonicæ.*

2 *Christus constituit Petrum dispensatorem bonorum Ecclesiæ, sed methodum, in beneficiorum distributione servandam, relinquit arbitrio Ecclesiæ.*

3 *Sicut distributio bonorum Ecclesiæ fuit diversimodè regulata, & variata, ita de beneficiorum distributione idem est factum.*

4 *Ex D. Bernardo interdùm præstat ea, quæ ad disciplinam pertinent immutare. Necessitas quandoque sumitur prò utilitate.*

5 *Christus fuit quodammodo primus Ecclesię beneficiarius: Apostoli an fuerint ab eo immediatè consecrati Episcopi, an verò mediatè per Petrum.*

6 *Apostoli fuerunt pares Petro in officio Episcopali, dispares verò in potestate regiminis: habueruntque potestatem sub Petro, & per Petrum.*

7 *Petrus solus poterat eligere Matthiam in Apostolum loco Judæ, tamèn id maluit relinquere dispositioni Ecclesiæ. Alitèr se gessit cum Jacobo.*

8 *Primum beneficium ecclesiasticum, quod fuerit collatum post Christi mortem, fuit Apostolatus Matthiæ, illi delatus per sortes. Quænam fuerint hæ sortes.*

9 *Sors in sè non est quid malum. Electio per sortem ex Scripturis, Conciliis, & Legibus. Tamen in sacris rebus, hæc jure Canonico reprobatur.*

10 *Licet Papis ab initio liceret omnia officia, & beneficia ecclesiastica dispensare; tamen persecutionum tempore non poterant id ad effectum perducere.*

11 *Apostoli in locis, ubi Evangelium disseminabant, constituebant Præsules, jubentes ibi subrogari posteà novos Antistites in locum decedentium.*

12 *Episcopi morituri aliquando sibi designabant successorem. Exempla hujus rei Summorum Pontificum, & Antistitum.*

13 *In electionibus Clerus, tàm Sæcularis, quàm Regularis; ac tàm Urbanus, quàm Ruralis partem habebat, necnon & populus Civitatis.*

14 *Populus habebat partem in electione Episcoporum, prout constat ex SS. Cypriano, Cælestino, & Leone, ac ex pluribus Canonibus.*

15 *An daret suffragia, res est non parum perplexa. Plura documenta proferuntur, excludentia porrectionem suffragiorum.*

16 *Continuatur materia numeri præcedentis, & afferuntur documenta, ostendentia, quod populus in electionibus præbebat suffragium.*

17 *Ex epistolis SS. Cypriani, & Siricii, ac ex decretis Concilii Remensis, & quarti Toletani, elici videtur, quod populus daret suffragium in electionibus.*

18 *Duallius contra Calvinum, & Vigorium probat, ad populum nunquam pertinuisse dare suffragium, sed solummodò testimonium.*

19 *Potestas votum ferendi in electione Antistitum, uti spiritualis, non potest ad laicos pertinere. Perniciosa fuisset Ecclesiæ hæc populi potestas.*

20 *Alii*

20 *Alii idem censent, & docent de populo non habente suffragium. Quę sententia stipatur decretis Concilii Laodiceni, & Bracarensis.*

21 *Concilium Constantinopolitanum vetat laicis se in Antistitum electione miscere. Solumque illis est permissum præbere testimonium.*

22 *Hoc modo partem habuisse populum in Antistitum electione, in Africâ, in Græciâ, in Hispaniâ, in Galliâ, & Romæ, probat Pomelius.*

23 *Invitæ plebi non erat dandus Episcopus: Coepiscopi tamen admittere non cogebantur, quem plebs maluisset. Quid ageretur in casu discordiæ?*

1. EXACUUNT linguam suam Contradictores adversus formam, quæ nunc in beneficiorum largitione servatur, modernam improbantes, antiquam summis laudibus prosequentes: illam nempè, quâ per viam electionis Canonicæ beneficia dispensabantur, quippè per eam facilius beneficia ad indigenas pervenirent. Hęc ab illis proferri reмur, non in illorum vero, & intimo sensu, sed ad opportunitatem Causę, quam defendere connituntur: Vel ex illo pruritu, quo solent homines de rebus antiquis, quarum non cernunt defectus, melius sentire, & honorificentius effari, quam de præsentibus, & modernis, in quibus aliquid vitii discernunt: cum tamen actiones humanæ semper fuerint, & sint futuræ, defectuositati subjectę. Nihilominus quia talia non possunt in propatulo poni sinè injuriâ Ecclesię, in primisque Summi Pontificis, & Episcoporum, aliorumque, ad quos spectat beneficia, vel per viam collationis, vel per viam nominationis præbere, quasi omnes isti formâ minus rectâ, & illaudabili utantur, populis damnosâ, & sacræ antiquitatis regulis deteriore; operæ pretium est hic discutere, ad quem pertineat beneficia conferre, & quæ methodus in eorum distributione à primordio Ecclesię fuerit observata, usque ad tempus, quo per viam electionis Canonicæ fuerunt solita dispensari.

2. Memor itàque sit lector Divini Verbi, sic in Evangelio loquentis, *quis putas est fidelis servus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illis cibum in tempore (a)?* Hæc loquutus est Christus Petro, quem Caput suæ Ecclesię, summum Christianorum Antistitem, & totius ecclesiasticæ familiæ Patrem, designavit; insinuans, aliquam formam esse constituendam, in distributione bonorum Ecclesiæ tenendam: non imprevaricabilem, & ęternam; sed prò opportunitate temporum regulandam, & potestati Ecclesiæ totalitèr submittendam: ut ipsa Ecclesia formam eandem posset semper, & quandòcumque variare. Sanè si Christus voluisset formam hanc esse immutabilem, illam suo divino eloquio pręscripsisset, ac expresè in libris Evangelicis, aliisve novi Testamenti paginis exarasset; Sed quià illam voluit commoditati totius Christianitatis deservire, cui non semper una methodus, una praxis, unus modus arridet; eandem arbitrio, ac facultati Ecclesię reliquit, eâ supernâ providentiâ, quâ constat, ipsum Christum, inquit Cornelius, *non omnia ordinasse, sed multa circà Ecclesię regimen, prò ratione temporum futurorum, ordinanda commisisse Apostolis, eorumque successoribus. Hoc enim exigit cujuscumque Republicæ prudens institutio (b)*. Ità quæ non sunt juris Divini, sed positivi, sive uti ab Ecclesiâ instituta, sive uti ejusdem dispositioni relicta; & variari possunt, & centies sunt mutata: prout *multa ex loco, multa ex tempore, multa ex personis differentiis* oportuit observari (*c*). Legat cui placet Ludovici Thomassini tres tomos, de novâ, & veteri Ecclęsiæ disciplina, & videbit quot, & quoties mutavit Ecclesia formas rerum, ad mores, & politiam ecclesiasticam, pertinentium.

(a) *Matth. cap. 24. num. 45. Lucæ cap. 12.*

(b) *Cornel. à Lapid. in Tit. 1. nu. 1. §. Undè.*

(c) *Hildeb. Turon. apud Dacherium in Spicileg. f. 250.*

3. Hujusce speciei est forma, in distributione beneficiorum tenenda, quæ utpotè juris positivi, varietati semper patuit, ac mutationem pluries admisit. Et sicut distributio bonorum Ecclesię multiformitèr hucusque regulata est, ut alicubi in duas, alicubi in tres partes, alicubi alitèr sit partita; sic & largitio beneficiorum,

quæ

quę est species distributionis bonorum Ecclesiæ, diversum modum, prò diversitate personarum, temporum, & locorum, sortita est. Nèc ideò violata est fides, quià hæc varietas nihil ad fidei pertinet puritatem. Nequè in culpam vocata est hujusmodi mutatio, quià culpa potius fuisset in illis circumstantiis non admittere mutationem: *mutatâ quippè temporis causâ*, inquit optimè D. Augustinus, *quod rectè factum fuerat, ità mutari vera ratio plerumque flagitat, ut eum* aliqui *dicunt non rectè fieri si mutetur; contrà veritas clamet, rectè non fieri, nisi mutetur, quià utrumque tùnc erit rectum, si erit prò temporum varietate diversum* (*a*). Ad hęc accedit jus dispensandi, residens in superiore, & ad ea, quæ juris positivi sunt se protendens: quod licèt ecclesiastica instituta totalitèr non immutet, illa tamen prout opus est variat: sed ea ità variat, ut ipsamet prò ratione temporum alterasse, nedum non sit culpa, sed imò potius sit meritum, & ecclesiasticæ providentiæ utile officium, ac laudabile ministerium. De hac rè peregregiè D. Bernardus in tractatu de præcepto, & dispensatione ad Abbatem Columbensem, sic loquitur.

4. *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Novit autem fidelis servus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ibi tantum usurpare dispensationem, undè bonam possit habere recompensationem* (*b*). Et infrà: *Quę à Sanctis tradita sunt, sancita stabilitèr perseverant, nec omninò cuivis subjectorum ea aliquo modo variare, vel mutare conceditur. Quià tamen ab hominibus, etiam per homines, loco, & officio illis canonicâ electione succedentes, licitè interdùm innoxièque prò causis, personis, locis, & temporibus dispensantur &c. Porrò inventa, atque instituta fuerunt, non quià alitèr vivere non liceret, sed quod ità magìs expediret, nec planè ad aliud, quam ad lucrum, vel custodiam charitatis. Quandiù ergò charitati militant, immobilitèr fixa sunt, mutarique omninò ne ab ipsis quidem præpositis, sinè offensâ possunt. At si è contrario, contraria fortè aliquandò charitati visa fuerint, his dumtàxat, quibus hoc posse videre datum est, & providere creditum est, nonnè justissimum esse liquet, ut quæ prò charitate inventa fuerunt, prò charitate quoque, ubi expedire videbitur, vel omittantur, vel intermittantur, vel in aliud fortè commodiùs demutentur &c. Tenent ergò fixam, firmamque immobilitatem etiam apud prælatos, quæ ex stabili necessario sunt, sed quatenùs charitati deserviunt &c. Ubi ergò necessitas fuerit, ad utilitatem Ecclesiæ, qui potestatem habet ea dispenset. Ex necessitate enim fit mutatio legis. Necessarium deindè quod inviolabile nominavi, illud intelligo, quod non ab homine traditum, sed divinitùs promulgatum, nisi à Deo, qui tradidit, mutari omninò non patitur, ut exempli causâ, non occides, non męchaberis &c.* (*c*), nota quod D. Bernardus ubi utitur verbo *necessitas*, intelligit *utilitatem*, quæ sæpè necessitatis termino declaratur (*d*), & non semel utraque ęquiparatur (*e*). Hincque pateat, quanta auctoritate, & justitiâ potuerit Ecclesia, sive per dispensationem, sive per novę formę substitutionem, priscam illam formam mutare, in distributione beneficiorum ecclesiasticorum antiquitùs observatam.

5. Ab initio itàque Jesus Christus Dominus noster, *Sacerdos in ęternum, secundùm ordinem Melchisedec* (*f*), fundavit Ecclesiam, illamque rexit, sempiterno præditus Sacerdotio (*g*). Ipse fuit, per quemdam loquendi modum, primus Ecclesiæ beneficiarius, qui licet esset omnium Dominus, & cuncta sub suę voluntatis arbitrio contineret: talis tandèm, *cui ministrabant Angeli; tamèn, ad informandam Ecclesiam suam, loculos habuisse legitur, & à fidelibus oblata conservans, & suorum necessitatibus, aliisque indigentibus tribuebat* (*h*). *Tunc primùm*, teste Augustino, *ecclesiasticę pecunię forma est instituta* (*i*). Sed quià illo in Cœlum corporalitèr ascensuro, oportebat aliquem sui Pontificatus Rectorem in terris, & visibile suæ Ecclesię Caput relinqui, à quo hęc in unitate contineretur (*l*); Ipse sibi Simonem Petrum Vicarium deputavit, & super ejus verticem Ecclesiam, quam fundaverat, elevavit (*m*), cui & Consocios dedit undecim Apostolos, *non sapientes, non divites, non nobiles, sed piscatores, & Publicanos; ne traduxisse prudentia,*

(a) *S. Augustin. Eph. 5. ad Marcellin. Vid. hic infr. c. 21. à n. 10. & tom. 3. c. 6. n. 8.*

(b) *S. Bernar. de præcept. & dispens. cap. 2. tom. 2.*

(c) *Idem S. Bernard. loc. citat.*

(d) *Fagnan. in cap. tuę Fraternitatis n. 18. de Sponsal. l. 4. & in cap. qui presbyterum n. 27. de pœnit. l. 5.*

(e) *Fagnan. in cap. quæris n. 2. de ætat. & qual. lib. 1.*

(f) *Psalm. 109. n. 4.*

(g) *Hebræor. cap. 7. num. 24.*

(h) *Beda lib. 4. c. 54. in Lucæ. 12.*

(i) *S. August. de Opere Monachor. c. 29.*

(l) *Bellarm. de Rom. Pont. lib. 1. c. 9 §. Quamquàm.*

(m) *Matth. cap. 16. num. 18.*

ti, ne redemisse divitiis, ne potentiæ, nobilitatisque auctoritate traxisse aliquos ad suam gratiam videretur: ut veritatis ratio, non disputationis gratia prævaleret, ait Ambrosius (*a*). Hi omnes Apostoli, an à Christo immediatè ordinati fuerint Episcopi, an verò mediate, non levis est controversia intèr Doctores, & licèt primæ senteutiæ inhęreant S. Augustinus (*b*): S. Cyrillus (*c*): S. Cyprianus (*d*), & ex Theologis Thomas Cajetanus (*e*): Joannes Major (*f*): Zacharias Boverius (*g*), & alii; tamèn probabilior censetur esse illorum opinio, qui docent, Christum ex sè immediate ordinasse Summum Pontificem, & Episcoporum apicem, D. Petrum, cum ei dixit *Pasce oves meas* (*h*); A Petro verò posteà cæteros Apostolos Episcopalem ordinem accepisse, cum eo tempore, quo Christus post Resurrectionem suam dixit Apostolis, *accipite Spiritum Sanctum &c.* (*i*) tùm S. Thomas non adfuerit, neque Matthias. Et S. Jacobum Minorem fuisse ordinatum Episcopum à D. Petro, & à Joanne, ac Jacobo Majore, habemus ex D. Hieronymo (*l*), & Anacleto Papa (*m*). Hanc sententiam, quod solus Petrus fuerit à Christo immediatè ordinatus Episcopus, & à Petro alii Apostoli, tenent Joannes Turrecremata (*n*), Robertus Bellarminus (*o*), Dominicus Bannez (*p*), Joannes Salmeron (*q*), Philobertus Marchinus (*r*), Leander Granadus, & alii (*s*).

6. Utcumque autèm sit, certum est, quod Apostoli constitituti sunt pares Petro in officio Episcopali, sed dispares in auctoritate regiminis. Petro quippè Christus per traditionem clavium (*t*) plenitudinem totius potestatis Pontificialis contulit, quam in terris, prò regimine suæ Ecclesiæ reliquit (*u*). Apostolis verò partem tantum sollicitudinis pastoralis est impertitus, quantam prò eorum munere utiliter exequendo, congruam, & opportunam esse cognovit: sed eis talitèr communicatam, ut sub Petro, & despendenterà Petro, ad confortandos suos fratres solemnitèr deputato (*x*), illam accepisse cognoscerent, de quâ S. Leo, *Intèr beatissimos Apostolos, in similitudine honoris, fuit quædam discretio potestatis, & cum omnium par esset electio, uni tamèn datum est, ut cæteris præmineret* (*y*). *Magnum, & mirabile huic viro consortium potentiæ suæ tribuit divina dignatio; & si quid cum eo commune cæteris voluit esse Principibus, nunquàm nisi per ipsum dedit, quidquid aliis non negavit* (*z*). Consentit S. Optatus, qui adversus Parmenianum, ità proloquitur: *Bono unitatis B. Petrus, & præferri omnibus Apostolis meruit, & Claves Regni Cælorum, communicandas cæteris, solus accepit* (*aa*). Alia vide infrà in Objectionibus Legalibus, quas tomo tertio diluemus.

7. Sed nè mors tandem Apostolorum Ecclesiam relinqueret Sacerdotibus denudatam, *alii plures facti sunt Sacerdotes, idcircò quod morte prohiberentur permanere* (*bb*). Primus (post vocatos à Christo) qui hominum operâ ad Sacerdotium, & beneficium Apostolatus ascendit, fuit S. Matthias, quem sinè dubio potuisset S. Petrus, tamquam Caput Ecclesiæ, ex se ipso, & propriâ auctoritate, deligere: quippè una hæc erat ex pręcipuis ejus prærogativis, ut, juxtà Joannem de Sylveira, *si aliquis ex reliquis Apostolis caderet, & suum locum desereret, ad Petrum spectaret locum providere: & ideò deficiente proditore Judâ, de Matthiâ substituendo, ipse egit. Actor. 1. n. 15.* (*cc*). Quod & disertis verbis D. Joannes Chrysostomus est effatus: *Quid, an non licebat ipsi Petro eligere? Licebat, & quidem maximè. Verùm id non fecit, nè cui videretur gratificari* (*dd*): Nàm sicut Christus, licet omnia posset suo nutu perficere, tamen ob modestiam, noluit quædam, nisi orationis ope, ab ęterno illius Patre impetrare: undè ait D. Ambrosius, *Et si omnia posuerit Pater in potestate Filii: Filius tamèn ut hominis formam impleret, obsecrandum Patrem putat esse prò nobis* (*ee*). Ità D. Petrus, & propriç modestiæ consulens, & toti Ecclesię secum congregatæ honorem dans, *& se ipsum liberans ab invidiâ, simultateque, quæ poterat à cæteris oboriri* (*ff*); Petrus, inquam, permisit *turbæ hominum simùl ferè centum viginti* (*gg*), electionem Matthię, retento sibi jure præsidendi Concilio illi, & suffectionem alicujus in Apostolatum Judæ faciendam, pontificialitèr promovendi. Ipse verò Petrus, qui in provectione Matthiæ totam Ec-

(a) *S. Ambr. l. 5. comment. in Luc. 6.*
(b) *S. August. quæst. nov. & vet. Testam. l. 22.*
(c) *S Cyril. in Joan. l. 12. c. 55.*
(d) *S. Cypri. lib. 3. epl. 9.*
(e) *Cajetan de Auctor. Pap. & Conc. c. 3.*
(f) *Major. in 4. dist. 23. qu. 3.*
(g) *Bover. in Censur. parenet. cont. Remp. Marc. Anton. de Domi. nis l. 2. c. 2.*
(h) *Joan. c. 21. n. 17.*
(i) *Joan. cap. 20. nu. 22.*
(l) *S. Hier. de Script. Eccl. in Jacob.*
(m) *Cap. porro dist. 76*
(n) *Turrecr. Sum. Eccl. l. 2. c. 32. 33. 34.*
(o) *Bellarmin. de Pontif lib. 1 cap. 23.*
(p) *Banez. 2. 2. qu. 1. art. 10. in fusior. comment. l. 4. §. pro quo.*
(q) *Salmeron. to. 12. in Act. Apost. tr. 13. 4. Verum.*
(r) *Marchin. de sac. Ord tr. 1. par. 2. c. 12.*
(s) *Leand de sacr. to. 2. tr 6. disp. 2. qu. 33 Granad in 3. part. controv. 9. tr. 1. disp. 1. a. 10.*
(t) *Matth. cap. 16. n. 19.*
(u) *Bellarmin. de Pont. lib. 1. cap. 9. in 2. Object. & c. 11. Object. ult.*
(x) *Luc. cap. 22. num. 32.*
(y) *S. Leo epl. 84. ad Anast. Thessal. c. 9.*
(z) *S. Leo ser. 3. in anniv. assump. suæ.*
(aa) *S. Optati cont. Parmen. lib 7.*
(bb) *Hebræ. cap. 7 num 23.*
(cc) *Sylveir. in Evang l. 5. c. 5. qu. 16.*
(dd) *S. Joan. Chrysost. hom. 3. in Act. Apost.*
(ee) *S. Ambr. lib. 5. comment in Luc. 6.*
(ff) *S. Joan Chrysost. loc. cit.*
(gg) *Actor. cap. 1. num 15.*

clesiam ad secum suffragandum admisit; in deputatione posteà Jacobi ad Sedem Hierosolymitanam, non totam Ecclesiam, sed solum Joannem, & Jacobum alium adhibuit, uti notat Clemens Alexandrinus, apud Eusebium (a). Undè patet, Petrum suam supremam auctoritatem in officiorum, & beneficiorum ecclesiasticorum destributione, agnovisse, & illâ nùnc magis, nùnc minus, prò ejus libito usum esse.

(a) *Euseb. lib. 2. cap. 2.*

8. Ità provectus est ad Apostolatum S. Matthias, quem licèt ex textu Græco D. Lucæ censeat Pagninus, quod fuerit omnium *simùl suffragiis electus*, vel omnium *suffragiis addictus*, uti vertit Vatablus: Aut, juxtà interpretationem Gagnei, fuerit *calculis omnium coaptatus*; Tamèn rè verâ, non ab hominibus immediatè electus est, sed à Deo. Nàm ut insinuat Origenes, tota Ecclesia duos homines designavit, quos cæteris censuit magìs dignos, nempè Joseph, qui vocabatur Justus, & Matthiam: nec distinguens in alterutro præeminentiam meritorum; horum discretionem integram per sortes Domino commisit (b). Quâ de rè S. Augustinus, *Electi sunt duo judicio humano, & electus est de duobus unus judicio divino* (c): Itàque primum officium, & pro modo illius temporis, etiàm beneficium Ecclesiasticum, quod post Christi in Cœlos ascensionem distributum est, nempè Apostolatus Matthiæ; per sortes collatum est. Sed quænam fuerint hujusmodi sortes non est facile definire. Quamquàm etenim dicatur in Actibus Apostolorum, *& dederunt sortes* (d), adhùc tamèn res est in ambiguo; quatenùs *dederunt sortes*, tàm significare potest, quod Ecclesia, non distinguens potioritatem meritorum Josephi, & Matthiæ, rem sortibus commisit, nimirùm judicio divino reliquit, ut per signum aliquod potioritatem ipsam præfiniret; quàm quod, vel alearum, aut tesserarum jactu; vel numerorum, aut tabellarum extractione, vel alio simili modo, sortium fortuito successui rem commiserint. Et quidem prior intellectio videtur verior, auctoritate D. Dionysii, loquentis, *mihi videtur scriptura sortem appellare divinum illud munus, quo declarabatur choro hierarchico, quisnam divino suffragio electus erat* (e). Accedit congruentia: conveniebat enim, ut sicut alii Apostoli ab ipso Christo immediatè, & etiàm S. Paulus voce Domini, sunt ad Apostolatum provecti; ità & S. Matthias, non operâ hominum, sed signo aliquo Cœlesti, ad eumdem gradum ascenderet.

(b) *Origen. homil. 23 in Josue.*
(c) *S. August. in Psalm. 30 ser. 2.*
(d) *Actor. cap. 1. n. 26.*
(e) *S. Dionys. Eccl. hierarch. c. 5. p. 3.*

9. Porrò electio Clericorum ad officia, & beneficia sacra per sortes, exemplo electionis Matthię stipata, in se malum non continet: ut enim benè docet S. Augustinus, *sors non est aliquod mali, sed res est, in dubitatione humanâ, divinam indicans voluntatem* (f). Ità *in Scripturis* ex duobus hircis, quorum unus erat Deo immolandus, alter in solitudinem ablegandus; sortes discernebant (g). Aaron, jussu Dei, sorte delectus est ad summum Sacerdotium accipiendum (h). Divinâ præceptione Samuel Saulem per sortes Regem Israel deputavit (i). Terræ promissionis sorte est intèr filios Israel distributa (l). Sacerdotalium munerum exercitium sorte obtingebat (m). *In Jure* quoque hæredes sorti committunt apud quem ex ipsis remansuræ sint hæreditariæ cautiones (n). Sortibus hæreditas dividitur. Aliæ res paritèr sorti committuntur, de quibus in jure (o). *In Conciliis*, Concilium Barcinonense mandat, ut ex candidatis, in eum benedictio consecrationis Episcopalis ascendat, *quem sors, præeunte Episcoporum jejunio, Christo Domino terminante, monstraverit* (p). *Ex Patribus* S. Augustinus consulit, ut sorte deligantur Sacerdotes, qui persecutionum tempore remaneant in Urbibus ad solatium fidelium (q). Et generalitèr dicitur in proverbiis: *Sortes in sinum mittuntur, & à Domino temperantur* (r). *Contradictiones comprimit Sors, & intèr potentes dijudicat* (s). His tamèn non obstantibus, collatio beneficiorum, vel electio ad illa per sortem, à sacris Canonibus improbatur (t).

(f) *S. August. loc. cit.*
(g) *Levit. 11. cap. 16.*
(h) *Numerorum cap. 17.*
(i) *1. Regum cap. 10*
(l) *Numerorum cap. 26.*
(m) *1. Paralipomenon cap. 24.*
(n) *Leg. si quæ sunt ff. famil. erciscund.*
(o) *Leg. sed cum ambo ff. de judiciis leg. 2. Cod. quando, & quibus.*
(p) *Concil. Barcinon. cap. 3.*
(q) *S. August. epistol 180.*
(r) *Proverbiorum cap. 16.*
(s) *Proverbiorum cap. 18.*
(t) *Cap. Ecclesia 3. de jo. turgis.*

10. Quemadmodùm autèm poterat Petrus, si voluisset, Apostolatum Matthiæ ex se solo conferre, sic & potuisset omnes orbis Episcopatus, & inferiora Sacerdotia, prò suâ voluntate largiri: & quod potuit Petrus, potuerunt, & poterunt

terunt semper omnes ejus Successores Romani Pontifices, ad quos, inquit Clemens Papa VI. *omnium Ecclesiarum, personatuum, officiorum, & beneficiorum ecclesiasticorum, plenaria dispositio noscitur pertinere* (*a*). Licèt autèm omnes Ecclesiæ dignitates usque ab initio subessent Petro, *& omnia beneficia subsint Papæ, tamquàm ordinatori supremo*, ut ait Gersonius (*b*), tamèn in ipso Ecclesiæ principio, & furentibus adhuc persecutionibus Paganorum in Christianos, nec potuit Petrus ex se ipso cuncta adimplere, fidem divulgare, Ecclesias erigere, & Rectores animarum ubilibet deputare; nec potuerunt antiquiores Romani Pontifices eorum sollicitudinem, in quibuslibet rebus individualibus Ecclesiis totius orbis impendere, & cunctos universæ Christianitatis Ministros ecclesiasticos designare: Sed sicut aliæ res, ad politicum, & ordinatum Ecclesiæ regimen pertinentes, non simùl omnes, nec primâ die determinatæ sunt, sed paulatìm, & successu temporum, ac juxtà opportunitates, quæ emerserunt: nec enim ipse Christus omnia circà regimèn Ecclesiæ ordinavit, sed plura Apostolis, & Episcopis decernenda reliquit, uti probant Interpretes in epistolam Pauli ad Titum (*c*); Ità modus distribuendi ecclesiastica officia, & beneficia, paulatìm ordinatus est, directus, & constitutus.

11. Igitùr orbis conversione intèr Apostolos dispertitâ, singuli eorum ad suam partem, fide imbuendam, profecti sunt: Et quià ipsi non poterant, ubicumque pergebant, personalitèr remanere; in locis opportunioribus Episcopos constituerunt (*d*). Prævidentes quoque gloriam futuram dignitatis Episcopalis, & contentiones aliquandò excitandas prò hujusmodi munere adipiscendo; jussionem dederunt, ut per subrogationem novorum Antistitum, defunctorum dignitas impleretur; Apostoli, inquit S. Clemens in epistolâ ad Corinthios, quæ genuina est, *per Jesum Christum Dominum nostrum cognoverunt contentionem, de nomine Episcopatus futuram. Proptèr hanc itàque causam, perfectâ præscientiâ præditi, constituerunt prædictos, Episcopos nimirùm, & deincèps formam dederunt, ut iis defunctis, probati alii viri in eorum Ministerium succederent, ab illis, vel deincèps ab aliis celebribus viris constituti, universâ Ecclesiâ sibi gratum esse testante* (*e*). Igitur in unaquâque Ecclesiâ ad beneficia Episcopalia usque ab initio incæperunt designari, deputari, constitui, Præsules, & Prelati, qui eis præessent, & paulatim Episcopatus per viam *electionis* distribui. Sed non idem neque ubilibet æqualis fuit mos electionum: quippè prò locorum, & temporum varietate, ipsæ quoque variatæ sunt electiones.

12. Nàm primis Ecclesiæ Sæculis electio Antistitis interdùm à Præsule antecessore fiebat, quatenùs aliquandò Episcopi ante mortem, sibi successorem designabant; Prætèr enim id, quod dictum est de Apostolis, Alexander Episcopus Alexandrinus Athanasium (*f*): Athanasius Petrum sibi successorem nominarunt (*g*). Macharius Hierosolymitanus, Maximum (*h*): Valerius Hipponensis, Augustinum (*i*): & Augustinus, Eradium (*l*), sibi successores designarunt. Acholius Thessalonicensis, Anisium (*m*). Eonius Arelatensis Cæsarium (*n*): Avitus Arvernensis Bonitum (*o*): Audoenus Rotomagensis, Ansbertum (*p*), idem fecerunt. Quid plura? Ipsi Romani Pontifices aliquandò sibi successorem, vel designarunt, vel ut eligeretur egerunt, Gregorius VII. Victorem III. (*q*): Gelasius II. Calixtum II. (*r*): & primus omnium D. Petrus Clementem I. ut ei succederet deputavit (*s*). Sed quia Ecclesiæ incæpit obesse hujusmodi successorum designatio; ideò à sacris Canonibus fuit districtè interdicta (*t*), prçesertim à Concilio Antiocheno, *Episcopo non licere prò se alterum successorem sibi constituere, licet ad exitum vitæ perveniat: quod si tale aliquid factum fuerit, irritum esse hujusmodi est constitutum* (*u*), eâ præcipuè ratione, quod ut plurimum hujusmodi successiones ab humanis affectibus vitiabantur: Legitur enim in Canonibus Apostolorum, *non oportet Episcopum fratrem suum, vel filium, vel propinquum, in Episcopum ordinare. Hæredes enim Episcopatus facere non justum est, nec humano affectu divina sunt tractanda. Si fiat, non valeat ordinatio: ipse verò excommunicatione puniatur*

(a) *Odoric. Raynal. an.1344.num.58.*
(b) *Joan. Gerson.to.2.fol.22.*
(c) *Cornel.à Lap.in Tit.1.5.6. sicut Bened. Justinian.in eod.loc.6 deniq.*
(d) *Cap.quorum vices 6.dist.68.*
(e) *Clem. I. epl. ad Corinth.*
(f) *S.Epiphan. hæres.68.*
(g) *Theodoret. lib.4. cap.18.*
(h) *Sozomen.lib.2.c.18.*
(i) *Possid. vit.Aug. cap.8.*
(l) *S. Aug. epl.110.*
(m) *S.Ambros. epistola 59.*
(n) *Vit.S.Cæsar.ap. Surium 27.Aug.cap 5.*
(o) *Duchesne histor. Franc.lib.1.*
(p) *Vit. S. Audoen. c.16.die 24 Aug.*
(q) *Card. Baron.an. 1087.num.16.*
(r) *Falc. Benevent. in Chron.ad an.1118.*
(s) *Cap.si Petrus 8. qu.1.*
(t) *Capit. 1. 3. 4. 7. caus.8.quæst.1.*
(u) *Concil.Antioch. cap.23.*

tur (*a*). Ubi tamen hujusmodi Successorum designationes sunt actæ, talitèr actæ sunt, ut & Cleri consensus, & populi adhæsio concurrerent, sicque communibus totius Ecclesiæ votis, ipsa fieret designatio (*b*). An autem de rigore, nùnc quoque possit Episcopus ex dispensatione Pontificis sibi designare successorem (*c*), & an idipsum de totâ plenitudine suæ potestatis valeat facere Summus Pontifex Successorem sibi constituendo, videantur Auctores (*d*).

13. Sanè ubi designationes præfatæ ab Antecessoribus non fiebant; Antistites per electionem liberam, & Canonicam deputati sunt, quę via electionis quoàd omnes suas formalitates, quandonàm præcisè ubilibet, atque in singulis Ecclesiis fuerit introducta, difficile est divinare, quippe alicubi citiùs, alicubi seriùs, ut putamus emersit, prout hic, vel ibi, magis, aut minùs crevit numerus fidelium Clericorum, & Laicorum; ex quibus, & à quibus fieret electio Præsulis præfuturi. In ipsâ verò electione, non tantum Clerus, sed etiam Populus aliquo modo se immiscuit: nec immeritò, quandoquidem *ab omnibus debet eligi, cui debet ab omnibus obediri* (*e*). Prò Clero intelligimus omnes, Clericalibus ordinibus insignitos, sive sæculares, sive regulares, tàm urbanos, quàm rusticanos; *Electio*, inquit Hincmarus Remensis, in epistolâ ad Hedebertum Silvanectensem, *non tantum à Civitatis Clericis erit agenda*, verum *& de Monasteriis ipsius parochiæ, & de rusticanarum parochiarum occurrant Vicarii, commorantium secum concordia vota ferentes* (*f*). Et ità quando electus est Æneas Parisiensis, Clerus illius Ecclesiæ, ac Monachi plurium Cœnobiorum ejusdem Diœcesis, prò electione faciendâ suos calculos contulère (*g*). Prò populo autem intelligimus solos cives, & plebem urbanam: *Sola enim*, inquit Thomassinus *plebs Civitatis Episcopalis, non parochiarum ruris ferè consulebatur* (*h*). Nec tota farrago minutę plebis, sed qui in populo magis erant notabiles, qualificati, atque aliquâ ratione inter præcipuos computandi. Et ità Epiphanius Episcopus Constantinopolitanus fassus est, se fuisse ad illam sedem provectum, nedum Justini Principis electione, sed etiam *eorum, quibus est bona conversatio, & qui Regiis honoribus sunt sublimiores, simul & Sacerdotum, & Monachorum, & fidelissimę plebis consensus accessit* (*i*). Tamèn Sulpitius Severus in vitâ S. Martini clarè indigitat, quod ad ejus electionem, nedum laici Pictavienses, sed etiam convicinarum urbium concurrerunt: ait enim: *incredibilis multitudo, non solum ex illo Oppido* Pictaviensi, *sed etiam ex vicinis urbibus ad suffragia ferenda convenerat* (*l*).

14 Porrò populum habuisse partem in electionibus Præsulum antiquo tempore certo certius est: & de tempore S. Cypriani, patet ex ejus epistolâ ad Antonianum, ubi de Cornelio Romano Pontifice dicit, *factus est Cornelius Episcopus, de Dei, & Christi ejus judicio, de Clericorum penè omnium testimonio, de plebis, quæ tunc affuit, suffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum Collegio* (*m*), *cap. factus* 5.7.*qu.*1. consonantque *cap. plebs* 11.*cap.nosse* 12.*cap. Episcopos* 13. *cap. literas* 14.*dist.*63.*cap.obitum* 16.*dist.*61. *cap.nullus* 1.*dist.*62.*cum aliis* (*n*). Notaque sunt verba S. Cœlestini Papæ 1.ad Episcopos Galliæ, *Cleri, plebis, & ordinis consensus, & desiderium requiratur* (*o*), & S. Leonis ad Episcopos Provinciæ Viennensis, *per pacem, & quietem Sacerdotes, qui præfuturi sunt, postulentur: teneatur subscriptio Clericorum, honoratorum testimonium, ordinis consensus, & plebis &c. Expectarentur certè vota civium, testimonia populorum, quæreretur honoratorum arbitrium, electio Clericorum, quę in Sacerdotum solent ordinationibus ab his, qui norunt regulas custodiri* (*p*). Et longè anteà Origenes: *Requiritur in ordinando Sacerdote, & præsentia populi, ut sciant omnes, & certi sint, quia qui præstantior est, ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad Sacerdotium, & hoc adstante populo, ne qua postmodùm retractatio, ne quis scrupulus resideret* (*q*).

15. Hinc negari non potest, quod populus, primis illis Ecclesiæ Sæculis, in Episcoporum electione partem habuerit: Sed an laici jure præditi fuerint vota in ele-

(a) *Canon. Apost. c.* 76

(b) *Thomassin. Vet. & nov. Eccl. disc. p.* 2. *l.* 2. *c.* 55. *n.* 1.

(c) *Cap. petisti* 9 *qu.* 1. *Glos. in cap Episcopus* 8. *qu.* 1. *Diana par.* 10. *tr.* 5. *resol.* 3.

(d) *Vide DD. hinc indè apud Dian par* 10 *tr.* 5. *resol.* 1. 2. 3. 4. *& cum Coordinat. tom.* 9. *tract.* 6

(e) *Hincmar. Remensis epist. ad Hedebertum Silvanectensis*

(f) *Hincmarus Remensis loco mox citat. epl. ad Hedebertum.*

(g) *Thomassin. Vet. & nov Eccl disc. par.* 2. *l.* 2 *cap.* 3. *n.* 3

(h) *Idem Thomassin. loco cit.*

(i) *Inter epistolas Hormisdę Papę post epistolam* 70.

(l) *Severus Sulpitius in Vit. S. Martini apud Surium die* 11. *Nov.*

(m) *S. Cypr. l.* 4. *ep.* 2

(n) *Vide & Barbos. de off & pot. Episcopi tit.* 1. *c.* 3. 4 *&* 5. *Azor inst mor. p.* 2. *l.* 3 *c.* 17. *quæst.* 3.

(o) *S. Cœlestin. PP. I. epist.* 2.

(p) *S. Leo epl.* 87. *&* 68. *in medio*

(q) *Origen. in cap.* 8. *Levitici homil.* 6. *in medio*

electum conferendi, an verò solum consensum adhibendi Clero suffragia conferenti, quæstio est non parum perplexa, quam ità definit Hildebertus Turonensis in epistolà ad Electum Andegavensem, *de electione quid loquar; in quâ populo minimè licet Clerum præcedere, sed assensu prosequi eligentem* (a). Profectò ex verbis mox citatis Origenis, evidentissimè patet, quod populus non habebat ferre suffragium in electionibus, sed tantummodò præsentiam. Et ità etiam D. Cyprianus ait: *Episcopus deligatur plebe præsente* (b). Sanctus quoquè Athanasius improbat electionem Gregorii Cappadocis, quod fuerit facta, *nec populis, & Clericis, qui poscerent præsentibus* (c). Et alibi ait, eligendum Episcopum, *præsentibus Clericis, & populis, qui illum postularent* (d). Undè patet quod ab initio populus non suffragium ferebat, sed solam præsentiam, assistentiam, & ad summum consensum, ac testificationem de merito viri, qui erat ad infulas promovendus. Quinimò & nec Clerus antiquitùs suffragium ferebat, sed solam testificationem, & præsentiam, vel ad summum postulationem, quippè electio non nisi ab Episcopis Comprovincialibus agebatur, ut ex multis Conciliorum Decretis, alibi per nos relatis elucet (e). Tamèn progressu temporis Clerus incæpit vota in electione conferre, ut patet ex his, quæ Hincmarus Remensis paulò suprà memoratus indigitat. Et Stephanus Papa I. Archiepiscopo Ravennati scripsit: *Sacerdotum est electio, & fidelis populi consensus adhibendus est* (f). Nihilominus de præfata quæstione, an populus quoque suffragia ferret in electione Antistitis, ità loquitur Michael Roussel in historià jurisdictionis Pontificiæ: *quidam distinguunt, ut electio esset Cleri, consensus Populi. Quo pertinere videtur, quod dixit D. Cyprianus, ut ordinationes fierent ab Episcopis, plebe præsente, quæ singulorum vitam plenissimè novit, & uniuscujusque actum de ejus conversatione perspexit. Sic coram omni Synagogâ jubebatur Pontifex constitui. Et D. Paulus, præcipiens Timotheo, quos ordinare deberet Episcopos, oportet, inquit, & illos habere bonum testimonium ab his, qui foris sunt, idest laicis. Quæ videntur innuere, opus esse, ut approbet electum suo testimonio Populus. Quod Stephanus Papa confirmat dicens, Sacerdotum est electio, & fidelis populi consensus est adhibendus, quià docendus est populus non sequendus. Et Gaufridus Abbas, solis Clericis licitum esse inquit eligere, & consecrare Episcopos. Cæteris dumtaxat petere. Ac Sardicensis Canon, si populi convenerint, & petant sibi Rectorem, satisfaciendum eis esse, ait, ut veniant ex vicinâ provinciâ Episcopi, & ordinent Episcopum* (g).

16. Prosequitur idem Auctor: *sed profectò ubicumque adhibitus fuit ad electionem populus, plenissima ejus fuerunt de creatione Episcopi suffragia; adeò ut etiam prævaleret contrà Clerum. Quod liquet exemplo Sisinnii, quem populi vox Sedi Constantinopolitanæ præfecit, & obtinuit, ut præferretur Philippo, quem Clerus petebat. Et si aliquandò ea forma neglecta est, minus gratè accepti fuerunt Pontifices alitèr electi, vel prorsùs repudiati, atque etiam interfecti, cujusmodi exemplum est in Historià Nicephori. Et Liberatus in Breviario refert in Ecclesià Alexandrinâ schisma, ex eo quod Populus Grajanum vellet, Clerus verò, suasu Theodoræ Augustæ Justiniani I. uxoris, Theodosium: adeò ut etiam si Grajanus in exilium missus fuerit, eum tamèn Episcopum agnoverit Populus, & coactus fuerit Theodosius Urbe cedere. Et antè hæc tempora D. Augustinus rescripsit, sè operam dedisse seditioni sedandæ in Ecclesià Milevitanâ, ob id exstitatæ, quod Prædecessor sibi Successorem designaverat, de Cleri solummodò sententiâ, non advocatâ plebe; ac nè id contingeret in Hipponensi Ecclesià, curavit, ut Clero, & populo probaretur Eradius, quem post se relinquebat. Denique tantoperè probata est ea eligendi ab universo populo, idest Clericis, & Laicis forma, ut pluribus Synodis provincialibus, atque etiam Romanis, ac decretis Summorum Pontificum, sancita fuerit, cum clausula etiam irritante, videlicèt ut præponeretur omnibus, quem Cleri, plebisque consensus concorditèr postulasset, & nullus invitis, ac non petentibus ordinaretur, sin alitèr, ordinatio esset irrita: Ne Civitas Episcopum non optatum aut contemneret, aut odiret* (h).

(a) *Hildebert. Turonens. epl. 12. ad Electũ Andegavens.*

(b) *S. Cypr. epl. 62.*

(c) *S. Athanasius epl. ad Orthodoxos*

(d) *S. Athanas. epl. Encyclica ad Episc.*

(e) *Vide suprà to. 1. Sæcul. 4. cap. 3. à n 4.*

(f) *Capit. nosse 12, distinct. 63.*

(g) *Michael Roussel. histor. jurisd. Pōtif. lib. 2. cap. 1. num. 10.*

(h) *Idem Michael Roussel loc. cit.*

17. Eandem sententiam tenet Natalis ab Alexandro, quam probat variis documentis, & præsertìm epistolâ S. Cypriani ad Clerum, & populum Asturicensem, dicentis, quod plebs *habet potestatem, vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi* (*a*). Paritèr epistolâ Syricii Papę ad Himerium Tarraconensem, in quâ asserit, Diacono Episcopatum dari posse, *si eum Cleri, & plebis evocaverit electio* (*b*). Itèm decreto Concilii Remensis, statuentis, eum in Episcopum promovendum, *quem universale totius populi elegerit votum, ac Provincialium voluntas assenserit* (*c*). Demùm canone Concilii IV. Toletani, præscribentis, *sed nec ille deinceps Sacerdos erit, quem nec Clerus, nec populus propriæ Civitatis elegerit &c.* (*d*). Hæc Natalis, postquàm ex electione septem Diaconorum, de quâ in Actis Apostolorum (*e*), firmavit plebem Christianam jus habuisse testimonii præbendi de vitâ, & meritis Ministrorum Ecclesiæ in sacris Ordinationibus, & Electionibus (*f*). Concludit tamen, quod ex eorumdem septem Diaconorum electione, non probatur, electionem sacrorum Ministrorum pertinere ad plebem jure Divino, sed suffragationem populi in electionibus eorum, soli juri Ecclesiastico inniti. Quod jus putat Bellarminus populum sibi usurpasse (*g*). Vasquez verò existimat, id populo fuisse indultum, *ex concessione Romani Pontificis, & Ecclesiæ* (*h*).

18. Ast Andreas Duallius, contra Simonem Vigorium, mordicùs asseverat, Populum nunquàm jure eligendi, & suffragia conferendi in electionibus Episcoporum præditum fuisse, sed solum postulandi, & testimonium ferendi, ait enim: *proptèr pacem, & Deo placitam concordiam, consonis omnium studiis, qui Doctor pacis futurus est, ordinatur. Sed quod populus Ministros Ecclesiæ elegerit, aut jus aliquod Spiritale ministris contulerit, nusquàm Calvinus, & Vigorius ex novo Testamento, aut usu primitivæ Ecclesiæ probabunt. Actuum sexto, septem Diaconi à multitudine fidelium antè conspectum Apostolorum statuuntur, idest offeruntur, & populi Testimonio commendantur; nullum tamèn indè jus Spiritale ipsis Diaconis accessit, donec Apostoli illos acceptassent, elegissent, manusque imposuissent. Cum enim in Ecclesiæ Ministro tria desiderentur, fidei integritas, doctrinæ sufficientia, & vitæ probitas; ad hujus tertii certitudinem, populi Christiani testimonia postulabantur, imò etiam ipsorum Infidelium; prioris enim ad Timotheum tertio, vult Apostolus, Episcopum testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt. Quod expressè in Concilio Carthaginensi declaratur: Non fuit frustrà à Patribus institutum, ut de electione eorum, qui ad regimen Altaris adhibendi sunt, consulatur & populus; quià de vitâ, & moribus Præsentandi, quod nonnunquàm ignoratur à pluribus, scitur à paucis. Cui consentit Cyprian. l.1.ep.3. Ex divinâ auctoritate descendit, ut Sacerdos plebe præsente, sub omnium oculis deligatur, & dignus, atque idoneus publico judicio comprobetur. Idque repetit epist.4. ejusd. libri, ut plebe præsente, vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur. Leo epistol.87. Sacerdos Ecclesię præfuturus, non solùm attestatione fidelium, sed etiam illorum, qui foris sunt, testimoniis muniatur, neque ullius scandali relinquatur occasio* (*i*).

19. Pergit Duallius, & prosequitur: *Hic ergò viguit mos in antiquâ Ecclesiâ, ut scilicèt coram populo, testimonium de vitę probitate ferente, electio Ministrorum ab Episcopis fieret. Quod cum non distinxerit, vel distinguere voluerit Vigorius, impegit in scopulos Calvinianos, quibus tota Ecclesiæ Hierarchia subvertitur. Secundò potestas Episcoporum, & cæterorum Ecclesiæ Ministrorum est merè Spiritalis: populus autèm nullam habet potestatem spiritalem, sed si quam haberet, tantùm est civilis, & humana: ergò non potest alicui talem potestatem conferre; nemo enim alteri, quod non habet, dare potest: ac proindè nullum Ecclesię Ministrum poterit eligere, cum electio canonica sit Spiritalis collatio, quà populus destituitur &c. Vel enim potestas Spiritalis conveniret populo, quatenùs est populus: vel quatenùs est fidelis: non prius, quià sic Turcæ, & Infideles omnem potestatem Spiritalem haberent. Non posterius, quià, etsi populus fidelis characterem Baptismi habeat, hìc tamèn non ad eligendos, seù instituendos Ecclesiæ Ministros refertur, sed ut à pecca-*

to

(a) *S.Cypr. epl.68.*
(b) *Syric. epl. 1. cap.10.*
(c) *Concil. Remens. an 630.c.25.*
(d) *Concil. Tolet. 4. cap.19.*
(e) *Actor.cap 6.n.5*
(f) *Natal.ab Alex. sec.1.dissert.8.Concl.1 2. & 3.*
(g) *Bellarm.de Cleric.l.7.§. tandem obtinuit.*
(h) *Vasq. in 3. part. tom 3 disp.244.cap.5. num.53.*
(i) *Andr. Duallius de potest.Pontific.q.6.*

to originali liberemur, Christo inseramur, & aliorum Sacramentorum, atque suffragiorum Ecclesiæ capaces, & participes efficiamur: Tertiò ad electionem alicujus in officium aliquod grave, & arduum, quale est Ecclesiasticum, maxima requiritur scientia, & prudentia; atqui populus demens est, & præcipitis admodùm judicii, belluaque, ut ajunt, multorum capitum; igitur de personæ eligendæ sufficientiâ, idoneitate, & capacitate, judicare non potest: Quarè pessimè cum Ecclesiâ actum fuisset, si potestas eligendi sacros Ministros judicio, aut arbitrio populi relicta fuisset (a).

20. Eandem sententiam tuentur Cællotius de Hierarchiâ (*b*). Zacharias Boverius contrà Rempublicam Marci Antonii de Dominis (*c*). Franciscus Torensis in Apologetico prò residentiâ Pastorum, scribens, *dicere autem plebem aliquandò elegisse Episcopos, aut posse modò, ad hæresim de investiturâ ecclesiasticâ à laicis acceptâ pertinere potest, quam Romana Synodus, Gregorio VII. Pontifice damnavit (d).* Mox citat Goffridum Vindocinensem, cujus de hujusmodi rè hęc, quæ sequitur, est sententia, *Tota ordinatio Episcopi non in suâ, sed in aliorum electione consistit, & consecratione, si tamèn illam electio recta pręcessit. Hæc autem priùs per semetipsum Christus fecit, deindè verò Vicarii ejus &c. Sunt autem Vicarii Christi, Clerici in electione, Episcopi in consecratione. Cæteri omnes petere quidem Episcopum possunt, eligere verò, vel consecrare non possunt (e).* Hæc sanè opinio ex sacris Canonibus optimè comprobatur; Nàm in Concilio Laodicęno decernitur *Turbis non est permittendum electiones eorum, qui sunt in Sacerdotio constituendi (f).* In Concilio Bracarensi sancitur, *non licet populo electionem eorum facere, qui ad Sacerdotium promoventur. Sed sit judicium Episcoporum, ut ipsi eum, qui ordinandus est, probent, si in sermone, & fide, & spiritali vitâ edoctus sit (g).*

21. In Concilio quoquè Constantinopolitano IV. Generali VIII. definitur sub pœnâ anathematis, *neminem laicorum principum, vel potentum semet inserere electioni, vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitæ, aut cujuslibet Episcopi (h).* In Concilio Martini Papę pręcipitur idem, quod supra ex Concilio Bracarensi relatum est (*i*). In Jure paritèr hoc cavetur, *Convocato Clero, & populo, talis ibi eligatur per Dei misericordiam, cui sacri non obvient Canones. Sacerdotum quippè est electio, & fidelis populi consensus adhibendus est, quià docendus est populus, non sequendus (l).* Demùm item in Jure ex S. Leone Magno hęc observanda in electionibus regula præficitur. *Vota civium, testimonia populorum, honoratorum arbitrium, electio Clericorum in Ordinationibus Sacerdotum expectantur &c. Teneatur subscriptio Clericorum, honoratorum testimonium, ordinis consensus, & plebis (m).* Ex quibus liquidò apparet, electionem Episcoporum ad solos Clericos pertinuisse, Laicosque, & populum non nisi ad summum habuisse jus consensum pręstandi, & testimonium perhibendi moribus, & vitæ illius, qui eligendus erat, eo tempore, quò forma electionis vigebat, & non erat adhuc ad solos Canonicos Cathedralis restricta.

22. Quanto tempore duraverit hujusmodi Clericorum, & Laicorum, in Antistitum electione commixtio, aperit Pamelius his Verbis, *In Africâ illum observatum constat ex electione Eradii successoris D. Augustini, de quo extat Epistola ejus 120. In Græciâ, ætate Chrysostomi ex lib. 3. de Sacerdotio. In Hispaniis, ex loco S. Cypriani Ep. 68. & ex Isidoro lib. 2. de officiis. In Galliis ex Epistolâ Cælestini Papæ 2. Romæ, ex iis, quę suprà diximus epistolâ ad Antonianum. Ubique etiam alibi ex epistolâ Leonis 67. Et perdurasse eam consuetudinem ad Gregorium I. usque, ex ejus epistolis, imò, & ad tempora usque Caroli, & Ludovici Imperatorum, ex 1. lib. Capitulorum eorundem, satis constat. Verùm Plebi sola suffragia concessa* (prò suffragiis hic intellige, non calculos, schedulas, fabas, tabellas, vel similia, sed solam testificationem, vel petionem, & consensum) *non electionem, quæ per subscriptionem fieri solet, perspicuum fit in primis ex Concilio Laodicæno can. 12. & 13. ubi prohibetur electio Episcoporum per plebem fieri, & ex D. Hieronymo, qui epistolâ ad Evagrium dicit, Electionem Alexandrini Episcopi à Presbyteris fieri solere:* dein-

(a) *Andreas Duallius loco citato.*
(b) *Cellotius lib. 4. cap. 17.*
(c) *Zach Bover. l. 3. cap. 3.*
(d) *Franc. Torensis in Apolog. est in Bibliotb. Patrum.*
(e) *Goffrid Vindocinens opusc. 2. ad Petrum Leonis.*
(f) *Concilium Laodicænum cap. 13.*
(g) *Concilium Bracarens. 2. cap. 1.*
(h) *Conc. Constpol. 4. cap. 22.*
(i) *Cap. non licet 8. dist. 63.*
(l) *Cap. nosse 12. ead. dist.*
(m) *Cap. Vota 27. dist. 63.*

deindè ex dictâ epistolâ Leonis, qui singulorum in electione propriâ distinguens officia, vota requirit civium, testimonia populorum, honoratorum arbitrium, electionem Clericorum, & denuò posteà subscriptionem Clericorum, Honoratorum testimonium, Ordinis, & Plebis consensum (a).

(a) Pamelius annot. ad epist. 68. Sancti Cypriani num. 2.

23. Prosequitur Pamelius: *Hoc enim potissimùm tùnc agebatur, ut invitæ plebi non daretur Episcopus. Non tamèn sic, ut cogerentur Episcopi admittere quemcumque Plebi postulasset, uti ex can. 1. & 2. Græcarum Synod. à Martino Bracarensi collectarum, & ex dictâ Cœlestini epistolâ, & Stephani Papę decreto 68. dist. cap. nosse. Sed si quem petiisset contrà statuta Canonum, denuò, & sæpius convocari solitos Clerum & plebem, donec concordarent in idoneum quempiam colligere est ex epistolâ Gelasii Papę ad Philippum, & Gerontium, citatâ à Gratiano dist. 63. cap. plebes. Si qua autem contradictio quorundam oborìretur, discutiebantur primò personæ contradicentes, & tùm demùm, si vera non essent quæ obiicerentur, ordinabatur Episcopus, uti constat ex can. 40. Conc. Carth. 3. Si deniqae nec ita fieret concordia, interponebat suam auctoritatem Archiepiscopus, & quem ille probasset, prò Episcopo habebatur. Neque verò hæc sufficiebant, sed accedere præterea debebat consecratio, sivè (quàm vocat Cyprianus) manus Impositio, per Episcopos, qui convenerant, quos ut minimum duos esse oportebat, uti ex Canonibus satis superque manifestum est.* Hæc Pamelius (b). Et licet in his agatur de solis beneficiis Episcopalibus, tamen per ea satis etiam de beneficiis inferioribus sermo habetur, quatenus quod de primis dicitur, verificatur etiam proportionalitèr de secundis (c). Uti à Contradictoribus etiam admittitur. Et ideò fundato ratiocinio super Episcopatuum largitione, resultat indè ratio quoquè, in collatione beneficiorum inferioris ordinis observanda.

(b) Idem Pamelius in præfata epist. S. Cypriani.

(c) Vid. Concil. Turon. an. 1163. c. 1. Baron. to. 12. eod. an. §. 190. d;

C A P U T XX.

In quo continuatur Materia Capituli præcedentis, de modo in distributione Beneficiorum, præsertim Episcopalium, observato, eo tempore, & ubi electio Canonica in usu fuit.

S U M M A R I U M.

1 *Diversimodi observati sunt in provectione Episcoporum. Aliquandò Antecessor designabat successorem. Interdùm Episcopi Comprovinciales eligebant; vel Clerus, & populus Promovendum designabant.*

2 *Aliquandò soli Episcopi Comprovinciales Episcopos eligebant, vel Clerus eligebat, populus petebat, & Comprovinciales approbabant.*

3 *Quandoque præter consensum, etiam præsentia Metropolitani, & Comprovincialium exigebatur. Ad consecrationem Episcopi quot Episcopis opus esset, an exigerentur duo, vel tres, aut plures.*

4 *Nonnunquam ad electionem necessarium erat assensus Primatis Regionis, vel Legati Apostolici, qualis erat Archiepiscopus Thessalonicensis.*

5 *Interdum opus erat assensu Principis temporalis, ut ex pluribus Canonibus constat, & ex S. Gregorio, ac Stephano Papâ &c.*

6 *Aliquando solus Princeps temporalis Episcopos eligebat. Valentinianus I. noluit eligere Antistitem Mediolanensem, tametsi deferentibus Coepiscopis.*

7 In

7 *In* Hispaniâ *Reges à Concilio Toletano XII. habuerunt, ut Episcopos designarent, consentiente Pontifice, ut scribit Garsias Loaysa.*

8 *Sixtus IV. Hadrianus VI. atque Clemens VII. indultum nominandi Episcopos Regi Hispaniæ contulerunt.*

9 *In* Galliâ *tempore Pipini, & Ludovici Pii, Princeps Episcopos deligebat. Quod etiam dudum anteà Reges, à Clodoveo descendentes faciebant.*

10 *Lupus Ferrariensis refert Indulto Zachariæ Papæ, quod Reges Galliæ nominent Episcopos. An alii benè id refundant in cessionem factam ipsis Regibus à populo, cum aliundè aliud inferatur?*

11 *Ivo scribit non licere Regi, sè in electione Antistitum immiscere. Nunc vi Concordatorum Rex* Galliæ *nominat ad Episcopatus* Gallicos.

12 *In* Lusitaniâ *scribit Barbosa, Regem habere jus nominandi ad Episcopalia beneficia, ex privilegio Apostolico, dato Regi Alphonso V.*

13 *In* Poloniâ *Reges olim se immiscebant electionibus Episcoporum. Usque ad tempus Martini Papæ V. non habebant jus nominandi, sivè præsentandi.*

14 *In* Hungariâ *usque ad Innocentium III. quid fieret? In* Siciliâ *Rex præsentat ad omnes Episcopatus. In* Regno verò Neapolis *ad solos* 24.

15 *In* Angliâ *varii Reges electionibus Antistitum sè ingerebant. Paschalis Papa II, & S. Anselmus Cantuariensis huic rei restiterunt, ut Præsulum libera esset electio.*

16 *Alii Reges ibi simulabant se velle Canonicam electionem in suâ libertate vigere: quorum opera S. Thomas Cantuariensis, & Parlamentum improbant.*

17 *Eugenius PP. IV. monuit Henricum VI. Regem, ut liberam dispositionem beneficiorum Papæ sineret. Martinus V. Episcopos in Angliâ deputabat.*

18 *In* Scotiâ *quoque aliquando Reges, vel eligendo, vel alitèr deputando Episcopos se eorum electionibus immergebant: undè interdùm jurgia emerserunt.*

19 *In* Sveciâ *itidem Reges in provectione Antistitum, partem sibi assumebant. An Sedes Apostolica de Sveciæ Episcopatibus liberè disponeret?*

20 *In* Hiberniâ *paritèr Rex partem habebat in Episcoporum provectione. Quod & in* Norvegiâ *fiebat, ubi edita fuit concordia super hac rè.*

21 *In* Oriente *Imperator designabat Præsules, & Episcopatus in Metropoles vertebat. Polieuctus abolere fecit legem, libertati electionis contrariam.*

22 *In* Occidente *Imperatores quomodo in hac rè se gererent? Carolus Magnus liberam voluit esse Antistitum provectionem, per electionem Canonicam.*

23 *Sub Lothario, & aliis manus Cæsaris multum prævaluit in Episcoporum provectione, usque ad conferendam investituram Episcopatuum.*

24 *Ubi deerat speciale privilegium, vel jus patronatus, Principes illicitè se provisionibus beneficiorum miscuère: illisque Ecclesia prò viribus restitit.*

25 *Restiterunt quoque Pontifices, & Ecclesia Investituris Ecclesiarum, per Principes concessis: contrà quas varii canones editi sunt.*

26 *Paschalis II. PP. constantiâ carens, Indultum Henrico IV. Cæsari de dandis investituris concessit, quod subindè fuit abolitum sub Callisto Papâ II.*

27 *Nedùm Principibus, verùm etiàm cæteris laicis inferioris ordinis, Ecclesia interdixit se Præsulum electionibus immiscere, ad Clerum spectantibus.*

28 *Clerus Cathedralis, & Urbis, ac Diœcesis, cui præfici debebat Antistes, eum olim eligebat, admissis ad id etiàm Monachis.*

29 *Subindè restricta est electio ad solum Capitulum Ecclesiæ, ut nunc fit in Germaniâ. Alibi forma electionis Canonicæ prorsùs elanguit.*

30 *Secluso privilegio, Principes non sè valent Antistitum electionibus immiscere. Doctrina refertur Flori Magistri de hac rè.*

1. **S**pectat ad rationem præsentis Operis calamo perseverante tractare de methodo, in distributione beneficiorum, præsertim Episcopalium, antiquitùs observatâ, ut illa Contradictorum vox retundatur, quâ carpunt mutationem, ex tunc in Ecclesiâ introductam, & formam vellicant jàm nostrâ ętate vigentem, in eorumdem dispensatione. Itàque multifariam, ut innuimus, multisque modis, ab initio fidei usque nunc ecclesiastica observantia in beneficiorum Episcopalium distributione se habuit. Nàm aliquandò Episcopi alios Episcopos deputabant, vel sibi successores designabant, uti dictum est Capitulo præcedente. Aliquandò Clerus simùl, ac populus Antistitem nominabant, & eligebant: sivè Clerus per suffragia Promovendum eligebat, Populus verò electioni intererat, & Electum poscebat; vel ei testimonium ferebat, & ut eligeretur consensum adhibebat. Quâ de rè, præter superius dicta (*a*), S. Ambrosius laudat S. Acholium Thessalonicensem, *quod ad summum Sacerdotium, à Macedonicis obsecratus populis, electus à Sacerdotibus*, ascendit (*b*), & S. Leo, in Epistolâ ad Rusticum Narbonensem, *nulla ratio sinit, ut intèr Episcopos habeantur, qui nec à Clericis sunt electi, nec à plebibus expetiti, nec à provincialibus Episcopis cum Metropolitani judicio consecrati* (*c*): Cum aliis, quæ suprà allegavimus (*d*). Notandum hic est tamèn, quod sicut interdùm vox hæc *suffragium*, sivè suffragia, in electionibus frequentata, lato modo, & impropriè adhibebantur, extrà eorum germanam, & strictam significationem (*e*); Sic & interdùm vox *electio*, impropriè, sivè lato modo reperitur adhibita, prout quando Concilium III. Parisiense decrevit, *ut nullus præficiatur Ecclesiæ, nisi quem populi, & Clericorum electio plenissimâ quæsierit voluntate* (*f*). Ubi terminus electionis æqualitèr prædicatur de populo, & Clero, cum tamèn electio propriè, & rigorosè à solo Clero fieret: à populo verò sola præsentia, vel testificatio, aut consensus interponeretur, qui nonnisi lato modo, & impropriè dici potest electio.

2. Aliquandò unà cum Clero, & populo, etiàm Episcopi Comprovinciales in electum suffragiis consonis conveniebant. Hincque S. Julius Papa I. improbavit intrusionem Gregorii Cappadocis in Ecclesiâ Alexandrinâ, tamquàm *non postulati à presbyteris, neque ab Episcopis, neque à populo* (*g*). Quod jus in Hungariâ viguisse usque ad tempora Innocentii Papæ III. indicio est querela Episcopi Quinqueecclesiensis, qui cum aliis consociis lamentabatur, *asserentes, quod, eis contemptis, qui jus habebant eligendi*, cum Clero Strigoniensi, Archiepiscopus illius Metropolis fuerat designatus (*h*). Aliquando soli Episcopi Comprovinciales Episcopos eligebant, de quâ rè Concilium Laodicenum, *Episcopi judicio Metropolitanorum, & eorum Episcoporum, qui circumcircà sunt, provehantur ad ecclesiasticam potestatem* (*i*). Et Concilium Nicænum II. *Oportet eum, qui est promovendus ad Episcopatum, ab Episcopis eligi, quemadmodùm à S. Patribus Nicęæ decretum est* (*l*). Aliquandò à solo Clero, & populo fiebat electio, & respectivè postulatio futuri Præsulis, sed reservatâ Metropolitano, atque Episcopis Comprovincialibus Electi approbatione. Et ità in Concilio Antiocheno definitum est, *Episcopus non est ordinandus sinè Concilio, & præsentiâ Metropolitani Episcopi, cui melius erit, si ex omni provinciâ congregentur Episcopi. Quod si fieri non potest, hi, qui adesse non possunt, propriis literis consensum suum de ipso designent, & tunc demùm post plurimorum, sivè per præsentiam, sivè per literas, consensum, sententiâ consonâ ordinetur* (*m*). Quod & Concilium Romanum sub Martino Papâ I. verbis penè totidem demandavit (*n*). Consonantque alii Canones, hìc in margine recensiti (*o*).

3. Quandoquè prætèr consensum Metropolitani, & Comprovincialium Episcoporum ad electionem, omnium eorumdem quoque Antistitum præsentia requirebatur prò novi Episcopi consecratione, in quo etiam varia methodus est servata. Nàm ab initio unus Episcopus ordinabat alios Episcopos, uti docent Bellarminus (*p*), Dominicus Soto (*q*), Hallier de sacrâ Ordinatione (*r*), & alii: temporeque Con-

(a) *Vide Capit. precedent. à num. 13.*

(b) *S. Ambrosius epistola 59.*

(c) *S. Leo Papa I. epistola 90. alias 92.*

(d) *Vide Capitulo præcedent. numer. 17.*

(e) *Vide Capitul. præcedent. num. 22.*

(f) *Concil. III. Parisiens. an. 557. cap. 8.*

(g) *Jul. PP. I. apud S. Athanas. Apolog. 2.*

(h) *Cap. bonæ memorię 4 de postul.*

(i) *Concil. Laodicen. cap. 12.*

(l) *Concil. Nicæn. I. cap. 4. & Nicæn. 2. cap. 4.*

(m) *Concil. Antioch. cap. 19.*

(n) *Cap. non debet. 2 dist. 65.*

(o) *Cap. extrà 5. cap. quia 6. cap. illud 7. dist. 65.*

(p) *Bellarm. de notis Ecclesiæ l. 4. c. 8. tom. 2*

(q) *Soto de just. & jur. l. 10 qu. 1. art. 3.*

(r) *Hallier. de sacr. ordin. part. 2.*

Concilii Antiocheni refert Theodoretus, missum fuisse à Synodo S. Eusebium Samosatenum, ut visitaret Ecclesias, & in eis Episcopos Catholicos deputaret, prout & fecit, sub militaris tegminis specie, provincias sibi assignatas excurrens, & Acacium Bereæ, Theodorum Hierapoli, Chalcedone Eusebium, Isidorum Cyri, alibique alios consecrans Episcopos (*a*). Sed prohibitum tandem fuit, decreto Siricii Papæ, *ne unus Episcopus Episcopum ordinare presumat, propter arrogantiam, ne furtivum beneficium præstitum videatur* (*b*). Aliquando jussum est, ut ad consecrationem Episcopi, duorum Coepiscoporum numerus esset satis, ut ex Canonibus Apostolorum clare nitescit (*c*), sed deindè Concilium Arausicanum pusillum hunc numerum improbavit, statuens, *sicubi contigerit duos Episcopos tertium ordinare, & ipse, & auctores damnabuntur* (*d*). Tandem decretum est ut Consecrationi Episcopi saltem tres Episcopi adesset, & ex tunc trium numerus satis fuit, juxtà canonem Nicænum, sancientem *Episcopum convenit maximè quidem ab omnibus, qui sunt in provinciâ, Episcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit, aut propter instantem necessitatem, aut propter itineris longitudinem; tribus tamen omninò in idipsum convenientibus, & Absentibus quoque parimodo decernentibus, & per scripta consentientibus, tunc ordinatio celebretur* (*e*). Ità tamen trium Episcoporum numerus est approbatus, ut totius consecrationis potestas in omni provinciâ principaliter ad Metropolitanum Episcopum pertineret (*f*): Nec inter Episcopos computaretur is, qui præter sententiam ejusdem Metropolitani, fuisset ad Episcopatum promotus (*g*).

4. Nonnunquàm ultrà Metropolitani, & Comprovincialium Episcoporum, in electione novi Antistitis, assensum, exigebatur etiam auctoritas Primatis Regionis, de quâ rè in Concilio Carthaginensi II. *inconsulto Primate cujuslibet provinciæ, tam facile nemo presumat, licet cum multis Episcopis, in quocumque loco, sine ejus precepto Episcopum ordinare* (*h*). Aliquandò opus erat etiam auctoritate Legati Apostolici, ut innuitur in epistolâ S. Leonis Papæ ad Anastasium Thessalonicensem. *Dè personâ autem consecrandi Episcopi, & de Cleri, plebisque consensu, Metropolitanus Episcopus ad fraternitatem tuam referat, quodque in provinciâ benè placuit, scire te faciat, ut ordinationem ritè celebrandam, tua quoque confirmet auctoritas* (*i*). Hunc Anastasium fuisse Primatem indicat Hincmarus (*l*), & cum eo glos. in verb. Metropolitanus cap. de Conciliis 2. dist. 18. Sed rè verâ erat Legatus Apostolicus, ut ostendit Joannes Filesacus de sacrâ Episcoporum Auctoritate (*m*). Neque Legationem hanc aquisisse censendum est personalitèr, uti opinatur Ivo Carnotensis (*n*), sed ex privilegio Sedi Thessalonicensi nativo: Antistes enim illius Ecclesiæ, Legatus natus esse solebat, seù Vicarius Sedis Apostolicę, uti fusiùs probatum est in Concilio Romano, habito sub Bonifacio Papâ III. (*o*), ubi adversus Patriarcham Constantinopolitanum, usurpantem sibi jura in Ecclesiam Thessalonicensem, cum toto Illyrico, doctum est, usque à tempore Siricii Papæ, ac Damasi, eâdem Legatione functos esse Acholium, & Anysium Episcopos Thessalonicenses: Tempore Bonifacii Papæ I. Rufum: Tempore Leonis item I. Anastasium &c. In Siciliâ debuisse interponi electionibus auctoritatem Legati Apostolici, usque ad tempora S. Gregorii VII. patet ex ejus epistolâ ad Rogerium Bossum Comitem Siciliæ, ubi ait: *De cætero quia Trainensem Electum à nobis consecrari postulas, licet electioni ejus hoc defuerit, quod Legatus Apostolicæ Sedis, & consensus noster non adfuit, tamen monentes nè de futuro id fiat, tuæ dilectioni &c. ad presens annuimus &c.* (*p*).

5. Interdùm cum Clero, & Populo, Promovendum eligentibus, & respectivè petentibus, ac cum Coepiscopis assentientibus, consensus quoque desiderabatur Principis Sæcularis, & hoc est, quod significat S. Gregorius, in epistolâ ad Joannem Episcopum primæ Justinianæ, scribens, *ad locum vos Sacerdotii totius Concilii unito consensu, & Serenissimi Principis voluntate &c.* (*q*). Et Stephanus Papa Guidoni Comiti: *Lectis sagacitatis vestræ apicibus, qui defuncto Ecclesiæ Reatinæ*

(a) *Theodoret. In hist. Sanct. Patr. Baron. an. 378. à num 48.*

(b) *Siricius PP. epistola 4.*

(c) *Canon. Apostolor. cap. 1.*

(d) *Concil. Arausican. I. cap. 1.*

(e) *Concil. Nicæn. I. cap. 4.*

(f) *Cap. Episcopum 7. dist. 64.*

(g) *Concil. Nicæn. I. cap. 6.*

(h) *Concil. Chart. II cap. 12.*

(i) *S. Leo epl. 82. al. 86*

(l) *Hincm. Remens. Opusc. 55. c. 17.*

(m) *Joan. Filesac. c. 10. §. 2.*

(n) *Ivo Carnot. epl. 59.*

(o) *Vid. Thomassin. vet. & nov. Eccl. discipl. p. 1. l. 1. c. 18. n. 7.*

(p) *S. Greg. 7. l. 9. epl. 24. Binius tom. 3. Concil. p. 2. f. 1272.*

(q) *S. Greg. I. lib. 4. epistola 15.*

Antistite, Clerum, & plebem ejusdem Ecclesiæ elegisse sibi futurum Antistitem, nobisque consecrandum vestro studio directum esse, nè ipsa Ecclesia diù sine proprio constet pastore, fatebantur, nos de obitu prioris dolentes, nùnc ipsum electum unanimitate, & canonicâ ipsius Ecclesiæ electione, ut mandastis, tàm citissimè ordinare omisimus, quod Imperialem nobis, ut mos est absolutionis minimè detulit Epistolam (a), Alluduntque alii Canones Juris Corpori inserti (b). Et Concilium Aurelianense V. decernens; *Nullum Episcopatum præmiis, aut comparatione liceat adipisci, sed cum voluntate Regis, juxtà electionem Cleri, & plebis, sicut in antiquis Canonibus continetur* (c). Quâ de rè Hincmarus: *Consensu Principis terræ, qui res ecclesiasticas divino judicio tuendas, & defendendas suscepit, electione Cleri, ac plebis, quisque ad ecclesiasticum regimen absque ullâ venalitate provehi debet* (d).

(a) Cap. lectis 18. dist. 23.
(b) Cap. principalis 25. dist. 63. cap. quod sicut cap. cum terra de elect.
(c) Concil. Aurel. 5. cap. 8.
(d) Hincm. Remens. epl. 4. c. 45.

6. Aliquandò solus Princeps temporalis Episcopos designabat, quemadmodùm nùnc in pluribus locis eos præsentat, vel prò illis supplicat. Et quidem quod Constantius I. Augustus, & alii ejus successores, antè tempora Valentiniani I. Episcopos darent Ecclesiis, probat Petrus Gregorius in tit. de election. ex Nicephoro, Eusebio, Socrate, & Theodoreto (e). Sed si hoc sinè assensu Ecclesiæ peregerunt, non nisi audactèr, & usurpativè fecerunt. Ecclesiam enim aliquandò hanc potestatem Principibus laicis detulisse legitur in Historiâ Tripartitâ, ubi sermo est de suasione, quâ idem Valentinianus Episcopos commonuit, ut dignum Antistitem Ecclesiæ Mediolanensi præficerent, quæ *cum dixisset Imperator, petiit Synodus, ut magìs ipse decerneret, sapiens, & pius existens. At ille: super vos est, inquit, talis electio. Vos enim, gratiâ divinâ potiti, & illo splendore fulgentes, meliùs poteritis eligere* (f). Possent ad hoc allegari cap. Hadrianus 22. & cap. In Synodo 23. dist. 64. in quorum primo dicitur Hadrianum Papam cum Concilio Episcoporum dedisse Carolo Magno potestatem eligendi Romanum Pontificem, & Episcopos per provincias deputandi. In secundo verò idem jus à Leone Papâ delatum esse Othoni Imperatori narratur; sed cum uterque canon commentititius sit, & à Sigeberto Schismatico confictus, ut affirmat Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis (g); Nihil in eis fundamenti fieri potest. Ad meliora ergò documenta recurrendum est.

(e) Petr. Gregor. in decretal. tract. de elect. c. 5. n. 5.
(f) Hist. Tripart. l. 7. cap. 12.
(g) Bellarm. de Script. Eccles. in Gratiano.

7. Et quidem quoàd *Hispaniam*, Concilium Toletanum XII. ità decrevit, *Placuit omnibus Pontificibus Hispaniæ, atque Galliciæ, ut, salvo privilegio uniuscujusque provinciæ, licitum maneat deinceps Toletano Pontifici quoscumque Regalis potestas elegerit, & jam dicti Toletani Episcopi judicium dignos esse probaverit, in quibuslibet provinciis, & in præcedentium Sedibus præficere Præsules, & decedentibus Episcopis eligere successores* (h). Hinc nominatione Regia Fælix Hispalensis Episcopus ad Toletanam Metropolim dicitur translatus (i). Braulio Cæsaraugustanus scripsit Isidoro Hispalensi, *suggero, ut quià Eusebius noster Metropolitanus decessit, habeas misericordiæ curam, & hoc filio tuo nostro Domino Regi suggeras, ut utilem illi loco præficiat* (l). Quàm potestatem ab Hispaniæ Regibus in Episcoporum electione, seu præsentatione possessam, non nisi à summorum Pontificum concessione profectam esse censet Garsias Loaysius Archiepiscopus Toletanus, dicens, *studium, & labor eligendi viros Episcopatibus præficiendos, penès Reges tempore Gothorum erat, quod usque Romanorum Pontificum indulgentiâ ad nostra tempora penès Hispaniæ Reges resedit &c. Undè constat ad Regiam curam pertinere nominare Episcopos, quod fiebat hoc pacto; Rex de eâ rè nominationem referebat ad Concilium; Concilium verò inquirebat, nominatus dignus esset eo munere, ut ad Episcopatum eveheretur; quod si inventus esset moribus, & doctrinâ ornatus, statìm à Concilio confirmabatur. Omnia autèm hæc fiebant concessione Romanæ, & Apostolicæ Sedis, cujus auctoritatem Ecclesia Hispaniæ semper majorem in modum coluit, & observavit* (m).

(h) Conc. Tolet. 12. cap. 6.
(i) Filesac. de sacr. Episcopor. potestate cap. 7. §. 6.
(l) Idem Filesac. loc. cit.
(m) Garf. Loays. in not. ad Conc. Tolet. 12. c. 6.

8. Reges postmodum Hispaniæ, hoc jus, qualecumque esset à sè abdicasse, & in

& in Ecclesiarum Capitula transtulisse, refert Barbosa (*a*). Et id consonè de Regibus Aragoniæ tradit Zurita (*b*), quod si ita est, id cum assensu Apostolico opotuit accidisse. Ex tuncque ipsa Capitula proprium sibi Antistitem eligere perrexerunt, donec Romani Pontifices per Regulas reservatorias, provisionem Episcopatuum ad se liberam avocarunt. Undè inter Pontifices, & Reges crebræ ortæ sunt controversiæ, Regibus potestatem nominandi Episcopos repetentibus; Romanis verò Pontificibus jus ipsum repellentibus, & de viduis Ecclesiis liberè disponentibus. Audiatur Mariana: *Erat eâ tempestate moribus usurpatum, nè Episcopi Ecclesiis Hispaniæ darentur, nisi quos Reges postularent, nominarentque. Quâ occasione paulò post nova contentio de Tirasonensi Ecclesiâ orta est, cui, Andreâ Ferricio Cardinali defuncto, Pontifex Andream Martinum Episcopum dedit. Restitit Rex Ferdinandus &c. Controversia finem accepit cum Raphaele Galeotto, quarto post anno, Conchensi Ecclesiæ tunc vacuæ, à Sixto Pontifice propinquo, præfecto; effecit Rex, eo amoto, Alphonsum Burgensem, Regiæ Conscientiæ Procuratorem, è Dominicano ordine, Cordubensem Episcopum, Rectorem Conchensibus dari, Regibus Castellæ in perpetuum, ut quos ipsi expetiissent, ii Episcopi præficerentur, addita prærogativa* (*c*). Post præfatum indultum à Sixto Papâ IV. collatum, vi cujus agebant apud Papam Reges Hispaniæ, ut is Episcopatu donaretur, quem ipsi expetabant; novo indulto Hadrianus Papa VI. indè Clemens VII. concessit Carolo V. Imperatori, uti Regi Hispaniarum, ejusque Successoribus, jus præsentandi Episcopos Hispaniæ, uti narrant dictus Mariana (*d*), Davila (*e*), Garcia, & alii (*f*).

9. In Galliâ tempore Concilii III. Parisiensis Reges nullam potestatem habebant in Antistitum provectione; quippè Synodus ipsa decrevit, ne quis ad Episcopale munus perveniret, *nisi quem populi, & Clericorum electio plenissimâ quæsierit voluntate, non Principis imperio, neque per quamlibet conditionem, contrà Metropolis voluntatem, vel Episcoporum Comprovincialium ingeratur. Quod si per ordinationem Regiam honoris istius culmen pervadere aliquis nimiâ temeritate præsumpserit, à Comprovincialibus loci ipsius Episcopis recipi nullatenus mereatur, quem indebitè ordinatum agnoscunt* (*g*). Tamen usque à tempore Pipini brevis, dum adhùc sub Childerico III. inerte Rege, Ducis Francorum munere fungeretur; potestas deligendi Episcopos ad Regem convolaverat, cujus ipse tenens locum, in Concilio Suessionensi est ità locutus: *Constituimus per consilium Sacerdotum, & Optimatum meorum, & ordinavimus per Civitates legitimos Episcopos* (*h*). Et licèt Carolus Magnus, Pipini filius, hujusmodi facultatem à se videatur stirpitus evulsisse, cum in suis Capitularibus enitescat, ab ipso datam Clericis, & Monachis libertatem sibi Abbatem, & Episcopum prò suo libitu præficiendi; Tamen certum est sub Ludovico Pio plures Episcopos esse Regiâ auctoritate delectos: illum quippè sic Concilium Parisiense commonuit, *Magnitudini vestræ suppliciter suggerimus, ut deinceps in bonis Pastoribus, Rectoribusque in Ecclesiis Dei constituendis, magnum studium, atque solertissimam adhibeatis curam* (*i*). Sed dudum ante hanc ætatem Reges Galliæ Episcopos nominabant. Plurimos ex his memorat S. Gregorius Turonensis, inter quos Apollinarem Arvernensibus à Theodorico Rege, filio magni Clodovei, præfectum; Et Apollinari Quintinianum; Quintiano Gallum, ab eodem Rege suffectos. Narrat quoque Catonem ab eisdem Avernensibus canonicè electum, fuisse à Rege Theodualdo rejectum, qui in eâ Sede Cantinum Archidiaconum collocavit, ipso Catone ad Tornacensem Catthedram destinato; quàm quià recusavit accipere; illam adeptus est Euphronius, ab eodem Principe nominatus. Refert itidem quod Rex Clodomirus Ommatium Turonensi Sedi præfecit; Rex Gunteramnus Sulpitium dedit Ecclesiæ Bituricensi, & alii Reges alios Episcopos in aliis Sedibus collocarunt (*l*).

10. Quomodò, & quandò hujusmodi facultas ad Galliæ Reges pervenerit non est facilè definire. Aliqui censent indè profluere, quod Zacharias Papa Regi Pipino permisit nominationes Episcopales, & hoc prò ratione adduxit Lupus Ferrariensis

(a) *Barbos. Jur. Eccles. Univers. l. 1. c. 8. n. 77.*

(b) *Zurit. in Annal. Aragon.*

(c) *Marian. rer. Hispan. l. 24. c. 16.*

(d) *Idem Mariana lib. 25. c. 5.*

(e) *Gonzales Davila hist. de Salamanca l. 3. c. 18.*

(f) *Nicol. Garcia de benef. p. 6. c. 1. n. 218. Roc. Pir. Sicil. Sacr. to. 1. in Append.*

(g) *Concil. Parisiens. 3. anno 557. cap. 8. Ivo Carnot. part. 5. c. 123.*

(h) *Concilium Suessionens. ann. 744.*

(i) *Concil. Paris. l. 3. cap. 22.*

(l) *S. Greg. Turon. l. 3. c. 2. & l. 4. c. 4. 11. & lib. 6. c. 39. & lib. 8. c. 22*

sis (*a*), cum Carolum Calvum in Episcoporum nominatione defendit, sed rè verâ hoc non nisi provisionale indultum fuisse censentur, quod ad posteros non transiverit (*b*). Natalis ab Alexandro istâ de rè ità loquitur: *Porrò jus plebis in Reges Christianissimos, Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus, & antiquo more ab Ecclesiâ tacitè saltèm approbato, transfusum est, licèt de illo jure aliquantò remiserint piissimi Principes, permittentes ut electiones canonico fierent ordine, solo sibi jure assensus servato* (*c*). Sed hæc locutio qualitèr, & quantùm veritati cohæreat fides sit apud Auctorem. Certè conquestiones, quibus Patres Concilii Valentini aures Lotharii Cæsaris pupugerunt, dolentes, quod peccatis hominum agentibus, indiscussi, & inexaminati, literarumque penè ignari, minùsque Apostolicæ præceptioni appropinquantes, Episcopi creabantur; rogantesque Principem, ut Ecclesiis liberam fineret electionem (*d*), ostendunt Ecclesiam Gallicanam non nisi invitam huic potestati Regum esse assentitam. Et Ivonis Carnotensis ætate, quæ in Seculum Christi Undecimum cadit, oportet, Reges Gallos nullum jus in Antistitum electione habuisse, dùm etiàm Rege invito, Episcopos promoveri docuit in facto Galonis, ad Episcopatum Bellovacensem provecti (*e*).

11. Clariùsque adhùc res emicat ex iis, quæ ipse Ivo ad Archiepiscopum Remensem, sub his terminis scripsit. *Non enim licet Regi, sicut sanxit octava Synodus, quam Romana Ecclesia commendat, & veneratur; electionibus Episcoporum se immiscere, vel aliquâ eas ratione impedire. Francorum enim Reges Carolus, & Ludovicus, electiones Episcoporum Ecclesiis concesserunt, quod & in suis Capitularibus scriptum reliquerunt, & in Conciliis Episcoporum provincialibus sanciri permiserunt. Habeat ergò Deus in Ecclesiâ suâ principalitèr quod suum est: Habeat Rex, posterior in ordine post Deum, quod sibi à Deo concessum est* (*f*). Et ne per antiquiora documenta vagemur, cum post Concordata Gallicana, non exigua, fuerit aliquorum ex Clero illius Regni reclamatio, ob electiones Canonicas à se optatas, sed in illâ Concordiâ prorsùs obliteratas, de quibus fusiùs alibi sermo habitus est; nil aliud cogitandum videtur, nisi, quod parum stabilis esset anteà hæc potestas in Regibus, quando hi sic perstrepentes adeo ægrè ferebant, electionem Episcoporum esse inposterum à Regibus faciendam: inquibus propterea legitimum hoc jus tunc solùm solidè stabilitum est, cum illud est à Leone Papâ X. Francisco I. Galliarum Regi, ejusque Successoribus, concessum, ait Renatus Choppinus his verbis: *Ego sentio talem nominationem ad sacras Præfecturas, quam Reges nostri exequuntur, novo jure, & pactitio introductam anno* 1516. *anteà quippè sacrati ordinis suffragiis cooptabantur præfecti Cathedralium Ecclesiarum, ac Cœnobiorum, salvo eo, quod novi Antistitis electio identidem nuntiabatur Principi, qui eum laudabat, & approbabat, vel expresso Regio assensu ibatur in Comitia sacrarum electionum, ac petitâ decentèr à Rege eligendi veniâ honorariâ, in Presulis sui electionem descendebant tum Canonici, tum Cuculati Sacerdotes* (*g*).

12. Quoàd *Lusitaniam*, scribit Barbosa, quod Rex nominat Episcopos, hocque ex concessione Pontificis: Reges, inquit, nostri Lusitaniæ *habent jus præsentandi, & nominandi ad Archiepiscopatus, & Episcopatus illius Regni, ut tradunt Navarrus in cap. novit notab.* 3. *n.* 165. *de judic. Cabed. de Patronat. Regię Coronæ cap.* 37. *num.*1. *quod jus præsentandi cæpit à tempore Regis Alphonsi V. sicut ait Cald. Pereira de manu Regiâ tom.*1.*pag.*234. *num.* 76. *ad fin. quem refert Illustris. D. meus Rodericus à Cunha in Comment. ad cap.* 2. *n.* 8. *dist.* 24. *& ad cap. cum longè n.* 1. (*b*). Et alibi idem Barbosa, postquàm asseruit Reges Hispaniæ, & Lusitaniæ eruisse de manibus Maurorum Ecclesias, ut meminit gloss. penul. in cap. Hadrianus dist. 63. sic loquitur, *Non solum ex singulari privilegio Romani Pontificis, sed etiàm ex generali Juris communis concessione, quâ constituentibus, aut dotantibus, Ecclesias conceditur potestas presentandi ad easdem, videtur hoc jus Pincipibus Hispaniæ, & Lusitaniæ competere, ut voluit Archidiac. in cap. electiò* 12. *dist. &c. & de Ecclesiis Cathedralibus nostrę Lusitanię Cabed. de Patron. Regiæ Coron. cap.* 37. *n.* 2. *& per*

(a) *Lupus Ferrariens. epi.* 82.

(b) *Thomassin. Vet. & nov. Eccl. discipl. p.* 2. *l.* 2. *c.* 20. *n.* 6.

(c) *Natal. ab Alex. Sec.* 1. *dissert.* 8. *Concl.* 2. *in fine.*

(d) *Concil. Valentin. cap.* 7.

(e) *Ivo Carnot. epi.* 89. *ad Paschal. II.*

(f) *Idem Ivo Carnotens. epist.* 47.

(g) *Renat. Choppin. de deman. Franc. lib.* 2. *tit.* 10. *& de Sacra politia n.* 1. *tit.* 7. *& n.* 22.

(h) *Barbos. Jur. Eccl. Univ. l.* 1. *c.* 8 *num.* 82. *& de Off. & potest. Episc. tit.* 1. *c.* 3. *n.* 33.

& per totum (*a*). De hoc privilegio nihil nobis notum est, quippè illud non legimus. Tamèn si est, censemus illud alicui alteri Regi posteriori fuisse concessum, quam Alphonso V. cui datum fuisse scribit idem Barbosa (*b*), siquidem ipsius Alphonsi tempore Eugenius PP. IV. Episcopatum Vesevensem cuidam prò suo libito contulit,& dolenti de hoc Regi rescripsit,usque ad illud tempus Sedem Apostolicam de Episcopatibus omnium Regnorum liberè disposuisse,nec ullum jus Regibus inesse, nisi supplicandi Pontifici prò aliquo Promovendo, Papâ preces eorum vel exaudiante, vel prò suo libito refutante. *Supplicant*, inquit, *nobis Reges Francię, Anglię, & Hispaniæ, cęterique, prò Prælatorum promotionibus, nobisque commendant quos utiles, & idoneos eredunt; Nos exaudimus, quantùm cum Deo possumus, & honore nostro, preces eorum. Ubi autèm alitèr videtur nobis prò commodo, & bono regimine Ecclesiarum, Reges, & Principes acquiescunt* (*c*). Paulus quoque PP.II. scribit Regi, se designasse conferre primam Sedem Episcopalem, quæ vacaret in ejus Regno, Alvaro Gundisalui: monetque ipsum Regem, ut si prò aliquo supplicare vellet Sedi Apostolicæ; supplicaret pro eodem Alvaro (*d*). Demùm, & cum tempore Innocentii Papæ VIII. quo regnabat in Portugalliâ Joannes II. Alphonsi V. filius, ortâ quæstione, Pontifex doleret, quod Rex suas preces, vi, & minis armatas, interponeret, in electionibus, ut viri tantùm, à se propositi eligerentur, Procurator Regis respondit, non nisi nudas preces interpositas pro Clericis dignis, undè infert Pereira, *In hoc Regno supponitur, quod Episcoporum electio spectabat ad Capitulum* (*e*), quarè oportet, quod si dicto privilegio Rex Lusitaniæ potitur, præsentandi Episcopos, illud sit tempore Alphonsi V. posterius, salvo meliori judicio.

13. In *Poloniâ* Reges paritèr se electionibus Episcoporum immiscuerunt, nàm Boleslaus III. Rex, nedùm Episcopos eligere aggressus est, sed etiam de unâ ad aliam Ecclesiam transferre; legitur enim epistola Paschalis Papę II. ad Archiepiscopum Poloniensem, quâ Regem improbat, quia talia tentaret (*f*), sed & usque ad Sæculum Christi Undecimum Poloniæ Episcopatus non nisi Clericis Italis confueverunt à Summis Pontificibus dispensari. *Auctor est Longinus* (ait Ludovicus Thomassinus) *anno demum* 1062. *Joannem Vratislaviensis Ecclesiæ clavum administrare cæpisse, gentis Poloniæ primum, cum hactenùs Episcopalem illam sedem Itali semper occupassent. Primus ex Polonis, abrogatis Italis, Pontificale pedum in Vratislaviensi Ecclesiâ gessit. Texuit Longinus perpetuam ferè seriem Episcoporum Poloniæ omnium, nec ad hunc usquè annum propèmodum nisi Italos nominavit. Nec secùs penè contigit annis sequentibus &c. Cum Pontifex Romanus Episcopos omnes ejus gentis confirmaret, teste eodem Longino, in historiæ suæ contextu &c* (*g*). Cumque Rex Uladislaus suo edicto liberam Episcopatuum collationem Martino Papæ V. præripere aggressus esset, scripsit ei *Pontifex, nunquam ità repugnasse Poloniam Pontificiis jussionibus. Poloniæ Episcopatus à se quandòque datos Regum ipsorum precibus, & votis, quæ non semper tamèn à Sede Apostolicâ exaudirentur* (*h*). Sed audiantur verba Martini, *supplicant sæpè Reges, & Principes, & nos eis interdùm complacemus, interdùm alitèr disponimus, quàm Reges, & Principes supplicant. Nupèr siquidem quinque provisiones in Regno Angliæ fecimus, alio modo, quàm ipse Rex scripserat &c. Hoc similitèr alias fecimus in Regno Castellæ, & novitèr in Regno Franciæ in duabus Ecclesiis; fueruntque provisiones nostræ reverentèr, ut dignum erat, à Regibus acceptatæ. Nec Aragonum Rex, licet suâ culpâ alienatus à nobis extiterit, unquam adversatus est provisionibus Ecclesiarum, quas arbitrio nostro in Regno suo fecimus* (*i*). Post hæc autem tempora, quod facultas tandem Regibus sit indulta ad Episcopatus Polonicos Viros idoneos præsentandi, memorat præfatus Barbosa (*l*): quâ de rè aliam notitiam nos non habemus.

14. Reges *Hungariæ* usque ad tempora Innocentii Papę III. non sè Episcoporum deputationibus miscuisse, patet ex *cap. bonæ memoriæ* 4. *de translationibus Prælatorum*, ibi enim dicitur, Archiepiscopum Strigoniensem per electionem Canonicam fuisse designatum, ad quam nedùm Canonici Strigonienses, verùm etiam Epi-

scopi

(a) *Idem Barbos. de potest. Episcopi tr.* 1. *c.* 3. *n.* 29

(b) *Idem ubi suprà jur. Eccles. Univ. lib.* 1 *c.* 8. *n.* 82

(c) *Odoric. Raynald. an.* 1440. *n.* 2

(d) *Paulus Papa II. apud Jacob. Card. Papiensem epist.* 177

(e) *Pereir. de Manu Regia p.* 1. *Concordat.* 28. *n.* 76

(f) *Bernard. Papiens. Collect.* 1. *Decret. lib.* 1. *tit.* 4. *de elect. c.* 21 *Joã. Filesac. cap.* 7. § 7. *f.* 80

(g) *Thomass. Vet. & nov. Eccl. disc. p.* 2. *l.* 1. *c.* 103. *n.* 13

(h) *Idem Thomassin. p.* 2. *l.* 1. *c.* 45. *n.* 3

(i) *Oderic. Raynald. an.* 1429. *n.* 14

(l) *Barbos. jur. Eccl. Univ. lib.* 1. *c.* 8. *n.* 84

ſcopi Comprovinciales, ſuffragii jus habere contendebant. Ex tùnc adeptos eſſe jus nominandi ad Epiſcopatus illius Regni, innuit idem Barboſa (*a*), nec dubitandum eſt id eis indultum ex Apoſtolico privilegio, quod à quonam Pontifice illis conceſſum fuerit ignoramus. Reges *Neapoli*, & *Siciliæ* electionibus Epiſcoporum ullibi olim ſe miſcere non debebant: adeò ut cum Honorius Papa III. exprobratoriis literis Fridericum II. utriuſque Siciliæ Regem, ac ſimul Cæſarem, acritèr increpavit, quod contrarium tentaſſet; Rex factum negavit, & ſe nè id unquam cogitaſſe reſpondit (*b*). Nùnc Reges Siciliæ ultrà Pharum ad Epiſcopatus ſui Regni nominant Promovendos. Et Reges Neapolitani in quibuſdam tantum ſui Regni Eccleſiis idipſum faciunt, de quibus Anaſtaſius Germonius hæc pronuntiat, *Lambertinus in ſuo de jure patronatus tractatu, ſcribit, Pontificum beneficio Reges Neapolitanos nominandi Epiſcopos facultatem habuiſſe in quadraginta primariis Eccleſiis, quas Cathedrales appellamus* (*c*). Sed verè minor eſt numerus earum, ut videre eſt apud Joannem de Ponte, qui ad 24. Cathedrales tantum Regem nominare ſignificat (*d*): quâ de rè infrà ſermo redibit.

(a) *Auguſt. Barboſ. loco citato*

(b) *Honor. 3 lib. 3. epiſtol. 527. 531. 572. Abraham Bzovius de Pontif. c. 38.*

(c) *Germon. de ſacror. immun. l. 3. c. 12. n. 30.*

(d) *Jean. de Ponte dec. 12. n. 24.*

15. In *Angliâ* Reges, propriâ potentiâ freti, Epiſcopos, prò eorum libito, aggreſſi ſunt nominare, nàm Vvillelmus Nothus paſſim Clericos ſibi benè viſos Epiſcopatibus præficiebat, de quo Scriptor ejus vitæ hæc commemorat, *cum Paſtor quilibet, completo vitæ ſuæ termino, de mundo migraret, ſollicitus Princeps, Præſules, & Abbates, aliosque ſapientes Conſiliarios convocabat, & eorum conſilio, quis melior, & utilior, tàm in divinis rebus, quàm in ſecularibus, ad regendam Dei domum, videretur, ſummoperè indagabat. Deniquè illum, quem prò vitæ merito, & ſapientiæ doctrinâ providio ſapientum eligebat, benevolus Rex diſpenſatorem, & rectorem Epiſcopatus, vel Abbatiæ conſtituebat* (*e*). Villelmus Rufus, Nothi filius, & in Regno ſucceſſor, partem paritèr in Epiſcoporum deſignationibus ſibi ſumpſit, qui & ut reditus Eccleſiarum vacantium ad ſe traheret *Paſtores Eccleſiis imponere differebat* (*f*). Invaluit res tempore Henrici I. reclamante licet Clero illius Regni. Et præſertim S. Anſelmo Cantuarienſe, de quo Petrus Toloſanus hæc habet, & *circitèr hæc tempora Principes ubique gentium cęperunt illud ſibi jus declarandorum Epiſcoporum vindicare, quod & hodiè mordicùs tenent. Hos tamèn Anſelmus Religionis Antiſtes, tamquàm abortivos Religionis filios, conſecrare recuſabat, ſed parum profecit, donec Paſchalis II. Summus Pontifex conſultus, Regem à ſententiâ abire coegit* (*g*).

(e) *Odoric. Vital. hiſt. Eccl. l. 4 f. 516.*

(f) *Idem Odoric. Vital. fol. 679*

(g) *Petrus Toloſan. in Syntagm. jur. univ. l. 15. c. 12. n. 18*

16. Henricus II. eandem ſemitam tenuit, & hujuſmodi modo, intèr alios, S. Thomam Belzettum ad Eccleſiam Cantuarienſem promovit; qui aliquandò reſignans Papæ Cathedram, eſt profeſſus, *aſcendi in ovile Chriſti, ſed non per oſtium, velut quem non Canonica vocavit electio, ſed terror publicæ poteſtatis intruſit* (*h*). Morte D. Thomæ perculſus Henricus, agentibus Legatis Apoſtolicis, liberas in Angliâ electiones inpoſterùm futuras eſſe decrevit. Sed ab hoc poſteà decreto appellavit ad Sedem Apoſtolicam Henricus III. ejus ſucceſſor, & ità fictitiè procedebatur, dùm ſub juſtitię ſpecie, rè verâ injuſtitia tenebatur, levaque manus deſtruebat, quod dextera ædificabat. Itàque diù intèr Reges, & Pontifices eſt ſuper hujuſmodi negotio decertatum. Nàm aliquandò Pontifices Anglicas Eccleſias ſuæ diſpoſitioni reſervabant, & ità Clemens V. electionem Archiepiſcopi Cantuarienſis, à Monachis illius Eccleſiæ factam, irritam declaravit, atque Epiſcopum Vigornienſem, Eduardi II. Regis Cancellarium, illius infulis adornavit (*i*). Eduardus poſteà III. laxiùs cœpit Epiſcopos deſignare: egens nàmque pecuniis ad bellum Gallicum promovendum, multos nummos habuit à viris ambitioſis, qui conſuetâ electionis viâ ad infulas non perveniſſent: prò his egit apud Papam, ut quos vellet Epiſcopos in ſuo Regno, haberet; atque ità illos fecit tæniis Pontificalibus adornari (*l*). Detecta citò eſt ars Regis, & à Sede Apoſtolicâ impenſiùs improbata; à quâ etiam ægrè ferebatur, quod decimas ab Eccleſiis exigeret, undè à Gregorio Papâ XI. meruit ſuper his reprehendi. Rex propterà à ſimulato conſilio, declaravit ſe velle liber-

(h) *Card. Baron. an. 1164. n. 36.*

(i) *Thomas Vvalſing. an. 1312*

(l) *Polydor. Virgil. lib. 9.*

bertatem Canonicæ electionis in Ecclesiis sui Regni vigere, Papamque Gregorium interpellavit, *ut super reservatione beneficiorum de cæterò in Angliâ supersederet, ut etiam Clerici ad Episcopales dignitates suis electionibus pleno jure gauderent, & ut à suis Metropolitanis, prout antiquitùs fieri consueverat iidem Clerici confirmari valerent* (a). Parlamentum itidem Angliæ tunc Regem interpellavit, ne se electionibus immisceret, *sed tamen hoc statutum in nullo profecit*, inquit Vualsingamus (b). Rex quippè dùm hæc simulatoriè promovebat, se arbitrariâ Episcopatuum nominatione spoliare nolebat.

(a) *Vualsing. histor. an. 1373.*
(b) *Idem Vualsinga loco citato*

17. Referunt Historiæ, ab Eugenio Papâ IV. monitum fuisse Henricum VI. Anglorum Regem, *ut impleret ipse aliquandò tandèm quod spoponderat, & quod morte occupatus exequi non potuerat Pater ipsius, nempè ut liberam Romano Pontifici permitteret omnium Angliæ beneficiorum dispositionem* (c). Et Martinus PP. V. Regem Poloniæ, uti paulò superius indicavimus, adhortando, nè Sedem Apostolicam impediret in liberâ Episcopatuum collatione; inter cætera hoc adducit, non multò antè, à se quinque in Angliâ collatos Episcopatus, duos in Galliâ, & alibi alios, iisque præfecisse viros etiam à Regibus non petitos; ipsos autèm Reges suis provisionibus acquievisse. Verumtamèn aliquandò & hi Reges obtinuerunt, ut ad Episcopatus suæ ditionis viros sibi benè visos, dummodò idoneos, præsentarent (d).

(c) *Thomass. Vet. & nov. Eccl. disc. p. 2. l. 2. c. 45. n. 3. & ambigere.*
(d) *Barbos. jur. Eccl. Univ. l. 3. c. 8. n. 84*

18. In *Scotiâ* cum Henricus II. Angliæ Rex coegisset Guillelmum Scotiæ Regem ad hominium sibi præstandum, id etiam pactus est, ut Episcopatus Scotici, Angli Regis consensu, & auctoritate darentur (e). Idem Guillelmus obstitit Canonicis Sanctandreensibus, Canonicâ electione Joannem sibi Archiepiscopum præficientibus, & Hugonem Capellanum suum in eâ Sede locavit, undè ingentes contentiones ortæ sunt, ob quas diù intèr sè Regnum illud, & Sedes Apostolica conflictarunt (f). Sed pressiùs sub Jacobo III. Scotorum Rege inceperunt Sacerdotia majora, non nisi Rege offerente, & intercedente, à Papâ obtineri. Hocque fit satis, ut appareat ibi Reges, non minùs quàm alibi, in Episcoporum deputationibus se immersisse, vel eligendo, vel alitèr deputando Episcopos, vel eorum Electores suo assensui subigendo, prout usque à tempore Alexandri Scotiæ Regis fuisse factum, narrat Eadmerus, cum Clerus, & populus Metropolis Sanctandreæ Monachum Cantuariensem sibi in Archipræsulem elegerunt, concedente Rege (g).

(e) *Robert. de Monte an. 1175*
(f) *Baron. an. 1180. 4 tom. 12. an. 1182. 1. 2. 3 1186. 12. & 1188. 20*
(g) *Eadmerus hist. nov. l. 5.*

19. In *Sveciâ* quantoperè se Reges in Antistitum electionibus immiscerent, patet ex eo, quod Alexander Papa III. Linconiensem Episcopum confirmans, cum dicit de Regis assensu à Clero, & Populo electum (h). Sed hic Regius assensus talitèr successivè degeneravit, ut *per potentiam Regis, & Baronum ad clamorem tumultuantis populi* fierent electiones, quas improbavit Innocentius Papa IV., & Apostolicâ auctoritate damnavit (i). Qui etiam Pontifex, in epistolâ ad Episcopum Scarensem, invenitur scripsisse, quod cum electus esset in Episcopum Hamarensem Theodorus, illius Ecclesiæ Canonicus, quam sibi Pontifex ipse reservaverat, & de alio Pastore providerat; sua mens erat, ut Theodoro præfato, loco Hamarensis, daretur Ecclesia S. Michaelis de Noko, diù vacans, ità ut ejus provisio esset ad Sedem Apostolicam devoluta (l). Sic & Gregorius Papa XI. postquam Ecclesiæ vacanti Upsalensi destinaverat Sacherum Præpositum Ecclesiæ Lundensis, qui delatam Sedem renuerat acceptare; illam contulit Fulconi Archidiacono ipsiusmet Metropolis Upsalensis (m). Ex quibus patet, quanta esset potestas Pontificis in provisionibus Ecclesiarum, in Sveciæ Regno positarum.

(h) *Odoricus Raynald. an. 1250. n. 40.*
(i) *Jo: Vaston. Vitis Aquilonia f. 178*
(l) *Idem Vastonius loco citato*
(m) *Idem Vastonius fol. 186*

20. Quid actum sit *in Hiberniâ* nescimus: ponderantes tamèn instantiam, quam Rex, Episcopi, Clerus, & Populus Hiberni S. Anselmo Cantuariensi Archiepiscopo direxerunt, tamquàm Primati, ut in Episcopum Vaterfodiensem illum ordinaret, quem ipsi delegerant (n), ritè infertur, Reges etiam inibi se electionibus Antistitum ingessisse. Quoàd *Norvegiam* id nobis notandum occurrit, quod tempore Gregorii Papæ X. contendente Rege, Regnum suum esse hæreditarium, opponente verò Archiepiscopo Nidrosiensi, Regnum esse electivum; composita est

(n) *Eadmer. hist. novo lib. 2.*

lis hoc modo, ut Archiepiſcopus jus eligendi Regis à ſe abdicaret, & Rex in electionibus Epiſcoporum, & Abbatum provinciȩ Nidroſienſis, nullam auctoritatem, vel potentiam interponeret (*a*). Sicque ſatis eniteſcit, quantam partem Reges antecedentèr ſibi in præfatis electionibus appropriaverint.

21. Ab *Imperatoribus Orientis* Epiſcopos fuiſſe liberè deputatos, nulli dubium eſt. Nàm Conſtantius I. rejectis Paulo, & Macedonio, per Conſtantinopolitanos, diviſis votis, electis; Euſebium Nicomedienſem in illâ Sede locavit, ut narrat Socrates (*b*). Theodoſius II. Neſtorium Germanicienſem, monachum Antiochenum, eidem Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ præfecit (*c*). Nicephorum Phocam idipſum exercuiſſe legitur apud Zonaram (*d*), & alios Imperatores idem feciſſe habetur ab Euſebio, Theodoreto, Socrate, Nicephoro, & aliis (*e*). Nedumquè Epiſcopos prò eorum libito deputabant, ſed etiam Epiſcopatus è minori honore ad majorem elevabant, Eccleſias nempè Epiſcopales in Metropolitanas vertebant, uti refert Demetrius Chomaterus (*f*). Quâ poteſtate eos fuiſſe præditos, (vel meliùs, eam ſibi uſurpaſſe) narrat paritèr Balſamon in Conciliis Carthaginenſi I. Chalcedonenſi, ac Trullano (*g*). Et de facto Juſtinianus I. Imperator Epiſcopum primæ Juſtinianæ Archiepiſcopali titulo decoravit, eique Eccleſias jure Metropolitico ſubjugavit (*h*), Urbem quoquè Muciſſum ad ordinem Metropoleon exaltavit, ut expoſuit in quintâ Synodo Euphrantus Tyanenſis (*i*). Marcianus itidem Imperator Chalcedonenſem ſedem Metropoliticis honoribus inſignivit (*l*). Alii demùm Cæſares idem alibi peregerunt. Silemus de Nectario, nutu Theodoſii (*m*), de Chryſoſtomo, nutu Arcadii (*n*), de Stephano, nutu Leonis Cæſarum, ad Epiſcopatus clavum provectis (*o*). Necnon de lege impii Nicephori Imperatoris, quam ſic memorat Cedrenus, *legem tulit &c. nè abſque Imperatoris ſententiâ, ac permiſſu, Epiſcopus vel eligeretur, vel ordinaretur* (*p*). Lex iniqua, & eccleſiaſticæ libertati injurioſa; quam donec Joannes Zemiſces, Nicephori ſucceſſor abrogavit; Polieuctus Patriarcha eum ornare Imperatoriis inſignibus recuſavit (*q*). Negari tamèn non poteſt, Synodum Epheſinam, depoſito Neſtorio Conſtantinopolitano; & Concilium Chalcedonenſe, depoſito Dioſcoro Alexandrino, Patriarchis, ſatis innuiſſe, novos Patriarchas eſſe nutu Imperatorum conſtituendos (*r*): Ut hinc appareat, Cæſares, in Epiſcoporum electionibus partem habuiſſe, non autem legitimè, niſi quatenùs eis ab Eccleſiâ indulgebatur.

22. *Imperatores Occidentis*, non ſecus ac Orientales, magnam ſibi partem in Epiſcoporum electionibus aſſumebant. Dè Imperatoribus tamèn Romanis, qui Cæſari in Occiduis Regionibus ſucceſſerunt, potiùs patet oppoſitum, ex facto Valentiniani, qui electioni D. Ambroſii ſe immergere recuſavit (*s*). Sed de Romano-Germanicis Imperatoribus, nulli dubium eſt, ſe in his notabilitèr implicaſſe. Nàm quamvis Carolus Magnus libertate electionum Eccleſias gaudere decreverit, celebri illo decreto: *Sacrorum Canonum non ignari, ut in Dei nomine S. Eccleſia ſuo liberiùs potiretur honore, adſenſum ordini eccleſiaſtico præbuimus, ut ſcilicet Epiſcopi per electionem Cleri, & populi; ſecundum ſtatuta canonum, de propriâ diæceſi, eligantur* (*t*); tamèn & ipſum aliquandò Epiſcopos prò ſuo libito nominaſſe, apud aliquos eſt in confeſſo (*u*). Sed multò magis id ad praxim redegit Ludovicus Pius, quem nemo ignorat quantam partem habuerit in promotione Drogonis ad Epiſcopatum Metenſem (*x*), Aldrici ad Cenomanenſem (*y*), Ebbonis ad Remenſem (*z*): ſub eoque, uti conqueritur Theganus, *illa peſſima conſuetudo erat, ut ex viliſſimis ſervis Summi Pontifices fierent, & hoc non prohibuit* (*aa*). Sub Carolo Calvo magis adhùc invaluit potens illius manus in Epiſcoporum deputatione, quod jus Lupus Ferrarienſis à Pipino ejus Abavo, per Zachariam Papam conceſſum, in eum deſcendiſſe autumat, ſcribens: *nam Pipinus, à quo per maximum Carolum, & religioſiſſimum Ludovicum Imperatorem ducit Rex noſter originem, expoſitâ neceſſitate hujus Regni Zachariæ Romano Papæ in Synodo, cui Martyr Bonifacius interfuit, ejus accepit conſenſum, ut acerbitati temporis induſtria ſibi probatiſ-*

(a) *Oderic. Raynal. an. 1273. num. 30.*

(b) *Socrat. historia lib. 2 cap. 5.*

(c) *Vincent. Lerinens Commonit. 1.*

(d) *Zonar. histor. to. 3. an. 961.*

(e) *Petrus Gregor. ad Decretal. tract. de elect. c. 5 num. 5.*

(f) *Juris Græco Romani lib. 5.*

(g) *Balsam. in Conc. I. Carth. c. 16 & in Conc. Chalced cap. 15 & in Conc. Trul c. 38.*

(h) *Justinian. Novell. 11.*

(i) *Concil. Constantinopol. II Collat. 5.*

(l) *Thomassin vet. & nov. Eccl. discipl p. 2. l. 1. c. 39. num 9.*

(m) *Sozom. histor. lib. 6 cap. 7.*

(n) *Pallad. in vit. S. Jo Chrysost.*

(o) *Thomassin p. 2. l. 2. c. 26 num. 4.*

(p) *Cedren histor. fol. 658.*

(q) *Idem Cedrenus f. 665.*

(r) *Concil. Ephes. Act. 1. Conc. Chalc. Act. 3.*

(s) *Theodoret. hist. lib. 4. cap. 6.*

(t) *Capitular. Carol. m. l. 1. c. 84.*

(u) *Thomassin. ubi supr. p. 2. l. 2. c. 20. n. 6*

(x) *Eginhard ad an. 823. Thegan. c. 24.*

(y) *Stephanus Baluzius Miscellan. tom. 3. p. 5.*

(z) *Thegan. cap. 44.*

(aa) *Thegan. histor. cap. 20.*

batissimorum, decedentibus Episcopis mederetur (a). Quod tamen Pipini privilegium si fuit, videtur personale fuisse. Verum etiam Calvus, vel indulto, vel permissione Apostolicâ, suum jus habuit roboratum dandi assensum electionibus, cum Joannes Papa VIII. Archiepiscopum Ebredunensem corripuerit, eo quod in Episcopum Vicensem, quendam consecraverat, quem non *piæ memoriæ Carolus Imperator suo consensu firmarat* (b).

23. Lotharius Cæsar idipsum fecit, taliterque res sub suo Imperio prævaluit, ut Patres Concilii Valentini necessarium duxerint eum interpellare, pro libertate electionis Canonicæ adipiscendâ, ità tamen, ut si quem è suis Aulicis Lotharius ipse Episcopum nominaret, is præficeretur Ecclesiæ, modò idoneus. Quod si immeritus esset, tunc *Metropolitanus clementiam Imperialem ipse cum Coepiscopis, quibus valuerit modis adeat, ut Ecclesiam Dei gloriosus Imperator digno honoret Ministro* (c). Quid plura: nec tuta fuit eo tempore libertas Ecclesiarum Italiæ, ipsiusque Romani Pontificis suprema potestas, cum Leo PP. IV. non sit aggressus sine licentiâ Lotharii, & Ludovici ejus filii, Colonum quendam in Episcopum Reatinum consecrare, quem quatenùs Augusti excluderent ab illâ Ecclesiâ, poposcit, ut eum saltèm Ecclesiæ Tusculanæ, tunc Episcopo carenti, concederent (d). Othonem magnum auctoritatem nominandi ad Episcopatus exercuisse, auctor ex Zonaras (e). Et Ditmarus plurimis in locis memorat Episcopatus, & Abbatias ab hoc Imperatore concessas, præsertim Bosoni Monacho S. Emmeranni Ratisponensis, optione illi datâ ut Misnensem, Cicensem, vel Merseburgensem Episcopatus, quem mallet, acciperet (f). Otho II. Uvarino Ecclesiam Coloniensem, & Villigiso Cancellario suo Moguntinam concessit (g). Otho III. Erponem, & Raconem Capellanos suos bino Episcopatu donavit (h). Henricus quoque I. idem operatus est, nàm & Guibertum in Merseburgensi, & Eberardum in Bambergensi (i), & M. inuercum in Sede Paterbornensi locavit, quamquàm hæc Ecclesia primò à Carolo Calvo, & mox ab Othone II. & III. privilegium nacta esset libertatis Canonicæ, ut semper aliquis posset Episcopatum, ex illius gremio adipisci (l). Eandem disciplinam tenuerunt alii Imperatores, in electione aliorum Antistitum se immiscentes: imò eousquè progredientes, ut pleno jure per annuli, & virgę traditionem Episcopos creare, seù ecclesiasticos viros ausi sint Episcopatibus investire, uti fusiùs memorat Guillelmus Tyrius (m): Joannes Filesacus (n): Cardinalis Baronius (o), & alii.

24. Jure, an injuriâ in electione Episcoporum se ab initio Principes immiscuerint, quibus specialis privilegii, vel patronatus ratio non favebat, facile est definire, ex eo quod laicis, quantumcumque piis, potentibus, & religiosis, nullum inest jus de negotiis, & rebus ecclesiasticis disponendi. *Laicis*, inquit Eulalius Episcopus Syracusanus in Concilio Romano, tempore Symachi Papæ, *Laicis quamvis religiosis, nulla de ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur unquàm attributa facultas* (p). Et sanè ipsis, in Episcoporum deputatione se ingerentibus, restitit prò viribus Ecclesia, usque à tempore Concilii Gangrensis, statuens in eo, *Si quis dat, vel accipit fructus oblatos, præter Episcopum, vel eum, qui est constitutus ad beneficentiæ dispensationem; & qui dat, & qui accipit sit anathema* (q). Et pridèm in Canonibus Apostolorum definivit *Si quis Episcopus, Secularibus potestatibus usus, Ecclesiam per ipsos obtineat, deponatur* (r). Item in Concilio Parisiensi, habito anno Christi 557. ità decrevit, *quod si per ordinationem Regiam honoris istius culmen pervadere aliquis nimiâ temeritate præsumpserit, à Comprovincialibus loci illius Episcopis recipi nullatenùs mereatur* (s). Et clariùs adhùc in Concilio Nicæno II. Generali VII. *omnem electionem, quæ fit à Magistratibus, Episcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi, irritam manere, ex canone, dicente, si quis Episcopus Magistratibus Sæcularibus usus, per eos Ecclesiam obtinuerit, deponatur &c. Oportet enim eum, qui est promovendus ad Episcopatum, ab Episcopis eligi, quemadmodùm à Sanctis Patribus Nicææ decretum est Can. 4.* (t). Demùm in

(a) *Lupus Ferrariens. epl. 81.*
(b) *Joannes Papa VIII. epl. 80.*
(c) *Concil. Valentin. an. 855. c. 7.*
(d) *Cap. Reatina 16. dist. 63.*
(e) *Zonar. histor. 10. 3 f. 961.*
(f) *Ditmar. histor. lib. 2.*
(g) *Idem Ditmarus lib. 3.*
(h) *Ditmar. loc. cit. lib. 4.*
(i) *Idem Ditmarus lib. 6.*
(l) *Vita S. Mainver. ap. Surium die 5. Junj cap. 7.*
(m) *Tyrius de Bel. Sacr. l. 1. c. 13.*
(n) *Joan. Filesac. de Sacr. Episcop. auctor. c. 7. §. 5 & 7.*
(o) *Baron. an. 1077. 59 1078. 26. 1080. 3. 1087. 13 1090. 4. 1095 26. 1098. 4. 1100. 22. 1101. 2. 3. 1102. 11. 12. 1106. 33. 1108. 2. 1112 2. 3. 1116. 2. 1119. 30. 1122. 5. 6. 1139 5.*
(p) *Cap. bone 1. §. Eulalius dist 96.*
(q) *Conc. Gangrens c. 7. & 8.*
(r) *Canon. Apost. 31.*
(s) *Conc. Parif. 3. an. 557. c. 8.*
(t) *Conc. Nicæn. 2. cap. 3.*

Concilio Constantinopolitano IV. Generali VIII. sancitum fuit, *neminem laicorum Principum, vel Potentum semet inserere electioni, vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitæ, aut cujuslibet Episcopi: nè videlicet inordinata hinc, & incongrua fiat confusio, vel contentio, præsertìm cum nullam in talibus potestatem quemquam potestativorum, vel cæterorum laicorum habere conveniat, sed potiùs silere, ac attendere sibi usquequo regularitèr à Collegio Ecclesiæ suscipiat finem electio futuri Pontificis* (a).

25. Reticemus Ecclesiæ querelas, & resistentiam Pontificum Romanorum adversùs Investituras Episcopatuum, per Imperatores usurpatas, quià nimiùm notæ sunt (b). Innocens fortè principium ipsę habuerunt, ex Antistitum humanitate. Nam cum Archiepiscopi Consecrantis esset baculum pastoralem Consecrato Præsuli porrigere, & eo actu illum de Episcopatu investire, si præsens aderat Imperator, Archiepiscopus pedum suum Pastorale Cæsari ex urbanitate conferebat, novo Antistiti porrigendum, uti fecit Landramnus Turonensis Ludovico Pio Imperatori, dum consecraretur Aldricus Cenomanensis (c). Sed hæc humanitas, ab aliquo Imperatorum successivè in debitum traducta, & paulatim in proprietatem actus Imperialis pertracta, dedit aditum usurpationi Investiturarum, de quibus loquimur. Invicto animo eas impugnavit Gregorius Papa VII, atque illas hac sanctione Conciliari damnavit: *quoniam investituras Ecclesiarum contrà statuta Sanctorum Patrum à laicis personis in multis partibus cognovimus fieri, & ex eo plurimas perturbationes in Ecclesiâ oriri, ex quibus Christiana religio conculcatur; decernimus, ut nullus Clericorum Investituram Episcopatus, vel Abbatiæ, vel Ecclesiæ, de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicujus laicæ personæ, viri, vel feminę, suscipiat. Quod si præsumpserit, recognoscat investituram illam Apostolicâ auctoritate irritam, & sè usque ad condignam satisfactionem excommunicationi subjacere* (d). Huc pertinet etiam Decretum, quod in suâ rapsodiâ Gratianus, sub his vocibus interservit; *Si quis deinceps Episcopatum, vel Abbatiam de manu alicujus laicæ personæ susceperit, nullatenus intèr Episcopos, vel Abbates habeatur &c. Similitèr etiam de inferioribus ecclesiasticis dignitatibus constituimus. Si quis Imperatorum, Regum, Ducum, Marchionum, Comitum, vel quilibet secularium potestatum, aut personarum investituram Episcopatuum, vel alicujus ecclesiasticę dignitatis dare præsumpserit, ejusdem sententiæ vinculo se esse sciat obstrictum* (e).

26. Constantiâ Gregorii VII. carens Paschalis Papa II. armis Henrici IV. Imperatoris in Basilicâ Vaticanâ circumseptus, & Româ subductus, Indultum concedendarum Investiturarum Cæsari largitus est, id minis insanissimis postulanti: quod factum, à bonis omnibus detestatum (f); Ipse quoquè Paschalis posteà execratus est, & tandèm Apostolicâ auctoritate rescidit (g); insuperque sic decrevit, *Constitutiones Sanctorum Canonum sequentes, statuimus, ut quicumque Clericorum ab hac horâ in anteà investituram Ecclesię, vel ecclesiasticę dignitatis de manu laicâ acceperit, & ipse, & qui ei manum imposuerit, gradus sui periculo subjaceat, & communione privetur* (h). Super quâ rè diù intèr Sacerdotium, & Regnum disputatum est, demumque Imperator, tempore Callisti Papæ II. dicto indulto in manu Lamberti Cardinalis Ostiensis, Vuormaciæ in Concilio, sub hac formulâ renuntiavit, quam Conradus Abbas Urspergensis memoriæ consignavit; *Ego Henricus Dei gratiâ Romanorum Imperator Augustus, prò amore Dei, & S. Romanę Ecclesiæ, & Domini Papę Callisti, & remedio animæ meæ, dimitto Deo, & Sanctis ejus Apostolis Petro, & Paulo, & Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ, omnem Investituram per annulum, & baculum, & concedo in omnibus Ecclesiis fieri electionem, & liberam consecrationem. Possessiones, & Regalia B. Petri, quę à principio hujus discordiæ, usque ad hodiernum diem, sivè tempore Patris mei, sivè etiam meo, ablata sunt, quæ habeo, etiam S. Romanę Ecclesiæ restituo; quæ autem non habeo, ut restituantur fidelitèr adjuvabo. Et dò veram pacem Callisto, S. Romanę Ecclesiæ, & omnibus, qui in parte ipsius sunt, vel fuerunt, & in quibus S. Romana Ecclesia*

(a) *Conc. Constpol. 4. cap. 22.*

(b) *Stephan. Baluzius Miscell. to. 3. p. 5.*

(c) *Vide Card. Baron. locis citatis.*

(d) *Leo Ostiens. Chr. Cassin. l. 3. c. 41. & Baron. an. 1078. n. 31.*

(e) *Cap. si quis deinceps 16. qu. 7.*

(f) *Card. Baron. an 1111 n. 26.*

(g) *Idem ann. 1112. num. 2. 3 7. & an. 1111 num 33 34.*

(h) *Capit. Constitutiones 16. qu. 7.*

clesia auxilium postulaverit fideliter juvabo (a). Subsignarunt Prælati, & Principes Imperii, uti notat Andreas Sausay (b), utrique namque Romam miserant Episcopum Spirensem, & Abbatem Fuldensem, ut eorum, ac Cęsaris nomine, cessionem Investiturarum Papæ sponderent (c).

27. Ità & Ecclesia, & Concilia, & Sedes Apostolica, ingenti fortitudine Principibus laicis restitit, ne quidquam auctoritatis sibi in dispensatione beneficiorum, & in electione Antistitum arrogarent: & successivis etiam temporibus, tùm alia decrevit, tùm alia operata est adversùs Principes, talia audentes: quorum quoniam nimium prolixum esset catalogum hìc consiscere; sufficiat aliquos eorum hucusque in pręsenti capitulo memorasse. Pari ardore intrusioni inferiorum laicorum in electionibus Episcopalibus Ecclesia restitit. Nàm usque à tempore Concilii Laodiceni, Patres in illo congregati sanxerunt, *Non est permittendum turbis, electionem eorum facere, qui sunt ad Sacerdotium promovendi* (d). Itèm in Concilio Romano sub Martino I. Papâ decretum fuit: *Non licet populo electionem facere eorum, qui ad Sacerdotium promoventur; sed in judicio Episcoporum sit* (e). Consonant & alii Canones, & Ecclesiasticę leges (f), quibus in manu forti, & brachio extento Ecclesia, prò tuendâ suâ libertate constantissimè depugnavit: nec à pugnâ quievit, nec à Concertatione cessavit, donec jus Episcopos eligendi est à manu Laicorum avulsum, & soli Clero relictum, reservatâ populo facultate prębendi testimonium vitę, & moribus Promovendi, donèc abutentibus laicis hujusmodi jure, concessione; atque à facultate consilium adhibendi, ac testimonium Candidato præbendi ad porrigendum etiam suffragium proruentibus; Ecclesia ipsa eos tùm à suffragio, tùm à consilio quoquè conferendo prorsùs abjecit, & potestatem electionis totam, ac totalem Clero reliquit. Qua de rè S. Gregorius Nazianzenus: *Perspicuum est, cùm aliis omnibus, tùm selectissimæ præsertim, ac purissimæ Populi parti, hoc est iis, qui Altare circumstant, & nostri temporis Nazaræis, quibus solis, vel certè potissimum, electiones hujusmodi committi oportebat, sic enim nunquàm Ecclesiis malè esset, ac non iis, qui opibus, ac potentiâ pollent, aut plebis impetui, & temeritati, atque etiam plebejorum vilissimo, & contemptissimo cuique* (g), ex quo patet quàm longè antè Innocentii Papę III. tempora Laicis incępit abscindi potestas, se Pręsulum Electionibus ingerendi, contrà opinionem Contradictorum.

28. Clero, inquam, tùm Cathedralis, tum Urbis, ac Diœcesis, atque ipsis etiam Monachis, & Religiosis, uti habet textus in Jure, sic loquens: *Obeuntibus sanè Episcopis, quoniam ultrà tres menses vacare Ecclesiam Sanctorum Patrum prohibent Sanctiones, sub anathematis vinculo interdicimus, ne Canonici de Sede Episcopali ab electione Episcoporum excludant religiosissimos Viros, sed eorum consilio, honesta, & idonea persona in Episcopum eligatur* (h): Et certè toto tempore, quo Clerus, & illo etiam quo cum Clero populus, quà suffragiis, quà respectivè consilio, vel testificatione, & consensu, ad electionem Antistitis concurrerunt; nomine Cleri, tota Clericorum, & Monachorum, tùm Urbanorum, tùm Ruralium collectio signabatur (i), quod elucescit ex epistolâ Hincmari Remensis ad Carolum Calvum, petentis Ecclesię Silvanectensi viduæ libertatem, Canonicâ electione successorem Antistitem designandi: ibi namque dicit, *quæ electio non tantùm à Civitatis Clericis agenda, verùm & de omnibus Monasteriis ipsius Parochiæ, & de rusticanarum parochiarum Presbyteris, occurrant Vicarii commorantium secum concordia vota ferentes* (l). A Laicis ergò avulsa potestas se in electionibus immiscendi, ad solum Clerum devoluta est: & successivè à toto Clero ad solos Canonicos Cathedralis est restricta, prò electionibus Episcoporum, & ad solos Monachos Conventuales, prò electione Abbatum (m).

29. Apud Capitula itaquè Cathedralium, & Monasteriorum tandèm residebat universalitèr facultas Pręsulem eligendi, apud quę tandiù duravit, quandiù ob magnas discordias, quæ in hujusmodi electionibus oriebantur, & simonias, quæ in iis committebantur, incæperunt Romani Pontifices reservare sibi dispositionem

Cathe-

(a) *Conrad. Abb. Urspergensis.*
(b) *Andr. Sausai Panopl. Episcop. lib. 2. Digres de Investit.*
(c) *Card. Baron. an. 1122. n. 3.*
(d) *Concil. Laodicen. cap. 13.*
(e) *Concil. Rom sub. Martin. 1 c. 1.*
(f) *Cap. Hadrianus ibique gloss. in Verb. laicorum dist. 63. cap. bene novit. 1. dist. 96. cap. si quis 12. cap. si quis Clericus 16. cap. per laicos 20. caus. 16. qu. 7.*
(g) *S. Gregor. Nazianz. orat. 19.*
(h) *Cap. obeuntibus 35. dist. 63.*
(i) *Vide suprà capitul. præced. num. 13.*
(l) *Hincm. Remens. epi. ad Carol. Calvum.*
(m) *Barbos. de offic. & potest. Episcopi tit. 1. c. 3. à n. 11. & Jur. Eccles. Univ. l. 1. c. 8. n. 68.*

Cathedralium, certis modis vacantium, & successivè cunctas eas universìm, atque Abbatias, & alia beneficia, de quibus in *Regulis Cancellariæ* sermo est (a). Et ità forma electionis Canonicę paulatìm elanguit, sub Bonifacio Papâ VIII. valdè declinavit, sub Clemente V. & sub Joanne XXII. totalìter extincta est, uti ex toto titulo de electione in 6. & ex Clementinis, ac Extravagantibus patet. Jamque nùnc ipsa electionis forma in *solâ Germaniâ* remanet, ubi Episcopi, & Abbates per electionem Canonicam deputantur (b): quam etiam fulciunt Concordata Germanica, intèr Nicolaum Papam V. & Fridericum III. Cæsarem stipulata (c). Apud Maronitas quoque, nationem Catholicam Syrię, seu Phœniciæ in Monte Libano, cujus verba faciunt, Jacobus de Vitriaco, VVillelmus Tyrius, & alii, Antistites Ecclesiis, ut audivimus, per viam electionis canonicæ præficiuntur, Coepiscopis cum Patriarchâ, residente in Monasterio Canobin, eligentibus, Primoribus verò de Natione suggerentibus, quisnam, seu ex quibusnam fieri posset electio. In aliis verò Regionibus Episcopatus, & Abbatię, non Regulares, vel à solo Papâ liberè conferuntur, vel ad nominationem Regum, & Principum ab eodem Papa traduntur, vel si ad Ordinarium spectent ab eo dispensantur. *In Galliâ* Rex nominat Episcopos, & Papa eos approbat, vi Concordatorum, quę intèr Leonem Papam X. & Franciscum I. Regem sunt inita (d). *In Hispaniâ* Rex nominat Episcopos, ac offert Pontifici Romano, ut eos in Ecclesiis instituat, vi indultorum, de quibus suprà in hoc Capitulo num. 7. & 8. ac latiùs Barbosa, Lopez, Garcia, Germonius, Solorzanus, Azorius, & alii. *In Lusitaniâ*, quod Rex paritèr nominat, ac præsentat Episcopos, ex privilegio Pontificio, dicunt *Navarrus in cap. novit. notab. 3. num. 165. de Judiciis, Cabed. de Patronat. Regiæ Coronæ cap. 37. num. 1.* & alii: diximusque fusius hic sup. num. 12. *In Poloniâ* Rex similitèr nominat Episcopos, quod & facit Rex *Hungariæ*, uti docet *Barbosa Jur. Eccles. univers. lib. 1. cap. 8. n. 73. & 84.* nosque fusius ostendimus in hoc Capitulo num. 13. & 14.

30. Sed præciso privilegio Apostolico, Principes nullibi pręditos esse facultate se in Episcoporum electionibus immiscendi, & multo minus eosdem prò suo libito nominandi, probat Joannes Filesacus auctoritate Flori Magistri, Monachi Sancti Trudonis Leodiensis (e), qui sub Ludovico Pio vixit, vel secundùm alios sub Carolo Calvo, de eoque agunt Trithemius (f), Sigebertus (g), & alii: Florus, inquam, apud ipsum Filesacum hac de rè ità disserit: *Ut primùm ostendam per annos ferè quadringentos omnes Ecclesiarum Dei Antistites absque ullo consultu mundanæ potestatis à temporibus Apostolorum institutos fuisse. Ex quo autem Christiani Principes esse cœperunt, eandem Episcoporum ordinationibus ecclesiasticam libertatem ex parte maximâ permansisse, manifesta ratio declarat. Quod verò in quibusdam Regnis posteà consuetudo obtinuit, ut consultu Principis ordinatio fieret Episcopalis, valet utique ad cumulum fraternitatis, proptèr pacem, & concordiam humanæ potestatis, non tamèn ad complendam veritatem, vel auctoritatem sacræ ordinationis, quæ nequaquàm Regio potentatu, sed solo Dei nutu, & Ecclesiæ Dei consensu, cuique conferri potest: quoniàm Episcopatus non est munus humanum, sed Sancti Spiritus donum &c. Quæ omnia non ideò dicimus, quasi potestatem Principum in aliquo minuendam putemus, vel contrà religiosum morem Regni aliquid sentiendum persuadeamus, sed ut clarissimè demonstretur, in rè hujusmodi, Divinam gratiam sufficere, humanam verò potentiam, nisi illi consonet, nihil valere. Quapropter in sacris Canonibus Patrum, ubi plurimæ causæ commemorantur, sine quibus Episcopalis ordinatio irrita habenda est, de hac rè nihil invenitur insertum* (h). Et hæc sufficiant de electionibus Episcoporum, ac de potestate Principum in eisdem. Ex formâ autem in Ecclesiarum provisione servatâ, sub congruâ proportione, ritè deduci potest quid sit de inferioribus beneficiis eloquendum.

(a) *Vid. Regulas Cancel. Barbos. de off. Episcopi loc. cit. n. 27. & Jur. Eccl. Univ. item loc. citat. n. 71. & 72.*

(b) *Azor. Inst. mor. p. 2. l. 4. c. 14 qu. 5 Barbos. loc. cit.*

(c) *Nicol. PP. V. Const. 2.*

(d) *Leo. PP. X. Const. 20.*

(e) *Andreas Saussai in Apparat. ad Martyrol. Gallic. to. 1. f. 35.*

(f) *Trithem de Vir. Illust. Ord. S. Bened. cap. 44.*

(g) *Sigebert. de Vir. Illus c. 93.*

(h) *Joan. Filesac. de Sacr. Episc. Auctor. cap. 7. §. 7. in fin.*

CAPUT XXI.

In quo ex proposito disceptatur, an Papa leges Ecclesiasticas mutare possit. Et an adfuerit justa Causa suprimendi formam electionis Canonicæ, aliamque methodum introducendi, in conferendis Ecclesiasticis Beneficiis, observandam.

SUMMARIUM.

1 *Sicut Christus nullam formam præfixit prò beneficiorum dispensatione: ità nec etiam Petrus id fecit, sed auctoritati Ecclesiæ, hanc rem reliquit.*

2 *Potuit semper Pontifex omnia orbis beneficia conferre. Sed antiquitùs extrà Romanæ Urbis Diœcesim posita non sibi reservabat.*

3 *Forma electionis ab initio non fuit ubilibet uniformis. Innuuntur varii modi, qui diversis in locis in electione observabantur.*

4 *Interdùm electio fiebat per inspirationem, sive per Cœlestia signa. Nonnunquam fiebat per acclamationem: quarum exempla notantur.*

5 *Aliquandò electio fiebat per compromissum, ut fuerunt illæ Neapolitanorum, & Panormitanorum, tempore S. Gregorii.*

6 *Electio à Sanctis Patribus dicitur de traditione Divinâ, vel Apostolicâ, non præceptivè, sed exemplaritèr. Sicut idem dicitur de jejunio Quadragesimæ.*

7 *Non ad populum, neque ad clerum electio Antistitis de jure divino spectas, vel de Apostolicâ traditione, sed ad Petrum, ejusque Successores.*

8 *Tota igitur origo, sive approbatio formæ electionis, à Sede Apostolicâ dimanavit, ergò & ab eâ potuit alterari, ac expungi.*

9 *Papa mutare potest leges pro totâ Ecclesiâ, sicuti potest Rex pro toto Regno, & Imperator prò toto Imperio. Forma electionis jàm à 500. annis cessavit.*

10 *Leges in qualibet Republicâ sunt mutabiles; nec obligant, nisi usquequè superior vult, ut obligent. Doctrina Sexti Cæcilii super hac rè.*

11 *Infinitæ leges olim viguerunt apud Romanos, quæ nùnc abolitę sunt. Legum opportunitates pro temporum varietate mutantur.*

12 *Leges Æmilia, Cæcilia, & aliæ usque ad numerum 184. quæ Romæ priscis temporibus viguerunt, jàm sunt sublatę.*

13 *Joannes Limneus ex libris Biblicis ostendit, leges mutabilitati esse obnoxias, quemadmodum Davidis, & Salomonis gesta demonstrant.*

14 *Antonius Augustinus, in suo Tractatu de Legibus, egregiè ostendit, omnes humanas leges esse mutabilitati subjectas.*

15 *B. Petrus Cluniacensis probat, leges, pro temporum, & causarum diversitate mutari, & quod idem spiritus influit in posteriores, ac in priores.*

16 *Quædam sunt leges, quas mutare non licet, ut est dilectio Dei, & proximi, non fornicari, non furari, non occidere, & similia mandata.*

17 18 *Plura sunt in Canonibus, quę sicut, quando non erant, prò Ecclesiæ utilitate introducta fuerunt, sic ob eandem causam mutationi subsunt.*

19 *Theologi, & Jurisconsulti, ac ipsa Jura mutabilitatem legum admittunt; quomodò ergò potestas hæc negari potest Papę, Capiti Ecclesię?*

20 *Cla-*

20 *Clamabat Henricus II. Angliæ Rex, in dissidio, quod habuit cum S. Thomâ Cantuariense, leges ecclesiasticas mutabilitati subesse.*

21 *Potestas Pontificis est Monarchica, non Aristocratica, ideòque potest, etiam independentèr ab Ecclesiâ, leges mutare, prout opus est.*

22 *Ecclesia sinè Pontifice non potest leges condere, omnem Christianitatem obligantes, & cur? Leges Conciliorum obligant, si Papa eas approbet.*

23 *E contrà verò Papa potest sine Ecclesiâ leges sancire, ac mutare, non secus ac Imperator in Imperio, & Rex in suo Regno.*

24 *Si qui contrarium sentiunt, non sinceritati, sed opportunitati suæ causæ serviunt, ac malè sentiunt de veritate, qui & convincuntur à praxi.*

25 *Hæc potestas multoties ad effectum perducta est. Idem spiritus dirigit Pontifices mutantes leges, qui Antiquis eas condentibus assistebat.*

26 *Si aliqui Papę professi sunt, se nil posse contrà canones, locuti sunt de canonibus, spectantibus ad fidem, non ad ecclesiasticam disciplinam.*

27 *Interdùm ubi dicitur* necesse est, *intelligitur expediens est: ubi*, non possumus, *intelligitur*, *nolumus. Superior non debet omnia facere, quæ potest.*

28 *Quod Papæ profiteantur, sè non posse canones violare, intelligitur de congruo, aut quoad res fidei: in reliquis canones temperare possunt.*

29 *Negare Papę hanc potestatem est toti Christianę Reipublicę contraire. Ipse Deus, licet sit immutabilis, tamen novum Testamentum Veteri subrogaverit.*

30 *Ad exuberantiam probata est potestas Papæ, in mutandis legibus: quę illi non est neganda in rebus ecclesiasticis, sicut datur Principi in rebus politicis.*

1. DIvus Petrus, Apostolorum Princeps, Caput universalis Ecclesię, & supremus illius Hierarcha, à Christo Domino constitutus (*a*), ità potuit cunctos Ecclesiæ Ministros, prò suo arbitrio deputare, quemadmodùm, ut ostendimus, potuit ex se ipso S. Matthiam, primum, qui post Christi Ascensionem, officium, & beneficium ecclesiasticum sit adeptus, eligere (*b*). Sed non fecit, quià vastitas Orbis, ingensque Paganorum Principum furor, non permittebant, ut posset ipse unus, & solus personalitèr, & ex se ipso, cuncta totius Mundi beneficia ministrare, & alia minutiora curare, *cum id vires humanas unius excedat*, uti benè advertit Navarrus (*c*). Conscius ergò Petrus, quod Christus nullum præfixit modum invariabilem, & præcisum, prò beneficiis ecclesiasticis disponendis, & beneficiariis designandis, sed istud auctoritati Ecclesiæ reliquit, ut hæc, de tempore in tempus, & de loco ad locum, formam, quę in his tenenda esset, statueret; ità nec ipse ullam formam fixam, & impręvaricabilem prętaxavit, semper, & ubilibet universalitèr observandam; sed liberum reliquit, tàm Apostolis, quàm eorum Successoribus in officio Episcopali, ut in Ecclesiis, quas curabant, illam methodum pręfinirent, in Beneficiorum, & Officiorum sacrorum dispensatione observandam, quam ipsi magis accommodam judicarent locis, temporibus, & personis (*d*). Petri vestigiis inhęrentes Romani Pontifices primorum sęculorum, illius in Vicariali Christi munere Successores, liberum & ipsi reliquerunt cunctis Ecclesiis modum, quem in Sacerdotiorum distributione, & in Sacerdotum pręconizatione servarent; ratum habentes quidquid in hoc singulæ Ecclesiæ in sè laudabilis moris haberent, *cum nulli dubium sit, quod non solùm Pontificalis causatio, sed omnis Sanctæ Religionis relatio ad Sedem Apostolicam, quasi ad Caput Ecclesiarum debeat referri*, inquit Gregorius Papa IV. (*e*).

(a) *Matth. 16. 18. & 19. Joann. 21. 15.*

(b) *Vid. supr. c. 19. n. 7. & 8.*

(c) *Navar. to. 1. de Spol. Cleric §. 11. n. 4.*

(d) *Vid. hic supr. c. 19. n. 7. 10. 11. &c.*

(e) *Cap. præceptis dist 12.*

2. De hac Romani Pontificis potestate, & in agendo regulâ, ità Anastasius Germonius, Archiepiscopus Tarantasiensis, est aliquandò locutus: *licèt omnis auctoritas, omnisque potestas conferendi beneficia, jàm ab initio nascentis Ecclesiæ penès sanctissimum ejusdem universalem Rectorem existeret, duretque, ac duratura*

sit

sit in perpetuum, ut ea, quæ divina prorsùs est, nèc humanas extimescit vicissitudines, aut accidentia. Veruntamèn quià veteres Pontifices Maximi contenti fuerunt collatione eorum beneficiorum, quæ Urbis ambitu claudebantur, & permiserunt Episcopis, ut omnia beneficia, quibus vellent, conferrent: demùm ob causas superiùs adductas non nulla sibi reservarunt &c. (*a*). Nedùm ab initio beneficia ecclesiastica inferioris ordinis à localibus Episcopis, prò eorum libito, & sub formâ illis benè visâ dispensabantur, sed etiàm beneficia Episcopalia eorum arbitrio tradebantur, in quantum Decessores interdùm, ut innuimus, designabant Antistitem, quem optabant sibi succedere, sed hoc more, non diù post sua initia, sublato, tamquàm pleno discriminum, & successionem hęreditariam redolente, communitèr invaluit usus, ut Antistites per electionem deputarentur, & idem alicubi fieret aliquando, etiàm de aliis Ecclesię Ministris, præsertim parochis, estque visus valdè rationabilis iste mos, quià, ut ait Hincmarus Remensis, *ab omnibus debet eligi, cui debet ab omnibus obediri* (*b*): *& necesse est, ut faciliùs ei quis obedientiam exhibeat ordinato, cui assensum præbuerit ordinando* (*c*). Ideò methodus procedendi per viam electionis, præcipuè in Præsulum designatione, fuit universalitèr introductus. Sed ipsa methodus nec semper, nec ubicumque fuit æqualis. Nàm alicubi soli Episcopi Comprovinciales: alicubi solus Clerus: alicubi Clerus cum populo: alicubi alii, sivè suffragando, sivè alitèr consentiendo electioni ejus, qui promovendus erat ad beneficium Episcopale, operam impendebant, uti prolixiùs ostendimus Capitulis præcedentibus (*d*).

3. Prætereà electio alicubi sic fiebat, ut Episcopi Comprovinciales tres proponerent Candidatos, ex quibus Clerus, & populus unum sibi magis gratum seligerent: hancque formam electionis fovit Concilium II. Arelatense, decernens, *Placuit in ordinatione Episcopi hunc ordinem custodiri, ut primo loco venalitate, & ambitione submotâ, tres ab Episcopis nominentur, de quibus Clerici, vel Cives ergà unum eligendi habeant potestatem* (*e*). Et sub hoc themate, vel saltèm non multùm dissimili, etiàm Nectarius Episcopus Constantinopolitanus electus est, referente Sozomeno, quod Magnus Theodosius Imperator mandavit Episcopis, ut elenchum eorum sibi præberent, quos tanto fastigio idoneos reputarent, *cum sibi ipsi unius ex illis electionem reservasset* (*f*). Alicubi è contrà factum est: Clerus, & populus tres proponebant, & Metropolitanus unum ex eis prò suo libito deligebat. Sanxit hoc Justinianus in unâ ex suis Novellis, edicens, *sancimus quotiès opus fuerit Episcopum ordinari, Clericos, & Primates Civitatis: cujus futurus est Episcopus, mox in tribus personis decreta facere &c. Ut ex tribus personis, prò quibus talia decreta facta sunt, melior ordinetur, electione, & periculo Ordinantis* (*g*). Quod non solùm in Oriente, sed etiàm in Occidente locum habuisse significat Concilium Barcinonense hoc pręcavens, *ità tamèn, ut duobus, aut tribus, quos antè consensus Cleri, aut plebis elegerit, Metropolitani judicio, ejusque Coepiscopis præsentatis, quem sors præeunte Episcoporum jejunio, Christo Domino terminante, monstraverit, benedictio consecrationis accumulet* (*h*). Et ità tempore Balsamonis, vi pręfatę Constitutionis Imperialis, tres proponebantur Archiepiscopo, beneficii Episcopalis capaces, & ex eis unum ipse Archiepiscopus seligebat (*i*).

4. Aliquandò electio fiebat per *Inspirationem*, sivè per Cœlestia signa, quę Promovendum denotarent, à Deo infulis destinatum, quemadmodùm S. Timotheus ab Apostolo dicitur ad Sacerdotale officium assumptus, secundùm *præcedentes prophetias* (*l*). Et ità S. Fabianus Papa Cęlestis Columbæ indicio, super ejus verticem volitantis, electus est in Summum Pontificem (*m*), quod & duodecim primis Episcopis Ravennantibus accidisse, monumenta illius Ecclesiæ recensent (*n*). Imò & per totam Ecclesiam non infrequentèr hoc modo per aliquod Cœleste signum, & supernalem inspirationem, fuisse suis temporibus electos Antistites, memorat D. Hieronymus (*o*). Aliquandò electio per *Acclamationem* fiebat: & ità S. Ambrosius, non adhùc sacro tinctus baptismate, *de repente puero Ambrosium*

(a) *Germon. de Indult. Cardin. 6. per quę n. 87.*

(b) *Hincm. Remens. epl ad Hildeber. Sylvanectens.*

(c) *Pontific. Roman. de ordin. Presbyteri.*

(d) *Vid. hic. suprà c. 19. & 20.*

(e) *Concil. Arelat. 2. ann. 452. n. 54.*

(f) *Sozom. histor. lib. 6. c. 7.*

(g) *Justinian. Novel. 123. c. 1.*

(h) *Concil. Barcinon. cap. 3.*

(i) *Balsamon. in Nomocan tit. 1. c. 23.*

(l) *1. Timoth. cap. 1. n. 18.*

(m) *Card. Baron. an. 238. n. 6.*

(n) Breviar. *Eccl. Raven. S. Petr. Dam. ser. de S. Severo Hier. Fabri memor. di Ravenna par 2. Rubeus in histor. Ravennate.*

(o) *S. Hier. Comment. in Aggæ. Proph.*

Episcopum exclamante; universi populi vox erupit, Ambrosium Episcopum deposcentis (a). De S. Augustino pariter narrat Possidius, ejus vitæ scriptor, quod Hipponenses, *manu injectâ eum tenuerunt, & ut in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt, omnibus uno consensu, & desiderio fieri, perficique petentibus, magnoque studio, & clamore flagitantibus, ubertìm eo flente &c.* (b). Cui consimilis fuit electio ad ordines S. Paulini, de sè ad Alipium scribentis: *Nàm ego etsi à Delphino Burdigalæ baptizatus, à Lampio apud Barcinonam in Hispaniâ per vim inflamatæ subito plebis, sacratus sum* (c).

(a) Breviar. Rom. die 7. Decembris.
(b) Possidius in vit. S. Aug. c. 53.
(c) S. Paulin. epl. ad Alip. 35. int. epistolas S. August.

5. Demùm aliquandò electio fiebat per *Compromissum*, & ità licitè fieri potuisse, & posse, ubi adhùc electionis forma consistit, in pluribus Canonibus definitur (d). Cujus rei peregregium exemplum est apud D. Gregorium, prò Neapolitano Episcopo deligendo, talitèr Petrum Campaniæ Subdiaconum suis literis commonentem, *Experientia tua Clerum Ecclesiæ Neapolitanæ conveniat, quatenùs duos, vel tres de suis eligere, & hùc ad eligendum Episcopum transmittere non omittant. Sed & suâ nobis relatione insinuent, quoniàm hi, quos miserint omnium in hac electione vice fungantur, ut Ecclesiæ illi, Deo auctore, suus Antistes valeat ordinari. Nàm ampliùs eam sinè proprio non patimur esse rectore &c. Illos autèm, qui cunctorum vice hùc venerint ad eligendum Episcopum, admone, ut vestiarium omne Episcopi sui sciant deferendum, & quantum prævidèrint, secum argentum adducant, quod in usu suo habere possit, qui fuerit Episcopus ordinatus. Hæc verò omnia vivacitèr, districtèque implere festina, & sua omni hùc celeritate electos, sicut diximus, de Clero transmitte, ut quia diversi hic nobiles Civitatis Neapolitanæ præsentes sunt, unà cum eis de Episcopali ordinatione & tractare, & adjutore Domino, deliberare possimus* (e). Et in epistolâ ad Venantium Patricium Panormitanum, *hortandus est Clerus, & populus, ut eis, qui ad nos venerint suâ debeant vice mandare, quatenùs hic habeant eligendi licentiam, nobisque hocipsum apicibus suis, roboratis propriis subscriptionibus innotescant, ut si vel hic inveniri poterit, sinè difficultate aliquâ, Christi cooperante gratiâ, consecretur* (f). Hæc evidenter patet fuisse duo compromissa, vel species eorum, prò Ecclesiis Neapolis, & Panormi, Antistite providendis.

(d) Cap. causam cap. causis de electione.
(e) S. Gregor. lib. 2. indict. 2. epl. 35.
(f) S. Gregor. lib. 11. epl. 24.

6. Ità eo tempore, quo provisio beneficiorum ubilibet per viam electionis fiebat, multiformibus, & differentibus modis, electio ipsa celebrabatur, remanens tamèn semper electio; tanti meriti tunc censita, quando, & ubi in suâ puritate vigebat: necnon talitèr à Sanctis Patribus commendata; ut à D. Cypriano *de traditione divinâ* vocata sit (g), & à D. Athanasio *de Apostolicâ traditione* (h). Non quod ullum mandatum, vel traditio præceptiva super hoc à Christo fuerit, vel ab Apostolis præfinita; sed quod exemplaritèr ad id, quod legitur in divinâ Scripturâ, sivè relativè ad methodum ab Apostolis observatam, in ordinatione septèm Diaconorum, perspiciat: eo modo, quo etiam Jejunium quadragesimale à Sanctis Patribus, modo *de divinâ ordinatione*, modò *de traditione Apostolicâ* nuncupatur, quemadmodùm illud appellant SS. Hieronymus (i): Ambrosius (l): Leo magnus (m): Petrus Chrysologus (n): Isidorus Hispalensis (o): Gregorius Nazianzenus (p): Basilius Cæsariensis (q), & alii: cum tamèn ipsum Jejunium vim præcepti ecclesiastici non excedat. Et ità quamvìs Clerici ad beneficia Episcopalia, vel alia inferioris ordinis, olim per viam electionis Canonicæ promoverentur, & alicubi etiam nùnc, ut in Germaniâ, & apud Maronitas provehi pergant; id nonnisi ab ecclesiasticâ ordinatione pependit, nec nisi ad positivi Juris spectat rationem, quâ de rè Thomassinus, expendens verba Privilegii per Carlomannum Regem Galliæ Ecclesiæ Aurelianensi concessum, ut liberè posset electiones Canonicas celebrare, ait, *quod hic dicitur privilegium, non est tamèn nisi Juris Canonici beneficium* (r). Quarè citrà controversiam, jus præficiendi Ecclesiis Beneficiarios per viam electionis, nonnisi merè à Juris Communis dispositione profluxit, adeòque ab auctoritate Romanæ Sedis, quæ totius Ecclesiæ Caput est, & Juris Communis appro-

(g) S. Cyprian. lib. 1. epl. 4.
(h) S. Athanas. epl. ad Solitarios.
(i) S. Hieron. epl. ad Marcellam.
(l) S. Ambros. in Luc. lib. 4.
(m) S. Leo serm. 6. & 9. de Quadr.
(n) S. Petr. Chrysol. ser. 11. & 166.
(o) S. Isid. Orig. lib. 6. cap. 19.
(p) S. Gregor. Nazianz. in Carmin.
(q) S. Basil. serm. 2. de jejun.
(r) Thomassin. vet. & nov. Eccl. discipl. p. 2. l. 2. c. 23 n. 5 §. duo.

approbatrix; quippè Jus Commune ecclesiasticum, & Canones in eo contenti, in tantùm rationem legis habent, inquantùm hanc auctoritatem, & robur Romana Sedes eis impertit.

7. Itàque cum electio Episcoporum, nequè de jure Divino, neque de Apostolorum jussione, ad Clerum, & populum unquàm pertinuerit, sed ad Petrum, ejusque successores Romanos Pontifices, ut vel ipsi eos deputarent, vel modum prò eorum deputatione servandum, præfinirent, ratumue haberent, uti sentiunt ex Theologis Bellarminus (*a*), & ex Jurisconsultis Garcias (*b*); sequitur quod forma providendi beneficia per viam electionis Canonicæ, non aliud initium habuit, neque aliud fundamentum adepta est, nisi vel institutionem, vel ratihabitionem Sedis Apostolicæ; Et quod illa ex solà ipsius S. Sedis auctoritate, & approbatione vires habuit: neque debitum observantiæ consecuta est, nisi quatenùs Romanus Pontifex eam voluit observari. Quod adeò certum esse censemus, ut nonnisi delirando valeat hoc in dubium revocari. Nàm si forma electionis non est à jure divino, neque ab Apostolicâ institutione (nullibi enim legitur in Scripturis, vel alibi, quod Christus, vel Apostoli expressè decreverint, Episcopos esse per viam electionis Canonicæ deputandos); à quo ergò vim formæ, legitimè observandæ, & per tot sæcula ubilibet generalitèr observatæ, haberi potuit, nisi à Romanis Pontificibus, formam ipsam, vel exemplis, vel decretis in Ecclesiâ introducentibus, vel introductam, auctoritate Apostolicâ ratam habentibus, & roborantibus? Si enim auctoritas Romani Pontificis, uti Ecclesiæ Capitis, electionis methodo defuisset; quis dixisset, quis certum fecisset, quod sola forma electionis, & non alia, esset forma in deputatione Antistitis observanda? Cur potiùs forma electionis, factæ per Clerum, & populum, & non deputatio facta per supremum Principem, vel per decuriones Urbis, vel per Archiepiscopum, vel per Episcopum viciniorem, vel alitèr, constituisset Episcopum? Vides quod adeò necessarium est definire, formam electionis habuisse originem, vel approbationem à Romanâ Sede, ut hac de medio sublatâ, statim corruat certitudo, quod ipsa forma electionis esset forma legitima, in deputandis Episcopis observanda!

(a) *Bellarmin.tom.1 Controvers.5.lib.1.c.8*

(b) *Nicol.Garcia de benef.p.5.c.4.n.7.*

8. Quemadmodùm autem tota origo, sivè approbatio formæ designationis promovendorum ad Episcopalia beneficia, per viam electionis Canonicæ, à Sede Apostolicâ substantialitèr dimanavit; ità & ab eâdem alterari potuit, paulatim imminui, & tandèm prorsùs expungi: quod in se plusquàm certum est, nec ulli in dubium venire potest, nisi qui non ad sequendam doctrinalitèr veritatem, sed ad eam impugnandam, insanâ garrulitate loquatur. Enimverò omnium Theologorum, omnium Jurisprudentum consensu, is tollere legem potest, qui eandem valet procudere (*c*). *Res per quas causas nascitur, per easdem dissolvitur*, inquit textus in jure (*d*). *Posterior Principis constitutio derogat priori*, clamant unâ voce Doctores(*e*). Nullus est Princeps, nullum est Reipublicæ Caput, quod leges, ad sui status regimen opportunas, sancire, renovare, alterare, moderari non valeat, & universalitèr immutare. Quilibet Rex in proprio Regno, Princeps in proprio Principatu, Comes in proprio Comitatu: quilibet Episcopus in suâ Diœcesi, Abbas in suo Monasterio &c. potest leges condere, conditas reparare, reparatas imminuere, imminutas tandèm totalitèr abrogare. Quarè? Quia, ut ait Beccanus, *habent potestatem regendi, & puniendi subditos, & subditi tenentur illis obedire. Ergò habent potestatem condendi leges, secundùm quas possint regere, & punire subditos, & in quibus subditi teneantur illis obedire* (*f*).

(c) *Suarez. de Leg. l.6.c.27. Azor. p.1.l.5. c.20. & 21. Layman. l.1 tr.4.c.21.n.1.2. Bonac.de Leg.disp 1. qu. 1.pun.ult.§.1.n.1.10.2.*

(d) *Cap. 1. de regul. jur.in 6.*

(e) *Sylvest. V. Lex. qu. 26. Laym. & alii supr.citat.*

(f) *Becan. Opusc. de Repub. Eccles. privil. 5.num.43.*

9. Si igitùr omnes Ecclesiarum Prælati, omnes Principes, & Monarchę jure præditi sunt condendi, mutandi, renovandi, & abrogandi leges, proùt bono regimini eorum, quibus præsunt, in Domino cogitant expedire; quid est quod solus Romanus Pontifex, juxtà prætensionem Contradictorum, hoc jure careat, respectu totius Ecclesiæ, cujus Caput est, quæ tota ejus regimini commissa est, quam totam derigendam suscepit auctoritate Monarchicâ (*g*)? Contradictores enim, ut leno-

(g) *Matthæi cap.16. num.19.*

lenocinentur propriæ opinioni, exclusivæ extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis, contendunt, quod quia olim beneficia dispensabantur per viam Canonicæ electionis, dabantur Clericis de gremio, & consequenter indigenis; ergò, inquiunt, idipsum faciendum est etiam modò, nec potuit Papa legem, sivè formam electionis Canonicæ de medio tollere. Sed prob quam crassâ Minervâ errant! Certè cum Summus Pontifex *sit Caput Ecclesiæ, sicut Rex est Caput Regni, & Imperator Imperii, non minùs potest sancire leges prò totâ Ecclesiâ, quam Rex prò toto Regno, aut Imperator, prò toto Imperio* (*a*). Hocque est verum, nedùm theoricè ex hisce rationibus; sed etiam practicè: quippè Romani Pontifices jàm per mille, & septingentos annos, infinitas leges ad regimen Ecclesiæ, vel ex se ipsis sanxerunt, vel à Conciliis conditas approbarunt: in hacque possessione sunt, constanti, fundatâ, & totiùs Ecclesiæ consensione roboratâ. Nescimus ergò videre, quâ verâ fiduciâ ipsi Contradictores autument, quod semèl introducta in Ecclesiâ Dei, forma providendi Ecclesias per viam electionis Canonicæ, non potuerit ampliùs immutari: & quod ipsa forma, jàm à quingentis annis abrogata, debeat nunc à mortuis revocari; atque disputari, an tunc potuerit abrogari, nec nè: præsertim, cum jàm ab eo tempore usque ad nostram ætatem, in totâ Europâ Catholicâ (si Germaniam excipias) ipsa electionis abrogatio plenarium effectum sortita sit: nec ipsius abrogandæ potestas possit Summo Pontifici denegari, quin impetantur, & omnimodè evacuentur, Jura Regum, ad quos jàm facultas præsentandi Promovendos (qui priùs per electionem designabantur) transgressa est. *O tempora, ò mores!* Non potest Papa immutare legem, quam ipse procudit? Non potest leges abrogare, qui per mille, & septingentos annos, centies id fecit? Non potuit forma electionis Canonicæ supprimi, quæ jàm à quingentis annis suppressa est: & à totidem ipsa suppressio est ad effectum perducta? *O tempora, ò mores!*

(a) *Martinus Becanus loc. cit. n. 40*

10. Retulimus Capitulis præcedentibus: Doctrinam Patrum, & alia inferiùs referemus, quæ aperte significant, quod leges ecclesiasticæ mutationi omnimodè subsunt (*b*): Nùnc alia documenta superaddamus, idem comprobantia, ut pateat, quam inutilem, ac desertam Provinciam susceperint Contradictores, negando Ecclesiæ, sive Pontifici, illius Capiti, potestatem mutandi formam dispensandi ecclesiastica beneficia, per viam electionis Canonicæ. Leges in nullâ humanâ Republicâ sunt perennes, sed temporaneæ: & quamvis ex se dicantur æternæ; æternitas tamen illa à Legislatorum voluntate dependet: nec earum æternitas ultrà progreditur, quàm usquequò legitimâ auctoritate tollantur (*c*). Vel æternæ dicuntur, quia institutæ sunt, ut longo tempore durent, *sinè certo termino in ipsâ legis promulgatione definito: statuta enim, & præcepta, quæ ità feruntur, solent vocari perpetua in communi usu loquendi; eodem sensu quo leges dicuntur esse perpetuæ* (*d*). Hæcque veritas prò certâ, & infallibili constituenda est, quod posterior voluntas Legislatoris, sive illius in officio Successoris, derogat priori: & quod lex non obligat, nisi in quantùm, & usquequò superior intendit, ut ipsa vim habeat obligandi (*e*). Egregiè hac de rè Sextus Cæcilius Jurisconsultus in disceptatione cum Phavorino Philosopho, de legibus XII. tabularum ait, -- Louga ætas verba, atque mores veteres obliteravit, quibus verbis, moribusque sententia legum comprehensa est. Trecentesimo namque anno post Romam conditam, tabulæ compositę, scriptæque sunt. A quo tempore ad hunc diem, anni esse non longè minùs septingenti videntur. Durè autem scriptum esse in istis legibus, quid existimari potest? Nisi duram esse legem putas, quę judicem arbitrumve jure datum, qui ob rem dicendam pecuniam accepisse convictus est, capite punit: aut, quæ furem manifestum ei, cui furtum factum est, in servitutem tradit: nocturnum autem furem jus occidendi tribuit. Dic enim quæsò, dic vir sapientię studiosissimè: an tù, aut Judicis illius perfidiam contrà omnia jura divina, atque humana jusjurandum suum pecunia vendentis, aut furis manifesti intollerandam audaciam, aùt nocturni grassatoris insidiosam violentiam, non dignam esse capitis pœna existimes (*f*)? Hucusquè Sextus Cæcilius.

(b) *Vid hic suprà c. 19 n 3 & 4. & infrà tom. 3. c. 6. n. 8.*

(c) *Layman de Legibus disp 1. qu 1. punct. ultim §. 2. n. 1.*

(d) *Genet. Clypeus Theolog. tom. 3. disput. 11. art 4 num. 72*

(e) *Bonac. tom 2. disput 1 qu 1 pun. ult. §. 2 numer 2.*

(f) *Aulus Gellius lib. 20. cap. 1.*

11. Pro-

11. Profectò infinitæ leges, quæ olim apud Romanos observantiâ integrâ viguerunt, nùnc abrogatæ, dispunctæ, obliteratæ, in oblivione hominum delitescunt, de quibus, ut verbis Livii proloquamur, quis non videt, quod *quæ in pace latæ sunt leges, plerumque bellum abrogat; quæ in bello, pax: ut in navis administratione, alia in secundâ, alia in adversâ tempestate usui sunt* (*a*). Nec ideò parvipendenda est eorum recordatio, sed non secùs ac fit de antiquitatis vestigiis, earum memoria retinenda est ad ornatum, ad eruditionem, ad pompam, ad decorem tandem illum, quem præseferunt insignia vetustatis -- Nec ideò contemnas, inquit Gellius, Legum istarum antiquitates, quod plerisque ipsis jàm Populus Romanus desiverit. Non enim profectò ignoras legum opportunitates, & medelas prò temporum moribus, & prò rerum publicarum generibus, ac prò utilitatum præsentium rationibus, pròque vitiorum, quibus medendum est, fervoribus mutari, atque flecti: neque uno statu consistere, quin ut facies Cœli, & Maris, ità rerum, atque fortunę temporibus varietur. Quid salubrius visum est rogatione illâ Stolonis, de jugerum numero præfinito? Quid utilius plebiscito Voconio, de coercendis mulierum hæreditatibus? Quid tàm necessarium existimatum est propulsandæ Civium luxuriæ, quam lex Licinia, Fannia, aliæque item leges sumptuariæ? Omnia tamen hæc obliterata, & operta sunt Civitatis opulentiâ, quasi quibusdam fluctibus æstuantis (*b*).

12. Leges, Æmilia de Censoribùs, Apuleja de Majestate, Atilia de Tutoribus, Cęcilia de Fullonibus, Calphurnia de Ambitu, Caninia de Manumissionibus, Cassia de Damnatis, Cincia de Muneribus, Claudia de Sociis, Clodia de Collegiis, Domitia de Sacerdotiis, Fabia de Plagiariis, Gabinia de Magistratibus, Julia de Legationibus, Tarpeja de Multis, & aliæ perplures, quæ binis, vel ternis ab hinc Sæculorum decadibus efflorebant; & quarum usque ad numerum centum octoginta quatuor alicubi recensentur (*c*), ubinam sunt modo? Ubi sunt, si fortè fragmen aliquod quarumdam ex illis juris civilis corpori non reperitur insertum? Certè vix earum memoria, nisi ad eruditionem habetur, & ad pompam notitiæ antiquitatis commemorantur. Nomen aliquarum ex ipsis innotescit, sed res per nomen significata disperiit. Risumque nùnc moveret, ac velut insanus eleboro indigeret; non saperet, neque justitiam imploraret, qui obsoletas hasce leges observandas esse contenderet, rejectis aliis, quæ in loco illarum successive fuerunt à legitimis Legislatoribus promulgatæ.

13. Audivimus Ethnicos, de legum mutabilitate loquentes, nùnc audiamus Limneum Hæreticum, eandem ex libris Biblicis deducentem. -- Mutato, inquit, Reipublicæ statu, Regibus ipsis, qui totius Reipublicę Principatum habebant, in præceptis judicialibus multa licebat permutare, & leges aliquas condere, etiam diversas ab his, quas intèr judiciales, ac politicas Deus, ut institutor, & Princeps, ac Imperator Israelitici exercitus, in constituendâ Republicâ Israeliticâ præscripserat &c. Ne ista omninò ex capite excogitasse videamur, unum, vel alterum ex sacris libris afferamus exemplum, à Deuteronomii libro exordium sumentes, in quo cap. 17. prò futuro in populo Rege lex à Deo traditur, per hęc verba: non habebit Uxores plurimas, quæ alliciant animam ejus. Contra quam legem Davidem virum Sanctissimum cum regnaret in Hebron c. 3. l. 1. Paralip. sex habuisse uxores legimus, & postmodum cum Regnum totius Israelitici populi fuisset adeptus lib. 2. Regum, plures alias Uxores duxisse fertur. Salomonem quoque excessisse numerum Uxorum, ac Concubinarum, liquidò constat. Eodem quoque loco Deuter. de Rege, moderatâque ejus Curiâ, lex in hęc verba fertur; cumque fuerit Rex constitutus, non multiplicabit sibi equos. Cum tamen 3. Reg. 4. sub Salomone dicat Sacer textus, & habebat Salomon quadraginta millia præsepia Equorum Currilium, & duodecim millia Equestrium. Et sub Davide legitur c. 18. lib. 1. Paralip. cæpit ergò David mille quadrigas ejus, & septem millia equitum, & viginti millia virorum peditum, subenervavitque omnes equos Curruum, exceptis centum quadrigis, quas re-

(a) *Livius lib.* 34.

(b) *Aulus Gellius lib.* 20. *cap.* 1.

(c) *Anton. Augustin. de legib. à fol.* 31.

reservavit sibi (*a*). Sed intermittamus Hæreticos.

14. Audiendus est Sacer vir Antonius Augustinus, Archiepiscopus Tarraconensis, qui in suo Tractatu de Legibus, non modo strenuè de mutabilitate legum, verum etiàm eruditè pertractat. Nam post producta per modum obiiciendi varia motiva, mutabilitatem legum excludentia, subjungit -- At verò non minus multa sunt, quę nos abrogare, ac derogare legibus suadeant, & ut Androcles dicebat, ut marinos pisces sale, oleas oleo; ità leges legibus condiendas. Aristoteles quidem optimum esse ait in omnibus disciplinis melioribus institutionibus uti: neque dubium esse legum ferendarum, ac Reipublicę instituendæ, atque administrandę, disciplinam quandam esse. Tùm veterum leges simplices, duræ, ac barbaræ fuerunt, quas nisi mutare liceret, multum ab humanitate discederemus. Jàm verò nihil ità accuratè scribitur, quin multa desint, multa minus rectè tradantur, in legibus præsertim, quæ ad ea, quę frequentèr, & facilè, non perraro accidunt, conscribuntur. Platonis verò sententia mihi omnium optima visa est: ut legibus caveatur, ne juniorum quisquam quęrere audeat, rectè nè, an contrà, leges constitutę sint. Sed omnium una vox sit, optimas esse, à Diis emanasse, illis esse obtemperandum. Seniores si quid excogitaverint, Magistratibus indicent: deque his rebus cum inter se verba faciant, adolescens intersit nemo. Hoc temperamento multis malis medebimur, quę anteà recensebamus, tàm his, quę à malis legibus, quam his, quę temporum vitio, atque ex malâ consuetudine mutandi, & non obtemperandi manarent (*b*).

15. Sed nemo magis doctè, magis piè, magisque providè, ac prudentèr de hâc rè loquitur, quam B. Petrus Cluniacensis, ità B. Bernardo Claravallensi respondens -- Reducere ad mentem charitas vestra debet, quod Divina Mandata, partim mobilia, partim immobilia. Divina verò mandata diximus, non solum ea, quæ per seipsam in Carne Divinitas apparens hominibus tradidit, aut ea, quæ per Apostolos teneri constituit, sivè illa, quæ antè susceptam carnem per Patriarchas, vel Prophetas mandavit; sed etiam illa, quæ post Apostolos Apostolici Viri, Apostolica vestigia secuti, unanimi multorum Catholicorum consensu servari præceperunt. Idem enim divinus spiritus, qui priorum Patrum cordibus se infundens, humanæ saluti congruentia per eos dedit præcepta; per hos quoque, qui recentiores videntur, hominum salutem operari, salubria jubendo, non destitit. Per diversos igitur pręcones Domini verba ędita veneramur, in diversis organis ejusdem spiritus flatum agnoscimus. Horum ergò pręceptorum, ut diximus, quędam prò ratione causarum, & temporum mutantur: quędam se mutari nullâ ratione permittunt (*c*).

16. Vides quod leges nullę sunt invariabiles, quando ipsamet Divina lex aliquam accepit varietatem, de quâ Thologi (*d*). Nèc deficit virtus legum recentiorum, quando constat, non minorem fuisse potestatem in conditoribus earum, quam fuetit in legislatoribus antiquarum. Prosequitur B. Petrus Cluniacensis, & ait -- Et ut ea, quę ultima dividendo fecimus, quià digniora sunt, exponendo prima faciamus: de immobilium numero dicimus esse (nàm cuncta non vacat colligere) illud maximum, & primum dilectionis Dei mandatum, secundum quoque huic simile, de proximi dilectione: sed & humilitatis, castitatis, & veritatis pręcepta, quibus licet similia multa sint alia, hęc tamen ad elucidandum quod volumus, nobis sufficere credimus. Ità namque nullâ inveniuntur ratione, nullâ unquam dispensatione immutata. Quis enim Catholicorum Patrum, ne Deus ex toto Corde, ex totâ animâ, & totâ mente diligeretur, præcepit: vel parum quid mandato huic detraxit? Quis proximum non ut seipsum à se diligendum esse negavit? Quis vel in modico superbire indulsit? Quis fornicari, quis mentiri, quis furari, quis rem proximi concupiscere unquam permisit? Patet ergò, hæc, & multa talia esse prorsus immobilia. En leges, & præcepta, immobilia, invariabilia, & inalterabilia: Mandata nempè Decalogi, & præcepta *moralia*, eisdem superaddita, quæ nunquam

(a) *Limnæus ad Auream Bullam Caroli IV. c. 29. §. 4.*

(b) *Anton. Augustin. de legib. c. 17.*

(c) *Petr. Cluniac. l. 1 epl. 28. §. Hoc tamen.*

(d) *S. Thomas 1. 2. quæst. 96. & alias sequent. Gonet. Clyp. Theolog. tom. 3. disp. 11. per tot. de leg. Divin.*

quàm interierunt, neque deficiunt (*a*). Cætera verò Judicialia, vel Cæremonialia, moveri, alterari, minui, & augeri possunt, quæmadmodum de præceptis Judicialibus Antiquæ Legis, quæ data est Judæis per Moysen factum est. *Judicialia* namque præcepta, prout à Lege veteri præscripta, defecerunt, nisi quatenus à Regibus, & Legislatoribus aliqua illorum assumpta sunt ad publicam utilitatem. *Cæremonialia* quoque præcepta legis Mosaicæ interierunt, & quantum ad eorum significationem abrogata sunt, nec nisi quoad rem significatam in eis, nempè quoad Christum, & religionem Christianam, perseverare dicuntur (*b*).

17. Porrò præcepta cæremenialia veteris legis, uti notat ex Burgensi Genenebrardus, & ex eo alii, ad usque numerum 613. ascenderunt; ex quibus 248. erant affirmativa, tot nempè, quot secundum observationes Medicas, & Chirurgicas, sunt in homine membra, & ossa: reliqua vero 365. erant negativa; tot quot sunt dies in anno (*c*). Quæ si omnia interire potuerunt, & de facto interierunt; quis sanâ mente contendat, semel conditas leges mutationi non ampliùs subjacere? Pergit deindè B. Petrus Cluniacensis, & ait -- Intèr illa verò, quæ moveri dispensativè possunt, Patrum auctoritatem sequentes, ea esse dicimus, quorum pleraque in Ecclesiasticis Canonibus invenimus, quæ sicut prò communi totius, vel propriâ alicujus Ecclesiæ utilitate, cum non existerent, inventa sunt; sic rursus prò communi totius, vel propriâ alicujus aut gentis, aut Ecclesiæ salute, prævià in omnibus charitate mutata sunt. Et quià nec ista omnia facile numerari possunt, sufficiant illa, quæ in superiori hujus opusculi parte posuimus. Quę quoniam jam scripsimus, iterum scribere recusamus. Nam qui nosse voluerit, ibi scripta reperiet. Ità idem Petrus.

18. Et quià Clarevallenses improbabant, quod Cluniacenses aliqua mutassent, nec Monastico instituto sine alteratione operam darent; concludit ipse B. Petrus Cluniacensis -- Ad hoc autèm nos ista ponere legentes noverint, ut ostendamus ea regulę decreta, quę nos prevaricari dicitis, inter ista, quę mobilia vocamus, ponenda: atque ideò cum charitas pręcipit, cui in omnibus obediendum est, absque illius pręvaricationis timore movenda. Quid enim coegit regulam de non transferendis Episcopis, à pręcedentibus Patribus datam, immutari, nisi meliùs providens Ecclesiis charitas? Quid Hęreticos, & Criminosos post condignam de criminibus poenitentiam, quod primi Patres prohibuerant, Ecclesiis Dei pręfecit, nisi multorum saluti consulens charitas? Quid presbyterorum filios episcopari, contrà Sanctorum Apostolorum antiqua decreta aliquandò jussit, nisi earundem personarum utilitatem, Ecclesię utilem esse judicans charitas? Quid Anglis conjugia indulsit, à quibus cęteros inhibuit, nisi novellę eorum fidei timens charitas? Quid multa in hunc modum vetusta pręcepta mutavit, quid nova instituit, quid nunc ista, nunc illa mandavit; nisi prò moribus, temporibus, locis, nunc generalitèr, nunc specialitèr, semper tamèn humanę saluti sollicitè inserviens charitas (*d*)?

19. Silemus Theologos, tàm Scholasticos, quàm Morales, & Juristas, tùm Civiles, tùm Canonicos, unâ voce, concordi eloquio, unanimi sensu affirmantes, quod leges humanę subjacent mutabilitati, adeoque sivè Canonicę sint, sivè Civiles; Imperatorię, vel Pontificię; Conciliares, vel quomodocumque aliter factę; dummodò sint humanę, ac positivæ; omnes mutari possunt, & mutabilitatem admittunt. Ex Theologis Scholasticis S. Thomas (*e*), & Suarez (*f*). Et Moralistis, Azorius (*g*), & Layman (*h*). Ex Canonistis Barbosa (*i*), & Fagnanus (*l*). Ex Civilistis Bartolus (*m*), & Tiraquellus (*n*): quibus ifiniti alii adjungi possent. Undè hanc sententiam impugnare est, non veritati, sed errori servire, ac contra communem sensum Doctorum omnium ire. Sed quid Auctoribus allegandis immoramur, quando ipsa jura, tàm Canonicum (*o*), quàm Civile (*p*), disertissimè mutabilitatem legum admittunt? Si ergo Gentilium placitis, si Hęreticorum verbis, si Patrum, si Legum, & Canonum documentis; si Doctorum demùm omnium communi sensu, cunctas humanas leges alterari, mutari, renovari, & abrogari posse probatur; eccur hæc eadem potestas Ecclesię denegabitur, ejusque Vertici, ac Hierarchę, Romano Pontifici?

20. Altis

(a) *S. Thomas 1. 2. quæst. 100. Vid. Gabriel. Vasquez opusc. de benefic. cap. 1. dub. 1. n. 2.*

(b) *Gonet. loc. cit. art. 3. n. 48. & art. 4. §. 1. n. 52. Vasquez ubi supr.*

(c) *Genebrard. in Chronic. sub fin Gonet. loc. cit. art. 3. n. 46.*

(d) B. *Petrus Cluniacens. loc. cit.*

(e) S. *Thom. 1. 2. qu. 96. ar. 5. ad 3. & qu. 97 art. 1. & qu. 104. art. 3. ad 2.*

(f) *Suarez de legib. l. 6. c. 27.*

(g) *Azor. p. 1. l. 5. c. 20. & 21.*

(h) *Layman. l. 1. tr. 4. c. 21.*

(i) *Barbos. in c. non debet 8. n. 2. de consanguin. & in Repertor. V. lex.*

(l) *Fagnan. in c. non debet. 8. n. 5. de consang. lib. 4. Covar. in c. alma mater part. 2. in princ. n. 2.*

(m) *Bart. in l. si constante ff. solut. matr. 39. & in l. Cæsar. ff. de publ. vect.*

(n) *Tiraquel. de retract. tit. 1. § 9. glos. 2. n. 53.*

(o) *Cap. non debet 8. & ibi DD & gloss. de consang. c. 1. de const. in 6. c. alma mater de sent. excom in 6.*

(p) *L. sed & posteriores ff. de legibus.*

20. Altis ejulatis clamitabat olim Henricus II. Angliæ Rex (in illo celebri dissidio, quod habuit, cum S. Thomâ Cantuariense, impugnante pravas consuetudines, quas sibi Rex indefatigabilitèr arrogabat) quod leges Ecclesiasticæ usu, & consuetudine desolantur, & idcircò licèt consuetudines ipsæ contrà canones essent, tamèn hoc nihil obstabat, quippè ipsimet canones reputabantur, per easdem consuetudines abrogati — Nihil novi, inquiebat Regius Procurator, à Rege antiqua tantum postulari. Si consuetudines illæ, quarum observantia ab Episcopis peteretur, iniquæ dici possent, tunc dici debuisse, cum primùm inductę sunt: nunc verò, beneficio temporis, tollerantiâ Pontificum, vitium, si quod habebant, exuisse, in morem, usumque receptas. Quis nesciat, leges ab Ecclesiâ conditas usu, & consuetudine obliterari? Quis credat tot in Angliâ Antistites, doctrinâ, & pietate eximios, in eas consuetudines fuisse consensuros, si iniquas credidissent? Nùm ergò oculos eis, ut abusum viderent, defuisse, aut conscientiam, ut probarent? Eorum igitùr exempla meritò Cantuariensem imitari posse, recens ab aulâ in Ecclesiam translatum. Juveni, rerumque inexperto, imitanda senum exempla esse, non corrigenda: tutiùs per aliena vestigia, tritasque vias, incedi, quàm per novas: occultosque excusari errores posse, veniamque mereri auctoritate majorem nixos. Omnium ab Ecclesiâ conditarum legum, quietem Reipublicæ, & pacem prò scopo esse: quiete ergò periclitante, meritò leges aboleri, veluti fini suo inutiles, noxiasque, nàm & remedia cessare, cum incipiunt sanitatem conficere. Instare Regem, juventâ, victoriis, beneficiis in Alexandrum Pontificem, ipsumque Archiepiscopum, & denique omnium penè votis ferocem: ingentem Episcopis, Ecclesiisque, imo Regno toti tempestatem imminere: dandum aliquid tempori esse; nàm & Ecclesiæ leges multò ex levioribus causis solvi posse, imò solere. Regem ut impotentis iræ, itâ brevis esse, nec obstinatæ; hæc ubi resederit, illum posse, & melioribus imbui, quæ modo non admittat, obstrepente irâ; sic Petrum Apostolorum Principem mitigandis Judæis eorum sacra, ritusque prętulisse. Paulum verò Timotheo circumciso, votisque ex Nazaręorum more conceptis, Judæis Judæum, factum esse, ut Judęos lucrifaceret. Deum ipsum, qui tamen artificiis non egeat, libello repudii duritiam Judæorum mederi voluisse; quid ergò dubitaret Archiepiscopus Canonum severitatem laxare, & Apostolorum, Deique exemplis niti, tot urgentibus malis, & indulgentiam inclamantibus? Quid Angliam, quid Orbem totum dicturum esse, si unius duritiâ tot malis Angliam inundari, tot lacrymis, exiliis, & cędibus viderit? Ipsum Alexandrum Pontificem, si Anglię adesset, mitiora suasurum, & tempori conducentia, more videlicèt prudentis Imperatoris, deditionem suadentis, hoste jàm irrumpente, & incendia, prędamque minante. Totam ergò Angliam unius Archiepiscopi arbitrio, nutùque stare, servari obsequio posse, inclementiâ perituram (*a*).

(a) *Gallia Vindicat. dissert. 2. §. 3. n. 4.*

21. Verùm ad hæc repetent Contradictores: non negamus Ecclesiæ potestatem mutandi Leges, sed Pontifici, easdem sinè Ecclesiâ sancienti: nàm si ipse cùm Ecclesiâ conveniat, & ibi mixtis consiliis, charitas, quæ in unum omnes conjungit, omnibus eundem ingerat sensum, dictantem, expedire, ut aliqua lex aboleatur, vel immutetur; tunc cunctorum accedente consensu, & auctoritate Pontificis se illis adglobante, optimè lex mutatur. O' egregium loquendi modum! O' excellens oraculum, tantundèm in ecclesiasticis rebus significans, quantum si in laicalibus diceretur: Imperator, Rex, Dux, & Princeps, leges mutare potest, non ex se ipso, sed collectis secum ad Comitia Decurionibus suarum Urbium, consensum legis mutationi prębentium: seù, quod in idem recidit, potest legem mutare, dummodò tamèn ex Monarchâ suorum Subditorum, fiat eorum verna, & subjectus. Hæ sunt nęniæ, quas in sęcularibus nemo audet effutire, quin ejus Caput sub manus Apparitoris valdè periclitetur: sunt nænię, quibus in spiritualibus centiès Theologi responderunt, ostendentes regimen Ecclesiasticum Summi Pontificis esse, non Aristocraticum, neque Democraticum, sed Monarchicum (*b*). Ideòque potestatem

(b) *Bellarm. de Roman. Pont. l. 1. c. 5. 6. & 9.*

rem condendi, mutandi, abrogandi, renovandi, statuendi tandèm leges, ad Romanum Pontificem pertinere (*a*), non dependentèr ab Ecclesiâ, sed independentèr ab eâ. Quâ de rè jàm inutile est specialem tractatum edere, & hic etiam Capitulum peculiare conscire, cum res sit extrà aleam, nec sapientèr valeat ab Orthodoxis in dubium revocari.

22. Porrò Ecclesia sinè Pontifice leges ferre non potest, omnes Christicolas obligantes, quià non singulis Episcopis, neque omnibus simul junctis, neque Apostolis collectivè, Christus commisit ovile suum, pascendum, regendum, ligandum, solvendum,& confirmandum, sed Petro. In eo, & super ejus fidem, fundavit Ecclesiam, ità constantèr, & immobilitèr stabilitam, ut adversùs illam portæ inferi nunquam valeant prevalere. Quod si aliquæ leges, in Conciliis generalibus editæ, prevaluerunt ad obligandos Christifideles; hoc fuit, quià Romanus Pontifex suâ approbatione illis legis generalis robur infudit, quæ si defuisset, Canones illi evanuissent in vocibus suis (*b*). Undè benè Socrates, de Episcopis Concilii Antiocheni, inscio Julio Papâ, Leges ecclesiasticas decernentibus, pronuntiavit, eas nullius esse ponderis, & momenti, quoniam *nec Julius Romæ Episcopus in Concilio adfuit, neque quemquam, qui ejus locum suppleret, eo misit, cum utique ecclesiasticus Canon jubeat, non oportere absque Romani Pontificis sententiâ Decreta Ecclesiis sancire* (*c*). Paritèr D. Augustinus, cum aliis Episcopis Concilii Carthaginensis, hæc Innocentio I. Papæ perscripsit: *Hoc itàque gestum, Domine frater sancte, charitati tuæ intimandum duximus, ut Statutis nostræ mediocritatis etiam Apostolicæ Sedis adhibeatur auctoritas, prò tuendâ salute multorum, & quorundam perversitate etiam corrigendâ* (*d*). Et sexcenti Patres Concilii Generalis Chalcedonensis, in relatione illorum, quæ Synodalitèr definierant, ad S. Leonem I. Papam directâ, sic sunt effati: *Hæc sunt, quæ tecum, qui Spiritu præsens eras, effecimus. Indicamus verò, quià & alia quædam prò rerum ipsarum ordinatâ quiete, & propter ecclesiasticorum Statutorum firmitatem definimus, scientes quià & vestra sanctitas eadem probatura, & confirmatura est &c. Rogamus igitur, & tuis Decretis nostrum honora judicium: & sicut nos Capiti in nobis adjecimus consonantiam; sic & summitas tua filiis, quod decet, adimpleat* (*e*). Vides quomodò Ecclesia sinè Pontifice leges ferre non potest, cunctos Christifideles universalitèr obligantes.

23. E contrà verò Summus Pontifex potest, potuitque semper, ac semper poterit, leges sinè Ecclesiâ sancire, atque mutare, prout ad pascendum ovile Christi (*f*), ad confirmandos fratres suos (*g*), ad regendam tandem fidelium Universitatem, in Domino compererit expedire: non secùs ac Imperator in suo Imperio, & Rex in suo Regno, Monarchali auctoritate, leges ipsas indicens (*h*). Hinc Urbanus Papa I. sub primis Christi Sæculis, ità de suâ auctoritate se expressit, *Sunt quidam dicentes, Romano Pontifici semper licuisse novas condere leges. Quod & nos non solùm non negamus, sed etiàm valdè affirmamus. Sciendum verò summoperè est, quià indè novas leges condere potest, undè Evangelistæ aliquid, & Prophetæ nequaquàm dixerunt* (*i*). Medio tempore Innocentius Papa III. in Concilio Lateranensi IV. hæc, quæ sequuntur, decrevit, *Non debet reprehensibile judicari, si secundùm varietatem temporum, statuta quoquè varientur humana, præsertìm cum urgens necessitas, vel evidens utilitas id exposcit, quoniam ipse Deus ex his, quæ in veteri testamento statuerat, nonnulla mutavit in novo* (*l*). Et Sæculo eodem, ad finem declinante, Bonifacius Papa VIII. ità sancivit, *Alma Mater Ecclesia plerumque nonnulla rationabilitèr ordinat, & consultè; quæ suadente subjectorum utilitate, postmodùm consultius, ac rationabilius revocat, in meliusque commutat* (*m*). Recentiorum Pontificum documenta non allegamus, quippè nedùm dicta, sed de illis ipsa facta loquuntur, cum jàm ad plures tomos eorum Bullæ pervenerint, quæ sunt totidem leges, ad Ecclesiæ regimen ordinatæ.

24. Hanc Summi Pontificis potestatem agnoverunt antiqui Patres, & prætèr eos, de quibus numero præcedenti (*n*); S. Cæsarius Arelatensis aliquandò Papam Sym-

(a) *Idem loco citato l.4.c.15. Becan. opusc. de Repub. Eccl. privil. 5.n.40. Charlas. de libert. Eccl. Gallic. l. 2. c.2. & n.11.*

(b) *Cap. Concilia 6 dist. 17.*

(c) *Socrat. histor. lib. 2. cap. 5.*

(d) *S. August. epl. 90. ad Innoc.*

(e) *Concil. Chalced. Act. 16.*

(f) *Joannis cap. 21. num 15*

(g) *Lucæ cap. 22 n. 32*

(h) *Becan. opusc. de Repub. Eccl. privil. 5. num. 40.*

(i) *Cap. sunt quidam 25. qu. 1.*

(l) *Conc. Lateran. 4. cap. 50.*

(m) *Cap. Alma Mater 24. de sent. excom. in 6.*

(n) *Vide hic suprà num. 22.*

Symmachum hisce literis est effatus, *Sicut à personâ B. Petri Apostoli Episcopatus sumit initium, itâ necesse est, ut disciplinis competentibus Sanctitas vestra singulis Ecclesiis quid observare debeant, evidentèr ostendant* (a). Hanc eandem in Pontifice potestatem quotidiana praxis Ecclesiæ confitetur, & agnoscit, quæ sanctionibus Pontificiis obsequioso animo defert. Vixque invenies virum pium, & Catholicum, ac veri amantem, qui alitèr de illâ sentiat. Quod si aliqui eam impugnant; attende quod, vel erunt Hæretici, vel Pseudodoxi, aut Vaniloqui, malè de veritate sentientes, de sè nimium presumentes, & scribentes non sinceritati, sed odio, atque ità opportunitati suæ causæ servientes, ut modò affirment, modò negent, prout Spiritus vertiginis illis dictat, vel spes, aut pondus munerum illos trahit. Sed eorum garrulitas, destituta rationum pondere, quidquam non prevalet, *& quià de Scripturis auctoritatem non habet, eâdem facultate contemnitur, quâ probatur* (b). Qualis etenim sit eorum auctoritas, quibus nec suffragatur ratio, nec Scripturæ, nec Patres, neque leges, nisi fortè in sensu ab illis distorto? Quibusque tota antiquitas resistit, prò Pontificiâ auctoritate perorans, dùm de veritate dicendâ sinceriùs pertentatur?

(a) *S. Cæsar. in princ. libell. oblat. Symmacho*

(b) *S. Hieron. in c. 23 Matthei.*

25. Et quatenùs etiam unquàm de potestate Pontificis, in condendis, vel mutandis legibus, totam Ecclesiam constringentibus, ambigi potuisset; tùnc illa discuti, tùnc in dubium debuit revocari, cum eam incæperunt Pontifices explicare, non nunc, cum jam per multas annorum centurias agnita, exercita, & ad effectum deducta est, atque radicibus inconvulsibilibus stabilita. Certè quis credat cunctos Orbis Antistites, doctrinâ, pietate, ac rerum experientiâ, percelebres, quot habuit Ecclesia usque nùnc, huic Papali jurisdictioni cæcis oculis consensisse, irrumpentem tulisse, invalescentem sustinuisse, totam Ecclesiam innundantem, approbasse; si falsam, si erroneam agnovissent? Nunquid deerat omnibus Christianitatis Episcopis, omnibus Regibus, & Imperatoribus; omnibus Clericis, & Laicis; Theologis, & Doctoribus; nunquid illis judicium deerat, vel conscientia, ut non cognoscerent, an hæc auctoritas verè Romanæ Sedi competeret, nec nè, anque hæc potestas à Deo accepta esset, vel usurpata: & prò usurpatâ habentes, eam permitterent, talitèr, & tàm quotidiano usu exerceri? Quis credat hoc nisi insaniat, vel de insanientibus eloquatur? Ergò fateri oportet, quod jurisdictio Pontificis in condendis, & mutandis legibus, totam Ecclesiam universalitèr obligantibus, jam usquè ab antiquis Sæculis agnita, exercita, & consistens, est licita, legitima, atque justa: quodque Papa Canones temperare potest (c), quod novas leges facere, & antiquas valet totalitèr abrogare (d). Nec dubitandum est quin eidem, novas leges sancienti, idem Divinus Spiritus director assistat, qui antiquis Pontificibus, vetustiores leges cudentibus, præsto fuit (e).

26. Hinc nihil prorsùs obsistit, quod in oppositum decantatur ex epistolâ Agapeti Pape ad Cæsarium Arelatensem, profitentis, *divini consideratione judicii, necesse nobis est quidquid Sancta Synodalis decrevit auctoritas, inviolabilitèr custodire* (f): & ex literis Martini I. Papæ, *Canones enim ecclesiasticos solvere non possumus, qui defensores, & custodes Canonum sumus, non transgressores* (g): Quasi per ly *necesse*, & per ly *non possumus*, ità subjugetur potestas Pontificia, ut nedùm Canones ex sè condere non possit; sed etiam ex necessitate cogatur subesse Canonibus per Ecclesiam constitutis. Larvæ sunt hæ, ac Spectra, parum apparentiæ, nihil in sè substantiæ continentia. Nàm uterque Pontifex, & si qui alii sunt Papæ, similia proferentes, id significant, quod in iis, que spectant ad fidem, nulla inest Sedi Apostolicæ facultas à sacris Canonibus deviandi: Et ità S. Urbanus Papa declaravit, quod Romanus Pontifex, *inde novas leges condere potest, undè Evangelistæ aliquid, & Prophetæ nequaquàm dixerunt. Ubi verò Dominus, vel ejus Apostoli, & eos sequentes Sancti Patres, sententialitèr aliquid definierunt, ibi non novam legem Romanus Pontifex dare, sed potiùs quod predicatum est, usque ad animam, & sanguinem confirmare debet* (h). Cæterùm quoàd ea, que ad ecclesiasticam disciplinam,

(c) *Natal ab Alex. sæc. 15. & 16. dissert. 4. in prol. n. 1.*

(d) *Cap. non debet 8. de Constit. c. alma 24. de sent. & com. in 6. & ibi DD.*

(e) *Bail. Sum. Conc. Appar. de tripl. Verb. Dei qu. 3 B. Petr. Clun. lib. 1. epl. 28 §. Hoc tamen.*

(f) *Agapet. PP. I. epl. 8.*

(g) *Martin. PP. I. epl. 9. ad Pantal.*

(h) *Cap. Sunt quidam 6. caus. 25. qu. 1.*

nam, & regimen Ecclesię politicum spectant, plenissima est facultas Papæ in sacris legibus condendis, Canonibusque temperandis, & prò exigentiâ temporum abrogandis (*a*).

27. Quod si Agapetum,&Martinum prefatos,& alios fortè Papas,consimilia loquentes, volumus non de spectantibus ad fidem, sed de iis, quę pertinent ad morum disciplinam sermonem habuisse; attendatur, quod non cortici verborum inhærendum est, sed eorum intimæ significationi. *Non enim sonum literarum, ac syllabarum* (inquit Augustinus) *sed quod sonus ipse significat, ac quod eo sono rectè, ac veracitèr intelligitur, hoc accipiendum est* (*b*). Et ita ubi Papa Agapetus fatetur sè *necesse* habere, Canones custodire, & Martinus sè *non posse* Canones solvere, per ly *necesse*, & per ly *non posse*, non intelligitur obligatio, sed congruentia: non defectus potestatis, sed observantia honestatis: ità ut illud *necesse est* ibi nihil aliud significet, nisi operę pretium est, expediens est, conveniens est (*c*). Similiterquè *non possumus*, ibi in idem recidit, ac non debemus, nolumus, expediens non censemus; Certum est enim, quod non omnia, quæ facere potest Pontifex, debet executioni mandare, præsertìm crebrò, quippè nec etiam Apostolus totâ hac facultate utendum esse dictavit, dùm ait, *omnia mihi licent, sed non omnia expediunt: omnia mihi licent, sed non omnia ædificant* (*d*). Hoc & Reges, & Principes faciunt in politicis, hoc Episcopi, & Pontifices in rebus ecclesiasticis, qui ordinariè non utuntur totâ sui muneris facultate, ac sæpiùs interpellati ad aliquid gratiosè agendum, respondent,sè non posse: non quod rè verâ id ad effectum perducere non valeant, sed quod nolunt, vel non id judicant expedire. Et sicùt hoc quotidiano rerum usu fit, sic non est mirum, quod & Martinus, & Agapetus Papæ scripserint *necesse est* prò est conveniens, & *non possumus* prò nolumus, vel non expediens judicamus. Nec novum est, nec insolitum, quod in scriptis Patrum, & Pontificum verbum prò verbo, & dictio debiti prò termino congruentiæ ponatur; quippè id eis familiare est, ità loquentibus, vel ad euphoniam periodi sustinendam, vel quià eorum tempore non adeò minuta fiebat verborum atomizatio, ut non unum posset prò alio, bonâ fide, & oratoriâ arte adhiberi.

28. Eâdem sanâ interpretatione expeditur id, quod Damasus Papa in cap. violatores (*e*) Zosimus in cap. contrà Statuta (*f*), Gelasius I. in cap. confidimus (*g*), profitentur, se non posse Canones violare, nec quidquam contrà eos condere, vel mutare; hæc inquam intelliguntur de congruo, non de rigore: directivè, non coactivè: de Fidei decretis, non de Sanctionibus disciplinæ: vel ad summùm de punctis disciplinę, quorum abrogatio magnum pareret in Ecclesiâ scandalum, & confusionem. In reliquis quoàd omnia, quę juris positivi sunt, Pontificalis potestas viget, ut leges novas condat, antiquas abroget, vel immutet, ac in eis, prout ratio causę poscit, dispenset (*h*). Audiamus doctum Auctorem libri de Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ, ità hac de materiâ scribentem, *Hincmarus, antiquæ disciplinæ acerrimus propugnator &c. etsi absque necessitate mutari non debere, quæ semèl in Conciliis statuta, vel judicata sunt, opusculo sic inscripto, contendat; diffiteri tamen non potest, quin, occurrente necessitate, mutatione opus sit, quod quamplurimorum Summorum Pontificum testimoniis ibidem confirmat. Intèr alia refert ex epistola 95. Leonis I. quæ est ad Rusticum, verba sequentia. Sicut quædam sunt, quæ nulla possunt ratione convelli, ità multa sunt, quæ aut prò consideratione ætatum, aut prò necessitate rerum, oporteat temperari. Egregiè admodùm explicat Summi Pontificis in temperandis Canonibus auctoritatem Gelasius I. in eâ epistolâ, quæ est ad Episcopos per Lucaniam, & Brutios, & Siciliam constitutos cap. 1. Necessariâ rerum dispensatione constringimur, & Apostolicæ Sedis moderamine convenimur, sic Canonum paternorum decreta librare, & retrò Præsulum, Decessorumque nostrorum præcepta metiri, ut quæ præsentium necessitas temporum, restaurandis Ecclesiis, relaxanda deposcit, adhibita consideratione diligenti, quantum potest fieri, temperemus: quo nec in totum formam veterem videamur excedere regularum, & re-*

(a) *Vide supra in hoc capit. num. 23.*

(b) *S. Augustin. tract. 102. in Joan.*

(c) *Fagnan. in cap. tuæ fraternitati n. 18. de Sponsal. l. 4. & in cap. qui presbyterum n. 27. de pœnit. l. 5.*

(d) *1. Corinth. c. 10. num. 22.*

(e) *Cap. violatores 5. caus. 25. qu. 1.*

(f) *Cap. contrà 7. eod. caus. & quæst.*

(g) *Cap. confidimus 1. ibidem.*

(h) *Cap. innotuit. de elect. cap. per venerabilem. Qui filii sint legit. c. propofuit. de concess. præbend.*

& reparandis militiæ Clericalis officiis consulamus. Et cap.2. Priscis igitur prò sui reverentiâ manensibus Constitutis, quæ ubi nulla, vel rerum, vel temporum perurget angustia, regularitèr convenit custodiri, eatenùs Ecclesiis, quæ vel cunctis sunt privatæ Ministris, vel sufficientibus usque adeò dispoliatæ servitiis, ut plebibus ad se pertinentibus Divina munera supplere non valeant, tàm instituendi, quàm promovendi Clericalis obsequii sic spatia dispensanda concedimus, ut si quis &c. &c.(a).

(a) Anton. Charlas. de Libert. Eccl. Gallic. l.2.c.2.n.3.4.5.6.

29. Pergit idem Auctor in instituto sermone, & ait: *Quocircà cum omnia, quę in condendis antecedentibus legibus intercesserunt, ad substituendas novas consentiant; scilicèt auctoritas Conditoris, utilitas subditi, facultas parendi, aliæque conditiones; cùr robore carebit, quod de novo præcipietur? Quicumque igitur Decreta omnia, quæ nova sunt, solius novitatis obtentu repudiaret; non solum iniquus esset, sed & desipere videretur. Sanè qui Ecclesiam non eandem hodiè credit esse, quæ Apostolorum temporibus extitit, aut eâdem auctoritate præditam negat, vel eodem Spiritu gubernatam, cum Luthero, & Calvino intèr hæreticos censendus est. Nunquid enim potestas à Christo Ecclesiæ collata, certis temporum spatiis definita est? Nunquid sè cum Ecclesiâ usquè ad consummationem seculi futurum non pollicitus est? Nunquid hominum mores, quibus, ut diximus accomodandę sunt leges, variis mutationibus non subjacent? Nunquid quod hominibus certo modo affectis prodest; illis non obest, contrario modo dispositis? Itàque qui manus Ecclesiæ ligare contenderet, ne medicamentis contrariis contrarios filiorum suorum morbos; novis legibus, novos abusus curaret; is tamquàm Reipublicę Christianę hostis habendus esset. Nec inconstantiæ accusanda est Ecclesia, cum proptèr evidentem necessitatem, aut maximam utilitatem, abrogatis prioribus Canonibus, novos condit; hęc enim mutatio non in Ecclesiâ fit, sed in hominibus Ecclesię subditis. Nam & Deus ipse, à quo Ecclesia omni tempore regitur, licèt immutabilis sit, leges mutavit, novumque testamentum veteri substituit. Idem semper est finis, sed media non semper eadem, quià homines non in eodem semper statu permanent (b).*

(b) Idem Antonius Charlas loc. cit.

30. Et en usque ad exuberantiam probata potestas Summi Pontificis, mutandi leges Canonicas, & antiquioribus novas; recentes veteribus subrogandi: ut sit mirum, quomodò rem adeò certam, & inconcussam Contradictores non metuant in dubium revocare. Quamquàm nos verè de hac re illos altercare censeamus, non in eorum verò sensu, sed ad opportunitatem suæ causæ, ut prò eâ fucandâ, pigmentandâ, colorandâ, congerant quidquid ei, non veritatem, sed vel veritatis umbram aliquam, aut speciem qualemcumque, tametsi confusissimam, potest obtendere; rati fortè, defensorem causæ injustę debere multa conserere, nec valdè curandum, *utrum veris, aut falsis illudat*, ut quidam inquiebat (c). Verùm sinceri rerum Æstimatores, ac docti Lectores, incorrupti Judices erunt eorum, quę typis evulgata sunt, ut veritas à falsitate, citò, ac facillimè dignoscatur; presertim cum ipsi Contradictores præfecturas, & ministeria exerceant in Urbe, cujus Princeps leges & condit, & mutat; & alterat, & expungit, tametsi subalternus. Quarè contrà conscientiam locuti esse videntur, cum revocare in dubium ausi sunt Summi Ecclesiæ Pontificis potestatem in rebus Canonicis, quàm in Civilibus Principi suo dant, & dandam esse, non tàm dictis, quàm factis, evidentèr ostendunt: nec sanè auderent illam, sine periculo proprii capitis impugnare.

(c) A' Kempis de Imit. Christi l.3.c.30. num.3.

CAPUT XXII.

In quo demonstratur, adfuisse justas causas supprimendi formam electionis Canonicæ, & introducendi novam methodum, in beneficiorum dispensatione observandam, quæ jàm nùnc viget.

SUMMARIUM.

1 *Probatâ potestate Papę, mutandi leges ecclesiasticas, videndum est an adfuerit causa tollendi electionem Canonicam.*

2 *Plurimę causæ adfuerunt hanc mutationem faciendi. Nàm vigente formâ electionis, viri indigni beneficia malis artibus affectabant.*

3 *Quo impelleret malos homines ambitio, appetentes Episcopatum, ex Patribus, Conciliis, & Historicis enunciatur.*

4 *Hisce malis artibus jugebantur simoniæ, quas etiàm S. Athanasius commemorat. Canones Apostolici quàm antiqui sint.*

5 *Alia exempla suggerit S. Isidorus Pelusiota, de similibus simoniis, quas ut evelleret Joannes PP. XXII. Ecclesias sibi reservabat.*

6 *Multi Canones jàm editi fuerant adversùs simoniacas electiones, quibus parum proficientibus, opus fuit electiones ipsas tollere.*

7 *Crebrò non digniores, sed gratiore, eligebantur; nec tàm bonum, quàm sibi similem eligentes quærebant, vel sibi, non Ecclesiæ utilem.*

8 *Frequentes quoquè dissensiones in electionibus emergebant. Ad quas eliminandas profuit electionis formam supprimere.*

9 *Aliquando in electionibus cædes fiebant, & scandala: undè ab illis exclusi fuerunt Laici: & introducti Præsides, qui dissidia comprimerent.*

10 *Ità S. Ambrosius Laicus acceitus est, ut discordias compesceret, quando factus est Episcopus. Præsidum admissio evasit remedium, ipso malo deterius.*

11 *Mauricii Imperatoris tempore, Præsules designabat Cæsar, & jam laici electionem Antistitum in suam redegerant potestatem.*

12 *Nedùm Principes Catholici, sed etiàm Hæretici se beneficiorum Episcopalium electionibus immiscebant, cujus rei dantur exempla.*

13 *Principes nactâ potestate Præsules deputandi, non nisi ex gratiâ libertatem electionis Ecclesiis reddidere. Exempla Regum Angliæ.*

14 *Etiàm Reges Hispaniæ, Norvegiæ, Germaniæ, Galliæ, libertatem electionis Canonicæ Ecclesiis concessisse visi sunt ex gratiâ.*

15 *Oppressâ, vel alitèr expunctâ libertate electionis, invaluerunt intrusiones, factæ à Principibus, vel ab eorum Ministris.*

16 *Plura Concilia interdicunt, ne quis accipiat Ecclesias, & beneficia per potentiam, vel de manu laicorum.*

17 *Non obstantibus Pontificum, & Synodorum decretis, adhùc perrexerunt Principes aliqui deferre beneficia pro sua libito Clericis, & interdùm etiam Laicis.*

18 *Quod etiam Laici beneficia possiderent, memorat S. Fulbertus, & Gerbertus Remensis. Concilia plura huic abusioni restiterunt.*

19 *Quan-*

19 *Quandò nutu Principum Ecclesiæ dispensabantur, sæpè laicis obtingebant, ex Aulâ sumptis. Qua de re SS. Athanasius, Gregorius Nazianzenus, & alii. Plura Concilia, & D. Gregorius Magnus id vetuere.*

20 *Invaluerat hæc abusio in Angliâ, de quâ Ordericus Vitalis: & in Galliâ, de quâ Hincmarus Remensis.*

21 22 *Deplorabilis status rerum Ecclesiæ, quoad electiones canonicas, exprimitur à Durando Mimatensi in Concilio Viennensi.*

23 *Forma electionis canonicæ tot vitiis deturpata, meruit aboleri, aliâ in ejus locum subrogatâ, quæ proficua est Ecclesiæ.*

24 *Ex Concilio Bituricensi, innotescit miserabilis status rerum Ecclesiæ, quoad electiones canonicas illâ ætate.*

25 *Vitia illa, quæ antè suppressionem electionis Canonicæ vigebant, nunc vix unquàm eveniunt, propter diligentias, quæ adhibentur.*

26 *Quod si adhùc interdùm mala aliqua irrepunt, humanitati imputandum est; omnes enim decipere possunt, & decipi.*

27 *Plerumque de malâ provisione alicujus beneficii blaterantes, nesciunt merita, vel demerita promovendorum.*

28 *Justè igitur adfuerunt causæ supprimendi formam electionis Canonicæ, & aliam introducendi; quæ nunc observatur.*

1. EX jàm superiùs allegatis Capitulo præcedente abundantèr elucet, quod Summo Pontifici Romanæ Ecclesiæ, uti Christi Vicario, & Petri successori, inest facultas leges ecclesiasticas alterandi, molliendi, renovandi, abrogandi, mutandi, tàm ubi charitas id exposcit, quam ubi necessitas, vel justitia, vel utilitas Ecclesiæ prærequirit. Leges inquam humanas, nil continentes, quod sit de jure divino, vel naturali, imprævaricabili, & æterno. Hujusmodi, autem est electio Canonica, quæ nec est, nec unquàm fuit de jure naturali, neque divino, sed merè de jure positivo, & ex merâ indulgentiâ Pontificum (*a*), uti fusiùs probat Bellarminus, & alii (*b*). Hocque themate retento, & applicatâ hujusmodi doctrinâ congruo modo quæstioni, de quâ est sermo, abrogationis antiquæ illius formæ, quâ Clerici olim præficiebantur ecclesiasticis beneficiis, præsertim Episcopalibus, per viam electionis Canonicæ; tota difficultas reducitur ad hoc, nempè ad videndum, an adfuerit justa causa Justitiæ, vel Charitatis; Necessitatis, vel Utilitatis Ecclesiæ, quæ popofcerit, ut ipsa forma provectionis Clericorum ad ecclesiastica beneficia per viam electionis Canonicæ abrogaretur, & alia forma subintroduceretur collationis beneficiorum, vel liberè, & pleno jure, factæ à Superiore, vel ad præsentationem patronorum, quæ à tempore dictæ abrogationis usquè ad nostram ætatem, per totum orbem in usu est, exceptis Germaniæ, ac Montis Libani Regionibus, quæ adhùc formam illam priorem electionis retinent, & conservant, quoàd beneficia Episcopalia, & Abbatialia. Si enim adfuit justa causa hujusmodi mutationis faciendæ, & in Summo Pontifice non defuit facultas legem pristinam immutandi, & aliam legitimè subrogandi; non est cur de hujusmodi mutatione Contradictores conquerantur, eamque ut injustam carpant, ac indè ratiunculas gestiant expiscare, dictantes beneficia ecclesiastica esse solis indigenis conferenda, eo quod quandò dispensabantur per viam electionis, quæ non potuerit abrogari, præbenda erant solis Clericis de gremio Ecclesiæ vacantis.

(a) *Fagnan in cap. nullus n. 13 de election.*
(b) *Bellarmin tom. 1 Contr. 5. l. 1. c. 8. & to. 2. Contr. 2. lib. 1. c. 8. vid. Cajet. de potest. Pap. & Concil cap. 13 Rebuffus tit. de elect. derog in princ.*

2. Et certè, quod quandò adest justa causa, tolli possit administratio rerum publici juris illi, qui eas erat solitus administrare; clarè docet S. Augustinus his verbis: *Si populus benè moderatus sit, communisque utilitatis diligentissimus custos, in quo unusquisque minoris rem privatam, quam publicam pendat; nonnè rectè lex fertur, quâ tali populo liceat creare sibi Magistratus, per quos Respublica admini-*

stiretur? Porrò si paulatìm depravatus idem populus rem privatam publicæ rei præferat, atque habeat venale suffragium, corruptusque ab eis, qui honores amant, regimen in sè flagitiosis consceleratisque committat, nonnè idem rectè, si quis tunc extiterit vir bonus, qui plurimum possit, adimat huic populo potestatem dandi honores, & in paucorum bonorum, vel etiam unius redigat arbitrium (a)? Adfuisse autem causas mutationis faciendę modi in beneficiorum dispensatione faciendi, nedùm sufficientes, sed etiàm exuberantes, nedùm Charitatis, sed etiam Justitiæ, & respectivè necessitatis, & utilitatis Ecclesię, adeò certum est, ut non possit, nisi à nolentibus fateri veritatem, improvidè denegari. Nàm vix introductâ in Ecclesiam Dei formâ preficiendi Clericos ecclesiasticis beneficiis, per viam electionis Canonicę, statim inceperunt indigni se beneficiis inserere, & animos electorum, vel donis, vel artificiis promoveri. S.Cyprianus, qui sub primordio temporis floruit, quo prefata electionis forma invalescere cępit, memorat Martialem, & Basilidem, criminibus, & infidelitate fędatos aspirasse ad Episcopalia beneficia, qui nonnisi malis artibus potuerunt culmen tanti gradus affectare: quippè de iisdem ad Felicem presbyterum, & Paulum Diaconum scribit: *Ordinari nonnunquam indignos, non secundùm Dei voluntatem, sed secundùm humanam præsumptionem, & hæc Deo displicere, quæ non veniant ex legitimâ, & justâ ordinatione, Deus ipse manifestat, per Oseam Prophetam, dicens; sibimet ipsi Regem constituerunt, & non per mè &c. Quapropter cum sicut scripsistis, fratres dilectissimi &c. Basilides, & Martialis nefando Idolatrię libello contaminati sint; Basilides insuper adhùc prætèr libelli maculam, cum in infirmitate decumberet, in Deum blasphemaverit, & se blasphemasse confessus sit &c. Martialis quoque, prætèr Gentilium turpia, & lutulenta convivia, in Collegio diù frequentata, & filios in eodem Collegio, exterarum gentium more, apud profana sepulchra depositos, & alienigenis consepultos, actis publicè habitis apud Procuratorem Ducenarium obtemperasse Idolatriæ, & Christum negasse contestatus sit; cumque alia multa sint, & gravia delicta, quibus Basilides, & Martialis implicati tenentur; frustrà tales Episcopatum sibi usurpare conantur, cum manifestum sit, ejusmodi homines, nec Ecclesiæ Christi posse præesse, nec Deo sacrificia offerre debere (b).*

3. Ambitionem, & malas artes eorum, qui post Sisinnium, & Nectarium, ad Constantinopolitanas infulas aspirabant, describunt Socrates, & Palladius, dignas certè, non minùs admiratione, quam improbatione. De primis ait ipse Socrates, *post mortem Sisinnii visum est Imperatori, proptèr homines inanium rerum appetentes, neminem ex illâ Ecclesiâ, licet multi Philippum, quamplures Proclum, designatum cuperent, ad Episcopatum illum eligere, sed advenam Antiochiâ accersere constituit, & ob eam causam, tamquàm ad docendum populum admodùm accommodatus, Nestorius de illorum sententiâ arcessitur (c).* De secundis hęc reliquit scripta Palladius: *Viri Sacerdotalis quidèm ordinis, sed nihil habentes dignum Sacerdotio, dùm meritis diffidunt suis, Pontificis solium electione fidelium adipisci desperantes, partim Palatii obsident fores, alii munera potentibus tribuunt, alii populis genu posito supplicant. Ad hęc plebs fidelis indignans, Regem piâ intentione sollicitat, pastorem peritum sibi dari supplicitèr postulans (d).* Tuncque electus est Magnus Joannes Chrysostomus, ex Antiochenâ Ecclesiâ susceptus. Flebilibus quoque vocibus describit sui temporis Presules quosdam S. Gregorius Nazianzenus, dicens: *nunc periculum est, nè ordo omnium sanctissimus, omnium maximè sit ridiculus: non enim virtute magis, quam scelere, & maleficio Sacerdotium paratur (e).* Concilium Arvernense vetuit: *Sacrum quis Pontificii honorem, non votis quærat, sed meritis: nec divinum videatur munus comparare rebus, sed moribus &c. non patrocinia potentum adhibeat, non calliditate subdolâ ad conscribendum Decretum, alios hortetur præmiis, alios timore compellat (f).* Quid S. Bonifacius Moguntinus Zacharię Papę scripserit, audiat quilibet, atque horrescat: *modo maximâ ex parte per Civitates, Episcopales Sedes traditę sunt laicis cupidis ad possidendum, vel adulteratis*

(a) S. August. l. 1. de libero arbitrio c. 6.

(b) S. Cypr. l. 1. epl. 4. aliàs epl. 68

(c) Socrat. histor. lib. 7. c. 29.

(d) Palladius in vitâ S. Joan. Chrysostomi.

(e) S. Gregorius Nazianzen. Orat. 20.

(f) Concil. Arvern. an. 541. cap. 2.

teratis Clericis, scortatoribus: & publicanis sęculariter ad perfruendum (*a*).

4. Hisce malis artibus frequentes erant, & ferè semper indivisibiles Simoniæ, quas cum ipsâ penè electionum formâ fuisse in Ecclesiâ subintrusas, & citò latiùs invaluisse, argumentum est ex Canone Apostolorum, ab ipsis primis Christi Sæculis, hujusmodi contagioni tali occurrens antidoto, *si quis Episcopus, aut presbyter, aut Diaconus, per pecunias hanc obtinuit dignitatem, deiiciatur & ipse, & ordinator ejus, & à communione modis omnibus abscindatur, sicut Simon Magus à Petro* (*b*). Quod si fortè his Canonibus detrahatur, tamquàm non Apostolorum tempore, vel eorum auctoritate procusis (*c*), hoc nihil refert, quià eos aliquantò magìs, vel minùs esse antiquiores, nihil, vel parum, proficit ad intentum nostrum, & ideò modò provinciam non assumimus Apostolicorum Canonum originem perscrutandi: suprà de illis habitus est, & adhùc infrà de iisdem redibit sermo; consulatque Lector, si vult, Franciscum Turrianum, de illis egregiè disserentem (*d*): Prò nunc enim sufficit nobis, quod Canon iste, quo hic utimur, sit genuinus, & quod omnes præfati Canones Apostolici, saltem sub fine quinti, aut sub initio Sæculi sexti, Ecclesiæ toti, tùm Orientali, tùm Occidentali, illuxerant (*e*). Et ideò si de abscindendis Simoniis, occurrentibus in electionibus Canonicis statuerunt; signum est, quod per illa tempora pestis Simoniaca Ecclesiam contaminaverat. Cujus quoquè rei alia antiquissima non deficiunt documenta. Nàm S. Athanasius querulis lamentationibus deploravit, quod apud Arrianos, Episcopatus essent venales (*f*). Ingemuit quoque inundantes apud Constantium Cęsarem Simonias, cum sinè his non possent Clerici Episcopale beneficium adipisci, ad quod obtinendum, nedùm aurum profundere, sed & Arianam amplecti perfidiam non timebant, *quisquis famâ opulentiæ notus erat ad spem Episcopatus prò Christianâ religione profitebatur &c. Nec quæsitum, si quis esset irreprehensibilis, sed si quis plus pecuniæ offerret, nomine Episcopi honorabatur* (*g*).

5. Exclamabat S. Isidorus Pelusiota adversùs quemdam Martinianum, nupèr Alexandriam profectum, ut ibi Episcopale posset consequi beneficium, quod cum primâ vice non esset ibidem adeptus; jàm iterum illùc redierat, auro ad commercandam dignitatem præmisso: monebatque propterea Isidorus S. Cyrillum Alexandrinum, ut veteratori hujusmodi fortissimè resisteret (*h*). Improbat quoquè S. Gregorius Turonensis Apollinarem, qui defuncto Euphrasio Arvernensi, *abiens ad Regem, oblatis multis muneribus, in Episcopatu successit* (*i*). Innumera alia documenta his successivè possent adnecti, si in rè tàm cunctis notâ, ulterioribus adhùc probationibus opus esset. Legat qui ea vult apud Auctores: nobis sufficiat superaddere, quod de priscis temporibus gemebundus retulit præfatus D. Gregorius Turonensis, in vitâ S. Galli Claromontani: *Jàm tunc germen illud iniquum cæperat pullulare, ut Sacerdotium, aut venderetur à Regibus, aut compararetur à Clericis* (*l*). In Concilio Romano sub Nicolao II. (*m*), & in alio sub Alexandro PP. II. (*n*), tractatum est de Simoniâ, cujus multi inventi sunt rei in consecutione beneficiorum suorum, undè liquet, quod vitium hoc tunc Ecclesiam immanissimè contaminabat: quod profectò exitiale germen vix unquàm prorsus potuit ab Ecclesiâ divelli, donèc forma electionis Canonicę perduravit: & ità de Sęculo in Sęculum invaluit, ut Bonifacii Papę VIII, Clementis V. ac Joannis XXII. tempore ad intolerabilitatis culmen jàm Simoniæ ascendissent, undè ipsi Papę ad eas de medio tollendas, & Ecclesiam ab hâc tabificâ contagione purgandam, electiones Canonicas universaliori modo supprimere deliberaverunt (*o*). Sed quid? *si cohibendo tàm exitiali malo*, inquit Bail, *plenus erat in sacro jure de Simoniâ titulus ex antiquorum Patrum, veterum Conciliorum, & Summorum Pontificum, sententiis, Canonibus, Decretis confectus, quibus Ecclesia tàm horrendæ pestilitatis contagium hactenùs continuo conata est studio amoliri* (*p*).

6. Verùm quia non semper, nec ubilibet ipsi Canones proficiebant, nec satis prevalebant ad Simonias è sacris electionibus ablegandas; prò miraculo ponit, sivè

(a) S. Bonif. Mogunt. epist. 1.
(b) Canon. Apostol. 30.
(c) Petrus Annati Apparat. ad Theolog. lib. 6. art. 7.
(d) Francisc. Turrian. de Canon. Apostol.
(e) Natal. ab Alex. hist. Sæc. 1. dissert. 17. Conclus. 1. & 2.
(f) S. Athanas. epl. ad solitar.
(g) Idem S. Athanas. Apolog. ad Constantiũ.
(h) S. Isidor. Pelus. lib. 2. epl. 127.
(i) S. Gregor. Turon. lib. 3. hist. cap. 2.
(l) S. Gregor. Turon. vit. Patr. c. 6.
(m) Concil. Roman. sub Nicolao II. anno 1050.
(n) Concil. Roman. sub Alexandro II. anno 1063.
(o) Joan. Villan. hist. lib. 11. in Joan. XXII. Barbos. jur. Eccl. Univers. l. 1. c. 8. n. 71.
(p) Bail. tom. 1. sum. Concil. in Conc. Later. 5. de Concordat.

sivè prò rè insolitâ Petrus Cellensis, quod in electione Joannis Sarisberiensis Angli ad Episcopatum Carnotensem in Galliâ, Simoniæ vitium defuisset, ideòque Villelmo Senonensi Metropolitano scribit: *In insigni electione Carnotensi de Magistro Joanne, Stellam Matutinam produxit Deus de Thesauris suis &c. Hoc opus de raritate admirabile, de singularitate incomparabile, de puritate commendabile, de bonitate speciali omnibus immitabile. Quandò, & ubi simile factum est in Regno Franciæ, ut remotis omnibus Simoniæ speciebus, nullis munerum suffragiis incumbentibus, nullis Clientum vellicationibus pruritum aurium excitantibus; solus Dei honor, & populi salus in Episcopali electione quæreretur. Certè hoc in rationali, & super humerali tuo pater amantissimè stylo ferreo, unque adamantino, scribetur, quod in Vicariis Petri eligendis, nulla te movet humana gratia, nullus favor, nullus carnalis affectus, nulla pecuniæ avaritia &c.* (a). Quod si adeò rarum fuit, & commendabile in Villelmo Senonensi; satis ostendit, quod universalitèr sacri Canones, jàm tunc adversùs Simoniæ contagium editi, parum profecerant, adeòque necesse fuit, ut tandèm formâ electionis totalitèr abrogatâ, nova methodus introduceretur, Simonias ipsas dispescens.

(a) Petrus Cellensis lib. 7. epl. 8

7. Ubi autem Simoniæ decrat vitium, propriæ utilitatis Eligentium ratio subintrabat, qui depravatâ intentione, quæ sua erant sequentes, non quæ Domini Jesu Christi, suffragia quidem liberè conferebant, ast non dignioribus opitulabantur, sed iis, qui sibi gratiores, vel utiliores erant, aut eisdem vitiis scatebant, quæ in se ipsis poterant adnotari. Eloquentissimè hoc malum descripsit S. Hieronymus, brevitèr, sed sensatè satis, pronuntians, *nonnunquam errat plebs, vulgique judicium, & in Sacerdotibus comprobandis, unusquisque moribus suis favet, ut non tàm bonum, quàm sibi similem quærat præpositum* (b). Legere est apud Patres Ecclesiæ monita salutaria, quę ipsi prò dirigendis eligentium suffragiis in Clericos digniores, dum agebatur de celebrandâ Electione Canonicâ, suggerebant: & præsertim S. Gregorius totus in hoc fuit, prout in suis epistolis est videre (c). Verùm vacuo consilio, interdùm Patrum monita laborabant: quippè crebrò uti de Judęis ait Basilius, *non eum eligebant, qui esset electione dignus, sed domesticum, & familiarem, neque qui saluturis esse posset Reipublicæ, sed qui in suâ gente, & familiâ vi facultatum præpolleret* (d). A verosimili non discedemus, si putabimus, majorem Eligentium partem, ut plurimum, nihil minùs in eo, qui deligendus erat prospexisse, quam id, quod primo loco erat attendendum; nempè virtutes animi, & dotes, ecclesiastico viro dignas. Describit D. Chrysostomus eleganti hypotyposi defectum hunc, quem in electoribus, & electionibus sui temporis observabat: *id unum non spectant, quod solum spectandum fuerat, nempè animi virtutem, sed aliæ sunt causæ, quibus honores conciliantur: verbi gratia, hic quod claro genere natus sit, in Episcopatus ordinem cooptetur: ille quod opibus abundet, neque indigeat alimentis, ex proventibus Ecclesię quæsitis: alius quod ab adversariis ad nos transfugerit: alius sibi genere propinquum, ac necessarium, alius adulatorem cæteris anteponere mavult* (e). Hæc succedebant, & utinàm non frequentèr in electionibus.

(b) S. Hieron. lib. contr. Jovinianum

(c) S. Gregor. l. 2. ind. 11. ep. 29. & lib. 4. epl. 23. 47. &c.

(d) S. Basilius in c. 3 Isajæ in med. tom. 1. f. 907.

(e) S. Joan. Chrysost. de Sacerd. lib. 3. c. 7

8. Nec minoris erant præjudicii magna dissidia, quę intèr Coelectores admodùm crebrò excitabantur, divisis hinc indè animis, & in contraria vota distractis, ut non Spiritum Dei, sed Spiritum discordiæ ad electionem celebrandam eos censeas congregasse. Frequentissimè in humanis accidit, quod *quot sunt homines, tot sunt sententiæ: quot sunt sententiæ, tot sunt opiniones* (f), hoc autèm tàm familiaritèr eveniebat in electionibus, quandò eorum forma universalitèr subsistebat, ut prò miraculo reputari posset, si aliqua sinè dissensionibus compleretur, undè Stephanus Papa scripsit Romano Archiepiscopo Ravennati: in electione Antistitis *populi divisionem provenisse audivimus, quod sæpè contingere solet, quærentibus singulis, quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi* (g). Has dissensiones, & incommoda, indè profluentia, ut à propriâ Ecclesiâ longius protelarent Canonici Ultrajectenses, jus eligendi Antistitem in Carolum V. Cæsarem transtulerunt, sequenti decreto. *Pręposisti*,

(f) Glos. in cap. nec nonum 17. Verb. Nec 8 quæst. 1.

(g) Cap. nosse 12. dist. 63.

Decani, & Capitulum planè considerantes id, quod multis experimentis didicerant, propter electiones Episcoporum, in discordiâ factas, cum alii alio traherent, & suis quisque factionibus iuhæreret; Civitatem, universumque populum, atque etiam ipsosmet in tot ærumnis, & calamitatibus frequentèr incidisse: ne quid tale ex tùnc deinceps eveniret, ultrò, ac spontè eidem Carolo Regi, tamquàm Duci Brabantię, & Comiti Hollendiæ concesserunt, ut quoties contingeret Ecclesiam Trajectensem carere pastore; nullius in eorum Episcopum eligendi jus, vel potestatem haberet, præterquam illius, quem dictus Carolus &c. insinuandum, nominandumve duceret. Quę sanè ratio discordiæ, si fuit causa sufficiens, obquam Canonici possent à se abdicare jus eligendi, & illud in Principem laicum transferre; multò magis fuit causa sufficiens, propterquàm posset Papa electionem ipsam abolere, & vel sibi reservare, vel Regi concedere potestatem nominandi.

9. Verùm eo tempore, quo forma electionis canonicæ in viridi observantiâ erat, laudabile, ac respectivè tolerabile fuisset, dividi eligentium animos, & hinc indè vota solo pietatis, ac probitatis zelo discindi, ut illius, qui esset magis idoneus dumtàxat electio prævaleret; sed grave erat, quod in hujusmodi causis, non ex judicio, sed ex solo favore, vel odio divisio profluebat (*a*). Graviùs erat insupèr, quod plerumque res non intrà terminos verbalis tantùm discordiæ, ac divisionis simplicis consistebat; sed interdùm adeò in præceps abibat, ut turbæ cierentur, quę ad arma proruebant, & usque ad effusionem sanguinis ignescebant. Indeflexam contentionem partium, quæ in electione Archiepiscopi Sanctandreani in Scotiâ successit, & Regnum totum magnis altercationibus conturbavit, refert Rogerius (*b*). Sanguinem effusum in electione cujusdam Præsulis, ità describit Auctor vitæ S. Leodegarii Episcopi Augustodunensis, *nupèr intèr duos contentio de eodem Episcopo exorta fuerat, & usque ad sanguinis effusionem certatum. Cumque unus ibidem occubuisset in morte, & alter prò perpetrato scelere datus fuisset in exilii trusionem &c. sic adventu* Leodegarij, *territi sunt omnes Ecclesiæ, vel Urbis illius adversarii, necnon & hi, qui intèr se odiis, & homicidiis incessantèr certabant* (*c*). In Concilio Romano sub Symmacho lectum est Odoacris Regis edictum, cavens, *ut proptèr illum strepitum, & venerabilis Ecclesię detrimentum, si* Papam *de hac luce migrare contigerit, non sinè nostrâ consultatione cujuslibet celebretur electio* (*d*). Indoluit Concilium Bituricense de *multitudine populi, per iniquitatis filios concitatâ, in electores impetum faciente*, ità ut *electiones ipsæ in nonnullis Ecclesiis impedirentur totalitèr* (*e*): undè probabile est originem habuisse tùm exclusionem laicorum, & multitudinis ab electionibus celebrandis, juxtà Canones in præcedenti Capitulo recensitos (*f*), tùm admissionem Principum, & Præsidium Provinciæ, sive Judicum Secularium, ut vel ipsi promovendos prò suo libito nominarent, vel electioni personalitèr interessent, ac dissidia comprimerent, seditiones arcerent, & schismata, atque cędes, & turbulentias, accidere solitas, protelarent.

10. Et ità, mortuo Auxentio Episcopo Mediolanense; S. Ambrosius, tametsi adhoc Catechumenus, ad Ecclesiam properavit, ut tamquàm Præses Provincię, discordias, quę pręvidebantur futuræ in electione Antistitis, suâ præsentiâ refręnaret (*g*). Eâdem de causâ, & occasione in *Italiâ* auctoritas Valentiniani Imperatoris interpellata est, ut ipse subrogandum Mediolanensi Ecclesiæ Antistitem designaret (*h*). In *Oriente* Arcadii Imperatoris est brachium invocatum, ut mortuo Nectario Constantinopolitano, electionis futura jurgia dispungeret, ipse Promovendum designando (*i*). In *Angliâ* arbitrio Guillelmi Regis commissum est, ut Cantuariensem Præsulem prętaxaret, quandò provectus est D. Anselmus Abbas Beccensis (*l*). In *Galliâ* prudentiæ Caroli Calvi Regis injunctum est, ut Sedi Lingonicæ Pastorem præficeret, quandò Ulfado dejecto, qui contrà Canones illi sesè intruserat Sedi, Isaac est suffectus (*m*). Nec aliundè profluxisse remur decretum, quo in *Hispaniâ* in manu Regis positum est, ut ipse promovendos in Ecclesiarum Præsules nominaret (*n*). Ità oportuit, ut ad remedium discordiis, cædibus, & confusionibus, in electionum

actu

(a) *Cap. nec novum 23. qu. 1*

(b) *Rogerius Ovedenad annum 1180*

(c) *Duchesne tom. 1 fol. 597.*

(d) *Concil. Roman. 3. sub Symmacho an. 502*

(e) *Conc. Bituricens. an 1276*

(f) *Vide supr. hic cap. 10. n. 27*

(g) *Paulin. in Vit. S. Ambrosii*

(h) *Cap. Valentinian. dist. 63.*

(i) *Palladius in Vit. S. Joan. Chrys.*

(l) *Willelm. Malmesbur. de Gest. Pontific. Angliæ l. 1.*

(m) *Flodoard. hist. lib. 3. cap. 24*

(n) *Conc. Toletan. 12 cap. 6.*

actu succedentibus, adhibendum, auctoritas Principum acciretur, & laica potestas cum ecclesiasticâ se misceret: undè posteà ex isto remedio malum aliud effluxit, priori morbo deterius: quippè sensim sinè sensu Principes talem sibi partem sumpserunt in electionibus Antistitum, ut jàm ipsi, vel soli, vel ad summum cum voto Cleri, & Populi, prò formâ potius, quam prò necessitate audito, Ecclesiis Antistites destinarint.

11. Sublato è vivis Joanne Jejunatore, subrogatus est in Sede Constantinopolitanâ Cyriacus, operâ Mauritii Imperatoris, diù supèr hoc cunctabundi: de quo S. Gregorius: *aptum valdè existere in pastorali regimine Fratrem, & Consacerdotem meum Cyriacum existimo, quem ad eundem ordinem pietatis vestræ consilia longa genuerunt* (a). Deturbato per Concilium generale VI. Machario ex Antiocheno Solio, propter hæresim Monothelitarum, Episcopi, & Clerici Antiochiæ Civitati subjecti, accedentes ad Judices, dixerunt, *petimus vestram gloriam suggerere piissimo Imperatori, alterum prò Machario ad Pontificalem Sedem Antiochiæ providere* (b). Ità Imperatores Constantinopolitani se miscebant Ecclesiis Præsules præficiendis, quod & ab aliis Regibus successivè factum esse, nemo ignorat, qui antiquitates Ecclesiasticas ventilavit, & nos etiam suprà docuimus (c); lugente, ut reor, Ecclesiâ, amissionem suę libertatis, gemitibus, quos in Concilio Romano dedit olim Episcopus Tudertinus, *perpendat Synodus, ut prætermissis personis religiosis &c. electionem Laici in suam redegerint potestatem* (d).

12. Duo hic notari sedulò promerentur. Unum est, quod nedùm Principes Catholici, sed etiam Infideles, & Hæretici, partem in his sibi plurimam arrogabant. De Constantio Imperatore, Arrianę dementiæ protectore, beneficiarios Ecclesiis ingerente, paulò superiùs documenta produximus, è D. Athanasii scriptis excerpta (e). De Odoacre Rege Herulorum, eâdem contagione tabefacto, conante Summum Pontficem Romanæ Ecclesiæ præficere; Romana Synodus verba facit (f). Joanni Papæ defuncto, non Clerus, & populus, sed Theodoricus Gothorum Rex, & ipse Arrianus, Successorem dedit Felicem IV. de quo Athalaricus, eidem Regi suffectus, Romanis scripsit: *Gratissimum nostro profitemur animo, qui gloriosi Domini Avi nostri respondistis in Episcopatus electione judicio. Oportebat enim arbitrio boni Principis obediri, qui sapienti deliberatione pertractans, quamvis in alienâ religione, talem visus est Pontificem delegisse, ut nulli meritò debeat displicere, ut agnoscatis illum hoc optasse pręcipuè, quatenùs bonis Sacerdotibus Ecclesiarum omnium Religio pullularet* (g). Silemus de Imperatoribus Orientalibus, qui post Hæresum varia monstra, & Schismatis perfidiam in Palatio admissam, Ecclesiis prò eorum libito dare Antistites perrexerunt. Silemus de Regibus Vandalis, Longobardis, alibique, in Christianitate dominantibus, nec tamen fidem Catholicam profitentibus, qui vel prò nutu, prò voto, beneficia Episcopalia dispensarunt, vel non nisi viris à sè designatis ea distribui permiserunt.

13. Alterum notatu dignum est, quod Principes, tametsi Catholici, & Orthodoxi, oppresâ semel libertate electionis, vel aliter ad sè tractâ potestate Antistites deputandi, non nisi ex gratiâ speciali, & tamquàm ex indulto gratioso, eandem libertatem interdùm Ecclesiis postulantibus reddidère. Dè Regibus *Anglię* hoc menti occurrit, quod Eduardus III. professus est, libertatem electionis Canonicæ sui Regni Ecclesiis fuisse à Regibus prędecessoribus attributam, & à Sede Apostolicâ confirmatam, ut ex literis Innocentii Papæ VI. ad eundem Regem datis, apparet (h). Et Henricus II. pollicitus est Papę cunctarum Regni sui Ecclesiarum ordinationem, si Thomam Cantuariensem exauthoraret, *concedens*, ait Joannes Sarisberiensis, *ut tàm in Ecclesiâ Cantuariensi, quàm in aliis vacantibus in Angliâ, pastores ordinaret ad libitum* (i): Quod adimplere Pontifex recusavit, quamquàm Thomas dignitati cedere peroptaverit, reddens Papæ annulum Episcopalem, sub hoc formâ verborum, *accipe insignia funestæ dignitatis: reddo à quo accepi &c. In tuas manus depono; tuum erit Cantuariensi Ecclesiæ Sponsum alium eligere: mè di-*

(a) S.Gregor.libr.6. epl.6

(b) Conc. Constantinopol.3.Actiou.11

(c) Vid.supr.hic.cap.10.à n.6.ad 13.

(d) Conc.Roman.sub Symmacho loc.cit.

(e) S.Athanas.epist. ad Orthodox. Apolog. ac Constantium

(f) Concil.Roman. loco citato.

(g) Apud Cassiodorum Variar.lib.8.ep.15

(h) Odoric.Raynald. an.1344.n.55.in fin.

(i) Joan.Sarisberiens. epist.171

gniorem, & utinàm feliciorem (a). Porrò si Principes, beneficiorum dispensationi sè immiscentes, poterant progressu temporis legitimè ad sè trahere potestatem de iisdem disponendi, electionis Canonicæ jure compresso, & de Cleri manu sublato; eccur non potuit etiam Summus Pontifex formam electionis expungere, ac jus deputandi Presules, vel alitèr de beneficiis ecclesiasticis disponendi, ad se trahere, aut aliis sub novâ formâ concedere?

14. Quod innuimus de Angliâ, etiam alibi locum habuit. Nàm quoad Hispanos Reges, inquit Garsias Loaysius, quod etiam tùnc, quando Visigothi regnabant in Hispaniâ, potestas eligendi Antistites apud eos residebat (b), quam posteà, ut dicit, ex pietatis titulo à se abdicarunt, & Papę reddiderunt, ac respectivè in Ecclesiarum Capitula transtulerunt. Et de Rege *Aragoniæ* expressè tradit Zurita, *el Rey cedió al Papa el derecho, que tenia del patronazgo de todas las Iglesias de su Reino, y lo concedio a los Prelados, y Capitulos, que pudiesen elegir libremente sin su consentimento, loque antes no se solia permittir* (c). Reges *Daniæ*, sive *Norvegiæ* libertatem electionum Ecclesiis reddidère, hoc onere, ut & Archiepiscopus Nidrosiensis cederet juri, quod sibi competere contendebat, designandi Principem inibi regnaturum (d). In *Germaniâ*, & *Galliâ* libertatem celebrandi electiones Canonicas, religionis intuitu, permisère Carolus Magnus, in suis Capitularibus decernens: *Sacrorum Canonum non ignari, ut in Dei nomine SanctaEcclesia suo liberius potiretur honore adsensum ordini ecclesiastico præbuimus, ut scilicèt Episcopi per electionem Cleri, & Populi, secundum Statuta Canonum eligantur &c.* (e). Demùm in formulis Marculfi una est, cui titulus, *Concessio Civium prò Episcopatu*, ubi hi Regi supplicant, ut dignetur aliquem à sè optatum Ecclesiæ viduatæ præficere (f). Ex quibus patet, quod electiones talitèr adPrincipum potestatem pervenerant, ut earum libertas non nisi ex gratiâ Clero, & Populo, sive alias Ecclesiis permitteretur.

15. Oppressâ igitur per Magnatum præpotentiam, vel alitèr alio titulo expunctâ libertate Canonicæ electionis, nec per Principes, nisi nominetenùs permissâ, vel talitèr indultâ, ut nullius electio fieret ut plurimum, nisi ejus, quem Princeps eligi peroptaret (g), invaluerant intrusiones, vel operâ minùs religiosorum Principum factæ, vel ab eorum Officialibus, aut aliis, in Aulâ præpollentibus ad effectum perductæ quarum exemplis plenæ sunt historiæ ecclesiasticę. Intonuit ad hæc Arvernense Conciliũ, decernens, ne quis opera Potentum ad Episcopatus beneficium aspiraret: *Pontificii honorem non votis quærat, sed meritis, atque eminentissime dignitatis apicem omnium conscendat electione, non paucorum favore &c. non patrocinia potentum adhibeat, non calliditate subdolâ ad conscribendum Decretum, alios hortetur præmiis, alios timore compellat &c.* (h). Perstrepuerant pridèm Canones Apostolici, *si quis Episcopus, sæcularibus potestatibus usus, Ecclesiam per ipsos obtineat, deponatur* (i), Clamavit D. Gregorius in pluribus epistolis (l). Clamarunt alii Pontifices, ne quis, laicorum favore, ad illorumve preces, adipiscendis Ecclesiis se immisceret.

16. Interdixit tandèm severè Concilium Constantinopolitanum IV. generale VIII. *si quis Episcopus, per versutiam, vel tyrannidem Principum, dignitatis consecrationem susceperit, deponatur*: & infrà prohibuit sub pœna anathematis, ne auderet quisquam *Principum, vel potentum semet inserere electioni, vel promotioni Patriarchę, vel Metropolitæ, aut cujuslibet Episcopi, ne videlicet inordinata hinc, & incongrua fiat confusio, vel contentio, præsertim cum nullam in talibus potestatem quamquàm potestativorum, vel cęterorum laicorum quemquam habere conveniat, sed potius silere, & attendere sibi, usquequò regularitèr à Collegio Ecclesię suscipiat finem electio futuri Pontificis* (m). Inhibuerunt tandèm Concilium Melfitanum sub Urbano II. (n), Romanum sub eodem Pontifice (o), & alia, nè quisquam Ecclesias, Principum, & Magnatum auctoritate susciperet. Quodque in Episcopatibus eveniebat, idem in aliis beneficiis accidisse oportet, cum infiniti propemodum editi sint Canones, interdicentes, ne quis præbendas, & beneficia ecclesiastica,

(a) *Gallia Vindic. dissert. 1. §. 3. n. 7.*
(b) *Garsias Loaysius in notis ad Conc. Tolet. 12. cap. 11.*
(c) *Zurita in Annal. Aragoniæ*
(d) *Odoric. Raynald. an. 1273. n. 10.*
(e) *Capitular Carol. M. & Ludov. c. 84. c. sacrorum act. 63.*
(f) *Marculf. libr. 1. formul 7.*
(g) *Hincmar. Remēs. tom. 2. fol. 189.*
(h) *Conc. Arvernēs. an. 541. c. 2.*
(i) *Canon. Apostolorum. 31.*
(l) *S. Gregor. l. 7. epl. 26. & lib. 11. epl. 19.*
(m) *Conc. Constantinopol. 4 c. 12. & 22.*
(n) *Conc Melfitanum ann. 1089.*
(o) *Conc. Romanum anno 1099.*

stica, de manu laicali susciperet. Ità Concilium Cabilonense anno 813. (*a*). Moguntinum anno 843.(*b*). Vvormaciense anno 948.(*c*).Romanum annis 904. & 907. Engelheimense anno 948. (*d*). Augustanum anno 952. (*e*). Saleguftadiense anno 1022. (*f*). Melfitanum anno 1090. (*g*), & alia.

17. Sed hæc Pontifices, hæc Synodi decernentes, surdis inutilitèr cecinère: non enim ideò absterriti sunt, beneficia hujusmodi ambientes, ab illis favore Principum accupandis: nec Principes illorum temporum destiterunt ab eis audactèr prò nutu proprio deferendis, nedùm Clericis, sed etiam interdùm Laicis. Legat peritissimus Anagnostes intèr formulas præfatas Marculfi, illam cui titulus, *Præceptum de Episcopatu*, & videbit, quod Reges plenâ auctoritate de beneficiis Episcopalibus disponere sibi assumebant (*h*). In Historiis passim reperitur, Episcopatus fuisse concessos *Regiâ auctoritate*, vel *Jussu*, aut *Præceptione*, sive *Nutu*, aut *Voto*, vel *Decreto* Regis (*i*): ut non dubium sit, Episcopalia beneficia tùnc fuisse Regum arbitrio distributa. Audiat pariter lector S. Bonifacium, Germaniæ Apostolum, quandò, & quibus beneficia, etiam Episcopalia, suo tempore reperirentur concessa; scribit enim, ut suprà innuimus, Zachariæ Papæ: *Notum sit Paternitati vestræ, quod &c. Franci, ut seniores dicunt, plusquàm per tempus* 80. *annorum, Synodum non fecerunt, nec Archiepiscopum habuerunt, nec Ecclesiæ canonica jura fundabant, vel renovabant; modò autèm maximâ ex parte per Civitates, Episcopales Sedes traditæ unt laicis cupidis ad possidendum, vel adulteratis Clericis, scortatoribus, & publicanis, secularitèr ad perfruendum* (*l*). Et nedum Reges, sed etiam Principes inferiores, hanc sibi prævaricationem Canonum arrogabant: legitur enim sic apud S. Fulbertum, *Menegardus Monachus &c. ad Theobaldum Comitem, qui Blesis tùnc morabatur, Abbatiæ petendæ gratia properavit. Comes illum postridiè remisit ad nos cum legatis, qui denunciarent, recipiendum magnificè sicut Abbatem Monachis, & Canonicis* (*m*).

18. Et quoàd laicos, beneficia ecclesiastica retinentes, illorum memoriam non semel idem Sanctus Fulbertus Carnotensis insinuat (*n*). Gerbertus Remensis, de Hugone quodam loquens, eum vocat Abbicomitem (*o*), nempè quod cum esset laicus, & Comes, seu Princeps temporalis, Abbatias quoque ecclesiasticas nihilominus possidebat. Hujusmodi abusioni pro posse obstitit Ecclesia & censuris vibratis, & execrationibus, & declamationibus, & quibus potuit modis: quà de rè in Conciliis Theodonvillensi anno 844. (*p*), Carisiacensi anno 858. (*q*), Remensi anno 1049. (*r*), Tolosano anno 1056. (*s*), & alibi: sed non semper, nec ubique, nec nisi lentè profecit. Sub Carolo Calvo Imperatore beneficia ecclesiastica fuisse passìm laicis distributa, ingemiscit Concilium Meldense: & ut hæc intolerabilis ecclesiasticæ libertatis oppressio, divinæque Legis prævaricatio eliminetur, dispressis ulnis implorat (*t*). Sed perperam illius votum fuit: quippè, uti refert Flodoardus, Principes Regni, quibus res Ecclesiæ in beneficium obtigerant, nè illas reddere cogerentur, sollicitarunt Principem, ut Canones præfatæ Synodi non reciperet (*u*). Et ità irrita Consilii fuit solertia Patrum illius Synodi, beneficiaque ecclesiastica, laicis, ut anteà, distribui perrexerunt, adeout in Concilio Claromontano opus fuerit iterum definire, ne laici possent Ecclesias retinere (*x*): & in Concilio Biterrensi districtè inhibere, ne ipsimet quoquo modo possent ad Ecclesias acceptandas admitti (*y*).

19. Ubi autem prò minimo peccabatur, quando tunc solo nutu Principum Prælaturæ beneficiales dispensabantur, hoc erat, ut plerumque, vel Clerici aulæ servientes, vel Laici ex Aulâ sumpti, & in ictu oculi clericandi, ad regendas Ecclesias transmitterentur, ignavi, indiscussi, rerum Ecclesiasticarum imperiti, & contentionibus potiùs, quàm sacris pertractandis idonei. Expostulabat Constantium Imperatorem S. Athanasius, quod primò Gregorium Cappadocem, deindè Georgium Aulicos suos, Sedi Alexandrinæ intrusisset, sub obtentu observantiæ Sacrorum Canonum, *cur*, inquit, *cum tè Ecclesiasticum Canonem curæ habere prætexit,* *omnia*

(a) *Concil. Cabilon. an.813.c.42.*
(b) *Concil. Moguntin.an 843 c.12.*
(c) *Concil.Vuormaciens.an.948. c.55.57.*
(d) *Cõcil.Engelheim. ann.948. c.4.*
(e) *Concil. Augustan.an.952. cap.9*
(f) *Concil. Saleguftad. an.1022. c.13.*
(g) *Concil.Melfitan. an.1090. c.8.*
(h) *Marculf. lib. 1. form 5.*
(i) *Concilium Meldens.an.845 &c.*
(l) *S. Bonifac. epl. 132. ad Zachariam Papam.*
(m) *S.Fulbert.Carnotens.epl.21.*
(n) *Idem S. Fulbertus epl.20.&58.*
(o) *Gerbertus Remensis epl.17.*
(p) *Concil. ad Theodonvill.ann.844. c.4.*
(q) *Concilium Carisiacens. an.858. cap.8.*
(r) *Concil. Remense ann. 1049.*
(s) *Concil. Tolosanū an.1056*
(t) *Concil. Meldense cap 9.10.75.*
(u) *Flodoard. hist. Remens.l.3.c.40.*
(x) *Concil.Claromontan.ann.1095.c.10.*
(y) *Concil. Biterrense ann.1246. tit. de non admit.laic.*

omnia contrà Canonem facit? Ubi enim ille Canon, ut è Palatio mittatur is, qui Episcopus futurus est (a)? Ridebat D. Gregorius Nazianzenus, vel meliùs, flendo dolebat, quod suâ ætate Aulici, Causidici, laici fierent Ecclesiarum Antistites, de quibus ait: *alios ante purgant, quàm ipsi purgati fuerint: heri sacrilegi, hodie Sacerdotes: heri profani, hodie sacrorum Antistites: veteres vitio, pietate rudes, ac recentes* (b). S. Hugo Lincolniensis adversùs Henricum Angliæ Regem clamabat: *Non Aulicis, sed potius ecclesiasticis personis ecclesiastica sunt conferenda beneficia* (c). Ne ex laico quisquam promoveretur, inhibuit S. Gregorius Magnus (d): quod & Concilium Aurelianense V. prohibuit (e), Nec non Romanum (f), Bracarense I. in Hispaniâ (g), & Constantinopolitanum IV. Generale VIII. in Oriente (h). Pariter Joannes Papa VIII. (i), Hadrianus I. (l), & Nicolaus itidem I. (m). Quià uti benè syllogizzat D. Gregorius, in epistolâ ad Brunichildem, *qualis Magister erit, qui discipulus non fuit? aut quemadmodum Ducatum gregi Dominico præbeat, qui disciplinæ pastoris subditus ante non fuit* (n). Hoc tamen verum est, nisi aliud Ecclesiæ utilitas, vel necessitas in casibus individualibus postularet (o).

20. Porrò magna quoàd laicos, involuerat abusio in Aulâ Anglicanâ, tempore Guillelmi Rufi Regis, cujus arbitrio Clerici, & Laici, familiares, & amici sui beneficia ecclesiastica percipiebant, tales, qui ab Orderico Vitali hisce coloribus depinguntur: *plerùmque leves, & indocti eliguntur, ad regimen Ecclesiæ tenendum &c. Capellani Regis, & amici, præsulatus Angliæ adepti sunt, & nonnulli ex his præposituras ad opprimendos inopes, sibique augendas opes, nihilominùs tenuerunt* (p). Quæ pariter abusio cum in Aulâ Carlomanni, & Ludovici Franciæ Regum, in dies ampliùs invalesceret; excanduit adversùs eam Hincmarus Remensis apud Flodoardum, inculcans *Sacrorum Canonum promulgatas super electione canonicâ auctoritates, & ostendens, quod non Episcopi de Palatio præcipiantur eligi, sed de propriâ quâlibet Ecclesiâ: & quod de ordinando Episcopo non Regis, vel Palatinorum debet esse commendatio, sed Cleri, & Plebis electio, & Metropolitarum in electione dijudicatio, & deindè terreni Principis consensio, & sic fieri Episcoporum manus impositio* (q). Eratque jam adeò familiaris hujusmodi abusio, ut si per Imperatorum, & Regum illius temporis Aulas detur per transennam intuitus, facile esset discernere innumeros, repentino rerum successu infulis adornatos qui mirâ metempticosi, ex Laicis in Præsules, & ex Aulicis sunt in Antistites transmutati, non sinè magno Ecclesiasticæ disciplinæ detrimento, nisi quod Dominus, qui potest de lapidibus suscitare filios Abrahæ (r), aliquot eorum, nacto ministerio, fecit idoneè respondere (s).

21. Tandèm de statu Ecclesiæ eo tempore, quo forma electionis abrogata est, vel cœpit universaliùs abrogari, nempè tempore Joannis XXII. Clementis V. & Bonifacii VIII. (t); En votum Durandi Episcopi Mimatensis, qui occasione celebrandi Concilium Viennense in Galliâ, sub eodem Clemente V. illud edidit, aitque: *Proh dolor, in tali statu sunt Ecclesiæ constitutæ, quod in eis vacantibus vix reperiuntur personæ eligibiles: & si quandoque, quod rarò nùnc accidit, bona persona, & idonea in eisdem reperiatur, latens sicut lilium intèr spinas; tantùm excedit numerus malarum, & inutilium personarum, quod non permitterent personam bonam ad Prælationem assumi, sed similes similibus applaudentes, eligunt sibi virum juxtà cor suum, ad destructionem Ecclesiæ, & plebium subjectarum. Olim enim, quandò plures erant boni, quàm mali in Ecclesiâ, tùnc electio, quæ fiebat secundùm pluralitatem punctorum, bona erat, & Canonica: plures enim erant, qui eligebant Deo, illis, qui eligebant Diabulo, sed modò fit à contrario, quià plures sunt mali, quàm boni regularitèr, & sic frequentiùs electio est diabolica, non celebrata per functi Spiritus inspirationem, sed per dolosam, & machinosam conspirationem. Multi enim hodiè introducuntur in Ecclesiâ insidiosè, & dolosè; alii per impressionem, & importunitatem potentiæ Sæcularis; alii per ambitionem, & fictionem hypocriticæ simulationis: alii affectione sanguinis, & cognationis, contrà Hieron. dicen-*

(a) S. Athanas. epl. ad Orthodoxos.
(b) S. Gregor. Nazianz. Orat. 20.
(c) Card. Baron. ann. 1186. n. 18.
(d) S. Gregor. l. 2. ind. 10. epl. 19. l. 3. epl. 39. l. 7. epl. 112. 115. 116. l. 11. epl. 16. 18. 19.
(e) Concil. Aurelian. 5. c. 9.
(f) Concil Romanum ann. 1059. c. 13.
(g) Concil. Bracar. 1 ann. 563. c. 38.
(h) Concil. Conspol. 4 cap. 5.
(i) Joan. PP. VIII. epl. 199.
(l) Hadrian. I. epl. ad Taras. Conspol.
(m) Nicol. PP. I. epl. 2. 5. 6.
(n) S. Gregor. lib. 7. epl. 5.
(o) S. Gregor. lib. 10. epl. 13. Concil. Sardic. c. 13. Cedron hist. an. 4. Niceph. Imper f. 392.
(p) Oderic. Vital. l. 10. hist. Ecclesiast. an. 1098. f. 764.
(q) Flodoard. hist. Remens. l. 3. c. 24.
(r) Matth. cap. 3. n. 9 Lucæ cap. 3. n. 8.
(s) Cedron. loco cit. Odericus Vitalis ubi supra.
(t) Barbos. Jur. Eccles. Univ. lib. 3. c. 8. num. 73.

centem: Principatum in populos non sanguini deferendum esse, sed virtuti: hinc autem sequitur, quod nùnc cernimus plurimos his beneficia conferre, non ut quęrant eos in Ecclesiâ Columnas erigere, quos plùs cognoscunt Ecclesię prodesse, sed quos, vel ipsi amant, vel quorum sunt obsequiis deliniti, vel prò quibus majorum quispiam rogaverit.

22. Sequitur, *qui talitèr intensi vix, aut unquàm in Prælatione bonum faciunt, non ædificant, sed destruunt; non perficiunt, sed corrumpunt. Difficile est enim, ut bono peragantur exitu, quæ malo inchoata sunt principio. Tales ambitiosi meritò sunt repellendi, quià secundùm Gregorium, sicut locus regiminis desiderantibus est negandus, ità fugientibus est offerendus. Et rursùs: Sicut qui invitatus renuit, quæsitus refugit, sacris est altaribus admovendus: sic qui ultrò ambit, vel importunè se ingerit, est proculdubiò repellendus: Hodiè autèm juxtà parabolam, quæ habetur Judicum undecimo, oliva, ficus, & vinea, primatum refugiunt, secundum illud Joannis Chrysostomi: quicumque desideravit primatum in terrâ, inveniet confusionem in Cœlo, Rhamnus verò (qui secundum Magistrum in historiis est genus rubi asperrimi, nimis aculeatum sicut sentes: & secundùm Josephum, ad nutum venti de se naturalitèr ignem producit) primatum non refugit: sed desiderat, & ambit, dicens, si verè mè regem constituitis, venite, & sub umbrâ meâ quiescite &c. quæ ibidem continentur. Utinàm eligentes, vel confirmantes indignos ad Prælationem, punirentur pœnâ canonicâ, etiam cum augmento, ut pœnâ docente, cognoscerent, quantum crimen sit, quibusque, & longè extrà Sacerdotale meritum constitutis, pastorale fastigium, & gubernationem Ecclesię credere: quià non est hoc consulere populo, sed nocere, non parare regimen, sed augere discrimen (a).*

23. Nimirùm ergò deviante à rectitudinis tamite formâ electionis Canonicæ, & jàm tot vitiis illam deturpantibus, simoniis, discordiis, intrusionibus per vim laicæ potestatis, & zelo Divini honoris ab eâ ferè prorsùs abacto; necessarium proculdubiò fuit ei congruum adhibere remedium: hocque fuit factum, circà finem decimitertii, & initium quartodecimi sæculi, supprimendo ipsam formam, & alium modum illius loco introducendo, collationis factæ pleno jure beneficiorum, & præsertim Episcopaliam, quâ beneficia ipsa modestiùs, & sanctiùs dispensarentur. De hac novâ formâ, & recentiore modo, tamquàm de utiliore, ac magis proficuo, ità sentit Ludovicus Bail, appositè ad Concordata Gallicana proloquens, *utilitatem non modicam per hæc Ecclesiæ &c. mihi non abs rè persuadeo: Primò quidèm, quod tametsi electiones, cùm canonicè agebantur, multum Ecclesiæ solatii, decoris, & utilitatis afferrent; tamèn quià ut plurimùm fiebant, non ex Canonum præscripto, sed & motu, & ambitu privato Clericorum, ad sacras dignitates anhelantium, quibus populi in varias plerumque distracti partes, impetus potiùs, quàm legitimus assensus interveniebat, hincque tumultus passim oriebantur, schismata nascebantur, potentior quàm benemeritus prævalebat; per Concordatorum viam* (quibus forma electionis suppressa est) *à Papâ, & Rege occursum est, quorum maximè intererat Reipublicæ labantis meliori statui prospicere (b).*

24. Ex Concilio quoquè Bituricensi, celebrato paucis annis antè suppressionem electionis Canonicæ, audiatur, in quo miserabili statu essent per ea tempora res Ecclesiæ, quoad beneficia dispensanda, & eligendos Clericos, eisdem præficiendos. Textus ipsius Concilii dignus est lectorum intuitu, ideò partem illius hìc inserimus, sic sonantem: *nostris auribus clamor horrendus insonuit, ad nos per diversos Prælatos, aliasque quamplures personas Ecclesiasticas, non sinè gravi lamentatione delatus, & toti Concilio querelosis insinuationibus patefactus. Asserebant siquidem, quod in Regno Franciæ, in quo Ecclesiarum libertas, & honor eisdem debitus servari, retroactis temporibus, præ cæteris Regnis, atque Provinciis consuevit: his diebus in electionibus celebrandis, in quibus potissimè libertatis puritas est servanda, prò libertate datur impressio: Et quasi prò auro plumbum, prò argento scoria; honores in contumelias convertuntur, adeò quod quandò in certis locis* ele-

(a) *Apud* Bail. *sum. Concil. to. 1. in Concil. Viennens. f. 460.*

(b) *Ludov.* Bail. *loc. cit. to. 1. in Conc. Later. 5. de Constit. Concordat. f. 617.*

electiones Pastorum imminent celebrandæ, multitudine populi per iniquitatis filios concitatâ, in electores impetum faciente, electiones ipsæ in nonnullis Ecclesiis, aut ad tempus impediuntur totalitèr, aut in locis hactenùs consuetis nequeunt celebrari, proùt in Lugdunensi, Burdigalensi, & Carnotensi Ecclesiis nupèr dignoscitur esse factum. In quâ siquidem Burdigalensi Ecclesiâ, occasione impressibilis, dùm immineret electio celebranda, homicidium de Sacristâ, nobili membro præfatæ Ecclesiæ inhumanitèr extitit perpetratum. Quoniàm igitùr novis morbis nova convenit antidota præparari, ne morbus eum perniciosiùs obrepat, & sui contagione trahatur à posteris in exemplum; sacri provisione Concilii, duximus statuendum, quod quicumque de cætero, per seditiosam conspirationem, vel conventionem, habitam simùl cum aliis, quâcumque firmitate vallatam, impedimentum latens, vel patens, præstiterit, quominùs Ecclesiis sæcularibus, vel regularibus, dignitatibus, personatibus, aut administrationibus quibuslibet per illos, quos locorum ipsorum, vel dignitatum, seù administrationum per viam electionis, seù postulationis spectat provisio; eisdem locis, dignitatibus, personatibus, administrationibus, de personis idoneis undecumque extiterint oriundæ, & alias liberè per electionem Canonicam valeat provideri; incurrant excommunicationis sententiam, quam in ipsos proferimus ipso facto (a).

(a) Concil. Bituricens. ann. 1276. tit. de Electione.

25. Nec dicatur quod etiàm nunc, cum forma electionis canonicæ suppressa est, & nova methodus introducta, in beneficiorum distributione servanda pro collatione illorum, vel pleno jure, vel ad nominationem aliorum, interdùm succedunt simoniæ, ambitiones, indignorum prælationes, & ex privatis affectionibus provisiones, quæ paritèr tempore electionis canonicæ succedebant. Nàm si res sincero animo perpendantur, invenietur, quod hæc mala de facto, vel nunquàm, vel vix unquàm eveniunt: siquidèm si beneficia conferuntur ad Principum, vel privatorum nominationem, prætèr diligentias, quas ipsi adhibent, ne zelo honoris Dei, & proprii honoris debito, desint; intrat vigilantia Papæ, & Ordinariorum, ad quos spectat Clericos ipsos præsentatos instituere: qui sedulâ attentatione præfatis malis obsistunt, vitam, mores, doctrinam, capacitatem cujuslibet Præsentati discutiunt: juramentum aliquandò exigunt à Nominatore, quod in tali nominatione nulla fraus, nullum pactum simoniacum intervenerit; & si quid detegunt fuisse in hisce peccatum, vel præsentatis benemerentiam deesse; illos reijciunt, etiàm si à magnis Principibus nominatos. Si autèm beneficia pleno jure conferuntur, vel à Papâ, vel ab Episcopis, & Ordinariis locorum; quis nescit quantas diligentias adhibent, & perscrutationes publicas, ac privatas faciunt, atque informationes suscipiunt, examinaque interponunt, ut promovendorum vitam, & conversationem agnoscant, doctrinam, pietatem, idoneitatem, benemerentiam, illorum tandèm qualitates perspectas habeant, & certi sint, ac rationabilitèr, secundum humanæ prudentiæ diligentias, persuadere sibi possint, promovendos ipsos beneficiis, quæ illis conferunt, esse dignos?

26. Quod si adhùc non obstantibus his Collatorum, ac Nominatorum diligentiis, vel illorum culpâ, vel inertiâ, ex præfatis malis aliqua furtim irrepunt; *humanitati imputandum est*, inquit Æneas Sylvius, *quæ nunquàm candida reperitur* (b). Ecquis enim humanus agens omnia inappunctabilitèr operatur? quis operans, non errori, aut deceptioni subjectus est? Ubinam est illa Regio, in quâ omnes homines ità cuncta, quæ peragunt, sinè culpâ, sinè vitio, sinè errore disponunt; ut nullus ex eis sit, qui à bono declinet? Duces in militiâ, Judices in foro, Artifices in tabernis, & quicumque ex hominibus aliquid agunt, decipere possunt, & decipi: Nec de expugnandis è mundo cunctis malis quisquam prudens debet esse sollicitus, sed de illis minorandis. Porrò Ecclesia electiones Canonicas, abrogans, & collationes beneficiorum, vel pleno jure, ac liberè, vel ad præsentationem patronorum factas, introducens; in mente non habuit, ut putamus, cuncta inconvenientia, in beneficiorum largitione contigibilia inevitabilitèr extirpare,

(b) Æneas Sylvius Opusc. de Moribus Germanor.

cum

cum hoc vires homanas excedat, sed pro posse minuere, ac rarefacere. Sifficitque quod infrequentiùs, ac rariùs inconvenientia ipsa succedant, sub hac novâ formâ, quàm sub antiquâ, & quod ut in pluribus nunc non eveniant mala, quæ tùnc familiarissimè contingebant. Leges etenim, & statuta, tàm in sensu Theologorum (*a*), quàm in sententiâ Jurisprudentum (*b*), fiunt secundum quod res solent ut in pluribus evenire.

27. Et certè prò uno beneficio, in cujus largitione nunc aliqualitèr à recti tramite declinetur, mille, vel meliùs centum millia reperias, quæ rectissimè conferuntur. Et plerumque cum gens otiosa defectum rectitudinis, & benemerentiæ, vel in promovente accusat, vel in promoto; ejulat, non quià res ità sit, sed quià hinc libentèr de alienis gestis immurmurat, indè nescit merita, & motiva, proptèr quæ Collator Collatarium ad tale beneficjum provexit; nec etenim beneficia ecclesiastica danda sunt magìs sanctis, neque magìs doctis, sed magis idoneis; talesque interdùm sunt, qui minùs vel de doctrinâ, sivè de sanctitate participant (*c*). Quo fit, ut aliquando gregarii homines, & rerum parum periti, blaterare audiantur de nominationibus ad beneficia, vel de illorum collationibus, tamquam irrationabilitèr factis, postposito aliquo, quem censent ipsi meliorem, cum rè verâ tàlis non sit, & minus esse idoneum constet superiori, qui vitium fortè, vel imprudentiam, vel aliam illius ineptitudinem notam habet, eique propterea beneficium non committit; clausos nihilominùs retinens in corde suo defectus ipsius viri; quos nec tenetur, nec debet Antistes per plateas, & compita publicare, ut sciat universus orbis, cur hunc prætulit, illum autem in beneficii distributione postposuit.

28. Justas ergò adfuisse causas expungendi Canonicas electiones, in beneficiorum distributione, jàm uberrimè patet: quod ex abundanti probavimus, ad retundenda dicteria Contradictorum, cum alioquin rationem reddere nunc non teneamur, rei antè quadringentos annos peractæ, prò quâ si omnis titulus justitiæ deesset, ipse longissimus temporis cursus, quatuor sæcula excedens, stat pro ratione, quâ nulla major dari potest. Nèc nisi delirantis est sustinere velle, quod adhuc vigeat, & subsistat in Ecclesiâ Dei forma electionis Canonicæ, jàm à tot sæculis abrogata, per cuncta loca, præterquàm in Germaniâ, & apud Maronitas in Monte Libano. Perperàm proindè Contradictores, populum à jure eligendi non decidisse contendunt: primò, quià, uti diximus, forma electionis Canonicæ per legitimam Superioris auctoritatem suppressa est. Secundò, quià de facto populus nunquàm habuit potestatem eligendi beneficiarios, uti toto Capitulo præcedente est probatum. Tertiò, quià si quod jus in ipsis electionibus habebat ab illo decidit, sivè illud ammittere incæpit, usque à mille, & quadringentis annis, nempè à tempore S. Gregorii Nazianzeni (*d*), vel saltèm (ut ipsi fatentur Contradictores) quingentis jàm ab annis, nempè usque à tempore Innocentii Papæ III. quando populus ab electionibus totalitèr est exclusus; ridiculum autèm est, quod nunc, in ictu oculi, in novissimâ turbâ, populus ipse recuperaverit jus, quod nunquàm habuit, vel ad minùs jàm à quingentis annis totalitèr intermisit. Et quatenùs etiàm adhùc populus in hoc jure subsisteret, vigeretque forma electionis Canonicæ, sivè vigere deberet; non concluditur intentum Contradictorum, quod promovendi ad beneficia ecclesiastica debeant esse de gremio Ecclesiæ vacantis, & consequentèr indigenæ, quià etiam sub formâ electionis præfatæ patebat, & patet extraneis aditus ad ecclesiastica beneficia. Sed de his inferiùs, ubi objectiones Legales afferemus, erit sermo: sufficit nunc ostendisse, quod justæ adfuerunt causæ, & rationabilia motiva, proptèr quæ Summi Pontifices potuerunt electiones Canonicas abrogare, & novam formam introducere, conferendi ecclesiastica beneficia, vel liberè, & pleno jure, vel ad præsentationem patronorum, quæ est forma nùnc, præter Germaniam, & & Montem Libanum, in totâ Ecclesiâ Catholicâ universalitèr observata.

(a) *S. Thom. qu. 1. 2. 96. art. 1. ad 3. & qu. 102. art 6 ad 5.*

(b) *Rubeus Annot ad Rotam p. 4 tom. 2. rec. decis. 431. n. 43.*

(c) *S. Thom. 22 qu. 63. art. 2. in Corp.*

(d) *S. Gregor. Nazian Orat. 19. Vid. suprà c. 20. n. 27.*

CAPUT XXIII.

In quo agitur de Supremâ Papę Potestate in omnium Beneficiorum dispensatione, Et ad quos pertineat eadem beneficia largiri, postquam forma electionis Canonicę suppressa est. Fitque sermo etiàm de Mandatis Apostolicis.

SUMMARIUM.

1 *Omnia beneficia ad Papam pertinent. Qui vel ea confert, vel aliis Collatoribus dispensanda relinquit.*

2 *Penè nullus in Sacrâ Scripturâ est liber, quem aliqui non impugnaverint. Referuntur singulorum librorum impugnatores.*

3 *Plurium Pontificum decreta innuuntur, quę de plenâ Summi Pontificis potestate loquuntur, in dispensatione beneficiorum.*

4 *Clemens PP. VI. ad Regem Angliæ, & Eugenius IV. ad Regem Portugalliæ scribentes, idem sustinuerunt, eorumque successores tali potestate usi sunt.*

5 *Afferuntur exempla Pontificum, qui beneficia majoris, vel minoris ordinis, in Patriarchatibus Antiocheno, & Hierosolymitano contulerunt.*

6 *Quid faceret S. Gregorius? Quid fieret tempore S. Bernardi? Ad Sedem Apostolicam pertinet de beneficiis totius Ecclesię disponere.*

7 *Bona Ecclesiæ in sensu Patrum, Scripturalium, Theologorum, & Canonistarum, sunt bona Christi, & Vicarii ejus administrationi subjecta.*

8 *Collatio beneficiorum est actus jurisdictionis, quæ ubilibet exerceri potest à Papâ, eo quod Orbis totus est ejus territorium.*

9 *Variis titulis, uti Patris Patrum, Sacerdotis Sacerdotum, Episcopi Episcoporum &c. Summus Pontifex à Regibus, Patribusque afficitur.*

10 *Potestas Papæ conferendi beneficia locum habet, quando vult eâ uti, per* Mandata Apostolica, *vel per* Regulas Cancellariæ.

11 *Episcopus habet fundatam intentionem prò collatione omnium beneficiorum suæ Diœcesis. Excipitur tamèn semper Papæ auctoritas.*

12 *Quomodò Papæ suam olim auctoritatem explicarent in alienis Diœcesibus, ac de quibus beneficiis disponerent.*

13 *Incæperunt Papę dirigere Ordinariis Mandata Apostolica, quorum exempla, & vestigia dantur, ex antiquis Pontificibus.*

14 *Invaluerunt subindè magis Mandata Apostolica, preces resonantia: quamquàm preces Potentum vim jussionis habent.*

15 *Doluit Innocentius III. quod Màndatum Apostolicum non obtineret effectum apud Canonicos Pictavienses, quibus præceptivè iteràm scribit.*

16 *Cum quidam resisteret Mandato Apostolico Alexandri Papæ III. Joannes Sarisberiensis illum conscium rei ipsius fecit, ut suæ auctoritati consuleret.*

17 *Interdùm Reges interpellabant Pontifices, ut Mandata Apostolica prò aliquo Clerico, sibi magis grato, dirigerent, ut hic acciperet beneficium.*

18 *Non deerant qui Mandata hæc parvipenderent: ideò Papæ addiderunt præcepta. Nomenojus objurgatus à Concilio, quod Papę literas contemneret.*

19 *A*

19 *A bonis incitati, & à malis provocati, cœperunt Papæ precatoriis, & præceptoriis suis literis, etiam clausulas executorias adjungere.*

20 *Nec mirum est, quod Papæ Mandata hęc darent, quippè etiàm Imperatores, & Reges mandata prò beneficiis ad Præsules, & Ecclesias dirigebant.*

21 *Ità fiebat in Galliâ, & in Angliâ, ut ex Hildeberto Turnensi, & Hugone Lincolnensi, quod si agebant Principes, cur & Papa idipsum non posset facere?*

22 *Post Mandata Apostolica, incœperunt introduci* Reservationes Apostolicæ. *Omnes Ecclesias instituit Romana Sedes.*

23 *Reservatio, sivè Reservationis species habetur ex epistolis SS. Gregorii, & Nicolai PP. I. circà Episcopatus Salonæ, Coloniæ, & Treveris.*

24 *Quintuplici jure confert Papa beneficia, nempè* Concursus: Devolutionis: Præventionis: Reservationis: *& simplicis* viæ juris.

25 *Papa, & Imperator concurrunt in Jurisdictione cum suis Subditis. Jus* Concursus *Papæ procedit à plenitudine potestatis, quæ arctari non potest.*

26 *Licèt potestas Papæ per Regulas Cancellariæ, & Concordata cum quibusdam Nationibus fuerit limitata, de sè tamèn est irrestringibilis.*

27 *Jus* Pręventionis *in Papâ est ejus dignitati coævum. Jàmque locum habet in cunctis Christianitatis Regionibus.*

28 *Doctrina Feureti faciens prò Præventionibus Pontificiis innuitur. Dum Papa prævenit Ordinarios in collatione beneficiorum, utitur jure suo.*

29 *Potestas dispositiva beneficiorum in Ordinariis, non est absoluta, sed participata à Papâ, qui semper majorem apud sè retinet facultatem.*

30 *Non est Pontificis Episcopos omni jure beneficiorum collativo nudare: tamèn potest eos in conferendo prævenire. Honorandi sunt Episcopi à Papâ.*

31 *Jure* Devolutionis *Papa confert beneficia, & quando? Antiqua exempla devolutionum indicantur, usque à tempore S. Gregorii Magni.*

32 *Recensentur alia antiqua documenta juris devolutionis. In Conciliis Lateranensibus III. & IV. præfinitur tempus ad conferenda beneficia.*

33 *Devolutio fit de cunctis beneficiis, dummodò is, ad quem spectat beneficia dispensare, non sit impotens, vel impeditus ad id faciendum.*

1. JUSTITIAM, quâ suppressa fuit forma electionis Canonicæ, ac nimias fæditates, & incommoda, quæ formam ipsam deformaverant, jàm intuiti sumus (*a*). Justè ergò sublatâ formâ electionis; largitionem beneficiorum ad suum principium refluere opus fuit, nimirùm ad Papam, à quo omnis ratio dispensativa ipsorum beneficiorum fuerat excitata (*b*). Papa verò, parte tantùm eorum sibi retentâ, cætera beneficia, partìm Episcopis liberè, & pleno jure conferenda, partìm Clericis, & Laicis reliquit, patronatus titulo dispensanda. Jamquè nùnc cuncta orbis beneficia ecclesiastica conferuntur, vel à Summo Pontifice, vel ab Episcopis, & Ordinariis locorum, aut ab aliis Clericis liberè, & pleno jure: vel distribuuntur per præsentationem, & nominationem, factam à Clericis, vel à Laicis, Principibus, vel privatis, jure patronatus, vel alio titulo. Et quidèm quod omnia totius universalis Ecclesię beneficia ad Summi Pontificis auctoritatem principalitèr pertineant, tamquàm ad primarium, & supremum rerum Ecclesiæ Administratorem, atquè dispensatorem (*c*), docent apertis, ac repetitis vocibus sacri Canones, quibus & Conditorum potestas, & ipsa temporis antiquitas intulit reverentiam. Et cum jàm sint corpori Juris inserti, faciantque legem communem, in totâ Ecclesiâ universalitèr observatam; non est quid rationabilitèr eis possit opponi: nisi quod viris contentiosis, & dicacibus, nunquàm deficit ratio disquirendi nodum in scirpo; quia nunquàm eis deest procacia, quâ ętiam res quascumquę certissimas, & inconcussas, audeant in dubium revocare.

(a) *Vide Capitul. pręcedent. ab initio.*

(b) *Gonzal. ad Regul. 8. Cancel. §. 1. Proem. à n. 1. ad 8. Anastas. Germonius de Indult. Cardinal. §. Perquæ n. 87.*

(c) *S. Thom. 2. 2. qu. 100. art. 1. ad 7.*

2. Non mirum tamèn est, quod dè auctoritate Canonum, per Pontifices editorum, à viris contentionum amantibus, disputetur; cum nullus sit penè liber Sacræ Scripturę, ipsius Dei eloquio suggestę (*a*), quem aliqui perfidissimi homines non impugnaverint. *Psalmos* Davidis, Gnostici apud S. Philastrium, prò apocryphis reputarunt (*b*), *Danielis* librum, Porphyrius apud S. Hieronymum, prò illegitimo dedit (*c*). *S. Joannis* Evangelium, & *Apocalypsim*, Alogiani apud Eusebium (*d*). Totum *vetus Testamentum*, Cerdon apud S. Augustinum (*e*). Omnia *Evangelia*, prætèr Lucam, Marcion apud S. Irenæum (*f*). Cunctas *Pauli epistolas*, Ebionitæ apud S. Epiphanium (*g*). Epistolas ad *Titum*, & *Timotheum*, Petrobrusiani apud B. Petrum Cluniacensem (*h*). Paritèr *Acta Apostolorum* Tatianus impugnavit, apud Eusebium (*i*). Manichæi apud S. Augustinum (*l*). Cerdon, apud Tertullianum (*m*); & Cherintus apud S. Philastrium (*n*). *Job* librum Thalmudistæ prò spurio jactant (*o*). Epistolam *Jacobi*, *Machabæorum* libros, & *Ecclesiasten*, Lutherus condemnat (*p*). Epistolam ad *Philemonem* alii: alii *Cantica Canticorum*: alii tandèm alios libros impugnant: & ità vix erit versiculus in Scripturis, dè cujus veritate non possit ambigi, si malorum hominum sit dicteriis attendendum.

(a) *Petrus Annati Appar. ad Theolog. l. 2. art. 6.*
(b) *Philastrius Hæres. c. 24.*
(c) *S. Hieron. præfac. comment in Daniel.*
(d) *Euseb. histor. Eccles. lib. 7.*
(e) *S. Augustin. lib. de hæresibus cap. 31.*
(f) *S. Irenæus l. 3. advers. hæres.*
(g) *Epiphanius hæres. 30.*
(h) *B. Petrus Cluniacens. ep. 1. adv. Henrician.*
(i) *Eusebius hist. lib. 4. c. 29.*
(l) *S. Augustin. lib. de utilit. creden. c. 3.*
(m) *Tertullian. de præscrip.*
(n) *Philastrius de hæres. c. 36.*
(o) *Thalmud. ord. 4. tr. 3.*
(p) *Alphons. à Castr. de hæres. l. 13 hæres. 2. Bellarm. to. 1 de Verb. Dei l. 1. c. 5.*

3. Porrò, quoàd rem nostram, Nicolaus Papa II. in epistolà ad Mediolanenses, dictatu D. Petri Damiani datà, disertè est professus, quod *omnes, sivè Patriarchii cujuslibet apices, sivè Metropoleon primatus, aut Episcopatuum cathedras, vel Ecclesiarum cujuslibet ordinis dignitates, instituit Romana Ecclesia* (*q*). Bonifacius Papa VIII. de privilegiis Ecclesiarum agens, asseruit, quod *Jure communi omnes Ecclesiæ per orbem diffusæ ad Romanam Ecclesiam pertinent* (*r*). Clemens Papa III. paritèr ità decrevit: *Ecclesiarum, personatuum, dignitatum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum dispositio ad Romanum Pontificem noscitur pertinere* (*s*): Quod & totidem penè verbis ratificavit Clemens Papa V. in Concilio Generali Viennæ, disponens, *salvâ &c. Romani Pontificis potestate, ad quem Ecclesiarum, personatuum, dignitatum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum plena, & libera dispositio, ex suæ potestatis plenitudine, noscitur pertinere* (*t*). Hi quatuor Canones sunt corpori juris inserti, legem publicam, atque universalem facientes, qui adeò perspicuè de potestate Romani Pontificis super omnia totius Ecclesiæ beneficia decernunt, ut nihil clariùs, nihil omninò possit esse disertiùs. Tamen & alia documenta Pontificum subjungamus, hoc idem corroborantia. Bonifacius ipse VIII. Joannem Cardinalem in Franciam misit, ad denuntiandum Regi, *quod in quibuscumque ecclesiasticis beneficiis conferendis, vacantibus in Curiâ, vel extrà Curiam, Romanus Pontifex legitimam, & potiorem obtinet potestatem, & post collationem cujusvis beneficii collati, in ipsis, vel eorum aliquo, non potest alicui jus acquiri, sinè auctoritate, vel consensu Apostolicæ Sedis, tacitis, vel expressis* (*u*).

(q) *Cap. omnes 1. dist. 22.*
(r) *Cap. si Papa X. de privil. in 6.*
(s) *Cap. licet 2. de præbend. in 6.*
(t) *Clementin. 1. Ut lis. pendens.*
(u) *Odoric. Reynald. an. 1303. n. 34.*

4. Paritèr Clemens Papa VI. in epistolà ad Eduardum III. Angliæ Regem, de beneficiorum dispensatione scripsit. *Illud verbum, per quod constitutum est Cælum, & Terra: per quod denique constituta sunt omnia elementa, Romanam fundavit Ecclesiam: quę quidem omnes Patriarchales, Metropolitanas, & Cathedrales Ecclesias, & ipsarum cujuslibet ordinis dignitatem instituit: ad cujus Pastorem, & Rectorem Ecclesiæ, videlicèt Romanum Pontificem, omnium Ecclesiarum, dignitatum, personatuum, officiorum, & beneficiorum ecclesiasticorum plenaria dispositio noscitur pertinere* (*x*). Eugenius Papa IV. Alphonso Regi Portugalliæ perscribens, in proposito Continii, Episcopatu Visensi, independentèr ab Assensu Regio, per Sedem Apostolicam insigniti, ait, *jura tribuunt Sedi Apostolicæ, & Petri successoribus, liberam Ecclesiarum omnium dispositionem, ad quarum regimen eligit, & præficit secundùm Ecclesiarum utilitatem &c.* (*y*). Alia recentiora silemus: sed non omittimus adnotare, quod hi Pontifices, variis, & interpolatis Sęculis, Sedi Apostolicæ præsidentes, non in angulo Palatii Vaticani, non in recessu aliquo Urbis Romę, non cum Aulicis, & Curialibus, sibi famulantibus; sed Clemens V. in Con-

(x) *Idem Odoric. Reynald. an. 1344. n. 58.*
(y) *Reynald an. 1440. num. 2.*

Concilio Generali Viennense, trecentorum Patrum: Bonifacius VIII. coram Philippo IV. Galliæ Rege: Clemens VI. in facie Eduardi III. Regis Angliæ: Eugenius IV. in conspectu Alphonsi V. Regis Portugalliæ; sustinuerunt, potestatem disponendi de cunctis orbis ecclesiasticis beneficiis ad Sedem Apostolicam pertinere: & quod verbis sustituerunt, effectibus etiàm adimpleverunt, adhucque Romani Pontifices, eorum successores, illâ utuntur potestate, quâ se potiri præfati Pontifices inclamarunt. Quid autèm impudentiùs hâc rè, quid audaciùs, quid potuissent pervicaciùs attentare Papæ prefati, si cognovissent, sè non vera dicere, sed insubsistentia effutire! Et Patres, & Principes illi, & eorum Theologi, Jurisprudentes, & Statistę; credimus nè, quod quieto animo hanc propositionem audissent, si erroneam reputassent? Credimus nè quod permisissent redigi ad praxim hanc potestatem, de quâ ambigendum esse sensissent?

5. Jure autèm, & omninò rationabilitèr, hanc sibi facultatem asseruerunt memorati Pontifices, quia Christus super Petrum Apostolum Ecclesiam à seconditam stabilivit (*a*), nec nisi Petro porrexit Claves, plenitudinem potestatis super rebus ecclesiasticis significantes (*b*). Et hac freti potestate Romani Pontifices, non recentiorum tantùm, sed etiam temporum antiquiorum, de beneficiis ecclesiasticis, etiàm Episcopalibus, & Patriarchalibus, prò suo libito disposuerunt. Et nè quidquam dicamus de parte, quam habuit D. Leo Papa I. in promotione Anatolii ad Sedem Constantinopolitanam, de quâ Martiano Cęsari scripsit, *satis sit, quod vestræ pietatis auxilio, & mei favoris assensu, Episcopatum tantæ Urbis obtinuit* (*c*); Notum est, quod Agapitus Papa, deposito Anthimo Constantinopolitanę Urbis Antistite, ejusdem Sedem, Pontificali jure, Mennę Alexandrino concessit (*d*). Liberius Papa, sivè Lucifer Calaritanus ejus Legatus, Paulinum beneficio Patriarchali Antiochenę Ecclesię decoravit (*e*). Conon Papa eidem Antiochenę Ecclesię Constantinum Diaconum Syracusanum prefecit (*f*). Martinus Papa I. Joannem Episcopum Philadelphię Vicarium suum deputavit, ut Ecclesiis, in Patriarchatibus Antiocheno, & Hierosolymitano, sitis, ac per Monothelitas hęresi infectis (à quibus operâ Stephani Dorensis, paritèr Vicarii sui, fecerat exauthorare Pastores) novos Episcopos, Presbyteros, & Diaconos deputaret, seù beneficia conferret, eorum ordini respondentia (*g*): Cui Joanni hoc dedit in mandatis: *ea, quæ desunt corrigas, & constituas per omnium Civitatum Ecclesias, quæ sedi, tàm Hierosolymitanæ, quàm Antiochenæ subsunt, Episcopos, & Presbyteros, & Diaconos. Hoc tibi omni modo facere præcipientibus nobis ex auctoritate Apostolicâ, quæ data est nobis a Domino, per Petrum sanctissimum, & Principem Apostolorum* (*h*).

(a) *Matthæi cap.16 num.18.*
(b) *Matthæi cap.16 n.19. Bellarm. to.1. de Pontif. lib.1. cap.12.13*
(c) *S. Leo epistola 54*
(d) *Liberatus Breviar. cap.20.22.*
(e) *Ruffinus histor. lib.1. c.27.*
(f) *Card. Baron. an. 686. n.5. Anastas. Bibliotb. in Conone.*
(g) *Idem Baron. an. 649. n.34. & 59.*
(h) *Martin. PP. I. epistola 5.*

6. S. Gregorium Magnum novimus, quod quandò Visitatores Ecclesiis vacantibus transmittebat, interdùm facultatem etiàm beneficia inibi vacantia conferendi ipsis Visitatoribus delegabat (*i*). S. Bernardi tempore, imò & ex eo tunc, quo Cistercienfis ordinis Regulę sunt procurę, patet quod Romani Pontifices beneficia Episcopalia prò eorum libito conferebant, dùm Cęnobitis illis datur posse provideri de Episcopatibus, quos Sedes Apostolica conferebat (*l*). Sed nimiùm longum esset omnia remotioris antiquitatis Cartophilacia perscrutari, ad exempla congerenda facultatis, per Papas exercitæ, in conferendo ecclesiastica beneficia, per totum Christianitatis circuitum: Ea, quæ produximus, satis sint; Nàm si Romani Pontifices allegati, vel immediatè, vel per suos Delegatos, beneficia Patriarchalia, Episcopalia, Presbyteralia, Diaconalia contulere, in præcipuis orbis partibus, in primariis Christianitatis Ecclesiis, certè factis adeò notabilibus, & constantibus edocemur, Pontifices illos potuisse facere, quod fecerunt, & ad Sedem Apostolicam supremo jure pertinere de beneficiis ecclesiasticis, ubicumque terrarum sitis, disponere; dùm de facto etiàm antiqui Romani Pontifices de iisdem prò eorum libito disposuere, modò hìc, modò ibi: modò magìs, modò minus. *Omnia beneficia*, inquit Joannes Gersonius, *subsunt Papæ, tamquàm ordinatori supremo*, non

(i) *Thomassin. vet. & nov. Ecclesię disciplin. p.3. l.2. c.51 n.2.*
(l) *Idem p.1. l.1. cap. 60. n.10. in fine.*

non tamquàm domino, & possessori, imò nèc tamquàm immediato dispensatori regulaRitèr, & universalitèr, nisi Prælatorum inferiorum iniquitas, aut manifesta Ecclesiæ utilitas casibus certis istud exigeret (a). Et antè illum D. Thomas, *Res Ecclesiæ sunt Papæ, ut principalis dispensatoris, non tamèn sunt ejus, ut domini, & possessoris* (b). Quod adeò verùm esse censent communitèr Canonistæ, ut ex eis Ludovicus Engel Germanus, illud tamquàm certum sopponat, & ideò sic effatur, *præsupponendum quod Summus Pontifex potestatem habeat de jure omnia totius mundi beneficia conferendi* (c): Similia habet Hieronymus Gonzalez Hispanus (d). Anastasius Germonius Pedemontanus (e), & alii passim Canonistæ.

7. Ad quod etiam sanè suadendum, pratèr Jura, & praxim Ecclesiæ, concurrunt aliæ rationes, in sè multum ponderis continentes. Et *prima* est ea, quæ sumitur ex dominio bonorum ecclesiasticorum, hæc etenim bona eo ipso, quod Deo oblata sunt, Divinæ, & Christi potestati facta sunt quodam speciali modo subjecta, uti docent ex Patribus D. Augustinus (f), & Julianus Pomerius (g). Ex Scripturalibus Alphonsus Tostatus (h), ex Theologis Navarrus (i), & Bonacina (l). Ex Historicis Natalis ab Alexandro (m). Ex Canonistis, & Juris consultis Augustinus Barbosa (n), Julianus Vivianus (o), Doctor Marta (p), Melchior Lotterius (q), & alii. Adeòque ipsa bona ecclesiastica, etiam in Sacris Canonibus, patrimonium Christi communitèr nuncupantur (r). Uti autèm Christi bona, ab eo debent ministrari, qui locum Christi tenet in terris, nempè à Petro, cui dixit Christus, *pasce oves meas, pasce agnos meos* (s), *quem constituit Dominus supèr familiam suam, ut det illis cibum in tempore* (t). A Petro, inquam, & ejus in officio successoribus Romanis Pontificibus (u), in quibus viget Vicarialis Christi potestas, à Christo in Petrum, & à Petro in Successores traducta (x). Si autem bona ecclesiastica bona sunt Christi, & uti bona Christi; ejus Vicarii in terris sunt administrationi commissa; ubicumque reperiantur, in quacumque orbis parte consistant; Christi sunt, & Vicarii ejus administrationi subsistunt: ideò negari non potest, quod Romano Pontifici jus competat omnia beneficia (quæ non sunt nisi bona ecclesiastica) ubicumque erecta sint, dispensandi (y). Ex quo fit, quod Rota Romana non dubitaverit affirmare, ex consilio Gabrielis (z), *quod in primitivo tempore tota collatio fuit Papæ, quàm posteà communicavit Episcopis* (aa). Nèc doctrina Rotæ suspecta esse debet, cum ejus decisio sit edita coram Remboldo Germano, cui & Engel ejus Connationalis consentit, dicens, *primitùs omnia beneficia solus Papa conferebat, posteà verò dilatatâ Ecclesiâ, in partem sollicitudinis vocavit Episcopos, iisque potestatem conferendi beneficia suarum Diœcesium communicavit* (bb). Quod & Generalez Hispanus penè totidem verbis expressit (cc), & Germonius Pedemontanus paulò suprà citatus.

8. Alia ratio desumitur ex jurisdictione Pontificis, quæ usque adeò se diffundit, quousque territorium, ei obtemperans dilatatur: jurisdictio etenim inhæret territorio (dd), & juxtà phrasim Legistarum, jurisdictio territorio supereminet, eo modo, quo stat nebula super paludem (ee). Collatio autèm beneficiorum sinè dubio est actus Jurisdictionis, non quidem contentiosæ, sed voluntariæ (ff), ergò Summo Pontifici competit jurisdictionem hanc, collativam beneficiorum, per totum Orbem exercere, quià totius Orbis terrarum ejus territorium est, ejus Diœcesis, ejus ditio jurisdictionis; est ergò tandèm & locus, ejus supremo regimini, Divino Christi ore, commissus. Et quod rè verà totus Orbis sit Territorium Pontificis, non affirmant Romani, Aulici, vel Curiales, quorum Calamus suspicari possit, vel auro, vel honoribus comparatus; sed id sustinent Doctores primæ notæ, Germani, Galli, Hispani, Mediolanenses, Lusitani, Neapolitani, & alii, prout in margine denotantur (gg). Et si hoc parum est, id asserunt etiam Sancti Ecclesiæ Patres, Doctrinâ eminentissimi, pietate celeberrimi, innumeris encomiis digni, & omni tandèm exceptione majores. Nàm S. Prosper Aquitanus nil aliud sensit, dùm dè Romanâ Sede sic cecinit: *Sedes Roma Petri, quæ Pastoralis honoris facta caput mundo, quidquid non possidet Armis, religione tenet* (hh). S. Petrus Damiani de Pontifice sic effatur, *quià ter-*

(a) *Joan. Gerson. to. 2 fol. 22.*
(b) *S. Thom. 2. 2. qu. 100. ar. 1. ad 7.*
(c) *Engel. Colleg. juris p. 2. l. 3. tit. 15. §. 2. n. 7*
(d) *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 1. Proœm. à n. 1. ad 8*
(e) *Germon. de Indult. Card. §. Per quæ nu. 87*
(f) *S. Aug. tom. 3. de oper. Monachor. c. 25*
(g) *Julian. Pomer. de vit. contempl. l. 2. c. 16.*
(h) *Alphons. Tostat. in 1. Paralip. 36 qu. 36*
(i) *Navar. to. 1 de Spol. Cleric. §. 9. n. 4 & alibi*
(l) *Bonac. to 1. disp. 4. de oblig. benef. pu. 2. n. 2*
(m) *Natal. ab Alex. hist sæc 5 p. 2. f. 60*
(n) *Barbos. in c. 16. de præbend. n. 3 tom. 2*
(o) *Vivian. de Jurepatr. p. 1. l. 2. c. 2. n. 42*
(p) *Marta de jurisd. p. 2. c. 6. n. 13*
(q) *Lotter. de rè benef. l. 1. qu. 4 n. 57*
(r) *Cap. nulli 3. caus. 12. qu. 2.*
(s) *Matth. cap. 24. n. 45*
(t) *Lucæ cap. 12. n. 42*
(u) *Martinus Navar. loco citato*
(x) *Borel. sum. Decis to. 1. tit. 4. n. 3.*
(y) *Idem tom. 1. titul. 15. num. 7*
(z) *Gabriel Consil. 197 num. 3. lib. 3*
(aa) *Rota tom. 2. p. 4. rec. dec. 272. n. 38*
(bb) *Engel. Colleg. Jur. p. 2 l. 3 tit. 15. §. 2 n. 7*
(cc) *Gonzal. ad reg. 8 Canc. §. 1. proœm. à n. 1*
(dd) *Borel sum. Dec. tom. 1 tit. 41. n. 255*
(ee) *Baldus in cap. 1 n. 7 de allodiis Marian. Socin. Cons. 74. col. 1. col. 2.*
(ff) *Calderin. de elect. cons. 2. Lotter. de rè benef lib. 2 qu 49 n. 81*
(gg) *Thomassin Vet. & nov. Eccl. discipl. p. 1. lib. 1. c. 6. n. 25. & alibi Engel. loc. cit. n. 7. Garcia de benef p. 5. c. 2. n. 8. Borel. loc. cit. tit 4. n. 1013. Monet. de commut. ult vol. c. 9. nu. 85. 142. Gonzal. loc. cit. §. 2 n. 44. Barbos. Jur Eccl. univ. l. 1. c. 2. n. 13. Lotter. l. 2. qu 22. n 5*
(hh) *S. Prosp. in Carmin. cont. ingrat. c. 2.*

terreni Principes Regni sui quique limitibus includuntur, causa non est cur per alienas mundi provincias eorum obitus diffundatur. Papa verò, quià solus est omnium Ecclesiarum universalis Episcopus, cum luce privatur, mors ejus per ampla terrarum regna diffunditur &c. (a). S. Bernardus in hujusmodi proposito ad Eugenium sic eloquitur, *Sunt & alii gregum pastores &c. habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos, tibi universi crediti, uni unus, non modo ovium, sed & Pastorum, tù unus omnium Pater. Pasce oves meas, inquit. Quas? illius, vel illius populos Civitatis, aut Regionis, aut certè Regni? cui non planum est, non designasse aliquas, sed assignasse omnes? nihil excipitur, ubi distinguitur nihil* (b). B. Petrus Cluniacensis in epistolâ ad Cœlestinum, ità perorat, *ipsum Christum in vobis solo sè habere gloriabitur Orbis terrarum* (c). Demùm Monachi Carthusienses in literis ad Innocentium II Papam directis, & in Concilio Remensi à Gaufrido Carnotensi perlectis, hæc specificant, *Vestræ Majestatis pedibus advoluti &c. prò universo Mundo preces offerimus; non enim pars una, sed totus potius Orbis est vestra Diæcesis* (d).

9. Et hoc idem resonant elogia Principum, quibus Romanos Pontifices affecère. Nàm à Ferdinando Rege Hispaniç, Papa, *totius Dominici Gregis Pastor* est dictus. Ab Alexandro Rege Poloniç, *totius Mundi moderator*, Ab Antonio Rege Navarræ, *Communis totius Ecclesiæ Christianæ Pastor*. A Philippo II. tunc Brittanniæ, ac Neapolis Rege, *totum genus humanum gubernans*. Ab Henrico IV. Rege Galliarum, *non Urbis, sed Orbis, & Ecclesiç universæ Episcopus* (e). Quibus paritèr est consentaneus titulus *Episcopi Episcoporum*, quo Tertullianus Papam affecit (f), & *Ordinarii Ordinariorum*, quo communitèr à Doctoribus appellatur (g). Titulus, & veritati consonans, & Pontificiæ jurisdictioni respondens, & aliis appellationibus coęqualis, quibus à Patribus Ecclesiæ, Romanus Pontifex fuit usque ab antiquis temporibus decoratus. Sic etenim Episcopi Orientales, in libello, quem Agapeto Papæ porrexerunt, adversùs Anthimum Constantinopolitanum, & Severum Antiochenum Hęreticos, ipsum Agapetum *Patris Patrum* nomine nuncuparunt (h). Paritèr Archimandritę, Presbyteri, & Monachi Græci, in libello Romam adversùs Monothelitas, ac Typum Constantis Imperatoris, transmisso, Martinum Papam *Sacerdotem Sacerdotum*, ac *Patrem Patrum* intitularunt (i). Sic & *Patrem Patrum* Gregorium X. in Concilio Lugdunensi I. Michael Paleologus Imperator, & Joannes Vecchus Patriarcha Constantinopolitanus, cum totâ Ecclesiâ Græcâ, unisonâ conclamatione vocarunt (l). Si ergo Summus Pontifex est Ordinarius Ordinarium, Pater Patrum, Sacerdos Sacerdotum, totius Ecclesię Pastor, & universum Orbem habens prò sui regiminis territorio; oportet quod ad illum primariò, eminentèr, ac supremo jure, pertineat, & totam Ecclesiam regere, & cuncta Ecclesię bona, in quâcumque Orbis parte sita sint, ministrare (m).

10. Verùm, tametsi hæc vera sint generali ratiocinio, & in abstracto considerata; prò certoque habendum sit, quod cuncta omnium Ecclesiarum beneficia, debent ad ministrationem, atque dispensationem Romani Pontificis pertinere (n): attamèn in concreto, hæc ipsa locum non habent, nisi ubi, quandò, & prò quanto, Papa hac suâ facultate uti vult, vel per *Mandata* Apostolica, quę dirigit ad Collatores, ut tale beneficium tali à se conferant nominato: vel per *Regulas Cancellariæ*, quibus suę dispositioni reservat talia, vel talia beneficia, majora, vel minora, prout congruo Ecclesiæ regimini, in Domino cogitat expedire. Extrà hos casus beneficiorum largitio ad Ordinarios locorum spectat (o), ex Canonibus Apostolicis, Gangrensibus, & Antiochenis (p), ex aliisque plurimis ecclesiasticis sanctionibus, quæ dant Episcopo locali administrationem cunctorum bonorum suæ Diœcesis (q). Non est otium hìc cunctos Canones, talia decernentes, conferere: aliquos tamèn delibabimus, qui & nostro, & docti lectoris genio breviter satisfaciant. Ex Conciliis, Synodus Pictaviensis, ità decrevit, *Episcopus à suo Metropolitano: Abbas, Presbyter, & cæteræ inferiores personæ à proprio Episcopo, donum Episcopatus, vel Abbatiæ, vel Ecclesiæ, vel aliquarum ecclesiasticarum rerum* acci-

(a) *S. Petrus Damian. tom. 2. opusc. 22.*

(b) *S. Bern de Consid. ad Eugen. lib. 2*

(c) *B. Petr. Cluniac. lib. 14 epl. 18*

(d) *Conc. Remense ann. 1131*

(e) *Abraham Bzovius de Pontif. cap 6.*

(f) *Tertull. de Pudicitiâ in princip.*

(g) *Barbos. Jur. Eccl. Univ l. 1. c 2 a. 14 Engel p 2 l. 3. tit. 15. n. 7. Monet de commut. ult. vol c. 3. n. 85. Garcia de benef. p 5 c p n 8 Lotter l. 2. qu 9 n 18*

(h) *Card. Baron. an. 536. n. 32*

(i) *Idem Baronius an. 649. n. 14*

(l) *Bzovius de Rom. Pontif. cap. 6*

(m) *S. Thom. 2. 2. qu. 100. ar. 2. ad 7*

(n) *Lotter. de rè beneb. l. 2. qu. 22. n. 44. Joan. Paul. Monet de commut. ult. vol. c. 12. num. 72*

(o) *Vide Thomassin. Vet. & nov Eccl. disc. p. 2. l. 2. c. 36. & p. 3. l. 2 cap 1*

(p) *Canon. Apostol. 41 Conc. Antioch. c. 25 Conc. Gangr. c. 78*

(q) *Cap. pervenit 1. 6. qu. 7. cap. præcipiunt c. Episcopus cap. nobis 22. qu. 1 Conc. Claram. an. 1095. c. 16.*

(a) Concilium Pictaviens. ann. 1078.

(b) Urbanus PP. II. epl. 15. 17.

(c) Hildebert. Turon. epl. 55.

accipiat (a). Ex Summis Pontificibus Urbanus II. paritèr ità sanxit, *Episcopus omnia sui Episcopatus membra, videlicèt Archidiaconatus, Archipresbyteratus, Decanias, vel aliquas Præposituras Ecclesię suæ Canonicas, absque omni venalitate destribuat* (b). Ex Patribus, Hildebertus Turonensis ità est ad hæc accommodè prolocutus, *Ecclesticos gradus, ad minimum usque Clericum, prò Episcoporum deliberatione substituendos, & distribuendos, Canonica censent, & prædicant instituta* (c).

(d) Seraphin. decis. 799. 1. Borel. sum decis. tom 2. tit. 20. n. 358. Garcia de benef. p. 5. c. 4. n. 4. Barbos. Jur. Eccles. Un. v. l. 3. c. 13 n. 15. & 16.

11. Sanè jàm communitèr in ore omnium Doctorum currit hoc generale proloquium, sivè Juris axioma, quod Episcopus habet fundatam intentionem, quoàd collationem omnium beneficiorum, in suâ Diœcesi constitutorum (d), undè si quis alius, pretèr Episcopum Diœcesanum, sibi jus competere contendit beneficia ecclesiastica conferendi, debet hoc non utcumque, sed documentis concludentibus comprobare. Ab hac tamèn generali lege, sivè generali Juris axiomate, excepta semper fuit auctoritas Romani Pontificis, de quo Barbosa, *de jure communi antiquo beneficia ecclesiastica, quomodocùmque vacantia, ad Ordinarii dispositionem, & collationem pertinebant, in cujus Diœcesi consistebant. Glos. & Doctores in cap. fin dè suppl. neglig. Prælat. nisi ad alium ex speciali statuto, vel consuetudine pertinerent. Excepta tamèn fuit semper auctoritas Romani Pontificis, qui tamquàm totius Ecclesiæ Ordinarius, in multis casibus semper beneficia quęcumque ad libitum contulit, cap. si à Sede, de præbend. lib. 6. Clem. 1. ut lite pend. habet enim ubique liberam beneficiorum dispensationem, cap. 2. ubi Glos. & Doct. de præbend. lib. 6. Clem. 1. Sæpiùs autèm idem Romanus Pontifex consuevit Ordinariis mandare, ut alicui dè beneficio vacaturo providerent, ac præstereà beneneficiorum conferendorum sibi reservationes generales, & speciales fecit, ut ostendemus.*

12. Prosequitur Barbosa: *Est enim sciendum, quod ceperunt primùm Romani Pontifices gratias beneficiales concedere, monendo quidem Ordinarios, cap. capitulum, cum seqq. dè rescript. postèà per rescriptum mandando, & quandoque Executores constituendo, idem facere consueverunt; cap. constitutus, cap. ex insinuatione, eod. tit. cap. prò illorum de præbend. Clem. 1. de concess. præbend. Illud tamèn observantes, ut prò uno tantùm Ordinarium gravarent: propiereà enim in mandatis dè providendo, clausulam apponebant, si prò alio non scripserimus. Cap. mandatum, cum seqq. de rescript. Temporibus autèm Innocentii IV. prout refert in c. 1. de concess. præbend. l. 6. dabatur facultas beneficium acceptandi, ut scilicèt is, prò quo Romanus Pontifex rescribebat, posset beneficium vacaturum obtinere, quod sibi videretur acceptandum. Clemens verò V. in d. Clem. 1. dè concess. præbend. eundem gratiam intrà mensem tantummodò à die vacationis concedere voluit. Reservationes verò beneficiorum à Romanis Pontificibus non fiebant, quamvis tempore Innocentii III. nonnullę reservationes speciales super primo vacaturo, & prò certâ personâ, factæ invenirentur, ex cap. cum dilectus de jure patron.; atque illud deinceps fuit usu introductum, ut ea beneficia, quæ apud Sedem Apostolicam vacare contigisset, Summi Pontifici collationi reservata intelligerentur, quam consuetudinem Clemens IV. constitutione latâ firmavit, de qua in cap. 2. de præbend. lib. 6. eamque Bonifacius VIII. in c. præsenti eodem tit. ad vacantia intrà duas dietas extrà Curiam extendit* (e).

(e) Barbos. Jur. Eccl. univ. l. 3. c. 13. n. 15. & 16.

(f) Vid. infr. in hoc tom. c. 24. n. 4.

13. Primò igitur Romani Pontifices inceperunt de beneficiis in variis Orbis Regionibus constitutis, disponere per *Mandata Apostolica*, quæ priscis temporibus, Episcopis dirigebant, & nùnc etiàm præsertìm Episcopis Gallicanis, vi Concordatorum dirigunt, injungentes eis, ut tale beneficium Clerico à sè designato largiantur (f). In quorum mandatorum nullum antiquiùs vestigium exiguitas nostræ studiositatis impegit, illo, quod Hormisda Papa, Ecclesiæ præsidens anno 514. direxit Clericis Ecclesiæ Alexandrinæ vacantis (Justino Imperator sedis illius provisioni sedulitatem præcipuam impendente) favore Dioscori, ejusdem Ecclesiæ Diaconi, cui Pontifex interpellatus, hasce literas dedit, *sequenti tempore scribere domno, & filio nostro Imperatori disponimus, ut tè Alexandrinum Episcopum debeat*

beat ordinare (*a*). Post hunc occurrit S. Gregorius I., qui Episcopo Importuno, mandatis, à se datis, commisit, ut Ecclesiam, in suâ Diœcesi constitutam, cuidam Dominico, illùc à sè transmisso conferret: *quià*, inquit, *Ecclesiam S. Mariæ quandam Campsonis, in tuâ Parochiâ vacare cognovimus, præsentium portitorem Dominicum Presbyterum in eâdem Ecclesiâ, ut præesse debeat, nos scito deputasse. Ideoque fraternitas tua ei emolumenta ejusdem Ecclesię faciat sinè cunctatione præstari, & decimæ fructus indictionis, qui jàm percepti sunt, prædicto viro fac sine morâ restitui, quatenùs ejusdem Ecclesiæ utilitates, cujus emolumenta consequitur, Deo auditore, sollicitè valeat procurare* (*b*). Mandasse quoque invenitur Fortunato Episcopo Neapolitano, ut quemdam illuc directum in Abbatem cujusdam Monasterii præficeret (*c*), Paulus Papa I. Jussionem Vvulchario Senonensi direxit, ut Marinum Presbyterum in aliquâ Ecclesiarum Franciæ, quę quamprimùm vacaret, Episcopum consecraret (*d*). Vitalianus Papa Mandatum dedit S. Theodoro Tarsensi Archiepiscopo Cantuariensi, ut Abbatiam in Angliâ conferret Hadriano Africano, prius Abbati Monasterii Niridani propè Neapolim (*e*). *Mandatum* quoquè fuit, sivè mandati Apostolici speciem præsetulit, jussio Hadriani II. Papę, quâ Episcopis Gallię commisit, ut Actardum Nannetensem, à Normannis suâ Cathedrâ deturbatum, alteri Ecclesiæ incardinarent, quam citò contingeret viduari, professus, sè in eo majorum suorum vestigiis, & maximè S. Gregorii Magni exemplis inhærere: ideòque pręcepit, *decernimus, hunc Ecclesiæ, quę suo fortè fuerit viduata Pastore, penitùs incardinari* (*f*): prout de facto fecerunt, & in Concilio Duziaceno illi Cathedram Turonensem assignarunt, hocque sè fecisse scripserunt Papæ, *secundùm Apostolicas vestras literas* (*g*). Mandati tamèn rigor in hoc non prorsus limpidus fuisse videtur.

(a) *Hormisd. Pap. epl.* 34.
(b) *Gregor. PP. II. lib* 1 *epist.* 10.
(c) *S. Gregor. lib* 7. *epist* 93.
(d) *S. Paulus PP. I. epist.* 39. *in Cod. Carolin. apud Duchesne tom* 3 *f* 756
(e) *Beda Histor. Angl. l.* 4. *cap.* 1. *tom.* 3.
(f) *Hadrian.* 2. *epl.* 2. *ad Episcopos Synod. Suession. in to* 3. *Conc. Galliæ f.* 365.
(g) *Concil. Duziacen. Cellotius f* 300.

14. Invaluerunt successivis temporibus *Mandata ipsa Apostolica*, quæ ab initio fortè videntur magis commendationum, quam jussionum speciem tenuisse, quamquàm, & præceptionem in sè continuisse non est negandum, tùm ex vi verborum, tùm etiàm ex eo quod Principum commendationes rationem habent jussionis (*h*). Etità de Cæsare, promovendos ad Romanę Reipublicę dignitates, Quiritibus commendante, refert Suetonius, quod *edebat per libellos circum Tribus missos scriptura brevi: Cæsar dictator illi tribui. Commendo vobis illum, ut vestro suffragio suam dignitatem teneat* (*i*). Et Ivo Carnotensis non dubitavit asserere, quod *Regiæ preces idem valent, secundùm vulgare proverbium, quod minę* (*l*). Ac individue de mandatis Apostolicis Joannes Sarisberiensis, *Summi Pontificis voluntas decretum est* (*m*). De facto patet ex epistolâ D. Gregorii ad Episcopum Syracusanum, quod ejus mandata beneficialia, pręceptionis in sè terminos continebant; injungens enim ei, ut stipendia, sivè beneficium Diaconale cuidam Felici, illùc à se misso, conferret, his utitur elementis: *In tuâ Ecclesiâ Syracusanâ eum prævidimus cardinandum &c. Quod hortamur, ut tua fraternitas implere festinet &c. nè nostræ commendationis inveniaris tramitem neglexisse* (*n*). Porrò Hadrianus Papa IV. sub quo mandata ipsa uberiùs dicitur excurrisse, Episcopo Parisiensi sub formulâ deprecatoriâ, prò Cancellario ejusdem loci, literas dedit, inquiens, *Cancellarius Regis Franciæ Romanę Ecclesię, & nobis, quantùm devotus sit, & fidelis, prudentiam tuam non credimus ignorare. Indè est quod illum fraternitati tuâ duximus plurimùm commendandum, rogantes attentiùs quatenùs prò B. Petri, & nostrarum reverentiâ literarum, primùm personatum, vel honorem, qui in tua vacabit Ecclesiâ, ei concedas* (*o*). Sed quià, vel Episcopo Parisiensi defuncto, vel non contingente ejus tempore vacatione, Cancellarius voti compos factus non fuerat, Hadrianus ipse rursus Capitulo Parisiensi, non depræcativè, sed impetrativè perscripsit, *Universitati vestrę per Apostolica scripta mandamus, & mandando præcipimus, quatenùs Præpositura, quæ in Parisiensi Ecclesiâ, & domos, quę in claustro ejusdem Ecclesię de hinc primùm vacaverint, ei concordatis* (*p*).

(h) *Barbos. vot. dec.* 1 2 *vot* 33. *d n.* 23 *cum aliis ibi.*
(i) *Sueton. in Jul. Cæsar cap* 41.
(l) *Ivo Carnot. epist.* 67 *&* 126.
(m) *Joannes Sarisberiens. epist.* 23.
(n) *S. Gregor. lib.* 3. *epist.* 24.
(o) *Hadrian. IV. epl.* 11. 12.
(p) *Idem Hadrianus PP. IV. epist.* 24.

15. Doluit Innocentius Papa III. quod mandatum Apostolicum à Cœlestino III.

prædecessore suo, Vuillelmo de Marcheio concessum, ut in Canonicum Ecclesiæ Pictaviensis reciperetur; delusione quadam irritum fieret: ideòque Decano, & Cantori Ecclesiæ Santonensis hoc scripsit, *nobis, nec immeritò ad cumulum indignationis accedit, quod multi Apostolicę Sedis reverentiam minimè attendentes, in tantę rebellionis aculeum eriguntur, quę ad receptionem eorum etiam, quos nostris servitiis insistere, nobisque familiariter adhęrere non dubitant, difficiles sè ostendunt, graviterque repugnant, ut Mandata Apostolica eludantur: quod tanto nobis cedit ad dedecus, tantòque acriùs nos commovet contrà eos; quantò ignominiosiùs videretur, si proptèr remissionem, ac tepiditatem nostram, eorum infecta negocia remanerent; quibus non solum ad simplices preces nostras, verùm etiàm, nobis tacentibus, deberet liberalitèr provideri. Sanè, sicut ex literis venerabilis fratris nostri N. Episcopi, & dilecti filii N. Archidiaconi Engolismen. accepimus, cum ipsi à bonę memorię Cœlestino Papâ prædecessore nostro Mandatum Apostolicum recepissent, ut dilectum filium Magistrum Vuillelmum de Marcheio scriptorem nostrum, Canonicum instituerent in Ecclesiâ Pictaven. Contradictores excommunicationis sententiâ percellentes; iidem mandatum illud fuerunt (prout decuit) executi. Nos autèm quod ab eis rationabiliter factum est approbantes, venerabili fratri nostro N. Pictaven. Episcopo, tunc apud Sedem Apostolicam existenti, vivâ voce injunximus, ut ipsum Scriptorem, illius Canonicę plenâ, & pacificâ faceret possessione gaudere. Ipse verò (quod grave gerimus plurimum, & molestum) proptèr contradictionem quorundam Canonic. suorum, cum nullum velit in suę novitatis exordio molestare, id exequi prætermittit: licèt de ipsius Scriptoris (ut asseruit) promotione lætetur. Nolentes igitur, ut prò quorumlibet contradictione, quod Apostolicâ fuit auctoritate statutum, citrà perfectionis terminos relinquatur, sed potiùs celeri compleatur effectu; per Apost. vobis scripta mandamus, & districtè pręcipimus, quatenùs prędictum Scriptorem nostrum Canonicam ipsam, quam auctoritate Apostolicâ est adeptus, faciatis auctoritate nostrâ, sublato contradictionis, occasionis, & appellationis obstaculo, plenè, & pacificè possidere: quoscumque Contradictores, vel rebelles inveneritis, per districtionem ecclesiasticam, appellatione postpositâ, compescentes (a).*

(a) Innoc. III. to. 1. epist. ad Decan. & Cantor. Santonens.

16. Alexandro Papæ III. suggessit Joannes Sarisberiensis, nomine Archiepiscopi Cantuariensis, se paruisse mandato ipsius, de quadam præbendâ, ejus nutibus dispensandâ: sed ne res complementum haberet, Londinensem Episcopum restitare. Papæ ergò esse, ut prò auctoritate, quà pollebat, suę consuleret dignitati, *Vos honorem vestrum servabitis* (b). Easdem difficultates obvias aliquandò habuerunt alii Pontifices, conquerentes, sibi per hęc injuriam irrogari; cum vice versâ, Papæ, non gravamen, sed honorem Episcopis exhiberent, eis mandata dirigendo, pro beneficiis, quę Sedes Apostolica, ex seipsâ, de suæ plenitudine potestatis, posset liberrimè dispensare. Et ità Innocentius Papa III. Archiepiscopo, & Capitulo Beneventanis, hęc suis literis intimavit. *In admirationem inducimur vehementem, quod Apostolica mandata contemnitis, cum prò eorum receptione preces vobis ab eo, qui potestatis plenitudinem obtinet, diriguntur: ex quibus non minùs honoris Ecclesię vestrę accederet, quam ex hoc utilitatis ipsis, & commodi proveniret* (c). Et quod re verâ, etiàm Episcopi honoris loco haberent, mandatis interdùm Apostolicis visitari; indicium fumatur ex eo, quod ipsi quandòque ad hoc præbendas aliquas destinabant, ut super eis mandata reciperent Pontificia. Quâ de rè idem Innocentius Episcopo Parisiensi: *præbendam vacantem reservasti, cuicumque vellemus conferendam* (d).

(b) Joannes Sarisberiens. epist. 36.

(c) Innoc. III. tom. 1. epist. ad Archiep. & Capit. Benevent.

(d) Innocent. III. Regest. 13. epist. 130.

17. Ex cujus paritèr Innocentii literis eruitur, quod aliquandò etiam Concilia Provincialia Mandata Pontificia muniebant, ut sinè contradictone, suum plenè consequerentur effectum: non quod jussiones Apostolicæ ullo indigerent Concilii cujuslibet adjutorio; sed quod & ipsa Concilia evidentèr agnoscerent, jussiones ipsas esse justas, honorandas, ac sine cunctatione exequendas, & ità in epistolâ ad Silvanectensem Episcopum hoc distinguitur, quod Clemens III. ei *duplex mandatum*

latum dedit, Turonensis *Concilii auctoritate munitum* (a). Quid plura: etiam Reges interdùm interpellabant Pontifices, ut mandata favore alicujus, sibi magis grati, dirigeret: uti patet ex eo, quod Alexander Papa III. instante Ludovico VII. Rege Galliæ, ad Parisiensis Capituli Clericos expedivit, ut præbendam Nepoti Meldensis Episcopi largirentur, *precibus*, inquit, *illustris Francorum Regis, Reginæ quoque, & aliarum magnarum personarum inducti, universitatem vestram per Apostolica scripta monemus, mandamus, atque præcipimus &c.* (b).

18. Non deerant tamèn, qui duriore animo mandatis hisce Pontificiis obsisterent, eavè negligerent, ac technis interpositis irrita facerent, & eluderent, sed cum & Reges, & Reginæ, & Magnates, & Concilia, & Episcopi, eisdem uterentur, vel respectivè illorum executioni operam interponerent; proculdubiò ipsa esse justa, & legitima consuerunt: nec ex hujusmodi contradictionibus (quibus nihil sanctum, & vel rectissimum unquam caruit) aliud emolumentum emersit, nisi quod, ubi Papæ priùs commendatitiis, & precatoriis phrasibus, mandata ipsa Apostolica consiscebant; præceptorias addiderunt: ut quod jubebant, sinè ambiguitate perficeretur. Legere est hoc in epistolâ Innocentii III. ad Episcopum, & Capitulum Lemovicense, prò Petro Chalboino, Clerico Rotomagense, scribentis: *prò ipso literas vobis duximus Apostolicas destinare, rogantes, monentes, & exhortantes in Domino, ac per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenùs &c. eum in fratrem, & Canonicum vestrum, ob reverentiam Apostolicæ Sedis, & nostram, liberalitèr admittatis &c. primitias precum nostrarum talitèr audituri, quod proptèr hoc vobis denuò scribere non cogamur: scituri, quod sicut nostræ intentionis existit, nihil præcipere inhonestum: sic non relinquemus quod mandaverimus imperfectum, nec contemptum nostrum tolerabimus patientèr* (c). Turpè ipsis Episcopis videbatur, quod mandata Apostolica, eluderentur, rati in eis totam Ecclesiam contemni, cum Caput ejus irrito Consilio, cernebant jussiones Apostolicas expedire: in totius enim Ecclesiæ vilipendium redundare contemptum literarum Apostolicarum, patet ex clamore valido, quo Episcopi quartæ Synodi Turonensis infremuerunt adversùs Ducem Britanniæ, talia perpetrantem: *omnem*, inquientes, *læsisti Christianitatem, dùm Vicarium B. Petri Apostolicum, cui dedit Dominus Primatum in omni orbe terrarum, sprevisti &c. Nè literas quidem ipsius recepisti. In eo igitùr læsisti Apostolos, quorum est Princeps Petrus: læsisti Episcopos, qui jàm cum Deo regnant in Cælis, & miraculis coruscant in terris: læsisti & nos, qui etsi non habemus eorum meritum, idem tamèn Divinâ gratiâ possidemus officium* (d).

19. Et in individuo contemptus Mandatorum Apostolicorum, prò beneficiis ecclesiasticis editorum, notissimus est zelus, quo Stephanus Tornacensis adversùs Canonicos S. Aniani Aurelianensis insurrexit, ob delusa mandata Alexandri III. & Lucii III. Pontificum, eidem Lucio hæc scripta transmittens, *Scripsit Alexander, scripsistis & vos, primò, & secundò. Sed nequè preces, nequè præceptum vestrum, quamvis tres præbendæ vacarent, voluerunt audire. Absit Pater, ut inanes sint preces vestræ, contemptibilis auctoritas, elusorium præceptum. Et nùnc demùm tanta si places virtute intonet super eos Majestas vestra, ut qui blanditiis juvari non potuerunt, imperio discant vinci* (e). Malorum ergò contumaciâ provocati, & bonorum persuasionibus incitati, morbo ingruenti Pontifices remedium ingerere satagerunt, & *precatoriis*, ac *præceptoriis* literis, tertias adjungere introduxerunt, *executorias* dictas, quibus executores deputabantur, ad præbendas conferendas, quas largiri ad eorum votum Ordinarii contemnebant (f). Harum unasimùl fit mentio in epistolâ Innocentii III. ad Ægidium Canonicum Vastinensem, ibi: *Prò tè fuit allegatum, quod à bonæ memoriæ Cælestino Prædecessore nostro prò tuâ receptione in Ecclesiâ Vastinensi, rogatorias primùm literas, secundò præceptorias, & executorias impetrasti* (g). Et cum harum plena sint volumina epistolarum Pontificum, qui prò tempore in Sede Apostolicâ resederunt; parcimus aliis documentis hìc uberiùs aggregandis.

(a) Innoc. III. tom. 1. epist ad Silvanec. Episcopum.

(b) Thomassin. vet. & nova Eccl discipl. p. 2. l. 1. c. 43. n. 3.

(c) Innoc. III. to. 1. epl. ad Episcopum & Capitul. Lemovicens.

(d) Patres Conc. Turon apud Lupum Ferrariens. epist. 84 . 8 satis

(e) Stephan. Tornacens. epist. 109.

(f) Barbos. Jur. Eccl. Univ. l. 3. c. 13. n. 16.

(g) Innoc. III. tom 1. epl. ad Ægid. Can. Vastinens.

20. Non mirum autem sit, quod Summi Pontifices mandata Apostolica, prout jam suprà memoravimus, darent, quippe multò validiori manu, etiam Imperatores, & Reges eadem creberrimè Ecclesiis prò eorum libito, dirigebant. Theodora, Justiniani Imperatoris uxor, mandatum dedit Ecclesię Romanę, Belisario precipuo suo Duci commissum, ut Vigilium faceret in Summum Pontificem ordinare (*a*). Mauricius, pariter Imperator, mandatum dedit, vel saltem dedisse autumabatur, ut Maximus quidam Salonitanis infulis ornaretur (*b*). Theodatus Gothorum Rex mandatum dedit, ut Sylverius Pontifex fieret Romanorum (*c*). Mandatorum aliorum Imperatorum fit mentio pluries in sacris Canonibus (*d*). Chilpericus Rex Franciæ præceptionem dedit Ecclesiæ Aquensi, ut Nicetium laicum in Pastorem acciperet (*e*). Guntramnus, itidem Rex Francorum, Burdigalensibus *datâ præceptione jussit, Gondegisillum Santonicum Comitem, Episcopum ordinari, gestumque est ità* (*f*). Ceadda ordinatus est Episcopus Eboracensis, jubente Rege Ossuvino (*g*). In compilatione Constitutionum Anglię sæpè occurrunt officia Regum, prò Beneficiis conferendis interposita, sub hac formulâ: *mandamus rogantes* (*h*).

(a) *Liberat. in Breviar. cap. 22.*
(b) *S. Gregor. lib. 3. epl. 20.*
(c) *Anastas. Bibliothecar. in Sylverio.*
(d) *Cap. 15. 16 17. & 18 dist. 63.*
(e) *S. Gregor. Turon. lib 7. cap. 31.*
(f) *Idem lib 8. c. 20.*
(g) *Beda hist. Angl. lib. 5. c. 20.*
(h) *Constit. Angl. fol. 1010.*

21. Tempore Ludovici VI. Regis, hoc idem fieri in Galliis consuevisse, indicant querelæ Hildeberti Turonensis ad Innocentium II. directæ: *His præmor angustiis, quià zelo zelatus sum Domum Dei, quià dignitates ecclesiasticas, nec ex Regis præcepto disposui, nec ei disponendi facultatem indulsi* (*i*). Dionysius Rex Portugalliæ precibus mandata, & utrisque minas miscebat (*l*). Nec nisi Censuris territus tandem spopondit, *se in suis precibus non adjecturum, quod nullus alius eligatur, nisi is, prò quo direxerit preces suas* (*m*). Graves adeò Episcopis evaserant preces Regum Angliæ, ut intolerabiles fierent, undè Henrici Regis preces, prò quodam familiari suo directas, S. Hugo Episcopus Lincolniensis contempsit, dicens: *Non Aulicis, sed potiùs ecclesiasticis personis ecclesiastica sunt conferenda beneficia. Habet Dominus Rex undè tribuat mercedem servientibus sibi, nec debet Summo Regi famulantes privare proventibus suis, ut indè servis suis provideri possit à nobis* (*n*). Si ergò Imperatores, si Reges, solâ præpotentiâ laicali, nullius compotes potestatis in rebus ecclesiasticis, hoc sibi arrogabant, ut mandata Regalia Ecclesiis prò eorum arbitratu dirigerent, undè beneficia ecclesiastica ad viros à sè indicatos perveniret; quid mirum, quod tantundèm prestaret Papa, ecclesiasticæ potestatis plenitudine roboratus, quâ etiam ex seipso, pleno jure, potuisset beneficia sacra, in toto Orbe conferre? Jure ergò, ritè, & legitimè, Summi Pontifices *mandata* olim Ecclesiis dirigebant, & ea dirigunt etiam diebus nostris Ordinariis Gallicanis, juxtà conventiones in Concordatis Gallicis compactatas (*o*).

(i) *Hildeb. Turonens. epl 67.*
(l) *Thomassin. Vet. & Nov Eccl. discipl. p. 2. l. 1. c. 54. n 8.*
(m) *Odoric. Raynaid. an. 1299. n. 30.*
(n) *Card. Baron. an. 1186. n. 38.*
(o) *Leo. X. Constit. 20 §. 14.*

22. Prætèr mandata incępit etiam introduci usus *Apostolicarum Reservationum*: quià nàmque parum commoda, & minùs obvia videbatur provisio beneficiorum per mandata Ordinariis directa; satiùs existimarunt Pontifices sibi reservare Ecclesias, & beneficia, sub talibus modis, & tempore vacatura: quarum reservationum fundamenta tunc jacta esse cogitat Thomassinus, cùm cœpit illa insinuari doctrina, inquit ipse (*p*), quam S. Petrus Damiani, nomine Nicolai Papæ II. explicavit, *omnes, sive Patriarchii cujuslibet apices, sive Metropoleon primatus, aut Episcopatuum Cathedras, vel Ecclesiarum cujuslibet ordinis dignitates, instituit Romana Ecclesia* (*q*). Quæ tamen insinuatio non est, neque fuit vox à Romanâ Curiâ excitata, sed ab Ecclesiâ dudùm etiam ante D. Petri Damiani tempora, celebrata, de quâ Concilium Svessionense: *Manifestum est per omnem Italiam, Galliam, & Hispaniam, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Petrus, aut ejus Successores constituerunt Sacerdotes* (*r*). Eâque de rè literis disertissimis Clemens Papa VI. ad Eduardum Regem Anglię peroravit (*s*), prout supra Sæculo Decimoquarto retulimus.

(p) *Thomassin. loc. cit. c. 45. n. 12.*
(q) *Capit. Omnes 1. dist. 22.*
(r) *Concil. Svessionen. an. 909. Bin. tom. 7. p. 1. f. 170.*
(s) *Raynald. an. 1344 num. 58.*

23. Quoàd *Reservationes* quoquè longè anteà cunctis innotuit reservatio, sivè reservationis species, Ecclesię Salonitanę, quam sibi fecit S. Gregorius, ut ex ejus lite-

literis enitescit. Scribit enim universis Episcopis, per Dalmatiam constitutis: *Oportuerat quidem fraternitatem vestram, divini respectu judicii, clausis carnalibus oculis, nihil, quod ad Deum pertinet, à rectâ mentis intentione omittere, nec cujuslibet hominis faciem rectitudini justitiæ præponere. Sed postquàm mores vestri ità sunt secularibus traducti negotiis, ut obliviscentes omnem Sacerdotalis in vobis honoris tramitem, cunctumque superni metus intuitum, non quid Deo, sed quid vobis placeat, studeatis explere; necesse habuimus hęc ad vos districtiora specialitèr scripta transmittere: quibus ex B. Petri Principis Apostolorum auctoritate, præcipimus, ut nulli penitùs extrà consensum, permissionemque nostram, quantùm ad Episcopatus ordinationem pertinet, in Salonitanâ Civitate manus præsumatis imponere, nec quemquam in Civitate ipsâ, alitèr quàm diximus, ordinare. Quod si contrà hęc quippiam, vel spontè vestrâ, vel à quolibet coacti, præsumpseritis, vel tentaveritis agere; decernimus vos à Dominici Corporis, & Sanguinis participatione privatos, quatenùs ex eâdem vobis ipsâ attrectatione vestrâ, vel voluntate transgrediendæ præceptionis nostræ, à Cælestibus mysteriis alieni sitis, nec is, quem ordinaveritis, habeatur Episcopus. Nos namque nullum, cujus vita reprehendi potest, ordinari temerè volumus. Quod si Honoratus Diaconus indignus ostenditur, dè vitâ, moribusque ejus, qui electus fuerit nobis renuntiari volumus, ut quidquid in hac rè agendum est, cum consensu nostro salubritèr permittamus impleri. Confidimus enim in Omnipotentem Dominum, quià quantum ad intentionem nostrum pertinet, nunquàm quod nostrum gravare possit animam, numquàm sinemus fieri, quod vestram gravare possit Ecclesiam. Sin verò in quâlibet personâ ità voluntarius omnium consensus accesserit, ut auctore Deo, digna sit, & non sit, qui ab ejus ordinatione dissentiat; hanc à vobis in eâdem Salonitanâ Ecclesiâ, ex præsentis epistolæ nostræ concessâ licentiâ, volumus consecrari, exceptâ dumtaxat personâ Maximi, de quâ ad nos multa mala perlata sunt, qui si ab appetitu majoris ordinis non cessat; restat, ut arbitror, quatenùs subtilitèr discussa, ipso quoque, in quo est, officio careat &c.* (*a*). In hac rè tanta fuit D. Gregorii constantia, ut Maximum ipsum, etiam literis Imperialibus communitum, consecratum, & in Salonitanam Sedem installatum, vibratis censuris ecclesiasticis deterruit à conatu (*b*). Nicolaus quoquè Papa I. qui ducentis circitèr annis antè D. Petrum Damiani floruit, quid nisi quandam reservationem Trevirensis, & Coloniensis Ecclesiarum. fecit, quandò Regi Lothario scriptis Apostolicis intimavit, *nullum eligi patiaris, antequàm relatum super hoc nostro Apostolatui fiat* (*c*)?

(a) *S. Gregor. lib. 3. epl. 15.*

(b) *Idem lib. 3. epl. 29*

(c) *Cap. porrò 4. dist. 63.*

24. Utcumque res sè habeat, beneficiorum ecclesiasticorum duodecim species à Jurisconsultis communitèr numerantur (*d*), quæ suæ dispositioni quintuplici jure potest Pontifex destinare, quià quintuplici jure sè illis conferendis potest intermiscere, juxtà doctrinam Melchioris Lotterii, celeberrimi Tractatistæ materię de beneficiis: *Romanus*, inquit, *Pontifex beneficia dissita per totum Orbem, in quibusvis Diœcesibus, ac Provinciis, quintuplici jure providet: primò, jure concursus, quatenùs tamquàm Episcopus universalis, ut visum est, concurrit cum cæteris inferioribus collatoribus. Secundò, jure devoluto, quià videlicèt ex causâ aliquâ, juris conferendi, de inferioribus Collatoribus ad ipsum facta sit devolutio. Tertiò, jure pręventionis, cùm videlicèt prævenendo vacationem beneficii, mandat, eâ succedente certæ personę conferri, vel etiàm ipse ex tùnc confert. Quartò, jure reservationis. Quintò deniquè, simplici via juris, cum scilicèt suggestâ sibi per aliquem vacatione de jure, & occupatione de facto, mandat, vocato intruso, illum detrudi, & beneficium ipsi suggestori conferri, de quibus singulis, & singulorum rationibus hoc libro disputabimus* (*e*). Quintuplex hoc jus in Pontifice fatentur docti, & pii viri: admittunt omnes Catholicæ Nationes, earumque Supremi Principes, & Monarchæ, cum Orthodoxis Subditis suis: mirumque est quod illud mordeant, & adversùs illud oblatrent Hæretici, Ætherodoxi, & Scioli illi, qui, *insipientes, & fatui, doctrinâ vanitatis* falsa effutiunt, *despicientes doctrinam eloquii, commutantes*

(d) *Barbos. Juris. Ecclesf. Univers. l. 3. cap. 4. n. 47.*

(e) *Lotter. de rè benef. l. 2. qu. 22. n. 62.*

tes labium veracium, & doctrinam ſenum auferentes, docentes tandèm quę non oportet turpis lucri gratiâ non veritatis amore (*a*).

25. Et quod pertinet *ad Concurſum* Summi Pontificis cum omnibus diſpenſatoribus beneficiorum; hoc dignitatis ejus ſupremæ jus eſt, & prærogativa illi coęva, quę in rebus eccleſiaſticis ab officio Pontificali inſeparabilis eſt, quemadmodùm jus ſupremum in temporalibus rebus eſt ab Imperiali officio indivulſum: tàm Papę namquè, quàm Imperatori hoc competit, ut concurrere poſſint in juriſdictione cum omnibus ſubditis ſuis (*b*). Hujus autem juris Pontificii concurſus cum omnibus Ordinariis in collatione beneficiorum, memoriam facit *Gloſſa in cap. licet 2. de præbendis in 6.* & refertur ad plenitudinem poteſtatis, in Pontifice reſidentis, de quâ inferiùs ex propoſito ſermo erit. Prò certò etenim habetur apud omnes paſſim Doctores, quod Romanus Pontifex, tamquàm ſupremus adminiſtrator rerum Eccleſiæ (*c*), habet *plenitudinem poteſtatis*, & laxas prorsùs habenas in diſpenſatione beneficiorum (*d*). Quę plenitudo poteſtatis talis eſt, ut nullo modo poſſit imminui (*e*), & ità in Conciliabulo Baſileenſi, ubi omnes moti ſunt lapides ad illam coarctandam; doctiores, ac magìs pii Theologi, & Canoniſtę ſuſtinuerunt, illam eſſe ex ſui naturâ irreſtringibilem: quod & ipſum verbum plenitudinis ex ſe præfert; evanueruntque omnes conatus, inibi adverſus eam concitati (*f*).

26. Tantaque, & talis eſt ipſius plenitudo poteſtatis, ut quamvis per Regulas Cancellarię, & Concordata cum Nationibus inita, fuerit certis limitibus circumſepta, adhuc tamèn, ſi preſcindatur à promiſſione, preſertìm juramento vallatâ, quâ Summus Pontifex devincitur (*g*), poteſtas ipſa, quantùm in sè eſt, non eſt coarctabilis, nec debet ullis limitibus circumcludi, niſi quatenùs de congruo, & de honeſtate, ad ſervandam publicam pacem expedit, pacta inita obſervari, & ità poſt concordata Germanica ſcripſit Calliſtus Papa III. Hiſpanus Friderico III. Imperatori: *Quamvis liberrima ſit Apoſtolicæ Sedis auctoritas, nulliſque debeat pactionum vinculis coerceri; ex merâ tamèn liberalitate noſtrâ, ex zelo, quem gerimus ad pacem, ex charitate quâ tè, tuamque Nationem proſequimur, Concordatis ipſis locum eſſe voluimus, nec patiemur ea temerè violari* (*h*). Et ideò non deſunt, qui affirment, de rigore, poſſe Papam, præſertim ex juſtâ causâ, deſilire etiam à Concordatis, initis intèr Sedem Apoſtolicam, & Nationes aliquas, in materiâ beneficiali (*i*), prout fecerunt diverſimodè à Concordatis Germanicis Nicolaus PP. V., & Calliſtus III. favore Fiderici III. tùnc Germanorum Imperatoris (*l*). Cæterùm quod Papa in beneficiorum diſpenſatione concurrere poſſit cum omnibus Collatorbis, jàm eſt inconcuſſus ſenſus Doctorum omnium Nationum, & ità pleno calamo docent ex *Germanis*, Ludovicus Engel (*m*), ex *Hiſpanis*, Nicolaus Garcia (*n*), ex *Luſitanis*, Auguſtinus Barboſa (*o*), ex *Neapolitanis*, Camillus Borellus (*p*), ex *Mediolanenſibus*, Philippus Decius (*q*), ex *Gallis* Petrus Rebuffus (*r*), & ſic de aliis.

27. Quoàd *Præventionem*, ſivè Jus, quod habet Pontifex præveniendi omnes Ordinarios Collatores in largitione beneficiorum; hoc pariter eſt jus inſitum dignitati Pontificiæ, atquè ab eâ indiviſibile, ratione ſupremæ poteſtatis, quam habet Romanus Pontifex adminiſtrandi omnia bona totius Eccleſiæ. Quod jus præventionis, ſaltem à tàm antiquo tempore incæpit ad effectum perduci, à quanto incæperunt dirigi per Papam Ordinariis mandata Apoſtolica, de quibus factus eſt ſermo. Quid enim in ſubſtantiâ ſunt ipſa mandata Apoſtolica, niſi præventio Pontificia in largitione beneficiorum; vel imago, & ſimilitudo, non multum diſſonans à tali prototypo (*s*)? Porrò de hoc jure Alteſerra, opportunè ad *Clementinam ſi duobus 1. ut lit. penden*; (ubi ſalvatur jus Romani Pontificis, quoàd plenitudinem poteſtatis diſponendi de omnibus beneficiis) ait; *ex hac conſtitutione, & dicto cap. 2. de præbendis in 6. per præventionem &c. Romanus Pontifex concurrit cum omnibus Ordinariis, & jure præventionis habet collationem omnium beneficiorum cap. ſi à ſede de præbend. in 6. cap. quià diverſitatem. de conceſ. præbend.* Pariter

Con-

(a) *Eccl. cap. 10. n. 8. Proverb. 23. n. 9. Job. cap. 13. n. 30. Tit. cap. 1. n. 11.*

(b) *Borel. ſum. decif. tit. 41. n. 241.*

(c) *S. Thom. 2. 2. qu. 100. ar. 1 ad 7. & in 2. Corint. 11. lec. 2. & in Philip. 4. lec. 2.*

(d) *S. Thom. opuſc. 1. à cap. 64. ad 69. Decius in C. cognoſcentes lec. 2. de Conſtit. n. 42. Lotter. de benef. l. 2. qu. 31. n. 11.*

(e) *Azor. inſt. mor. p. 2. l. 6 c. 34. qu. 2. Lotter. loc. cit. n. 23.*

(f) *Thomaſſin. vet. & nov. Eccl. diſcipl. p. 2. l. 1. c. 45 n. 2.*

(g) *Decius in cap. canonum n. 13. de Conſtit. 1. Barboſ. jur. Eccleſ. univ. l. 1. c. 2. n. 136*

(h) *Calliſt. III. ap. Æneam. Sylvium epi. 39.*

(i) *Diana p. 5. tr. 5. reſ. 24. del Bene de Immunit. to. 1. c. 9. dub. 6. ſec. 6. n. 10. & 34.*

(l) *Vid. Conrad. Oligenium de primar. precibus § 39. in fine, & § 40.*

(m) *Engel. Colleg. Juriſ. p. 2. l. 3. tit. 25 § 2. n. 7.*

(n) *Garcia de benef. p. 5. c. 1. n. 8.*

(o) *Barboſ. de off. & pot. Epiſcopi alleg. 57. n. 11.*

(p) *Borel. ſum. dec. to. 1 tit. 20. n. 303. & tit. 41. n. 241.*

(q) *Decius in cap. canonum lec. 1. de Cōſt. n. 15.*

(r) *Rebuff. prax. benef. de Devol. n. 47.*

(s) *Thomaſſin. vet. & nov. Eccl. diſcipl. p. 2. l. 1. c. 47. n. 2.*

Conciliabulum Basileense, quod totis viribus in id intendit, ut Potestatem Summi Pontificis in beneficiis conferendis attenuaret; attamen jus præventionis, de quo loquimur, expungere non est ausum (*a*). Demùm hoc ipsum jus locum habet in cunctis orbis Regionibus, ut audivimus in Germaniâ, Galliâ, Hispaniâ, Poloniâ, Italiâ, aliisque partibus Christianitatis Catholicę; jamquè est commune in ore omnium Doctorum veluti proloquium, quod Papa in collatione omnium beneficiorum, cunctos Ordinarios potest liberè prævenire (*b*).

28. De hujusmodi jure præventionis ità sentit Feuretus, *si ingenuè fari liceat, nunquàm antiquis Conciliorum decretis damnatas fuisse provisiones Romæ factas ex Concursu, vel Præventione. Quamquàm enim faverint Ordinariis, legitimo jure nixis, ad conferendum in proprio cujusque territorio; non tamèn decerpserunt quidquam de jure Pontificis, qui superior, & caput est. Ideò nec S. Ludovici pragmatica Præventiones obliterat, sed beneficia ab Ordinariis conferri jubet, juxtà Decreta, & Canonicas Sanctiones, quibus etiàm constabilitur superior, & spiritalis potestas Papæ. Nec ipsa Caroli VII. Pragmatica Præventiones revocat: nec enim id poterat illa quidèm, sed Conventus tantum id proponit instar consilii, ut ea revocatio poscatur à Concilio Basileensi, ut in Pragmaticę Glossâ animadversum est. Dat Congregatio advisamentum ad impetrandam super hoc provisionem à Concilio, sed nil disponit.* Hæc Feuretus: addens quod edictum Aurelianense articulo 22. obsistens provisionibus Romæ impetratis jure præventionis, à Carolo IX. Rege Galliæ fuit successivè sublatum (*c*). Igitur Summus Pontifex ubilibet de beneficiis ecclesiasticis, præveniendo disponit, etiam in mensibus aliàs ad Ordinarios pertinentibus (*d*), ex eâ ratione, quam super hoc allegant Doctores: nempè quod præveniendo Pontifex non facit Ordinariis injuriam, nec quidquam eis detrahit, sed solum exercet suam facultatem, & utitur jure suo (*e*).

29. Et ratio rationis est, quia potestas dispositiva omnium beneficiorum in Pontifice est absoluta, & suprema; in Ordinariis verò est subalterna, & participata, & prò tali proponitur ab Innocentio Papâ III., dum de eâ sic effatur. *Ne plenitudo ecclesiasticæ jurisdictionis in plures dispensata vilesceret, sed in uno potiùs collata vigeret &c. Romana Ecclesia, retentâ sibi plenitudine potestatis, ad implendum laudabiliùs officium pastorale, multos in partem sollicitudinis evocavit, sic suum dispensans onus in alios, & honorem, ut nihil suo juri subtraheret, nec jurisdictionem suam in aliquo minueret* (*f*). Et ità jurisdictio Ordinariorum prò conferendis ecclesiasticis beneficiis, non est in eis originariè, sed participatè: defluit enim in eos à Pontifice, velut à capite in membra, eo modo, quo in eos defluit jurisdictio quoàd alia, uti docent communitèr, & Scripturæ Interpretes, & Canonistæ, & Theologi (*g*). In quo sensu, inquit Rota Romana, coram Remboldo Teutonico; quod *in primitivo tempore tota collatio fuit Papę, quam posteà communicavit Episcopis* (*h*), & Ludovicus Engel paritèr Teutonicus, ait, *primitùs omnia beneficia solus Papa conferebat: posteà verò, dilatatâ Ecclesiâ, in partem sollicitudinis vocavit Episcopos, iisque potestatem conferendi beneficia suarum Diœcesum communicavit, sub eâ tamèn moderatione, ut semper penès ipsum Papam major, & superior potestas remaneret* (*i*). Quarè licèt apud Ordinarios resideat facultas disponendi de beneficiis, quæ sunt in eorum territorio constituta; major tamèn, & inabdicabilis super illis jurisdictio residet in Pontifice (*l*), qui facultatem disponendi de beneficiis Ordinariis contulit, non privativè, sed cumulativè (*m*). Et propterea potest præveniendo conferre omnia beneficia, quę potest Ordinarius elargiri.

30. Non quod sit in libertate Pontificis irrationabilitèr, & effręnatè omnia beneficia, ad Ordinarios pertinentia, occupare, & ea improvidè prò suo libito dispensando, ipsos Ordinarios omni jure collativo nudare; sed quod utendo clave discretionis non errante, tunc potest Ordinarios pręvenire, & beneficia conferre, cum Ecclesiæ utilitati, & rectæ rationi, ità comperit expedire: custoditâ semper in mente aureâ illâ advertentiâ Callisti Papę III. ad Fridericum III. Imperatorem,

novi-

(a) *Concil. Basil. sess. 12. de Collat. §. Item circa.*

(b) *Borell. sum decis. to. 1. tit. 20. n. 323.*

(c) *Feuret. lib. 1. de l'Abus.*

(d) *Garcia de benef. p. 5. c. 1. n. 9 Borel. loc. cit. Lotter. l. 2. qu. 22. n. 27.*

(e) *Rot p. 4. rec. tom. 2. dec. 172. nu. 39. Lotter. loc. cit. n. 29.*

(f) *Innoc. III. regest. 1; epl 9. regest. 14 epl. 32. regest. 15. epl. 22.*

(g) *Bellarmin. de Pont. l. 5. c. 24 Cornel. à Lap. in Matthæi 15. num 19 explicat. Barbos Jur. Ecclef. univ l 1 in num. 129.*

(h) *Rota ta 2. p. 4. recen. dec 172. n. 38.*

(i) *Engel. Colleg. Jur. p. 2. l. 3 tit. 5 n. 7. 9. ad rem.*

(l) *C. dudum §. 9. de præb. in 6. Rota p. 4 to. 2 rec. dec. 172. num 40. Seraph. dec. 1188. n. 1. Lotter. l. 2. qu 22. n. 26. 28. Gonzal. ad reg. 8. Canc. §. 1. proem. nu. 1.*

(m) *Germon. de indult. Cardin. §. per quæ n. 81.*

novimus quid Episcopis liceat, quid officio Summi Sacerdotis incumbat, nequè cordi nostro quidquam tenaciùs hæret, quam ità sacros Canones observare, ut idonei ministeriorum Dei dispensatores inveniamur (a). Papę etenim, cui cęlitus datum est confirmare fratres suos (b), incumbit munus etiam Episcopos non deprimendi, sed honorandi: ratus in se veracitèr redundare quidquid honoris eis impertit. Et ità benę D. Leo Magnus, aureo est suo eloquio prolocutus, *multum Sacerdotalis officii meritum splendescit, ubi sic summorum servatur auctoritas, ut in ullo inferiorum putetur imminuta libertas* (c). Et effusiùs adhùc D. Gregorius, *honorem esse non deputo, in quo fratres meos honorem suum perdere cognosco. Meus nàmque honor est honor universalis Ecclesiæ, meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tunc ego verè honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur* (d). Et ideo quantumvis Pontifex aliqua de plenitudine suæ potestatis valeat exercere; ab eis nihilominus abstinet, ut honore Episcopos prosequatur (e), fine quo ipsi vilescerent, & apud proprios subditos in contemptu miserabili ponerentur.

(a) Calist. III. ep. ad Æneam Sylvium epl. 89.
(b) Lucæ cap. 22. n. 32.
(c) S. Leo epl. 67. ad Theodoric.
(d) S. Gregor. lib. 7. epl 30.
(e) Vide supra tomo 1. Sæcul. 5. cap. 10. n. 17.

31. Nunc de *Jure devolutionis* aliqua proferamus. Cum ecclesiastica beneficia intrà tempus à jure præfixum non conferuntur, quod olim trium mensium fuit (f), & successivè ad sex mensium est periodum dilatatum (g), tunc fit devolutio ad Superiorem, ascendendo gradatim usque ad Papam. *Circà modum transitus*, inquit Lotterius, *est ut gradatim fiat, non per saltus: undè posito quod Capitulum, aut alius ab Episcopo inferior, collator negligat per tempus legitimum conferre, prætérquàm si sit exemptus, non illicò fit devolutio ad Sedem Apostolicam, sed ad immediatum Superiorem Collatorem, videlicet Episcopum, qui etiàm habet alios sex menses: & eo negligente, collatio devolvitur ad Metropolitanum, qui habet alios sex menses; & eo non conferente devolvitur ad Patriarcham: & eo demùm etiàm negligente, devolvitur tandèm collatio ad Papam* (h). Et infrà, *de Papâ autem, quod possit cum quovis inferiore in casu devolutionis concurrere, etiàm in articulo juris devoluti, est extrà omnem difficultatem* (i). Jus *devolutionis*, vel quamdam ejus speciem, primò legimus memoratam in Concilio Carthaginensi V. celebrato circà annum Christi 398., ubi interdicitur Intercessori, seu Episcopo Visitatori, nè ultrà annum permittat protrahi electionem novi Antistitis in Ecclesiâ vacante; *Quod si neglexerit, anno exempto, Interventor alius tribuatur* (l). Hujusmodi jure devolutionis usus est aliquandò S. Gregorius, cum Ecclesiis longo tempore viduatis, ipse ex semetipso, citrà formam electionis Canonicæ, Antistites designavit, uti quando Opportunum in Ecclesiâ Apratiensi locavit (m), cum Martinum in Aleriensi (n), & cum aliis Ecclesiis Prelatos, quandò hoc jure uti voluit, ex se ipso præfecit miserabili ponerentur.

(f) Cap. postquam, & ibi glos. dist. 50. cap. quoniam 2. dist. 75.
(g) Cap. 2 § cum verò de Concess. prębend.
(h) Lotter. de rè beneficiali 2 qu. 24. n. 43. Fagnan. in c. nulla n. 14. de prębend. lib. 3.
(i) Lotter. ubi supr. n. 67.
(l) Concil. Carthag. V. c. 8.
(m) S. Gregor lib. 10. epl. 13.
(n) Idem lib. 2. epl. 79.

32. Confert ad antiquitatem juris devolutionis beneficiorum, sanctio Justiniani, sic disponens, *si verò qui debent Episcopum eligere, ipsi decreta intrà sex menses non faciant, tunc periculo propriæ animæ, ille, quem competit ordinare, Episcopum ordinet* (o). Adversus Clerum, & populum Bellovacenses, ob non factam in tempore sui Præsulis electionem altè clamavit Hincmarus Remensis, & locum esse devolutioni, ipsosque perdidisse jus electionis prò illâ vice (p). Ex antiquis Formulis apud Sirmondum constat, quod si electio minùs rectè intrà debitum tempus facta non fuisset, devoluebatur ad Principem potestas accersendi undecumque virum, viduatæ Ecclesię præficiendum (q). Petrus Rotomagensis Archiepiscopus, devolutâ ad se collatione Ecclesiæ Ebroicensis, illam contulit Joanni de Curiâ Decano Turonensi (r). Alia de jure devolutionis, etiam antiquis temporibus ad effectum perducto, suprà retulimus, quò remittimus benignum Lectorem (s). S. Anselmus Cantuariensis Thomę electo Eboracensi jus devolutionis formitèr intimavit, nisi intrà trimestre consecrationem acciperet: *Quod si non feceritis*, inquit, *ad me pertinet, ut ego curam habeam, & faciam, quę pertinent ac Episcopale officium in Eboracensi Archiepiscopatu* (t). S. Cęlestinus Papa V. jure devolutionis usus est, Landaviensi Ecclesię Episcopum, operâ Archiepiscopi Cantua-

(o) Justinian. Novel. 123 cap. 1.
(p) Hincmar. Remens. tom. 2. f. 189.
(q) Formul. 6 apud Sirmond. to. 3. Concil Galliæ f. 645.
(r) Inter Concilia Rotomagensia ap. Francisc. Pommeraye fol. 249.
(s) Vide supra tom. 1 Sæcul. 9 cap. 24. nu 17.
(t) S. Anselm. epl. 149

tuariensis auctoritate Apostolicâ præficiendo (*a*). Demùm in Conciliis Lateranensibus tertio, & quarto præcipitur, ut si beneficia Episcopalia intrà trimestre, & alia beneficia inferiora intrà sex menses, ab illis, ad quos pertinet, non provideantur, fiat eorum devolutio ad Superiores inibi designatos (*b*). Vide quam antiqua sit in Ecclesiâ Dei methodus devolutionis beneficiorum ad Superiorem, propter non ritè factam eorum provisionem intrà tempus, à sacris Canonibus constitutum: Et quomodò eâ uti consueverint, nedum Papæ, sed etiam alii Superiores, ad quos easdem devolutiones fieri contigit aliquandò.

33. Devolutio autem hæc fit de cunctis generalitèr beneficiis, tàm altioris, quam inferioris ordinis, & ità locum habet in Episcopatibus, & in Abbatiis (*c*), nec non in omnibus aliis dignitatibus, officiis, & præbendis, ac generaliter in cunctis muneribus ecclesiasticis, quę rationem habeant beneficii, per viam electionis, vel per viam liberę Collationis, aut per viam Nominationis dispensandi (*d*): Dummodò tamen is, ad quem spectat eligere, nominare, vel conferre aliquo impedimento Canonico non laboret, seu aliquâ impotentiâ juris, vel facti, per quam reddatur ad conferendum, vel nominandum impeditus (*e*). Cur autem præfixus sit terminus sex mensium ad faciendam devolutionem beneficiorum inferiorum, & tres tantum ad Episcopalium devolutionem; *ea fuisse jure videtur causa discriminis, quod dùm viduata mæret Episcopalis Ecclesia, imminent Ecclesiis omnibus Diœceseos periculosissimæ quædam procellæ, quibus obviam iri quam primum necesse sit, Capite toto. Nè pro defectu* (*f*), *abundè proditur, eam fuisse certissimam causam hujus Constitutionis* (*g*). Habet ergò hic Lector antiquitatem hujusmodi Juris *Devolutionis*, ac Pontificum, doctrinâ, & sanctitate celebrium exempla, qui Jure ipso usi sunt; ut hinc abundè cognoscat, quali, & quam potabili fundamento innitatur Papa, si quando jure devolotionis alicubi conferat ecclesiastica beneficia: ritè enim, rectè, & legitimè id facit (*h*). Quamquàm raro beneficiis hoc modo manum apponat, nisi in quibusdam casibus, de quibus Doctores (*i*).

(a) *Consilio. Angliæ f. 176.*

(b) Concil. Later. III. c. 3 & 8. Concil. Later. IV. c. 23.

(c) *Fagnan in c. nulla 2. n. 31. de Concess. præbend.*

(d) *Idem loco citato num. 30.*

(e) *Vid. Jura & Doct. ap Fagnan. d. cap. nulla num. 33. de Concess. Præbend.*

(f) *Cap. ne pro defectu de election*

(g) *Thomassin. vet. & nov. Eccl. disc. p. 1. p. 2. l. 2. c. 32. n. 5.*

(h) *Garcia de benef. p. 10. c. 3 nu. 30. Rebuf. prax benef. tit. de devol n. 49.*

(i) *Lotter. de re benef. l. 2. qu. 24. n. 68.*

CAPUT XXIV.

In quo continuatur Materia Capituli præcedentis: Agiturque de Regulis Cancellariæ *Apostolicæ: De* Concordatis *intèr Sanctam Sedem, & aliquas Nationes: atque de* Primis precibus, *quas dat Imperator Ecclesiis Germaniæ.*

SUMMARIUM.

1 Regulæ Cancellariæ *Apostolicæ jàm à 400. annis vigent, & cessant cum morte Pontificis, donèc novus Papa eas reassumat.*

2 *Istæ regulæ in foro fori ligant: An sint odiosæ, vel favorabiles, alii affirmant, alii negant. Quid ex primis Precibus inferatur?*

3 *Dederunt causam hii reservationibus simoniæ, contentiones, ipsique Principes, rogantes Papam interdùm, ut sibi Ecclesias reservaret.*

4 *Fuit semper magnus concursus Clericorum ad Aulam Pontificiam: qui sub Clemente VI. ascenderunt ad centum millia.*

5 *Petrus Alliacensis, justas esse ostendit has reservationes, & nè tollerentur, Cardinalis Carvajal fortitèr obstitit tempore Pauli PP. II.*

6 *Post regulas Cancellariæ supervenerunt* Concordata *intèr Sedem Apostolicam, & aliquas Nationes: illaque bonum est observari.*

7 *Cuncta beneficia, vel conferuntur pleno jure, ac liberè, à Superiore, vel ad præsentationem patroni. Laicus beneficia conferre non potest.*

8 *Centiès in Conciliis vetitum fuit, ne laici beneficia conferrent. Dissidiâ inter Papas, & Imperatores circà investituras beneficiorum magna fuerunt.*

9 *Antiquitùs ministerialitèr aliqui Reges beneficia conferebant. Quæ privilegia, uti personalia, vel gentilitia, evanuerunt.*

10 *Rex Neapolis confert quasdam præbendas, vicè Apostolicâ, in Ecclesiâ Luceriæ, & ad alias idoneos Clericos Episcopo præsentat.*

11 *Olim promiscuè sumebantur concessio, donatio, collatio, institutio, nominatio, quæ posteà voces distinctæ exactiùs fuerunt.*

12 *Rex Franciæ confert quædam beneficia, super quâ rè olim valdè altercarunt Bonifacius Papa VIII. & Philippus Pulcher Rex Gallorum.*

13 *An S. Ludovicus Rex, ut contendebat Pulcher, verè beneficia conferret beneficia, vel solum ad ea præsentaret jure patronatus?*

14 *Solâ consuetudine non potest laicus beneficia conferre. Vi verò privilegii Apostolici laicus, imò & fœmina conferre potest beneficia.*

15 *Cujus privilegii sufficit fama, juncta consuetudini. Papæ variis Regibus Francorum privilegia contulerunt circà beneficia.*

16 *Res plena periculi est beneficia conferre. Rex Franciæ ex privilegio Apostolico confert quædam beneficia. Simile quid de Henrico III. Imperatore.*

17 *Juspatronatus triplex est, ecclesiasticum, laicale, & mixtum. Jurispatronatus ecclesiastici, & laicalis vetustiores memoriæ indicantur.*

18 *Fundatores beneficiorum olim habebant solum* aditum processionis. *Concilium verò Toletanum IX. ipsis dedit juspatronatus ad vitam.*

19 *Dein-*

19 *Deindè incæpit jus patronatus omnibus fundatoribus, ac dotatoribus beneficiorum, id postulantibus, reservari, ex pluribus causis.*

20 *In Magnatibus non præsumitur fundatio beneficiorum, Concilia vetant, ne quis beneficia dè manu laicorum accipiat.*

21 *Ostenditur quod usque ad Martinum V. Eugenium IV. & Pium II. Episcopalia beneficia nullibi suberant juri patronatus.*

22 *Reges* Galliæ, *&* Hispaniæ *habent juspatronatus in Episcopatibus, & Abbatiis Consistorialibus suorum Regnorum. Quid fiat in Regno* Neapolitano?

23 *Alii quoque Reges Catholici nunc nominant Episcopos ad Ecclesias suorum Regnorum. An id faciant jure patronatus, vel per viam supplicationis?*

24 *An aliqui Principes jus patronatus habeant, quia Cathedrales dotaverint, vel eripuerint de manibus Infidelium?*

25 *Juspatronatus in præfatis Regibus est ex privilegio Apostolico. Rex Neapolis habet juspatronatus in 24. Cathedralibus.*

26 *Recensentur tres causæ, proptèr quas Summi Pontifices concesserunt, ut Reges nominarent Præsules præficiendos Ecclesiis.*

27 *In Germaniâ Episcopatus providentur per viam electionis Canonicæ. Imperator dat Collatoribus beneficiorum* Primas Preces: *& quid hæ importent?*

28 *Docet Ludovicus Engel de primis precibus, quomodò, qualitèr, & quæ beneficia complectantur, & quid fiat cum renitentibus.*

29 *Indicantur alii Canonistæ, memorantes hoc indultum, à variis Papis concessum: Non habet locum in Terris Italiæ, quibus præsit Imperator.*

30 *Corradus Oligenius nupèr de hac rè doctissimè scripsit. Aliqui etiam Reges olim preces similes porrigebant: quod dum fit collatio ab Ecclesiâ completur.*

1. SED jàm à justificandis individualitèr modis, & causis, propter quas Papa Ecclesiastica beneficia per totam Christianitatem Catholicam dilargitur, desistamus; cum ipsa antiquitas *Regularum Cancellariæ* Apostolicæ, prò fundamento, & ratione fundatissimâ exuberet: jàm etenim à quadringentis annis vigent, in scriptis redactæ, ubilibet admissæ, observatæ, commentatæ, ac laudatæ. Qui sanè quadringentenarius tractus tàm immensum temporis spatium in sè continet, ut favore Summi Pontificis plusquàm justum titulum fundet beneficia conferendi, quandò in inferioribus Collatoribus, beneficia per decem annos, & minus ad hùc spatium temporis contulisse, sufficit, ut ab eis beneficia dicantur legitimè dispensari: adeò ut etiam ultimus status Collationis legitimè semel factæ, sufficiat, ut alicui competere dicatur jus beneficia ecclesiastica conferendi (*a*). Et si omnis alia ratio desit, sola consuetudo conferendi beneficia in Clericis, capacibus juris eadem conferendi, est probatio sufficiens prò eodem jure firmitèr sustinendo (*b*). Porrò ab initio, Reservationum Apostolicarum nulla erat lex in scriptis redacta. Nàm ut ait Ludovicus Gomez, Apostolicæ *Cancellariæ negotia, tùnc non Regulis, sed vivæ vocis mandato, & stylo regebantur* (*c*). Ipse tamen stylus, seu consuetudo, quâ in beneficiorum distributione utebatur Romana Curia, faciebat jus commune (*d*). Joannes autem Papa XXII. incæpit has Reservationes Regulis designatis disponere, quas alii successivè Pontifices auxerunt, declararunt, moderati sunt, & in meliorem formam aptarunt, prout Ecclesiæ statui magis expedire censuerunt; hæcque vocantur *Regulæ Cancellariæ*, quarum natura est, ut quilibet Pontifex in crastinum assumptionis suæ edat, toto Pontificatus sui tempore ducturas, ità *ut cum morte Pontificis expirent, & nullam vim habeant Sede Papali vacante*, nec reviviscant, donèc novus Pontifex easdem renovet, ac reassumat (*e*).

(a) *Seraphin. decis. 337. nu. 4. & dec. 799. num. 4.*
(b) *Seraph. dec. 1021. num. 2.*
(c) *Gomez ad Regul. Canc. in proœm. qu. 1. num. 2.*
(d) *Glos. in c. licet de præbend. in 6. post casum.*
(e) *Engel. Colleg. Jur. canon. p. 1. in proœm. num. 15.*

2. Easdem Regulas Cancellariæ nulli dubium est, quod in foro fori cunctos obligant ad earum observationem (*f*). Quoàd forum verò conscientiæ, res non tam

(f) *Gomez. loc. citat. quæst. 2.*

tam clara videtur: multi etenim multa loquuntur. Lessius tamquàm probabile judicat, ipsas non obligare, ex pluribus rationibus, quas consarcinat (*a*). Joseph Rocafullus absolutè sentit eas in foro conscientiæ non obligare (*b*). E contrà Tondutus liberè affirmat, *Regulæ Cancellariç, extractæ ex rationibus Juris Naturalis, Civilis, vel Canonici, habent vim legis, & ligant omnes (sicut ratio legis, etiam si non sit regula) & sunt servandæ, & omnes ligant* (*c*). In hac opinionum ambiguitate, sentiat eruditus Lector ut libet; & si placet legat Dianam, fusè quæstionem hanc differentem (*d*). Unum hic nos non omittimus adnotare, Doctores in eâ firmitèr opinione versari, quod reservationes generales in Regulis Cancellariæ contentæ, non sint odiosæ, sed favorabiles (*e*). Et certè de illis ità proloquitur Anastasius Germonius Pedemontanus, *hujusmodi mensium partitio, facta per regulas, faciem habet honesti; conveniens enim, & rationi consonum videtur, quod Beatissimus Papa, cum sit dominus, & creator beneficiorum, & habeat plenissimam potestatem in omnibus, quæ sub Cœlo sunt &c. sex menses, & alia beneficia affecta, & reservata suæ dispositioni valeat reservare* (*f*). Clariùs adhùc effatur Rota Romana coram Remboldo Germano, citans prò sè varios Doctores, & asseverans, *quandò reservatio est per viam legis generalis, ubi principalis intentio Papæ est, ut providere valeat pauperibus Clericis, & personis benemeritis, Romanam Curiam sequentibus, tùnc reservationes judicantur favorabiles, non habito respectu ad incidens præjudicium Ordinariorum* (*g*). Non desunt tamèn Doctores contrarium sentientes, quos cumulat Gonzalez (*h*). Sed sicut asseritur, quod sit favorabile privilegium, quo præditus est Romanorum Imperator, ut ad ejus petitionem in quâlibet Ecclesiâ Germaniç unus Clericus ad beneficium ecclesiasticum recipiatur (*i*); Ità etiam dici benè poterit, quod reservationes Pontificiæ debeant favorabiles appellari.

3. Si quæratur undè originem habuerint, & quæ fuerint causæ introductionis Reservationum Apostolicarum; dicimus has fuisse perplures. Et *prima* causa fuerunt ingentes, & creberrimç simoniæ, per quas tùm Electorum, tùm eorum, qui in Aulâ Principum antiquitùs potentiâ præpollabant, commendationes, & suffragia velut ad nundinas ponebantur, de quibus suprâ sermo uberio rtactus est (*l*): ut enim occurreretur tot pactionibus, mercimoniis, & simoniacis tractatibus, simulque jurgiis, & contentionibus, atque abusui laicalis potestatis, quç tùnc in beneficiorum dispensationibus accidebant; visum est, nullum melius eis opponi posse remedium, quàm si potestas dispensationis ipsorum beneficiorum addiceretur personç, quæ in brachio forti, & manu extentâ, posset abusiones istas evellere. Et ità Pontifices beneficia, hujusmodi excessibus magis exposita, sibi reservarunt, vel liberè conferenda, vel respectivè ad votum, sive ad præsentationem Principum dispensanda. *Secunda* causa fuerunt instantiç Principum, qui optantes beneficia aliqua conferri Clericis sibi gratis ab Ordinariis Collatoribus, vel satagentes nè Clericis sibi odiosis, & suspectis obtingerent; nec id alitèr obtinere valentes, interpellabant Romanum Pontificem, ut sibi beneficia quçdam reservaret, quç posteà Clericis, ipsis Regibus acceptis, porrigerentur, eo modo, quo suprà de mandatis Apostolicis dictum est (*m*). Constat hoc evidentèr ex epistolâ Clementis Papç VI. ad Regem Angliæ, in quâ disertè profitetur, se quasdam beneficiorum reservationes fecisse, intuitu ipsius Regis, *magnitudinem tuam*, inquit, *latere non credimus, nec à tuâ memoriâ excidisse, quod nobis prò reservationibus inibi faciendis aliquibus feceris supplicari* (*n*). Carolus VII. Rex Galliæ procuravit, ut Callistus Papa III. sibi reservaret Episcopatum Tornacensem, nè ibi Præsul alius prçficeretur, quam aliquis sibi, Domino directo illius loci, apprimè acceptus (*o*). Reservationes in Siciliâ invectç sunt, ut consuleretur Regibus lineç Carolinæ: nimirùm ut beneficiarii eisdem faventes adversùs hostes Regios Ecclesiis prçficerentur (*p*). In reservandis sibi beneficiis apud Gallos Joannes Papa XXII. valdè fimbrias dilatavit, quià id Regi, Reginçque, ac Delphino gratum fuit: ut eis modus inesset gratificandi Clericis sibi magis acceptis (*q*). Idem evenisse in aliis Regionibus non ambigimus.

4. Ter-

(a) *Less. in Auctar. Cas. Consc. post p. 2. D. Tho. V. beneficiis cas. 3. num. 5.*
(b) *Rocaful. prax. Theol. Mor. p. 3. tom. 1. l. 2. sect. 1. c. 6. n. 43*
(c) *Tondut. quæst. Legal. cap. 109. n. 12*
(d) *Diana par. 10 tr. 15. res. 7*
(e) *Lotter. de rè benef. l. 2. qu. 26. n. 19*
(f) *Germon. de Indult. Cardin. § per quæ n. 78*
(g) *Rot. to. 1. p. 4. rec. dec. 172. n. 36*
(h) *Gonzal ad Regul. Cancel. reg. de Mensibus § 6. proœm. n. 6*
(i) *Lotter. l. 1. qu. 6 num. 48*
(l) *Vid. suprà cap. 22 in hoc tomo*
(m) *Vide suprà cap. præced. n. 17 in fine*
(n) *Odoric. Raynald. an. 1344. n. 57*
(o) *Æneas Sylvius epl 375*
(p) *Thomassin. Vet. & nov Eccl. disc. p. 2. l. 2 c. 37. n. 4*
(q) *Idem p. 2. l. 1. c. 49 n. 3. §. At*

4. Tertia *causa* fuit ingens concursus Clericorum ad Aulam Pontificiam, adeò exuberans, ut ad Clementem Papam VI. *centum millia* eorum hìnc indè confluendo adproperaverint (*a*), de quibus Auctor Magni Chronici Belgici: Avenionem *tanta confluxit multitudo Clericorum, qui, ut pauperes beneficia impetrare voluerunt, ut numerus tùnc in examinationibus Diæcesum per universum orbem computatus esset ad centum millia Clericorum, ut ego personalitèr ibidem constitutus ex veridicorum relatione intellexi* (*b*). Considerabatur in eis, vel inopia: eo quod beneficio ecclesiastico destituti, subsidia exposcerent opportuna: vel benemerentia in negotiis apud Curiam Apostolicam obeundis, ut non sinè gratificatione aliquâ ad patriam remearent. Utrumque notivum suggerit in suis epistolis Innocentius Papa III. dum in *mandatis* dirigendis, modò profitetur, sè beneficiorum largitionem demandare, *cum necessitatibus pauperum Clericorum, qui nullum sunt ecclesiasticorum beneficiorum consecuti, Sedes Apostolica duxerit succurrendum* (*c*). Modò dicat sè mandata dirigere ob subsequentem rationem, *nec novum debetis, nec absonum reputare, si de illorum sumus provisione solliciti, qui apud Sedem Apostolicam prò suis, vel suorum Dominorum negotiis constituti, nostram, & fratrum nostrorum gratiam, conversatione laudabili meruerunt. Tanta est enim Apostolicæ Sedis benignitas, ut accedentes ad sè fratrum, & Coepiscoporum nostrorum nuntios benignè recipiat, & laborem eorum, qui apud eam longo tempore commorantur, in beneficio, vel aliis, quę dignè postulaverint recompenset* (*d*): Sermo est utrobique dè *Mandatis* Apostolicis, sed quià his successerunt Reservationes, quibus non ambigimus *quartam* causam dedisse resistentiam Ordinariorum, in non adimplendis mandatis ipsis; hinc fit, ut quidquid mandatis expediendis motivum fuit, tantundèm contulerit ad reservationes introducendas: nec enim pauperibus Clericis opitulari, neque benemeritis gratificari potuisset, ac posset Romana Sedes, sinè beneficiorum Reservationibus.

(a) *Magnum Chron. Belgic ad an. 1342. fol. 300.*

(b) *Thomassin. loc. cit. p. 2. l. 1. c. 44. n. 4*

(c) *Innoc. III. regest. 16. epl. 177*

(d) *Idem to. 1. epl. ad Episcop. & Capitulum Lemovic. &c.*

5. Prò quarum ulteriore justitiâ comprobandâ, en votum Petri Alliacensis, Archiepiscopi Cameracensis, & Cardinalis, qui floruit trecentis ab hinc annis (*e*), obstenditque, Reservationes jàm ex tùnc fuisse justissimas, & antiquissimas: ait enim, *Papa jure potuit ordinationes majorum, & electivarum dignitatum, ac collationes aliorum beneficiorum, sibi, & Apostolicæ Sedi, reservare, quià hæc antiquissimo jure sibi competebant. Hæc etiam non solum jure universali administrationis Papalis potuerunt competere, sed etiam ex speciali causâ, ratione materiæ subjectæ: utposè quià inferiores in suis electionibus, & Ordinarii Collatores in beneficiorum collationibus abutebantur, & per potentiam laicalem sæpè jure suo non liberè uti permittebantur, seù aliâ aliquâ speciali ratione. Ex quo subinfertur, quod cum Sedes Apostolica in præmissis prescripserit; supposito quod Summi Pontifices in hoc abusi fuerint, vel excesserint, non propter hoc est ab eis hujusmodi jus tollendum, sed abusus pellendus, & excessus restringendi sunt*, & *hoc fieri potest per rationabiles constitutiones Sacri Concilii generalis* (*f*). Et prò totius negotii coronide sufficiet memorasse, quod cum tempore Pauli Papæ II. auctore Cardinali Papiense, proponeretur suppressio ipsarum Reservationum; Cardinalis de Carvajal Hispanus, constantissimè repugnavit, & ne abolerentur fortissimè obstitit; clamans, rem tot laboribus, tot certaminibus sustentatam, non esse præcipiti abrogatione tollendam: & in eundem sensum cæteri Cardinales, ipseque Pontifex declinavit (*g*).

(e) *Bellarm. de script. Eccl. in Petr. ab Alliac.*

(f) *Petrus Alliacens. inter Oper. Gerson. to. 1 f 917*

(g) *Card Papiens. epl 92. Raynald. ann. 1464. num. 67*

6. Post reservationes autèm hasce, jàm ut suprà introductas, & in Regulis Cancellariæ contentas, successu temporum advenère *Concordata*, seù Conventiones intèr Sedem Apostolicam, & Romanorum Imperatorem prò Regione Germanicâ; Regeque Galliæ, prò Regione Gallicâ compactatas, per quas constitutę sunt formæ, & modi, in dispensatione beneficiorum servandi, certique fines hinc indè constituti, quos ultrà neutra partium valeat transilire. Non ejusdem tenoris sunt utrobique ipsa Concordata; sed diversimodè concepta, prout unicuique dictarum Nationum cogitatum est expedire. Prò Natione Germanicâ Concordata inita sunt intèr Nicolaum Papam V. & Fridericum III. Imperatorem (*h*). Prò Natione Gallicâ

(h) *Nicol. Papa V. Constit. 1*

licâ inita sunt intèr Leonem Papam X. & Franciscum I. Galliarum Regem (*a*). Prò Natione Hispanicâ, an & intèr quos inita fuerint, nobis adhuc est incompertum; cernimus tamèn eorum fieri mentionem apud quendam Auctorem (*b*), qui tamèn paulò infrà prò Concordatis intelligit Indulta de præsentatione illorum, qui ad Prælaturas sunt promovendi. Concordata non nisi ex merâ libertate Sanctæ Sedis sancita fuere, juxtà doctrinas, & motiva superius memorata (*c*): Bonumque est, eadem hinc indè fidelitèr observari, quià alias nimium periculosa jurgia exorirentur, & contentiones inextricabiles, ac diffidia luctuosa, quę & Ecclesię pacem turbarent, & totam penè Christianitatem confunderent. Eo vel maximè, quod si pacta intèr supremos Principes, tàm proprio, quàm suæ ditionis nomine, semel ritè sancita, sub cavillosis prætextibus, atque technis, quę nunquam desunt viris rixosis, possent impunè disrumpi; & invocatio Divini Nominis, jure jurando pactis adjecta, deludi; ecque pax, ecque fides, ecque securitas inveniri posset in Mundo?

7. Itàque, prout alibi tetigimus, jàm cuncta Orbis Catholici beneficia, ubi cessat via Electionis, vel dispensantur, per viam collationis liberè, & pleno jure factę à legitimo Superiore ecclesiastico, vel per viam institutionis, factæ ab ipso superiore, ad præsentationem, sive nominationem alterius. Per viam collationis, liberè, & pleno jure factæ dispensantur, vel à Papâ, uti supremo Ecclesię Hierarchâ, juxtà Regulas Cancellariæ Apostolicæ, & conventiones cum Nationibus compactatas; vel ab Episcopis, aliisque Clericis, Ordinariis, vel Delegatis beneficiorum Collatoribus, quibus adsit hoc jus collativum, legitimum, ac legale, modisque legitimis acquisitum. Prætèr hos, nulli competit jus conferendi liberè, ac pleno jure ecclesiastica beneficia, & præsertim laici hac potestate carent, quià, uti vociferabatur adversùs Philippum IV. Galliarum Regem Bonifacius VIII. *Omnia jura clamant, collationem beneficiorum non posse cadere in laicum, ità quod habeat jus, & potestatem spiritualem conferendi* (*d*). Certè si in laico cadere non potest jus eligendi Clericos, beneficiis ecclesiasticis preficiendos, uti disertè in jure statuitur (*e*); multò minùs in eo subsistere potest jus beneficia ecclesiastica conferendi.

8. Et hinc est, quod centies Ecclesia in Sacris Conciliis disertè prohibuit, ne laici beneficia conferrent, & ne Clerici de laicali manu beneficia ipsa susciperent. Ità in Concilio Cabilonensi anno 813. (*f*), in Moguntino anno 847. (*g*), in Vvormaciensi anno 868. (*h*), in Coloniensi anno 887. (*i*), in Romanis annis 904. 907. & 1063. (*l*), in Engelheimensi anno 848. (*m*), in Augustano anno 952. (*n*), in Melfitano anno 1090. (*o*), in Capitulis Zachariæ Papæ, missis ad Pipinum, & ad Episcopos Gallię (*p*), & nè plura superstruamus, in longâ illâ contentione, quæ à Gregorio VII. usque ad Callistum II. super investituris beneficiorum adversùs Imperatores Germanicos perduravit (*q*), talitèr improbavit Ecclesia hujusmodi dispensationem beneficiorum, à laicis factam, ut non ambigerint Patres illius ętatis investituras à laicis factas, hæreticas vocare, ac tam conferentes, quam suscipientes eas, hæreticæ pravitatis culpæ damnare (*r*). Audi Goffridum Vvindocinensem: *de investiturâ laicorum, si quis cognoscere voluerit, quid Catholica, & Apostolica Ecclesia senserit, quid docuerit, quid judicaverit, quid constituerit; legat in primo Capitulo illius Concilii, quod tempore Gregorii VII. Papæ factum est, & ibi omnes Clericos, qui de manu laici investituram suscipiunt hæreticos vocatos, & ideò damnatos esse, & excommunicatos inveneris. Licet alia hæresis de investiturâ dicatur; alia Simoniaca: ista quæ de investiturâ dicitur contrà Sanctam Ecclesiam fortius jaculatur &c. Investitura itàque laicorum, quæ fit per virgam, & annulum merito hæresis appellatur* (*s*).

9. Attamen optimè novimus, quod anteactis temporibus, etiam de quibusdam Secularibus Principibus memoratur, beneficia ecclesiastica contulisse: Dè antiquis Regibus *Siciliæ*, & *Apuliæ* id ità esse refert Marinus de Caramanico (*t*). Dè Regibus *Angliæ*, Auctor Glossę in Pragmaticam sanctionem (*u*). Dè Regibus *Hungarię*, Alexander celebris Jurisconsultus (*x*). Dè Regibus *Poloniæ*, Anastasius Germonius (*y*).

Sed

(a) *Leo Papa X. Constit. 20*

(b) *Thomassin. Vet. & nov. Eccl. disc. p. 2. l. 2. c. 35. n. 8. & 9*

(c) *Vide suprà cap. præced. n. 26*

(d) *Henric. Spondan ad ann. 1303*

(e) *Capit. Sacrosanct. cap. Messana de elect.*

(f) *Conc. Cabilon. an. 813. c. 42*

(g) *Conc. Mogunt. an. 847. c. 12*

(h) *Conc. Vvormacienſ. an 868 c 15 & 57*

(i) *Conc. Coloniens. an. 887 c. 4*

(l) *Conc. Roman. an. 904 & 907. cap. 10. & an. 1063*

(m) *Conc. Engelheimens. an. 948. can 4.*

(n) *Conc. August. an. 952. c. 9*

(o) *Conc. Melfit. ann. 1090. c 8.*

(p) *Capitul. Zachar. c. 13. ap. Binium tom. 5 f 484.*

(q) *Card. Baron. in Indice Verb Investiturę*

(r) *Card. Baron. ann. 1111. n 42*

(s) *Goffrid. Vindoc. opusc. 2. in med.*

(t) *Marinus de Caram. in proœm. Constit. Regni col 4. n. 50 & 60*

(u) *Cosm. Guymer Glos. in Pragmatic. sanction*

(x) *Alexandr. in 4. Volum. Cons. 74 in 3. colum.*

(y) *Germonius de Indult. Card. § in quibuscumq. n. 5.*

Sed hanc potestatem in præfatis Regibus (si rè verâ illam unquam habuerunt, quod ambiguitate fortè non caret, cum constet, aliquos interdum eandem sibi contrà omne fas usurpasse, quemadmodùm faciebat Fridericus II. Imperator, & Rex tam Neapolis, quàm Siciliæ, qui *conferebat de facto omnia beneficia vacantia* (*a*), tametsi ea conferendi jure careret). Hanc inquam potestatem in præfatis Regibus naturalem non fuisse, & laicali jure non potuisse subsistere, patet ex eo, quod Innocentius Papa III. prò insubsistenti, & frivolo habuit, quod Rex Angliæ posset ex se ipso beneficia ut suprà conferre; ità enim scripsit P. Cardinali, suo in Angliâ Legato: *Illud autèm omninò frivolum reputamus, si qui fortè sè dicant ex donatione Regia quasdam ex illis obtinuisse præbendis, quasi Regalis sublimitas &c. præbendas ipsas sua potuerit auctoritate conferre* (*b*). Oportet ergò totam illam facultatem fuisse ministerialem, ideſt Ecclesiam contulisse beneficia illa, ministerio ipsorum Principum Secularium (*c*). Et hoc modo inculcabat memoratus Bonifacius VIII. *Collationem ad Laicos nullo jure pertinere posse, nisi fortè ministerialitèr* (*d*). Itàque præfata potestas, quæ in supradictis Regibus fuisse dicitur, si fuit; tota à solo Privilegio Pontificio pependit, uti expresè de Regibus *Hungariæ* tradit Vivianus (*e*). De Regibus *Angliæ* sentit Baldus, & ex eo Germonius (*f*). Et de Regibus *Siciliæ* ait Isernia, *olim præsentabant, & investiebant de beneficiis ecclesiasticis, & conferebant ea per privilegia Papalia, quæ possunt, hoc concedere laico, etiam sinè consensu Episcopi Ordinarii Diœcesani, sicut dicit Glossa hic allegata 17. qu. 7. cap. placuit in principio, & in cap. nemini Regum* (*g*). Quæ tamèn Privilegia Apostolica, præfatis Regibus tributa, vel personalia fuisse censemus, vel ad lineam alicujus familiæ concessa, quâ extinctâ, privilegium quoque, jàm prorsùs evacuatum evanuerit: sed donec duravit, totum id, quod est maculæ in collatione Laicali purgavit.

10. Nihilominus transmissibile ad Successores fuisse videtur indultum illud, quod Benedictus Papa XI., contulit Carolo II. Regi Neapolis, postquam Luceriam Saracenorum ab infidelium fæditate purgavit, & quasdam præbendas, ac dignitates inibi de suis bonis dotavit, quarum partem ipse Rex *Apostolicâ vice* conferret, ad aliam partem viros idoneos, instituendos ab Episcopo, præsentaret. En verba diplomatis: *Volentes in eâdem Ecclesiâ, quam sic Regia liberalitas honoravit, non solum tè, sed Successores tuos in eodem Regno, intuitu hujus nostræ concessionis privilegii singularis, ut ex hoc tu, & Successores prædicti magis teneamini dictæ Ecclesiæ ejusque ministris, Regium favorem impendere, temporibus opportunis præsentandi personas idoneas eidem Episcopo ad Decanatum, Archidiaconatam, & Cantoriam, ac conferendi vice Apostolicâ, medietatem præbendarum ejusdem Ecclesiæ, cum vacaverint, personis similitèr ad eas obtinendas idoneis, Constitutionibus quibuscumque contrariis nequaquam obstantibus, tibi, & successoribus ipsis in perpetuum, Apostolicâ Auctoritate concedimus de potestatis plenitudine facultatem &c.* (*h*). Qua de rè cum diploma clarè loquatur, collationem præbendarum à Rege fieri *vice Apostolicâ*, superfluum est plura subjungere.

11. Ubi verò res non adeò claræ sunt; bonum erit perpendere, an rè verâ Reges illi, à quibus dicitur beneficia consuevisse conferri, rè verâ inquam ipsa conferrent, an verò solummodò ad ea Clericos nominarent, cum *Collatio* imbibat in se electionem, præsentationem, confirmationem, institutionem, ac omnem modum, per quem fit provisio beneficiorum (*i*). Et propterea temporibus antiquis, promiscuè adhibebantur verba *Concessionis*, *Donationis*, *Collationis*, *Institutionis*, *Nominationis* beneficiorum, quæ dictiones posteà distinctæ sunt, ad designandam differentiam, quæ vertit inter unamquamque ex præfatis actionibus, & ità Joannes Papa X. dixit collationem Episopatus Tungrensis pertinuisse ad Regem, dum in literis ad Herimannum Archiepiscopum Coloniensem, illum exprobravit, quod Tungrensibus Hilduinum, Rege non assentiente, ordinasset, *Cum prisca*, inquit, *vigeat consuetudo, qualitèr nullus alicui Clerico Episcopatum conferre debeat, nisi Rex* (*l*): Ubi evidenter sumitur verbum *conferre* prò *nominare*. Ità pariter Innocentius III.

sol-

(a) *Vid. Ughel. Ital. Sacr. tom 7. in Archiepisc. Amalphit. nu. 12. fol. 292*

(b) *Innoc. III. to. 1. l. 1 epl. ad P. S. Mariæ in Via Card.*

(c) *De Luca de benefic discurs. 9 num. 12 Marta Jurisd. p. 4. cent. 1. cas. 46 n. 13*

(d) *Henricus Spondan an. 1302*

(e) *Vivian de Jurepatr. p 2. l. 11. c 12. n. 4*

(f) *Germon. de Sacror. Immun. l. 3 cap. 12 num. 31*

(g) *Isernia*

(h) *Bened XI. ap. Ughel. Ital. Sacr. to. 8. in Episc. Luceriæ post initium fol. 453.*

(i) *Barbos. tr. varii Appel 54, & Jur. Eccles. Univ l. 3. c. 13. n. 2 cum aliis ibi*

(l) *Sirmond. Concil. Gallic. tom. 3. f. 575*

collationem Beneficiorum, vocavit *Donationem*, scribens de Archiepiscopo Eboracensi suspenso, & ejus Capitulo, *etsi fuerit suâ culpâ suspensus, non tamen ad ipsum Capitulum ex illâ culpâ præbendarum erat donatio devoluta: sed ad illum tempore suspensionis illius prębendarum donatio pertinebat, qui præter ejus desidiam, & negligentiam, poterat præbendas donare* (*a*). Ità alibi idem Pontifex Juspatronatus vocat largitionem factam ex *dono parentum* (*b*). Ità Honorius III. *Donationem* prò *præsentatione* usurpavit, decernens irritum juramentum Comitissæ Flandrensis, quæ *dè non vacantibus beneficiis Ecclesiarum, in quibus jus obtinet patronatus, & donationes eorum in manibus posuerat alienis* (*c*). Ex quibus patet, quod antiquitùs, ut innuimus, verba collationis, donationis, præsentationis &c. beneficiorum, promiscuè sumebantur: undè licèt præfatos Reges beneficia contulisse dicatur, non est certum tamèn hanc rè verâ fuisse Collationem potiùs, quàm nominationem ad ea. Sicuti non ideò dicendum est, posse Principem laicum *ordinare* Episcopos, sive ordinem Episcopalem illis conferre, quià Hormisda Papa scribit Justino Imperatori, ut *Alexandrinum Episcopum debeat ordinare* (*d*): Quandòquidem ibi *ordinare* lato modo, & impropriè sumitur pro nominare, sivè designare; non verò propriè, & strictè, in sensu obvio, qui competit huic voci, nempè ordinem ecclesiasticum impertiri.

(a) Cap. quià diversitatem 5. de concess. præbend.
(b) Innoc. III lib. 1. ... epl. ad N. Mediol. Archiep.
(c) Cap. cum dilecta 16. de concess. præbend.
(d) Hormisda Papa epist 54.

12. Verùm, quidquid fuerit olim dè præfatis Regibus, beneficia ecclesiastica conferentibus, sivè ad ea nominantibus; nunc audivimus, hujusmodi rem non nisi à Christianissimo Galliarum Rege exerceri, qui perplura beneficia ex se ipso, & pleno jure conferat, ut expresse tradunt *Doctores* (*e*). De qua rè ait Ferraldus, *licèt jus conferendi præbendas sit adeò spirituale, quod non cadit in laicum, nec laicus illud possit possidere, sed nec præscribere; tamèn Rex Franciæ pleno jure confert Beneficia ecclesiastica, Canonicatus, & Dignitates. Quod jus Imperator non habet* (*f*). Supèr quo herclè negotio ingens olim emersit dissidium, ut alibi notavimus intèr Bonifacium Papam VIII., & Philippum IV. cognomine Pulchrum Regem Galliæ; contendente Papâ, quod non possent licitè per Regem, uti Laicum, beneficia sacra conferri, cum facultas conferendi spiritualia subsistere non possit in laico, quà laico: promptum tamèn sè offerente, Regem speciali indulto munire, ut faceret licitè, quod faciebat illicitè, & ità scripsit Philippo: *ad tè hujusmodi Ecclesiastica Dignitatum, Personatuum, Canonicatuum, Beneficiorum, & Præbendarum collatio, non potest quomodolibet pertinere, nec pertinet; nec per tuam collationem potest alicui jus acquiri, sinè auctoritate, vel consensu Sedis Apostolicæ, tacitis, vel expressis: quæ qui accipit, & se denegat accepisse, proptèr ingratitudinem est privandus* (*g*). Duo distinguenda esse, inquiebat Pontifex, *præsentationem* ad beneficia, & *collationem* eorum: primam dicebat optimè cadere posse in laicum, secundam verò non posse, *Collationem ad laicos nullo jure pertinere posse nisi fortè ministerialitèr &c. se zelantem salutis Regis frequentèr ejus Nuntiis dixisse, cupere sè ut Rex faceret licitè, quod faciebat illicitè, quià omnia jura clamant, collationem beneficiorum non posse cadere in laicum, ità quod habeat jus, & potestatem spiritalem conferendi* (*h*).

(e) Rebuff. prax. benef. de Collat n. 9. Lotter de re benef. l. 1. qu. 6 n. 5. Vivien. de Jurepatr. p. 2. l. 11. c. 12. n. 5. Germonius de indult. Card. §. inquibuscumq. n. 3.
(f) Jacob. Ferrald. de privil. Reg. Franciæ cap. 8.
(g) Raynald. ann. 1311 34. Histoar. du differ. entr. Bonifac. VIII. è Phil. le Bel. f. 44. 48.
(h) Spondan. an. 1302 Bail. in Concil. Gallic. ann. 1301.

13. Rex Philippus è contrà contendebat, sibi facultatem beneficia conferendi competere *Jure Regio* (*i*), & eo jure *uti, usumque hactenùs esse, sicut usus erat B. Ludovicus Rex, ejusque Prędecessores* (*l*). De quo B. Ludovico refert Nangius in ejus vitâ, quod *in beneficiis ecclesiasticis conferendis, Deum semper prę oculis habebat, præsertim in Ecclesiis Cathedralibus, ubi Sede vacante, ratione custodię Regalium ex consuetudine pertinebat ad eum collatio præbendarum* (*m*). Sed si res seriò perpendatur ambiguitate non carere videtur an rè verâ S. Ludovicus beneficia conferret, an verò ad illa jure patronatus simplicitèr nominaret; nam de illo idem Nangius hęc adnotat, *in beneficiis ecclesiasticis conferendis, quę ad patronatum ipsius pertinebant, præcipuè in Cathedralibus, ubi Sede vacante ratione custodię Regalium ex consuetudine pertinebat ad eum collatio* (*n*): Ubi patet quod confusè sumebantur præsentatio, & collatio, totumque jus illud Regium in D. Ludovico redu-

(i) Philip. in epist. ad Bonif. VIII.
(l) Histoar. de differ. ent Bonif. VIII. è Phil. le Bel f. 89. 90.
(m) Nangius in vit. S. Ludovic. Reg. Franc.
(n) Nangius ibidem 445.

reduci videtur ad patronatum. Consonant ea, quæ ipse Rex reliquit in mandatis Proceribus illis, quibus in suâ absentiâ, dum incumberet sacræ expeditioni, Regnum regendum commisit: *Personatus, Præbendas, Ecclesias, Cappellanias, & cætera beneficia quæcumque vacare contigerit, ad nostrum Patronatum, collationem, seù præsentationem nostram, seù ratione Regalium, quam alioquocumque jure pertinentia conferendi, ac præsentandi &c.* (a). Ex quibus elucet, quod promiscuè ibi sumebantur præsentatio, & collatio beneficiorum, ad jus Regium pertinentium, & quod patronatui potiùs, quàm cuique aliæ rationi correlativæ videntur. Utcumque tamen res tùnc se haberet, Philippus Pulcher Pontifici respondebat, quod collatione beneficiorum utebatur eo modo, quo ad eum pertinebat, *De jure, & bonâ consuetudine, sicut S. Ludovicus, ut alii prædecessores sui usi fuerunt, à tempore, cujus memoria non extaret* (b).

14. Sanè difficile est investigare, & difficiliùs reperire, undè habuerit origo hujusmodi magna facultas, quâ præditus esse dicitur Rex Christianissimus, conferendi ex se beneficia. Aliqui illam referunt ad consuetudinem, & huc facere videntur ea, quæ tradit Petrus de Marcâ, quod antiqua Parlamenti Arresta jus Regium Consuetudine niti docuerunt, nullamque aliam ejus asserendi rationem invenerunt Doctores Parisienses, quàm vetustam consuetudinem (c), ubi licèt sit sermo de Regaliâ, sub eo tamen comprehenditur etiàm beneficiorum collatio, quæ intèr fructus Regaliæ solet in Galliâ computari. Sed cum laici, tametsi Reges (d), omninò sint juris spiritualis conferendi beneficia incapaces, eisque constantissimè jus resistat (e), oportet, quod Reges Galliæ aliundè, quàm à consuetudine hoc privilegium sint adepti; cum consuetudo jus hujusmodi non valeat laicis impertiri (f), etiàm si esset præscripta (g), & quantumvis Laicus beneficia per spatium temporis immemorabilis contulisset (h). De facto consuetudinem non potuisse hujusmdi jus impertiri, disertè disponit idem Petrus de Marcâ, dicens, *ad collationem præbendarum, ex consuetudine contrà Canones perfectam, Concilii Lugdunensis auctoritatem quæsitam esse, Principibus haud satis consuetudine tutis* (i). Ad privilegium ergò ecclesiasticum videtur omninò referendam hanc facultatem Christianissimi Regis, vel obtèntum à Concilio Generali, per Summum Pontificem approbato, & sic mediatè à Sede Apostolicâ, vel ab hac immediatè concessum, per speciale indultum, ab aliquo Pontifice dudùm collatum. Ex privilegio namque Apostolico citrà difficultatem est, quod potest laicus beneficia conferre (l). Et nedum laicus, sed etiàm fœmina id posset, ut habet *Gloss. marginal. in cap. dilecto* 40. *de testibus*, & firmant expresè Doctores (m). Eo namque casu laicus ministerialitèr, & velut organum, se habet, ac beneficiorum collatio, jusque spirituale in hac actione contentum, non exercetur per laicum, sed per illum, à quo indultum procedit (n). *Laicum*, inquit Rebuffus, & ex eo Germonius, *licèt ex privilegio possit conferre beneficia ecclesiastica &c. conferendo tamen beneficium, non tribuere aliquod jus spirituale, quià ipse illud non habet, sed investitus consequitur jus spirituale à Confirmatore, vel ab alio Ministro Ecclesiastico, quod esse notabile prò Rege Franciæ scribit Bonifacius* (o).

15. Igitur jus conferendi ecclesiastica beneficia, quo præditi sunt Christianissimi Reges Galliæ, ad privilegium Apostolicum referendum est, uti de facto illud referunt Doctores (p). Cujus privilegii si conservatur autographum; res extrà aleam est. Si verò non reperitur, quia tractu temporis disperierit, vel aliâ ratione ubinam sit ignoretur; sufficit quod de eo sit fama, cum vetustissimâ consuetudine, proùt consuluit Alexander (q), sitque tacitum, vel expressum, uti significabat in præfatâ contentione Bonifacius Papa VIII. (r). Nèc ab alio fonte censendum est privilegium hujusmodi dimanasse, quàm ab eo, à quo alia peculiaria indulta prò beneficiis conferendis, sunt Galliæ Regibus contributa, nàm Bonifacius VIII. sæpè memoratus, teste Raynaldo, Regi Philippo Pulchro concessit, *quod ad suum beneplacitum, in quâlibet Ecclesiâ Cathedrali, & Collegiatâ Regni sui,*

(a) *Preuves des libertez de l'Eglis. Gallic. f. 16. ann. 10.*

(b) *Histor. du differ. entr. Bonif VIII & Filip. le Bel. f. 90. 93.*

(c) *Petrus de Mar. infr. citand.*

(d) *Germon. de Indult. Card. §. etiam n. 9.*

(e) *Seraphin. decis. 1382 n. 1. 2. 6*

(f) *Idem decis. 1383 n. 3. Germon. loc. cit. num 6*

(g) *Seraphin. dicta decis 1373 n. 3.*

(h) *Duard. ad Bull. Cœnæ l. 2 in Can. 19. qu 9 & ult n 13.*

(i) *Petrus de Marca lib. 8. c. 24. n. 4.*

(l) *Barbos. de Off. Epis. alleg 50 n 45. Vivian. de jurepatr. p. 1. l. 1 c 5. n. 74. Germon. loc. cit §. quibuscumq. n. 12. Seraph. dec. 1382 num. 1.*

(m) *Germon. ubi sup. Belius disquis Cler p. 1 §. 8. n. 17. de discipl. Cler f. 77 cum aliis.*

(n) *Lotter. de re benef l. 1. qu 6 n. 46 47. de Luca de benef disc. 9 n. 12. Marta de jurisd p. 14. cent. 3. cas. 46. n. 13.*

(o) *Germon. de indult. Card. § In quibuscumq n. 13.*

(p) *Rebuff. de reg. ad prael nomin. Vivianus de jurepatr. p. 2. l. 11. c. 12. n. 5. Germon. de Sacr. Immun. l. 3. c. 12. n. 32.*

(q) *Alex. Consil. 74. in 4. volum.*

(r) *Odoric. Raynald. ann. 1303. n. 34.*

una persona idonea poneretur (*a*). Paritèr S. Ludovico IV. Regi, ejus Orator, Româ rediens, indultum retulit Pontificium, quo illi concedebatur posse beneficia quædam conferre: Sanctus verò Rex diploma in ignem projecit, sic Oratorem ipsum effatus, *quod mea negotia Romæ strenuè objeris, laudo: quod mihi à Pontifice munus hoc retuleris, non probo: intelligo enim quanto cum periculo animæ, & Regni id susciperem* (*b*). De hujus quoque gloriosi Regis Abavo Ludovico VII. refert Vualsingamus ea, quæ sequuntur, *Reversus Ludovicus Junior de Hierosolymitanâ contrà Saracenos expeditione, cum quidam Clericus Româ Papale privilegium attulisset, quo in omni Ecclesiâ Cathedrali sui Regni jus conferendi primam vacaturam, cum cunctis fructibus, medio tempore provenientibus, continebatur, confestìm conclusit literas dicens, malo illas hic comburere, quàm si propter illas in inferno comburerer* (*c*).

16. Noluerunt hi pii Reges indultis Pontificiis uti; quippè beneficia ecclesiastica conferre, plena periculi res est, nec nisi animæ illaqueandæ opportuna (*d*): undè sapientissimè ajebat ipse D. Ludovicus, *sat mihi est coram Deo de temporalibus, mihi creditis, non etiàm spiritualibus rationem reddere* (*e*). Demùm non est probabile, quod in Christianissimis Galliæ Regibus fuerit excitatum privilegium, beneficia ecclesiastica conferendi, aliâ viâ, quàm eâ, quâ excitatum est in cæteris Regibus, ipsâ facultate aliquandò præditis, nempè ex privilegio Apostolico, uti suprà de Regibus Angliæ, Hungariæ, & Siciliæ diximus. Quibus addi nunc poterit Imperator Henricus III. Concilii Trecensis occasione, Legatos ad Apostolicum transmittens, qui denuntiarent, sibi jus largiendorum beneficiorum Episcopalium competere, ex privilegio Apostolico (*f*). Et ità de facto Rebuffus Gallus (*g*), Vivianus Etruscus (*h*), Germonius Pedemontanus (*i*), unâ voce asseverant, consimili privilegio Reges Galliæ beneficia conferre, de quibus etiàm idem Germonius individuat, *Guymerius, amplissimi Parisiorum Senatus Præses, narrat in eucherio, & tabulario Regiarum rationum asservari de his rebus Pontificum diplomata, quibus hoc tributum est Regi Franciæ jus. Horum privilegiorum etiàm meminit Boerius, quæ dicit esse in thesauro Regio*, & paulò antè, *Quod sanè jus Regem Franciæ habere constat ex duabus Constitutionibus Honorii III. Romani Pontificis* (*l*). Hucusque de dispensatione beneficiorum, per viam *liberæ collationis*.

17. Per viam verò Canonicæ *Institutionis* beneficia ecclesiastica conferuntur vel à Papâ, vel ab Episcopis, vel ab aliis Clericis, Ordinariis, vel Delegatis, eorum dispensatoribus; non tamèn liberè, sed ad præsentationem patronorum, qui sive laici sint, sivè Clerici, & vel ratione officii, vel ratione personæ, habeant jus nominandi Clericos, beneficiis ecclesiasticis decorandos. Jus Patronatus triplex est, Ecclesiasticum, laicale, & mixtum (*m*), de quibus fusè agunt Lambertinus, & Vivianus specialibus Tractatibus, & alii Canonistæ passìm. Juris patronatus *Ecclesiastici* antiquior pusillitati nostræ memoria non occurrit, eâ, quæ in Concilio Arausicano legitur, decernente; *Si quis Episcoporum in alienæ Civitatis territorio Ecclesiam ædificare disponit &c. non præsumat dedicationem, quæ illi omnimodis reservatur, in cujus territorio Ecclesia assurgit: reservatâ ædificatori Episcopo hac gratiâ, ut quos desiderat Clericos in re suâ videre, ipsos ordinet is, cujus territorium est* (*n*). Juris patronatus autèm *Laicalis* aliquod vestigium repeti potest ex sermone S. Augustini ad populum, ubi ait: *Hortamur Christianitatem vestram, juxtà sanctorum Canonum instituta, ut in Ecclesiis à vobis fundatis, aliundè veniens Presbyter non suscipiatur, nisi à vestræ fuerit Ecclesiæ consecratus Episcopo, aut ab eo per Commendatitias literas suscipiatur* (*o*). Quæ verba inserta sunt Corpori Juris: Glossaque ibi apposita utitur hoc textu, ad laicale Juspatronatus significandum (*p*). Aliud vestigium deduci potest ex historiâ Eudoxiæ Imperatricis, quæ in Palæstinam profecta, cum inter cætera pietatis opera, Ecclesiam S. Stephano dicatam, erexisset, ac dotasset, ejus curam Gabrieli Monacho, discipulo D. Euthymii Abbatis commisit (*q*). Verisimilitudo, etiàm aliqua hujusmodi juris (tametsi non

(a) *Raynal. an. 1297. n. 46. & Hist. Univ. Paris. to. 4 f. 28.*

(b) *Gallia Vindic. dissert. 2. § 2.*

(c) *Thomas Vualsingam.*

(d) *Anastas. Germon. de indult. Cardin. §. in quibuscumq. n. 96.*

(e) *Gallia Vindic. loc. cit. f. 40.*

(f) *Conrad. Abb. Ursperg ann. 1107.*

(g) *Petrus Rebuff. de reg. ad Prælat. Nomin.*

(h) *Julianus Vivian. de jurepatr. p. 2 l. 1. c. 12. n. 5.*

(i) *Anastasius Germon. de sacror. Immunit. l. 3. c. 12. n. 32.*

(l) *Idem loc. cit. n. 32 & 28. vid. etiam de indult. Card. §. etiam n. 4.*

(m) *Barbos. de off. & potest. Episc. p. 3. alleg. 73. n. 128. Vivian. p. 1. l. 1. c. 2 n. 8. Monet. de commut. ult. volun. c. 10. n. 220. Gonzal. ad reg. 8. Canc. gloss. 18. n. 4.*

(n) *Concil. Arausican. cap. 10.*

(o) *S. Augustin. sermon. ad Popul. relat. in capit. Hortamur 8. dist. 71.*

(p) *Glos. in dict. capit. Hortamur. V. Veniens 8. dist. 71.*

(q) *Card. Baron. ad ann. 455. n. 21.*

non nisi turbida, & confusa, ac veluti per speculum in enigmate) decerpi potest ex commonitione, quâ D. Joannes Chrysostomus Magnates sui temporis perurgebat, ut Ecclesias in suis villis construerent, ibique Presbyteros, vel Diaconos collocarent, *Oro, & supplico, & gratiam peto, imò & legem pono, ut nullus, qui habet Villam appareat, carere Ecclesiâ &c. Educa Magistrum, educa Diaconum, & Sacerdotalem ordinem, quasi ductâ uxore dotem assigna. Quid non erit illic bonorum? Parum ne est, oro, torcular benedici? Deum ex omnibus frugibus partem, & primitias accipere? Simul prudentem habere Sacerdotem? Parum nè est in sanctis oblationibus nomen tuum semper referri?* (*a*).

18. Quod in Ecclesiâ, ab aliquo pio viro fundatâ, Rector, & Clerici à Fundatore nominati, apponi deberent, sanxit Justinianus hac lege, *Si quis domum Oratorii fabricaverit, & voluerit in eâ Clericos ordinare, aut ipse, aut ejus hæredes, si expensas ipsis Clericis ministrant, & dignos denominant, denominatos ordinari &c.* (*b*). Quod & paulò anteà de Ecclesiis constituerat. Verùm hanc qualemcumque speciem patronatus, & potestatis Clericos nominandi, seu ut ibi impropriè dicitur *Ordinandi*, quod lex Cæsarea est Ecclesiarum fundatoribus impertita, Canones non admisere. Nàm Concilium Toletanum IV. ferè centum annis Justiniano posterius, expresè interdixit, nè fundatoribus ipsis ullum esset omninò jus reservatum. En ejus decretum, *Noverint Conditores Basilicarum, in rebus, quas eisdem Ecclesiis conferunt, nullam sè potestatem habere, sed juxtà Canonum instituta, sicut Ecclesiam,ità & dotem ejus, ad ordinationem Episcopi pertinere* (*c*). Consonant & alii Canones, Fundatoribus Ecclesiarum omne jus adimentes, prætèr *aditum processionis*, quod Glossa idem esse censet, ac jus patronatus, vel saltem hoc cum eo confundit (*d*). Sed Clemens III. *in cap. nobis 25. de jure patronatus*, unum prò diverso ab alio sumere videtur. Quâ de rè, nimirùm quid sibi velit jus processionis, consulat lector Auctores: nostrum enim non est illius significationi explicandæ diutiùs immorari (*e*). Unum est, quod olìm Fundatoribus Ecclesiarum non reservabatur Jus patronatus. Successu tamèn temporis huic juri aditus est apertus, talis tamèn, ut Fundatorum vitam non transiliret: quare in Concilio Toletano IX. statutum est, *Decernimus, ut quandiù Fundatores Ecclesiarum in hac vitâ superstites extiterunt; prò eisdem locis curam permittantur habere sollicitam, atque Rectores idoneos in eisdem Basilicis iidem ipsi offerant Episcopis ordinandos* (*f*).

19. Postmodùm rerum vicissitudinibus ità exigentibus, Jus patronatus incepit laxiùs exhiberi, nedùm personalit èr, sed etiam hereditariè, ac gentilitiè fundatoribus Ecclesiarum, earumque dotatoribus, itaùt quicumque beneficia fundarent, vel dotarent, jus in eis patronatus acquirerent, ad eorum Consanguineos, & hæredes in perpetuum pertransibile. Hoc ex pluribus rationibus est introductum, & *primò*, ut Fideles allicerentur ad fundandas, atque dotandas Ecclesias. *Secundò*, ut libertas daretur Fundatoribus, in largitione suorum bonorum, apponendi conditiones sibi magis acceptas, dummodò congruas, & honestas. *Tertiò*, ut Ecclesia aliquod signum gratitudinis Fundatoribus ipsis, & Dotatoribus exhiberet: undè benè Azorius: *Nec mirum videri debet, si quis beneficium instituat eâ lege, & conditione, nè in eo ullus, nisi ex suâ familiâ, vel gente instituatur: hanc enim conditionem Ecclesia non damnat, nec improbat, & pii homines ad fundandas, extruendas, & dotandas Ecclesias, faciliùs, & promptiùs impelluntur, & ardentiùs excitantur. Item quià vult Ecclesia iis esse grata, qui de Republicâ Christianâ benemerentur. Prætereà quisque potest res suas, & bona Ecclesiæ donare, eâ lege, quam ipse constituit, videlicet jure aliquo sibi reservato* (*g*). Ità Jus patronatus, quod primis illis Ecclesiæ temporibus fuit incognitum, vel non admissum; jam nedùm toleratum est, sed etiam factum de jure, ut patet ex plurimis Canonibus, in Corpore Juris existentibus (*h*). Et talitèr est factum de jure, ut quamquàm sit quid gratiosum, & ex gratiâ reservatum (*i*), tamèn hæc quoque gratia sit de jure, atque innegabilis (*l*), nec sinè piaculo jus hujusmodi semel adeptum possit ab obti-

(a) *S. Joan. Chrysost. Homil. 18. in Act. Apost.*

(b) *Justinian. Novel. 57. c. 2 & Novel. 123. cap. 18.*

(c) *Concilium Toletanum 4. c. 32.*

(d) *Cap piæ mentis, & ibi glos. V. processionis 16. qu. 7.*

(e) *Thomassin. Vet. & Nov. Eccl. discipl. p. 2. l. 5. c. 29. n. 8. Lotter. de re benef. l. 2. qu. 3. n. 13. Vivian p. 1. l. 1. cap. 2. n. 17.*

(f) *Concilium Toletanum 9. cap. 2.*

(g) *Azor. Instit. Mor. p. 2. l. 6. c. 4. post. qu. 25. § Nec.*

(h) *Cap. 33. 34. 35. cum aliis 16. qu. 7. c. Abbatem 18 qu. 2. & plur. Can. tot. titul. de Jure patr.*

(i) *Cap. 3. de jurepatr. Abb. in c. 1. n. 4. de præbend. Lamber. de jurepatr. l. 3. qu. 9. Vivian. p. 1. l. 1. c. 9. n. 1.*

(l) *Barbos. de off. & pot. Episc. alleg. 70. n. 26. Vivian. p. 1. l. 2. c. 1. n. 22. cum aliis ibi.*

obtinente, seclusâ gravi causâ, divelli (a).

20. Adverteodum est attamèn, quod quià, ut ait Socrates, *ex quo Christiani esse cæperunt Imperatores, Ecclesiæ negotia ex illis pendere cæperunt* (b); Magnates, & Principes temporales, aliquandò magnam sibi partem assumpserunt in beneficiorum distributione, uti præcedentibus Capitulis patefecimus, sibi nimirùm in eis, vel jus patronatus arrogantes, vel alitèr eorum dispensationem arbitrariè agentes: quare semper suspecta fuit Ecclesiæ subsistentia juris patronatus in Magnatibus, & personis potentibus, in quibus præsumitur usurpatio (c). Antiquitùs enim plures factiosi viri, atque Principes, nedùm sibi jus patronatus in beneficiis ad sè non pertinentibus usurpabant, sed etiam de facto per propriam præpotentiam Clericos beneficiis investiebant, quibus prò posse restitit Ecclesia, præcipiens, ut beneficia à solis personis Ecclesiasticis conferrentur, uti patet ex Conciliis Gangrensi (d), Aurelianensi IV. (e), Melfitano (f), Claromontano (g), & aliis: & expressè interdicendo, nè quisquam de manibus laicorum Ecclesias præsumeret acceptare, qua de rè in Conciliis Nicæno II. (h), Constantinopolitano IV. (i), Cabilonensi II. (l), Arelatensi VI. (m), Viennensi (n), Trecensi (o), Romano (p), & aliis Conciliis, atque Canonibus (q). Sed quamvis tot Legibus, & Sanctionibus ecclesiasticis, ac anathematum comminationibus, aliisque pœnis, abstracta sit de manu laicali beneficiorum ecclesiasticorum largitio, pleno jure facta, per viam liberę collationis; non ea tamèn ità stirpitus est avulsa, ut sub titulo juris patronatus aliqua beneficia in Magnatum manibus non remanserint, quę nec ab illis fundata, nec eorum fuerant donationibus constituta.

21. Et omissa hic ponderatione beneficiorum minoris ordinis, quę, quomodò, & quâ origine ad Magnatum pervenerint patronatum, difficile est individualitèr reperire, cum etiam quandoquè ex Privilegio Apostolico eorum patronatui sint addicta, quemadmodùm Julius Papa II. Ludovico XII. Regi Francorum prò beneficiis quibusdam indulsit per Insubriam constitutis (r): Urbanus II. id concessit Petro III. Regi Aragonię prò beneficiis, in Urbibus constitutis, quas de Maurorum manibus eripuerat (s): & alii Papæ aliis Magnatibus indulserunt; horum, inquam, ponderatione intermissâ; intuitum dare præstat beneficiis Episcopalibus, quę tametsì naturâ suâ libera, tamèn alicubi fuerunt juri patronatui laicorum Principum subjugata. Verum usque ad tempora Martini Papę V. Ecclesiæ Cathedrales nullius patronatui subjacebant, dùm ille Regi Uladislao Poloniæ scripsit, *filii charissime non velis in hoc errore versari, ut putes nos non nostro, sed alieno arbitrio Ecclesiis vacantibus providere. Supplicant sæpè Reges, & Principes, & nos eis interdùm complacemus, quandò præsertìm cognoscimus preces eorum exauditione, & gratiâ nostrâ dignas; interdùm etiam alitèr disponimus, quàm ipsi Reges, & Principes supplicarint* (t). Paritèr tempore Eugenii Papæ IV. idipsum erat. Regi siquidem Portugalliæ conquerenti, quod apud Sedem Apostolicam Episcopatum Visensem sinè suo assensu in Lusitaniâ contulisset, rescripsit, *Supplicant nobis Reges Franciæ, Angliæ, & Hispaniæ, cæterique prò Prælatorum promotionibus, nobisque commendant quos utiles, & idoneos credunt. Nos exaudimus, quantum cum Deo possumus, & honore nostro, preces eorum. Ubi verò alitèr videtur nobis prò commodo, & bono regimine Ecclesiarum, Reges, & Principes acquiescunt* (u). Demùm tempore Pii Papæ II. Episcopatus à jure patronatus erant exempti: Nàm in Conclavi, ubi ipse electus est, Cardinales hoc, inter cętera, condixerunt, quod futurus Papa, *nullam facultatem præsentandi, aut nominandi ad Ecclesias Cathedrales concedat Principibus* (x).

22. Successu postmodùm temporis, variato rerum humanarum systemate, plures Reges Christiani, vel ad cunctas, vel ad perplures Ecclesias sui Regni jus patronatus sunt assecuti, & jam Rex *Galliæ* in Episcopatibus, & Abbatiis Consistorialibus jus nominandi habet, vigore Concordatorum, de quibus suprà (y). In *Hispaniâ* Reges Castellæ olim nominabant Episcopos, à Toletano Archipræsule compro-

(a) *Concil. Trid. Sess. 25. de ref. c. 9. & ibi Barbos.*
(b) *Socrat. in Histor.*
(c) *Conc. Trident. loc. cit. Barb. in c. cum dilectus vers. 2. de off. delegat. Vivià p. 2. l. 12 c. 5. n. 72. & 92.*
(d) *Concil. Gangrens. cap. 7. & 8.*
(e) *Concil. Aurelian. 4. can. 33.*
(f) *Concil. Melfitan. ann. 1090 cap. 5.*
(g) *Conc. Clarom. ann. 1095. can 15. 16.*
(h) *Concilium Nicænum 2. can. 3.*
(i) *Concil. Constpolitan 4. can. 12.*
(l) *Concil. Cabilonense 2. can 4.*
(m) *Concil. Arelatense 4 can. 4.*
(n) *Concil. Viennense ann. 892. cap ult.*
(o) *Concil. Trecense ann. 1107.*
(p) *Concilium Romanum ann. 1050. c. 6.*
(q) *Cap. si quis deinceps 16. qu. 7. cum aliis seq. Cā Apost. 32. Conc. Lingon. ap. Baron. ann. 1077. num. 6n. Conc. Pictav. ann. 1078 Cōcil. Meldens. an 845.*
(r) *Franc. Guiciardin. histor. lib. 7.*
(s) *Taraph. de Regibus Hispan.*
(t) *Odoric. Raynald. an. 1429. n. 14.*
(u) *Idem Raynal. an. 1440. num. 2.*
(x) *Raynald. ann. 1458. n 6.*
(y) *Leo Pap. X. Constit. 10.*

probandos (*a*). Deindè eorum nominatio fuit à Pontifice Romano approbanda: Nàm Gregorius PP. VII. recusato Clerico, per Alphonsum VI. Regem ad Archiepiscopatum nominato, Regem commonuit, ut alium deligeret, aliundè conquisitum, si apud se idoneum non habebat (*b*). Jus hoc posteà Reges in Capitula Ecclesiarum Cathedralium transtulere, si vera effatur Barbosa (*c*). Sed jam Rex totius Hispaniæ, tàm prò eo quod Castellanam, quàm prò eo quod Aragonicam respicit Coronam, Ecclesiis vacantibus Episcopos, & aliis Ecclesiis Consistorialibus, præfectos Jure patronatus præsentat (*d*): Nam Clemens Papa VII. indultum contulit Carolo V. Imperatori, & Hispaniarum Regi, in quo concessit illi *jus patronatus, & præsentandi personas idoneas ad Cathedrales, & Metropolitanas Ecclesias, & quæcumque Monasteria Consistorialia in Castellæ, & Legionis, Aragonum, & Valleolis, nec non Cataloniæ, & ubi alitèr jus præsentandi non competebat in cæteris Hispaniarum Regnis, & Dominiis respectivè &c.* (*e*).

23. Reges *Neapolis* non ad omnia beneficia Episcopalia, sed ad sola quædam præsentant (*f*). Reges *Hungariæ* olìm jure patronatus hujusmodi caruerunt, adeò ut Gregorius XI. Ludovico Magno Regi abnuerit assentiri, quoàd collationem beneficiorum Episcopalium ad ejus nutum, scripseritque Elisabethæ Reginæ illius Conjugi, *Tua directa devotio dignetur attendere, si est decens, & expediens universali Ecclesiæ, quod omnia, prælaturæ, dignitates, & beneficia, in quibus dicta Sedes meram, & plenam à Deo potestatem obtinet, ad beneplacita Principum, & aliorum Dominantium concedantur. Hæc enim non Catholici Reges, sed tyranni faciunt, quorum exemplum detestabile, & damnabile ipsi Regi per aliquos detestabiles Reges, ut audivimus, allegatur. Advertat etiam si super his omnia dicti Regis beneplacita curaremus adimplere, quale indè exemplum daretur: oporteret nos, successores nostros Romanos Pontifices aut facere simile, quod absit, quià non expediret fidei Christianæ; aut ipsorum Regum contrà Apostolicam Sedem periculosa turbatio oriretur* (*g*). Hodierno tamen tempore audivimus Reges quoque Hungariæ in suâ Dynastiâ Antistites nominare: an verò id faciant præsentando, vel tantummodò supplicando Papæ prò Clericis, quos optant, nobis non est notum. Quomodò quoquè sè gerant Reges *Poloniæ*, & *Boemiæ* ad nostram notitiam non pervenit. De Regibus *Lusitaniæ*, quod habeant juspatronatus in Cathedralibus, legimus apud Auctores (*h*). Prout etiam & de Regibus *Siciliæ* ultra Pharum, & Sardiniæ (*i*). Circa hæc omnia tamen veritati locum relinquimus.

24. Non desunt qui censent, Jus patronatus, quo præfati respectivè Principes gaudent in Ecclesiis Cathedralibus, indè fluxisse, quod ipsi, eorumve Majores, & Antecessores, Ecclesias ipsas fundaverint, vel dotaverint, & respectivè de Infidelium manibus eripuerint, & ità Juspatronatus acquisierint (*l*): Quod jus in eis sit jus Regium, & ut dicitur, Jus Coronæ. Sed hæc ægrè subsistere possunt cum relatis textibus Gregorii XI. Martini V. & Eugenii IV. Romanorum Pontificum. Si etenim Reges eo tempore non præsentandi jus, sed merè supplicandi honore potiebantur; neque has fundationes, dotationes Ecclesiarum, vel earum recuperationes de manibus Infidelium posteà fecerunt; destruitur probabilitas patronatus ex causis hisce descendens. Audiendus est peregregius Thomassinus, ità de hujusmodi negotio fundatissimâ ratiocinatione perorans: *non pluribus opus est, ut confutetur Salgadus, aliique Hispanorum Jurisconsulti, qui non his Pontificum innituntur concessionibus, ad Regias Episcoporum nominationes stabiliendas. Altiori ab origine rem repetunt, quasi hoc agnatum, insitumque sit jus Coronæ Regiæ, uni Deo obnoxiæ: aut certò profectum à victoriis in Saracenos reportatis, atque ità quasi conditis de novo fundatisque à tè, & mox magnificè dotatis Ecclesiis &c. Certissimè includatur, non tantoperè laboraturos fuisse Catholicos Hispaniæ Reges, ut à Sede Apostolicâ ea impetrarent privilegia, & concordata Regiarum ad Prælaturas nominationum, si illis præjudicatum fuisset Regiæ suæ Coronæ primæva ab origine jus illud insertum, concretumque fuisse* (*m*).

(a) *Cap. Cum longè dist. 63. Garcia p. 5. c. 1. num. 216.*
(b) *Gregor. Pap. VII. lib. 9. epl. 2.*
(c) *Barbosa Jur. Eccl. Univ. lib. 1. c. 8. num. 79.*
(d) *Garcia de benef. p. 7. c. 10 num 14 Barbos. de off Epi. p. 3 tit. 1 cap. 3. n. 25.*
(e) *Clem. VII. 3 idus Martii Pontific. an. 7. Rocch. Pir. Sicil. Sacr. tom 1. in append f 473*
(f) *Joannes de Ponte dec. 12. num. 34.*
(g) *Raynald. an. 1375 num. 30.*
(h) *Vivian. de jure-patr p 1. lib. 3. c. 1. n. 37 Barbos. Jur. Eccles. Univers. l. 1. c. 8 n. 82.*
(i) *Vide Rocch. Pirr. Sicil. Sacr. tom. 1. f. 40. & in Append. f. 479.*
(l) *Barbos. de Offic. Epis. tit. 1 c. 3. num 29.*
(m) *Thomassin. Vet. & Nov. Eccl. discipl. p. 2. l. 2. c. 35. n. 9.*

Vera

25. Vera ergò, & germana ratio hujusmodi patronatuum, quæ habent aliqui Reges in Prælaturis suorum Regnorum, ad Privilegium Apostolicum referenda est, gratiosè illis indultum: & de *Gallicanis* patet expressè in Concordatis inter Leonem X. & Franciscum I. (*a*), de *Hispanicis* habetur ex Marianâ, celebri Gentis illius Historico, sic dicente *Hadrianus VI. in gratiam Caroli Alumni, cui debebat Pontificatum, ei, & Successoribus concessit lege perpetuâ jus præsentandi Episcopos Hispaniæ, qui antè ad eorum supplicationem precario à Pontificibus Romanis instituebantur* (*b*). Quod Clemens PP. VII. confirmavit, ut mox diximus num. 22. De *Neapolitanis* id certum est ex pactis, inter eundem Clementem VII. & Carolum V. Imperatorem, ac Regem Neapolis initis, in quibus Regi data fuit facultas nominandi Prelatos ad 24. Ecclesias illius Regni (*c*), quas enumerat Joannes de Ponte, & Stephanus Quaranta in Summâ Bullarum, finalitèr concludendo; *Habetis ergò ex predictis in Regno Neapolitano Sedes Archiepiscopales numero 20. quarum 8. spectant ad Regiam præsentationem: & Cathedrales Episcopales numero 113. & harum 16. sunt ad Regiam præsentationem* (*d*). Nèc alitèr esse potest in aliis Regnis, siquidem si tempore Gregorii Papæ XI. Martini V. Eugenii IV. Et Pii II. ut superiùs innuimus, Reges ad beneficia Episcopalia non nominabant; oportet necessariò, quod hæc potestas illis posteà advenerit: advenire autem non potuit nisi ex privilegio Apostolico.

(a) *Leo Papa X. d. Constit. 20.*

(b) *Marian. l. 26. cap. 6 Garcia p. 5. c. 2. num. 217. 218.*

(c) *Joann. de Ponte dec. 12. num. 14. Marta de jurisd. p. 2. c. 40. num. 5.*

(d) *Quarant. Sum. Bull. V. Conc. Provinciale in fin.*

26. Si quærantur causæ, proptèr quas Romani Pontifices, jure hoc à sè abdicato, illud in Reges Christianos transtulerunt; in promptu sunt: & in *primis* benemerentia ipsorum Regum: qui etenim prò tuendâ fide orthodoxâ, & ecclesiasticâ disciplinâ laborarunt, digni proculdubio fuerunt, & merverunt, ut Ecclesia sè illis gratam hujusmodi patronatibus exhiberet. *Secundariò*, politici regiminis recta ratio suggessit, expedire, ut à Regibus nominarentur Antistites, ad hoc ut viri eis magis grati has acciperent dignitates: *interest enim Principis infensum non habere Antistitem, qui pars Civilis quietis est*, inquit Germonius (*e*). *Tertiò* demùm, Sedes Apostolica jus hoc alicubi fortè indulsit, victa insistentiis Principum, & ad eorum preces importunas (*f*); necnon ad scandala devitanda, quæ ingruebant, ex contentionibus, & conatibus, quibus ipsi Principes à sè non electis Præsulibus obsistebant: renovato fortè in hac rè successu Investiturarum, de quibus Goffridus Vindocinensis: *proptèr scandalum, & schisma vitandum, talis Regibus Investitura conceditur, ut nec ipsi proptèr hoc pereant, nec Sancta Ecclesia detrimentum patiatur* (*g*). Hæ, vel aliæ potuerunt esse causæ talis concessionis.

(e) *Anast. Germon. de Sacror. Immun. l. 3. cap. 12. n. 42.*

(f) *Marta de Jurisd. p. 2. c. 40. n. 22.*

(g) *Goffrid. Vindocinens. opusc. 4.*

27. Intèr Principes, præsentantes jure patronatus Clericos ad Ecclesiasticas Prælaturas, non memoravimus Augustissimum Romanorum Imperatorem Germaniæ præsidentem, quippè in hac regione adhuc ipsę Prælaturę per viam Electionis Canonicæ conferuntur (*h*). Verùm Imperator habet alia beneficia juris patronatus, ad sè pertinentis, ad quę, quando vacat Imperium, Comes Palatinus Rhèni præsentat Clericos pręficiendos (*i*). Ipseque Imperator, reduplicativè ut Imperator electus, & à Romano Pontifice in Cęsarem approbatus, impetrare solet à Summo Pontifice potestatem porrigendi primarias preces: nempè in qualibet Germaniæ Ecclesiâ, sivè illius Rectori, qui jus habeat beneficia conferendi, Princeps ad Imperium novitèr elevatus, porrigit preces favore alicujus, à sè nominati, eique beneficium proximè vacaturum debet à Collatore sinè contradictione conferri (*l*), de hoc privilegio ità summatim proloquitur Engel: *Imperatori datur privilegium à Summo Pontifice, ut in quâlibet Ecclesiâ semel personam aliquam idoneam ordinario Collatori nominare possit, quem Ordinarius ad beneficium vacans omninò recipere teneatur, & ista nominatio, primę preces Imperatoris appellatur. Porrò de hoc privilegio Imperatoris, antiqui etiam Canonistæ mentionem fecerunt, ut Specul. in tit. de præbend. §. restat. num. 2. & Joann. Andreas in cap. 15. cui conceditur, de præb. in 6. Joann. à Chokier illud exactè refert, & variis quæstionibus elucidat, in speciali tractatu, quem inscripsit: Scholia in primarias preces Imperatoris. Idem novis-*

(h) *Azor. p. 2. l. 3. cap. 1. nu. 36. Vivian. p. 1. l. 3. c. 1. n. 36.*

(i) *Marta de Jurisd. p. 2. c. 40. n. 7.*

(l) *Goldast. Const. Imper. to. 3. post ann. 1286 f. 446.*

novissimè præstitit P. Henr. Vvagnerek S. I. in Comment. Exeg. SS. Can. h. Tit. in 6. ad c. is cui 19. fol. 487. & quià hæc materia in Germaniâ practica est, pauca saltèm magis præcipua subnotabo (a).

28. Prosequitur Engel ipse sermonem suum, & ait: *Itaque I. potest Imperator suas preces interponere, non tantùm in mensibus Papalibus, dummodò beneficia vacantia non sint reservata per Extravag. ad regim. h. tit. inter com., sed etiàm in mensibus Ordinariorum, non obstantibus Concordatis Germaniæ, quibus expressè derogatur in Indulto primarum precum circà finem, vers. nec non Concordatis &c. neque enim verisimile est, Imperatorem Fridericum, concordando cum Sede Apostolicâ, & Ordinariis Germaniæ, voluisse suo, & suorum Antecessorum antiquissimo privilegio renunciare, suisque Successoribus præjudicare, Chokier. d. Tract. 4. pag. 59. Vvagnereck d. l. 3. vers. in quibusvis. fol. 492. II. Potest quidèm Imperator in omnibus Ecclesiis, in Imperio sitis, primas preces concedere, sub hac tamèn moderatione, ut eumdem collatorem non nisi semel, idest pro unico tantum beneficio gravet, gravasse autem tunc censebitur, si preces ad effectum pervenerint. Undè si Precista (idest ille, cui preces concessæ sunt) fortè matrimonium contrahendo, precibus renuntiarit, vel antè adeptum beneficium mortuus sit, poterit Imperator prò alio novas preces ad eundem Collatorem porrigere. III. Ut preces locum habeant, debet Collator saltem 4. beneficia conferre posse: quià si unicum tantùm, aut alterum conferendum habeat, non tenebitur preces Cæsareas admittere, nè facilè contingat, ut toto vitæ suæ tempore impediatur uti jure liberæ suæ collationis. IV. Excipiuntur à primis precibus dignitates Pontificales, Archiepiscopatus, Episcopatus, & primæ post illas, ut Præpositura, vel Decanatus (nisi aliundè forsan ex jure patronatus, aut speciali privilegio jus præsentandi, vel nominandi in aliquibus hujusmodi dignitatibus Imperatori competat) item dignitates primæ, & Prælaturæ in Monasteriis, Ecclesiis Collegiatis, non autèm dignitates inferiores, officia, vel Canonicatus etiàm in Ecclesiis Cathedralibus. V. Excipiuntur beneficia, pertinentia ad jus patronatus laicorum, utpotè cui Pontifex nunquàm intendit derogare, nisi exprimat. VI. Ut preces effectum sortiantur, potest Imperator ex auctoritate Pontificiâ sibi concessâ Viros Ecclesiasticos, in dignitate constitutos, suarum precum executores deputare, atque hi executores, ex eâdem authoritate Pontificiâ, poterunt contrà quosvis Collatores, Episcopos quoque, & alios, ad quos preces directæ sunt, etiàm per Censuras Ecclesiasticas procedere, ut preces ad effectum redigantur (b).*

29. Hujus privilegii, prætèr memoratos ab Engel, mentionem faciunt ex Canonistis Stephanus Gratianus (c), Julianus Vivianus (d), Anastasius Germonius (e), Melchior Lotterius (f), & alii: non omittentes observare, quod locum non habet in terris Italiæ, ubi regnet Imperator. Ejus antiquissima formula est apud Auctorem Addionum ad Urspergensem Abbatem, sub his terminis concepta: *Cum ex antiquâ, & approbatâ, ac à Divis Imperatoribus, & Regibus ad nos productâ consuetudine, quælibet Ecclesia, in nostro Romano Imperio constituta, ad quam beneficiorum ecclesiasticorum pertinet collatio, super unius collatione beneficii precum nostrarum primarias admittere teneatur; devotionem tuam rogamus, quatenùs huic Clerico de ecclesiastico beneficio studeas liberalitèr providere (g).* Hoc Imperiale indultum confirmavit Pius Papa IV. & cum tempore Gregorii Papę XIII. dubitatum fuisset, an illud tamquàm continens expectativas, quas Concilium Tridentinum mandaverat aboleri, censeretur sublatum; Sacra Congregatio, eidem Concilio interpretando præposita, declaravit non esse sublatum (h). Successivè alii Pontifices idem privilegium confirmarunt, & signantèr Paulus V. favore Matthiæ Imperatoris (i), Urbanus VIII. favore Ferdinandi III. (l). Annoque 1714. Indultum primarum precum contulit Sanctissimus Noster Clemens Papa XI. Augustissimo Imperatori Caroli VI. nunc felicitèr regnanti.

30. Qui plura desiderat scire de hoc privilegio primarum precum Imperialium, legat Conradum Oligenium, virum doctissimum, qui non minus eruditè,

&

(a) *Engel. Colleg. jur. Canon. p. 2. l. 3. tit. 15. §. 7. n. 70.*

(b) *Ludovicus Engel. loc. cit.*

(c) *Gratian. discept. for. c. 478. n. 15.*

(d) *Vivian. de jurepatr. l. 11. cap. 12. n. 3.*

(e) *Germon. de sacror. immun. l. 3. c. 12. num. 29.*

(f) *Lotter. de re benef. l. 1. qu. 6. n. 47. Marta de jurisd. p. 2. c. 40. n. 6. Joan. à Cokier. schol. in prim. prec. Imper.*

(g) *Addit. ad Conradum Abb. Usperg.*

(h) *Fagnan. in cap. Nulla 2. n. 10. de concess. præbend. lib. 3.*

(i) *Conrad. Oligen. de Primar. precib. § 50.*

(l) *Idem Oligenius §. 54.*

quàm prudentèr, annis præterlapsis, amplam dissertationem edidit super eàdem rè, Cedro dignam, & à viris doctis uberrimè commendatam (a). In antiquis historiis reperitur, quod etiàm alii quidam Reges preces interponebant, ut beneficia Clericis à sè designatis à Collatoribus conferrentur (b). Sed hæc fortè alicubi tùnc magis ex præpotentiâ, quàm ex jure legitimo processerunt: & ideò illis aliquandò Antistites efficacitèr obsistebant. Jam autem hæ sunt è medio sublatæ, nec nobis innotescit, quod, prætèr Imperium, hæ preces alibi locum habeant, quàm in Christianissimo Regno Galliæ, ubi prò lętis Regni auspiciis, Rex à Collatoribus postulat, ut Clericis à sè designatis aliqua beneficia conferant vacatura. Quibus precibus dùm datur effectus, nec Rex, nec Imperator beneficium conferunt: Laicis quippè, ut sic, tametsi Regibus, inest incapacitas conferendi spiritualia (c): Sed Ordinarii Collatores id conferunt ad instantiam eorum. Et sic Proviso oritur actio, non ex facto Principis, sed ex facto Collatoris (d).

(a) Conrad. Oligenius de prim. prec per totū

(b) Raynal. an 1289 n. 30. Thomassin Veter. & nov. Eccl. disc. p. 2. l. 1. cap. 54. n. 8

(c) Anastas. sermon. de Indult. Card. 6. etiā numer 9

(d) Lotter de rē benef. l. 1. qu. 6 n. 47. Ludovic. Engel. loc. cit.

CAPUT XXV.

Quid peculiare dicendum sit dè Beneficiis Ecclesiasticis, in Regno Neapolitano constitutis, quoad eorum Collationem, tàm Clericis extraneis, quàm indigenis. Ostenditurque hoc Regnum esse proprium, & patrimoniale Romanę Ecclesię.

SUMMARIUM.

1 *Particulares rationes ostendunt, in Regno Neapolitano, cum indigenis admittendos esse quoque extraneos ad ecclesiastiea beneficia.*

2 *Contradictores scripserunt ad opportunitatem suę causę, interius alioquin benè de veritate, ut putamus, sentientes.*

3 *Sicilia olim complectebatur terras, tàm citrà, quàm ultrà Pharum, quas ab initio conjunctas fuisse ferunt, & deindè dissiluisse.*

4 *Utraque Regio unum Regnum componebat sub Regibus Normannis, Suevis &c. Describitur, & laudatur Urbs Neapolis.*

5 *Memoratur laniena illa celebris, cui nomen à vesperis Siculis. Ex eo tempore Siciliæ Regnum divisum fuit in duas partes.*

6 *Utrumque Regnum Sicilię saltem à 700. annis subest Romanæ Ecclesię illiusque feudum est. Nec res adeò certa irrisiones Contradictorum meretur.*

7 *Quandonam, & quomodò Sicilia pervenerit ad dominium temporale Romanæ Ecclesię, res est valdè antiqua: de quâ plures Scriptores.*

8 9 10 11 *Referuntur verba Caroli Sigonii, enarrantis quomodò, & quando Normanni ingressi sunt Apuliam.*

12 *S. Leo Papa IX. Normannos Censuris, & Armis appetiit, quià terras D. Petri occupaverant, sed victus cedere coactus est.*

13 *Ex Pandulfo Ostiario Lateranensi, Normannos accersivit idem S. Leo, ut occupatores terrarum Apulię dispelleret.*

14 *Qui S. Leo recusabat loca illa, à Normannis expugnata, eisdem in feudum relinquere: Sed prælio victus, tandem cessit.*

15 *Non movisset arma spiritualia, & temporalia D. Leo Papa IX. adversùs Norman-*

mannos, nisi dominium illius terræ spectasset ad sedem Apostolicam.

16 *Roberto Guiscardo Ducatum Apuliæ, & Calabriæ, ac Ricardo illius fratri Principatum Capuæ, Nicolaus Papa II. in feudum contulit.*

17 *Robertus, & Ricardus investituram non suscepissent, fidelitatem non jurassent, nec Tributum exhibuissent Papę, nisi ad eum illorum Terræ pertinuissent.*

18 19 *Marius Alterius temporalem potestatem Papæ super utriusque Siciliæ Terris, refert ad donationem Caroli Magni, & Ludovici Pii.*

20 21 22 *Raphael Volaterranus rem ab ovo repetit, refertque dominium illud ad donationem Pipini, & Caroli Magni.*

23 24 *Ex Volaterrano patet, Papas, vigente lineâ Normannorum, multa fecisse probantia utramque Siciliam esse feudum Romanæ Ecclesiæ.*

25 26 *Doctor Marta dominium temporale præfatum retrotrahit ad donationem Constantini, de quâ quid sentiant viri docti?*

27 28 *Nicolaus Papa II. Apuliam, & Calabriam Roberto Guiscardo Normanno in feudum, cum titulo Ducali, concessit.*

29 *Etsi donationes Constantini, & Caroli Magni, ab aliquibus impugnentur, à multò pluribus tamen, & sapientioribus defenduntur.*

30 *Sex circumferuntur* Donationis Constantini *exemplaria, quæ in substantiâ conveniunt, etsi in verbis aliquantò discordent.*

31 Donationem Caroli Magni *Anastasius Bibliothecarius fuisse factam testatur. De qua & plures Papæ, atque Imperatores loquuntur.*

32 *An Regna Gothorum, ac Longobardorum fuerint justa Regna? Post Momyllum nullus fuit Imperator in Occidente, usque ad Carolum Magnum.*

33 *Heruli, Duce Odoacre, Italiam occuparunt. Theodoricus Gothorum Rex ter prælio illum fudit, & Ravennæ interemit.*

34 *Gothi regnarunt usque ad annum 553. Tenebant Regnum Neapolis, & Siciliam, ut ex multis epistolis Cassiodori patet.*

35 *Gothi fuerunt legitimi possessores Italiæ, ab Italis vocati, quibus & Zeno Imperator cum Senatus assensu Italiam cessit.*

36 *Theodorico successit Athalaricus, indè Amalasuntha, quam Theodatus ejus vir necavit: undè originem habuit eversio Regni Gothici.*

37 *Justinianus, cui Rex Theodoricus filiam Amalasuntham commendaverat, arma sumpsit adversùs Theodatum Uxoricidam.*

38 *Nullum jus habebat Justinianus evertendi Regnum Gothicum. Neapolitani Gothis adhæserunt, excisi proindè à Belisario.*

39 *Rexit Italiam deindè Narses, qui Longobardos vocavit in Italiam, horumque Regnum ab Alboino fundatum est.*

40 *Longobardi totam penè Italiam tenuerunt, & in eâ Regnum Neapolitanum; suberat verò Imperatori Græco Exarchatus Ravennæ.*

41 *Quanta fuerit probitas Narsetis. Everso Regno Gothorum, illius pars licitè occupari potuit à Longobardis, quorum Regnum fuit justum.*

42 *Ob hæresim & desidiam Græcorum, Itali sè Papæ subdiderunt: cui Longobardi Terras sustulerunt: Galli verò eos ad illas restituendas coegerunt.*

43 *Responsio data à Pipino Legatis Imperatoris Græci, probat jus legitimum Papæ super Urbibus, & Provinciis Exarchatus, & Pentapolis.*

44 *Cum Desiderius Longobardorum Rex restituta loca ab Aistulpho iterùm occupasset; Carolus Magnus Longobardorum Regnum evertit.*

45 *Justè fuit eversum Regnum Longobardorum à Carolo Magno, qui & justè partem illius restituit, partem respectivè donavit Papę.*

46 *Idem Carolus Ducem Beneventanum in deditionem suscepit, Greci per aliquod tempus occuparunt aliquas partes Regni Neapolitani.*

47 *Carolus Magnus tradidit terras Regni Neapolitani Summo Pontifici, quatènus eas expugnaret, ut sperabat: ad quem ex tùnc pertinuerunt.*

48 *Et permisit ibi vigere Principes varios, tamquàm Vassallos; quos diruere non poterat. Hinc varii Duces, & Principes ibi esse perrexerunt. Significatio vocis* Dux *diverso modo sumi potest.*

49 *Ex diplomatibus plurium Imperatorum, ratificantibus donationem Caroli Magni, patet Regnum Neapolis ad Sedem Apostolicam omninò pertinere.*

50 *Variis documentis probatur, quod tempore, intèr Carolum Magnum, & Normannorum adventum currente, Regni Neapolis proprietas erat apud Sedem Apostolicam.*

51 *Papæ vocarunt Normannos in Regno contrà Græcos occupatores: indè Normannis ipsis idem Regnum in feudum concesserunt.*

52 *Si deesset omnis alia ratio, satis est, quod à 700. annis Regnum Neapolis retentum fuit à variis familiis, semper tamquàm feudum Sedis Apostolicę.*

1. QUæ hucùsque diximus vera sunt, & verissima, prout de sè patet, ac pro quacumque Orbis Christiani parte locum habent, itàut Ecclesia, ejusque ministri, beneficiorum Collatores, vel ad ea Nominatores, ubilibet plenâ libertate potiantur, largiendi, non modo Clericis indigenis, verum etiam extraneis eadem beneficia, in quacumque Regione, Regno, Provinciâ, Urbe, Oppido, & loco sita sint, nisi privilegium Apostolicum alitèr prædefiniat. Nùnc ergò videndum est, an aliqua ratio, sive rationes ullæ peculiares, in Regno Neapolitano concurrant, libertatem ipsam fortitèr roborantes. Et rebus benè pensatis, atque semel, bis, & centies ponderatis, veritas, quæ una est, & vincit omnia (*a*), & prò quâ unâ nos hæc scribimus, nosmet impellit ingenuè profiteri, quod in præfato Regno, nedum propter rationes hucusque allatas, & communes omnibus locis, sed etiam propter peculiares rationes, quæ ibi concurrunt; debent ad beneficia sacra, etiam extranei admitti. Mirumque, quod tot, & tàm acribus libris, & scriptionibus Contradictores manum apposuerint, non freti ratione generali, non specialibus indultis suffulti, non expressis sanctionibus constipati, quæ magis eorum causæ faveant in prænotato Regno, quam alibi, in quâcumque, non privilegio munitâ Orbis parte, succedat.

2. Audivimus quod aliqui, scripta Contradictorum legentes, eadem fuisse lucubrata censuerunt, non ad justitiam tuendam, neque ad sustinendam veritatem, sed potius ad inscios sic suadendos, ad Regnum perturbandum, & ad Ecclesiam captivitate indebitâ constringendam, atque ad alios minùs laudabiles effectus. Verum nos de iisdem mitiùs, & modestiùs sentimus, saniori sensu interpretantes eorum opera, & benignè cogitantes, quod ipsi more Advocatorum, causas obvias patrocinantium, ad scribendum accersiti pro exclusione extraneorum, ea exaraverint, quę ad opportunitatem suæ causæ facere cogitarunt, relictâ in suis viribus veritate, cui, & ipsi interius deferant, credentes illam, nec eam ullatenus in dubium revocantes, cum idcircò fortè suppresserint eorum nomen; & volumina, quæ ediderunt, sub anonymo titulo typis publicis evulgaverint, nè à sinceris, & doctis viris agniti, sive quoad nomen, sive quoàd personam; de hoc unquàm notari possint, quòd adversùs tantam veritatem, aggressi sint, & libros conscire, & calamo decertare, contrà omnem prudentiæ legem, & sapientiæ rectum dictamen. Sed ad rem nostram.

3. Sicilia, ut in proposito nostro considerata (*b*), olim complectabatur totum illum tractatum Italiæ, qui à finibus Ditionis temporalis Ecclesiæ, inter Adriatici, ac Tyrrheni maris limites, ad Jonium pelagus se diffundit, cum alio tractu opposito terræ, quæ Triquetra, vel Trinacria alio nomine dicta est, eo quod, ut ait Ovidius, formam trianguli tenens, *terra tribus scopulis vastum procurrit in equor* (*c*). Utramque hujus terræ partem antiquis Sæculis fuisse conjunctam, & Agrum Brutium ità Messanensi cohæsissę territorio, ut unum corpus indivulsum componerent, refe-

(a) 3. *Esdræ cap. 3. num. 12*

(b) *Card. de Luca de regal. disc. 127. n. 2*

(c) *Ovid. 4. Fast. 84.*

referunt Trogus (*a*), Herempertus (*b*), Plinius (*c*), & alii, quos inter Virgilius cecinit, *hæc loca vi quondam, & vastâ convulsa ruinâ (tantum ævi longinqua valet mutare vetustas) dissiluisse ferunt, quùm protinùs utraque tellus, una foret* (*d*). Interjacet utrique parti angustum æquoris spatium, ad modum Euripi, milliare cum dimidio non excedens: ubi Scylla, & Charybdis sunt, notissima loca, sive scopuli, sive partes ipsius pelagi (*e*), per quas aquæ diffluentes, miro modo ventorum turbinibus agitantur, & sæpius glomeratæ, atque contortę, amplaque in volumina conglobatæ, taliter viatoribus sunt infestæ; ut qui alterius scopuli exitia devitat, alterius discrimina non effugiat: unde proverbium, de periculum aliquod declinantibus, & impingentibus in aliud; *decidit in Scyllam cupiens vitare Charybdim* (*f*). Æquora hic adeò furibunde agitari, ne utraque tellus, jàm in partes discissa, iterum coalescat in unum, festive quidam Poeta prolusit, canens: *Ut illic ingens pelagi, semperque laborant æquora, nè rupti, repetant confinia montes* (*g*).

4. Utramque Regionem tàm citrà, quàm ultrà Pharum, unicum simul composuisse Regnum (*h*), tàm sub Normannis, quàm sub Svevis Principibus, & etiam sub Andegavensium initiis, est certo certius in historiis: utraque etenim Regio uni, & eidem Regi parebat, sub nomine Regni Siciliæ, cujus Metropolis erat Panormus (*i*), primusque fuit Carolus Andegavensis, qui cœpit diuturniorem moram facere in urbe Neapolis (*l*), anteà dictâ Partenope, à sepulcro Syrenæ (*m*), captus forte Urbis illius prærogativis, quæ situs amenitate, Cœli clementiâ, populi numerositate, generosæ nobilitatis multitudine, divitiarum tandem ubertate, ædificiorum magnificentiâ, ac Sacrorum Templorum majestate, & religiositate, nullam in utrâque Siciliâ habet æqualem, & paucas intoto Orbe consimiles. Legendus est de illâ Ubertus Folieta Ligur, qui ex professo ejus laudes prosequitur, & inter cętera sic perorat: *Si quis cęteras Europæ Urbes, quæ paulò conspectiores sunt, intuebitur, nullam inveniet prœter Neapolim, omnibus naturę, & fortunę bonis cumulatam, & in quâ non multa desiderentur &c. Est posita urbs Neapolis in agro Campano, quem omnium Scriptorum, tàm veterum, cùm recentiorum consensus cęteris omnibus agris totius Orbis terrarum longè anteponit. Verba L. Flori huc transferre non pigebit. Omnium, inquit, non modo Italiâ, sed toto Orbe terrarum pulcherrima Campaniæ plaga est: nihil mollius Cœlo: denique bis floribus vernat &c.* (*n*).

5. Verum postquam notissima illa, & toto Orbi celeberrima laniena successit, cui à Vesperis Siculis nomen inditum est (*o*), cum incolæ partis illius, quæ Trinacria nuncupatur; cœsis unâ die Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi, ad signum Vesperarum (*p*), cunctis Francis, qui in eâ Insulâ consistebant, Militibus præsidiariis, Ducibus, & Ministris Caroli Andegavensis, cunctis ad numerum octo millium, uno pené temporis momento interemptis (*q*), eorumque etiam fętibus è pręgnantium fęminarum utero evulsis (*r*); in duas partes discissum est Regnum, quarum una eidem Carolo Andegavensi, ejusque posteris obsecundans, dicta est Regnum *Siciliæ citrà Pharum*, sive Regnum *Apuliæ*, seu Regnum *Neapolitanum*, à Neapoli Regionis hujus Metropoli, ob residentiam, quam Reges in eâ Civitate facere consueverunt (*s*). Altera verò Petro I. Aragonio, ejusque successoribus obsequens, vocata est Regnum *Siciliæ ultrà Pharum*, seu *Trinacriæ*. Et exindè utraque Regio non amplius in unum idemque Regnum coaluit, sed utraque Regni separati se titulo nuncupavit. Imò tametsi à Ferdinando V. Catholico ad usque nostram ętatem, unus, & idem Princeps utrimque regnaverit; attamen hic Regis, non Siciliæ solum, sed Regis utriusque Siciliæ, denominationem assumpsit. Adeòque nùnc neutra Regio in Regali dignitate pendet ab aliâ, sed unicuique suum Sceptrum, suum Diadema, suum Regale decus inest, suaque Regia Metropolis, ac omne tandem quidquid ad diversificandum Regnum à Regno requiritur à Politicis, atque à Principibus definitur (*t*).

6. Regnum hoc Siciliæ citrà Pharum, sivè Neapolis, septingentis saltem circitèr ab hinc annis, tàm in temporalibus, quam in spiritualibus, pleno, ac di-

(a) *Trogus histor. lib. 4.*
(b) *Herempert. Epitom. Chronolog. in fin. fol. 82.*
(c) *Plinius l. 3 cap. 8.*
(d) *Virgil. 3. Æneid. vers. 83.*
(e) *Seneca epist. 80.*
(f) *Nizolius Thes. ling. lat. verb. Scylla*
(g) *Forest. Mappam. hist. tom. 4 p. 1. lib. 3 in Reg. Siciliæ*
(h) *Vide Thomam Fazellum, & alios Sicul. hist.*
(i) *Philippus Cluverius l. 2. Sicil. Antiqu. cap. 3.*
(l) *Abraham Bzovius an. 1266 n. 6*
(m) *Raphael Volater. Geograph. l. 6. in Campania*
(n) *Ubertus Folieta de laud. Neapolis*
(o) *Blondus dec. 2. lib. 8. Fazel. l. 8. Petav. ration. temp. l. 9 c. 2*
(p) *Petavius loc. cit. Blondus ubi suprà. Loschi nella Casa d'Austria in Carlo d'Angiò*
(q) *Forest. Mappam. histor. in Reg. Siciliæ in Carlo d'Angiò*
(r) *Raynald. an. 1285 n. 12. Petav. Ration. temp. l. 9 c. 2.*
(s) *Card. de Luca de Regal. disc. 127. num. 3*
(t) *Idem Cardin. de Luca loc. cit. n. 6*

recto jure subest Romanæ Ecclesię (*a*), quę illud ab eo tempore, usque ad postremum Sæculum Decimumseptimum in feudum Regale contulit quinque successivè familiis, nempè *Normannis*, *Suevis*, *Andegavensibus*, *Aragoniis*, & *Austriacis*, juxtà schema illarum Arboris, quod paulo infrà ponetur, hacque de re pleni sunt annales ecclesiastici (*b*), & alii Historici (*c*), atque Jurisconsulti (*d*). Attamen Contradictores irridet nomen feudi in Regno Neapolitano: huncque ab eo titulum, hanc, cæteroquin conspicuam prærogativam, inde discerpere conniuntur: sed quam improvidè, & irrationabilitèr, doctus, ac prudens lector dijudicet, ex iis, quæ nos in præsenti, & in successivis capitibus congeremus. Regnum Neapolitanum est patrimonium D. Petri, ac feudum Romanæ Ecclesiæ; hocque est adeò certum, quam certum est, solem esse lucidum in meridie. Et quia *supervacuis ad beneficia laborat impendiis, qui solem certat facibus adjuvare* (*e*), superfluum videretur huic rei formitèr comprobandę immorari, nisi suis irrisionibus, & contentionibus ad id Contradictores exiguitatis nostræ calamum incitarent. Est inquam Regnum Neapolitanum patrimonium D. Petri, feudum Romanæ Ecclesię, Terra Sedis Apostolicæ, locus fiduciarius Pontificis, Regnum tandèm clientelare ligium, & feudale SS. Domini nostri Clementis Papæ XI., nunc in Divi Petri Cathedrâ confidentis.

(a) De Luca de Præemin. disc. 46. n. 4.

(b) Cardinalis Baronius, & Odor. Raynaldus in Annalibus Ecclesiasticis passim.

(c) Pandolph. Collenut. Simonet. & alii Histor. Neapol.

(d) Jo de Ponte dec. 1 Card. de Luca loc. cit. Mart. de Jurisd. p. 1. c. 26 n. 6.

(e) Cap. si omnia 6. quæst. 1.

7. Quandò autèm, & quomodò Sicilia, tam citrà, quam ultrà Pharum, ad Sedis Apostolicæ dominium temporale pervenerit, & illius patrimonium factum sit, res est valdè antiqua, de quâ in præsenti Capitulo referemus varios diversorum temporum, & locorum Scriptores, qui eandem fusiori stylo sunt prosecuti: ut illius notitiam plenam habeat Lector, victique fateantur Contradictores, quod cum testibus multiplicibus, consentaneè super eâdem rè deponentibus, sit omninò credendum, coguntur vel inviti affirmare, Siciliam, & præsertim Regnum Neapolitanum, esse rè verâ feudale Romanæ Ecclesiæ. Itaque primo loco emergat Carolus Sigonius, egregius, & peritus Historicus (*f*), nec unquam nimium propensus favore Sedis Apostolicæ, adeoque nihil quoad hanc rem, de falsitate suspectus: ait enim, incipiens locutionem à tempore, quo Normanni Regnum Neapolis sunt ingressi, sub anno 1016. -- Idem annus principium magnorum in Italiâ motuum intulit. Quibus Græcis Italiâ pulsis, nova deindè Nortmannorum dominatio, quæ post in ulteriore Italiâ claruit, constituta est (*g*).

(f) Anton. Possevin. Apparat. sacr. in Carol. Sigon.

(g) Carol. Sigon de Regn. Italię lib. 8. sub an. 1016 f. 190.

8. Indè sequitur: -- Tenebat adhuc Imperator Orientis Provincias Apuliam, & Calabriam, paulò antè ex manibus Germanorum extortas, easque sæviore, quam antè, imperio gubernabat. Argumento est novus Magistratus impositus, qui Catapanus dicebatur, undè regio quædam ab illo Catapanatæ nomen invenit. Indicant nova multa à Catapano ipso Oppida ædificata, ut Troja, quæ post Apuliæ caput fuit, Draconarium, Florentinum, & alia. Hanc igitur Gręcorum tyrannidem, insolentemque dominationem cum Apuli, & præcipuè Barenses, ferre non possent; consilium depellendæ cęperunt, auctore, ac duce Melo quodam, summæ inter ipsos nobilitatis, & potentiæ viro, & Datto equite fortissimo, ipsi Melo propinquitate conjuncto. Verum ubi, consiliis suis detectis, ingentes adversus sè Imperatoris copias adduci senserunt, metu exterriti, turpitèr sè, suaque Græcis tradentes, Melum quoque, & Dattum dedere statuerunt. Quâ rè prævisâ, eorum uterque clam ex urbe profugit. Atque Asculum progressi, veritique, ne Gręcis traderentur, noctu urbe exierunt, ac Beneventum primum, deindè Salernum, atque ad extremum unus Capuam, Cassinum alter, petierunt. Melus à Pandulfo Principe Capuano susceptus, consilia omnia pro recuperanda Patriâ, & Gręcorum tyrannide delendâ concupiscere cæpit &c. (*h*).

(h) Sigon. loco cit. f. 190. n. 32.

9. Et posteà sub anno 1041. -- Postero anno in ulteriore parte Italiæ via tandem est patefacta, quâ Gręci diuturnâ possessione Italię pellerentur, & nova in eam Normannorum dominatio induceretur. Ardoinus, domo Lombardus, spectatæ virtutis, atque ingentis animi vir, à Ducliano grandi datâ pecuniâ Candidati hono-

honore affectus, & oppidis quibusdam Apuliæ præpositus fuerat. Is cum in superiore expeditione Saracenum quendam in Siciliâ prostravisset, insignem ejus equum, quem sibi pugnans pepererat, à Maniaco impetrare non potuit, verum eo cum dedecore spoliatus est. Hujus igitur ulciscendæ injuriæ cupidus, consilium eripiendæ Græcis Apuliæ cœpit. Itaque simulato voti causa Romam itinere, Aversam ad Ranulfum Comitem, genere Normannum, se contulit, atque ejus animum ad Apuliam invadendam, accendit, effeminatos appellans Græcos, terram opulentam: Normannos jam numero, armisque præstantes, turpè esse exiguis, parvi, atque obscuri oppidi finibus esse contentos. Ranulfus iste cum sociis adjutor fuerat Sergio Duci Neapolitano ad recuperandam illam urbem, à qua fuerat per Pandulfum Capuanum anteà deturbatus. Undè Sergius *rerum potitus Rainulfum sibi affinitate conjunctum Aversæ Comitem fecit* (*a*). Quarè vir potens factus, & in rebus militaribus valdè prævalens, ad fortia quæque aggredienda erat idoneus.

(a) *Sigonius de Regno Italiæ lib. 8. sub. ann. 1029. & 1032.*

10. His ità se habentibus Ranulfus Ardoini consilio comprobato -- Strenuos ei duces duodecim cum trecentis militibus tradidit, pactus, ut quæcunque occuparentur, æqua inter omnes sorte dividerentur. Quibus rebus Sacramento firmatis, ineunte verè, repentè omnes impetum in Apuliæ fines fecerunt, atque imparata omnia nacti Sabbato Paschatis 12. Kalen. Aprilis Melfim totius Apuliæ claustrum, atque indè Venusiam, Asculum, & Labellum haud magno certamine occuparunt. Post occurrentes Ducliani Copias gravissimo commisso prælio ad Oliventum ità conciderunt, ut omnes aut pugnantes desideraverint, aut arma ponentes in acie cœperint. His rebus in Græciam nunciatis Michael Calaphates, qui Paphlagoni mortuo successerat, ut qui maximè perturbatus, majorem ad Duclianum exercitum misit. Quâ rè compertâ Normanni, ut accolarum animos sibi conciliarent, atque in societatem belli promptiores haberent, Atenulfum, Beneventani Principis fratrem, sibi ducem asciverunt, atque coactis rursus copiis adversus Græcos contenderunt. Pugnatum est ad Aufidum amnem. Ibi Græci rursus fusi, ac fugati cum gradum referrent, fluvium, quem siccum trajecerant, subitis tumentem aquis repererunt. Ità cum sibi consulere natatu vellent, plures gurgitibus hausti, quam gladiis interempti sunt. Normanni castris Græcorum potiti, ingentem prædam retulerunt (*b*).

(b) *Sigon. de Regn. Italiæ 8. sub. an. 1041. fol. 199. 4.*

11. Sequenti anno ità subjungit. -- Proximo anno Imperator Constantinus Monomachus, qui Calaphatem abdicantem exceperat, tot acceptis cladibus perturbatus, Exaugustum Ducliano summisit, ac magnis Græcorum, Barbarorumque supplementis datis, summo cum Normannis confligere prælio jussit. Itaque Exaugustus, cum Normanni ad Montem Pilosum facultatem pugnæ fecissent, in aciem ferox descendit. Verum virtutem fortuna destituit; siquidem amisso magnâ ex parte exercitu, ipse in prælio captus, ac Beneventi à Duce Normannorum magno pecuniæ numero venditus est. Normanni verò Argyro, Meli, de quo ante dictum est, filio, sibi duce præfecto, bellum inde reliquæ Apuliæ intulerunt, atque oppida alia cœperunt, aliâ voluntate sibi tributariâ reddiderunt. Post hæc Gulielmo, Tancredi filio, ad honorem Comitatus evecto ad Guaimarium cuncti se contulerunt; eumque pariter cum Ranulfo Comite Aversano ad dividenda, quæ parta erant, Melfim invitarunt. Primum ante Ranulfo Domino suo Sipontum cum Gargano, atque omnibus eo pertinentibus oppidis honoris causâ concesserunt. Deindè cætera eorum arbitrio, judicioque inter se diviserunt. Gulielmo Asculum, Drogoni Venusia, Arnolino Labellum, Hugoni Monopolis, Petro Tranum, Valterio Civitas, Rodulfo Cannæ, Triscamo Mons Pilosus, Herveo Trigentum, Asclitino Acherontia, Rodulfo S. Archangelus, Ranfrido Monorbinum, Ardoino alia evenerunt. Melfis in communi omnium possessione relicta. Hoc modo à Normannis Apulia de Græcorum potestate, imperioque subrepta est. Cæterùm Gulielmus, Drogo, Hunfridus, Rogerius, & Robertus, Cognomine Viscardus, fratres germani fuerunt, in hac expeditione insignes, à quibus clara post Ducum, & Regum Normannorum

(a) *Carolus Sigon. ubi supr. f. 100. 1.*

norum in ulteriore Italiâ progenies propagata est (*a*).

12. Sed cum jam nimia fortuna pariter, & potentia Normannorum esset Italię generalitèr formidabilis, ac pręsertim S. Leoni Papę IX. deliberavit Pontifex adversus illos arma movere spiritualia, & temporalia, nec abnuit propriis militibus ipse pręsentialitèr, velut Classis Ductor adesse: quâ de rè Sigonius: -- *Post* Joannem X. Pontifex nemo ad bellum prodierat. Itàque Leone paratis rebus omnibus ad Normannicam expeditionem eunte, erectâ novę rei expectatione universa Italia est. Hoc ubi sensere Normanni, Pontificis reverentiâ ducti, statim pacem petierunt, eâ lege, ut quæ cæperant, Ecclesiæ beneficio retinerent, atque ejus feudatarii fierent. Tum Leo antiquam severitatem spirans, reddant ante, inquit, res S. Petro ereptas, deinde de pace loquantur. Cui Normannus ferox: Atqui prius millies mortem pugnando appetiturus sum, quam quæ semel armis peperi, redditurus. Cæterum Leo urbe egressus, rursus Cassinum adiit, & cum piis Monachorum se precibus commendasset, ac novis Monasterium beneficiis exornasset, adversus hostes processit. Prò Pontifice stabat Rodulfus Beneventi Princeps, paulò ante ab eo institutus, & Varnerius Svevus Dux, ab Henrico summissus: pro Normannis ipse Comes Hunfridus, cum Ricardo, & Roberto fratribus. Castris utrinque in Apuliam promotis 14. Kalend. Julias fortitèr ab utrâque parte concursum est. Primo prælio Normanni loco moti cesserunt. Inde collectis copiis, Pontificios ex improviso aggressi, ità circumvenerunt, ut Lombardos in fugam conjecerint, Germanos ad unum prope omnes occiderint. Haud incruenta tamèn victoria fuit. Leo ex prælio in Castellum trepidus se recepit, ibique acritèr obsessus, tandèm redditâ, quam ademerat, Sacrorum communione, se dedidit, ac 19. Kalen. incolumis ab Hunfrido Beneventum deductus est (*b*).

(b) *Sigon. loc. cit. ad an. 1053. f. 206. 17.*

13. Pandulfus Ostiarius Lateranensis, in additionibus ad Chronicon Damasi Papæ, suggerit, quod Normanni in Apuliam perexere, non tam ab Apulis accersiti, quam à D. Leone Papâ IX. vocari, ut inde pellerent Gręcos, & Saracenos, Regionem illam dilaniantes: ait enim, de ipsomet Sancto Leone Papâ loquens: *Hic suâ prædicatione omnes Normannos, & Francigenas ad destruendam superbiam illorum, qui in partibus Apuliæ commorabantur, deduxit: quoniam superbia eorum intantum creverat, quod totam terram in suo posuerant dominio, & B. Petri Vicarii nihil ibi juris, aut dominii retinebant. Quâ denique victoriâ factâ, & totâ terrâ suo dominio redditâ, ad urbem eum pace rediit* (*c*). Supponit hæc locutio, quod Sedes Apostolica antè D. Leonem IX. qui sedere cępit anno 1049. temporalis dominii jus haberet in Apuliâ, pro quâ de manibus occupatorum recuperandâ, Pontifex vires Normannorum procerum accersivit. Græci enim, qui Apuliam tenebant, non eam justo jure adepti erant, sed per vim sibi subegerant, & populos tyrannico regimine comprimebant. Quod ut excuterent Apuli, consilium arma sumendi, Duce Melo superius memoraro, instituerunt: Et D. Leo, ad quem verè ipsius Regionis dominium pertinebat, subsidium Normannorum armis præpotentium invocaverat, ut militaribus viribus Gręcos pelleret, quos jam lenioribus officiis, & suasionibus inde posse excludere desperabat.

(c) *Apud Pelinum in Epitome Regum Apuliæ cap. 5. fol. 9.*

14. Verùm quia & Normanni Auxiliarii, vel propriâ potentiâ freti, vel regnandi desiderio, jam hostibus depulsis, expugnata loca Pontifici eorum Domino, ut debebant, reddere recusabant, jamque remedium evaserat ipso morbo deterius; Leo, & Censuris, & armis, ad id esse compellendos existimavit. Igitur, uti memorat Hermannus Contractus. *D. Papa habitâ post Pascha Synodo contrà Northmannos, ut proposuerat exercitum movit. Cumque illi pacem petentes, subjectionem, servitiumque ipsi promitterent, & quæ prius injustè sibi usurpantes invaserant, ejus beneficio, gratiâque retinere velle se dicerent: Idque Papa abnegans, vi & injuriâ raptas res S. Petri reposceret, eosque perperam pervaso cedere loco juberet, illi quia numero longè præstabant, quasi rem impossibilem sibi propositam refutantes, se potius bello obviam ituros, armisque acquisitam patriam armis defensuros,*

vel

vel morte occubituros denuntians (*a*), Neutrâ ergo parte votis alterius acquiescente, ad arma descensum est: quâ de rè Leo Ostiensis: *initio certamine in planitie maximâ, quae Civitati, Beneventi, adjacet, paulatim se subducentibus, fugientibusque nostratibus, & solis qui cum Papâ venerant, amicis, propinquisque remanentibus, cum diù ab his acriter pugnatum esset, omnibus tandem in ipsâ pugnâ trucidatis, Northmanni Dei judicio evasere victores* (*b*).

15. En ergo S. Leo Papa IX. & censuris vibratis, & armis temporalibus adhibitis; Clavibus nimirum Petri, & Gladio Pauli, Normannos, Siciliç citrà Pharum, vel partis ejus, jam retentores, exagitare, & ut illos inde pelleret, nullum lapidem non movere: quod non egisset, nisi Sedes Apostolica jus alti dominii super solo Apulo tenuisset. En pariter Normanni, offerentes S. Leoni Papç IX. feudalem subjectionem pro terris Apulis, & spondentes, se futuros inposterum Sedis Apostolicae feudatarios, hominesque ligios, & vassallos; quod non exhibuissent, nisi agnovissent, se terras possidere, ad altum dominium Summi Pontificis pertinentes. Et quatenus etiam non pertinuissent, hçc ipsa submissio illarum terrarum in feudum, & pollicitatio retinendi easdem uti feudales, nonnè feudum constituit, veris conditionibus feudi prçditum? S. Leo IX. ergo primus fuit, qui postquam renuerat permittere terras Apuliae Normannis, tandem infelici certaminis exitu adactus, Humfrido Normanno, uti feudatario Romanae Ecclesiae, illas reliquit, usque ab anno 1053. postquam jam anteà & Guillelmus Ferribrachius, & Drogo ejus fratres, Comitatus honore prçfuerant locis quibusdam in Regione ipsâ expugnatis, Tancredi eorum Patris vestigia sectantes. Pro *Apuliâ* tamèn hic non illa sola provincia intelligatur, quae adhuc tali nomine nuncupatur, sed etiam aliç Regiones, circà eam positç: Apulia enim, seu Apuliç Ducatus, olim complectebatur etiam Lucanos, & Salentinos, & quosdam quoque tractus Campaniç, & Samnii (*c*), cum aliis locis, & terris, quç quandoque dictç sunt Regnum Apulum (*d*).

16. Successivè posteà Robertus Guiscardus, frater Umfridi, ad Principatum Apuliae pervenit, quem sub titulo Ducatus tenuit, & per Calabriam usque ad Siciliam ultrà Pharum amplissimè dilatavit: de quo idem Sigonius — Robertus Viscardus, qui prioribus annis, Hunfrido fratre mortuo, & Baielardo Fratris filio exacto, Apuliae Comitatum invaserat, modo Rhegio Calabriae oppido, & Troja Apuliae capto, superbus ultrò se Ducem Apuliae, atque Calabriae appellabat, & Ditioni Pontificiae, quasi continuâ rerum serie tractus, imminebat. Ricardus autem frater ejus, qui Capuam, Landulfo Principe ejecto, portis tantum, & turribus urbis in Civium potestate relictis, occupaverat; Campaniae fines vexare non desinebat. Uterque autèm diris à Pontifice devotus, in ejus se auctoritate futurum, atque omnem devotionem armis partam, acceptam ei relaxaturum, pollicebatur; si se in gratiam recipere, ac feudatarium Ecclesiae constituere vellet. Quibus rebus cognitis Nicolaus, qui parum in sè roboris ad bellum tantum gerendum cernebat, atque proximum Leonis periculum antè oculos habebat, & populorum suorum quotidianas defectiones reformidabat; postulatis eorum assensit, atque ad rem propius inspiciendam, ac cognoscendam, Melfim, ut diximus, processit, ibique conventu habito, Ricardo Capuanum Principatum, Roberto Apuliae, Calabriaeque Ducatum vexillo tradito confirmavit, atque solemni eos Sacramento adegit, sè Ecclesiae Romanae fideles, ligiosque (sic enim loquebantur) futuros, atque annui tributi nomine duodenos in singula boum juga denarios soluturos (*e*).

17. Si Robertus Guiscardus, Dux potens, ac strenuus, & victoriis, ac fortunâ tam amplè florens, ut nedum Romanis, & Italiae, ac ipsi Teutonico Imperatori terrorem inferret (*f*), verumetiàm Imperatorem Constantinopolitanum, usque in Graeciam invadere non timeret (*g*); certè nec Nicolaum II. nec Gregorium Papam VII. metuebat. Quis credat ergo, quod Papam uti Dominum Terrarum Apuliae, Calabriae, atque Siciliae, quibus praeerat, recognoverit (*h*); quod sè illi tam-

(a) *Herman. Contract. an. 1053.*

(b) *Leo Ostiensis Chronic. lib. 2. c. 88.*

(c) *Anton. Caraciol. quat. Chronolog. in Nomenclator. Verb. Apulia.*

(d) *Card. de Luca de Feudis discurs. 36. n. 3*

(e) *Sigon. de Regn. Italiç l. 9. sub an. 1059. fol. 211. 22.*

(f) *Rayn. an 1083. n. 6 7. S. Lupus Protospata Chron. an. 1053. & c. Villel. Gemmetic. hist. Norman l. 7. c. 43.*

(g) *Lupus Protospat. anno 1081. & c. Gemmetic. loc. cit. Raynald. anno 1081. 13. 14 & 1084. 14.*

(h) *Raynald. an. 1080 n. 35. 39.*

tamquam vassallum professus sit; Ducatum ipsum sè tenere in feudum à Romanâ Ecclesiâ declaraverit, illiusque investituram per Vexilli traditionem de manu Papæ receperit, Papæ Juramentum fidelitatis, tamquam Vassallus exhibuerit, & annum tributum designaverit, eidem in perpetuum persolvendum (idemque dicendum de Ricardo Roberti fratre, quoad Principatum Capuanum) quis inquam credat, & Robertum ipsum Guiscardum, & Ricardum ejus fratrem, talia fecisse improvidè, irrationabiliter, sive causa? Certè nemo sapiens hoc arbitrabit. Ergò adfuit causa id agendi: & si adfuit causa id agendi; hæc causa alia esse non potuit, nisi quod sicut Umfridus, alter ejus frater, cognoverat, ditionem illam supremo jure ad Sedem Apostolicam pertinere, ideoque ipsam in feudum nobile à S. Leone Papâ IX. suscepit, sic & ipse sexennio post, nempè anno 1059. debebat facere ipsum, prout fecit, cum Nicolao Papâ II. (*a*), & posteà anno 1080. repetendo tandem cum S. Gregorio VII. & ita, sicut debuit, sic & id fecit bis. Verum si per hypothesim Sedes Apostolica nondum adhuc ullam supremi dominii rationem in illis terris habuisset (cum tamen certè ipsam haberet, saltem ob factum præventivum Umfridi cum S. Leone IX.) non nè potuit, & voluit Robertus Guiscardus novum feudum in terris à se acquisitis favore Romanæ Ecclesiæ excitare? Hoc autem sufficit, ut pro Sedis Apostolicæ feudo Regio illa debeat nuncupari.

(*a*) *Odoricus Raynaldus an. 1059. n. 68.*

18. Rem ad altiora principia refert Marius Alterius, in suo Tractatu de Censuris, de illâ proloquens -- Desiderius ultimus Longobardorum Rex, libidine amplificandi imperii propè hereditariâ stimulatus, Adriano I. Summo Pontifice, Stephani successore, in Exarchatum irrupit, violato fœdere, quod anteà Pipini Regis Francorum operâ, & studio initum erat, & rescisâ concordiâ, quæ inter Romanos, & Longobardos constituta fuerat, ac primo adventu nonnullas Civitates occupavit, & alias invadere cogitabat. Quarè Adrianus, tantis rerum angustiis, & difficultatibus pressus, Urbi Romæ, velut in extremum periculum adductæ, consulere statuit, & exemplo Stephani Prædecessoris sui, Carolum Magnum Franciæ Regem adversus Desiderium advocare decrevit. Quarè misit Legatum ad Carolum, qui ipsum oraret, ut Avi sui, & Patris exemplo, opem afflictis Ecclesiæ rebus afferret. Carolus summâ animi alacritate respondet, se ipsius Pontificis studio libenter obsecuturum, & curaturum obnixè, ut Desiderius à vexatione Romanæ ditionis desisteret. Quarè decreto bello, se non ad Ecclesiam sublevandam tantummodò, sed & ad Longobardorum Regnum evertendum accinxit, & exercitu comparato, subito Alpes superavit, & bellum gessit adversus Longobardos, quo victus, captusque fuit Desiderius Longobardorum Rex, & Regnum ipsius à Francis occupatum. Tunc Carolus, quod diù, multumque optaverat, Romam venit, ut Sacra Apostolorum limina, & Romanum Pontificem inviseret. Ubi ab Adriano benignissimè exceptus, pedes ejus osculatus, indè ad confessionem B. Petri venit, ubi ad terram prostratus, Omnipotenti Deo, ac B. Petro de victoriâ gratias egit (*b*).

(*b*) *Marius Alterius de Censur. disp. 21. d. 5. c. 3. §. Quomodo.*

19. Prosequitur Alterius, & ait -- Post quartum verò diem à suo in Urbem ingressu, quidquid dono Pater Pipinus Stephano Tertio dederat, id ipse amplioribus privilegiis, jure jurando interposito, confirmavit, ut ex Anastasio Bibliothecario, Platinâ, Blondo, & aliis colligi potest. Immò addit Sigonius, dictæ donationi addidisse Insulam Siciliæ, & alias Civitates. Neque dubitari posse videtur, quin Sicilia Insula B. Petri in patrimonio fuerit ex donatione, factâ à Carolo Magno Imperatore Adriano I. Pontifici Romano. Hoc enim testatur Ludovicus Pius Imperator filius ipsius Caroli, in Constitutione, quâ talem donationem factam à Patre suo, expressis verbis confirmat, quæ ad verbum descripta asservatur apud Vaticanum. Verum est autem posteà, imperante Michaele Balbo Constantinopoli, eandem Siciliam occupatam fuisse à Saracenis, quibus subjecta fuit annis 230. Deindè illis bello Græcorum ademptâ, Imperatori Constantinopolitano per aliqua tempora subjecta fuit, quàm iterùm Imperator amisit, utpotè à Saracenis occupatam. Tandèm cum partim Græci, partim Saraceni eam tenerent, Northmanni

eam

eam receperunt. Sicque postquam Sicilia in Normannorum potestatem devenerit, Grecis, & Saracenis erepta, cæpit nomine, & jure feudi Romanæ Ecclesiæ debiti possideri. Nàm sivè quod Carolus Magnus eam Ecclesiæ Romanæ ditioni subjecerit, sivè quod Normanni Græcis, & Saracenis expulsis, sibi usurpaverint, & Romanæ Ecclesiæ acceptam retulerint, itàut se ejus Feudatarios effecerint, in Ecclesiæ Romanę patrimonium transivit. De Insulis Sardiniæ, & Corsicę testatur Sigonius lib. 3. de Regno Italiæ anno 773. Carolum Magnum, cum donationem Ecclesiæ Romanæ, à Patre Pipino factam, confirmasset, novâ aliâ donatione eas unà cum Insulâ Siciliæ eidem Ecclesiæ Romanæ, atque Pontifici dedisse, ac ex eo tempore Corsica, & Sardinia in Ecclesiæ Romanæ ditione, & jure esse cæperunt.

20. Hucusque Marius Alterius, cujus relationi, utpotè origine Romani, si Contradictoribus non est gratum acquiescere, & assentiri; placeant eis, quæ *Raphael Volaterranus* Etruscus, in suis Commentariis, de utraque Siciliâ deponit. -- Partito, inquit, inter utrumque Imperium Orbe, Sicilia omnis cum Calabriâ, & Apuliâ Constantinopolitano cessit. Cui sinè controversiâ paruit usque ad Nicephorum Imperatorem Cognomento Thomam, quo tempore Saraceni Apulia, Garganum Montem, Luceriamque, & nonnulla circà loca occupaverunt, anno DCCCCXIV. Undè sæpè posteà factis excursionibus, Calabriam, Neapolim, Lirimque adusque flumen, & loca Urbi vicina penetravere. Quibus Joannes X. Pontifex, unà cum cum Alberico Hetrurię Comite, occurrendo, vi maximâ restitit, illi ad Garganum sè recepere. Deindè post annos ferè, quam Italiam tenuissent, penitùs expulsi sunt. Quomodo autèm, aut à quibus expulsi sint, duplex est fama. Otho Prçsul Frisingensis de gestis Frederici I. dicit, Robertum cognomento Guiscardum, quod erronem eorum linguâ significat, quoniàm telluris multum victor obierit, inter Normannos natus, in Italiam ad quærendas novas sedes tunc primum venisse: ubi cum Apuliam Colonis paucis, atq; ignavis habitatam aspiceret, suos domo ascivisse cum exercitu: brevique tempore omnem eam Regionem, ac Siciliam, expulsis Græcis simul, & Saracenis, in suam potestatem redegisse. Altera est fama, crebrior quidem inter Auctores. Tancredus Normandus armorum gloriâ insignis cum numerosâ prole finibus suis egressus, in Italiam, in Æmilię regione consedit, & jam principem Salernitanum bello lacessiverat, cum filius ejus Gulielmus cognomento Ferrabas, cum Molocho præfecto Michaelis Catalaici Imper. Constantinopolitani, qui Calabrię, Siciliæque prçsidebat, ac principibus Capuano, & Salernitano transegit, ut si Apuliam à Saracenis recuperasset, eam in parte possideret *(a)*.

21. Quâ demùm armorum vi potitus, ac spè conditionis deceptus, paulò post unà cum XL. milibus Normannorum, qui ad expeditionem Hierosolymitanam eo tempore se accinxerant, Siciliam, Apuliam, Calabriam cæpit: ac Melfim edito in colle, quo impedimenta congereret, ædificavit. Atque ità Imperium moriens reliquis ex successione fratribus dimisit, qui Comites Siciliæ dicti XLIII. annorum spatio, magnâ cum felicitate creverunt. Iter quos Drogo fratri successit, anno VII. qui primo rejectus ab exercitu Michaelis Etheriaci Imperatoris, mox apud Aufidum amnem victor discessit. Post quem Hunfridus, mox quartus Gottifridus, indè Robertus Guiscardus succesêre. Is igitur ultimus, res bello magnas gessit: Apuliam per sè, Siciliam per Rogerium fratrem rexit. A Nicolao II. Pontifice Dux, atque Feudatarius constituitur. Normannorum auxiliis eis concessis, quibus rebelles proceres in officio contineret, ac Benevento restituto, quod Frater ejus Gulielmus occupaverat, de quibus omnibus apud Aquilam in Concilio convenere. Gregorium VII. Romæ obsessum per portam Flaminiam irruptione factâ, ab Imperatoris Henrici III. injuriâ asseruit. Quarè ab eodem Apulia rursus hac conditione concessa, ut Anconam, Picenumque, quod gens ejus occupaverat, redderet. Neapolim primus possedit, longâ obsidione vi expugnatam. Postremò contrà Alexium Imperatorem, qui Christianis adversabatur, profectus in Græciam, plurimis locis captis, apud Casiopen insulam interiit anno MLXXXVI. ætatis verò

(a). *Raphael. Volaterran. Geograph. l. 6. in Sicilia.*

LXII. vir alioquin laudatus. Tantùm ab Antonino Florentino Præsule, ut dominationis nimiùm cupidus taxatur.

22. Inter liberos ejus Rogerium, & Boemundum exindè bellum exortum, cum prælatum in Regno Rogerium alter quereretur. Itaque haud longè à Benevento prælio commisso, Boemundus victus principatum tantum Tarentinum, intervenientibus paternis amicis pacificatoribus, tenere permittitur. Paulò post Deo militans ed expeditionem Hierosolymitanam, ubi res magnas gessit, proficiscitur. In itinere cum Alexandro Imperatore, paterno quondam hoste, fœdus, & amicitiam iniit, donatus ab eo muneribus, ac liberaliter exceptus: discedens verò fidem irritam habendo, ejus oppida multa invasit. Quarè in reditu pertimescens, cum ejus Imperii transitum vitare non posset, se mortuum finxit, atque in arcâ clausum deferri, ubi domum pervenit, e vestigio Dyrrachium classe aggreditur, locaque Imperii nonnulla: tandem pax inter eos facta. Rogerio interim post annos Regni XXV. vitâ functo, Gulielmus filius succedit; qui statim inito principatu, Alexii Imper. jàm defuncti filiæ nuptias expetens, Constantinopolim contendit, statu priùs rerum suarum Calisto II. Pontifici commendato. Rogerius inter hęc Rogerii fratris filius, captâ absentis occasione, spretoque Pontifice, Regnum invadit. Gulielmus spè nuptiarum frustratus, Regnoque simul ejectus, se se ad Principem Salernitanum recepit. Ibique privatus, ex animi mæstitiâ, diem sinè liberis obiit. Rogerio itàque secundo per vim principatum occupanti, Callistus bellum indicens, dum ejus rei gratiâ se Beneventum confert, paulò post morbo correptus interiit. Innocentius II. deindè causam prosecutus, cum eo apud S. Germanum victor confixerat, nisi paulò post, Duce Calabriæ Rogerii filio cum supplemento veniente, captus fuisset: à quò & Patrem captum dimittere, ac omnia, quæ circà Regnum optaverat, præterquam Regis nomen concedere compulsus est.

23. Post hęc Anacleti Pseudo-Pontificis partibus favens, ab eo utriusque Sicilię Rex declaratur, adversus quem Innocentius, juvante Lothario Imperatore, cum exercitu profectus, eum Regno dejecit, quod ille statim Pontifice defuncto, recuperavit. Belli gloria clarus est habitus, ac inter cęteras expeditiones, Affricanam Christi causâ sumpsit, in quâ Tunim tributariam fecit. Cum Imperatore Constantinopolitano dimicavit. Demùm è Siciliâ revertens, amissis, opera Venetorum, quibus hostis erat, xx. triremibus, fugâ evasit, ac Panormi extinctus est, superstite filio successore Gulielmo II. qui regnavit annos duodecim. Is igitur Rex primus ab Innocentio II. creatus est; magnusque ob eam causam appellatus. Sed mox immemor beneficii, terras Pontificis apud Beneventum occupat, ille iratus eum Regno abdicat: Emanuelem Imperatorem contrà eum excitat, ipse intereà adversus eum exercitu ire pergit. Quem cum omnia superantem, & proceres ejus, à quibus ad hoc excitatus fuerat, cum eo consentientes animadverteret, invitis partibus, qui bellum malebant, de pacis conditionibus egit. Gulielmum supplicem, ac humi projectum, veniam petentem, in Regnum rursùs restituit. Is ad extremum decedens, filium Gulielmum tertium reliquit hęredem. Qui Rex ann. xxv. partibus Alexandri III. Pontif. maximè favit, pecuniâ fugientem juvit. Hierosolymitanæ deniquè expeditioni opibus contrà Saladinum præsto fuit. Siciliæ tantùm profuit, quantum Pater, antè nocuit; Montem Regalem urbem extruendo, pauperes fovendo, quibus meritis Boni cognomentum accepit, patris comparatione, qui malus est appellatus.

24. Hoc demùm sinè liberis extincto, Tancredus quidam è genere Guiscardi nothus eligitur: Clemente, & ejus successore Cœlestino III. acriter obsistentibus, ac res repetentibus. Ille intereà cædibus, & rapinis omnia complebat. Cœlestinus ut aliò rem transferret, Constantiam Rogerii Regis filiam, Deo dicatam, è Cœnobio Panormitano, Henrico Frederici Imperatoris filio, simul cum Regni juribus matrimonio tradit. Henricus igitur Tancredum bello persequens, Neapoli demùm obsessum, interfecit, Regnoque unà, & Imperio successit, ac utrumque mox Frederico

derico II. filio reliquit. De quibus in alio lib. inter Imperatores dicam. Res ad Manfredum Frederici II. filium nothum deducta, virum facinoribus coopertum. Qui è vestigio loca Pont. invasit: Innocentio IV. Alexandro III. & Urbano IV. maximè infensus, ac Regno abdicatus, evocato contrà eum Carolo, Divi Ludovici Francorum Regis fratre, Andegavensium Duce, cui Regnum concessum. Quod probatum deindè à Clemente IV. hac lege fuit, ut XL. mil. nummum aureorum quotannis Pontifici penderet. Igitùr anno MCCLXIII. Carolus trajectis Alpibus, quum diù variis præliis cum Manfredo concurreret, eum tandèm apud Beneventum superatum, interfecit (a). Hæc Volaterranus, qui tot modis recenset dominium per Papas exercitum, & cum Roberto Guiscardo Duce, & cum Rogerio, atquè Guillelmis, Malo, & Bono, Regibus, propter utramque Siciliam, ut nullus nisi contumax veritati, valeat impugnare, quod Regnum Neapolitanum sit Sedis Apostolicę feudum.

(a) *Raphael Volaterran. loc. cit.*

25. Nihilominùs si Volaterani sermo fortè Contradictoribus non placeret, audiant Auctorem sibi domesticum, & Nationalem, nempè Doctorem *Martam Jurisconsultum Neapolitanum*, qui in suo Tractatu de Jurisdictione rem repetit ab initiis adhuc magis remotis, hocque modo proloquitur: -- Regnum Siciliæ esse de Patrimonio Ecclesię Romanæ dicunt Jura expressè, Clem. 1. §. 1. de jurejur. Clem. Pastoralis dè rè judic. c. ad Apostolica, dè rè judic. lib. 6. Cardinal. in d. Clem. 1. Abb. in c. si diligenti dè præscription. Bald. in l. C. undè legit. Joan. Lecirier in tractat. de primogenit: quęst. 28. n. 9. & seq. Frecc. in lib. 1. de subfeud. cap. de antiquo statu regni: qui alios citant. Pertinet autèm ad Ecclesiam ex donatione Constantini, de quâ testantur scripturæ, & monumenta nostræ Civitatis Neapolis, nimirum Historiale Sanctæ Mariæ de Principio, quod est antiquissimum. Item Historię Cassinensis, & Ecclesiasticæ testantur monumenta Sanctæ Mariæ Majoris, Sancti Joannis Majoris, è quibus nunquàm potuit deleri memoria dictæ donationis. Hujus rei certum testimonium perhibet Nicolaus Papa I. in epistolâ, quam scribit ad Michaelem Imperatorem sub his verbis.

26. Nicolaus Servus Servorum Dei, Dilecto Filio Michaeli glorioso Imperatori Græcorum: Oportet vestrum Imperiale decus, quod omnibus Ecclesiasticis utilitatibus vigere audivimus, ut antiquum morem, quem vestra Ecclesia habuit, vestris temporibus restaurare dignemini, quatenùs vices, quas nostra Sedes per Episcopos vestris in partibus constitutos habuit, videlicèt Thessalonicensem, qui Romanæ Sedis vicem per Epirum veterem, Epirumque novam, atquè Illyricum, Macedoniam, Thessaliam, Achajam, Daciam Ripensem, Daciam mediterraneam, Mysiam, Dardaniam, & Trebaliam, Beato Petro Apostolorum Principi contradicere nullus præsumat, quę Antecessorum nostrorum temporibus, scilicet Damasi, Siricii, Innocentii, Bonifacii, Cælestini, Sixti, Leonis, Hilarii, Simplicii, Felicis, atque Hormisdę Sanctorum Pontificum dispositionibus agebatur. Quorum deniquè institutionibus, ab eis, illis in partibus destinatas, per vestros missos, ut rei veritatem cognoscere queatis, vestræ Augustali potentiæ dirigere curamus. Pretereà Calabritanum Patrimonium, Siculumque, quę nostrę Ecclesię concessa fuerunt, & ea, quæ ad possidendum obtinuit, & disponendum per suos familiares regere studuit, nostris concessionibus reddantur, quoniàm irrationabile est, ut ecclesiastica possessio, undè luminaria, & concinnationes Ecclesię Dei fieri debent, terrenâ quavis potestate subtrahantur, sed domus Dei restituta, meritum redditoris multiplicet, & suscipientes votum spiritualis desiderii locus exerceatur &c. & infrà.

27. Prosequitur idem Doctor Marta, & ait -- Si igitur talis, ac tantus dominatus, qui usquè à tempore Damasi viguit in Ecclesiâ Petri, declarat veram esse Constantini constitutionem, de majestate Petri, ut toto Orbe terrarum religionis Princeps, ac Pater, & Caput haberetur, verumque esse patrimonium Calabritanum, & Siculum Divi Petri. Quo quidèm clarissimo testimonio cum hæc à prisco

Pontifice scribantur, hujus rei veritas comprobatur &c. Translato Imperio de Græcis in Germanos, in personam Caroli Magni, Carolus in Italiam se contulit, ubi expulsis omninò Longobardis, Beneventum liberum remansit Ecclesiæ. Mox coronato Carolo à Leone Papâ III. Nicephoro Græco Constantinopoli imperante, post multa bella Italiæ, pax inter eos firmata est, ut quidquid Antapoli, usque ad Sipontum, nunc Manfredoniam, infero, superoque mari abluitur, cum Siciliæ Insulâ Caroli Dominio teneretur, quo hactenus tentum fuerat, & usque ad Normannorum Gentem duravit, Apulia autem Græcis, & Beneventum Duci obtigit Beneventano.

28. Cum autem Robertus Guiscardus Normannus, qui ad ampliandam Ditionem Neapoli sè contulerat, Normannorum suorum viribus vicisset Grecos, in Apuliâ existentes, Urbem Beneventanam, elatus victoriâ occupavit. Idem Robertus quærendæ benevolentiæ causâ in Italiâ intentus, Romanæ Ecclesiæ Beneventum restituit, & à Nicolao Papâ II. ut Calabriam multis, & gravibus erroribus collapsam, ac ipsam etiam Apuliam emendaret, & corrigeret, magnis precibus, sè Ducem Summo Pontifici in his regionibus creari postulavit, seque Vassallum, & ligium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ de cœtero futurum esse affirmavit, eâ etiam lege, ut quandocumque Summus Pontifex juberet, Robertus præsto esset cum omnibus copiis. Pontifex autem, ut victricem sibi Nationem conciliaret, ipsum Robertum ab excommunicatione absolvit, ex quo Trojam Apuliæ novam Urbem; Ecclesiæ obnoxiam usurpaverat, & ideo in lesæ Majestatis crimen inciderat: Gigas in tract. de crim. læs. Majest. qu. 22. num. 4. & 7. & 10. Et anno 1060. Ducem Calabriæ, & Apuliæ ipsum constituit. Robertus Ligius promissi non immemor adimplevit, suas bellicas gentes Pontificis imperio assignavit. Quibus agitati Romani territorii Primates, qui Capitanei vacabantur, ad obedientiam Pontificis sunt compulsi, quam Historiam, & Volaterranus in lib. 6. cap. de Siciliâ tetigit, & ex Nostratibus Freccia in lib. 1. de Subfeudis, in cap. de antiquo statu Regni num. 14. explicavit (*a*).

29. Isti ergò Scriptores hucusque recensiti, tametsi gente, & Patriâ differentes concordant in asserendo antiquo Dominio Ecclesiæ super terris utriusque Siciliæ, quod alii referunt ad donationem Caroli Magni, Ecclesiæ Romanæ factam de dictis Terris, alii ad antiquiores terminos illud adhùc retrotrahunt, nempè ad similem donationem Ecclesiæ factam à Magno Imperatore Constantino. Scimus utramque donationem temerè ab aliquibus impugnari, sed scimus etiam utramque illarum à multò pluribus Viris doctis, & veritatis amantibus defensari: adeò ut jam sinè notâ maximæ temeritatis neutra illarum valeat in dubium revocari. Et quoàd donationem Constantini, eam tale, ac tantum veritatis fundamentum habere, ut ipsam negantes sint ad sacram Inquisitionem denuntiandi; suggerit Diana cum aliis ab eo citatis (*b*). Eam etiàm commemorant, ex Summis Pontificibus, inter alios, S. Leo IX. in epistolâ ad Constantinum Monomachum (*c*), & Urbanus II. in diplomate ad Ambrosium Abbatem Liparitanum (*d*). Ex Cardinalibus, eam tuetur Cæsar Baronius Soranus (*e*), Robertus Bellarminus Etruscus (*f*), & Joannes de Turrecrematâ Hispanus (*g*). Ex Episcopis Alvarus Pelagius (*h*), Augustinus Barbosa (*i*), & Archiepiscopus Senonensis in Conventu Procerum Gallicanorum, habito coram Philippo VI. Rege (*l*). Ex Theologis, Melchior Cano (*m*), & Alphonsus Mendoza (*n*). Ex Neapolitanis Marinus Freccia, & Afflictus (*o*), præter Martam paulò superiùs relatum. Quid plura? Etiam Rabbi Gedalia Jachia Hebræus, de illâ scripsit: *Anno à creatione mundi* 4050, *Constantinus Cæsar Christianæ fidei adhæsit, & Silvestro Papæ, quod in Italiâ habebat, dono dedit, Byzantium adiit* (*p*). Qui plura desiderat, legat Augustinum Steuchum Eugubinum (*q*), Balthassarrem Nardum Aretinum (*r*), Baptistam Fragosum Lusitanum (*s*), Boetium Eponem Frisium (*t*), Antoninum Dianam Panormitanum (*u*), Theodorum Balsamonem Græcum (*x*), Passimque Canonistas (*y*).

(a) *Marta de Jurisd. part. 1. c. 26. à num. 6. ad 12.*
(b) *Antoninus Diana part. 8 trac. 6. re- sol. 136. n 17.*
(c) *Card. Baron an. 1054. f. 202. & quid.*
(d) *Roc. Pirr. Sicil. Sacr. tom. 2. notit. 8. ad an. 1088.*
(e) *Card. Baron. tom. 4 an 324.*
(f) *Bellarmin. to. 2. lib. 2. de Transf. Imperii cap. 3.*
(g) *Turrecrem. de potest. Eccles. lib. 2. cap. 42.*
(h) *Alvar. Pelag. de Planct. Eccl. l. 1. cap. 43 & l. 2. c. 29.*
(i) *Barbos. ad Capit. Constantinus 13. dist. 96.*
(l) *Vide infrà cap. sequent. num. 19.*
(m) *Melchior Cano de locis Theolog. lib. 11 cap. 5. §. Quod.*
(n) *Mendoz. in quod. lib. qu. 4. Scholast. §. 4. Vers. 5.*
(o) *Marin. Freccia de subfeud. lib. 1. tit. de antiq stat. Regni n 56. & tit. de provinc Regni num. 18. §. Si quis.*
(p) *Rabbi Gedalia in Catena traditionũ Bzov. de Pontif. c. 41.*
(q) *Steuchus de Donitat. Relig. Christianæ.*
(r) *Nardus advers. prima part. Reipub. M. Anton. de Dominis*
(s) *Fragos. de regim. Christi an. reipub.*
(t) *Epo de jurisd. Ecclesiasticor. tempor.*
(u) *Diana part. 8. tr. 6. resol. 136.*
(x) *Theodor. Balsam. in Homoc. tit. 8.*
(y) *DD. in cap. Constantinus dist. 96.*

Sex

30. Sex etenim exemplaria ipsius donationis Constantini à diversis Auctoribus allegantur: Unum ex collectione Canonum Gratiani (*a*), Alterum ex Ivone Carnotensi in suâ simili collectione (*b*), Tertium ex Balsamone in Nomocanonem Photii (*c*), Quartum ex Alberico de Rosate (*d*), Quintum ex D. Anselmo Lucensi (*e*), Sextum ex Isidoro (*f*). Quæ exemplaria, etsi fortè in verbis aliqualitèr dissonent, in substantiâ tamen conveniunt. Et quidquid etiam sit de hoc, sufficit nobis, *primò*, quod ipsa donatio locum habet in corpore Juris (*g*). *Secundò*, quod effectum sortita sit: nam de facto Papa possidet Palatium Lateranense, Urbem Romam, & varias Italiæ provincias, in dictâ donatione contentas. *Tertiò*, quod teste Doctore Martâ, scripturę, & monumenta Regni Neapolitani ipsius donationis comprobant veritatem (*h*). Ideoque nobis exuberans adest ratio existimandi, quod præfatum Regnum Neapolitanum, vi antedictę donationis Constantini, ad Sedem Petri pertineat; cum ex opposito desit Contradictoribus ratio id impugnandi, Scriptoribus, & Monumentis, hucusque indicatis eandem donationem tuentibus.

31. Quæ adhùc donatio Constantini, si non subsisteret; subsistit tamen alia donatio Imperatoris Caroli Magni, talitèr, ut de illâ dubitare, non sit veritatem inquirere, sed errorem. Anastasius Bibliothecarius, qui paulò post ea tempora vixit, illam fuisse factam deponit: hocque scripsit nongentis penè ab hinc annis, in tempore non suspecto (*i*). Leo Papa III. eandem memorat in epistolâ ad eumdem Carolum scripta, ubi ait: *de autem Insulâ Corsicâ, undè & in scriptis, & per missos vestros nobis emisistis, in vestrum arbitrium, & depositum committimus, atque in ore posuimus Hermengaudi, ut vestra donatio semper firma, & stabilis permaneat, & ab insidiis inimicorum tuta persistat* (*l*). Ludovicus Pius Caroli filius, aliique Imperatores eandem novis diplomatibus confirmarunt, prout sequenti capitulo demonstrabimus. In Concilio Constantinopolitano IV. Generali VIII. recitata est epistola Hadriani PP. ad Constantinum Imperatorem, & Irenem scripta, eandem innuens Caroli donationem (*m*). Quis ergo rationabilitèr illam vocet in dubium (*n*)?

32. Superest nunc videre an eo tempore, quo Carolus Magnus præfatam edidit donationem, provinciæ, Regnum Neapolis componentes, & in eadem contentę, ullo modo pertinerent ad Romanum Imperium, sivè Orientale, sivè Occidentale à Cæsare fundatum. (Nam ad Imperium Romano Germanicum nunc existens pertinere non potuerunt, quippè hoc eâ ætate nondum erat erectum) id autem probari melius non potest, quam perpendendo, an Regnum Gothorum, & aliud Longobardorum, quæ successivè ipsas provincias possederunt, iisdem Longobardis à Carolo Magno subtractas, & Papę traditas, essent Regna justa, vel non? Ad quod sciendum certum est, quod Italia usque ad tempora Momylli, (quem ob tenuem ætatem Augustulum appellarunt) fuit sub Imperatorum Occidentalium Dominio. Odoacre autem Herulo Gothorum Rege, Momyllum ipsum abdicare cogente, anno Christi 476. quem & ad Lucullanum Campanię Oppidum relegavit (*o*), penitùs cessavit in Occidente Romanum Imperium à Cæsare fundatum: nullusque inposterum Cæsar ut anteà Italiæ pręfuit; quippè per 324. annos, & ferè per dimidium, extrinctum prorsùs delituit Occidentale ipsum Imperium Cæsareum, donec ibi novum Imperium à Papâ iterum in Carolo Magno excitatum est (*p*).

33. Heruli ergò, qui & Rugi, ac Torcilingi, Italiam occuparunt (*q*), Reliquię exercitus Atilæ Hunnorum Regis (*r*). Quorum Duci Odoacri S. Severinus Noricorum Apostolus, Italiæ ipsius Regnum prædixerat, & eventus præsagium verificavit (*s*). Ejusmet Italiæ ambitu occupato Odoacer, fortè Augustalis tituli Majestatem reveritus, non sè Imperatorem, sed Regem tantummodò nominavit (*t*). Romam cœpit, eamque à suo nomine Odoacriam voluit appellari (*u*). Gothos (jam pridem in Italiam à Valentiniano III. Imperatore vocatos adversùs terrores Hunnicos) ad studium suum convertit, tertiâ agrorum parte, quam ab Oreste patre Mo-

(a) *Cap. Constantinus dist 63.*
(b) *Ivo Carnotens. Decr p 5. c. 44.*
(c) *Teodorus Balsam loc. cit.*
(d) *Alberic. l. 1. §. Initio n. 5. de Off. Præf. Urbis.*
(e) *Anselm. Lucens. lib. 4 cap 32.*
(f) *Isidor. in tom. 1. Conc. Surii fol. 319.*
(g) *Cap. Constantinus dist. 96. Clementin. Romano de Jurejur. cap fundamenta de elect. in 6.*
(h) *Marta de jurisd. p. 1. c. 26. à n. 6.*
(i) *Anastas. Bibliot. in Steph. II. & in Hadrian. I.*
(l) *Epist. S. Leon III. in Concil. to. 7. f. 1121.*
(m) *Conc. Consp. V. an. 869. Act. 4.*
(n) *Thomassin. Vet. & Nov. Eccl. discipl. p. 3. l. 1 c. 29. à n. 19.*
(o) *Bonfin. lib. 7. Decad. 1.*
(p) *Panvin Rom. Princip. lib. 1. in Momyllo.*
(q) *Herman. Contract. Chron. sub an 470.*
(r) *Bonfinius loco citato.*
(s) *Sigon. l. 14. Imp. Occid. Crantz. lib. 1. Vandal. c. 36.*
(t) *Carolus Sigonius lib. 15. Imper. Occiden.*
(u) *Theatr. vit. hum. V. Magistratus f. 41.*

Momylli, obtinere non potuerant, eis addictâ: quârè, & Gothorum animos sibi conciliavit, *& Siciliam* tributario jure possidendam; à Genserico, in Africâ regnante, promeruit (*a*), & ità regnavit annis 16. cum dimidio, donèc adversùs eum arma movit Theodoricus, Gothorum Rex, cui Zenò Imperator Constantinopolitanus, prò quanto poterat, vel in sè erat, ut Illyricum infestâ Gothorum multitudine exoneraret, Italiam, ut inquit Paulus Diaconus, per pragmaticum tradidit, ac sacro velamine capiti imposito, confirmavit (*b*). Hinc Theodoricus Odoacrem primò ad Sontium amnem propè Aquilejam, indè ad Veronam, tertiò ad Abduam, vicit: deindè ab illo, Ravennę obsesso, in Imperii communionem admissus est: sed hìc non multò post admittentem cum filio, & suę Gentis primoribus interfecit (*c*), acciderùntque hæc anno Christi 493. (*d*).

34. Ità Gothi, pulsis Herulis, Italiam acceperunt, regnaruntque ibi ex eis Theodoricus, indè Atalaricus, posteà Theodatus, successivè Vitiges, postmodùm Ildovaldus, dein Araricus, postmodùm Totila, & demùm Teja, usque ad annum Christi 553. (*e*). Gothorum autèm Regnum per totam Italiam se profudit uti patet ex multis literis Regum, & Officialium Regni Gothorum, apud Cassiodorum, ad varias Urbes, & Provincias, ac Rectores earum directis (*f*). Et præsertim Civitati Neapolis præfuerunt (*g*), ac toto illius Regno, uti probant ejusdem Auctoris varię epistolæ, vel ad Gothos per Picenum, & *Samnium* constitutos (*h*), vel Consulari *Campaniæ* (*i*), vel Cancellario *Lucaniæ*, & *Brutiorum* (*l*), & individuè id declarat Formula, sub quâ deputabatur quis ad *Comitivam Neapolitanam*, & alia *honoratis Possessoribus*, *& Curialibus Civitatis Neapolitanæ* transmissa, quâ Comes Deputatus Neapolitanis ipsis denunciabatur (*m*). Præerant quoquè Gothi Siciliæ ultrà Pharum, in Odoacris locum succedentes: hocque expari epistolâ deducitur Theodorici Regis ad Catanenses, quâ illis dat facultatem accipiendi lapides ruinarum, convertendos in constructione Murorum (*n*), nec non ex aliâ Athalarici Regis ad Provinciales Syracusanæ Civitatis, quà illis Censum certi temporis remittit (*o*), Siciliæ namque *Rector* Syracusis commorabatur ejusque dignitas titulum habebat Comitivæ Syracusanę Civitatis (*p*). Patet etiam tum ex eo quod Theodatus Siciliam cedere Justiniano Imperatori spospondit, si à bello desisteret; tum ex eo quod Bellisarius, armis Cæsareis ditionem Gothicam invadens, in Siciliam irrupit, & Panormum fortitèr expugnavit (*q*).

35. Nec dubium est, quin Gothi fuerint legitimi Italiæ possessores, tum quia in illam profecti sunt, ab Italis vocati, ut eorum ope, ab Odoacris Tyrannide liberarentur (*r*). Tum quia si quid erat jus Odoacri acquisitum, cum ejusdem, & filii morte fuit extinctum, quando Theodoricus Gothorum Rex eum, sibi insidias molientem Ravennæ, pręvenit, & occidit (*s*). Tùm demum quia Imperator Constantinopolitanus Zeno, quidquid ad Imperium poterat pertinere super Italiæ Regione, cesserat Theodorico, ut indè Odoacrem Tyrannum expelleret: cessionemque illam fecit, *negotio tàm arduo ad Senatum relato*, qui sic faciendum esse conclusit, *pro Romanorum, & Italiæ liberatione &c. Deindè Zeno Theodoricum sacro velamine (quod erat tùnc maximum à Principe factæ concessionis stabilimentum) insignivit &c.* Quo facto, *dimissurus Zeno Theodoricum, magnâ pompâ eum extrà Byzantium comitatur, Senatumque, & Populum Romanum, ac totam Italiam ei commendavit* (*t*). Demùm Rex Odoacre interempto, properans *Romam, cunctorum votis expetitus advenit, & Senatum mirâ affabilitate tractavit &c.* (*u*). Nihil ergò defuit Theodorico, quo melius fundare posset Regnum Gothicum in Italiâ, adeoque illius, ac Successorum ejus Regnum justissimum fuit, donec illius evertendi nova occasio supervenit, quæ est illa, quę sequitur.

36. Masculinâ prole carens Theodoricus, mortem oppetiit, solâ Amalasunthâ filiâ relictâ, quam in matrimonium collocaverat cum Eutharico Cillicâ, origine Gotho, nobilissimo adolescente, qui ex eâ Athalaricum Gothorum Regem, Avi successorem progenuit (*x*), sed citò nedùm Patre, verùm etiam Marito, atque filio,

(a) Sigon. lib. 15. Imper. Occident.
(b) Idem lib. 16. Jo. Magn. histor. lib. 9. c. 18
(c) Sigonius loco cit. Evagr. lib. 3. c. 27.
(d) Onuph. Panvin. Rom. Princ. lib. 2. in Reg. Goth.
(e) Idem loco citat.
(f) Cassiodor. Var. lib. 1. epl 17. l. 4. ep. 33. & 45. l. 5. epl. 37. l. 8. ep. 26. & 29. lib. 11. epl. 28. l. 12. epl. 4. & 7.
(g) Marin. Freccia de subfeudis lib. 1. tit. de antiq. Statu Regni num. 14.
(h) Cassiodor. lib. 5. epl. 26.
(i) Idem lib. 3. ep. 27 & l. 4. ep. 10.
(l) Idem l. 11. ep. 39. & lib. 12. epl. 12. 14. & 15.
(m) Cassiodor. Var. l. 6. epist 23. 24.
(n) Cassiod. lib. 3. epl. 44.
(o) Idem lib 9. ep. 10
(p) Idem lib. 6. epl. 22. & lib. 9. epl. 11. & 14.
(q) Procop. de Bell. Gothic. l. 1 c. 4.
(r) Jo. Magnus hist. Goth l. 9. c. 17. Marian. Scotus Chron. l. 2. & 6 an. 501.
(s) Herman. Contrac. Chron. sub ann. 490. Marian. Scot. Chron. l. 2. ætat. 6. ann. 495.
(t) Jo: Magnus hist. Goth. l. 9. c. 18.
(u) Marian. Scotus loco cit. an. 501.
(x) Jo. Magnus hist. Goth. l. 9. c. 22. l. 10. c. 7 Panvin. Rom. Princ. lib. 2. in Goth. Reg. n. 2. Herm. Contract. & Marian. Scot. an. 515.

filio, morte sublatis, Amalasuntha Theodatum, Consubrinum suum Sponsum elegit (Amalafridæ filium, Sororis Theodorici, & uxoris Honorici Vandalorum Regis) jurejurando tamen exacto, ut Regio nomine contentus esset, Regnum verò ipsa libere administraret (*a*). Quà facilitate spopondit, eâdem Theodatus jusjurandum prævaricatus est, & exprobrantem ei perjurium, atque infidelitatem suam, Amalasuntham in insulâ Vulsinii Lacus conclusam, fecit ingratissimè suffocari (*b*). *Quæ res Italos præ cæteris omnibus, ità & Gothos ferè universos mærore affecit* (*c*), & hinc initium suscepit consilium Regni Gothici totalitèr evertendi. Nàm Theodatus, Rex legitimus non èrat, sed Tyrannus: etenim pręterquamquod aliis tyrannicis actibus populos Coronæ Gothicæ subditos affligebat, & præsertim avaritiæ operibus indignissimis, etiam vivente uxore (*d*); Numquam ad Regiam dignitatem, sed solum ad Regii Nominis consortium admissus fuerat ab ipsâ uxore: cujus perfidâ occisione, & præventivo perjurio, certè Regnum non promeruit, sed potiùs novam barbaramque tyrannidem exercuit: & nedum uxori occisæ justè in Regno non successit, sed imò, propter tàm immane scelus, si quid juris ad Regnum habuisset, meritissimè perdidisset.

(a) *De bell. Gothic. l.1.n.3. Jo: Magn. hist. Goth. l.9 c.22, & lib.10 c.6 Forest. Map. histor. in Theodato Rè IIII Gothor.*

(b) *Procop. de bell. Goth. l.1 c.4 Sigon. l.17 Imp. Occid Bosin. lib 7 dec.1 Jo: Magn. histor. Goth. l.10.c.8.*

(c) *Procop de bell. Goth. l.b.1.c.4 f 302.*

(d) *Joan Magn. hist. Goth. l.10.c.7*

37. Imperabat tùnc Constantinopoli Justinianus, cui Theodoricus Rex Gothorum Amalasuntham filiam commendaverat, eamque illius Patrocinio, ac tutelę Imperatorię commiserat (*e*), sed & ipsa Regina, dùm adhùc viveret sè, suumque filium Justiniano Cęsari commendaverat (*f*): Undè inter Gothos, & Gręcos fędus mutuum vigebat. Imperator ergò audito Amalasunthę uxoricidio, Theodatum debellare armis decrevit: nec bellum suscepit, nisi ut crimen hoc ulcisceretur, & in eo etiam vindictam sumeret de injuriâ sibi illatâ, per cędem Reginę, suo Patrocinio commendatæ. Accesserunt & alię injurię, quas Theodatus Justiniano subindè intulit, easque legere est apud Historicos (*g*). Et quidem Imperator exercitu comparato, captivare quoque studuit Clodomirum, Childebertum, & Clotharium Francorum Reges, eis condonans ingentem pecuniæ summam, & majorem promittens, si adiutorum illi adversùs Gothos pręberent, à quibus se injuriis petitum declaravit, eo etiam expresso sensu, quod Gothi Italiam per vim cępissent (*h*), intelligens, ut putamus, de Odoacre, Herulorum Rege, quos confundi cum Gothis notum est: silens solemnem cessionem per Zenonem Cęsarem factam, de quâ superiùs diximus, & quâ Regnum Gothicum fuerat justè fundatum.

(e) *Sigebert. Gembalcens. Chronogr. an. 533*

(f) *Marian. Scot. Chron. l.2. ætat. 6. ann. 534.*

(g) *Procop. de bell. Goth. l.1.c.4 Jo Magn. hist Goth. lib.10.c.9, & sequ.*

(h) *Procop. loco cit. Jo: Magn. l.10.c.13.*

38. Ità Justinianus rationes rationibus cumulans, pretextum quoque subtractę Imperio Italię à Gothis allegabat, ut valeret iste pretextus quantum valere posset; cum tamen vera, & unica causa, quam habebat bellum eis inferendi esset, plectendi Theodatum, ob Amalasuntham occisam, non verò Regnum Gothicum evertendi, quod iustè fundatum fuerat, & super quo jus nullum habebat, nec Imperium Occidentale Cęsareum, utpotè jàm suppressum: neque Imperium Orientale; tamquam prorsus ab Occidentali divulsum: eo vel maximè quod Zeno Imperator Orientis, cum consensu Senatus, si quod jus in Italiam habebat, jàm cesserat, ut vidimus Theodorico, fundatori ipsius Regni Gothorum. Alioquin si Justinianus, & quisquis alius Imperatorum jus unquam habuisset subjugandi sibi Italiam, habuisset etiam occupandi Galliam, Hispaniam, Angliam, aliasque Regiones, quas notum est aliquandò Imperio Cæsarum fuisse subjectas. Misit igitur Justinianus Belisarium Ducem in Italiam, & alium Ducem nomine Mundum in Dalmatiam, ut adversùs Theodatum, eique adhęrentes pugnarent, prout factum est, diro, ac diuturno bello, quod per annos 18. variâ fortunâ duravit (*i*). Theodato ipso occiso. Vitige Rege, ejus Successore, Ravennæ capto, & Constantinopolim abducto. Totilâ altero Rege per Narsetem interempto (*l*), fortissimè semper dimicantibus Gothis, usque ad Tejam ultimum eòrum Regem (*m*). Post quem Gothi varios motus fecerunt adversùs Græcos, sed multitudini prævalere non potuerunt (*n*). Notabilis verò fuit in hoc bello fides Neapolitanorum, qui Gothis tantâ firmitate adhęserunt, ut prò illis sè in discrimen posuerint, Belisarium hostem declarando: tanta firmitate

(i) *Sabelic. l.3. ennead. 8. Blond. l.6. decad 1.*

(l) *Sabel. lib.3 & 4. ennead. 8. Procop. lib.2 & 3. Blond. lib 6. & 7. decad. 1.*

(m) *Procop de bell. Goth. l.1.2 & 3 per tot. Jo: Magn. hist. Goth. lib.10. ad 14.*

(n) *Vide Agathiam de bell. Goth.*

tate persuasum sibi habebant, Regnum Gothorum fuisse justè fundatum, Imperatorem Græcorum nullum in eo jus habere, & Theodatum quidem esse plectendum, sed non ideò Regnum Gothicum evertendum. Tandem Belisarius fortunâ, & armis prævalens, Urbe Neapolis est potitus, quam à suis Græcis diripi permisit, nulli neque ętati, neque hominum generi parcentibus (*a*). Itàque Regnum Gothorum justè fundatum fuit à Theodorico: & Justinianus, tametsi jus habuerit dejiciendi è throno Gothico Theodatum, legitimo tamen jure caruisse videtur ipsum Regnum destruendi. Adeòque anxiè contendendi prò subigendâ sibi Italiâ, quippè Imperium Græcum nullum ibi jus habebat, propter præcedentem cessionem Zenonis Imperatoris, solemnitèr factam, & à Senatu approbatam.

39. Italiam depressis Gothis interim rexit Narses Eunuchus, non animo eam subjugandi Imperio Græco, sed potius Longobardis eandem submittendi. Narses, inquam, qui post Belisarium, cæteros Reges Gothos evertit, Totilam occidit propè Brixellum, Tejam propè Nuceriam oppressit, Regnum eorum tandem delevit: vir Dei, ac Santissimæ Virginis Mariæ devotissimus, insimulque virtute bellicâ strenuissimus (*b*), qui hominum malorum invidiâ, apud Justinum II. Cæsarem accusatus, & ab eo Patriciatus honore spoliatus; ab Imperatrice quoque Sophiâ exprobratus, quod tamquam semivir, ineptus ad arma, mereretur potius mitti in gynæceum, & ibi pensa dividere cum puellis in nendo occupatis; animo ultrà modum offenso, respondit, se jàm nere, ac talem orditurum telam, qualem Augusta donec viveret deponere non valeret (*c*). Itàqve Neapolim in Campaniâ secessit, ubi & eum Joannes Papa III. invisit, orans ne quid Italię infestum moliretur, impatiens contumeliæ, quam ab Imperatore, & ab Augustâ receperat (*d*). Prævalente in eo nihilominus indignatione, in Italiam Longobardos vocavit (*e*). Homines feros, atque strenuos, à barbæ prolixitate vocatos, qui & pugnaturi cæsariem capitis mulieribus suis circà mentum ligabant, ut hæ viri apparerent (*f*). E Scandi naviâ insulâ egressi, primò ad Pannoniam, deinde à Pannoniâ ad Italiam transmigrarunt (*g*), ab initio, ut armis Cęsareis adversus Totilam Gothorum Regem, auxilium ministrarent (*h*), postmodum à Narsete præfato invitati, ut Italiam ipsam eorum dominio subjugarent. Alboino igitur Duce venerunt, & Regnum Longobardicum in Italiâ constituerunt, anno Christi 568. (*i*), & per annos 206. sub viginta tribus, vel ut aliis placet, pluribus aliis Regibus propagarunt (*l*). Hinc agnoscas quantæ fidei possit esse diploma, de quo scribit Marinus Freccia: *legi in Archivo Cassin. privilegium Justin. Imperatoris, donantis sacro illi cœnobio terras, & plurimas Regni Civitates, Suessam, Fundos, Aquiloniam, Calatiam, Arpinum, Soram, Gajetam, Sulmonem, Venafrium, Pennam, Theanum, & totum Aprutium. Ergò ipse erat Dominus: ergò non Ecclesia: non enim prò animâ, & religione donasset aliena. A Constantino ad Justinianum decurrerant plusquàm* 300. *anni* (*m*). Diploma hoc non videtur esse posse Justiniani, quià eo regnante inceperunt quidem percuti Reges Gothi à Belisario ejus Duce, sed non fuerant adhùc depressi: ipsique Gothi tenebant Civitates illas, non Justinianus; & cum se in dies roborarent magis; opus fuit quod Justinus II. Justiniani successor, mitteret ad eos debellandos Narsetem. Qui non sinè ingentibus, & prolixis laboribus eos tandem vicit, illorumque Regnum evertit. Sed Italiam non sibi subjecit animo illam submittendi Imperio Gręco, sed Longobardis, prout fecit. Si ergò Reges Gothi non adhùc fuerant expugnati tempore Justiniani: nec Imperator iste Terras illas unquam possedit: nec illius Imperium ad ipsas ullum jus habebat, utpotè à Zenone Imperatore solemnitèr anteà cessas; Neque à Narsete Gothorum expugnatore acquisitæ, tandem fuerunt animo eas Græcis Imperatoribus subigendi; quomodò quæso potuit Justinianus, vel alius quisque Imperator Gręcus illorum temporum, easmet Terras pręfato pio loco donare? Quod posteà tùnc nec etiam Romana Ecclesia illas teneret, nil officit: Nàm satis est nobis, quod earum Dominiū successivè acquisiverit ducentis circitèr post annis, propè tempus, ac respectivè sub tempore, quo Carolus M. Longobardorum Regnum evertit.

40 Porrò

(a) Procop. de bell. Gothic. l. 1. c. 6. 7. 8. Jo: Magn. hist. Goth. lib. 10 à cap. 11. ad 16 Brietz ad annum Christi 537

(b) Procop. l. 3 Sabel lib. 4 Enn. 8 Blond. lib 7 dec. 1. Nicephor. lib. 17. cap. 13

(c) Sigebert an. 566 Marian. Scot. eod ann. Herman. Contract sub an. 560 Æmil. lib. 1

(d) Marianus Scot. Chron. l. 2 et 6 an 566 Paul. Diac. l. 3. cap. 5. Sabel & Blond. loc. cit.

(e) Carol. Sigon. de Regn. Italiæ lib. 1. ad ann 566

(f) Siffridus Epit. lib. 1. ann 568

(g) Herempert. Epit. sub an. 757 f. 20

(h) Paul Diacon de Gest Lógobard. l. 2. c. 1

(i) Idem lib. 2 c. 5. 6. 7

(l) Jo: Magn. hist. Goth. l. 8. cap. 20. Panvin. Rom. Princ. l. 1. in Reg. Longob. Foresti in Regib. Longobard. & alii.

(m) Marin. Freccia de subfeud. lib. 1. tit. de Statut. Regn. n. 57.

40. Porrò Longobardi totam penè Italiam sibi intrà triennii tempus vendicarunt (*a*), quorum Rex tertius Flavius Antharius Columnam Saxeam, in extremis Calabriæ finibus, propè Rhegium erectam, perspiciens, eam Regali Hastâ tetigit, atque ait, *usque huc erunt Longobardorum fines* (*b*). Hasta etenim erat Regni Longobardorum insigne (*c*). Pars aliqua tamen Italiæ, ab Imperatoris Greci militibus occupata, per nonnullum temporis spatium Imperio Græco paruit, quam regebat Dux Constantinopoli missus, & Ravennę residens, sub titulo Exarchæ, à quo ditio illi obtemperans Exarchatus nominabatur (*d*), non comprehendebat autem Regnum Neapolitanum. Fundatus fuit hic Exarchatus anno Christi 569, & duravit per annos 193. Donec anno 751. Exarchi nomen in Italiâ defecit (*e*). Longobardi ergò citrà dubium Regnum Neapolis tenuerunt. Ipsaque Urbs Neapolis fortissimè restitit Imperatori Græco, adeò ut sub Agilulfo Rege Longobardorum duram sustinuerit obsidionem ab Eleutherio Exarcho, eam sibi subdere satagente, dum illam regeret Joannes Compsinius sub titulo Ducis, quæ erat dignitas primò à Longobardis instituta (*f*), ejusque officium erat ducere exercitum (*g*). Eleutherius ergò, inquit Sigonius, *Neapolim adiit, eamque, cum à Joanne excluderetur admotis Castris, oppugnare instituit. Urbs munita aliquamdiù sè sustinuit. Demum qui in præsidio erant crebris præliorum contentionibus fatigatis, unà cum ipso Joanne venit in deditionem* (*h*). Alii Duces tempore Longobardorum Civitatem Neapolis rexerunt, quorum unum, Gudoinum nomine, memorat S. Gregorius (*i*). Alterum, nomine Exhilaratum, recenset Anastasius Bibliothecarius (*l*), præter Sergium, & alios, quos infrà cap. sequent. n. 21. indicabimus, qui post exactos Longobardos, & antè adventum Normannorum, ibi eundem titulum tenuerunt: tamquam Ductores exercitus, & Præsides armorum, ac Rectores Civitatis, ejusque districtus, subordinati supremo Domino illius Regionis. Cumque tàm Regnum, quàm Urbs Neapolis dominio Longobardorum subessent, ac Imperatori Græco, quousque poterant, resisterent; superfluum est disputare, an Longobardi essent legitimi possessores ipsius Urbis, & Regni, cum præter motiva hucusque relata, potuerint multæ causæ in illis rerum circumstantiis concurrere, jàm nùnc temporum oblivione sepultæ, sed tùnc tales, quæ adventum Longobardorum justificarent, & eorum Regnum legitimum declararent, quem & ipsi incolę Regni Neapolitani, eidem obtemperantes, & Imperatori Græco resistentes, prò legitimo cognoverunt, & approbarunt.

(a) *Panvin. loco cit. in Alboino. Paul Diac. lo. cit. l. 2. c. 14. 25. 26*
(b) *Paulus Diac. de Gest. Longob. l. 3. c. 33. Sigon. de Regno Italiæ sub an. 589*
(c) *Sigon. ubi suprà lib. 1 sub an. 601 & l. 3 ann 740*
(d) *Idem Sigon. lib. 1 sub an 566, & lib 3. sub ann. 751*
(e) *Sigon. l. 3. Regn. Itai. Panvin. loc. cit in Exarc. Italiæ*
(f) *Mariu. Freccia de subfeudis lib. 2. tit. quis dicatur Dux n. 3.*
(g) *Idem l. 1. ccul de antiqu. Statu Regni num. 65.*
(h) *Sigon. de Regn. Italię l. 2. ad an. 616*
(i) *S. Gregor. lib. 12 epist. 5.*
(l) *Anastas. Bibliothecar. in Greg. II.*

41. Nec parvi ponderis est probitas Narsetis, illos vocantis, de quo Paulus Diaconus: *erat vir piissimus, in Religione Catholicus, in pauperes munificus, in reparandis Basilicis satis studiosus; vigiliis, & orationibus intantum studens, ut plus supplicationibus ad Deum profusis, quam armis bellicis victoriam obtineret* (*m*). De eo quoque testatur Nicephorus, quod nullum commisit prælium, nisi Deiparæ Virginis, manifestè illi apparentis, monitis excitatus (*n*). Est itàque probabile, quod tantus, ac tam pius vir, Longobardos in Italiam vocaverit, quià cognoverit posse ab illis inibi justum Regnum fundari, & propagari. Nàm cum Zeno solemnitèr cessisset, uti diximus, Theodorico Regi Gothorum quidquid Juris Imperio Græco posset in Italiam pertinere, onere adjecto, ut indè Odoacrem depelleret, nullum jus jam superfuisse apparet ipsi Imperio Græco Regnum Gothicum evertendi. Quarè Gothis per Belisarium, indè per Narsetem prostratis, eorum Regnum vacare videbatur: & quemadmodum unam ejus partem, sub Exarchæ jurisdictione conclusam, Imperatores Greci sibi per vim usurparunt; sic & Longobardi aliam partem licitè potuerunt suæ potestati submittere: bona enim vacantià ad primum pertinent occupantem. Et quidquid etiam sit de his, nulli dubium est, quod Regnum Longobardorum habuit prò se quoquè jus acquisitionis, & quod magis est, habuit etiam tractu temporis Jus pręscriptionis, ultrà ducentos annos protractę, quæ jura insimul conglobata, probant eorum Regnum fuisse justum, & legitimum, donec supervenit occasio illud funditus evertendi. Et ità Imperatores

(m) *Paul. Diac. lib. 2 cap. 3.*
(n) *Nicephor. lib. 11 cap. 13.*

Greci nullam partem Italiæ post exactos Gothos, & regnantibus Longobardis, legitimè tenuerunt, eo quod ei favore Gothorum renuntiassent: vel ad summum jure acquisitionis non nisi Exarchatum tenuerunt, intra quem Regnum Neapolis non continebatur. Quarè quidquid Greci in ipso Regno Neapolis per vim occuparunt, ex solâ fuit prepotentiâ invasum, ac tyrannicè retentum ad tempus aliquod. Et datâ etiam, sed non concessa hypothesi, quod Græci aliquam ejus partem legitimè adepti essent; inutile esset nunc refricare, quanta esset legitimitas eorum juris, cum jam à 264. annis fuerit à Mahomete II, Turcarum Sultano prorsus extinctum eorum Imperium.

42. Cæterùm illo adhùc durante, ipsas Terras Exarchatus, & quidquid juris in Italiâ sibi per vim comparassent, Græci Cæsares perdiderunt. Nàm cum obscænissimam Iconomachorum hæresim profiterentur Leo Isauricus, & successivè Constantinus Copronymus ejus filius Imperatores, tamque ob hunc fidei defectum, quam ob eorum desidiam, quâ res Italicas curabant, deliberarent ex Italis, qui adhùc Grecorum Imperio subjacebant, alium sibi Principem designare, compescuit eorum consilium Romanus Pontifex Gregorius II. (*a*), qui tamen impedire non potuit, quin populus occideret Exhilaratum Ducem Neapolis, eo quod à Longobardis deficiens, partibus Imperatoris Copronymi heretici faveret, ac in mortem Summi Pontificis conspiraret (*b*), Successivè nihilominus tandem Romani, & alii, ad Exarchatus, & Pentapolis Provincias pertinentes, Imperatoris Græci dominio, si quid in eis detinebat, abjecto, tamquam iniusto, & tyrannico, se Romano Pontifici subdidere (*c*). Cui deindè Reges Longobardi Aistulphus, & Desiderius easdem Provincias subtrahentes, causa fuerunt, ut Stephanus Papa III, Pipinum Francorum Regem, & Hadrianus Papa I. Carolum Magnum adiutores implorarent, prò illis ditionibus recuperandis. Qui pii Reges bellum adversus Longobardos Reges præfatos susceperunt, & fædifragos, periuros, tyrannicè occupata Sedi Apostolicę restituere recusantes, perfidos tandem, & nullis neque officiis, neque precibus emollitos (*d*); armis plexerunt, *finisque belli fuit subacta Italia, & Rex Desiderius perpetuo exilio deportatus, & filius ejus Adalgisus Italiâ pulsus, & res à Longobardorum Regibus ereptę Hadriano Romanæ Ecclesiæ Rectori restitutæ* (*e*). Vide quod *restitutę* dicit.

43. Quam justum fuerit jus Papæ in Terris præfatis, patet ex responso, dato per Pipinum Oratori Imperatoris Constantinopolitani (*f*), qui *eum in castris, apud Papiam conventum, primò muneribus regiis oneravit, deindè impensè orare institit, ut Exarchatum, & Pentapolim, si quemadmodum spes erat recepisset, non Pontifici, sed Imperatori concederet. Cui Pipinus summâ pietate respondit, sè nullis præmiis humanis inductum, sed Divinæ promerendæ gratiæ studio inflammatum Ecclesiam Romanam in fidem recepisse. Quod id ad animæ suæ salutem, & peccatorum remissionem valiturum, jam pridem sibi persuasisset. Exarchatum, & Pentapolim si recepisset, S. Petro se, & Successoribus ejus traditurum jurasse. Quarè nullâ adduci ratione posse, ut fidem fallat, officiove deeedat. Interim Aistulfus per aliquot dies diligentèr obsessus, extremum expugnationis, atque exeidii periculum timens, legatos eum liberis mandatis ad Pipinum de compositione misit, Qui in colloquium progressi, Aistulfum pacem petere dixerunt, eamque non Exarchatu solum, & Pentapoli restituendo, sed Comaclo etiam adjungendo, præsto esse redimere, addiderunt. Conditione à Pipino acceptâ, indè fædus scriptum, atque jure jurando, obsidibusque firmatum. Quibus rebus perfectis Pipinus Exarchatum, Pentapolimque iterum S. Petro, & Successoribus ejus, in perpetuum possidenda concessit, atque ità scribam referre ipsas donationis in tabulas jussit. Neque ità multò post Fulrado Abbate, qui ab Aistulfo singula acciperet, & Pontifici assignaret, relicto; ipse Franciam repetivit. Fulradus cum procuratoribus Aistulfi, in Exarchatum, Pentapolimque progressus, omnes Urbes præter Ferrariam, Faventiam, & Caballum recepit, & obsidibus de unaquaque sumptis, ac primoribus secum earum ductis, Romam adiit,*

(a) *Baron. an. 732. n. Anastas. Bibliothec. in Greg. II. f. 99*

(b) *Anastas. loc. cit. in Greg. Papa II.*

(c) *Anastas. in Gregor. II & III. in Zach. & seq. Thomassin Vet. & nov. Eccl. disc. p. 3. lib. 1 c. 27. n. 8 & c. 29. numer. 33.*

(d) *Anastas. in Stephan. III. f. 123, & in Hadrian. Fragment Vet. Script. de reb. Pipin. & Carol. M. ap. Duchesn. histor. Franc. tom. 2. f. 218, & 215*

(e) *Eginhard. in Vit. Carol. M. post init ap. Duchesn. histor. Franc. tom. 2. f. 96 B.*

(f) *Anast. Biblioth. in Steph. III. f. 125.*

addit, atque singularum Urbium claves, unà cum Tabulis ipsis donationis, in Confessione S. Petri deposuit. Cæterùm *Exarchatus complexus est Ravennam, Bononiam, Imolam, Faventiam, Forum Pompilii, Forum Livii, Cesenam, Bobium, Ferrariam, Comaclum, Adriam, Ficoclam, & Gabellum. Pentapolis vero Ariminum, Pisaurum, Concham, Fanum, Senogalliam, Anconam, Auximum, Humanam, Æsium, Forum Sempronii, Montem Feretri, Urbinum, Territorium Balnense, Calles, Luceolos, & Eugubium cum Castris, & finibus adhæc Oppida pertinentibus, ut ex Ludovicii Pii privilegio apparet, quo hæc Donatio confirmatur (a).*

44. Quæ restitui fecerat Stephano III. Papæ Pipinus ab Aistulpho, Longobardorum Rege; Desiderius eorundem Rex ultimus, perfidissimè abripuit. Unde Carolus Magnus, Pipini filius, ab Hadriano Papâ I. interpellatus, accurrit (*b*), & post præmissa inutilitèr officia pro sublatarum rerum restitutione, Desiderium Papiæ obsedit, indeque Romam interim est progressus, ubi Papa Carolum *deprecatus est, atque admonuit, & paterno affectu adhortari studuit, ut promissionem illam, quam ejus sanctæ memoriæ genitor Pipinus Rex, & ipse præcellentissimus Carolus cum suo germano Carolomanno, atque omnibus Judicibus Francis fecerant Beato Petro, & ejus Vicario sanctæ memoriæ Domino Stephano juniori Papæ, quando in Franciam perrexit, pro concedendis diversis Civitatibus, ac Territoriis istius Italiæ Provinciæ, & contradendis Beato Petro, ejusque omnibus Vicariis in perpetuum possidendis, adimpleret in omnibus, cumque ipsam promissionem, quæ in Franciâ in loco, qui vocatur Carisiacus facta est, sibi relegi fecisset, complacuerunt illi, & ejus Judicibus omnia, quæ ibidem erant adnexa, & propriâ voluntate, bono, ac libenti animo aliam donationis promissionem, ad instar anterioris, ipse antedictus præcellentissimus, & reverà Christianissimus Carolus Francorum Rex, ascribi jussit per Etherium Religiosum, ac prudentissimum Cappellanum, & Notarium suum, ubi concessit easdem Civitates, & Territoria Beato Petro, easque præfato Pontifici contradi spopondit per designationem confinium: sicut in eâdem donatione continere monstratur: idest à Lunis cum Insulâ Corsicâ, deindè in Suriano, deinde in Monte Bardone, idest in Verceto, deindè in Parmâ, deindè in Regio, & exindè in Mantuâ, atque Monte silicis, simulque & universum Exarchatum Ravennatium, sicut antiquitus erat, atque Provinciis Venetiarum: & Histriam, nec non, & cunctum Ducatum Spolesinum, & Beneventanum. Factâque eâdem donatione, & propriâ suâ manu ipse Christianissimus Francorum Rex eam corroborans, universos Episcopos, Abbates, Duces, etiam & Graphones in eâ ascribi fecit. Quam prius super altare Beati Petri, & postmodùm intus in sanctâ ejus Confessione ponentes, tam ipse Francorum Rex, quamque ejus Judices B. Petro, & ejus Vicario Sanctissimo Hadriano Papæ, sub terribili Sacramento se se omnia conservaturos, quæ in eâdem donatione continentur, promittentes tradiderunt. Apparem ipsius donationis per eundem Etherium adscribi faciens ipse Christianissimus Rex Francorum, intus super Corpus B. Petri subtus Evangelia, quæ ibidem osculantur, pro firmissimâ cautelâ, & eternâ nominis sui, ac Regni Francorum memoriâ, propriis suis manibus posuit. Aliaque ejusdem donationis exempla, per scriniarium hujus Sanctæ nostræ Ecclesiæ descripta, ejus excellentia secum deportavit (c).*

45. Justam fuisse Regni Longobardici eversionem, jam de se patet, nam & Pipinus, & Carolus Magnus plusquam justas causas habuerunt bellum Longobardis Regibus inferendi. An autèm justa quoque adfuerit causa, non tantum Reges ultimos Aistulphum, & Desiderium, tyrannicè vexantes Ecclesiam, bello plectendi, sed etiam Regnum ipsum Longobardicum totalitèr evertendi, perperam est nunc perscrutari, quippè victoriam Caroli Magni secuta est captura, & mors Regis Desiderii, ac tandèm etiam Adalgisi hujus filii occubitus in prælio apud Beneventum (*d*), necnon desidia Longobardorum, alium Regem sibi præficere non pergentium: Ideòque extincta paritèr Soboles Regia, & eversum Regnum remansit: cujus jura sive essent vacantia, eo quod jam Regnum ipsum nemo re-

(a) *Sigon. de Regn. Italiæ l.3. sub an. 755. fol. 79.*

(b) *Fragment. veter. script. de Gest. Carol. Magn. apud Duchesne Hist. Franc. to. 2. f. 206.*

(c) *Fragment. veter. Scriptor loc. cit. f. 217. & Anastas. Bibl. in Hadrian. I. f. 186.*

(d) *Forest. Map. Histor. in Desider. ult. Re. Longob.*

ſtauraret, adeoque primi Occupatoris acquiſitioni paterent, ſive belli juſtè illati ratione ad Victorem eſſent pertranſibilia; hoc unum eſt, quod, vel alterutro, vel utroque titulo, & acquiſitionis, & præventionis in eorum occupatione, ad Magnum Carolum tranſmearunt. Itàque Italiæ Regnum, à Zenone Imperatore Græcorum, ſolemniter cedente ſi quid juris in eo habebat; ad Gothos pervenit. A Gothis ad Longobardos tranſivit. A Longobardis ad Francos, & à Francis, pro parte ad Pontificem, ac pro aliâ parte ad Imperium Occidentale Romano-Germanicum, ſucceſſivè à Leone Papâ III. in eodem Carolo novitèr excitatum, quod jam partem ſuam diverſis Italiæ Principibus, vel in feudum, vel alio modo conceſſit. Atque ideò pars Italiæ, quam Carolus Magnus (præter eam, quam Pipinus reſtitui fecerat jam pridem Eccleſiæ) Sedi Apoſtolicæ ſuo diplomate, vel donationis, vel reſtitutionis reſpectivè, aut ceſſionis, vel quomodocumque dationis titulo, cum conſenſu Procerum ſuorum, conceſſit (*a*), tam juſtè fuit ei collata, quam juſtè collata fuit reliqua pars novo Imperio, & Principibus ab hoc illam, in plures diſtributam, habentibus: utrobique etenim æqua ratio concurrit, nec una earum ſine aliâ valet rationabilitèr impugnari. Neque dubitari magìs poteſt de juſtitiâ poſſeſſionis hujuſmodi Statuum, & Provinciarum, cujus dominium temporale tenet Sedes Apoſtolica, quam dubitari valeat de juſtitiâ poſſeſſionis, quam tenent ſ.orum Statuum, & Regnorum, quibus præſunt, Reges, & Reſpublicæ Occidentales in Europâ, olim ad Romanum Imperium pertinentium.

(a) *Vide hic paulò antè num. præced.*

46. Videndum eſt nunc, an à tempore Caroli Magni, uſque ad tempus Normannorum, Summi Pontifices Terram illam tenuerint, vel mediatè, vel immediatè, quæ nunc Regnum Neapolis nuncupatur. Erat ibi Ducatus Beneventanus, in perſonâ Zotonis uſque à primordiis Longobardorum erectus (*b*), ex quo, velut ramus, Salerni Principatus emerſit (*c*). Capuanus quoque Principatus, vel ab eo deſcendit, vel cum eo in unum coaluit (*d*). Hunc Ducatum ſubjugaturus Carolus Magnus adivit, ſed Aragiſo Duce illi donaria immenſa, & duos filios obſides tranſmittente, & fidelitatem cum omnibus Beneventanis jurante, Carolus hac ſubjectione tunc fuit contentus, & à vi, prælioque inferendo ſe abſtinuit (*e*). Rediens tamèn poſteà in Italiam, Pipinum filium ad Beneventanos expugnandos direxit (*f*), ut proſequeretur adverſus Dynaſtiam hanc, portionem Regni Longobardici, jura quibus Regnum ipſum jam à fundamentis everterat: irrito tamèn conatu, proptèr eorum vim, & potentiam, undè per aliquod tempus perrexerunt ibi Duces dominium retinere, donec à Græcis per vim, ac tyrannicè pulſi ſunt, & hi paritèr indè à Francis ejecti (*g*). Græci quoquè, nec non Saraceni varias partes ejuſdem Regni Neapolis occupabant, uti patet ex Lupo Protoſpata, & aliis (*h*), non jure tamèn, ſed ad tyrannicè, ac per vim.

(b) *Paulus Diac. de Geſt. Longob. lib. 3. cap. 34.*

(c) *Herem pert. Epitom ſub an 839. & 850 f. 38 & 42.*

(d) *Anton. Caraciol antiq Chronol. in Ducibus Beneventi n. 30 & in Comit. Capuæ n. 9 f. 4. & 13.*

(e) *Eginbard. annal. de geſt. Carol. an. 786. & in vit Carol ap. Duchesne to. 2 f. 97.*

(f) *Annal. Francor. ann. 800 vit. Carol. an. 800. ap. Duchesne to. 2. f. 59.*

(g) *Lupus Protoſpat. an. 891. & 894. Caraciol. loc. cit. f. 6.*

(h) *Lup Protoſp. & Anonym. Caſſin. in ſuis Chronic.*

47. Hinc agnoſcas, quod ſicut Carolus Magnus Papæ donavit, ſivè conceſſit, ſuo diplomate, vel reſtituit reſpectivè varia loca, quæ adhùc à Deſiderio Rege Longobardorum, Papiæ obſeſſo, ſed nondùm expugnato, retinebantur, nempè quatenùs ea poſſet adipiſci; ſic & ex Terris, in Regno Neapolis conſtitutis, ſi quas Græci occupabant, vel Magnates Longobardi tenebant, eas quoque Papæ donavit, ſive conceſſit, ſub ſpè illas armorum viribus expugnandi, tamquam partes quotitativas Regni Longobardorum, in quibus Regno ipſo totalitèr everſo ſucceſſit. Porrò etiam alii Principes, & præſertim Otho Magnus Imperator in ſuo diplomate pollicetur Eccleſiæ Romanæ Urbes, & Provincias, *ſi Deus noſtris illud tradiderit manibus* (*i*). Et ità non mirum ſi Carolus in ſuâ donatione concluſit etiam terras, quas nondùm ſibi immediatè ſubegerat, habebat tamèn jus legitimum, & animum etiam, vel eas ſibi ſubjugandi, tamquam ad quem legitimè jura Regni Longobardici petranſierant: vel relicturus erat ad tempus in feudum Ducibus, & Magnatibus eas tenentibus, prout melius eſſe cognoſceret. Et ità ab eo tempore, quo Carolus ipſe conceſſionem præfatam fecit, & Regnum Longobardorum evertit, juraque illius ipſe acquiſivit; dominium Provinciarum, quæ nunc Regnum Nea-

(i) *Card. Baron. ann. 962. n. 3.*

Neapolitanum componunt, & tunc Ducatum Beneventanum, aliosque Principatus, & Baronatus complectebantur, apud Summum Pontificem, Concessionarium Caroli consistebant, quantumvis aliquæ Urbium, & Provinciarum ipsarum ab aliis occupatoribus Græcis, vel Saracenis, vel etiam à Longobardis Magnatibus tenerentur in feudum. Itàque Loca illa legitimè ab Imperio Cæsareo, tum Occidentali, tum Orientali ad Gothos; à Gothis ad Longobardos; à Longobardis ad Francos, seu ad Carolum Magnum eorum Regem, & à Carolo ad Cathedram D. Petri, summosque Pontifices pervenerunt.

48. Ad pleniorem vero rerum notitiam, sciendum est, quod in Regno Longobardorum erant multa feuda Magnatum, qui Urbes, Oppida, Ditiones, & Loca in feudum à Rege illius gentis tenebant. Inter quę quatuor erant Ducatus majoris notę, nempè Spoletanus, Taurinensis, Forojuliensis, & Beneventanus (*a*). Tempore autem eversionis Regni Longobardici, factæ per Carolum Magnum, præfatis feudis, & præcipuę dictis Ducatibus inerant proprii Barones, & Duces; Longobardorumque *gens, & nomen sic permixtum erat cum Italis, ut nullo modo deleri potuisset* (*b*), sine totius Italiæ subversione, magnisque periculis victoriæ, atque acquisitionis per Gallum factæ. Quamvis ergò Carolus haberet justum titulum Barones præfatos destituendi, & Ducatus prædictos, tamquam partes Regni per sè justè acquisiti, diruendi, quod & prout potuit, etiam tentavit; tamèn propter eorum validam resistentiam, consideravit vi non esse agendum, sed tempore. Politicè igitur satius duxit eosdem Duces, si & quousque sè illi fideles subditos exhiberent, feudatarios, & vassallos habere, ac eosmet in possessione suarum ditionum relinquere, quam eosdem armis ad ultimam desperationem inducere. Hacque ratione multi Comites, Barones, ac Duces perseverarunt etiam post exactos Longobardos in dominio suarum ditionum. Et ità, quod etiam post donationem, & respectivè restitutionem terrarum Regni Neapolitani, factam à Carolo Magno Ecclesię Romanę, adhùc perrexisse legantur Duces Beneventanos, & horum germina Principes Capuę, & Salerni: Principes quoque Barii, Duces Neapolis, Duces Apuliæ, & si qui alii fuerunt, his titulis insigniti; nil refert, quia vel voces illæ *Dux* non significabant dignitatem Ducalem, in illis omnibus existentem, sed in aliquibus solummodò Rectoratum, & Gubernium Civitatis, aut loci, cui præerant, aut solam Præfecturam militarem, & Regimen armorum. Vel ubi dignitatem Ducalem significabant, intelligebantur de Ducatu feudali, & subordinato supremo Domino, qui erat Carolus Magnus, pro parte Italiæ, quam sub suo retinuit dominatu, & Summus Pontifex Cessionarius ipsius Caroli, pro aliâ parte Italiæ, Regnum Neapolis componente. Quarè Duces ibi positi erant feudatarii Papæ, quorum durante vitâ, vel sobole, dominium utile illorum locorum erat apud ipsosmet Duces, & Barones, eorundem verò deficiente lineâ, dominium utile consolidari debebat cum dominio alto supremo, & directo, residente apud Pontificem.

49. Porrò Concessionem, sive Donationem, ac respectivè Restitutionem, & Cessionem, vel quocumque modo vocare velimus dationem præfatarum terrarum, Regnum Neapolis componentium, factam Sedi Apostolicę à Carolo Magno, Ludovicus Pius ejus filius expressissimè confirmavit, Otho quoquè Magnus, Henricus Sanctus, Rudolphus Austriacus, & alii Imperatores, eandem novis suis diplomatibus, editis favore Sedis Apostolicę, confirmarunt, ratam habuerunt, roborarunt, & inconvulsibilem reddiderunt, specificè nominato in eis Regno Neapolitano, ac provinciis, & locis, ex quibus ipsum componitur (*c*). Quod sanè non fecissent, nisi certò agnovissent, dominium ipsius Regni ad Sedem Apostolicam, saltem à tempore Concessionis Caroli Magni (si hoc nolit ad præcedentem donationem Constantini) legitimè pertinere: absque eo quod quisquam terrenus Princeps, Rex, vel Dynasta, & nec etiàm Imperium, à Cęsare fundatum, sive Occidentale, jam precedentèr in Augustulo totalitèr abolitum: Vel Orientale, tunc quidem adhùc subsistens, sed nunc jam prorsùs extinctum in Constantino XII. à Turcis occi-

(a) *Freccia de subfeud. lib. 1. tit. de antiq. stat. Regni n. 17.*

(b) *Marinus Freccia loc. citat. n. 20.*

(c) *Vide hic infra in Capitulo sequenti.*

occiso: sive Imperium Romano-Germanicum, quod tunc nondùm fuerat à Leone PP. III. excitatum, ullum super ipso Regno Neapolis, ejusque Provinciis jus, vel jurisdictionem, aut dominium temporale retineat, ab Apostolicâ Sede independens.

50. Ad hęc legimus in Historiis, quod Nicolaus Papa I. qui sedit anno 868. apud Michaelem Gręcorum Imperatorem institit *suæ Ecclesiæ* restitui *Calabritanum, Siculumque* patrimonium (*a*). Paritèr circa annum 879. memorat Herempertus, quod Pandenolfus Princeps Capuæ se subdidit Joanni Papæ, *in cujus nomine, & chartæ exaratę, & nummi figurati sunt* (*b*). Posteà in alio loco notat, quod Adenolfus Princeps Capuæ missos suos Romam delegavit, *ut suaderent Stephano PP. quod ipse foret illi proprius famulus, & promisit quoque ei reddere Cajetam, adjuvaretque eum contra Saracenos in Gariliano residentes* (*c*). Si Principes Capuani sè profitebantur famulos, & subditos Papæ, si chartas, si nummos sub insignibus Papæ figurare pollicebantur; hoc evidentèr ostendit, quod agnoscebant Papam pro Domino directo, & supremo sui Principatus. Id ipsum sensisse Principes Salernitanos, Barenses, & alios Magnates Regni reperiremus, si omnia, quæ tunc acciderunt, fuissent in scriptis redacta, & historiæ illorum temporum ad nos pervenissent. Non tamèn parum est ea, quę retulimus, invenisse, accedente etiam actuali possessione, quam tenuit Sedes Apostolica Ducatus Beneventani, ex quo Duces defecerunt, & injusti occupatores illius ditionis expulsi sunt. Prætereà si præfatus Adenolfus pollicitus est *reddere* Papæ Cajetam; patet quod illa Civitas immediate suberat Papæ, cui fuerat injustè subtracta. Ulterius paulò antè finem Regni Longobardorum, Pipinus Rex Francorum egit cum eis de restituendo D. Petro ejus patrimonio, Neapoli sito (*d*), Quod non obscurè indicat, Urbem illam usque ab illo tempore ad Pontificem pertinuisse, esseque unam ex terris, quę per Diploma Caroli Magni non fuerunt Papæ donatæ, sed restitutæ. Itàque innotescit quod etiam antè tempus Normannorum, Papæ aliquas Terras, Urbes, & loca Regni Neapolitani per se ipsos immediatè tenebant: Alias tenebant Principes, & Magnates sub ratione feudi à Pontifice, Caroli Magni Cessionario, aliterue illorum supremo Domino. Alias occupabant Gręci, & Saraceni per prepotentiam, armata manu, tyrannicè, & de facto, tenueruntque donec fuerunt à Principibus, quorum Papę adjutorium invocarunt, expulsi: Remanente nihilominùs semper per totum illud tempus apud Sedem Apostolicam alto dominio ipsarum terrarum, quas feudatarii præfati modis debitis possidebant, & etiam illarum, quas Græci, & Saraceni sibi per vim subjugaverant. Violentiæ siquidem, & occupationes Tyrannorum, legitimos Dominos Terrarum magis possessione suâ non privant quam fures, & latrones Dominos rerum, quas rapiunt.

(a) *Sigon. Regn. Ital. lib 5. ann. 860. Freccia de subfeud. loc. citat. n 25. circ. finem.*
(b) *Herempert. Epitom. ap. Anton. Caragiol. Antiq. Chronolog f. 62.*
(c) *Herempert. loco citat fol. 74.*
(d) *Paul. PP. I. epist. 16 in Codic. Carolin & In Embolim. ap. Duchesne tom. 3. f. 745.*

51. Advenerunt deinde in Regnum Napolitanum Normanni, qui non ex sè, sed ad instantiam Papæ, Græcos, & Saracenos ex Regno depellere aggressi sunt, tamquam injustos illius regionis occupatores (*e*). Et ut refert Pandulfus Lateranensis, in additione ad Chronicon Damasi, S. Leo PP. IX. *suâ prædicatione omnes Normannos, & Francigenas, ad destruendam superbiam illorum, qui in partibus Apuliæ commorabantur, deduxit* (*f*). Hæc signa sunt, quod illius terræ dominium ad Sedem Apostolicam pertinebat. Rursus idem Leo Normannos ipsos, ex auxiliariis factos Romanæ Cathedrę infestos, armis appetiit (*g*), & Henricum Imperatorem, ut eos bello percelleret, invocavit (*h*). Nicolaus quoque PP. II. Normannos ipsos, terras D. Petri independentèr à se occupantes, excommunicatione percussit, & ablata restituere adegit, quæ nihilominùs eis in Emphyteusim concessit (*i*), Ricardo dans Principatum Capuanum, & Roberto Calabrię, atque Apuliæ Ducatus (*l*). Alexander PP. II. Vvillelmum de Monasterolo, signiferum suum in Campaniâ constituit, ut armis Provinciam illam D. Petro Apostolo subjugaret (*m*). S. Gregorius PP. VII. in Synodo Romanâ excommunicatione innodavit Robertum Guiscardum Normannorum Principem, proptèr terras Apuliæ, Calabrię,

(e) *Ciacon. in Benedict 8 §. hujus.*
(f) *Feiyn. Epitom. Regum Apulię cap. 3. f 9.*
(g) *Herman. Contract. in Chron ann. 1053 Leo Ostiens. lib 2 cap 88.*
(h) *Baron an 1053. n 2. & 3. Lup. Protospata ann. 1053.*
(i) *Baron ann. 1059. n. 1. 2. 3 Leo Ostiens. Chron l. 3 c. 15.*
(l) *Sigonius de Regno Italię lib 9. sub an. 1059 fol. 212.*
(m) *Orderic. Vital. Histor. Ecclesf. l. 3. sub an. 1063 f 483.*

labriæ, & Siciliæ sine suâ investiturâ detentas (*a*). Et quamvis Oratores ad Sedem Apostolicam supplices mittentem, ac securitatem fidelitatis exhibentem, absolvere recusavit (*b*), donec fuit Sedi Apostolicæ congruè satisfactum: à qua etiam Robertus investituram tandem obtinuit. De aliis Regibus Normannicæ Dynastiæ infrà redibit sermo.

(a) *Concilium Roman. ann. 1074 Binius tom. 7. Concil part. 1. f. 466 Baron. eod ann.*

(b) *S. Greg. VII. l. 2. epist. 9. Bin. to n. 7. p. 1. f. 346.*

52. Hæc autem sanè ostendunt, quod Provinciæ Regni Neapolitani, à tempore Caroli Magni, usque ad Normannorum adventum, & sub ipso illorum adventu, ad Romanum Pontificem pertinebant, alias Papæ præfati non hæc egissent, & agentibus, Normanni, locorum illorum acquisitores, virique fortes, ac terribiles, validissimè restitissent, non sè illis, uti feudatarios, ligios, ac vassallos humilitèr submisissent. Sed si cessaret omnis alia ratio, nonnè hæc pro mille invalescit, quam hic ducimus subjungendam? Nempè quod jam à tempore Normannorum per longam seriem septem Sæculorum sine interruptione, Regnum Neapolitanum, ejusque Provinciæ, fuerunt à Principibus, qui eidem dominati sunt, uti feudales Romanæ Ecclesiæ retentæ (*c*). Sanè, etiam datâ hypothesi, quod Sedes Apostolica dominio temporali illius Regni caruisset; nonnè eo ipso quod Principes, illud possidentes, professi sunt se Regnum ipsum in feudum, & vassalagium retinere à Summis Pontificibus, recipiendo ab eis investituram, exhibendo juramentum fidelitatis, & hominium ligium exercendo, censum annualitèr persolvendo, cuncta demum faciendo, quæ ad feudi rationem necessaria sunt; hocque non semel, & bis, sed penè centies repetendo; nonnè inquam feudum constituerunt? Sententia generalis est Doctorum, *primò*, quod feudum, per recognitionem rei in feudalem titulum constituitur (*d*). Recognitio namque, cum juramento fidelitatis, & præstatione census, facit feudum, ut inquit Marta, in exemplum adducens Regnum Neapolitanum (*e*). *Secundò*, quod cum quilibet valeat rei suæ onus sibi benè visum apponere; potest etiam Principatum, ac Ditionem suam, alioquin liberam, submittere tamquam feudum cuilibet Principi, & multò magis Romano Pontifici, illamque ab eo in feudum suscipere, & uti feudum profiteri se velle inposterum retinere (*f*). *Tertiò*, quod possessio longi temporis, & præscripta, præsertim per lapsum centum annorum, dat possessori tale jus, quod nullum eo majus dari potest. Cum autem Pontifex habeat possessionem Regni Neapolis, à se variis Principibus in feudum collati, per spatium *septingentorum annorum*, non sapit, sed potius delirando loquitur, qui ejusdem jus legitimum in dubium vocat. Alioquin etiam de Regnis Franciæ, Hispaniæ, Lusitaniæ, Angliæ, aliorumque Principum, & Rerumpublicarum Europæ, quorum terræ olim ad Romanum Imperium pertinebant, eadem debebit fieri difficultas. Sed jam ad alia transeamus, idem jus Summi Pontificis in Regno Neapolis comprobantia.

(c) *Vid. hic infrà cap. 26. n. 26.*

(d) *Jason. in leg. 1. n. 158. C. de jur. emphit. Marta cons 634. n. 11. Bursat. cons. 46. nu. 14. vol. 1.*

(e) *Marta de jurisd. p. 1 c. 29. n. 10. & 11.*

(f) *DD. apud Martam loc. cit. n. 7.*

CA-

CAPUT XXVI.

In quo ex pluribus, & diversis Imperatorum, aliorumque Principum Diplomatibus, Confessionibus, & Documentis, ostenditur, quod Regnum Neapolitanum spectat ad Supremum Dominium Sedis Apostolicæ, adeòque illius est Feudum.

SUMMARIUM.

1 *Ludovicus Pius Imperator, novo diplomate donationes Caroli Magni, & Pipini, Ecclesiæ Romanæ factas confirmavit. Cujus rei multi faciunt mentionem.*

2 3 *Affertur textus præfati diplomatis, à Doctore Martà Neapolitano: in eoque est Ducatus Neapolitanus, Calabria, Capua, Salernum, & Insula Siciliæ verbis expressis contenta.*

4 5 6 *Transcribitur pars diplomatis Othonis Magni Imperatoris, editi favore Joannis Papæ xij. ac Sedis Apostolicæ.*

7 *In eo expressè continentur Sicilia, & Urbes, ac Provinciæ componentes Regnum Neapolis, & confirmantur donationes Pipini, & Caroli Magni.*

8 *S. Henricus quoque Imperator, ac Henricus IV. similia dedere diplomata favore Romanæ Sedis. In quibus exprimuntur Provinciæ Regni Neapolitani.*

9 *Otho IV. & Fridericus II. Imperatores, Siciliam tàm citrà, quàm ultra Pharum distinguunt in eorum diplomatibus, editis favore Sedis Apostolicæ.*

10 *Principes Imperii confirmarunt, assensique sunt concessioni, & diplomati Friderici II. Imperatoris, cum omnibus in eo contentis.*

11 12 *Subindè Rodulphus I. Imperator aliud edidit diploma favore Romanę Ecclesiæ, in quo Regnum Siciliæ nominat.*

13 *Idem Rodulphus etiam permittit procurare, ut contenta in ipso diplomate, à Principibus Alemanniæ jurarentur, & observarentur.*

14 *Iterumque idem Rodulphus Imperator, per Procuratorem suum novo diplomate, sivè instrumento confirmavit ea, quæ spoponderat.*

15 *In quo, & in alio simili diplomate specificè comprehenditur Regnum Siciliæ, cum terris Regni Neapolitani, tamquàm de Dominio Ecclesiæ.*

16 *Quod Summi Principes, qui contractus inire valent, etiam donare possint, non ambigunt Doctores: disputant vero Politici, quando sic eis placet.*

17 *Reges Hebræorum, Persarum, Gręcorum, & alii Principes memorantur, qui Urbes, & Provincias aliis donarunt.*

18 *Honorius Imperator Visigothorum Regi Aquitaniam contulit. Justinianus Clothario cessit Galliam Narbonensem. Alii Monarchę similia fecerunt.*

19 *Ex tot factis patet, quod Reges donare possunt, præsertim Ecclesiis. Innuitur sensus Archiepiscopi Senonensis, sub Philippo VI. Rege Franciæ.*

20 *Si Imperator non potest donare, quomodo sibi cavebunt Principes, habentes Terras ab Imperio? Regnum Neapolis ad illud non pertinet.*

21 *Carolus Magnus, & Otho I. Regni Terras meditati sunt Sedi Apostolicæ consignare. Neapolis habebat suos Duces.*

22 *Regnum Neapolitanum nunquam pertinuit ad Imperium Romano-Germanicum.*

Nec

Nec refert, an Imperatores potuerint donare, nec nè?
23 *Si Imperatores potuerunt Principibus, & Ecclesiis, Urbes, & Regiones concedere; cur Ecclesiæ Romanæ non potuerunt?*
24 *Recentes Monarchæ Urbes, & Regiones donarunt, vel cesserunt. Nunquid ergò non potuerunt facere quod fecerunt?*
25 *Terras Regni Neapolis non omnes donavit Carolus Magnus Ecclesiæ Romanæ, sed partim eidem restituit, ad quam anteà pertinebant.*
26 *Regna tam spontaneâ populorum deditione, quam longo cursu temporis acquiruntur. Ecclesia saltèm ab 700. annis dominatur Regno Neapolis.*
27 *Principes, qui hucusque Regnum Neapolis tenuerunt, professi sunt, se illud habuisse in feudum ab Ecclesiâ Romanâ, ut patet ex Investituris.*
28 *Rogerius Silivus lineæ* Normannicæ *à Papis recipit in feudum terras, Regnum Neapolitanum componentes, cum Regii honoris augmento.*
29 *Guillelmus Malus Rex cum Hadriano PP. IV. concordavit, quod Pontifex illi concederet Provincias Regni Neapolis in feudum.*
30 *Ex lineâ* Svevicâ *Fridericus II. Imperator cum Constantiâ ejus Matre, ab Innocentio III. habuit in feudum provincias, Regnum Neapolis componentes.*
31 *Idem Fridericus in Concilio Lugdunensi depositus est, & privatus dictis Provinciis; Regnumque à Papis concessum est* Lineę Andegavensi.
32 *Asseritur juramentum fidelitatis, præstitum Nicolao PP. IV. à Carolo II. Reges lineę Andegavensis professi sunt, sè retinere Regnum in feudum.*
33 *Idipsum fecisse Alphonsum I. & alios Reges* lineæ Aragonensis, *patet ex investituris, & juramentis fidelitatis per eas præstitis.*
34 *Reges* lineę Austriacę *idipsum executi sunt cum diversis Pontificibus. Quibus, actibus abundè probatur feudalitas ipsius Regni.*
35 *Regnum hoc esse feudale Sedis Apostolicę proficit Magnatibus Regni, & cur? Quanta sit dignitas eorumdem Magnatum.*

1. LODOVICUS I. Caroli Magni filius, ac non tam Imperii, quam & pietatis paternæ successor, & hæres, ob singularem clementiam, & pietatem cognomento Pius communitèr appellatus (*a*), imperare cępit anno 814. (*b*). Qui primordia sui regiminis sanctificare volens; *Pactum constitutionis*, inquit Leo Ostiensis, & *confirmationis fecit B. Petro Apostolo, ejusque Vicario, Domino Paschali, parentes suos Pipinum, & Carolum imitatus, manusque suæ, ac filiorum subscriptione corroborans, X. Episcopos, VIII. Abbates, & Comites XV., Bibliothecarium, Mansionarium, & Ostiarium unum subscribere fecit, & per Legatum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Theodorum Nomenclatorem, Domino Paschali Papæ transmisit* (*c*). Quâ de rè Eginhardus quoque scribit, *Paschalis Papa, missâ legatione Pactum, quod cum prædecessoribus suis factum erat, etiam secus fieri, ac firmari rogavit. Hanc Legationem Theodorus Nomenclator & detulit, & ea, quæ petierat, impetravit* (*d*). Mentionem hujus *Pacti*, sivè Diplomatis, vel Donationis, aut Constitutionis, Recognitionis, aut Ratificationis, vel alio quocumque nomine nuncupetur, faciunt etiam Gratianus in Decreto (*e*), Ivo Carnotensis paritèr in suo Decreto (*f*), Jacobus Gretserus (*g*), Anselmus Lucensis (*h*), Duchesnius (*i*), Marcus Antonius Capellus (*l*), Mabillonius, & alii (*m*), ut eam veram esse, nullus dubitare possit, nisi qui libentèr impugnet quamcumque, etsi notissimam veritatem.

2. Igitur præfatum Diploma Ludovici Pii Imperatoris, editum anno 817. disertis verbis, & expressissimis vocibus, comprehendit *Neapolitanum* Ducatum, *Salernitanum, Calabriam, Siciliam, Capuam*, & alias Urbes in Campaniâ constitutas, ac eas Papæ, sub hac formulâ, impertit, sivè roborat, & obsirmat, citans donationes antecedentes Caroli Magni Imperatoris ejus patris, & Pipini Regis Fran-

(a) *Hect. Mutius in Chron. l. 10. sub anno 825. f. 74. 4.*
(b) *Card. Baron. an. 814. n. 64.*
(c) *Leo Ostiens. Chron. Cassin. lib. 1. c. 18.*
(d) *Eginhard. de Gestis Ludovici Pii anno 817. ap. Duchesne to. 2. f. 261. 4.*
(e) *Cap. Ego Ludovicus dist. 63.*
(f) *Ivo Carnot. decr. p. 5. c. 51.*
(g) *Gretser. in Apolog. Baronii c. 8 f. 340.*
(h) *Anselm Lucens. lib. 2. advers. Guibertũ Antipapam.*
(i) *Duchesne Hist. Franc. tom. 3 f. 681.*
(l) *M. Anton. Capel. de success. Episc. Rom. f. 285.*
(m) *Mabillon. de re diplomat. l. 2. c. 3. §. 13. Card. Bar. an. 817. n. 10 Concil. tom. 7. f. 1516.*

Francorum ejus avi: juxtà editionem, quam refert, & tuetur memoratus Doctor *Marta* Neapolitanus, in suo Tractatu de Jurisditione. *Ego Ludovicus Imperator concedo tibi Beato Petro Principi Apostolorum, & per te Vicario tuo Domino Paschali Summo Pontifici, Successoribusque ejus in perpetuum, Civitatem Romanam cum suâ jurisdictione, omnibusque circa terris, Civitatibus, portubus, ac maritimis locis Hetruriæ. In eâ denique mediterraneam Urbem veterem, Balneoregium, Viterbiam, Saonam, Populoniam, Rosellas, Perusium, Mathuranum, Sutrium, nempè versum Campaniam, Ananiam, Signiam, Ferretinum, Alatrum, Patricum, Frusinonum, cum omnibus circà Oppidis, & vicis, nec non Exarchatum Ravennæ integrum, sicut piæ recordationis Carolus Pater, & itèm Pipinus avus noster Beato Petro dudùm concessere, videlicet Ravennam, Bobium, Æmiliam, Forum populi, Forum Julii, Faventiam, Imolam, Romaniam, Ferrariam, Comaclum, Adriam, Cerviam. In Marchiâ, Pisarum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Oximum Humanam, Æsium, Forum Sempronii, Ferretrum, Urbinum, Territorium Valuense, Callium, Luceolos, Eugubium. In Campaniâ, Sorum, Aquinum, Arpinum, Thranum, Capuam, Patrimonium quoque ad nostram pertinentia jurisdictionem.*

3. Sistat hic lector, & ubi dicit *ad nostram*, sciat legendum haud dubiè *vestram* (*a*). Prosequitur diploma, & individuat Patrimonium *Beneventanum*, *Salernitanum*, *Calabriæ inferioris, & superioris, ac Neapolitanum Ducatum, insupèr Spoletinum, Tuder, Utriculum, Narniam, reliquasque ejus ditionis, Insulas quoque inferi maris, Corsicam, Sardiniam, Siciliam, quæ omnia piæ memoriç Pipinus Avus, deindè Carolus Imperator genitor noster, per Aetherium, & Mainardum Abbates, ad hoc spontè missos, Beato Petro, ejusque successoribus scripto concesserunt; Nos item probamus, atque concedimus. Prætereà Summi Pontificis deligendi Romano Consilio potestatem esse volumus, modò sinè discordiâ fiat, ac post consecrationem, Legati ad nos, successoresque nostros Reges Francorum, conciliandæ charitatis, & amicitiæ causâ mittantur, sicuti temporibus Domini Caroli, & Pipini avi, & postremò Caroli genitoris nostri mos fuit. Hanc igitur voluntatem nostram scripto, & jurejurando firmamus, & per Legatum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Theodorum Domino Paschali misimus, manuque propriâ mè subscripsi, Ego Ludovicus. Scripsere quoque tres filii, Episcopi decem, Abbates octo, Comites quindecim, Bibliothecarius, Mansionarius, Ostiariusque unus &c.* Usi sumus hoc exemplari, à Doctore Martâ suis scriptis inserto, ut gratius sit Contradictoribus, hoc diploma ab eorum Connationali audivisse (*b*). Ceterum Cardinalis Baronius, & Sigonius, illud magis diffusum recensent; ab hoc tamen in substantiâ non discrepans, uti legenti enitescit (*c*). Ex his ergò, quæ in serie hujus diplomatis continentur, patet, quod Regiones illæ, quæ componunt Regnum Neapolis, spectant ad Apostolicæ Sedis dominium.

(a) *Vid. to. 7. Concilior. Binii f. 1516 vid etiam Card. Baron. & Sigon. locis mox citandis.*

(b) *Marta de jurisd. p. 1. c. 31. n. 3.*

(c) *Card. Baron. an. 817. n. 10. Sigon. de Regn. Ital. lib. 4. ad anno 817.*

4. His pro Coronide addamus Pactum, sivè Pacti Confirmationem, factam ab Othone Magno Imperatore, solemni diplomate favore Romanæ Ecclesiç anno 962. tenoris uti sequitur: *Ego Otho Dei gratiâ Imperator Augustus, unà cum Othone glorioso Rege filio nostro, Divinâ ordinante providentiâ, spondemus, atque promittimus per hoc Pactum Confirmationis nostrç tibi Beato Petro Principi Apostolorum, & Clavigero Regni Cœlorum, & per te Vicario tuo domno Joanni Summo Pontifici, & universali XII. Papæ, sicut à Prædecessoribus vestris usque nunc in vestrâ potestate, atque ditione tenuistis, & disposuistis Civitatem Romanam cum Ducatu suo, & suburbanis suis, atque viculis omnibus, & territoriis ejus, montanis, & maritimis, litoribus, atque portubus, seù cunctis Civitatibus, Castellis, Oppidis, ac Viculis Tusciæ partibus, idest Portum Centucellas, Cerem, Bledam, Martusianum, Sutrium, Nepem, Castellum Gallicem, Ortam, Polimartium, Ameriam, Tudum, Perusiam cum tribus insulis suis, idest Majore, Pulvensim, Narniam, & Utriculum, cum omnibus finibus, ac territoriis, ad suprascriptas Civitates*

tes pertinentibus. Nec non *Exarchatum Ravennatem subintegritate, cum Urbibus, Civitatibus, Oppidis, & Castellis, quæ piæ recordationis Domnus Pipinus, & Domnus Carolus excellentissimus Imperator, prædecessores videlicet nostri, Beato Petro Apostolo, & prædecessoribus vestris, jam dudum per donationis paginam contulerunt, hoc est Civitatem Ravennam, & Æmiliam, Bobium, Cæsenam, Forumpopuli, Forumlivii, Faventiam, Imolam, Bononiam, Ferrariam, Comaclum, & Hadriam, atque Gabellum, cum omnibus finibus, territoriis, atque Insulis, terrâ, marique, ad suprascriptas Civitates pertinentibus, simul & Pentapolim, videlicet Ariminum, Pisaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Auximum, Humanam, Hesim, Forum Sempronii, Montem Feltri, Urbinum, & territorium Balnense, Calles, Luceolis, & Eugubium, cum omnibus finibus, & territoriis ad easdem Civitates pertinentibus* (*a*).

(a) *Apud Card. Baron. ann. 962. n. 3.*

5. Indè addit idem diploma. *Eodem modo Territorium Sabinense, sicut à Domno Carolo Imperatore Antecessore nostro Beato Petro Apostolo, per donationis scriptum concessum est, sub integritate. Item in partibus Tusciæ Longobardorum Castellum Felicitatis, Urbem veterem, Balneum Regis, Ferentum, Viterbium, Ortam, Martam, Tuscanam, Suanam, Populonium, Rosellas, cum suburbanis, atque viculis omnibus, & territoriis, ac maritimis, oppidis, & viculis, seu finibus omnibus. Itemque Almus cum Insulâ Corsicâ, deindè in Susiano, deindè in Monte Bardonis, deindè in Berceto, exindè in Parmâ, deindè in Regio, exindè in Mantuâ, atque in Monte Silicis, atque Provinciâ Venetiarum, & Istriâ, nec non & cunctum Ducatum Spoletanum, seù Beneventanum, unà cum Ecclesiâ Sanctæ Christinæ, positâ propè Papiam juxtà Padum, quarto milliario. Item in partibus Campaniæ Soram, Arces, Acquinum, Arpinum, Theanum, & Capuam, nec non patrimonia ad potestatem, & ditionem vestram pertinentia, sicuti est Patrimonium Beneventanum, & patrimonium Neapolitanum, & patrimonium Calabriæ superioris, & inferioris. De Civitate autem Neapolitanâ cum Castellis, & territoriis, & finibus, & insulis suis sibi pertinentibus, sicut ad easdem respicere videntur, nec non patrimonium Siciliæ, si Deus nostris illud tradiderit manibus, simili modo Civitatem Cajetam, & fundum cum omnibus earum pertinentiis.*

6. Pergit idemmet diploma, & subjungit: *Insuper offerimus tibi B. Petre Apostole, Vicarioque tuo Domino Joanni Papæ, & successoribus ejus, pro nostræ animæ remedio, nostrique filii, & nostrorum Parentum de proprio nostro Regno Civitates, & Oppida cum Piscariis suis, idest Reatem, Amiternum, Furconem, Hursium, Balvem, & Marsim, & alibi Civitatem Interamnem cum pertinentiis suis. Has omnes supradictas provincias, Urbes, Civitates, Oppida, & Castella, Vicos, & Territoria, simulque & patrimonia, pro remedio animæ nostræ, & filii nostri, sivè parentum nostrorum, ac successorum nostrorum, & pro cuncto à Deo conservando Francorum populo, jàm dictæ Ecclesiæ tuæ, Beate Petre Apostole, & per te Vicario tuo spirituali Patri nostro, Domno Joanni Summo Pontifici, & universali Papæ, ejusque successoribus, usquè ad finem sæculi, eo modo confirmamus, ut in suo detineat jure, principatu, atque ditione. Simili modo, per hoc nostræ delegationis pactum confirmamus donationes, quas piæ recordationis domnus Pipinus Rex, & posteà domnus Carolus excellentissimus Imperator, Beato Petro Apostolo spontaneâ voluntate contulerunt.*

7. Vide hic expressissimis verbis nominatas terras, quæ constituunt Regnum Neapolitanum. Confirmatas quoquè concessiones *Pipini* Regis Francorum, & *Caroli Magni* Imperatoris, undè multiplicibus argumentis comprobatum cernitur, Regnum præfatum ad proprietatem Summi Pontificis pertinere: adeòque veritatem patentissimam impugnari ab iis, qui dominium ipsiusmet Regni audent Sedi Apostolicæ denegare. Quantus, ac qualis fuerit iste Otho Imperator, nulli non innotescit: qui ob victorias, & multa præclare gesta, magni titulo meruit decorari (*b*). Meminerunt hujus Concessionis, vel Diplomatis, Confirmationis, Ratifica-

(b) *Chronic. Lauresbamensi ann. 911.*

tificationis, vel quocumque alio titulo nuncupetur Jacobus Gretserus, Diploma ipsum à Goldasto defendens (*a*): Necnon Gratianus, Ditmarus, Luitprandus, & alii. Sanè si aliquis terrenus Princeps Principatus sui Diploma tàm clarum, tàm efficax, tamque antiquum haberet, illud ut putamus sibi charius quocumque ingenti thesauro, vel immensi pretii carbunculo retineret, ac de illo sibi adeò blandiretur, ut nihil magis. Eundem ergò sensum sciat Lector habere Romanam Sedem, eamque sibi de hoc diplomate complacere, tantò majori ratione, quantò ipsum diploma est precedentibus Pipini, atque Caroli Magni, & subsequentibus plurium aliorum Cæsarum diplomatibus communitum.

8. Profectò etiam S.Henricus I. Imperator edidit Privilegium Diploma, seu Instrumentum, quo Romanæ Sedi confirmavit, sivè ratificavit, aut alias quocumque titulo communivit, concessiones, restitutiones, præbitiones, vel quomodocumque vocentur largitiones Urbium, & Provinciarum, ac locorum, à suis prædecessoribus factas eidem Sedi (*b*). Consentaneum est quoquè huic pactum, sivè instrumentum, & professio, jurejurando firmata, Henrici IV. Imperatoris, favore Romanę Ecclesiæ, tempore Paschalis Papę II. de quâ Binius, Imperator *jurejurando firmavit de Apostolici ipsius vitâ, & honore, de membris, de malâ captione, de regalibus etiam patrimoniis B. Petri, & nominatim de Apuliâ, Calabriâ, Siciliâ, Capuanoque Principatu factis Sacramentis* (*c*). Consonant his tandem alia diplomata, eâdem dè rè, ab aliis Imperatoribus edita, quæ brevitatis causâ intermittimus: inutile namque, ac improvidum censemus, tot diplomata per extensum referre, cum eadem sufficiat innuisse, relicto Lectori onere ipsamet, si cupit, in eorum fontè intuendi. Unum nihilominus bonum censemus hìc opportunè allegare, nempè Othonis IV. Imperatoris privilegium, tempore Innocentii Papæ III. procusum, in quo hęc, quæ sequitur, inter alias particulas continetur.

9. *Possessiones, quas Romana Ecclesia recuperavit ab Antecessoribus nostris, seu quibuslibet aliis antè detentas, liberas, & quietas sibi dimittimus &c. Ad has pertinet tota terra, quæ est à Radicofano, usque ad Ceperanum, Marchia Anconitana, Ducatus Spoletanus, Terra Comitissæ Mathildis, Comitatus Britinorii, Exarchatus Ravennæ, Pentapolis, cum aliis adjacentibus terris, expressis in multis privilegiis Imperatorum, & Regum, à temporę Ludovici, ut habeat eas Romana Ecclesia in perpetuum &c. Adjutores etiam erimus ad retinendum, & defendendum Ecclesiæ Romanæ Regnum Siciliæ, & cætera jura, quæ ad eam pertinere noscuntur &c.* (*d*). Quid sibi velint hìc verba illa *Regnum Siciliæ*; audiatur ex alio diplomate, quinquennio post edito à Friderico II. qui Othoni IV. immediatè in Imperio successit: Ait enim: *Adjutores etiam erimus ad retinendum, & ad defendendum Ecclesiæ Romanæ Regnum Siciliæ, cum omnibus ad ipsum spectantibus, tàm citrà Pharum, quàm ultrà &c.* (*e*). Utraque igitur Sicilia ad dominium, & proprietatem Sedis Apostolicæ per hæc noscitur pertinere. Neapolitanum autem Regnum est illud ipsum, quod nomine Regni Sicilię citra Pharum distinguitur, & ab illo euripo aquæ, qui dicitur Pharus Messanæ, ab Insulâ Siciliæ separatur, dictâ Regnum Siciliæ ultrà Pharum.

10. His optimum erit adiicere declarationem Principum Romani Imperii, præcisè de Sicilię Regno loquentem, ut erat anno 1220. & sub his terminis exaratam, *Nos Principes Imperii universi præsentem paginam inspecturis. Ut tollatur de medio omnis materia scandali, dissensionis, seù etiam rancoris occasio inter Ecclesiam, & Imperium; & hi duo gladii, in domo Domini constituti, intimæ dilectionis fędere copulati, exurgant in reformationem universis populi Christiani, & meritò mundo appareat in omnem exhibitionem justitiæ, & veritatis illa duo luminaria posita in medio Firmamenti, & nos in opere, & voluntate filii inveniamur omni tempore devotionis, & pacis, qui tàm Ecclesiam, quàm Imperium consovere tenemur, ac etiam unanimitèr gubernare, quicquid ipsi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Matri nostræ factum est per dominum nostrum Fredericum, Dei gratiâ, Romanorum*

(a) *Gretser. defens. in Goldast. lib. 3. c. 17. fol. 268.*

(b) *Card. Baron. anno 1014. n. 6.*

(c) *Binius in Notis ad Concil Lateranen. ann. 1112. tom. 7. Concil. par. 2. f. 544.*

(d) *Odoric. Raynald. ann. 1209. n. 10.*

(e) *Frider. II. ann. 1213. in libr. privil. Rom. Eccl.*

norum Regem semper Augustum, & Regem Siciliæ, per privilegia, seù etiam scripta sua prò omni discordiâ sopiendâ, & evitandâ inposterum, & prò pace totalitèr reformandâ paritèr, & observandâ, ut sit in omnibus eisdem omni tempore idem velle, & idem nolle, & nos bonorum operum sectatores, felicitèr gaudeamus nostri nomine principatus, sicut olim ad petitiones, & preces, nec non & mandatum prædicti Domini nostri Reges Frederici, tempore bonæ memoriæ Domini Innocentii III. Papæ, prò bono pacis, ad omnia scandala evitanda, ipsi Sanctæ Romanę Ecclesiæ, super privilegiis ipsius Regis sibi datis, nostram tùnc voluntatem, & consensum nostrum novitèr innovamus, & per omnia approbamus. Et ut hęc nostra voluntas, & approbatio, sivè innovatio à nobis ipsi Sanctæ Romanæ Ecclesię in perpetuum observetur, ut liqueat in effectu in testimonium illi ad perpetuam memoriam nostri, hoc præsens scriptum indè fieri fecimus, nostrorum sigillorum munimine roboratum, super omnibus privilegiis ab ipso Rege usque nùnc sibi datis, & etiam adhùc dandis, tàm super facto Imperii, quàm super facto Regni Siciliæ: ità quod Imperium nihil cum ipso Regno habeat unionis, vel alicujus jurisdictionis in ipso (a). Quibus verbis *Regni Siciliæ*, certè Principes Imperii profitentes se confirmare quidquid Fridericus II. Imperator in suo diplomate favore Sedis Apostolicæ decreverat; idque se approbare *ad preces, & ad mandatum* ipsius Imperatoris, clarum est, quod prò Regno Siciliç tantundem intellexerunt, quantum significavit illismet verbis Imperator Fridericus. Hìc verò Imperator, ut vidimus numero præcedenti, prò Regno Siciliæ intellexit utramque Siciliam, *tàm citrà Pharum, quàm ultrà*, & per consequens Regnum Neapolis, quod est Sicilia citrà Pharum.

(a) *Odoric. Raynald. ann. 1275. num. 41.*

11. Quam posteà declarationem Rodulphus Abspurgensis, primus ex Augustissimâ prosapiâ Austriacâ Imperator, confirmavit, & approbavit (*b*), ac suorum Antecessorum donationes, & diplomata, sequentis constitutionis munimine roboravit, *Rodulphus &c. Romanorum Rex semper Augustus &c. Adjutores erimus ad retinendum, & defendendum Ecclesiæ Romanæ regnum Siciliæ, cum omnibus ad ipsum spectantibus, tàm citrà Pharum, quàm ultrà: nec non Corsicam, & Sardiniam, ac cętera jura, quæ ad eam pertinere noscuntur, tamquàm devotus filius, & Catholicus Princeps. Promittimus quoquè B. Petro Cælestis Regni Clavigero, ac vobis patri Sanctissimo, ipsius B. Petri, cæterisque vestris Successoribus, & eidem Ecclesiæ Romanæ, quod per nos, vel per alium, seù alios non occupabimus, nec invademus, in totum, vel in partem, aliquas terras ipsius Ecclesiæ Romanæ, aut Vasallorum ejus, quas jure feudi, vel sub censu, seù alterius præstationis titulo, sivè alio quocumque modo tenent ab ipsâ Ecclesiâ: nec eas, vel earum aliquam procurabimus occupari per alium, seù alios, vel invadi. Quin etiam nec ipsas, nec tenentes easdem sè, vel terras ipsas nobis ultrò volentes subiicere: nec officium aliquod, aut dignitatem, vel quamcumque potestatem in terris eisdem, & specialitèr in Civitate Romanâ, recipiemus, sub quocumque colore, sinè vestrâ, seù Successorum vestrorum licentiâ speciali. Et si qui eas occupare, vel invadere tentarent, non solùm denegabimus illis auxilium, consilium, & favorem publicum, & occultum, verum etiam ad requisitionem vestram, vestrorumque Successorum, adjutores erimus contrà illos in defendendis, & conservandis eisdem.* Vide expressè contentum in hoc diplomate *Regnum Siciliæ*, nempè Siciliam tàm citrà, quàm ultrà Pharum, adeòque etiam Regnum Neapolis, quod ut innuimus, est, fuit, diciturquè, & dicebatur Siciliâ citrà Pharum.

(b) *Raynald. an. 1275 num. 41. & ann. 1278. num. 45. & 47.*

12. Sequitur Diploma Rodulphi dicens. *Nec offendemus per nos, vel per alium, vasallos Ecclesię ipsius, & specialitèr magnificum Principem Dominum Carolum Regem Siciliæ illustrem, seù hęredes ipsius: nec volentibus ipsum offendere præstabimus auxilium, consilium, vel favorem, publicè, vel occultè.* Carolus hìc nominatus, est Carolus I. Andegavensis, frater S. Ludovici Regis Francorum, investitus à Clemente Papâ IV, de utrâque Siciliâ, ut infrà videbimus, anno 1265. fuitque primus Rex, qui solium Regium tenere incępit in Urbe Neapolis. Subjungit diploma Rodulphi.

dulphi. *Nec Regnum Siciliæ, quod idem Rex Carolus ab eàdem Romanâ tenet Ecclesiâ, vel aliquam ejus partem occupabimus, aut invademus per nos, vel per alium, aut occupari, vel invadi procurabimus; nec invadere, aut occupare tentantibus præstabimus publicum, vel occultum auxilium, consilium, aut favorem. Alios etiam devotos ipsius Ecclesiæ, qui eidem Ecclesię astiterunt contrà quondam Fridericum olim Romanorum Imperatorem, hæredes, aut Successores ipsius propterea non gravabimus, sed nihilominùs favorabilitèr prosequemur: Vasallos autem nostros, contrà prædictorum aliquod facientes, compescemus prò viribus bonâ fide. Servabimus præterea, & faciemus omnia, & singula, quæ in Canonibus positis LXIII. distinctione: quorum quidem Canonum alter: Ego Ludovicus; alter verò: Tibi domino Papę; incipit continentur.* En confirmata hìc diplomata Ludovici Pii, & Othonis Magni Imperatorum, paulò superiùs enunciata, & per consequens etiam donationum, & respectivè restitutionum diplomata, à Pipino, & Carolo Magno edita, à dictis Ludovico, & Othone disertissimis apicibus comprobata.

13. Pergit Rodulphi præfati Imperatoris diploma, & ait: *Postquàm autem Romam ad recipiendam unctionem, coronationem, & Imperiale diadema pervenerimus, ipsaque perceperimus, pręmissa omnia, & singula innovabimus, seù de novo faciemus: & sinè aliquâ difficultate juramenta præstabimus, quę Imperatores Romanorum hactenùs præstiterunt. Promittimus insuper, quod bonâ fide, sinè fraude, ac malo ingenio procurabimus, quod omnes Principes Alemannię laici promittent, & jurabunt, sè bonâ fide curaturos, & facturos, quod nos pręmissa omnia, & singula inviolabilitèr observemus; etsi, quod absit, eadem non servaremus, ipsi Principes nobis in hoc aliquatenus non assistent. Ut autem hęc omnia vobis memorato Sanctissimo Patri nostro Domino Gregorio Sacrosanctę Romanę Ecclesiæ Summo Pontifici, vestrisque Successoribus per nos, & nostros Successores Romanorum Reges, & Imperatores observentur, firmaque semper, & inconvulsa permaneant; pręsens privilegium conscriptum nostro jussimus sigillo cereo communiri: promittentes nihilominùs aliud de verbo, ad verbum, & per omnia simile, aurea bullâ, typario nostrę majestatis impressa, munitum infrà tempus coronationis nostrę vocibus, & Sedi Apostolicę sinè difficultate quàlibet exhibere* (*a*).

(a) *Idem Odoric. Raynald. loco citat.*

14. Et quasi parum esset id, quod præcedenti diplomate Rodulphus Imperator Gregorio Papæ X. pollicitus fuerat, & detulerat; triennio post, idipsum professus est Nicolao Papę III. Gregorii X. Successori, ad quem specialitèr delegavit fratrem Conradum Ordinis Minorum, procuratorem suum (*b*), qui Romam pergens, egregiè adimplevit munus sibi commissum, & quæ Rodulphus mandaverat est fidelitèr executus, ratificans, roborans, & confirmans ea, quę tàm ipse Rodulphus personalitèr Lausanæ, quàm quæ Otho Præpositus S. Guidonis Spirensis, Lugduni, ejusdem Imperatoris nomine, Romanæ Ecclesiæ, detulerant, & suis tabulis hac de rè conditis interservit, tùm dicti Othonis Præpositi, tùm præfati Imperatoris diplomata, sivè instrumenta, & sic iterùm de utriusque Siciliæ Regno declaravit ad Romanam Sedem spectare. Extat Instrumentum, quod memoratus Conradus Nicolao III. Papæ Imperiali nomine exposuit, apud Raynaldum in suis Annalibus Ecclesiasticis (*c*), cujus tenorem utpotè satis prolixum, brevitati consulentes, omittimus, & illùc studiosum Lectorem, ejus fortè legendi amantem remittimus: adnotantes hìc solum, quod intèr multos, & conspicuos testes, qui hujusmodi Conradi Procuratoris instrumento adstiterunt, adfuit Berardus de Neapoli Magister, qui, uti remur, quieto animo non audisset, aut saltem non adstitisset hujusmodi tàm solemni diplomati, declaranti Regnum utriusque Siciliæ ad Sedem Apostolicam pertinere, si rem non esse talitèr censuisset.

(b) *Odoric. Raynald. ann. 1278. num. 45.*

(c) *Raynald. an. 1278 num. 47. 48. 50.*

15. Paritèr series literarum Othonis Præpositi Spirensis, qui Rodulphi ipsius Cæsaris nomine, anno 1274. Lugduni favore Gregorii Papę X. Concilium generale ibidem habentis, exposuit, est apud eundem Raynaldum (*d*), qui & innuit fuisse illis interserta paginas Othonis IV. Imperatoris, de quibus facta superiùs est mentio,

(d) *Idem Raynald. ann. 12. 78. n. 49.*

mentio, & alias quatuor Constitutiones, sive Declarationes Friderici II. itidem Imperatoris, confirmantes, recognoscentes, approbantes principatum temporalem Romanæ Ecclesiæ, ac Urbes, & Regiones in eo contentas, in quarum numero est utraque Sicilia, tàm citrà, quàm ultrà Pharum. Ex quibus omnibus, tàm antiquis, ac talitèr, & toties repetitis, confirmatis, roboratis, solidatis Instrumentis, Privilegiis, Pactis, Constitutionibus, & Declarationibus Imperialibus, plusquam evidens remanet, quod Regnum Neapolitanum patrimonium est D. Petri, Terra Sedis Apostolicæ, Ditio tandèm ecclesiastica, & Romanę Ecclesiæ directè subjecta. Undè mirum est quomodo audeant Contradictores irridere nomen feudi, & illud Regno Neapolitano detrahere, hocque facientes peccent in Spiritum Sanctum, veritatem agnitam impugnando.

16. Ad eludendam vim hujusmodi veritatis, nullum aliud est effigium, nisi languida illa, & miserabilis effutitio dicentium, quod Imperatores non poterant donare partes Imperii, & sic Sedes Apostolica illegitimè adepta sit Regnum Neapolitanum; illudque in feudum ritè dare non potuerit, quod non erat justè assecuta. Sed superfluum jam censemus huic vanitati confutandæ immorari, quam alii dudum Auctores ineluctabilibus omninò rationibus expunxerunt (*a*). De hac potestate Imperatorum, Regum, & Principum nunquàm dubitarunt, neque Theologi, neque Canonistæ, neque alii legum periti. Disputant verò de illâ Consiliarii Principum, & Politici: at non semper, nequè cum omnibus; sed tantummodò quando adulari volunt Principi, ut ea, quæ donatione, vel cessione contulit, repetat: vel quando colorare volunt bella injustè mota, sivè movenda: & generalitèr de hac potestate non ambigunt Politici, aut Consiliarii Principis inferioris adversùs Monarcham Potentiorem, sed è contrà, Politici, & Consiliarii Monarchæ Potentioris adversùs Principem inferiorem: non justitiâ sic exigente; sed eâ ratione politicâ id suggerente, quod valdè potens æquè potentem in virium æquilibrio contineat: & minus potenti, ne potentior fiat, obsistat. Cæterùm quod Principes donare possint, præsertim ubi donatione non totum Principatum exhauriunt, sed aliquam tantum ejus partem abscindunt; videat lector Auctores in margine citatos (*b*). Et certè cum etiam Monarchę contrahere valeant, & pacisci, atque ex pactionibus, sinè ambiguitate obligentur, quippè etiam Turcæ, Arabes, Hebræi, Saraceni, Hæretici, & omnes infideles pacta ineunt, & quæ in pactum deduxerunt, ac spoponderunt, se teneri observare profitentur; sicut Monarchę ipsi ex justâ causâ contractum, & pactum Cessionis inire possunt, & aliquam suæ ditionis partem alteri Principi cedere; ità & per contractum, atque pactum donationis, & multò magis restitutionis idipsum valent complere: in utroque nàmque casu concurrunt & substantia contractus, & ratio pactionis, & religio Juramenti superadjecti. Alioquin Principes Christiani si contractibus, promissionibus, & pactis non tenerentur stare, essent pejores Turcis, Hebręis, ac aliis memoratis Infidelibus: nullusque vellet cum illis tractare, tamquam cum mendacibus, fædifragis, & quorum promissionibus fidendum non esset: quod sinè magnâ illorum iniuriâ dici, & sustineri non valet. Hęc quoàd jus.

17. Quo verò ad factum, cernimus quod omnium Nationum Regibus, & Principibus licuit, semperque licebit Oppida, Terras, Urbes, & Provincias quoque donare, vel cessione in alios transferre. Et primo loco de *Regno Judęorum* habemus in Scripturis, Salomonem, qui dedit Hiram Regi Tyri viginti Oppida in Terra Galiliæ (*c*), vel uti vertit ex hæbraico textu Sanctes Pagninus, *viginti Urbes*, prout & Septuaginta quoque Interpretes legunt *viginti Civitates* (*d*). Ex quibus compacta est Terra illa, quæ ab illo tùnc vocata est Galilæa Gentium (*e*). Salomon ergò dedit Regi Tyri provinciam: nec tamen à Deo, neque ab hominibus, quod sciamus, carptus est de injustitiâ propter potestatis defectum, cessioni, donationi, sive traditioni illi prænecessariæ. *In Regno Persarum* Cyrus Pytharco Cyzicœno, familiari suo, septem Urbes liberalitèr est largitus (*f*). Et Artaxerses Themistocli dona-

(a) *Balduin. Junius de Sum. Pont. Boetius Epo de Jur. sacr. qu.* 3.

(b) *Balduin. Junius & Boet. Epo locis cit.*

(c) 3. *Regum cap.* 9. *num.* 10

(d) *Vid. Bibliam Fortunati Favensis in Reg.* 9. 10.

(e) *Dionysius Carthus. in* 3. *Reg.* 9. 10

(f) *Athenæus lib.* 1 *cap.* 17

donavit tres Urbes ad victum, Magnesiam prò pane, Lampsacum prò vino, & Myuntem prò Obsonio (a). *In Regno Græcorum*, Alexander Magnus dono dedit Phocioni Atheniensi, præter centum argenti talenta, etiam quatuor Asiæ Civitates, Chium, Elæam, Mylasim, & Pataram (b). In Regno, atque *Imperio Romanorum*, Marcus Antonius donavit Cleopatræ Reginæ Ægypti Phænicem, Celesyriam, Cyprum, partem Ciliciæ, Judæam, & Arabiam Nabatheam (c). Augustus Cesar liberè contulit Herodi Regi Judæorum Jaduram, & Samariam, Gazam, Joseppem, atque Turrem Stratonis (d). Prusias *Rex Bithyniæ*, donationis titulo cessit Annibali Africano Castrum, ubi posteà à Quinto Flaminio circumobsessus, hausto veneni poculo, interiit (e), & sic de aliis.

(a) *Æmilius Probus in Themistocle, & Athenæus loc. cit.*
(b) *Ælian. lib. 3. var. histor.*
(c) *Plutarc. in Marc. Antonium*
(d) *Joseph. Antiqu. lib. 5. cap. 11*
(e) *Plutarc. in Annibal.*

18. Utque cum Antiquis alia quoque minus vetusta exempla, necnon & recentiora, ponamus, Honorius Imperator Valliæ Visigothorum Regi in Hispaniâ concessit Aquitaniam, seù Regionem illam, quæ nunc Vasconiæ nomine nuncupatur (f). Justinianus, paritèr Imperator, cessit Clothario Regi Francorum Regiones Galliæ Narbonensis, & Provinciæ (g). Carolus Magnus contulit Anoni Episcopo Juvannensi, ejusque Successoribus Provinciam à Dravo Flumine versus Anassum (h). Dagobertus Rex Francorum Oppidum Aubiacum Argentinensi Ecclesiæ donavit (i). Edilualdus Rex Australium Saxonum, Vilfrido Episcopo totam insulam Vituli Marini dono concessit (l). Carolus Calvus Rex Gallorum, indè Imperator, minorem Britanniam Salomoni successori Nomenoii detulit, qui se Regem illius loco vocavit (m). Gottifredus Rex Hierusalem Patriarchę illius Urbis Davidis Turrem, ipsiusque Hierosolymitanæ Civitatis partem reliquit (n). Albertus Austriacus Imperator Regi Franciæ renunciavit quidquid ei nomine Imperii super Arelatensi Regno, & Burgundiâ competebat (o). Carolus IV. itidem Imperator Carolo V. Francorum Regi concessit absolutum dominium ejusdem Regni Arelatensis (p), & iterùm Carolo Delphino, ejusdem Regis filio, donavit Jus omne, quod super Delphinatum ad Imperium Romano-Germanicum pertinebat (q). Alii demùm Imperatores, & Reges, aliis Donationibus, Cessionibus, & Concessionibus ditionum temporalium, diversos Proceres munerarunt, & præsertim varias Ecclesias in Italiâ, Germaniâ, Galliâ, Hispaniâ, Angliâ &c. (r).

(f) *Carol. Sigon. l. 11 Imper. Occid.*
(g) *Jo: Lymneus ad Bull. Aur. Carol. 4. c. 1 §. 12 obser. 6. n. 4*
(h) *Aventin. l. 4. Annal. Bojo.*
(i) *Nauclar. Vol. 2*
(l) *Beda lib. 4. c. 13*
(m) *Nitard. histor. lib. 2. ap. Pithæum Baron. an. 849 num. 3*
(n) *Fulgos lib. 7. c. 7*
(o) *Limneus loc. cit. ad Aur. Bullam*
(p) *Idem ubi suprà*
(q) *Idem Lymneus Obser. 5. n. 13*
(r) *Vid. Thomassin. Vet. & nov. Eccl. disc. p. 3. l. 1. c. 26. 27. 28. 29 30. 31*

19. Ex tot ergò factis, non semel, sed centies; non clàm, sed in propatulo editis, & à Regibus, atque Imperatoribus, tàm Christianis, quàm Ethnicis, tàm Europæis, quàm Asiaticis; tàm Orientalibus, quàm Occidentalibus, repetitis; patet, licitè posse Principes ditiones temporales donare. Cujus Donationis tanta est vis, ut cùm in celebri Conventu habito coram Philippo VI. Valesio, fortissimè altercarent Nobiles cum Clericis Gallicanis, ut Ecclesiis detraherentur Jurisdictiones temporales, quibus potiebantur, & quas Petrus Cunesius petulantèr impugnabat; Regem, Nobilium votis acclinem, Archiepiscopus Senonensis deterruerit, nè perennem in sè traheret infamiam, tale facinus edens, & tam fędum piarum donationum, (quibuscum etiam Donatio Constantini adnumerata est) Regibus, & Imperatoribus daret exemplum (s). Quarè si habemus Donationes, Pacta, Concessiones, Diplomata multorum Imperatorum, fatentium se donasse, & respectivè donata ratificasse, & quatenùs opus esset, iterùm donare, Sedi Apostolicę, inter alia loca, etiam Ducatum Apulię, & Calabrię, Principatum Capuæ, & quidquid Regnum Neapolitanum componit; sinè magnâ temeritate impugnari non potest, ipsarum Donationum, Concessionum, Pactorum, atque Diplomatum validitas, & consecutivum dominium directum Sedis Apostolicæ super eodem Regno, tamquam suo vero, manifesto, & innegabili feudo.

(s) *Boetius Epo de Jur. sacr. in Bibl. Pontif. to. 5. f. 802*

20. Quod si adhùc, non obstantibus tot Juris, & facti rationibus, protritâ fronte negetur validitas Donationum, Pactorum, Concessionum, ac Diplomatum præfatorum, videant quomodò sibi caveant cuncti Principes Germaniæ, ac nonnulli Italiæ paritèr Principes, qui eorum dominia in feudum, vel Concessionis, aut Donationis, Cessionisve titulo, tenent ab Imperio: Idemque respectivè dic de ali-

aliquibus Regibus Europęis, qui nunc Provincias quasdam, & Regna tenent, quę quondam erant Romano Imperio subjecta. Poteruntnè Cæsares, prò tempore existentes, Principes ipsos prę fatis Dominiis pro eorum libito denudare, sub hoc obtentu, quod præteriti Imperatores non potuerint ditiones ipsas donare, sive concedere, vel alitèr in alienas manus transferre? Hocque num præfatis Principibus Italis, & Germanis aliarumque nationum placere possit, lector benevolus cogitet, etsi rerum status conscius est, prædefiniat. Cęterum quantum ad Regnum Neapolitanum, agimus de subjecto non supponente: Negatur enim suppositum, quod unquam pertinuerit ad Imperium Romano-Germanicum, nunc subsistens: quod non à Julio Cæsare per lineam rectam descendit, sed à Leone PP. III. in personam Caroli Magni, fuit è non pręexistentibus excitatum (a). Qui Carolus victis Longobardis, dum Italiæ partes designavit, ex provinciis Regni, vel nullam, vel vix ullam immediatè apud sè habuit, vel saltèm nullam sibi retinuit, sed eas ut vidimus, partim Duci Beneventano, partim aliis Magnatibus in fęudum reliquit, remanente apud sè Dominio illarum directo, quod successivè in Papam, tamquam Cessionarium suum, transfudit. Pars quoque Apuliæ, & Calabriæ, quam Græci per vim occupatam tenebant, apud ipsos aliquandiù constitit (b), sed Carolus illam in donatione factâ Romano Pontifici comprehendit, animo eandem quam primum posset è manu Imperatoris Grę ci, uti possessoris injusti, expugnandi, & actualitèr Sedi Apostolicę consignandi. Quem animum etiam habuit Otho Magnus, in præcitato suo diplomate, dicens favore Pontificis, *De Civitate autem Neapolitanâ cum Castellis, & Territoriis, & finibus, & insulis suis, sibi pertinentibus, sicut ad eosdem respicere videntur, necnon patrimonium Siciliæ, si Deus nostris illud tradiderit manibus, simili modo Civitatem Cajetam, ac Fundum cum omnibus earum pertinentiis* (c).

21. Et de facto Imperatores Græci in memoratis Provinciis Terras quasdam, etiam post Caroli Magni tempora, tenuerunt occupatas, quas regere perrexerunt per Officiales, & Catapanos, à se designatos, non enim facile fuit eos citò indè pellere. Neapolisque cum suis pertinentiis peculiarem Rectorem habebat, Ducem appellatum: non tamen Ducem Dominantem, sed Pręsidem, Gubernatorem, ac Rectorem regiminis politici, armorumque, & rerum militarum Moderatorem: Vel ad summum Ducem, non supremum, & absolutum, sed vassallum, feudatarium, & dependentem: tametsi interdùm aliqui ex his Ducibus se in Tyrannos illius Ducatus vertere aggressi sint, irrito tamen consilio. Plurium Ducum Neapolitanorum suprà memoriam fecimus (d), qui durante adhùc Regno Longobardorum, ibi præfatum titulum tenuerunt. Quo tempore etiam, sedente Gregorio PP. II. præerat Neapoli, tanquam Dux, alter Joannes, qui Cumanam Sedi Apostolicę recuperavit (e). Exactis posteà Longobardis, Sergius erat Dux Neapolis, tempore Joannis Papæ VIII. (f). Quem Sergium captum, & excæcatum Romam misit Athanasius junior Episcopus ejus frater (g), qui & ipse Ducis titulum, & Ducatus sibi dominium arrogavit (h), eique plures epistolas Joannes Papa VIII. scripsit, & illum tandem excommunicatione percussit (i). Sub Benedicto Papâ VII. Ducatum ipsum tenebat alter Joannes, cujus damnationem S. Petrus Damiani Cardinalis recenset (l). Sedente Victore II. mortuus est Unfredus Normannus, frater Roberti Guiscardi (m), tùnc autem erat Neapoli Dux Vvazo, qui dictum Unfredum Compatrem suum, dum vigilias in Ecclesiâ B. Laurentii IV. idus Augusti ageret, coram Altari, Deum, & S. Laurentium invocantem, trucidavit (n).

22. Itàque Apuliam, & Calabriam, Ducatum Beneventanum, Neapolitanum, Barensem, & si qui alii erant, ac Principatum Salernitanum, & Capuanum, aliosque Comitatus ibi existentes, Carolus Magnus immediatè non possedit. Nec ipse adhuc erat Imperator, nec in eo fuerat adhuc excitatum novum Imperium Occidentale, quando Sedi Apostolicæ donationem fecit: adeoque nihil donavit, pertinens ad ipsum Imperium. Quod si posteà aliquando quidam Imperatores Occidentalis arma moverunt, ut Regnum Neapolitanum, vel partem ejus invaderent,

(a) *Vid. Bellarm. de transl. Imperii*

(b) *Sigonius de Regn. Ital. l. 8 f. 190*

(c) *Card. Baron. an. 962. num. 3*

(d) *Vid suprà cap. pręced. n. 40*

(e) *Card. Baron. ann. 715. num 2*

(f) *Idem Baron. ann. 872. 4. 9. 876 36 877. 2*

(g) *Card. Baron. an. 877. 3.*

(h) *Idem ann. 879. num. 77.*

(i) *Joan. VIII. epl. 9 40. 50. 51 52. Baronius ann. 921 1.*

(l) *S. Petr. Damian. epistola 5.*

(m) *Lup. Protosp. ann. 1056.*

(n) *Willel. Gemmeticens. histor Normann. lib. 7. cap. 30.*

non id fecerunt, ut illam ditionem, tanquàm ad Imperium Occidentale pertinentem recuperarent, sed id fecerunt, vel ut injurias à Græcis acceptas jure bellico propulsarent, quemadmodùm fecit Otho Magnus Imperator (*a*). Vel ut Regnicolis prestò essent, adjutorium poscentibus adversus Græcos, & Saracenos, Regiones illas tyrannide prementes, uti fecit Otho II. itidem Imperator (*b*). Et dudùm anteà Ludovicus II. Lotharii filius, Ludovici Pii nepos, & Caroli Magni pronepos, à Capuanis, Beneventanis, aliisque populis invitatus (*c*). Vel ut nutu Summi Pontificis Regiones illas, eisdem Græcis, & Saracenis Tyrannis detrahendas aggrederentur, prout egit S. Henricus, ipse quoque Imperator (*d*). Si igitur Regnum Neapolitanum nunquam ad Imperium Romano-Germanicum, nunc existens, pertinuit, sed potius in parte ab Imperatore Constantinopolitano, licèt injustè occupabatur; frustrà est nunc disputare, an potuerit assignari, vel donari, aut alio modo tradi Ecclesiæ Romanæ, in præjudicium ipsius Imperii Romano-Germanici, nondùm existentis, & nihil habentis facere cum eo. Vel an in præjudicium Imperii Constantinopolitani, potuerit à Sede Apostolicâ acquiri; cum hoc Imperium terras ibi quidem aliquas injustè occuparet, sed jam à 264. annis, & ultrà, fuerit prorsùs à Mohomete II. Turcarum Rege destructum. De hacque rè nunc disceptare, idem est, ac discutiendum suscipere, an Cyrus Rex Persarum Pytharco Cyziceno: an Artaxerses Themistocli: an Alexander Phocioni: an Prusias Annibali: an Augustus Herodi, & alii Reges Regnorum nunc destructorum, potuerint donare Oppida, Urbes, & Ditiones, quas tunc effectivè donarunt (*e*). Idem dic de donationibus, cessionibus, restitutionibus, vel quocumque alio modo vocari velint, factis Romanæ Ecclesiæ à Luitprando, & Ariperto, quondam Regni Longobardorum, nunc destructi, Principibus (*f*), paritas namque rationis prò his quoque, & si quæ aliæ sunt similes largitiones, probat earum rectitudinem, & justitiam.

(a) *Sigon. de Regn. Ital. l. 7. f. 173. Lupus Protospata ann. 969. Baron. eod. ann. n. & 3.*
(b) *Sigon. loc. cit. l. 7. f. 190. Baron. ann. 983. n. 1.*
(c) *Herempat. Epitom. ad ann. 870.*
(d) *Baron. an. 1022 num 1. ad 10. Sigon. idem Regn. Ital. l. 8 f. 192.*
(e) *Boetius Epo de jure sacro q. 3. f. 794 Albertus Pighius.*
(f) *Baron. an. 704. n. 1 712. 8. 715. Thomassin. 6. Vet. & nov. Eccl discipl. p. 3. l. 1. c. 27. n. 86. & c. 29. n. 4. 6.*

23. Quod si demum per hypothesim, non obstantibus his rationibus, adhuc vel probando, vel cavillando, contendi, vel demonstrari posse videretur, Regnum Neapolitanum ab initio ac præsens Imperium Occidentale, seù Romano-Germanicum pertinuisse; recurrit ratio suprà prætacta, nempè quod sicut Imperatores Occidentales potuerunt diversas Urbes, & Provincias diversis Principibus Ecclesiasticis, & Sæcularibus, in Italiâ, & Germaniâ alibi positas, donare, cedere, in feudum tradere, vel alio modo præbere, & in Imperii dispendium alienare, easque Civitates, & Ditiones præfati Principes, Duces, & Reges nunc retinent, quietè possident, nec est qui de invaliditate eorum Principatum accuset; sic & potuerunt Imperatores ipsi licitè Regnum Neapolis Ecclesiæ Romanæ deferre, vel donando, vel reddendo, vel cedendo, vel alio modo illud ei præbendo: non enim est major ratio, cur potuerint aliis Ecclesiis, & Principibus, Provincias, & ditiones tradere, quam Ecclesiæ Romanæ: Nec Sedes Apostolica minoris est conditionis, quam sint alii Principes, & Ecclesiæ. Et ità quocumquè sermo convertatur, quocumque modo res consideretur, semper apparet, Regnum Neapolis ritè, & licitè ad Sedem Apostolicam pervenisse, hancque in eo plenum, integrum, ac totale dominium, velut in suo proprio, & feudali fundo, sinè ambiguitate tenere.

24. Cæterùm, ut res magis pateticè dilucidetur, attendamus, quod ad Regnum Neapolitanum post mortem Caroli II. Austriaci Regis Hispaniarum, duo ex præcipuis Europæ Principibus aspirarunt: nempè primò in illud personalitèr se recepit potentissimus Rex Philippus V. Burbonius Rex Hispaniæ, qui ab anno 1700. usque ad annum 1708. ipsum tenuit: Hicque tanquàm Rex Hispaniarum amplas quasdam ditiones in Belgio, ut dictum fuit, Serenissimo Duci Bavariæ dono dedit, sivè aliter cessit. Secundariò ipsum Neapolis Regnum assecutus est Augustissimus Imperator Carolus VI. Austriacus, qui intèr cæteras suæ munificentiæ largitates, dono dedit, sivè alitèr contulit in Insubriâ peramplum ditionis circuitum Serenissimo Duci Sabaudiæ. Uterque autèm ex his Monarchis, tùm Austriacus, tùm Burbonius, factis suis docuerunt; ritè, & licitè posse Reges, & Imperatores

face-

facere quod fecerunt, nempè Terras, & Ditiones, à suis Statibus evulsas, Principibus dono dare, vel alio modo cedere, & concedere. Undè non est locus Contradictoribus impugnandi, quod antiqui Cęsares potuerint Urbes, & Provincias Romanæ Ecclesię, donationis, vel concessionis, aut alio cessionis titulo dilargiri, si Rex quicumq; modernis hisce annis Neapoli dominatus est, consimiles donationes, vel cessiones, & concessiones impertit. Nunquid enim audebunt affirmare, quod eorum Rex injustè facit id, quod facit; & quod Coronam Regiam expilet, Principes donatarios deludat, fidem tandem publicam violet, cum actualitèr tradit id, quod solemni, & liberali donatione, vel traditione concedit?

25. Nec omittendum animadvertere, quod licèt certa sit cessio, vel quocumque modo vocari velit largitio plurium terrarum, facta à Carolo Magno Sedi Apostolicę; non tamèn omnium illarum terrarum æqua fuit concessio. Alię siquidèm fuerunt dictæ Sedi *restitutæ*, cui eas abstraxerant Longobardi, aliive occupatores. Alię verò fuerunt *de novo collatæ*. Quarè etiam ex terris, componentibus Regnum Neapolis, aliæ fuerunt à Carolo Sedi Apostolicæ novitèr concessæ, aliæ vero simplicitèr restitutæ. Sanè de Incolis Campanię, cujus caput est Neapolis, legitur: *Illud quoquè laudatissimum est Campanis in Apostolicam Sedem pietatis argumentum, quod sè, ac ditiones suas Summo Pontifici vectigales ultrò fecerunt* (a). Si Campani ultrò se vectigales Papę fecerunt, si eidem sponte se submiserunt; ergo quando venit Carolus Magnus Provinciam Campanię non concessit ex integro, sed restituit Apostolicæ Sedi. Similitèr legitur de Joanne Duce Neapolis, quod Cumanam Summo Pontifici Gregorio II. recuperavit (b). Cumana erat urbs Campanię juxtà Puteolos, dicta etiam Cumæ, à quâ Sybilla Cumanâ. Si ergò illam Dux Neapolis recuperavit Gregorio; certè quando, centum pene post annos, venit Carolus Magnus, eam cum Provinciâ Campanię non concessit ex integro, sed restituit Apostolicę Sedi. Prętereà regnante Pipino, ad ejus petitionem Desiderius, nondum Rex Longobardorum, sed adhuc unus ex Magnatibus, & Primoribus illius gentis, interposuit suam auctoritatem, & officia, ut restituerentur Paulo Papę I. Patrimonia Neapolis, & Cajetę, quâ de rè Paulus ipse eidem scripsit Pipino: *In embolim verò direxit nobis à Deo protecta, excellentia vestra præfatum vos Desiderium admonuisse, Reges Neapolitanos, & Cajetanos constringere ob restituenda patrimonia protectori vestro B. Petro, illic Neapoli sita &c.* (c) Reges, ideft Regulos, vel Rectores illarum Urbium, vel Principes Regii sanguinis Longobardorum. Si ergo ab eis tunc restituenda fuerunt Patrimonia illa; quando posteà supervenit Carolus Magnus, easdem Urbes cum Provincia Campanię non concessit ex integro, sed restituit Apostolicę Sedi. Etiam igitùr antè Caroli Magni ętatem Romani Pontifices, tametsi non haberent totum Regnum Neapolis; partem ejus tamen habebant, ibique aliquibus in locis temporali potiebantur jurisdictione, de quâ Scriptores (d), & inter hos ità Marius Alterius: *Gregorii Magni tempore, qui obiit anno* 604. (longè antè Caroli Magni adventum, & donationem) *Ecclesia Romana per Siciliam, Lucaniam, & Calabriam, & alias Provincias patrimonium habebat, quod administrabat quidam, qui Rector patrimonii S. Petri vocabatur, ut constat ex quibusdam ejusdem Gregorii epistolis, & hujusmodi patrimonium situm erat in prædiis, fundis, agris, & aliis possessionibus, quæ Romano Pontifici donatæ fuerunt, posteà cæpit Ecclesia Romana Provinciarum, & Civitatum ditionem paulatim obtinere*. (Etiam Volaterranus gravis Auctor in sensu est, quod ex spontaneâ populorum deditione Sedes Apostolica multas ex suis Terris adepta sit (e). Vocabantur autem ditiones illę *Patrimonia*, juxtà modum loquendi illorum temporum: ditiones namque temporales, tamquam patrimonium proprium ejus Domini, dicebantur Patrimonia: quo nomine ditiones temporales Romanę Sedis perrexerunt appellari, etiam post donationem Caroli Magni. Nam Nicolaus PP. II. petiit ab Imperatore Constantinopolitano sibi restitui *Calabritanum patrimonium, & Siculum, Ecclesię concessa &c.* (f). Et nunc etiam Papa Provinciam habet in Etruriâ, quæ dicitur Patrimonium)

(a) *Ughell Ital. sacr. to. 6. in Archiep. Neapolit. in princip.*

(b) *Card. Baron. an. 715. n. 2.*

(c) *Paul. PP. I. epist. 26. in Codic. Carolin. apud Duchesne tom. 3. f. 745.*

(d) *Thomassin. loc. cit. p. 3. l. 1. c. 27. & 29.*

(e) *Vid. Raphael. Volaterran vid. & Freccia de subfeudis lib. 1. tit. de antiqu. stat. Regni n. 52.*

(f) *Sigon. de Regno Italiæ l. 5. ad ann. 860.*

Sed Longobardis in Italiam irrupentibus sæpiùs ab anno salutis 564. ut constat ex Paulo Diacono de Gestis Longobardorum lib. 2. cap. 6. Cathedram Petri tenente Benedicto I., ut refert Anastasius in ejus vitâ, usque ad annum 725. totam ferè Italiam Rex Longobardorum occupaverat, ut ex Sigonio colligitur (a).

26. Reges ergò Longobardorum occuparunt ditiones, jam antecedentèr ab Apostolicâ Sede possessas. Et hinc est quod Aripertus eorum Rex, Ecclesiæ Romanæ loca quædam tradens, illa se restituere professus est (*b*), idemque fecit Luitprandus, alter eorum Rex (*c*), qui & alias Civitates eidem Romanæ Ecclesiæ restituit (*d*), Stephanus Papa III. adversus Aistulphum Longobardorum Regem adjutorium Pipini implorans, restitui sibi Exarchatum Ravennę, aliaque loca poscebat (*e*), Carolus Pipini Filius Desiderio Longobardorum Regi bellum intulit, quià Civitates D. Petro ablatas restituere recusabat (*f*). Restitutio autem prǽexistentiam juris supponit. Quę omnia, quia contingerunt antequam Carolus Magnus veniret in Italiam, & Longobardis victis, donationem Romanæ Sedi exhiberet; hinc fit quod ipsa donatio, quoad præfatas Terras, jam ad Papam pertinentes, sed illi à Tyrannis abreptas, non fuit nova donatio, sed rerum antiquarum restitutio. Quoad Terras verò de novo additas, fuit vera donatio. Et quià hæc omnia facta sunt antequam Imperium Romano-Germanicum, nunc existens, fuisset erectum, & excitatum à Leone PP. III. in personam præfati Caroli; clarè liquet, quod ipsum Imperium nihil habet commune cum Terris, à Carolo ipso antecedentèr de novo Papæ donatis: & multo minus cum illis, quas non donavit, sed solummodo restituit. Adeoque inutile est refricare, an Carolus Magnus potuerit donare Terras Imperii, si nondum erat Imperator, neque Imperium, ac si terras pro notabili parte non donavit, sed restituit. In reliquis certum apud omnes Theologos, Jurisconsultos, & Politicos, quod dominia Urbium, & Provinciarum possunt, tam populorum spontaneâ deditione acquiri, quam longo temporis cursu, & præscriptione (*g*). Undè dici non potest, quod Romani Pontifices acquisierint à Carolo Magno Imperatore partem Terrarum, quas eis restituit, & prǽcedenter deditione populorum, ac præscriptione adepti erant. Nec quod ab illo, tamquam Imperatore, assecuti sint aliam partem, quas illis donavit, cum non adhuc esset Imperium, nec ille adhuc esset Imperator. Diplomata posteà subsequentium Imperatorum non fuerunt donationes Imperiales, sed meræ confirmationes, ratificationes, confessiones, & recognitiones illius, quod jam fecerat Carolus Magnus: & ideò Imperatores ipsi, talia edendo diplomata, nil novum tradiderunt Sedi Apostolicę, quod anteà non haberet, sed solum corroborarunt id, quod præcedentèr habebat. De quibus etiam rebus, ex abundanti loquendo, quidquid sit, hoc unum est, quod Sedes Apostolica jam saltèm à septingentis annis, & ultrà, Regnum utriusque Sicilię, uti Patrimonium Apostolicum tenet. Hęc autem sola ratio possessionis; & possessionis adeò prolixæ, ac tot annorum centuriis prę̨scriptę, sufficit ad justificandum ejus dominium: *Nàm & Regna, & Imperia, per latrocinium acquisita, longo tempore fiunt legitima: alioquin quo iure Julius Cæsar occupavit Romanum Imperium? Et tamen tempore Tyberii Christus dixit, reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari. Quo jure Franci Galliam, Saxones Britanniam, Gothi Hispaniam invaserunt? Et tamèn quis hoc tempore Regna ab illis constituta illegitima diceret (h)?*

27. Accedit ad hæc, quod Principes, qui à dimidio Sæculi undecimi, usque ad nostram ætatem, Regnum Neapolis tenuerunt, illud non tamquam liberum, sed tamquam feudum, sub dominio supremo Sedis Apostolicæ tenuerunt. Quinque lineæ Principum ab illâ ætate usque ad 1700. sine interruptione Regnum Neapolis in feudum habuerunt à Sede Apostolicâ; *Normanni: Suevi: Andegavenses: Aragonii: & Austriaci*. Et quoad primam lineam *Normannorum*. Vidimus in Capitulo pręcedente, quod S. Leo Papa IX. arma movit adversus *Hunfridum* Normannum, pro recuperatione terrarum ipsius Regni, quas propter sinistrum exitum belli eidem reliquit in feudum (*i*). *Robertus Guiscardus* fidelitatem juravit Nicolao PP. II. tam-

(a) *Marius Alterius de Censur. disp. 22. l. 5 c. 2. f. 760.*

(b) *Card. Baron. an. 704.*

(c) *Idem Baron. an. 712. n. 9.*

(d) *Baron. ann. 742. n. 30 & 42. Thomassin. Vet & nov. Eccl. discipl. p. 3. l. 1. c. 27. n. 17.*

(e) *Anastas. Bibliothec. in Steph. III.*

(f) *Idem Anastasius in Hadrian. I.*

(g) *Balduinus Junius de Sum. Pontif. c. 10.*

(h) *Idem loc. citat. vid. supr. hic c. 25. n. 50.*

(i) *Vid. hic supr. cap. 25. n. 22. 23. 24.*

tamquam ejus Vassallus, & homo ligius, sub his terminis. *Ego Robertus Dei gratiâ, & S. Petri Dux Apuliæ, & Calabriæ, & utroque subveniente futurus Siciliæ &c. ero fidelis S. R. Ecclesiæ, & tibi Domino meo Nicolao PP. &c.* (a). Quod juramentum successivè exhibuit etiam S. Gregorio PP. VII. (b), & Canonem solvendum annualitèr designavit, Post hunc obtigit ditio *Rogerio Crumenæ*, qui teste Romualdo Salernitano *accepit per Vexillum ab eo*, Urbano II. *terram cum Ducatus honore* (c). Rogerio Duci in Principatu successit *Guillelmus*, cui anno 1114. in Concilio Ceprani, *Ducatum Apuliæ, Calabriæ, & Siciliæ &c. Apostolicus concessit*, nempè Paschalis PP. II. (d).

(a) *Card. Baron. ann. 1059. Leo Ostiens. l. 3. c. 25.*
(b) *Idem Card. Baron ann. 1080.*
(c) *Romuald. Salern. ad ann. 1090. Baron. ad e. d. ann. n. 2.*
(d) *Falc. Benevent. an 1114. §. Tali.*

28. Sequitur *Rogerius Silivus*, quem Honorius PP. II. armis pulsavit, donec hic ei *ligium homagium fecit, & juramentum præstitit, & ab eo in ponte, qui est super Sebetum, per vexilum de Ducatu Apuliæ investitus est* (e). Hic Rogerius posteà Regale decus ab Innocentio PP. II. consecutus est, qui Regiam investituram ei præbuit, sub his terminis, *Nos &c. Regnum Siciliæ &c. tibi ab Antecessore nostro concessum, cum integritate honoris Regii &c. excellentię tuę concedimus, & Apostolicâ auctoritate firmamus. Ducatum quoque Apulię, tibi ab eodem collatum, & insuper Principatum Capuanum, integrè nihilominus nostri favoris robore communimus, tibique concedimus &c. Et Regnum Siciliæ, Ducatum Apuliæ, & Principatum Capuę hæredibus tuis, qui nobis, & successoribus nostris &c. Ligium homagium fecerint, & fidelitatem, quam tu jurasti, juraverint &c. Deo propitio manutenebimus &c. Census autem sic ut statutum est, idest sexcentorum Schifatorum à tè, tuisque hęredibus, nobis, nostrisque successoribus, singulis annis reddatur &c.* (f). Primus ergò, qui ex Duce factus est Rex, titulum Regium à Sanctâ Sede impetravit, & professus est, se ab ea Regnum Neapolis in feudum tenere, illi homagium tamquam vassallus fecit, & censum annum solvit. Pauca ne sunt hæc?

(e) *Romual. Salern. ann. 1128.*
(f) *Card. Baron. ann. 1139. n. 11. Roc. Pir. Sicil. Sacr. tom. 1. f. 7.*

29. Ordinatim procedendo Regnum, & Ditio prefata, à Rogerio Silivio ad *Guillelmum Malum ejus filium pervenit*, qui in conventione, inter illum, & Hadrianum Papam IV. initâ, hoc in pactum deduxit: *Profectò Vos nobis, & Rogerio Duci filio nostro, & hæredibus nostris, qui in Regno pro voluntariâ ordinatione nostrâ successerint, concedetis Regnum Siciliæ, Ducatum Apuliæ, Principatum Capuę, cum omnibus pertinentiis suis, Neapolim, & Salernum, & Melfiam cum pertinentiis suis, Marsiam, & alia, quę ulterà Marsiam debemus habere, & reliqua tenimenta, quæ tenemus à prędecessoribus nostris, hominibus Sacrosanctæ Romanę Ecclesię &c. Pro quibus omnibus vobis, vestrisque successoribus, & Sanctę Romanę Ecclesię fidelicatem juravimus, & vobis legium homagium fecimus* (g). Donec itaque perseverarunt Principes lineæ *Normannicę* in regimine utriusque Siciliæ, sivè sub Ducum, sivè sub Regum titulo; Principes ipsi se vassallos Summorum Pontificum sunt professi, eisque ligium homagium fecerunt, & juramentum fidelitatis exhibuerunt, & canonem, sivè censum annuum persolverunt. Nunquid hæc omnia non probant, Regnum utriusque Sicilę esse feudum Sedis Apostolicę, & ad illius Dominium pertinere? Et si hęc non id probant; quomodò quæso probari poterit?

(g) *Card. Baron. an. 1156. n. 1. & Rocch. Pirr. Sicil. Sacr. tom. 1. f. 10.*

30. Lineâ virili Normannicâ extinctâ, regnavit *Suevica*, nempè Fridericus II. Imperator, cum Constantiâ ejus Matre, Guillelmi Mali, Sorore, quibus Innocentius Papa III. Investituram Regiam concedens, hæc inter cætera expressit: *Vobis, & hæredibus vestris, qui &c. Nobis, & successoribus nostris, & Ecclesię Romanæ fidelitatem, & hominium exhibere, ac quæ subscribuntur, volueris observare, concedimus Regnum Siciliæ, Ducatum Apuliæ, & Principatum Capuæ, cum omnibus pertinentiis suis, Marsiam, & alia, quæ ultrà Marsiam habere debetis, & reliqua tenimenta, quæ tenetis à prædecessoribus vestris, hominibus S. R. Ecclesiæ jure detenta. Censum sexcentorum Schifatorum de Apuliâ, & Calabriâ, quadringentorum vero de Marsiâ, vel æquivalens, in auro, vel argento, vos, & hęredes vestros statuistis Ecclesiæ Romanæ soluturos* (h). Quintodecimo post anno præfatus Fridericus, edito diplo-

(h) *Ap. Rovald. an. 1198. n. 67.*

diplomate, à Germanicis Principibus subsignato, spopondit; *Adjutores etiam erimus ad retinendum, & ad defendendum Ecclesiæ Romanę Regnum Siciliæ, cum omnibus ad ipsum spectantibus, tam citrà Pharum, quam ultrà &c.* (*a*).

31. Sed quia ipse Fridericus II. proptèr infinitas ejus iniquitates meruit solemnitèr ab Innocentio Papâ IV. privari *honore Imperii, Regno Siciliæ, Ducatu Apuliæ, & Principatu Capuæ, generali super hoc Lugdunensi Concilio approbante* (*b*); Linea *Suevica* citò exaruit, & utraque Sicilia ad Familiam *Andegavensem* pertransivit, in personam Caroli I. Comitis Provinciæ, cum quo in tractatu concessionis ità fuit constitutum: *In primis idem Comes &c. præstabit &c. Domino Papæ, & Ecclesię Romanę juramentum fidelitatis. Eidem D. Papæ faciet homagium ligium &c. & tam ipse, quam hęredes sui legitimi, Regnum, & terras prædictas tenebunt à D. Papâ, & Ecclesiâ Romanâ in feudum* (*c*). De Censu annuo fuit hoc modo conventuum: *pro toto vero generali censu ipsorum Regni, & terrę, octo millia unciarum auri, ad pondus ipsius Regni, in festo B. Petri &c. ipsi Romano Pontifici, & Romanæ Ecclesiæ annis singulis persolvetur* (*d*). Et in actu, quo Carolus I. Regiam coronam suscepit, ligium homagium Clementi PP. IV. hoc modo fecit, *Nos Carolus Dei gratiâ Rex Sicilię, Ducatus Apulię, & Principatus* Capuę *&c. in manibus vestris*, Legatorum Papæ, *vice, & nomine ipsius D. Clementis Papæ IV. & ejus successorum, ac prędictę Romanę Ecclesiæ, ligium homagium facimus pro Regno Siciliæ, ac totâ terrâ, quæ est citrà Pharum, usque ad confinia terrarum ejusdem Romanæ Ecclesię, quem utique Regnum, & Terram, exceptâ Civitate Beneventanâ, cum toto territorio, & omnibus districtibus, & pertinentiis suis, nobis, & hęredibus nostris prædicta Ecclesia Romana concessit &c.* (*e*).

32. Carolo I. Rege defuncto successit Carolus II. ejus filius, cognomine Claudus, qui ligium homagium, & fidelitatis juramentum Nicolao Papę IV. in hunc modum exhibuit: *Ego Carlous II. Dei gratiâ Rex Siciliæ &c. ligium homagium facio tibi Domino meo Nicolao Papæ IV. tuisque successoribus canonicè intrantibus, & ipsi Romanæ Ecclesiæ, pro Regno Siciliæ, & totâ terrâ, quę est citrà Pharum, usque ad confinia Terrarum ejusdem Ecclesiæ, quod utique Regnum, & Terram &c. claræ memoriæ Carolo Regi Siciliæ Patri meo, & hæredibus suis, cujus ego hæres existo, Ecclesia Romana concessit &c.* (*f*). Sed quia volumen cresceret in immensum, si cunctorum Regum acta essent individualitèr exscribenda, parcimus majori numero illorum hic inserendo. Unum est, quod Reges Dynastiæ Andegavensis multiformitèr sunt professi, se Regnum Neapolis à Summo Pontifice adeptos esse, quod non ut liberum, sed tamquam feudale Sedis Apostolicæ tenuerunt, homagium ligium, & juramentum fidelitatis Romanę Ecclesiæ exhibendo, annuum censum eidem solvendo, & cuncta faciendo, quæ necessaria sunt ad feudum constituendum.

33. Linea Andegavensi descendentium à Carolo I. extinctâ, in personâ Joannę II., post varias difficultates, tandèm Regnum Neapolis ad lineam *Aragonensem* pervenit, cujus primus fuit Alphonsus I. Siciliæ quoque ultrà Pharum possessor, cui Eugenius Papa IV. Investituram Regiam conferendo, ait, *Nos &c. Regnum Siciliæ prædictum, cum terrâ, quæ est citrà Pharum, usque ad confinia Terrarum Romanæ Ecclesiæ, exceptâ Civitate Beneventanâ &c. Tibi charissimo filio nostro Alphonso Regi &c. pro tè, tuisque hæredibus descendentibus tenore præsentium concedimus &c.* (*g*). Et ipse Alphonsus juramentum fidelitatis correspectivè interposuit sub hac formulâ. *Ego Alphonsus, Dei gratiâ, Rex Siciliæ, plenum homagium ligium, & vassallagium faciens Vobis Domino meo Eugenio Papæ IV. & Ecclesię Romanæ pro Regno Siciliæ, & totâ terrâ, quæ est citrà Pharum, usque ad confinia Terrarum ipsius Ecclesiæ, exceptâ Civitate Beneventanâ &c. Ab hac horâ in anteà fidelis, & obediens ero &c.* (*h*). Idem fecit Julius PP. II. concedens Investituram Ferdinando V. ultimo ex lineâ Aragonensi: ait enim: *Regnum Siciliæ, cum totâ terrâ citrà Pharum, usque ad confinia terrarum ejusdem Ecclesiæ Romanæ, exceptâ*

Civi-

(a) *Vid. supr. in hoc Capit. n. 9. & n. 10.*

(b) *Martin. PP. IV. contr. Sicul. turbat. s. sanè Bzov. de Pontif. c. 41. f. 570.*

(c) *Odoric. Raynald. an. 1253. n. 3.*

(d) *Idem Raynald. an. 1265. n. 18.*

(e) *Ex libr. Cens. Manusc. Vatic. f. 307.*

(f) *Inter epistolas Nicol. IV. lib. 2. epist. 378.*

(g) *Historia della Monarchia di Sicilia c. 33. fol. 399.*

(h) *Ap. Bzovium de Rom. Pontif. c. 38.*

Civitate nostrâ Beneventanâ &c. dicto Ferdinando Regi, pro sè, ejusque in Regno Aragoniæ hæredibus &c. cum omnibus juribus, & pertinentiis suis, ac censu annuo &c. in feudum perpetuum concedimus, & elargimur (*a*).

34. Cum Ferdinando autem V. moriente, paritèr interiit linea *Aragonensium*, & Regnum fecit transitum ad *Austriacos*: quorum primus fuit Carolus V. Imperator, investiturâ Regiâ insignitus à Leone Papâ X. anno 1521. Post quem eandem accepit Philippus II. ejus filius à Julio PP. III., qui aliquandò Proregi Neapolitano hæc inter cætera Hispanico idiomate scripsit: *Ansi mismo avei de onrar, acatar, y servir à nuestro muy Sancto Padre, y a la Sancta Sede Apostolica, ansi per la obligation, que en general para ello todos tenemos, por tener el lugar de Dios en la tierra, como en particular por ser à quel Reyno feudo de la Yglesia Romana &c.* (*b*). Eandem investituram receperunt Philippus III. Hispaniæ Rex à Clemente Papâ VIII. anno 1599. Philippus IV. à Gregorio XV. anno 1521. & Carolus II. ab Alexandro VII. anno 1666. Omnesque isti Principes Regnum Neapolis, non tamquam liberum, sed velut feudale, à præfatis Pontificibus acceperunt, investiturâ susceptâ, hominio, vassalagio, & juramento fidelitatis exhibito, censu tandèm annuo quotannis persoluto, usque ad mortem novissimi Regis Caroli II., in quo desiit linea *Austriaca* Hispaniarum. Quibus actibus, penè centies repetitis, tàm claris, rutilantibus, & nunquam interruptis, quid evidentius desiderari potest ad probandum, Regnum Neapolis esse feudum Romanæ Ecclesiæ. Et si documentis adeò fortibus, & expressis, Regni præfati feudalitas non probatur; dicant quæso Contradictores, quomodò sit probanda feudalis qualitas? Quomodò supremum dominium Sedis Apostolicæ sit probandum? Si eorum Princeps, vel alius Rex terrenus, haberet super aliquo Principatu, non tot, quot allegavimus pro Apostolicâ Sede rationes, sed solam decimam illarum partem; numquid paterentur dominium talis Monarchæ super Principatu illo negari?

35. Cæterùm datâ, sed non concessâ hypothesi, quod Sedis Apostolicæ dominium super Neapolitano Regno posset unquam in dubium rationabilitèr revocari; nullis magis hoc inferret præjudicium, quam Dominis Neapolitanis: nam sequeretur, quod illud Regnum non potuisset per Pontifices in legitimum feudum Regibus, ibi dominantibus conferri, quippè nec Pontifices rectum dominium habuissent, nec Reges utile acquisissent, quorum unum necessariò est apud Dominum feudi, & alterum apud Feudatarium (*c*). Reges quoquè ipsi, vel tyranni, vel stulti fuissent, vel fidem publicam fefellissent, recipiendo uti feudum Regnum, quod feudale non fuisset: totiesque periurium incurrissent, toties sè, & alios decepissent, quoties Investituras feudales susceperunt, & jusjurandum ligium Romanis Pontificibus spoponderunt. Demùm Reges non ritè subinfeudassent tot Ducatus, Principatus, Marchionatus, Comitatus &c. quibus Magnates, ac Titulati Neapolitani Regni potiuntur, tali, ac tanto decore, ut Aloysius Riccius de illis non dubitaverit affirmare, *quod ipsi Titulati, tamquam perpetuò investiti, censendi sunt supremi Principes in eorum titulis, & omnia possunt, quæ potest Imperator in toto Orbe* (*d*). Ad veritatem ergò tuendam, ad salvanda Imperatorum, & Regnum diplomata, & ad Magnatum Neapolitani Regni prærogativas sustinendas, oportet necessariò fateri, Regnum Neapolitanum esse feudale Romanæ Ecclesiæ, & Contradictores hoc irridentes, veritatem agnitam denegare; proprium Principem vaniloquiis hisce ludificare; cunctisque Magnatibus Regni injuriam manifestissimam irrogare, dum res eo perducunt, ut in dubium debeat revocari, an hi ritè fuerint investiti Principatibus, & Ducatibus, atque aliis titulis, quibus non sinè magno totius Italiæ, imò & Europæ, ornamento, à multis jam hinc Sæculis decorantur.

(a) *Jul. II. 5. non Julii 1510. est in Archiv. Vatican.*

(b) *Regni Neapolitani &c. Religio §. 58. f. 123.*

(c) *Borel. sum. decis. to. 1. tit. 34. n. 515.*

(d) *Aloys. Riccius p. 2. resol. 427. n. 2.*

C A-

CAPUT XXVII.

In quo manifestum fit, quod Regnum Neapolis, illiusque Ordines, non mandarunt, nequè promovent Actionem Exclusionis Clericorum extraneorum ab Ecclesiasticis Beneficiis ipsius Regni.

SUMMARIUM.

1 *Regnum Neapolis, longè latèque patet. In eo quando agitur de rè magni momenti convocandum est Parlamentum totius Regni.*
2 *Sedilia Neapolis plura facere possunt nomine Regni, non tamèn hoc posse videntur, ubi agitur de praejudicio omnium Ordinum Regni.*
3 *Debebat ergò convocari Parlamentum prò rè tanti momenti, proùt aliàs factum est in simili negotio, etiam in terminis arctioribus.*
4 *In qualibet actione legitimanda est persona, quod hic non fit: nec legitimari potest, nisi convocentur in Parlamento omnes Regni Ordines, interesse habentes.*
5 *Quot Urbes, Terras, Populationes, & Cathedrales contineat Regnum Neapolis. In rè gravi omnium Ordinum necessaria est deliberatio.*
6 *Omnium Ordinum Regni jura tangit hoc negotium, tollens libertatem Papae, Regis, Episcoporum, Baronun, & Patronorum, habentium beneficia.*
7 *Ad promovendam itaque hanc actionem, opus fuisset Comitiis, in quibus convenissent omnes Ordines Regni, proùt aliis vicibus factum est.*
8 *Comitia, & Status Regni Neapolis, nunquam coaluere, quod sciatur, ad promovendam actionem exclusionis extraneorum à beneficiis.*
9 10 *Auctor allegatur, dicens, Regnum Neapolis non promovere exclusionem extraneorum, & Magistratus inhibuisse cursum libris Contradictorum.*
11 *Alter Auctor testatur, praefatos libellos sinè mandato legitimo prodiisse, ac Neapolitanos iisdem non consentire.*
12 *Si ergò solà privatà aliquorum confidentià proposita est praefata exclusio, jam ex defectu legitimè intentatae actionis corruit conatus Contradictorum.*
13 *Qui, & quales Ordines Regni habeant locum in Parlamento. Reges Neapolis nunquam assentiri voluerunt exclusioni extraneorum à beneficiis.*
14 & 15 *Quaenam sint beneficia, in Regno Neapolis constituta, quae ad Regium patronatum pertinent, ex foedere inter Clementem VII. & Carolum V.*
16 *Nunquam poterit obtineri, quod beneficia ad solos indigenas restringantur, nisi etiam Rex patronalia sua beneficia eodem modo restringat.*
17 *Reges Neapolis valdè semper obstiterunt, nè praefata libertas eisdem eriperetur. Rex Ferdinandus II. quid super hoc rescripserit.*
18 *Verba Rex Ferdinandus II. diversa dedit à factis. Sub Rege Friderico II. Ferrandini patruo, res iterum tentata est, quidque tunc fuerit rescriptum?*
19 *Quo tempore Neapolis Regnum pervenit ad Ferdinandum V. operâ Magni Capitanei Consalvi; Neapolitani prò eàdem rè supplicarunt, sed perperàm.*
20 *Subindè Oratores direxerunt Segoviam, ut idem à Rege postularent. Rex nullo edito decreto, spei multum, effectus nihil contulit.*
21 *Satis declaravit Rex, non posse sine assensu Papae abscindere à sè libertatem deferendi beneficia Regii patronatus etiam Viris extraneis.*

22 *Rex*

22 *Rex idem Ferdinandus V. Neapolim petens, interpellatus ut suprà, verbis visus est annuere, sed facta diversum exitum habuerunt.*

23 *Carolo V. Regi, & Imperatori, Oratores posteà missi sunt Ratisponam, eandem gratiam petentes. Carolus eos à sè aridis, & involutis verbis expedivit.*

24 *Restricta deindè fuit petitiò ad beneficia, in solis sex provinciis Regni posita: Cui petitioni rescripsit Rex verbis magis implexis quàm anteà.*

25 26 *Neapolitani missis Oratoribus Carolo V. iteràm supplicarunt, ut excluderentur extranei à beneficiis Regii patronatus.*

27 *Affertur tenor decreti, sivè rescripti, à Carolo V. noviter super hac rè editi, de dictis beneficiis alternatim dandis indigenis, & extraneis.*

28 *Rursus Neapolitani preces porrigunt, auri millione munitas, Philippo II. Regi, prò auferendâ alternativâ. Rex implicatis verbis rescripsit.*

29 *Ità per duo Sæcula super hac rè laborantes, & milliones auri fundentes, nil nisi alternativam obtinuerunt, prò solis beneficiis Regii patronatibus.*

30 *Et Reges constantèr præfatæ exclusioni obstiterunt: quem tamen negare non potuissent, si valerent jura, à Contradictoribus exaggerata.*

31 *Et in his decem conatibus nunquam fuit sermo, nisi de beneficiis Regii patronatus. Quoàd reliqua, semel habitum fuit verbum sinè tamen conclusione.*

32 *Ex variis circumstantiis patet, quod Papa, Rex, Prælati, & Patroni beneficiorum, semper in libertate fuerunt admittendi ad ea etiam extraneos.*

33 *Tentarunt Neapolitani excludere extraneos à beneficiis, & Commendis Ordinum militarium. Fit sermo de inclytâ Religione S. Joannis Hierosolymitani.*

34 *Carolus V. interpellatus, ut ageret, quod Commendæ Melitenses, Regni Neapolitani, solis Equitibus Regnicolis conferrentur, sed irrito consilio.*

35 *Neapolitani perperam supplicarunt Philippo II. Regi, nè literis Hierosolymitani Ordinis, Commendas dantis Equitibus extraneis, executio traderetur.*

36 *Interpellatus quoquè fuit idem Rex prò Commendâ Ordinis S. Jacobi de Spatha. Philippus II. verbis ambiguis negativam dedit.*

37 *Si Reges noluerunt suæ cedere libertati admittendi extraneos, neque idipsum ab aliis poscere, quomodò est de jure extraneorum exclusio?*

38 *Si Reges, plurium millionum compensatione susceptâ, noluerunt propriam libertatem à sè abscindere; cur hæc tollenda gratis est Papæ & aliis?*

39 *Prælati Regni assensum non dederunt conatui Contradictorum: qui dandus fuisset ab eis, non singularitèr, sed collegialitèr in Parlamento.*

40 *Barones quoquè, ac Civitates demaniales assensum non præstiterunt conatui Contradictorum; adeòque Regnum non promovet exclusionem extraneorum.*

1. EX duodecim Provinciis componitur Regnum Neapolis (*a*), vel Siciliæ citrà Pharum, dictum etiam olim Regnum Apulię (*b*), quæ simul unum dominium constant, & Principatum illum Regium, qui nùnc communitèr Regnum Neapolis nuncupatur (*c*). De jure autem, & de consuetudine fuit, estque adhùc, & semper erit, vel saltèm esse debet, quod quoties de aliquâ rè magni momenti, & omnes tangente, agitur, convocetur totius Regni Parlamentum, & in eo res, ipsa, quæ super tapete ponitur, proponatur, consideretur, ventiletur, tandemque communi sensu deliberetur. Cum etenim Regnum ipsum longè, ac latè pateat (*d*), justum est, ut omnium in rebus arduis, & vox audiatur, & habeatur assensus. De modo sedendi in hoc Parlamento agitur in libro, cui titulus: *Privilegi, Capitoli &c. concessi alla Fedelissima Città di Napoli, e Regno &c.* (*e*). Formam habendi Parlamentum ipsum legere est in uno, quod celebratum fuit tempore Ferdinandi I. Nothi, in quo Rex ipse dicit, se jussisse, ut omnes Prælati, omnesque Proceres, & Barones, necnon & Syndici Civitatum, Terrarum, ac Locorum demanialium, con-

(a) *Marin. Freccia de Subfeudis lib. 1. tit. de Provinc. Regni n. 1.*
(b) *Card. de Luca de feud. disc. 16. n. 1.*
(c) *Freccia ubi supr. de offic. mag. Justitiar. num. 16.*

(d) *Card. de Luca de præmin. disc. 1. num. 25. Freccia loco citat. tit. de Provinc. Regni.*
(e) *Privileg. della Città di Napoli.*

convenirent in terrâ Foggiæ; quod auditis propositionibus, à Secretario Regio factis, Archiepiscopus Acheruntinus requisivit voluntatem Prælatorum, Procerum, Baronum, & Syndicorum, qui petierunt aliquas horas ad consultandum inter se, posteà rè discussâ redierunt, & Franciscus de Baucio Dux Andriæ prò dictis ordinibus respondit. Specificat Rex, adfuisse illi Parlamento Cardinalem Aquensem Legatum Apostolicum; memoratque aliud Parlamentum fuisse Neapoli celebratum (*a*), Non solent autem crebrò hęc Parlamenta celebrari: attamen diebus nostris habitum est, ut audivimus, quando Catholicus Philippus V. Rex Hispaniæ, Neapolim petiit, & ibi in Regem agnitus fuit anno 1701.

(a) *Ap. Ughel. Ital. Sacr. to. 9 in Archiep. Cusentin. num. 35.*

2. Scimus vocem circumresonantem, quod Sedilia Neapolis, vel si qui alii sunt cum eis, hoc habent, ut possint nomine totius Regni actiones instituere, ac quod bonum ipsi cogitant, operari, Sed pace istorum Dominorum, cogimur dicere, nos ex ore plurium Regnicolarum audisse, hanc potestatem in dubium revocari: quam nos tamèn in talibus colloquiis tuiti sumus, tamquam opportunam, & necessariam; quippè cum non possit quotidiè haberi Parlamentum; præstat, ut aliqui sint muniti facultate agendi nomine Regni ea, quæ sit proficuum operari. At quod isti soli valeant ex sè, independentèr à toto Regno, & à duodecim Provinciis ejus, aggredi negotia maximi momenti, & omnes tangentia, quale est illud, de quo hic agitur (dent veniam præfati Domini) *Durus est hic sermo, & quis potest eum audire* (*b*), Agitur hic de *præjudicio Regis*, qui est, & solet esse extraneus; cui famulantur multi extranei; cujus interest ponere in Regno aliquos Præsules extraneos; ità ut ejus Antecessores, ut mox videbimus, nunquam voluerint cedere libertati præsentandi ad beneficia Regii patronatus etiam Clericos extraneos. Agitur *de præjudicio Episcoporum*, quorum est in Regno Neapolitano numerus ingens, qui interdùm, vel sunt extranei, vel si sunt Regnicolæ, habent quandoque Consanguineos extrà Regnum; quibus utile est, ut etiam extranei serviant, & in eorum necessitatibus prӕsto sint, adeoque possint illos aliquo beneficio munerare. Agitur de *præjudicio Baronum*, ex quibus non pauci sunt extranei, & multò plures habent Consanguineos extraneos, vel familiares sibi famulantes aliundè natos: quibus omnibus proficuum est posse gratitudinis officia reddere, exhibitione alicujus beneficii, ad eorum Juspatronatus pertinentis. Agitur de *præjudicio Regnicolarum* omnium ordinis inferioris, Nobilium, Civium, Artificum, Ruricolarum, & generalitèr cunctorum ex Regno habentium beneficia sui Jurispatronatus, quorum infiniti tenent Consanguineos extraneos, vel amicos, aut familiares, aut benefactores, vel fautores extraneos, cum quibus bonum est, ut ab iis possit gratitudo in opportunitatibus exerceri, nominando illos ad beneficia sui patronatus, Agitur demum de *præjudicio Sedis Apostolicæ*, Dominæ directæ Regni, quæ indiget Ministris, Nuntiis, Officialibus, etiam extraneis à Regno: & Regnicolas cunctos Romæ admittit ad omnia beneficia, nedum inferioris, sed etiam altioris ordinis, ad Abbatias, ad Prælaturas, ad Cardinalatus, & ad Papatum, tantâ liberalitate, ut nùnc etiam multi eisdem rutilent dignitatibus, & ultimus Papa, qui decessit, fuit Sanctæ memoriæ Innocentius XII. Neapolitanus. Quod autem isti omnes, Rex, Episcopi, Barones, Regnicolæ, Papa, debeant propriâ libertate nudari, quâ usque modo potiti sunt, munerandi suos consanguineos, familiares, ministros, amicos, fautores extraneos exhibitione beneficiorum, à suâ collatione, vel respectivè nominatione dependentium, absque eo quod audiantur, & intelligantur: ità ut in potestate sit illorum tantum, qui componunt Sedilia Neapolis, hos inauditos, & etiam invitos, præfatâ libertate spoliare, ac spoliare Ecclesias, & ecclesiasticos viros, inauditos, & etiam invitos juribus suis: certè durus est hic sermo, & quis potest eum audire?

(b) *Joann. capit. 6. num. 61.*

3. In rè itàque tanti momenti, tàm universali, tot, & tales tangente, Ecclesias, & ecclesiasticos viros spoliante juribus suis, & libertatem ecclesiasticam diripiente; opus fuit, & omninò est Parlamento generali totius Regni, Accedit quod ideò instituta fuit celebratio Parlamenti, ut cuncti Ordines Regni ad illud vocentur ec-

cle-

clesiastici, & sæculares, *ut si quid fortè proponitur, tractatur, aut discutitur, quod ad ipsorum interesse, vel dammum vertat, opponant, contradicant, protestentur, ac dissentiant; sæpè enim perspeximus eorum dissensum, ratione consuetudinis, aut privilegiorum, quæ prætendunt, in quorum possessione existunt* (a). Cumque præfati interesse habentes in libertate præficiendi beneficiis Regni etiam Clericos extraneos, præter Juris communis dispositionem, habeant prò sè consuetudinem ineluctabilem, & nunquàm interruptam; nunquid audiri in Parlamento non debuerunt? Crescit ulterius ratio, quià quando aliis temporibus tractatum est de agendo deprecativè apud Regem, ut esset contentus restringere ad indigenas largitionem illorum solum beneficiorum, quæ ad Regiam pertinent dispositionem; id fuit factum per viam Parlamenti, ut infrà videbimus, oblatis etiam Regi pluribus millionibus in recompensationem diminutionis libertatis, quæ ab eo postulabatur. Nunquid ergò non debuit nùnc per viam Parlamenti promoveri actio exclusionis extraneorum à cunctis beneficiis, nedùm ad Regem, sed etiam ad Papam, ad omnes Episcopos, ad multos Barones, ad infinitos demum Regnicolas, quà collationis, & quà respectivè, præsentationis titulo pertinentium: & quidem nullâ oblatâ ipsis Collatoribus, vel Nominatoribus, & Patronis beneficiorum compensatione libertatis, quâ sunt spoliandi? Ponderet hoc benignus lector, & judicet.

(a) *Marin. Freccia de subfeudis lib. 1. tit. At subfeudaris habeant vocem* &c. *n. 17*

4. Notum est quod nulla ritè promovetur actio, nullum judicium rectè formatur, nisi legitimetur persona, quæ causam urget: nè quæ fraus occurrat, nullique sit fas sè jactitandi prò tali, qualis non est; vel prosequendi actionem, quæ sibi non competit (b). Perperàm ergò in oppositum declamatur nomine Regni Neapolitani, prò exclusione cunctorum extraneorum à beneficiis ecclesiasticis, intrà duodecim ejus Provincias erectis; nisi legitimetur persona, mandato necessario munita, cui competat hanc actionem proponere, ac promovère. Persona autem hìc legitimari non potest sinè Parlamento generali, quod nunquàm fuisse celebratum ad istum effectum auditum est, neque quod in eo propositum, ponderatum, & deliberatum fuerit exclusionem ipsam instituere, ac urgere. Quarè si nec Papa Dominus directus Regni: non Rex ejusdem Dominus utilis: non Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati: non Barones: non Urbes demaniales: neque alii Regnicolæ præmemorati, interesse habentes in causâ, & vocem habentes in Parlamento, formitèr, & cum debitis solemnitatibus huic instantiæ auctoritatem publicam indiderunt; salvâ semper rerum veritate dicendum erit, quod ex defectu legitimationis personæ conatus iste, ac petitio dispungitur, resolvitur actio, & prætensio tota evanescit: Ità ut nec etiam ratificari valeat, utpotè ab Auctoribus, & procuratoribus illegitimis intentata, sed remaneat actio insubsistens petitio improvida, conatus carens effectu: prætensio tandèm *novandis, quàm gerendis rebus aptior*, ut ait Curtius in Alexandro (c).

(b) *Leg. si quæramus ff. de testam. l. non, non ignoret C. qui accusare non potest*

(c) *Quintus Curtius de Gestis Alexand. l. 4*

5. Si ergo sincerè, sinè fuco, sinè adulatione loqui volumus, Regnum Neapolitanum non est illud, quod promovet exclusionem Clericorum extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis, vel ut pro illis repellendis agatur, quià Regnum ipsum, non ex unâ tantum Urbe, nec ex paucis Urbibus, Oppidis, & Populationibus componitur, sed continet duodecim Provincias, & uti de illo brevitèr ait Alphonsus Loschius, *dilatatos'aggira in 1500. miglia di circuito, longhezza 450., larghezza maggiore 150. &c. E ripieno di 2700. Popolationi, trà quali 20. Areivescovati 129 Vescovati, 1400. Terre: trè millioni, e più d'Anime. Hà 12. Prencipati, 24. Ducee, 25. Marchesati, 90. Contee, & 800. Baronaggi* (d). De ipsomet Regno inquit sub aliis terminis Cardinalis de Luca: *In prædicto Regno, longitudinis milliarum 450 latitudinis 140., & circuitus 1468., & quod constituitur ex 143. Civitatibus, ex quibus 121. sunt Episcopatus, 22. Archiepiscopatus, & ex aliis 1830. circitèr Oppidis, Castris, & locis, solum 40. circitèr Civitates, & Oppida, hodie sunt de demanio Regis* (e). Marinus quoque Freccia, supputans totum, quod continetur in Regno Neapolis, post recensitas sigillatim ejus Provincias, concludit: *computatis omni-*

(d) *Loschi Compend. istor. nella Casa d'Austria f. 117*

(e) *Cap. de Luca de Præem. disc. 32 n. 25.*

omnibus terris, & locis hujus Regni; Terre, & Civitates sunt 1563. *Inter quas sunt Civitates Archiepiscopales* 20. *& Civitates Episcopales* 107. (*a*). Non concordant præfati Auctores in numero locorum, quià fortè unus diversimodè ab alio eadem computavit. Sed tamen conveniunt in eo, quod patefacit amplitudinem ipsius Regni. Ut ergò tanti, & tam vasti Regni nomine, legitimè aliquid procuretur, non unius Urbis, non paucorum Incolarum, est sufficiens opinio; sed omnium Ordinum, omniumque Statuum est necessaria deliberatio: qui legitimè convocati, legitimisque procurę mandatis instructi, coalescant in unum, & cunctarum Provinciarum, ac totius Regni corpus componant, *fiantque in unum collati, quasi homo unus, qui multos pedes habeat, multas manus, multosque sensus* (*b*).

(a) Marin. Freccia de subfeud. tit. de provinc. sive Regn. n. 14

(b) S. Joan. Chrysost. homil. de ferenda reprehens.

6. Profectò in hoc negotio, ut innuimus, non agitur de solo interesse paucorum, sed de totius Regni, omniumque Ordinum convenientiâ, quorum alterum Clerus, alterum Populus componunt: Clerus nempè inferior, & superior: Populusque majoris, & minoris qualitatis; seù ut melius dicamus, tres Status Regni, nempè Prælati, Barones, & Civitates demaniales. Agitur de novitate maximi ponderis, quę ingentem turbationem, mutationes, & motus in Regno gignere valet. Agitur de libertate tollenda cunctis Ecclesiasticis, atque Laicis, ad quos spectat beneficia, vel pleno jure conferre, vel respectivè ad ea nominare. Agitur de interesse Regis, & Regum omnium, qui in perpetuum eidem præerunt Regno, propter plura beneficia, quæ ad Regiam dispositionem, atque nominationem attinent. Agitur demum de interesse Papæ, tàm uti supremi Domini Regni Neapolitani; quam uti supremi Pontificis Ecclesię Dei: non ergò ità facilè aliquorum tantum est arbitrio relinquendum, imò & nec permittendum, non paucis Laicis, non paucis Clericis cujuscumque qualitatis, ut prò eorum libito talem conatum adversus extraneos agant, cunctisque Regnicolis, ac Regni Episcopis, Regi, atque Papæ liberis beneficiorum Collatotibus, ac respectivè Patronis, libertatem pristinam abscindant, non enim Privatorum, imò & nec Magnatum est, si de genere subditorum sint, negotia tanti ponderis, prò eorum cupiditate decernere, ac Ecclesiæ, Patronorum, Principum, Antistitum, Regis, & Papę, jura irrita facere: *Principibus enim summum rerum judicium Dii dederunt, subditis obsequii gloria relicta est*, inquit Tacitus (*c*).

(c) Cornel. Tacitus libr. 4.

7. In rè itàque tantæ consequentiæ, nec debuit, neque potuit inconsultè procedi; neque privatâ quorumcumque hominum auctoritate, hujusmodi conatus repellendi Clericos extraneos ab ecclesiasticis beneficiis, potuit, nec unquam poterit, promoveri, nisi fiat à Statibus, & Comitiis Regni, in Parlamento generali legitimè convocatis, & ad quos concurrant Deputati præfatorum trium Ordinum Regni, ex unaquaque Provinciâ coacciti, ac mandatis sufficientibus communiti: qui intentionem suorum Ordinum explicantes, unà simùl decernant, promovendam esse actionem prefatam exclusionis extraneorum coram legitimo superiore, prout de facto quando aliis temporibus tractatum est de Rege interpellando, ut Regia beneficia solis Regnicolis conferrentur, de hac rè in Regni Parlamentis est actum, uti paulò infrà patebit. Quarè quidquid nùnc agitur, & usque modo in hoc negotio est operatum, pace eorum, qui talia operati sunt, videtur quod attentatum sit, & prorsus viribus vacuatum; utpotè non publicâ totius Regni auctoritate, sed privatis motibus excitatum: etiam si una, vel altera Provincia; una, vel altera Civitas; tametsi Metropolis id sanxisset: Non enim est unius, vel alterius Urbis; non unius, vel alterius Provinciæ, totius Regni Neapolitani, ex duodecim Provinciis compositi, personam represèntare, illiusque nomen in causâ tàm gravi, ac tantæ consequentiæ proponere: nec se prò integro Regno gerere, cujus non est nisi portio quotitativa.

8. Status autem Regni Neapolitani, uti dicebamus, & necessarium est, semel, atque iterùm replicare; Parlamentum Regni ejusque generalia Comitia nunquam coaluere, quod sciatur, ad promovendam actionem exclusionis extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis, neque ad coarctandos Clericos, & Laicos beneficio-

ficiorum Collatores, vel respectivè ad ea Nominatores, nè illa prout antè, valeant etiam Clericis extraneis impertiri: sed classicum qui cecinere, privatâ auctoritate id fecerunt: Strepitus, scriptiones, volumina, nonnisi ex paucorum libito in propatulo posita sunt: quod nos certè ex nostrâ mente non comminiscimur, sed à pluribus Regnicolis asseri audivimus, & altis vocibus inculcari. Quinimo & jam typis impressi sunt libri, quorum fragmina mox afferemus, in quibus docti Regnicolæ, ac rerum illius Regni benè periti, totiusque istius motus optimè conscii, rotundis verbis, & literis cubitalibus, universo orbi faciunt manifestum, quod conatus excludendi extraneos, non à Regno, neque ab ejus Provinciis concorditèr intentatur, sed à solis privatis quibusdam: reprobantibus cæteris sapientioribus, & æquioribus, ac disciplinæ ecclesiasticæ peritioribus, tantam, & talem novitatem, Librosque, ac Scripturas super hujusmodi rè promulgatas, detestantibus, & nè divulgarentur obstantibus: quippè fortè conscii, quod Martinus Papa V. ex gente Columnia, unà de præcipuis familiis, quę in Regno Neapolis Baronalia loca possident, rescripsit Uladislao Regi Poloniæ, decretum exclusivum extraneorum à beneficiis Polonicis, in magnum illius *Regni dedecus* redundare (*a*) censuerunt, non posse quid simile sine magnâ ignominiâ Regni Neapolis ibi ab aliquibus intentari, qui tantam commotionem excitarunt, ac illâ orbem penè totum sussurrationibus repleverunt, non secus ac in Regno ipso, aliàs religiosissimo, Romanæ Ecclesiæ feudali, Clericis, & Ecclesiis luculentissimo, ecclesiastica libertas communi nomine comprimatur, & Pontificia quoquè Romani Papę facultas talitèr impetatur, ac tantâ verborum acerbitate plectatur, ut non possit Regnum Neapolis non pudere, quod suo nomine talia venditentur, contrà Hierarcham Ecclesiæ, contrà supremum, & directum suum in temporalibus dominium, quod hucusque incolæ ipsius Regni reverentissimè fassi sunt, & quod tùm gladio, tum calamo, in opportunitatibus defensarunt.

(a) *Oderic. Raynald. an. 1429. num. 13.*

9. Auctores hujusce sensus nos non sumus, sed ab aliis pronuntiata referimus. Itàque audiatur Auctor libri, cujus titulus est, *Regni Neapolitani ergà Petri Cathedram religio, adversùs calumnias Anonymi vindicata* (*b*), qui & ipse Regni Neapolis incola, & istius negotii uberrimè conscius est, ac omnium ad illud pertinentium instructus, atque uti talis adversùs Anonymum Auctorem libri, cujus hæc est facies, *Ragioni del Regno di Napoli nella Causa de' suoi beneficii ecclesiastici*, ità perorat: *Rex Catholicus, cui arma Deus indalt, ut Ecclesiæ jura defendat, huc vertere debet aciem auctoritatis suæ, ut scripta procaciora contrà Romanę Ecclesiæ dignitatem, inulta esse non patiatur. Ea proptèr Regii Magistratus ęgerrimè tulerunt, ac rejecerunt, pro suâ fide, & officio, Anonymi libellum, & ad inauditam hominis confidentiam, omnes Civitatis Ordines exhorruerunt. Pudebat etiam in religiosissimâ urbe, cujus integerrimam fidem Pontificia sæpè oracula commendaverant, debitam Apostolicæ Sedi reverentiam, disputationibus, & scriptis esse vindicandam; imò quod est gravissimum, ex eâdem fidelissimâ urbe scripta prodire, tantis conviciis, & erroribus contrà Petri Cathedram redundantia, ut vix è Gebennensibus lacunis aura pestilentior efflari possit. Dolebant quod Anonymus non solùm crimini verteret Clementi XI. quod eo jure uteretur, quo Sanctissimi Pontifices hactenùs usi sunt, sed etiam injustitię daret Regi nostro, si eâ conditione Regnum Neapolitanum gerere vellet, quâ superiores Reges Austriaci illud administrarunt. Quod illud tanti Pontificis facinus ferro, & igni expiandum designaret. Quid si novis id legibus, & contrà præteritorum temporum consuetudinem Clementi invexisset? Quid si jugum aliquod decreto suo suscepisset imponere? Quam atrocitèr ille, quantaque verborum accerbitate debacchatus esset!* Si Regii Magistratus *egerrimè tulerunt*; Si Neapolitanæ *Civitatis Ordines exhorruerunt* ad publicationem scriptionum, quæ pro repellendis extraneis fuerunt evulgata; Regnum ergò ipsum hujusmodi conatum non promovet, sed horrescit.

(b) *Regni Neapolitani &c. fol. 56. 57.*

10. Prosequitur idem Auctor, & ait: *Nunquàm tamen Christiani homines ità in*

in Vicarium Christi, & Sanctum Domini animati sunt, neque ullâ unquam suspicione injuriæ ab amore, & cultu Romanæ Ecclesiæ divelli potuerunt. In memoriam Beati Petri Apostoli (aurea verba sunt Caroli Magni, viro Principe, & Catholico digna) honoremus S. Romanam Ecclesiam, & Apostolicam Sedem, ut quæ nobis Sacerdotalis Mater est dignitatis, esse debeat ecclesiasticæ Magistra rationis. Quarè servanda est cum mansuetudine humilitas; & licèt vix ferendum ab illâ S. Sede imponatur jugum, tamèn feramus, & piâ devotione toleremus. Concil. Triburien. can. 30. Ità Rex magnus, & Imperator Summus de S. Sede loquitur, si jugum imponatur vix ferendum: non ità loquitur Anonymus, cum Apostolicæ traditiones, & vera instituta serventur. Et infrà; *Nihil est igitùr, quo Anonymus Summo Pontifici, tamquam Ecclesiæ perturbatori, & incorrigibili intentet vim, & arma, neque ulla injuria est, à quâ Neapolitanos debeat Rex Catholicus vindicare, nisi hæc ipsa, quod libellus Neapoli, Regi, Ecclesiæ, & Pontifici injuriosus, Jura Regni Neapolitani inscriptus sit, quo in suspicionem propè adducta fuisset incontaminata illa, & à Petro accepta ergà Apostolicam Majestatem reverentia Neapolitanorum, nisi privatæ unius viri confidentiæ omnes undique reclamassent, & Magistratus libellorum vulgandorum cursum inhibuissent (a).* Si Magistratus inhibuerunt cursum scriptis, exclusionem præfatam urgentibus; quomodò quæso dici potest, quod Regnum illam promoveat?

(a) Regni Neapolitani &c. Religio &c. f. 68.

11. Consonat & alter Scriptor, itidem Regnicola, Auctor alterius libri, vernaculo sermone conscripti adversùs eundem Anonymum, sub hoc titulo, *Risposta alla Scrittura publicata a dì 18. Giugno 1708. col titolo, Ragioni del Regno di Napoli &c.* Qui hac quæ sequitur apostrophe Anonymum ipsum exagitat. *Non voglio lasciar d'avvertirvi, che non v'havea fatto Procuratore il Regno di Napoli; onde haveste potuto allargarvi tanto in parlare in suo nome, sino à rinunziare l'unione con la Chiesa Romana. Trapassaste souerchio i limiti del vostro mandato, se pure haveste mandato d'intromettervi in questa facenda. Sono inorriditi in udir somiglianti parole i Religiosi Napolitani; e rivolti al Sommo Pontefice, col venerabil Pietro di Clugni gridano a lui concordamente, nihil nos à Pastore, nihil à Petro, nihil à Christo, quæ omnia in te uno habemus, separare poterit. Gelosi essi dell'altro pregio della loro antichissima, e sempre incorrotta pietà, fanno a piedi del Beatissimo Padre Clemente, il solenne protesto, che l'anno 1459. fecero già col Pontefice Pio II. gl'Ambasciadori della Bertagna, nazione sempre mai obedientissima alla S. Sede. Majores nostri, post accepta semèl Christi Sacra, nunquam apostatarunt: vixere Romanis legibus, nec unquàm primæ Sedis mandatis adversati sunt: Pragmaticam sanctionem, Galliæ Gentis inventum, respuerunt, Prædecessoribus tuis constanti animo adhæserunt (b).*

(b) Risposta alla Scrittura &c f. 87.

12. Si ergò solâ privatâ aliquorum confidentiâ, cunctis Civium Ordinibus eam exhorrescentibus, & Magistratibus libellorum cursum inhibentibus, super tapete posita est exclusio extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis; jam ex defectu legitimæ personæ, quæ promoveat ipsam exclusionem, corruit conatus Contradictorum: hique omninò debebunt à limine judicii, justitiâ deposcente, repelli: quippè teste utroque Concivium suorum, quorum scripta mox allegavimus, Contradictores audactèr, & attentatè; nec publicâ auctoritate, sed solâ privatâ quorundam voluntate nomen Regni Neapolis usurparunt, nescientis, non petentis, & quinimo eorum conatui resistentis. Quapropter quoniam hucusque in toto Regno Neapolitano, & in duodecim ejus Provinciis, & in prolixâ congerie illius Urbium, Locorum, & Oppidorum, semper etiam extraneis, non secus ac indigenis, patens fuit aditus ad ecclesiastica beneficia; nec Status illius Regni, neque ipsius Ordines, in Comitiis generalibus legitimè congregati, decreverunt intentandam esse actionem præmemoratæ exclusionis; sed quidquid inibi in contrarium actum est, illicitè, ac paucorum privatâ auctoritate est peractum; dicendum est, quod ibi stat ut anteà libertas Collatorum, & Nominatorum ad ecclesiastica beneficia, ut ea possint

Cle-

Clericis sibi benè visis, etiam extraneis impertiri. Hæc quoad Regnum Neapolitanum. Nunc aliqua dicamus quoad personas, Regnum ipsum componentes, quæ interesse quodcumque habere valeant in tractatu exclusionis Clericorum extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis.

13. Cum actio procurandi, ut obtineatur exclusio Clericorum extraneorum à beneficiis ecclesiasticis Regni Neapolitani, promoveri non valeat, ut ostendimus, sinè scientiâ, & consensu generalis Parlamenti, & Comitiorum Regni; si conatus Contradictorum, vel eorum, à quibus ipsi causam habent, legitime interponitur; non poterit provenire, nisi ab habentibus partem in ipso generali Parlamento, & Regni Comitiis: hi autem sunt præcipuè Rex, Prælati, Barones Regni, & Civitates Demaniales, ac sub istis, suo quilibet in ordine, Clerici, atque Laici, patroni beneficiorum, vel tamquam ad Ecclesias Prælaticias, vel tamquam ad ipsas Civitates Demaniales, vel tamquam ad Loca Baronalia pertinentes. At hi mandatum istud non dederunt, actionem istam non promovent, conatum non inculcant exclusionis extraneorum. Non Rex, quia nullus ex Regibus, ad usque nostram ætatem, permittere unquam voluit sibi minui libertatem præficiendi etiam Clericos extraneos beneficiis sui Regii patronatus, ut mox videbimus; Multò magis ergò non est fas credere, quod voluerit eam nedùm sibi subtrahi, sed etiam cunctis Prælatis Regni, & Baronibus, aliisque Clericis, aut Laicis, beneficiorum, vel Collationis, vel respectivè Patronatus titulo dispensatoribus. Profectò si Rex hanc generalem exclusionem tentari, ac promoveri voluisset; id expressisset in scriptis, & Regalis suæ voluntatis intentum, vel per Edictum, quod cunctis innotesceret, vel per aliud publicum Programma, sivè ut vocant, *per suo Reale dispaccio*, ad notitiam omnium deduxisset: Neque Contradictores omisissent, vel saltèm omittere non debuissent, hanc jussionem, si facta fuisset, suis voluminibus interserere, absque eo quod ex illâ vel apex minimus deperiret. Cum igitur hoc factum non fuerit; satis benè quisque coniiciet, quod conatus iste à mandato Regis Neapolis non procedit.

14. Porrò ad integram veritatis notitiam percipiendam, sciat benignus Lector, quod Neapolitanus Rex habet plura beneficia, tum Episcopalia, tum alia, ut audivimus, ordinis inferioris, quæ spectant ad suum juspatronatus. Eorum autem præcisum numerum nos nescimus, multi enim multa dicunt (*a*), sed verè quoad Episcopatus, Marta, vir Neapolitanus, hęc affirmat. *In fœdere inito inter Clementem VII. & Carolum V. de anno 1529. fuit data facultas ipsi, tamquam Regi Neapolis, nominandi, & præsentandi Prælatos ad 24. Ecclesias Regni Neapolis* (*b*). Rem ad aliud tempus refert Joannes de Ponte, dicens: anno 1532. *mediante personâ Regentis Musceptulæ, Oratoris in Romanâ Curiâ, fuit inter Pontificem, & Imperatorem Carolum V. negotium hoc sedatum, videlicèt, quod vigintiquatuor Ecclesiæ Regni Archiepiscopatuum, & Episcopatuum, essent ad Regis præsentationem: reliquæ verò ad absolutam Pontificis collationem, licet Lambert. Episcop. in tract. de jurep. in 11. quæst. principali primæ partis primi libri, in secundo articulo n. 14. dixerit, quod Rex noster in hoc regno habet nominationem in quadraginta Cathedralibus Ecclesiis principalioribus, & ut plurimum maritimis, pro tuitione Status, ex Privilegio Summi Pontificis: sed fallitur, quia Ecclesiæ non sunt plus, quam vigintiquatuor* (*c*).

15. Pratèr Lambertinum, etiam Anastasius Germonius Pedemontanus, & Julianus Vivianus Etruscus, discrepant in numero Episcopatuum Regni, pertinentium ad Regiam nominationem (*d*). Non est tamèn discedendum à Joanne de Ponte præfato, qui eosdem individualitèr nominat, subjungens: *Et Ecclesiæ ad præsentationem Regis reservatæ fuerunt infrascriptæ, Salerno, Regio, Taranto, Brindisi, Oria, Otranto, Trani, Aquila, Gaeta, Lanciano, Cotrone, Tropea, Monopoli, Gallipoli, Castel à mare, Cassano, Mottola, Acerra, Pozzuolo, Ugento, Matera, Potenza, Trivento, Giovenazzo. Est benè verum, quod aliquæ Ecclesiæ particulares, & beneficia remanserunt, prout hodiè sunt, absolutę ad Regis* colla-

(a) *Anastas. Germonius de sacror. Immun. l. 3. c. 12. n. 30. Vivian. de Jurepatron. p. 1. l. 3. c. 1. n. 39.*

(b) *Marta de Jurisd. p. 2. c. 40. n. 5.*

(c) *Joannes de Ponte dec. 12. n. 14.*

(d) *Germonius, & Vivianus locis mox citatis.*

collationem, ut sunt Ecclesia Sancti Nicolai de Baro, Ecclesia Altemuræ, Canonicatus, & beneficia Civitatis Lucerię, & alię quędam. Quo verò ad pensiones domorum, affictus molendinorum, herbagiorum, & similium, ex quibus quotidiè fructus percipiuntur, spectare usque ad diem mortis ad Cameram Apostolicam, tamquam succeditricem Prælati, post mortem verò ad successorem in beneficio.

16. Censemus, nec sinè ingenti, ac rationabili fundamento, salvo semper meliori judicio, quod difficultèr ullus Rex Neapolis poterit obtinere: vel ut verius loquamur, nullus unquam eorum probabilitèr obtinebit, quod Summus Pontifex, & Episcopi, atque alii omnes Ecclesiastici, aut Laici, beneficiorum illius Regni Collatores, vel ad ea Nominatores, eademmet solis Clericis indigenis elargi teneantur, extraneis ablegatis; nisi prius ipsemet Rex, consimili à sè libertate divulsâ, sè spontè obstringat debito dilargiendi solis indigenis memorata beneficia, ad suum patronatum Regium pertinentia; non enim est major ratio, cur ei liberum esse debeat, posse beneficia, ad se spectantia, etiam Clericis extraneis impertiri, non vero id liceat Papæ, Episcopis, aliisque Clericis, & Laicis præfatorum beneficiorum Collatoribus, vel respectivè ad ea Nominatoribus: Nec ullus ex Monarchis, qui Regnum præfatum teneat, unquam prudentèr, & rationabilitèr, à Papâ, Episcopis, & Clero, & Populo prædictis exiget, ut putamus, quod in dispensatione beneficiorum regulam imprevaricabilitèr teneant; quam ipse renuat observare: sed potiùs ipse debebit se priùs vinculis irretire, quibus vult alios vivere adstrictos, juxtà nunquam sat laudatum epiphonema magni Cæsaris Theodosii: *Digna vox Majestate Regnantis, legibus alligatum se Principem profiteri* (a).

17. Reges autem Neapolis, qui prò tempore viguerunt, vigiles multum, & valdè cauti fuerunt, ne libertas eis præfata diriperetur: sed ut semper possent prò eorum libito beneficia, ad illorum patronatum pertinentia, Clericis sibi magis gratis, largiri; sivè extraneis, sivè indigenis. Hoc evidentissimè patet ex Pragmaticis Regni, & ex plurimis aliis actibus, non semèl, sed penè centies super hàc rè per plura sæcula replicatis. Nàm usque ab anno 1495. regnante Ferdinando II. vulgo *Ferrandino*, Neapolitani libellum ei supplicem porrexerunt, in quo diversas ab illo gratias postulabant: inter quas hæc quoque comprehendebatur, quod inposterum beneficia ecclesiastica Regii patronatus, vel nominationis, aut dispensationis, deberent solis Regnicolis, & maximè incolis Urbis Neapolitanæ conferri. Novus erat Rex ille in Regno, quod mox receperat, cessione Alphonsi II. genitoris sui (b). Magnis quoque premebatur angustiis, propter Gallos, Regno ipsi insidiantes, tantamque patiebatur auri penuriam, ut pro mutuo accipiendâ pecuniâ, loca quædam Regni Venetis dederit in pignus, suo tempore redimenda (c): Ratus ergò *Principem, rebus valdè afflictis, speciosa dictis, & usu necessaria sequi* debere (d), ne postulatam gratiam petentibus denegare videretur, quorum subsidiis indigebat; rescripsit: *Placet, atque eo libentius, quod majestas sua decrevit benemeritos Regnicolas, & Subditos suos prosequi, non solum officiis, verùm etiam beneficiis, honoribus, & regalibus munificentiis* (e). En *primus* Neapolitanorum conatus, vel instantia, vel operatio, sivè sollicitudo, aut quocumque modo vocanda sit actio super negotio beneficiorum, de quo loquimur, proposita, respiciens beneficiorum Regię dispositionis tantum restrictionem ad solos Regnicolas, ac præsertim cives inclytæ Urbis Neapolitanę.

18. Pompatica tamen, nec nisi verbis turgida, effectibus autem exinanita fuit hæc gratia: nàm Rex, quod spopondisse videbatur sermone, operibus nullatenus adimplevit. Illo proindè citò per mortem sublato (f), rursus Neapolitani eandem gratiam à *Friderico II.* novo Rege, Ferrandini Patruo, & successore (g), instantissimè poposcerunt: qui paritèr angustiis gravibus constrictus, & subditorum suppetiis indigens adversus Gallos (h), petita non negavit, rescribens supplici Libello: *Placet* (i). Et en *secundus* Conatus. Sed quod verbis Rex concessit, factis postèà

(a) *Apud Juglaris Scuol. di Verit. Verit. 7 §. 2.*

(b) *Odoric. Raynald. ann. 1496 n. 5.*

(c) *Idem Raynald. loc. cit. n. 10. & 35.*

(d) *Quintus Curtius l. 3. in vit. Alexand.*

(e) *Ex libro intitulatus, Privilegi, e Capitoli &c. della Città di Napoli &c. f. 21. c. 4*

(f) *Jovius l. 4. Raynald. ann. 1496. 13.*

(g) *Idem Raynald. an. 1496. n. 22.*

(h) *Idem Odoricus Raynald. loc. cit.*

(i) *Ex d. lib Privilegi, e Capitoli f. 31. c. 6*

steà exequi detrectavit. Et quamvis non de cunctis Regni beneficiis ecclesiasticis tunc ageretur, sed de illis solis, quorum dispositio ad Coronam Regiam pertinebat; nihilominus Reges Ferrandinus, & Fridericus, urgentissimè interpellati, verba quidem dederunt, sed non verborum effectum: & quidquid esset de promissionibus, quas ex motivis politicis ore pollicebantur; facto tamen docebant, se nolle propriâ libertate nudari, sed velle Coronam Regiam ab omni servitutis implicamento sartam tectam servare; ut quemadmodum anteà fuerant, sic inposterum liberi essent Reges, in dispensando beneficia ad se pertinentia, nullâ ratione originis attentâ, sed solius meriti, benemerentiæ, servitii Ecclesiæ, & Regno præstiti, probitatis tandem, & doctrinæ titulis consideratis. Irrita igitur consilii fuerunt conamina Dominorum Neapolitanorum sub Regibus Aragonensibus lineæ Ferdinandi I. Nothi, dicti communitèr *Ferrando*, sivè *Ferrandone*, illorumque Conatus totaliter evanuerunt.

19. Regno deindè ad Aragonios lineæ legitimæ translato, in personam Ferdinandi V. Regis Aragoniæ Catholici, qui operâ Consalvi de Cordubâ, dicti il *Gran Capitano*, Fridericum Regem pepulit à toto Regno (*a*), & Gallos, partem Regni ipsius sperantes, non tàm vi, quàm arte militari delusit (*b*); Neapolitani præfatum Consalvum anno 1503. supplici libello interpellarunt, ut Gratias confirmare vellet Urbi, & Regno Neapolis, à præcedentibus Regibus concessas, tametsi tales, quod easdem nec Urbs ipsa, neque Regnum actualitèr possiderent, & inter has quoque restrictivam dispensationis beneficiorum ecclesiasticorum, ad Regiam Coronam pertinentinm, comprehenderunt. En *Tertius* Neapolitanorum Conatus, non ad cuncta beneficia Regni dilatatus, sed ad patronalia tantum Regis restrictus. Consalvus verò, quantumlibet satis anxius Regnum novitèr acquisitum favoribus prosequendi, cum non deessent, qui acquisitionem ipsam attentatam, ac illegitimam pronuntiarent; attamen dulcibus verbis confirmationem petitam protrahebat, quam deindè in scriptis edidit, confirmans conditionalitèr Oratoribus gratias petitas, nempè quatenus in earum existerent possessione, & quoad beneficia expresse rescripsit, *de beneficiis autem interponet partes suas cum his, ad quos spectat* (*c*). Displicuit Dominis Neapolitanis responsio Magni Capitanei Consalui, adeoque Regem ipsum esse directè super hac rè intensissimis supplicationibus fatigandum, deliberarunt.

(a) *Bemb. Hist. Venet. l. 6. Sabel. Ennead. 11. l. Raynald. an. 1502. n. 73. 75.*
(b) *Guiciard. l. 5. Jo. Mariana l. 28. c. 3. Surita tom. 5. l. Raynald. an. 1503. n. 4. 5. 6.*

(c) *Ex d. lib. Privilegi, e Capitoli concessi a'la fedelis. Città di Napoli f. 49. c. 24.*

20. Quarè speciales Oratores anno 1505. Segoviam direxerunt, qui nomine Regni, & Urbis Neapolitanæ, ipsimet Regi Ferdinando V. Catholico supplicarent inter alia, ut beneficia ecclesiastica, ad nominationem, vel dispositionem Regiam pertinentia, deberent inposterum solis Regnicolis dispensari. Rex super hac rè decretum edere recusavit, sed verba lenia dedit, speique multum, effectus nihil: sic autem arte artem delusit, Oratoribus dando Cedulam, sivè Literas, memorato Consalvo Duci directas, in quibus hæc, quæ subsequuntur jubebat: *Entre las otras cosas, que nos sido supplicadas, por parte de la nuestra fidelissima Ciudad dè Napoles, y sus Ambasciadores, ha scido, que dovessemos memoria, e nel proveher de los Beneficios, che vacaren en este Reyno à naturales dè à quel, y porque cierto nostra intention, y volundad es do farzelo assi; Por tanto vos ingargamos, y mandamos, que sequendose la tal vacatione de beneficios, tengai accuido de los naturales de este nuostro Reyno, y Cuidad, proviendo los que vos parezeran abiles, y sufficientes; y scrivendo si necessario sarà à Francesco de Bojas nostro Ambasciador en Corte dè Roma, paraque procure, y obtenga dà nostro muy Santo Padre el Dispachio necessario, che mucho enello nos servireis.* En *Quartus* ipsorum Dominorum Neapolitanorum conatus (*d*).

21. Summa igitur Concessionis Regię fuit jussio, Proregi facta, quod in provisionibus beneficiorum, à Coronâ dependentium, Regnicolarum merita ponderaret, ac eorum benemerentiam cordi haberet, sed promissis executio non respondit: Et Rex verbis Cedulæ satis delaravit, in potestate ipsius non esse, sine assensu

(d). *Ex d. lib. Privilegi, e Capitoli della Città di Napoli &c. f. 73.*

Pontificio, restringere dispensationem dictorum beneficiorum ad solos Regnicolas; quippè cum Regnum sit feudale Romanæ Ecclesiæ, & Ferdinandus V. illud recepisset, stipatum liberâ potestate largiendi Clericis sibi bene visis, tàm Regnicolis, quàm Extraneis, beneficia Regiæ dispensationis; in ejus facultate non erat hanc libertatem perdendi, & pretiosissimam gemmam à Regali suo Diademate discerpendi, nisi una simul cum eo in hoc assensum præberet Romanus Pontifex, Dominus directus ejusdem Regni. Quem sensum non ambigimus habuisse etiam cæteros Reges, Ferdinandi successores, pluries interpellatos, ut præfatam gratiam concederent, quàm semper concedere recusarunt. Et si de facto aliquis eandem contulisset, invalida ex defectu potestatis fuisset, & ad illam observandam Rex nullum debitum habuisset, saltem jure regio; quidquid sit, an tanquam persona privata teneretur, vitâ suâ durante, stare promissioni, præsertim juramento vallatæ.

22. In cassum itàque abeunte quarto isto dominorum Neapolitanorum conatu, nullum effectum cernentium spei, quam ex memoratâ Cedulâ Regali conceperant, mutandum censuerut systema, in supplicatione tenendum: & ubi prius de solis beneficiis Regii patronatus preces porrigendo, ex se ipsis gratiam deposcebant; Ex tunc peroptantes officia supplicationis extendere ad cuncta Regni beneficia, etiam ad Papam, Episcopos, atque alios omnes pertinentia; rati sunt, tantam petitionem absque generalibus Regni Comitiis, & Parlamenti pleno assensu, non posse proponi. Occasione igitur adventus ipsius Ferdinandi V. Neapolim (*a*), dum ibi generale Parlamentum haberetur, mense Januario anni 1507. communi Ordinum Regni assensu Regi fuit instantissimè supplicatum, inter alia *primò*, quod omnia beneficia, ad Regiam præsentationem, vel dispositionem pertinentia, solis Regnicolis traderentur. *Secundò*, quod Rex officia sua interponeret cum Romano Pontifice, & cum aliis quibuscumque, ad quos pertineret Beneficia, in Regno Neapolis constituta, conferre, ut in posterum ipsa beneficia, Prælaturas, & Commendas, cujuscumque Ordinis, Nominis & Dignitatis, non deberent, nisi solis Regnicolis impertiri. En *Quintus* conatus, editus super negotio exclusionis extraneorum: quintus quidem in ordine ad beneficia Regii patronatus, sed *primus* in ordine ad cetera Papalis, & Episcopalis collationis, ac patronatus Laicorum, aut Clericorum: primus inquàm nomine Regni propositus, quià in generali Parlamento deliberatus; sinè quo nomine ipsius Regni proponi non potuisset. Vexabant Regem suspiciones ingentes, quas conceperat de memorato Consalvo, quod ad Regnum Neapolis aspiraret; ideoque illum ab officio deposuit (*b*). Anxiabatur quoque ob diffidentias, inter ipsum Regem, & Philippum Austriacum Generum suum, exortas: qui tametsi jam fuisset præcipiti morte sublatus (*c*), nec in Castellæ tamen, nec in Regno Neapolis deerant Magnates, tàm Consalvo, quam Philippo adhærentes, adeoque in Ferdinandum parum propensi: quem insuper non latebat, vigere adhuc intrà ipsum Regnum Neapolis viros in Gallicanum Regem acclines, ideoque Ferdinandus in illis temporum circumstantiis blandiendos esse censens Neapolitanos, ac Regnicolas supplicantes, sed re vera non exaudiendos; eorum petitioni respondit: *Placet Regiæ Majestati* (*d*).

(a) *Raynald. an. 1506 n. 36.*

(b) *Joan. Mariana Rer. Hisp. l. 28. c. ult. Raynald. an. 1506 n. 36*

(c) *Anton. Forest. Map. Hor. in Joanna Reg. 78. Hispan.*

(d) Ex d. lib. Privil. & Capituli f. 77. c. 11.

23. Respondit inquam ità verbotenus; nàm ex effectibus apparuit, se nec officia cum Pontifice, neque cum aliis beneficiorum dispensatoribus interposuisse: & quoad beneficia Regia, se plenâ libertate uti velle patefecit, pergens eadem prout anteà, non minus Clericis extraneis, quam Regnicolis dilargiri: non quod in eo *nec promittendi modus, nec promissa frangendi pudor ullus esset* (*e*), sed quod nollet Ecclesiam, & sè propriâ libertate nudare. Successit Ferdinando *Carolus V.* Imperator, & Rex Neapolis, à Leone Papa X. (*f*), vel, ut aliis placet, à Clemente Papa VII. dispensatus, ut Regnum ipsum posset cum Imperio retinere, contra pacta in Investiturâ Regni conventa, cujus annuum Censum posuit ad *septem millia* ducatorum (*g*), Neapolitani ergò Ratisponam quasdam petitiones, & Capitula ad eundem Carolum transmiserunt anno 1532. inter quę unum hoc erat, quod beneficia,

(e) *Francisc. Petrarca de remed. Dial. 100*

(f) *Odoric. Raynald. ann. 1521. n. 80.*

(g) *Pallavicin. hist. del Concilio di Trento .2. c. 1. n. 1*

ficia, ad Regiam dispositionem, vel præsentationem pertinentia, solis Regnicolis conferrentur, juxtà præfatum Capitulum, per quod visus est Ferdinandus V. illius Avus gratiam ipsam supplicantibus policeri: quam gratiam eo fiducialius impetrare posse sperabant, quo libentiùs eidem Imperatori plura centena millia aureorum, imò, & plures auri milliones, Regnum libentissimè contribuerat. Carolus tamèn, nec milliorum munere attento, nec Avi rescripto, sive Capitulo ponderato, se hac aridâ, parcissimâ, & involutâ gratificatione expedivit: *Placet Regiæ Majestati ea ut plurimum conferri Regnicolis* (a). En *Sextus* Neapolitanorum Conatus, non ad cuncta Regni beneficia dilatatus, sed ad illa sola Regii patronatus concomitante supplicationem præfatorum exhibitione milliorum auri; qui gratiam petitam compensarent.

(a) Ex d. lib. Privilegi. e Capituli f. 119. cap. 2.

24. Ægrè audierunt Domini Neapolitani Regiam responsionem, jamque penè desperantes posse plenum intentum, toties petitum, obtinere, minuendam petitionem duxerunt, & augendam supplicantium auctoritatem, facientes, ut Ordines Regni, in Parlamento congregati, petitionem authorizarent, nomineque totius Regni supplicatio Principi præberetur. Itàque venienti Carolo V. Neapolim, anno 1536. atque ibi generale Parlamentum celebranti, nomine quò suprà supplicarunt, ut quià quoàd gratiam Regiorum beneficiorum, Regnicolis conferendorum, in incerto versabantur, proptèr verbum illud *Ut plurimùm*, dignaretur Majestas sua, saltem hoc liberalitèr indulgere, ut beneficia Regiæ dispositionis, in medietate Regni constituta, nempè in *sex Provinciis, Terræ Laboris, inclytâ Urbe Neapolis, Calabriæ citrà, Calabriæ ultrà, Principatus citrà, Terræ Hydrunti, & Terræ Barii*, solis Regnicolis conferrentur. Cætera verò beneficia similia, in reliquâ Regni medietate, seù in sex aliis Provinciis erecta, nempè *Principatus ultrà, Aprutii citrà, Aprutii ultrà, Basilicatæ, Capitanatæ, Apuliæ, & Comitatus Molisii*, essent liberæ, & plenæ dispositioni Regię reservata. Verum Carolus, ejusve ministri, petitioni annuere detrectàrunt, novâ responsione obscurum per obscuriùs involuendo, sub terminis implexis, quos dixeris responsis Tyberii simillimos, de quò Tacitus: *cujus verba rimantes, semper in obscuro magis, ac magis in incerto implicabantur*: unumque est, quod supplicationi sequens factum est rescriptum, cujus pars posterior destruebat, quod in priori sui parte concedere videbatur: inquit etenim, *Placet Cæsareę, & Catholicæ Majestati gratiam Regis Catholici confirmare, jubetque illam observari diligentèr: curabitque ut Regnicolæ, quemadmodum cæteris in rebus, ità etiam in hoc propensum suæ Majestatis animum ad eorum commodum, & existimationem cognoscant* (b). En *Septimus* Conatus, præcedentibus restrictior, utpotè ad solam medietatem beneficiorum Regii patronatus arctatus, & nihilominus à generali Parlamento Regni approbatus, ut posset Regni nomine præfato Regi hac de rè supplicari.

(b) Ex d. lib. Privilegi. e Capituli f. 139.

25. Tali obtento rescripto supplicantes se triumphasse fortè censebant, sed ex effectibus agnoverunt, rem semper esse ab initio, ac Regem nolle sibi propriam abscindere libertatem. Quaproptèr fortunam iterum tentandam rati, anno 1550. Carolo Imperatori, ac Regi, Bruxellas usque miserunt quędam Capitula, in quibus legitur, ut subsequitur: *Item atteso che l'immortal memoria del Rè Catolico, Avo di Vostra Cesarea Maestà, essendo supplicato, che tutti gli Officii del Regno ne provedesse à Napolitani, e Regnicoli, detta supplicazione fù decretata nel modo seguente, videlicet. Placet Regię Majestati providere Neapolitanis, & aliis Regnicolis idoneis de dictis officiis, come appare per Capitolo espedito in Segovia. Dopoi essendo Vostra Maestà in Napoli, in Parlamento generale, fù supplicata del medesimo, e detta Supplicazione fù decretata che detti offizii, ut plurimùm se ne provedessero Napolitani, e Regnicoli, per lo che è causato, che detti Napolitani, e Regnicoli sono rimasti defraudati di detta grazia, primo loco concessa per Sua Catolica Maestà, nè mai hanno possuto goderla integratamente, attento che, ut plurimùm, di detti offizii ne sono stati provisti Forastieri, e non Napolitani, e Regnicoli, per lo che*

bantur: habitoque super ea rè supplicantium recursu ad Carolum V. Imperatorem, ac Regem, ejus Patrem, non aliud tandem fuerat per illos obtentum, nisi quod prò dimidiâ parte restringeretur largitio beneficiorum ad solos Regnicolas, prò aliâ verò dimidiâ disponeret Rex de illis ad beneplacitum cum alternativâ. Quare Majestatis Suę Clementiæ, & Magnanimitati se committentes, simulque de propriâ benemerentiâ confidentes, ob ingentem summam millionis auri, quâ Majestati Suæ obsequium exhibebant, & proptèr servitia, quę Patri suo Carolo jam præstiterant, & sibi etiam erant in posterum prestituri, vitam ei, bona, & sanguinem, si opus esset prò ejus servitio pollicentes, enixè precabantur, ut *sublatâ alternativâ*, & beneplacito præfatis, cuncta omninò beneficia Regiæ dispositionis deberent ad solos Indigenas coarctari. Ad quæ Rex Philippus II. solum rescripsit, confirmandam gratiam à Carolo V. concessam anno 1550. sic decernens. *Placet Regiæ, & Catholicæ Majestati illud potissimum Capitulum firmitèr observari, quod anno millesimo quingentesimo quinquagesimo per Cæsaream Majestatem concessum fuit, cui è memoria non excidet Oriundos in dicto Regno, eâ semper gratiâ prosequi, quam eorum fides, & studium promerentur* (a). En *Nonus* Conatus, iterum restrictus ad cuncta beneficia Regii patronatus, & nihilominus non exauditus, tametsi exhibitio millionis auri posset compensare effectum gratiæ postulatę.

(a) Ex d.lib. Privilegi, e Capitoli f.158. cap. 1.

29. Frustrata per hoc inexpectatum rescriptum remansit spes supplicantium, qui nihilominus quadriennio post iterum eundem Philippum II. Regem adierunt, rogantes, ut ex gratiâ, tàm arbitrium, quàm alternativam prememoratas è medio tolleret: attentâque multitudine Clericorum benemerentium, quibus Regnum abundabat, simulque decebat, ac justum erat, ut ipsi beneficiis ecclesiasticis munerarentur, & naturales extraneis præferrentur, presertìm cum eadem beneficia, nec multà essent, nec pinguia; decerneret, ad hæc non nisi Regnicolas admittendos: Rex verò Philippus II. cunctis benè auditis, intellectis, ac seriò trutinatis, ex Matrito respondit anno 1561. servari Capitula, quæ Carolus V. Imperator ejus Pater concesserat Bruxellis anno 1550. in quibus medietas beneficiorum, quæ vocant Regiæ Collationis, vel præsentationis reservabantur, junctâ alternativâ, de qua supradictum est (b). Et en *Decimus* Conatus Dominorum Neapolitanorum, qui laborantes per bina ferè Sæcula, & auri thesauris, atque Oratoribus ad Reges missis, supplicationibusque interpositis, ac nullo non adhibito medio ad promerendam gratiam exclusionis extraneorum à solis Regiis beneficiis; tandem non nisi ęgrè illam prò medietate consequi potuerunt, nec liberam, sed cum alternativâ, & utinam hanc quoquè adeò mutilatam semper vidissent ad effectum perduci.

(b) Ex d.lib. Privilegi, e Capitoli f.164. cap. 1.

30. Cernit hic Doctissimus Lector Constantiam, quâ cuncti Reges Neapolis, tàm lineæ naturalis, quàm legitimæ, *Aragonensium*, necnon & *Austriacæ*, per ducentos annos, & ultrà, renuerunt arctare suam libertatem in dispensatione beneficiorum, ad se pertinentium: & quod reluctantiam agnoscentes Neapolitani, tandem petitionem restrinxerunt ad solam medietatem ipsorum beneficiorum, in sex Regni Provinciis erectorum; adhucque petita obtinere integralitèr non potuerunt: & tamen si Patres decantati, si Canones, si Concilia, si Fundatorum interpretata voluntas, si demum cuncta Iura, Divinum, naturale, & humanum, in sententiâ Contradictorum, exposcunt, quod beneficia debeant solis Indigenis dispensari, non potuissent Reges gratiam petitam denegare. In quâ sanè poscendâ, hæc supposita Jura silverunt. Nec Neapolitani exclusionem ipsam tamquam Juribus hisce consentaneam, & debitam poposcerunt, sed ut ex gratia, & ex speciali favore, vel uti remuneratoriam, & promeritam ob fidelitatem Regi exhibitam, servitiaque multa Coronæ impensa, & proptèr notabilem contributionem plurium millionum auri, multoties repetitam, quibus titulo quodammodò oneroso, non tàm gratiam petitam implorare, quàm emere videbantur, & Regi compensare præjudicium libertatis, quam in distributione Regiorum beneficiorum illi adimere satagebant. Ità res se habuit quoàd beneficia Regii patronatus, Regiæque dispensationis. Nunc

verò

verò ex proposito perpendamus, quomodo se habuerit quoad alia beneficia ecclesiastica, ad liberam Summi Pontificis dispositionem spectantia, vel ad Episcopos, Archiepiscopos, Prælatosve alios Ordinis inferioris: Perpendamus inquam quomodo, & Reges, & Neapolitani quoad ipsa se gesserint.

31. In decem præmemoratis Conatibus, vel instantiis, vel operationibus, aut actionibus, quocumque nomine vocari debeant, nunquam factus est sermo de beneficiis, ad Sedem Apostolicam pertinentibus, vel ad aliorum Præsulum dispensationem, vel ad patronatum Clericorum, aut laicorum, quia visa est petitio ab æquitatis tramite aliena: nihilominùs quando de anno 1507. fuit rogatus à Neapolitanis Ferdinandus V. Catholicus Rex, ut cuncta beneficia, quæ vocant Regiæ Collationis, & Patronatus solis Regnicolis distribuenda esse decerneret, eundem quoquè Regem interpellatum fuisse legimus, ut Regalia sua *Officia interponeret cum Romano Pontifice, & cum quibuslibet aliis*, ad quos opus esset, ne Prelaturas, Beneficia, Commendas, cujuscumque Ordinis, Nominis, & Dignitatis, aliis inposterum quàm Clericis Regnicolis largirentur; hæcque postulatio, non privatâ alicujus particularis hominis, vel Civitatis, operatione facta est, sed auctoritate generalis Parlamenti, quod eam in illis rerum circumstantiis proponendam esse deliberavit. Ad illam nihilominùs instantiam Rex rescripsit: *Placet Regiæ Majestati* (*a*). Vel autem promissa officia Rex de facto non interposuerit, ne rem incongruam postularet; vel interposita caruerint effectu; nullum in antiquis memoriis vestigium occurrit, quod nobis innotescat, hujusce officiositatis cum Papâ per Ferdinandum Catholicum interpositę. Cum aliis pariter Prælatis inferioribus, Archiepiscopis, & Episcopis, nunquam legimus, Reges ullum interposuisse officium, ut beneficia eorum liberæ Collationis solis Regnicolis impertirent; & multò minus cum Patronis Ecclesiasticis, aut Laicis, ne ad beneficia sui Patronatus alios Clericos, quàm Regnicolas præsentarent.

(a) *Ex d. lib. Privilegi, & Capitoli f. 77. cap. 1.*

32. Nec est probabile, Reges hoc egisse; res etenim de se nimium videtur incongrua: quam si quis Regum promovere aggressus esset, facillimè à Patronis, à Prælatis, & à Pontifice audisset; quid vis nobis libertatem nostram abscindere, & tu tuam intactam servare? Quid nostras collationes, & respectivè præsentationes ad solos Regnicolas coarctare, & tu tuas ad omnes Clericos cujuscumque Orbis partis extendere? Quid tu libertati tuę fręnum imponere detrectas, etiam pluribus auri millionibus compensatus; & nos nostram vis gratis profundere libertatem? *Impera tibi ipsi, non magis quàm cæteris, idque maximè Regium putato &c.* (*b*). Porrò notabile est hoc factum Neapolitanorum, Regem deprecantium, ut sua officia interponeret cum Papâ, & cum aliis, ad quos spectabat beneficia ecclesiastica dispensare, nempè Prælatis, & Patronis. Notabile quoquè est factum Regis, hæc officia non interponentis. Notabilis itidem est consecutiva observantia duorum, & ultra seculorum, custoditę per Prelatos, Patronos, & Pontificem suæ libertatis in dispensando beneficia etiam clericis extraneis, dum Reges interim pulsarentur, ut beneficia Regii patronatus ad solos indigenas coarctarent. Demum est notabile, quod à Regibus postulata non fuit per Neapolitanos restrictio collationis omnium Regni beneficiorum, sed illorum tantum, quę ad Regiam præsentationem, vel dispositionem pertinent: nam hę quatuor circumstantię singularitèr, & multò magis conjunctim ponderatæ, plusquam ad evidentiam declarant libertatem Ecclesiæ in suorum beneficiorum dispensatione: Et quod Papa, Episcopi, Archiepiscopi, Ordinarii, Prelati, & Patroni, usque ab eo tempore erant, & semper fuerunt in constanti, pacificâ, & fundatissimâ possessione largiendi beneficia, non tàm Clericis Regnicolis, quàm etiam Extraneis. Adde quod tunc postulatio illa, ut posset fieri nomine Regni, opus fuit, quod deliberaretur in Parlamento, ut agnoscas, nulli fas esse nomine Regni exclusionem extraneorum à beneficiis promovere, nisi eam Ordines Regni, in Parlamento congregati, communi sensu deliberassent.

(b) *Isocr. in Oration. de Regno.*

33. Sed si ab anno 1507. post ætatem Ferdinandi V. Domini Neapolitani quieverunt

verunt, & petitionem restrictionis beneficiorum sæcularium, à Regià dispositione non dependentium, intermiserunt; beneficia tamen regularia Ordinum Militarium pulsare non omiserunt. Habet inclytus Ordo Equitum S. Joannis Hierosolymitani plures Prioratus, Ballivatus, & Commendas, in Regno Neapolis constitutas, quas Eminentiss. Magnus Magister, cum Consilio Coassistentium sibi Equitum, juxtà regulas sui Ordinis, occurrente vacatione dispensat. Componitur autem Religio ex tot Athletis, quot Equites ejusdem sunt cruce candidâ decorati: nobilitate insignibus, insignioribus virtute militari, quâ, & strenuitati honorem, & sibi gloriam immortalem accumulant: adeò prospero rerum successu, ut jam Catholicis Nationibus generale afferant ornamentum; dùm Christianæ Fidei Adversarios, & irruentes sustinent, & pugnantes debellant, & de illis loquentes vel ipso eorum nomine terrefaciunt. Dividitur verò in octo Linguas, vel magnas Provincias, aut diversarum Gentium Categorias: quarum *prima* est Lingua Provinciæ in Galliâ, cujus Caput est magnus totius Ordinis Commendator. *Secunda* Arverniæ, itidem in Galliâ, cujus Caput est magnus Ordinis Marescialius. *Tertia* Galliç, cujus Caput est magnus Hospitalarius. *Quarta* Italiæ, cujus Caput est magnus Admiralius. *Quinta* Aragoniæ, cujus Caput est magnus Conservator. *Sexta* Alemaniæ, cujus Caput est magnus Ballivus. *Septima* Castellç, cujus Caput est magnus Cancellarius. *Octava* demùm Angliæ, cujus Caput est magnus Turcopolerius, sivè Equestris militiæ Colonellus *(a)*. Singulæ autem ex his Linguis ad varias Provincias se dilatant. In Hispaniâ tamen, & Galliâ, Prioratus, Ballivatus, & Commendæ hujus Ordinis, non cunctis illarum Nationum Equitibus communes fiunt, sed solis peculiarium Provinciarum Originariis: ita ut Castellani, ut audivimus, Commendas, & Prioratus, ac Ballivatus, non possint consequi in Aragoniâ: Neque Aragonenses in Cataloniâ, neque Catalani in Aragoniâ, & Castellâ: sicque de aliis, tametsi eidem Linguæ ibi subjectis, proptèr peculiares leges ipsius Ordinis, sic statuentes.

(a) *Blasius Terzi. Siria Sacra l. 2. c. 39.*

34. In Linguâ verò Italicâ Equites Itali promiscuè ad dicta beneficia, ubicumque sita sint, intrà totam Italiam, promoventur: & quamvis beneficia ipsa, de naturâ sua sint manualia, & ammovibilia (*b*), tamen manualitas ipsa sinè causâ evenire non debet, & vix unquam ad praxim redigitur (*c*). Quibus ità se habentibus, Domini Neapolitani anno 1540. inter Capitula, quç Carolo V. Imperatori, & Regi Neapolis transmiserunt usque Gandavum, hoc inserverunt, quod sicut in Hispaniâ, & Galliâ, Prioratus, Ballivatus, & Commendç Ordinis Equitum Melitensium, non cunctis ejusdem Linguç Equitibus dispensabantur, sed illis tantum, qui ad peculiares Provincias pertinebant; ità Cæsarea Sua Majestas idèm faceret quoàd Regnum Neapolis observari. Partes proindè suas Augustales cum Magno Magistro dicti Ordinis Melitensis, seù Hierosolymitani efficacitèr interponeret, ut præfati Prioratus, Ballivatus, & Commendæ, in Regno Neapolis constitutæ, non possent, nisi ad Equites Regnicolas pervenire, prorsùs exclusis aliis Equitibus Linguç Italicæ. Importuna satis visa est Cçsari hæc postulatio: Nihilominùs politicè dissimulandam eam ratus, ipsi supplicationi responsum dedit æqivocam, multç apparentiæ, sed non æqualis effectus: Rescripsit etenim: *Cæsarea Majestas scribet ad Reverendissimum Magistrum S. Joannis Hierosolymitani, & ejus Conventum, & ad hoc omnem favorem impartietur, ut supplicationes ad effectum deducantur (d).*

(b) *Card. de Luca, de Regular. disc. 4. n. 7.*

(c) *Idem de Luca de Jurisd. disc. 3. n. 12.*

35. Cum verò tanti verborum apparatus, nullus cerneretur effectus, ann. 1557. apud Regem anxiè replicarunt, eidem exponentes, quod non sinè injuriâ Regni cernebant, Prioratus, Ballivatus, & Commendas, ibidem erectas, Ordinis Hierosolymitani, Equitibus extraneis concedi, prætermissis indigenis, cum tamen in cunctis Hispaniæ Regnis, nec Equitibus Castellanis daretur accessus ad beneficia ejusdem Ordinis, apud Aragonios constituta; neque Aragonensibus ad Biscaina; neque Biscainis ad Lusitanica; & sic de aliis. Petebant igitur ut inposterum negaretur executio literis, sive Bullis Religionis Hierosolymitanæ, favore extraneorum expeditis,

(d) *Ex d. lib. Privilegi, e Capitoli &c. fol. 180. c. 7.*

Rex-

Rexque partes suas efficacissimas interponeret, cum Magno Magistro, ne amplius Prioratus, Ballivatus, & Commendę illius Ordinis, aliis Equitibus conferrentur, quam Regnicolis, juxta illorum antianitatem, & benemerentiam. Ad hæc audita Philippus II. tramitem Caroli V. Genitoris sui calcans, promissa dedit magnifica, sed & ipsa effectu sperato exinanita: rescripsit namque: *Regia, & Catholica majestas partes suas adhibebit apud Admodum Reverendum Magnum Religionis Magistrum; cui quam enixè poterit, scribet, ut in demandandis dictis Prioratibus, Balivatibus, Præceptoriis, aliisque dictæ Religionis beneficiis, sive Commendis, ut vulgò ajunt, Incolarum habeat rationem*. An Rex Officia hęc de facto interposuerit; anuè interposita profuerint ad intentum, observantia 160. annorum, qui jam ex tunc decurrerunt, id manifestat, cum nunquam negata fuerit literis Religionis executio postulata: & Commendas, Prioratus, ac Balivatus in Regno Neapolis, Equites cujuscumque Provinciæ Italię semper adepti sint, & modo quoque sinè contraversiâ adipiscantur.

36. Supererat tentanda Religio S. Jacobi de Spatha, Ordo militaris in Hispaniâ florens, cujus Magnus Magister est Rex Catholicus Hispaniarum, prò tempore in Throno sedens, ex plurimum Romanorum Pontificum concessione *(a)*. Habet hic Ordo in Regno Neapolis Commendam notabilis proventus: dicti autem Neapolitani Philippum II. Regem interpellantes ut suprà, prò Commendis, Prioratibus &c. Religionis Hierosolymitanę; supplicarunt quoque, ut Commenda præfata S. Jacobi non nisi alicui Equiti Regnicolæ conferri deberet: idemque fieret de aliis Commendis, si quas erigi accideret in futurum. Sed Rex tali petitioni aridum hoc adjecit responsum, tacitam in substantiâ continens exclusionem, dicens: *In reliquo verò quoad Pręceptoriam Divi Jacobi de Spatha attinet, hujus supplicationis meminerit, prout ipsius Civitatis, & Regia obsequia promerentur, cum de eâ providendâ agetur*. En motus, & cursus, quem habuerunt ab initio usque ad nostram ætatem, Conatus, instantiæ, ac petitiones Dominorum Neapolitanorum, quoad beneficia in Regno Neapolis erecta, sive Pontificiæ collationis, sive Regiæ dispositionis, sive ad Prelatos, & Patronos pertinentia, sive tandem ad militares Ordines attinentia, ut solis Regnicolis conferrentur. Visa est semper petitio hæc ab æquitate dissona, prejudicialis Ecclesiæ, Collatoribus beneficiorum, & Nominatoribus ad illa, nimium infesta: perniciosa tandem ecclesiasticę libertati, & ideò nunquam optatum consecuta est effectum, nisi pro medietate Episcopatuum Regiæ nominationis, prò quibus promissa fuit provisio alternativa indigenarum cum extraneis: an autem semper fuerit observata; norunt periti rerum ipsius Regni.

(a) *Theatr. Vit. bum V. Equites fol. 332 & 333.*

37. Nos hic autem ponderamus, quod si Reges, tametsi plurium millionum auri muneribus provocati, noluerunt suæ libertati cedere, admittendi etiam extraneos, saltem alternatim ad beneficia: neque voluerunt interponere, vel nescitur quod interposuerint efficacitèr, ut rogabantur, officia sua cum Papâ, cum Episcopis, & Prælatis, atque Patronis beneficiorum, necnon cum Ordinibus Militaribus, ut beneficiorum, ad illos spectantium, collatio ad solos Regnicolas coarctaretur; nescimus videre, quo fundamento, quo titulo, quâ ratione Contradictores, eorumque Auctores inculcare audeant, quod beneficia eisdem Regnicolis tantummodò de jure debeantur, & quidem de Jure divino, naturali, & humano. Nunquid Reges, præfatam suam libertatem tuentes, & sua Officia denegantes, eorumque Consiliarii, & Assessores, hæc jura non cognoverunt? Nunquid tàm exuberans auri profusio sufficiens non fuit ad Scriptores, Causidicos, & Allegationes consiscendas, quibus persuaderetur Regibus, eorumque Consiliariis, justum, & rationabile prorsus esse, quod interponerent petita officia, & libertatem sępefatam dimitterent? Prętereà si Reges abnuerunt officia merè verbalia cum Pontifice, atque cum aliis præmemoratis interponere, ne rem injustam, & ab æquitate alienam promoverent; quomodò quæso Contradictores, eorumque Auctores, nunc audent Regem interpellare, ut non jam officia, & preces interponat, sed vim: & jam potentiâ lai-

cali extorquere gestiat, quod æquitatis, & justitię debito desperatur? Sed si vis adhibenda est, cur contrà Pontificem incitatur Rex, & non contrà magnos Magistros Ordinum militarium, atque Regni Prælatos &c? Quamquam re vera, dum contrà Pontificem provocatur vis Principis, indirectè actio promovetur etiam contrà Regni Episcopos, Archiepiscopos, & Prælatos, necnon contrà infinitos Barones laicos, & ecclesiasticos, quibus paritèr, ac Pontifici, libertas hucusque fuit, & inest adhùc, immensum numerum beneficiorum, vel per viam collationis, vel respectivè per viam pręsentationis, non modo Clericis Regnicolis, verum etiam extraneis, consanguineis suis, vel familiaribus, fautoribus, benevolis, vel quomodocumque de se benemerentibus, etsi origine extraneis, impertiri.

38. Et quoad beneficia, quę vocant Regię collationis, vel Patronatus, attendat quęso benignus Lector, quot ambagibus, atque technis, ac responsis ambiguis, & obscuris, vel pompaticis tantum, & effectu prorsùs exinanitis, Reges declinarunt annuere votis Neapolitanorum supplicantium, ut vel cuncta, vel saltèm dimidia pars Regiorum illorum beneficiorum, solis Regnicolis conferrentur, ne propriam Regalem libertatem perderent, vel minuerent, quantumlibet plurium millionum auri susceptio potuisset aliquo titulo, vel remuneratorio, vel compensatorio, imminutionem pręfatę libertatis æquilibrare: quanto minùs ergò Reges adhibendam esse censuerunt vim, ut & Papam, & Episcopos, & Prælatos, & Magistros Ordinum Militarium, & Clericos demum, atque Laicos, beneficiorum Collatores, vel respectivè ad ea Nominatores, ad propriam sibi abscindendam adigerent libertatem? Qua sanè justitiâ Papam, altum Regni Dominum, & supremum omnium beneficiorum dispensatorem, ingenitâ, & nativâ libertate Pontificali nudare, nullâ ei oblatâ compensatione, nullo exhibito remunerationis compendio? Quâ æquitate hoc ab ipso extorquere, non supplicando, sed jubendo; non precibus, sed minis; non officiosis verbis, sed vi pręporentèr illatâ: & interim sic agendo, profiteri, hoc fieri, non de facto, nec per potentiam, sed de jure, & secundum justitiam? Porrò si hęc exhorruerunt agere prædefuncti Reges, in præjudicium ecclesiasticæ, & Apostolicæ potestatis, quis non miretur ea nunc peti, & ut ad effectum perducantur omnia quæque injusta moveri?

39. Reges igitur Neapolis, quorum persona est prima, & principalis in Parlamento, sine quo, nomine Regni, hæc actio non valet, uti vidimus, intentari, nunquam dederunt mandatum, neque promoverunt, sed potius retuderunt Conatum, sive instantiam, vel actionem ipsam exclusivam extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis. Restat videre, an alii, partem habentes in ipso Parlamento, dederint istud mandatum, seu assensum præbuerint ipsimet conatui, ad eandem exclusionem directo. Et quidem Archiepiscopi, & Episcopi, aliique Ordinarii locorum, qui post Regem, pręcipuum tenent locum in Parlamento, nec mandatum, neque assensum præfatum præstiterunt, sed & nec præstare potuissent, sinè magno eorum dedecore. Nàm de Prælatis Polonię, qui similem assensum præbuerant edicto Regis, exclusivo extraneorum à beneficiis Polonicis, Martinus Papa V. pronunciavit, talem actum esse *exorbitantem conclusionem*, cedentem in Regni dedecus, & in ipsorum *Prælatorum infamiam* (a). Nec sinè magnâ ratione, quippè Præsules hoc facientes, libertati ecclesiasticæ, juribusque suæ Ecclesiæ præjudicium inferunt, quæ jurarunt prò posse tueri, & debent usque ad profusionem sanguinis defensare, ne sponsam, quam liberam acceperunt, vertant in vilem pedissequam. Hunc pręterea assensum non potuissent singularitèr impertiri, sed ab ipsis fuisset collegialitèr, atque in unum coassidentibus regulandus, visis videndis, & consideratis considerandis, quod accidere non potuit, nisi in publico Parlamento, nunquam super hac rè celebrato. Sed de hoc assensu Prælatorum superfluum est disputare, cum illum nunquam præstiterint. Imò nos cognoscimus aliquos ex pręfatis Prælatis, qui non obstante conatu Contradictorum, eisve causam dantium, libertatem suæ sedis fortitèr tuiti sunt, nedum verbis, sed etiam factis, conferendo de facto, paucis ab hinc mensibus, beneficia ad

(a) *Oderic. Raynald. ann. 1429. n. 13.*

se spectantia Clericis extraneis à Regno, de se benemerentibus, atque dignis, qui jam ipsis beneficiis sinè contradictione fruuntur,

40. De Baronibus, altero membro Parlamenti Regni Neapolis, quod assensum non præstiterint conatui Contradictorum, sat evincitur ex eo quod Parlamentum ipsum non fuit habitum, sinè quo assensus ab eisdem præberi non valet: non enim singulariter, sed collegialiter esset ad eisdem interponendus, rebus prius ponderatis; an cum multi ex ipsissimet Baronibus, atque ex illorum subditis, habeant beneficia Juris patronatus laicalis, & mixti, sed simul habeant etiam consanguineos, familiares, directores, fautores, benefactores, & amicos, extrà Regnum natos, quibus possunt se gratos reddere in opportunitatibus, præsentando illos ad beneficia sui patronatus; expediat, his omnibus parvipensis, introducere actionem, quâ imminuta remaneat omnium Patronorum libertas: & præsentatio ad solos Clericos Regnicolas coarctetur. Res hæc non est parvi momenti, quæ non indigeat magnâ ponderatione, utilitatem conferente cum damno, & damnum cum utilitate librante. Idem dicendum est de Civitatibus demanialibus, ultimum Parlamenti membrum componentibus, quarum interest libertatem, si quam ipsæ, vel earum Cives habent, in præsentando Clericos ad beneficia, sartamtectam tueri. Ipsæ verò, earumve Syndici, ad Parlamentum non sunt vocatæ, neque ad mandatum, vel assensum huic petitioni præbendum, neque utrumque, neque alterutrum præbuerunt. Cum igitur nunquam celebratum fuerit Parlamentum, sinè quo, & de jure, & de more, prout vidimus, actio exclusiva extraneorum ab *omnibus generalitèr* beneficiis intentari non solet, nec debet, neque potest nomine Regni; Hujusque actionis, vel conatus introductioni, neque Rex, neque Episcopi, neque Barones, neque Civitates demaniales, Regnum, seu Ordines Regni componentes, mandatum, vel assensum præbuerint, in præjudicium libertatis, quâ quilibet ipsorum, ac illorum subditi, & Cives, Clerici, aut Laici, beneficiorum Collatores, vel respectivè patroni, usque modo potiti sunt, conferendi eadem beneficia, vel ad ea nominandi, etiam Clericos extraneos, de se benemerentes, & dignos; evidentèr agnoscitur, quod Regnum Neapolis non promovet exclusionem extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis: sed quidquid fit, & factum est circà eam; privata auctoritate factum est, non vero nomine Regni.

CA-

CAPUT XXVIII.

In quo examinatur, quinam verè sint Indigenæ; ac quot modis tales fiant: Quinamque sint Extranei. Et in Regno Neapolitano, quinam pro talibus habeantur.

SUMMARIUM.

1 *Ecclesia Dei semper potita est libertate præficiendi beneficiis etiam Clericos extraneos, extrà loca, privilegio Apostolico munita.*

2 *Rationes hucusque adductæ probant eandem libertatem, etiam pro Regno Neapolitano, nec rationes adversariorum quidquam officiunt.*

3 *Non conveniunt inter se Contradictores in determinando, quinam pro indigenis, & quinam pro extraneis sint habendi.*

4 *Sed licet sint inter sè discordes; pro veritatis tamèn eversione concordant, & differentias ponunt inter voces exterus, & extraneus: forasticus, & forensis &c.*

5 *Quid sentiant de indigenatu, vel extraneitate hominum Plutarchus, Paulus Orosius, & S. Gregorius Nazianzenus. Terra ubi quis est, ejus patria est.*

6 *Omnes homines, aut sunt Indigenæ, aut Advenæ, aut Convenæ. Roma est omnium Mater, & patria.* Primò *quomodò acquiratur indigenatus.*

7 *Vox indigenæ civilitèr est sumenda. Quinam indigenarum nomine veniant. Aliqui Romani Senatores ruri habitabant.*

8 *Atilius, Cincinnatus, Curius in agro morabantur. Romani jus Civitatis cunctis Imperii subditis concessere. S. Paulus Romanus Civis fuit.*

9 *Etiam hostes in bello victi quandoque Romanâ Civitate donabantur. Et aliqui habebant pro patria tàm Romanam, quàm locum suæ originis.*

10 *Quia omnes Romano Imperio subjecti Romani Cives erant; etiam Neapolitani tales erant: undè & vicissim idem esse debet apud illos.*

11 *Indigenatus acquiritur* Secundò *ratione fidei. Cuncti Clerici orbis conveniunt cum Neapolitanis in fide, adeoque in illo Regno erunt indigenæ.*

12 *Acquiritur* Tertiò *indigenatus ratione baptismatis. Quod locum habere debebit etiam in Regno Neapolitano, nisi aliud obsistat.*

13 Quartò *fit quis indigena loci ratione beneficii ibi possessi, ubi & potest ad ordines promoveri: quod observatur etiam in Regno Neapolis.*

14 *Indigenatus* Quintò *acquiritur ratione originis, tam propriæ, quam paternæ. Paterna origo facit filium Municipem quoad honores, ordines, & beneficia.*

15 *Ratione domicilii* Sextò *fit quis indigena: pro quo exigitur decennium apud Venetos, Gallos, & Neapolitanos.*

16 Septimò *Indigenatus acquiritur ratione Comprovincialitatis. Parochia olim significabat Diœcesim: & Diœcesis provinciam ecclesiasticam.*

17 18 *Indigenatus* Octavò *acquiritur aggregatione ad Cives alicujus Urbis, vel literis naturalitatis alicui à Principe concessis. De hac rè quid sit in Regno & urbe Neapolis, & in aliis ejus urbibus Demanialibus.*

19 *Hoc apud Romanos vocabatur dare jus Civitatis Romanæ. Recensentur plures homines, & populi, qui hoc jure donati fuerunt.*

20 *Imperatores quoque jure Romanæ Civitatis homines, imò & plurium Regionum populos decorabant, ut ex historiis habetur.*

21 *Exemplo Romanorum aliæ Urbes, & Principes ad jus propriæ Civitatis, vel Regionis extraneos aggregant, qui in Germaniâ vocantur Psalburgeri.*

22 *Indicantur varii Principes, qui se fecerunt Civibus nonnullarum gentium aggregari. In Regno Neapolis aggregantur extranei.*

23 *Extraneos aggregare an possit Episcopus quoad res ecclesiasticas. Episcopus est Princeps. In quolibet loco est duplex Principatus, sacer, & profanus.*

24 *Nec est cur Princeps Vasallus extraneos juribus civitatis donare possit, non verò id possit Princeps supremus. Beneficiarius est Civis loci beneficii.*

25 Nonò *indigenatus acquiritur cooptatione in Clerum Romanæ Ecclesiæ, quæ mater est, & Caput aliarum: membra autèm Capitis, à membris Corporis non sunt aliena.*

26 *Ex novem præfatis modis, beneficiorum dispensatores perpendant, an aliquis sit indigena. Alicubi est privilegium Apostolicum arcens extraneos.*

27 *Si de hoc indulto obtinendo agendum est; non à privatis, sed à cunctis Ordinibus Regni, in Parlamento congregatis, deliberandum est.*

28 *Non expedit Regnicolis hoc privilegium postulare, quia juribus Regis est noxium, Clericisque, ac Laicis beneficiorum dispensatoribus, damnosum.*

1. ECCLESIA Dei libera prorsùs, & ingenua à Christo Domino constituta est (*a*), & uti talis, à suis primordiis, usque ad nostram ætatem, integrâ, & totali semper potita est libertate, dispensandi, pro suo arbitrio, ecclesiastica beneficia Clericis cujuscumque Regionis, dummodo benemerentibus, tàm indigenis, quam extraneis: hancque libertatem ità se habuisse, de sæculo, in sæculum, & à primo usque ad novissimum; suprà probavimus multiformitèr, infinitis propemodum rationibus, Scripturalibus, Theologicis, necnon depromptis ex Sacris Conciliis, & Sanctis Patribus; Legalibus tandèm, Historicis, & Politicis, quas jàm doctum Lectorem supponimus percurrisse, & vidisse probatam libertatem ipsam efficacissimè, respectu ad omnes Christiani Orbis Provincias, nisi ubi specialia indulta Apostolica, posterioribus sæculis introducta, justisque de causis, vel remunerationis, vel benemerentiæ, vel alterius tituli relevantis, concessa, aliud ex peculiari gratiâ, & privilegio deposcunt.

(a) *Galat. IV. n. 31. S. Anselm. l. 3. epl. 45. Geffrid. Vindociens. opusc. 4. §. 6.*

2. Hæ autem omnes, & singulæ rationes, ut suprà congestæ, & per diversa sæcula distributæ, dum libertatem ipsam generalitèr probant, illam proculdubiò etiam probant pro cunctis particularibus locis, Apostolico privilegio, aliud decernente, non communitis: adeoquè, ut putamus, eandem affatim probant etiam pro Regno Neapolis, de quo nunc specialitèr est locutio. Et quæcumque motiva in oppositum cumulentur, vel nihil probant, quia suppositis insubsistentibus innituntur; vel pro nobis probant, quia retorquentur adversùs Contradictores: vel nimium probant, quia probant, quod beneficia sint, non incolis totius Regni, sed solis indigenis, & nativis particularis cujusque Loci, Vici, Urbis, & Oppidi concedenda, uti patebit ex multis Responsionibus, quibus Objectiones in tertio Tomo uberrimè dissolvemus. Et sic quocumque se vertat sermo Contradictorum, conatui eorum non proficit; nec indigenis, prout ab illis intelliguntur, favet; neque extraneis, uti ab eisdem considerantur, ullum detrimentum impertit. Quæ si pauca sunt pro Regno Neapolitano; alias adhùc rationes peculiares, ibi concurrentes, & extraneis subservientes, hic successivè adnectamus: sed antequàm ad earum effectivam allegationem procedamus, operæ pretium est prius aliqualitèr perscrutari, quinam rè vera sint extranei, & quinam indigenæ in Regno Neapolitano, & quot modis ibi fiant indigenæ. Hoc enim, ait D. Hieronymus, *hoc & Tul-*

Tullius, & antè illum in brevi, & solo volumine scripsit Antonius, primam Causam esse Victoriæ, diligenter Causam, prò quà dicturus es discere (a).

3. Et ut in hac rè *sic curramus, non quasi in incertum, & sic pugnemus, non quasi aerem verberantes (b)*, in claro ponendum est, qui sint indigenæ, & qui extranei, præsertim, cum Contradictores ipsi in hac rè non conveniant, quippè alter eorum, qui edidit volumen, *De Rè beneficiariâ*, & alter, qui Auctor est libri, *Considerationi Teologico Politiche*, prò extraneis solos extrà Regnum ortos, vel in eo non commorantes, intelligunt. Alter verò qui binas edidit scriptiones, nomen præseferentes, *Ragioni del Regno di Napoli*: Et *Considerationi sopra al nuovo libro intitolato &c.* prò extraneis eos se profitetur accipere, qui in Regno beneficia possidentes; apud ea personalitèr non morantur: & ità habent alii *lateres prò saxis, alii bitumen adhibent prò cæmento (c)*. Et ex eis unus & ipse aliquos, modò indigenas vocitat, modò extraneos, de quo benè quidam Modernus ait, *cum recenset consuetudines locorum, Alienigena dicitur, qui toti Regno exterus est: Indigenæ vero dicuntur, & ad beneficia vocantur, qui de Regno sunt. Mox afferens Canones Ecclesiasticos, indigenarum nomine eos appellat, qui vel de Canone Ecclesiæ, vel in ipsâ baptizati, & educati sunt, quibus Canonum decretis illi ipsi excluduntur, qui anteà ab ipso vocati sunt indigenæ. Nunc denique prò indigenis illos obtrudit, qui in suis Ecclesiis resident, ac ministrant; quo fit, ut qui anteà alienigenæ dicti fuerunt, & à beneficiis repulsi; postremâ hac notione indigenæ, ad beneficia adspirent. Ità apud illum nihil ratum, fixumque, nihil constans, atque cohærens, sed utcumque est ventus, exin velum vortitur. Quod sicubi cordato homine indignum est, certè non est ferendum in ipsâ definitione indigenæ, hoc est in ipso quæstionis cardine, & summâ (d)*. Dicas respexisse fortè Dominum ad Conatum Contradictorum, & dixisse, *venite descendamus, & confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui (e)*.

4. Herclè mirum est, quâ fiduciâ Contradictores, in unâ rè discordes, in aliâ uniantur, pacemque, ut ait Tertullianus, libenter inter se misceant, *nec interest quamvis diversa tractantibus; dummodò ad unius veritatis eversionem conspirent (f)*. Neque minus mirum est attendisse, quot subtilitatibus, & vaniloquiis, verba hæc *Civis*, & *indigena*; *exterus*, & *extraneus*; *alienigena*, & *alienus*; *forasticus*, & *forensis &c.* interpretentur, & cavillent, Urbaque ista hac illac, veluti tot folles impellant, multa de eis *tractantes, dividentes, definientes, ratiocinationes acutissimas concludentes, libros implentes &c.* uti ait de quibusdam Philosophis Augustinus (g), cum tamèn hæc verba sint, servatâ respectivitate Synonima; & vel in idem resonent, vel vix quidquam in eis differentiæ, etiam severiores ipsi Ludimagistri, adhibito teloscopio, distinguant: quibus nos differentiunculis pervestigandis diuturniorem Micrologiam non impendimus; quippè nec officium, nec studia nostra, qualiacumque sint, horis abundant, inutiliter dilapidandis.

5. *Natura*, inquit Plutarchus, *patriam nullam cuiquam fecit, ut neque domum, neque agrum, neque ærariam, ut Aristo dicebat, neque medicam officinam: sed fit, aut potius nominatur horum unumquodque quovis tempore ab eo qui possidet, & utitur &c. Quæ terræ pars ab altera longè potest distare, cum ipsam totam Mathematici demonstrent, cum Cælo comparatam, puncti loco esse, nos autèm instar formicarum, aut apum: si ex uno formicarum nido, aut alveari sumus, in mærore sumus, & peregrinos esse factos ægrè ferimus, ignari omnia, ut sunt nostra putare, atque usurpare (h)*, Herculis omnis terra fuit patria. Socrates non loci uniùs civem se dicebat, sed Cosmopolitem, tamquàm totiùs Orbis patricium (i), Paulus Orosius ita dè sua vitâ sentiebat, *Inter Romanos Romanus: inter Christianos Christianus; inter homines homo: legibus imploro Rempublicam, religione conscientiam, communione naturam: Utor temporariè terrâ, quasi patriâ (l)*. Si rationem ergò naturæ sequamur, non est distinctio indigenæ, & extranei: & uti benè D. Gregorius Nazianzenus ait, *terrenæ hæ patriæ, atque generum discrimina, brevis hujusce,*

(a) Hieron. in Apolog. ad Pammach. c. 1.

(b) 1. Corinth. 9. 26.

(c) Genesis cap. 11. num. 4.

(d) Act. libri, cui titulus Regni Neapolitani, erga Petri Cathedram &c. f. 44.

(e) Genes. capit. 11. num. 6.

(f) Tertull. de præscript. c. 41.

(g) S. August. tr. 45. in Joannem.

(h) Plutarc. opusc. de exilio.

(i) Idem Plutarc. loc. cit.

(l) Paul. Oros. l. 5. contr. Paganos.

ſce, & caducę vitæ noſtræ, ac ſcenæ, ludi ſunt: quam enim quiſque terram &c. occupaverit, ea patria dicitur; cujus omnes æque hoſpites, & advenę ſumus; quantumlibet vocum appellatione ludamus (a).

6. Sed quoniàm hujuſmodi diſtinctiones, indigenæ, & extranei, apud homines aſſignantur; & à vaniloquentioribus magis avidè confoventur; videndum eſt, quot modis haberi poſſit indigenatus. Eumque dicimus novem modis poſſe haberi. Et *primò*, juxtà Civilem antiqui Juris diſpoſitionem, haberi poterit: nàm ut ait Seruius, omnes terræ habitatores, aut *Indigenę* ſunt, aut *Advenæ*, aut *Convenę* (b), Indigenæ ſunt indè geniti. Advenæ de alio loco venientes. Convenæ mixtim è diverſis locis alicubi convenientes. *Covenas* videre eſt Romæ, ubi incolæ ut plurimùm ſunt extranei, ex diverſis Orbis partibus, & Provinciis ad illam Urbem confluentes, tamquàm ad omnium viventium Patriam, atque Matrem (c), Quam *Orbis compendium* Athæneus, *& communem totius terræ Oppidum* Ariſtides nuncupavit (d). *Advenæ* illi ſunt, qui in alieno loco morantur, ibique temporaneam vitam agunt (e). Ac generalitèr ſub hoc nomine omnes comprehenduntur, qui non debent inter indigenas computari (f). *Indigenę* autèm ſunt illi, qui in eodem loco, in quo commorantur, vel ortum habuerunt, & dicuntur *Originarii* (g), vel ortum non habuerunt, ſed tamen ibi proptèr originem paternam debebant naſci; & dicuntur *Oriundi* (h). Tamque hi, quam illi, nuncupantur indigenæ, quaſi indè geniti (i).

7. Veruntamèn vox Indigenæ (quidquid ſit de illius grammaticali ſenſu) in humanis, non rigoroſè ſumitur, ſed civilitèr: ità ut indigenæ ſint nedùm, qui intrà mœnia loci alicujus commorantur, ſed etiàm illi, quorum Majores indè originem pertraxere: illi quoquè, qui aliquem ad locum, perpetuò ibi permanſuri, acceſſere: atque illi tandem, qui licet in præciſo loco, vel civitate aliquâ perſonaliter non commorentur; ad eam tamen alioquin ſpectant, vel quià territorium manſionis eorum cum præfatâ Urbe, aut loco in jurium communicatione conſentit: vel quià incolæ præfati commorantur in viciniis memoratæ Urbis, aut Loci. Et ità Prætores, quidam, & Senatores Romani, qui non æſtivandi gratiâ, ſed quotidianæ moræ titulo ruri commorabantur; ibique agros arabant, arva fodiebant, ac boves, & armenta paſcebant, de quibus etiam cecinit Poeta, *Jura dabat populis poſito modo Prætor aratro &c. Paſcebatque ſuas quiſque Senator oves* (l); iſti inquam, tametſi verè Romę non morarentur; ibi tamen pro indigenis debebant, non pro extraneis reputari.

8. Atilium ruri morantem; *qui ad eum accerſendum à Senatu miſſi erant, ad imperium populi Romani ſuſcipiendum, ſemina ſpargentem viderunt*, inquit Valerius Maximus (m). Lucius Quintius Concinnatus à Legatis Romani Senatus, eum invitantis ad armorum imperium capeſſendum, inventus eſt, *ſeu foſſam fodiens, bipalio innixus; ſcù cum araret, operi certè id quod conſtat agreſti intentus* (n), Marcus Curius, ter triumphator, ab Oratoribus Samnitarum ruri repertus eſt, ubi rapas in tugurio commorans, elixabat (o). Hi omnes inquam, & generalitèr alii quoque *prędivites, qui ab aratro accerſebantur, ut Conſules fierent* (p), tamquàm Romæ non commorantes, ſed vel in agro Urbis, vel longè ab eâ in pagis, & villis; erant indigenæ Romæ, non extranei. Profectò Romani jus Civitatis, quod indigenatum præſefert, nedùm incolis Urbis, ejuſque pagi, & circumjacentium locorum, ſed etiam cunctis intrà, & extrà Italiam, ac generaliter omnibus, in Romano Imperio commorantibus, liberaliſſimè conceſſere (q), quo fiebat, ut teſte D. Auguſtino, plurimi prò Senatoribus Romani Populi haberentur, qui nedum Romæ non erant, ſed nec unquàm Romanam Urbem aſpexerant (r), prout de facto S. Paulus Apoſtolus, vel Giſchali in Judæa natus (s), vel Tarſi in Cilicia, ſecundum alios, & hic ſine dubio educatus (t), qui nec adhuc Romanam Urbem aſpexerat, neque Italiæ fines fuerat unquam ingreſſus; sè Civem Romanum profeſſus eſt (u), & Civis Romani privilegiis eſt potitus, ne flagellis cederetur. Verberari

(a) *S. Gregor. Nazianz. orat. 25.*

(b) *Vid. Nizol. Theſau. Ling. Latin: Verb. Advena.*

(c) *L. Roma ff. ad Municip.*

(d) *Lipſius de Magnitud. Romanor. lib. 1.*

(e) *L. hæres abſens. ff. de judiciis. l. omnes peregrini C. communia de ſucceſſ.*

(f) *Nizolius loc. citat.*

(g) *L. 1. & 3. C. de Incolis lib. 10. l. 1. ff. ad Municipal. Barboſ. tr. var. Appel. 180. 1.*

(h) *L. aſſumptio § 1. ff. ad Municip. Mandoſ. ad reg. 16. Canc. q. 40. Campan. diverſ. jur. Can. rub. 9. c. 8. n. 8.*

(i) *Gloſ. in cap. ex parte Verb. Indigena de conſuetud.*

(l) *Ovid. Faſt. 1.*

(m) *Valer. Max. l. 4. cap. 4.*

(n) *Livius lib. 3. dec. 1.*

(o) *Plutarc. in Catone Major. & in Apophtegmat.*

(p) *Valer. Max. lib. 4 cap. 4.*

(q) *L in Urbe ff. de Stat. Hominum.*

(r) *S. Auguſt. de Civit. lib. 5. c. 15.*

(s) *S. Hieron. de Script. Eccleſ. c. 5. Honor. Auguſtodun. eod. tit. n. 5.*

(t) *Sigiſmund. Laurent. Vita di S. Paolo in Princip.*

(u) *Actor. cap. 22. num. 27.*

berari etenim Civem Romanum erat Legis Porciæ interdictione prohibitum, quæ ut ait Cicero, virgas ab omnium Civium Romanorum corpore amovit (*a*). Quinimo flagris percuti erat indicium Romanæ Civilitatis non assecutæ. Et ità Marcellus Consul *Decurionem Novocomensem virgis in foro pulsavit, ne se Romanum Civem alquando censeret* (*b*).

9. Nec solum incolis Orbis Romani, seù finium Romani Imperii, Romanæ Urbis indigenatus, seù jus Romanæ Civitatis est datum, sed etiam hostibus in bello victis, quare Claudianus de Româ cecinit: *Hæc est in gremium victos, quæ sola recepit, humanumque genus communi nomine fovit, matris non dominæ ritu: civesque vocavit, quos domuit, nexuque piò longinqua revinxit* (*c*). Quam receptionem hostium in Cives, tàm Romanis fuisse utilem, quàm fuerat perniciosa Lacedæmoniis, & Atheniensibus eorundem hostium à propriâ civilitate repulsio, ait Caludius Cæsar apud Tacitum: *quid aliud exitio Lacedæmoniis, & Atheniensibus fuit, quamquàm armis pollerent, nisi quod victos pro alienigenis arcebant? At Conditor noster Romulus tantum sapientiâ valuit, ut plerosque populos eodem die hostes, dein cives haberet* (*d*). Hinc sicuti quando Romani ad jus Civitatis populos admiserunt, eorum crevit felicitas; sic quando Lege Liciniâ, & Mutiâ quibusdam Italiæ incolis jus est Romanæ Civilitatis ademptum, *ità alienati animi sunt, ut principium belli Italici fuerit* (*e*), cui & mala infinita, & totidem incommoda successere. Itaque Civium Romanorum, Tullio teste, duplex erat patria, altera naturæ, nempè locus, in quo nati erant; & altera juris, nempè Roma, ad cujus erant Civilitatem assumpti (*f*). Erantque simùl Cives Romæ, ubi Senatoriâ dignitate fulgebant, & Cives patriæ, undè originariè prodierant: sic ut loci utriusque indigenatu potiri dicerentur, & utrobique domicilium habere; quarè & in Jure sancitum legitur, *Senatores, licet in Urbe domicilium habere videantur, tamèn & ibi, undè oriundi sunt habere domicilium intelliguntur* (*g*). An autem simul, & semel aliquis esse possit ex æquo, & eodem tempore, indigena duorum locorum, non sine difficultate est, quam enodare non est hic locus, nec tempus. Memor sit Lector, celebrem Pomponium Atticum, Ciceronis Amicum, recusasse indigenatum sibi oblatũ Athenis (*h*), veritus nè jus Civitatis Atheniensis acceptans amitteret jus Romanæ.

10. Igitur indigenatus in humanis, non grammaticalitèr, sed civilitèr est sumendus: & cum cum omnes, quotquot in Romano Imperio continebantur (quales nulli dubium est fuisse incolas Regni Neapolitani) Romani Cives fuerint, ibique indigenæ, ac privilegiis Civium potientes, atque Romanis legibus viventes; sequitur, quod, si sumatur indigenatus, prout in antiquis, & civilitèr; sicuti cunctis Neapolitanis fuit indigenatus communis cum omnibus Civibus Romanæ Urbis, ità & omnibus Civibus Romanæ Urbis debebit esse communis indigenatus cum cunctis Neapolitanis. Et quià totius Italiæ incolæ, nec non Galli, Hispani, Teutonici, & alii perplures populi, in Orbe Romano continebantur (*i*), fiet, quod hi omnes debebunt in Regno Neapolis prò indigenis reputari; & sic hi licitè non valebunt ibi à beneficiis ecclesiasticis reprobari. Si dicatur, Indigenatum Romanum, seù jus Romanæ Civitatis, cum Romano Imperio defecisse, jamque indigenatum ipsum, non à legibus illis antiquissimis esse repetendum, sed à modernioribus, & à formâ, quâ nunc vivitur, non quâ antiquitus vivebatur: bene se habeat; sed si antiquitas non est quoad istud servanda; servanda paritèr non erit quoad rationem antiquæ pertinentiæ Regni Neapolitani ad Imperium Romanum, & quoad sacra jura, ritus, canones, memorias, ac rerum fragmina, quæ ex ipsius antiquitatis magis curiosis promptuariis, & vetustioribus pinacothecis, à Contradictoribus depromuntur. Paritèr si indigenatus repetendus est à formâ, quâ nunc vivitur; cum hucusque, aliundè nati, habiti sint in Regno Neapolitano pro capacibus, adeoque quodammodo, prò indigenis, quoad beneficia consequenda: sit, quod etiàm in futurum justè non poterunt prò extraneis reputari, seù pro talibus, quibus non valeant beneficia, ut antè, conferri.

(a) *Cicer. pro C. Rabirio.*

(b) *Appian. bel. Civil. lib. 2. Plutar. in vit. Cæsar.*

(c) *Claudian. in Rom. Laud.*

(d) *Tacit. Annal. 40.*

(e) *Alex. ab Alex. genial. lib. 4. c. 10.*

(f) *Cicero de Legib. lib. 2.*

(g) *Lege Senatores ff. de senatoribus.*

(h) *Vid Æmil Probum in Vit. Attici.*

(i) *Just. Lips. de Magnitud. Rom. l. 1. c. 3.*

11. Se-

11. *Secundò*, indigenatus habetur ratione fidei, quæ ficuti tempore Legis Mosaicæ habuit; sic tempore Legis Evangelicæ, cunctos de illâ participantes æquè habet prò indigenis, ubicumque, & undecumque fint orti. In Exodo ità legitur, *si quis peregrinorum in vestram voluerit transire coloniam, & facere phase Domini, circumcidetur prius omne masculinum ejus, & tùnc ritè celebrabit, eritque sicut indigena terræ* (a). Similia alibi in Lege Moysis adnotantur (b). Filii Jacob, à Sichem, optante Dinam eorum Sororem in conjugem, nihil aliud popofcerunt, nifi eandem in religione Mosaicâ communionem, & tunc fieret Israelitarum cum Sichimitis unus populus, atque idem: *in hoc valebimus fœderari, si volueritis esse similes nostri, & circumcidatur in vobis omne masculini sexus: tùnc dabimus, & accipiemus mutuo filias vestras, ac nostras, & habitabimus vobiscum, erimusque unus populus* (c). Admitti Dominus præcepit ad facrificia peregrinos æque, ac indigenas, modo eandem fcriptam ejus fidem profiterentur (d). Josuè non minus advenas, quàm indigenas admisit in conspectu Sacerdotum, portantium Arcam fœderis Domini, eisque indifferentèr fanctiones Domini propofuit obfervandas (e). Demùm in Ezechiele jussit Dominus, intrà terminos Terræ fanctæ recipi advenas, & fimùl omnibus, inter Tribus inibi designatas, contribui possessiones (f). Ex quibus patet, quod juxtà Legem Divinam, illiusque canones, & historias, Viri aliundè progeniti, fuere prò indigenis in Dei populo computati, quotiès unam & eandem fidem æquè, ac filii Israel obfervarent. Et quià quod typice tunc occurrit normam dedit etiàm disciplinæ, tempore legis gratiæ utilitèr custodiendæ; hinc fit, quod quemadmodum tunc, sic etiàm nunc, prò quanto pertinet ad res facras, indigenatus est quoque remetiendus à fide: sicque tot, quot eandem profitentur fidem, omnes funt fimùl indigenæ. Cum igitur cuncti totius Orbis Clerici eandem teneant cum incolis Regni Neapolitani fidem, & religionem; fequitur quod ibi, quoad res facras, omnes Clerici funt indigenæ, nullus eorum ibi prò extraneo habendus est; & confequentèr Clerici, quantumvis aliundè nati, debent in illo Regno ad præbendas facras admitti, nisi aliud obsistat.

(a) *Exodi cap.* 12. *n.* 43.
(b) *Levit. cap.* 17. *num.* 15. *Numeri cap.* 9 *num.* 14.
(c) *Genesis cap.* 34. *num.* 15.
(d) *Numeri cap.* 15. *n.* 23. & 29.
(e) *Josue cap.* 8. 33. 35.
(f) *Ezechiel. cap.* 47 *num.* 22.

12. *Tertiò*, indigenatus habetur ex fusceptione Baptismatis, quod baptizatum reddit indigenam illius loci, in quo fuit spiritualiter regeneratus, uti communiter sentiunt Doctores (g), & patefaciunt historiæ, hac de rè in fastis Ecclesiasticis eloquentes. In Concilio Carthaginensi Epigonius Episcopus inconcufsè defendit, sè potuisse Clericum ordinare, alibi quidem progenitum, fed apud sè à puero coaltum, & in Ecclesiâ propriâ baptizatum (h). S. Paulinus Nolanus populo Barcinonensi, eum ad Ordines postulanti, adhærere detrectabat, memor sè Burdigalæ batizatum, non alterius loci magis habendum esse indigenam, quam illius, ubi baptismum fusceperat (i). Actardus Nannetensis dignus censitus est, qui ad Ecclesiam Turonensem proveheretur; quià in eâ fuerat baptizatus. Et ut alios omittamus, quos in decursu hujus operis memoravimus, inter causas, ob quas Gregorii Cappadocis improbata est provectio ad Ecclesiam Alexandrinam, hæc allegata est, quod in eâ non fuerat baptizatus; quasi nihil ei obfuisset esse per 36. mansiones longè ab Alexandriâ natum, si fuisset inibi baptizatus (l). Baptismi ergò fusceptio indigenatum producit: quod & non dubitamus habere locum in Regno Neapolitano, ubi fanctissimo huic Sacramento omnis cultus, omnisque honorificentia defertur, & cum inibi non pauci ex Judicibus, militibus, artificibus &c. extreneis, nafcantur filii, qui ibidem baptizantur, hoc baptizatis illis proficere debebit, ut ibi fint prò indigenis reputandi, faltèm quoad res facras, nisi aliud obsistat.

(g) *Marchin. de facr. Ordin. tr.* 1 *p* 5. *c.* 5. *n.* 14. *Gonzal. ad Reg.* 8. *Canc glof.* 1. à *n.* 105. *ad* 115. *Rebuff. de pacif. possess. n.* 217.
(h) *Concil. Cart.* 3. *cap.* 44.
(i) *S. Paulinus epist.* 6. & 23.
(l) *Julius PP. I. ap. D. Athanas. Apolog.* 2.

14. *Quartò*, Indigenatus habetur possessione beneficii ecclesiastici; beneficiarius enim fit Civis, & indigena illius loci, in quo erectum est beneficium, uti communitèr sentiunt Doctores (m). Et ratio est evidens, quià per fusceptionem beneficii, Beneficiarius intitulatur, copulatur, & innectitur vinculo perpetui fœderis cum beneficio, & inter ipsum fuamque Ecclesiam, ac præbendam, spirituale contrahitur matrimonium (n). Undè etiàm fit, quod Beneficiarius evadit fubditus Epi-

(m) *Bart in l.* 1. *n.* 23. *ff. ad Municip. Felin. in cap. Rodulphus n.* 18. *de Rescript. Boer. dec.* 260 *n* 20. *Marchin. de facr. Ordin. p* 4. *c.* 8. *n.* 2 *tr.* 1. *Rocc. Pirr. Sicil. Sacr.* 10. 2. *notit.* 7 *n.* 37. *Bellet p.* 1. § 2. *n.* 15.
(n) *Cap. cum inter* 23 *de elect cap. est unanimiter* 6. *de postul. Prælat. c. ficut vir* 7. *qu.* 1.

Episcopi illius Diœcesis, in quâ erectum est beneficium, & per consequens rationem indigenæ ipsius loci in sè contrahit. Hacque de causâ tametsi ad sacros ordines nemo, nisi à proprio possit Episcopo promoveri; nomine tamen proprii Episcopi, tàm Episcopus originis intelligitur, quàm Episcopus domicilii, & beneficii (*a*). Ratio autem quarè ab Episcopo beneficii promoveri possit, est hæc, quod Beneficiarius fit indigena, & civis illius loci, seu diœcesis, in quâ suscipit beneficium (*b*). Et ratio rationis est, quod propter spirituale connubium, inter Beneficiarium &, Ecclesiam intercedens, hi fiunt simùl unum corpus mysticum (*c*), eo modò, quo vir, & uxor per matrimonium corporale fiunt simul unum corpus; Et sicut vir &, uxor non possunt esse alter ab altero extraneus, ita & Beneficiarius, & beneficium esse non possunt alter ab altero extraneus: & consequenter beneficiarius in loco beneficii habet rationem indigenę. Hæc autem indigenatus ratio paritèr locum hebet in Regno Neapolitano, & à Doctoribus Regnicolis approbatur (*d*). Undè perperàm ibi excitatur contentio de indigenis ad beneficia admittendis, si omnes quotquot beneficia suscipiunt, si non sunt indigenæ ortu, & origine; per beneficiorum susceptionem tales evadunt.

14. *Quintò*, indigenatus habetur ratione originis, tàm propriæ, quàm paternæ, uti disertè in jure statuitur (*e*), nedum etenim quilibet ex sè originarius ex aliquo loco, habetur ibi prò indigenâ (*f*), sed etiam, qui oriundus est ex origine paternâ: Paterna enim origo facit filium municipem, quoad honores, quos pater habebat; uti dixit Hostiensis (*g*), provectio autem ad ordines, & beneficia, sinè dubio est assumptio ad maximos honores. Similitèr filius, tametsi alibi natus, & commorans, consequitur civilitatem loci, ex quo Pater ejus ducit originem, uti docet Panormitanus (*h*), cum civilitate autem proculdubiò etiam rationem trahit indigenæ. Quapropter si filius, ex aliquo eventu sit natus in alio loco, diverso ab eo, undè illius Pater originem noscitur habuisse; adhùc in ipso loco paternæ originis rationem habet indigenæ, quià ibi rationem habet Oriundi (*i*). Hocque, ut audivimus, observatur etiam in Regno Neapolitano; quamobrem in eo inter indigenas computantur, nedum idibem nati, sed etiam Oriundi propter paternam nativitatem.

15. *Sextò* indigenatus habetur ratione permanentię, sive Domicilii in aliquo loco; nedum si quis illuc se recepit, animo ibidem perpetuo permanendi (de quo nulla est difficultas, cum liberum esse debeat unicuique homini, fraude cessante, ubicumque illi magis gratum est, suum constituere Domicilium) sed etiam si ad aliquod notabile tempus ibi permaneat. Decennium ad hoc præfixerunt prudentissimi Veneti, dum jusjurandum à Thomâ Maurocæno exegerunt, nè quemquam Clericum beneficiis Patriarchalis Ecclesię Constantinopolis insigniret, *nisi Venetum natione, vel qui continuè per decennium Venetiis habitasset* (*l*). In Galliis tantundem est temporis, juxtà monumentum, quod refert Thomassinus, dicens, *anno* 1408. *Comitiorum generalium Cleri Gallicani decreto, extraneis omnibus aditus interclusus est beneficiorum quorumcumque, nisi saltem decennium in publicâ alicujus Regni Universitatis palestrâ contrivissent* (*m*). Utraque hæc ratio similitèr locum habet in Regno Neapolitano, ubi ad officia, & beneficia decernitur admittendos omnes *oriundos* &c. necnon *omnes qui habitaverint per annos decem*. Alibi dicitur saltem *per quinquennium* (*n*).

16. *Septimò*, indigenatus, vel quædam species ejus, habetur ratione Comprovincialitatis: Nàm Clerici ejusdem provinciæ prò indigenis computantur, præsertim quoad beneficia consequenda. Quod expresè patet in jure, ubi Ravennates, mortuo eorum Archiepiscopo Guillelmo, elegerunt, sive postularunt in ejus locum Episcopum Imolensem, ex hac ratione, quod *tamquam suffraganeus Ravennatis Ecclesiæ ex ipsius gremio extaret* (*o*). Et quamquàm hæc postulatio non habuerit effectum, quià Imolensis *Episcopus à minori, quàm tertiâ parte, fuit postulatus* (*p*), tamen patet, quod uti Comprovincialis habitus fuit prò indigenâ Ravennæ

(a) *Cap. cum nullus* 3 *de temp. Ordin.*

(b) *Barbos. Pelinus, Boerius, Marchinus locis cit. Sanchez opusc. mor. l. 7. c. 1. dub. 23. Bellett. disq. Cler. p. 1. de disc. Cler § 2. n. 15.*

(c) *C. sicut vir. 7. quæst. 1. Bellettus disquis. Cler. de Cleric. debit § 3. n. 11*

(d) *Marta de Jurisd. p. 4. cent. 1 cap. 59 n. 9 Bellet. locis citat. cum aliis ab his allegat.*

(e) *Cap. Rodulfus & ibi DD. de rescript. l. libertus l. filius C. de munic. l. assumptio. ff. eod. Barbos. appel. 180 n. 1. Marchin. tr. 1. p. 1. c. 6. n 6 7 8. 9*

(f) *Leg. Senatores ff de Senatoribus*

(g) *Hostiens. in sum. §. quibus, ex causis n. 6.*

(h) *Panormit. in cap. final. de Parochiis*

(i) *Campanil Divers. Jur. can. rub. 9. c. 8. n. 8. Barbos. loc. cit.*

(l) *Innoc. III epist. ap. Bosquet. fol. 82*

(m) *Thomassin. Vet. & nov. Eccl. disc p. 2. lib. 1. c. 103. n. 6. §. Philippus*

(n) *Rovit. Pragm. Regni tit. de offic. pro vis prag. 2. §. placet vid. hic infrà n. 18*

(o) *Cap. bonæ memoriæ de postul. prel.*

(p) *Dicto cap. bonæ memoriæ de postul.*

vennæ, illamque fuisset Ecclesiam assecutus, si in eo eligentium suffragia prò majori parte convenissent. Comprobant hoc totum Historiæ. Nàm Episcopi provinciæ Tarraconensis Nundinario Barcinonensi optarunt substitui Irenæum, qui in eâdem provinciâ erat Episcopus, eâque de rè auctoritatem Hilari Pontificis implorarunt (*a*). Arnusto Archiepiscopo Narbonensi privilegium contulit Stephanus Papa VI, ut in ejus suffraganeis Ecclesiis, si deesset vir, ad pastorale officium idoneus, posset ex proprio Narbonensi Clero Antistitem deputare (*b*). Hincmarus Remensis, admonens Clerum, & Populum Bellovacensem, de electione eorum Antistitis, suggerit, ut eligant virum de propriâ Parochiâ, nempè Diœcesi; Parochia enim antiquitus idem quod nùnc Diœcesis significabat (*c*). Sin minus, aliquem Comprovincialem eligerent, *alterum* inquiens, *de alterâ Diœceseos nostræ Ecclesiâ* (*d*). Sumptâ ibi Diœcesi, non prò territorio Episcopali, sed prò totâ Metropolitani provinciâ.

(a) *Epistola 2. inter epistolas Hilari PP. ap. Binium tom. 3. Conc f. 570.*
(b) *Stephan. 6. epl. ad Arnulph. Narbonens.*
(c) *Cap. Apostolicę de Donation. cap bonę 12. qu 2 glos. in cap. 3. verb parochię de temp. ordin in 6.*
(d) *Hincmar. Romans. Formul. 4.*

17. *Octavò* indigenatus habetur aggregatione ad Cives alicujus Civitatis, vel literis naturalitatis, à Principe alicui ex gratiâ concessis (coinciditque iste octavus modus in aliqua acceptione cum primò) Nam sive Decuriones, & Cives Civitatis, aliquem eorum cætui adsocient, sive Princeps literis suis patentalibus, illum pro Cive sui Principatus declaret; ille idem inibi fit indigena. Satis locuti sumus superius de hisce literis naturalitatis, atque de illarum viribus, & virtute. Nùnc adnotamus, quod hæc ratio indigenatus optimè locum habet in Regno Neapolitano, uti patet ex Pragmaticâ illius, ità sanciente, *licet ab Illustrissimis, & Serenissimis Regibus, & Reginis hujus Regni nostri Siciliæ, prædecessoribus nostris, ordinatum, & ipsorum temporibus, & nostro observatum fuerit, in nostrâ Civitate Neapoli, quod nullus ipsius nostri Regni exterus, seu exteræ nationis, reciperetur, vel admitteretur in Civem, gavisurus privilegiis, prærogativis, & exemptionibus, quibus ipsi Cives Neap. potiuntur, & gaudent, ac potiri, & gaudere soliti sunt, & debent, sine specialibus Regiis literis, cum speciali conscientiâ Regum prædecessorum nostrorum, quod adeò tenacitèr extitis superioribus temporibus, & nostro servatum, & etiam licet ipsi exteræ nationis nostri Regni emissent bona stabilia in ipsâ Civitate Neapoli, & bonâ fide, & non in fraude transtulissent Domicilium, in eadem ducendo uxorem, inibique patriam, prætoriumque uxoris constituissent, non tamèn, ut Neapolitani Cives haberi, & tractari tales exteræ nationis consueverunt, nisi specialibus literis Regiis, & ipsorum Regum expresiâ notitiâ ad id concederetur. Nos tamèn &c.* (*e*).

(e) *Revis. Pragmat. Regn. tit. de Immun. Neap. Pragmat. 1.*

18. Et in aliâ Pragmaticâ, ubi agitur de officiis, & beneficiis, per solos indigenas, sive oriundos ex Regno Neapolis possidendis, definitur: *Placet Cæsareæ, & Catholicę Majestati concedere, quod ab indè officia, quæ vacaverint in dicto Regno, conferantur Regnicolis oriundis; modis tamèn, & formis infrascriptis, intelligendo oriundos omnes etiam natos extrà Regnum, dummodò fuerint juxtà Privilegium fidelissimæ Civitatis facti Cives Neapolitani, per magnificos electos, & pariformitèr alios Cives, factos per alias Civitates Demaniales dicti Regni, quæ ex Privilegiis Regiis, eis concessis, habent facultatem creandi Cives, dùm tamèn duxerint uxores Regnicolas, & habuerint domos proprias in dictis Civitatibus, in quibus fuerint facti Cives, & habitaverint in Regno, saltèm per quinquennium, & etiam omnes tenentes Baroniam, vel alia feuda, & omnes, qui habitaverint per annos decem cum uxoribus, possidentes bona stabilia* (*f*).

19. Hoc olim dicebatur, dare jus Civitatis, apud Romanos, vel jus Italicum, quod tam Senatores, ac Cives Urbis, quam ejus Principes, & Augusti conferre modo huic, modo illi, tum viris singularibus, tum Provinciis integris; tamque Italiæ incolis, quam aliis etiam trans montes, & maria constitutis. Sabino bello urgente, Romani juri Urbis Appium Claudium adsciverunt (*g*). Punico ardente, eundem honorem Murrhinæ Syracusano contulerunt (*h*), necnon Merico Hispano (*i*), Julio Floro Trevirensi (*l*), Theophani Mitileneo (*m*), Pythagorę Samio

(f) *Revis. Pragm. Regni. De offic. provis. Pragm. 1.*
(g) *Sabellic. lib. 8. Ennead 2.*
(h) *Livius decad. 3. Histor.*
(i) *Livius lib. 26.*
(l) *Tacit. lib. 3.*
(m) *Valer. Max. lib. 8. c. 15.*

mio (*a*), Archagato Medico (*b*), & aliis. Lege quoque Apulejâ tres ex singulis Coloniis Latinis fuerunt ad jus Civitatis assumpti (*c*). Lege Pompejâ idem jus Incolis Transpadanis est datum (*d*). Operâ Caii Marii, Camertes (*e*): Operâ Syllę, servi eorum, qui in bello sibi faventes ceciderant, sunt Civitate donati (*f*): Et sic de aliis. Nam Tyrrhenis, & Umbris, nè ad hostes deficerent, Romani jus Civitatis ultrò contulere (*g*): Quod posteà in cæteras Italię Provincias dilatatum est, Lucanis, & Samnitibus exceptis: qui quoque tamèn aliquandò illud idem jus sunt adepti (*h*), & paulatìm Italis cunctis, Gallisque Cisalpinis, & Venetis indultum est (*i*). Ac generalitèr Cajus Graccus Italos, & Romanos decrevit iisdem juribus debere potiri (*l*). Nec hoc intrà montes constitit, nàm jus Civitatis usque ad Pacenses, & Emeritenses in Hispaniâ se profudit (*m*).

20. Quod autèm Romani Senatores, & Cives votis communibus operati sunt, idipsum eorum Imperatores propriâ auctoritate fecère. Nàm Cæsar hoc honore affecit Cratippum Peripateticum (*n*), & universam illam bellatorum Legionem, ex transalpinis viris conscriptam, quam Allaudæ nomine vocitavit (*o*). Demùm omnes medicinam professos, & liberalium artium Doctores, præcipui muneris loco Romanâ Civitate donavit (*p*). Otho paritèr Imperator Lingonibus universis (*q*): Claudius, & ipse Imperator, Græcis, Gallis, Hispanis, Britannis, jus Civitatis indulsit (*r*). Severus Cęsar Thessalonicensibus idem contulit (*s*). Et generalitèr sub Imperatoribus Hispanis, Thracibus, & Africanis, incolæ illarum Regionum sunt Romanæ Urbis jure donati. Demumque cuncti, qui Romano Imperio suberant, Cives Romani facti sunt (*t*), ità ut cum ab initio omnes, pręter Romanos, & Græcos, barbari dicerentur; paulatìm cunctis, intrà Romani Imperii fines agentibus, hæc nota dirempta sit, ob jus Romanæ Urbis acceptum. Posterioribus demùm temporibus expressâ lege Honorii, & Theodosii Cæsarum, Cives, & Patritii Urbis Constantinopoleos, fuerunt hoc privilegio decorati, *Urbs Constantinopolitana, non solum juris Italici, sed & ipsius Romæ veteris prærogativâ lætetur* (*u*).

21. Ex quâ Romanæ Urbis, ejusque Cæsarum, disciplinâ, didicerunt aliæ Urbes, illarumque Cives, & Principes, ad jus Civitatis, vel Regionis suæ viros extraneos aggregare: jamque hoc passim fit, tam ab Urbibus independentèr à Principe, quam à Principe independentèr ab Urbibus, nisi aliqua peculiaris ratrio fortè resistat. Et quidem de Principe, quod jus habeat admittendi ad Civitates sibi subjectas viros extraneos, nullum est dubium, cum continuata praxis id suadeat. De Magistratibus quoque, ac Decurionibus, & Civibus uniuscujusque Civitatis, præsertim Municipalis, in controversiam non revocatur, quod valeant, etiam absque jussu, & scientiâ Domini territorialis, non tamen eo invito, viros extraneos, modo non suspectos assumere in Cives, & illis jus Civitatis concedere (*x*). Quâ rè nihil olim frequentius in Germaniâ, ubi isti extranei sic aggregati, sivè admissi, vocantur *Pfalburgeri*, homines nempè liberi, subditi Imperatoris, vel alterius Principis, qui ab Urbibus pariter liberis Germaniæ jus Civitatis impetrant, & sè aliis Civibus ejusdem Civitatis faciunt adscribi, non amittentes jura propriæ Civitatis, sed sub diverso respectu, illo quoque honore aucti, assecutionis Civitatis alienæ (*y*). Nihilominus si Cives alicujus liberæ Urbis se facerent in numerum Civium alterius Urbis subditę acciri, mos olim erat, quod prioris Civitatis jura amitterent. Et ità S. Pomponius Atticus Romanus Civis, jus Civitatis Atheniensium respuit, ne amitteret jus Civitatis Romanæ, aliâ adscitâ (*z*).

22. Fuit inquam hęc admissio satis olim frequens in Germaniâ, & quoàd Viros etiam, & Principes magnæ dignitatis exercita. Nam Henricus Comes Lutzeburgensis, & Joannes Comes de Spanheim, facti sunt Cives Augustę Trevirorum (*aa*). Adolphus Comes Nassoviensis, qui posteà electus est Imperator, fuit Civis Norimbergensis (*bb*). Comites Mansfeldenses facti sunt Cives Magdeburgenses. VVilIelmus Hollandiæ Comes, qui fuit posteà in Romanorum Imperatorem electus,

(a) *Plutarc. in Numa.*
(b) *Plin. lib. 29. cap. 1.*
(c) *Cicero pro Cornel. Balbo.*
(d) *Appian. lib. 1. Plutarc. in C. Grac.*
(e) *Valer. Max. l. 5. c. 2. Plutarch. in Mario.*
(f) *Plutar. in Sylla.*
(g) *Diodor. l. 37 Sabell. l. 2. Ennead 6.*
(h) *Iidem qui supr.*
(i) *Strabo. Geogr. l. 5.*
(l) *Alexand ab Alex. genial. l. 4. c. 10.*
(m) *Paul. in leg. ult. in princip. ff. de Censibus.*
(n) *Plutarc. in Cicerone.*
(o) *Sveton. in Cæsar. c. 42.*
(p) *Sveton. ibidem cap. 24.*
(q) *Tacit. lib. 17. Histor.*
(r) *Idem Tacitus lib. 11.*
(s) *Alexand. ab Alexan. Genial. lib. 4. c. 10.*
(t) *Leg. in Urbe ff. de stat. Homin.*
(u) *L. Urbs. C. de privil. Urbs. Constantinopol.*
(x) *Besold. thes. pract. verb. Burger. Knipschild de iur. & privil. Civit. Imper. l. 2. c. 29. n. 2.*
(y) *Limneus ad Aur. Bull. Carol. IV. c. 16. § 1 obser. 5. & 8.*
(z) *Emilius Probus in S. Pompon. Attico.*
(aa) *Kiriander. Annal Trevirens. par. 17. fol. 201. & 211.*
(bb) *David. Citræus lib. 19. Chron. Saxonic. f. 418.*

Ultrajectensibus Civibus est aggregatus (*a*). Ludovico II. ac Successoribus Francorum Regibus, Helvetæ jura propriæ Civitatis dedere (*b*), & sic de aliis. Sed quid loquimur de Germanis, quid de Helvetis, quid de cujuslibet Regionis, Regni, Provinciæ, vel Civitatis more circà hoc? Satis est nobis, quod in Regno Neapolitano in potestate, nedum Regis, sed etiam Baronum, & Civitatum est aggregare viros extraneos, illosque ad Jura Urbium illius Regni admittere, uti expressè decernitur in Pragmaticis, paulò superius enunciatis: & uti passim conspicimus exerceri, tàm in Civitate Neapolis, quàm in aliis Civitatibus Demanialibus, & etiam in Baronalibus, quoàd jura Civilitatis, ad Baronales Urbes pertinentis. Nec unquam audivimus circà hoc ullam fieri controversiam, nisi forte admitterentur, sivè aggregarentur viri, Regi, & Regno probabili ratione suspecti: nec aliud in oppositum est in Regno, quod nobis innotescat.

23. Verùm hic intrat non exigua difficultas, cur in qualibet Urbe Demaniali, & respectivè Baronali, valeant Decuriones, & Cives, valeantque Princeps supremus, & etiam ut suprà respectivè Baronales, viros extraneos ad jura eorum Civitatum admittere, & illos quoàd temporalia, Civium, & Indigenarum Ordini adscire: non autem id possit facere Papa, tamquam Summus Pontifex Ecclesiæ Dei, per totum Orbem extensæ; ac Episcopus localis, de Clericis extraneis, quoàd spiritualia? In unâquaque Civitate, Oppido, & loco, duplex est Principatus, Ecclesiasticus & temporalis (*c*). Temporalis Principatus est apud Principem laicum, rebus secularibus præsidentem. Principatus verò Ecclesiasticus, ultrà Papam, qui habet totum Orbem prò suo territorio, est apud Episcopum, qui rerum sacrarum est præses, ac negotia Spiritualia disponit. Ideòque Episcopus quoquè Princeps vocatur (*d*), & inter Principes computatur (*e*), Habetque Imperium, Territorium, Fiscum, Carcerem, Familiam armatam, & Ministros, atque executores ad carcerandum, & pœnis delinquentes plectendum (*f*), quæ omnia sunt jura Principis, & Principatus, illaque habet Episcopus, etiam si careat Dominio temporali locorum suæ Diœcesis (*g*). In quibus existens nedum exercere potest jura Principatus Ecclesiastici, puniendo subditos, ordinis inferioris, sed etiam puniendo ipsos Principes temporales eorundem locorum (*h*): Quamvis hoc non debeat, vel non possit facere quoàd Reges, quia hi dicuntur esse personali Privilegio Apostolico communiti, vetante, nè Episcopi eos valeant excommunicatione innodare (*i*). Valde ergò esse absonum, & incongruum videtur, quod Decuriones Urbis, & qui vix ullam habent in eâ jurisdictionem, & Baro, vel Princeps, qui in eâ solum habet Principatum temporalem, possit extraneum facere Civem, vel indigenam quoàd Sæcularia; non verò illum facere possit quoàd spiritualia, tàm Papa, quàm Episcopus, qui in illo, & eodem loco, habet Principatum Ecclesiasticum.

24. Rursus non levis est difficultas, cur Princeps temporalis, etiam juribus alti Dominii prædítus, vulgo *Sovranità*, sed Feudatarius Imperatoris, vel Regis; possit extraneos aggregare numero Civium suæ Civitatis, vel alterius loci sui Principatus; non verò id possit facere Imperator, aut Rex, ejusdem loci Supremus Dominus. Et ità sinè ingenti difficultate videtur transire non posse, quod Rex Neapolis prò tempore existens, Feudatarius, & Vassallus Summi Pontificis, valeat prò suo arbitrio virum extraneum Regnicolarum numero adscire, civemque, indigenam, & nationalem declarare; non verò id possit facere ipse Summus Pontifex, ejusdem Regni Supremus Princeps, & altior Dominus; præsertim si indigenatum conferat extraneo, ipsi Regi probabilitèr, sivè rationabilitèr non suspecto. Sed de hoc jam alibi satis. Certè hucusque Romanus Pontifex semper potuit liberè Ecclesiis Regni Neapolitani Episcopos undecumque præficere, quod idem est ac illos creare Cives locorum, quibus præsunt: nunquid enim Episcopus non est primarius Civis Urbis, pastorali suæ curæ commissæ? Si est ejus Princeps, ut ostendimus, multò magis est Civis. Paritèr semper potuit beneficia inferiora ipsius Regni viris aliundè natis conferre, hocque similitèr idem est, ac Cives creare, cum per

(a) Lebeman. Chron. Spirens. l.5. c.90.
(b) Bodinus de Republ. lib.1. cap.6. f.87.
(c) Cap. Duo sunt dist.96.
(d) S. Clemens PP. I. in Constit. Apostol. l.2. cap.30. & ibi Carol. Bovius in Scholiis. S. Ignat. Antioc. epl.7.
(e) Gloss. in c. Ecclesiæ dist.30. Barbos. Jur. Eccles. Univ. l.1. c.8. num.35. & 52.
(f) Del Bene de Immun. c.6. dub.14. sec.3. n.7. & cap.10. dub.8 n.3. Dian. p.1. tr.2. ref.88. Barbos. de offic. Episc. p.3. alleg. 107. n.1. Belles. Campanil. & alii.
(g) S. Congr. ap. del Bene loc. cit. dub 8. n.9
(h) Cap. duo sunt & ibi glos. margin. 10. dist.96. cum cap sequ. del Bene de Immun. cap.14. dub.18. sec.5. num.5.
(i) Del Bene loc. cit. n.6. & cap.9. dub. 36. sect.2. nu.1. Alterius de Censur. tom.1. disp.30. l.3. c.5.

per beneficiorum affecutionem quifque fiat Civis loci, ubi erectum eft beneficium (*a*). Quod & proportionaliter habet locum in aliis omnibus terræ partibus, ubi Papa beneficia liberè impertit. Nec minus habuit olim locum in aliis cunctis Regionibus; donec quafdam ex illis privilegio Apoftolico, arcente viros extraneos, communivit. Et ità ubi indultum fimile deeft, negari non poffe prò veritate videtur, quin Summus Pontifex, quoàd res Sacras, poffit viros extraneos in indigenas commutare: quod & paritèr, proportione fervatâ, locum habere videtur in aliis Prælatis, liberis beneficiorum Collatoribus.

25. *Nono* Indigenatus, vel fpecies ejus, habetur affumptione ad Prælaturas Aulæ Romanæ, feù cooptatione in Clerum Romanæ Ecclefiæ: quatenùs cum hæc fit omnium Orbis Ecclefiarum Mater, & Caput (*b*), ejus Clerici, fivè membra, non fecus, ac illa, debent ubilibet indigenatum habere, *non enim decet à Capite membra difcedere* (*c*), *nec membra Capitis à membris Corporis cenferi debent aliena* (*d*), Et ideò Clerici, in Romanâ Ecclefiâ, univerfali Ecclefiæ famulantes (*e*), omnium locorum, omnium Ecclefiarum totius Orbis indigenæ reputantur. Et uti tales debere cenferi, patet evidentiffimè in Jure: Nàm in *cap. bonæ memoriæ 3. de Poftulat.* continetur, quod Canonici Ravennates ad beneficium Archiepifcopale illius urbis poftularunt Guillelmum Cardinalem S. Praxedis, ut effet eorum Antiftes (*f*), nec illi extraneitatem obfiftere cogitarunt, quippe erat Clericus Romanæ Ecclefiæ. Et quamquàm Pontifex illius electionem admittere recufaverit, ex hac ratione, *cogitavimus quod ejufdem Cardinalis præfentia utilior fit, non folum Romanæ Ecclefiæ, fed etiam Ecclefiæ generali* (*g*); tamen patet, quod præcifo hoc refpectu, Cardinalis ille, uti Romanæ Ecclefiæ Clericus, ab Ecclefiâ Ravennate non habuiffet extraneitatis obftaculum, prò dicto Archiepifcopali beneficio confequendo. Hancque rationem habere locum in Regno Neapolitano patet ex alio Canone, corpori Juris inferto, ubi Subdiaconus Ecclefiç Romanç fuit à Capitulo Capuano ad beneficium Epifcopale illius Ecclefiæ promotus, & illud obtinuit, quià uti Clericus Romanæ Ecclefiæ, à Capuanâ non cenfebatur extraneus (*h*). Scimus gloffari hoc factum à Contradictoribus, tamquam ideo taliter ad effectum perductum, quià Capuani indigenç cefferant juri fuo favore ipfius Subdiaconi: Sed nos alibi hoc objecticulum affluentiffimè diluimus (*i*) unde fuperfluum eft illi diffolvendo hic modò immorari: remanetque inconcuffum, quod Clerici Romanæ Ecclefiæ, ubilibet prærogativâ indigenç perfruuntur.

26. Ex *novem* igitur titulis fupradictis Viri, alias extranei, fiunt indigenæ, & in ipfo Regno Neapolis indigenarum privilegiis perfrui debere videntur, præfertim quoàd beneficia ecclefiaftica confequenda. Spectat ergò ad Collatores beneficiorum, fivè ad Inftituentes Præfentatos in eis, dum vel liberè, ac pleno jure; vel ad præfentationem patronorum, beneficia ipfa difpenfant; perpendere, an in Clericis promovendis, aliquis ex præfatis titulis concurrat, per quem vel fint indigenæ, vel ibi fint prò talibus reputandi: nifi doceant Contradictores de fpeciali Apoftolico privilegio, titulos illos arcente, feù alitèr extraneos à beneficiis Ecclefiafticis repellente: quemadmodum vigere dicitur in *Galliâ* fecundum Rebuffum (*l*), In *Hifpaniâ*, fecundum Gonzalez (*m*). In *Portugalliâ*, & *Navarrâ* fecundum Barbofam (*n*), & alibi fecundum alios. Quod privilegium fi habent Regnicolæ, debent illud exhibere, & ut obfervetur inftare; Si non habent, debent illud, fi merentur, & poffunt, formis fupplicibus impetrare, quo modo fe gefferunt Valentini Regni Cives apud Sixtum V. (*o*). Sardi apud Clementem VIII. (*p*), & alii apud alios Pontifices (*q*): non verò illud vi extorquere, vel tamquam fibi de jure debitum ufurpare: & potentialitèr velle, quod tot aliæ nobiliffimæ, & fapientiffimæ Nationes, earumque Reges, non nifi ut ex gratia, & tamquam ex fpeciali favore confequi potuerunt (*r*).

27. Quod fi adhùc de tàm notabili indulto confequendo agendum erit, non id permitti oportet, ut fiat à paucis, vel particularibus viris, neque ab unâ, vel ab alterâ

(a) *Bartol. Felinus, Boerius, Belletus, Marchinus fuprà hic citati n. 13.*

(b) *Cap. non decet 3 dift. 12.*

(c) *Dicto cap. non decet dift. 12.*

(d) *Innoc III. epift. ad Cler Raven.*

(e) *Cap. bonæ memoriç 3. & ibi Glof. Verb. generali de poftul. Prael.*

(f) *Rubeus Hift. Ravenn. lib. 6.*

(g) *Cap bonæ memoriæ 3. de poftul.*

(h) *Cap. cum nobis 19. de Elect.*

(i) *Vide fupr. tom. 1. fæcul 13. c. 38. à n. 29.*

(l) *Rebuff. prax benef. in reg. 20. Cancel. quod quis intelligat idioma.*

(m) *Gonzal. in c. te nobis 5 de Cler. peregr.*

(n) *Barbof. in cap. bonæ memoriç n 8. & 22. de poftul.*

(o) *Sixtus PP. V. Conftit. 64.*

(p) *Lotter. de rè benef. l 2. qu 31 n. 122.*

(q) *Barbof. in cap. ad decorem 5. de Inftit & in c. bonæ memoriç 3. de poftul. præl.*

(r) *Eman Gonzal. in d. cap. te nobis de Cler. peregr.*

alterâ Regni Urbe, sed à toto simùl Regno, nempè ab ejus tribus Ordinibus, Clero, Baronibus, & Urbibus Demanialibus, qui per suos Deputatos, ex singulis Provinciis ritè transmissos, ac Mandatis legitimis constipatos, per Regem ad Comitia vocentur. Nam si quando usque nunc fuit aliquis ex Regibus noviter deprecandus, ut vellet ad solos Regnicolas coarctare provisionem illorum beneficiorum, quę vocantur Regię collationis, & patronatus, id factum est priùs opportunè convocato generali Regni Parlamento, & ita factum est in hujusmodi conatu, tentato cum Ferdinando V, cum Carolo V, cum Philippo II, ut evidentèr superius demonstravimus (a), cur & non idem faciendum erit, quando de precando Romano Pontifice agatur, ut beneficiorum collationes ad solos arctet Regnicolas? Quid minus habet Papa, in hac rè, tam uti supremus dispensator rerum Ecclesiæ, quam etiam uti supremus Dominus Regni, eo quod habeat Rex prò tempore, Dominus quidem Regni, sed utilis, & Sedis Apostolicæ Vassallus? Oportet ergò convenire Parlamentum Regni, & quod Parlamentarii simul junctis sensibus, ac suffragiis, prius rè discussâ, ac iterùm, atque iterùm ventilatâ, perpendant, an rè vera expediat, vel non, ut in Regno Sicilię citrà pharum, Clerici extranei à beneficiis Ecclesiasticis repellantur; Et quatenus affirmativè; tunc agendum erit de modo, ad effectum consequendum idoneo: sepultâ inter latebras oblivionis, si fieri posset, irregulari, atque absurdâ illâ methodo, quâ res incœpta est, & usque ad præsentem statum perducta.

(a) Vid. hic cap. prœced. n. 33.

28. Rè vera autem hujusmodi exclusionem nunquàm remur esse à Regno Neapolis, ejusque incolis exoptandam, & multò minùs postulandam: tùm quià incongruam, tùm quià ipsius Regis juribus noxiam, utpotè quæ illi pristinam libertatem in dispensandis beneficiis proprii patronatus abscinderet. Tùm quià Papæ quoquè, & Episcopis, aliisque beneficiorum Collatoribus; item & Principibus, ac Baronibus ipsius Regni, atque quibuscumque Laicis, & Clericis, beneficiorum patronis, damnosa esset, quippè libertatem eorum in agendis collationibus, & respectivè in exercendo jure patronatus arctaret. Tùm demùm quià Clero, & populo ejusmet Regni præjudicialis ex eo foret, quod si Clerici extranei essent ibi à beneficiis Ecclesiasticis repellendi, vice versa quoquè Regnicolæ essent à Papatu, Cardinalatu, Episcopatu, Abbatiis, Parochiis, Canonicatibus, aliisque inferioribus beneficiis, positis extrà Regni limites, repellendi: quod an eis expediat, quisque prudens rerum ponderator definiat. Igitur cum desit legitima persona, quæ actionem expulsionis extraneorum à beneficiis promoveat; cum deficiat Apostolicum privilegium, eosdem extraneos à beneficiis ipsis repellens: cumque demùm neque Papæ, neque Regi, neque Episcopis, neque Baronibus, neque Clericis, neque Laicis Regni Neapolitani, habentibus jura patronatus, expediat eadem extraneorum exclusio; concludendum est, quod in eodem Regno Neapolitano bonum est, ut intacta custodiatur, conserveturque libertas, quæ hucusque ibi fuit, præficiendi ecclesiasticis beneficiis Clericos, non modo Regnicolas, verùm etiam extraneos, habiles tamen, benemerentes, & dignos.

CA-

CAPUT XXIX.

In quo ex paritate admissionis Laicorum extraneorum ad munia, & Officia Sæcularia Regni Neapolitani; probatur, Clericos quoque extraneos esse ad Beneficia Ecclesiastica ejusdem Regni admittendos.

SUMMARIUM.

1 *Beneficium ecclesiasticum distat ad officio laicali, in aliquibus tamen conveniunt, valetque argumentum ab uno ad aliud. Beneficium datur propter officium.*

2 *Inter Ecclesiam, & Regnum mutua debet esse concordia. Justum non est, quod Clerici sint deterioris conditionis laicis.*

3 *Laici alienigenæ possunt in Regno Neapolis adipisci Urbes, & Baronatus in feuda: etiam Clerici ergò extranei debent posse consequi beneficia.*

4 *Ex septem primariis Regni officiis, tria indispensabilitèr ab extraneis exercentur. Alia minora officia quoque pro magna parte habent extranei.*

5 & 6 *Pragmatica Caroli V. disponit de multis officiis Regni Neapolis, partim dandis Regnicolis partim extraneis.*

7 *Vicerex Neapolis est semper extraneus, ejusque proventus immensi sunt; innuitur donum ingens, factum à Duce Metimnæ las Torres Vicerege.*

8 *Si officium Regis, Viceregis, & alia primaria officia possunt ab extraneis in Regno Neapolis obtineri; eccur non etiam Episcopatus, Abbatiæ, & beneficia?*

9 *Arbor, seu series ponitur, Comitum, Ducum, & Regum, qui Regno Neapolis dominati sunt, ex quinque Familiis, vel Dynastiis extraneis.*

10 *Innocentius Papa II. Regium titulum, cum Regno Siciliæ, Ducatu Apuliæ, & Principatu Capuæ, confert Rogerio: cujus refertur diploma.*

11 *Rogerius cæpit in bello Innocentium, quem honoravit, & ab eo Regium titulum obtinuit: Tuncque Neapolis, anteà resistens Regi, se illi submisit.*

12 *Antequam Regis titulum haberent Normanni, Regno Neapolis dominantes, potiebantur titulo Ducis, & adhùc anteà Comites vocabantur.*

13 *Normanni, vel attenta Italorum imbecillitate, vel ut eis opem ferrent contrà Saracenos, & Græcos, paulatim Apuliam occuparunt.*

14 *Guillelmus Gemmeticensis loquitur de Drogone, Umfrido, & Roberto Guiscardo fratribus Normannis, qui Apuliam, Calabriam, & Siciliam sibi subjugarunt.*

15 16 & 17 *Ingressum Normannorum in Regno Neapolis narrat Leo Ostiensis; quomodò, & quâ occasione venerint.*

18 *Similia habet Ordericus Vitalis, & Petavius. Guiscardus hæc loca in feudum habuit à Gregorio Papa VII., quem adjuvit contrà Henricum Imperatorem.*

19 *Quo jure Normanni potuerint Terras illas sibi subigere? Neapolis olim erat Respublica. Romani loca interdum invadebant sinè causâ.*

20 *Non possunt post 700. annos allegari causæ, quas habuerunt subjugandi sibi Regnum Neapolis. Amplus erat olim ducatus Beneventanus, cum Principatibus Capuæ, ac Salerni.*

21 *Normanni se Apuliæ infuderunt, ut auxiliarii contrà Saracenos, & Græcos: indè arma contrà eos, quibus auxilium porrexerant, converterunt.*

22 *Ob stipendia negata, ob Ducem eorum in insidiis positum, ob alium Ducem trucidatum, Normanni causas habuerunt armis Apulos subjugandi.*

23 Græci

23 *Græci antè adventum Normannorum in Apulia, & Calabria, Urbes, & loca possidebant, non tamen pacificè, ut ex Lupo Protospata patet.*

24 *Othones I., & II. Imperatores armis pulsarunt Græcos, & Saracenos Apuliæ. Papa Benedictus VIII. S. Henricum Imperatorem contrà Græcos vocavit.*

25 *Græci non erant justi domini Apuliæ, & Calabriæ. Deliquerant etiam novos Saracenos ibi introducendo, & tyrannicè populos illos premendo.*

26 *Saraceni ab anno circitèr 820. in Siciliam, indè in Regnum Neapolis se receperunt, ubi infinita mala patrarunt.*

27 *Ipsi Principes Christiani, tàm Græci, quàm Regnicolæ, utebantur Saracenis, ad alios Christianos Principes fatigandos, ut fecit Dux Neapolitanus.*

28 *Ludovicus II., & Othones I. II. III. Imperatores, & alii gravibus cladibus Saracenos affecerunt. Normanni quoque idipsum fecerunt.*

29 *Prolixum temporis spatium dominia præscribit. Romanum Imperium apud Græcos destructum fuit à Mahomete II. Turcarum Sultano.*

30 *Etsi Principatus Normannorum ab initio fuisset Tyrannicus, tempora evasit justus. Satque est, quod jam saltem à 700. ann. Papa hæc loca, ut suum feudum possedit.*

31 Normanni *in Apuliam venientes, ibi regnarunt, etsi extranei, nec defuerunt, qui eorum nobis regnare maluerint, quam aliquem indigenam,*

32 *Normannis successere* Suevi *ex Germania, quorum primus Constantiam Regis filiam uxorem duxit, & Regnicolas omni immanitate vexavit.*

33 *Post Suevos regnarunt* Andegavenses, *natione Galli, per* 170. *annos. Post hos regnarunt* Aragonenses: *quomodò, & à quo tempore?*

34 *Deficientibus Aragonensibus successerunt* Austriaci. *Si extraneitas non obest prò Regno obtinendo, cur obest prò beneficiis assequendis?*

35 *Mirum est, quod in Regno Neapolis laici extranei possint esse Reges; Clerici verò extranei ecclesiastica non valeant consequi beneficia.*

1. BENEFICIUM Ecclesiasticum, & officium laicale, tanto intervallo inter se distant, quanto differunt sacrum à profano; & res Deo dicata, à rè, solo servitio hominum destinatâ (*a*): longâ inquam dimensione hæc inter sè sunt discreta, quià beneficium ecclesiasticum est quid sacrum, Deo dicatum, & religionis cultui deputatum; Officium verò laicale est quid profanum, mundanis rebus addictum, & simplici hominum usui mancipatum. Verum hæc tanta diversitas non nisi ad substantiam, & entitatem utriusque refertur: Cæterum quoad alia, illorum modum respicientia, beneficium in multis cum officio convenit, alterumque consecutivè pergit ad aliud: undè & communi voce dicitur, quod beneficium datur propter officium (*b*): propter officium nempè ecclesiasticum, non laicale. Nihilominus officium etiam laicale in multis cum beneficio ecclesiastico conformatur, & è converso, beneficium ecclesiasticum in multis cum officio conformat laicali. Hinc fit, quod tàm valeat argumentum, à beneficio ad officium (*c*), quam viceversà, ab officio ad beneficium (*d*), congruâ semper proportione servatâ. Prodest hic ergò capitulum præsens conscire, ut traducto ab officiis sæcularibus Regni Neapolis argumento, providè percipiamus, quid ibidem sentiendum sit etiam de ecclesiasticis beneficiis.

2. Profectò cum inter Ecclesiam, & Regnum, mutua debeat esse concordia (*e*), *nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulant* (*f*), quicumque cogitant, sæcularia officia ab ecclesiasticis taliter esse discreta (*g*), ut unum non congruè possit analogari cum alio, & alterum alteri dare methodum procedendi: *sicut enim sæpè per Regnum terrenum, cæleste Regnum proficit* (*h*); Sic ex sæcularibus actibus non semel quomodò in rebus ecclesiasticis agi debeat, innotescit. Ad judicandum ergò quid de expulsione Clericorum extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis, sit in Re-

(a) *Cap. cum ad verum 6 dist. 96*

(b) *Cap. quià per ambitiosam 15. de rescript. in 6. Jo: Gerson. to. 2. f. 20. Garcia de benef. p. 1. c. 2. n. 60 p. 7 c. 11. n. 1. Barbos. Axiom. 36. n. 7. & Jur. Eccles. univ. l. 3. c. 4 n. 14*

(c) *Mandos. ad reg. 32 Canc. q. 2. n. 2. Barbos. tr. var. loc. 14 n. 1*

(d) *Oliban de Jur. fisci c. 13. n. 61. Barbos. ubi suprà loc. 77. n. 1.*

(e) *Arnulph. Lexoviens. ep. ad Alexand. III. Papam*

(f) *Psalm. 81 num. 4*

(g) *Cap. cum ad verum 6 dist. 96*

(h) *Cap. Principes 23. quæst. 1*

Regno Neapolitano sentiendum, optimum est perscrutari, qualitèr ibi quoad officia sæcularia procedatur. Nec enim rationabilitèr prætendi potest, ut inibi alia regula prò sacris muneribus teneatur, quam quæ prò laicalibus observatur: nec debent ibi esse deterioris conditionis Clerici, quoad res ecclesiasticas; quam sint Laici quoad profanas (*a*). Cum autèm cunctis laicis extraneis in eodem Regno pateat accessus ad officia merè sæcularia; consequens est, ut etiam Clericis extraneis aditus pateat ad ecclesiastica beneficia. Res extrà aleam ponetur, si principaliora Regni officia meditantes, inveniemus, illa non minus ab extraneis, quam ab indigenis possideri: & hoc patefacto, negari omninò non poterit, quin etiam ecclesiastica beneficia debeant Clericis extraneis, non secus ac indigenis dispensari.

(a) *Thomas del Bene de Immunit. cap. 5. dub. 6. sec. 16. n. 4.*

3. Enim verò nullus est laicus, tametsi longè, tametsi aliorsum progenitus; qui si nummis, aut meritò abundet, non possit titulo emptionis, vel dotis, vel hereditatis &c. aut alias fortunâ Duce, non valeat inquam, in Regno Neapolitano etiam titulo donationis, vel concessionis, Urbes, Oppida, Castra, vel alia loca, & bona, feudalitèr adipisci: quod idem est ac dicere, beneficia sæcularia consequi; feudum enim est beneficium sæculare (*b*). Et jam ex 12. Principatibus, 24. Ducatibus, 25. Marchionatibus, 90. Comitatibus, & 800. Baronatibus, qui dicuntur intrà præfati Regni limites contineri (*c*), pars eorum non exigua possidetur ab Equitibus Romanis, Genuensibus, Insubribus, Florentinis, aliarumque Italiæ partium Incolis, & Nativis, necnon & ab Aragonensibus, Castellanis, Teutonicis, aliorumque Regnorum Originariis; & fortè à talibus, qui nec Regnum Neapolis, neque loca, quibus præsunt, sunt unquam intuituri: hique omnes, tamquam feudum possidentes, & sub Baronum nomine comprehensi, in Regno non prò extraneis reputantur, sed expresè prò indigenis, juxtà Pragmaticam, sic sancientem, *intelligendo oriundos &c. etiàm omnes tenentes Baroniam, vel alia feuda* (*d*). Si ergò cuncti laici, quantumvis longè exorti, laicalia officia, & beneficia, seù Baronias, liberè valent in Regno Neapolis adipisci; etiam cuncti Clerici, undecumque sint orti, debent esse beneficiorum ecclesiasticorum, sitorum in eodem Regno, capaces.

(b) *Freccia de sub feud. l. 1. tit. quis dicatur subfeudatar n. 8.*
(c) *Loschi Compend. Istor. nella Casa d'Austria dopo Filippo IV.*
(d) *Revit. Pragmat. Regni tit de offic. prov. vis. pragm. 1.*

4. Preterà Reges Neapolis, pro eorum adjutorio in regimine Regni, septem erexerunt majora officia, & majores constituerunt Officiales, *Magni* denominatione notatos, *istique sunt* Magnus Comestabilis *pro rebus militaribus.* Magnus Cancellarius, *qui Secretarius esset Regis, ejusque provisiones, & privilegia scriberet.* Magnus Justitiarius, *qui appellationes, & recursus subditorum à localibus, & provincialibus Gubernatoribus, & Præsidibus reciperet, atque justitiam administraret, illud regendo Tribunal, tam supremum, quod magnæ Curiæ dicitur, hodie unitum cum altero, quod tractu temporis introductum fuit, Vicariæ appellatum, Curiæ scilicèt illius Vicarii, quem Rex quandoque deputare solebat.* Magnus Admiratus, *tamquam Generalis Maris, pro regimine, & administratione Maritimę Classis.* Magnus Protonotarius, *pro Notariorum creatione, & cura Archiviorum, & Scripturarum, & per cujus organum Constitutiones, & Leges fieri solebant.* Magnus Seniscalcus, *pro gubernio, & administratione Regii Palatii, cum ejus dependentiis, nempè Villis, aliisque locis delitiosis, nec non silvis, & lacubus, provenationibus, & piscationibus. Et demum* Magnus Camerarius, *qui curam, regimen, & administrationem haberet publici Ærarii, seu Regii Patrimonii* (*e*), de quibus septem officiis latius Marinus Freccia in suo opere de subfeudis (*f*), & alii. Ex his autem primariis Regni Officiis, scilicet magni *Comestabilis*: magni *Justitiarii*: magni *Admirati*: magni *Camerarii*: magni *Senescbalchi*: magni *Cancellarii*: & magni *Protonotarii*, tria ab extraneis indispensabilitèr possidentur. Item *Regentes* Cancellariam, pro majori parte sunt extranei. *Præsides* Consilii Collateralis, & Consiliarii ejusdem Consilii, pro tertiâ parte sunt extranei. Extranei sunt *Locumtenens* Cameræ Summariç, & tertia pars Præsidentium. *Regens* paritèr magnç Curiæ Vicariæ, alternis annis: *Judicesque* illius, pro mediâ parte. *Advocatus*, & *Procurator* Fisci: *Capitanei* deputati ad custodiam Civitatis Neapolis, alternis vici-

(e) *Card. de Luca de præemin. disc. 46. n. 7.*
(f) *Freccia de subfeudis &c.*

 bus.

bus. *Capitanei* quoque annales Terrarum Demanialium, prò tertiâ parte sunt extranei. *Castellani*, & Capitanei Armigerorum, & peditum, ac Triremium: *Dohanerius* Dohanæ pecudum Apuliæ: Alii demùm Regni Officiales, qui penè majorem, & potiorem partem officiorum laicalium absorbent, ac ingentes reditus indè percipiunt; tot inquam, & tanti officiales sunt extranei, & tamèn nullus adversus illos inclamat, nullus classicum insonat, pro illis à Regno Neapolis expellendis. De extraneitate prædictorum officialium patet in ejusdem Regni Pragmaticâ, sic sonante,

5. Forma erit hujusmodi in conferendis officiis &c. *In primis officium Vice-Regis, Locumtenentis, & Capitanei Generalis, ad beneplacitum Cęsareę Majestatis. Septem verò officia, videlicèt magni Comestabilis, Magistri Justitiarii, & magni Admirati, Protonotarii, magni Camerarii, magni Cancellarii, & magni Senescalchi, quatuor ex eis conferantur Regnicolis, cum vacaverint, & tria conferantur ad beneplacitum Cæsareæ Majestatis, vel quando vacuerint, alternis vicibus, incipiendo à dictis Regnicolis, prout Suæ Majestati videbitur. In Collaterali Concilio, cum vacaverint loca Baronum, seù Militum Regnicolarum, eligantur, & creentur Regnicolæ, & similitèr observetur vacantibus locis Regentium Cancellariam, & in loco Regnicolę creetur Regnicola, cæteri verò eligantur ad beneplacitum Cęsareę Majestatis. Similitèr Thesaurarius generalis, & Secretarius, Scriba portionis eligantur Regnicolæ. In Sacro verò Concilio Pręsidens providebitur ad beneplacitum Cęsareæ Majestatis, Consiliarii tamen debent esse pro duabus partibus Regnicolæ, & pro tertiâ reservantur arbitrio Cęs. Majestatis, & cæteri officiales dicti Concilii debeant creari Regnicolæ tantùm. In Camerâ Summariæ, Locumtenens ponatur ad beneplacitum Cęsareæ Majestatis, Præsidentes verò prò duabus partibus eligantur Regnicolæ tantùm. Regens magnæ Curię Vicariæ debeat provideri singulis annis, alternis vicibus, videlicet uno anno Regnicola, & alio ad beneplacitum. Advocatus Fisci, & Procurator, ad beneplacitum. Magistri actorum, subactarii, & cæteri officiales dictę Curiæ, debeant creari Regnicolæ tantùm.*

6. Prosequitur eadem Regni Pragmatica, & ait: *Capitanei deputati ad custodiam dictæ Civitatis Neapolis, alternis vicibus, cum vacaverint, videlicet unâ provideatur Regnicola, & aliâ ad beneplacitum Cęsareæ Majestatis. Capitanei annales terrarum damanialium, similitèr pro duabus partibus provideantur Regnicolæ, & pro tertiâ provideantur ad beneplacitum Cæsareæ Majestatis; & idem servetur in Assessoribus dictorum Capitaneorum. Castellani, Capitanei armigerorum, & peditum, & triremium, ad beneplacitum Cæsareę Majestatis. Magistrorum, Portulanorum, & Secretorum officia cum vacaverint, conferantur pro medietate Regnicolis, & pro aliâ medietate ad beneplacitum Cęsareæ Majestatis. Dohanerius Dohanę pecudum Apulię, ad beneplacitum Cęsareę Majestatis. Auditor, Credenzerii, Cavallarii, & cęteri officiales omnes dictę Dohanę, provideantur Regnicolę Perceptores verò Provinciarum pro duabus partibus eligantur Regnicolę, prò tertiâ ad beneplacitum Cęsareę Majestatis. Dohanerii, & Credenzerii aliarum omnium Dohanarum, & Fundicorum, & cæteri omnes officiales dictarum Dohanarum, debeant creari, & provideri Regnicolæ tantùm. Magistri actorum Sacri Concilii, Scribę mandati, & registri, & Magistri Cameræ per Provincias omnes debeant creari Regnicolæ. Magister Siclę, Credenzerii, & cæteri officiales omnes dictæ Siclæ debeant esse Regnicolę. Magistri, Rationales, Judices, Perceptor, & cæteri Officiales omnes Regiæ Siclę, debeant creari Regnicolę tantùm* (*a*).

(a) Rovitus Pragmatic. Regni loco citat.

7. Porrò Vicerex Regni Napolitani semper, & ubique est extraneus: tantanque in sè continet dignitatem, & auctoritatem; ut omnia penè possit; ac tanta indè percipit emolumenta, ut citrà hiperbolem dici valeat, non reditus percipere, sed thesauros. Dux Metimnę las Torres Vicerex, medio sæculo prætergresso, donis, prosequi assuetus Gasparem de Guzman dè Olivares, vulgò *il Conte Duca*, Privatum, sivè Primarium Ministrum Philippi IV. Regis Hispaniarum, semèl etiam,

xenio

xenio aliquo voluit munerare Henricum, dicti Gasparis filium; munusque tale fuit, ut ducentorum millium aureorum valorem excesserit (*a*). Ex ungue ergò Leonem discat peritissimus Lector, & ex immensitate unius hujus donarii, facti filio notho primarij Aulæ Hispaniæ Ministri, subinferat, quid ipsi Gaspari primario Ministro, quid Regi, quid Reginæ, quid cæteris Aulicis esset solitus dono dare. Quæ donaria, cum sit valdè probabile congessisse ex munere publico, quod tunc actualitèr exercebat; agnoscat indè Lector, quanti sint reditus, qualia emolumenta, quot proventus Viceregis Neapolis. Profectò ex cunctis simùl ecclesiasticis beneficiis, quæ in toto Regno Neapolis sunt; vel saltem ex iis, quę inibi ab exteris possidentur, detractis necessariis impensis, quæ inevitabiliter intrà Regni limites debent fieri; non tam magna pecuniarum copia congeritur, nec tot proventus annualiter ad omnium simùl extraneorum beneficiariorum manus perveniunt; quantum quolibet anno, soli Proregi extraneo, & alienigenæ, officium Proregale fructificat, & cum ejus discessu ad illius patriam pretercurrit.

8. Cum ergò tale, tantum, ac tot alia primaria Regni Neapolis Officia, quę inexausta divitiarum flumina extra Regnum perducunt, semper, & ad semper, conferantur extraneis; eccur quæsò parvula ecclesiastica beneficia, inibi erecta, sunt Clericis extraneis deneganda? Cur non potius eis denegantur præfata officia politica, multo majores opes extrà Regnum trahentia? Mirum sanè, quod laicus extraneus ad luculenta illa, & magnifica officia *Proregis*, *Comestabilis*, *Justitiarii*, *Admirati*, *Senescalchi &c.* valeat pervenire; non verò valeat Clericus extraneus parvulum beneficium ecclesiasticum, Abbatiam, Episcopatum, qui tenuis utplurimum sunt proventus (*b*), acquirere. In Regno igitur Neapolis deterioris conditionis esse decernuntur Clerici, Christi servitio mancipati; laicis famulantibus mundo, contra omnia jura, oppositum disponentia, dum quod magis favendum sit Ecclesiasticis, quam Laicis, verbis sanciunt manifestis (*c*). Sed quid dicimus de officio Vice-Regis, Comestabilis, Justitiarii, Admirati, Senescalchi, & aliis, quæ suprà recensuimus? Ipsa dignitas Monarchica, vel Regalis, ex eo tempore, quo Sicilia citrà pharum Regale nomen obtinuit, nunquam, nisi ab extraneis est possessa. Quinque siquidem sunt Dynastiæ, sive familiæ, sive stemmata, quæ ibi regnarunt: *Normanni, Suevi, Andegavenses, Aragonii, & Austriaci*, quorum successio en hic per modum Arboris explicata, incipiendo à Tancredo de Altavillâ, quem aliqui dicunt fuisse primum ex Normannis, qui cum duodecim filios masculos haberet, à quibusdam ex eis comitatus, in Italiam venit, ubi militari fortitudine prævalens, ac nonnullorum præliorum fortunâ felicitatus, multam sibi famam conciliavit, Principibusque Salernitano, & Capuano bello lacessitis, aliqua sibi loca in illis partibus acquisivit, quibus velut Comes præfuit, ac Dynasta. Nihilominus alii primum Normannorum Comitem in Apulia dicunt fuisse Turstinum (*d*). Fortè, quod is idem fuerit sub diverso nomine, sive agnomine, cum Tancredo. Nec desunt qui censent, Trancredum in Normanniâ remansisse: fortè quod post primas acquisitiones, in patriam remeaverit, & secum domi uno ex filiis retento, cæteros ad prosequendam expeditionem Apulam delegaverit. Utcumque sit, in tantâ rerum confusione, ac varietate nominum, vel agnominum primorum Normannorum, quæ ab Auctoribus memorantur; aliis fortè ponentibus agnomen pro nomine, aliis è contrà; ita ut sub diversis vocibus eędem personę quandoque repræsententur; nos retento primo themate, Arborem, seriem, atque Catalogum Comitum, Ducum, & Regum, de quibus loquimur, ab ipso Tancredo duximus inchoandum.

(a) *Alphons. Loschi Compend. Istor nella Casa d'Austria dopo Filippo IV.*

(b) *Card. de Luca de preemin. disc. 6. n. 6. disc. 26. n. 25. & de Jurisd. disc. 96 n. 29.*

(c) *Leg. sunt personę ff. de relig. & sumpt. funer. dei Bene de immun. c. 5. dub. 7. sec. 16. n. 4. & 8.*

(d) *Vide Volaterran. Geograph. l. 6 in Sicilia Villelm. Gemmeticens. Histor. Normann lib. 7. cap. 30. Leo. Ostiens. l. 2 c. 37. Dionys. Petavius Ration. Tempor. l. 8. c. 17. Orderic. Vital. Histor. Eccles. lib. 3. sub ann. 1050. §. In sede.*

ARBOR

9. Seù Series Comitum, Ducum, & Regum, qui Regno Neapolis, & respectivè Siciliæ ultrà Pharum, dominati sunt: tam quando hæc Regna fuerunt unita sub eodem Principe, quam quando fuerunt divisa. Incipiens à tempore Normannorum, qui ex parvis initiis, brevi Monarchiam hanc dilatarunt, & propagarunt: priùs insigniti titulo COMITIS; posteà DUCIS; & demùm REGIS.

COMITES.

1. *Tancredus de Altavilla*. *Comes* 1.
2. *Guillelmus* I. *Ferrabrachius*. *Comes* 2.
3. *Drogo*. *Comes* 3.
4. *Unfredus*. *Comes* 4.
5. *Gaufredus*. *Comes* 5.
6. *Bellegradus*. *Comes* 6.

DUCES.

7. *Robertus Guiscardus*. *Dux* 1.
8. *Rogerius* I. *Brusa*. *Dux* 2.
9. *Guillelmus* II. *Dux* 3.

REGES.

10. *Rogerius II*. *Silivus*. *Rex* 1.
11. *Guillelmus III*. *Malus*. *Rex* 2.
12. *Guillelmus IV*. *Bonus*. *Rex* 3.
13. *Tancredus II*. *Nothus*. *Rex* 4.
14. *Rogerius III*. *Puer*. *Rex* 5.
15. *Guillelmus V*. *Puer*. *Rex* 6.
16. *Constantia I*. *Regina* 7.

Hi omnes fuerunt ex Familia NORMANNICA.

17. *Henricus VI*. *Imperator*. *Rex* 8.
18. *Fridericus* II. *Imperator*. *Rex* 9.
19. *Conradus Caputus*. Rex 10.
20. *Manfredus Nothus*. Rex 11.

Hi omnes fuerunt ex Familia SUEVICA.

21. Ca-

21. *Carolus* I. *Andegavensis Rex* 12.

Hi omnes supradicti regnarunt in utraque Sicilia.

REGES NEAPOLIS tantùm, sivè Siciliæ citrà Pharum.	REGES TRINACRIÆ tantùm, sivè Siciliæ ultrà Pharum.
22. *Carolus II. Claudus. Rex* 13.	22. *Constantia II. filia Manfredi Regina* 13.
23 *Robertus Sapiens. Rex* 14.	23. *Petrus* I. *Aragonius. Rex* 14.
24. *Joanna I. Regina* 15.	24. *Jacobus. Rex* 15.
25. *Andreascus. Rex* 16.	25. *Fridericus I. Rex* 16.
26. *Ludovicus Tarentinus. Rex* 17.	26. *Petrus II. Rex* 17.
27. *Carolus III. de Dyrrachio. Rex* 18.	27. *Ludovicus. Rex* 18.
28. *Ladislaus. Rex* 19.	28. *Fridericus II. Rex* 19.
29. *Joanna II. Regina* 20.	29. *Maria. Regina* 20.
	30. *Martinus. Rex* 21.
	31. *Blanca. Regina* 22.
	32. *Ferdinandus. Rex* 23.

Hi omnes fuerunt ex Familia Andegavensi. (22–29, Neapolis)

Vt suprà ex Familia Suevica. (22, Trinacriæ)

Hi omnes fuerunt ex Familia Aragonensi. (23–32, Trinacriæ)

30. *Alphonsus I. Aragonius Rex Neapolis* 21. *&* *Trinacriæ, seu Siciliæ ultrà Pharum* 24.

31. *Ferdinandus I. Nothus. Rex* 22.	
32. *Alphonsus II. Rex* 23.	34. *Joannes. Rex* 25.
33. *Ferdinandus II. Rex* 24.	
34. *Fridericus. Rex* 25.	

35. *Ferdinandus V. Catholicus Rex, tàm Neapolis, quàm Siciliæ* 26.
36. *Joanna Uxor Philippi I. Austriaci, Regina utriusq; Siciliæ* 27.

Hi omnes fuerunt ex Familia Aragonensi. (30–36)

37. *Carolus V. Austriacus Imperator, & Rex utriusque Siciliæ* 28.
38. *Philippus II. Rex Hispaniarum: ac utriusque Siciliæ* 29.
39. *Philippus III. Rex Hispaniarum: ac utriusque Siciliæ* 30.
40. *Philippus IV. Rex Hispaniarum: ac utriusque Siciliæ* 31.
41. *Carolus II.* Rex *Hispaniarum: ac utriusque Siciliæ* 32.

Hi omnes fuerunt ex Familia Austriaca. (37–41)

10. Post

10. Post obitum Caroli II, qui accidit anno Christi 1700. præfuit Regno Neapolis per aliquot annos Majestas Philippi V. Regis Hispaniarum. Nunc eidem præst Augustissimus Imperator Carolus VI. Scimus ab aliquibus sub aliquali diversitate notari seriem, ordinem, & numerum præfatorum Principum, eorumque nominum, quià forte alitèr eos computant; sed censemus hanc, quam nos posuimus magis veritati cohærere, salvo semper meliori judicio. Itaque Regnum, cui præfati Principes dominati sunt, ab initio, tàm Siciliam ultrà pharum, quam illam citrà, communi titulo complectabatur, sub nomine Regni Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ. Regiamque hanc dignitatem primò invexit Rogerio II. Silivo Innocentius Papa II. hoc diplomate: *Innocentius Episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Rogerio illustri, & glorioso Siciliæ Regi, ejusque hæredibus in perpetuum. Quos dispensatio Divini Consilii ad regimen, & salutem populi ab alto eligit, & prudentiâ, justitiâ, aliarumque virtutum decore decentèr ornavit, dignum, & rationabile est, ut Sponsa Christi Sancta, & Apostolica Romana Mater Ecclesia, affectione sincerâ diligat, & de sublimibus ad sublimiora promovebat. Manifestis siquidem probatum est argumentis, quod egregiæ memoriæ strenuus, & fidelis miles B. Petri Robertus Guiscardus, prædecessor tuus, Dux Apuliæ, magnificos, & potentes hostes Ecclesiæ viriliter expugnavit, & posteritati suæ dignum memoriâ nomen, & imitabile probitatis exemplum, reliquit. Pater quoque tuus illustris recordationis Rogerius, per bellicos sudores, & militaria certamina, inimicorum Christiani nominis intrepidus extirpator, & Christianæ religionis diligens propagator, utpotè bonus, ac devotus filius, multimoda obsequia Matri suæ. S. R. E. impertivit, undè & Prædecessor noster religiosus, & prudens Papa Honorius, nobilitatem tuam, de prædictâ generositate descendentem, intuitus, plurimùm de te sperans, & prudentiâ ornatum, justitiâ munitum, atque ad regimen populi tè idoneum esse credens, valdè dilexit, & ad altiora provexit. Nos ergò ejus vestigiis inhærentes, & dè potentiâ tuâ ad decorem, & utilitatem Sanctæ Dei Ecclesiæ spem, atque fiduciam obtinentes, Regnum Siciliæ, quod utique (prout in antiquis refertur historiis) Regnum fuisse non dubium est, tibi ab eodem Antecessore nostro concessum, cum integritate honoris Regii, & dignitate Regibus pertinente, excellentiæ tuæ concedimus, & Apostolicâ auctoritate firmamus. Ducatum quoque Apuliæ, tibi ab eodem collatum, & insuper Principatum Capuanum integrè nihilominus nostri favoris robore communimus, tibique concedimus. Et ut ad amorem, atque obsequium B. Petri Apostolorum Principis, & nostrum, & successorum nostrorum vehementiùs astringaris, hæc ipsa, idest Regnum Siciliæ, Ducatum Apuliæ, Principatum Capuæ, hæredibus tuis, qui nobis, & successoribus nostris (nisi per nos, & successores nostros remanserit) ligium homagium fecerint, & fidelitatem, quam tu jurasti, juraverint, tempore videlicet competenti, in loco non suspecto, sed tuto nobis, & ipsis, atque salubri, duximus concedenda: eosque super his, quæ concessa sunt, Deo propitio manutenebimus. Quod si per eos fortè remanserit, iidem hæredes tui nihilominùs teneant, quod tenebant, sinè diminutione. Census autèm sic ut statutum est, idest sexcentorum schifatorum à tè tuisq; hæredibus, nobis, nostrisque successoribus singulis annis reddatur, nisi fortè impedimentum interveniat: removente verò tè impedimentum nihilominùs persolvetur &c.* (*a*).

11. Hic est *Rogerius*, cognomine *Silivus*, qui præfatum Innocentium, armis adversùs sè proruentem, & servandis D. Petri Juribus incumbentem, cæpit in bello, atque ad sua castra perduxit: non illum tamen contumeliis afficiens, neque tractans uti captivum, sed obsequiis honorans, veluti Dominum supremum ipsius sui Regni, nec non eum tamquam Vicarium Salvatoris honorans (*b*), paceque inter eos initâ, Rogerius Regale diploma præfatum ab eo, tamquam lagitimo Petri Successore suscepit, cum illud anteà ab Anacleto Antipontifice suffuratus fuisset (*c*). Tùnc autèm, & non prius, Rogerius Urbem Neapolis suis habuit juribus obsequentem; cum hæc anteà, nè dicto Principi subesset, strenuissimè repugnaret (*d*). In

(a) *Card. Baron. an. 1139. tom. 12. f. 284. Rocc. Pirr. Sicil. Sacr. tom. 1. in Chronol. Regū Sicil.*

(b) *Card. Baron. an. 1139. n. 10.*

(c) *Idem Card. ann. 1130. n. 51. 52.*

(d) *Idem ann. 1136. & 1140. 14.*

In his diebus, inquit Falco Beneventanus, *Cives Neapolitani venerunt Beneventum, & Civitatem Neapolitanam ad fidelitatem Domini Regis tradentes, Ducem filium ejus duxerunt, & ejus fidelitati colla submiserunt* (*a*). Merita, & virtutes memorati Rogerii honorificis encomiis prosequitur Petrus Cluniacensis, gratulatorias ei dirigens literas, de regali titulo adepto, & de pace cum Ecclesiâ comparatâ (*b*). Tùm in aliâ epistolâ, hæc quę sequuntur de illo dictat elogia: *Gratias omnipotenti Regi Regum, qui sublimitatem vestram inter universos Christiani Orbis Reges, & Principes, quadam speciali magnificentiâ glorię insignivit, quadam gloriosi nominis famâ singulariter exaltavit. Intantum, ut cum plures Regii nominis habeatis consortes; magnanimitate, prudentiâ, probitate, nullos, aut penè nullos habere inveniamini pares. Judicat hoc Sicilia, Calabria, Apulia, & non modicâ sui parte in quibusdam aliis Regionibus subjecta vobis Italia. Quę cum antè vestra tempora, vel receptacula essent Saracenorum, vel foveæ prædonum, vel speluncæ latronum, nunc gratiâ misericordis Dei, incitante studia vestra, juvante labores vestros, factæ sunt pacis domicilium, tranquillitatis hospitium* (*c*).

12. Antequam Regale nomen à Sede Apostolicâ fuissent firmiter assecuti, Normanni Principes, in utrâque Siciliâ dominantes, non Regis, sed Ducis titulo potiebantur; quorum primus illum est adeptus à Nicolao Papa II. Robertus Guiscardus (*d*), cum anteà illius Prædecessores, non Ducis, sed Comitis titulo essent tantummodo decorati. Hic autem Robertus, ac memorati illius Prædecessores, neque ortu, neque origine Neapolitani fuerunt, vel Apuli, aut Calabri, sivè Salentini, ex ullove alterutrius Siciliæ loco progeniti, sed ortu, & origine Normanni fuerunt, quorum altior origo sic describitur à Petavio: fuisse *Danici generis illos ferunt, atque à Scanciâ profectos, quam Northuvegiam appellant, qui jam tum imperante Carolo Magno, circum borealem oram Gallię populabundi navigare instituerant, ac Frisonum, & Scotorum infestare litora* (*e*). Horum ingressus in Regno utriusque Siciliæ, primusque adventus in Apulia à diversis diversimodè recensetur. Nos aliquorum ex Historicis antiquis testimonia afferemus, & aliquem ex recentioribus illi adnectemus, normam sequentes *Patris familias, qui profert de Thesauro suo nova, & vetera* (*f*).

13. Ex antiquis, adest Sigebertus, qui vixit anno 1101. (*g*) scripsitque, *Normanni ad invadendam Apuliam fortitudine suâ, & Italorum imbecillitate animati, Castellis, & Urbibus, aut dolo, aut virtute captis, in Apuliâ potenter agunt, vicinisque gentibus terrorem sui nominis incutiunt* (*h*). Sed melius *Gulielmus Gemmeticensis*, alias Vuillelmus Calculus Monachus, natione Normannus, qui floruit anno 1160. (*i*), & suæ Gentis Historiam octo libris contexuit (*l*). Ait autem: *Temporibus Henrici Imperatoris, filii Cononis, & Roberti Normannorum Ducis, Osmundus Drengotus audax miles Apuliam adiit, cum quibusdam aliis Normannis: Nam Vvillelmum, cognomento Repostellum, militem clarissimum, in venatione in præsentiâ Roberti Ducis* (Normanniæ in Gallia) *occiderat, metuensque animositatem Ducis, & insignis Equitis nobilium parentum iras, in Apuliam secessit, & propter magnam probitatem ejus, à Beneventanis honorificè detentus est. Deindè pręfati Drengoti exemplo, agiles Normannorum, seù Britonum tyrones incitati, Italiam diversis temporibus expetierunt, & primò juvare Longobardos contrà Saracenos, sivè Gręcos, viriliter cęperunt, Barbaros bello sępiùs protriverunt. Undè cunctis eorum vires expertis, formidabiles facti sunt, Longobardi verò, adeptâ securitate, cęperunt Normannos despicere, eisque debita stipendia subtrahere. At illi, ut hoc animadverterunt, quendam ex suis super sè Principem constituerunt, & contra Longobardos arma verterunt. Deindè munitiones cæperunt, & incolas terrę sibi fortiter subegerunt. Primus Apuliensibus Normannis, dum adhuc, ut advenæ Vvaimalchi Ducis Salernii stipendiarii erant, præfuit Turstinus, cognomento Scitellus, vir in multis probitatibus admodum expertus &c.* Longobardos vocat Magnates illarum partium, tamquam à Longobardis descendentes.

(a) *Falco Benev. in Chron. ann. 1139. f. 333*

(b) *Petrus Cluniac. lib. 4. epi. 54.*

(c) *Idem Petrus l. 5. epist. 45.*

(d) *Joan. Buster. Flosc. Hist. ad ann. 1059.*

(e) *Dionys. Petav. Ration. temp. l. 8. c. 11.*

(f) *Matth. cap. 13. num. 52.*

(g) *Anton. Possevin. in Apparat. Sacro.*

(h) *Est apud Andr. Duchesne in Histor. Normannor.*

(i) *Bellarm. de Script. Eccles. in Sigebert.*

(l) *Sigebert in Chronograf. ann. 1038.*

14. Et

14. Et post quędam, prosequitur Gemmeticensis: *Defuncto autem Turstino, Normanni Principes sibi Ranulfum, & Richardum elegerunt, quibus Ductoribus mortem Turstini ulciscentes, contrà Longobardos asperè rebellarunt. Post aliquod tempus, Constantiniensis Drogo, filius Tancredi de Altavillâ, Princeps Normannorum in Apuliâ factus est. Hic Christianâ religione, & militari probitate laudabilis extitit. Quem Vvazo Napolitanus Comes, compater ejus, dum vigilias in Ecclesiâ B. Laurentii IV. Idus Augusti agerent, coràm altari, Deum, & S. Laurentium invocantem, trucidavit. Porrò Umfridus frater ejus in Principatu ei successit, totamque Apuliam Normannis subegit. Qui postquam finem vitæ sibi adesse perspexit, Abailardum filium suum Roberto fratri suo, quem pro versutiis Vvischardum cognominaverat, cum Ducatu Apuliæ commendavit. Robertus autem fratres suos, qui omnes Duces, vel Comites fuerunt, virtute, & sensu, ac sublimitate transcendit. Nam totam Apuliam, Calabriam, ac Siciliam sibi subjugavit, & transmeato mari, maximam partem Græciæ invasit, & Alexium Imperatorem, qui contrà Dominum suum Michaelem Augustum nequitèr rebellaverat, bello turpitèr cum immenso exercitu victum, fugavit. Hic verò multa beneficia, Episcopatus, & Abbatias plures restauravit* (*a*). Tantam ditionem, & Principatum in Regno Neapolis nacti sunt Normanni, tametsi alienigenæ, ac prorsùs extranei.

(a) *Vvillelm. Gemmaticens. Histor. Norman. lib. 7. c. 30. fol. 284*

15. Post Gemmeticensem audiamus *Leonem Ostiensem*, qui pariter antiquo tempore scripsit; præcessit etenim ipsum Gemmeticensem, florens anno 1101. (*b*), & potuit etiam vidisse aliquos ex primis Normannis, qui Apuliam sunt ingressi: loquitur namque: *Hujus Abbatis anno septimo* (nempè Athenulphi Abbatis Cassinensis, anno Christi 1018.) *cæperunt Normanni, Melo Duce, expugnare Apuliam: qualitèr autem, vel quâ occasione Normanni ad has partes primò devenerint, & quis, vel undè hic Melus fuerit, & quâ de causâ eisdem Normannis adhæserit, opportunè referendum videtur. Antè hos circitèr sexdecim annos, quadraginta numero Normanni, in habitu peregrino* (*utpotè à Hierosolymis, ubi causâ Orationis perrexerant, revertentes*) *Salernum applicuerunt: viri equidem, & staturâ proceri, & specie puchri, & armorum experientiâ summi. Quam à Saracenis obsessam reperientes, accensis nutu Dei animis, à Guaimario majore, qui tunc Salerni principabatur, equis, armisque expostulatis, inopinatè super illos irruunt, & pluribus eorum peremptis, cæterisque fugatis, mirabilem victoriam, Deo præstante, adepti sunt. Attolluntur ab omnibus in triumphum, donis à Principe amplissimis honorantur, utque secum manere debeant multis precibus invitantur. Illi verò sè amore tantum Dei, & Christianæ Fidei, hoc se fecisse asseverantes, & dona recusant, & ibi manere posse se denegant.*

(b) *Bellarmin. de Script. Eccles. in Leon. Ostiens.*

16. Prosequitur idem Auctor, & subdit. *Tandem itaque prædictus Princeps consilio habito, simul cum eisdem Normannis Legatos suos in Normanniam dirigit, & veluti alter Narses, poma per eos cedrina, amygdala quoque, & deauratas Nuces, ac pallia imperialia, necnon & equorum instrumenta, auro purissimo insignita, illuc transmittens, ad terram talia gignentem illos transire, non tam invitabat, quam & trahebat. Per eos dies duo magnates partis illius, Giselbertus scilicèt, qui & Buttericus, & Gulielmus, cognomento Repostellus, acritèr intrà se diffidentes, ad id tandem excidii devenerunt, ut Giselbertus Gulielmum occideret. Quod cum Robertus, Comes Terræ ipsius* (idest Comes, seù Dux Normandiæ), *comperisset, vehementèr iratus, mortem Giselberto interminatus est. Giselbertus igitur, iram Domini sui præcavens, assumptis quatuor fratribus suis Rainulfo, Asclittino, Osmundo, atque Rodulfo, & aliquot aliis, cum equis tantum, & armis, juncti nostrorum Legatis, aufugiunt, & Capuam tandem perveniunt, ubi eo tempore prædictus Melus cum Pandulfo Principe morabatur. Hic itaque Melus* (*ut retrò aliquantulo redeam*) *Barensium Civium, imò totius Apuliæ primus, ac clarior erat, strenuissimus valdè, ac prudentissimus vir, sed cum superbiam, insolentiam-*

tiamque, atque nequitiam Græcorum (qui non multò antè, tempore scilicèt primi Ottonis, Apuliam sibi, Calabriamque, sociatis in auxilium suum Danis, Russis, & Gualanis, vendicaverant) Apuli ferre non possent, cum eodem Melo, & cum Datto quodam æquè nobilissimo, ipsius Meli cognato, tandem rebellant.

17. *Melus igitur inter ista, Capuæ commorans, cognito prædictorum Normannorum adventu, mox illos accersit, eorumque causâ diligentèr perquisitâ, & agnitâ, illis de more militiæ protinus fœderatur, & è vestigio Salernum, ac Beneventum repedans, multos sibi, tàm Græcorum odio, quam sui gratiâ addictos associat, statimque Græcorum terram ingressus, expugnare repugnantes viriliter cæpit. Tribus itaque vicibus cum Græcis, primâ apud Arenolam, secundâ apud Civitatem, tertiâ apud Vacariciam, campestri certamine dimicans, tribus eos vicibus vicit, multosque ex his interficiens, & usque Tranum eos constringens, omnes ex hac parte, quas invaserant Apuliæ Civitates, & Oppida recepit. Quartâ demum pugnâ apud Cannas, Romanorum olim clade famosas, Bolani Catapani insidiis, atque ingeniis superatus, universa, quæ facilè receperat, faciliùs perdidit. Feruntur in eâ pugnâ Normannorum ex ducentis quinquaginta numero, decem tantummodò cecidisse, de Græcis autem innumerabilem turbam occubuisse. Melus autem cernens auxiliis militum se destitutum, Normannos superstites, partìm apud Guaimarum, partìm apud Pandulfum constituens, ipse ultrà montes ad prædictum Imperatorem abiit, ut ad expellendos Græcos, vel ipsum pro sè ad has partes venire suaderet, si posset, vel militum ab eo auxilia acciperet, si non posset* (*a*). Sic paulatìm Normanni, non obstante extraneitate, Principatum in Regno Neapolis sunt adepti.

18. Consimilia refert *Ordericus Vitalis*, Natione Anglus, qui natus est anno 1075. (*b*), & ex recentioribus Petavius (*c*), adjungens, *præclarum ac fidele obsequium Romano Pontifici præstitere Northmanni, Duce Roberto Vviscardo: cum jàm Apuliam Græcis ereptam ad suam potestatem adjunxissent, ex anno 1041. quo Arduinus quidam Longobardus Duclianum Græcorum Ducem, aliosque Northmannorum auxilio superavit, undè factum, ut illi Apuliâ potirentur. Ac primum Gulielmus, de quo suprà mentionem attigi, Tancredi filius: tàm Drogo gentis Principes fuerunt. Drogoni Hunfridus successit, huic Robertus Vviscardus, qui omnes Fratres fuerunt. Robertus Apuliâ minimè contentus, Calabriam, & Siciliam, subegit armis. Ob id sacrorum usu à Gregorio VII. Romano Pontifice interdictus anno 1074. ac septimo post reconciliatus anno, qui fuit 1080. provincias illas omnes beneficiario ab eo jure, ac vectigales obtinuit. Pacem hanc secundissimus rerum cursus excepit. Sequenti anno cum millibus armatorum quindecim, trajecto maris, contrà Græcorum Imperatorem Alexium contendit in Thraciam: occurrentemque sibi cum centum, ac septuaginta millibus, prælio superavit &c. Robertus post calendas Majas cum exercitu ad Urbem advolans, Henricum* (Germanorum Imperatorem, ordine IV.) *ità perterruit, ut is raptim ex Urbe fugiens, contento cursu in Germaniam properaret. Robertus rebelli Urbe direptâ, & incendio magnâ ex parte consumptâ, Gregorium ex arce detraxit incolumen, ac Salernum abduxit: ubi & mortuus est. Robertus quoque circà idem tempus excessit, mense Julio &c. Magno, & excelso fuit animo, ac militari laude præcellens: perbrevi spatio res suas majorem amplificavit in modum. Commendatur & illius in Deum, Sanctosque pietas, quam multis, & ingentibus donariis testatam reliquit* (*d*).

19. Jure, an injuriâ Guillelmus, ejusque Pater, & alii Successores Normanni, paulatim Apuliam, Calabriam, & Siciliam occupaverint, ad eos nullatenus anteà pertinentes, tamquam advenas, & extraneos, nunc difficilè est definire; vel tàm possibile, quam possibile est stabilitèr affirmare, an jure, vel injuria antiqui Romani Imperatores, Cæsaris Successores, Neapolitanam Urbem cum suo districtu, occupaverint, quæ pridem erat Respublica, proprii juris, & talitèr à Romano Imperio divulsa, ut Octavianus Augustus, optans Capreæ Insulam adipisci, *eam cum Republicâ Neapolitanorum permutaverit, Ænariâ datâ* (*e*).

(a) *Leo Ostiens. Chron. Cassin. lib. 2. c. 37. recogn. à Mattheo Lauret.*

(b) *Orderic. Vital. Hist. Eccles. l. 3. sub an. 1050. §. in sede f. 472.*

(c) *Dionys. Petav. Ration. temp. l. 8. c. 17. § scribit.*

(d) *Petav. Ration. temp. l. 8. c. 17. §. præclarum.*

(e) *Sueton. in Octavian. cap. 92.*

Habuerunt hoc in more presci illi Romani, ut non semel arma moverent, & pugnas cierent, non propulsandi studio injurias acceptas, sed ambitu dilatandi confinia, & terras occupandi, quæ hoc uno titulo Romana in sè prælia concitabant, quod vel divites, vel fortes essent, vel aliâ consimili ratione Romanis possent utilitatibus deservire, Hoc expressè professus est Florus, dum dè subactâ Cretâ sic scripsit, *Creticum bellum, si vera volumus poscere, nos fecimus, solâ vincendi nobilem Insulam cupiditate* (*a*), Hoc quoque forte jure fuisse à Romanâ potentiâ Neapolim subjugatam, potuit accidisse. Jure, quod *Jus in Armis* vocabat Brennus, Utcumque res sè habeat; si jus in armis, si sola cupiditas imperandi, fuit sufficiens causa Romanis, pro alienis Regionibus occupandis; potuisset esse quoque Normannis obtentus, ne dicamus ratio sufficiens, pro sibi terris præfatis utriusque Siciliæ subigendis, quatenùs meliori titulo caruissent.

20. Si dicatur habuisse fortè Romanos causas justas occupandi Neapolim, nunc nobis ignotas, & ob prolixum temporis spatium, non satis benè perspectas; tantundem dicimus & nos de Normannis, habuisse nimirùm justas causas, & rationes occupandi terras utriusque Siciliæ, sivè Græcis, sivè Saracenis ademptas: nec posse nos modò, neque nunc debere, post spatium 700. annorum, eas individualitèr allegare, Sanè satis esset asserere, Normannos recepisse has Terras à Romano Pontifice in feudum: quis enim titulus hoc potest melior allegari? Sed & aliæ causę non desunt. Triplici hominum speciei Normanni bellum intulerunt: *Apulis*, seu eorum Principibus generis Longobardi: *Saracenis*, & similitèr *Græcis*, ibi tyrannidem exercentibus, An his autem justè bellum intulerint, & provincias, quas ipsi tenebant, sibi subegerint, nunc seriò perpendamus, pro quanto ex antiquis potest erui monumentis, Guillelmus Gemmeticensis affirmat, illos descendisse in Apuliam uti auxiliarios Longobardorum contrà Saracenos, & Gręcos (*b*). Qui Normanni pręthereà, teste Orderico Vitali, *non simul, sed diverso tempore, sub specie peregrinorum, peras, & baculos portantes, ne à Romanis caperentur, in Apuliam abierunt: omnesque variis eventibus aucti, Duces, aut Comites in Apuliâ, seu Calabriâ, vel Siciliâ effecti sunt* (*c*). Profectò ità inermes procedendo, non potuerunt nisi ut Auxiliarii adproperare, arma ab auxilium petentibus, ad ineunda prelia, recepturi: nempè à Ducibus, & Principibus Beneventi, Salerni, & Capuę, qui erant genere Longobardi, dominantes illi Ditioni, quę prius componebat Ducatum Beneventanum, unum ex triginta Ducatibus, in quę partitum erat Regnum Longobardorum (*d*). Inter quos Ducatus, quatuor erant pręcipui (*e*), qui & diutius perdurarunt: eorum verò unus erat Beneventanus: qui sanè aliquandò effusius dilatatus, protendebatur per Samnium, Lucaniam, Calabriam, & magnam Apulię partem, sed posteà divisum est à Lothario Augusto, ità ut unam partem haberet Adelgisus Dux *Beneventanus*, & aliam Siconolphus *Salerni* Princeps (*f*), cum paulò anteà incepisset *Capuæ* Principatus, in personam Landolphi (*g*). Sed & Apulię ditio Regiones quasdam extrà sè complectebatur, nempè Lucaniam, Salentinos, & quosdam quoque tractus Samnii, atque Campanię (*h*).

21. Leo paritèr Ostiensis disertè docet, Normannos se Apuliæ partibus infudisse, uti auxiliarios Guaimarii Principis Salernitani, (quem Gemmeticensis Vvaimalchum nominat) eique contrà Saracenos, & subindè Melo Barensi, Apulorum Viro primario, contrà tyrannidem Græcorum, suppetias contulisse (*i*). Quod si posteà, rebus mutatis, arma contrà eosmet, quibus auxilia contulerant, assumpserunt; nil mirum; hoc etenim frequentissimum legitur in Historiis; & ità Vandali Africam, Burgundi Galliam, Visigothi Hispaniam, Turcæ Thraciam, & alii populi alias Regiones occuparunt, armis adversus eos conversis, quibus juvandis fuerant advocati. Et nè ad aliena vertamus sermonem, nonnè Romani Rhegium in Regno Neapolis occuparunt, quod ut à Pyrrho, & Carthaginensibus defenderent, fuerant accersiti (*l*)? Et nonnè totum ipsum Regnum Neapolis arma Ferdinandi V. Re-

(a) *Julius Florus Hist. Roman. l. 3. c. 7.*

(b) *Voillelm. Gemmet. Hist. Norman. lib. 3. c. 30.*

(c) *Orderic: Vital. Hist. Eccles l 2. sub an. 1063. 6. defuncto f. 483*

(d) *Anton. Caraciol. in Antiq. Chronol. in Propylea fol. 1. Sigon. de Regn. Ital. lib. 1. ad an. 575. Forest. Mapamond. Istor. in Reg. Longob. post Clephum.*

(e) *Sigon. ubi supr. lib. 5. ad an. 862. Freccia de Subfeud. lib. 1. tit. de antiq. stat Regni n. 15 circ. fin.*

(f) *Herempert. ad ann. 880. Caraciol. loc. cit. in Salerni Principibus.*

(g) *Anton. Caraciol. ubi supr. fol. 11. & 15.*

(h) *Item Caraciol. loc. cit. in Nomenclat. verb. Apulia.*

(i) *Leo Ostiens. lib. 2. cap. 37.*

(l) *Polybius Histor. lib 1. f. 15.*

Regis Aragoniæ occuparunt, quæ in auxilium fuerant à Frederico Rege vocata (*a*)?

22. Accedit, quod Normanni gladios evaginarunt adversus Principes, à quibus fuerant invitati, quià hi *cæperunt Normannos despicere, eisque debita stipendia subtrahere &c.* quià *Longobardi ex invidia commoti, mortem* machinati sunt Turstino Scitello, Normannorum Duci: & Drogonem hujus in officio successorem *Vvazo Neapolitanus Comes, Compater ejus, dum vigilias in Ecclesiâ S. Laurentii IV. Idus Augusti agerent, coram altari, Deum, & S. Laurentium invocantem, trucidavit* (*b*). Normanni ergò his, & fortè aliis *exortis simultatum causis, eos quibus anteà servierant impugnaverunt, & Psalernum, atque Barum Capuamque eum totâ Campaniâ, & Calabriâ virilibus armis sibi subegerunt. In Siciliâ quoque Panormum, urbemque Cathanensem Castrumque Joannis, cum aliis Urbibus, & præclaris Oppidis &c. obtinuerunt* (*c*). Quoad Apulos ergò, seu eorum Principes generis Longobardi, à quibus Normanni contumelias acceperant adeò relevantes, & negati stipendii, & Ducis in insidiis positi, & alterius Ducis, àntè altare barbarè trucidati; plusquam gravem habuerunt rationem armis eos aggrediendi, expugnandi, ac bello victas illorum Civitates, & Oppida retinendi.

(a) *Guiciardin. lib. 5. Bambo. hist Venet. l. 6 Sabel. Ennead. II. l. 1*

(b) *Willelm. Gemmetic. hist. Normannor, lib. 7. c. 30*

(c) *Order. Vital. hist Eccl. sub anno 1050. §. In sede*

23. Quoad *Græcos* nulli dubium est, quod paulò antè adventum Normannorum Apuliam, vel partem ejus, & Calabriam possidebant (*d*), non tamen legitimè, sed per vim, ac tyrannicè, ut suprà fusius ostendimus (*e*). Et quià Provincias illas, sive partes earum, vel ea quę in illis loca tenebant, injustè possidebant; hinc fiebat, quod nec ea possent pacificè retinere, magnis semper contradictionibus exagitati, donec tandem fuerunt expulsi. Notat Lupus Protospata, quod anno 860. *comprehensa est Civitas Barum ab Imperatore Constantinopolitano* (*f*): signum quod eam anteà non habebat. Quindecim post annos exponit, quod *intraverunt Gręci Barum* (*g*): Signum quod ab eo pręventivè fuerant deturbati. Undecimo post anno subdit, *facta fuit proditio in Baro &c. quando Princeps fecit prælium cum Stratigo Trapezi, & Græcis* (*h*): Signum quod ibi quietè Græci dominium non tenebant. Quinquennio post specificat, quod Græci intraverunt Beneventum, & Sipontum (*i*): Signum quod neutram illarum Urbium anteà tenebant. Alibi breviter innuit, quod *obsederunt Græci, Asculum, & obtinuerunt* (*l*). Decennio anteà scribit factum esse *prælium in Materâ à Græcis cum Longobardis* (*m*). Successivè post aliud tempus adjungit: *introivit Nichiphorus Magister in Civitatem Bari* (*n*). Ex quibus clarè patet, quod Græci, sive Imperator Constantinopolitanus pauca loca in Regionibus illis habebant, nec ea pacificè possidebant: cum earum partem non exiguam occuparent Saraceni, uti paulò infrà ostendemus.

(d) *Sigon. de Regno Ital. l. 4. f. 90. 6, & in lib. 8 f. 190. 30*

(e) *Vide supra in hoc Tomo cap. 15*

(f) *Lupus Protosp. Chron. ann. 860*

(g) *Idem ad an. 875.*

(h) *Idem ann. 886.*

(i) *Idem ann. 891*

(l) *Idem an. 950.*

(m) *Idem ann. 940*

(n) *Idem ann. 966.*

24. Otho Magnus Imperator, dulcibus verbis ab ipsis Græcis deceptus, passus est internectionem partis sui exercitus. Quarè ad injuriam ulciscendam exercitum contra eos direxit, quibus Calabriam, & Apuliam ademit (*o*). Barum tamen, irrito conatu tentatum, tunc nullatenus expugnavit (*p*). Et non multò post *Basilius, & Constantinus Imperatores turperati iè vetere tot annorum Apuliæ, & Calabriæ fuisse possessione dejectos, Saracenis, quos nuper Cretâ exegerant, magnâ mercede conductis, Italiam invaserunt, & Bario, ac Materâ Urbibus expugnatis, Apuliam primum, deindè nemine prohibente, Calabriam receperunt* (*q*). Biennio post Otho II. Imperator, junctis armis cum Romanis, Beneventanis, Capuanis, Neapolitanis, & Salernitanis, Gręcos adorsus est, Saracenorum auxilio stipatos, in Apulia, pręliumque atrox commissum est, quo instante, Romani, & Beneventani recesserunt, undè Cęsar inopinatè pręsidio illorum valido destitutus, fusus, fugatusque est, & vix è pręlio per mare profugit, ac natans discrimini se subtraxit. Propterea *Apuliam, & Calabriam receptas Græci severiore post imperio, novo Catapani Magistratu imposito habuerunt* (*r*). Post hęc Benedictus Papa VIII. S. Henricum Imperatorem in Italiam vocavit *adferendas suppetias Ecclesiæ Romanæ adversus Græcos, qui pedetentim jam sibi cuncta usque ad Romanos fines vindicaverant* (*s*). Subindè prȩter sollicitudines, per Pontificem interpositas, etiam Regnicolæ pro-

(o) *Sigon de Regno Ital l. 7. an. 989. f. 173.*

(p) *Lupus Protosp. in Chron. an. 969.*

(q) *Sigon. ubi suprà lib. 7. an. 979. f. 180*

(r) *Idem Sigon. cit. ann. 981.*

(s) *Card. Baron. an. 1019. §. 4.*

pria studia adhibuerunt, ut Græcos ipsos de suis finibus protelarent. Nàm Ardoinus magnus, & pręcipuus vir de genere Longobardorum, ad ulciscendam injuriam, quam à Ducliano Duce Gręcorum acceperat, Normannos accivit, & ad Apuliam secum invadendam accinxit (*a*).

25. Ipsum Pontificem assensum introductioni Normannorum, ad Gręcos debellandos prębuisse censemus, pręsertim cum Paschalis Papa II. qui per illa tempora vixit, Robertum Guiscardum laudet, quod ejus victoriis Gręcorum tyrannica cessasset invasio (*b*). Invasores ergò erant Gręci Apulię, seu locorum, quę in Regni partibus retinebant, non verò eorum justi Domini: quippè Regiones illæ ad Sedem Apostolicam pertinebant. Et ulterius certum est, quod ipsi Græci in duobus peccaverant, primò quod novos Saracenos in Apuliam, & Calabriam traduxissent, qui Provincias illas desolabant, ut inferius intuebimur; & secundò quod tyrannicè Provincias ipsas regerent, Populisque, non ut Principem decet, pręessent; sed tyrannorum more mala plurima inferrent. Tyrannidis qua Gręci premebant, Apulos, atque Calabros, memoriam faciunt inter Antiquos historicos Leo Ostiensis (*c*), & inter recentiores Sigonius (*d*): Ambo asserentes, quod *cum superbiam insolentiamque, atque nequitiam Græcorum Apuli ferre non possent, cum eodem Melo, atque Datto quodam ęquè nobilissimo, ipsiusque Meli Cognato, tandem rebellant*, Melusque apud Beneventanos, Salernitanos, Capuanos, & Normannos, nulli studio pepercit, *quin modis omnibus satageret, qualiter Gręcorum dominationem abiiceret, atque ab eorum tyrannide suam posset patriam liberare* (*e*). Sanè tyrannicum regimen Principis alioquin legitimi, est justa causa illius dominium excutiendi: multò magìs Principis invasoris, & illegitimi. Apuli ergò justè, & licitè potuerunt Gręcorum tyrannidem à sè longius protelare: ergò etiam Normanni, tamquam Auxiliarii Apulorum, justum Bellum inferentium, Græcos expugnare licitè potuerunt, prout eos consertis armis felicitèr expugnarunt (*f*), sicque ex hac parte justo, & legitimo titulo processerunt Normanni in expulsione Græcorum.

26. Quo demum ad *Saracenos*, per utramque Siciliam distributos, Herempertus affirmat, quod ab anno 812. Agareni *ad instar examinis apum* in Siciliam properarunt (*g*). Leo Ostiensis id refert ad annum 820. (*h*). Cardinalis Baronius censet, hoc non accidisse ante annum 827. (*i*). Utcumque sit, ex illo tempore pestilentissima hæc gens, è Siciliâ citò etiam per Calabriam, & Apuliam se diffudit, & infinitas Christianorum carnificinas exercuit (*l*). Anno 865. jam Barium possidebant, Duce Leodano (*m*). Anno 877. occupaverant Tarentum, & circumiacentia loca acrius infestabant (*n*). Anno 901. Cosentiam, & Calabriam inundarunt, sub Rege Abraham (*o*). Anno 924. Oriam cęperunt, & interfectis mulieribus, reliquos in Africam captivos duxerunt (*p*), ad quam etiam post 55. annos redierunt, & cunctum vulgus in Siciliam deduxerunt (*q*). Anno 927. Tarentum exciderunt, & Cives, quos gladius non interemit, Saraceni in Africam deportarunt (*r*). Anno 988. depopulaverunt vicos Barenses, & viros, ac mulieres captivos in Siciliam transtulerunt (*s*). Anno 1016. Salernum per mare, & per terram obsederunt, quod & de aliis Urbibus fecerunt (*t*). Quid plura? *Saraceni de Africâ in Apuliam navigio singulis annis veniebant, & per singulas Apuliæ Urbes vectigal quantum volebant à desidibus Longobardis, & Græcis, Calabriam incolentibus, accipiebant* (*u*).

27. Et quod sinè admiratione referri non potest, ipsi Christiani Saracenis utebantur, ad alios Christianos Principes, eorumque urbes deturbandas; & ità Gręci Saracenos adhibuerunt ad invadendam Calabriam, & Apuliam (*x*). Aliâ vice Princeps Beneventanus instigavit Saracenos, Bari commorantes, ut agrum Capuanum, & Neapolitanum popularentur, & incenderent (*y*). Itidem aliâ vice Salernitani, Melfitani, Neapolitani, Cajetani, fędere cum iisdem Saracenis icto, Romam usque deprędationibus exagitandam profecti sunt. Quarè Joannes PP. VIII

auxi-

(a) *Leo Ostiens. lib. 2. c. 67. Sigonius & Lup. Protosp. an. 1041.*

(b) *Ughel. Ital. Sacr. tom 9 in Episc. Squillac. n. 9. f. 597*

(c) *Leo Ostiens. Chron. Cassin. l. 2. c. 37. juxtà Matt. Lauretum*

(d) *Sigon. de Regno Ital. an. 1016 f. 190. 30*

(e) *Leo Ostiens. loc. citato*

(f) *Leo Ostiens. & Sigon. loc. cit. Lupus Protospat. in Chron. an. 1042. 1046.*

(g) *Herempert. Epitom. Chronol. post ann. 817. f. 35.*

(h) *Leo Ostiens. lib. 1. c. 20, vel 23.*

(i) *Baron. an. 820. n. 20. & postil in margine Leonis Ostiens.*

(l) *Luitprandus l. 2 cap. 12.*

(m) *Sigon. de Regn. Ital. l. 5 an. 865. f. 127. 55.*

(n) *Leo Ostiens. l. 1. c. 39, vel 42.*

(o) *Lupus Protospat. Chron, ant. 901*

(p) *Idem ann. 924.*

(q) *Idem ann. 977.*

(r) *Idem ann. 927.*

(s) *Idem ann. 988*

(t) *Idem ann. 976, & 1016.*

(u) *Orderic. Vital. Hist. Eccl. l. 3. sub anno 1050. f. 472. B.*

(x) *Sigon. de Regno Ital. l. 7. an. 979*

(y) *Idem sub an. 865*

auxilium contrà eos à Carolo Calvo Imperatore popoſcit, præfatis Chriſtianis injungens, ut à Saracenorum fœdere deſilirent, quod Salernitani obtemperantes egerunt, cæteri verò in propoſito conſtiterunt, undè Sergius Dux Neapolitanus excommunicatione à Papa pulſatus, cæcitate quoque percuſſus eſt ab Athanaſio Archiepiſcopo fratre ſuo, qui Ducatu Neapolis aſſumpto, pacem, ſive fœdus cum Saracenis ipſis firmavit, eoſque juxtà Neapolim collocavit, quibus & Beneventum Capnam, Salernum, & Romanas quoque oras, non eum puduit deſolare (*a*). Similitèr quando Neapolitani bellum cum Athenolpho Principe nono Capuæ habuerunt, Saracenos ſuis phalangibus miſcuerunt, ut adverſarium Principem debellarent: irrito tamen conſilio: nam ipſi potius magna clade percuſſi ſunt (*b*).

28. Porrò Occidentales Imperatores, in auxilium uti ſuprà vocati, pluries contrà eos arma ſumpſerunt. Nàm Ludovicus II. anno 870. (*c*). Otho Magnus anno 967. eos ſanguinoſo prælio diſpeſcuit, interfecto Bulcaſino illorum Rege (*d*). Otho II. quadraginta mille ex ipſis in Calabriâ trucidavit (*e*). Otho III. novo prȩlio apud Capuam illos fudit (*f*). Normanni è Hieroſolymis redeuntes, multa Saracenorum millia propè Salernum, reliquis fugatis, interemerunt (*g*). Robertus Guiſcardus, itidem Normannus, à Siculis in auxilium vocatus, perfidos indè Saracenos pepulit, eiſque detractam regionem illam ſuo ſubjugavit Imperio (*b*). Et ità Normanni juſtiſſimas habuerunt cauſas procedendi, tum contrà *Saracenos*, tum contrà *Græcos*, tum tandem contrà Principes generis Longobardi, loca Regni Neapolis, & reſpectivè inſulam Siciliȩ, tenentes, illorumque dominatu expuncto, ibi novum ſibi imperium conſiſcendi, prȩſertim annuente Pontifice, vel tacitè, vel expreſsè. Quibus cauſis alias adjungit Auctor Vitæ S. Nili, fundatoris Monaſterii S. Mariæ de Patirio, Diœceſis Roſſanenſis, dicens, quod Principes Normanni, & inter eos Robertus Guiſcardus, loca illa à gravi ſervitutis jugo, quo à Saracenis premebantur eripuerunt: cum jam Provinciæ illæ ſuppetias accipere deſperarent *à Græco Principe &c. qui & inteſtinis, & externis præpeditus bellorum incommodis, exhauſto theſauro, declinantibus ab ejus animo Provinciis ſubditis, vel neceſſitate, vel voluntate, vel parte etiam cadentis Imperii deſpectu, his malis occurrere nequibat* (*i*). In tantâ itàque rerum anguſtiâ, tametſi per hypotheſim, quæ non ſubſiſtit, Græci Cȩſares ullum jus ſuper terris, quas in Regno Neapolis occupabant, verè habuiſſent; cum jam eiſdem in opportunitatibus non eſſent præſto, non eas defenderent, non tuerentur, non adjuvarent, ſed potius uti deſertas, & contemptas eas negligerent, publiciſque infortuniis expoſitas, in ſquallore, ac mærore lugere ſinerent, atque ingemiſcere deſolatas; benè potuerunt Populi auxilium Normannorum implorare, & Normanni cum aliis præmemoratis rationibus, hanc quoque ultimam habuerunt, per quas juſtificata remanet introductio illorum Principatus in utrâque Siciliâ.

29. Ità res ſe habuit. Sed quatenus etiam cauſæ præfatȩ non adfuiſſent, jam nihil obſtaret, tum quià prolixum temporis ſpatium dominia præſcribit (*l*), tùm quià Imperium Romanum, in Græciâ tùnc ſubſiſtens, cui Regiones præfatȩ ſupponuntur eſſe ſubtractæ, jàm penitus interiit, à Mahomete II. Turcarum Rege deſtructum (*m*), cùm cæſo Conſtantino XII. Dragaſe Imperatore, Conſtantinopolim occupavit, Imperii Metropolim, Regiamque Græcorum, ac Urbem, quæ *jàm antè mille, & centum annos Orientis caput, tot victoriis, triumphiſque clara, in prædam ceſſit immani Tyranno, deſiitque Græcorum Imperium in Conſtantino 12. Joannis Paleologi filio, cui datum eſt prò patriâ occumbere, nec extincto Regno ſupereſſe* (*n*). Interiit inquam Imperium, & tota Imperialis Proſapia, quam convivio exceptam, ſub ſpecie honoris inferendi, fecit Mahometes à Satellitibus trucidari (*o*). Quod ſi quis, ad lenocinanda dicteria impugnantium veritatem, diceret, adeſſe adhùc aliquem in Græciâ, qui ſecretò Conſtantinopolitani Imperatoris ſibi denominationem approprieț; brevitèr reſpondemus, hunc, tantum juris ad Imperium Græcum retinere; quantum juris in Regnis Juda, & Iſrael retinet ille Hebræus, quem à Rabbinis

(a) *Leo Oſtienſ. lib. 2. c. 39. vel 42. Herempert. Epit. Chron. f. 57. & 60.*

(b) *Anton. Caraciol. Quat. Chronolog. in Propylea f. 13. § 9.*

(c) *Herempert. loc. cit. an 870 f. 51.*

(d) *Lupus Protoſpat. in Chron. an. 967.*

(e) *Idem ann. 981.*

(f) *Sigon. l. 7. ann. 1001.*

(g) *Order. Vital. hiſt. Eccl. l. 3. ſub an. 1050. fol. 472.*

(h) *Leo Oſtienſ. lib. 3. c. 44.*

(i) *Vit. S. Nili ap. Ughel. Ital. ſacr. to. 9. in Epiſc. Roſſanenſ. n. 2.*

(l) *Marta de Juriſd. p. 1. c. 32. n. 28*

(m) *Georg. Franza, & Leonic. Chalchondiles in eor. Hiſtor. Bapt. Egnat. Rom. Princ. l. 2. in Conſtantin.*

(n) *Buſier. Floſcul. Hiſt. p. 2. c. 5. an. 1453*

(o) *Georg. Franza, & Egnat. loc. cit. Loſchi in Mahomete II.*

binis quibusdam audivimus, clandestinè per Judæos tali nomine decorari, nè videatur destructum eorum Regnum; indeque inferatur, nondum advenisse Messiam, quem antè diremptionem Regni Juda mittendum esse sacræ paginæ spoponderunt (*a*). Hæc sanè ad ludificandos incautos excogitantur, non sunt; & quatenus etiam essent, benè ad rem nostram inquit Marta, *licet apud Græcos sit etiam Imperator, qui dicitur Constantinopolitanus; tamen ipse est sicut Rex Schaccorum* (*b*), Rex nomine, sed sinè Regno; & Imperator, sed sinè Imperio.

30. Præterquam quod quantumvis illapsus Normannorum in Regiones Siculas fuisset injustus, & in sui primordio tyrannicus; quid inde? Nonne hoc est consuetum exordium ferè omnium Regnorum? Quatuor majora Orbis Imperia, Assyriorum, Macedonum, Medorum, & Romanorum, nonnè traxerunt originem à tyrannide (*c*)? *Inferre bella finitimis*, ait D. Augustinus, *& indè in cætera procedere, ac populos sibi non molestos, solâ regnandi cupiditate conterere; quid aliud quam grande latrocinium nominandum est* (*d*)? Hæc initia habuerunt plurima Regna (*e*) hæc habuerunt præfata quatuor primaria Orbis Imperia, quæ nihilominùs progressu temporis in legitimas Dynastias transierunt; ex quibus Romana signantèr, ab ipso Divino eloquio approbationem aliquam reportavit, dùm Pharisæis Christus in Evangelio præcepit, *reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo* (*f*). Demùm si justitia Regni Normannorum in utrâque Siciliâ, in feudum per ipsos à Papâ suscepti, & etiam saltem per septingentos annos à Sede Apostolicâ directo jure possessi, vocanda esset in dubium; oporteret & dè justitiâ Regnorum Galliæ, Hispaniæ, Angliæ, Lusitaniæ, Scotiæ &c. disputare: quippè constat, hæc fuisse partes quotitativas Imperii (*g*): potiebatur enim Imperium Romanorum intrà Europam *Italiâ, Austriâ, Dalmatiâ &c. Hispaniâ, Galliâ, Alemaniâ inferiori, infrà Rhenum, Angliâ, Scotiâ &c.* (*h*). Sed de his jam satis.

31. Itaque Normanni, origine Norvegi, *postquam annis ferè centum, magnam Europæ partem, imprimisque Galliam, piraticis excursionibus infestam habuerant, tandem certum in ea domicilium adepti sunt*, inquit Petavius (*i*), addens, *Ubi in Italiam pervenerunt, ad Pandulphum Capuæ Dynastam adjunxere sesè, ac sub eo aliisque Principibus stipendia facientes, contrà Græcos, & Saracenos utilem, & gloriosam navarunt operam. Nec suas res interim neglexerunt. Nam Apuliæ potiti Oppidis aliquot, suæ gentis Duces sibi præfecerunt &c. Ex his Guillelmus Ferrabrachius ab aliis Normannis, qui Apuliam incolebant, Dux eligitur, qui Saracenos pariter, Græcosque debellavit &c.* (*l*). Ex quibus initiis paulatìm ad Regiam dignitatem utriusque Siciliæ pervenerunt, & per annos 184. vel 192. (*m*), sexdecim ex hac progenie Principes, quà Comitis, quà Ducis, quà Regis titulo, DynastiamSiculam tenuerunt;nec quidquam eis præjudicii unquam ingessit,esse indè toto cœlo extraneos: Nam non obstante extraneitate regnarunt, & hæreditariè regnarunt (*n*), & tantâ inconvulsibilitate regnarunt, ut donec viguit linea legitima Tancredi de Altavilla, stipitis Normannorum, nullus alius, nisi ex eâ, solium conscenderit: quâ demùm in Guillelmo IV. Bono deficiente, non defuerunt, qui potiùs Tancredum Rogerii nothum, ejusque posteros regnare voluerint (*o*), quam quod aliquis Indigena ad Regale Sceptrum manus extenderet.

32. Normannis excisis successere *Svevi*, quorum primus Henricus VI. Imperator, Asper communi agnomine, à morum ruditate vocatus (filius fuit Friderici I. Imperatoris, à mento croceo dicti universalitèr Enobardi) natione Germanus, provinciâ Svevus, nec quidquam cum Siculis commune habens, nisi quod sibi matrimoniali lege conjunxit Constantiam Rogerii II. filiam legitimam Regis Siculorum (*p*), quos ipse Henricus tanto est odio prosecutus, ut Constantia ipsa quandoque Subditos tuitura, & arma corripuerit, & bellum adversus Virum instruxerit (*q*): qui Rex *Henricus*, inquit Egnatius, *acceptâ Constantiâ Rogerii Normanni filiâ in uxorem, mox etiam Imperator à Pontifice dictus, ut major illi auctoritas accederet acquirendi Regni, ductis in Tancredum copiis, qui impari Matre*

natus

(a) *Genes. 49. 10. Ibi Interpretes.*
(b) *Marta de Jurisd. p. 1. c. 21. n. 29.*
(c) *Marta loc. cit. p. 1. c. 4. per totum.*
(d) *S. August. de Civit. l. 4.*
(e) *Marta p. 1. cap. 4. num. 34.*
(f) *Matth. 22. 21.*
(g) *Justus Lipsius de magnitud. Romanorum l. 1. c. 3.*
(h) *Marta de Jurisd. p. 1. c. 4. n. 18.*
(i) *Petavius Ration. Temp. l. 8. c. 12. §. adhuc.*
(l) *Idem lib. 8. c. 17. §. Tanto.*
(m) *Freccia de sub feud. lib. 1. tit. de antiq. Stat. Regni n. 46.*
(n) *Franciscus de Balboa de Monarchia Regum qu. 2. par. 3. num. 80. f. 145.*
(o) *Idem loc. cit. nu. 84. Baron. an. 1189. 14. Forest. Mop. Histor. in Reg. Siciliæ in Tancred.*
(p) *Card. Baron. an. 1186 25. Volater. l. 6. Geographi in Sicilia Balboa loc. cit n. 85.*
(q) *Baron. an. 1198. 1 Forest. loc. citat.*

natus, *Regnum sibi vendicabat*, *reclamantibus etiam Pontificibus*, *Neapolim frustrà obsidet* (*a*). Evenere hæc anno Christi 1186. juxtà computum Petavii, qui de præfato Henrico tradit, *Henricus mortuo VVillelmo Rogerii filio*, *Apuliam*, *&* *Calabriam*, *&* *Siciliam recepit*, *atque in Siculos præsertìm omne genus immanitatis exercuit* (*b*). Post hunc Regem successere alii quatuor ejusdem Stemmatis Reges, quà legitimè, quà per invasionem, Regalia jura exercentes, omnes origine extranei, utpotè dè Sveviâ Germaniæ, ex Friderico I. progeniti, & per 78. circitèr annos utriusque Siciliæ diademate coronati.

(a) *Baptist. Egnatius Rom Princ. l. 2. in Henrico Frideric. filio.*

(b) *Petav. Ration. temp. l. 8. c. 20. § Henricus.*

33. Post Svevos Regnum suscepere *Andegavenses*, origine Galli, ex lineâ Capetinâ, ductâ ab Hugone Capeto, qui Hugonem Parisiensem patrem habuit (*c*). Ex hac namque stirpe adversùs Manfredum, Friderici II. nothum, utramque sibi Siciliam usurpantem, Clemens Papa IV. Carolum Ducem Andegavensem, D. Ludovici IX. Francorum Regis germanum fratrem, accivit, & Regem constituit (*d*), qui *trajectis Alpibus*, *quum diù variis præliis cum Manfredo concurreret*, *eum tandèm apud Beneventum superatum interfecit &c. Itaque superatis hostibus*, *vindicatoque sibi citrà*, *ultraque pharum Siciliæ Regno*, *Romam venit &c.* (*e*). Carolus hic nomine I. habuit ex sè descendentes alios octo Reges, usque ad obitum Joannæ II. per ann. 172. Regale solium tenentes, tametsì origine essent extranei (*f*). Arefacto arbore Andegavensium, in Regno quoquè Neapolis successere *Aragonenses*, qui jam diù à Vesperis usque Siculis, per totum Orbem resonantibus, anno 1282. in Regno Siciliæ ultrà pharum se inconvulsibilitèr confovebant (*g*). Primus ex Aragonensibus, qui Neapoli regnavit, fuit Alphonsus, Ferdinandi Aragonii filius, de quo hæc Petavius, Joanna II. Regina Neapolis *Martini V. Pontificis alienatum à sè animum*, *&* *Sfortiæ Ducis fortissimi conversa in sè arma metuens*, *Alphonsum Aragoniæ*, *Siciliæque Regem*, *in auxilium evocat*, *quo cum de adoptione*, *ac Regni successione paciscitur* (*h*). Ex quâ progenie usque ad Ferdinandum V. Aragonium, cognomento Catholicum, sex Reges, & si non omnes rectâ lineâ descendentes, per annos 79. vel secundum alios 82. sibi ordinatim successere; Principes natione Hispani, genere Aragonenses, omnibusque numeris à Siciliâ citrà pharum, sivè à Neapolitano Regno prorsùs extranei, nihil eis obsistente extraneitate nè regnarent.

(c) *Forest. Map. Istor. to. 4. p. 1. l. 6. in Hugo. Capet. Rè Franc.*

(d) *Platin. in Urban. IV. Balboa de Monarchia Regum qn. 2. p. 3. n. 89. 90. Raynald. an. 1253. 2. 1263. 78. 1264. 1.*

(e) *Volater. Geogr. l. 6. in Sicilia.*

(f) *Loschi comp. Istor. della Casa d'Austria ne' Rè di Napoli.*

(g) *Freccia de subfeud. lib. 1. tit. de antiq. Stat. Regni n. 48. Volater. Loschi & Forest. locis citat.*

(h) *Petav. ration. temp. p. 1. l. 9. c. 8. § Joanna.*

34. Quibus extinctis, Regnum per Joannam, præfati Ferdinandi V. primogenitam, pervenit ad *Austriacos* (*i*). Nempè ad Carolum V. Imperatorem, qui ex eâ, & Philippo I. Austriaco, Maximiliani I. Imperatoris filio, natus est (*l*), ex quo ad alios quatuor Reges ordine successivo pertransiit, usque ad Carolum II. defunctum anno 1700. Et sic Regali solio Neapolis insederunt per annos 184. Reges Dynastiæ Austriacæ, à Rodulpho I. Imperatore, vel adhùc altiùs rem repetendo, à Theodeberto Comite Abspurgense, descendentes (*m*), cui cognomen dederat Castrum Abspurga, inter Basileam, & Zurigum positum, in Alsatiâ, dictique posteà Austriaci, ob Austriam, à Rodulpho præfato successivè Alberto filio concessam (*n*), Principes origine, & natione Germanici, incolatu Hispani, totoque cœlo à Regno Neapolitanorum extranei. Itaque si tot Reges, quot in Sicilia citrà pharum Regale solium tenuerunt, omnes fuerunt extranei, *Norvegi*, *Galli*, *Germani*, *Aragonenses*, *Hispani*, quid est quod laici extranei eo usque possunt in illo Regno procedere, ut etiam ad Regale fastigium valeant pervenire; non autem possint Clerici extranei exiguas prebendas, mediocres Abbatias, tenues Episcopatus, etsi abundantes meritis adipisci? Mirantur Historiæ fortunæ lusum in Francisco Ximenio, qui vitæ Clericali operam dans, repulsam est passus à beneficio, sivè Præbendâ Ecclesiæ Toletanæ possidendâ, non secus ac si in illo non esset meritum prò tali gradu assequendo; & successivè posteà usque adeò ascendit, ut & Cardinalatum Romanæ Ecclesiæ, & ipsius metropolis Toletanæ Archiepiscopatum sit felicitèr assecutus, ac tamquam Archiepiscopus fuerit honorandus in loco, ubi fuerat à Præbendâ simplici reprobatus (*o*).

(i) *Surit. to. 6. l. 10. c. 99. Marian. l. 30. c. 27 Raynal. an. 1516. n. 39.*

(l) *Forest. Mapp. Istor. to. 4. p. 2. l. 8. in Joanna Reg. Hispaniæ.*

(m) *Loschi Arbor. di Casa d'Austr.*

(n) *Forest. tom. 2. l. 22. in Ridolf. I. Imper.*

(o) *Vide Gomes de rebus Card. Ximenii.*

35. Ma-

35. Magis autem mirandum profectò erit, & mirabitur totus peritorum chorus: mirabuntur Historici, Theologi, Jurisconsulti, Politici, & generalitèr omnes non exiguè mirabuntur fortunam laicorum extraneorum, qui in Regno Neapolitano valeant usque ad culmen Regię magnitudinis properare: viceversa verò infortunium Clericorum, paritèr extraneorum, qui ibidem, nequè ad præbendulas Ecclesiasticas, nequè ad ullas Ecclesias beneficiales possint accedere. *Obstupescite Cœli super hoc, & portæ ejus desolamini vehementèr dicit Dominus* (a). Proh dolor! In Regno Neapolitano, feudali Romanæ Ecclesiæ, pio, Catholico, fervore Religionis, ut putamus, nulli secundo; ex quo multi Romani Pontifices prodiere, pluresque centuriæ Cardinalium Romanæ Ecclesiæ; necnon Episcoporum numerus infinitus: ubi Ecclesiæ abundant; Viri Ecclesiastici amantur, & Clericatus ipse multis perfruitur beneficiis; in isto inquam Regno, deterioris conditionis esse Clerici declarantur, quam sint laici; dùm laici extranei usque ad Regalis Majestatis valent celsitudinem evolare; Clerici autem extranei, nec etiam serptitando per humum, ad fortunam possunt exigui benefitioli pervenire! Pudeat talia effutientes, ex quibus tàm vituperabilis consequentia necessariò debeat eliquari. Ergò si in Regno Neapolitano laicis, quantumlibet extraneis, ad excelsa quæque officia, & beneficia sæcularia, atque ad ipsum culmen Regalis dignitatis, patet accessus; nè ibi deterioris conditionis Clerici sint, quam laici; oportet quod Clericis quoque pateat accessus ad ecclesiastica beneficia. Et sic rè totâ benè pensatâ, & ad justitiæ rimam libratâ, necessario concludendum est, quod stante legitimo argumento, rite deducto ab officio ad beneficium (b), in Regno Neapolitano liberum esse debet etiam Clericos extraneos beneficiis ecclesiasticis insignire.

(a) *Jerem. cap. 2. num. 12.*

(b) *Barbos. tract. var. loc. 77. n. 1. cum aliis ibi alleg.*

CAPUT XXX.

In quo ex Pragmaticis *Regni Neapolitani, & ex Investituris Principum lineæ Regalis* Normannicæ, *ostenditur, non solùm Clericos indigenas, verùm etiàm extraneos, in Regno præfato esse ad Ecclesiastica Beneficia admittendos.*

SUMMARIUM.

1 *Pragmaticæ Regni Neapolis sunt leges municipales, quibus ibi vivitur. Una Caroli V. extraneos admittit. Hęc quod lineam* Austriacam.

2 *Quoad lineam* Svevicam, *edidit aliam Pragmaticam Fridericus II. Imperator, & Rex, modum præscribens, in electionibus observandum.*

3 *Quidquid statuitur de beneficiis Episcopalibus, à paritate rationis est verum de aliis quoque beneficiis, ordinis inferioris.*

4 *Biennio post idem Princeps aliam edidit Constitutionem, à Principibus Germanię subscriptam, pro liberâ electione Prælatorum.*

5 *Dictio* liberè *importat plenum arbitrium operantis, & in beneficialibus excludit omnem restrictionem, adeoque tam indigenas, quam extraneos, dummodo idoneos, admittit.*

6 Ta-

6 *Tametsi in dictis Pragmaticis sit sermo solum de electione, verificantur tamen etiam de collatione beneficiorum, collatio enim habet vim electionis.*
7 *Ex lineà* Andegavensi *Carolus Claudus Pragmaticam edidit, caventem, ne quis laicus se intromittat in electionibus, vel collationibus beficiorum.*
8 *Hanc pragmaticam Honorius PP. III. confirmavit: cujus vi si collatio beneficiorum ad solos indigenas coarctetur, læditur Ecclesiæ libertas.*
9 *Libertas admittendi etiam clericos extraneos ad beneficia, vel sit de jure, vel ex privilegio, servari debet, etiam vi hujus Pragmaticæ.*
10 *Ex lineà* Aragonensi; *Ferdinandus nothus confirmavit Pragmaticam Claudi, cujus vi Ecclesiæ sua libertas illæsa servanda est.*
11 *Nedum ergo de jure communi, sed etiam ex Pragmaticis municipalibus, in Regno Neapolis admitti debent Clerici extranei ad beneficia.*
12 *Normanni, ex quà gente fuerint, & undè in Apuliam profecti sint, spectantem ad Sedem Apostolicam. Ab his linea* Normannica *regnare incæpit.*
13 *S. Leo PP. IX. primus Normannos, tametsi vassalagium pro terris acquisitis ei offerentes, censuris, & bello appetiit, infausto tamen exitu.*
14 *Idem S. Leo terras præfatas Normannis in feudum concessit. Indè Nicolaus PP. II. adversus eosdem Normannos censuras vibravit.*
15 16 *Seriem harum rerum narrat Leo Ostiensis. Juramentum fidelitatis* Robertus Guiscardus *exhibuit Nicolao PP. II. atque promisit annuum tributum.*
17 *Successivè idem Robertus exhibuit juramentum fidelitatis S. Gregorio PP. VII. qui eidem vicissim brevem contulit investituram.*
18 *Robertus Guiscardus spondet liberas relinquere Papæ omnes Ecclesias, ad quas nedum indigenas, verum etiam extraneos Pontifex admisit, & admitti fecit.*
19 Rogerius Bursa *ab Urbano PP. II. indè* Guillelmus *ejus filius, à Paschale II. & Callisto II. Investituram acceperunt, eo modo quo Guiscardus.*
20 Rogerius Silivus *Rex Investituram accepit ab Honorio PP. II. quam quia ab Innocentio II. sumere contemnebat, arma mota sunt contrà eum.*
21 *Rogerius Rex præfatus electiones Antistitum liberas nolebat sinere, sed eas ad se trahebat, quæ etiam causa fuit belli, eidem per Innocentium illati.*
22 *Neapolitani, qui se Rogerio Regi submittere recusabant, audito, quod Papa Rogerio investituram dederat, se illi subjecere.*
23 *Acceperat Rogerius Regalem investituram à Pseudopapa Anacleto, qui quædam beneficia Episcopalia in eâ sibi reservavit.*
24 *Rex ipse sè ingerebat in beneficiorum distributione, pecuniam indè suscipiens; Quæ posteà res à Papis correcta fuit.*
25 *Ostenditur, quod etiam Rogerius Rex libertatem Ecclesiæ redintegravit, quoad dispensationem beneficiorum, quibuslibet conferendorum.*
26 *Affertur pars Regalis investituræ, per Innocentium II. Rogerio Regè collatæ: & ex eâ deducitur libertas Ecclesiæ in beneficiorum dispensatione.*
27 *Guillelmus Malus Rex contentiones habuit cum Hadriano PP. IV., à quo censuris, & armis fuit fatigatus, infelicè tamen exitu quoad Papam.*
28 29 30 *Tenor conventionis inter Hadrianum PP. IV. & Guillelmum malum Regem initæ, in quà admittitur libertas dispensationis beneficiorum.*
31 *Conventio præfata favet extraneis: tum propter translationes Antistitum, tum propter consecrationes, & benedictiones eorum,* liberè *Papæ relictas.*
32 *Tempore Guillelmi Boni Regis, Angli, & Galli, & consequenter etiam aliarum Nationum Clerici, adipisci poterant in utraque Siciliâ beneficia.*
33 *Petrus Blesensis Gallus testatur, se fuisse pluries designatum Episcopum in Regno imò & Archiepiscopum Neapolitanum, etsi esset extraneus.*
34 *Agitur de literis naturalitatis, an eas dare possit Papa, & Episcopus pro beneficiis, uti potest illas dare Princeps, vel Civitas.*

35 *Principes Dynastiæ* Normannicæ *tenuerunt Regnum Neapolis, uti feudum Romanæ Ecclesię, & vi Investiturarum, liber est accessus extraneis ad beneficia*.

1. POST commensurata officia Clericalia cum Laicalibus Regni Neapolitani, & deductam indè proportionem favore Clericorum extraneorum, placeat nunc *Pragmaticas* perlustrare, quibus in eodem Regno vivitur: & indè perscrutari, an aliquid adsit, quod ipsis Clericis extraneis accessum præbeat ad ecclesiastica beneficia. Cum etenim Pragmaticæ illæ sint jura municipalia, & Constitutiones, facientes in Regno Jus commune (*a*), nullibi melius, quam ex eis poterit comprehendi justitia, vel injustitia admissionis eorundem extraneorum ad ecclesiastica beneficia. Respectu ad Dynastiam *Austriacam*, superiùs allegavimus Pragmaticam Caroli V. Imperatoris, uti Regis Neapolis, sic sancientem: *Quo verò ad beneficia ecclesiastica, videlicet Archiepiscopatus, Episcopatus, Abbatiæ, Prioratus, Canonicatus, Præbendæ, & cætera beneficia quæcumque, spectantes, & spectantia ad collationem, seù nominationem, & præsentationem Cæsareę Majestatis, conferantur pro medietate Regneicolis, pro aliâ ad beneplacitum, & cum vacaverint alternatim provideantur, prout servatur in Regno Siciliæ ultrà Pharum: hoc videlicet modo, & formâ, quod beneficia per exteros quomodolibet vacantia, Regnicolis conferantur, cum verò per Regnicolas vacare contigerit, provideantur ad Cæsareæ, & Catholicæ Majestatis arbitrium, & beneplacitum* (*b*). Ex quibus patet, quod beneficia ecclesiastica Jurispatronatus Regii, tum Clericis extraneis, tùm indigenis sunt tradenda: & hæc est praxis, quæ dictam Pragmaticam est secuta; viguitque semper ex eo tunc, & viget adhuc in Regno. Quod si verum est de beneficiis Jurispatronatus Regii; eccur verum non erit de beneficiis patronatuum inferiorum? Et si est verum de Patronatibus universaliter, tàm Regiis, quà Pravatorum; cur quæso non erit verum etiam de aliis beneficiis, quæ omninò liberè conferuntur, vel à Papa, vel ab Episcopis, vel ab aliis illorum collatoribus?

2. Pariter quoad Dynastiam *Suevicam*, aliam Pragmaticam edidit diù antè Fridericus II. pariter Imperator, & Rex Siciliæ, tàm citrà, quàm ultrà Pharum, promulgatam anno 1211., in quâ, ad tollenda jurgia, quæ poterant inter Ecclesiam, & Regem ob electiones Antistitum prosilire, formam statuit, in eisdem imprevaricabiliter observandam, tenoris ut sequitur, *In nomine Dei ęterni, & Salvatoris nostri Jesu Christi Amen. Reverendissimo Patri, & Domino charissimo Innocentio Dei gratia S. R. E. Summo Pontifici, Fridericus, Dei gratiâ, Rex Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ. Nè ulla de cætero inter vos, vel successores vestros, & nos, vel hæredes nostros, super electionibus celebrandis, dissensio suscitetur, quę nonnunquam inter Ecclesiam, & Regnum rancoris, & indignationis fomitem ministrabant, modum, & ordinem electionis in posterum faciendæ, præsentibus literis curavimus explicare, in quibus sic Canonicæ libertati deferimus, ut dignitatem Regiam non lædamus. Sancta Sede vacante Capitulum significabit nobis, & hæredibus nostris, obitum decessoris; deindè convenientes in unum, invocatâ Spiritus Sancti gratiâ, secundum Deum, eligênt canonicè personam idoneam, cui requisitum à nobis præbere debeamus assensum, & electionem factam non differant publicare: electionem verò factam, & publicatam, denuntiabunt nobis, & nostrum requirent assensum. Sed antequam assensus Regius requiratur, non inthronizetur electus, nec decantetur laudis solemnitas, quæ inthronizationi videtur annexa, nec antequam auctoritate Pontificali fuerit confirmatus, administrationi sè ullatenùs immiscebit* (*c*).

3. Prosequitur eadem Pragmatica: *Volumus igitur, & concedimus, ut secundum*

(a) Camill. Borel. sum. decis. to. 2. tit. 13. n. 10. Matth. de Afflict. decis. Neapol. 404. n. 2.

(b) Rovit. Pragm. Reg. tit. de offic. provision: pragm. 1.

(c) Odoricus Raynal. ann. 1211 n. 5.

dum prædictam formam, electiones dè cætero per totum Regnum nostrum liberè celebrentur, nullo prorsùs obstante rescripto, à Sede Apostolicâ impetrato. Ad hujus autem concessionis nostræ memoriam, & robur perpetuò valiturum, præsens rescriptum per manus boni hominis dè Gajeta Notarii, & fidelis nostri scribæ, & bullâ aureâ typariâ nostræ Majestatis impressâ, præcipimus communiri, anno, mense, & indictione subscriptis. Datum in Civitate Messanensi, anno Dominicæ Incarnationis MCCXI. mensis Februarii XI. Ind. Regni verò Domini nostri Friderici, Dei gratiâ gloriosissimi Regis Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuę anno 13. feliciter. Amen. Sermo est ibi tantummodo de beneficiis Episcopalibus: Sed quia quoàd libertatem dispensationis sacrarum Præbendarum eadem est ratio Ecclesiæ, tàm pro inferioris, quam pro superioris ordinis beneficiis (*a*); quidquid ibi dè Episcopatibus Pragmaticâ Regali decernitur; à paritate rationis, etiam de aliis beneficiis intelligitur definitum (*b*). Et sic cum inibi plena libertas pro electionibus Antistitum statuatur, plena autem libertas non sit, sed limitata, & circumcisa, nisi suffragetur etiam admissioni extraneorum, prout fit indigenarum, ad ecclesiastica beneficia; patet quod vi Pragmaticæ præfatæ Friderici Imperatoris, atque Regis utriusque Siciliæ, tum Clerici extranei, tum indigenæ liberè ad sacras præbendas in Regno Neapolitano debent admitti.

(a) *Lessius de just. & jur. l. 2. c. 34. dub. 14 num. 64. Guymer. in Pragm. Sanct. V. externum tom. 1. f. 35.*

(b) *Augustin. Barbos. Vot. decis. l. 2. Vot. 33. n. 4.*

4. Biennio post idem Princeps aliam edidit Constitutionem, Sanctionem, sivè Pragmaticam, eidem Innocentio Papæ III. directam, à Principibus Germaniæ subscriptam, tum ecclesiasticis, tum secularibus, in quâ, inter cætera sic habet: *Illum igitur volentes abolere abusum, quem quidam Prædecessorum nostrorum exercuisse dignoscuntur, decretum in electionibus Prelatorum concedimus, & sancimus, ut electiones Prelatorum liberè, & canonicè fiant, quatenus ille preficiatur Ecclesiæ viduatę, quem totum Capitulum, vel major, & sanior pars illius duxerit eligendum, dummodò nihil desit ei de Canonicis institutis &c. Illum quoque dimittimus, & refutamus abusum, quem in occupandis bonis decedentium Prelatorum, aut etiam Ecclesiarum vacantium, nostri consueverunt Prædecessores admittere, pro motu propriæ voluntatis, omnia nos spiritualia vobis, & aliis Ecclesiarum Prælatis relinquimus liberè disponenda, ut quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo, rectâ distributione reddantur* (*c*). Hæc esse consentanea Investituræ, quam Fridericus ab ipso Innocentio receperat cum Constantiâ Matre suâ, videbimus capitulo subsequenti.

(c) *Ex libr. Privil. Eccl. Rom. lib. Cens. Cod. Vatic.*

5. Itàque Rex ipse semel, & repetitè decernit, quod tam electiones illorum, qui beneficiis Prælatitiis præficiendi sunt, *liberè* fiant, quam quod omnia Spiritualia *liberè* per Summum Pontificem, & Ecclesiæ Præsules disponantur. Jus dispensandi ecclesiastica beneficia, citrà controversiam est jus Spirituale; ergò cadit sub dispositione præsentis Regiæ Constitutionis: *liberè* igitur exerceri debet hoc jus, tam uti res *Spiritualis*, quam uti res sub *electionis* nomine comprehensa. Quid autem sibi vult hæc dictio *liberè?* Agunt de illâ plures Doctores (*d*), ipsiusque vis ad arbitrium operantis refertur: ità ut *liberè* aliquid facere, idem sit, ac pro libito, & arbitrio agentis illud exercere (*e*), vel sinè impedimento, sinè contradictione, sinè onerè, vel gravamine, aut obstaculo, ac sinè restrictione, vel diminutione illud exequi posse (*f*). Ità ut cui competit aliquid liberè facere, competat etiam id facere pro suo absoluto beneplacito, & voluntate, absque ullâ limitatione, ac nullius prorsùs requisito consensu (*g*). Et individuè in eo, qui prçditus est jure conferendi liberè beneficium, dictio illa *liberè* importat, ut beneficium ipsum prò suâ integrâ, plenâ, totalique voluntate conferre possit, absque ullâ personarum limitatione, aut restrictione (*h*). Quarè vi utriusque Pragmaticę Friderici Regis præfati, Dispensatores beneficiorum, in Regno Neapolis existentium, liberè valent beneficia ipsa cuicumque, sibi magis grato, impertiri, sivè indigenæ, sivè extraneo, dummodò idoneo, secundum jura: Dictio etenim *liberè* non excludit qualitates à jure requisitas (*i*).

(d) *Card. Tusc. tom. 5 lit. D. Concl. 306. Gonzal. ad Reg. 8 Canc. glos. 53. nu 2. Farinac.* Cons. 8. n. 10. Cons. 119. n. 13.

(e) *Barbos. Trac. Var. dict. 190. n. 10.*

(f) *Glos. & DD. in cap. Episcopus de off. ordin. & in c. 1. de regul. jur. in 6. Alex. Cons. 214 n. 4.*

(g) *Paris. Cons. 26. n. 26. vol. 4. Menoch de arbitr. l. 1. qu 7 nu. 33. Tusc. loc. cit. Concl. 106 n. 11. Cravet. Cons. 118 n. 5.*

(h) *Rota in Vallisol. praemin. 24. Novembris 1603 cor. Pamphil. Barbos. loco citato n. 13.*

(i) *Menoch. de arbitr. l. 1. qu. 7 n. 36. 37. Barbos. ubi supr. n. 21.*

6. Nec obstat, quod in memoratis Pragmaticis sermo sit de electione, quę jam recessit ab aulâ: quippè nostrâ ætate beneficia ecclesiastica Regni Neapolis, non per electionem, sed per liberam collationem, vel ad patronorum præsentationem, à Papa, ab Episcopis, & ab aliis potestatem habentibus, dispensantur. Non inquam hoc obstat, siquidem provisio beneficiorum, quæ modò fit ab Ordinariis locorum, & à Papa, vim in se continet electionis, nominationis, & confirmationis (*a*), quam vim etiam habet collatio (*b*), ideoque quidquid dicitur de electione, locum habet quoque in collatione. Præsertim cum nulla sit ratio, quæ deposcat majorem libertatem in electione, quam in collatione: sed potius ratio urget oppositum. Major etenim debet esse libertas in superiore, agente collationem pleno jure, ac ministrante ex se principaliter, & directè bona Ecclesiæ, quorum de jure est administrator; quam in electoribus, instrumentalitèr tantum designantibus electum, & admissis ex gratiâ, solumque participativè, ad ministrationem beneficiorum electivorum, egentem adhùc confirmatione ecclesiastici Superioris. Præterea cum provisio beneficiorum, per viam electionis Canonicę, non sit de jure divino, sed humano; hinc fit, quod justis ex causis potuit abrogari (*c*), & postquam sublata est, Prelatus conferens beneficia, vel pleno jure, vel respectivè, ad præsentationem habentium jusspatronatus; gerit vicem electorum, illorumque in locum agnoscitur subintrasse. Quia verò ex tritâ regulâ subrogatum sapit naturam ejus, in cujus locum subrogatur (*d*), ideò sequitur, quod Pragmaticæ præfatæ, suggerentes, beneficia per electionem esse liberè dispensanda, ità ut sine ullâ restrictione ad aliquod genus personarum eligentes valeant quemlibet, undecumque originem ducentem, ad ea provehere; declarant etiam, quod beneficia, solita per liberam collationem, vel ad aliorum præsentationem, conferri, possunt liberè quibuslibet Clericis idoneis, absque ullâ indigenarum, vel extraneorum limitatione, præberi.

(a) *Fagnan. in Cap. nunc 1. n 22. de elec. § 1. Barbos. de Off. Episcop. p. 1 tit. 1. c 4 n 8.*
(b) *Prosper Fagnan. loc. cit. n. 25.*

(c) *Bellarmin tom 1. Contr. 5. l 1 c. 8 & 10. 2 Contr. 2. l. 1. c. 8. Fagnan. ubi supr. n. 3.*

(d) *Leg. si eum § qui ff. si quis caut. Natian. disce pt forens. c 624. n. 3. Barbos. Axiom. 213.*

7. Paritèr quoad Lineam, sive Dynastiam *Andegavensem*, subsistit alia Pragmatica, satis celebris, quam edidit Carolus Claudus, Caroli I. utriusque Siciliæ Regis, filius, tunc Princeps Salernitanus, & pro Patre absente, Regni Vicarius, in quâ plures Sanctiones, & Capitula continentur, ad bonum Regni regimen promulgata, & in perpetuum valitura. Unum ex ipsis capitibus ità præcipit. *Item quod Officiales, Comites, Barones, vel alię quæcumque personæ Laicales, non intromittant sè de electionibus Prælatorum, vel collationibus præbendarum, seu quorumlibet ecclesiasticorum beneficiorum, directè, vel indirectè, nec de aliis, ad Spiritualia pertinentibus, nisi quantum, ratione jurispatronatus, aliquibus competit, vel ex privilegio est concessum: nec proptèr Prelatos, Capitula Ecclesiarum, seù Conventus piorum locorum, ipsorum consanguinei, seù vassali quomodolibet molestentur &c. Item quod privilegia, & jura concessa Ecclesiis, & personis ecclesiasticis à Catholicis, & antiquis Regibus Sicilię, in quorum possessione sunt, serventur illęsa: de illis verò, in quorum possessione non sunt, fiat eis sinè difficultate justitia in Curiâ competenti* (*e*).

(e) *Raynald an. 1285. n. 43. 44. & 62.*

8. Pragmaticam hanc Bullâ Apostolicâ confirmavit Honorius PP. III. tamquam utilem bono statui Ecclesiarum Regni præfati, sanciens. *Nos itaque, cum fratribus nostris deliberatione præhabitâ, premissa in favorem Ecclesiarum Dei, & ministrorum ipsius attendentes inducta, de ipsorum fratrum assensu, ac plenitudine potestatis, perpetuæ firmitatis robur statuimus obtinere, ipsasque perpetuis temporibus inviolabilitèr observari* (*f*). Vi ergò hujus Pragmaticæ, Regali auctoritate factæ, ac Apostolicæ confirmationis munimine roboratæ, nulli Laico, etiam Officiali Regio, fas est sè de electionibus Antistitum immiscere, vel de collationibus beneficiorum, vel de quibuslibet aliis rebus, ad Spiritualia pertinentibus, horumque omnium libertatem directè, vel indirectè violare. Igitur nec etiam ulli est licitum collationem beneficiorum, & Episcopatuum, ad solos indigenas coarctare, quatenùs restrictio hęc est de rè spirituali, & ad spiritualia partinente:

(f) *Honor. Papa III. lib. 1. epist. 93.*

est

est intromissio Laicorum in electionibus Prelatorum: est tandem læsio directa, vel indirecta, libertatis ecclesiastice, in prefatâ Pragmaticâ verbis disertissimis interdicta.

9. Rursus hæc Pragmatica mandat servari Ecclesiis illæsa privilegia, in quorum sunt possessione, ergo implicitè jubet etiam, eisdem servari prorsus illæsam libertatem, quâ usque modo Ecclesiarum Prælati, ac Sedes Apostolica, nec non Clerici omnes, & Laici, beneficiorum jurispatronatus titulo distributores, potiti sunt, præficiendi ecclesiasticis beneficiis, tum Clericos extraneos, tum indigenas. Nam certè Ecclesia à sui primordio, usque ad nostram etatem, & in eâ omnes beneficiorum Collatores, atque ad ea Nominatores, hac libertate potiti sunt in Regno Neapolitano. Quæ libertas si Ecclesiæ competit de jure, jam ei abscindi non potest: si ei competit ex privilegio, jam vi præsentis Pragmaticæ illi servanda est illæsa: ergò quocumque modo res sumatur, quâcumque ex parte consideretur, semper verum est, quod vi hujusmodi Regalis Pragmaticæ, Clerici extranei licitè repelli non possunt ab ecclesiasticis beneficiis, in Regno Neapolis constitutis.

10. Quoad Dynastiam *Aragonensem*, quæ Andegavensi successit, habemus aliam claram, & rutilantem Pragmaticam, à Ferdinando Notho, Rege Neapolis editam, anno 1469. quę incipit, *Felicis memorię Carolus &c.* (a) in quâ Constitutionem, paulò anteà nominatam, Caroli Claudi, filii, & Vicarii Caroli I. Regis, ab Honorio PP. III. approbatam, inservit, mandans, ut quæcumque in eâ continentur, integrum, & totalem sortiantur observationis effectum. Quarè stante hac Ferdinandi sanctione, recurrit argumentum, hic numero antecedenti propositum, pro libertate Ecclesiæ, quæ talis, ac tanta esse debet in Regno Neapolitano, quoad beneficiorum dispensationem, ut nulla sæcularis potestas eam valeat impedire: nimium autem eam impedit, si ubi prius patebat etiam extraneis, dummodò idoneis, aditus ad beneficia, nunc ad solos Clericos indigenas ipsorum beneficiorum capacitas coarctatur: adeoque imm[illegible]itur, imminuitur, leditur, ac enormiter libertas ipsa turbatur: hocque si fit à privatis personis, evidenter attentatus est eorum conatus. Si fit auctoritate publicâ, ab exercentibus publicam potestatem, sole clarius hic discernitur, ipsum conatum directè violare Pragmaticas Regni: quę si considerentur tamquàm jura; jam conatus est contra jus. Si verò considerentur tamquam privilegia Ecclesię collata; jam contrà illorum disertam dispositionem fides publica conculcatur, & Ecclesia inaudita, neque ullius compensationis subrogatione redintegrata, suis juribus, & privilegiis, contrà omnem justitiam spoliatur.

(a) *Revis. Pragm. Regni tit. de Cleric. & Diac. pragmat. 29.*

11. Itaque in Regno Neapolitano, nedum juxtà sacros canones & juris communis expressas definitiones, verum etiam secundum leges municipales, & Pragmaticas ipsius Regni, liberè possunt, & debent beneficia ecclesiastica cujuscumque ordinis; inferioris vel superioris, Clericis dignis, & benemerentibus dispensari, absque eo quod ullus laicus, ulla sæcularis potestas, licitè valeat illorum collationem ad solos indigenas coarctare; quippe sub tali restrictione beneficia non amplius liberè conferuntur: Libertas enim, plenaria, & integra manifestè non est, nisi tum ad extraneos promovendos, tum ad indigenas sè dilatet (b). Adeoque cessant decantata illa Jura divinum, naturale, & humanum, quæ in sensu Contradictorum, arcent Clericos extraneos ab ecclesiasticis beneficiis, cum potius ex Familiis, quæ Regno Neapolis præfuerunt, adsint Reges *Normanni*, *Suevi*, *Andegavenses*, & *Aragonenses*, admissionem Clericorum extraneorum suis sanctionibus confoventes. Hucusque de Pragmaticis Regni. Nunc de Investituris Regum, sivè Principum primæ lineæ Regalis, quæ fuit *Normannica*.

(b) *Rot. in Vallisolet. preemin. 24. Novemb. 1603. cor. Pamphilio.*

12. Normanni, inquit Hermannus Contractus, *Gens à temporibus prioris Henrici Imperatoris, in Calabriæ, Samniæ, Campaniæque partes, paulatim ex Gallici oris Oceani adventitia confluebat: & quia bellicosior Italicis gentibus videbatur, primò gratanter accepta, crebrò indigenis adversus Græcorum, & Saracenorum*

norum incursiones audaciter præliando auxiliabantur, posteà verò, pluribus eorum ad uberem terram accurrentibus, viribus adauctis, ipsos indigetes bello premere, & justum dominatum invadere cęperunt (a). Justum inquam dominatum Sedis Apostolicæ, nam Græci incursiones quidam ibi faciebant, sed justum dominium, ut suprà ostendimus, non habebant. Imperatores quoque Romano-Germanici, seù aliqui eorum, dominium illarum Provinciarum non ei tradiderant, sed adeptum antequam ipsum Imperium excitaretur à Leone Papa III. confirmaverant Summo Pontifici, prout suprà paritèr indicavimus (b). Ex his Normannis Familia Tancredi de Altavillâ Principatum in Apuliâ, & Calabriâ sibi erexit, prævalentibus ibi vi armorum, & fortunâ militari super alios Connationales suos, Guillelmo Ferribrachio, Drogone, Unfrido, & Roberto Guiscardo, ejusdem Tancredi filiis, taliter ut nedum Principatum suæ gentis in Regno Neapolis exercerent, verum etiam ditionem illam independenter à Sede Apostolicâ sibi retinere præsumerent; quare Summi Pontifices necessarium censuerunt, non modo censuris ecclesiasticis, verum etiam armis sæcularibus eosdem coercere, & ad subjectionem sibi debitam, justitiâ deposcente, constringere.

(a) Herman. Contract. in Chron. ann. 1053.

(b) Vid. hic sup. c. 35 à n. 43. usque ad finem.

13. Primus omnium Pontificum S. Leo IX. gladium spiritualem, ac temporalem contrà Normannos exemit, anno 1053. (c). Quâ de rè Hermannus Contractus, *Dominus Papa, habitâ post Pascha Synodo, contrà Northmannos, ut proposuerat, exercitum movit. Cumque illi, pacem petentes, subjectionem, servitiumque ipsi promitterent, & quę prius injustè sibi usurpantes invaserant, ejus beneficio, gratiâque retinere velle se dicerent; idque Papa abnegans, vi, & injuriâ raptas res S. Petri reposceret, eosque perperam pervaso cedere loco juberet; illi quia numero longè præstabant, quasi rem impossibilem sibi propositam refutantes, se potiùs bello obviam ituros, armisque acquisitam patriam armis defensuros, vel morte occubituros denuntiant* (d). Itaque ad prælium descensum est, cujus exitus ità describitur à Leone Ostiensi: *Inito certamine, in planitie maximâ, quæ Civitati* Beneventi *adjacet, paulatim se subducentibus, fugientibusque Nostratibus, & solis, qui cum Papâ venerant, amicis, propinquisque remanentibus, cum diù ab his acritèr pugnatum esset, omnibus tandem in ipsa pugnâ trucidatis, Northmanni, Dei judicio evasere victores* (e).

(c) Card. Baron. an. 1053. n. 3. 4.

(d) Herm. Contract. in Chron. an. 1053. Baron. eod. ann.

(e) Leo Ostiens. lib. 3. cap. 88.

14. Rebus igitur ad hæc extrema perductis, S. Leo PP. IX. necessitate coactus, & anathema, quo Normannos percusserat, relaxavit (f), & Terras D. Petri, ab ipsis jam detentas, in feudum *Hunfrido* eorum Duci concessit. Post S. Leonem Nicolaus PP. II. adversus eosdem Normannos, & *Robertum Guiscardum* eorum Principem, Hunfridi defuncti fratrem, terras præfatas absque Apostolicâ investiturâ tenentem, censuras vibravit, & occupata restituere adegit, quæ posteà in emphytensim ei concessit (g). Memoriam hujus rei facit Nicolaus Cardinalis Aragonius, natione Neapolitanus, & rerum illius Regni optimè conscius, dicens de Papâ, quod *accedentes Normannos ad pręsentiam, & restitutis omnibus terris B. Petri, quas abstulerant, in liberâ potestate Summi Pontificis, à vinculo excommunicationis absolvit, & in gratiam Sedis Apostolicæ paternè recepit: quià verò potentia, & vires eorum tunc temporis in Urbe Romanâ Magnates cęteros superabant, in causis Ecclesiæ contrà illos, qui Apostolicæ Sedis jura violenter occupaverant, Romano Pontifici magnum solatium, & opportunum auxilium manu validâ poterant exhibere; omninò fidelitate ab eis susceptâ (præter Beneventum) totam Apuliam, & Calabriam eis concessit* (h).

(f) Herm. Contract. loc. cit.

(g) Leo Ostiens. lib. 3. c. 15. Baron. ann. 1059. num. 1. 2. 3.

(h) Nicol. Card. Arag. ap. Baron. ann. 1059. tom. 11. f. 267.

15. Rerum harum seriem, ac successus eventum, historiæ consignavit etiam Leo Ostiensis, qui affirmat, Papam Roberto Guiscardo, Apuliæ, Calabriæ, & Siciliæ ditionem confirmasse, prærecepto ab eo juramento fidelitatis, & designato censu, per annos singulos persolvendo (i). Tenorem feudalis investituræ, per Nicolaum PP. II. ipsi Roberto Guiscardo collatæ, nos non vidimus: nequè etenim usque nunc ad manus nostras pervenit. Veruntamèn legimus Juramentum fidelitatis

(i) Leo Ostiens. lib. 3. c. 15 Baron. loc cit. Binius to. 7. Concil. p. 2. in Vit. Nicol. II.

tatis præfatæ, cujus tenor est sequens. *Ego Robertus, Dei gratiâ, & S. Petri, Dux Apuliæ, & Calabriæ, & utroque subveniente, futurus Siciliȩ, ab hac horâ, & deinceps ero fidelis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & tibi Domino meo Nicolao Papæ. In consilio, vel in facto, unde vitam, aut membrum perdas, aut captus sis malâ captione, non ero &c. Sanctȩ Romanæ Ecclesiȩ ubique adjutor ero ad tenendum, & acquirendum Regalia S. Petri, ejusque possessiones, pro meo posse, contra omnes homines, adjuvabo tè, ut securè, & honorificè teneas Papatum Romanum, Terramque S. Petri, & Principatum nec invadere, nec acquirere quæram, nec etiam deprȩdari præsumam, absque tuâ tuorumque successorum, qui ad honorem S. Petri intraverint, certâ licentiâ, prȩter illam, quam tu mihi concedes, vel tui concessuri sunt successores. Pensionem de Terrâ S. Petri, quam ego teneo, aut tenebo, sicut statutum est, rectâ fide studebo, ut illam annualitèr Romanâ habeat Ecclesiâ. Omnes quoque Ecclesias, quæ in meâ persistunt dominatione, cum earum possessionibus dimittam in tuâ potestate, & defensor ero illarum, ad fidelitatem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ &c. Hæc omnia supraescripta observabo S. R. E. & tibi cum rectâ fide, & hanc fidelitatem observabo tuis successoribus, ad honorem S. Petri ordinatis, qui mihi firmaverint investituram, à te mihi concessam. Sic me Deus &c.* (a).

(a) Card. Baron. ann. 1059. n. 9.

16. Sequitur promissio annui tributi, sivè census feudalis, hoc modo: *Ego Robertus, Dei gratiâ, & S. Petri, Dux Apuliæ, & Calabriȩ, & utroque subveniente futurus Siciliȩ, ad confirmationem traditionis, & recognitionem fidelitatis, de omni terrâ, quam ego propriè sub dominio meo teneo, & quam adhuc ulli Ultramontanorum unquam concessi, ut teneat, promitto mè annualiter pro unoquoque jugo bovum pensionem, scilicet duodecim denarios Papiensis monetȩ persoluturum B. Petro, & tibi Domino meo Nicolao Papæ, & omnibus successoribus tuis, aut tuorum successorum Nuntiis. Hujus autem pensionariȩ redditionis erit semper terminus finito vere Anno, sancto Resurrectionis die dominico: sub hac conditione hujus persolvendȩ pensionis, obligo me, & omnes meos sivè heredes, sivè successores tibi Domino meo Nicolao Papȩ, & successoribus tuis. Sic me Deus adjuvet &c.* (b). Elucet hinc dominium temporale Sedis Apostolicæ super Locis Apuliæ, atque Calabriæ, nunc Regnum Neapolis componentibus. Attendat autem Lector, quod hic promittitur Papæ libera potestas Ecclesiarum, in dictis locis constitutarum. Hæc autem libera potestas proculdubio stare non potest cum restrictione collationis beneficiorum, vel nominationis ad illa, solos ad indigenas limitatâ, quemadmodum evidenter paulò superius patefecimus.

(b) Card. Baron. an. 1059. n. 9.

17. Aliquot post annos idem Robertus Guiscardus, ex lineâ Normannicâ Dux, præfatum fidelitatis, & homagii juramentum exhibuit S. Gregorio PP. VII. qui electus fuit anno 1073. sic: *Ego Robertus, Dei gratiâ, & S. Petri, Apuliȩ, & Calabriæ, & Siciliȩ Dux, ab hac horâ, & deinceps, ero fidelis S. R. Ecclesiæ, & Apostolicæ Sedi, & tibi Domino meo Gregorio universali Papæ. In consilio, vel facto &c. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tibique adjutor ero ad tenendum, acquirendum, & defendendum Regalia S. Petri, ejusque possessiones pro meo posse, contrà omnes homines (exceptâ parte Firmanȩ Marchiæ, & Salernii, atque Amalphi, undè adhuc facta non est definitio) & adjuvabo te, ut securè, & honorificè teneas Papatum Romanum: terram S. Petri, quam nunc tenes, vel habiturus es, postquam scivero tuæ esse potestatis, nec invadere, nec acquirere quæram &c. prȩter illam, quam tu mihi concedes, vel tui concessuri sunt successores. Pensionem de terrâ S. Petri, quam ego teneo, aut tenebo, sicut statutum est, rectâ fide studebo, ut illam annualiter Sancta Romana habeat Ecclesia. Omnes quoque Ecclesias, quȩ in meâ persistunt dominatione, cum illarum possessionibus dimittam in tuâ potestate, & defensor ero illarum ad fidelitatem S. R. Ecclesiȩ* (c). Statimque Gregorius ipsi Roberto subjunxit: *Ego Gregorius Papa investio te Roberte Dux, de terrâ, quam sibi concesserunt Antecessores mei sanctæ memoriæ Nicolaus, & Alexander. De illâ autem terrâ, quam injustè tenes, sicut est Salernus, & Amalphia, & pars Marchiȩ Fir-*

(c) Baron. ann. 1080. n. 30. Bin. tom. 7. Concil. p. 1. f. 535.

Firmanę, nunc te paritèr sustineo in confidentiâ Dei Omnipotentis, & tuę bonitatis, ut tu posteà exinde ad honorem Dei, & S. Petri, ità tè habeas, sicut & tè agere, & mè suscipere decet, sinè periculo animæ tuę, & meæ (a). Successive Robertus designat censum Ecclesię persolvendum, ut suprà (b).

18. Notetur, quod in utroque textu Juramenti, Robertus spondet omnes Ecclesias, intrà sui dominii limites constitutas, in potestate Papæ dimittere, ut pro suo libito de illis Sancta Petri Sedes disponeret. Cum ergò juxtà tenorem primæ investituræ, quæ dat regulam aliis (c), & cohærentis ei Juramenti Ligii fidelitatis, dispositio Ecclesiarum, in ditione Guiscardi positarum, Pontifici dimittatur, Pontifex verò ad illas nedùm Clericos indigenas, sed etiam extraneos, ab eo usque ad præsens tempus, per septingentos annos admiserit, & respectivè ab aliis beneficiorum collatòribus, vel ad ea nominatoribus, admitti fecerit; evidens est, quod secundum easdem Investituras, per Sedem Apostolicam Principibus familię Normannicæ concessas, & earum consecutiva Juramenta fidelitatis, & hominii, Clerici extranei in Provinciis Regni utriusque Siciliæ, tunc Roberto Guiscardo subjectis, sunt ad Ecclesias ipsas, & beneficia ecclesiastica, non secus ac indigenæ promovendi. Hanc theoricam confirmat praxis ejusdem ætatis. Nam Historicis notum est, quod beneficio Episcopali Montis Corbini eodem sæculo præfuit Albertus Normannus: Rhegiensi, Raingerius Gallus: Arianensi, Meinardus Patavinus: Tropeensi, Kalonicus Græcus: Sipontino, Albertus Placentinus (d). Paritèr Agrigentinam Ecclesiam tenuit Gerlandus Allobrox: Messanensem, Robertus Normannus: Mazarensem, Stephanus Rotomagensis &c. (e). Unde patet, quod juxtà sponsionem suprà editam à Guiscardo, in Provinciis, per Guiscardum ipsum à Pontifice feudali titulo acceptis, Clericis extraneis promptè patebat accessus ad ecclesiastica beneficia.

19. Post obitum Roberti Guiscardi, *Rogerius Bursa* sic nuncupatus, vel Crumena, ejus filius, Principatum Patris accepit, & ab Urbano II. investituram illius obtinuit, de quâ Romualdus Salernitanus, anno 1090. *Urbanus Papa Synodum celebravit in Civitate Melfię, in quâ Rogerius Dux ligius ejus homo effectus, promisit jurejurando, se servaturum fidem Romanæ Ecclesiæ, & eidem Papæ, ejusque successoribus canonicè intrantibus. Accepit per vexillum ab eo terram cum Ducatus honore* (f). Defuncto Rogerio Bursâ, seù Crumenâ, Principatus ad *Guillelmum* ejus filium pervenit. Paschalis verò PP. II. Falcone Beneventano teste, in Concilio apud Cepranum habito, *Ducatum Apuliæ, Calabrię, & Siciliæ, Duci præfato concessit* (g). Qui Dux Guillelmus eandem investituram à Callisto PP. II. promeruit, eo modo, quo illam obtinuerat Robertus Guiscardus ejus Avus à Nicolao PP. II. Alexandro II. & Gregorio VII. Et Rogerius ejus pater illam ab Urbano II. fuerat consecutus (h). Quià igitur istorum Principum, familię Normannicæ, Juramentum Ligium, & Investituræ, conceptæ sùb eodem tenore fuerunt, ac illa Guiscardi, recurrit ratio mox adducta, quod earum vi, nontantum Clericis indigenis, verum etiam extraneis, patet accessus ad ecclesiastica beneficia.

20. Sequitur *Rogerius* Rex, cognomento *Silvus*, qui Duce Guillemo patruele suo Constantinopolim digresso, ut Sponsam, Imperatoris filiam, duceret in uxorem; ejus statum invasit, & citrà Sedis Apostolicæ assensum, ditionem illam sibi retinere tentavit (i). Honorius proindè Papa II. in eum arma movit, uti narrrat Romualdus Salernitanus, hoc modo, *Rogerius eum magno exercitu Apuliam intravit. Papa autèm Honorius, cognito quod præfatus Dux auctoritate suâ vellet sibi Ducatum Apuliæ usurpare, cujus investitura, & dominium sibi prædecessorum suorum jure legitimo pertinet; Apuliam ingressus cum Roberto Capuano Principe, Raidulpho Comitæ Tirolæ, cognato prædicti Ducis, cum Conversanensibus, Grimoaldo Principe Barensi, & aliis Baronibus Apuliæ, contra eum venit, ut eum de Apuliâ expelleret &c. Dux Rogerius &c. missis Nuntiis cum eo concordatus est, cui ligium, & hominium fecit, & juramentum prestitit, & ab eo in ponte, qui est super Sebe-*

tum,

(a) *Card. Baron. & Gever. Binius loc. cit.*

(b) *Binius t. 10. 7. Conc. p. 1. loc. cit. Baron. ann. 1080. 32.*

(c) *Borel sum decis. tit. 34. n. 595.*

(d) *Vid. Ughell. Ital. Sacr. in serie Episcopor. in corpore citat.*

(e) *Gaufr. Malater. l. 4. c. 7. Roc. Pir. Sicil. Sacr. notit. 1. & 2. in Nicodemo Panorm. & Robert.*

(f) *Romual. Salernit. ann. 1090. Baron. eod. anno n. 2.*

(g) *Falc. Benev. in Chron. an. 114. f. 194.*

(h) *Card. Baron. an. 1120. n. 8.*

(i) *Platin. in Callist. II. Forest. in Roger. Reg. Siciliæ.*

tum, per Vexillum de Ducatu Apuliç investiutus est (*a*). Adversus postea eundem Rogerium, binâ ratione culpabilem, & quod Anacletum Antipontificem confoveret, & quod terras, ad Romanæ Ecclesiæ jura spectantes, sine suâ investiturâ teneret, Innocentius Papa II. Lotharium II. Cęsarem concitavit, qui cum Rogerio bellum habuit, eumque totâ Apuliâ, atque Campania deturbavit (*b*).

21. Alium quoque reatum, contraxerat Rogerius, nimirum quod libertatem electionis Abbatum, atque Antistitum, impediebat, ipsorumque deputationem sibi audactèr, & contrà Canones arrogabat: quâ de re Azorius -- Innocentius II. Rogerio Siciliæ Regi bellum intulit, eo quod electiones Episcoporum, & Abbatum, ad sè, contrà Canones, & jura, trahebat, & quędam ecclesiasticæ ditionis loca per vim occupaverat. Comparato igitur Romanorum exercitu, Innocentius, Leonis IX. exemplum secutus, adversus illum progressus, eundem exitum habuit, quem Leo IX. Nàm primum Rogerium, ad S. Germanum obviam factum, Cassinatis Ecclesię locis ejecit, & in Castrum Gallitii compulsum obsedit. Verum Guillelmo Rogerii filio, Tarenti Principe, cum firmâ militum manu superveniente, Pontificius exercitus est profligatus: Ipse Innocentius cum Cardinalibus captus est 19. Kal. Augusti, anno sal. 1139. (*c*). Rex verò obsidione liberatus, Pontificem honorificè, ut decuit, Neapolim deduxit. Ibi pacis mentione utrinque factâ, res inter Pontificem, & Nortmannos ità composita est. Rogerius Innocentium custodiâ, Innocentius Rogerium anathemate solvit, eumque Regem Siciliç, Ducem Apuliç, & Calabriç, & Principem Capuę appellavit, & Beneficiarium, seu Feudatarium Ecclesiæ confirmavit. Cautum quoque est, ut bona Ecclesiæ restitueret, & electiones Episcoporum, & Abbatum liberas, secundum Canones, & decreta, relinqueret. Anno 11. indè Rogerius Innocentium cum honore Beneventum perduxit, & Pontifex Romam rediit (*d*).

22. Pacem initam inter Innocentium Papam II. & Rogerium pariter II., quem idem Papa Regis titulo decoravit (*e*), recenset Falco Beneventanus his verbis, *firmaverunt B. Petro, & Innocentio Papæ, ejusque Successoribus canonicè intrantibus fidelitatem deferre &c. Regi vero Rogerio statim Siciliç Regnum per vexillum donavit &c. Duci, filio Rogerii, Ducatum Apuliæ, Principi alteri filio ejus, Principatum Capuę largitus est* (*f*). Similia his memorat Otho Frisingensis (*g*). Adnotatque idem Falco, quod Neapolitani, se Rogerio subdere recusantes, audito, quod hic ab Innocentio Papâ Principatum illius Regionis, ejusque Investituram, & Regalem titulum fuerat assecutus; ei sè promptissimè dedidere, adeò persuasum illis fuit, Siciliam citrà pharum esse feudum Romanę Ecclesiæ; patrimoniale solum Romanę Ecclesię; Regnum proprietarium Romanę Ecclesiæ, nec debere Neapolitanos in Regem venerari, nisi Principem illum, qui per Vexilli traditionem, sive aliter, per legalem investituram, fuerit in Regali solio, per Sedem Apostolicam constitutus: *In his diebus*, inquit Auctor, *Cives Neapolitani venerunt Beneventum, & Civitatem Neapolitanam ad fidelitatem Domini Regis tradentes, Ducem filium ejus duxerunt, & ejus fidelitati colla submiserunt &c. Innocentius Papa &c. Romam repedavit* (*h*).

23. Acceperat hic Rex à Pseudopapâ Anacleto Regale diploma. In quo inter cętera dicitur: *Concedimus, & donamus, & auctorizamus tibi, & filio tuo Rogerio, & aliis filiis tuis, secundum tuam ordinationem, in Regnum substituendis, & hæredibus suis, Coronam Regni Siciliæ, & Calabriæ, & Apuliç, & universe terræ, quarum tàm nos, quàm prædecessores nostri, prædecessoribus tuis Ducibus Apuliæ nominatis, Roberto Guiscardo, Rogerio ejus filio dedimus, & concessimus, & ipsum Regnum habendum, & universam Regiam dignitatem, & jura regalia, jure perpetuo habendum in perpetuum, & dominandum. Et Siciliam Caput Regni constituimus &c. Donamus etiam, & auctorizamus tibi, & tuis hæredibus Principatum Capuanum, cum omnibus tenimentis suis &c. honorem quoque Neapolis, ejusque pertinentiarum &c.* Concedit Panormitano Archiepiscopo Consecrationes trium Episcoporum Siciliæ, reliquos verò pleniori suo Consilio reservat (*i*). Ab infectâ

(a) *Romuald. Salern. an. 1128. Falco Benev. & Baron. eod. anno*

(b) *Dionys. Petav. ration. temp. l. 8. c. 16. §. vacuum. Robert. de Monte append. ad Sigebert. an. 1137. Falco Benev. an. 1137.*

(c) *Robert. de Monte loc. cit. an. 1141.*

(d) *Azorius Inst. mor. p. 2. l. 5. c. 44. §. Innoc.*

(e) *Baron. an. 1139. n. 12. f. 184. Robert. de Monte ubi suprà*

(f) *Falco Benev. in Chron. an. 1139. Card. Baron. eod. anno*

(g) *Otho Frisingens. l. 4. c. 24. Baron. loc. cit.*

(h) *Falco Benev. loc. cit. paulò infr. f. 333.*

(i) *Card. Baron. ann. 1130. n. 12. f. 207.*

radice, nempè ab Antipapâ, concessio ista processit, adeoque nullius fuit momenti: nullitas namque ex defectu jurisdictionis est insanabilis (*a*). Nihilominus patet, quod Anacletus aliqua sibi Episcopalia beneficia reservavit, dum alioquin simul alia Rogerio contulit privilegia, usquè adeò effusa, ut se posset rebus ecclesiasticis immiscere; inter quę Indultum quoque fuisse dicitur celeberrimæ Monarchiæ Siculę, dè quâ latè Cardinalis Baronius (*b*).

24. Rogerius proindè in beneficiorum quoque distributione sè latius ingerebat, undè idem Cardinalis ait, *reperitur, quod Rogerii primi temporibus, non in Siciliâ modo, sed etiam in Apuliâ, cæterisque ejus Regni Provinciis, Episcopatus per Regios Codicillos conferebantur, ut declarat Roberti ejusdem Regis Cancellarii exemplum, apud Joannem Sarisberiensem. Narrat enim, Robertum hunc Ecclesiam Avellanam, tunc fortè vacantem, tribus diversis, qui oblato pretio, eam expetebant, per simulatam speciem addixisse, ac deindè quartum quendam, nec opinantem, illis rejectis consecrandum curasse, quę quidem per Successores legitimos Romanos Pontifices, præsertim verò per Innocentium III. cujus de horum abrogatione extant diplomata, abroganda fuerunt. Sed per Hadrianum Papam ista posteà fuisse sublata, cum concessit Investituram Gulielmo Regi, Rogerii filio, ità declarat Robertus Abbas in additamento ad Sigebertum, his verbis, cum Papa Hadriano pacem fecit, concedendo ei Consecrationes Episcoporum Regni sui, & Ducatus, sicut antiquitus eas habuit Ecclesia Romana: Undè discordia fuerat inter Patrem suum Rogerium, & Innocentium, & Eugenium Romanos Pontifices* (*c*). *Idem verò Apostolicus concessit ei Regnum Siciliæ, & Ducatum Apuliæ, & Principatum Capuæ. Porrò ista cum aliis, ab Antipapâ Anacleto fuisse concessa Rogerio, quis poterit dubitare, cum aliundè accessisse dici non possit, laborantibus in contrarium omnibus Antecessoribus Rom anis Pontificibus, & in hoc ipsum usque ad mortem insistentibus, ut ista à Laicis Principibus malè usurpata, in pristinum usum, atque libertatem ecclesiasticam revocarent* (*d*).

25. Sanè libertatem Ecclesiæ quoad beneficiorum distributionem fuisse ab ipso Rogerio Silivo prorsus redintegratam, sinè ambiguitate censemus: nam cum Innocentius Papa II. in Synodo Romanâ Rogerium anathematis vinculis alligasset (*e*), gladium quoque materialem adversus eum à vaginâ D. Pauli exemisset (*f*), res tandem per varios casus eo perducta est, ut *Rex ipse, & Dux filius ejus, & Princeps 17. die stante mensis Julii, antè ipsius Apostolici præsentiam veniunt, & pedibus ejus advoluti misericordiam petunt, & ad Pontificis imperium usquequaquè flectuntur. Continuò per Evangelia firmaverunt B. Petro, & Innocentio Papa eiusque Successoribus cononicè intrantibus, fidelitatem deferre, cęteraque, quę conscripta sunt. Regi verò Rogerio statim Siciliæ Regnum per vexillum donavit, ejus Duci filio Ducatum Apuliæ: Principi alteri filio ejus, Principatum Capuanum largitus est* (*g*). Quo pacto autem potuit Rex misericordiam à Pontifice postulasse, ad ejus imperium se flexisse, investituram Regiam obtinuisse, juramentum fidelitatis exhibuisse; nisi unà simùl Ecclesiæ libertatem quoad beneficia dispensanda redintegrasset?

26. Ad hæc Innocentius, in Regio diplomate Investituræ, quam Rogerio contulit, est eum talitèr allocutus: *Nos de potentiâ tuâ ad decorem, & utilitatem Sanctæ Dei Ecclesiæ spem, atque fiduciam obtinentes, Regnum Siciliæ &c. cum integritate honoris Regii, & dignitate Regibus pertinente, excellentiæ tuę concedimus, & Apostolicâ auctoritate firmamus*. Ducatum quoque Apuliæ &c. & insuper Principatum Capuæ &c. *Et ut ad amorem atque obsequium B. Petri Apostolorum Principis, & nostrum, ac Successorum nostrorum, vehementius astringaris, hæc ipsa, idest Regnum Siciliæ, Ducatum Apulię, & Principatum Capuæ, hęredibus tuis, qui nobis, & Successoribus nostris &c. ligium homagium fecerint, & fidelitatem, quam tu jurasti, juraverint &c. Duximus concedenda &c. Census autem sicut statutum est, idest 600. Schifatorum, à te, tuisque hęredibus, nobis, nostrisque Successoribus, singulis annis reddatur &c. Tua ergò fili charissimè interest ità tè ergà honorem, atque servitium Matris tuæ S. R. E. devotum, & humilem exhibere, ità temetipsum* in

(a) *Rot coram Cavaler. dec. 40. n. 1. dec. 63. n. 2. decis. 396. n. 3, & coram Burat. decis. 324. n. 9.*

(b) *Card. Baron. an. 1097. n. 18. & an. 1130 num. 57.*

(c) *Robert. de Monte append. ad Sigebertum an. 1157. §. Grecos.*

(d) *Card. Baron. an. 1097. 10. 11. f. 694.*

(e) *Falco Benev. an. 1139.*

(f) *Card. Baron. an. 1139. n. 11.*

(g) *Falco Benev. loc. cit. f. 331.*

in ejus opportunitatibus exercere, ut de tàm devoto, & glorioso filio Sedes Apostolica gaudeat, & in ejus amore quiescat &c. (*a*). Hec autem quomodò verificari possent? quomodò ad decorem, & utilitatem Ecclesiæ Dei acta fuissent? quomodò de Rogerio, ad Regalem decorem provecto, Sedes Apostolica gaudere potuisset, nisi ipse liberam beneficiorum dispensationem prememoratæ Ecclesiæ reliquisset?

27. Mortuò Rogerio Silivo Rege, successit ei *Guillelmus* ejus filius, cognomento Magnus, ità dictus ab initio propter animi magnitudinem: sed posteà propter vitia, & avaritiam, quibus se dedidit, cognomen *Magni*, turpi paranomasiâ degeneravit in titulum *Mali*; & ità dictus est Rex *Guillelmus Malus*, qui acrem habuit contentionem cum Hadriano Papa IV. à quo & excommunicationis laqueo implexus fuit, & armis temporalibus fatigatus (*b*). Magnatibus interim Regni Neapolitani Pontifici adhærentibus, ac illi, tamquam supremo Regni domino fidelitatem exhibentibus, & obsequium (*c*). Sed Rex viribus prævalens, Hadrianum cum Cardinalibus intrà Beneventum obsedit, à quo quidem, refutante plures conditiones, à Rege oblatas, quas inter una erat, quod Rex ipse libertatem cunctis Ecclesiis Regni sui reddere pollicebatur (*d*), quidquid voluit obtinuit, etiam conditiones minus justas, & Apostolicæ dignitati parum æquanimes (*e*). Tuncque facta est conventio illa, quam ex Roberto de Monte superius memoravimus, nimirum quod Rex concessit Papæ *consecrationes Episcoporum Regni sui, & Ducatus, sicut antiquitus eas habuit Ecclesia Romana* (*f*), & multum sanè *antiquitus*, quippe de illis fit mentio in epistolâ Pauli Papę I. ad Pipinum Regem Galliæ (*g*), & in multis aliis S. Gregorii Magni (*h*), de quibus fusius egimus, dum de ipsomet S. Gregorio ex proposito loqueremur (*i*). Quomodò autem res tota cum Guillelmo malo Rege se habuerit, bonum est ex ipsius Regis diplomate, inserto annalibus ecclesiasticis, recensere: Ait enim.

28 — Domino Hadriano, Dei gratia S. R. E. Summo Pontifici &c. VVillelmus eadem gratia Rex Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ &c. Discordiis, quæ inter Romanam Ecclesiam fuerant agitatæ, finem congruum imponere cupientes &c. in hunc vobiscum pacis devenimus, concordiæque tenorem &c. De appellationibus quidem ità. Si aliquis Clericus in Apulia, & Calabria, & aliis Terris, quę Apuliæ sunt affines, adversus alium Clericum de causis ecclesiasticis querelam habuerit, & à Capitulo, aut Episcopo, vel Archiepiscopo suo, seu aliâ ecclesiasticâ personâ suæ Provincię non poterit emendari; liberè tunc si voluerit, ad Ecclesiam Romanam appellet. Translationes in Ecclesiis fient, si necessitas, aut utilitas Ecclesię aliquem de unâ Ecclesiâ ad aliam vocaverit, & vos, aut vestri Successores concedere volueritis. Consecrationes, & visitationes liberè Romana Ecclesia faciet Apuliæ, vel Calabriæ Civitatum, ut voluerit, aut illarum partium, quę Apuliæ sunt affines, Civitatibus illis exceptis, in quibus persona nostra, vel nostrorum hæredum, in illo tempore fuerit, remoto malo ingenio, nisi cum voluntate nostrâ nostrorumque hæredum, in Apuliâ, & Calabriâ, & partibus illis, quæ Apulię sunt affines, Romana Ecclesia liberè Legationes habebit. Illi tamen, qui ad hoc à Romanâ Ecclesiâ fuerint delegati, possessiones Ecclesiæ non devastent.

29. — In Siciliâ quoque Romana Ecclesia consecrationes, & visitationes habeat, & si dè Siciliâ personas aliquas ecclesiastici Ordinis vocaverit, magnificentia nostra, nostrorumque hæredum, prò Christianitate faciendâ, vel prò suscipiendâ Coronâ, remoto malo ingenio, retinebit quas providerit retinendas. Cætera quoque ibidem habebit Romana Ecclesia, quę habet in aliis partibus Regni nostri, exceptâ appellatione, & legatione, quæ nisi ad petitionem nostram, & hæredum nostrorum, ibi non fient. De Ecclesiis, & Monasteriis terræ nostræ, de quibus Romanæ Ecclesię quæstio mota fuit, sic fiat. Vos quidem, & vestri Successores in eis habebitis eas, quæ in cæteris Ecclesiis, quę sub nostrà potestate consistunt, solitæ sunt accipi consecrationes, & benedictiones à Romanâ Ecclesiâ; & debitos insuper, & statutos ei census exoluent. De electionibus quidem ità fiat: Clerici con-

(a) *Card. Baron. ann.* 1139.

(b) *Baron. an.* 1155. *n* 3. & 21. *Willelm. Tyr. lib* 18. *c.* 2.

(c) *Baron. an.* 1155. *n.* 21. & *seq.*

(d) *Idem Card. Baron loc. cit n.* 23

(e) *Idem Baron. an.* 1156. *n.* 7

(f) *Robert. de Monte append. ad Chronogr. Sigeb. an.* 1157. *f* 634.

(g) *Paul Pap. I. epl.* 26. *in Codic Carolin. ap. Duchesn. tom.* 3. *f.* 745 *Vid etiam hic suprà tom* 1 *Secul.* 8. *c.* 18. *num* 25

(h) *S. Greg. l.* 2. *indict.* 11. *epist.* 35.

(i) *Vid suprà tom.* 1. *saecul.* 7. *c.* 1. *à num.* 23.

veniant in personam idoneam,& illud inter sè secretum habebunt, donec personam illam excellentię nostræ pronuntient, & postquam personacelsitudini nostræ fuerit designata; si persona illa de proditoribus, aut inimicis nostris, vel hęredum nostrorum non fuerit, aut magnificentiæ nostrę non extiterit odiosa, vel alia in eâ causa non fuerit, prò quâ non debeamus assentire, assensum prętabimus.

30. — Profectò vos nobis, & Rogerio Duci filio nostro, & hæredibus nostris, qui in Regnum prò voluntariâ ordinatione nostrâ successerint, concedetis Regnum Siciliæ, Ducatum Apuliæ, Principatum Capuæ, cum omnibus pertinentiis suis, Neapolim, Salernum, & Malphiam cum pertinentiis suis, Marsiam, & alia, quæ ultrà Marsiam debemus habere, & reliqua tenimenta, quę tenemus à prædecessoribus nostris, hominibus Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ jure detenta, & contrà omnes homines adiuvabitis honorificè manutenere. Prò quibus omnibus vobis, vestrisque Successoribus, & S. R. E. fidelitatem juravimus, & vobisligium homagium fecimus, sicut continetur in duabus similibus Capitularibus, quorum alterum penes Vestram Majestatem, Sigillo Nostro aureo, alterum verò Sigillo Vestro signatum penes nos habetur. Et censum sexcentorum Schifatorum de Apuliâ, & Calabriâ, quingentorum verò de Marsia, vel æquivalens in auro, vel argento, Nos, ac Nostros hęredes Romanæ Ecclesię statuimus annis singulis soluturos, nisi fortè impedimentum aliquod intercesserit, quo cessante, census ex integro persolvetur. Omnia vero prædicta, quæ nobis concessistis, sicut nobis, ità etiam, & hęredibus nostris concedetis, quos prò volontariâ Ordinatione Nostrâ statuerimus, qui sicut Nos, Vobis, Vestrisque Successoribus, & Ecclesiæ Romanę fidelitatem facere, & quæ præscripta sunt, voluerint observare (*a*).

31. Confirmavit, ratasque habuit Hadrianus, has conventiones, expresso suo diplomate communitas (*b*). In quibus tametsi Apostolica Jura læsa fuerint, ut innuimus, tamen, quantum refert ad negotium præsens, satis est, quod ex Regio diplomate clarè innotescit, & feudalitas Regni Neapolis, & libertas restituta Pontifici consecrationes, atque benedictiones, seu quod in idem resonat, dispositiones Ecclesiarum Regni Neapolitanì exercendi, sub illâ clausulâ *liberè*, quæ plenum arbitrium præsefert, à nullius consensione dependens (*c*), nec ullam patiens restrictionem ad aliquod determinatum genus personarum (*d*), uti fusiori stylo superius indicavimus, adeoque istius pactionis vi liberrimus patet accessus Clericis extraneis ad beneficia ipsius Regni. Rursus declarat, quod in eodem Regno Translationes Sacerdotum de unâ ad aliam Ecclesiam fieri possint, si necessitas, aut utilitas Ecclesiæ ità deposcat: quæ translationes, cum non possint fieri absque eo quod translatus, vel à primâ, vel à secundâ Ecclesiâ sit extraneus; jam patet, quod ex hoc capite quoque conventio favet extraneis: & sic præsens Investitura, vel Conventio, nedum ex uno, sed etiam ex duobus titulis aditum aperit provectioni Clericorum extraneorum unà cum indigenis ad ecclesiastica beneficia.

32. Post Guillelmum Malum, successit in Regno *Guillelmus* ejus filius, *Bonus* nuncupatus; non quià re verà talis; sed quià respectivè ad Patrem Malum, ipse Bonus potuit appellari (*e*). Hujus tempore citrà dubium in utraque Siciliâ Clerici extranei unà cum indigenis ad beneficia ecclesiastica admittebantur: nàm omissis aliis documentis, habemus ex Petro Blesensi, quod Syracusanę Ecclesię pręerat Ricardus Natione Anglus, cui ipse scribit epistolam, rationem reddens, cur exierit è Siciliâ, sive ad eam regredi non acquiescat (*f*). In eâ epistolâ memorat Petrus, Stephanum, filium Petri Comitis Perticensis, qui ex Galliâ cum 37. aliis profectus est in Siciliam, ubi prius Cancellarii munere functus est, deindè Archiepiscopale beneficium Ecclesię Panormitanæ, est adeptus (*g*). Alibi alloquitur Guillelmum fratrem suum, qui Abbatiale beneficium Maniacense possidebat, illum exhortans, ut à Pontificalium usu desisteret (*h*), eique rursus congaudens, quod Abbatiâ in manu Summi Pontificis resignatâ ad, Patriam Galliam remeasset (*i*). Ex quibus luce meridianâ clarius enitescit, quod regnante Guillelmo Bono, & Angli, & Galli, &

con-

(a) *Card. Baron. an. 1156. n. 3. & seq.*

(b) *Idem Card. Baronius loco cit.*

(c) *Augustin. Barbos. tract. var. diction. 190.*

(d) *Rota in Vallisolet. præeminen. 24. Novemb. 1603. corâ Pamphil.*

(e) *Card. Baron. an. 1169. f. 619. B. tom. 12.*

(f) *Petr. Blesens. ep. 46 cum notis ibi Joan. Busæi*

(g) *Fazel. de rebus sicul. l. 7. dec. 3. c. 5. Busæus loc. cit.*

(h) *Petrus Blesensis epist. 90.*

(i) *Idem Petrus Blesens. epl 93.*

consequentèr aliarum quoque nationum viri, optimè poterant adipisci, & adepta retinebant, primaria Regni officia politica, necnon beneficia Abbatialia, Episcopalia, & Archiepiscopalia.

33. Verum nullibi brevius, & dilucidius res deprehenditur, quam in gestis ipsius Petri Blesensis, natione Franci, qui ad Nepotem suum scribit: *Cum in Sicilià essem Sigillarius, & Doctor Regis Guillelmi secundi, tunc pueri, atque post Reginam, & Panormitanum electum, dispositio Regni satis ad meum penderet arbitrium; quidam æmuli mei, machinantes mè à familliaritate Regis excludere, procuraverunt, ut Ecclesia Neapolitana mè in Archiepiscopum eligeret, ac per Majores Capituli, Ordinationem meam, communi decreto, & voto unanimi, postularent. Vocatus autem non ivi: rogatus, & tractus multiplicitèr non consensi. Episcopatus quoque Roffensis bis mihi oblatus est, oblatumque renui &c.* (*a*). Unum ergò ex primariis Regni officiis sæcularibus obtinuit Petrus Blesensis, tametsi extraneus, & (a) Petr. Bles.ep.131 unum ex præcipuis beneficiis, nempè Archiepiscopatum Neapolitanum potuisset assequi, si voluisset electioni Cleri Neapolitani, de sè factę assentiri. Notatque Jo: Busæus in dictâ epistolâ, quod ubi dicit, *Episcopatus Roffensis bis mihi oblatus est*, satius legendum esset, *Rosianensis*, nempè quod potuit etiam Episcopatum Rossanensem, in Regno Neapolis apud Calabros constitutum, bis adipisci, si ei gratum ità fuisset (*b*). Certè quod potuerit pluribus Ecclesiis Regni præesse, declarat ipse (b) Joan. Busæus in notis ad dictam epist. 131. Petri Blesf. Petrus in aliâ epistolâ ad amicum suum, scribens: *Recolo quantas insidias æmulorum in palatio Regis Siculi Guillelmi II. quandoque expertus sum; qui cum multiplicitèr mè à Regis latere studuissent, & non possent avellere, prius ad unum Episcopatum & alterum, demum ad Neapolitanam Metropolim postulari, & solemnitèr eligi me fecerunt* (*c*). (c) Petrus Blesens. epist.72.

34. Si dicatur, Regem Guillelmum Bonum literas naturalitatis Petro Blesensi, Ricardo Syracusano, Stephano Panormitano &c. præbuisse, illosque sic vertisse de extraneis in indigenas; Nos respondemus, hoc asseri gratis, nec esse supponendum, sed probandum. Et quatenus etiam res ità se haberet, non evacuaretur, sed potius augeretur difficultas: nam *primò*, dissolvenda esset quæstio, quarè Princeps laicus, vel Civitas, ejusque Magistratus, possit literas naturalitatis extraneo dilargiri, prò assequendis, nedum officiis temporalibus, sed etiam ecclesiasticis beneficiis; non eas verò impertiri possint, & Summus Pontifex, & Episcopus quoad res tantum ecclesiasticas, sacrasque præbendas. *Secundò*, non exiguum est dubium, an de facto Princeps, & Magistratus laici, tutâ conscientiâ literas istas naturalitatis, in præjudicium Nationalium concedere possint: Diana etenim ęgrè admittit in illis hanc potestatem, illiusque usum (*d*). Et nos alibi in hoc opere ostendimus, quod suppositâ doctrinâ Contradictorum, nullus Princeps, nullusve Magi- (d) Antoninus Diana p.1.tr.4.res.6. stratus, literas ipsas conferre potest; quippè, cum in eorum sententiâ, beneficia sint necessariò conferenda solis indigenis, de jure divino, naturali, & humano, nullusque Princeps, vel Magistratus dispensare possit in lege naturali, & divinâ, & nec etiam in humanâ ecclesiasticâ; sequitur, quod nullus Princeps, vel Magistratus, possit literas naturalitatis Clericis extraneis impertiri, pro consequendis ecclesiasticis beneficiis, in præjudicium indigenarum quidquid sit ad alium effectum.

35. Itàque omnes Reges, Duces, & Princeps Neapolitani, saltem à tempore Roberti Guiscardi, omnes inquam Principes Dynastiæ *Normanniæ*, sibi de uno in alium succedentes, & Regno Neapolis dominantes, Investituras illius Regionis dè manu Pontificis acceperunt, ac ei juramentum fidelitatis, tamquam veri vassalli, & ligii homines exhibuerunt: & tàm juxtà ipsorum Juramentorum, & Investiturarum tenorem, quam juxtà alia documenta professi sunt, & promiserunt, & pacti sunt, quod cuncta beneficia ecclesiastica illius Regionis, in libertate Ecclesię essent, & ad Romani Pontificis, Collatorumque respectivè, ac Patronorum arbitrium pertinerent: ergò hæc talitèr, & illis, sunt Clericis conferenda, quibus Sedes Apostolica, & jura ecclesiastica disponunt posse concedi: Sed Sedes Apostolica,

&

& jura ecclesiastica disponunt, ut beneficia ecclesiastica, tàm à Papâ, quàm ab aliis Clericis, & Laicis, eorum Collatoribus, vel respectivè ad illa Nominatoribus, liberè valeant, tùm Clericis extraneis, tùm indigenis dispensari, ut ex toto hujusce operis decursu affluentissimè comprobatur; ergò in Regno Neapolis liberum, & licitum est Ecclesiæ, ejusque ministris, atquè in primis Romano Pontifici, ipsius Ecclesiæ capiti, necnon Episcopis, aliisque omnibus, tùm Ordinariis, tùm Delegatis beneficiorum Collatoribus, vel ad ea Nominatoribus, Ecclesiastica beneficia, non modo Clericis indigenis, verum etiam extraneis elargiri.

CAPUT XXXI.

In quo ex Investiturâ, & aliis documentis, ac eventibus Principum lineæ Suevicæ, *ostenditur, quod in Regno Neapolitano, etiam Clericis extraneis patere debet accessus ad Ecclesiastica beneficia.*

SUMMARIUM.

1 *Linea familiæ* Normannicæ *interiit in Guillelmo Bono Rege, Regnumque ad familiam* Suevicam *transivit, superstitè Tancredo notho.*

2 *Guillelmus Bonus Rex Constantiam Amitam, ante mortem, nuptui tradidit Henrico VI. Suevo, qui armatus Regnum adivit.*

3 *Tancredus nothus obsistebat, quo citò percunte, Constantia prævaluit. Ostenditur hanc antè matrimonium non fuisse monialem.*

4 *Tàm Papa, quàm Regnicolæ Tancredo adhæserunt contrà Constantiam, quæ non fuit Claustro inclusa à Patre, ut malum eluderet vaticinium.*

5 *Etiam si fuisset monialis; potuisset Papa eum eâ dispensare, ut virum acciperet. Fuit tamen solum, tamquam educanda, in monasterio.*

6 *Pluribus in casibus fuit dispensatum, ut monachus ad sæculum rediret, regnumque susciperet. Idipsum fieri potest de moniali.*

7 *Constantia nuptiarum tempore* 34. *& quando peperit, ad summum* 41. *annum agebat, quæ & post primum filium, aliam peperit filiam.*

8 *Rogerius Rex habuit tres uxores, & quas. Habuit etiam multos filios, qui omnes ei præmortui sunt, excepto Guillelmo malo.*

9 *Ostenditur, quod Constantia, matrimonii sui tempore,* 34. *annum ætatis non excedebat. Henricus Tancredi sobolem abolevit.*

10 11 *Transcribitur tenor investituræ Regalis, quàm Innocentius Papa III. contulit Constantiæ Imperatrici, & Friderico II. ejus filio.*

12 & 13 *Innocentius Papa III. iisdem Constantiæ, & Friderico Regi scribens, dat formam servandam in electionibus Prælatorum ad beneficia.*

14 *De ipsa forma, servandâ in electionibus promovendorum ad beneficia Prælaticia, idem Papa scripsit Prælatis Regni.*

15 *Investitura habet rationem pacti. Ex pacto ergò, inter Papam, & Reges familiæ Suevicæ inito, provisiones beneficiorum, etiam extraneos admittunt.*

16 *Innocentius Papa III. ope Legati, Regnum in Constantiæ, & Friderici fidelitate continuit, adversus Tyrannos, & Marcualdum.*

17 & 18 *Diploma Fridericus Imperator edidit, Innocentio Papa III. directum, & ite-*

& iterum tempore Honorii Papæ III. replicatum, prò libertate electionum.

19 *Fridericus, quæ cum Pontifice pactus fuerat, non attendit: libertatem electionum infirmans, iisque sè immiscens, quarè illum Papa coarguit.*

20 *Refertur monitorium Honorii Papæ III. Friderico intimantis, ut sinat liberè fieri electiones promovendorum ad beneficia Prælaticia.*

21 *& 22 Honorius præfatum Fridericum commonet ex eo, quod libertatem ecclesiasticam everteret, impediendo, nè electi à Pontifice præficerentur Ecclesiis.*

23 *Perrexit Fridericus libertatem ecclesiasticam attenuare. Papa quinque Antistites designavit, ipsi Regi originariè subjectos.*

24 *Honorius Papa III. Friderico denuntiat electionem quinque præfatorum Antistitum, rogans ut eos habeat acceptos.*

25 *Tam indigenas, quàm extraneos Fridericus repellebat à beneficiis, quę ipse conferrè volebat, & instituere, ac destituere, etiam parochos.*

26 *Sedis Apostolicę judicium non debet à voluntate Principis dependere. Nota suspicionis non est ultrà rationis tramites extendenda.*

27 *Gregorius Papa IX. deplorat fidei, & disciplinę ecclesiasticę prejudicium in Regno, propter Friderici II. Imperatoris tyrannidem, etiam circa beneficia.*

28 *Fridericum Papa excommunicavit, etiam eo quod libertatem ecclesiasticam in præficiendo Ecclesiis Præsules impediret.*

29 *Papa contrà eum Concilium Lugdunense convocavit, in quo Episcopi Hispani Innocentio animum addiderunt. S. Ludovicus Francorum Rex Concilium protexit.*

30 *Innocentius IV. Fridericum ab Imperio, & Regnis deposuit. Sententię depositionis pars refertur, ostenditurque Concilium eam approbasse.*

31 *Inter causas depositionis, Pontifex recenset, quod libertatem ecclesiarum in electionibus Antistitum impedisset, vacantibus tunc undecim Episcopatibus.*

32 *Deposito Friderico utraque Sicilia sè illi subtraxit. Principes Germaniæ alium Imperatorem elegerunt. Manfredus Fridericum ipsum, indè Conradum interemit.*

33 *Juxtà investituram familiæ* Suevicę, *ad beneficia Regni Neapolis etiam extranei sunt vocati, sivè per electionem, sivè aliter dispensentur.*

34 *Fridericus ergò libertatem Ecclesiæ supprimere aggressus, quæ favet admissioni extraneorum, censuris fuit, & depositione mulctatus.*

1. OMNIA finem habent, nec quidquam sub sole æternum: ideò quemadmodùm Urbes, & Regna tandem aliquandò deficiunt; sic & non mirum est, familias etiam Regias interire. Dynastia *Normannica*, quę à Tancredo de Altavillâ descendens, in Apuliam, & Calabriam se diffudit, & Siciliam ad quoque dominationem dilatans, utrique terræ, tam citrà, quam ultrà Pharum regaliter imperavit; in Guillelmo tandem, cognomento *Bono*, extincta est (nempè linea illa, quæ legitimè à suo stipite descendebat) & Regnum ad *Suevicam* Sobolem transmigravit: Lugente utrâque Siciliâ, nec semèl, neque breviter, tantum dispendium, quantum ei attulit antiquę lineæ Principes sibi abripi, & alios novi Stemmatis introduci (*a*). Exaruit inquam in Guillelmo Bono, obeunte anno Christi 1189. stirps legitima Normanorum (*b*), solusque superstes remansit ex illâ Tancredus, Rogerii Ducis Apuliæ filius, Rogerii Silivi Regis Nepos, illegitimo thoro ex concubinâ progenitus (*c*): qui statim vi, & armis Regnum invasit (*d*), faventibus illi etiam subditis, ut Regem haberent, utcumque à prioribus Regibus descendentem, nec subdi cogerentur Henrico VI. (*e*). Adhæsit ei quoque Clemens Papa III. ipsique dispensativè propter illegitimitatem natalium Investituram Regni concessit (*f*). Quarè Tancredus, & sè Regem nominavit, & Rogerium puerum filium suum fecit

(a) *Sigon. de Regn. Ital. l. 15. ad an. 1189. Hugo Falcand. Fazellus & alii.*

(b) *Card. Baron. an. 1189. n. 14. Arnold. Lubecēs l. 4. c. 5. Anonym. Cassin. eod. anno.*

(c) *Sigon. loc. cit. Fazel. Falcand. & alii Forest. Map. Histor. in Tancred. Reg. Sicil.*

(d) *Fulgos. l. 6. c. 11. Sabellic l. 7. c. 8.*

(e) *Spondan. an. 1189 n. 4. Sigon. ubi sup. Neubrigens. l. 3. cap. ult.*

(f) *Anonym. Cassin. Chron. an. 1190. Baron. an. 1189. n. 14. Sigon. loc. cit. f. 346.*

fecit successivè Regio Diademate coronari (*a*), quo prædefuncto, alium substituit puerulum, Guillelmum nomine (*b*).

2. Obiit Guillelmus Bonus Rex, ut innuimus, anno 1189. dum annum ageret 35. circitèr: duodennis enim post mortem Patris venit ad Solium, & regnavit annis 23. (*c*). Triennio autem antequam moreretur, teste Gotefrido Viterbiensi, nempè anno 1186. (*d*), vel quadriennio, uti notat Anonymus Cassinensis, nempè anno 1185. idem Rex, dum adhùc in vegetâ, & florente annorum 32. ætate vigeret, nec ulla esset probabilis perituræ illius stirpis legitimę suspicio, Constantiam Amitam suam (*e*), Rogerii Silivi filiam, in Matrimonium collocavit cum præfato Henrico VI. Friderici Ænobardi Imperatoris filio, origine Svevo, eamque ad illum in Germaniam transmisit: celebratis prius nuptiis Mediolani, in Ecclesiâ S. Ambrosii (*f*), multis Germaniæ Principibus præsentibus, ipsoque Friderico Cęsare adstante (*g*). Morte igitur Guillelmi Boni Regis auditâ, & quod ad favorem Tancredi Magnates, & populi utriusque Siciliæ propenderent; Henricus eis bellum indixit, intulitque, cum exercitibus, missis sub Duce Henrico Testa, ac sub Diupuldo (*h*), & subindè alio exercitu, per se ipsum unà cum Constantiâ uxore in Regnum ducto (*i*), quod non ad Tancredum nothum, sed ad ipsam Constantiam spectare contendebat, tum quia de legitimâ lineâ proximiorem, tum quia à defuncto Rege vocatam (*l*), tum demum quia Tancredus eidem Constantiæ, tamquam Dominę, ac Reginæ, post mortem ipsiusmet Guillelmi boni Regis, & Consubrini sui, fidelitatem juraverat (*m*), agnoscens ad eam successionem Regiam pertinere.

3. Itaque totâ rè armorum decisioni commisâ, colluctantibus utrimque exercitibus Henrici Cæsaris, & Tancredi, variæ hinc indè actiones bellicæ habitæ sunt, donec Tancredus citò interiit (*n*), cum illiusque obitu, & suæ, & posterorum ejus prostratæ sunt spes, ac Henrici, seu Constantiæ uxoris ejus, jura firmata. Hanc antè matrimonium fuisse Monialem aliqui asseverant (*o*), sed stolidè. Nàm præterquam quod, primò nullus è Scriptoribus illius ætatis, facti adeò notabilis memoriam exhibet (*p*), quod non est credibile, cunctos datâ operâ intermisisse; convincitur res ex eo quod corruunt omnia ejus supposita: Nàm supponitur, quod post mortem Guillelmi Boni Regis fuerit à Monasterio extracta, & in matrimonium conjuncta Henrico Svevo, ut Regnum hereditariè susciperet: hoc autem falsum est ex pluribus capitibus: nimirum falsum est, quod fuerit conjugo copulata post mortem Regis: ut ostendimus enim triennio, & ultrà præcedentèr ad mortem, Rex eam in uxorem Henrico Svevo transmisit. Falsum est, quod Regnum conjugii tempore indigeret hærede: nam Rex tunc annum circitèr agebat trigesimumsecundum, uxoremque habebat Joannam, filiam Henrici Regis Angliæ (*q*), fęminam prolificam, quæ paulò anteà viro pepererat masculum, nomine Boemundum (*r*), quarè temporè Conjugii Constantiæ, nec Regnum indigebat hærede, nec probabilis erat suspicio, quod Rex esset absquè liberis periturus.

4. Falsum itidem est, quod Constantia fuerit àMonasterio extracta, & Henrico justis nuptiis compulata, ut Regnum hæreditariè acciperet: siquidèm & Regnicolę, odio prosequentes Henricum, ejusque nationem, optarunt sibi Tancredum præfici in Regem (*s*), & Summus Pontifex Clemens III. eidem Tancredo favit, pro Coronâ Siculâ adipiscenda, uti perspicuè narrant tam Neubrigensis (*t*), quam Anonymus Cassinensis (*u*), & alii (*x*), sed & Salernitani, & Cajetani, & alii Regnicolæ citrà Pharum Constantię fortissimè restiterunt, assistentes Tancredo (*y*). Quapropter si nec Papa, supremus Regni Dominus, neque Regnicolæ, Constantiæ, sed Tancredo favebant; non erat cur illam è Claustro deducerent, & exuerent chlamyde Monachali. Falsa demum est fabella illa, quę fingitur, quod Rogerius Silivus Rex, audito Abbatis Joachimi pręnuntio, quod Constantia ipsa ejus filia futura esset Sicilię Regno exitialis, eam cucullâ monasticâ indutam, fecerit religiosam vitam profiteri (*z*). Nam cum puella hęc post Patris obitum nata sit, uti ostendemus;

(a) *Fulgos. l.6. c.11. Sabellic. l.7. c.8. Forest. loc. cit. Baron. an. 1192. n.17.*

(b) *Anonym. Cassin. an. 1194.*

(c) *Baron. an. 1186. n.16. & an. 1189. n.14.*

(d) *Gotef. Viterb. in Chron. p. 17. in fin. f. 522.*

(e) *Anonym. Cassinens. in Chronic. ann. 1185.*

(f) *Gotefridus Viterb. loc. cit. Baron. ann. 1186. 25.*

(g) *Huldr. Mutius German. Chron. l. 19. an. 1186. fol. 159.*

(h) *Anon. Cassin. an. 1199. & sequent. Sigon. loc. cit. sub an. 1191*

(i) *Anonym. Cassinensis ann. 1191.*

(l) *Baron. an. 1189. 14. Sigon. de Regn. Ital. l.15. sub an. 1189 f. 347*

(m) *Anonym. Cassinensis an. 1190.*

(n) *Baron. an. 1192. 20. Anonym Cassin. an. 1194. Sigon. Regn. Ital. l.15. an. 1194. f. 352.*

(o) *Genebr. in Chron. l. 4. sub. ann. 1191. & 1198. Paul Läg. Chron. Citicens. ann 1189. & 1190. Anton. Pandolf. & alii.*

(p) *Card. Baron. ann. 1186. nu. 25. Spondan. ibidem n.4.*

(q) *Baron. an. 1176. n.1. & 2.*

(r) *Robert. de Monte in Append. ad Sigebert. an. 1180.*

(s) *Sigon. de Regn. Ital. l.15. sub an. 1189. f. 347.*

(t) *Neubrigens. lib. 3 c. ultim.*

(u) *Anonym. Cassin. Chron. an. 1190.*

(x) *Card. Baron. ann. 1186. n. 25. & Spödan. eodem anno n.4.*

(y) *Baron. an. 1191. 14. & 1192. 20. Sigon. Regn. Ital. l.15. sub an. 1191.*

(z) *Thomas. Fazel. l.6. c.3. in fin.*

mus; non potuit Rogerius eam intrà claustra concludere, ut suppositum illud eluderet vaticinium: nisi stultissime figuremus, professionem monasticam emissam fuisse ab ipsâ puellâ priusquam ex matris utero nasceretur.

5. Veritas ergò est, quod Constantia stetit aliquanto tempore velut Educanda in monasterio Sanctæ Claræ Panormi (*a*). Puellarum more ibi retenta; donec justi matrimonii aperiretur occasio: & inde fuit educta, quando designata est sponsa Henrici Suevi, cognomine Agrestis, à moribus asperis ità dicti. Sed datâ etiam hypothesi, quod Constantia fuisset monialis, & monachalis professionis vinculo adstricta; quid? Nonne potuit, volens, gravibus ex causis, cum eâ Summus Pontifex dispensare? Tam Theologorum (*b*), quam Canonistarum (*c*), consona vox est (cui D. Thomas tamquam probabiliori adhæret, quod si communis utilitas totius Ecclesiæ, vel alicujus Regni, vel alicujus provinciæ id requirat (*d*); Papa valeat in voto solemni, etiam Castitatis, cum Religioso dispensare: quidquid sit, an valeat dispensare cum eo, in sensu composito; nempè quod maneat Monachus professus, & à castitatis servandæ debito sit solutus (*e*). Hęcque sententia, quod Papa possit cum Monacho dispensare, ut claustro relicto uxorem accipiat, & Regnum moderandum assumat, *est communis Theologorum, ac ferè omnium Canonistarum*, inquit Fagnanus (*f*). Adeoque sumptâ re prout de jure, finè dubio potuisset Summus Pontifex, si opus fuisset, Constantiam, è Cœnobio deductam, cum Henrico Suevo in matrimonium collocare.

6. Prout pariter, & de facto proculdubiò idipsum facere Pontifex illius temporis potuisset, quià tantundem pluries fuit in Ecclesiâ ad praxim perductum. Nàm cum Ramiro dispensatum fuit, ut relictâ religione, *Aragoniæ* Regnum, & uxorem acciperet (*g*). Idipsum indultum est Casimiro prò Regno *Poloniæ* adipiscendo (*h*). Bela in Regno *Hungariæ* (*i*), Alphonsus in Regno *Legionis* (*l*), Veremundus, & Alphonsus in Regno *Castellæ* (*m*), Theodoricus I. in *Franciâ* (*n*), Simeon in *Bulgariâ*, & alii alibi, hoc modo Regiam purpuram assumpserunt: & recentioribus temporibus, Franciscus de Joyosâ Gallus, è Religione Capucinorum ad sæculum, Gregorio XIII. Papâ dispensante, redivit (*o*), & Casimirus Poloniæ Rex ex societate Jesuitarum. Quod si toties, ac licite fieri potuit cum monachis; cur non & cum monialibus fieri potest? Nonne enim in hac rè coæqualis est conditio Mulierum & Virorum? Nonnè eadem est religio prò utriusque sexus Professis? Præsertìm cum & exempla quoquè monialium non desint, è claustris ad statum sæculi traductarum; uti fuerunt Nantildis in *Galliâ*, Oda in *Poloniâ*, Unafridis in *Angliâ*, Hattemburga in *Saxoniâ*, & aliæ alibi (*p*). Quæ ad exuberantiam dicta sint, cum Constantia, etsi potuerit dispensari, dispensatione tamen de facto non indiguerit.

7. Primæ fabulæ, secunda solet adjungi, nimirum quod Constantia ipsa, quo tempore virum sumpsit, esset quinquagenaria, huncque annum ætatis nedum excederet, sed etiam ad sexagesimum perveniret (*q*), adeoque ad filios concipiendos esset inhabilis. At hoc quoquè, non minus quam illud, gratis asseritur, ipsiusque ætatem longè minorem fuisse, ità ad evidentiam probatur. Gotefridus Viterbiensis, qui Friderici I. & Henrici VI. Cesarum fuit secretarius, & familiaris, recenset, Constantiam præfati Henrici Sponsam, posthumam esse natam, canens: *posthuma post patrem materno ventre relicta* (*r*), Rogerius autem Silivus Rex ejus pater obiit anno Christi 1152. secundum Romualdum Salernitanum (*s*), vel secundum Fazelum, & Robertum de Monte, atque Anonymum Cassinensem anno 1154. die ultima Februarii (*t*). Ergò si Constantia fuit posthuma, non potuit nasci, nisi vel anno 1152. vel 1154. Fuit autem desponsata Henrico in Metropolitanâ Ecclesiâ Mediolani, sexto Kalendas Februarii anni 1186. Uti habent idem Gotefridus Viterbiensis, & Huldricus Mutius in Chronico Germaniæ (*u*), igitur quo tempore conjugi juncta est, agebat annum ætatis suæ 32. vel ad summum 34. Peperit autem filium suum Fridericum II. Imperatorem, anno Christi 1193. juxtà computum Cardinalis

(a) *Forest. Mapp. Hor. in Tacred. Re Sic.*

(b) *S. Antonin. 3. p. tit 1. c. 25. § 3. Henric. de Gandav. quodl. 5. qu. 25. & 26. Richard. in 4. dist. 18. art. 9. Durand. in 4. dist. 38. q. 2. Cajetan in 2. 2. qu. 88. art. 11. & opusc 27. qu. 24. Navar. in Manual. c. 12. n. 75. Cordub l. 1 qu 24. Valent. in 2. 2. disp. 6. qu. 8. pu. 7. col. 3. Tolet. sum. l. 4. c. 18 n. 5.*

(c) *Covar. de Testam. cap. 2 n. 10 Innoc. Abbas, Jo. Andr. & alii in c. cum ad Monasterium de stat. Monach. Fagnan. ibidem à n 61 ad 70 Turrecrem. in c. de illo n. 3 dist. 32. Archid in c. sunt quidam 25. qu. 1. n 5.*

(d) *S. Thom. in 4. dist. 38. qu. 1. art. 4. quæstiunc. 3. ad 1.*

(e) *Vid. S. Thom. in 2. 2. qu 88 art. 11.*

(f) *Fagnan. loc. cit. in cap. cum ad monasterium 6. num. 65. de stat. monach l. 3.*

(g) *Palud. in 4. dist. 38. qu. 4. art 4. Cajet. in 2. 2. qu 88 art. 11. Roderic. Tolet. l. 6. c. 2.*

(h) *Cromerus l. 4. Dubravius l 7. Forest. in Casimiro.*

(i) *Theatr. vit. hum. V. Religiosus f. 205. c.*

(l) *Theatr. vit. hum. loc. cit.*

(m) *Forest. Mapp. Hor in Veremund. & in Alphons. VI. Reg. Hispaniæ.*

(n) *Forest in Teodor. Re 15. di Francia.*

(o) *Barthol. à S. Faust. Thes. Religios. l. 3. q. 36. num. 8. Fagnan. loc. cit. num. 66.*

(p) *Theatr. vit hum. V. Religio 6 Sanctimoniales f 298. F.*

(q) *Gertorard Chro. l. 4. sub an 1191 Raph. Volater. Urban rer. Geogr. in Sicil. Crantz. l. 7. c. 33. Spond. ann. 1197. 2.*

(r) *Gotefrid. Viterb. in Chron p. 17 ant. annum 1146. f. 524 tit. de pace &c.*

(s) *Cardin. Baron. an. 1152. num. 10.*

(t) *Fazel. l. 6 c. 3. Robert. de Mont. ann. 1154. f. 633. Anon. Cassinen. ann. 1154.*

(u) *Gotefrid. Viterb. Chron. par. 17. in fine an. 1186. Mutius in Chron. l. 17. in princ. f. 159.*

dinalis Baronii (*a*). Vel juxtà Panvinum anno 1194. (*b*). Aut juxtà Anonymum Cassinensem, anno 1195. (*c*), ergò quando eum enixa est, non poterat annum ætatis suæ superare 40. vel 41. Post quem editum filium, iterum concepit, & peperit filiam, nomine Mariam (*d*).

(a) *Baron. an.1197. n.Spondan. eod. anno num.3.*
(b) *Panvin. Roman. Princ. l.3 n.26. in Frider. II.*
(c) *Anonym. Cassinens. ann.1195.*
(d) *Panvin. loc. cit. num.23. in Henric.V.*

8. De ipsius quoquè Constantiæ verâ ætate, nuptiarum tempore, & consequentèr etiam tempore primi partus, evidens probatio proponi potest hoc modo. Rex Rogerius Pater ejus, tres habuit successivè Uxores, nempè Albidiam, ex quâ genuit Rogerium Ducem Apuliæ, patrem Tancredi: Ansusum, sivè Alphonsum Principem Capuæ, & alios filios, qui omnes, excepto Guillelmo Malo, Patri præmortui sunt, ante annum 1149. Rex ergò, unicum tantum filium habens superstitem, sobolisque inopiâ laborans, post dictum annum, aliam Uxorem duxit, Sibillam sororem Ducis Burgundiæ: quâ pariter sinè liberis decedente; duxit tertiam, Beatricem, filiam Comitis Retestæ, quæ peperit ei Constantiam prædictam posthumam. Narrat hæc Romualdus Salernitanus his verbis, de Rogerio præfato Rege sermonem habens -- Albidia illustris Regina uxor ejus, ex quâ tot filios habuerat, mortua est, & filia ejus: post hæc alii filii, nempè Tarentinus Princeps, & Ansusus Capuanorum Princeps, & Henricus mortui sunt, novissimè autem Rogerius Dux Apuliæ primogenitus ejus mortuus est, anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo quadragesimonono, Indictione XII. vir quidem speciosus, miles strenuus, pius, benignus, misericors, & à suo populo multum dilectus. Rex autem Rogerius tot flagellis afflictus, constanti animo pii Patris flagella sustinuit. Et quià solum VVillelmum Capuanorum Principem superstitem habebat, veritus nè eundem, conditione humanæ fragilitatis, amitteret; Sibillam sororem Ducis Burgundiæ, duxit uxorem, quæ non multò post Salerni mortua, & apud Cavense Monasterium sepulta est. Tertio Beatricem, filiam Comitis de Retestę, in uxorem accepit, de quâ filiam habuit, quam Constantiam appellavit. Bienio autem antequàm moreretur, VVillelmum filium suum Capuanum Principem in Regem Siciliæ fecit inungi, & secum jussit pariter conregnare (*e*).

(e) *Romuald. Salernit. in Chronic. an.1150*

9. Anno ergò 1150. Rogerius duxit secundam uxorem, quæ obiit sinè liberis, & ipse sibi matrimonio conjunxit tertiam, quæ peperit Constantiam. Ad hæc duo matrimonia celebranda; Funeralia secundæ uxoris agenda; Tertiam ducendam, & filiam ex ea procreandam; nunquid non opus fuit intervallo saltem duorum, vel trium annorum? Certè minus temporis spatium vix sufficit in privatis; quanto magis in Regibus, & Reginis: in quorum matrimoniis, & funeribus celebrandis, infinitæ pompæ interponuntur, annos, & annos inevitabilitèr fatigantes: hocque præsertìm sentiendum est in personâ Regis Rogerii, cujus splendoris, & magnanimitatis in rebus agendis encomium facit Petrus Cluniacensis, ei scribens, *cum plures Regii nominis habeatis consortes, magnanimitate, prudentiâ, probitate nullos, aut penè nullos habere inveniamini pares* (*f*). Itàque Constantia non potuit ortum duxisse antè annum 1153. vel 1154. circitèr: cum autem fuerit matrimonialitèr juncta Henrico VI. Imperatori anno 1186. (*g*), sequitur quod tùnc non potuit excedere trigesimumsecundum, vel ad summum trigesimumquartum ętatis annum. Fridericus posteà ex eâ natus est anno circiter 1194; ergò quando eum peperit, annum ætatis agebat 40. vel ad summum 41. adeoque plusquam habilis erat ad gignendos filios: cum & Philosophorum, & Medicorum, & experientiæ testimonio, mulieres nedum quadragenariæ, sed etiam quinquagenariæ filios concipiant. Constantiæ nomine Henricus Tancredum armis fatigavit: quo & demùm naturalitèr defuncto, Sibillam ejus uxorem, ac tres filias, & filiolum Guillelmum inauguratum Regem, ut diximus, captos, atque spe Principatus Liciensis, ac Tarentini, puero ipsi dandi, deceptos; in Germaniam transmisit, ubi Guillelmo, & oculos eruit, & testes abscecuit, nè unquam Regnum appetere, nè posset ulteriùs prosapiam Normanicam propagare (*h*).

(f) *Petrus Cluniacens. lib.5. epl.45.*
(g) *Gottefrid. Viterb. Chron. part. 17. in fin. Huldric. Mutius Chron. German. l.19. in princ. Baron. an.1186. n.25. Spondan. eod. an. nu.3. Petav. ration. temp. l.8 cap.20.*
(h) *Reynald. an.1198 num 65. Forest. Map. Histor in Tancred. Reg. Siciliæ.*

10. Ex Connubio cum Henrico, annum vigesimumprimum agente, quando Con-

Constantiam duxit (*a*), ipsa, ut innuimus, concepit, & peperit filium, cui nomen Friderici II. appositum est, eique, ac Constantiæ præfatę illius matri, post ipsius Henrici obitum, qui citò evenit Messanæ, anno 1148. postquam regnaverat circitèr per triennium; Innocentius Papa III. Investituram Regni sub his terminis est largitus -- Constantię Imperatrici gloriosę Reginę Sicilię, ac charissimo filio Friderico illustri Regi Sicilię, eorumque hęredibus in perpetuum. Super gentes, & regna, divinâ providentiâ constituti, ut evellamus noxia, & salubria cum Prophetâ plantemus; sic ad universas provincias nostrę considerationis aciem extendere volumus, & circa eas pię sollicitudinis studium exercere, ut sopitis turbinibus tempestatum, quas parit mater diversitas, servent ad invicem mutuę charitatis affectum, & in verę pacis vinculo gubernentur. Porrò specialitèr, & pręcipuè, specialem, ac pręcipuam sollicitudinem circà Regnum Sicilię nos convenit adhibere, quod in Apostolicę Sedis serventiùs hactenùs devotione permansit: ad quod etiam inclytę recordationis Rogerii, quondam patris VVillelmi fratris, & VVillelmi Nepotis tuorum, Regum Sicilię, filia Imperatrix, gratâ memoriâ nos inducit, qui in Apostolicę Sedis, ac prędecessorum nostrorum dilectione firmius persistentes, ab ejus non potuerunt unitatis firmitate divelli, quin tanto fortiùs in ipsius obsequio permanerent, quanto adversùs eam se amplius impetus extolleret tempestatis. Hâc igitur consideratione diligentèr inducti, ac credentes, quod prædictorum Regum vestigia, vestra regia Serenitas, in devotione, ac obsequiis Ecclesiæ, imitetur; vobis, & hæredibus vestris, qui sicut dictus Rex VVillelmus, quondam frater tuus, felicis memoriæ, Hadriano Papę, prædecessori nostro exhibuit, nobis, & Successoribus nostris, & Ecclesiæ Romanæ fidelitatem, & hominium exhibere, ac quę subscribuntur, voluerint observare; concedimus Regnum Siciliæ, Ducatum Apuliæ, & Principatum Capuæ, cum omnibus pertinentiis suis, Neapolim, Salernum, & Amalphiam, cum pertinentiis suis, Marsiam, & alia, quæ ultrà Marsiam habere debetis, & reliqua tenimenta, quæ tenetis à prædecessoribus vestris, hominibus Sacrosanctæ Romanæ Ecclesię, jure detenta, & contrà omnes homines adjuvabimus honorificè manutenere.

(a) *Gotf. id. Viterb. & H. Mutius loc. citat. Baron. ubi supra.*

11. -- Prò quibus omnibus coràm venerabili fratre nostro O. Episcopo Hostiense, Apostolicæ Sedis Legato, quem ad juramentum tuum filia Imperatrix recipiendum, transmisimus, fidelitatem nobis, nostrisque Successoribus, & Ecclesiæ Romanæ jurasti, sicùt continetur in duobus similibus Capitularibus, quorum unum penès tè, sigillo nostro; alterum penès nos, sigillo tuo aureo signatum, habetur: firmitèr repromittens, quod quià præsens pręsenti debet hominium exhibere, quandocumque nos, & Successores nostri, tè in aliquâ parte Regni, quam securè possis adire, ad nostram præsentiam vocaverimus, reverentèr accedes, ligium hominium pręstitura: nisi certum impedimentum, aut necessitas evidens interveniat: quibus cessantibus, sinè fraude venies ad ligium hominium faciendum. Cum autem tù fili Rex, favente Domino, ad legitimam ętatem perveneris, nobis, & Successoribus nostris, ac Ecclesię Romanę fidelitatem, & ligium hominium exhibebis. Censum verò sexcentorum Squifatorum de Apuliâ, & Calabriâ: quadrigentorum verò de Marsiâ, vel ęquivalens in auro, vel argento vos, & hęredes vestros statuistis Ecclesię Romanę soluturos, nisi fortè impedimentum aliquod interveniat: quo cessante, Census ex integro persolvetur. Electiones autem secundùm Deum per totum Regnum canonicè fiant, de talibus quidem personis, quibus vos, ac hęredes vestri requisitum à nobis prębere debeatis assensum. Ut autem hęc, quę suprà diximus, tàm nostro, quàm Successorum nostrorum tempore, perpetuam obtineant firmitatem, & nec vestris, nec hęredum vestrorum temporibus alicujus valeant pręsumptione turbari, nos ea, de consilio, & voluntatem fratrum nostrorum, auctoritate Apostolicâ confirmamus, & valitura in perpetuum pręsenti paginâ communimus: & tàm à nobis, quàm Successoribus nostris perpetuis temporibus statuimus observanda. Nulli ergò &c. (*b*).

(b) *Innoc. III. epist. tom. 1. l. 1. f. 203. Raynald. an. 1198. n. 67.*

12. Definitur in præfato Investituræ tenore forma, in beneficiorum dispositionibus observanda; Veruntamen, nè unquàm aliqua circà eandem formam controversia nasceretur, vel jurgia ex inferis reviviscerent, quæ pridem Regnum, & Ecclesiam ad infaustæ memoriæ corrixationes induxerant; idem Innocentius Papa III. peculiari diplomate formam ipsam cum Constantiâ præfatâ Imperatrice, ac Reginâ, atque cum Friderico filio ejus constabilivit, hoc modo — Constantiæ Imperatrici Reginæ Siciliæ, ac charissimo filio Friderico Illustri Regi Siciliæ. Nec novum, nec injustum existit, si Regno Siciliæ gratiam facimus specialem, quod intèr universas, & singulas regiones, in quibus nomen colitur Christianum, ferè semper promptiùs, & devotiùs in Ecclesiæ Romanæ devotione permansit, & ab eo specialiùs meruit honorari. Reges siquidem, & Principes ejus, in Apostolicę Sedis fidelitate fortiùs roborati, usque adeò ei fidelitèr, & familiaritèr adhęserunt, ut ad ipsius exaltationem potentèr intenderint, & ab eâ nullius divelli potuerint impetu tempestatis, se in ipsâ, & per ipsam, exaltari credentes, & in eâ (post Deum) suę spei ponentes, & gaudii fundamentum. Specialitèr autem inclytæ recordationis Rogerius quondam pater, VVillelmus frater, & VVillelmus nepos tui, filia Imperatrix, Reges Siciliȩ, familiari eam venerati sunt devotionis obsequio, & prædecessoribus nostris usque adeò non minus in adversis, quàm prosperis, adhęserunt, ut cum fratribus nostris vobis ob eorum memoriam, & constantiam sinceritatis, quàm ad nos vos habere cognovimus, per effectum, quantum cum Deo, & nostrâ possumus honestate, deferri velimus, & salvâ justitiâ, & Ecclesiarum canonicâ libertate, petitionibus vestris assensum facilem exhibere.

13. Nè igitur ulla de cœtero intèr nos, & Successores nostros, ac vos, & hæredes vestros, super electionibus dissensio suscitetur, modum faciendæ inposterum electionis, præsentibus curavimus literis explicare: in quibus sic in multis Regię Serenitati deferimus, ut libertatem ecclèsiasticam non lædamus. Sede vacante Capitulum significabit vobis, & vestris hæredibus, obitum decessoris: deindè convenientes in unum, invocatâ Spiritus Sancti gratiâ, secundum Deum eligent canonicè personam idoneam, cui requisitum à vobis præbere debeatis assensum, & electionem factam non different publicare. Electionem verò factam, & publicatam denunciabunt vobis, & vestrum requirent assensum. Sed antequàm assensus regius requiratur, non inthronizetur electus, nec decantetur laudis solemnitas, quę inthronizationi videtur annexa: nec antequam auctoritate Pontificali fuerit confirmatus, administrationi sè ullatenus immiscebit. Sic enim honori vestro volumus condescendere, ut libertatem Canonicam observemus, nullo prorsùs obstante rescripto, quod à Sede Apostolicâ fuerit impetratum. Rogamus ergò Serenitatem Regiam, & attentiùs exhortamur, quatenus contrà præscriptam electionis formam nec vos veniatis de cœtero, nec cogatis alios, nec patiamini quâlibet occasione venire: sed talitèr in hoc nobis studeatis, & ecclesiasticæ libertati deferre, ut timorem ejus habere præ oculis videamini, per quem Reges regnant, & Principes dominantur, & Sponsam ejus Ecclesiam venerari. Nulli ergò &c. (*a*).

(a) *Innoc. III. epist. tom. 1. lib. 1. f. 204.*

14. De hac ipsâ designatione formæ, in electionibus observandæ, uti superiùs constitutâ, Innocentius ipse Pontifex literas dedit Archiepiscopis, Episcopis, & aliarum Ecclesiarum Prelatis, universo Clero, intra fines Regni utriusque Siciliæ constituto, scribens -- Nostis qualitèr prędecessores nostri Romani Pontifices, Reges ipsos, ac Regnum Siciliȩ, quâdam semper prærogativâ dilexerint, & ad augmentum ipsius, utpotè quod peculiare (sicut est) & proprium reputabant, intenderint, & quietem. Quià verò quantuncunque velimus eorum honori deferre, libertatem Canonicam, & honestatem ecclesiasticam intendimus observare. Nè igitùr ulla de cœtero intèr nos, & Successores nostros, & prædictam Imperatricem, & filium ejus Siciliȩ Regem illustrem, vel hæredes eorum, super electionibus denuò dissensio suscitetur, quæ hactenùs intèr Ecclesiam, & Regnum rancoris cujusdam, & indignationis fomitem ministrabant, modum faciendę inposterum ele-

electionis præsentibus curavimus literis explicare: in quibus sic Regiæ Serenitati deferimus, ut libertatem Ecclesiasticam non lædamus. Sede vacante significabit Capitulum eis, & eorum hæredibus, obitum decessoris &c. Ideòque Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenùs cum aliquam Ecclesiarum vestrarum pastore vacare contigerit, secundum præscriptam electionis formam, omni gratiâ, & timore postpositis, procedatis: nec contrà eam aliquâ præsumptionis occasione venire tentetis. Alioquin electiones talitèr factas, diligenti discussione præhabitâ, dante Domino, infirmare curabimus, & eligentium transgressionem animadversione debitâ castigare (*a*).

15. Adnotet autem benignus Lector præcisam conditionem, in electionibus observandam eorum, qui erant ad beneficia Episcopalia, vel Abbatialia promovendi: quæ conditio in pactum deducta est inter Sedem Apostolicam, & Constantiam, ac Fridericum præfatos, quatenus Investitura præsefert rationem pacti, & vi potitur contractus, uti docent communitèr Jurisconsulti (*b*). Conditio autèm ipsa rotundis verbis hic personat -- Electiones secundum Deum per totum Regnum canonicè fiant, de talibus quidèm personis, quibus vos, ac hęredes vestri requisitum à nobis præbere debeatis assensum (*c*). Et iterùm: Sede vacante Capitulum significabit vobis, & vestris hæredibus obitum decessoris: deindè convenientes in unum, invocatâ Spiritus Sancti gratiâ, secundum Deum eligent canonicè personam idoneam, cui requisitum à vobis præbere debeatis assensum, & electionem factam non different publicare (*d*). Secundum ergò tenorem Investituræ Regalis, per Papam *Sueviçę* Dynastiæ concessę; in pactum cum Apostolicâ Sede deductum est, ut provectiones Clericorum ad Prælaturas Ecclesiasticas, & beneficia Episcopalia, fiant secundum formam Canonicam, sivè per viam electionis Canonicæ, & juxtà id, quod Canones prædefiniunt: & cum expressâ declaratione, quod libertas Canonica non lædatur, sed ut salvetur hæc libertas, & secundum formam Canonicam, sivè per viam electionis Canonicæ, aut juxtà id, quod Canones prædefiniunt, semper fieret provisio beneficiorum per viam electionis, tunc solitam usitari. At per viam electionis canonicæ, tàm extraneis; quàm indigenis accessus patet ad ecclesiastica beneficia, uti uberrimè superiùs probatum est per totum hujusce operis decursum, & iterum ostendemus in dissolutione Objectionum Legalium; Ergò secundum Regiam Investituram, per Sedem Apostolicam *Suevicæ* familiæ concessam, non modò Clerici indigenæ, verùm etiam extranei, pro ratione illorum benemerentię, sunt pręficiendi ecclesiasticis beneficiis.

16. Post collatam investituram præfatam Constantiæ, & Friderico, Innocentius Papa III. Legatum in Regnum transmisit, qui utrique Principi assisteret, atque inimicos eorum, auctoritate, & remediis, sibi commissis comprimeret. Scripsit enim universis Prælatis in utrâque Siciliâ constitutis, se illuc Legatum O. Hostiensem Episcopum transmisisse, *ut eos, qui pacem Regni turbare forsitàn moliuntur, liberius comprimere possit, & universum Regnum in charissimę in Christo filiæ Constantiæ Imperatricis Reginæ, ac filii ejus Friderici Siciliæ Regis illustris, fidelitate paritèr, & obsequio stabilire, contumaciam deprimens superborum, & colla sublimium, commissâ sibi potestate conculcans &c.* (*e*). Defuncta est subindè ipsa Constantia anno Christi 1199. 13. (*f*) Kalend. Decembris (*g*), filiolumq; Fridericum Regem Innocentio III. Pontifici commendavit; quem & moderatorem, sive Balium Regni in minoritate filii constituit (*h*). Hoc autem Baliatus Officium sibi arrogante Marcualdo, & post eum Diupuldo, procacissimis Tyrannis; eos Pontifex vi, & censuris compescuit, innumeras perpessus curas, & dispendia, ut Regnum Friderici, & dominium directum illius Regni Romanæ Ecclesiæ servaret: ut ex pluribus ejus literis patet, quas Archiepiscopis, Episcopis, & Baronibus scripsit, per Siciliam, Capuam, Calabriam, & Apuliam constitutis, pro tuendo Friderico (*i*), nec non ex aliis, quas eisdem direxit adversus Marcualdum excommunicatum, periurum, atque relapsum (*l*). Ex aliis demùm, quas Saracenis

(a) *Innoc. II. Epistol. tom. 1. lib. 1. 205.*

(b) *Borell sum decis. tom. 1. tit. 34. n. 599. cū aliis ibi.*

(c) *Innoc. III. epist. tom. 1. l. 1 epl. ad Constantiam f. 204. 4.*

(d) *Idem in alia epistol. ad eandem f. 204. B.*

(e) *Innoc. III. eplar. to. 1. l. 1. epl. Archiep. Episc. &c. Siciliæ fol. 206.*

(f) *Godefrid. Monachus in Annalib. ann. 1199 f. 266. Raynald. ann. 1198. n. 70.*

(g) *In Emortuali ap. Anonymum Cassinens. fol. 166. Spondan ann. 1198. n. 6.*

(h) *Odoric. Raynald. ann. 1198. n. 70.*

(i) *Innoc. III. tom. 1. epist. l. 1. à f. 267 ad 272*

(l) *Innoc. III. loc. cit. à f. 369. ad 377. & à f. f. 403. ad 438 Vid. & Raynal an. 1226. n. 5 & 6.*

cenis direxit, ut eos ad servandam ipsi Friderico fidelitatem congruam roboraret (*a*).

17. Investiturâ Regni susceptâ Fridericus, per aliquod spatium temporis morigerum se Summo Pontifici demonstravit: Nam anno 1213. favore Innocentii Papæ III. edidit hoc diploma: -- Regnum nostrum tunc stabiliri confidimus cum Altissimum, de cujus manu ea, quæ possidemus, bona recepimus, honoramus &c. Cognoscentes igitur gratiam, quæ data est nobis ab ipso; habentes quoque præ oculis immensa, & innumera beneficia vestra Domine, & Reverendissime Pater, & Benefactor noster Domine Innocenti, Dei gratiâ Summe Pontifex venerande, per cujus beneficium operam, & tutelam aliti sumus, protecti pariter, & promoti, postquam in sollicitudinem nostram mater nostra felicis memorię Constantia Imperatrix ex ipso quasi utero nos jactavit; Vobis Beatissime Pater, & omnibus successoribus Catholicis vestris, Sanctæque Romanæ Ecclesiæ speciali Matri nostræ, omnem obedientiam, honorificentiam, atq; reverentiam semper humili corde, & devoto spiritu impendimus &c. Illum igitur volentes abolere abusum, quem quidam Prædecessorum nostrorum exercuisse dignoscuntur, decretum in electionibus Prelatorum concedimus, & sancimus, ut electiones Prælatorum liberè, & canonicè fiant, quatenus ille præficiatur Ecclesiæ viduatæ, quem totum Capitulum, vel major, & sanior pars illius duxerit eligendum, dummodò nihil desit ei de canonicis institutis.

(a) Idem Innoc. III. loc. cit. epist. ad Sarac. Sicil. f. 406.

18. Appellationes quoque in negotiis, & causis ecclesiasticis ad dictam Sedem Apostolicam liberè fiant: eorum prosecutionem, sivè processum nullus impedire presumat. Illum quoque dimittimus, & refutamus abusum, quem in occupandis bonis decedentium Prælatorum, aut etiam Ecclesiarum vacantium nostri consueverunt Prædecessores admittere, pro motu propriæ voluntatis: Omnia nos spiritualiè vobis, & aliis Ecclesiarum Prælatis relinquimus libera disponenda, ut quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo rectâ distributione reddantur &c. Adjutores etiam erimus ad retinendum, & ad defendendum Ecclesię Romanę Regnum Siciliæ, cum omnibus ed eum spectantibus, tam citrà Pharum, quam ultrà, nec non Corsicam, & Sardiniam, & cætera jura, quæ ad eam pertinere noscuntur, tamquam devotus filius, & Catholicus Princeps &c. (*b*). Ejusdem tenoris diploma Fridericus prefatus, anno 1219. exaravit, Honorio Papæ III. directum, de quo Cardinalis Baronius (*c*). Ex quibus vides, tam vi Investituræ Apostolicæ, concessæ Regibus Dynastiæ Svevicæ, quam vi diplomatum, per Fridericum Regem, & Cæsarem editorum, tota, totalis, & integra libertas, Pontifici, Prælatis, ac viris Ecclesiasticis est relicta, de sacris rebus disponendi, & præbendas, ac beneficia quibuslibet Clericis conferendi, dummodò idoneis secundum canones, quos certum est, ab eisdem extraneos non arcere.

(b) Ex libr. privil. Roman. Ecc. lib. Cens. Cod. Vatic.
(c) Card. Baron. ann. 197.

19. Sed sicut Henricus VI. Maritus Constantię, & Friderici pater, multa utriusque Sicilię incolis, multa Guillelmo Rogerii nothi filio, ejusque Matri Sibillę, ac Sororibus ejus est pollicitus, nihil autem servavit, sed in eos desæviit (*d*), & in *Siculos omne genus immanitatis exercuit* (*e*); Sic & Fridericus, à Patre nihil degenerans, quę in suscipiendâ Investitura Regni spopondit, quoàd beneficia ecclesiastica; progressu temporis nullatenus observavit. Nec profuit, quod hęc eadem, quę veluti per pactum, in adipiscendâ investiturâ pollicitus est, ipse novis diplomatibus, proprio marte factis, confirmaverit, de quibus mox facta memoria est; nàm neutro attento, utrumque fædifragus temeravit. Nedùm namque se Presulum electionibus immiscebat, sed eorum etiam promotionem esse liberam non sinebat. Undè Honorius Papa III. illum per hęc verba coarguit: -- Et quid est, quod jam dudum audivimus, & nupèr etiam perculit aures nostras, quod ad electiones Episcoporum videlicet manus extendas: electioni Aversanę presertim Ecclesię, & Episcopatuum in provinciâ Salernitanâ vacantium te immiscens? An fortè suspiras ad progenitorum tuorum abusum, quem Dominus Zelotes abominans, illis ità

(d) Raynald. an. 1198 n. 65. Forest. Map. Hor. in Tancred. Reg. Sicil.
(e) Petav. Rationar. temp. l. 8. c. 20. § mortuo.

sua

suâ providentiâ obviavit, ut prętèr te vix de ipsorum progenie quis superfit? Sed & recolis, abjurasse tè abusum eundem, & bonę memorię Innocentio Papę prędecessori nostro, & postmodum nobis renunciationem hujusmodi privilegio confirmasse; Nunquid ergò spretis privilegiis, & promissionibus tuis, & juramenti religione contemptâ, gladium in nos acues &c. (a).

(a) *Odoric. Raynald. ann.1221.n.32.*

20. Et post alia salubria monita subdit -- Cum semper ad personam tuam veri patris affectum gesserimus, & geramus; Imperatoriam Majestatem monemus, & rogamus attentè, per Dominum obsecrantes, quatenùs nobis, & tibi prospiciens, intèr tè, & Ecclesiam, nasci tantum scandalum non permittas; quià profectò si in hoc scandalizati à te fuerimus, in quo contrà nos nostra reputaremus interiora moveri, hujusmodi doloris aculeus transverberaret cor nostrum, & per intima ossium pertransiret; sed cum ad te ob hoc dilectum filium Priorem S. Marię Novę, cum nostris literis, & transcripio tui privilegii, dirigamus; per te ipsum, quę alitèr quam deceat, acta sunt, corrigas: electiones juxtà privilegium, & promissiones tuas, liberè, ac sinè impressionis vitio, fieri permissurus. Alioquin noveris, quod id nullâ poterimus ratione, in proprię animę periculum, sustinere; prę̀sertim cum contrà nos intrà, & extrà Romanam Ecclesiam, jugiter acclametur, quod tibi detulerimus in pluribus contrà Deum.. Sed difficultates tuas, in quas te hactenus ingessisti, & inducis, in totius orbis notitiam adducemùs, Cœli, & terrę testimonium invocantes, quod ad hoc procedimus dolentes plurimum, & inviti (b).

(b) *Odoricus Raynald. loc.cit.*

21. Nihil verò hisce monitis factus melior Fridericus, libertatem Ecclesiæ in provisionibus beneficiorum Episcopalium secundum formas canonicas attenuere perrexit, & usque adeo excessus invaluit, ut nollet præfici beneficiis Episcopalibus Clericos, nisi à sè designatos: alias obsistebat, nè in Ecclesiis reciperentur, & nactis possent perfrui beneficiis. Patet hoc ex epistolâ, ad eum datâ per Honorium III. præfatum, in quâ sic eum alloquitur: *Venientem ad præsentiam nostram dilectum filium L. Judicem Barensem, consuetâ benignitate recepimus &c. Qui verba quædam proposuit, à te sibi, prout dicebat, injuncta, in quæ tua non debuisset prorumpere circumspectio, etiam si gravem à nobis injuriam pertulisset. Dixit enim, nos tibi protectionem dedisse, quæ non erat protectio, sed distructio appellanda, utpotè tendens, prout idem subintulit, ad personæ tuæ perditionem, & Regni: & adjecit, ut quandoquidem nolebamus à tè nominatos recipere; nullos ad præfatas mitteremus Ecclesias, quià non reciperes aliquos, nec recipi sustineres à nobis ad ipsas Ecclesias destinatos. Sanè non satis sano, ut cum pace tuâ loquamur, fuisti usus consilio, quando mandasti talia dici nobis: quià sic innuisti te, quod non credimus, esse paratum, & promptum ad rumpendum inter nos, & tè vinculum charitatis. Desideramus filii charissimè, ut omni tempore, & maximè nostro sit inter te, ac Ecclesiam Romanam firma, & sincera dilectio, quià id & ipsi Ecclesiæ, & tibi, & toti Christianitati cognoscimus expedire: nec quicquam amarius facilè posset nobis accidere, quam si statum tuum, quem multâ curâ promovere studuimus, cogeremur, aut perturbare, quod absit, aut perturbari ab aliis, illum (si tibi favorem Apostolicum deesse cognoscerent) perturbare paratis, conniventibus oculis pertransire. Sed si, quod Deus avertat, necesse est, ut eveniant scandala; quæ causa excogitari potest conflatura tibi plus odii, vel conciliatura Ecclesiæ plus favoris, quam si tu per intolerabilem usurpationem attentes Ecclesiasticam libertatem evertere; Apostolica vero Sedes illam, secundum divinas, & humanas sanctiones, studeat conservare?*

22. *Certè vides, quod qui talia persuadent, aut suâ cęcati ambitione falluntur, aut malitiosè te fallunt, & gressum tuorum vias fraudulentis dissipare consiliis, & machinationibus pravis subvertere moliuntur. Videre potes etiam quam sincero, quamque paterno te zelemus affectu, qui non solum tuorum verborum injuriam patienter accipimus, verum etiam contrà nos ipsos, te quodammodo præmunimus, dum dissuademus te causam illam assumere, ex quâ posset quasi commune incurrere odium:*

Sede

Sede Apostolicâ, ex eâdem, favorem publicum assequente. Quid enim? Non obtinebimus eam jurisdictionem, vel potestatem in Regno Siciliæ, quam in Franciæ, Angliæ, Hispaniæ, ac cæteris Christianorum Regnis, & in ipso Imperio, noscimur obtinere? Nunquid in Regno Siciliæ minus auctoritatis, vel potestatis habebimus, quam in eo, tamquam Sedis Apostolicæ patrimonio plus juris, & jurisdictionis habemus? Quid conaris aggredi, quid meditaris incipere; seductus falsis consiliis, & animatus tuæ calore, & robore juventutis? An credis esse prudentiam, vel consilium, aut potentiam, contrà Deum; & ejus timore postposito speras te posse prævalere adversus ejus Ecclesiam, cum quâ promisit sè usque ad consumationem sæculi permansurum? Si contemnis nostris acquiescere monitiis; domesticis saltem acquescas exemplis: tecum ipse recognitans, manum Domini abbreviatam non esse, ut non possit erigere, ac deprimere; perdere, ac salvare. Hæc tibi benigno animo, & sincero affectu Princeps inclytissimè scribimus, satagentes inconsultos animi tui motus paternâ commonitione, comminatione, redargutione, obsecratione, ac increpatione, compescere; teque ad ea, quæ terrenum stabiliant tibi Regnum, & æternum præparent, informare (a).

(a) *Odoricus Raynald. ann. 1223. n. 15.*

23. Contempsit Fridericus hæc monita, semperque in deteriora prolabens, libertatem ecclesiasticam attenuare, patientiam Apostolicam exasperare, & res sacras in Regno ad talem miserabilem statum redigere, aggressus est, ut liberè beneficiis Episcopalibus, & Abbatialibus præfici non possent Antistites. Perplures ergò Ecclesiæ vacabant, & viduitatis suæ dolorem amarissimis gemitibus explicabant. Honorius propterea Papa III. auctoritate suâ usus, easdem Sponso desolatas diù consistere non est passus: & ut libertatem simùl Ecclesiæ servaret, atque identidem Regis animum lenitèr attrectaret; quinque Ecclesiis vacantibus, totidem præfecit Antistites, ejusdem Regni originarios, qui pridem alibi per alias Ecclesias, tam ubi erant alienigenæ, quam ubi nationales erant, nimirum Romæ, in Regno Neapolitano, in Cypro &c. beneficia fuerant assecuti; quo facto eorum promotionem Friderico ipsi hujusmodi sensibus denuntiavit.

24. *Videntes quod diutina Capuanæ, Salernitanæ, Brundusinæ, Consanæ, ac Aversanæ Ecclesiarum, vacatio, in grave, non solum rerum, sed etiam animarum periculum, redundabat; & attendentes, quod id nobis, & tibi imputabatur publicè ab hominibus, ac ne imputaretur adeò anxiè metuentes, ipsis Ecclesiis, & famæ, ac saluti nostrę, tuæque simùl curavimus providere, ipsas Ecclesias, respectu ad solum Deum habito, de personis, tibi meritò acceptandis, utpotè scientiâ, vitâ, & famâ conspicuis, oriundis de Regno, & tuæ sublimitatis devotis, ac fidelibus, ordinando venerabilem Fratrem nostrum I. Pactensem; & Salernitanensem, venerabilem fratrem nostrum C. Famagustanum Episcopos: Brundusinum verò, dilectum filium Abbatem S. Vincentii de Vulturno: Consanum, venerabilem fratrem nostrum quondam priorem S. Mariæ Novæ de Urbe: ac Aversanum, venerabilem fratrem nostrum quondam Amalphitanum Archidiaconum, sine tuo prejudicio, providentes, de fratrum nostrorum consilio in pastores. Rogamus igitur Serenitatem tuam attentiùs, & hortamur, quatenus Ecclesias ipsas, sicut Imperialem clementiam decet, habens prò reverentiâ Dei, & animæ tuæ salute, propensius commendatas, eis honores suos, ac jura integra conservando, prænominatos earumdem Pastores, favore Imperialis gratiæ prosequaris (b).*

(b) *Odoricus Raynald. ann. 1225. n. 45.*

25. Abnuit Fridericus novis illis Episcopis, à Pontifice designatis, in suis Sedibus locum dare: undè apparet, non fuisse Regem sollicitum prò indigenarum promotione, cum Præsules Regni originarios, non minus ac extraneos, ab adeptis dignitatibus repulsaret; sed prò arrogandâ sibi potestate, de beneficiis, & Ecclesiis, juxtà suum libitum, disponendi: pręsertim cum inveniatur, illum nedùm se immiscuisse Antistitum electionibus, sed etiam hoc fecisse, ut de unâ ad aliam Ecclesiam transitarent, vel alias per impressionem, & omissâ Canonicâ electione promoverentur. Minora quoque beneficia, etiam parochialia conferebat, & colla-

ta

ta auferebat: Imò & nec ab illis conferendis abstinebat, quæ sibi Pontifex reservaverat. Id accidisse discernimus ex iis, quæ aliquantò post Gregorius Papa IX. eidem Principi suis literis intimavit -- Esto quod aliqua beneficia vacantia conferas; ut curam tamen animarum, illis annexam, committere valeas, jus spirituale, quod non cadit in laicum, non permittit: & in locum viventium, quos à gradu suo, nec propria causa, nec sui judicis scientia deiicit, alios substitui, jus datum cælitùs interdicit. Esto quod in collatione beneficiorum morientibus succedas, ut dicis Episcopis, majorem in hoc ipsis non adipisceris potestatem; nec nos ob id, qui eis viventibus, conferre beneficia non collata potuimus, jàm te locum tenente, ne dicamus usurpante, Pontificis; Apostolicæ amittimus plenitudinem potestatis (*a*).

(a) *Idem Odoricus Raynald. an. 1236. n. 21*

26. Abnuit inquam Fridericus quinque illis novis Episcopis, à Pontifice designatis, locum dare tametsi nationalibus, & alibi prius ecclesiastico beneficio insignitis: Undè inter ipsum, & Honorium Papam facta est magna exulceratio animorum, ac par collisio Regni, & Ecclesiæ. Technas proponebat Rex, de juribus, quę sibi autumabat competere in electionibus Prelatorum: & ne posset, eo inconsulto, quisquam ad easdem promoveri clamabat; sed cavillationes omnes dispescuit Honorius, ipsi sub hac phrasi respondens: -- Dicis jus Regibus Siciliæ in electionibus Prelatorum, sicut asseris, debitum ex antiquo, nostris Constitutionibus minorari. Verùm si scripta tua, & Genitricis tuę, manu sollicitudinis revoluisses; si Sanctorum etiam Patrum constitutiones adverteres, non culpares Ecclesiam circà defensionem ecclesiasticę libertatis, cum non debeat de prosecutione mordere justitię, qui contendere nititur de abusu. Asseris insuper nos, pręter formam communitèr requisitam, te inconsulto quibusdam Ecclesiis regni vacantibus prefecisse personas. Sed quę sit illa forma nescimus, quę pro certo nimis esset informis, per quam Apostolicę Sedis judicium ex tuę voluntatis arbitrio dependeret. Non tamen intendimus promovere suspectos, dummodò non ultrà, notam suspicionis extendas, quam rationis tramites patiantur (*b*). Attendat egregius Lector quomodò usque ab illâ ętate Romanus Pontifex, & Ecclesia in Regno Neapolitano integrâ libertate potiebatur pro beneficiorum distributione, in pactum etiam deductâ, inter Reges, & Sedem Apostolicam; nec quidquam in oppositum prævalebat; non leges, non consuetudines, nec aliud obstaculum, quod ritè posset libertatem ipsam infringere; vel Sedis Apostolicæ ità judicium coarctare, ut hoc deberet à Regiæ voluntatis arbitrio dependere.

(b) *Odoricus Raynald. an. 1226. n. 8.*

27. Pervicacissimè tamen Fridericus malè cepta prosequi non expavit, Ecclesias libertate canonicâ in electionibus denudando: Viros beneficiis numerandos designando, eosque vel per impressionem, aut ex transverso, sive alias adulterino introitu, beneficiis ecclesiasticis intrudendo: quod ingenti dolore percitus, Gregorius Papa IX. ei aliquando sic intonans exprobravit: -- Ecce in Regno prædicto per Ministros Imperiales nudatæ privilegio libertatis Ecclesiæ; bonis, sacris deputatis usibus, spoliatæ flent, quia ipsarum Pastores etiam, & ministri, patres, & filii exulare coguntur; carceri mancipantur, & foro ecclesiastico derelicto, in examine vetito actiones suscipere, tallias solvere, & bona compelluntur ecclesiastica, ut se à vexationibus redimant, exhaurire; & si quando eas contingant Pastoris solatio viduari, non permittuntur sibi Sponsum eligere, & viduitatis vestimenta deponere, donèc adulterinis alicujus amplexibus, qui non canonicè, sed per impressionem electus, aut àliàs intrusus fuerit, extiterint copulatæ. Ecce ibi Catholica fides perit, ex eo hæresis inibi præcipuè vires sumit, quod in Ecclesias, & personas ecclesiasticas, Officialium oppressione sæviente, cedem predicationis, ex quâ maximè confutantur Hæretici, & Catholici roborantur, exercere non possunt officium; quia necessariò cætera pars edificii corruit, cujus concutitur fundamentum (*c*).

28. Quid plura: pro eo quod Fridericus pacem tandèm Ecclesiæ daret, ac ei nati-

(c) *Odoricus Raynald. an. 1236. n. 15.*

nativam relinqueret libertatem, quotidiè potius in pejores ausus prorupit: undè discordia inter illum, & Papam semper magis incaluit, talitèrque sunt hinc indè eorum animi exasperati, ut ad arma ecclesiastica sit descensum, nempè ad Censuras, quas Gregorius Papa IX. adversùs Fridericum vibravit, & plures, atque graves causas anathematis ad cunctorum notitiam perducens, has quoquè inter cæteras allegavit: *Excommunicamus, & anathematizamus auctoritate Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & nostrâ, Fridericum dictum Imperatorem, pro eo &c. Item pro eo, quod non permittit quasdam Cathedrales Ecclesias, & alias vacantes Ecclesias, in Regno reparari: Et hâc occasione periclitatur libertas Ecclesiæ, perit fides, quia non est qui proponat verbum Dei, nec qui regat animas, deficiente Pastore &c. Regnum quærens, & Sacerdotium vendicare, vacantibus ipsius Regni Ecclesiis Pastorum non patitur præsidio subveniri, tot animarum occisor, quot per Pastorum absentiam transeunt in corruptionem* (*a*). Verùm quia, ut ait Divinum verbum, *impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit* (*b*); Fridericus, nec timore Dei correptus, nec metu pœnæ humanæ concussus, nec ullo propriæ salutis contuendæ studio concitatus; Claves Petri contempsit, & Censuras ecclesiasticas, gladio Pauli non suffultas, contumeliosissimè parvipendit (*c*).

(a) *Raynald.an.1239 num.1.& 2.*
(b) *Proverbior. cap.18.n.3.*
(c) *Raynald.an.1239. num.13.17.23 27.*

29. Ex tunc diffidia semper in dies magis invaluère: Nàm Fridericus, modestiæ nescius, & correctionis impatiens, pro satisfactione, Papæ exhibuit opprobria: pro libertate admittendâ Ecclesiæ, illam novis dietim pressit oneribus: pro compunctione tandèm cordis ostendendâ, quotidiè in pejus animum relaxavit: resque cursu præcipiti eo profluxerunt, ut Innocentius Papa IV. Concilium Generale Lugduni celebrando, anno 1245. Prælatos ex totius ferè Christianitatis latitudine convocaverit, ut ait Mattheus Parisius (*d*), ubi inter cætera, lectum est originale diploma, dudum ab ipso Friderico exaratum, in quo jurabat fidelitatem Honorio Papæ III. tamquam Vassallus Domino suo, pro Regno Siciliæ, Ducatu Apuliæ, ac Principatu Capuæ, cum suis dependentiis, speciali patrimonio S. Petri, quod in feudum tenere profitebatur, spondens ibidem liberam dimittere electionem omnium Ecclesiarum, expresèque cedens si quod jus super eisdem habuisset (*e*). Ob quorum rè verâ solam violationem, toties, & talitèr repetitam, potuisset Pontifex caducitatem Regni declarare, ex eâ generali ratione, quod Vassallus violans juramentum, tamquam perjurus, feudo privatur (*f*). Sed veluti hoc parum esset, Innocentius dolorosissimâ concione recensuit alia multa criminum capita, quorum Rex ille, & Imperator pervicacissimus reus erat (*g*): Eorumque, dum enumerabatur catalogus, Episcopi Hispaniæ, quorum uberior, quam aliarum Nationum numerus, ad Concilium concurrerat, animarunt Pontificem ad procedendum adversùs Fridericum, depressorem Ecclesiæ: quod & aliarum Nationum Præsules fecerunt, offerentes Papæ assistentiam in personis, & rebus (*h*). Sanctus quoque Ludovicus Rex Franciæ, Concilium istud protexit, & ei robur adjunxit, de quo Æmilius: *Nisi S. Ludovicus Rex Francorum huic Concilio dignitatem, roburque præstitisset; turbasset illud armis Fridericus* (*i*).

(d) *Mattheus Paris.an.1245. Bail.to.1. in Conc.Lugdun.1.*
(e) *Bail in Concil. Lugdun.1.to 1.f.439.*
(f) *Borellus Sum. Decis. tom.1. tit.34. num.538.*
(g) *Odoricus Raynald.an.1245.n.33.*
(h) *Ludovicus Bail. ubi suprà.*
(i) *Æmilius in Gall. Vindic. dissert.2. §.2. num.17.*

30. Itàque Friderico ad judicium vocato, & deductis per ejus Procuratores omnibus, tot quot potuit, excusationibus, ac motivis; Pontifex tandèm cum Episcopis, tædas ardentes in manibus tenentibus (*l*), hanc protulit adversùs Fridericum diffinitivè sententiam, *Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei, Sacro præsente Concilio, ad rei memoriam sempiternam. Ad Apostolicæ dignitatis apicem &c.* Recensct permulta mala, & crimina, per detestabilem illum Principem perpetrata; tumque concludit, *Nos itaque super præmissis, & quampluribus aliis ejus nefandis, & execrandis excessibus, ac flagitiis, cum fratribus nostris Cardinalibus, & Sacrosancto Concilio deliberatione præhabitâ maturâ, & diligenti; Cum Domini nostri Jesu Christi vices, licèt immeriti, teneamus in terris, nobisque in Beati Petri Apostoli personâ sit dictum: Quodcumque ligaveris super terram, erit*

(l) *Idem Ludovicus Bail loc.cit.f.442.*

liga-

ligatum & in Cœlis &c. Memoratum Principem, qui se Imperio, & Regnis, omnique deniquè honore, ac dignitate reddidit tam indignum: quique proptèr suas iniquitates, atque scelera, à Deo, ne regnet, vel imperet, est abjectus; suis ligatum peccatis, à Deo abjectum, omnique honore, ac dignitate privatum à Domino ostendimus, ac denuntiamus, & nihilominùs sententiando privamus: omnesque, qui ei juramento fidelitatis, aliquo modo tenentur astricti, vel obligati, à juramento hujusmodi perpetuà absolvimus, & liberamus; auctoritate Apostolicà firmitèr, & strictim inhibendo, ne quisquam de cætero sibi tamquàm Imperatori, vel Regi pareat, vel quomodolibet parere intendat: decernendo quoslibet, qui deincèps ei, velut Imperatori, vel Regi, consilium, vel auxilium præstiterint, seù favorem, ipso facto excommunicationis vinculo subjacere: illi autem, ad quos in eodem Imperio, Imperatoris spectat electio, eligant liberè alium in ejus locum successorem. De præfato verò Siciliæ Regno providere curabimus, cum eorundem fratrum nostrorum Cardinalium consilio, sicut viderimus expedire (*a*). Quibus prolatis omnes Episcopi faces, quas ardentes præ manibus habebant, in terram jactu præcipiti dejecerunt, absedentibus Procuratoribus Friderici, dolore, & confusione perculsis, alteroque eorum sibi femur percutiente, altero gemebundè ejulante, *Dies ista, dies iræ, calamitatis, & miseriæ* (*b*). Quamvis verò in prædictâ sententiâ solummodò dicatur *sacro præsente Concilio*, ut in hoc facto sola auctoritas Pontificis prævaleret; tamen nulli dubium est Concilium, prætèr præsentiam, etiam assensum, & approbationem præstitisse, uti patet ex epistolâ Innocentii ad incolas utriusque Siciliæ dicens, *ipsum de sacri approbatione Concilii &c. dignè privavimus Regnorum, & Imperii dignitate* (*c*), & ex aliâ epistolâ ejusdem Papæ ad Carolum Andegavensem, paulò inferiùs referenda (*d*).

(a) *Cap. ad Apostolicæ de senten. vel judic. Binius in Conc. Lugdun. 1. to. 7. Conc p. 2. Raynald. an. 1245. num 45.*
(b) *Matth. Paris. an. 1245. Raynald. eod. ann. n. 46.*
(c) *Innocent. IV. epl. 8. f. 302.*
(d) *Vid. hic infr. cap. 32. n. 2.*

31. Intèr causas autem depositionis Friderici, tum ab Imperio, tum à Regno Siciliæ, cum Ducatu Apuliæ, & Principatu Capuæ ipsi adnexis, hæc quoque fuit per Innocentium Pontificem recensita. Cum Legati Apostolici ipsi *mandassent, ut nec per se nec per alium, impediret, quin postulationes, electiones, & confirmationes Ecclesiarum, & Monasteriorum in regno præfato liberè de cætero fierent, secundum statutum Concilii generalis, & quod nullus deincèps in eodem regno viris ecclesiasticis, ac bonis, aut rebus eorum imponeret tallias, vel collectas; quodque nullus ibidem Clericus, vel persona ecclesiastica de cetero in civili, vel criminali causâ conveniretur coràm Judice sæculari, nisi super feudis quæstio civilis haberetur, ac Templariis, Hospitalariis, & aliis personis ecclesiasticis, de damnis, & injuriis irrogatis eisdem, satisfaceret competentèr; ipse mandatum hujusmodi adimplere contempsit. Liquet namque undecim, aut plures Archiepiscopales, & multas Episcopales Sedes, Abbatias quoque, & alias Ecclesias, ad præsens in regno vacare prædicto, easque procurante ipso, sicut apertè patet, fuisse diutiùs Prælatorum regimine destitutas, in grave ipsarum præjudicium, & periculum animarum multarum. Et licèt fortè in aliquibus ejusdem Regni Ecclesiis electiones sint à Capitulis declaratæ; quia tamen per illa ejusdem familiares Clerici sunt electi, probabili potest argumento concludi, quod facultatem non habent liberam eligendi. Ecclesiarum autem ipsius regni non solùm facultates, & bona fecit, prout voluit occupari; sed & Cruces, Calices, Thuribula, & alios sacros eorum thesauros, & pannos sericos, velut cultus divini contemptor, auferri: licet ut dicitur, ipsis Ecclesiis, exacto tamèn prius pro eis certo pretio, in parte fuerint restituti.* Nec silenda est mentio ibi facta de Regni utriusque Siciliæ censu, sive annuo canone non soluto: ibi: *Posset etiam meritò reprehendi, quod &c. annuam pensionem, in quà pro eodem Regno ipsi Ecclesiæ Romanæ tenetur, per novem annos & amplius solvere prætermisit &c.* (*e*).

(e) *Reynald. ann. 1245. 40. Binius to. 7. p. 2. Conc. in Conc. Lugdun. Cabasut. ibidem § Ad.*

32. Depositione Friderici auditâ, Siculi ultrà Pharum, ab eo protinus defecerunt (*f*), idemque paulò post fecerunt & Apuli, sive Siculi citrà Pharum (*g*). Imperii quoque Electores Henricum Thuringiæ Ducem in novum Cæsarem pronuntiarunt (*h*), quo post biennium, morte sublato, ipsi Guillélmum Comitem Hollan-

(f) *Raynald. an. 1246. num. 14.*
(g) *Idem Raynaldus ann. 1249 n. 14.*
(h) *Albertus Stadens. in Chron. an. 1246*

landiæ subrogarunt (*a*). E vivis postmodùm non multos post annos, ipse quoque Fridericus abreptus Ecclesię pacem, & libertatem desiit depredari, ac totum orbem scandalis deturpare. Manfredus ejus filius, ex pellice progenitus, illum inanissimè suffocavit (*b*), qui & citò etiam Conradum, Friderici primogenitum interemit (*c*), postquam Conradus ipse Henricum fratrem, Friderici secundogenitum, enecaverat (*d*). Subindè Carolus Andegavensis Manfredum ipsum in prælio pugnantem occidit (*e*), ac demùm Corradinum, Conradi filium, unicam Friderici, & *Svevicę* prosapię scintillam, publicè fecit in planteâ Neapolis per carnificem obtruncari (*f*). Et ità, brevissimi temporis intervallo, tota *Friderici, & Svevicæ familiæ stirps prorsùs extincta est* (*g*), in pœnam, uti communitèr censitum est contemptæ Ecclesię, perturbati Pontificis, scandalis, repletę Christianitatis, usurpati tandem juris, ad Sacerdotes legitimè pertinentis. Hoc enim sæpissimè accidit, & in Ecclesiâ creberrimè observatum est accidisse, ut Principes, jurium Sacerdotalium usurpatores, & libertatis Ecclesiasticæ oppressores, citò Divina Omnipotentia dispersferit, nullo ipsorum stirpis superstite relicto: hocque intenderunt Episcopi Synodi Tullensis, dùm Salomoni Britannorum Regi fecerunt Conciliaritèr intimare, *Nisi ab hac audaciâ, & impietate se traxerit, & divinâ pœnitudine deleverit quod deliquit; nostræ auctoritatis affectu nobis admonentibus citò ei Deus usurpatam auferet potestatem* (*h*).

33. Itaque juxtà Investituram Apostolicam Regni Siciliæ, quę *Svevicę* familiæ concessa fuit, in personam Friderici II. (alii namque Principes hujus Dynastiæ, Investituram Regiam non suntadepti, utpote paternę depositionis, & privationis effectibus implicati: tametsi per vim aliquantulum se diversis Regni partibus insinuaverint moderandis) expresè condictum est, & in pactum manifestè deductum, quod electiones Præsulum, secundum formam Canonicam fierent, & ità eorum beneficia nullâ originis diversitate attentis, tùm Clericis extraneis, tùm indigenis, dummodò rationabilitèr non suspectu, sed dignis, & benemerentibus conferrentur: quippè electio Canonica, tàm indigenas, quàm extraneos facit esse beneficiorum ecclesiasticorum capaces. Fit sermo autem ibi de solâ electione, quia tunc, quando hęc Investitura edita est, beneficia Episcopalia per viam electionis Canonicæ dispensabantur: habet autem locum illa dispositio nunc etiam pro collatione factâ pleno jure: tum quià collatio hæc vim habet electionis (*i*), tum etiàm quià Papa, nunc pleno jure illa conferens, & Rex, quoad Episcopatus Regii patronatus, Clericos ad illos præsentans; subrogati sunt in locum electorum; subrogatum autem sapit naturam illius, in cujus loco subrogatum est (*l*), undè illorum jure uti debent, in quorum locum succedunt (*m*). Cum autem Investitura ipsa, & literę cohærentes Pontificiæ, præscribant, electiones faciendas esse *liberè*, & *canonicè* (*n*) utraque autem hæc particula exposcat admissionem quoque Clericorum extraneorum ad beneficia Episcopalia, sequitur, ut vi prefatæ Investiturę, concessæ per Sedem Apostolicam Dynastiæ *Normannicæ*, Clerici extranei non sint à beneficiis Episcopalibus Regni Neapolis excludendi. Quod sanè verificatur etiam de cæteris beneficiis, per Prælatos, vel Patronos concessis: quippè beneficia quoque inferioris ordinis ad normam beneficiorum superioris ordinis regulantur (*o*). Debent proindè quoquè ista, liberè, canonicè, ac juxtà juris dispositionem, & reservationes Pontificias distribui, adeoque certo certiùs est, non solum indigenas, sed etiàm extraneos ad beneficia ipsa vocari.

34. Et quià Fridericus Imperator, ac Rex hujusmodi libertatem Ecclesiæ supprimere aggressus est, Canonicas electiones tollendo, provisiones per Pontificem factas impediendo, Reservationes Apostolicas evacuando, potestatem tandem Ecclesiæ in beneficiorum dispensatione, comprimendo, quæ illis poterat, tùm extraneos, tùm indigenas munerare; meruit non minus ex hac, quàm ex aliis causis, honorem, ac libertatem ipsius Ecclesię concernentibus, primò Censuris Ecclesiasticis irretiri; ac postmodum, tamquam pertinax, & incorrectus, solemni tandem

(a) *Petavius Ration temp. l. 9. c. 1. § Jubilato.*

(b) *Odoricus Raynal. ann. 1250 n. 32.*

(c) *Joan. Villan. l. 6. c. 44. Ricordan. Malespin. hist. Flor. c. 146.*

(d) *Matthæus Paris. hist ann. 1254. Raynald. an. 1254. num. 42 45.*

(e) *Ptolem. Lucens. hist. l. 22. c. 32. Jo. Villan l. 7. c. 9.*

(f) *Nangius in vit. S. Ludovici Forest. Map. Istor. in Carol. I. Reg. Siciliæ.*

(g) *Dionys. Petavius Rationar. tempor. l. 9. c. 2. §. Quam.*

(h) *Concil Tollens. ad Saponar. ap. Pithæum in Proœm. Caroli Regis adversus Venilonem.*

(i) *Fagnan. in c. nullus 1. n. 21. & 22. de elect. l. 1.*

(l) *August. Barbos. in cap. 3. n. 4. Ut lit. pen. l. lib. 2.*

(m) *Barbos. tract. var. Axiom. 135. n 9.*

(n) *Vid. hic suprà n. 11. & 15.*

(o) *Lessius de just. & jur. l. 2 c. 34 dub. 14 n 64 Barbos. vot. decis. l. 2. vot. 33. n. 4.*

dèm sententià, & Synodali abrogatione deponi. Ergò ex totâ serie hujusmodi successuum, satis clarè patet, quod secundum statum, quem habuit familia Svevica, ad regnandum in Regno Neapolis, Romani Pontificis auctoritate, vocata; juxtàque Regiam investituram, in consecutione Regni susceptam; debuerunt & extranei, & indigenæ ad beneficia ecclesiastica promoveri; sicque sumpto à *Svevorum* Dynastiâ, & eorum Investiturâ Regali, ac eventuum, quos de illis retulimus argumento, eliquatur, quod in Rgno Neapolitano. Extraneis quoque Clericis dummodo benemerentibus, & dignis, nec Regi probabili ratione suspectis, patere debet accessus ad ecclesiastica beneficia.

CAPUT XXXII.

In quo ex Investituris Regum lineæ Andegavensis, *probatur libertas Ecclesiæ in conferendo Beneficia Ecclesiastica ejusdem Regni, nedùm Clericis indigenis, verùm etiam extraneis.*

SUMMARIUM.

1 *An Fridericus ante mortem resipuerit, discordant Scriptores. Jussit restitui Romanæ Ecclesiæ cuncta illi injustè sublata,*

2 *Conradus Henricum fratrem, Manfredus Conradum interemit. Proceres Imperii alium Imperatorem elegerunt: & Papa de Coronâ Regni disposuit.*

3 *Referuntur literæ Innocentii Papæ IV. quibus offert Regnum Siciliæ Carolo Andegavensi, misso ad eum hac de causâ Legato Apostolico.*

4 *Pacta proposita Carolo Andegavensi continent, quod præstet Papæ juramentum fidelitatis, & homagium, Regnumque teneat ab Ecclesiâ Romanâ.*

5 *Sequuntur aliæ conditiones, & pacta, signanter, quod electiones, provisiones &c. beneficiorum liberè fient, sinè assensu regio.*

6 *Res cum Carolo tunc non habuit effectum, undè tractatum est prò Richardo fratre Regis Angliæ: indè Innocentius prò sè recuperare Regnum decrevit.*

7 *Alexander PP. IV. Regnum ipsum Edmundo Angliæ Principi obtulit. Referuntur conditiones oblationi ipsi conjunctæ.*

8 *Una ex dictis Conditionibus est, quod libera sit beneficiorum ecclesiasticorum dispositio. Varii eventus impedierunt ne res sortiretur effectum.*

9 *Ideo Alexander, & posteà Urbanus IV. novum tractatum cum Carolo Andegavensi resumpsere. Manfredus Regnum occupaverat.*

10 *Plura mala tyrannicè faciebat Ecclesiæ ipse Manfredus, Saracenis etiam utens, qui & Ecclesias occupabat, illarumque fructus sibi usurpabat.*

11 *Clemens IV. negotium ad ultimum finem perduxit, concedens investituram Regni Carolo Andegavensi, cum variis conditionibus.*

12 *Homagium, & juramentum fidelitatis, quomodo, & in quo loco Ecclesiæ debeat fieri præscribitur, & quod Rex non possit esse simul Imperator.*

13 *Census annuus sit 8. mille unciarum auri, liberaque sit electio, & provisio omnium beneficiorum, nullo petito assensu Regio.*

14 *Post Carolum I. successit Carolus II. qui expressè spopondit libertatem Ecclesiarum, in dispensatione beneficiorum.*

15 *Carolo II. successit Robertus Rex, qui pacta omnia, à Patre, & Avo inita cum Papâ, pollicitus est observare.*

16 *Joanna I. Roberti neptis, post Avum regnavit, quæ omnia pacta cum Clemente PP. VI. renovavit. Hecque fecit Andreascum virum strangulari.*

17 *Schisma contrà Urbanum PP. VI. Joanna fovit, undè Papa illam deposuit, & Regnum Carolo III. de Dyrrachio concessit.*

18 *Concessio Regni Carolo III. Dyrachino fuit facta ab Urbano VI. sub iisdem pactis, quæ inita fuerant inter Clementem IV. & Carolum I.*

19 *Carolus III. pollicetur Sedi Apostolicæ homagium, ac omnibus Ecclesiis, & Clericis libertatem, & restitutionem bonorum, quæ illis fuerant ablata.*

20 *Qui Rex promittit etiam omnibus Ecclesiis, earumque Prælatis, libertatem plenam in dispositione beneficiorum, nullo interposito assensu Regio.*

21 *Successit Carolo III. Rex Ladislaus, & Ladislao Joanna II. quorum uterque investituram Regni à Papâ suscepit, cum iisdem Conditionibus.*

22 *Verba, & pacta investituris apposita, includunt admissionem extraneorum ad beneficia: vi dictionum* liberè, & omnimodam.

1. POST familiam Suevicam dominatâ est Regno Neapolis Familia *Andegavensis*. Depositus namque, ut innuimus, tàm ab Imperio, quàm à Regno Siciliæ, Fridericus, quinquennio post diem suum clausit extremum: quâ animi dispositione, discors est opinio Scriptorum; nam ipsum ingentia pœnitentiæ signa dedisse, memorant Albertus Stadensis (*a*), Matthæus Parisius (*b*), Siffridus, & alii (*c*). Sed communior est vox dicentium, eum à maligno Spiritu delusum; vi pulvinaris, ori ejus impositi à Manfredo filio suo illegitimo, fuisse miserrimè suffocatum (*d*): qui & in epistolâ ad Conradum Romanorum Regem fassus est, & expressè mandavit, ut prorsus esset irritum, & inane quidquid ab eo fuerat contrà Romanam Ecclesiam usurpatum: cui proindè cuncta injustè subtracta, promptâ restitutione reformarentur (*e*). Porrò antè mortem idem Fridericus edidit testamentum, in quo de Imperio, & Regnis, jam ad se non pertinentibus (utpotè à quibus fuerat justè in Concilio Lugdunensi depositus) disponendo, hæredum Coronæ Imperialis reliquit Conradum, agnomine Caputum, filium suum primogenitum, & Henrico secundogenito Siciliæ Regnum reliquit. *Testamento*, inquit, *nobis instituimus hæredem Illustrissimum, & Excellentissimum Regem Conradum filium nostrum, in Coronâ, & Romano Imperio, in omnibus facultatibus, & thesauris, in omnibus, & singulis bonis nostris, quæ nostro subjacent dominio, vel quæ subjacere debent, sub Cœlo, super terram, ab Oriente usque ad Occidentem, à Meridie usque ad Aquilonem. Præcipimus eidem Conrado illustri Regi, ut centum millia unciarum auri expendere debeat in recuperationem Terræ Sanctæ ultramarinæ, sanctissimi Sepulchri Salvatoris nostri: non prætermittentes quin eidem Regi injungamus, ut debeat reddere, & restituere omnia jura, omnesque rationes Sanctissimę Romanę Ecclesiæ, nostræ Matri, quæ, & quas possidemus injustè, si eidem Conrado ipsa misericors, & pia Mater, jure debita, facere non cessabit. Illustrem Regem Fredericum Nepotem nostrum nobis hæredem instituimus in Ducatu Austriæ, & Sueviæ &c. Henricum filium hæredem instituimus Regni Siciliæ. Manfredum filium hæredem instituimus in Principatu Tarenti: nepotem Corradinum hęredem instituimus in Comitatu Catanensi* (*f*).

(a) *Albert. Stadens. Abb in Chron.*
(b) *Matth. Paris. hist. Angl. ann* 1250.
(c) *Siffrid. epitom. lib.* 2. *an.* 1252.
(d) *Urspergens. ann.* 1250 *Spondan. eod. an. Ricordan. Malespin. histor. Flor. c.* 143. *Paul. Lang. in Chron. Citizens. an* 1250. *Ciacon. in Innoc. IV.*
(e) *Ap. Balutium Miscel. tom.* 1 *f.* 476.
(f) *Raynald. an.* 1250 *num.* 11.

2. Sed præterquamquod, ut ostendimus, brevi Conradus Henricum (*g*), & Manfredus Conradum interemit (*h*), justa Friderici depositio hoc effecit, ut tàm Imperii Proceres alium Principem, à Conrado diversum, Imperiali Diademate perornarint; quam Summus Pontifex, alium Principem, ab Henrico, cæterisque Friderici descendentibus diversum, ad Regale Solium utriusque Siciliæ duxerit subliman-

(g) *Forest. Map. hist. in Reg. Sicil. in Corrad.*
(h) *Paul. Lang. in Chrō. Citizens. an.* 1253.

mandum. Innocentius ergò Papa IV. missis literis, atque Nuntiis Carolo Andegavensi, fratri germano S. Ludovici Regis Francorum, Ludovici VIII. filio, ex lineâ Capetinâ, illum ad Coronam Siculam invitavit, scribens ei: *Dum adversitates, & pericula, quæ passa est hactenùs Ecclesia per Regnum Siciliæ, Apostolicæ Sedis periculum speciale recolimus, dum non superfluâ meditatione pensamus, quot, & quantis, & quam inexcogitatis offensionum modis, quondam Fridericus, dudum Imperator, ipsius Regni tùnc feudatarius, & contrectator iniquus, turbabat per nequitiam propriam, & Regni ejusdem incredibilem opulentiam, totum Orbem; apparet protinus quod de Regno ipso, quo intèr alia prædictum Fredericum, sacro approbante Concilio, privavimus, ad Romanam Ecclesiam devoluto, sic deligenti deliberatione præhabita, ordinare nos convenit: & cum idem Regnum, si bonus ibi Rex fuerit, sit in se Regnum pacis; talis præficiatur ibidem, de quo nulla possit haberi sinistra suspicio, ut intervertant subitæ divitiæ mentem ejus: quin potius plena de ipso per approbatam experientiam geratur fiducia, ut tamquam aurum in fornace probatum, non quærat quæ sua sunt, imò tamquàm Christi verus athleta desideret, ut per hoc Deo thurificet, obsequatur Ecclesię, ac serviat sedatis ubique discordiis, earum obstructâ, vel verius exsiccatâ radicè, cuncto Christiano populo, & maximè Terræ Sanctæ, quæ nisi per idem Regnum succurratus eidem, vix aut nunquam poterit de Saracenorum manibus liberari.*

3. *Super iis itàque cum fratribus nostris opportunâ, & necessariâ deliberatione tractantes, dum de multorum idoneitate quis fores præferendus Regno tàm opulentissimo conferremus; nolentes à nostris recedere, nec nostra ad extraneos derivare, evidenti, & manifestâ ratione, comperimus, quod tu, quem semper invenimus ad beneplacita nostra paratum, & in negotiis Ecclesię non remissum; cujusque progenitores à longis retrò temporibus, fide ferventes, devotione sinceri, Ecclesiam de proprio multis opibus, & libertatum privilegiis ampliarunt; ad tantum dignosceris fastigium meritò attollendus. Ut igitur tè, tamquam Ecclesię Romanæ specialem filium, & singulare signaculum, ac in personâ tuâ charissimum in Christo filium nostrum Regem Franciæ illustrem, fratrem tuum, quem pręcipuè inter alios prærogativâ favoris prosequimur, cum se offert opportunitas, exaltantes promoveamur, utpotè benemeritum ad Coronam; dilecto filio Magistro Alberto Notario nostro Apostolicoque legato, quem dudum propter hoc ad tuam præsentiam destinavimus, concedendi tibi, tuisque hęredibus Regnum Sicilię, & totam terram, quæ est circà Pharum, cum omnibus juribus, jurisdictionibus, honoribus, districtibus, & pertinentiis suis, (exceptâ Civitate Beneventanâ, cum omnibus juribus, districtibus, & pertinentiis suis) in feudum liberè, sub conditionibus, in Bullâ nostrâ contentis, teque nostro, & Ecclesię Romanę nomine investiendi de prædictis Regno, & terrâ, cum solemnitate, quæ desideratur in tanto negotio, ac obligandi nos, & Ecclesiam Romanam, ad prędictas conditiones servandas, & recipiendi à tè obligationem, nostro, & Ecclesiæ Romanæ nomine, de servandis eisdem; plenè de fratrum nostrorum consilio concedimus auctoritate præsentium facultatem* (a).

4. Pacta autem Carolo proposita, sunt ea, quæ sequuntur, omissis aliis, ad rem nostram non facientibus: *Istę sunt Conditiones petendæ in concessione Regni Sicilię, Ducatus Apuliæ, Capitanatę, & Calabriæ, ac Principatus Capuę, & totius terræ, quæ est citrà Pharum, usque ad confinia terrarum Ecclesiæ, feudum; exceptâ Civitate Beneventanâ, cum juribus, & districtibus suis; nobili viro Carolo Andegaviæ, ac Provinciæ Comiti, per Magistrum Albertum Domini Papæ Notarium, Legatum Sedis Apostolicæ faciendâ, super quibus concordatum est hinc, & indè. In primis idem Comes in ipsâ concessione præstabit eidem Legato, recipienti nomine Domini Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, juramentum fidelitatis. Eidem Domino Papæ faciet homagium ligium, cum fuerit in ejus præsentiâ: & tàm ipse, quàm hæredes sui legitimi Regnum, & Terras prędictas tenebunt à Domino Papâ, & Ecclesiâ Romanâ in feudum. Ità tamen quod si contingat Regnum ad fœminam devenire, illa non nubat*

(a) Odoricus Raynal. an. 1253 n. 2.

adver-

adversario Ecclesiæ, nec Imperatori, aut filio, seu fratri ejus, aut alii, de cujus electione ad Romanum Imperium ageretur, absque consensu Domini Papæ, & Ecclesię Romanæ. Item Regnum Imperio nullo modo subdetur, seu sibi unquam tempore in eâdem personâ aliquatenus unietur.

5. *Item revocabit omnes Constitutiones, seu Leges, per quondam Fridericum, dudum Imperatorem, vel Reges Siciliæ, sive per Conradum ipsius filium, editas, contrà ecclesiasticam libertatem, & in juramento fidelitatis, quod præstabit, addetur, quod privilegia Apostolicæ Sedis, à Regibus, & Principibus, vel aliis Christi fidelibus, concessa, super regno, aut rebus sitis in ipso, illibata servabit: alia verò privilegia, æquitatem continentia, servabit: nec Statuta, vel Constitutiones aliquas edet, aut etiam promulgabit, per quæ juri, vel libertati ecclesiasticæ derogetur. Item electiones, provisiones, postulationes, & confirmationes Cathedralium Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum locorum religiosorum, tàm in Prælatis, quàm Clericis, & aliis personis ecclesiasticis liberè fiant, secundum quod Canones mandant, & maximè Statuta Concilii Generalis. Denunciatio tamen mortis prælati Regi fiat, si fieri consuevit: Sed ejus consilium, vel consensus in prædictis, non requiratur, nec antè electionem, nec post electionem. Item in quolibet quinquennio dabis Rex Domino Papę unum palafridum album, pulchrum, & bonum, in recognitionem veri Dominii Regni ejusdem. Item in Regnum ipsum nullus succedet, qui non fuerit de legitimo matrimonio procreatus* (a).

6. Verùm hoc negotium tùnc non habuit effectum, quippè deficiebat Carolo assistentia S. Ludovici ejus fratris, ad opus Hierosolymitanum instaurandum distenti (*b*). Legatus proindè Papę, qui Carolum adierat, iter prosequentes, in Angliam sè recepit, & Coronam Siculam Richardo Comiti Cornubiæ, Henrici III. Regis Angliæ fratri, proposuit suscipiendam. Richardus autem, vel veritus potentiam, vel consanguinitatem Conradi; oblatam dignitatem accipere recusavit (*c*). Pontifex propterea, vir magni animi, & coæqualis in rebus agendis dexteritatris, ac experientiæ; Regnum sibi recuperare aggressus est, & prò Romanâ Ecclesiâ tetinere: quarè illùc Guillelmum S. Eustachii Cardinalem Legatum suum direxi, ut tantum opus prò viribus promoveret (*d*). Ad hæc audita certatim populi manus liberas attollebant, atque in Ecclesiæ obsequium procumbebant; & ipsi qui Corradini, & Manfredi partibus adhærebant, alii occultè, alii manifestè, ad Ecclesię signa transibant, uti tradidit Anonymus rerum Conradi, & Manfredi relator (*e*). Sed dum colligendis militibus prò tantâ expeditione Innocentius Papa totus incumberet, atque jam sè Neapolim recepisset, mors importuna ejus, & vitam corripuit, & conatum infelicitèr intercepit (*f*). Obiit inquam Neapoli, & in Metropolitanâ Ecclesiâ conditus est, ubi hoc ejus legitur Epitaphium: *Innocentio IV. Pontifici Maximo, de omni Christianâ Republicâ optimè merito, qui natali S. Joannis Baptistæ anno 1243. Pontifex renuntiatus, die Apostolorum Principi sacrâ coronatus, cùm purpureo primus pileo Cardinales exornasset; Neapolim à Conrado eversam, statui pristino restituendam curasset, innumerisque aliis pręclarè, & propè divinè gestis, pontificatum suum quam maximè illustrem reddidisset, anno 1254. decessit. Annibal de Capuâ Archiepiscopus Neapolitanus in Sanctissimi viri memoriam abolitum vetustate epigramma restituit* (g).

7. Successit in Pontificatu Alexander Papa IV. qui ab armis pertractandis alienus, Edmundo, cognòmento Gibboso (*b*). Henrici III. Angliæ Regis filio, Siculam Coronam, legitimo Rege vacuam, destinavit, cum hisce conditionibus in compendium redactis, quod *transfundi nimirum utraque Sicilia ad filios Edmundi utriusque sexus hæreditario titulo possit; at non in plures scindi, ac dividi, sed in uno tantummodò capite constet, Romanę Ecclesiæ fidem suam Sacramento obliget. Recurrente annis singulis Apostolorum Petri, & Pauli die festo, duo millia unciarum auri persolvat. Si bellum incumbat Ecclesiæ, tribus mensibus trecentos milites egregiè armis instructos alat, stipendiaque suppediret. Imperium non affectet, aut ultrò* obla-

(a) *Odoricus Raynal. an. 1253. n. 3.*

(b) *Idem Raynald. an. 1253. n. 6.*

(c) *Matth. Paris. hist. Angl. an. 1253.*

(d) *Odoric Raynald. an. 1254. n. 48.*

(e) *Anonym. ap. Raynald. an. 1254. n. 55.*

(f) *Matth. Paris. hist. Angl. 1254. Paul. Langius Chron. Citizens. ann 1254.*

(g) *Odoric. Rainald. an. 1254. n. 69. & 74.*

(h) *Alfons. Luschi Compr. hist in Arbor. Reg. Angliæ*

oblatum respuat; ni faciat, omni jure in Siciliam excidat. Si quis Imperium gereret, qui natalium jure ad Regnum vocandus esset; Imperium deponat, si Regno indui velit; si contrà has leges assurrexerit, anathemate sit defixus, omnique obtinendi Regni jure, ac spè deturbetur (*a*). Plura alia capita, & conditiones adjectæ sunt, ad negotii opportunitatem facientes, quos tamen, cum instituto nostro non conferant, hìc intermittimus.

(a) *Odoric. Raynald. an. 1255. n. 8.*

8. Illam per extensum referemus, quæ dispositionem beneficiorum concernit, & ità sonat: *Omnes quoque Ecclesiæ de Regno, & terrâ prædictis, tàm Cathedrales, quam aliæ Regulares, & Seculares, necnon & universæ ecclesiasticæ personæ illis libertatibus, & immunitatibus omninò gaudebunt, quæ ipsis competunt, secundum canonicas sanctiones. Itàque circà easdem Ecclesias, & Personas, tàm in faciendis provisionibus, & electionibus confirmandis; quam in omnibus aliis, Romanus Pontifex, & Romana Ecclesia jurisdictionem, & auctoritatem omnimodam liberè exercebunt, salvo debito Regi, & suis hæredibus jure patronatus, si quod Reges Siciliæ, seu ejusdem Regni terræ Domini, hactenùs in aliquâ, vel aliquibus Ecclesiarum ipsarum consueverunt habere: intantum tamen, inquantum Ecclesiarum patronis Canonica instituta concedunt* (*b*). Eas leges Episcopus Herefordiensis, Henrici III. Regis Angliæ, & Edmundi ejus filii nomine, acceptavit, atque annuli subharratione prò ipso Edmundo investituram Regni suscepit (*c*). Qui etiam Edmundus, titulo Siciliæ Regis assumpto, ad Alexandrum ipsum Papam literas dedit (*d*), atque in habitu Apulo, Comitia Regni Angliæ intravit, quæ pater ejus Henricus Rex convocaverat, ad petendâ subsidia pro aggrediendâ Siculâ expeditione (*e*). Eum demum Siciliæ Regis titulo decoravit idem Alexander Papa, eidem Henrico scribens, prò negotio Regni Siculi disponendo (*f*). Sed quoniam Vallenses adversus Henricum Angliæ Regem arma movère, & Richardus ejus frater ad Romani Imperii celsitudinem aspirabat, aliaque Regni Africani negotia Henrici animum distraxere; Sicula expeditio disperiit, & Edmundi Regnum evanuit (*g*).

(b) *Card. Baron. an. 1097. to. 11. f. 698. E.*
(c) *Odoric. Raynald. an. 1255. n. 9.*
(d) *Idem Raynaldus an. 1257. n. 38*
(e) *Raynald. an. 1257 num. 42.*
(f) *Idem Raynald. loco cit. n. 40*
(g) *Idem ubi suprà num. 44*

9. Alexander proindè Pontifex ad Carolum Andegavensem rursus animum convertit, ei Regnum Siciliæ collaturus; quod & fecisset, nisi morte prævento tractatus è manibus effugisset. Ad successorem ergò ejus Urbanum IV. res devoluta est (*h*), qui teste Nangio, *nequitiam Mànfredi Tyranni terminare desiderans, tamquam ad suæ defensionis dexteram, recurrit ad Franciam, & per Simonem S. Cæciliæ Presbyterum Cardinalem, Carolo Comiti Andegavensi, fratri Regis Franciæ Ludovici, Regnum Siciliæ, Ducatum Apuliæ, & Capuæ Principatum misit, sibi, & hæredibus suis usque ad quartam generationem possidendum, si contrà Manfredum Tyrannum insurgeret, & Sanctam Ecclesiam ab ejus invasione custodiret. Usurpaverat enim ille Tyrannus, sicut superius dictum est, Regnum Siciliæ contrà nepotem suum Corradinum, & terram Apuliæ, Calabriæ, & Campaniæ, & totum B. Petri patrimonium, vi, & potestate sibi vendicans, illis in partibus occupaverat, & Ecclesiis sibi subjectis multa gravia inferebat. Mox igitur idem Carolus donum oblatum lætus suspiciens, tamquam filius obedientiæ mandatis Apostolicis obediens, contrà dictum Tyrannum arma corripuit, & undecumque potuit expeditionis suæ materiam præparavit* (*i*).

(h) *Paul. Langius in Chrò. Citizes. an. 1263 f. 811. 31.*
(i) *Nangius in Vit. S. Ludovici*

10. Tyrannide profectò cuncta complebat Manfredus, nedùm ex eo culpabilis, quod cum nothus esset, ideoque incapax Regiæ successionis, Regnum cæde fratris Conradi latrocinalitèr invasisset; sed etiam ex eo quod jam penè ad vitam Saracenorum transierat, & totam Regni ditionem Saracenis gentibus inundaverat, ac Mahometanis superstitionibus inquinaverat. Quodque ad nostrum negotium pertinet, libertatem Ecclesiæ in sacris Ministris deputandis, & beneficiis conferendis, expunxerat. Deflet hæc Urbanus Papa in literis ad S. Ludovicum Regem Franciæ perorans: — Ecce fili charissime Manfredus, quondam Princeps Tarentinus, innumerabilibus injuriis, & offensis, quibus Romanam hactenus vexavit Ecclesiam, non contentus, prætextu negotii Regni Siciliæ, quod inter nos, & dilectum fi-

filium nobilem virum Carolum Andegaviç, & Provinciç Comitem, germanum tuum, agitur; durius, & asperius solito continuis Ecclesiam ipsam aggressibus impetit, assiduâ persecutione concutit, rabie tyrannicâ distrahit, & diversis aliis tribulationum generibus incessantèr affligit: adeò, quod eadem Ecclesia, tot malis afflicta, tot attrita molestiis, totque flagellis oppressa, vix potest ab hujusmodi oppressionibus respirare. Nàm prętèr id, quod idem Manfredus, qui Saracenorum ritus amplectitur, ac illos in quotidianis ejus obsequiis notabilitèr secum tenet, & præfert eos, in opprobrium Catholicę fidei, Christianis, Saracenorum ipsorum prçcipuè consilio, auxilio, & favore prædictam impugnat Ecclesiam: prætèr illud etiam, quod Archiepiscopales, Episcopales, & alias prædicti Regni Siciliæ Ecclesias, & Monasteria detinet, seu detineri facit, damnabilitèr occupata, in eorum aliqua fictos, & perniciosos intrudendo ministros, vel jam intrusos nefariè confovendo, quędam vero prò suo commendando libito, & illorum convertendo in usus proprios periculosè proventus (a).

(a) Odoric. Raynald. an. 1264 n. 13

11. Et post plura alia, quæ nec finè stupore legi possunt, nec finè gemitibus recenseri, addit, se Cardinalem S. Cæciliæ Legatum ad eum mittere, prò negotio Regni Siciliæ; precesque ardentes apponit, ut afflictæ misereatur Ecclesiæ, atque ad eam, à Manfredi tyrannidè, liberandam armis generosus exurgat, totisque suis viribus invalescat (b). Verùm sicuti non Innocentio IV. nec Alexandro ejus successori; ita & neque Urbano datum est tractatum hunc ad exitum perducere necessarium: quippè mors, cuncta dissolvens, negotii telam succidit, & ad Clementem IV. ei subrogatum, rem tandem ad suum ducendam finem ultimatè devoluit. Clemens ergò animo intrepido manum operi admovit, Carolum Andegavensem accivit, & eum Regno Siculo sub hisce conditionibus investivit, &c. -- Si in vestro, vel hæredum vestrorum coitu, legitimum, prout subsequitur, hæredem vos, aut ipsos, quod absit, non habere contigerit; Regnum ipsum ad Romanam Ecclesiam, ejusque dispositionem liberè revertatur. Descendentes autem ex vobis, & vestris hæredibus Siciliç Regibus, mares, & fœminæ in eodem Regno succedent: sic tamen, quod de liberis duobus maribus in eodem gradu, per eandem lineam concurrentibus, primogenitus, & de duabus fœminis, primogenita, & de mare, & fœminâ in eodem gradu similitèr concurrentibus; masculus omnibus aliis præferatur. Si verò vos, quod absit, finè liberis, ex vobis legitimè descendentibus, mori contigerit, possit vobis in Regno, & terrâ prędictis succedere dumtaxat nobilis vir Alphonsus Comes Pictavensis germanus vester: etsi dictus Alphonsus vobis non supervixeret; possit vobis succedere unus ex filiis Domini Ludovici Illustris Regis Francorum, videlicèt major natu post illum, qui succedit in Regno Francorum (c).

(b) Odoric. Raynald. loco citato

(c) Idem ann. 1265 numer. 14

12. Et post plura: -- Homagium vos, & prædicti hęredes facere, & juramentum fidelitatis præstare secundum præscriptam formam, si Romanus Pontifex in Italiâ fuerit, infrà sex menses; si verò eum extrà Italiam esse contigerit, infrà annum, postquàm Regni dominium adepti fueritis, teneamini: & singulis ipsis Successoribus, & eidem Romanæ Ecclesię, renovabitis, tàm ipsum homagium, quam hujusmodi juramentum. In optione autem, & beneplacito erit Romanæ Ecclesiæ vos, & hęredes vestros, vocare ad præstandum personalitèr juramentum fidelitatis, & ligium homagium Romano Pontifici, & eidem Ecclesię, dummodò in hoc vobis tutum locum statuant, & assignent, vel aliquem Cardinalem ipsius Ecclesiæ, vel alium, qui vice Romani Pontificis juramenrum juxtà eandem formam, & homagium recipiat, destinare. Jurabitis vos ad hoc specialitèr obligantes, quod nunquàm per vos, vel alios, seu quocumque modo procurabitis, ut eligamini, vel nominemini in Regem, vel Imperatorem Romanorum, vel Regem Teutonię, seu Dominum Lombardię, aut Tusciæ: etsi electionem, vel nominationem ad Imperium, vel ad Regnum Romanorum, seu ad Regnum Teutoniæ, aut ad Dominium Lombardiæ, vel Tuscię, seu majoris partis earum, de vobis celebrari contigerit; nullum hujusmodi electioni, vel nominationi assensum præstabitis, vel intromittetis

vos

vos ullo modo de regimine ipsius Imperii, vel Regni Romanorum, seu Teutoniæ, aut Lombardiæ, seu Tusciæ, vel majoris partis earum (*a*).

13. Tùm adjectis pluribus aliis prosequitur, -- Prò toto vero generali censu ipsorum Regni, & Terræ, octo millia unciarum auri ad pondus ipsius Regni, in festo B.Petri, ubicumque Romanus Pontifex fuerit, ipsi Romano Pontifici, & Romanæ Ecclesiæ, annis singulis persolventur. Si verò vos, vel vestri in dicto Regno hæredes, quocumque termino non solveritis integrum censum ipsum, & expectati per duos menses, terminum ipsum immediatè sequentes, de illo ad plenum non satisfeceritis; eo ipso eritis excommunicationis vinculo innodati. Quod si in secundo termino infrà subsequentes duos menses, eundem censum, sinè diminutione qualibet, non persolveritis; totum Regnum, ac tota Terra prædicta Ecclesiastico erunt supposita interdicto. Si vero nec in tertiò termino infrà duos menses, per plenam satisfactionem illius ejusdem census vobis duxeritis consulendum, ità quod transactis eodem termino, & duobus proximè sequentibus mensibus, non sit de octo millibus unciarum hujusmodi primi termini ipsi Ecclesiæ integrè satisfactum, ab eisdem Regno, & Terrâ cadetis ex toto: & Regnum ipsum, & Terra ad Romanam Ecclesiam integrè, & liberè revertentur. Additur conditio presentandi Papę quolibet triennio album equum, eique tempore belli suppetias 300. equitum porrigendi &c. (*b*). Et infrà: -- Omnes insuper Ecclesię, tàm Cathedrales, quàm aliæ regulares, & sæculares, necnon & omnes Prælati, & Clerici, ac universę personæ ecclesiasticæ, sęculares, & religiosæ, & quæcumque religionis loca, cum omnibus bonis suis, in electionibus, postulationibus, nominationibus, provisionibus, & omnibus aliis plenâ libertate gaudebunt: nec antè electionem, sive in electione, vel post, regius assensus, vel consilium, aliquatenus requiretur: quam utique libertatem vos, & vestri in regno hæredes semper manutenebitis &c.

14. Obiit Carolus I. Andegavensis, à Clemente Papâ IV. Rex Siciliæ tàm citrà, quàm ultrà Pharum coronatus, quarto vertente sui Regni lustro, nempè anno 1285. (*c*), ejusque memoriam dignis celebrant elogiis S. Antoninus (*d*), Joannes Villanus (*e*), Leonardus Aretinus (*f*), & alii. Successit illi Carolus II. Claudus, ità à vitio corporis nuncupatus, tunc in Cataloniâ captivus, ab exercitu Petri Regis Aragonię in prælio victus, & captus (*g*). Qui aliquando è custodiâ liberatus, Nicolao Papę IV. Juramentum fidelitatis exhibuit, iisdem pactis, & conditionibus, quibus Carolus I. ejus pater Clementi Papę IV. se jusjurandi vinculo mancipavit: & inter cœtera octo mille uncias, prò Regni censu annualitèr Ecclesiæ Romanę solvere pactus est. Prętereà expressè pollicitus est omnia bona, Ecclesiis quoquo modo direpta, ut restituerentur satagere; & ad beneficia ecclesiastica descendens expressè spopondit: -- Salvâ semper circà Ecclesias Cathedrales, & alias regulares, & sęculares, ac personas, & loca ecclesiastica, tàm infaciendis provisionibus, & electionibus confirmandis, quam in omnibus quibuscumque aliis, Romani Pontificis, & Ecclesię Romanę jurisdictione, ac auctoritate plenariâ, & liberâ potestate. Revocabo quoque omnes Constitutiones, seu leges, per prędictum Fridericum, vel per Reges Siciliæ, sive per Conradum, ipsius Friderici filium, aut Manfredum, quondam Principem Tarentinum, qui de facto Regnum ipsum detinuit occupatum, editas contrà ecclesiasticam libertatem: Nec Statuta, vel Constitutiones aliquas edam, aut etiam promulgabo, per quę juri, vel libertati ecclesiasticę derogetur (*h*).

15. Mortuo Carolo II. anno Christi 1309. dissidia prò successione Regiâ emersère. Nàm Carolus Ubertus Rex Hungariæ, rectâ lineâ per Carolum Martellum primogenitum à Carolo præfato descendens, deberi sibi Sceptrum Neapolis contendebat (*i*): Robertus verò, Caroli tertiogenitus, (loco S.Ludovici Tolosani secundogeniti) qui jàm successionis jura, per susceptionem Ecclesiasticorum ordinum à se absciderat (*l*), ad se institit Coronam Siculam pertinere; atque illam de facto obtinuit, vi Constitutionis Bonifacii Papæ VIII. quâ ad consultationem

(a) *Idem Reynald. loco citato num. 17*

(b) *Idem ibidem n. 18. & 19.*

(c) *Siffridus Presb. epito. l. 2 an. 1285.*

(d) *S. Antonin. 3. par. tit 20. c. 4. § 9.*

(e) *Joannes Villan. l. 7. cap 94.*

(f) *Leonard. Aretin. histor. Flor. lib. 3.*

(g) *Ptolom. Lucens hist. Eccl. l. 24. cap. 12. Forest. Mapp. histor. in Carol Reg. Sicil. Rainald. an. 1285. 2. 2.*

(h) *Odoric. Rainald. an. 1289. n 8. & 9.*

(i) *Idem Rainald. an. 1297. n. 35.*

(l) *S. Antonin. p 3. tit. 24. c. 4. in princ.*

Caroli II. decrevit, ut ei, & Regibus obeuntibus, non quisquam jure repræsentationis succederet, sed ille qui ex se ipso foret agnationis gradu proximior *(a)*. Sicque non Carolus Ubertus, ex Carolo Martello, Caroli II. nepos; sed Robertus filius eidem Carolo II. successit *(b)*, qui & Clementi Papæ V. ligium Sacramentum, atque hominium exhibuit, iisdem verbis, & conventionibus, quibus Carolus I. ejus Avus Clementi Papæ IV. & Carolus II. ejus Pater Nicolao Papæ IV. spoponderant *(c)*.

16. Regnavit Robertus usque ad annum 1343. quo tempore è vivis abscedens, reliquit Regni hæredem Reginam Joannam I. suam ex Carolo filio, dicto *sine terrâ*, nepotem: quæ fidelitatis Juramentnm exhibuit Clementi Papæ VI. ratificans omnia pacta, & conventiones, inter Clementem IV. & Carolum I. editas, & omnia alia faciens, juxtà modum, & sub eâdem formulâ, quâ iidem Carolus I. & II. atque Robertus prædecessores Reges, Pontificibus antecessoribus spopondere *(d)*. Habuit hęc primùm virum Andream, sive Andreascum, filium Caroli Uberti prefati, Regis Hungariæ: in quem pessimè animata; illum apud Aversam immanissimè fecit laqueo strangulari, & è speculâ, in viridarium domus prospiciente, suspendi *(e)*. Ludovicus propterea, ipsius Andreæ frater, in illam arma movit, & officiis apud Clementem VI. institit, ut tantum facinus Joannæ inultum non relinqueret, sed ejus potius depositione, mulctaret *(f)*. Reconciliatis nihilominus animis instantiam postmodum intermisit. Joannâ primo interempto, aliis tribus successivè viris adnupsit, Ludovico Tarentino consubrino suo *(g)*, Jacobo Majoricensi *(h)*, & Othoni Bransuicensi *(i)*, quorum nullus, nisi Andreas, & Ludovicus titulo Regis potiti sunt *(l)*.

17. Execrabili posteà exorto illo Schismate, quod inter Urbanum Papam VI. & Robertum Gebennensem, sub nomine Clementis VII. & eorum successores, Ecclusiam penè per annos 40. concussit; Joanna Clementem Antipapam fovit, undè ab Urbano censuris petita, Regni quoque privatione sententialitèr est percussa *(m)*, quas ipsa impudentissimè contempsit, & vi facultatis sibi per Antipapam indultæ Ludovicum I. Andegavensem (legitimis liberis carens) sibi in filium adoptivum adscivit *(n)*. Urbanus verò Regnum Carolo III. Dyrrachino suo patrueli concessit, qui illud etiàm, à S. Catharinâ Senensi sollicitatus, accepit *(o)*, iisdem Conditionibus, quibus illud Clemens IV. Carolo I. Regi fuerat elargitus *(p)*. Dyrachinus propterea, investiturâ Regni susceptâ, & ipsius Pontificis Urbani manibus coronatus *(q)*, Joannam armis prosecutus est, quam captam in eodem loco necavit, in quo ipsa dudum Andreascum, injecto in collum loro, iniquè fecerat suffocare *(r)*. Sed & Carolus quoque ipse Dyrrachinus citò è viventibus evolavit: ab Hungaris, quorum Solium affectabat, pulsâ Mariâ, Ludovici Regis Hungariæ filiâ, & Regni hærede, opera militum Sigismundi Competitoris gladio trucidatus *(s)*, qui & tamquàm excommunicatus, ob persecutionem Urbano Papæ ingrato animo illatam; ecclesiasticâ caruit sepulturâ *(t)*.

18. Erat devolutum ad Ecclesiam Romanam Regnum Neapolitanum, quando Urbanus PP. VI. illud Carolo III. de Dyrrachio concessit. Cujus concessionis videre est Bullam apud Raynaldum: ait etenim, *Urbanus &c. carissimo in Christo filio Carolo Regi Siciliç illustri. Divinâ disponente clementiâ, per quam Reges regnant &c. Sanè porrecta nobis tuæ filialis devotionis petitio continebat, quod cum Regnum Siciliæ, cum totâ terrâ citrà Pharum, usque ad confinia &c. ad dispositionem, & ordinationem nostram, & Apostolicę Sedis, ad quam specialitèr pertinet, plenè, ac liberè sit devolutum &c. Nosque, ac Sedes ipsa, intuitu specialis devotionis, personam, & domum tuam specialitèr honorare, prò parte tuâ fuit nobis humiliter supplicatum &c. Nos igitur &c. præclarum genus, & personam tuam, de dictorum fratrum consilio, de Regno ipso decrevimus honorare: ipsumque Regnum, & predictam terram tibi, tuisque hæredibus, ex te ut infrà legitimè descendentibus in feudum perpetuò concedentes, sub conditionibus infrascriptis &c.* Nempè sub conditionibus ipsis, sub qui-

(a) *Bonif. PP. VIII. epl. 322. ad Carol. II. Reg. Sicil.*
(b) *Pandulph. Collenut. hist. Neap. lib 5.*
(c) *Odoric Raynald. an. 1307. n 19.*
(d) *Idem an. 1344. n. 22. &c.*
(e) *Joannes Vilan. l. 12. c. 50. Petav. ration temp. l. 9 c. 5. Pazel. & alii.*
(f) *Collenut. histor. Neap. l. 5. Raynald. an. 1346. 52. an. 1348. n. 2. 3. 4. an. 1349 2.*
(g) *Idem Raynald. an. 1348. 11.*
(h) *Idem ann. 1362. 20.*
(i) *Idem Raynald. an. 1372 n. 20. §. verum.*
(l) *Idem ann. 1344. n. 16. & an. 1352. n. 3.*
(m) *Theodoric. Niemensf. lib. 1. c. 19.*
(n) *Raynald. an. 1380. n. 1. & 11.*
(o) *S. Cathar. Senens. epist. 193.*
(p) *Raynald. an. 1380 n. 20.*
(q) *Gobelin ætat. 6. c. 76. Collenut. Hist. Neapol. l. 5. Thomas. Vvassingam. hist. Angliæ in Ricard. II.*
(r) *Theodor. Niemēs. l. 1. c. 25.*
(s) *Idem l. 1. c. 39. Gobelin. ætat. 6. c. 81.*
(t) *S. Antonin. 3. p. tit. 22. c. 2. §. 15.*

quibus Regnum fuerat à Clemente PP. IV. Carolo I. Andegavensi concessum. *Dat. in Basilic. S. Petri de Urbe &c. Kal. Junii. Indiction. 4. Incarn.* 1381. *Pontif. ann.* 4. (*a*).

19. Eodem die, mense, loco, & anno, ipse Carolus III. hanc edidit Cedulam, sive Diploma: *Sanctissimo, ac Beatissimo in Christo Patri, ac Domino meo. D. Urbano, Divinâ providentiâ PP. VI. Carolus Dei gratiâ, & Apostolicæ Sedis, Siciliæ Rex, sanctitatis vestræ devotus, & reverens filius, devotionem, & reverentiam, & obedientiam filialem, & pedum oscula beatorum. Ad perpetuam rei memoriam, ejusdem sanctitatis vestræ, sanctæque Romanæ Ecclesiæ certitudinem, & cautelam. Cum hodiè de speciali gratiâ &c. Ego Carolus, Dei gratiâ Rex Siciliæ ad honorem &c. coram vobis sanctissimo in Christo Patre &c. homagium ligium, & vassalagium facio pro Regno Siciliæ, & totâ terrâ citrà Pharum, usque &c. sub pactis, & conditionibus infrascriptis &c. Promitto, & juro ego Carolus Rex &c. Promitto quoque me, & hæredes meos obligans, quod omnibus Ecclesiis, tam Cathedralibus, quam aliis etiam Regularibus, & sæcularibus, nec non omnibus Prælatis, & Clericis, & universis personis Ecclesiasticis, etiam Sæcularibus, & religiosis, & quibuslibet religiosis locis plenariè dimittam, & restituam, & dimitti, & restitui faciam, & procurabo omnia bona eorum &c. ablata, vel occupata, & per quoscumq; detineantur.*

20. *Omnes insuper Ecclesiæ, tàm Cathedrales, quàm Regulares, & Seculares, nec non omnes Prælati, & Clerici &c. in electionebus, nominationibus, postulationibus, provisionibus, & omnibus aliis plenâ libertate gaudebunt, nec ante electionem, sive in electione, vel post, Regius assensus, vel consilium aliquatenus requiretur &c. Omnes etiam, causæ, ad forum ecclesiasticum pertinentes, liberè, & absque ullo impedimento, agitabuntur, tractabuntur, ventilabuntur coram Ordinariis, & aliis ecclesiasticis Judicibus, & terminabuntur per eos: & si ad Sedem Apostolicam super hujusmodi causis appellari contigerit, tam appellantes, quam appellati ad eandem venire Sedem, pro appellationum prosecutionibus, liberè, & absque inhibitione aliquâ permittentur. Et promitto tàm mè, quam meos hæredes, facturos, curaturos, & permissuros, quod sic agitari, ac terminari possint, & quod sic appellari possit, & liberè veniri &c. Revocabo omnes Constitutiones, seu leges per Fridericum, vel Reges Siciliæ &c. editas contrà ecclesiasticam libertatem, nec statuta, nec constitutiones aliquas edam, aut etiam promulgabo, per quæ juri, & ecclesiasticæ libertati derogetur &c.* Vide quam clarè deducta sit in pactum inter Papam, & Regem libertas disponendi de ecclesiasticis beneficiis.

21. Post mortem Caroli III. regnavit Ladislaus filius ejus prò eo, qui à Bonifacio Papâ IX. Investituram Regni suscipit, iisdem pactis, & conditionibus, quibus Pater illam ab Urbano VI. fuerat assecutus (*b*). Illo verò sine liberis viam universæ carnis ingresso anno 1414. (*c*), successit Joanna II. ejus Soror, quæ Investituram Regni à Martino Papâ V. adepta est, præexhibitâ eidem clientelâ hominii, & aliis de Antecessorum more peractis (*d*). Varii admodum, & inconstantis animi fæmina hæc fuit. Nàm jurgiis cum Jacobo viro suo susceptis, eum carceri mancipavit (*e*). Discordias quoque cum Martino Papâ, promotore suo suscepit (*f*), à quo percuti metuens, Alphonsum I. Aragonium Aragoniæ Regem, in filium adoptavit (*g*). Mox facti pænitens, Alphonso abrogato, Ludovicum III. Andegavensem, sibi in filium paritèr adoptivum accivit (*h*). Eique defuncto Renatum fratrem, novâ adoptione suffecit (*i*), ac omnia turbis, & tumultibus implevit. Porrò Ludovico III. præfato favit ipse Martinus Papa V. (*l*). Et similitèr adhæsit Renato Eugenius Papa IV. Martini successor (*m*). Sed rebus improsperè prò Andegavensibus, prosperè prò Alphonso, succedentibus; Eugenius tandem ipsius Alphonsi approbatâ adoptione, illi Investituram Regni concessit (*n*). Et sic Regnum Siciliæ citrà Pharum, sive Neapolis, ad Aragonenses transivit.

22. Videre est igitùr in cunctis Investituris, & exhibitionibus homagii, atque

(a) *Odoricus Raynal. an.* 1381. *n.* 2.

(b) *Theodor. Niemss. lib* 3. *c.* 14. *S. Antonin.* 3. *p tit.* 23. *c.* 3. *Raynald an.* 1390. 11.

(c) *Raynald an.* 1414 *n* 6.

(d) *Idem loc. cit. & an.* 1418 29.

(e) *Collenut. hist. Neap. l.* 9 *Raphael. Volater. Geograph. l.* 6. *in Sicilia.*

(f) *Eidem locis citat. Raynal. an* 1421 *n.* 1.

(g) *S. Antonin. p* 3. *tit.* 22. *c.* 7. *Petav. ration temp. l* 9 *c* 9 6 *Joanna Forest. in Alphons. Re Sicil.*

(h) *Raynal. an.* 1423 *n.* 13 *Losch. Comp. hist. nella Casa d' Austria in Giovanna &c.*

(i) *Volaterr. Loschi, & Forest loc. cit.*

(l) *Summont. l.* 4. *c.* 3. *Loschi loc. cit. Raynald ann.* 1421. *n.* 2.

(m) *Collenut. l.* 7. *Raynald. an.* 1417. *n.* 25.

(n) *Odoric. Raynald. an.* 1443. *à n.* 1. *ad* 7.

atque in Conventionibus expresse intèr Papas, & Reges *Andegavensis* Stemmatis in pactum deductis, semper hoc cautum, ut in Regno libera esset electio Præsulum, & provisio beneficiorum, sartaque tecta maneret auctoritas Papæ, aliorumque ad quos pertinet beneficia ecclesiastica dispensare, vel per viam electionis, vel per viam collationis, vel per viam præsentationis, ut ea possint prò libito, & secundum Canones elargiri. Secundum Canones autem, uti pluries ostendimus, Ecclesia, & Ecclesiarum Prælati, plenâ, & integrâ libertate potiuntur impertiendi beneficia non solum Clericis indigenis, verùm etiam extraneis. Nec sine ponderatione transeunda est illa dictio *liberè*, toties, & tam perspicuè apposita Investituris Regiis, ac earum consecutivis juramentis fidelitatis, & homagiis, ac cedulis, & obligationibus Regnum Dynastiæ Andegavensis, editis à Carolo I. Carolo II. Roberto, Joanna I, Carolo III. Ladislao, & Joanna II., quæ dictio, tam fortitèr inculcata, repetita, & roborata sub aliis terminis, totalem, ac plenam, & plenariam libertatem exprimentibus (*a*), deposcit, ut omninò à beneficiis repelli non possint extranei: quippè liberam dispositionem beneficiorum non haberet Ecclesia, si ad illa cum indigenis non posset quoque admittere extraneos, benemerentes, & dignos. Ad hæc dictio, sivè dictiones *omnimodam auctoritatem*, præfatis investituris appositę, habentibus vim contractus ultrò citròque obligatorii (*b*), universalitatem important auctoritatis, residentem apud Ecclesias, earumque Prælatos, & nihil excludentem, quod in sè non contineat (*c*), itaut illorum potestas, auctoritas, & libertas, talis, ac tanta sit, ut illa major haberi non possit (*d*); Alioquin omnimoda non esset, neque plena, & libera: libertas etenim hæc non est compatibilis cum ullâ restrictione, & individuè limitationem ad aliquod personarum determinatum genus excludit. Quarè usquè ad evidentiam patet, quod ex Investituris, & pactis inter Summos Pontifices, & Reges *Lineæ Andegavensis*, in Regno Neapolis liber accessus debetur, nedum Clericis indigenis, verùm etiàm extraneis, ad ecclesiastica beneficia.

(a) *Vid. hic suprà n. 5. 8. & n. 4. 13. & 14.*

(b) *Borel. sum. decis. to. 1. tit. 34. n. 564.*

(c) *DD. ad. Barbos. tract. var. dict. 238. n. 1*

(d) *Barbos. loc. citat. dict. 261. cum plur. DD ibi alegat.*

CA-

CAPUT XXXIII.

In quo ex Investituris Apostolicis Regnum lineæ Aragonensis *ostenditur, in Regno Neapolis, etiam Clericos extraneos esse admittendos ad Ecclesiastica Beneficia.*

SUMMARIUM.

1 *Vexantes Ecclesiam citò deficiunt. Extinctâ Joannâ II. Regnum Neapolis redivit ad Sedem Apostolicam. Ob quod bella emerserunt.*

2 *Stirps Aragonia cœpit regnare etiam in Regno Neapolis: cum anteà regnaret in solâ Siciliâ, & quomodo illam insulam occupaverit.*

3 *Vesperæ Siculæ undè dictæ: Gallos ingenti crudelitate Siculi uno tempore trucidarunt. Imprudentiæ notatur à politicis tantum facinus, & cur?*

4 *Panormi prius incœpit laniena Gallorum: deindè alibi per Regnum completa est, etiam post datam superstitibus Gallis fidem securitatis.*

5 *Martinus Papa IV. censuras Siculis intimavit, nisi ad obedientiam Caroli I. Regis redirent, qui Apologiâ facinus excusantes, se Papæ subditos professi sunt.*

6 *Petrus Aragonius classe super anchoris propè Africam positâ, conjurationis exitum expectabat, cædeque auditâ, ad Siciliam properavit.*

7 *Cum justa fuerit depositio Friderici II. ab Imperio, & Regnis; sicut Electores alium Imperatorem elegerunt, ità Papa utrique Siciliæ alium Regem præfecit.*

8 *Ex epistolâ Martini Papæ IV. constat, Fridericum II. justè fuisse depositum, & Conradum, Manfredum, & Corradinum illius posteros, justè oppressos.*

9 *Ostenditur quod Manfredo notho Friderici II. nullum adfuit jus ad utramque Siciliam, adeoque neque Constantiæ II. ejusdem filiæ, uxori Petri Aragonii.*

10 *Martinus Papa IV. declarat, Petrum Aragonium fovisse rebellionem Siculam, nullum vero jus illi competere, neque Costantiæ ipsius uxori super eo.*

11 *Papa censuris plexit Petrum, & ejus Regnum Aragoniæ invasioni Caroli Valesii exposuit, Petrus citò interiit, & Jacobus ejus filius Siciliam invasit, ac tenuit, donec cum Rege pacem fecit.*

12 *Pax delusoria facta est, & Jacobo abscedente Fridericus ejus frater Trinacriam invasit, nec proficientibus monitis, & censuris, armis pugnatum est.*

13 14 *Iterùm pax facta est, & à Papâ approbata, cum assignatione census, homugii, & servitii debiti Romanæ Ecclesiæ, à Rege Trinacriæ.*

15 *Plura alia pacta adjecta sunt: Ex cujus Investituræ vi ostenditur, quod extranei cum indigenis admittendi sunt, ad ecclesiastica beneficia.*

16 *Conventio quoque ista fuit delusoria, nam Fridericus, non tantum vitâ suâ durante regnare voluit, sed etiam in perpetuum: undè diutina bella facta sunt.*

17 *Pax denuò inita est, cujus pacta Gregorius Papa XI. approbavit, adjectis conditionibus, prò recognitione dominii Sedis Apostolicæ super Siciliâ.*

18 *Ponitur ordo eorum, qui succedere debebunt in dicto Regno, quibus deficientibus, Regnum ipsum ad Sedem Apostolicam revertatur.*

19 *Ad-*

19 *Adjecta fuit expressa conditio salvæ libertatis Ecclesiarum, in provisionibus promovendorum ad beneficia, sinè ullo assensu Regio.*

20 *Ostenditur, quod ex hac investiturâ, in Regno Neapolis, libera est Ecclesia in admittendo ad beneficia sacra etiam extraneos.*

21 *Invanum Aragonii propagare satagerunt Regnum Siciliæ in eorum familiâ, quippè hęc citò periit. Recensentur alii Reges, usque ad Alphonsum I.*

22 *Hucusque Reges Aragonicæ lineæ solam Trinacriam tenuerunt. Ex nunc verò etiam Regnum Neapolis adepti sunt. Joanna II. Regina tres adoptavit.*

23 *Referuntur pacta inita inter Legatum Papæ, & Regem Alphonsum, prò investiturâ Regni ei concedendâ, cum annuo censu, homagio, fidelitate &c.*

24 *Successivè Papa Eugenius investituram contulit Alphonso, cum iisdem pactis, quæ in investituris Caroli I. & aliorum Regum posita sunt.*

25 *In vestituram ipsam, ejusque pacta Rex Alphonsus acceptavit, quorum unum est libertas in provisionibus beneficiorum, sinè assensu Regio.*

26 *Sequuntur alia pacta de appellationibus ad Romanam Ecclesiam, ac de libertate Ecclesiarum, quoàd omnia sua jura.*

27 *Alphonsus Rex citò obiit, fędifragus, & impediens libertatem Ecclesiæ, in beneficiorum dispositione, quæ Pontifex vacare maluit, quam non liberè conferre.*

28 *Pius II. investituram Ferdinando I. dedit, in pactum deductâ libertate Ecclesię quoad reservationes Apostolicas, & beneficiorum provisionem.*

29 *Fridericus ultimus Rex vexatus fuit, nedum à Ludovico XII. Rege Franciæ, sed etiam à Ferdinando V. Rege Aragonię, operâ Consalvi Cordubensis.*

30 *Consalvus Regnum Ferdinandi nomine invasit, nec partem conventam Gallis tradidit, sed eos triplici prælio victos indè repulsit.*

31 *Ità Regnum Neapolis pervenit ad Ferdinandum V. Catholicum, qui de illo investitus est à Julio Papâ II. cum pactis in Clementinâ contentis.*

32 *Juxtà pacta, in investituris Regnum Dynastiæ Aragonensis contenta, extranei debent in Regno Neapolis posse provehi ad beneficia.*

1. TAMQUAM *fęnum velocitèr arescunt* (a), *& quemadmodùm olera herbarum citò decidunt*, quicumque Dei Ecclesiam, & Sedem Apostolicam nituntur injustis vexationibus fatigare; & ità evenit Regibus Dynastiæ Andegavensis, qui à primevâ suorum Antenatorum religione, ac pietate declinarunt: Etenìm vel sterilem thorum habuerunt: vel filii eorum præproperè defecerunt: citoque Caroli III. Ladislai, & utriusque Joannę Regum stirps exaruit, quæ in antecedentibus Regibus fuerat fæcundissima. Obiit Joanna II. anno Christi 1435. nullo post se sui corporis hærede relicto (b): rediitque ad Ecclesiam Romanam Regnum Neapolis, juxtà pacta cum Carolo I. à Clemente IV. sancita, Cujus administrationem Eugenius Papa IV. Joanni Vitellesco, Episcopo Recinetensi, commisit (c). Sed ingentes commotiones, & turbæ successivè emerserunt, ob Alphonsum Aragonensem, & Renatum Andegavensem unum post alium à Joannâ adoptatos, & armis inter se contendentes: ab eoque tempore usque ad victoriam Ferdinandi V. tot penè fuerunt Reges Siciliæ citerioris, quot anni (d), & uti de Regno Gallico, ait Joannes Tilius, *tot dissidia, rerumque fluctus extitere, ut vix certò sciri possit, quis potissimum regnaverit* (e). Excisâ stirpe Caroli I. in memoratâ Joannâ II. adversus Renatum Andegavensem, tertio loco ab illâ adoptatum, prævaluit vis *Alphonsi Aragonici*, cui quamquàm ab initio Eugenius Pontifex restitisset: attamèn Schismatis nequitiâ Sedem Apostolicam conturbante, propter Felicem Antipapam à Basileensi Conciliabulo in pestilentiæ cathedrâ collocatum (f), aliasque ob angustias, Romanam Ecclesiam comprimentes; Eugenius, mutato consilio, ipsum Al-

(a) *Psalm.36.num.2*

(b) *Odoric.Raynald. an.1433.n.12*

(c) *Flavius Blondus dec.3.lib 6.*

(d) *Sabellic.l.7.c.8.*

(e) *Joannes Tillius in Chron.Reg.Franc.*

(f) *Æneas Sylv.l.2. de reb.gest.Basileæ*

Alphonsum in Regem Neapolis approbavit, eique Investituram Regni concessit, ad normam Constitutionis, quâ dictus Clemens Papa IV. Carolo I. jam ab initio Regiam contulerat dignitatem (*a*).

2. Ità stirps *Aragonica*, quæ anteà solam Siciliam ultrà Pharum tenebat; aliam quoque citrà Pharum tandem est felicitèr assecuta, & en quomodo id accidit, rem repetendo à suis initiis, cujus notitia non tam grata erit lectori, quam utilis ad intentum, de quo hic agimus. Gladio, ut superius memoravimus, ulciscente in familiâ *Sveviçâ* injurias Ecclesiæ illatas; atque in Manfredo, & Corradino internectis, *fatalem generi suo in Romanum Pontificem odium* exscindente (*b*), remanserat Constantia, dicti Manfredi Nothi filia, quam Petrus Rex Aragoniç sibi junxerat in uxorem. Eâ nihilominus contemptâ, tum tamquam ex infectâ radice demnatæ copulæ prodeunte, propter patrem illegitimè natum; tum etiam propter depositionem Friderici II. quæ totam ejus potestatem implexerat, & ab omni jure dejecerat adipiscendi in utràque Siciliâ Regiam dignitatem; Regnum ipsum, tàm citrà, quàm ultrà Pharum, Clemens IV. Carolo Andegavensi concesserat; qui quantum quidem ad sè probis moribus, virtute militari, & aliis regiis dotibus prævalebat (*c*), verum in hoc minùs rectè sè gessit, quod Gallis, in Siciliam secum ductis, nimiam libertatem, si non omnia impunè agendi, permisit (*d*), saltem prout debuit, non subtraxit, nimium connivendo, nimium eorum licentiam tolerando, tametsi à Nicolao Papâ III. & antè à Clemente IV. ejusdem amantissimo, interpellatus, ut suç gentis Judices, Duces, ac Milites coerceret (*e*). Exasperati ergò Siculi ultrà Pharum, suasore Joanne de Procidâ, quondam Manfredi Medico (*f*), vel ut aliis placet, Insulæ sui cognominis Domino, qui eâ fuerat à Rege Carolo denudatus (*g*), Vesperarum Sicularum lanienam orditi sunt, & usque ad exitum perduxerunt. Joannes namque ipse totam Trinacriam perlustrando, & de malo ejusdem Regni statu, ob morbum Gallicum, enigmaticè sussurrando (*h*), cum Siculis conspiravit, ac ut unâ die, eâdemque horâ, cuncti per eos transfigerentur Galli, condixit: tantâ cautelâ, & tali profunditate secreti, ut adeò immoderatum facinus, prius cum Joanne Paleologo Constantinopolis Imperatore (*i*), deindè cum Petro Rege Aragoniæ, tractatum (*l*), ac per tàm diuturnum tempus prç manibus habitum, quam opus fuit prò illo ad exitum perducendo; nulli prorsùs Gallicæ gentis contigerit innotescere.

3. Itàque die Dominicâ Paschatis Resurrectionis Domini Nostri Jesu Christi anni 1282. dùm Campanæ signum Vesperarum in Ecclesiis celebrandarum darent; Siculi, juxtà condictum, armis arreptis, Gallos omnes subitò aggressos, numero octo millium, duarum horarum spatio, manu validâ, trucidarunt (*m*), ac eousque in illos rabiem saginarunt, ut & mulierum Sicularum ventres, ex Gallis prægnantes, dissecuerint, & fœtus adhùc immaturos excerpserint, atque laniaverint (*n*). *Petrus Aragonum Rex*, inquit Petavius, *Manfredi Gener, cujus filiam Constantiam in matrimonium habebat, hortatu Joannis Prochytæ, olim Domini, nec non Michaelis Paleologi Græcorum Imperatoris, qui sibi à Carolo metuebat, ad invadendam Siciliam, tanquàm dotalem, animum adjecit. Itàque ambobus instigantibus, per totam Siciliam occultâ conspiratione factâ, eodem die, qui Resurrectioni Dominicæ sacratus erat, signo, quod conveverat, ad vespertinam synaxim, ut moris est, edicto; armati Siculi, nec opinatò Francos opprimunt, ac sinè ullo ætatis, sexusvè discrimine, crudelitèr mactant; adeò ut pregnantium uteros exenterandis fœtibus ferro scrutati sint. Indè Siculç vesperç in proverbium cessere: Id anno 1282. Martii 30. contigit* (*o*). De his Vesperis, tàm enormibus, quàm toto Orbe notissimis, multi multa dixerunt: & Politici paritèr diverso modo, prò diversitate affectuum sunt locuti. Ast rè verâ, præter vitium immanitatis, magnâ videtur, non caruisse imprudentiâ, in tale facinus prosilire; sinè spe libertatis recuperandç (quæ sola potuisset illius opprobrium minorare) sed unicâ fiduciâ, & voto Dominum non dominium commutandi (*p*).

(a) *Raynald. an. 1443. à n. 1. ad 7.*

(b) *Petav. ration. temp l. 9. c. 1. §. Fridericus.*

(c) *Leonard. Aret. histor. Florent. l. 3. Rainald. an. 1285 n. 2.*

(d) *Idem & Loschi Comp. Histor. Domus Austr. in Carol. An.*

(e) *Raynald. an. 1282 n. 11.*

(f) *Forest Map. hist. to. 4. p. 1. l. 7. in Carol. I. Re Sicil.*

(g) *Raynald. an. 1281 n. 27. 28.*

(h) *Anton. Forest. loc. cit.*

(i) *Petav. ration. temp l. 9. c. 3. §. anno*

Forest. loc. cit.

(l) *Raynald. Petavius Forest locis cit. Jo. Villan. l. 7. c. 57.*

(m) *Forest. & Jo. Villan. ubi supr. Collenutius Fazelus, & alii.*

(n) *Raynald. an. 1283 12. Blond. dec. 2. l. 8.*

(o) *Dionys. Petavius ration. temp. l. 9. c. 2. §. Anno.*

(p) *Trajan. Boccalin. Pietra del Paragon.*

4. Utcumque sit, Panormi, quæ Urbs est totius Regni Metropolis, diriùs laniena desęviit: quippè ibi major Gallorum numerus morabatur: & prò eo quod ex literis Martini Papæ IV. discernitur; conjuratio, & macellum ibi priùs patratum est: *testatur*, ait, *hæc inter cætera horrendi sceleris feralis immanitas de novo in civitate Panormitanâ patrati, ubi sic debacchatus est gladius, ferrum infremuit, furor incanduit, rabies insanivit, manus truculenta desęvit, quod sicut rumor mestus enuntiat, non suffecit virorum, ac mulierum multitudinem inibi cædi dari, nisi & hi, quos nondum in lucem natura produxerat, maternis apertis uteris, necarentur; trucidarentur innati, & delitescentibus visceribus genitricum impiæ pręfocationis exitium inferretur. Quià ergò pręfatum Regnum Siciliæ ad Romanam Ecclesiam spectare dignoscitur, suique juris, & proprietatis existit &c.* (a). Panormitanorum exemplum imitati Messanenses, etiàm post datam Gallis superstitibus securitatis fidem, eos nihilominùs jugularunt: quod eis improperat idem Martinus Pontifex hisce verbis, *Incolarum Siciliæ in nostram notitiam perlata est rebellio, & pręcipuè Messanensium, qui Panormitanorum ipsorum imitati sævitiam, quamplures ex Ministris, & devotis ejusdem Regis Sicilię*, Caroli I. *post securitatem illis præstitam, crudelitèr trucidasse dicuntur* (b).

(a) Raynald an. 1282 n. 15. Bzov. de Rom. Pont. c. 41. f. 569.

(b) Raynald. an. 1283 n. 19.

5. Cæde Gallorum auditâ Martinus Papa IV. Censuras, & pœnas Siculis intimavit, nisi ad obedientiam Caroli I. Regis, quam primum redierent, cui Sedes Apostolica Regnum illud in feudum anteà contradiderat (c). Sed eo res redactæ erant, ut lentitiva remedia non admitterent. Ipsi proindè Siculi Apologiam Papæ transmiserunt, exaggerantes culpas Gallorum, & in eorum tyrannidem refundentes causam tanti facinoris: Carolum contumeliis: illius gentem maledictis, & improperiis cumulantes: ac Sedis Apostolicæ sè non minuisse jura profitentes, dum strage peractâ, Gallorumque excusso jugo; Vexillum D. Petri elevarunt, & Romanum Pontificem sibi in Dominum inclamarunt, cujus se obedientiæ temporali nunquàm subtraxissent, si eis adjutorium in tantâ rerum extremitate porrexisset: solumque ajebant idcircò præsidium Petri Aragoniæ Regis implorasse: quià Petrus Apostolicus eorum votis, uti poposcerant, propensiùs non annuerat, neque providerat diligentèr: *privare*, inquiunt, *nos vestrâ misericordiâ non debetis. Scitis enim, quod illicò, post stragem scelerum ministrorum, cælitus destinatam B. Petri Vexillum levavimus, & Sanctam Matrem Ecclesiam Romanam invocavimus protectricem: sed quià nos indignos B. Petri, & vestrâ gratiâ reputastis. Ille qui manet desuper infallibilis speculator, cui cura est æqualis de omnibus, tùm majoribus, quàm pusillis, sicut lectio divina testatur, alterum Petrum loco Petri affectuosius invocati, ex insperato in præsidium nostrum voluit cum paucis comitibus destinare &c.* (d).

(c) Eberhard in Annal. ap. Canis. antiqu. lec. to. 1. f. 319 Hamricus Staronius in Annal. ann. 1283. inter Script. German to. 1. Raynald an. 1282. n. 13 & 23.

(d) Odoric. Raynald. an. 1282. n. 19.

6. Ità ad extenuandam atrocitatem eorum excessus, Siculi Martino Papæ apologeticè perscripserunt. Petrus tamèn Aragonius non ex insperato ipsius præsidium intulit, sed potius ex condicto, cum rè verâ perduellionis, & laniænæ patrandæ conscius esset, quarè Classe navali opportunè instructâ, se ad oras Africę contulerat: specie quidem belli Mauris inferendi, sed verè ibi super anchoris expectans exitum Vesperarum Siciliensium (e), quarum audito fragore, ad littora Sicula, velis tumentibus pervolavit, seditionem confovit, & Regnum opportuno tempore invasit. Præsenserat Carolus apparatum Nauticum Petri, suspicatusque aliquod sibi malum indè parari; Martini Papæ IV. operâ Petrum interpellavit, quonàm tantus tenderet apparatus. Cui Petrus scitè respondit, se promptum esse linguam sibi propriam amputare, si hanc crederet ausuram esse, vel sui consilii arcana scrutari, vel intimiora secreta sui pectoris revelare (f). Seditio ergò, & macellum completum est, *quale in Mithridate damnavit olim barbaries* (g). Improperantique Carolo Petrum, quod bellum adversùs se, non indictâ causâ, non jure, non Regali justitiâ, & ingenuitate, sed proditoriè suscepisset; respondit Aragonius, sè prosequi jura Constantiæ uxoris suæ, filiæ Manfredi, ad quam

(e) Forest. Map. hist. in Carol. I. Reg. Sicil. Raynald. loc. cit.

(f) Ricordan. Malespin. hist. Flor. cap. 28. Ptolom. Lucens. histor. Eccl. l. 24. c. 4. Raynald. ann. 1281. n. 28.

(g) Jo. Busieres Flosc. hist. p. 2. c. 5. an. 1282.

quàm per mortem patris rationes Coronæ Siculæ commigrassent (*a*); sed hæc quanti ponderis essent, quisque rerum historicarum conscius judex esto.

(a) *Ptolom. Lucens. hist. Eccl. l. 24. c. 7 Raynald an. 1283. n. 5.*

7. Profectò justam fuisse depositionem Friderici II. à Regno, & Imperio, nedùm præsente, sed etiam consentiente sacro Lugdunensi generali Concilio (*b*), jàm satis superiùs dictum est. Quo à dignitatibus Imperiali, & Regiâ deposito; posteri quoque illius, etiàm legitimo thoro exorti (multò magis verò illegitimi) fuerunt Imperii, & Regni juribus vacuati; non enim in eos transfundere potuit pater quod non habuit: & sicut Electores Germanici alium loco Friderici depositi in Cæsarem elegerunt; sic & Pontifex alium Regem Siciliæ deputavit. Et Corradinum, unicum Friderici legitimum descendentem, fuisse juste, ac legitimè oppressum, Martinus IV. Pontifex inclamavit, Siculos ad obedientiam Caroli I. Regis revocans, ac denuntians -- Felicis recordationis Innocentius Papa IV. prædecessor noster, culpas graves, imo gravissimas, ac multiplices, & manifestos excessus, quondam Friderici, olim Imperatoris Romanorum, propensi maturitate consilii, recti judicii censurâ, dijudicans; eique secundum prava sua opera reddens; ipsum honore Imperii, Regno Siciliæ, Ducatu Apuliæ, ac Principatu Capuæ, generali super hoc congregato Lugdunensi Concilio approbante, ac justitiâ exigente, privavit, proùt in universalem Mundi notitiam non est dubium devenisse. Nec ab eâdem creditur verisimilitèr alienum, qualiter Fridericus ipse, aucto superbiæ spiritu, quamquàm sic dignè depositus, sic justè privatus, sententiæ hujusmodi privationis prolatæ in eum pertinaci animo parere contemnens, Regnum, & Imperium supradicta, post ejusdem prolationem sententiæ occupata detinere præsumpsit. Qualitèr autèm post jàm dicti Friderici obitum, quondam Conradus natus ejus, paternæ malitiæ imitator, dictum Regnum præsumptuosis usibus occupavit, & tandèm, prædicto Conrado humanis rebus exempto, quondam Manfredus, olim Princeps Tarentinus, ejusdem, ut dicitur, Friderici filius, qui etiàm absque privatione prædictâ non injustè legitimæ successionis participium perdidit, quià ipsum partus legitimus non agnovit, utpotè de damnabili commixtione susceptum, ad occupationem prædicti Regni temerarias, & occupatrices manus extendit.

(b) *Vide sup. cap. præcedent.*

8. -- Gravibus ergò, & enormibus admodùm, per potentiam, & malitiam eorundem injuriis irrogatis Ecclesiæ, ipsâque in suis afflictâ multiplicitèr fidelibus; respexit Altissimus sponsam suam, & convertens illi nubilum in serenum; scelestam prædicti Friderici domum, quæ consueverat, quantumvis malis, abundare personis, sic penè redegit in nihilum, sic illam jactura multimodè dissipatinnis oppressit, ut de ipsâ, nisi scintilla unica remaneret, Conradinus videlicèt, Conradi filius supradicti, qui, cum in eo malitia suppleret ætatem, ipseque annorum suorum curricula, nequitiâ superaret; progenitorum suorum nefarios actus sequens, ac illorum profanas iniquitates amplectens, mentisque ambitinsæ vitio Imperium expetens, sibi Regnum intitulando Siciliæ, se ipsius regni Regem denominare temerè præsumebat: & cum nonnullis Ecclesiæ inimicis Lombardis, Tuscis, Marchianis, & Apulis, præcipuè de Regno profugis prælibato, fraudulentis sè implicando commerciis, in Urbe, Lombardiâ, Tusciâ, & per alia diversa loca, suas disseminare literas præsumebat, sub expressione sui proprii nominis, & præmissæ intitulationis temerè sigillo Regiæ Majestatis impressas, per quas commovere populum, concitare gentes, ac turbare pacem Ecclesiæ nitebatur, in ipsius Ecclesiæ, ac charissimi in Christo filii nostri Caroli Siciliæ Regis illustris grave præjudicium, & discrimen. Undè piæ memoriæ Clemens Papa Prædecessor noster, cum sibi de his evidentiùs constitisset, diligentèr attendens multam ipsius Conradini malitiam, & suorum conatuum perversorum volens obviare principiis; certum habuit contrà eum in hac parte processum, prout vidit rationabilitèr expedire, ac negotiis qualitas persuasit. Demùm præfato Conradino sublato de medio, eidem Regno pax rediit, aurora tranquillitatis illuxit, sedatis turbationis fluctibus, quos ipsius Con-

radini prava studia suscitarunt. Sed sicut nuper, non sinè multâ turbatione, fide dignorum relatu percepimus, nonnulli proterve assumentes ad nostram, nec non Ecclesię, dictique Regis turbationem, & scandalum aspirantes, in prædicto Regno ignem turbationis emortuæ reaccendere moliuntur, ad id sua studia iniquè congerunt, ad id suarum virium potentiam coacervant, manus præsumptuosas apponunt, & etiam occulti favoris auxilium largiuntur * (a).

(a) Odoric. Raynald. an. 1282. n. 13.

9. Si autem legitimè natis, & descendentibus ex Friderico nullum inerat jus Regiæ dignitatis, & Siculi Diadematis hæreditate acquirendi; quid dicemus de Manfredo, ejusdem quidem Friderici filio, sed notho, uti ex Blancâ Montis Ferrati Marchionissa, illegitimè procreato (b)? Sanè Henricus VI. Imperator, & Friderici pręfati genitor, primus ex Svevis, qui regnaverit in Siciliâ, ductâ in uxorem Constantiâ Seniore, filiâ Rogerii Silivi Regis; nedùm Tancredum armis compressit; sed etiam eum, ac Rogerium filiolum ejus, defunctos, fecit exhumari, & Coronas ex eorum capitibus, atque ornamenta Regia ex ipsorum monumentis evelli, cum quibus pridem fuerant tumulati (c), hocque non nisi ex eâ ratione, quod Tancredi, utpotè ex Rogerio Duce, filio Rogerii Silivi pręfati Regis, illegitimè nato, nullum jus ad Coronam Siculam, illique tunc adglutinatum Ducatum Apulię, ac Principatum Capuę, poterat inhęsisse, solis legitimis destinatam. Nec Petrus ergò Aragonius, neque Constantia junior, illius conjux, vim tàm recentis, & adeò domestici, exempli, credendum est ignorasse, adeoque nescisse, quod Manfredus, ipsius Constantiæ Pater, nullum jus habuerat ad Coronam, neque ad Terras ullas utriusque Siciliæ, tùm ob leges Regni, spurios, nisi cum eis dispensetur, à succesione Regiâ protelantes; tùm ob praxim suorum progenitorum, qui hujusmodi vitium in Tancredo damnaverant, & armis fuerant persecuti. Non ergò vi subsistentis alicujus juris, ad Constantiam conjugem devoluti. Petrus Aragonius Sceptrum corripuit, sed ut potuit, prępotentèr invasit: politicâ aviditate invasionem ipsam lenocinante, quàm alioquin justitia, & æquitas non fovebant. Neque solâ Insulâ Sicilię contentus fuisset, si ad cœteras terras illi adnexas, Regnum nunc Neapolis componentes, manus extendere potuisset, prout sua jura se diffundere contendebat, ubi & impressiones facere, ac motus excitare, tot quot potuit artibus, non omisit.

(b) Forest. Mapp. Hor to. 2. lib. 23. c. 25. in fine.

(c) Idem tom. 4. p. 1. l. 7. in Tancred. Sicil. Reg.

10. Petrus Rex Aragoniæ, inquit Martinus Papa IV. -- De procedendo adversùs Africam, quæsito colore, Siciliæ Insulam, terram utique peculiarem ipsius Ecclesiæ, militum, & peditum, catervâ stipatus, invadens, & occupans, ac in illâ ejusdem Ecclesiæ pacem turbans, gravem seditionem excitans, contrà eam graviterque populum concitans; in illam temeritatis prorupit audaciam, quod cum civitatibus, aliisque locis, universitatibus, civibus, & incolis ejusdem Insulæ, quibus ratione uxoris filiæ scilicèt Manfredi pręd cti, natorumque suorum se teneri prætendit, confederationibus, pactis, & conventionibus, sicùt ex tùnc ferebatur, quin potius conspirationibus, & sceleftis factionibus initis in Regno prædicto, nomen jam usurpabat regium, & usurpat, sè Regem Siciliæ nominans, & gerere prò Siciliæ Rege pręsumens, in majoris præsumptionis augmentum, Regi Carolo supradicto in suis literis Regni Siciliæ titulum subtrahendo, sicque non solum Panormitanos eosdem, quos alias pluries ad hęc solicitasse per Nuncios dicebatur, in inchoatæ contrà præfatum Regem Carolum seditionis, & rebellionis contumaciâ obfirmavit, eos per sè, ac gentem suam fovens, ipsisque favens in illâ; sed tàm ipsos, quàm cœteros Insulę prælibatæ rebelles, adeò contrà jam dictam Ecclesiam, eorum specialem Matrem, & Dominam concitavit, quod nonnulli ex eis, & specialitèr Messanenses, qui antè ipsius in Insulâ prænominatâ præsentiam, dicti Legati Nuncios devotè, ac humilitèr admittebant, Dominium pręfatæ recognoscentes Ecclesiæ, nomenque publicè invocantes; illos postmodum contumacitèr admittere recusarint, baculo arundineo, eidem scilicèt Regi Aragoniæ, prætextu eorundem uxoris, & filiorum, ut fertur, periculosius innitentes: quos tamen uxorem,

& filios

& filios, seu Regem per eos, seu ratione ipsorum, in eâdem Insulâ, vel aliquâ dicti Regni Siciliæ parte, jus aliquod non habere, apertiùs præmissa declarant; & nos nihilominus decernendum diximus, & etiam declarandum * (*a*).

11. His tamen non attentis, Petrus Aragonius in invasione Regni pertinacitèr sè confovit, nec censuris fractus, nec humanæ potentiæ viribus terrefactus, donec brevi divina manus, cujus potestatem Regia dignitas non effugit, illum nil minus cogitantem attrivit. Nam servatis servandis per Romanum Pontificem Censuris Ecclesiasticis innodatus (*b*), Regnoque illius domestico Aragoniæ, invasioni Caroli Valesii, filii Philippi III. Audacis, Gallorum Regis, exposito (*c*), dum præliaretur, vulnus accepit, & ex eo citò mortem oppetiit, anno 1285., quo & Carolus I. legitimus Siciliæ Princeps objerat (*d*), hoc notato inter eos discrimine per Historicos, quod *Carolus obiit benè dispositis singulis, & devotè Sacramentatus: Petrus verò inobedientiæ filius, infelicitèr mortuus est ex vulnere, quod in bello susceperat, sicut solent mori persecutores Ecclesiæ: quia durum est fragili homini contrà stimulum calcitrare* (*e*). Invasit deindè Trinacriam Jacobus, præfati Petri secundogenitus, cui nihil juris in eâdem ditione inesse Honorius Papa IV. solemnitèr declaravit, minis adjectis, ni è Siciliâ sinè dilatione discederet: quibus non proficientibus, in eum censuras intorsit, & terram Ecclesiastico interdicto supposuit, ipsum demùm tyrannum Insulæ pronuntiavit, ac ne quisquam illi, uti Regi obtemperaret, inhibuit (*f*). Sed hæc omnia irrito prorsus evanuere consilio: quippè Jacobus & minas, & censuras, & sententias Pontificias parvipendit, & in occupatæ Ditionis possessione pertinacissimè se confovit, donec tandem, cœlesti manu desuper agente, & terrenis armis rerum systema mutantibus, Siciliam Romanæ Ecclesiæ restituit (*g*), Carolo II. Regi tradendam, & intèr ipsum Jacobum, -- Et Carolum pax, & concordia facta extitit, & firmata: cujus pacis tractatu Jacobus, recognoscens Insulam Siciliæ injustè tenere, ipsam omninò deservit, omnique juri, si quod in eâ, & Regno prætendebat habere, dictæ Romanæ Ecclesiæ, & Carolo II. spontè renunciavit, & cessit; promisitque eundem Carolum II. bonâ fide, & absque dolo, in ipsius Iusulæ possessionem inducere corporalem, & propterea interdictum, cui Regnum Aragoniæ, totaque terra ipsius Jacobi erat supposita, extitit penitùs relaxatum. Prò cujus pacis observantiâ firmiori, intèr ipsum Jacobum, & Dominam Blancam, ipsius Caroli II. filiam, interque Robertum ejusdem Caroli primogenitum, & jam dictam Dominam Yolendam, ipsius Jacobi Sororem, matrimonia solemnitèr sunt contracta * (*h*).

12. Has conventiones Bonifacius Papa VIII. tamquam Regni Siciliæ Dominus, approbavit (*i*). Sed eas fuisse effimeras, & fictitias, effectus citò subsequens demonstravit. Nàm Jacobo abscendente, Fridericus ejus frater, in Trinacriam insiliens, cum eâ occupatâ, Regalem quoquè sibi titulum arrogavit (*l*). Adversùs quam delusionem non semel Caroli II. magni ejulatus auditi sunt (*m*), & Bonifacius quoque VIII. se ludificatum declarans, & literis, & monitis, & minis, & censuris adversus Fridericum relaxatis, ut eum à Siciliâ divelleret, desudavit (*n*), sed irritis semper, & vanis undequaque conatibus; quippè nec Fridericus Coronam Siculam dimittere, nec Siculi volebant pati, ut eis post factam Gallorum carnificinam, Gallici Principes imperarent (*o*). Censuris ergò, monitis, & officiis, nihil proficientibus, armis est ferocitèr disputatum: receptisque hinc indè cladibus; tandem est communi Gallorum, & Aragonensium deliberatione conclusum, quod Fridericus, ductâ in uxorem Eleonorâ, Caroli II. filiâ, Siciliam ultrà Pharum vitâ suâ durante, cum titulo Regis Trinacriæ, retineret: quo è vivis erepto, Trinacria ad Carolum ipsum sinè controversiâ rediret, Carolusque præfatus, & Robertus ejus filius, id agerent, ut Papa conventiones intèr illos initas, tamquàm Regni Dominus, confirmaret (*p*). Abnuit autem Pontifex Bonifacius VIII. propositis pactis confirmationis suæ robur apponere; quippè defectibus notabilibus laborabant, & talia in suis visceribus continebant, quæ velut juribus Romanæ Sedis

(a) *Raynal. an. 1283. num. 19.*

(b) *Hainric. Steronius in Annal. an. 1283 Raynald. an. 1282. n. 23*

(c) *Ptolom. Lucens. hist. Eccles. l. 24. c. 10. Raynald. an. 1283. n. 24 & an. 3275. n. 21.*

(d) *S. Antonin. p. 3. tit. 20. c. 3. §. 10. Jo: Villan. l. 7. c. 102. Jo: Marian rer. Hispan. l. 14. c. 9 Raynal. an. 1285. 25*

(e) *Vuernerus Rolevaink Fascicul. Tempor. 6. ætat. sub ann. 1264. f. 82.*

(f) *Surit. lib. 2. Raynal. an. 1286. 6. Forest. in Jacob. Reg. Siciliæ.*

(g) *Bonif. PP. VIII. apud Rainal an. 1295. num. 22.*

(h) *Raynald. an. 1295 num. 21. Collenut. hist. Neap. l. 5. Jo: Mariana l. 14. c. 17.*

(i) *Odoric. Raynald. an. 1295. 22.*

(l) *Collenut. hist. Neap. l. 5. Forest. Map. Histor. in Jacob & Frideric. Reg. Sicil. Raynald. an. 1295 n. 36.*

(m) *Forest. Map. Histor. loc. citat.*

(n) *Raynald. ann. 1296. n. 2. 8. 12. 14.*

(o) *Forest. Mappam Histor. in Reg. Sicil. in Jacob. & Frider.*

(p) *Odoric. Raynald. an. 1302. n. 2. 3. 4. &c.*

dis præjudicialia, non poterat approbare: eadem corrigi propterea demandavit, tuncque illis, tandem, ad justitię tramitem redactis, approbationis suæ munimen adjecit: missis per Fridericum Nuntiis, qui ejus nomine, Bonifacio ipsi, tamquam supremo Trinacriæ Domino, & clientelam jurarent, & homagium exhiberent, & conventionum prefatarum confirmationem, de manu Sedis Apostolicæ postularent.

13. Quià in premisso tractatu, ait Bonifacius: — Continebatur improvidè, quod Fridericus idem totam ipsam insulam, cum omnibus insulis, sibi adjacentibus, ac omnibus juribus, jurisdictionibus, honoribus, & pertinentiis suis in tota vitâ suâ haberet, teneret, & possideret in capite liberam, & absolutam: ità quod exindè ad servitium aliquod reale, vel personale, alicui nullatenus teneretur: quod proculdubiò in grave nostrum, & ejusdem Ecclesiæ præjudicium redundare valebat inposterum, & Regis Siciliæ memorati: ac ex nùnc redundabat evidentèr in diminutionem, & subtractionem reverentię, & subjectionis, paritèr pro ipsis insulis debitę nobis, & eidem Ecclesię, majoris dominii ratione, ut effectivè ipsa reformatio sequeretur, promiserunt nobis, & ipsi Ecclesię, jam dicti Nuncii, prò parte Friderici predicti solemnitèr, & expressè, idque similitèr prætacta capitula exponunt evidentèr, & eidem promissioni consentiunt, quod Fridericus ipse prædictam Sicilię insulam, cum insulis ei adjacentibus, omnibusque prædictis aliis juribus, & pertinentiis suis in vitâ suâ habebit, tenebit, & possidebit, à nobis, & sub nobis, & eâdem Ecclesiâ, & erit Vassallus, & censuarius ipsius Ecclesiæ, prò illo jure, quod idem Fridericus in ipsâ insulâ Sicilię, dictâ suâ vitâ durante, noscitur obtinere: & ex nùnc ejus nomine prefati Nuncii promiserunt bonâ fide tenere sub anno censu trium millium unciarum auri, ad generale pondus Regni Siciliæ, in festo B. Petri, ubicumque Romanus Pontifex fuerit, nobis, & ipsi Romanæ Ecclesię, per eundem Fridericum, dum vixerit, annis singulis solvendarum, & sub servitio centum militum, equis, & armis munitorum, decentèr, & benè quandocumque nos, vel Successor noster Romanus Pontifex, qui prò tempore fuerit in vitâ Friderici predicti asseruerit eis Ecclesiam indigere Romanam * (*a*).

(a) *Oderic. Raynald. an. 1303. n. 25.*

14. Et infrà: — Prò quibus utique recognitione, & promissione pretactis, efficacius roborandis, predicti Nuncii, ejusdem nomine Friderici nobis, & eidem Ecclesiæ, prò illo jure, quod in ipsâ insulâ Sicilię cum predictis juribus, & pertinentiis suis idem Fridericus, sicut prædicitur, est habiturus ad vitam, ligium fecerunt homagium, & fidelitatis prestiterunt solitum Juramentum. Promiserunt etiam predicti Nuncii, prò parte, & nomine Frederici jam dicti, nobis, & Ecclesiæ Romanæ præscriptę, subtus annexa sequentia in memorato tractatu pacis omissa, quæ prætacta, nostra reformatio, per adjectionem utilem reparavit: videlicet quod idem Fridericus tenebit, & habebit inimicos nostros, & Romanæ Ecclesiæ prò inimicis suis, & amicos nostros prò amicis habebit, quinimò predictos inimicos nostros, & ejusdem Ecclesię, ad nostrum, & ipsius mandatum, intendit persequi toto posse, quodque Fridericus ipse restituet, & restitui faciet omnes Ecclesias predictæ insulæ Siciliæ, & aliarum insularum circumjacentium, si fortè adhùc restitutæ non sunt, plenariè, & cum effectu ad omnia bona, & jura ipsarum, in quorum possessione erant eo tempore, quo insula memorata Sicilię contrà dictum quondam Regem Carolum rebellavit, per quoscumque prefata bona, & jura ablata, & occupata fuissent, vel sint, ac detinerentur, vel detineantur ad præsens, nisi fortè infrà prædictum tempus aliqua justa alienatio, per personas, auctoritatem habentes, indè justè, ac rationabilitèr facta esset, & quod omnes prædictas Ecclesias, & personas ecclesiasticas Ecclesiarum ipsarum, Fridericus idem libertatibus, privilegiis, & immunitatibus, à Sacris Canonibus eis concessis, & specialitèr, quod immunes sint à collectis, & talliis gaudere faciet, & permittet: & quod Romanus populus cum indigebit, ad requisitionem nostram, vel Successores predicti, ejusdem Friderici vitâ durante, de portubus Siciliæ possint extrahere victualia, & legumina, deferen-

renda ad Urbem prò ipsorum usibus, cum solutione tamen juris exiturę, quod solvi per ejusdem Friderici curiam ordinatur * (*a*).

15. Plura alia sequuntur, & præsertim, quod Fridericus Carolo pollicita omni religione observabit: quod ipso Friderico ex humanis decedente, Trinacria ad eundem Carolum redibit, & cum citeriore Siciliâ in unum Regnum integrè coalescet: quod ex hac concessione Carolo prefato nullum jus in utramque Siciliam adimetur, nec ulla præscriptio ex possessione Trinacrię, per Fridericum tenendę adversus eum decurret; quod Fridericus ipse Regis *Trinacrię*, non Siciliæ, se titulo nuncupabit &c. Ità tùnc primum Fridericus ex Aragoniis hujusce nominis primus, incœpit justo titulo, & concessionis Pontificiæ, & consensionis, sive cessionis Caroli II. Regis, *Trinacriam* sub nomine, & jure Regio possidere. Cum itàque in Conventionibus tunc mutuò compactatis, & ut suprà per Sedem Apostolicam approbatis, Fridericus, inter alia Ecclesiis integram spoponderit libertatem, atque immunitatem secundum Canones debitam (*b*), quam nulli dubium est, ex suprà relatis, etiam ad potestatem liberè de beneficiis ecclesiasticis disponendi, tùm favore indigenarum, tùm extraneorum extendi; patet, quod vi primæ investituræ, sive Apostolicæ concessionis, *Aragonicæ* Dynastiæ, in personâ Friderici I. Aragonii collatę, ad ecclesiastica beneficia in dicto Regno Trinacriæ, parte Regni Siculi, adeoque à suo toto non dissimili, nedum Clerici indigenæ, sed etiam extranei, debent secundum Canonicam libertatem admitti.

16. Verùm non secus ac similis conventio intèr Jacobum, & Carolum superius memorata, delusoria fuit; Sic & effimera fuit pax inter Fridericum, & Carolum prefatos sancita: Nàm Fridericus, non vitâ suâ tantum; sed & in posteros regnare perpetualitèr appetebat, & omne quantumlibet sacrum, ac religiosum ambitionis suę involucris postponebat. Non contentus enim solo Regis Trinacriæ nomine, Regis quoque Sicilię sibi titulum arrogabat; quasi tam citrà, quam ultrà Pharum posita Sicilia, ad ipsum totalitèr pertineret (*c*). Petrum quoque filium suum Panormi fecit in Regem sibi successurum, Coronâ Regiâ decorari (*d*), undè ingentes exortæ sunt contentiones, & irrequieta bella, intèr Robertum, & Joannam primam Reges Neapolis ex unâ, & Fridericum, ac Petrum Trinacrios, ex aliâ; à quibus ultimis etiam aliquando Panormitani, Massilienses, Agrigentini, aliique Trinacrię incolæ defecerunt, & se Joannę I. Reginę Neapolis subdidère (*e*). Itàque penè per 70. annos, intèr utrosque Principes Andegavenses, & Aragonios, irreconciliabilitèr est bellatum (*f*), donec tandem fatigati, non saturati, quieverunt, vel Spiritu pacis eorum se cordibus infundente, vel auro, & divitiis utrimque deficientibus, sinè quibus bellum nec inchoatur, nec continuatur: Nàm uti benè ait Plutarchus, *qui primus pecuniam esse nervos rerum dixit, precipuè bellum respexisse videtur* (*g*). Quare sub anno 1372. inter Joannam I. & Fridericum II. Aragonium Neapolis, & respectivè, Trinacriæ Reges, pax optata iterum solemnitèr est conserta, cum sequentibus pactis, & beneplacito Apostolico antè omnia reservato (*h*).

17. Cum pactis inquam, quod Fridericus II. Rex Trinacrię, insulam illam sibi, & posteris retineret: essetque Vassallus Joannę II. Reginæ Neapolis: solveret quot annis ter mille uncias auri prò censu, & alia tunc expressa. Gregorius Papa XI. pacta ipsa approbavit, adjectis tribus Capitulis: primò quod Fridericus Juramentum fidelitatis, & homagium ligium exhiberet prius Papę, uti supremo Trinacriæ Domino, deindè Joannæ Reginæ. *Secundò*, quod libera esset inibi electio Clericorum ad ecclesiastica beneficia, sinè ullâ *Regii assensus* necessitate, fierentque appellationes ad Sedem Apostolicam, & revocarentur leges editę adversus ecclesiasticam libertatem. *Tertiò*, ne Regnum Trinacrię cum Imperio conjungeretur &c. (*i*). Aliqua ex dictis pactis placet hìc ad literam recensere. -- Primò &c. quod Joanna, & Fridericus præfati, recognoscant, ad nos, & Ecclesiam Romanam spectare, & pertinere de jure directum dominium in toto Regno Sicilię, tam ultrà, quam citrà Pharum, nos, & Ecclesia Romana habemus, non intendimus in aliquo derogare, sed

(a) *Idem Raynald. an.1303.n.16.*

(b) *Card. Baron. an. 1097.to.11.fol.700.E. Raynald. ubi suprà*

(c) *Raynaldus ann. 1317.23.*

(d) *Surita lib.6 c.42. Jo:Villan.l.8.c.133.*

(e) *Odor. Raynald an. 1356.31.*

(f) *Baron. an. 1097 to.11.f.701.*

(g) *Plutarc. in Cleomene*

(h) *Raynald. an. 1372 n.5. in fin.*

(i) *Card. Baron. loco cit. Raynald. an. 1372. num. 7.8.9.*

ſed ea volumus, & intendimus remanere illæſa, & quod tale, & totum jus nobis, & Eccleſiæ Romanæ remaneat in dictâ inſulâ,& adjacentibus inſulis (quæ Regnum Trinacriȩ intitulabuntur) quale, & quantum habemus in terris citrà Pharum: & ſi quȩ in præſentibus Capitulis inveniantur, quȩ directȩ, vel per obliquum, præfato Dominio, & Juri, quod Eccleſia Romana habet in dictâ inſulâ, & adjacentibus inſulis, quomodolibet prȩjudicarent, illa ex nùnc prò non appoſitis, & non adjectis habeantur, & quod ad contenta in iſto Capitulo Joannȩ, & Friderici prædictorum expreſſus conſenſus accedat (a).

(a) Idem Raynald. an. 1372. n. 7.

18. — Deſcendentes autèm ex præfato Friderico, & ejus liberis utriuſque ſexus, ſuccedant in inſulâ prælibatâ, cum adjacentibus inſulis ſuis; ſic tamèn quod de liberis maſculis, in eodem gradu, ac per eandem lineam concurrentibus, primogenitus: de duabus fœminis, primogenita: de viro, & fœminâ, in eodem gradu, ſimilitèr concurrentibus, maſculus omnibus aliis prȩferatur &c. Perſonarum autem deſcendentium hujuſmodi nullâ ſuperſtite, Regnum Trinacriæ, ſeu inſula Siciliæ prædicta, cum aliis inſulis adjacentibus, ad præfatam Joannam Reginam Siciliæ, ejuſque Succeſſores in regno, ipſo jure libere revertantur: aut eiſdem Reginâ, & Succeſſoribus in Regno non exiſtentibus, vel exiſtentibus, in caſu quo Regnum Siciliȩ, juxtà conventiones habitas intèr felicis recordationis Clementem IV. prædeceſſorem noſtrum, & clarȩ memoriæ Carolum Regem Siciliȩ, eſſet ad Romanam Eccleſiam devolutum; Regnum Trinacriæ, ſeu inſula prædicta, cum adjacentibus inſulis, ad prȩfatam Romanam Eccleſiam ipſo jure liberè revertantur. *

19. Sequitur ordo, quo deſcendentes Friderici debebunt in Regno ſuccedere, nempè quod natu major, minori, & maſculus in pari gradu fœminȩ præponatur: deficientibus filiis rectæ lineæ, agnati tranſverſales, uſque ad quartum gradum vocentur: nullo horum ſuperſtite, Trinacria ad Regem Siciliæ citrà Pharum, hocque etiam, & ejus deſcendentibus, ut ſuprà deficientibus, ad Sedem Apoſtolicam revertatur. Et poſt multa, — Omnes inſuper Eccleſiȩ tàm Cathedrales, quàm aliæ regulares, & ſȩculares, necnon omnes Prælati, & Clerici, ac univerſæ perſonæ eccleſiaſticȩ, ſæculares, & religioſæ, in electionibus, poſtulationibus, nominationibus, proviſionibus. & omnibus aliis, plenâ libertate gaudebunt, nec antè electionem, nec in electione, vel poſt, dicti Friderici, ſeu ejus Succeſſorum in Regno, ſive inſulis prædictis, conſenſus, vel conſilium, aliquatenus requiratur: Quam utique libertatem ipſe Fridericus, ipſiuſque in dictis inſulis, ſeu Regno Succeſſores, ſemper manutenebunt, & conſervabunt, & manuteneri facient ab omnibus ſubditis ſuis: dictæque Eccleſiæ, & perſonæ, & omnia religioſa, & pia loca, utentur liberè omnibus bonis, & juribus ſuis: ſalvo ſibi, & Succeſſoribus ſuis in Regno prædicto Trinacriæ, ſeu inſulis Jurepatronatus, prout & ſecundum quod patronis Eccleſiarum Canonica inſtituta concedunt, & in illis tantum Eccleſiis, in quibus Reges antiqui Siciliæ hujuſmodi Juſpatronatus habuerunt: ſalvâ ſemper circà Eccleſias Cathedrales, & alias regulares, & ſæculares quaſcumque, ac perſonas, & loca eccleſiaſtica, tàm in faciendis proviſionibus, & electionibus confirmandis, quàm in reſervationibus de ipſis Eccleſiis faciendis, quam in omnibus, & quibuſcumque aliis, Romani Pontifici, & Eccleſiæ Romanæ juriſdictione, ordinatione, & auctoritate plenariâ, & liberâ poteſtate * (b).

(b) Raynald an. 1372. n. 11.

20. Harum pactionum vigore Fridericus II. Aragonius prȩfatus Rex Trinacriȩ, Gregorio Papȩ VI. fidelitatem exhibuit (c), nec quidquam defuit quominus conventiones ipſȩ plenarium ſortirentur effectum. Igitùr ſecundum illas, diſpoſitio beneficiorum, electio, nominatio, ſive quocumque modo nuncupetur, eorum proviſio, debet fieri juxtà plenam, & integram Eccleſiæ libertatem, ſinè Regio aſſenſu, & ſalvâ in omnibus beneficiorum proviſionibus faciendis, & electionibus confirmandis, Romani Pontificis auctoritate plenariâ. Sed ſive attendatur naturalis Eccleſiæ libertas, ſecundum Canones conſiderata; ſive auctoritas Romanæ Sedis, prouti dat regulam in diſpenſatione beneficiorum univerſalitèr obſervandam, ſive gemi-

(c) Raynald. an. 1374 num. 19.

geminata illa verba: *plenâ libertate*: *plenariâ auctoritate*: *liberâ potestate*, quæ in pactum deducta sunt in præsenti conventione, nec ullam restrictionem admittunt (*a*), certè utrimque ad beneficia admittendos esse quoque extraneos definitur; prouti de facto hucusq;peractum est:Ergò secundùm pacta,& investituram pręfatam Friderico Regi collatam, extranei non excluduntur ab ecclesiasticis beneficiis. Et quamquàm hic sermo sit tantummodò de Siciliâ ultrà Pharum, sivè de Trinacriâ, tamèn quià hæc de illo sanciuntur, tamquàm de parte à corpore totius Regni discerpta, & eandem naturam habente cum Siciliâ citrà Pharum; notumque est, quod nec arbor à ramo, nec rivus à fonte, nec membrum potest à suo corpore dissidere, locumque habet optimè argumentum, deductum à parte ad totum (*b*); liquet quod ea, quæ hìc definita sunt prò Trinacriâ, ab identitate materiæ, atque à paritate rationis, æquè afficiunt etiàm prò Regno Neapolis, & ità ex totâ hâc ratione, per consequentiam naturalitèr sequitur, quod juxtà præfatam investituram Apostolicam, Friderico II. Aragonio Regi concessam; tàm in Trinacriæ, quàm in NeapolisRegno patet Clericis etiam extraneis accessus ad ecclesiastica beneficia.

(a) *Barbos.tract.var. dist.189.& 261.*

(b) *Barbos.ubi suprà Loc.82.n.1.*

21. Tantis, ac tot contentionibus, & bellis, locorumque, ac hominum exterminiis, fatagerunt Petrus I. Aragonius, ac ejus posteri Regnum Siciliæ, quà vi, quà technis, quà tandèm licitis conventionibus, ex necessitate potius, quam ex libenti proposito, & propriæ deliberationis affectu, cum eisdem in pactum deductis, in propriâ familiâ perennitèr propagare: sed citò excisa est arbor eorum propaginis in Mariâ, præfati Friderici II. Aragoni Regis Trinacriæ filiâ, quæ per paucos annos Patri in Regali Solio successit (*c*), ulciscente, ut ab aliquibus est putatum, Deo tot fædifractiones, & sponsiones, divinæ invocationis juramento vallatas, & sæpè sæpiùs ludificatas; ac intrusionem illius sobolis in Regnum Divi Petri patrimoniale, ad Aragonios nullatenus pertinens, sed per fomentum seditionis Siculæ legitimo Regi subtractum: *Novimus enim*, inquit Carolus Magnus, *multa Regna, & Reges eorum, propterea cecidisse, quià Ecclesias spoliaverunt; resque earum vastaverunt, abstulerunt, & pugnantibus dederunt* (*d*). Friderico, inquam, II. Aragonio successit Maria ejus filia in dominio Trinacriæ, quæ Martino juniori Duci Momblanci nupsit, filio Martini Senioris, Ducis Albę, qui etiàm posteà fuit Rex Aragoniæ (*e*). Marię ipsi citò pereunti, vir ejus Martinus junior pręfatus in Regiâ dignitate successit (*f*). Qui paritèr præproperè moriens, Blancę, filię Regis Navarræ, secundæ uxori suæ, sceptrum Trinacrię dereliquit (*g*). Quâ quoque non post multum temporis obeunte, subintravit in Regno Ferdinandus Rex Aragoniæ, filius Joannis I. Regis Castellæ, Rex ab Aragonensibus salutatus (*h*), & à Siculis post Blancam, ad eorum Coronam Regiam invitatus (*i*). Cui demùm intrà triennium defuncto, subrogatus est Alphonsus ejus filius, hujusce nominis primus (*l*).

(c) *Forest.Map.Istor. in Mariâ Reg.di Sicil.*

(d) *Thomassin.Vet. & nov. Eccl. disc.p.3. l.1.c.8.n.8.*

(e) *Raynald.an.1391 6.an.1392. 3. Forest. loc.cit.*

(f) *Anton.Forest. loc.cit. in Martin.Reg. Siciliæ.*

(g) *Idem in Martin. & Blanc.Reg Sicil.*

(h) *Losch.Comp.hist. in Arbor. Reg.Castellę Jo:Gualter.Cron.Polit.in Reg. Aragon.nu. 35. Raynald.ann.1410 num.1.*

(i) *Raynald. loco cit. Forest. in Ferdin.Reg. 20.Siciliæ.*

22. Hucusque Principes *Aragonicæ* Dynastiæ solam Siciliam ultrà Pharum, primò illicitè, postremò licitè, tenuerunt. Inposterùm verò Reges Aragonici, nedùm Trinacriam, sed etiàm Regnum Neapolis adepti sunt, & sic utrique Siciliæ, tàm citrà, quàm ultrà Pharum, regalitèr imperarunt. Nàm Alphonsus pręfatus Ferdinando ejus Patri in Trinacriâ substitutus, à Joannâ quoquè II. Reginâ Neapolis est in filium arrogatus, sivè adoptatus (*m*), quæ tametsi adoptione ipsâ cassatâ, Ludovicum posteà III. Andegavensem, & eo defuncto, Renatum ejus fratrem paritèr adoptaverit, uti superiùs memoravimus (*n*), tamèn vel prior adoptio, legitimis prædita facultatibus, validior fuerit secundâ, & tertiâ: Vel Papa gratificari maluerit, Alphonso, quàm Ludovico, & Renato: Vel tandèm præpotentia militaris Alphonsi, Pontificem ad sua vota pertraxerit; hoc unum est, quod Eugenius Papa IV. Alphonso ipsi investituram Regni concessit (*o*), quà utramque Siciliam, tàm citrà, quàm ultrà Pharum, fuisse comprehensam, latè sustinet Cardinalis Baronius (*p*). Investituram, inquam, Regni concessit, sub iisdem pactis, & con-

(l) *Idem Forest.in Alphons.I. Rè XXI.Sicil.*

(m) *Raph. Volater. Geogr. l. 6. in Sicilia Raynald.an.1421 n.2. Petav. Ration. temp. l 9.cap.8*

(n) *Losch.Comp.hist. di Cas d'Austr.in Giovanna II.Petav.loc.citat. Volater. ubi suprà Raynal an.1423.n.13. & 1435.14.*

(o) *Odoric.Raynald. an.1443.n.1.*

(p) *Card. Baron.an. 1097.tom.11 f.702.& sequ.*

conditionibus, quibus Clemens Papa IV, usque ad anno 1265. cum Andegavensi Carolo stipulavit (*a*).

(a) *Raynald. ann. 1443. n. 7.*

23. Pacta pro hac investiturâ edendâ, inita sunt Terracinæ inter Ludovicum Patriarcam Aquilejensem Cardinalem, & Legatum Papæ, ac Regem Alphonsum die 14. Junii 1443. (*b*), conventumque est inter cætera: -- Item convenerunt, & concordarunt; quod præfatus R. D. Legatus, nomine, & auctoritate Sedis Apostolicæ, statim firmatis, juratis, & hinc inde sigillatis præsentibus Capitulis, ipsi Serenissimo D. Regi dictum Regnum Siciliæ citrà Pharum juxtà stylum, morem, formam, clausulas, & conditiones, per Romanos Summos Pontifices servari consuetas, denuò infeudabit, eumque de eodem investiet, etiam cum confirmatione arrogationis ipsi Serenissimo D. Regi per olim bon. mem. Reginam Joannam secundam, ad successionem hujus Regni factæ, & cum clausulâ: non obstante, quod per vim dictum Regnum occupasse noscaris &c. Item quod dictus Sanctissimus D. noster, & ipse R. D. Legatus &c. præfatum Serenissimum D. Regem à quavis pecuniæ quantitate, ad quam ratione census, seu tributi Regni hujusmodi, pro tempore præterito, Sedi, seu Cameræ Apostolicæ teneretur, prorsus liberabit, atque absolvet &c. Item vice versâ dictus Serenissimus D. Rex statim, cum firmata, & sigillata fuerint hujusmodi Capitula, dictamque obtinuerit infeudationis, & investituræ bullam, requisitum juramentum, & homagium præstabit in manibus dicti R. D. Legati &c. personaliter, & ut moris est, cætera omnia, & singula faciet, & promittet, & observabit, quæ infeudationis, seu investituræ, & suo loco coronationis prædictæ tempore, cæteri prædecessores Regni hujus in simili casu Romanis Pontificibus facere, promittere, & consueverunt, & tenentur, & tributum, seu censum annis singulis à prædictæ Investituræ die inchoandis realiter, & cum effectu solvere promittit, & solvet * .

(b) *Surita Annal. l. 15. cap. 18.*

24. Sequuntur alia pacta, & conventiones; notâque dignum est, quod singulis Capitulis apposita, & replicata leguntur hæc verba: *Alphonsus Rex*. Pacta hæc rata habuit, & approbata Eugenius PP. IV. prid. nonas Julii ann. 1443. (*c*). Mox idibus Julii ejusdem anni contulit Investituram Alphonso, prolixa bulla, quam legere est apud Raynaldum -- Regnum prædictum &c. in feudum perpetuum tibi charissimo in Christo filio nostro Alphonso Regi prædicto, licèt absenti, prò tè, tuisque hæredibus, descendentibus per rectam lineam masculis, jam natis, & inposterum nascituris, ex certâ scientiâ &c. & Apostolicæ potestatis plenitudine, tenore præsentium concedimus &c. nec non de ipsis Regno, & terrâ eorumque juribus, & pertinentiis universis, tè etiàm absente in personam dil. filii Magistri Alphonsi Hispani, Notarii nostri, per tè ad nos præsentialitèr destinati, per annuli nostri ejusdem Alphonsi digito annulari traditionem, & impositionem, præsentialitèr investimus, receptis tamen prius à tè in formâ, quæ sequitur, fidelitatis debitæ juramento, ac pleno homagio, servitio, vassallagio ligio pro hujusmodi feudo debitis, & consuetis &c. * Sequuntur aliæ leges, similes illis, quæ in Investituris Caroli I. Caroli II., Roberti, Joannæ, Caroli III., & Ladislai Regum continentur (*d*).

(c) *Raynald. an. 1443. à n. 1. ad 6.*

(d) *Raynald. an. 1443. num. 6.*

25. Conventionibus præfatis, ut suprà firmatis, atque Investiturâ Regni suscepta, Rex Alphonsus diploma edidit biennii tempore ponderatum, & maturatum, nempè datum die 11. Junii anno 1445. in quo acceptavit, & ratam habuit investituram præfatam, Bullam Papæ supradictam de verbo ad verbum exscribens, in quâ hæ præ cæteris particulæ continentur: *Prò toto verò generali Censu ipsorum Regni, & terræ octo millia unciarum auri ad pondus ipsius Regni, in festo B. Petri Apostoli de mense Junii, ubicumque Romanus Pontifex fuerit, ipsi Romano Pontifici, & Romanæ Ecclesiæ, annis singulis persolvetur &c. In quolibet etiam termino dabis tu, & tui in dicto Regno, & terrâ hæredes dabunt nobis, vel successoribus nostris canonicè intrantibus, unum Palafredum album pulchrum, & bonum, in recognitionem veri dominii eorundem Regni, & Terræ &c. Omnes insuper Ecclesiæ, tam*

Ca-

Cathedrales, quam aliæ Regulares, & Saeculares, nec non omnes Prælati, & Clerici, ac universæ personæ Ecclesiasticæ Saeculares, & Religiosæ, ac quæcumque religiosa loca, in regno, & terrâ prædictis consistentia, cum omnibus bonis suis, in electionibus, postulationibus, nominationibus, provisionibus, & omnibus aliis, plenâ libertate gaudebunt, nec ante electionem, sivè in electione, vel post, Regis assensus, aut consilium aliquatenus requiretur: quam utique libertatem tu, & tui in ipso Regno hæredes, semper manutenebitis, & conservabitis, ac manuteneri, & conservari facietis, ab omnibus subditibus vestris: Dictæque Ecclesiæ, & personæ utentur liberè omnibus bonis, & juribus suis, salvo tibi, & tuis in dicto Regno hæredibus jure patronatus in Ecclesiis tantum, quantum in hac parte patronis ecclesiarum canonica instituta concedunt, ubi antiqui Reges Siciliæ hujusmodi juspatronatus in ipsis Ecclesiis habuerunt.

26. *Omnesque etiam causæ, ad forum ecclesiasticum in Regno, & Terrâ prædictis pertinentes, liberè, & absque ullo impedimento, agitabuntur, ventilabuntur, & tractaabuntur coram Ordinariis, & aliis ecclesiasticis Judicibus, & terminabuntur per eos, & si ad Sedem Apostolicam super hujusmodi causis appellari contigerit, tam appellantes, quam appellati, ad eandem venire Sedem pro appellationum prosecutionibus liberè, & absque inhibitione aliquâ permittentur &c. Revocabitis etiam tu, & dicti tui in Regno hæredes omnes Constitutiones, & leges &c. per Reges, aut Reginas Regni, & terræ præfatorum, sivè alios quoscumque editas contrà Ecclesiasticam libertatem, nec statuta, aut constitutiones edetis, aut etiam promulgabitis, per quæ juri, & ecclesiasticæ libertati in aliquo derogetur. Promittetis etiam quod nullus Clericus, vel ecclesiastica persona, eorundem Regni, & terræ, in civili, vel criminali causâ, ad faciendam fidem de titulo, vel possessione clericatus conveniatur coram Judice sæculari, nisi super feudo, judicio petitorio conveniatur civiliter, sed omnes Ecclesiæ, Monasteria, Hospitalia, & alia pia, & religiosa loca, ac personæ ecclesiasticæ Regni, & terræ prædictarum, omnimodè erunt liberæ, & libera, & nulli Regi, vel Principi subjacebunt &c. In Ecclesiis in dicto Regno, & terrâ vacantibus, tù, vel prædicti in Regno hæredes, nulla habebitis regalia, nullosque fructus, reditus, & proventus, nullas etiam obventiones, ac nulla prorsus alia recipietis ab eisdem, custodiâ ecclesiarum earundem interim liberâ remanente penès personas ecclesiasticas, juxtà Canonicas sanctiones &c.* Sequitur juramentum fidelitatis, cum homagio, & vassallagio (*a*). Cerniturque hic in pactum deducta integra libertas Ecclesiæ, & Ecclesiarum in omnibus juribus suis, quæ libertas integra, & plenaria non esset, nisi etiam comprehenderet admissionem Clericorum extraneorum ad ecclesiastica beneficia.

(a) *Reynald. an. 1458 à num. 3. ad 31.*

27. Obeunti Alphonso I. sine filiis legitimis, successit Joannes frater ejus ex paterno testamento in Aragoniæ Regnis (*b*). Ad Regnum verò Neapolis Ferdinandus filius ejus illegitimus aspiravit. Tunc Callistus PP. III, Regnum Neapolis ad Sedem Apostolicam devolutum declaravit (*c*). Quâ de rè S. Antoninus, *Callistus morte Regis perceptâ subito contulit quædam magna beneficia Episcopatuum, quæ priùs conferre non valuerat, ipso Rege contradicente, & impediente (quod plus est) per bullas patentes Regnum Apuliæ vacans, ut feudum Ecclesiæ, ad eum solum pertinere, & de ipso disponere asserebat, mandans Ferdinando, ut illud dimitteret, nec ipse, vel alius quicumque sub pœnâ anathematis se illius Regni Regem vocaret* (*d*), cujus bullæ seriem videre est apud Historicos (*e*). Ponderatione autem dignum est, quod Alphonsus fœdifragus pacta inita, & jurata prævaricatus est, libertatem Ecclesiæ in beneficiorum collatione impediens, citòque Deus illius sobolem, nullo relicto filio legitimo, exscidit, & Papa potius beneficia vacantia remanere voluit, quam illa, vivente ipso Rege, cum ecclesiasticæ libertatis præjudicio conferre. Quò verò ad Regni dispositionem, cum Callistus citò interierit, & Ferdinandus Alphonsi filius Nothus viribus prævaleret, quibus retundendis Sedes Apostolica erat impar; Pius PP. II. satius existimavit eidem Ferdinando Aragonio, tametsi illegitimè nato

(b) *Baron. an. 1097, f. 704. Raynal. an. 1458 num. 31.*
(c) *Surit. annal. lib. 16. cap. 48.*
(d) *S. Antonin. 3. p. tit. 22. cap. 16. § ult.*
(e) *Raynald. an. 1458 num. 32. tom. 18.*

nato Investituram regiam renovare, quam cum eo dubio marte, ac viribus inæqualibus decertare.

28. Fecit hoc Pius idibus Novembris anno 1458. appositis in Investiturâ pactis, & legibus, in Investituris præcedentium Regum Caroli I. Caroli II. Caroli III. utriusque Joannę, Ladislai, & Alphonsi I. contentis (*a*). In quâ Investiturâ hęc legitur expressa conventio: *Omnes insuper Ecclesiæ, tàm Cathedrales, quàm aliæ Regulares, & Sęculares, nec non omnes Prælati, & Clerici, ac universę personæ ecclesiasticæ sęculares, & religiosæ, ac quæcumque religionis loca, in regno, & terrâ prędictis consistentia, cum omnibus bonis suis, in electionibus, postulationibus, nominationibus, provisionibus, quas (salvis reservationibus Apostolicis) fieri contigerit, & omnibus aliis, plenâ libertate gaudebunt, nec ante electionem, sive in electione, vel post, Regis assensus, vel Consilium, aliquatenus requiretur &c.* (*b*). Vide hic in pactum deductam libertatem reservationum Apostolicarum, & jurium omnium, eorum, ad quos pertinet beneficia dispensare, ut illa possint, pro eorum arbitrio, & voluntate conferre, adeoque sine ullâ restrictione ad aliquod genus personarum, quippè restrictio ipsa nimium libertatem eandem, sic in pactum deductam, obrueret, ac per consequens relictum locum, & patefactum accessum in in ipso Regno Neapolis, etiam Clericis extraneis ad ecclesiastica beneficia. Ferdinando I. Regi Neapolis successit Alphonsus II. qui regiam investituram ab Innocentio PP. VIII. anno 1492. est consecutus, expressis pactis, & conditionibus, cum ejus patre conventis, & in investituris aliorum Regum Linearum Andegavensis, & Aragonensis, contentis (*c*).

29. Alphonso II. Regi obeunti Ferdinandus paritèr II. ejus filius in Regali solio subintravit, dictus communitèr Ferrandinus (*d*), quo sine liberis decumbente, Regnum ad ejus patruum Fridericum, Alphonsi II. fratrem, pervenit (*e*). Hic habuit infestum Ludovicum XII. Regem Galliæ, Carolo VIII. subrogatum, filio Ludovici XI. cui Renatus Andegavensis, & Carolus ejus ex Joanne filio Nepos, cessere quidquid juris habuerant in Regno Neapolis (*f*), reclamante Renato juniore, Renati ipsius senioris, ex Violantâ, uxore Comitis Vaudemontis Lotharingi, nepos (*g*). Ludovico ergò XII. armis in Italiam irrumpente, Fridericus auxilium Ferdinandi V. Catholici, Regis Aragoniæ, Patruelis sui, bono animo, sed nimium confidente, imploravit (*h*), qui ad eum citò Consalvum Cordubensem transmisit, magnæ famæ Ducem, vulgo *il gran Capitano*: tanto titulo dignum quippè *qui per 200. Urbes, & 10. Oppida Regi suo comparata, Magni nomen adeptus est* (*i*), armis, & militibus opportunè instructum, & victualibus constipatum, sub specie quidem auxilii præbendi, sed animo rè verâ exequendi pacta secretissima, pridem inter Ferdinandum ipsum, & Ludovicum XII. inita, de invadendo conjunctis armis Regno Neapolis, & inter se prætaxatis partibus dividendo (*l*).

30. Consalvus ergò Regnum Neapolis ingressus, positis castris, & militibus ordinatis, Friderico Regi, ut Regno cederet intimavit, Ditiones quasdam ejus loco, in Hispaniâ recepturus. Quamobrem sè proditum ratus Fridericus, nec par injuriæ repellendæ, insidias delusoris altis ejulatibus exprobravit (*m*): tùm de Gallo Rege, tametsi hoste, magis quam de Ferdinando Hispano, quamquàm patruele, sed insidiatore, ac ut putabat jurium sanguinis violatore, confidens; in Galliam se recepit (*n*), ubi pauperem finem intrà non prolixam annorum periodum, tota ejus posteritas est perpessa (*o*). De his Ferdinandi V. consiliis dispar est Scriptorum opinio, improbantibus aliis factum (*p*), aliis excusantibus ejus opus. Certum est autem, quod occupato per Gallos, atque Hispanos, communibus votis, Regno Neapolis; alter de altero expellendo sensus intimiores habuit, & consilia maturavit; nodumque requirentes in scirpo, ut sibi mutuo vim inferrent; Galli adversùs Hispanos, Hispani adversùs Gallos, signa bellica elevaverunt: bienniique spatio (*q*), Consalvus triplici clade, ad Seminariam in Calabriâ, ad Cerignolam in Apuliâ, & ad Garilianum in Campaniâ, Gallos fudit, atque totalitèr debellavit,

(a) *Raynal. an.* 1458. *num.* 30. *tom.* 19.

(b) *Raynald. loc. cit. num.* 42.

(c) *Raynal. an.* 1492. *num.* 11.

(d) *Alfons. Loschi Compend. Istor in Ferrandin.*

(e) *Loschi ubi supr. in Frideric. Reg. Neapol.*

(f) *Panvin. Rom. Princ. l.* 4 *f.* 311 *Loschi loc. cit. & Giunta Giaconne.*

(g) *Volateran. Geogr. lib.* 6. *nella Sicilia.*

(h) *Raynal. an.* 1501. *num.* 51. 69 74. 75. *Petav. ration. temp. l.* 9. *c* 12. *Loschi in Frider.*

(i) *Joan. Bussieres Flosc. Histor. p.* 2. *ann.* 1499. § *Nec à.*

(l) *Guicciar. lib.* 5. *Forest. in Ferdin. V. Reg. Hispan. Raynald. an.* 1501. *n.* 51. *&* 79.

(m) *Alphons. Loschi loc. cit. in Friderico.*

(n) *Petr. Bemb hist. Venet. lib.* 6. *Sabell. Enead.* 11. *l.* 1. *Lup. Protospat. in Append. an.* 1502. *Raynald. an.* 1501. *n.* 74.

(o) *Raynald. an.* 1504 40. *Loschi Comp. Histor. nella Casa d'Austria in Federico.*

(p) *Trajan. Boccalin. Pietra del Paragon.* § *Aimanjore.*

(p) *Petav. ration. temp. l.* 9. *c.* 11.

vit, sicque Regnumque Neapolis, non prò parte, juxtà pacta; sed in totum, juxtà vires, Ferdinando Regi Hispaniæ subjugavit (*a*). Inita postmodum fuit pax inter Ferdinandum ipsum, & Ludovicum XII. præfatum, anno 1505. hæcque inter alias edita est conventio; ut Hispanus, ductâ in uxorem Germanâ de Foix, Galli nepte, haberet prò dote quidquid partis, aut juris in Regno Neapolis posset ad Coronam Gallicam pertinere, insuperque refunderet septingentos mille aureos Ludovico (*b*).

31. Ità Ferdinandus V. Catholicus, Rex Aragoniæ, Regnum Neapolis estadeptus, cui Julius PP. II. anno 1510. Regiam contulit Investituram, juxtà solitum Clementinæ tenorem (*c*) quæ, sicut anteà, sic & nùnc fuit regula concessionis Regni, sivè illius Investiturarum; quoties fuerunt per Pontifices renovatæ. In Ferdinando autem ipso (qui tot bellis, cœdibus, & locorum, ac hominum exterminiis, ad possessionem Regni Neapolis est perlatus, spè eidem in perpetuum per suos liberos præsidendi) succisa protinus est arbor virilis Aragonicæ Dynastiæ, quæ modò Trinacriæ separatìm, modò simùl etiam Neapoli, sivè utrique Siciliç regalitèr imperavit: solęque illius sobolis *fœminæ* superstites remanserunt (*d*). Sivè autem pacta, & Investituræ considerentur Friderici I. & II. & aliorum Aragonicorum Regum, qui Trinacriæ dominati sunt, è Siciliç corpore avulsæ; sivè Alphonsi I. Ferdinandi I. & ejus Successorum; sivè tandèm Ferdinandi V. Catholici, ex omnibus elucet, dispensationem beneficiorum ecclesiasticorum Regni Neapolis esse secundum libertatem Canonicam exercendam, & juxtà id, quod Canones, & Sanctiones Ecclesiæ, atque auctoritas Romani Pontifici prædefiniunt, liberè, sine ullâ restrictione, sed cum libertate plenariâ.

32. Tàm autem Canones, ac leges ecclesiasticę, quam Pontificię Constitutiones, in libertate Ecclesię positum esse volunt, ut beneficia, prò ipsius Ecclesiæ libito, non solum Clericis indigenis, verum etiam extraneis conferantur, prout jam uberrimè per totum pręsens opus ostendimus. Ad hæc dictiones illæ *liberè*, *plenariè*, & similes, toties, ac tam crebrò in singulis Investituris Regni positæ, ac replicatę, atque in pactum expressum deductę, ut ii, ad quos spectat de beneficiis disponere, illa possint *plenariâ libertate*, ac *liberâ auctoritate* distribuere, illæ inquam dictiones omnem, & quamcumque personarum restrictionem excludunt (*e*). Ergò hujusmodi libertas nunc neque Papę, nec Episcopis, neque Regi, tamquam patrono plurium beneficiorum, neque Magnatibus Regni, habentibus beneficia sui juris patronatus, neque demum aliis Clericis, & laicis beneficiorum collatoribus, vel respectivè patronis, demi potest, vel ad solos indigenas coarctari, quin conculcentur pacta, in conventionibus, & investituris, initis intèr Sedem Apostolicam, & Reges Stemmatis *Aragonensis*, assensu mutuo, constituta. Et ità quocumque res vertatur, quocumque vis sermonis circumvolvatur, & impingatur; si compactata Dynastiæ Aragonensis attendenda sunt, nihil aliud potest exindè, quoàd beneficiorum dispensationem, justitiâ, & æquitate, concludi; nisi quod in Regno Neapolitano liberum, & licitum est etiam Clericos extraneos ecclesiasticis pręficere beneficiis.

(a) *Paul. Æmil. in Ludov. XII. Jo. Busieres loc. cit. Ant. Forest ubi supr. f. 121.*

(b) *Guicciardin. Histor. lib. 6.*

(c) *Raynal. an. 1510. à n. 24. ad 27.*

(d) *Forest. Mapp. Istor. in Ferdin. V. & Joanna Reg. Hispan Alphons. Loschi Comp. Histor. in Casa d'Austria.*

(e) *Barbos. tract. var. dict. 189. & 261.*

CAPUT XXXIV.

In quo ex Investituris Apostolicis Regum lineæ Austriacæ, *ac ex eo, quod Regnum Neapolis est feudale Sedis Apostolicæ, ostenditur, quod in eo præfici debent etiam Clerici extranei Ecclesiasticis Beneficiis.*

SUMMARIUM.

1 *Familiæ Aragonensi subinserta est* Austriaca, *ex qua primus Neapolis Regnum tenuit Carolus V. Imperator.*

2 *Leo PP. X. dispensavit, ut Carolus posset Imperium cum Regno Neapolis retinere: In pactum deductâ libertate Ecclesiarum.*

3 *In Investiturâ Ferdinandi V. aderat particula, & pactio libertatis Ecclesiarum quoad provisionem beneficiorum.*

4 *Philippus II. III. & IV, atque Carolus II. Reges Hispaniæ, ac Neapolis, susceperunt investituras, in quibus prædicta libertas in pactum deducta est.*

5 *Libera non est Ecclesia, si arctetur ad beneficia solis indigenis conferenda: nec libertas hæc tolli potest Papæ, quin auferatur & aliis.*

6 *Ostenditur, Regnum Neapolis esse feudum Romanæ Ecclesiæ, ac malè à Contradictoribus feudalitatem hanc irrideri.*

7 *Feudalitas ipsa probatur assertione Historicorum, & Jurisconsultorum, nec non aliis factis historicis Rogerii Regis, & Joannæ II.*

8 *Referuntur alia documenta feudalitatem ipsam probantia, deducta ex gestis Caroli Claudi Regis, ac Joannæ I. & revolutionis Thomæ Anielli.*

9 *Papa, uti supremus Dominus Regni, condere potest leges temporales, in eo servandas: sicque Honorius PP. IV. condidit* Capitula pro bono statu Regni.

10 *Ipsaque Capitula usque ab initio plenum habuerunt effectum. Robertus Attrebatensis Bajulus Regni, ea observari præcepit.*

11 *Illa successivè fuerunt suspensa quoad solam personam Regis, & quoad solas pœnas in iis contentas: proficit autem Regno eadem observari.*

12 *Quę dicta sint, ut pateat, Regnum Neapolis esse feudum Romanæ Ecclesiæ: maleque Contradictores feudalitatem ipsam irridere.*

13 *Ubi quis est Dominus directus, & alter est feudatarius, beneficia sunt conferenda etiam juxta complacentiam Domini directi.*

14 *In* Scotiâ, *in* Burgundiâ, *& in* Italiâ *pluries beneficia nonnisi juxtà complacentiam Domini directi collata sunt.*

15 *In* Britanniâ *Nomenojus, occupando Regnum, literasque Papæ ad eum missas non accipiens, à Concilio Turonensi objurgatus est.*

16 *Ibi Carolus Calvus, uti Dominus directus illius Regni contendit, beneficia Episcopalia esse ad ejus complacentiam conferenda.*

17 *In* Galliâ *Nicetius Comes Aquensis, & Archiepiscopus Remensis, uti Comes ejusdem urbis, complacentiâ Regis in rè simili indiguerunt.*

18 *Dictus Archiepiscopus non potuit in suo Castro excitare novum Episcopatum, sine consensu Regis Domini directi ipsius Urbis, & Castri.*

19 *Non*

19 *Non potuit hoc facere, quia in dispensatione beneficiorum prævalere debet ratio etiam placiti Domini directi loci beneficii.*

20 *Urbanus VI. PP. multos Præsules unâ die constituit in Trinacriâ subditos Caroli III. Domini directi ipsius Regni.*

21 *In provisione igitur beneficiorum Regni Neapolis habenda est ratio complacentiæ Papæ quoque, uti Domini directi ipsius Regni.*

22 *Papa quocumque modo consideretur, in Regno Neapolis, beneficia ib sunt etiam extraneis conferenda.*

1. ARBORI Regum lineæ Aragonensis, in Ferdinando V. Catholico quoad masculinam lineam arescenti, Philippus I. *Austriacus*, ex Germaniâ in Hispaniam traductus, veluti novus palmes insertus est, ductâ in uxorem Ioannâ primogenitâ ex filiabus viventibus ejusdem Ferdinandi, & Isabellæ Regum Hispaniæ (*a*). Quo connubio jura coronæ Aragonicæ ex paterno Joannæ latere, ac jura Diadematis Castellani, ex materno ipsius Joannæ latere, in Carolum V. Austriacum, ejusdem Joannæ primogenitum, confluxere, tantâ hæreditate, quanta nulli amplius hominum legitur accessisse (*b*). Philippo nihilominus in vigesimooctavo ætatis anno, morbi malignitate, vel ut aliis placet, aliter è vivis abrepto; Ferdinandus socer, Senex juveni, supervixit (*c*). Aragonensi ergo familiæ in Regno Neapolitano *Austriaca* successit, primusque ex eâ, qui habenas ibi sit Regii regiminis moderatus, fuit Carolus V., mox memoratus, cujus etiam favore Franciscus I. Rex Galliæ, in pace cum illo initâ, renuntiavit omnibus juribus, si quæ ipsi super eodem Regno competerent, susceptâ in uxorem Eleonorâ, ipsiusmet Caroli sorore (*d*). Porrò vi Investituræ, per Julium PP. II. Ferdinando V. concessæ, succedebat Carolus Matri, & Avo Materno in Regno præfato, sed illud non poterat unà cum Imperio Germanico possidere, obsistentibus pactis in Investiturâ ipsâ contentis.

(a) *Ant. Forest. Map. Istor. in Giovanna Re 78. di Spagna f. 225.*

(b) *Loschi Comp. Istor. in Casa d'Austria § Ferdinando f. 193.*

(c) *Foresti. Mapp. Istor. loc. citat.*

(d) *Paulus Jovius Guicciard. & alii.*

2. Leo igitur Papa X. cum Carolo super hac rè dispensavit, ac illum de eodem Regno investivit, hac expressâ cautione: *Dummodò majestas sua alia, quæ in literis concessionis feudi Regni Siciliæ citrà Pharum hujusmodi continentur, & à quibus per Apostolicam Sedem dispensatio, seu remissio facta non apparet, sub pœnis in eisdem literis contentis, quoad vixerit inviolabilitèr observare teneatur, liberè, ac licitè valeat, majestati suæ licentiam, & facultatem concessit, illumque ad præmissa, si expedierit, habilitavit, personam suam ad hujusmodi electionem approbando, & legitimam fore declarando, prout in literis Apostolicis eidem Carolo Regi per nos concessis, quarum tenor præsentibus de verbo ad verbum est insertus, ac etiam dictum Regnum Siciliæ citrà Pharum, eisdem modo, & formâ, quibus per felicis recordationis Julium PP. II. illud claræ memoriæ Ferdinando Regi Avo suo &c. quæ tamen per Sedem Apostolicam non apparent remissæ, & infrascriptis conditionibus implendum de novo concessit, & ideo etiam ipsum investivit &c.* (*e*). Itaque Leo Papa X. investituram Regni Carolo V. concessit sub iisdem pactis, & conditionibus, sub quibus fuerat à Julio PP. II. concessum Ferdinando V. Catholico, Aragoniæ Regi, ejus Avo, adeoque deductâ in pactum expressè libertate Ecclesiarum, & quorumcumque virorum ecclesiasticorum, quoad provisionem beneficiorum.

(e) *Odoric. Raynal. ann. 1521. n. 85.*

3. Sanè in Investiturâ Ferdinandi V., à Julio II. concessâ, rotundis literis appositâ, legitur pactio, quæ sequitur, *omnes insuper Ecclesiæ, tam Cathedrales, quam aliæ Sæculares, & Regulares, necnon omnes Prælati, & Clerici, ac universæ personæ ecclesiasticæ, sæculares & religiosæ, in electionibus, postulationibus, nominationibus, provisionibus, & omnibus aliis plenâ libertate gaudebunt: nec antè electionem, nec in electione, vel post Regis assensus, aut consilium aliquatenùs requiretur:*

quam

quam utique libertatem tu, & tui in ipso Regno hæredes semper manutenebitis, & conservabitis, ac manuteneri, & conservari facietis ab omnibus subditis vestris. Dictæque Ecclesiæ, & personæ utentur liberè omnibus bonis, & juribus suis, salvo tibi, & tuis in Regno hæredibus jure patronatus, in Ecclesiis tantum, quantum in hac parte patronis Ecclesiarum Canonica instituta concedunt, ubi antiqui Reges Siciliæ hujusmodi jus patronatus in ipsis Ecclesiis habuerunt (a). Quæ particula, & pactio est illa, & eadem; quæ totidem verbis cernitur inserta cunctis Investituris Regum præcedentium, Caroli I. Caroli II. Caroli III. Joannæ I. & II. Ladislai, Alphonsi I. & II. Ferdinandi I. & II. &c. ideoque fuit apposita etiam in investiturâ Ferdinandi V. & comprehensa cognoscitur in investiturâ quoque præfatâ Caroli V. datâ illi à Leone PP. X., sub verbis generalibus, paulò anteà recensitis.

(a) *Raynald. an. 1510. n. 37.*

4. Carolo V. successit in Regno Philippus II. Rex Hispaniarum, qui anno 1554. investituram Regni Neapolis à Julio PP. III. suscepit (b). Post eum regnavit Philippus III., qui eandem investituram adeptus est à Clemente PP. VIII. anno 1599. (c). Pervenit inde Regnum ad Philippum IV. quem anno 1621. Gregorius PP. XV. investiturâ Regiâ decoravit (d). Demum novissimè Regno præfuit Carolus II., ultimus ex lineâ Austriacâ Hispaniæ, investituram assecutus ab Alexandro PP. VII. anno 1666. (e). Harum investiturarum verba per extensum referre, nil aliud est, quam Lectorem sine ullâ necessitate onerare. Satis ergo est, quod in singulis ipsarum investiturarum, inter alia pacta, legitur expressa particula memorata, *Omnes insuper Ecclesiæ &c.* (f). Quam semel, & iterum superius, loquendo de investituris Regum linearum Andegavensis, & Aragonensis, ostendimus præseferre integram libertatem Ecclesiæ, illiusque ministrorum, in distributione beneficiorum, tum Clericis extraneis, tum indigenis: & hæc est praxis ab initio Ecclesiæ ad usque nostram ætatem imprevaricabilitèr observata, roborans, atque confirmans, pacta inter Summos Pontifices, & Reges Austriacos inita, totiesque repetita, quoties illis exhibitæ fuerunt Regales investituræ. Quæ sanè pacta, & conventiones omnia jura clamant esse fidelitèr custodienda, alioquin quid erit sub sole tutum, si mutua fides hominum, pactorum vinculis alligata; si pacta, divinæ invocationis præsidio roborata, nullatenus attendantur? Velle autem nunc excludere Clericos extraneos ab ecclesiasticis beneficiis Regni Neapolitani, est idem ac pacta ipsa violare, inita inter Sedem Apostolicam, ac Reges Neapolis, & inter eos penè centies renovata.

(b) *Marta de jurisd. p. 1. c. 26. n. 32.*
(c) *Idem Marta loc. cit. n. 24.*
(d) *Greg. PP. XV. 5. Kal. Decẽbris 1621.*
(e) *Alex VII. 3. Kal. Jul. an. 1666.*
(f) *Vid. hic num. præcedent.*

5. Profectò integritas libertatis Ecclesiæ in collatione beneficiorum, vel nominatione ad illa, subsistere non potest cum restrictione provisionis eorundem in solos Clericos indigenas, extraneis prorsus, & omnino repulsis (g), nec potest in Regno Neapolitano hęc restrictio introduci, quin violentur, in iunimus, pacta, in investituris ipsis apposita. Neque potest integritas libertatis præfatæ adimi Papę, quin abscindatur etiam Episcopis, & aliis beneficiorum Collatoribus, in Regno Neapolis existentibus: Nec potest Papę, & Episcopis, aliisque Collatoribus tolli, quin auferatur & Regi, ac omnibus Laicis jus patronatus habentibus in beneficiis: tanta etenim est inter istos omnes connexio, ut sępè dicta libertas in uno eorum attenuari non valeat, quin detrahatur & alteri, atque in ipsorum singulis tota vulneretur Ecclesia. Itaque attentis investituris Regni Neapolis, per Sedem Apostolicam Regibus Dynastię *Austriacæ* collatis, atque ab his correlativè susceptis, ac ultrò citròque mùtuâ pactione firmatis; recurrit argumentum pluries deductum ex aliis investituris, quę concessæ fuerunt prędecentibus familiis linearum *Normanniecę, Sueviecæ, Andegavensis*, & *Aragonensis*, nempè, quodcum ex vi pactorum, integrè, ac plenariè libera esse debeat Ecclesia in dispensatione beneficiorum, libera autem non sit, si ejus facultas, illorumdem dispensativa, ad solos indigenas restringatur; venit ex consequenti, quod in eodem Regno beneficia ecclesiastica, non solum nationalibus, sed etiam extraneis, dummodò dignis, & benemerentibus, debeant posse, justitia deposcente, ac sinè aliâ contradictione pręberi.

(g) *Rat. in Vallisolet. præemin. 24. Novembris 1603. cyr. Pamphil. Barbos. trac. var. dist. 190. n. 13.*

6. Et

6. Et hoc sit satis de investituris Regni, per Sedem Apostolicam, spatio septingentorum annorum collatis diversis Regibus quinque Regalium familiarum, quas memoravimus. Nunc alias rationes, & motiva superaddamus, probantia veritatem feudalitatis Regni Neapolitani favore Sedis Apostolicę, ne liberum sit Contradictoribus hanc ipsam veritatem cachinnis, & gannitibus deridere. Quâ positâ, deducemus argumentum ex ipsâ naturâ feudalitatis, in se pręcisè considerata, ostendendo, admittendos esse ad ecclesiastica beneficia cum Clericis nationalibus, & indigenis, etiam extraneos, & forenses, dummodò idoneos, & benemeritos. Est, inquam, Regnum Neapolitanum patrimoniale, & feudale Sedis Apostolicę, ut patet, nedùm ex relatis investituris, verùm etiam ex juramento fidelitatis, ex hominio, & servitio personali in ipsismet investituris expresso, necnon ex censu, & albo Palafredo quotannis Apostolicę Sedi per plura sæcula contributo, quę àmabo nonnè singulariter sumpta feudalitatem declarant? Unita verò quid probant? Maximè per tam prolixum temporis spatium: cum longè brevior possessio apud Juristas comprobet feudum (*a*). Simulque conjuncta intentum probent multa, etiam quę singulatim sumpta non prosunt (*b*).

7. Ad hęc Historicorum omnium, qui de Regno, & urbe Neapolitanâ tractarunt, consona vox est, quod Regnum ipsum sit feudum Romanę Ecclesię; ergò tale censendum est, & pro tali omninò est habendum; probatio enim feudi optimè fit per Historicos, asserentes, locum aliquem esse feudum (*c*). Prætereà legantur Joannes de Ponte (*d*), Joannes Baptista de Luca (*e*), Doctor Marta (*f*), Marinus Freccia (*g*), Matthæus Afflictus, & alii perplures Jurisconsulti Neapolitani, ac Regnicolę, qui apertissimis verbis asseverant, Regnum Neapolis, tamquàm feudum ad Sedem Apostolicam pertinere: Feudum autem absque ullo dubio Jurisconsultorum testificatione probatur (*h*). Sed & alia facta historica memoriæ nunc occurrunt, idipsum probantia, quæ bonum erit hìc opportunè coadunare. Rogerius Silivus Rex publico edicto interdixit, ne pecunia Romana cursum in Regno Neapolis inveniret: Simulque investituram regiam, à Summo Pontifice suscipere detrectabat: sed & censuris, & armis plexus, tandem tum edictum rescindere, tum regiam investituram recipere de manu Pontificis est adactus (*i*). Joanna II. Regina inhibuit, nè victualia Romam à Regno Neapolis transferrentur, sed citò pœnis à Martino PP. V. comminatis terrefacta, in melius consilium commutavit (*l*). Hæc autem nonnè feudalitatis intuitu facta sunt?

8. Alia insupèr coacervemus. Conventiones inter Carolum II. cognomine Claudum, Andegavensem, & Fridericum I. Aragonium (*m*), necnon aliæ intèr Joannam I. & Fridericum II. itidem Aragonium compactatæ (*n*), nullius ponderis, & momenti habitæ sunt, nisi eas Romani Pontifices illorum temporum approbarent: qui & illis novas conditiones, ac sibi magis gratas, & congruas addiderunt. Carolo præfato II. Andegavensi (*o*), & Friderico I. Aragonio (*p*), non est permissum per procuratorem Juramentum fidelitatis, & homagium ligium Romanis Pontificibus exhibere, nisi ex speciali gratiâ, & indultis super hoc expresse concessis. Idem Carolus II. Andegavensis apud Clementem Papam V. institit, ut quasdam expensas belli, pro defendendâ parte Siciliæ citrà Pharum, & pro recuperandâ aliâ parte, ultrà Pharum positâ, faceret Sedes Apostolica, uti domina directa Regni illius nominis (*q*). Demùm in celebri novissimâ revolutione per Thomam Aniellum, vulgò Masaniello, in Urbe, seu Regno Neapolis concitatâ, rebus jam ad ultimum discrimen redactis, Hispani Arces pręcipuas Regni offerre Innocentio Papæ X. decreverunt, ut ipse Regnum illud nutans, tamquàm supremus ipsius Dominus, custodiret (*r*). Quid hæc sunt quæsò nisi totidem documenta irrefragabilia feudalitatis Regni Neapolis favore Ecclesiæ Romanæ?

9. Et quod omnem evacuat exceptionem, est jus, & potestas, quâ Romanus Pontifex, uti supremus Dominus Regni, præditus est, condendi leges pro ejusdem

(a) *Bald. Decius, & alii apud Martam de jurisd. p. 1. c. 33. n. 54.*

(b) *L. rationes l. instrumenta C. de probat. Ant. Gabriel. commun. tit. de probat. Conc. 1. nu. 1. Barbos. Axiom. 219. n. 1.*

(c) *Bart. in leg. 1. ff. si cert. pet. Bald. in l. 1. ff. de off. quæs. Marta ubi supr. n. 65.*

(d) *Joan. de Ponte decis. 1. sub tit. de feudis.*

(e) *Card. de Luca de pręemin. disc. 46. n. 4. & Rel. Rom. Cur. disc. 32. n. 23.*

(f) *Mart. de Jurisd. p. 1. c. 33.*

(g) *Marinus Freccia de subfeudis lib. 1. de off. Magn. Cancellarii n. 25. & tit. de antiqu. stat. Regni n. 52.*

(h) *Bart. & Baldus locis citat.*

(i) *Falco Benev. in Chron. sub ann. 1140. Card. Baron. eod. anno tom. 12 f. 294.*

(l) *Odoric. Raynald. an. 1421. n. 1.*

(m) *Raynal. an. 1302. n. 3. 4. 6. 24. 25. 26.*

(n) *Idem an. 1372. n. 5. 6. 7. 11. &c.*

(o) *Raynald. an. 1306 n. 6.*

(p) *Idem Raynald. an. 1374. n. 19. 20.*

(q) *Idem anno 1307. n. 23.*

(r) *Loschi Comp. Istor. nella Casa d'Austria 6. giunse f. 125.*

dem Regni regimine temporali; de quâ potestate ità loquitur Marta, Doctor celebris Neapolitanus. *Afflictus in constitutione Regni incipien. post mortem col. 2. dicit: Nemo dubitat quin Papa, ratione directi dominii, quod habet in Regno Neapolis, possit condere Leges, & Constitutiones, etiàm contrà Constitutiones ipsius Regis, in his quæ sunt juris positivi, quia habet liberam potestatem disponendi* (a). Et ità de facto Honorius Papa IV. prolixam edidit Constitutionem, cujus titulus est; *Capitula edita per D. Papam pro bono statu Regni* (b). In quâ de pecuniâ novitèr cudendâ; de subsidiario ære, quibus sit casibus colligendum; de mulctis quibus plectenda sunt homicidia Clandestina: de Navibus, non privatorum, sed sumptu Regio construendis; dè Castris plublicâ impensâ instaurandis: de præsidiis adhibendis: de thesauris inventis: de permissione liberi commercii; de Connubiorum libertate; de Causis inter fiscum, & privatos: de animalibus Regio nomine non capiendis: dè libero aditu injuriam passis ad Regem: de clientelâ per eum accipiendâ à filiis Procerum decumbentium: de successionis ratione servandâ in bonis fiduciariis; ne novæ servitutes imponantur; de libertate provocandi ad Sedem Apostolicam; & alia edixit, ad felix Regni regimen opportuna, quæ Reges cum inaugurarentur sponderent fidelitèr observare, subscripsitque illis, tum Papa, tum quatuordecim Cardinales (c).

10. Quæ siquidem Apostolica Constitutio, & Capitula in ea contenta, nedùm in Regestis Apostolicæ Sedis, sed etiam in tabulariis Regii Scrinii Neapolitani asservantur, & à Scriptoribus Neapolitanis tamquàm lex Regni citantur (d), ac usque ab initio suum habuere integrum complementum. Nam à Roberto Comite Atrebatense, qui pro Carolo II. Rege, (tùnc apud Catalanos in custodiis detento) Regni Siciliæ citerioris Bajuli, atque Rectoris munere fungebatur, ad Præsides Provinciarum sunt cum literis tenoris subsequentis transmissa. *Cum Sanctissimus in Christo Pater, & Dominus, Dominus Summus Pontifex, super statu, & regimine Regni capitula certa ediderit, ab olim per nostrum eobaldum publicata, devotioni vestrę firmitèr, & expressè mandamus, quatenùs sicut personam nostram diligitis, nec Regni heredibus, vel eis, aut nostro honori, & profectui derogari cupitis, Capitula eadem, quatenus ad vos spectas, tenacitèr observetis, & faciatis per quoscumque officiales Curiæ, tam secretos, vicesecretos, castellanos, & forestarios, quam quoslibet alios inviolabilitèr observari: Scituri quod si secùs indè per vos, vel illos fieret, contrà transgressores ad pœnam debitam procederetur* (e).

11. Et quamvis præfata Capitula, favore memorati Regis Caroli II. fuerint successivè suspensa; suspensio tamen hæc, neque pro omnibus Regni Accolis, neque quoad leges in eis contentas facta est, sed quoad solas pœnas inibi contentas, ne illis deberet Rex ipse Carolus irretiri, & ità ad eum scripsit Honorius. *Volentes tuæ, ac successorum salubritèr providere quieti, pœnas prædictas, in præfatâ ordinatione, seu provisione, contentas, & earum effectum ex nunc suspendimus, de Apostolicæ plenitudine potestatis, donèc aliud per Sedem Apostolicam contigerit ordinari. Per hujusmodi autem suspensionem nolumus, nec intendimus, quod juri nostro, & Ecclesiæ memoratæ, seu conventionibus, sive pactionibus prædictis, in iis, quæ inter eosdem patrem tuum, & Ecclesiam, super Regno prædicto facta, ordinata, & promissa fuerunt, in aliquo præjudicium generetur* (f). Et quià decursu temporis, ac ob varias rerum vicissitudines, præfata Capitula fuerant violata, sive minus religiosè observata; non parum conqueritur Summontius in Historiâ Neapolitanâ (g). Adeò illi persuasum fuit, posse Romanum Pontificem leges edicere, pro danda regulâ regimini temporali Siciliæ citrà Pharum, sive Regni Neapolitani.

12. Hæc ad exuberantiam dicta sint, ut evidentèr probatum cunctis innotescat, quod Regnum Neapolitanum est patrimonium Romanæ Ecclesiæ, Ditio temporalis Apostolicę Sedis, Feudum tandem Summi Pontificis, & uti tale à cunctis Regnicolis usque ad nostra tempora reputatum, ab illorumque Historicis, & Juris

(a) *Marta de Jurisd. par. 1. c. 28. n. 19.*

(b) *Honor. IV. lib. 1. epl. 92. apud Raynald. an. 1285. n. 19. & 51.*

(c) *Oderic. Raynald. ubi supra.*

(d) *Raynald. idem loc. cit. n. 52.*

(e) *Raynald. an. 1285. n. 53. 54.*

(f) *Honor. IV. to. 1. epl. 45. ap. Raynald. an. 1285. n. 56.*

(g) *Summont. histor. Neapol. lib. 3.*

ris consultis pro tali assertum, & à cunctis Regibus, qui eidem legitimè præfuerunt, habitum, & acceptum. Quos Reges Historicos, Jurisconsultos, ac generaliter cunctos Incolas Regni, quis credat communi sensu opinatos esse, declarasse, inclamasse, Regnum illud esse feudum Romanæ Ecclesiæ, si rè verâ tale non esset? Hi omnes exclusissent servitutem indebitam, non induxissent, nec Patrio Regno apposuissent onus, quo carere novissent. Quarè Contradictores nec irridendi locum habent, prout faciunt feudalitatem præfatam, nec eam impugnare valent, sine veritatis injuriâ, sine Sedis Apostolicæ offensâ, sine Regni, ac Regnicolarum opprobrio, sine tandem proprii eorum Regis enormissimâ contumeliâ: nisi eos indè velimus excusatos habere, quod hoc non in sensu veritatis protulerint, sed solum ità sint locuti ex abundantiâ sermonis, nè quid intactum relinquant, quod ad opportunitatem suæ causæ quoquo modo facere posse sint arbitrati.

13. Itaque Regnum Neapolis est feudale Romanæ Ecclesiæ: hacque positâ certissimâ, ineluctabili, atque solis luce dilucidiore, veritate; sequitur, quod beneficia ecclesiastica, in illius districtu contenta, nonnisi secundum jura, per Pontificem Dominum directum constituta, debeant dispensari. Nàm *primò*, ut ait Marta Neapolitanus, in sensu Pauli de Castro (*a*); *Decretum vigens in Civitate servandum est in locis sibi subjectis ratione directi dominii* (*b*). Et ità beneficia in Regno Neapolis constituta, erunt sub eâ formâ, & iisdem legibus dispensanda, quę Romę vigent: nam si hęc dant normam tenendam in totâ Ecclesiâ, quanto magis eam dare debent in toto dominio temporali Pontificio, mediato, & immediato observandam? *Secundò*, in omnibus orbis partibus, ubi Feudatarius ex unâ parte, & Dominus supremus ex aliâ, ejusdem loci dominium, directum, & respectivè utile, obtinent, invenimus in antiquis praxim hanc fuisse custoditam, nempè beneficia, præsertim superioris ordinis, uti Episcopatus, & Abbatias, fuisse juxtà complacentiam, & satisfactionem nedùm utilis, & vassalli, verùm etiam directi, & supremi loci illius Domini conferenda. Loquimur autem de beneficiis altioris ordinis, tum quia hæc dant regulam distributioni beneficiorum ordinis inferioris (*c*); tum etiam quia de hisce minoribus non ità est obvia memoria in historiis: sive de illis non ità est facilè disputatum: vel non aliter est dispositum per eorum Collatores, aut ad illa Nominatores, quam juxtà regulam, ex majorum dispensatione deductam. Igitur in *Scotiâ*, in *Burgundiâ*, in *Italiâ*, in *Britanniâ*, in *Galliâ*, & in ipso Regno *Neapolitano*, quoties præficiendi fuerunt Antistites beneficiis Episcopalibus Ecclesiarum, tamquam in feudali loco sitarum, toties advertimus in historiis, observatam fuisse rationem, ut illa personis ad complacentiam etiam, & satisfactionem directi Domini conferrentur.

(a) *Paul. de Castr. consil. 368. vol. 2.*
(b) *Marta de Jurisdic. par. 1. c. 28. n. 10.*
(c) *Lessius de just. & jur l. 2. c. 34. dub. 14 n. 64 Barbos. vot. decis. l. 2. vot. 33. n. 4.*

14. In *Scotiâ*, Guillelmus Rex, post longa bella, factus est feudatarius Henrici II. Anglię Regis: hæcque tunc methodus est statuta, in beneficiorum distributionibus observanda, *ut Rex Angliæ daret honores, Episcopatus, & Abbatias, vel ut minus, consilio ejus darentur* (*d*). In *Burgundiâ*, cum de Sede Tornacensi conferendâ tractaretur, Carolus VII. Rex Gallię, uti Dominus directus ipsius Tornacensis Civitatis, cujus Dominus utilis erat Dux Burgundiæ, omni conatu sategit, ut juxtà suam complacentiam deputaretur Antistes: & ne illum sua falleret intentio, Callistum Papam III. induxit ad sibi reservandam dispositionem ejusdem Episcopatus, cum primò accideret viduari (*e*). Et quamquàm res pro voto Caroli non successerit: quippè jurgia inter Regem, & Ducem ardentia, dictitarunt, justum non esse, ut illi Ecclesię Pręsul pręficeretur, Duci non fidus; attamen ex ipsâ Regis operatione patentèr agnoscitur, quod cessante hac politicâ ratione, quæ justissimè suspectos excludit; de sui naturâ Sedes Tornacensis erat juxtà placitum etiam, & satisfactionem Caroli, directi Domini, dispensanda. In *Italiâ*, cum Guido Comes Reatinus illi Urbi præesset, Stephanumque Papam sollicitaret, ut electum ipsius Ecclesię Antistitem consecraret; Pontifex abnuit id implere, nisi prius de more, electioni, & electo, assensum Cęsareum impertiret

(d) *Robert. de Mont. in append. ad Sigebert. an. 1175.*
(e) *Æneas Sylvius epist. 374. & 375.*

Romanorum Imperator, tunc supremus ejusdem Reatinæ Urbis Princeps, & Dominus (*a*).

(a) *Cap. lectis* 18. *dist.*63.

15. In *Britanniâ*, Carolus Calvus Rex Francorum, ad regimen illius Regionis miserat Nomenojum, qui, verso in tyrannidem regimine, Provinciam ipsam suis juribus subjugavit, calcatâ ratione fidei, quâ se Carolo jurejurando dudùm obstrinxerat (*b*). Nec profuit Regi, & Regalibus Ministris, eum minis justissimis deterrere, atque bello pulsare; Nam & minantes contempsit, & irruentes attrivit, & in Ditione ad regimen acceptâ, sibi Coronam Regiam excitavit. Sicut & nihil profecit, quod per literas Leonis Papę IV. ad obedientiam, & fidem Regi Carolo servandam commoneretur; has etenim Nomenojus, nedum parvipendit, sed & nec dignatus est aperire (*c*): Undè Patres Concilii III. Turonensis illum hisce increpationibus objurgarunt: *Omnem læsisti Christianitatem, dùm Vicarium B. Petri Apostolicum, cui dedit Deus Primatum in omni Orbe terrarum, sprevisti &c. nè literas quidem ipsas recepisti! In eo igitur læsisti Apostolos, quorum est Princeps Petrus: læsisti Episcopos, qui jam cum Deo regnant in Cœlis, & miraculis coruscant in terris: læsisti & nos, qui etsi non habemus eorum meritum, idem tamen, divinâ gratiâ, possidemus officium* (*d*). Ità Nomenojus, excussâ utrâque potestate, Regis, & Pontificis, utramque sibi intrà Britanniæ limites arrogavit: Nam quatuor Episcopatus ex se ipso ibidem erexit, taliaque ad tempus oportuit tolerare, timore pejorum (*e*).

(b) *Nitard.hist.l.*2. *ap.Pithæum* 2.*f.*324

(c) *Card. Baron. an.*849.*n.*13.

(d) *Epist. Conc.*4. *Turon. an.*849. *apud Lupum Ferrariens.*

(e) *Thomassin. Vet. & Nov. Eccl.discipl. p.*2.*l.*1.*c.*56.*n.*4.

16. Perseveravit autem Nomenojus in tyrannide, donec vixit, eumque, vitam cum morte commutantem, excepit Salomon ejus in Regionis regimine, & in tyrannicâ usurpatione, successor, ab Episcopis Concilii Tullensis ad Saponarias aliquandò, licet irrito effectu, per os quorundam Antistitum Britannię, commonitus, ut res Ecclesię intactas relinqueret, atque invasam dominationem Carolo Regi dimitteret, memor fidelitatis ei dudum juratę &c. (*f*). Persistente autem Salomone in occupatę Regionis retentione; nec vi ullâ prędvalente, neque monitis, neque officiis, ad illum ab usurpatâ dominatione pellendum; nullum aliud remedium fuit, nisi quod Carolus Calvus ipsi Britanniam in feudum permitteret retinere, cum titulo Regali, quo etiam subindè fuit à Nicolao Papâ I. in literis decoratus (*g*). Dum verò super his altercaretur, Carolus Actardum ad beneficium Episcopale Sedis Nanneticæ fecerat promoveri, quem Nomenojus indè pepulit: Carolus illum eidem Sedi fecit restitui, sed Salomon ipsum iterum indè abjecit: Carolo proptèr hoc usque ad sidera reclamante, quippè in illâ regione, tametsi cessâ feudalitèr Salomoni, Antistites collocandos esse contendebat juxtà placitum, & complacentiam suam, qui Dominus directus erat ipsius regionis: Diuque super hujusmodi negotio, est colluctatum, donec tandem Actardus, Carolo instante, Romani Pontificis auctoritate, & Conciliari Episcoporum decreto, Ecclesię Turonensi, ejusdem Regionis Metropoli, præfectus est (*h*), quibus satis datur nobis, ut intelligamus, quod in concursu Dominorum, utilis, ac directi, super uno, & eodem loco prò beneficiis inibi constitutis, ratio sensus, & complacentiæ Domini quoque supremi non minus quam utilis, & feudatarii habenda est.

(f) *Ex Act.Concil. Tullens. ap. Pithæum p.*2.*f.*388.

(g) *Card.Baron. an.* 869.*n.*109.

(h) *Vid. Conc. Duziacen. Cellot. f.*300. & 301. & *Baron.an.* 871.*n.*72.& 80.

17. In *Galliâ* cum vacaret Sedes Aquensis, Nicetius illius Urbis Comes, & dominus utilis, beneficium Episcopale ipsius Ecclesiæ assequi concupivit: sed illud non valens adipisci sine Franci Regis assensu, *Nicetius*, inquit D. Gregoris Turonensis, *Comes illius loci, præceptionem à Childerico* (Rege) *elicuit, ut tonsuratus Civitati illi Sacerdos daretur* (*i*). Ad quid autem Comes loci, ac dominus utilis illius, prò beneficio Episcopali obtinendo, indiguit consensu Domini directi, nisi ob prætaxatam rationem, quod in beneficiorum distributione, placito quoque Domini directi attendi debet, ejusque sensui, non minus quam Domini utilis, & feudatarii: intelligendo tamen hæc quę dicimus, talitèr, ut promotus Domino Supremo sit gratus, & simul non sit utili Domino probabili ratione suspectus. Paritèr Ecclesia Remensis Comitatu ipsius Urbis, & Diœcesis in temporalibus potiebatur,

(i) *S.Gregor. Turon.l.*7.*c.*31. & *lib.*8. *cap.*20.

tur, ità ut Archiepiscopus Remorum esset simùl Antistes, & Comes, sivè Princeps Sæcularis ipsius Urbis: refert namque Flodoardus, quod usque ab anno 940. Ludovicus IV. Ultramarinus, Rex Francorum, *dedit Artaldo Episcopo, ac per eum Ecclesiæ Remensi, per præceptionis Regiæ paginam, Remensis Urbis monetam jure perpetuo possidendam &c. sed & omnem Comitatum Remensem eidem Ecclesiæ contulit* (*a*).

18. Erat, inquam, Archiepiscopus Remensis simùl Præsul, & Comes illius Ecclesiæ, ejusque Comitatus, & Diœcesis, cum jure monetam publicam excudendi, subordinatus tamen Regi Francorum, uti Vassallus, & Dominus utilis, Domino supremo, & directo. Cum autem VVillelmus Archiepiscopus, & Cardinalis S. Sabinæ, in Oppido Mosoviensi sui Comitatus vellet novum beneficium Episcopale excitare, opus fuit consensu Regis, prout patet ex epistolâ Innocentii Papę III. ad ipsum Archiepiscopum datâ, hæc intèr cœtera continente: *Cum ad ampliationem divini cultus, & honorem Ecclesię Gallicanę, in Castro tuo, quod Mosovim dicitur in Abbatiâ ejusdem Castri disposuisses novum Episcopatum erigere, à felicis recordationis Cœlestino Papâ prædecessore nostro, super hoc licentiam postulasti: qui fratrum deliberato consilio, sicùt in eis literis continetur, tibi per præscripta sua concessit, ut de assensu charissimi in Christo filii Nostri N. illustris Regis Francorum, de consilio etiam vener. fratrum nostrorum N. Atrebaten. & N. Ambianen. Episcoporum, illud, Apostolicâ auctoritate suffultus, nullius contradictione, vel appellatione obstante, in hujusmodi rè agere procurares, quod honorem Dei, & Ecclesiæ cognosceres pertinere &c. Nos igitur ejusdem Prædecessoris nostri vestigiis inhærentes &c. ut in prædictâ Abbatiâ, juxtà præscriptam tibi formam à prędecessore nostro, Episcopatum erigere valeas, vel si malueris in eodem Castro Cathedralem Ecclesiam, cui pręficiatur Episcopus fabricare, liberam tibi concedimus auctoritate Apostolicâ facultatem* (*b*).

19. Cur autem VVillelmus Archiepiscopus, & Dominus utilis Comitatus Remensis, & Castri, Mosovim, non potuerit inibi novum illud beneficium Episcopale erigere, & consequentèr etiam distribuendum proponere (cum paribus, vel parum dissimilis sit quoàd hęc ratio excitandi, & distribuendi beneficia) sine consensu Regis Franciæ Domini directi; nescimus videre undè id contigerit evenire, nisi ex eo, quod in dispensatione beneficiorum, prævalere debet attentio, seù attendi debet ratio quoque placiti Domini directi loci, in quo est positum beneficium. Demùm in eâdem *Galliâ*, cum vacaret Sedes Carnotensis, Rex omnes nervos tetendit, ut eidem præficeretur quidam Theodoricus, cui Odo Comes Civitatis fortitèr obsistebat, non velut suspecto, sed tamquam tantę dignitatis immerito. Rex tamen hanc sibi libertatem deberi contendebat, velut Supremo Domino Comitatus Carnotensis, cujus Odo erat Dominus utilis, & Vassallus (*c*). Ex quâ Regis contentione innotescit, quod in locis feudalibus ratio satisfactionis Domini Supremi, non minus ac illa Domini directi, ac feudatarii est impensius attendenda in provisione beneficiorum: talitèr tamen, ut ad illa promoveantur viri benemerentes, & digni, ac non suspecti: ne ex capite demeriti, vel suspicionis sit eis forsitan obsistendum.

20. Et ne à *Regno Siciliæ* discedamus: sexâ in partes hac Regione, vi Conventionum initarum intèr Joannam I. & Fridericum II. Aragonium, præerat Trinacriæ Fridericus ipse, uti Vassallus Joannę, ac cœterorum in Regno Neapolis Successorum. Cum autem tempore Caroli III. qui Joannæ successerat, deputandi essent Episcopi intrà fines Trinacriæ, horum beneficia, non ad solum votum Friderici Domini utilis, sed juxtà complacentiam quoque Caroli III. Domini directi collata sunt, auctoritate Urbani Papæ VI. quem refert Theodoricus Niemensis unâ die multos Præsules, Episcopos, & Archiepiscopos in Trinacriâ constituisse, omnes natione Neapolitanos, atque Caroli benevolos, & consequentèr ab insulâ Siculâ, quæ jam proprio suberat Regi, prorsùs extraneos (*d*). Hæc exempla ex Scotiâ, Burgundiâ, Italiâ, Britanniâ, Galliâ, & Siciliâ, hìc in unum colligavimus

(a) *Flodoard. histor. Remens l. 4. c. 27.*

(b) *Innoc. III. epist. ad Vuillelm Remens. Arcviepisc. to. 1. lib. 1. fol. 72. B.*

(c) *Vid. S. Fulbert. Carnotens. epist. 131. & 132.*

(d) *Theodor. Niemens. lib. 1. c. 26.*

mus ad uberiorem Lectoris eruditionem, ut indè percipiatur, hanc fuisse in Ecclesiâ praxim observatam, quod concurrentibus ad superioritatem alicujus loci, simùl Domino utili, & Domino directo; in distributione beneficiorum inibi sitorum, habenda quidem est ratio complacentiæ Domini utilis, sed tamen impensè habenda etiam est ratio complacentiæ Domini directi: talitèr quod promovendus non sit quidem odiosus, aut suspectus Domino utili; sed nihilominus principalitèr sit gratus Domino directo, & ad ejus placitum, ac satisfactionem, atque ad omnes convenientias, huic arridentes, omnimodè perspiciatur, nullâ attentâ contradictione aliquorum, qui fortè oppositum fieri peroptarent.

21. Hoc ità posito, jam cum, sicuti probavimus, Regnum Siciliæ citerioris, sivè Neapolitanum, sit feudum Romani Pontificis, si Papa esset solummodò Princeps merè temporalis, supremus Dominus illius Regni, deberet in beneficiorum, ibi existentium distributione, haberi ratio illius placiti, & satisfactionis: multò magis autem illius placiti, & satisfactionis habenda est ratio, ex eo quod ipse est simùl Princeps temporalis, & Pontifex respectu ejusdem Regni: estque simùl Dominus directus Regni Neapolis, atque Caput Ecclesiæ Dei: placitum autem, & satisfactio ipsius Papæ, in beneficiorum Regni Neapolis distributione, non aliundè melius corruscat, quam ex legibus, & formâ, quâ eadem esse dispensanda præscribit: sed Leges Pontificiæ, & forma præfata, hoc præscribunt, ut in Regno Neapolitano, (prout & alibi, ubi aliud specialia indulta non exposcunt) beneficia ecclesiastica, prò libito Collatorum, aut Nominatorum ad ea, promiscuè dispensentur, tùm Clericis extraneis, tùm indigenis: Ergò ad quemcumque pertineat beneficia Regni Neapolis dispensare, sivè ad Papam, sivè ad Regem, sivè ad Ordinarios, & Clericos, aut Laicos, collationis, vel respectivè nominationis jure; in eorum pleno residet arbitrio, ut illa tàm Clericis indigenis, quàm extraneis elargiantur: nec hujusmodi libertas ad solos indigenas valet licitè coarctari, quin fiat injuria Collatoribus, & Nominatoribus ad beneficia, & absque eo quod ratio supremi Dominii ipsius Regni quassetur.

22. Cernit hìc doctissimus Lector, quod Romanus Pontifex, partem habens in dispensatione beneficiorum Regni Neapolitani, id facit uti Papa, & Caput, & Apex totius Ecclesiæ, universalitèr sumptæ, in quo simùl complicatur ratio Dominii supremi ipsius Regni, qui & jam præscripsit formam, atque modum, in distributione beneficiorum ipsius Regni Neapolis observandum: quibus legibus, & formâ, & modo, usque nunc ad praxim redactis, cùm decernat, ut beneficia ecclesiastica illius Regni, tàm à sè, quàm à Rege, ab Episcopis, & ab aliis Collatoribus eorum, vel respectivè ad ipsa Nominatoribus, liberè valeant Clericis indigenis, ac etiam extraneis dispensari; sequitur, quod hujusmodi libertas sinè auctoritate Papæ, nulli Collatorum, vel Nominatorum ad beneficia potest licitè coarctari, & consequentèr ibidem intercipi non valet licitè accessus Clericis extraneis ad ecclesiastica beneficia.

CA-

CAPUT XXXV.

In quo ostenditur, quod non est utilis Regi, nequè Incolis Regni Neapolitani, restrictio collationis Beneficiorum ecclesiasticorum ad solos indigenas. Agiturque de fundatione beneficiorum Regni.

SUMMARIUM.

1 *Supponunt Contradictores, cuncta Regni beneficia fuisse fundata, eâ intentione ut solis Nationalibus conferantur.*

2 *Quis probat beneficia fuisse ut supra, & illâ conditione fundata? Exclusio alicujus generis personarum non est supponenda, sed probanda.*

3 *Si fundatores voluissent repellere extraneos, id expressissent, quæ conditio, cum sit insolita, non fuit à fundatoribus contemplata.*

4 *Quocumque tempore fuerint fundata beneficia, fundatorum intentio fuit, ut extranei quoquè admitterentur ad illa.*

5 *Utilitas regnicolarum non promovetur, sed destruitur, exclusione extraneorum, & doctrina Contradictorum officit ipsis Regnicolis.*

6 *Nam quisque in suo tantum nativo loco posset assequi beneficia, non in toto Regno, in quo multæ sunt Sedes Episcopales, & Archiepiscopales.*

7 *Quisque esset in solâ propriâ populatione, urbe, vel oppido munerandus, undè multa incommoda evenirent Clericis, & Laicis Regnicolis.*

8 *Cum juxtà Canones ex opposito allegatos extranei sint, qui ex loco beneficii non sunt, arcendì erunt indè etiam Regnicolæ, loci illius non nativi.*

9 *Nil magis lethale accidere posset Regno Neapolitano, quam si nullus beneficium extrà propriam patriam consequi posset.*

10 *Etiam si cuncti Regnicolæ in toto Regno Neapolis essent indigenę, adhùc tamen eis, & Regi noxia esset exclusio extraneorum à beneficiis.*

11 *Si Papa non poterit Clericos Romanę Ecclesię Regni beneficiis munerare, nec etiam Regnicolæ poterunt Papatum, Cardinalatum &c. Romæ adipisci.*

12 *Multi Papę ex Regno, & Urbe Neapolis prodierunt. Debent ergò viceversâ extraneis patere beneficia ipsius Regni.*

13 *Est zelus bonus, & est zelus ficticius. Contradictores exclusione extraneorum à beneficiis jura Regis non promovent, sed evertunt.*

14 *Conatus Contradictorum libertatem evertit præficiendi beneficiis Regii patronatus etiam Clericos extraneos.*

15 *Aulæ Regiæ non poterit arridere, quod Rex præfatâ libertate nudetur. Et ex hâc novitate plura evenire possunt incommoda.*

16 *Multa suggerunt Contradictores insubsistentia: nec constat, Regem præcepisse exclusionem extraneorum, sed potius videtur oppositum.*

17 *Collatio sumitur interdùm prò præsentatione. Quid sit* Collatio *beneficii,* Præsentatio, Institutio, Investitura, & Nominatio *ad illud?*

18 *Non potuerunt antiqui Reges beneficia conferre, nisi ministerialitèr, & ex privilegio Apostolico, quod extraneos non excludit.*

19 *Si quo privilegio conferendì beneficia prediti erant antiqui Reges Apuliæ, id*

non

non probat excludendos esse extraneos, sed potius oppositum.

20 *Quod aliqui Reges Neapolis partem habuerint in electionibus Præsulum, non infert, quod extraneos repulerint à beneficiis.*

21 *Reges Neapolis non succedunt Imperatoribus Græcis, sed Papæ in Regno: & quod Imperatores electionibus Præsulum se miscerent, nihil obest extraneis.*

22 *Reges Neapolitani non fundaverunt Ecclesias illius Regni, cum longè antequàm Reges ibi essent, reperirentur fundatę.*

23 *Plures Episcopatus in Regno erecti fuerunt à Patriarchâ Constantinopolis. Apulia, & Calabria olim dicebantur magna Græcia.*

24 *Antequam regnarent Normanni, erant in Regno Neapolis Episcopatus, & Abbatiæ: quę illorum ætate etiam extraneis tribuebantur.*

25 *Aliis documentis ostenditur, quod Principes, qui dominati sunt Regno Neapolis, non fundarunt, neque dotaverunt Ecclesias.*

26 *Innocentius Papa II. bellum intulit, & censuras inflixit Rogerio Regi, eo quod electiones sibi Præsulum arrogaret.*

27 *Si Reges fundassent, vel dotassent Ecclesias, non armis, & censuris ut supra plexi fuissent, nec Ecclesia illis negasset jus patronatus.*

28 *Ex quâ suppositâ fundatione potius probaretur debitum admittendi, quam potestas excludendi extraneos à beneficiis; & cur?*

1. DUAS ob causas, Contradictores profitentur sè libros suos elucubrasse, ac illorum numerosas paginas implevisse: primò propter zelum servitii Regis Neapolis, & secundò propter sollicitudinem utilitatis incolarum ipsius Regni. Et sanè quoàd posterius, prætèr alia hucusque ventilata, divulgant, quod beneficia Regni Neapolitani ab Antenatis Regnicolarum fundata fuerunt, hac intentione, ut solis indigenis conferantur. Ideòque his solis esse conferenda contendunt, tùm nè irrita fiat Fundatorum intentio: tùm nè ad alios, quam Regnicolas, convolet utilitas, quæ ex beneficiorum participatione captatur. Nàm summoperè profuturam, & magnam Clero Regni Neapolitani allaturam esse utilitatem declamant, exclusionem Clericorum extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis. Quoàd primum autem insinuant, quod antiqui Reges Siciliæ ex seipsis beneficia conferebant: quodque ipsi penè omnes Regni Ecclesias fundarunt, & ideò Regi pro tempore dominãti, licitum est agere, nè ipsamet beneficia aliis, quam Regnicolis, conferantur. Addunt, antiquos Reges Neapolis maximam partem habuisse in electionibus Antistitum, & Abbatum, & propstereà, sicuti tùnc satagere poterant, nè eligerentur extranei: ità nùnc est eis licitum agere, ut ipsæ Ecclesię non aliis quam indigenis conferantur. Nec omittunt exprimere, quod iidem Reges, in Dominio Regni, Grecorum Imperatoribus successerunt, quos constat ex sè Præsules elegisse, Ecclesiis præficiendos, seu in illorum electione, & beneficiorum dispensatione, pro suo libito se ingessisse. An hæc autem rè verâ subsistant: an, & qualitèr prævaleant, & an Contradictores, hæc proponentes, famulati sint veritati, vel potius erraverint ab utero, locuti sint falsa, nùnc singularitèr videamus.

2. Beneficia, inquiunt, Regni Neapolitani, à solis incolis illius Regni, & eo consilio, ut solis Regnicolis conferantur, fundata fuère. Sed prout ubi, dè hujusmodi fundatione, atque intentione enitescit? Quis probat, & undè convincit, rem ità sè habere? Ubi agitur de libertate Ecclesiæ subtrahendâ, & de adimendâ Collatoribus, vel Patronis beneficiorum facultate de iisdem liberè disponendi, fundatio restrictiva quocumque modo hujusmodi libertatis, & exclusiva alicujus generis personarum, non est supponenda, sed probanda, & quidem probanda documentis certis, inconcussis, ac lucidissimis: aliàs donèc de lege arctativâ doceatur; pro integrâ libertate Ecclesiæ pręsumitur, quæ libera est (*a*), libera non ancilla, nec

(a) S. Anselm. Cantuar. l. 3. epist. 45

nec debet in captivitatem duci, sed in tota, & totali suâ libertate servari (*a*). Probent ergò Contradictores, quod beneficia Regni Neapolitani fuerint a solis incolis illius Regni fundata, & cum præcisâ conditione, ut solis Regnicolis conferantur, & tùnc optimè Clericorum extraneorum exclusionem poterunt promovere. Allegranti etenim debitum adimplendi aliquam conditionem, incumbit onus id probandi (*b*), sed si hęc probatio deficit, ipsi à causâ irreparabiliter cadunt: nàm uti benè ait Lotterius, *Beneficium semel constitutum in libertate, non potest redigi in servitutem, sed potius è converso, si in servitute sit, est in libertatem, quantum jus patitur, reducendum, in idque enitendum est Bald. in cap. significavit n. 1. de testibus, cum aliis per Felyn. in tract. quand. Liter. Apostol. noceant patron col. 2. vers. corroborari. Et prætereà neque est ferendum, ut magis gravetur, quam fuerit gravatum in fundatione, exemplo liberti, qui non impositis operibus est manumissus, quique ideò non potest compelli ad eas præstandum, etiam si aliquo tempore ex suâ voluntate præstitisset l. operis 31. ff. de oper. libert.* (*c*).

3. Porrò si de clarâ mente Fundatorum non constat; ad conjecturas est recurrendum (*d*). Sed conjecturas urgentes, & necessarias (*e*), non verò futiles, & captiosas. Nèc est dubitandum, quod si Fundatores voluissent beneficia à sè erecta limitare ad solos indigenas, hanc eorum voluntatem notis dilucidis expressissent, alias omissum in contractibus habetur pro omisso (*f*), undè quoties Fundatores ipsi tale onus, vel conditionem non expresserunt, indicium est noluisse Prębendas hisce laqueis irretire: vel ad summum sè voluisse conformare legibus ecclesiasticis, ex eâ generali ratione, quod casus ommissus reservatur dispositioni Juris communis (*g*). Nec potest rationabilitèr judicari, voluisse illos apponere conditionem adeo relevantem, & eam silentio involuere: tum quià conditiones tacitę non intelliguntur appositæ (*h*), tùm quià conditio arctativa beneficiorum ad solos indigenas, est insolita; nec potest rationabilitèr præsumi apposita, quià in conjecturalibus, nunquam præsupponitur apposita conditio, nisi, quæ talis sit, ut eam qualitas negotii, ex suâ naturâ præseferat (*i*). Demum cum dè hujusmodi conditione nullatenùs doceatur, & ea hucusque nullum sortita sit effectum, nihil aliud debet rationabilitèr judicari, nisi quod ab initio non extiterit; Conditio etenim, quæ non habuit effectum censendum est, quod non fuit, vel perindè est, ac si non fuisset adjecta (*l*).

4. Sed veniendo ad hominem; nos ità ducimus argumentum. Vel beneficia Regni Neapolitani fundata sunt posterioribus sęculis, nempè post compilata volumina Juris Canonici, & post introductas Regulas Cancellariæ; vel sęculis antiquioribus, & ex antè. Si posterioribus; ergò Fundatorum inteutio fuit, sive fuisse præsumi debet, quod beneficia, ab ipsis fundata, sub illis legibus, aut moribus, ac juxtà illam methodum dispensarentur, quam videbant in Ecclesiâ servari. Sed Ecclesia, inhęrens sanctionibus contentis in corpore Juris Canonici, & Regulis Cancellarię, morem illum observabat, ut beneficia ecclesiastica promiscuè tam Clericis extraneis, quam indigenis conferrentur, dummodò benemerentibus, & dignis; Ergò Fundatorum intentio fuit, ut ad illa admitterentur unà cum indigenis, etiam extranei, dummodò benemerentes, & digni. Si verò beneficia fundata sunt antè compilatas sanctiones, contentas in corpore Juris Canonici, & Regulas Cancellariæ introductas; ergò Fundatores, nisi aliud expresiè præscripserint, in eâ intentione fuerunt, ut beneficia ab ipsis fundata, ex bonis per eos positis sub dominio Christi (*m*); subderentur administrationi Summi Pontificis, tamquam Christi Vicarii, & generalis administratoris omnium Ecclesiæ bonorum (*n*), ergò ipsorum intentio fuit, quod bona illa, dispensarentur sub regulis per Pontificem, & Ecclesiam semper, & quandocumque inposterum, pro bonâ eorum distributione, faciendis. Sed hæ leges, jam in corpore juris, vel Regulis Cancellariæ, consertæ, aditum præbeut extraneis, non secus ac indigenis ad beneficia; ergò in Regno Neapolitano intentio fundatorum fuit, ut beneficia, ab ipsis erecta, conferri

(a) *Goffrid. Vindocienf. opusc. 1. § 6.*

(b) *Seraphin. decis. 264. n. 10.*

(c) *Lotter. de rè benefic. lib. 1. qu. 22. num. 10. 11.*

(d) *Seraphin. decis. 224. num. 1.*

(e) *Rot p 4. rec. to. 2. dec. 420. n. 15. 16.*

(f) *L. 1. ff. de verb. oblig. Socin. Cons. 32. n 18. l. 1. Barbos. tract. var. Axiom. 39 num. 3 & loc. 76.*

(g) *L. cum Prętor. ff. de Judic. c. cum venerabilis de relig domibus Barbos ubi supr. Axiom. 39 nu 7. cum aliis ibi*

(h) *L. conditiones extrinsecus C. de Cond. & demostr. Seraph. dec. 1156. n. 1.*

(i) *Rot. p. 4. rec. to. 2. dec. 303. n. 5. Gabr. consil. 186. nu. 4. & 20. & Cons. 194 n. 3 & 4. l. 1.*

(l) *Rot p. 4. rec. to. 3. dec. 589. n. 8.*

(m) *Tostat in 1. Paralip. 26. qu 36. Turrecrem. Sum. Eccl. lib. 2. c. 88. Fagn. in c. relatū n. 32. & 37. nè Cler. vel Mon. l. 3. Vivian. de jurep. p. 1. l. 2. c. 2. nu. 42. Bonac. to. 3. disp. 1. qu. 15. pn. 6. § 6. n. 10.*

(n) *S. Thom. 2. 2. qu. 100 art. 1. ad 7.*

ferri possint tum Clericis extraneis, tum indigenis, dummodò benemerentibus, & dignis,

5. Utilitas postea Clericorum Regni Neapolitani, nedum non promovetur, sed imò potius destruitur, per exclusionem extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis, & ratio est evidens; quià si excludendi sunt Clerici extranei ab ecclesiasticis beneficiis; eo modo excludendi sunt, pro leges, à Contradictoribus allegatę, de illorum exclusione disponunt (non nisi enim vi legum ecclesiasticarum excludi possunt, nisi delirando velimus dicere, illos excludendos esse per fas, & per nefas, ac sive leges id sanciant, sive non sanciant) sed omnes Canones, & Leges ecclesiasticæ, per Contradictores allegatæ, pro Clericis extraneis, non Clericos intelligunt extra Regnum natos, vel morantes, sed natos extra Diœcesim, extra Civitatem, extra Oppidum, atque Locum, ubi situm est beneficium, itàut extranei sint omnes illi, qui intrafines Civitatis illius, vel Oppidi, vel loci beneficii, originem, vel moram non habent, nec ullus, vel unus Canon est, ex iis, quos allegarunt, qui intelligat pro indigenis omnes incolas alicujus Regni, & pro extraneis omnes non intra illud Regnum exortos; ergò si quidquam proficit ratio Contradictorum; jam ad beneficia Regni Neapolitani, nedum extra Regnum nati, sed nec etiam ipsi Regnicolæ erunt admittendi, quod an incolis præfati Regni placere possit; ipsi dijudicent. Certè sacri Canones, dum quidquam, quod extraneis opponi possit, commemorant, loquuntur, non de Regnis, & Provinciis, sed de Urbibus, Oppidis, Locis, & Diœcesibus, ubi situm est beneficium: Et ità vel dicunt, quod eligantur Clerici *de ipsâ Civitate* (a), vel *de eâdem Ecclesiâ* (b), vel *de eodem Loco* (c), vel *de propriâ Diœcesi* (d), vel *de proprio Episcopatu* (e), vel *de Presbyteris, & Diaconis ipsius Ecclesiæ* (f). Nullus autem Canon loquitur de toto aliquo Regno.

(a) *Cap. nullus 13. dist. 61.*
(b) *Conc. Constantinopol. 4. cap. 13.*
(c) *Cap 11. in plebibus 20. dist. 63. Concil. Remens an 630. c. ult.*
(d) *Cap. sacrorũ. 34. dist. 63.*
(e) *Cap. te nobis de Cler peregr.*
(f) *Cap. Metropolitano 25. qu. 1.*

6. Itàque si à beneficiis Regni Neapolitani excludendi sunt, quicumque à legibus pro extraneis reputantur; jam indè repellendi erunt, nedum Clerici extra Regnum nati, sed etiam ipsi Regnicolæ, nisi in eo loco præciso nati sint, ubi est erectum beneficium ecclesiasticum conferendum; quarè omnes Magnates, Principes, Barones, & cuncti demum alii Cives, atque incolę magnæ Urbis Neapolitanæ, non poterunt adipisci beneficia Episcopalia, Abbatialia, vel alterius Ordinis, sita in Apuliâ, Calabriâ, Basilicatâ, Capitanatâ, seu in aliis provinciis Regni, sed omninò contenti esse debebunt solis illis beneficiis, quæ intra mænia Urbis Neapolis sunt erecta, vel ad summum, quę intra Diœcesim Urbis Neapolitanæ fundata sunt. Similitèr Clerici Salernitani, Capuani, Barenses, Hydruntini, Rhegienses, & alii præcipuarum Urbium Regni Cives, nec beneficia in Urbe Neapolis, vel alibi per duodecim Provincias Regni, licitè poterunt adipisci, sed solum in illis propriis, & præcisis Urbibus, vel Diœcesibus, ex quibus originem traxère. Idem dicendum erit de incolis aliarum Urbium majorum, & minorum; magnarum, & pusillarum, quæ per totam Siciliam citeriorem sunt prolixius distributæ, in quâ dicunt esse 121. Cathedras Episcopales, & 22. Sedes Archiepiscopales (g).

(g) *Card. de Luca de præemin. disc. 32 num. 25. V. d Alphōs-Loschi Comp. hist. Casa d'Austr. §. il Regno*

7. Imò cum Canones à Contradictoribus allegati, & hic partim numero prætergresso indicati (quibus excludi contenditur ab ecclesiasticis beneficiis Clericos extraneos) nedum de Extradiœcesanis loquantur, sed etiam de Extrappidanis, & extra localibus; Regnum autem Neapolis contineat Urbes, & Oppida 1981. (h), & 2700. populationes (i) eveniet, quod unusquisque in propriâ tantum populatione, vel Oppido, vel in solâ propriâ Diœcesi, beneficio munerandus erit, & extra illam beneficia licitè non poterit adipisci. Quo posito, væ Clericis, qui ortum habuerunt in exiguis locis, populationibus, Oppidis, atque Urbibus. Vę pariter Episcopis illorum locorum, quibus necesse est pręficere Sacerdotes. Væ demum populis eorundem locorum, quibus dandi sunt pastores animarum, vel alii sacrarum rerum ministri! Nàm Clerici pusillis in illis locis exorti, vel nunquam, vel penè nunquam, nec nisi serò, consequi poterunt beneficia; quippè pauca inibi sunt beneficiola dispensanda, & raro vacant. Ipsi quoque Episcopi cogentur bene-

(h) *Card. de Luca, & Alphōs. Losch. loc. cit.*
(i) *Henric. Bacco in descript. Regni Neapol. fol. 3*

beneficia parochialia, canonicalia, vel alterius ministerii, pręcipiti collatione prodigere in solos Clericos districtuales, tales, quales eos hâbent, quia non valebunt Clericos extraneos magis doctos, probos, & idoneos, alienis è partibus advocare. Populi demùm cogentur, vel insufficientes, vel inconfidentes habere parochos, & rectores animarum suarum, si necessariò hi debebunt, ex eodem loco decerpi. An autem hoc sit utile, vel damnosum Clero, & etiam populo Regni Neapolitani, prudens, & peritus Lector dijudicet.

8. Nec valet dicere, quod pro extraneis, non Clerici extradiœcesani, vel extraoppidani, aut aliàs extralocales, à Contradictoribus intelliguntur, sed solum extra Regnum nati itàut non soli locales, sed cuncti simul incolæ Regni pro indigenis habeantur. Nàm respondemus, quod Contradictores non sunt ipsi, qui faciunt leges, sed qui legibus subsunt: nec ipsi Canones ediderunt, sed secundum Canones vivere, & loqui debent. Cum Canones autem, per ipsos allegati, nomine indigenarum intelligant tantummodò eos, qui intrà Diœcesim, vel Oppidum, aut locum aliquem individuum sunt exorti, vel ibi domicilium habent, vel alitèr ejusdem loci sunt cives; quomodò ipsi possunt prærogativam indigenatus effusè adeò dilatare, ut ad 450. milliaria in longitudine, ad 150. in latitudine, & ad 1500. in circuitu sè diffundat, quanta est tota Regni Neapolis circuitio (*a*)? Vel ergò admittendi sunt ad beneficia ecclesiastica Regni Neapolitani etiam Clerici extranei; vel ab illis abigendi sunt Clerici quoque Regnicolæ, qui non sint indigenæ loci individui beneficii: primum grave est Contradictoribus; sed gravius est secundum, quod inseparabilitèr coinfertur. Et sic damnosum esse constat, non utile Clero Regni Neapolitani, quod à beneficiis ecclesiasticis, inibi constitutis, omninò debeant Clerici extranei repelli, quia consequentèr etiam repelli debebunt Clerici naturales, extrà locum beneficii progeniti: adeòque cogentur in proprio oppidulo delitescere, à proprio nidulo non avolare, & vel nullius, vel tenuis tantummodò præbendæ subsidia captitare, viri docti, & egregii; moribus, & virtutibus præstantes, atque ad fortunę amplexus promerendus idonei, dum alibi extrà nativum solum ecclesiastica non poterunt consequi beneficia.

(a) *De Luca Loscbi, & Bacco locis citatis*

9. Optimè ad hęc intuitu se pervoluit Auctor libri, cui titulus est, *Regni Neapolitani ergà Petri Cathedram Religio*, qui rè benè discussâ, & uti rerum Regni Neapolitani lautè peritus, adversus Anonymum, contraria suggerentem, est sub his terminis elocutus: *Conducibilior est rationibus Neapolitanorum præsens consuetudo: quà Metropolitanę Ecclesiæ Neapolitanæ præponitur, non solum Civis, sed Patricius, & quidem in Cardinalium Collegium allectus; cæteris verò Ecclesiis totius Regni pręficiuntur passim probatissimi quique ex Neapolitanis Clericis: quod ipsis quidem incitamento esse solet; vacantibus autem Ecclesiis maximè salutare. Pręstat enim è sinu cultissimæ Civitatis, & Ecclesiæ, Episcopos, in in sacris rebus exercitos, & subactos, dari montanis, & incultis interdum populis, quam Clericos assumi ibidem enutritos, sacrâ politiâ, literisque non semper instructos. Itàque nihil infestius Neapolitano Clero accidere potest, neque est, quod magis studiorum subsidia, & alacritatem infringere valeat, quam si conferantur Episcopatus eâ ratione, quam restituere nititur Anonymus, & dolet esse antiquatam. Neque gravior pœna irrogari posset Neapolitanis Clericis per Romanam Curiam, quam ut hæc Anonymi lex vinceret, & valeret* (*b*).

(b) *Anonym Regni Neapol. &c. Religio f. 65. § Juvabit*

10. Sed age: ità sit: torqueantur jura; pertrahantur extrà propriam orbitam Canones, & vel inviti ad significandum perducantur nomine indigenarum omnes incolas Regni, atque nomine extraneorum solos illos, qui intrà aliquam Neapolitani Regni partem non sunt exorti. Nunquid propter hoc utile erit Siculis citrà Pharum repellere Clericos extraneos ab ecclesiasticis beneficiis? Profectò non: Quarè? Quià multa inconvenientia indè manabunt, ac eventus, magis Regnicolis damnosi, quam sit admissio extraneorum ad ipsamet ecclesiastica beneficia. Nàm si Collatores beneficiorum, vel ad illa Nominatores, non poterunt admittere

Clericos extraneos ab beneficia; in primis nec etiam Rex Neapolis poterit eos ad illa admittere, quę ad suum pertinent patronatum: non enim est major ratio, cur id facere valeat ipse; non vero alii ejusdem Regni Collatores beneficiorum, atque ad ea Nominatores. Si Rex Neapolis, qui simul esse solet Rex Hispanię, cum totâ numerosâ serie Regnorum, à Coronis Castellanâ, & Aragonicâ dependentium, non potest admittere ad beneficia patronata, quæ habet in Siciliâ citeriore, seu in Regno Neapolitano, viros extraneos; etiam Clerici Regni Neapolitani non poterunt consequi beneficia in Regnis Castellę, & Aragonię, atque in earum dependentiis: debet enim esse par utrobique conditio, debet prohibitio ultrò, citròque afficere, & utrarumque Regionum loca debent sè vicissim ad beneficia admittere, vel vicissim arcere. Hoc autem eritnè utile, an damnosum Clericis Regni Neapolitani?

11. Prætereà si Romanus Pontifex, non potest Clericos, undecùmque Romanæ Ecclesię consertos, & Sedi Apostolicæ, vel in Curiâ, vel alibi famulantes, beneficiis ecclesiasticis in Regno Neapolis munerare; nec etiam vicissim Cives Regni Neapolitani poterunt beneficia simplicia, Canonicalia, Parochialia, Abbatialia, Episcopalia, in statu Ecclesiæ temporali adipisci, neque Canonicatus Basilicarum, Prælaturas, & Cardinalatus in Romanâ Ecclesiâ conquirere: Hoc autem erit nè utile, vel damnosum incolis Regni Neapolitani? Sacrum Cardinalium Collegium, ex solis septuaginta Purpuratis constat, de cunctis Christianitatis partibus eligendis (*a*), & tamèn ex unicâ Urbe Neapolitanâ, nunc cum hęc scribimus, adsunt septem proceres, Cardinalatus honore meritissimè decorati, & alii duo ad idem Regnum alitèr pertinentes: qui Cardinalatus citrà omnem ambiguitatem inter beneficia ecclesiastica computatur (*b*). Quid plura; excelsius omnium totius Orbis beneficiorum culmen, & apex, atque primum Ecclesiæ beneficium, est Summus Pontificatus (*c*), quem usque nùnc nonnisi 247. Pontifices sunt adepti (*d*), & tamen de hoc parvo numero, viginti circitèr fuerunt ex Regno Neapolitano progeniti, & inter hos, sex ex ipsâ Urbe Neapolis prodiere.

12. Ex Regno præfato fuerunt Papæ Zacharias, Hormisda, Sylverius, Agatho, Honorius I. Felix III. Joannes VII. Gelasius II. Victor III. Cælestinus V. Innocentius VII. Gregorius VIII. & alii, quos videre est apud Ciaconium, & similes (*e*). Cives Neapolitani fuerunt, Bonifacius V. Urbanus VI. Joannes XXIII. Bonifacius IX. Paulus IV. & Innocentius XII. (*f*) Quomodò autem subsistit, quod tot Neapolitani, & Regnicolæ potuerunt, & quod omnes Clerici illius Urbis, ac Regni, possint successivè, virtute duce, & comite fortunâ, supremum Pontificatum Romanæ Ecclesiæ adipisci; Clericus verò Romanæ Ecclesiæ, non valet Abbatiolam, Beneficium, vel Episcopatum, aut alia majoris, vel minoris ordinis beneficia in Regno Neapolitano conquirere? Prætèr Papas, numerent Neapolitani quot Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Prælatos, Canonicos Basilicarum Romę, Abbates, Parochos, & alios Benificiarios, alienis Ecclesiis intulere, & postmodùm definiant, an sit eis utile, admittere, & admitti apud illos Clericos extraneos ad ecclesiastica beneficia. Profectò hæc perpendentes prudentiores, & sapientiores Regni Neapolitani Cives, cogitatoque quod cum expulsione extraneorum, ipsi contrà sè proferrent sententiam proprię rejectionis à Papatu, Cardinalatu, Episcopatibus, Prælaturis, Abbatiis, & beneficiis aliorum locorum; nedùm non reputarunt utilem, ac proficuam Regno Neapolitano exclusionem extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis, sed etiàm cursum inhibuerunt libello id suggerenti: *& privatę unius viri confidentię omnes undique reclamarunt, & Magistratus libellorum vulgandorum cursum inhibuerunt* (*g*). Si igitùr non est utile, sed damnosum Regno Neapolitano excludi extraneos à beneficiis, & uti damnosum id definierunt Magistratus, interdicentes divulgationem libellorum talia suadentium; sequitur quod in eodem Regno liberum, & licitum sit, & esse debeat ecclesiastica beneficia etiàm Clericis extraneis, non secus ac indigenis elargiri.

(a) *Sixt. Pap. V. Const. 50. §. 1*

(b) *Barbos. Jur. Eccl. Univ. l. 3. c. 4. n. 52 cū aliis, ab eo citatis*

(c) *Layman l. 4. tr. 2. c. 4 nu. 4. Mart. de jurisdict p. 2. c. 39. n. 1. Gōzal. ad reg. 8 Canc. glos. 4. n. 61. Barbos. ubi suprà num 47*

(d) *Anton. Forest. Map. Histor. tom 3*

(e) *Ciacon. Platina Joannettus, Forestus, et alii in vit. Pontif.*

(f) *Idem qui suprà in Vitis horum Pontif.*

(g) *Anonym. cui tit. Regni Neapol. erga Petri &c f. 69.*

13 Nùnc

13. Nunc de zelo loquamur, quo Contradictores comminiscuntur sè jura Regia, causamque regis tueri, promovendo exclusionem extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis. Et advertamus, quod *est zelus ad vitam, & est zelus ad mortem* (a): quod magnus Orbis Doctor Joannes Apostolus nos erudit, nè *credamus omni spiritui* (b): quod ubi magnus est zelus, *ubi vehemens ęmulatio, ibi maximè discretio est necessaria, quæ est ordinatio charitatis* (c). An autem hæc in causâ Contradictorum, an in eorum scriptis, concurrant; egregius, ac peritus Lector dijudicet. Certè si rationem agendi, & Contradictorum scripta scrutemur, inveniemus (pace illorum dictum sit) *quod æmolutionem Dei habent, sed non secundum scientiam* (d). Quomodò enim causæ Regiæ subserviunt, & jura Regis Neapolis contuentur, si primo loco Regis impetunt potestatem, ejusque libertatem evertunt? Sanè facto diruunt, quod verbis jactitant sè construere; illorumque vox, vox quidem Jacob est, sed manus sunt manus Esaù, & rè verâ (dent veniam sincera loquenti) non prò tuendis, sed prò perdendis Regis juribus allaborare videntur, ac quęrere, quæ sua sunt, non quæ Regis, etsi fortè satagant, per ea quæ loquuntur, vel Regis animum delinire, vel sibi gratiam Regiam conciliare, ex ampulloso illo prętextu, quod admissio extraneorum ad ecclesiastica beneficia, Regalibus convenientiis magnum inferat pręjudicium: cum rè verâ negotium totalitèr sè habeat in oppositum, tametsi fortè, qui res non usque ad sua viscera perscrutantur, ludificari possint, & sensu hujusmodi antiphrasis captivari.

(a) S. Ambros. in psalm. 118.

(b) 1. Joann. cap 4. n. 1.

(c) S. Bernard. sermon. 49. in Cantic.

(d) Romanor. cap. 10, n. 2.

14. Profectò quis tantâ caret rerum humanarum cogitatione, atque indolis perspicaciâ, ut non intelligat, hunc lapidem à Contradictoribus jaculatum, eò primò tendere, ut libertatem diruat, quâ præditus est Rex Neapolis, præficiendi ex quacumque Orbis parte Clericos Ecclesiis, ad suum patronatum Regium pertinentibus? Libertatem, quam nec Ferrandinus Rex, nec Fridericus, neque Ferdinandus V. Catholicus, neque Carolus item V. Austriacus, nec Philippus II. neque alii subsequentes Reges Neapolis, unquàm dimittere voluerunt, sed eam omni conatu, adversùs impetum illorum, qui eidem insidiabantur, strenuissimè defenderunt, in suâ sè confoventes possessione, nominandi etiam Clericos extraneos: rati nimium Regiæ utilitati conferre, si in Regno, à Principis oculo per ingens intervallum distante, semper adessent aliqui Præsules, & Beneficiarii extranei, qui contrà omnes novitates, & seditiones, juribus Regiis contuendis propensius intenderent. Quidquid igitur in recto dicatur, & inculcetur, sub lenocinanti prætextu consulendi etiam juribus Regiis exclusione Clericorum extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis; summa summarum est, quod indirectè, ac in obliquo, per hanc novitatem primo loco jura Regia diuelluntur, quia Regi subtrahitur libertas propriis utilitatibus consulendi, provectione extraneorum ad beneficia sui Regii patronatus: libertas, quam Reges Neapolis nunquam sibi subtrahi permiserunt, neque permittere voluerunt.

15. Quæ adhuc Regia libertas, si per hypothesim, non obstante hac extraneorum rejectione, illæsa permaneret; vel meliùs, si speculativè loquendo, illam illæsam permanere posse contenderetur; intrat alia difficultas in praxi, quæ totam theoricam irreparabilitèr evertit, & est; quomodo quęso integra, & intacta servari possit pręfata libertas Regis, deferendi beneficia sui patronatus etiam Clericis extraneis; si hæc ipsamet libertas Papę, ac Episcopis denegetur, atque cæteris Ordinariis locorum, ac Principibus, & Magnatibus Regni, cunctisque demum Clericis, & Laicis, ad Regnum Neapolis pertinentibus, quorum sit beneficia, pleno jure conferre, vel respectivè per viam jurispatronatus Ecclesiastici, aur Laicalis, aut mixti quomodolibet dispensare? Hi namque omnes poterunt semper, & quandocumque, hoc Regiis auribus intimare: Vel vult Rex noster suam in præsenti negotio minui libertatem, vel non. Si vult; minuat suam: sed nostram, quam à Deo, ab Ecclesiâ, à sacris canonibus accepimus, non abscindat. Si non vult; Cur ergo nobis nostra tollitur, si sua stare debet immota? Valeat notissimum illud

Cice-

Ciceronis adagium, *patere legem, quam ipse tuleris* (*a*). Vel cunctis, & etiam Regi, adimatur hęc libertas, vel nulli: aut si hæc Regi sartatecta servanda est; servetur & aliis. Prędicetur insuper, tantam novitatem non posse sinè magnâ Regni convulsione effectum sortiri; tùm quià, uti cecinit Cornelius Gallus, *eventus varios res nova semper habet* (*b*), tùm quià ubi agitur de jure minuendo Papæ, multisque, & magis pręcipuis Prælatis, & Proceribus Regni, & imò cunctis beneficiorum Collatoribus, aut ad ea Nominatoribus, internoscitur, hoc sinè desideratissimę pacis alteratione, ac magnâ Regni concussione tandem ad effectum non posse perduci: adeòque si volumus in sensu veritatis effari, non utilitati Regię consulitur per conatum exclusionis extraneorum; sed potius in pręjudidium jurium Regalium laboratur.

16. Absque eo quod ullatenus proficiat affectata illa contradictorum assertio, quod antiqui Reges Neapolis conferrent ex se ipsis ecclesiastica beneficia: quod fundaverint penè omnes Ecclesias Regni: Quod olim haberent magnam partem in electione Antistitum, atque Abbatum: quod demùm successerint Imperatoribus Orientis, quos constet, sè in Præsulum electionibus ingessisse, & in distributionibus beneficiorum: undè inferendum esse contendant, Reges Neapolis posse præcipere, atque totâ vi conari, nè beneficia ipsa, & Prælaturæ aliis, quam Regni indigenis conferantur: talitèr ut nihil Regio super hoc arbitrio deperierit per novas investituras Regni, Regi decerpentes jus sè electionibus, vel beneficiorum distributionibus immiscendi, quippè hæc sint Regalia, & de Regalibus Principis, inabdicabilia, inammissibilia, & nulli sivè necessariæ, sivè voluntariæ perditioni subjecta. Non inquam hæc proficiunt, quià vel sunt de subjecto non supponente, vel sunt erronea. Dè subjecto non supponente est contendere, quod Reges Neapolis potuerit à beneficiis sui dominii Clericos extraneos protelare, quandò non constat prius, quod dè facto ullus eorum id præceperit, imò potius constat oppositum, per ea quæ diximus, ex hujusmodi exclusione Regalibus suis juribus, & libertati maximum pręjudicium inferri.

17. Erronea postmodùm sunt alia, quæ dictitantur; insubsistentia, chimerica, & talia, quę nullum prorsus promerentur assensum. Nam si antiqui Reges beneficia ecclesiastica conferebant, prius in facto est dilucidandum, an rè verâ hoc facerent illi Principes, tamquam Reges Insulę Siciliæ, cui tunc simùl præerant; an tamquam Reges Neapolis. Deindè videndum, quot, & qualia beneficia conferrent. Demum examinandum; an verè beneficia ipsa conferrent; an verò patronatus titulo ad illa solummodò nominarent, cum ex alibi notatis, olim, & antiquioribus, atquè rudioribus sæculis, *collatio*, *donatio*, *investitura*, *largitio*, *nominatio*, *præsentatio*, *institutio &c.* ad beneficia ecclesiastica, vel pro synonimis haberentur, vel promiscuè sumerentur, undè benè Julianus Vivianus ait, *hoc nomen collatio est latum, & prolatum à Lege comprehendit in se præsentationem, electionem, confirmationem, & institutionem* (*c*). Et ità res sè habuit, donec successiva materię beneficialis discussio has voces clariùs dilucidavit, atque distinxit, ostendendo non parvam esse differentiam intèr *Collationem*, quæ est concessio juris in beneficio vacante, quod Collator liberè confert cui vult, dummodo idoneo (*d*), & *Præsentationem*, quę est exhibitio Clerici idonei per patronum facta Episcopo, vel alteri, ad quem pertinet institutio beneficii (*e*), & *Institutionem*, quæ est concessio beneficii, facta Clerico, per patronum præsentato, ab Episcopo, vel alio, ad quem pertinet instituere (*f*), & *Investituram*, quæ est missio in corporalem possessionem beneficii (*g*), & *Nominationem*, quę est idem cum præsentatione (*h*).

18. Sed supposito etiàm, quod rè verâ Reges antiqui Neapolis aliqua beneficia liberè, ac pleno jure conferrent; certè id non nisi ex privilegio Apostolico facere potuerunt, ut alibi demonstravimus (*i*), & id verbis expressis docet Glossa dicens: *qui Ecclesiam consequitur à laico, ipso jure suspensus est &c. nisi auctoritate Papę habeat laicus investituras, sicut Rex Apuliæ* (*l*). Ergò Reges hi antiqui non poterant beneficia conferre, nisi ad tenorem Apostolici privilegii: proferatur ergò

(a) *Michael. Maucler de Monarchia Sæcul. tom. 2. l. 4. c. 15. f. 1322.*

(b) *Ex Cornel. Gall. Polyanth. V. novitas.*

(c) *Julian. Vivian. de Jurepatron. p. 2. l. 5. c. 1 n. 96.*

(d) *Gonzal. ad Regul. 8. Canc. § procem n. 46. Vivian de jurepatr. p. 2. l. 6 c 10. n. 29.*

(e) *Garcia de benef. p. 4 c. 1. n. 15. Barbos. de potest. Episc. p. 3. alleg. 73. n. 103.*

(f) *Vivian. l. 5. c. 1. n. 104. p. 2. Barbos. loc. cit. n. 174.*

(g) *Julianus Vivian. loc. cit.*

(h) *Vivian. ubi supr. p. 2. l. 5. c. 1. n. 50.*

(i) *Marta de jurisd. p. 4. c. 40. n. 5.*

(l) *Glos. in §. quod autem 16 q. 7. in princ. V. Ecclesias.*

ergò in medium Apostolicum privilegium, Regibus illis concessum, & videatur, an fuerit privilegium solummodò personale alicujus Regis; an verò gentilitium cunctorum Regum talis Familię; Similitèr an fuerit temporale, vigens durante aliquâ personâ, vel Familiâ Regali; an verò perpetuum, ad cunctos Reges, cujuscumque lineę perennitèr dilatatum. Et posteà perpendatur, an privilegium ipsum talibus clausulis sit refertum, quæ arcere valerent Clericos extraneos ab ecclesiasticis beneficiis: Privilegia enim non plus operantur, quam verba eorum sonent (*a*), & ideò si exclusionem extraneorum disertis verbis non continent, potiùs est præsumendum oppositum, pro eorumdem inclusione. Nàm cum beneficia ex suâ naturâ essent libera, & liberę dispositioni Regum collatorum addicta, Reges de illis poterant pro suo arbitrio, ac libertate disponere, non minus favore extraneorum, quam indigenarum. Præthereà Reges vigore Privilegii Apostolici, si qui sunt conferentes ecclesiastica beneficia, subintrant in locum Papæ, ad quem, cessante privilegio, spectaret beneficia ipsa conferre (*b*). Nàm Reges hoc privilegio decorati, non sunt nisi organa Papæ, ut expressè notant Doctores: & collatio in rigore non fit nisi ab ipso Papâ, ministerialitèr per manus Regias (*c*), qui Rex proindè, tametsi externum actum collationis exerceat, intima tamen concessio juris spiritualis, in collatione contenta, non fit ab ipso Rege, in quo jus spirituale non potest cadere (*d*), sed à largitore privilegii: qua de rè Joannes de Lignano, & ex eo Marta de Jurisdictione ait, *Si Rex confert beneficia ex privilegio Papæ, nihil spiritualitatis dat ex se; sed à Papâ, & per ipsum Regem transit spiritualitas, sicut aqua per canale lapideum* (*e*).

(a) *Cap. porrò de privileg. Seraph. decis. 605. n. 3.*

(b) *Marta ubi supr. par. 4. cent. 1. c. 46. num. 13.*

(c) *Card. de Luca de benef. disc. 9. n. 12. Lotter. de rè benef. l. 1. qu. 6. n. 46. 47. Fagnan. in c. quod nobis n. 42. de Cland. desponf.*

(d) *Bonif. VIII. ap. Spondan. ann. 1303. Galli Vindic. differ. 1. § 1. fol. 28.*

(e) *Jo. de Lignan. in cap. dilectus 3. in fin. de præbendis Marta de jurisd. p. 4. cent. 1. c. 46. n. 12.*

19. Quibus ità se habentibus jam patet, quod per jus conferendi beneficia, si quo pollebant antiqui Reges Neapolis; nedum non probatur facultas repellendi ab illis extraneos, sed imò potius probatur totum oppositum: probatur etenim quod Reges præfati eadem libertate potiebantur, quâ præditus erat Papa, privilegii collator; sed Papa poterat, & potest, ac semper poterit beneficia ecclesiastica promiscuè, ac prò suo libito, tàm Clericis extraneis, quàm indigenis impertiri; ergò etiam Reges illi poterant promiscuè, ac prò eorum libito, beneficia illa ecclesiastica tàm Clericis extraneis, quàm indigenis elargiri. Et sic si favore illius, qui prò tempore regnat apud Neapolim, quidquam rationis decerpi potest ex privilegio præfato; sicut per illud probatur, Regem liberè posse Clericos extraneos admittere ad beneficia suæ largitionis; ità literis cubitalibus probatur, idem fieri posse à Papâ, nè plus juris videatur esse in Substituto, quàm in Substituente, sivè in Delegato, quàm in Delegante, & idem proportionalitèr etiam verum erit de Episcopis, & Prælatis beneficiorum collatoribus, ac de Magnatibus, & aliis laicis Regni, beneficiorum patronis. Cœterùm dicimus, quod privilegium præfatum, si unquam fuit, personale fuit, non verò alligatum Coronæ: alioquin etiam fœminæ, quæ fuerunt Reginæ, potuissent conferre beneficia: & ad summum fuit gentilitium, ideòque cum prosapiâ expiravit. Quod si per hypothesim, quæ non conceditur, fuisset etiam perpetuum; cum jam à quingentis annis, & ultrà, privilegium hujusmodi non sit ad praxim redactum, sequitur quod jam cessaverit, eâ ratione, quod privilegia per non usum amittuntur (*f*). Itàque hoc privilegium nihil proficit causæ Contradictorum, quià vel non est, vel jam expiravit, vel à Regibus antecactis Siciliæ citerioris, *Andegavensibus*, *Suevis*, *Aragoniis*, *Austriacis*, non est in usum perductum, neque talis momenti est, ut nunc quidquam juris conferat ad repellendos à beneficiis extraneos, sed potius valet ad evidentèr probandum, quod in Regno Neapolitano, etiam extranei sunt ad eadem admittendi.

(f) *Boer. dec. 386. Guid. Pap. dec. 406. Seraphin. dec. 1410. num. 27.*

20. Ad id, quod innuitur de antiquis Regibus Neapolitanis, quod magnam partem in electionibus Præsulum olim haberent; respondemus circà hoc nobis nunc memoriæ non occurrere, quod alius Rex Neapolis talia effrenatè fecerit, nisi Fridericus II. homo perditæ conscientiæ, ut notum est, & qui proptèr suas iniquitates meruit solemnitèr in Concilio Lugdunensi deponi, prout infrà videbimus. Hic inter-

interdùm sacra miscuit cum profanis in provectione, electione, & designatione Præsulum Regni Neapolitani (*a*). Verùm hæc non de jure fecit, sed solum de facto, temerè, ac tyrannicè, cum in Investituris, per Sedem Apostolicam Regibus collatis, expressè in pactum deducta sit libertas electionum, & provisionum quarumcumque Ecclesiarum. Quem etiam Regem, & si qui alii fuerunt, similia patrantes, uti Reges Rogerius Silivus, & Guillelmus Malus, qui interdùm hisce rebus aliqualitèr sè ingessere, prout ubi probatur, quod arcerent à beneficiis extraneos? Et ità arcerent extraneos, ut eos semper arcerent? Vel si solum illos arcebant interdum; non & interdum arcerent etiam indigenas. Certè Fridericus præfatus repellebat à beneficiis Episcopalibus Regni Neapolis nedum extraneos, sed etiam Regnicolas (*b*). Quod autem hic Princeps, vel si qui alii fuerunt, ejus morum imitatores, malo animo, ac propriâ freti potentiâ, Deique timore postposito, canones sint trangressi, pacta violaverint, & religionem, juramenti præstiti sint audactèr prævaricati; non est prò ratione allegandum, sed pro facinore commemorandum, omni execratione dignissimo. Vel, si prout melius est loqui volumus, horum impia gesta sunt sub silentio tumulanda, & potius aliorum piorum Regum sunt exempla recensenda, qui à talibus rebus sè religiosè compescuerunt. Non enim optandum est, quod Reges, qui prò tempore Neapolitano Regno præerunt, improborum Antecessorum suorum, sed solummodò proborum semitas imitentur.

(a) *Vide supr. in hoc Tomo cap. 31. n. 21. ad 27.*

(b) *Vid. supr. cap. 31. n. 24. & seq.*

21. Paritèr quod Reges Neapolis Imperatorum sint successores, qui sè Præsulum electionibus immiscebant; quærimus primò, de quibus Imperatoribus sermo sit? Si de Romano Germanicis; negamus suppositum, quod hi Imperatores unquam Regno Neapolis dominati fuerint, antequam ibi Reges regnarent. Nec alius Imperator ibi simùl Rex fuit, quam Carolus V. Austriacus, electionibus certè Antistitum non sè miscens, sed liberam sinens beneficiorum dispositionem tum Papæ, tum Episcopis, atque aliis eorum Collatoribus, aut Nominatoribus, tàm favore indigenarum, quàm extraneorum. Qui paritèr Imperator, etsi rogatus, ac interpellatus, ut vidimus, nè ad beneficia Regii patronatus extrancos à Regno proveheret; omninò huic instantiæ noluit assentiri. Si verò de Imperatoribus Græcis fiat sermo; distinguendum est, an habeatur sermo de hæreticis, & schismaticis, an verò de catholicis. Si de primis, eorum gesta non magis in exemplum proferenda sunt, quam facinora prædonum, & latrocinia tyrannorum: quid mirum est enim, quod Hæretici, & Schismatici libertatem Ecclesiæ compresserint? Si de secundis; replicamus, non constare, quod repulerint à beneficiis extraneos, quà extraneos, & semper. Et si fortè aliqui eorum id egissent, dicimus quod injustè id fecissent, ac vi non ratione id fecissent. Cœterùm Imperatores Græci nunquam post Regnum Gothorum in Italiâ fuerunt possessores legitimi Regni Neapolitani, ut suprà ostendimus, & ad summum aliquas Urbes, ac loca Regni tenuerunt occupata per vim, donec indè fuerunt tandem expulsi (*c*). Ipsis autem expulsis, non successerunt Reges, sed Sedes Apostolica, quæ Regnum ipsum justis titulis est adepta, prout supra nos uberrimè ostendimus. Sedi posteà Apostolicæ successerunt Reges, Regnum ipsum ab eâdem in feudum consecuti: & sic quidquid olim fecerint in Regno Neapolis Imperatores, nihil confert ad præsens negotium, sed sola concessionis Apostolicæ ratio habenda est, quæ extraneos à beneficiis non repellendos esse decernit, sed potius unà cum indigenis admittendos. Verum de hac rè citò redibit sermo.

(c) *Vid. supr. in hoc Tom. ca. 25. à n. 39. ad 49.*

22. Tandèm ad id, quod subjungitur, Reges Neapolitanos fundasse, ac dotasse omnes, vel penè omnes Ecclesias Regni; dicimus nostrum esse venerari hoc assertum: sed tamen ei non possumus adulari. Absit quidem à nobis, ut unquam pietati Principum detrahamus, quam optamus plenis elogiis posse prosequi, ac integris præconiis cumulare: Nihilominus si respondendum est prò veritate; cogimur affirmare talia, quæ à Contradictoribus asseruntur, gratis dici, ariolando proferri, nec nisi divinatoriè declamari. Undenam enim constat de hujusmodi fun-

fundatione? Et tamen ubi agitur de servitute beneficiis, & Ecclesiis ingerendâ, fundatio non est supponenda, sed probanda, ad effectum, quod fundator sè valeat in earum dispositione miscere. Certè diù antequam regnarent in Siciliâ Citeriori Reges, & Duces Dynastiæ Normannicæ, qui antiquiores illius Regni sunt Monarchæ; Ecclesię Regni Neapolitani utplurimum erant erectę: Nàm primus Episcopus Neapolis fuit S. Asprenas (*a*), Beneventi S. Potinus (*b*), Taranti B. Amasianus (*c*), Rubi S. Cletus (*d*), Capuæ S. Priscus (*e*), Rhegii S. Stephanus (*f*), Lycii S. Orontius (*g*), & alii aliarum Ecclesiarum, omnes à Divo Petro, vel Paulo Apostolis, in illarum Urbium Antistites consecrati. Successivè alii fundati fuerunt Episcopatus, Ecclesiæ, Monasteria, Prioratus, Abbatiæ, Parochię, prout fidem contigit in illis partibus dilatari. Multis ergò sæculis, & mille annis antequam essent Reges Neapolis, aderant in Regno Neapolitano Ecclesiæ, illarumque Præsules, & alii Parochi, & Sacerdotes, ipsorum adjutores Clerici, & Monarchi, de reditibus Ecclesiæ, ac dè beneficiis sacris viventes. Quomodò igitur Ecclesias illius Regni fundarunt Reges, si Reges nondùm erant à parte rei? Imò & antequam Neapolitanis dominarentur Romanorum Imperatores, à Cæsare dimanantes, Ecclesiæ pręfatæ fundatę erant ab utroque Apostolo memoratis: quo tempore Romanos videtur nondùm dominium extendisse in Neapolitanos, sub formâ Reipublicæ tunc viventes, & talitèr liberos, ut paulò anteà Imperator Augustus non ausus sit eis Insulam Capritanam adimere, nisi Ænariâ per æquivalentiam subrogatâ (*h*).

(a) *Ughel. Itali sacr. to 6 in Episc. Neapol. fol. 25.*
(b) *Idem tom. 8. in Episc Benevent. f. 12.*
(c) *Idem in Episcop. Tarent. n f. 410.*
(d) *Ferdin. Ughelli to. 7. in Episc. Rubens. f. 1232.*
(e) *Idem tom 6. in Episc. Capuanis f. 351.*
(f) *Idem tom 9. in Episc. Rhegien f. 431.*
(g) *Idem tom 8. in Episc. Lycien f. 91.*
(h) *Sveton. in Octav. August. cap. 92.*

23. Silemus de pluribus Episcopalibus beneficiis, erectis in Regno Neapolis, & prę̧sertìm in Terrâ Hydrunti, à Patriarchâ Constantinopolitano, considerante Apuliam, & Calabriam, uti partem Grę̧ciæ, quæ etiam Magna Græcia olim communitèr vocabatur (*i*), eamque ad suum Patriarchatum pertinere autumante. Silemus de numerosâ serie beneficiorum Episcopalium, Abbatialium, & aliorum inferioris ordinis, erectorum ultimis hisce sæculis, non certè ex ę̧re Regis, sed vel dotatione fidelium, vel elevatione Ecclesiarum inferiorum in Abbatiales, Abbatialium in Episcopales, vel transmutatione Parochialium, Monasterialium, Collegiatarum &c. in alia diversi generis beneficia, in quibus Reges nihil de proprio contulere. Quapropter, vel de recentioribus, vel de antiquioribus beneficiis sit sermo; apparet illa fuisse aliter constituta, quàm per Regiam fundationem. Quodque falcem ponit ad radicem est, reperiri memorias apud Historicos, huic prætensę dotationi per Reges factæ Ecclesiarum prorsùs contrarias. Nam Vuilelmus Gemmeticensis, primorum Regum, & Principum familiæ Normannicæ coætaneus, loquens de Roberto Guiscardo, qui rem Normannorum, eorumque dominium in Apuliâ, & circumjacentibus partibus, mirificè propagavit, effatur hoc modo.

(i) *Philip. Ferrar. Lexic. Geograph. V. Gręcia in fin. Maginus in Tab. Geogr. Italiæ.*

24. *Robertus Vuiscardus fratres suos, qui omnes Duces, vel Comites fuerunt, virtute, & sensu, ac sublimitate transcendit. Nam totam Apuliam, Calabriam, & Siciliam sibi subjugavit, & transmeato mari, maximam partem Græciæ invasit, & Alexium Imperatorem, qui contrà Dominum suum Michaelem Augustum nequitèr rebellaverat; bello turpitèr cum immenso exercitu victum, fugavit. Hic verò multa bona fecit, Episcopatus, & Abbatias plures restauravit. Hic domnum Rodbertum Abbatem S. Ebrulfi benignitèr suscepit, & quandam parvam Ecclesiam, supra littus Calabrici maris sitam, quæ in honore S. Euphemiæ Virginis, & Martyris dedicata erat, ei tribuit: at ille, ut erat magnanimus, ingens Cœnobium ibi condidit, & magnam multitudinem Monachorum ad militandum Deo congregavit &c. Præfatum itàque Cœnobium fere* 17. *annis rexit* (*l*). Attende quod *Robertus Guiscardus*, alter Mars, & Achilles inter Principes Normannicæ Dynastiæ, (quæ fuit prima Regum Regno Neapolis dominantium) *multa bona fecit* ibi: tamen Ecclesias, Episcopatus, & Abbatias non de suo dotavit, sed *restauravit*. Illæ igitur Ecclesiæ jam ibi aderant, suamque consequentèr dotem habebant, non à Gui-

(l) *Villelm Gemmeticens. hist. Normannor. lib. 7. cap. 30.*

Guiscardo habuerunt. Rursùs hic Ecclesiam S. Euphemiæ, in Calabriâ sitam, concessit Rodberto Abbati S. Ebrulfi in Galliâ Diœcesis Lexoviensis, qui ut Abbas strenuus, & magnanimus, celebre Cœnobium ibi fundavit, cui & 17. ferè annis præfuit: hoc faciens Guiscardus ostendit, quod etiam illâ ætate solebant Clerici extranei ad beneficia ecclesiastica in Regno Neapolis promoveri, prout ad Abbatiale admissus fuit Rodbertus Gallus, & Abbatiam illam non fundavit Guiscardus, sed fundatam invenit, eamque Rodbertus Abbas ampliavit. Ex his coniicitur quid de aliis Episcopatibus, Abbatiis, & beneficiis dicendum sit. Etiàm quoddam Monasterium Cupersani dictum fuit fuisse fundatum à Goffredo Normanno cum res verè ità non esset (*a*).

(a) *Ughelli Italia sacr. tom.7. f.952.n.7.*

25. De *Rogerio* Comite, Guiscardi Fratre, & Rogerii Regis Patre, qui sè Comitem Siciliæ, & Calabriæ nominabat, hoc alibi legimus, *Goffridus Monachus Rogerio Comiti adscribit fundationem, seu dotationem complurium Siciliæ Episcopatuum. Quo circà, & Episcopos eos nominabat Comes. At cum non fundarentur, vel dotarentur eæ Ecclesiæ, nisi restitutis iis rebus, quas olim possedissent; hinc penès Ecclesiam jus fuit semper electiones iis nominationibus subrogandi* (*b*). Vide quod antiqui Reges, & Domini Regni Neapolitani, non fundarunt Ecclesias, sed ad summum eas farcierunt, illisque restituerunt bona, quibus anteà fuerant exutæ, non quidquam de proprio donarunt; & ideò si ob hoc de ipsarum Ecclesiarum dispositione se immiscere voluerunt, potentiâ seculari abutentes; Ecclesia illis restitit, voluitque, ut beneficia illa per electionem Canonicam tunc vigentem dispensarentur; quia Principes illi nihil de proprio Ecclesiis ipsis contulerant; sed solum restituerant id, quod prius illarum erat. Non negamus tamen, quod aliqui Principes, vel Principissæ Regii Cognominis, aliquid interdùm aliquibus Ecclesiis donaverint. Ut sunt præbendæ quædam Luceriæ Paganorum (*c*), necnon duo Monasteria condita à Carolo I. in Diœcesi Salernitanâ (*d*), & aliud Monasterium apud Venusiam, quod Drogo Dux Normannus restauravit, & deindè Guiscardus ejus frater quibusdam bonis auxit(*e*). Prioratus quoque Barii, cui Carolus II. Andegavensis quędam bona prębuit, & Bonifacius VIII. aliquod ei beneficium uniri posse concessit (*f*), & si quæ alia sunt similia beneficia, vel fundata, vel aucta: quæ tamen pauca sunt, & eorum memoria conservatur. Verùm quod generalitèr Reges Neapolis Ecclesias omnes, vel etiam eorum magnam partem, & beneficia Regni fundaverint, ac de proprio dotaverint, nisi probetur oppositum, hoc, dent veniam Contradictores, concedi non potest, quià veracitèr non subsistit: nec adulandum est, sed seriò loquendum.

(b) *Thomassin. vet. & nov. Eccl. discipl. p.2.l.2 c.37.n.2.*

(c) *Vid. Ughell. Ital. sacr. in Episcop. Luceriæ*

(d) *Idem Ughell. tom.7. in Archiepisc. Salernitan. à fol. 807. ad 812.*

(e) *Idem Auctor. in Episc. Venus. to.7. n 8.*

(f) *Ughelli Italia sacra tom 7 f.895.*

26. Ad hæc notum est eruditis, magna dissidia, & gravissimas contentiones inter Reges, & Romanos Pontifices emersisse, proptèr partem, quam ipsi Principes interdùm sibi in beneficiorum dispensationibus arrogabant: jurgiis eousque crescentibus, ut Papæ, pro necessariâ Ecclesiæ libertate tuendâ, & Censuras vibrarent, & arma quoque temporalia pertractanda susciperent, & ad officium ducendi exercitus, castra moderandi, & agendi prælia, ab eorum professione prorsus alienum, cogerentur vel inviti manus extendere. Audiatur Azorius *Innocentius II. Rogerio Siciliæ Regni bellum intulit, eo quod electiones Episcoporum, & Abbatum ad sè contrà Canones, & jura trahebat, & quædam ecclesiasticæ ditionis loca per vim occupaverat. Comparato igitur Romanorum exercitu, Innocentius, Leonis IX. exemplum secutus, adversùs illum progressus, eundem exitum habuit, quem Leo IX. &c.* Pax tandem inter eos inita est, his conditionibus inter alias, *Innocentius Rogerium anathemate soluit, eumque Regem Siciliæ, Ducem Apuliæ, & Calabriæ, & Principem Capuæ appellavit, & beneficiarium, sive feudatarium Ecclesiæ confirmavit. Cautum quoque est, ut bona Ecclesiæ restitueret, & electiones Episcoporum, & Abbatum liberas secundum canones, & decreta relinqueret &c.* (*g*).

(g) *Azorius Inst. moral. p.2.l.5.c 44.*

27. Si ergò Summi Pontifices eo usque incalescebant, ut & excommunicatione,

ne, & armis temporalibus ducerent reprimendum esse Regem Neapolis Rogerium, ne se Præsulum electionibus, & beneficiorum provisionibus immisceret; incredibile omninò est, quod beneficia fuerint à Regibus Neapolitanorum erecta, sive dotata. Nàm quotiès illa fundassent, aut propriis bonis contributis ditassent; Ecclesia ipsis Regibus non negasset Juspatronatus, pro designandis, vel nominandis beneficiariis, quippè hanc prærogativam nullis denegat fundatoribus Ecclesiarum, earumve dotatoribus, ut illorum exemplo alios provocet ad similia (*a*). Corruit ergo hæc supposita fundatio, vel dotatio Ecclesiarum, generalitèr concepta, & consequentèr etiam cadit eversum quidquid super eâ, per Contradictores erigitur, ad excludendos à sacris beneficiis Regni Neapolitani Clericos extraneos, statque libertas Ecclesiæ, ipsos quoque unà cum indigenis admittendi.

28. Imò quatenùs etiam per hypothesim, Ecclesiæ, ac beneficia Regni Neapolitani fuissent fundata à Regibus, non benè inferretur intentum Contradictorum pro exclusione extraneorum, sed potius totum oppositum. Nàm sequeretur, quod ista beneficia essent distribuenda eo modo, atque illis Clericis, quos Reges habent pro capacibus beneficiorum sui Regii patronatus. (Non enim est rationabile, quod excludendi sint à beneficiis, quæ supponitur, sed non probatur, fuisse à Regibus fundata, vel dotata, cum usque modo semper fuerint libera, & pro liberis reputata; Clerici, quos Reges non excludunt à beneficiis, quæ credi potest fuisse ab eis fundata, vel dotata, cum ad illos pertineant Jurepatronatus. Nec paritèr est justum excludi Clericos è beneficiis Jurispatronatus Ecclesiastici, aut Laicalis, aut mixti, spectantibus ad subditos, incolasve Regni Neapolitani; qui non excluduntur à beneficiis Regii patronatus). Sed Reges habent pro capacibus beneficiorum sui Regii patronatus etiam Clericos extraneos: nèc unquam assentiri voluerunt, quod libertas eis adimeretur præficiendi eisdem beneficiis etiam Clericos extraneos, uti suprà latè probavimus (*b*). Quibus addimus Carolum II. Andegavensem, Regem Neapolis, decernentem, ad beneficia Barensia sui Regii patronatus provehendos etiam esse Clericos Romanæ Curiæ (*c*). Ergò sicut beneficia Regii patronatus patent extraneis, ità etiam ad beneficia libera ejusdem Regni, & ad patronalia Clericorum, aut Laicorum patere debet accessus non modò Clericis indigenis, verùm etiàm extraneis.

(a) *Julian. Vivian. de Jurepatr. p.1.l.2.c.1.n.13. ant.medium.*

(b) *Vide supr. in hoc tom. c.27. à n.17. usqu. ad finem.*

(c) *Ferdin. Ughel. Ital. sacr. to.7. in Archiep. Bari fol.896.*

CAPUT XXXVI.

In quo continuatur materia Capituli præcedentis, An Reges Neapolitani dotaverint Ecclesias illius Regni, undè habeant se illarum provisionibus immiscere, & per hoc extranei sint repellendi.

SUMMARIUM.

1 *Bona Ecclesiis tradita, sunt bona Dei, & patrimonium Christi, acquisita sine ullo onere, nisi aliud constet ex voluntate largitoris.*

2 *Si antiqui Reges Neapolitani se Antistitum electionibus immiscebant, de facto non de jure id faciebant, nec excludebant extraneos.*

3 *Optandum est, quod Rex imitetur exempla suorum Antecessorum laudabilium, non verò eorum, qui fuerunt, & bellis attriti, & censuris plexi.*

4 *Omnes, qui regnarunt post Guillelmum Bonum, expressè spoponderunt liberas dimittere provisiones Ecclesiarum, exceptis patronalibus Regiis.*

5 *Etiam si antiqui Reges dotassent Ecclesias, id fecissent de bonis propriis, adeòque nil indè juris habuissent moderniores Reges.*

6 *Reges moderni non successerunt antiquis Regibus jure sanguinis. Juspatronatus extinctâ lineâ vocatorum extinguitur.*

7 *Fundatoribus Ecclesiarum nullum acquiritur jus, nisi expressè fuerit reservatum. Juspatronatus est servitus, quæ de lineâ ad lineam non transit.*

8 *Si Rex ad beneficia sui patronatus admittit extraneos, etiam alii Patroni, & & Collatores poterunt illos admittere.*

9 *Perperàm discutitur, an Rex possit extraneos à beneficiis excludere, quando non constat hoc jussisse. Reges Neapolis non succedunt Imperatoribus Græcis.*

10 *Græcorum Imperium fuit à Mahomete II. Turcarum Sultano suppressum. Romano-Germanicum Imperium excitatum fuit à Leone PP. III.*

11 *Reges Neapolis in dominio illius Regni succedunt Papæ, qui Regnum habuit à Carolo Magno, antequàm erectum esset præsens Imperium.*

12 *Si Reges Neapolis succederent Imperatoribus Græcis, hoc faveret extraneis, qui sub Imperatoribus ipsis beneficiis proficiebantur.*

13 *Græci enormi adulatione Imperatoribus suis omnem penè sacram potestatem concedebant, excepto sacrificii ministerio.*

14 *Belsamon asserit, Imperatores Græcos fuisse Pontifices maximos, ritu Romanorum gentilium, & in Ecclesiâ sedisse intrà cancellos.*

15 *Potuisse decreta Conciliorum firmare: Eligere Antistites: Episcopatus in Archiepiscopatus mutare: Monachis licentiam dare de Cœnobio discedendi, & similia facere.*

16 *Alia recensentur à Joanne Filesaco, quæ adulatoriè Imperatori suo Græci attribuebant, quasi esset simul Rex, & Sacerdos.*

17 *Disponere de beneficiis ecclesiasticis, & ab illis extraneos arcere, non est inter Regalia Principis. Nec omnia Regalia sunt inabdicabilia.*

18 *Inabdicabilia sunt illa, sine quibus Corona stare non potest. Stare autèm potest sinè eo, quod Rex se misceat beneficiis.*

19 *Re-*

19 *Reges Neapolis, jurejurando de sinendâ Ecclesiâ in libertate disponendi de beneficiis, non abdicarunt à se Regalia.*
20 *Fridericus II. Imperator, & Rex Neapolis, etiam ex eo, quod libertatem provisionum beneficiorum violasset, depositus fuit.*
21 *Doctrina parum sana est, quod Rex non possit ulla à sè Regalia abdicare: hæcque multo damnosa esse potest Baronibus Regni Neapolitani.*
22 *Quid tutum erit, si Rex ad pacta servanda non teneatur. Tempore Caroli Claudi, & Francisci I. multum de hac rè loquutum fuit.*
23 *Quid dicerent Contradictores, si Papa non servaret Regi Neapolis pacta edita in investiturâ, vel concernentia beneficia sui jurispatronatus.*
24 *Eodem modo invehendum esset contrà Regem, si pacta non servaret, & libertatem Ecclesiæ in beneficiorum provisionibus non servaret.*
25 *Si disponere de beneficiis est de Regalibus inabdicabilibus, non poterit Rex beneficia sui patronatus ad solos Regnicolas coarctare.*
26 *Rex de beneficiis disponens est organum, & instrumentum, explicativum voluntatis Ecclesię, nec quid magis ea potest.*

1. BONA, quæ per fideles traduntur Ecclesiis, Deo dicuntur esse collata, ideòque bona Dei, & patrimonium Christi à sacris canonibus nuncupantur (*a*), & eorum Dominium esse penès Deum communitèr fatentur, tam Ecclesiæ Patres (*b*), quam Scripturæ Interpretes (*c*), necnon & Theologi (*d*), & Jurisconsulti (*e*). Ac de talibus bonis pronuntiat Benedictus Papa III., *quis ignorat illa, quę collata sunt Deo per fidelium manus, divinitati possidenda consignari* (*f*). Sicut autem cœtera bona, quæ per donationem, aut per alterius nominis contractum, hominibus deferuntur, liberè prorsus tradita reputantur, nisi in actu contractus aliquod onus illis fuerit appositum (*g*); Ità etiam bona Deo, & Christo per fideles delata, liberè, & absque ullo onere collata censentur: nisi aliud in actu traditionis, ex tradentis voluntate, sit cautum. Hinc fit, quod quamvis aliqui Reges Neapolis, eorumve uxores, filii, filiæ, & consanguinei quidquam aliquibus Ecclesiis, pietatis titulo contulerint (quod adhùc in casibus individuis est probandum) non ideò ullum onus Ecclesiis illis intulisse dignoscuntur, nisi expresè constet de onerosâ conditione appositâ, & acceptatâ: sed eorum largitio resolvitur in legatum pium, nullum onus Ecclesiis iniiciens: ac Largitores isti non dicuntur dotatores, sed simplices benefactores (*h*). Et sanè quià præsumitur, quamlibet Ecclesiam à suo initio cum sufficienti dote fuisse fundatam (*i*), augmentum dotis non præsumitur, sed est probandum: & quatenùs etiam probetur; Augens dotem nullum acquirit super Ecclesiâ, ut sic, Juspatronatus (*l*), & præsertim si Ecclesia erat jam consecrata (*m*). Si autem ex pio legato, & ex augmento dotis, legans, & augmentans, non acquirit Juspatronatus; multò minùs acquiret aliud Jus, per quod se possit in Ecclesiæ collatione miscere. Adeoque etiam si antiqui Principes bona legassent, vel dotes aliquarum Ecclesiarum auxissent (de quo in individuo constare debet, non ideò poterant de Ecclesiis ipsis, pro eorum voluntate disponere.

2. Quarè nihil proficit Contradictoribus, vel eorum Auctoribus, comminisci, quod antiqui Reges Neapolitani maximam partem haberent in distributione beneficiorum, quæ per viam electionis Canonicæ præbentur, vel aliorum, quę ad suum patronatum non pertinebant. Nàm in primis non minus excludebant indigenas, quam extraneos: deindè, ut vidimus, partem illam non habebant, quia illis legitimè competeret, sed quia de facto, & arma tractantes, & potentiâ præpollentes, faciebant pro libito, quidquid eis voluntas arbitraria suggerebat; & ità sè miscebant beneficiorum distributionibus, non juxtà leges, sed contrà illas: non sacris canonibus observatis; sed iis portentosissimè conculcatis. Nostra non est hæc respon-

(a) *Conc. Trid. sess. 25 de ref. c. 1. c. nulli 12. qu. 2. Conc. Aurel c. 7. ap. Canisium to. 6. antiqu. lect. f. 245.*
(b) *S. August. tom. 3 de oper. Monac. S. Prosper, seu Julian. Pomerius de vit. contempl. lib 2. c. 26.*
(c) *Tostatus in 1. Paralipom. 26. qu. 26.*
(d) *Jo: de Turrecrem. sum Eccl. l. 2. c. 88. Bonacin. tom. 1. disp. 4. de oblig. benef p. 2. num 2 Navar. to. 1. de redit. Eccl qu. 1. monit. 40. n. 14. & alibi*
(e) *Fagnan. in cap. relatum n. 32. & 37. ne cler. vel Monac. lib. 3. Vivian. de jurepatron. p. 1. l. 1. c. 1. n. 42.*
(f) *Bened. Pap. V in tom 8 Conc f. 239 B.*
(g) *Vid. Steph. Gratian. discept. for. c. 82. num. 33.*
(h) *Ricc. prax for. Eccl. ref. 123. n. 3 Garcia p. 5. c. 9. n. 52*
(i) *C. nemo 1. de cōsec. dist. 1. Barbos. Jur. Eccl. Univ. l. 3. cap. 12 num. 59.*
(l) *Glos. in Cap. piæ mentis 16 qu. 7. & ibi Turrecrem. nu. 6 Gratian. discept for. c. 177. nu. 24. 25. Barbos. ubi suprà n. 57.*
(m) *Glos. ubi suprà Barbos. loc. cit. n. 56.*

sponsio, sive noster non est hic sensus, sed Friderici II. Imperatoris, ac Regis Neapolis, ex Dynastiâ Svevorum, Ecclesiæ nil ultrà condignum deferentis, sed eam pro viribus impugnantis, qui quandòque, antequàm in profundum iniquitatum suarum proruerct, ob quas meruit solemni depositione mulctari, dimittens in suâ libertate beneficia, Ecclesias, & Rectorum illarum electiones, ingenuè professus est, *illum volentes abolere abusum, quem quidam prædecessorum nostrorum exercuisse dignoscuntur, decretum de electionibus Prælatorum concedimus* (a). Et rè verâ quidquid fuerit de Regibus Dynastiæ *Normanniæ*, & *Sveviæ*; Reges profectò *Andegavenses*, & *Aragonii*, Regno Neapolis dominantes, nunquam beneficiorum se dispensationibus miscuerunt: multò minùs Reges *Austriaci*, piissimi, & clementissimi, optimè conscii, non illis hoc competere, nec sinè magno animæ periculo Principes partem sibi in beneficiorum distributionibus, ad se Jure patronatus non pertinentium, arrogare (b).

(a) *Frideric. II. anno 1213. Thomassin. Vet. & nov. Eccl. disc. p. 2. lib. 2. c. 37. n. 2.*

(b) *Marta de jurisd. p. 2. c. 40. n. 23*

3. Multimodè igitur comprehenduntur Contradictores in consiliis, quibus cogitant, si technis hisce, quas proponunt, respondeatur. *Primò*, quod aliqui equidem Reges antiqui Siciliæ citerioris sè Antistitum electionibus, & beneficiorum dispensationibus miscuerunt, at non id fecerunt justè, ac legitimè, sed per vim, & contrà justitiam. Non est autem desiderabile, quod unquam præsit illi Regno Princeps, qui velit de beneficiis ecclesiasticis pro suo libito contrà omne fas arbitrari: ne paulatim Prelatos omnes Regni, cunctosque Clericos, & Laicos patronos beneficiorum, libertate conferendi eadem spoliet, vel respectivè ad illa nominandi: sicque tandem languescat ibi pietas, diruatur justitia, omnisque pereat Dei cultus, & honor, ac libertas Ecclesiæ prorsus dilabatur in præceps. Undè quidquid fecerint pauculi illi Principes prævaricatores, non est in pretio habendum, sed optandum, ut quicumque pro tempore Neapolis erit Rex, proborum, & justorum Regum, qui eum præcesserunt, sectetur opera, non verò desipientium, & improborum imitetur exempla. *Secundò*, quod si antiqui Reges Siciliæ citrà Pharum se Antistitum electionibus, & beneficiorum dispensationibus miscuerunt, fuerunt etiam, & censuris perculsi, & bellis attriti, & respectivè depositione mulctati, coactique reddere vel invitè, *quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ sunt Dei, Deo* (c). Absit autem quod unquam presit Regno Neapolitano Rex similis illis, cum quibus talia facta sunt.

(c) *Marc. cap. 12. num. 17.*

4. *Tertiò*, quod Reges omnes Neapolis, qui post Guillelmum cognomine Bonum, fuerunt Coronâ Regiâ decorati, omnes expressissimè spoponderunt, ac sub jurejurando, Deo invocato, promiserunt liberum relinquere Ecclesiam in dispositionibus beneficiorum (d): Et formam ergò dederunt, nunc in similibus observandam, & facto suo comprobarunt, Reges non debere sè talibus immiscere. *Quartò*, quod si Reges antiqui manus apposuerunt in beneficiis distribuendis; vel id fecerunt quoad beneficia Regii patronatus, vel quoad libera. Si quoad libera, impiè fecerunt: irrationabilitèr fecerunt: injustè omninò fecerunt; *tantumque valent Principes, opinionem veritati præferentes, quantum prædones in solitudine*, inquit S. Justinus (e): illorum impietas, irrationabilitas, & injustitia, non debet Successoribus regulam agendi præbere, nè sicut illis intulit exterminium, ità & his pariat confusiones. Si verò id operati sunt, quoad beneficia sui patronatus; usi sunt jure suo, & id facere potest, poteritque semper quicumque Rex Neapolis, nominando hunc, vel illum, dummodò idoneum, ad beneficium sui regii patronatus, & hoc modo se illorum provisionibus immiscendo. Verùm non hinc probatur jus repellendi à beneficiis extraneos, sed illos potius admittendi: nàm sicuti tam antiqui, quam moderni Reges, potuerunt semper, ad beneficia sui patronatus extraneos equè, ac indigenas admittere; ità etiam alii beneficiorum Collatores, vel ad ea Nominatores, beneficiis, ad eorum Collationem, vel patronatum pertinentibus, valent Clericos non minus extraneos, quam indigenas promovere.

(d) *Vid. supr. c. 31. 32. 33. & 34.*

(e) *S. Justin Apolog. ad Antonin. Pium.*

5. Cæterùm tametsi justificaretur in facto, quod Ecclesię, ac beneficia Regni Nea-

Neapolis, vel omnia, vel pro majori eorum parte fundata, vel dotata fuissent ab antiquis Regibus, quod vel nunquam, ut putamus, poterit justificari, quandoquidem, antequam Reges illi essent, prius erant Ecclesiæ, quas præsumitur etiam fuisse convenientèr dotatas (*a*), adeoque non potuisse à Regibus fundari, neque dotari ex integro, nisi probetur, quod Ecclesiæ illę fuissent destructæ, & iterum excitatę, & quod primęva earum dos redacta esset ad nihilum (*b*), ut Reges possent eas verè dotare) tamen si eas dotassent, cum de bonis propriis, & patrimonialibus id fecissent, jam nihil ibi juris habuissent moderniores Reges pręteriti, quippè qui antiquioribus illis, non jure consanguinitatis, sed jure feudali eis, ex concessione Pontificis successère: Nàm Dynastiæ *Normannicæ*, & *Suevicæ*, dudùm jam excisis, nullus post Corradinum capite plexum successit in Regno Neapolis. Ubi primus quoque ex Dynastiâ *Aragonicâ* regnans fuit Alphonsus I. qui paritèr non jure sanguinis ad Coronam provectus est, sed ex liberâ concessione Eugenii PP. IV. vel ad summum, ex jure adoptionis, factę per Joannam II. ultimam ex lineâ Andegavensium,

(a) *C. nemo 100. de consec. dist. 1. Rot. corā Ludovis decis. 433 n. 5 Barbos. Jur. Eccl. univers. l. 3. c. 12 n. 59*

(b) *Gonzal. ad reg. 8 Canc. Glos. 18. nu 53. Barbos. ubi supr. n. 38.*

6. Itàque tametsi etiam probari posset, quod antiqui Reges Neapolis, de propriis bonis aliquas Ecclesias dotassent, vel beneficia fundassent; adhùc nihil afficeret quoad præsens negotium: tum quia non constat, quod eorum intentio fuerit excludendi extraneos, & easdem Ecclesias, ac beneficia dispositioni Regum pro tempore existentium submittendi. Tùm etiam, quia illorum lineæ finitæ sunt, & cum earum interitu cessavit etiam hoc vinculum. Tùm demum, quia ut dicebamus, Regibus illis Reges ultimi non successerunt, tamquam qui nullam ab eis sortiti sunt Naturæ, & Sanguinis traditionem (uti ex Arbore illorum constat, & ex documentis hucusque productis evidentissimè patet) qui propterea inusum non perduxerunt se de illis beneficiis, & Ecclesiis, tamquam non patronalibus Regiæ Coronæ, quomodolibet immiscendi. Notum est autem in jure, quod beneficia, quocumque vinculo irretita, præsertim patronatus, per non usum illius vinculi, fiunt libera (*c*), & similitèr per extintionem lineæ Fundatorum, sè in totalem vindicant libertatem (*d*), proindèque fundatio illa beneficiorum, tametsi verificaretur fuisse ab antiquioribus ipsis Regibus facta, de bonis propriis, nullum præberet titulum Regibus pro tempore futuris, de beneficiis ipsis disponendi, & multò minùs ab eisdem, vel ab aliis liberis beneficiis, Clericos extraneos excludendi.

(c) *Abbas Conf. 108 l. 2. col. penult. Vivian. de jurepatr. p. 3. lib. 15 cap. 1 n. 7 Barbos. Jur. Eccl. Univ. lib. 3. c. 12 num. 257*

(d) *Vivian. loco cit. n. 14 Barbos. ubi suprà num 258*

7. Ulteriùs ea est lex generalis, ut fundatoribus Ecclesiarum, & beneficiorum, nullum acquiratur jus eorum administrationis, vel patronatus, nisi hoc expressè fuerit reservatum (*e*), sive nisi expressus intervenerit superioris ecclesiastici consensus, qui jus idem patrono reservet (*f*). Juspatronatus enim sinè consensu Episcopi non acquiritur (*g*): Quippè hujusmodi jus est quid spirituale, quod non potest à laico, sinè auctoritate Superioris ecclesiastici acquiri (*h*), & ità si beneficium fundetur, aut dotetur, nec interponatur tùnc consensus Episcopi, sed posteà; Juspatronatus non acquiritur, nisi à die pręstiti consensus (*i*). Et ipso consensu semel interposito, Juspatronatus non excedit lineam illorum, quorum favore est reservatum, nec ad alias lineas potest extendi, vel discindi (*l*). Quandoquidèm Juspatronatus est servitus imposita rei sacrę (*m*), rei autem sacræ non potest successu temporis iniici servitus major, sive majus gravamen, quam ei fuerit impositum ab initio (*n*). Quapropter si antiqui Reges Neapolis fundaverunt Ecclesias, vel beneficia ecclesiastica, docere oportet de reservatione Juris patronatus, aliàs eâ deficiente, beneficia libera sunt: doceri paritèr debet, quod Juspatronatus fuerit reservatum, nedùm favore lineæ Regum fundatorum, sed etiam favore aliarum linearum, in Regni regimine succedentium: alias si hæc non probentur, beneficia ipsa libera sunt, nec ullâ debent comprimi servitute. Videant ergò Contradictores quot, & quanta sint ab eis justificanda, ut ex fundatione Ecclesiarum, ab antiquis Regibus factâ, quidquam roboris suę opinioni valeant conciliare.

(e) *Vivian. p. 1. l. 2. c. 2 n. 12 & 20.*

(f) *Cap. placuit, & ibi Glos. 1. qu. 2. Lambert. de jurepat. l. 1. p. 1 qu. 2. ar. 3. Vivian p. 1. l. 2. c. 1 n 7 & 12*

(g) *C. nobis, & ibi DD. de jurepatr. Vivian. loc. cit. n. 20.*

(h) *Julian. Vivian. ibi num. 21*

(i) *Idem Julian. Vivian. loco cit. n. 17*

(l) *Lotter. de rē benef. l. 1. qu. 32. n. 12*

(m) *Vivian. de jurepatr. p. 1. l. 2. c. 1. n. 13. ante med.*

(n) *Melchior. Lotter. de rē benef. ubi supr.*

8. Sed demus Contradictoribus, non tamen concedamus, probationem reservatio-

vationis Juris patronatus favore cunctorum Regum, & comprehensionis non solum lineæ fundatorum, sed etiam omnium aliarum linearum, in officio Regio succedentium; demus, inquam, hoc totum: Verum quid hoc eis proficiet? Adhùc totâ nocte laborantes nihil ceperunt; nàm probatâ auctoritate Regis, apponendi manum in distributione beneficiorum, ab antiquis Regibus fundatorum, nihil aliud probabitur, nisi quod sicuti Rex beneficia, ut suprà, & ad suum patronatum pertinentia, liberè valet pro suo arbitrio, tùm Clericis extraneis, tum indigenis impertiri; ità etiam alii, ad quos spectat, vel collationis, vel patronatus jure, de beneficiis propriæ dependentiæ disponere; illa liberè valent, non tàm Clericis indigenis, quam etiam extraneis impertiri: alioquin si Rex pro tempore existens intendat alios Collatores, vel patronos arctare, ad repellendum à beneficiis extraneos; ipse quoque ad idem arctabitur, per notissimam illam regulam legis, quod quisque juris in alium statuit, hoc & ipse, uti debet (*a*). An autèm proficiat Regi, & Regibus inposterum futuris, hoc sè vinculo mancipare, quo anteacti Reges nunquam sè innectere voluerunt; est id, quod ponitur in quæstione. Et quatenus agendum esset; oporteret videre de modo, & de tempore id agendi, ad effectum validitatis actus: quæ sunt res requirentes altiorem indaginem. Itàque quocumque modo Contradictores argumentum proponant, etiam ex fundatione, vel dotatione Ecclesiarum non patronalium, à Regibus, ut ipsi supponunt, factâ; quocumque modo illud exagitent, & impingant, semper verum erit, extraneis patere in Regno Neapolis accessum ad ecclesiastica beneficia.

(a) *Leg. 1 ff. quod quisque juris*

9. Nec majoris momenti est ultimum commentum, per Contradictores ipsos expositum, dicendo nempè, quod Reges Neapolis succedunt Imperatoribus Romanorum, quos notum sit, præsertim Græcos, maximam habuisse partem in Prælaturis, & beneficiis sui Imperii distribuendis: posse proindè etiam Reges de iisdem beneficiis, pro eorum arbitratu disponere, vel leges præscribere, in ipsorum distributione servandas; ideòque posse præcipere, nè beneficia Clericis extraneis conferantur. Nàm (prætèr ea, quę diximus capitulo precedenti) in *primis* perperàm hic differitur de potestate Regiâ, nùm ad hæc sè extendat, nec nè; quandò non constat prius, Regem voluisse hoc rè verâ inhibere: talem autem jussionem nescimus unquam prodisse. *Secundariò*, falsum est, quod Reges Neapolis succedant Imperatoribus Romanorum in dominio illius Regni: nàm si vera volumus effari, certum est, quod antè Gręcos Cæsares dominabantur utrique Sicilię Imperatores Occidentales, Julii Cęsaris Successores, quorum Imperio everso per Odoacrem Herulorum Regem, in personâ Momylli Augustuli, prout suprà uberius ostendimus, si admittamus eorum jura ad Gręcos Cæsares convolasse, dicimus quod sicuti Græci Cæsares, potuerunt, post exactos Cæsares Occidentales in pręfato Augustulo, Regni Neapolis, vel illius partis dominium adipisci; ità etiam illud potuerunt posteà subsequentèr amittere: Nàm imperia, & humanæ ditiones, non tali sunt prerogativâ suffultæ, ut quidquid semel occuparunt, non illud amplius valeant relaxare: alioquin quià Hispania, Gallia, Anglia, Scotia, & aliæ partes Europę, Asię, & Africę, fuerunt aliquandò subjectæ Imperio Romano (*b*), possent nùnc tolli de manu Regum, eas legitimè possidentium, quod quisnam ex viris doctis, & politicis audiet sinè risu?

(b) *Marta de jurisd. p. 1. cap. 20 n. 5*

10. Præsertim cum jam ipsum Imperium Romano-Græcum penitùs sit sublatum, & à Mahomete II. Turcarum Rege suppressum. Nec præsens Imperium Romano-Germanicum, nùnc subsistens, venit rectâ lineâ à Julio Cæsare, sed ut asserunt Historici, fuit ex integro excitatum à Leone Papâ III. in personam Caroli Magni, cum jam Imperium Occidentale, à Cæsare dimanans, in memorato Augustulo cecidisset, atque in oblivionis latebris delituisset, per annos 324. usque ad ipsum Carolum (*c*). Orientale verò Imperium subsisteret quidem tùnc, sed posteà, emensis quibusdam aliis sæculis (*d*), fuerit à præfato Turcarum Principe eversum, anno 1453. Profectò si præsens Imperium Romano-Germanicum, diruto Imperio Roma-

(c) *Onuphr. Panvin. de Rom. Princ. l. 1. nu. 20 in Momylo.*
(d) *Onuphr. Panvin. loc. cit. l. 2.*

mano-Græco succederet, nec posset Imperium id ammittere, quod semel acquisivit; sequeretur, quod Imperio incorporandum esset quidquid ex Galliâ, Hispaniâ, Angliâ, Pannoniâ, Africâ, & Asiâ occupari posset, eo quod hæ Regiones olim pertinuerint ad Imperium à Julio Cæsare constitutum, & inde in Orientale, & Occidentale divisum. Damnandus quoque esset Carolus I. qui Regnum cum privato statu commutans (*a*), Hispaniam cum suis dependentiis, olim ad Cæsaris Imperium pertinentem, Imperio Germanico non annexuit, sed eas Philippo II. filio ejus tradidit; Imperium verò ipsum separatim Ferdinando V. fratri suo adipiscendum reliquit (*b*): quod quis audebit sine dementiæ indiciis manifestissimis effutire!

(a) *Famian. Strada de Bell. Belg. lib. 1. an. 1556.*

(b) *Idem Strada loc. cit fol. 10.*

11. Igitur eo modo, quo Imperatores Romano-Græci potuerunt post obitum Augustuli ditionem, quam habuerunt Regni Neapolis adipisci; ità etiam eam potuerunt amittere: ergo ipsis in ejusdem ditionis jure ille succedit, cujus favore dominium præfati Regnì (vel partis, quam in eo habebant) perdiderunt; sed ex suprà relatis, illud perdiderunt favore Gothorum, quibus Italiam Zeno Imperator solemniter cessit: post quos Regnum Neapolis, cum reliquâ Italiâ, pervenit ad Longobardos: Longobardi verò illud amiserunt favore Caroli Magni, qui Regnum ipsum transtulit in Pontificem; Ergò jam hoc Regnum pertinet ad Pontificem: qui de facto ab illo tempore usque ad nostram ętatem ejusdem Regni dominium verum, & naturale, ac directum, & supremum tenuit: nec alium, quàm Pontificem pro vero Regni dominio recognoverunt Reges, qui illud in feudum à Sede Apostolicâ susceperunt, & primo loco Reges, ac Principes lineæ Normannicę, qui Græcos, & Saracenos, virtute bellicâ pepulerunt, à quibus regnum ipsum, sive illius pars, post Caroli Magni tempora, fuerat injustè occupatum. Reges ergò Napolis in dominio illius Regni non succedunt Imperatoribus Romano-Græcis, sed Papæ: neque succedunt Imperatoribus Romano-Germanicis, quià nullus eorum dominatus est Regno Neapolis, tamquam Imperator, nec etiam Carolus Magnus, quippè hic Regnum Longobardis subtractum, cessit Pontifici antequam declararetur Imperator à Leone Papâ III. In rei ergò veritate Reges in Regno Neapolis succedunt Papæ, ac Sedi Apostolicæ, non Imperatoribus, & Imperio. Quo posito si quidquam probat argumentum Contradictorum; retorquetur adversus eos. Nam probat, quod sicut Imperatores (in eorum sententiâ) poterant pro eorum libito de beneficiis ecclesiasticis, in Regno Neapolitano sitis, disponere, & leges sancire, in ipsorum dispensatione servandas; Ità etiam Papa, qui Imperatoribus Græcis, post Gothos, & Longobardos, opera Caroli Magni in dominio Regni succedit, poterit, & potest de ipsis beneficiis pro suo arbitratu disponere, & leges sancire, admittentes ad ea, non tantum indigenas, quantum etiam extraneos.

12. Dato posteà etiam, sed non concesso, quod Reges Neapolis in Regno succederent Imperatoribus Græcis, non verò Papæ; dicant quæso Contradictores: Quomodo ergo subtrahi debet, vel potest Regi pro tempore existenti libertas distribuendi beneficia tùm Clericis extraneis, tùm indigenis, si eâ potiebantur Imperatores Græci, cui ipsum successisse supponitur? Profectò si res ità se habet, injuriam faciunt proprio Regi, jus illi subtrahendo, quo Cęsares Græci ejus antecessores, ut ipsi sentiunt, potiebantur. Nec minorem injuriam faciunt aliis Collatoribus beneficiorum Regni Neapolitani, vel adea Nominatoribus, detrahendo ipsis libertatem, quâ Imperatores Græci pollebant, horumque in officio, & diademate Successores. Quæ omnia ex abundanti, & ad exuberantiam sint dicta, ut motiva, sivè commenta Contradictorum, funditùs diruantur. Cæterùm dicimus quod Gręci Imperatores nihil juris unquam in Antistitum electione, seù in beneficiorum distributione habuerunt, prout literis cubitalibus decernitur in Concilio Constantinopolitano IV. generali VIII. hoc modo: *Sancta, & Universalis Synodus definit, neminem laicorum Principum, vel Potentum, semet inserere electioni, vel promotioni Patriachę, vel Metropolitæ, aut cujuslibet Episcopi, nè*

videlicèt inordinata hinc, & incongrua fiat confusio, vel contentio, præsertim cum nullam in talibus potestatem quemquam potestativorum, vel cæterorum laicorum habere conveniat, sed potiùs silere, ac attendere sibi usquequò regularitèr à Collegio Ecclesiæ, suscipiat finem electio futuri Pontificis. Quisquis autem sæcularium Principum, & Potentum, vel alterius dignitatis laicæ, adversus communem Ecclesiastici Ordinis agere tentaverit, anathema sit, donec obediat, & consentiat in hoc, quod Ecclesia de electione, & ordinatione proprii Præsulis sè velle monstraverint (*a*).

(a) *Concil. Constantinopol. 4 c. 22.*

13. Quarè si Cæsares Græci beneficiis Episcopalibus, vel alterius generis (non sui patronatus) dispensandis sè immiscuère; non jure, sed facto id attentarunt: non rationabilitèr, scd arbitrariè: non auctoritate legitimâ, sed putidâ usurpatione. Nec nisi adulatoriè à viris Græcis, vecordis animi, scriptum est, sacra Imperatoribus licuisse (*b*). Sermonem habet ex proposito hujusmodi de rè Joannes Filesacus, dicens: *In Oriente, quid auctoritatis habuerint Imperatores Bizantini in res Ecclesiasticas, explicabo, quà potero brevitate, nec an jure, vel injuriâ id factum sit, pronunciabo: spectator sum, non disceptator, aut Judex, quamquàm liberè asserere possum, multa Græcos putidâ adulatione peccasse, homines ad servitutem paratos, ut Tyberius de Senatoribus Romanis ajebat, apud Tacitum lib. 3. Addo, & projectam illorum servientium patientiam. Imperatoris itàque Bizantini, seù jura, seù privilegia, seù quovis alio nomine donentur, hæc enumerat Archiepiscopus Bulgariæ, Demetrius Chometenus, ad Constantinum Cabasilam Archiepiscopum, & Metropolitem Dyrrachenum, Juris Græco Romani lib. 5. seù Responsorum lib. 1. Imperator Bizantinus, ut communis Ecclesiarum Præses, & Monarcha existens, & nominatus, Synodalibus præest sententiis, ac robur tribuit. Ecclesiasticos Ordines componit, & legem dat vitæ, politiæque eorum, qui Altari serviunt, nec non statuit ipse quid agendum in litibus, & judiciis Episcoporum, ac Clericorum, tàm in suffragiis, & electionibus Ecclesiarum vacantium. E minore etiàm honore ad majorem reducit, ab Episcopatu videlicèt in Metropolim, & Archiepiscopatum. Et uno verbo, solo sacrificandi excepto ministerio, reliqua Pontificalia privilegia, Imperator repræsentat, quandò legitimè, canonicèque facit. Subjungit, id competere Imperatori, proptèr unctionem Imperii, & cum sit unctus Domini, meritò, & ipse Pontificalibus decoretur gratiis* (*c*).

(b) *Vid. Thomassin. Vet. & nov. Eccl. disciplin. p. 3. l. 3. c. 56. n. 6.*

14. Prosequitur Filesacus: *Græculus tàm multa, & varia suo Imperatori tribuit, ea ex Balsamone Patriarchâ Antiocheno, ut qui post hunc vixerit, desumpsit, & in primis id, quod postremo loco scribit, Imperatores Bizantinos, velut Pontifices Maximos habitos, ex veteri Romanorum Gentilium ritu: apud quos Imperatores Pontificatum Maximum sibi usurpabant, tradit Balsamo in cap. 69. Concil. Trullani. Sed præclarè ad rem istam Gelasius I. P. R. in tomo de Anathematis vinculo: fuerunt hæc antè adventum Christi, & quidèm figuralitèr, ut paritèr Reges existerent, & Sacerdotes; Quod in suis quoque Diabolus imitatus est, ut in Romanis Gentilibus. Sed cum ad verum ventum est, id ad Fidem Christi, eundem Regem, atque Pontificem, ultrà sibi nec Imperator Pontificis nomen imposuit, nec Pontifex Regale fastigium vendicavit &c. Balsamo in canonem citatum, ait, Imperatori licere intrà cancellos, qui Cleri locus erat in Ecclesiâ, consistere, cum alioquin populus extrà cancellos locum haberet, nec id pati potuit in Theodosio Magno D. Ambrosius, de qua rè Theodoretus, & Sozomen, & notum illud est, ac Græcis Imperatoria Majestas non partum Pontificiæ, & Sacerdotalis dignitatis in sè complectitur, & ideò mirari desino cum lego, Sancti titulo à Græcis Imperatorem, salutari. Meminit Balsamo in can. 4. & 14. Concil. Nicæn. 2.*

(c) *Ioannes Filesacus de Sacr. Episc. Auctorit c. 7. §. 7. f. 78.*

15. Pergit idem Auctor: *De sanctionibus, & decretis alicujus Concilii firmandis, & subsignandis ab Imperatore habes in epistolâ Episcoporum, qui Constantinopoli convenerunt, præfixâ Concilio Trullano. De electione Pontificum, undè Vincentius Lyrinens. Commonitor. I. scribis, Nestorium magno Imperii judicio, ele-*

electum Patriarcham Constantinopolitanum: Et de rebus Ecclesiæ componendis ab Imperatore Balsam. in c. 4. Concil. Chalcedonens. De Patriarchâ Constantinopolit. ab eodem Imperatore per invocationem S. Trinitatis provehendo. De Episcopatu, aliquo in Metropolim erigendo, novisque Episcopatibus, vel Metropolibus instituendis, scribit Balsamo in c. 16. Concil. Carthag. Græc. in c. 38. & 69. Concil. Trullan. Item in jure Græcoroman lib. 4. sentent. Synod. & lib. 2. Novell. produnt Imperatorem suum, etiàm contrà canones, facultatem dare Episcopis, & Monachis, ut civilia munia, & officia tractent, etiàm publica negotia, quorum ratio reddenda sit, ut testatur idem Balsamo in c. 4. Concil. Chalcedonens. & in c. 4. Synod. Constantinopol. provincialis quæst. 1. & 2. vocatur, & præsertim Monachis ab eo Imperatore dari licentiam Monasteria egrediendi, ac sæculari officio etiàm in mediis castris fungendi, tradit idem Balsamo scholio in illum can. 4. Synod. 1. 2. de Imperiali mandato, quo licet Clerico, ejus relicto Judice Ecclesiastico, quacumque in causâ ad Civilem confugere. Balsamo in c. 15. Concil. Carthaginens. Græc.

16. *Addit & alia ipse Patriarcha Antiochenus utpotè Imperatorio diplomate, & beneficio, aliquem posse in alienâ Diœcesi, Episcopalia exercere, ut Confirmationis Sacramentum tribuere, & similia tùm eodem loco, etiam invito proprio Episcopo, Sacram Liturgiam publicè, & ritu quidem solemni in ejus Ecclesiâ Cathedrali. In can. 14. Apostolorum, & c. 16. Carthag. Græc. Quin etiam licere ajunt Imperatori, quandò voluerit ad altare accedere, & intrà templi adyta ingredi: suffitum dare, cum cerâ characterem imprimere, quod est sigillum ceræ imprimere, quod erat Episcoporum, ut Galli Episcopi olim sigillo plumbeo in literis commendatitiis utebantur, Conc. Cabilon. 2. c. 41. & populum ad instituendum docere, sic vertit Hervetus, quod ego interpretor, Catechistæ officio fungi, & homilias catechisticas ad populum pronunciare, quales sunt illæ D. Cyrilli Hierosolymitani, & dubito nùm sint ejus generis homiliæ Leonis cognomento Philosophi Imp. Bizantini. At hoc Episcoporum erat proprium. Balsamo in c. 69. Concil. Trullani. Græcorum imitatione, video Reges iis vicinos Episcoporum translationes sibi vendicasse, quod damnat Paschalis II. pulcherrimâ epistolâ ad Archiepiscopum Poloniensem, apud Bernardum Papiensem, Collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 4. de electione c. 21. quæ hic multo amplior est, quàm apud Raymundum. Quò res Græcorum, & totius Orientis reciderint, nemo est qui non videat. Quis talia fando temperet à lachrymis* (a). Falsa enim est hæc potestas, incompetens, & incongrua; Imperatoribus Græcis, vel adulatoriè attributa; vel ab eisdem sacrilegè usurpata, quam certum est ad Ecclesiam pertinere, non ad Imperium, nec esse ad ullum hominem laicalis ordinis transmissibilem, nisi privilegio Ecclesiæ suffultum. Sed jam de hac rè satis.

17. Ad id tandèm, quod subjungitur in sensu Contradictorum, non potuisse Reges Neapolitanos in suscipiendo Investituras de manu Papæ, cedere juribus Regalibus, quippè quæ sint Coronæ indivisibilitèr adnexa, inabdicabilia, & inseparabilia à Regiâ dignitate; Respondemus negando duo supposita. *Primum*, quod disponere de beneficiis ecclesiasticis, & ab eis extraneos arcere, sit de regalibus Coronę Regiæ. *Secundum*, quod Regalia omnia sint inabdicabilia. Inter Regalia computantur potestas creandi Magistratus (*b*), & eosdem, ac dignitates publicas abrogandi (*c*), jus leges condendi, procudendi pecuniam (*d*), Notarios creandi, ac spurios legitimos declarandi (*e*), Vectigalia, Datia, & Tributa exigendi (*f*), Mineralia effodiendi (*g*), Feuda concedendi (*h*), & Regalia ornamenta induendi (*i*), sunt & Salinæ, ac salinarum reditus (*l*), Piscationes, & Venationes, ac illarum proventus (*m*), Tracta frumenti, atque segetum (*n*), Bona vacantia (*o*), & eorum, qui fuerunt capitali pœnâ damnati (*p*), Portizatio in publico flumine (*q*), Angariæ, & Perangariæ (*r*), Nundinæ, & Nundinarum concessio (*s*), Venia ætatis (*t*), Locorum, & situum publicorum concessio (*u*), Facultas doctorandi (*x*), & creandi Capitaneos, ac Belli Duces (*y*), demùm auctoritas

(a) *Idem Joannes Filesacus loc. cit.*
(b) *Marius Giurba consil. 19. n. 4.*
(c) *Cravet. Cons. 338 n. 2 & cons. 92. n. 99.*
(d) *Bellet. disquis. Cleric. de fav. Cler. reni § 1 n. 27. de Luca de regal. disc. 128. n. 8.*
(e) *Luc. de Pen. in l. contrà C. de rè milit. n. 12.*
(f) *Barbos. Appell. 232. n. 2. Calvin lexic. Jurisd. V. Regalia de Luca de regal disc 110 n. 10. & 130 n. 10.*
(g) *Peregr. de jure fisci l. 4. tit. 2. de Luca loc. cit. disc. 147.*
(h) *Calvin Lexic. Juris V. Regalia.*
(i) *Luitpran. l. 2. c. 7. Otho Frising l 7. c. 23. & 30.*
(l) *Tuscus lit. R. concl. 82. n. 27. de Luca de regal. disc. 105. n 5.*
(m) *Menoch. conf. 302 n. 31. conf. 498. n. 30. Surd. conf. 240 n. 10.*
(n) *Afflict. dec. 265 n 109. Tusc. loc. citat. n. 16. Barbos. Appel. 232 num. 7.*
(o) *L. 1. ff. de jur. fisci l. 1 C. de bon. vac. Menoch con 302. n. 18.*
(p) *L. Bon. C. de bon. præscript. Cravet. cōs. 228 num 4.*
(q) *Tusc. lit. R. concl. 82. n 17. Barbos. Appel 232. n. 8.*
(r) *Card. de Luca de feud. disc. 3 n. 4. disc. 65 n. 8. & de Regal. disc. 146 n. 8.*
(s) *De Luca de Regal. disc. 131. n. 4. & 132. n. 3.*
(t) *Idem de donat. disc. 2 n. 11.*
(u) *Idem de servit. disc. 5. n. 5.*
(x) *Idem de Luca de regal disc. 178. n. 4.*
(y) *Barbos. tract. var. Appel. 232 n. 9.*

ctoritas plectendi reos morte, bellum indicendi, arces muniendi, portus, flumina, viæ publicæ, & similia, quæ propriè ad Principem spectant. Ex his autèm Regalibus plurima sunt abdicabilia à Principe, & de facto in Regno Neapolitano abdicata sunt favore Baronum. Imò & aliqua majoris momenti, uti nullum in terris recognoscere Superiorem, homagium nulli exhibere, nullâ limitatione in Regni regimine coerceri, appellationem à sententiâ non admittere &c. nedùm sunt abdicabilia, sed imò abdicatâ cernuntur in omnibus Regnis, & Dominiis, quæ feudali titulo alteri Principi subsunt; uti fuit olim Scotia respectu Angliæ (a), Vasconia respectu Franciæ (b), Trinacria respectu Regni Neapolis (c), & sunt adhuc Boemia respectu Imperii (d), & alii permulti Ducatus, & Principatus in Italiâ, Germaniâ, aliisque Europæ partibus, respectu plurium Principum Supremorum.

18. Quoàd aliud paritèr, nempè quod pactio inita inter Reges Neapolitanos, suscipientes Investituras Regni, & Summos Pontifices, à multis sæculis usque ad nostram ætatem, dè relinquendo in liberâ potestate Ecclesiæ, dispositionem beneficiorum illius Regni, sit dè Regalibus Regis; hoc citrà controversiam est falsum, nec ullus sanæ mentis id audebit pertinacitèr sustinere. Nàm Regalia vocantur illa, quæ Coronæ Regiæ sunt coæva, & omnibus Regibus sunt communia, talitèrque Monarchico regimini sunt connexa, ut sine illis Monarchia stare non possit. Sed collatio beneficiorum, vel manuum appositio in eorum dispensatione, nec est quid coævum Coronæ Regiæ, nec quid commune omnibus Regibus, nec quid, sinè quo Monarchicum regimen stare non possit; ergò non est dè Regalibus Regis, & per consequens optimè potest abdicari. Quinimò à probis, & justis Regibus nedùm hoc jus non est censitum esse inter Regalia Principum, sed potius esse sacrilegium, abusum, usurpationem, & rem Regibus valdè periculosam (e). Vidimus suprà Imperatores Carolum Magnum, & Ludovicum Pium refutasse morem, sè in electione Antistitum immiscendi (f). Vidimus Ludovicum VII., & IX. Reges Galliæ recusasse Indultum Papale, disponendi dè quibusdam ecclesiasticis beneficiis (g). Vidimus Eduardum III. Regem Angliæ à sè abscidisse potestatem habendi partem in deputationibus Prælatorum (h). Vidimus Reges Aragoniæ juri patronatus, quo pollebant in pluribus beneficiis ecclesiasticis renuntiasse (i). Vidimus tandèm in sententiâ Barbosæ, Reges Castellæ jus deligendi Antistites in Ecclesiarum Capitula transtulisse (l). Vel ergò hæc non sunt dè Regalibus Regum, vel Reges possunt à sè Regalia ista abdicare.

19. Profectò nunquid tot Reges, totque distinctorum Regnorum Principes, sacrilegi fuerunt, dum quidquid suum esset manus apponendi in beneficiorum distributionibus, à sè funditùs absciderunt? Nunquid omnes Reges, qui Regnum Neapolis tenuerunt, sacrilegi fuerunt, paciscendo dè sinendâ in suâ libertate Ecclesiâ, ut provisiones beneficiorum sine Regiâ fierent præceptione? Impii nè fuerunt Carolus V. Philippus II. III. & IV. atque Carolus II. piissimæ familiæ Austriacæ, qui in investituris Regni Neapolitani suscipiendis, pacti sunt libertatem electionum, & collationum beneficiorum, Ecclesiis, & ecclesiasticis viris servare; Nullus eorum, nullus ex Consiliariis, & Magnatibus, qui illis assistebant; nullus ex Confessariis, qui eorundem animas regulabant; nullus inquam ex istis, tantæ fuit compos doctrinæ, ac perspicaciæ, ut adverterit ipsos Reges pejerari, & pejeratos esse, pollicitando libertatem Ecclesiæ servare in beneficiorum dispensationibus, quippè hoc sit Regalia abdicare, quæ jurarunt in receptione Regii diadematis, custodire? Ergò nè cuncti Pontifices, qui investituras Regni Siciliæ Principibus quinque diversarum stirpium contulere, deductâ in pactum libertate, Ecclesiis sinendâ, disponendi dè beneficiis ecclesiasticis; Pontifices, vel sanctorum fastis adscripti, quemadmodùm S. Leo IX. (m), & S. Gregorius VII. (n), vel aliter apud Historicos, & Scriptores suorum temporum commendatissimi; hi omnes, inquam, sacrilegi fuerunt, exigendo à Regibus pactum præfatæ libertatis, cessionem

(a) Forest. Mapp. Istor. in Odoard. I. Rè 29. d'Inghilter.
(b) Raynald. an. 1325 nu. 12.
(c) Raynald. an. 1372. nu. 5. 6. 7.
(d) Forest Map. Istor. in Rodolf. I. Imperator.
(e) Vid. supr. in hoc Capit. n. 2.
(f) Cap. sacrorum dist. 63.
(g) Gallia vindic. dissert. 1. §. 2. vers. qua in rè f. 40.
(h) Raynald. an. 1343 n. 91.
(i) Joannes Mariana rer. Hispan. l. 10.
(l) Barbos. Jur. Eccles. Univ. l. 1. c. 8. n. 75
(m) Martyrol. Rom. die 19. April.
(n) Martyrol. Rom. die 25. Martii.

sionem Regalium in suis visceribus continentis, quæ jurabant in eorum auspicatione tueri? Ergò ne & quot Reges tot periuria commiserunt, & quot Papæ tot periuria extorserunt, quot investituræ Regni Neapolitani fuerunt per septingentos annos, usque ad nostra tempora Notariorum calamis exarata? Ponderet, ac dijudicet benignus Lector.

20. Concilium Lugdunense I. declarat quid in hâc rè sit sentiendum. In eo etenim communi Patrum consilio, & Episcopis prǽsertim Hispaniæ Innocentium IV. Pontificem confortantibus, uti superiùs ostendimus (*a*), decreta est depositio Friderici II. Imperatoris, ac Regis utriusque Siciliæ: Interque causas depositionis, hæc signantèr est allegata; quod electionum Præsulum libertatem impediebat, & sè beneficiorum dispensationibus immiscebat (*b*), contrà pacta in diplomate susceptæ investituræ contenta; quæ in Patrum Conventu Papa fecit publicè recitari, ab omnibusque est auditum, quod Rex *concedebat, ac quitabat, si aliquod jus habuisset in electionibus Ecclesiarum Regni* (*c*). Aderant Concilio Thadæus dè Sesâ, & Matthęus dè Ocrâ Friderici procuratores, magnę eloquentiæ viri, belli, atque jurium periti, talesque, qui possent Generali Episcoporum Concilio respondere: hique junctis manibus omnem lapidem commoverunt, ut Fridericum à suis excessibus excusarent (*d*). Mirum est autem, quod nihil dè Regalibus memoraverint, nec responderint, frustrà in culpam vocari Fridericum, libertatis demptę Ecclesiis in Præsulibus eligendis, & manus impositæ in beneficiorum dispensationibus, ad sè, non patronatus titulo pertinentium; cum hæc tamquàm Regalia non potuisset à sè abdicare, nec super illis pacisci, neque pacta non observando, ullum prorsùs periurium incurrisset. Quæ adhùc omnia, tametsi non fuissent à procuratoribus allegata; debebant tamen à Pontifice, debebant ab Episcopis sciri. Quâ ergò conscientiâ tàm Innocentius, quàm 140. Patres, Concilium illud generalitèr celebrantes, candelis accensis, & in terram projectis, adversùs Fridericum Anathema ecclesiasticum fulgurarunt? Certè non aliâ de causâ, nisi quia optimè persuasum fuit Concilio, hęc non esse Regalia, nec debere inter Regalia Principum computari; potiusseque Fridericum super ipsis pacisci; & pacta, juramento vallata, non observando, periurium incurrisse, quod aliis criminibus junctum, promerebatur depositione percelli.

21. Nèc omittendum est, quod insubsistens, & parum sana doctrina est ea, quæ profitetur, non posse Reges super ullis Regalibus pactum inire, & quę Regalia sunt à sè non posse abdicare. Si enim hoc admittatur, jam consortium hominum, & commercium inter Principes, non erit tutum: nulla pax valida: nullę conventiones legitimę: nulla pacta subsistentia: quippe vix ullum sit per Principes instrumentum, quod dè Regalibus non pertractet. Quę doctrina si ulli detrimentum afferre potest, potest prǽsertim inclytæ Urbi Neapolis, eximiis ditatę privilegiis, nec non Dominis Ducibus, Principibus, & Baronibus Regni Neapolitani, qui valdè conspicuis Urbibus, Oppidis, & Populationibus prǽsunt: Hi namque omnes, ad nutum Regum, spoliari poterunt adeptis indultis, & feudis: absque eo quod illis quidquam proficiant diplomata, & investiturę à Regibus prędefunctis obtentę; quippè Ducatus, Principatus, Marchionatus, & Comitatus concedere, est dè Regalibus Principis, & inter Regalia communitèr computatur (*e*). Regalia autem in sententiâ Contradictorum inabdicabilia sunt, nec Rex ad pacta servanda tenetur, super illis inita: hocque prǽsertim quando Regalia concessa valdè noxia sunt Principi concedenti, ejusque Coronę Regię, qualia sunt Feuda, Principatus, Ducatus, & Baronatus Regni Neapolitani, talitèr Magnatibus concessa, ut *Rex investiens Vassallum dè mero, & mixto Imperio cum Regalibus, privet sè jurisdictione, & emolumentis*, inquit Aloysius Riccius Canonicus, & Patritius Neapolitanus (*f*), non dubitans affirmare, quod Principes, Duces, ac Barones Regni, *censendi sint supremi Principes in eorum titulis, & omnia possint, quę potest Imperator in toto orbe* (*g*). Hi omnes, inquam, poterunt pro Regum volun-

tate

(a) *Vid. hic supr. c. 31 n. 29.*

(b) *Oderic. Raynald. an. 1245. n. 40.*

(c) *Thomassin. vet. & nov. Ecclesiæ discipl. p. 2. l. 2. c. 37. n. 2.*

(d) *Idem Raynald. an. 1245. n. 37. 31. 46.*

(e) *Roderic. l. 2. c. 25. Calvin. Lexic. Juris verb. Regalia Freccia de subfeudis.*

(f) *Aloys. Ricc. prax. for. Eccles. p. 2. res. 27.*

(g) *Idem Riccius loc. citat. n. 3.*

tate feudis spoliari, etiam sine cuplâ, & sine demerito, sed ex solo pretextu, quod feuda illa, & eorum jurisdictiones, sint dè Regalibus, quę Rex non valeat concedere, nec à sè ipso abdicare.

22. Hoc autem si admittatur, gratum erit nè Regno? Gratum nè Urbi Neapolitanę? Gratum Principibus, & Magnatibus illius amplę Regionis? Profectò non. Nàm prętcr damnum, quod indè illis omnibus obveniet; eccuinam gratum esse potest audire, quod suus Rex, & Monarcha, non teneatur ad observantiam pactorum, etiam juramento, & divinę invocationis pręsidio suffultorum? Si Reges ad conventiones initas non tenentur, ecquid erit tutum in mundo? Qui subditi cum suo Principe; qui Reges cum altero Rege, poterunt jam totâ confidentiâ pacisci? Contrà Franciscum I. Galliarum Regem, plures conventiones cum Carolo V. Imperatore, dum Matriti, post pręlium Ticinense, captivus retineretur, in pactum deducentem, & eorum pòstmodùm sè observantię subtrahentem (*a*), omnes penè linguę, ac plures calami Monarchię Hispanicę armatę sunt, Principem illum dè infidelitate in promissis, & de sacrilegio culpantes, ob jusjurandi vinculum non servatum: Quantumlibet pro eo faceret, quod in statu captivitatis, & per metum cadentem in constantem virum, ea spopondisse invito animo diceretur, nec illa Carolo prodesse, quippè minus honesta, & ad ęquiores terminos reducenda, prout & paulò posteà factum est (*b*). Quid non murmuratum est in Aragoniâ adversùs Carolum Claudum Regem Neapolis, ob non observatas pactiones, quas, in captivitate detentus, cum Jacobo Aragonensi pridèm iniverat? Vix valuit illum ab hominum improperiis contueri decretum Nicolai Papę IV. Consistorialitèr sub his terminis explicatum: *Cum conventiones, promissiones, & innovationes præmissæ gravia in sè productura pericula, & ex iis quędam ferè impossibiles, quædam aliàs indebitæ, ac illicitæ, ac horrendæ, & abominandæ fidelibus, in grande præjudicium ipsius Ecclesiæ, ac præfati Regis Siciliæ, vassalli ejusdem Ecclesiæ specialis, per vim, & metum, contrà bonos mores, ac alias perperàm, & iniquè præsumptuosius extortæ, & attentatæ noscantur* (*c*).

23. Herclè quid dicerent Contradictores, & quid dicerent omnes Regis Neapolis, vel clientes, vel subditi, vel amantes; si Romanus Pontifex, post illi exhibitam investituram Regni, conventiones compactatas renueret observare? Si exempli gratiâ pactum, sivè privilegium disponendi de beneficiis ecclesiasticis, Jurispatronatus Regii, per Clementem Papam VII. Carolo V. Austriaco concessum (*d*). Romanus Pontifex detrectaret implere, sub motivo quod potestas disponendi de beneficiis ecclesiasticis, præsertìm Episcopalibus, est de Regalibus Sedis Apostolicæ (*e*), & quod illud indultum Clemens VII. non spontè, sed invitè contulit, formidine malorum pejorum, vel ob nimiam Cæsaris importunitatem (*f*): non potuisse propterea hoc jus à Sede Pontificali abscindi, & in Regem transferri. Quid inquam dicerent? Quid dicerent, si Papa recusaret Regi Regiam dignitatem, & jurisdictionem manutenere, sub obtentu quod Regni concessio sit de Regalibus Sedis Apostolicæ, quæ non spontè sit facta, sed ex defectu virium, quibus resisteret Principi, concessionem ipsam petenti, & quocumque modo sumatur, hæc sit præjudicialis statui Pontificio; Regalium autem concessio in præjudicium status, possit revocari, vel per concedentem, vel per successorem (*g*): Quid inquam dicerent? Profectò ingentes darent ejulatus, ac totâ voce tonarent, Papam teneri stare pactis, & promissis, præsertìm juramento vallatis (*h*). Non posse revocare pacta prædecessorum (*i*), sinè illorum, & justitiæ manifestâ læsione (loquimur hic extrà casum gravis necessitatis, vel magnæ alicujus utilitatis Ecclesiæ, quæ alitèr postularet, servatâ alioquin æquitate) dicerentque, pactorum inobservantiâ societatis humanæ violari fidem, religionis Divinæ vinculum exinaniri: Et scriptis proindè, ac eo quo posset modo, in opppositum pugnandum esse clamarent.

24. Si talitèr autem ipsi adversùs Papam inveherentur, pacta non servantem, cum Rege Neapolis conventâ, absque eo quod quidquam ei proficeret ratio defe-

(a) *Forest. Map. Histor. t. 4. p. 1. c. 6. in Francisc. I. Rè Franc.*

(b) *Petav. Ration. temp. p. 1. l. 9. c. 11. §. in Gallis.*

(c) *Odoric. Raynald. an. 1289. n. 13.*

(d) *Joan. de Ponte dec. 12. n. 14.*

(e) *Marta de Jurisd. p. 2. c. 40 n 17.*

(f) *Idem loc. cit. n. 22.*

(g) *Idem Marta loc. cit. cap. 41. n. 13.*

(h) *Decius in cap. Canonum 2. de Constit. n 23. Barbos Jur. Eccl. Univ l. 1. c. 2. n. 13.*

(i) *Marta de Jurisd. p. 2. c. 41. n. 2.*

ctus potestatis abdicandi Regalia Sedis Apostolicæ; eodem modo etiam invehendum esset in Regem, compactata cum eodem Pontifice non servantem, absque eo quod quidquam ei proficeret ratio defectus potestatis abdicandi Regalia Coronæ Regiæ: quippè non minus Rex, quam Papa suis promissionibus, & pactis initis obligatur; præsertìm jurejurando munitis: ad eaque observanda tenetur, & vi humanæ promissionis, & vi religionis Divinæ, ob jusjurandum adjectum, aliàs tota subverteretur humana societas, & irrita fieret Divini nominis invocatio. Etiam ergò Regalia valent per supremum Principem abdicari, præcipuè illa, sinè quibus Regia Majestas optimè stare potest; & ideò, tametsi conventa in Investituris Regni permissio libertatis electionis Clericorum ad ecclesiastica beneficia, esset de Regalibus Regis Neapolis (prouti de facto non est; & omninò non est de Regalibus, sinè quibus Regia Majestas consistere non valeat, quemadmodùm constitit usquemodò in Regibus plurium Stemmatum ipsius Regni, & in Regibus aliarum Regionum, hac prærogativâ non præditorum) sequitur, quod vi pactorum, intèr Romanos Pontifices, & Reges initorum, non potest rationabilitèr impugnari: Cumque ipsa libertas imbibat arbitrium dandi quibuslibet Clericis, dummodò benemerentibus, & dignis, accessum ad ecclesiastica beneficia; patet jam, quod ab eisdem extranei, quà extranei, nullatenus sunt excludendi.

25. Sed annuamus Contradictoribus: demus quod Rex prò tempore existens non valeat à sè Regalia abdicare, & quod intèr hæc computetur etiam beneficiorum distributio, vel in eorum distributione manuum appositio; Quid hoc quæsò proficit causæ Contradictorum? Certè hoc nedùm eis non proficit, sed imò potiùs illorum totam intentionem evertit. Nàm prò eo, quod indè probetur obligatio conferendi beneficia ecclesiastica Clericis indigenis, vicèversâ potius probatur libertas eadem extraneis quoque concedendi, & en ratio. *Primò*, si in sensu Contradictorum, disponere de beneficiis ecclesiasticis est jus Regale (quod rè verâ de sui naturâ tale non est, præsertìm quoàd beneficia, quæ non sunt Regii patronatus); Et talitèr est jus regale, seu talis qualitatis, quod Rex à sè non valeat abdicare; ergò cur Contradictores, seu illorum Auctores, tot, & tantis conatibus, & infestationibus urgere aggressi sunt Regem illis dominantem, ut provisionem beneficiorum Regii patronatus ad solos Regni naturales restringat, quando hoc, tamquam quid Regale, Rex à sè non valeat adbicare? Ad quid tantoperè postulare rem, quam tametsi Rex concedat, concessio tamen in eorum sensu erit nulla? Nam dispositio de beneficiis, tamquam quid regale, in illorum sententiâ, est inabdicabilis, inamissibilis, & indivisibilis à Regiâ Majestate. Imò tamquam quid Regale hæc dispositio relinquenda erit in eo statu, in quo semper fuit: Fuit autem semper libera prò admissione ad illa, non solum Clericorum indigenarum, sed etiam extraneorum. Hocque si verum est de beneficiis Regii patronatus; quantò magis verum erit de cœteris beneficiis, vel liberè ad Sedem Apostolicam, ad Episcopos, & Ordinarios locorum spectantibus; vel patronatus titulo pertinentibus ad Clericos, aut laicos inferiores?

26. *Secundò*, Rex quocumque modo nominans Clericos ad beneficia, vel quocumque modo in beneficiorum dispensatione sè immiscens, non id facit auctoritate Regiâ laicali, nam *laicis, quamvis religiosis nulla de ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur attributa facultas* (*a*); Sed id facit concessione gratiosâ Ecclesiæ: Non enim laicus conferre potest ecclesiastica beneficia, nisi ex privilegio gratioso Ecclesiæ (*b*). Neque paritèr ad illa valet nominare, vel præsentare, Clericos jure patronatus, nisi ex concessione gratiosâ ipsius Ecclesiæ: juspatronatus enim est gratia, per Ecclesiam concessa (*c*). Rex ergò, & quilibet alius laicus, hoc faciens, subintrat in locum Ecclesiæ, cujus auctoritate dicitur beneficia ordinare (*d*), & dispensare bona ecclesiastica (*e*), neque nominat, neque respectivè confert, nisi ut minister Ecclesiæ (*f*): In hocque officio dicitur merum instrumentum, & organum explicativum voluntatis Ecclesiæ (*g*). Non ergò majus, aliudvè

(a) *Cap. Laicis 16. qu.7.*

(b) *Decius, & alii DD. in c.2. de Judic. col.7. Mart. de jurisd. p.2.c.40.n.2.*

(c) *Vivian. de Jurepatr. p.1. l.1. c.1. num.35. & l.2.c.9.n.8 & p.2.l.7.c.2.n.5.*

(d) *Vivian. p.2.l.5. c.1.n.5.*

(e) *Petr. Aragonius in D.Thom.2.2. qu.63. art.2.§.Tertio Conclusio.*

(f) *Marta de Jurisd.p.2.c.40.n.13.*

(g) *Card. de Luca de benef. disc.9. n.12. Lotter. de benef. l.1. qu.6.n.46.47 Fagnan. in cap.quod nobis n.42 de Cland.desponsat.*

aliudvè habet jus Rex substitutus, quam habeat Ecclesia substituens; sed Rex beneficia ad suam dispositionem pertinentia, æquè valet extraneis, ac indigenis impertiri; ergò etiam Ecclesia, & alii Ecclesiastici Ministri, tantundèm facere possunt de beneficiis, ad eorum dispositionem pertinentibus. Et sic quocumque modo sumantur principia Contradictorum; sub quocumque intuitu percipiatur potestas Regis Neapolis, quam habeat, sè in beneficiorum dispensatione miscendi; nil aliud probat, nisi quod in eodem Regno, nedùm indigenis, verùm etiam extraneis patere debet accessus ad ecclesiastica beneficia.

CAPUT XXXVII.

De libertate, quâ præditus est Rex Neapolis, præsentandi ad Beneficia sui Regii patronatus etiam Clericos extraneos. Agiturque de Assensu Regio, *sivè de* Regio Exequatur, *quem, & qualem, ac ubinam locum habeat?*

SUMMARIUM.

1 *Convenimus cum Contradictoribus, quod Rex possit beneficia sui patronatus cuicumque præbere, & suspectos excludere.*
2 *Papa tenetur stare promissis, nec detrahere debet Regi libertatem presentandi quoscumque Clericos ad beneficia sui Regii patronatus.*
3 *Si potest Rex ad sua; ergò etiam alii Collatores, & Nominatores admittere valent ad beneficia sua Clericos extraneos.*
4 *Libertas admittendi extraneos non potest uni negari, quin tollatur & alii: sicque argumentum Contradictorum nobis favet.*
5 *Rex potest excipere contrà Clericos rationabilitèr sibi suspectos, ne beneficia consequantur. Sed hoc est verum etiam de indigenis suspectis.*
6 *Non sufficit, quod suspicio sit idealis, aliàs nullus esset Clericus, in quo non posset hæc proponi, sicque tolleretur Ecclesiæ libertas.*
7 *Suspicio debet esse rationabilis, & verisimilis: talis autem non est illa, quæ à solâ extraneitate patriæ desumitur.*
8 *Clerici suspecti à beneficiis excludi debent, quando sunt rationabilitèr tales. Adducuntur de hac rè historiæ.*
9 *Ecclesia hoc semper servavit, & observat, ne præficiat beneficiis Clericos Populis, & Principi suspectos. Afferuntur exempla hujus rei.*
10 *De jure potest Rex præstare electionibus Præsulum assensum, si habeat privilegium, at non provisioni beneficiorum inferiorum.*
11 *Ubi deest privilegium, non potest* Assensus Regius *interponi, nulliusque valoris sunt leges laicales, caventes oppositum.*
12 *Non licet Principi impedire, ne literæ Apostolicæ executioni dentur sine assensu Regio, nisi Rex habeat super eâ rè privilegium.*
13 *Potestas Pontificalis est à Deo immediatè, nec potest ab hominibus impediri; seque diffundit per totum mundum.*

14 *Nulla*

14 *Nulla potest actio exerceri, quà regius assensus interponatur, quin excommunicatio Bullæ Cœnæ incurratur.*
15 *Bullæ beneficiales Papæ, & Episcoporum nullibi indigent Regio Exequatur, sive assensu regio, quia habent executionem paratam in suo territorio.*
16 *Nullus ex Catholicis, etiam infensissimis potestati ecclesiasticæ, negat Papæ jus territoriale in toto orbe, cum plenâ potestate.*
17 *Impedire, nè literæ Apostolicæ executioni dentur sine assensu regio, pugnat cum immunitate, & libertate ecclesiasticâ.*
18 *Non licet laicis reiicere Bullas Apostolicas, deferentes beneficia extraneis, sed agendum eâ de rè est apud Judicem ecclesiasticum.*
19 *Azorius, & Thomas del Bene ambigere videntur, an ullus Rex habeat privilegium interponendi assensum regium Bullis beneficiorum.*
20 *Diana sustinet, non licere laicis interponere assensum regium, sine Apostolico privilegio provisionibus beneficiorum.*
21 *Nèc licere ulli Principi laico, sine privilegio examinare literas Apostolicas, in eorum Statibus exequendas.*
22 *Papa non vult executioni dari suas literas, si veritati non nitantur: At de hoc non est agendum coram Judice laico, sed ecclesiastico.*
23 *Rutilius Benzonius sustinet, nullas esse leges laicorum, subiicientium literas Apostolicas beneficiales eorum examini.*
24 *Theologi sentiunt, hanc examinationem literarum Apostolicarum Principi de jure non competere, quidquid asserant aliqui Jurisconsulti.*
25 Regium exequatur, *sive* Placet, *laicali auctoritate juberi non potest, sine incursu censurarum, nec suffragantur prætextus in contrarium.*
26 *Non potest laicus impedire, ne possessio beneficiis sine illius licentiâ suscipiatur; vel ne beneficia exteris concedantur.*
27 *Non licet Principi temporali examinare præfatas literas, aliàs violat immunitatem ecclesiasticam, & incidit in Bullam Cœnæ.*
28 *Quod si opus sit de literarum sinceritate discutere, id fieri debet coràm Judice ecclesiastico.*
29 *Regium exequatur non potest ad omnes literas Apostolicas, etiam Bullas generales extendi: reclamante Papâ contrà id quotannis in Bullâ Cœnæ.*
30 *Concordant ergò Doctores omnium Nationum in impugnando* Regium exequatur, *quod non nisi Apostolico privilegio salvari potest.*

1. NE prolungetur ultrà sermo noster optamus (a); Sed necesse est adhuc Contradictores audire, qui tandèm concludunt, quod duo certa sunt, & omninò innegabilia: *primum*, posse Reges, qui Neapolitano Regno pro tempore dominantur, ad Ecclesias sui Juris patronatus præsentare Clericos sibi magis acceptos. Et *secundum*, posse Reges excludere quemcumque, ab aliis ad beneficia destinatum, si sit eisdem suspectus. Quę ambo vera esse nos prompto animo confitemur, & pari alacritate non ambigimus affirmare, illa nihil omnimodè ipsorum Contradictorum causæ patrocinari. Nàm quoad primum; ecquid hucusque nos apertis, ac repetitis eloquiis, inductionibus, illationibus, expressionibus, & motivis, probavimus, nisi quod Rex Neapolis ad beneficia sui Regii Patronatus nominare, sive prę́sentare potest Clericos sibi magis bene visos, undecumque ortos, ac undecumque accersitos, dummodò idoneos, & qualitatibus prę́ditos, per sacros Canones approbatis? Licuit hoc illis, semperque licebit: probavimus id hucusque constantèr, semperque id constantissimè comprobabimus: & decus, & merces erit exiguitatis nostræ calamo depugnasse, ut ostendat, hanc libertatem Regi Neapolis esse debitam: eique à nobis hanc asseri, quæ scriptis Contradicto-

(a) Ezechiel c. 12 num. 28.

rum denegatur, si non apertè, & in recto, saltèm consecutivè, & in obliquo.

2. Enim verò cum Summus Pontifex teneatur stare promissis, uti precedenti Capitulo loquebamur (*a*), non potest detrahere Regi Neapolitanos Investiturâ Regiâ decorato, libertatem nominandi Clericos sibi magis acceptos ad beneficia, quæ sive in ipsâ Investiturâ, sive in aliâ pactione declaravit, ad patronatum Regium pertinere: multò minùs autèm hec libertas Regi detrahi potest ab inferioribus Collatoribus beneficiorum, vel ab aliis quibuscumque, ecclesiastici, vel laicalis ordinis viris; quippè Rex allegans pacta cum Apostolicâ Sede inita, & concessionem Investituræ, vel alterius privilegii, cum expressione potestatis disponendi per viam Juris patronatus de beneficiis ad sè pertinentibus, habet titulum justum, legalem, theologicum, & talem, quo vix meliorem habere potest: ideòque omninò debet in suo jure plenè, & liberè sustineri. Nàm si hoc jus Regi obvenit ratione Investituræ, cum hec habeat naturam pacti, & contractus, ultrò citròque obligatorii (*b*); Pacta autèm, per quæ acquisitum est jus Tertio, inviolabilitèr debeant observari (*c*); Sequitur, quod abscissio libertatis præsentandi quoslibet Clericos, etiam extraneos, sit contrà amplitudinem pacti præfati, nullis limitibus coarctati, & per consequens illicita, & injusta. Si verò illud jus Rex habet ratione pacti, vel privilegii, notissimum est, quod allegans pactum, & privilegium, est in ejus liberâ possessione manutenendus (*d*). Et ideò sub quocumque respectu consideretur Juspatronatus, Regi competens ad plurima beneficia Regni Neapolitani; tale est, ut libertate præsentandi Clericos extraneos, non minùs quam indigenas, omninò non valeat denudari.

(a) *Barbos. jur. Eccl univ. l. 1. c. 3. n. 13. Decius in cap. Canonum lect. 2. de Const. n. 23.*

(b) *Camil. Borel. sum. dec. to. 1. tit. 34 n. 564.*

(c) *Leg. final. ff. de pact. Seraph. dec. 341. numer. 18.*

(d) *Seraph. decis. 595. n. 2.*

3. Consentimus ergò in hoc cum Contradictoribus, & si eorum facta expressionibus correspondent, tam ipsi nobiscum, quam nos cum ipsis, pro Rege in eodem stadio pugnamus. Sed hoc quid proficit eorum causę? Nedùm illis non proficit, sed imò probat ex diametro totum oppositum intentionis ipsorum; probat enim *primò*, quod Rex pro tempore dominans Regno Neapolis, tamquam potestate ditatus nominandi Clericos, beneficiis patronatus Regii præficiendos, plenâ libertate potitur ad ea nominandi, tum Clericos extraneos, tum indigenas, absque eo quod hujusmodi libertas, neque à Papâ, neque ab Episcopis, neque à Clericis, neque à Laicis, nec in recto, nec in obliquo, ei debeat minorari. Hocque probato, probat *secundò*, quod etiam à pari, vel ex consequenti, sicuti Rex, organum in hac parte, & minister Ecclesiæ (*e*), valet ad beneficia sui patronatus Clericos extraneos cum indigenis præsentare; ità etiam alii, tam Clerici, quam Laici, quibus competit jus conferendi beneficia, vel respectivè ad ea nominandi, tamquam & ipsi in hac parte ministri Ecclesiæ, pari cum Rege libertate potiuntur ad eadem non modo Clericos indigenas, verum etiam extraneos, admittendi. Quid etenim in hoc plus juris habet Rex in patronatibus Regiis, quam Principes, & Barones, aliique incolę Regni Neapolitani, in patronatibus gentilitiis eorum Domuum? Quid plus juris in hoc habet Rex in patronatibus Regiis, quam habeant Papa, Episcopi, & alii Clerici beneficiorum Collatores, in beneficiis, ad eorum liberam Collationem pertinentibus? Nonnè omnes sunt Ecclesiæ ministri, & Ecclesiæ nomine, atque auctoritate beneficia conferunt, vel respectivè ad ea præsentant?

(e) *Card. de Luc. de benef. disc. 9. n. 12. Fagnan. in c. quod. nobis n. 42. de Clandest. despons. Marta de jurisd. p. 4. cent. 1 cas. 46 n. 13*

4. *Tertiò* probat, quod est talitèr connexa causâ Regis cum causa omnium, ad quos pertinet in Regno Neapolitano beneficia sacra conferre, sive ad illa nominare; ut libertas admittendi ad eadem Clericos extraneos, non possit tolli Papæ, Episcopis, & aliis Clericis, aut Laicis, beneficiorum Collatoribus, vel respectivè ad illa Nominatoribus; quin decerpatur & Regi pro beneficiis sui Regii patronatus: nec potest decerpi Regi, quin abscindatur & Papæ, & Episcopis, aliisque præfatis Clericis, aut Laicis, beneficiorum Collatoribus, aut respectivè ad illa Nominatoribus: nèc vel tantillum unus ex istis impeti potest in recto, quin & alter sauciatur in obliquo; & ità hujusmodi libertas, vel cunctis est abstrahenda, vel nulli. Cunctis eam abstrahere, est moralitèr, politicè, & naturalitèr impossibile: ergò

cun-

cunctis est in suâ integritate sinenda. Itàque ratio hæc, sive motivum, à Contradictoribus allegatum, est tale, ut nedum libertatem Ecclesię, in admittendo Clericos extraneos ad ecclesiastica beneficia, non infirmet, sed imò potiùs convalidet, ac faciat prævalere.

5. Quoàd *secundum* quoque assumptum, nimirum q:od Regi Neapolis licitum sit contra Clericos provisos ecclesiasticis beneficiis excipere, quoties ipsi sint eidem suspecti; hoc pariter verissimum esse dicimus, & passim à Doctoribus approbatum (*a*). Verùm hoc *primò*, tàm se porrigit ad indigenas, quàm ad extraneos. Non minus enim indigenę, quam extranei, esse possunt aliquâ de causâ suspecti. *Secundò* locum habet, non semper, nec contrà omnes, sivè à Papâ, sivè ab Episcopis, & Ordinariis provisos, aut à Patronis, Clericis, aut Laicis nominatos; sed solummodò contrà illos, qui rè verâ, & ex motivis veris, non verò fictis, probabilique ratione, non vero commentitiâ, & ideali, ac merè possibili; qui demùm titulis justis, & rationalibus sunt suspecti (*b*). De hoc expostulatus Honorius PP. III. à Friderico II. Imperatore, ac utriusque Siciliæ Rege, ità illi respondit, *non intendimus promovere suspectos, dummodo non ultrò, notam suspicionis extendas, quam rationis tramites patiantur* (*c*). Quid sit autem notam suspicionis ultrà terminos, quam rationis tramites patiantur, extendere; quisque prudens, & peritus rerum ponderator benè cognoscit: est nempè prò suspectis allegare Clericos, in quibus nulla probabilis, & rationabilis suspicionis causa concurrit. Oportet ergò, quod provisi beneficiis ecclesiasticis à Pontifice, vel ab Episcopis, vel ab aliis Clericis, aut Laicis, collatoribus, & respectivè patronis beneficiorum, sint veracitèr, & non fictè, Regi Neapolis suspecti, ad hoc ut secundum Deum, & homines, licitè valeant à beneficiis adipiscendis ratione suspicionis arceri: alioquin si ex solo pretextu arbitrariæ voluntatis, ad hoc ut beneficiis præfici non valeant Clerici, nisi illi, quos, & quales vult Princeps, denegatur assensus Regius, provocabuntur eloquia, quibus Hincmarus Remensis ad aures Ludovici III. Francorum Regis altis ejulatibus declamavit: si dispensatores beneficiorum *illum debent eligere, quem vos vultis, & quem jubetis* (*quæ non est divinæ legis electio, sed humanæ potestatis extorsio*) *si ità est &c. ille malignus spiritus, qui per serpentem primos parentes nostros in Paradiso decepit, & indè eos ejecit, per adulatores in aures vestras hæc sibilat, quià hoc in scripturis, tam veteris, quam novi Testamenti, non continetur, neque in Catholicorum dictis, vel sacris Canonibus, nec etiam in legibus, à Christianis Imperatoribus, & Regibus promulgatis, hoc scriptum, vel decretum invenitur; sed talia dicta Infernus evomuit* (*d*).

6. Non itàque sufficit, quod frivolo aliquo titulo, & mendicato pretextu, atque ideali proponatur contrà Clericum nonnulla umbratilis, remota, effimera, & larvalis imaginatio suspicionis merè possibilis, in concavo lunæ existens, vel in spatiis imaginariis delitescens, quæ possit Regias res facere *trepidare timore, ubi non erat timor* (*e*). Quippè hoc modo nullus Clericus posset consequi beneficia, quià nullus est Clericus, contrà quem non valeat aliquis, aut periculum, aut suspicionem periculi, comminisci: *Periculis fluminum*, inquiebat Apostolus, *periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus* (*f*). Nihil demùm est sinè periculo, ità ut etiam in somno sit periculum suffocationis: In cibo sit periculum veneni: In motu sit periculum lapsus, & præcipitii, & sic de aliis. Undè sicut in cunctis rebus nihil est sinè periculo; sic & nullus Clericus est, in quo non possit considerari periculum: sivè sit extraneus, sivè indigena; etiam si sit subditus, & etiam si esset Consanguineus Regis. Nullus inquam ex his est, cui vel ex uno, vel ex alio capite; vel magis, vel minus remotè; non possit ratio aliqua suspicionis inuri. Et sic, si ad pericula, & suspiciones tales debet attendi, oportebit cuncta beneficia de medio tollere; ne unquàm dentur Clericis, cum nullus sit

(a) *Afflict. q.18.n.7. Cabed. de patron. Reg. Coron. c.37.n 5. Mart. de jurisd. p.2.c. 40.n. 16.*

(b) *Germonius de sacror. immun. l.3.c.11. n.31. & 24. Vivian. de Iurepatr. l.2. c.9.n.10.*

(c) *Odoric. Raynald. ann.1226.n.9.*

(d) *Hincmar. Remens. epist. ad Ludovic. III. c.1. in opusc. Hincmari f.602 & in Bibliot. Veter. Patr. tom.16 f.601*

(e) *Psalm. 13. n. 5.*

(f) *2. Corinth. cap. 11.n.26.*

sit Clericus, de quo, vel uno, vel altero modo; sivè magis, sivè minùs remotè, qui suspicari vult, non valeat suspicari: vel omninò necessarium erit nullum ad beneficium quodcumque provehere, nisi quem Princeps absolutè voluerit, *quę non est divinæ legis electio, sed humanæ potestatis extorsio*, inquiebat Hincmarus: hoc modo namquè non jam Papa, & Episcopi, ac Ordinarii locorum; non jam ecclesiastici, aut laici Patroni beneficiorum, eadem conferent, vel respectivè ad ea nominabunt, sed cuncta beneficia si non directè, certè indirectè, conferet Rex, qui pro tempore Regno Neapolis præsidebit.

7. Suspicio ergò, & periculum in Clerico, à beneficiis Regni Neapolitani repellendo, debet esse rationabilis, probabilis, verisimilis, & talis, quę prudentèr, & moralitèr loquendo, immineat, aliquodque notabile detrimentum Regi, Regno, ac publicæ quieti, sit illatura; talis autem non est suspicio illa, quæ à solâ extraneitate patriæ Clerici desumitur (a), præsertim si patriâ non hostili, vel à Natione prodeat, nihil inimicitiæ, nihil æmulationis habente cum Regno, vel Rege Neapolitano. Nàm si Clericus è Statu Ecclesiastico, ex Etruriâ, ex Insubriâ, ex Liguriâ, & similibus Italiæ locis, trahat originem, inter quæ loca, & Regnum Neapolis, nulla intercedit hostilitas, & discrepantia, sed plena, & integra consensio, (ità ut hinc indè ultrò citròque intercurrant, ac permeent, & suscipiantur homines, cambia, feuda, commercia, mercaturę, Nobiles, Cives, Famuli, Monachi, Milites, Causidici, Artifices, Advocati, Lectores, & imò plures ex his Nationibus possideant in Regno illo etiam Oppida, & Civitates, cum Ducatus, & Principatus honore.) Eccur soli Clerici istorum locorum habendi sunt in ipso Regno prò periculosis, & suspectis? In quo fundata est ista suspicio, & periculum? in solâ possibilitate, quod machinentur malum? At hæc possibilitas, reduplicata super nudam extraneitatem ratione originis, est merè idealis, & captiosa, improbabilis, & moralitèr inverisimilis, ideòque non attendenda. Vel si attendenda, cum hæc possibilitas æquè accidat in indigenis, ac in extraneis, oportebit etiàm indigenas à beneficiis ecclesiasticis excludere. Et cum æquè accidat quoque in Monachis Mercatoribus, Artificibus, Doctoribus, Militibus, Famulis, & in Magnatibus feuda tenentibus, atque in aliis præmemoratis; oportebit etiam hos omnes à Regno Neapolis ablegare, quod non est sapere, sed delirare.

(a) *Vid. supr. tom. 1. sæcul. 12. c. 13. n. 20. 21*

8. Sanè in infausto illo, ac deplorando dissidio, quod invaluit intèr Philippum IV. agnomine Pulchrum, Regem Gallię, ac Bonifacium Papam VIII. Philippus adversùs Bonifacium declamàbat, quod beneficia Episcopalia sui Regni Clericis non sibi gratis fuisset elargitus. Verùm Cardinales, qui cuncta dissidii capita congruis responsionibus diluerunt; hunc articulum satis evacuatum esse censuerunt, dicendo, provisos illos debuisse esse gratos Philippo, quippè non ei erant *probabili ratione* suspecti. *Nostræ*, inquiunt, *memoriæ non occurit, quod Cathedralibus Ecclesiis dicti Regni providerit de personis Italicis, nisi Bituricensi, & Attrebatensi Ecclesiis, quibus de personis providit, ipsi Regi non suspectis, & Regno: quorum eminens scientia latè patet, nec sunt eorum conditiones incognitæ: multis verò aliis Ecclesiis Cathedralibus providit de personis oriundis de Regno prædicto, nec Regi, nec Regno prædictis probabili ratione suspectis*. Et paulo post: *Invenietis pro uno Extraneo, cui est per istum Dominum in dicto Regno provisum, ferè centum, qui de prædicto Regno traxerunt originem, ab eo provisionis gratiam accepisse* (b). Paritèr Innocentii Papæ III. tempore, cum Princeps Pictaviensis obsisteret Ademaro, electo ad beneficium Episcopale illius Ecclesiæ, tamquam sibi suspecto; Pontifex totâ rerum allegatione discussâ, visâque levitate rationum decantatæ suspicionis; electionem ipsam plenum sortiri effectum voluit, & electum in adeptæ dignitatis assecutione foveri (c). Quo utroque facto docemur, rationem quidem habendam esse suspicionis in Clericis, ad beneficia promovendis, sed quoties hęc est frivola, commentitia, & non probabili rationi est inhęrens; spernendam esse, ac pro nihilo reputandam.

(b) *Hist. Universitat. Parisiens. tom. 4. sæcul. 6 f. 27.*

(c) *Innoc. III. epist. ad Ademarum Pictaviens. tom. 1. l. 1 f. 36.*

9. Nec

9. Nec ulli, sacræ Antiquitatis, & Disciplinæ Ecclesiasticæ perito, incompertum est, quod totâ condescensione semper in hoc se flexit Ecclesia, ut beneficia, præsertim curam Animarum præseferentia, non dentur, nisi Clericis populo gratis, & acceptis, ut ex sacris Canonibus (*a*), & ex epistolis Romanorum Pontificum enitescit (*b*). Multò magis autem intendit, ut promovendi non sint ingrati, aut suspecti Principi terreno, in cujus ditione sacra beneficia continentur. Supèr quo nè à Regno Neapolis discedamus, notum est, quod Gregorius Papa IX. Friderico II. Imperatori, & Regi illius Regionis, quantumvis de Ecclesiâ malè merito, favens; totam adhibuit sollicitudinem, ne in ipso Regno, quisquam ad Episcopale ascenderet beneficium, qui eidem Principi esse posset probabili ratione suspectus (*c*). Paritèr Nicolaus Papa IV. favore Caroli Claudi Regis, decrevit, ne cuiquam liceret Ecclesias intrà illius Dominii limites adipisci, quem Rex ipse haberet justâ ex ratione suspectum (*d*). Quam ob causam de facto Carolo II. Rege intercedente, Landulphus Cardinalis in Regno Neapolitano Legatus, inter coelectos ad beneficium Episcopale Cathedralis Melitensis, Manfredum Ciphonium, ejusdem Ecclesiæ Canonicum, & consequentèr indigenam, postposuit, eo quod hostium Caroli partes fuisset sectitatus; & Andream Abbatem S. Stephani Dioecesis Squillacensis, tametsi extraneum à Melito, & Ecclesię Abbatiali S. Stephani desponsatum, totalitèr prælegit (*e*). Demùm Nicolaus Papa V. ad interpellationem Alphonsi Regis, Ecclesiam Terracinensem Alexandro Cajetano, cui eam destinaverat, non contulit, tamquam Regi odioso; sed illam Leonello Subdiacono Surrentino, licet extraneo est largitus (*f*). Verùm hoc intelligitur pro solis casibus, & adversus illos solos Clericos, tum extraneos, tum indigenas, in quibus verè cadere potest suspicio rationabilis, & verisimilis alicujus præjudicii, Principi, vel bono publico inferendi.

(a) *Cap. illud 5. dist. 23. c. nullus 3. & ibi gloss. V. inviitis dist. 61. c 4. 5. 6. dist. 92. c. licet 8. qu. 1.*

(b) *S. Leo epist. 84. c. 5. Cælest. 1. epl. 2. c. 5.*

(c) *Gregor. IX. epl. 17 ad Frider. II.*

(d) *Nicol. IV. Bulla sub die 28. Junii ann. 1288.*

(e) *Ughell. Ital. sacr. to. 1. in Episc. Militen. n. 16.*

(f) *Idem Ughellius in Episcop. Terracinens.*

10. Hinc ipsum jus Canonicum approbavit, quod possit Regi competere facultas præstandi *assensum* electionibus Antistitum, & Abbatum, nempè Clerico in Antistitem, vel Abbatem electo, post electionem factam, & dummodò electio facta fuerit liberè ab iis, ad quos eam pertinet celebrare? Textus est expressus in jure, ubi dicitur: Factâ electione, *non prohibemus quin Regis &c. qui pro tempore fuerit requiratur assensus, sed propter hoc ipsam electionem nolumus impediri* (*g*), intelligitur hoc de casu, in quo Rex habeat privilegium: quarè ibi Augustinus Barbosa scribit: *Notatur ad hoc, quod privilegio, vel consuetudine possunt Reges habere jus nominandi Episcopos, vel eorum electioni assensum præstandi* (*h*), sed cum simus in odiosis, jus istud si cui competit *assensum Regium* præbendi quoad beneficia Episcopalia, & Abbatialia, seu ut habet textus, *Conventualia*, non extenditur ad alia beneficia minoris Ordinis, tum ne onus ecclesiasticæ libertati imponatur, ultrà metam à jure permissam: tùm etiam quia beneficia minoris ordinis, valdè sunt diversa ab Episcopalibus, & Conventualibus: à diversis autem, ex notissimis (*i*). Tùm demum quia ex provisione beneficiorum inferiorum cessat ratio suspicionis, ob quam sibi Rex debeat posse cavere, Proviso assensum præbendo.

(g) *Cap. cum terra 14. de Elect.*

(h) *Barbos. in d. cap. cum terra n. 7. de elect.*

(i) *L. ult. in fin. & ibi Bart. ff de Calumniat. Grat. discep. for. to. 3. c. 516. n. 6. & c. 524. n. 56 & to. 1. c. 839. n. 20. Barbos. Axiom. 114.*

11. Ubi autem privilegium hoc, ad terminos præfati juris aptatum, deest, vel Indultum Apostolicum, aut immemorabilis consuetudo, cum famâ privilegii, indulti præfati, & quidem talis naturæ, ut ad beneficiarios, nedum Episcopales, & Abbatiales, sed etiam ad alios ordinis inferioris, protendatur; Jus *assensum Regium* præbendi locum non habet: neque retinendi Bullas Apostolicas, & easdem examinandi, recognoscendi, excribrandi, illarumque executionem impediendi, vel remorandi, sive beneficiariis novitèr provisis *Assensum Regium* denegandi, ob quem à capiendâ possessione beneficii obtenti impediantur. Nam hæc omnia Ecclesiasticæ libertati sunt contraria: *quia Ecclesia habet jus immittendi Clericos in possessionem beneficiorum, & Clerici ex tali statuto redduntur timidiores, Laici autem audaciores* (*l*). Undè leges, & statuta, caventia, ne quis possessionem beneficii apprehendat sine facultate Principis, suorumve ministrorum, sunt nulla, invalida, & Ecclesiasticæ

(l) *Thomas del Bene de Immun. c. 8. dub. 10. n. 4. & 16.*

siasticæ Immunitati contraria (nisi id faciat Princeps ex privilegio Apostolico) possuntque istæ leges impunè contemni, & possessio apprehendi, absque incursu pœnarum: si leges illę, ut innuimus, merè sint laicales (*a*), Ecclesia enim de sui naturâ libera est, ab hoc jugo prętolandi assensus Regii generalitèr est exempta, & ex historiis innotescit eam ab hujusmodi onere se pro viribus exemisse (*b*).

12. Examinant hanc quęstionem Doctores, & illi, qui veritati scribunt, non politicè Principibus adulantur, in eo sensu conveniunt, quod literis Apostolicis executio negari non potest, sub prætextu assensus Regii præstandi, & quod leges sæculares, caventes, ne quis possessionem apprehendere possit beneficiorum, sinè impetrato assensu Principis, illiusve ministrorum, injustę sunt, & inanes. Quâ de rè Alexander *Pesantius Romanus* ait, *dico cum communi sententiâ Canonistarum, quos refert Felynus* (*c*), has leges *non valere, quoniam derogant Ecclesiasticæ Immunitati: Ecclesia enim habet jus, & potestatem mittendi Clericos in possessionem Ecclesiarum, & beneficiorum. Ità omnes Canonistæ &c.* (*d*). Similitèr Vincentius. *Filliuccius* Etruscus scribit, Principes quoàd literas Apostolicas, *sive simplicitèr impediant, quià scilicèt nullâ ratione volunt prædictas literas executioni mandari; sive secundum quid, quia scilicèt requirunt beneplacitum proprium, consensum, examen; sive apertè impediant, prohibendo expressè, nè citationes, monitoria, & alia dicta executioni mandentur, sive aliâ ratione, ut non permittendo executores in suo territorio ingredi, vel à quoquam recipi; sive denique de mandato alterius hoc faciant, utpote Principis mandantis, ne admittant Clericos ad possessionem beneficiorum accipiendam in suis locis, in omnibus his casibus incurrunt* excommunicationem Bullæ Cœnę: *Debent enim ab iis actionibus prohibitis abstinere, nisi sciant Principem habere de hâc rè privilegium à Papâ* (*e*).

13. Et ratio evidens, atque à priori est hæc. *Primò* quià potestas Pontificis, & Ecclesiæ, non est ab hominibus, sed à Deo immediatè (*f*), ergò non potest à Principibus, eorumve ministris impediri, minorari, frustrari, vel alio modo infirmari. Nam si par in parem non habet imperium (*g*), multò minùs imperium habet inferior in superiorem: superior autem sinè dubio est potestas ecclesiastica potestati sæculari, & auctoritas Pontificis Regiæ facultati (*h*). *Secundò*, quia in unoquoque Regno, Provinciâ, & loco, duplex est Principatus, ecclesiasticus, & sæcularis (*i*). Non minus autem est suprema potestas Pontificis in quolibet loco, quoàd spiritualia, quàm sit suprema potestas Principis sæcularis quoàd temporalia (*l*), ergò potestas Pontificis impediri non valet in executione suarum literarum, quas tinenti ab eo beneficium concedit. *Tertiò*, quià nullus ex Monarchis, & Principibus supremis, nunc existentibus, est in aliquâ mundi parte, quin ibidem sit prior potestas Pontificalis. Potestas enim Pontificalis incæpit à Christo, vel à Petro ejus Vicario: cunctæ autem Dynastiæ temporales, nunc subsistentes, incæperunt dudum post tempora Christi, & Petri; Nam Imperium Romanum, quod tùnc erat, nunc est prorsus destructum: alia verò Regna, & Principatus, ex ruderibus ipsius Imperii emerserunt: cumque prior in tempore sit etiam potior in Jure (*m*), non potuerunt emergere novæ temporales Dynastiæ in præjudicium anterioris potestatis Pontificalis, & istius exercitium impedire.

14. Sed pergamus audire alios, aliarumque nationum Doctores. *Valerius Reginaldus* Burgundus, expendens Excommunicationem 13. in Bullâ Cœnæ contentam, contrà eos, qui prohibent exequi literas Apostolicas sinè illorum assensu, ait, *Notandum est sextò circa verba*, sinè eorum beneplacito, consensu, vel examine, *quodcumque horum trium interveniat sufficere ad incurrendam hanc Censuram, hoc est sivè Magistratus prohibeat executioni mandari Scripturas Apostolicas sinè suo beneplacito, & consensu, quæ duo in idem recidunt, etiam si de examine nihil curet: sivè contrà prohibeat executioni mandari sinè suo examine, sed itaut nolit requiri suum consensum, sed solum velit eas examinare, & post examen reddere ità illæsas, & immutatas, ac accepit, nullo addito signo, vel notâ sui consensus* (*n*).

Adeo

(a) *Idem loc. cit. n. 15 & 17. & c. 9. dub. 33. per tot.*

(b) *Vid. supr. tom. 1. Sæcul. 11. c. 28 n. 15. & c. 33. n. 2. & alibi.*

(c) *Felyn. c. Eccl. S. Mariæ de Constit n. 96*

(d) *Alex. Pesantius in 1. 2. D. Thom. de Immun. q. 108. art. 4. disp. 10.*

(e) *Vincent. Filliuc. to. 1. tr 16. c 8 n. 202.*

(f) *Matthæi c. 16. n. 19. Joann. cap. 21. n. 15.*

(g) *L. nam & ff. de recept. arbitr. cap denique c. inferior. dist. 21 Jura alia & DD. ap. Barbos. Axiom. 174.*

(h) *Cap unam sanctã Extr. de Major. & Obed.*

(i) *Cap. duo sunt 10. dist 96.*

(l) *Reginald. tom. 1. lib. 9. c. 22. n. 338.*

(m) *C. qui prior. 54. de reg. jur. in 6. l. qui balneum l. potior. ff. qui Potiores & c. DD. apud Barbos. 188. 1.*

(n) *Reginald. prax for. pœnit. l. 8. c. 21. n. num. 325.*

Adeò certum est, nullam posse actionem exerceri, per quam Regius assensus, sivè in scriptis expressè, sivè aliter sinè scriptis interponatur, quin excommunicatio protinus incurratur, in Bullâ Cœnæ contenta: Intelligendo semper, nisi Princeps habeat ex Apostolico indulto, quod assensum istum valeat interponere.

15. Sanè literæ beneficiales, hucusque per Episcopos, & locorum Ordinarios exaratæ, favore cujuslibet Clerici, nullibi, quod sciamus, indiguerunt *Regio Exequatur*, neque oneri *Placet Regii* obtinendi prostratæ fuerunt, itaut passim Archiepiscopi, Episcopi, aliique locorum Ordinarii, suas Bullas ediderint favore Clericorum, de Parochiis, Canonicatibus, Mansionariis, Præbendis, & simplicibus beneficiis, & Provisi possessionem beneficiorum adepti sint, absque aliâ Regiâ executoriâ. Cur autem hoc? Profectò non ob aliud, nisi quià Bullæ Ordinarii habent executionem paratam, tanquam editæ à legitimo superiore, habente jus exercendi suam ordinariam potestatem in suo territorio. At etiam Bullæ Apostolicæ habent executionem paratam (*a*). Etiam Summus Pontifex habet jurisdictionem territorialem in locis, in quibus erecta sunt beneficia ecclesiastica, quæ confert; ideoque dicitur communitèr, quod Papa habet totum Orbem prò territorii (*b*), & in quâlibet mundi parte facere potest quidquid ibi valet facere Diœcesanus; cum ipse sit Ordinarius Ordinariorum (*c*); ergò illius Bullæ, sivè literæ beneficiales nullibi subjacere debent assensui, per laicos Principes adiiciendo, extrà loca prædita privilegio, vi cujus debeat assensus ipse præstari.

16. Hocque est adeò verum, ut etiam juxtà Doctrinam Cardinalis de Luca, Principes seculares, qui de facto impediunt executionem literarum Apostolicarum, & provisionum beneficialium absque illorum scientiâ, & consensu, *non id referant negationi territorii, quodque Papa indigeat communicatione aliquâ jurisdictionis, ac potestatis Principis secularis in causis Ecclesiasticis, ac spiritualibus, cum nullius ex Catholicis Scriptoribus id asserat, etiam ex iis, qui Ecclesiasticæ potestati infensissimi expressè damnati sunt ab Ecclesiâ, eorumque lectura est interdicta* (*d*), *sed id referunt cuidem extrajudiciali notitiæ de facto, quam expedit habere de omnibus iis, quæ in proprio Dominio, vel Principatu contingunt, nè sub hoc pallio, vel prætextu, publicæ quieti Principatus, ac Reipublicæ regimini, & juribus præjudicia generentur, & sic per quandam speciem notitiæ extrajudicialis de facto* (*e*). Qui tamen obtentus notitiæ extrajuditialis, non justificat interpositionem regii assensus, nisi accedat Apostolicum privilegium: nam si Papa in loco beneficii habet jus territoriale, quoàd res Ecclesiasticas, cum totâ jurisdictione, quæ illi competit, tamquam Vicario Christi (*f*); nulli potest licere aliquid, quod ejusdem jurisdictionis exercitium, sub prætextu interponendi Regii assensus, impediat.

17. Audiamus quoque *Joannem Azorium* Lusitanum, Virum Doctrinâ, & pietate maximè commendatum (*g*). Quærit ipse, an cum immunitate, libertateque Ecclesiasticâ pugnent eæ leges Principum, quibus statuitur, nè beneficia ecclesiastica conserantur externis, nève illis solvantur ex beneficiis pensiones; nè admittantur literæ, sivè diplomata Pontificia, quæ derogant juripatronatus Principum; nè literæ Pontificiæ executioni mandentur, nisi in Curiâ Regiâ per Regios Judices prius discutiantur, vel nisi Rex ipse, aut Princeps suum assensum ante præstiterit, quo annuat, ut Pontificiæ literæ executioni tradantur (*h*). Et respondet, hæc omnia cum immunitate Ecclesiasticâ pugnare, non obstante opinione contrariâ Covarruviæ, satagentis hæc fucare variis rationibus, vel ratiunculis, & hac intèr alias, nè contingat aliquos Ecclesiis præfici, qui sint Regis inimici, vel ipsi minus accepti, vel etiam infensi. Ait enim Azorius: *Unus est omnium consensus Auctorum, posse Romanorum Pontificem juripatronatus laicorum derogare, si velit, ac proindè, si deroget, violentiam, aut injuriam laicis non inferre, quia utitur jure suo, & solum id jus adimit laico, quod habet ab Ecclesiâ, & hoc docent Glossa, & Archidiaconus, Innocentius, & Abbat, quos refert Covarruvias* (*i*).

(a) *Card. de Luca de benef. disc. 72. n. 5. 6.*

(b) *Felyn. in c. gratiæ n. 2. post med. vers. Et hoc de Off. Ordin. Barbos. Jur. Eccles. Univ. l. 3. c. 2. n. 23.*

(c) *Borel. Sum. Decis. to. 2 tit. 4 n. 30 Gomez. in proæm. reg. Canc. qu. 2. Franc. Marc. qu. 149 n. 2. p. 2. Barbos. loc. cit. n. 25.*

(d) *Salgad. in tract. de retent. Bullar. & reg potest.*

(e) *De Luca Rel. Rom. Cur. disc. 2. n. 36.*

(f) *Cap. inter corporalia cap. quanto cap. licet de transl. Episc. Franc. Marcus dec. 1311. nu. 3. to. 2. Barbos. Jur. Eccles. Univ. l 2. c. 2. n. 17.*

(g) *Anton. Baldassar. Compendios. Ristretto &c. in Gio: Azorio fol. 76.*

(h) *Azor. Instit. mor. p. 2. l. 5. c. 14. qu. 3.*

(i) *Didac. Covarruv. prax. quæst. c. 36.*

18. Sub-

18. Subdit Azorius, non licere Civilibus Magistratibus literas Pontificias reiicere, aut excludere, deferentes ecclesiastica beneficia Clericis extraneis, sed debere excipere de talium literarum subreptione apud Judicem Ecclesiasticum, qui perpendat, an adsit privilegium Apostolicum, excludens extraneos nec nè. Item non eis licitum esse impedire, nè Pensiones e beneficiis solvantur Clericis alterius Nationis, quia hæc est Causa Ecclesiastica, non Sæcularis (*a*). Deinde transit ad alium quæsitum hoc modo: *Quæritur, liceatnè Civilibus Magistratibus literas Apostolicas, ad Provincias, vel Regna directas, de Causis Spiritualibus, & Ecclesiasticis recognoscere, discutereque, falsæ nec nè sint, subreptitiæ, an legitimæ* (*b*), & contrà eundem Covarruviam respondet negative, nisi id faciant privilegio, beneficio, & consensu Romani Pontificis, qui potest, si velit, justâ de causâ, id Regibus, vel Principibus demandare, atque committere: ut ipsi non auctoritate, & potestate civili, Regiâ, vel Imperatoriâ, quam habent, literas Apostolicas recognoscant, relegant, discutiant, sed auctoritate Pontificiâ ipsis delegatâ, & eisdem commissâ, ut tamquam Romani Pontificis ad id delegati Ministri id faciant, & executioni mandandas curent. Quam potestatem habeat nec nè hic Rex, & Princeps, aut ille, quæstio est facti, non juris: ipsi Reges, & Principes videant, inquit idem Azorius, veluti dubitans de eâ (*c*).

(a) *Azorius Inst. mor. p. 2. c. 24. qu. 3. § Item.*

(b) *Joann. Azorius loc. cit. qu. 4.*

(c) *Idem Azorius ibidem.*

19. Thomas quoque del Bene ambigere videtur, an dentur Principes, quibus rè verâ concessum fuerit hoc privilegium, & quatenus concessum fuerit, an revocatum sit per Bullam Cœnæ, & per Bullam Urbani VIII. præservantis jura Sedis Apostolicę (*d*). Utcumque sit, ait Azorius, quod sinè Apostolico Diplomate, nec *Regius assensus* interponi, neque Bullæ, aut literæ Pontificiæ licitè possunt retineri, & examinari à Judice laico. Non negat tamen eas posse recognosci, an sint falsæ, ac subreptitię &c. *Sed hęc causa, inquit, & controversia est Ecclesiasticorũ, & Sacrorum Judicum, non civi ium, & profanorum: hoc enim Judicium ad Episcopos, vel Archiepiscopos, Primates, vel Patriarchas, vel Legatos, sivè Nuncios Pontificios, qui ad Provincias, & Regna mittuntur, spectat. Nam secundum Canones, non secundum Leges judicari debet, hujusmodi literæ sint falsæ, an veræ, sint subreptitiæ, an secus. Quid si Pontifex contradicat? Quid si prohibeat quominus id faciant? Debent certè Pontifici parere, aut ostendere, quo jure id faciant. Nam cum laicì sint, jure potestatem Ecclesiasticam non habent: nec eam præscriptionis jure habere queunt; quoniam laicus juris, & potestatis Spritualis, & Ecclesiasticæ capax non est, nec vi ullius diuturnæ, & longæ consuetudinis* (*e*).

(d) *Thomas del Bene de Immun. c. 8. dub. 10. n. 6.*

(e) *Joannes Azorius ubi supra.*

20. Similia docet *Antoninus Diana* Siculus, celeberrimus Theologus, quoàd recursum habendum ad Judices Ecclesiasticos, non vero laicos, si de validitate, vel subreptione Bullarum dubium excitetur (*f*). Paritèr & quoàd *Regium exequatur*, sinè Apostolico namque privilegio interponi non posse affirmat (*g*). Introductâque disputatione, *An Ministri Regii possint detinere in Cancellarius Bullas Apostolicas ad examinandum, & executioni mandandum* (*h*), ponderat motiva plurium Doctorum, sivè melius Politicorum, affirmativam suggerentium, tandemque resolvit: *Sed his non obstantibus, communitèr Theologi docent, nullo modo sustineri posse usum retinendi, & examinandi literas Apostolicas per laicam potestatem*, citatque prò hac sententiâ, pratèr Doctores, à nobis in capitulo præsenti allegatos, etiam Alterium, Duardum, Acostam, Sousam &c. (*i*); tum addit, *Et probatur ex verbis Bullæ ibi*, capi, & retineri faciunt. *Et ibi*: qui impediunt, & prohibent simplicitèr, vel sinè eorum beneplacito, & consensu, vel examinari, executioni mandari. *Non tamen negant hi Doctores literas Apostolicas recognosci quidem posse, & discuti, cum dubitatur de earum subreptione, aut falsitate, sed hoc ad ecclesiasticum Judicem pertinet, & non ad sæcularem. Hæc igitur causa discuti debet apud Episcopos, Archiepiscopos, & Nuncios Apostolicos, qui ad Provincias, & Regna mittuntur, & non apud profanos Magistratus, qui juris, & potestatis ecclesiasticæ incapaces sunt. Sed circa præsentem quæstionem vide omninò Acosta ubi suprà* (*l*).

(f) *Antonin. Diana par. 3. tr. 1. res. 26.*

(g) *Diana p. 4. tr. 1. res. 9. § igitur.*

(h) *Diana p. 2. tr. 2. res. 13.*

(i) *Alterius de Censur. to. 1. disp. 15. c. 2. col. 4. Duard. in Bul. Cœn. l. 2. c. 13. qu. 5. Acosta. in Bul. Cruciat. q 96 per tot. Sousa in Bull. Cœnæ c. 13. disp. 76. concl. 2. n. 3. 4. 9.*

(l) *Antonin. Diana par. 1. tract. 2. resol. 13.*

21. Et

21. Et quoniàm post hæc scripta per Dianam, acritèr insurrexit adversus eum Joannes del Castillo Sottomajor; Diana ipse iterùm apprehenso calamo, vim retorsit in eum, scribens: *Quià adversum mè acritèr colluctatur Sottomajor; ideò iterum defensionis causâ, affirmativam sententiam stabilire cogor. Dico igitur, quod potestas recognoscendi, & examinandi literas Apostolicas, utrum sint veræ, aut falsę, subreptitiæ, aut legitimę, est pura, & merè Ecclesiastica ex ipso objecto. Et ideò in solas personas Ecclesiasticas cadit, idest in Legatos, Nuncios, Patriarchas, Archiepiscopos &c. non autem in Laicos quoscumque, & quemadmodum Laici, etiam Principes, non possunt sè intromittere ullo modo in judicandis, aut disponendis aliis rebus Ecclesiasticis: capit. benè quidem dist.96. & cap. decernimus de judic. & specialitèr in recognoscendis, aut examinandis sintentiis, & Censuris, sed illas tenentur statim acceptare, & exequi, & præbere Episcopis prò illarum executione etiam auxilium brachii sæcularis, ut patet ex Trident. sess.25. cap.5. de Regular; Ità nec possunt sè intromittere in recognoscendis literis Apostolicis: Et cum hujusmodi facultatis Ecclesiasticæ, qua Laici sunt, sint plenè incapaces; sequitur, ut nullâ, quamvis longissimâ, præscriptione possint illam præscribere, cum præscriptio tribuat jus in subjecto capaci, non autem tribuat ipsam capacitatem, si non invenit* (*a*).

(a) *Idem Diana p.5. tr.1.res.12.f.16.*

22. Subjnngit Diana profuso stylo motiva, quę Sottomajor congerit in contrium, tum ea sigillatim diluit, opportunè respondens: *Fateor Summum Pontificem nolle sua rescripta, si veritati non nitantur, executioni mandari; sed non ex hoc sequitur, illa à laicis examinari posse. Quamobrem si dubitetur de validitate literarum Apostolicarum, vel etiam de illarum invaliditate constat; Laici judices de hoc opponere possunt coram ecclesiastico Judice, cujus est Apostolicas literas examinare, discutere, & recognoscere; vel etiam Summo Pontifici supplicationes exhibere, modò supplicationem coram Sede Apostolica legitimè prosequantur. Imò si detur casus, ut aditus ad Judicem ecclesiasticum non pateat, vel ipse nollet declarare subreptionem literarum, & periculum sit in morâ gravis damni, si Literæ Apostolicę subreptitiæ executioni mandentur, posse Principem laicum illarum executionem impedire, & interim hac de rè cum humilitate certiorem facere Summum Pontificem, tradit Bonacina in Bullâ Cæn.disp.1. qu.14. punct.2.num.20. Praxim igitur de quâ loquimur, & defendit Sottomajor, dicendum est imponere maximum gravamen Bullis Pontificiis, dum non possunt in partibus dari executioni sine examine, & approbatione Cancellarię, per quod Summus Pontifex, ut patet expressè in Bullâ Cœnę, reputat ecclesiasticæ jurisdictioni violentiam inferri, & ideò adversùs contravenientes censuras fulminat: etsi in Concilio Tridentino sess. 25.c.20. Pontifex hortetur Reges, ac Principes, ne permittant ecclesiasticos à Judicibus secularibus in aliquo gravari. Jam autem maximè gravantur personę ecclesiasticæ, si processus citationum, ac causarum beneficialium, à Judicibus laicis examinentur, cum coram ipsis ex eo litigare cogantur: ergo &c.*

23. Deindè Diana subsequitur. *Verùm post hæc scripta inveni omnia supradicta non solum à cit. DD. sed etiam confirmata esse à Rutilio Benzonio disp. 2. de Interd. Pauli V. cap. 7. fol. 133. qui nostram sententiam acritèr docet, & quia codex rarus est, ponam hic per extensum ejus verba: Sic enim ait: Non mè fugit, Covarruviam pract.qq.cap.10.n.56. & Driedonem ab eo citatum, defendere nonnullas leges Principum secularium, statuentes in defensionem Jurispatronatus Principum, ne Literæ Apostolicæ executioni mandentur sine consensu eorum. Non enim hę leges justę sunt, si fiant sine participatione, & nutu Papę; nec locum habent, quando Papa expressè derogat Juripatronatus laicorum, hoc enim si velit facere potest, nec injuriam, vel vim laicis infert, cum suo jure utatur, licet rè ipsâ Papa hujusmodi laicorum Juripatronatus rarò derogare intendat. Sic Pius V. expressè decrevit in Bullâ Cœnæ, ann. 1568. Ratio autem cur nullâ laicâ potestate, etiam Regiâ, Literæ Apostolicæ impediri possint, est quoniam potestas secularium Principum est Civilis,*

& non Spiritualis, & Ecclesiastica, quæ cum illi dominetur, & præsit, ab eâ cum sit inferior, nequaquam impediri, interpretari, vel discuti potest. Illud autem remedium, tamquam licitum pro laicis adinventum est, ut opponant de subreptione talium literarum apud Judicem ecclesiasticum, vel etiam quando Papa expressè derogat Juripatronatus, coram Judice competente ecclesiastico, servato tamen juris ordine, ad ipsum Romanum Pontificem reverentèr appellent, & libellos supplices ei offerant, nè literę Pontificię exequantur, dummodò id faciant operâ, & ministerio Judicum ecclesiasticorum, & posteà verè appellationem juxtà mentem Pii V. prosequantur.

24. *An verò Literæ Apostolicæ, causas Spirituales continentes, possint à Principibus sæcularibus recognosci, & discuti, sint ne falsæ, vel subreptitiæ, quæri posset? Et quicquid dicat Covarruvias loco cit. certissimè dicendum est, hanc recognitionem jure communi, tantum ad Judices ecclesiasticos pertinere, non autem ad laicos, nisi solo privilegio Sedis Apostolicę cujus tenorem docere tenentur. Hucusque Benzonius. Et ideò Castrus Palaus ubi supra, & alii, quos ego retuli in part. 4. tract. 1. resolut. 9. docent, Regem nostrum ex concordatis, & privilegio Summi Pontificis Bullas ejus examinare. Sed Sottomajor, & aliqui juniores Jurisconsulti asserunt, hoc de jure Regibus competere, quod Theologi mordicus negant, & rè verâ negandum est. Alii verò excusant examinationem Literarum Apostolicarum ex tacito consensu, & præsumptâ mente Summi Pontificis. Sed contrà illos vide novissimè Blondum de Cens. disput. 5. art. 26. num. 3. & omnes Expositores Bullę Cœnę, asserentes Summum Pontificem in eâ singulis annis reclamare, & tollere quamcumque patientiam, tolerantiam, & consensum circà præsentem casum (a).*

(a) Idem Diana par. 5. tr. 1. ref. 12.

25. Opportunum quoque hic ducimus transcribere doctrinam Auctoris Regnicolę, nempè Joannis Mariæ Belletti, Episcopi Hieracensis, quæ sic se habet. *Sustineri neque potest statutum, quo cavetur, quod possessio Ecclesiæ, vel beneficii accipi non possit sine licentiâ dominorum temporalium, quam appellant Exequatur, quia est contrà libertatem ecclesiasticam*, citans inter alios. *Prax. Archiep. Neap. c. 92. n. 1. & Marta de Jurisd. par. 4. cap. 4.* contrà Covarruviam, & alios, *dicentes, finem dandi Exequatur, sive, ut alii dicunt, Placet, non esse opprimendi ecclesiasticam libertatem, neque in aliquo super illâ statuendi, neque retinendi provisiones Apostolicas, sive Ordinariorum, sed causa se informandi, & posteà exequendi, & consulendi bono publico, non auctoritativè in signum superioritatis. Quia si non simplicitèr directè, saltem indirectè impeditur, sive retardatur executio dictarum literarum, cum non sit curandum quomodò, & cum quoquis loquatur, sed in quem voluntas, & loquentis intentio, & affectus dirigatur &c. Quarè executionem Literarum Apostolicarum impedientes, sive sint ii ecclesiasticâ, sivè mundanâ dignitate insigniti; nisi prius ab illis fuerint examinatæ, vel sine ipsorum licentiâ, & consensu; eorumque fautores, si Universitates fuerint, ipso facto interdicti; si singulares personæ, excommunicationis eo ipso sententiam Summo Pontifici reservatam incurrunt, & aliis pœnis ligantur, de quibus Leo X. in suâ Constit. 26. quæ incipit. In supremo, Clemens VII. Constit. 42. incip. Romanus Pontifex, & Gregorius XIII. Constit. 24. quæ incipit: Ad Romani*. Hęc Bellettus (*b*).

(b) Bellet. Disquis. Cler. par. 1. de exemp. Cler. à statut. secul. §. 3. n. 26. 27.

26. Alterius demùm Regnicolę, viri docti, ac timoratę conscientię, & sincerè de rebus, prout sunt in veritate scribentis, doctrinam adjungere ducimus necessarium, nempè Thomę del Bene Marubiensis, qui non semel, sed bis hâc de materiâ sermonem habet, aitque: *Nullus Laicus potest de rebus spiritualibus (qualis est materia beneficiorum) disponere &c. Nullus Laicus potest habere jus præsentandi ad beneficiâ, nisi fuerit ei à Pontifice concessum: ergò multò minus poterit habere jus excludendi à Pontifice præsentatos, nisi à Pontifice hæc exclusio concedatur. Vide Azorium 1. p. l. 5. c. 14. qu. 3. Reginald. in prax. tom. 2. l. 30. tr. 3. c. 11. n. 160. & c. Tamburin. de jur. Abbat. to. 1. disp. 15. qu. 19. n. 21. & Baldellum to. 1. l. 5. disp. 36. n. 14. qui propterea rectè subdunt, quod non possint Principes præcipere, ut possessio bene-*

beneficii sine licentiâ, & consensu suo, vel sui Gubernatoris, vel Præsidis &c. non apprehendatur. Et post reprobata motiva in contrarium prosequitur: *Ex his sequitur, quod non sit liberum Magistratibus, & Judicibus sæcularibus, literas Pontificias, quibus beneficia exteris conferantur, reticere, quamvis licitum sit illis de talium literarum subreptione apud Judicem ecclesiasticum deponere*: intelligendo id pro locis, à quibus exteri, ex privilegio Apostolico, à beneficiis arcentur. Et infrà, *Idem dico de legibus, & statutis, quibus cavetur, ne quis possessionem alicujus Ecclesiæ, vel beneficii, sine facultate Principis, vel suorum ministrorum apprehendat, quod scilicèt id fiat similitèr, ex privilegio Romani Pontificis, à quo Princeps habet collationem, & institutionem beneficiorum, vel privilegium, ut in ipsius Regno nullus exterus beneficium possit obtinere &c. & non aliâ viâ, proptèr rationes dictas, & quia Ecclesia habet jus immittendi Clericos in possessionem beneficiorum, & Clerici ex tali statuto redduntur timidiores, laici autem audaciores. Atque ità contrà Angelum Castellium &c. docent communitèr DD. Marta, Duardus &c. Alterius de Censur. tom. 1. disp. 16. lib. 5. c. 5. & 6. Ubi properereà rectè subdit, quod si possessio beneficii legitimè à Clerico capiatur, independentèr à facultate Principis; nec Testes, nec Notarius, qui interfuerunt, pœnas statuti incurrant* (a).

27. Et alibi, motâ quæstione, an liceat Principi laico examinare, & executioni mandare Literas Apostolicas, respondet negativè, auctoritate novem Doctorum, quos citat, tum subdit: *confirmatur ex verbis Bullæ Cœnæ, ibi: cap. 1. & retineri faciunt. Et ibi: qui impediunt, & prohibent simplicitèr, vel sine eorum beneplacito, & consensu, vel examinari, executioni mandari &c. Confirmatur 2. quia potestas recognoscendi, & examinandi Literas, seu Bullas Apostolicas, an sint veræ, vel falsæ, an legitimæ, vel subreptitiæ, est purè, & merè ecclesiastica ex ipso objecto, ergò non potest cadere nisi in personas ecclesiasticas, ut Episcopos, Nuncios &c. tamquam in Summi Pontificis ministros, non autem in personas laicales. Confirmatur 3. quia laici, etiam Principes, nullo modo possunt se intromittere in judicandis aliis rebus ecclesiasticis, cap. benè quidem dist. 96. & c. decernimus de judic. & præcipuè in recognoscendis, seu examinandis sententiis, & censuris, quas tenentur statim acceptare, & exequi, quin & præbere pro earumdem executione Episcopis auxilium brachii sæcularis, ut patet ex Trid. sess. 25. c. 5. de regul. ergò nequè possunt se intromittere in recognoscendis Literis Apostolicis. Adde quod cum laici sint incapaces hujusmodi ecclesiasticæ facultatis, non possunt possessione quacumque longissimâ illam præscribere: nam præscriptio tribuit jus subjecto capaci, non autem tribuit ipsam capacitatem, si eam non invenit in subjecto* (b).

28. *Confirmatur 4. quia Catholicus Ferdinandus Rex, ut id in Regnis suis* (nempè Hispaniæ) *facere posset, obtinuit, ut videre est in quodam diplomate apud Azevedum tom. 1. lib. 3. tit. 6. leg. 17.* (c) *licentiam à Pontifice: ergò signum est non posse Reges jure proprio Literas Apostolicas recognoscere &c. Confirmatur 5. quia negari non potest quin per istam praxim, quam adversarii defendunt, maximum gravamen Bullis Pontificiis imponatur, cum executioni illæ mandari non possint sine examine, & approbatione Regiæ Cancellariæ: ergò &c. Quapropter meritò Summus Pontifex expressè in Bullâ Cœnæ, reputat, per id ecclesiasticæ jurisdictioni violentiam inferri, & ibi adversùs contravenientes fulminat censuras. Accedit quod cum in Tridentino sess. 25. c. 20. hortentur Reges, & Principes, nè permittant ecclesiasticas personas à Judicibus sæcularibus in aliquo gravari; nunc quam maximè gravantur, si processus citationum, & causarum beneficialium &c. examinentur à Judicibus sæcularibus*. Obiicit posteà sibi, quod possit dubitari de falsitate, vel subreptione Literarum Apostolicarum, quodque mens Papæ sit, nolle executioni mandari suas literas, quæ veritati non nituntur; & respondet, hoc non concludere, nisi quod discuti debeant, sed coram Judice ecclesiastico (*d*). Obiicit item sibi, quod jure naturalis defensionis debeat posse Rex damnum præcavere, quod à di-

(a) *Del Bene de Immun. c. 8. dub. 19. nu. 3. 10. 15.*

(b) *Del Bene de Immunit. cap. 9. dub. 33. n. 4. 5. 6. 7. 8.*

(c) *Vid. etiam Diana p. 5. tr. 2. ref. 11.*

(d) *Del Bene loc. cit. n. 13. 19. 20.*

ctis literis subreptitiis obveniat; & fusè ostendit, hoc motivum nullum locum habere. Tum subdit: *Hinc Pontifex prævidens, & exprimens rationes omnes, quæ pro parte oppositâ facere possunt, excommunicat his non obstantibus, ut videre est in Bullâ Cœnæ maximè quoad illa verba* (etiam pretextu violentiæ, seu ut ajunt, ad nos informandos) *omnes, & quascumque personas, quæ quocumque prætextu retardaverint in suis Cancellariis Bullas Apostolicas (a).*

(a) *Del Be[…] loc. cit. n. 14. 15. 16. 17. 18.*

29. Notat subindè abusum illum effrænatum alicubi inundantem, cunctas Bullas Regio exequatur, sive assensui, subjugandi: abusum quem & ipsi Scriptores oppositæ sententiæ detestantur; aitque: *omnes illas indiscriminatim supprimere, & impedire, ne virtute illarum ad executionem procedatur, absurdum planè videtur, nec Doctorum ullus hactenus ausus est dicere (b).* Et infrà: *Neque dicas, Reges, eorumque ministros examinare Literas Apostolicas ex tolerantiâ, & sic ex tacito consensu, & præsumptâ mente Pontificis. Nam respondetur, tolerantiam istam esse tantum permissivam ad evitanda incommoda majora, non autem approbativam, cum in Bullâ Cœnæ quotannis Pontifex expressè reclames. Vide novissimè Blondum de Censur. disp. 5. ar. 6. n. 3. &c. & Bullam Urbani VIII. super præservatione jurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum &c. Restat solum dicere, id ministros Regios efficere ex concordatis, vel ex privilegio, à Pontifice Regibus concesso; atque ità docent Bannez, Graffius &c. At respondetur, viderint ipsi, an tale privilegium Regibus concessum sit, cum sic illud edocere, seu ostendere teneantur: præsertim quia multi &c. negent illud unquam concessum fuisse. Item dato quod olim concessum fuerit, viderint etiam ipsi, an non revocatum modo sit, cum quotannis in Bullâ Cœnæ Domini, coram Principum Oratoribus, omnia privilegia, & consuetudines contrà immunitatem ecclesiasticam (quę ex causâ revocare absque dubio potest) tamquam corruptelas, & abusus, Summus Pontifex revocet. Tandem dato quod tale privilegium, olim concessum, nunquam sit revocatum, illud tamen omnino dicendum est, quod Regium exequatur requiritur tantum quoad rescripta privata, obtenta inter partes, vel ad instantiam alicujus, non autem quoad leges generales, & statuta universalia, prout sunt Bullæ, & Extravagantes Pontificiæ, sicuti rectè præter alios observavit Rao in respons. ad dubia circ. immun. Eccles. fol. 32. & ratio est, quia si dictę Bullę generales executoriis indigerent, universalis Ecclesiæ regimen in præceps rueret (c).*

(b) *Idem ubi supr. n. 23.*

(c) *Del Bene ubi supr. c. 9. dub. 33. n. 33. 34. 36. 37.*

30. Vides quanto conatu, quâ verborum efficaciâ, & quam unanimi sensu, conveniant Doctores; Romani, Etrusci, Burgundi, Lusitani, Siculi, Regnicolæ, omnium tandem Nationum, in tuendo, nulli Principi laico licere, sine gravi peccato, & sine incursu diri anathematis, impedire executionem Literarum Apostolicarum, non obstantibus quibuscumque motivis, technis, ac vaniloquiis in oppositum solitis allegari, *ad excusandas excusationes in peccatis (d).* Nec ullum aliud expediens inveniri, quod salvare valeat interpositionem *Regii exequatur*, nisi hoc unicum, Apostolici privilegii, quod verè concessum fuerit, & non sit jam revocatum. Cætera quæ congerunt Politici, & Juristę aliqui, prurientes auribus, & ad fabulas se convertentes (e), ut adulentur Principibus, & meritum sibi apud illos consiscant, divinæ legis oppressione, ac eversione ecclesiasticæ potestatis; inania sunt, fabulatoria, & impietatis commenta; quæ Principum famam opprobriis hominum exponunt: eorum animas ad inevitabilem pertrahunt damnationem: & regias quoque ipsorum familias, atque ipsa illorum Regna interdum celerem perducunt ad interitum; Hic etenim est finis Potentum, qui Ecclesiam Dei suis juribus privant, qui potestatem ecclesiasticam deprędantur, qui Ecclesias tandem suis bonis, honoribus, & rationibus spoliant, de quibus Carolus Magnus: *Novimus multa Regna, & Reges eorum propterea cecidisse, quia Ecclesias expoliaverunt &c. quapropter nec fortes in bello, nec in fide stabiles fuerunt, nec victores extiterunt: sed terga multi vulnerati, & plures interfecti verterunt, &* quod

(d) *Psalm. 140. n. 4.*

(e) *2. Timoth. cap. 4. n. 3.*

quod pejus est, regna cœlestia perdiderant, atque propriis hereditatibus caruerunt, & hactenus carent (a). Videndum est nunc, an Reges Neapolis prædіti sint Apostolico privilegio pro *Regio Exequatur*, Bullis Pontificiis apponendo, & hoc est quod in duobus Capitibus subsequentibus discutietur.

(a) *Carol. Magn. in Capitul. tom. 1. f. 524.*

CAPUT XXXVIII.

In quo examinatur, quid in Regno Neapolitano sentiendum sit de Assensu Regio, *sivè de* Regio Exequatur. *Et an ibi haberet locum sub* Imperatoribus Græcis, *ac sub Regibus* Normannis, Svevis, & Andegavensibus.

SUMMARIUM.

1 *Nullus laicus apponere potest* Regium Exequatur *literis Apostolicis, sinè privilegio Pontificio: nec suffragatur prætextus Bullæ Cœnæ non acceptatæ.*

2 *Videndum est, an Reges Neapolis hoc privilegio præditi sint, quod non fuerit revocatum; Privilegium autem non est supponendum, sed ostendendum.*

3 *Sub* Imperatoribus Græcis *indultum hoc non fuit. Imò legem Nicephori, vetantem electionem Antistitum, sine ipsius assensu, Polieuctus Patriarcha fecit revocari antequam illum Cæsareo diademate coronaret.*

4 *Sub Regibus lineæ* Normannicæ *Assensus Regius qualitèr fuerit in pactum deductus inter Hadrianum PP. IV. & Guillelmum Malum Regem.*

5 *Reges lineæ Normannorum abutebantur potestate interponendi assensum Regium intrudentes Præsules Ecclesiis.*

6 *Regibus lineæ* Svevorum *ab Innocentio PP. III. indultum fuit expressè, ut Regium assensum interponere possent in electionibus Præsulum.*

7 *Regium assensum à sè vice Regis pueri peti voluit Innocentius III. quando officio Balii, & tutoris Regni fungebatur.*

8 *Innocentius III. abolevit ea, quæ Guillelmus Rex malus extorsit à Papâ, & concessit lineæ Svevicæ assensum Regium, sed qualiter?*

9 *Florus Magister ostendit, nullum olim provectionibus Antistitum Principis temporalis accessisse consultum.*

10 *Reges Svevi stemmatis poterant assensum præbere in solis provectionibus Prælatorum, nec illum negare, nisi* probabili ratione *suspectis.*

11 *Fridericus II. Rex omnibus provectionibus Præsulum assensum Regium denegabat, ut illi soli elegerentur, quos ipse vellet.*

12 *Innocentius III. restitit Friderico II. neganti electo Policastrensi assensum Regium. Alii Papæ propter similia contra ipsum reclamarunt.*

13 *Honorius III. monet Fridericum, ut ab inceptis desistat, ostendens talia commune illi odium conciliare: Favorem vero indè accedere Ecclesiæ, & cur?*

14 *Clamat, non debere Sedem Apostolicam minùs potestatis in Regno utriusque Siciliæ habere, quam haberet in aliis Regnis.*

15 *Deposito Friderico II. Papæ decreverunt ex investiturâ Regiâ, inposterum dandâ, Regium assensum auferre, & abstulerunt.*

16 *In*

16 *In investiturâ collatâ Carolo* Andegavensi *sublatus fuit assensus Regius, nedum quoad Prelaturas, sed etiam quoad omnia beneficia.*

17 *Investitura hęc, dicta Clementina, fuit norma cæterarum, per Papas Regibus Neapolis collatarum, exclusò inde assensu Regio.*

18 *Benedictus PP.XI. indulsit Carolo Claudo Regi interpositionem assensus Regii in Ecclesiâ Luceriæ.*

19 *In pactis, initis inter Joannam I. Neapolis, & Fridericum II. Trinacriæ Reges, super Insulâ Siciliæ, ex punctus est Regius assensus.*

20 *Ex lineâ* Normannicâ *duo Reges Assensu Regio abusi sunt. Ex* Svevicâ *habuerunt potestatem interponendi assensum unus solus Rex, qui eo usus est. Sub Andegavensi non fuit ullus Regius Assensus.*

21 *Regius assensus intolerabilem se reddidit, & propter enormem ejus abusum fuit ab investiturâ Andegavensium evulsus.*

22 *Justa fuit evulsio Regii assensus ab investiturâ Andegavensium, quâ restituta est Ecclesiæ primæva libertas.*

23 *Expunctio ergo assensus Regii à tempore Caroli I. incæpit, & sub Regibus succedentibus continuavit, sub eadem formulâ investituræ.*

24 *Carolus Claudus Rex ad Legatum Apostolicum recursum habuit, ut ab Ecclesiâ Melitensi excluderetur quidam sibi suspectus.*

1. LUCULENTER vidimus capitulo prætergresso, & audivimus, & perspeximus oculis nostris, & manus nostræ contrectaverunt (*a*), quod nullibi potest ab ullo Supremo Principe temporali, vel illius ministris apponi literis Apostolicis *Regium Exequatur*, vel *Assensus Regius*, aut aliud impedimentum, ne executionem promptam obtineant; sine violatione ecclesiasticæ immunitatis, & libertatis, ac sine incursu gravis peccati, dirique anathematis, & communicationis, quę in Bullâ Cœnę verbis expressissimis continetur (*b*); Nisi Princeps ille sit speciali privilegio Pontificio communitus, quod ipsi hanc indulgeat facultatem, nec fuerit per eandem Bullam revocatum: per quam cuncta præcedentia indulta fuisse sublata verba Bullæ clarè declarant, & Doctorum vox unisona manifestat (*c*). Absque eo quod alicui suffragentur prætextus illi futiles, quos aliqui in oppositum comminiscuntur, narrantes iniquè fabulationes, sed non ut lex Dei (*d*), quemadmodum est ille, quod Bulla Cœnę prefata alicubi non fuerit publicata, vel acceptata: nam etiam sine hisce technis, Bulla eadem citrà dubium obligat in conscientiâ, & eius excommunicationes animas fidelium afficiunt, uti fusius probant Doctores, & nos infrà faciemus sequenti capitulo manifestum (*e*).

2. Intuendum est ergò, num Reges Neapolitani, pro tempore existentes, privilegio Apostolico prediti sint, integro, subsistente, & adhuc non revocato, cujus vigore illis liceat, eorumve ministris, *Regium Exequatur* Bullis, & Literis Apostolis apponere, absque incursu peccati, & memoratæ censuræ. Profectò privilegium, cum sit quid facti, non supponitur, sed probandum est, & ostendendum (*f*). Singulaque ipsius verba sunt omninò ponderanda, nè trans limites debitos pertrahatur (*g*): Et ut pateat, an illi ad quos spectat, juxtà normam præfati privilegii *Regium Exequatur* apponant, an vero extra omnem æquitatis orbitam illud, etiam ubi non debent, intrudant. Sanè si hoc privilegium est, vel fuit unquam in rerum naturâ, debet alicui eorum, qui dominium Regni Neapolis tenuerunt, fuisse concessum, nisi supponere velimus, illud ignotum caput habere, quemadmodum de Nilo asseritur, cujus acquam, *profluentem à tenebris* appellavit Pomponius Mela (*h*), & Claudianus, de illo dulciter cantitavit: *Secreto de fonte cadit, nec contigit ulli,*

nec

(a) *I. Joannis c. 1. num. 1.*

(b) *Bulla in Cœna Domini §. 14.*

(c) *Bonacin. tom. 3. disp. 1. q. 15. pu. 4. §. 1. n. 6. cum aliis ab eo allegat.*

(d) *Psalm 118. num. 85.*

(e) *Bonacin ubi supr. § 5. n. 1 & 2. Albitius de inconst. in fide c. 30 à n. 403. Vid. hic infr. c. 39. à n. 21.*

(f) *Barbos. in cap. porro 7. de privil. n. 5. Mascard. de prob. concl. 1200. n. 37. Bonac. ubi supr §. 1. n. 2.*

(g) *Barbos. loc. cit. n. 7. & Axiom. 190. n. 7 Bonac. ibid. n. 4.*

(h) *Pompon. Mela comm. lib. 1.*

nec vidisse caput: fertur sine teste creatus (a). Videamus ergò, procedendo ab enumeratione partium, an fuerit concessum Imperatoribus Græcis, vel alicui Regum Normannorum, Svevorum, vel Andegavensium, qui Regno Neapolis præfuerunt.

(a) *Cladian. epistol. de Nilo.*

3. Sanè Imperatoribus Græcis nullum unquam Pontificum Romanorum privilegium hujusce qualitatis legitur contulisse, sed potius toto tempore, quo ipsi Græci, contrà omne fas,& solum de facto, Regni Neapolis partem aliquam tenuerunt viribus militaribus occupatam, tùnc Ecclesiam fuisse liberam ab onerosâ servitute *Regii Exequatur,* Literis Apostolicis,& Bullis beneficialibus apponendi,satis validum est judicium,quod cum Nicephorus Phocas Imperator,qui regnare incępit anno Christi 963. intèr alias leges insanas, quas promulgavit, libertati Ecclesiæ injuriosas,hanc quoque sanxisset, ut nullus posset ad Episcopale beneficium, sine illius assensu Cęsareo promoveri, (quà de rè Cedrenus, *id omnium gravissimum, quod legem tulit, cui & Episcopi quidam leves adulatores subscripserunt, ne absque Imperatoris sententiâ, ac permissu, Episcopus, vel eligeretur, vel ordinaretur* (b), cum hanc, inquam, legem edidisset; eam adeò iniquam, & execrabilem tota reputavit Ecclesia, ut Polieuctus Patriarcha Constantinopolitanus Joannem Zemiscen, Phocę Nicephori, tam Occisorem, quam in Imperio Successorem, renuerit insigniis Cęsareis decorare, donec legem ipsam discerpsit, atque solemnitèr abrogavit. *Patriarcha*, inquit idem Auctor, *jubet conscindi libellum edicti, quod ad confundendas res ecclesiasticas, Nicephorus Phocas ediderat &c.* (c). Per illud ergò tempus, quo Regnum Neapolis, in aliquâ sui parte, captivitati Gręcorum Cæsarum subjacebat, *Regius assensus* in beneficialibus non erat, & si fuisset intrusus, fuisse etiam è vestigio dispulsus cum pręfatâ lege, quæ fuerat *ad confundendas res ecclesiasticas* adinventa, & à solis *levibus adulatoribus* approbata.

(b) *Georg. Cedren. hist. f. 658.*

(c) *Idem Cedren. hist. f. 664. 665.*

4. Sub Dynastiâ quoque Regum *Normannorum*, qui Græcos ex utrâque Siciliâ, usque ad ultimas reliquias, pepulerunt; *Assensus Regius*, antè Guillelmum Malum Regem non erat: ipse tamen illius apponendi potestatem de manu Papę violentèr extorsit, ut elucet ex conditionibus initis inter Hadrianum Papam IV. & ipsum Guillelmum Regem, in quarum unâ Pontifex loquitur: *Electiones secundum Deum per totum Regnum canonicè fiant, de talibus quidem personis, quibus vos, & hæredes vestri requisitum à vobis pręberc debeatis assensum* (d). Cui correlativè Guillelmus in diplomate super his exarato: *De electionibus quidem ità fiet: Clerici conveniant in personam idoneam, & illud inter se secretum habebunt, donec personam illam excellentiæ nostræ pronuntient &c. Et si persona illa de proditoribus, aut inimicis nostris, aut hæredum nostrorum, non fuerit, aut magnificentiæ nostræ non extiterit odiosa, assensum præstabimus* (e). In rei tamen veritate loquendo, in hoc eventu, potestas interponendi Regium Assensum non fuit ex parte Pontificis liberè concessa, sed à Rege per vim, & metum violentèr extorta. Quâ de rè Cardinalis Baronius: *Ità omnia &c. contrà ecclesiasticam libertatem, urgente necessitate, per vim, & metum extorta sunt, ab Hadriano Romano Pontifice, per Villelmum cognomento malum Siciliæ Regem* (f).

(d) *Card. Baron. an. 1097. n. 66.*

(e) *Baron. loco citat. & an. 1156. n. 5.*

(f) *Idem Baron. an. 1156. n. 4. 7. 8.*

5. Quantâ iniquitate hac utcumque obtentâ potestate abuterentur Reges lineę Normannorum, indè facile deduci potest, quod Guillelmus Rex, Mali filius, malus & ipse, tametsi comparativè ad Patrem dictus fuerit Bonus, sub prętextu assensus regii, promovendis ad Prælaturas ecclesiasticas adhibendi, liberè non sinebat electiones Pręsulum celebrari, sed ipse ex sè Antistites, etiam injustis Capitulis, Ecclesiis intrudebat. Patet hoc ex epistolâ Petri Blesensis, ad Capellanum Regium sic scribentis: *Diù est quod rumor insonuit, & publicè jam crebrescit, quod Dominus tuus Rex Siciliæ, salutis suæ, & paternæ traditionis oblitus, cum Comite Lauritelli, in ruinam, & desolationem Ecclesiæ Agrigentinæ conjuravit, intenditque Episcopare fratrem Comitis, & ipsum reclamante capitulo violentèr intrudit &c. O detestanda operatio, ò adolèscentia deploranda. Filius Ecclesiæ quare se erigit contrà Matrem &c.* (g). Siciliæ Regnum tùnc utramque illius partem, tam citrà

(g) *Petrus Blesens. epist. 10.*

quam

quam ultrà Pharum complectebatur: undè quod Rex in insulâ hujus nominis exercebat, respectu ad Ecclesiam Agrigentinam; proculdubiò etiam quoad alias Ecclesias, in Regno Neapolis constitutas, quis dubitet pro suo arbitrio exercuisse?

6. Ipso Rege proindè sine liberis tandem obeunte, ac in illo excisâ virili sobole Normannorum, cogitarunt Pontifices libertati Ecclesiæ providere; sed quià sequaces Tancredi Nothi Regnum sibi deberi contendentis, & in ejus possessione se validè confoventis, mala potèrant adversus Constantiam, ad Regnum vocatam, & Fridericum Svevum ejus filium excitare; ne beneficia Prælaticia fortè ad manus hominum pervenirent, de quibus esset ab ipsis Constantiâ, & Friderico rationabilitèr metuendum, in renovatione Regiæ investituræ, potestas interponendi Assensum Regium electionibus Antistitum fuit per Sedem Apostolicam Regibus Dynastiæ *Svevicæ*, ex speciali indulto concessa, prout clarè deducitur ex literis Innocentii Papæ III. ad eosdem Constantiam Reginam, & Fridericum ejus filium, ità præscribentibus, *Sede vacante Capitulum significabit vobis, & vestris hæredibus obitum decessoris: deindè convenientes in unum, invocatâ Spiritus Sancti gratiâ, secundum Deum eligent canonicè Personam idoneam, cui requisitum à vobis præbere debeatis assensum, & electionem factam non different publicare. Electionem verò factam, & publicatam denunciabunt vobis, & vestrum requirent assensum. Sed antequam Assensus Regius requiratur, non inthronizetur electus, nec decantetur laudis solemnitas, quæ inthronizationi videtur annexa: nec antequam auctoritate Pontificali fuerit confirmatus, administrationi sè ullatenùs immiscebit. Sic enim honori vestro volumus condescendere, ut libertatem canonicam observemus, nullo prorsus obstante rescripto, quod à Sede Apostolicâ fuerit impetratum* (*a*). Nota sermonem fieri de solis Antistitum electionibus, adeoque istis solis, non verò provisionibus aliorum beneficiorum, potuisse Assensum Regium adhiberi, vi diplomatis Innocentii, favore lineę Regum Svevorum.

(a) *Innoc. III. to. 1. l. 1 epistol. ad Constantiam Imper f. 204.*

7. Quam prærogativam Regii assensus, tempore ipsius lineæ Svevicæ, idem Innocentius Papa III. dum in minoritate Friderici II. præfati, officio Balii Regni perfungeretur, ad effectum perduxit, agens ut à sè ipso, nomine Regis exigeretur dictus assensus: & ità dùm scriberet Capitulo, & Canonicis Capuanis, de electione Antistitis illius Ecclesiæ, hæc præcepit: *mandamus quatenus, invocatâ Spiritus Sancti gratiâ, personam idoneam per electionem Canonicam concorditèr assumatis, ad regimen Capuanæ Ecclesiæ; consequentèr ad audientiam nostram nuncios idoneos transmissuri, per quos à nobis vice Regiâ, postuletis assensum &c.* (*b*). Quem paritèr assensum fuisse à Rheginensibus, in electione illorum Præsulis postulatum, patet ex ejusdem Pontificis regestis, ubi memoratur fuisse petitum à Cardinali Sanctæ Mariæ in Porticu, illarum partium tùnc Legato, Baliatum Regni, nomine Innocentii eodem tempore exercente, ut ex aliâ ejusdem Innocentii epistolâ, sic sonante, *Cumque ad prædicti Cardinalis præsentiam accessissent, ut ab eo, tàm assensum, quàm confirmationem etiam obtinerent; ipse assensum ei Regiâ vice concedens, & electionem examinans, cum eandem invenisset canonicè, & de personâ idoneâ celebratam, auctoritate Apostolicâ confirmavit &c.* (*c*). Idipsum tradidit in aliâ epistolâ ad Capitulum Pennense. Undè in dubium revocari non potest, quin Assensus Regius per ea tempora esset provisionibus Antistitum adhibendus, nempè sub Regibus *lineæ Svevicæ*, vi diplomatis Apostolici.

(b) *Innoc. III. ep. ad c. Capuan. to. 1. l. 2 f. 381.*

(c) *Innoc. III. epl. ad Cler. Rhegiens.*

8. Tùnc autèm non *ratione jurispatronatus, nec feudi, aut consuetudinis, sed ex speciali privilegio Innocentii III. Regius Assensus in electionibus Prælatorum Regni Siciliæ petebatur* (*d*), prout etiam ponderant Canonistæ (*e*), alioquin si de jure, vel aliter quam ex privilegio Apostolico, ad Reges pertinuisset, hanc potestatem adhibendi Assensum Regium à Pontifice ex gratiâ Reges lineæ Svevicę non implorassent: neque illam restrictam, ad solas electiones Pręsulum accepissent, si Reges antecessores lineæ Normannicæ habuissent eandem legitimè fundatam, & ad omnium beneficiorum provisionem extensam. Porrò capitula pręfata, quæ Guillelmus

(d) *Ughellius Ital. sacr. to 6. in Archiep. Capuan. n. 20 §. ad hoc.*

(e) *Canonistæ in cap. cum inter universas de elect.*

lelmus Malus Rex lineæ Normannicæ, de manu Hadriani Papę IV. per vim, & metum extorserat; idem Innocentius abolevit (a). Qui nihilominus volens gratiosè agere cum Constantiâ Reginâ, & filiis ejus, *lineæ Suevicæ*, quam vocabat ad Regnum, ut contrà sequaces Tancredi Nothi, & alios quoslibet adversarios, Regnum imperterritè retineret; eis indulsit, ut *Assensum Regium* possent inposterum interponere, non tamen cunctis beneficiorum provisionibus, neque cunctis literis Apostolicis, sed solis electionibus Præsulum, salvâ Ecclesię libertate. Quâ de rè idem Innocentius hæc Episcopis, & Clero in universâ Siciliâ, tam citrà, quam ultrà Pharum existentibus, suis literis intimavit: *Si charissimæ in Christo filiæ nostræ Constantiæ Imperatrici, Reginę, unà cum charissimo filio nostro illustri Rege Siciliæ in multis gratiam facimus specialem, non est ab aliquibus in admiratione ducendum, cum Regnum Sicilię ad jus, & proprietatem Ecclesiæ Romanæ pertineat, & in ejus fidelitate perstiterit, ac permanserit unitate* (notetur quod indultum adhibendi Assensum Regium, etiam solis electionibus Antistitum, tale erat, & tanti ponderis, ut ejus concessio Regi facta admirationem gigneret in Regnicolis: undè benè deducitur, quod Reges antecedentis lineæ Normannorum hac potestate legitimè non erant præditi. Quid autem dixissent, si Assensus Regius fuisset adhibendus, non solum electionibus Antistitum, verum etiam cunctis aliis provisionibus beneficiorum, & cunctis literis Apostolicis?) Innocentius tamen Papa docet se habuisse justas causas hoc indultum ità limitatum Regibus lineę Suevicæ concedendi, adeòque prosequitur: *Nostis etenim qualitèr inclytę recordationis R. Vvillelmus, & Vvillelmus Siciliæ Reges illustres in Apostolicâ devotionis ferè semper permanserint firmitate, qualitèr prædecessores nostros fuerint humilitèr venerati; qualitèr etiam in Ecclesiâ Romanâ post Deum suæ spei posuerint, & gaudii fundamentum, & in ea, & per eam se crediderint exaltari. Nostis etiam qualitèr prædecessores nostri Romani Pontifices Reges ipsos, ac Regnum Sicilię quâdam semper prærogativâ dilexerint, & ad augmentum ipsius, utpotè quod peculiare (sicut est) & proprium reputabant, intenderint & quietem. Quià verò quantumcumque velimus eorum honori deferre, libertatem canonicam, & honestatem ecclesiasticam intendimus observare. Ne igitur ulla de cætero inter nos, & Successores nostros, & prædictam Imperatricem, & filium ejus Siciliæ Regem illustrem, vel hæredes eorum super electionibus denuò dissensio suscitetur, quæ hactenus inter Ecclesiam, & Regnum rancoris cujusdam, & indignationis fomitem ministrabant* (discat hinc lector, quod Papę Antecessores impavidè restiterant appositioni Assensus Regii electionibus Præsulum, undè contentiones inter ipsos, & Reges emerserant, nùnc de medio tollendæ,) *modum faciendæ inposterum electionis præsentibus curavimus literis explicare: in quibus sic Regiæ serenitati deferimus, ut libertatem ecclesiasticam nunc lędamus. Sede vacante significabit Capitulum eis &c.* prout suprà numero pretergresso (b).

9. Ità ergò indulsit Pontifex *Assensum Regium* solis provectionibus Præsulum interponi, ut sartatecta remaneret electorum libertas: nec quidquam Ecclesia contraheret servitutis ex hoc actu liberali, per quem electionibus Antistitum Regalem quoque satisfactionem requirendam esse ex propriâ condescensione permitteret. Itàque hoc certum est, & incontrovertibile, quod nulli sæcularium potentatuum jus aliquod inest interponendi assensum electionibus Pręsulum, vel alitèr liberis beneficiorum dispositionibus sè immiscendi, nisi vi privilegii super hoc eis per Ecclesiam concessi. Quæ sanè non est doctrina novitèr nata, neque Romæ subtilitèr adinventa, sed est verus, communior, atque magis fundatus Doctorum sensus, jam superius luculentèr expositus (c), & sacrę quoque antiquitatis eloquio roboratus, per verba Flori Magistri, Monachi S. Trudonis Leodiesis (d), quę sunt apud Joannem Filesacum, in libro de sacrâ Episcoporum auctoritate, sub his verbis, *ut ad inceptam de Regiâ nominatione ad Episcopatus dispositionem revertamur, absolvemus eleganti loco Flori Magistri, qui sub Ludovico Pio vixit, & de quo Sigeber-*

(a) *Caed. Baron. & Spondan. ad an. 1156. S. Antonin. in Chron. p. 3. tit. 19. cap. 1. § 1. Ughel. in Episc. Policastr. n. 4. §. quatuor. tom 7.*

(b) *Innoc. III. to. 1. l. 1 f. 205. Vid. supr. in hoc capit. n. 6.*

(c) *Vid. cap. praecedent. à num. 10. usq. ad finem*

(d) *Andreas Saussai Apparat. ad Martyrol. Gallic. to. 1. fol. 35. §. 2.*

bertus lib. de Script. Eccl. in Collectaneis, Is de eâ rè sic disserit: ut primum ostendam per annos ferè quadringentos, absque ullo consultu mundanæ potestatis, à temporibus Apostolorum institutos fuisse. Ex quo autem Christiani Principes esse cœperunt, eandem Episcoporum ordinationibus, ecclesiasticam libertatem, ex parte maximâ permansisse, manifesta ratio declarat. Quod verò, inquit, in quibusdam Regnis posteà consuetudo obtinuit, ut consultu Principis, ordinatio fieret Episcopalis, valet utique ad cumulum fraternitatis, propter pacem, & concordiam mundanæ potestatis, non tamen ad complendam veritatem, vel auctoritatem sacræ Ordinationis, quæ nequaquam Regio potentatu, sed solo Dei nutu, & Ecclesiæ Dei consensu, cuique conferri potest, quoniam Episcopatus non est munus humanum, sed Sancti Spiritus donum. Paulò post hæc subiicit. Quæ omnia non ideò dicimus, quasi potestatem Principum in aliquo minuendam putemus, vel contrà Religiosum morem Regni, aliquid sentiendum persuadeamus, sed ut clarissimè demonstretur, in rè hujusmodi divinam gratiam sufficere, humanam verò potentiam, nisi illi consonet nihil valere. Quapropter in sacris canonibus Patrum, ubi plurimæ causæ commemorantur, sine quibus Episcopalis ordinatio irrita habenda est, de hac rè nihil invenitur insertum (a). Nota non ubilibet, sed tantum *in quibusdam Regnis*: neque auctoritatem, & assensum, sed solummodò *consultum Principis* locum habuisse; nec quoad omnia beneficia, vel literas Apostolicas, sed quoad solam *ordinationem Episcoporum*: neque de jure, sed solum ex tolerantiâ, *ad cumulum fraternitatis, propter pacem, & concordiam*.

(a) *Joannes Filesacus de sacr. Episcop. Auctorit. c. 7. §. 7. f. 81.*

10. Itàque clarè constat, quod Reges *lineæ Suevorum*, qui Siciliæ citrà Pharum Regio nomine præfuerunt, jus aliquod non habuerunt interponendi Assensum Regium, nisi quatenus Ecclesia id eis ex propriâ humanitate, & expresso privilegio concessit. Hoc autem illa privilegium sine ambiguitate concessit, non talitèr, ut Electores, sive Collatores beneficiorum, aut aliter de illis dispositores, & provisores, naturali suâ libertate nudarentur; sed talitèr, ut cum convenientiæ Regiæ honestate, Ecclesia quoque in propriâ libertate subsisteret. Uno verbo, *sic Regiæ serenitati deferimus, ut libertatem ecclesiasticam non lædamus*, inquiebat ubi suprà Innocentius Papa III. (*b*). Poterant Reges Svevi soli provectioni Præsulum interponere Assensum Regium, hocque tali modo, ut requisiti non valerent illum legitimè denegare. Et sicut in pactis, per vim initis intèr Hadrianum Papam IV, & Gaillelmum Malum Regem, Stemmatis *Normannici*, fuerat conventum, *electiones secundum Deum per totum Regnum canonicè fiant, de talibus quidem personis, quibus vos, & hæredes vestri, requisitum à nobis præbere debeatis assensum* (*c*). Ità & in concessione Innocentii, factâ Friderico II. Regi, stemmatis *Svevici*, ac ejus Matri Constantiæ, decretum est: *eligent canonicè personam idoneam, cui requisitum à vobis præbere debeatis assensum* (*d*). Quod & totidem verbis pollicitus est Fridericus, speciali diplomate super his ad eundem Papam directo (*e*). Per quæ patet, habuisse quidem Reges jus interponendi Regium assensum electionibus Antistitum, sed talitèr, ut requisiti non possent illum legitimè denegare. Tota ergò vis assensus Regii, per Reges Svevos adhibendi, eo prospiciebat, ut si fortè Clericus ad Prælaturam destinatus, esset illi *probabili ratione* suspectus; nec utcumque, sed probabili ratione suspectus, de proditione suspectus, de seditione, de pacis publicæ perturbatione suspectus, aut alitèr notabili modo periculosus, posset Rex illi Assensum Regium denegare, atque ità discrimen averteret. Sed si nullum ex his periculis immineret, nec ulla suspicio notabilis, & rationabilis interesset, Assensum Regium non ei poterat pro jure, & pro conscientiâ denegare.

(b) *Innoc. III. tom. 1. lib. 1. f. 205.*

(c) *Card. Baron. an. 1156. num. 5.*

(d) *Innoc. III. epl. ad Constantiam Imper. et Frideric. to. 1. l. 1 f. 204*

(e) *Odoric. Reynald. an. 1211. n. 5.*

11. Verum quià nulla, vel vix ulla est forma sermonis, quæ tametsi castigata, & accuratè disposita, non valeat cavillatorum artibus lacerari, ac extrà suum sensum pertrahi, & trans propriam significationem impelli; Fridericus Rex Svevus, sive illius Ministri (quorum *in Regem culpa cunctorum redit, qui non vetat peccare cum possit*, inquit Seneca (*f*), abutentes jure interponendi Assensum Regium, cun-

(f) *Senec. in Traged.*

ctas

ctas quodammodò Præsulatuum provisiones, in Regno utramque Siciliam complectente, vel per Sedem Apostolicam, vel aliter per quoscumque Electores factas, impugnare cęperunt, subtractione Assensus Regii, vel dilatione illius porrectionis, Electores pariter, & electos diutiùs fatigando, sicque illos eò per transversum impellendo, ut non concederent beneficia, nisi solis illis Clericis, quos Rex, vel directè, vel indirectè, vel expressè, vel tacitè designaret. Adversus ergò intolerabilem hanc sacrorum Canonum prævaricationem, & adeptę potestatis abusionem altis ejulatibus exclamavit, nec verbis tantum, sed & operibus validissimè decertavit Innocentius Papa III. qui fuerat ipsius privilegii concessor.

12. Nàm audito, quod Fridericus II. præfatus electo Policastrensi Assensum Regium porrigere detrectabat, nullâ justâ causâ id exposcente, sed solum, ut & electum excluderet, & Electores fatigaret, hosque tædio affectos induceret ad quemdam Jacobum Medicum suum in Antistitem deligendum; Pontifex electionem tandem Jacobi factam effectu penitùs vacuavit, & primam auctoritate Apostolicâ confirmavit, datis eâ de rè literis ad Episcopum Caputaquensem, & Abbatem Cavensem (*a*). Altioribus adhùc querelis Gregorius Papa IX. in eundem Fridericum II. Regem, & Imperatorem, cunctas opprimentem Ecclesias, insurrexit: *Ecce*, inquit, *in Regno prædicto per ministros Imperiales nudatæ privilegio libertatis Ecclesiæ, bonis, sacris deputatis usibus, spoliantur &c. Et si quando eas contingit pastoris solatio viduari, non permittuntur sibi sponsum eligere, & viduitatis vestimenta deponere, donec adulterinis alicujus amplexibus, qui non canonicè, sed per impressionem electus, aut alias intrusus, extiterint copulatæ* (*b*). En quo pergebat Regius assensus *Svevis* Principibus ex privilegio concessus! ad captivandam Ecclesiam, & quæ libera erat, immanissimæ servitutis vinculis implicandam, assensu ipso cunctis negato, etiam dignis, benemerentibus, & canonicè ad Prelaturas electis, & solum concesso illis, quos Rex pro libito suo Ecclesiis appetebat intrudere.

(a) *Vide Ferdin. Ughel. Ital. sacr. tom 7 in Episc. Policastren. n. 3 f. 789.*

(b) *Gregor. IX. lib. 1. epist. 165.*

13. Honorius quoque Papa III. Friderico præfato Regi lamentabundus exposuit, quod ejus Orator coram se hoc modo fuisset ausus obloqui: *ut quandoquidem nolebamus à te nominatos recipere, nullos ad præfatas mitteremus Ecclesias, quià non reciperes aliquos, nec recipi sustineres, à nobis ad ipsas Ecclesias destinatos. Sanè non satis sano, ut cum pace tuâ loquamur, fuisti usus consilio, quandò mandasti talia dici nobis, quià sic innuisti tè, quod non credimus esse paratum, & promptum ad rumpendum inter nos, & tè, vinculum charitatis. Desideramus fili charissime, ut omni tempore, & maxime nostro sit inter te, ac Ecclesiam Romanam firma, & sincera dilectio, quià id, & ipsi Ecclesiæ, & tibi, & toti Christianitati cognoscimus expedire: nec quicquam amarius facile posset nobis accidere, quam si Statum tuum, quem multâ curâ promovere studuimus, cogeremur, aut perturbare, quod absit, aut perturbari ab aliis, illum, si tibi favorem Apostolicum deesse cognoscerent, perturbare paratis, conniventibus oculis, pertransire. Sed si, quod Deus avertat, necesse est, ut veniant scandala; quę causa excogitari potest conflatura tibi plus odii, vel conciliatura Ecclesiæ plus favoris, quam si tu per intolerabilem usurpationem attentes ecclesiasticam libertatem evertere; Apostolica verò sedes illam secundum divinas, & humanas sanctiones studeat conservare? Certè vides, quod qui talia persuadent, aut sua cæcati ambitione falluntur, aut malitiosè te fallunt, & gressuum tuorum vias fraudulentis dissipare consiliis, & machinationibus pravis subvertere moliuntur. Videre potes etiam, quam sincero, quamque paterno te zelemur affectu, qui non solum tuorum verborum injuriam patienter accipimus, verum etiam contrà nos ipsos te quodammodò præmunimus, dùm dissuademus te causam illam assumere, ex quâ posses quasi commune incurrere odium, Sede Apostolicâ ex eadem favorem publicum assequente.*

14. Deindè Honorius prosequitur. *Quid enim? Non obtinebimus eam jurisdictionem, vel potestatem in Regno Siciliæ, quam in Franciæ, Angliæ, Hispaniæ, ac cæteris Christianorum Regnis, & in ipso Imperio noscimur obtinere? Nunquid in Regno Siciliæ minus auctoritatis, vel potestatis habebimus, quam in eo, tamquam*

Sedis Apostolicæ patrimonio, plus juris, & jurisdictionis habemus. Quid conaris aggredi, quid meditaris incipere, seductus falsis consiliis, & animatus tuæ calore, & robore juventutis? An credis esse prudentiam, vel consilium, aut potentiam contrà Deum; & ejus timore postposito speras, te posse prævalere adversus ejus Ecclesiam, cum quâ promisit se usque ad consumationem sæculi permansurum? Si contemnis nostris acquiescere monitis; domesticis saltèm acquiescas exemplis, tecum ipse recogitans manum Domini abbreviatam non esse, ut non possit erigere, ac deprimere; perdere, ac salvare. Hæc tibi benigno animo, & sincero affectu, Princeps inclytissime, scribimus, satagentes inconsultos animi tui motus paternâ commonitione, redargutione, obsecratione, ac increpatione, compescere: teque ad ea, quæ terrenum stabiliant tibi Regnum, & æternum præparent, informare (a).

(a) Odoric. Raynald. an. 1223. n. 15. 16.

15. Magna, ex hoc Friderici excessu, fomentum habuere certamina, quæ in Pontificatibus Honorii III. Gregorii IX. Cœlestini IV. & Innocentii pariter IV. Ecclesiam cum Imperio colliserunt. Dejectoque demum ab Imperiali, & Regiâ dignitate in Concilio Lugdunensi I. ipsomet Friderico, & cum eo exclusâ à Regnis utriusque Siciliæ totâ ejus posteritate lineæ Svevorum, Romani Pontifices ex futurorum Regum Investiturâ privilegium interponendi Assensum Regium prorsus expungere decreverunt. Prouti de facto in Investiturâ Regiâ Siciliæ, tùnc utramque tam citrà, quam ultrà Pharum, complectentis, ab Alexandro Papa IV. oblata Edmundo, filio Regis Angliæ, suppressa est mentio Regii Assensus, & deducta in pactum expressum libertas Ecclesię, ut tam Papa, quam alii beneficiorum Collatores, vel alio titulo dispositores, in eorundem beneficiorum dispensatione uterentur plenissimâ libertate: *Omnes*, inquit, *Ecclesię de Regno, & terrâ prædictis, tam Cathedrales, quam aliæ regulares, & sæculares, necnon & universæ ecclesiasticæ personæ illis libertatibus, & immunitatibus omninò gaudebunt, quę ipsis competunt secundum canonicas sanctiones. Itàque circa easdem Ecclesias, & Personas, tam in faciendis provisionibus, & electionibus confirmandis, quam in omnibus aliis, Romanus Pontifex, & Romana Ecclesia jurisdictionem, & auctoritatem omnimodam liberè exercebunt, salvo debito Regi, & suis hęredibus jure patronatus, si quod Reges Siciliæ, seù ejusdem Regni, & terræ Domini, hactenùs in aliquâ, vel aliquibus Ecclesiarum ipsarum consueverunt habere: intantum tamen, inquantum Ecclesiarum patronis canonica instituta concedunt* (b). Non habuit effectum tractatus ipse cum Edmundo initus; quippè illius Pater, bellis intestinis exagitatus, minus aptus fuit, ut filio subsidia traderet opportuna, ad Siciliæ Regnum sibi armis, & virtute bellicâ subigendum: satis tamen indè constat, jus, sive indultum *Assensus Regii* porrigendi, fuisse ab oblatæ Investituræ textu dispunctum: neque aliter fuisset illi collata investitura Regni, quam Regio assensu ipso prorsus ablato, uti nimium libertati Ecclesiasticæ pernicioso.

(b) Card. Baron. an. 1097. tom. 11. f. 696.

16. Novus ergò tractatus est institutus inter Clementem Papam IV. & *Carolum I. Andegavensem*, huicque tandem investitura concessa, cum sequenti expresso paragrapho: *Omnes insuper Ecclesię tàm Cathedrales, quàm aliæ regulares, & sæculares, necnon & omnes Prælati, & Clerici, ac universæ personæ ecclesiasticæ, seculares, & religiosæ, & quæcumque religionis loca, cum omnibus bonis suis, in electionibus, postulationibus, nominationibus, provisionibus, & omnibus aliis plenâ libertate gaudebunt: nec antè electionem, sive in electione, vel post, Regius Assensus, vel consilium aliquatenus requiretur, quam utique libertatem vos, & vestri in Regno hæredes semper manutenebitis* (c). Quæ verba perperàm torquentur à Contradictoribus, ut non nisi de sublato Assensu Regio in provisione Cathedralium loquatur, relicto ipso in vigore, quoad cætera beneficia, cum ibi resonantibus verbis, atque literis cubitalibus, comprehendantur omnes beneficiorum dispositiones, per qualemcumque viam, sive electionis, sive postulationis, sive nominationis, sive provisionis &c. utendo uberius verbo electionis, quià quocumque modo deputetur ille, qui beneficio augendus est, sive per Collationem, sive per Nominatio-

(c) Baron. loc. cit. Raynald. an. 1265. n. 19.

nem,

nem, sive per aliam formam legalis, & Canonicæ provisionis; semper dicitur electus, & ejus provisio dicitur illius electio (*a*).

17. Investitura hæc Regi Carolo I. collata, quę à primo ejus Concessore Clemente Papâ IV. communitèr dicitur *Clementina*, fuit norma cæterarum, quæ successivi Summi Pontifices succedentibus Regibus sunt largiti: & talis est Investitura, per Urbanum VI. Carolo III. Dyrrachino collata (*b*). Talis alia per Eugenium Papam IV. Alphonso I. Aragonio porrecta (*c*). Talis illa, quam impertitus est Pius Papa II. Ferdinando I. Alphonsi I. notho (*d*). Talis illa quâ Alexander Papa VI. Alphonsum II. Ferdinandi nothi filium decoravit (*e*). Tales demùm sunt reliquæ subsequentes, à quibus jus, sivè indultum interponendi assensum Regium est expunctum, nec aliquam invenire facile est, in quâ privilegium, sivè jus, sivè indultum interponendi assensum ipsum Regium, sit insertum. Itàque durante lineâ *Regum Andegavensium*, nullatenùs locum habuit *Regius assensus*, nisi in solâ Ecclesiâ, & respectu ad solum Episcopatum *Luceriæ Saracenorum*: hocque ex speciali privilegio Benedicti Papæ XI. Nam cum Carolus II. Rex Urbem illam Saracenorum covile, pulsis iisdem infidelibus expurgasset, & præbendas Capitulares, ac ipsam Sedem Episcopalem suo ære dotasset; Pontifex illi jus interponendi assensum regium, de potestatatis plenitudine indulsit.

18. Ait etenim diploma: *Quodque quoties electionem Episcopi S. Marię* Luceriæ, *per quos Capitulum contigerit vacationis ingruente tempore celebrari, teneantur ipsi Capitulum, priusquam ejusdem electionis confirmatio postuletur, tuum*, idest Regis Caroli, *& eorundem successorum tuorum, assensum requirere, nec possit eadem electio, nisi prius hujusmodi requisitus assensus fuerit, confirmari* (*f*). Quam quidem Concessionem Robertus Rex Neapolis, præfati Caroli filius, vocat *singulare privilegium* (*g*), & uti singulare privilegium ostendit, quod peculiari hoc diplomate cessante, & extrà locum privilegii ipsius Regibus Neapolis jus interponendi assensum Regium provisionibus beneficiorum nullatenùs competebat: alioquin non uti *singulare privilegium* implorassent id, quod ad illos de generali lege spectasset (*h*). Imò nedùm in investiturâ Regni Napolis, verum etiàm in illis, quæ Siciliam ulteriorem, tetigerunt, idem assensus Regius est expressissimè avulsus (*i*), & ità quando Gregorius Papa XI. pacta approbavit, inita inter Joannam I. Neapolis, & Fridericum II. Trinacriæ Reges, ut hic ab eâdem Joannâ, & simùl à Sede Apostolicâ, in feudum Regium Trinacriam retineret; est individualitèr definitum, ut electiones, & provisiones beneficiorum liberè fieri possent sinè Rĕgii assensus accessu: Nè in Trinacriâ factâ tunc subordinatâ, & feudali Regni Neapolis, aliter observaretur, quam in ipso Regno Neapolis. Non enim debet pars à suo toto, & membrum à suo capite dissidere.

19. En verba pactorum: *Omnes Ecclesię, tàm Cathedrales, quàm alię Regulares, & Sæculares, nec non omnes Prælati, & Clerici, ac universę personę Ecclesiasticæ, Sæculares, & Religiosæ, in electionibus, postulationibus, nominationibus, provisionibus, & omnibus aliis, plenâ libertate gaudebunt; Nec antè electionem, nec in electione, vel post, dicti Friderici, seù ejus Successorum in Regno, sivè insulis prædictis, consensus, vel consilium aliquatenus requiratur: quam utique libertatem ipse Fridericus, ipsiusque in dictis Insulis, seù Regno successores, semper manutenebunt, & conservabunt, & manuteri facient ab omnibus Subditis suis: dictæque Ecclesiæ, ac personæ, & omnia religiosa, & pia loca, utentur liberè omnibus bonis, & juribus suis, salvo sibi, & successoribus suis in Regno prædicto Trinacrię, seù Insulis, jurepatronatus, proùt & secundum quod patronis Ecclesiarum canonica instituta concedunt, & in illis tantum Eccelesiis, in quibus Reges antiqui Siciliæ hujusmodi juspatronatus habuerunt. Salva semper circà Ecclesias Cathedrales, & alias Regulares, & Sæculares quascumque, ac personas, & loca Ecclesiastica, tàm in faciendis provisionibus, & electionibus confirmandis, quàm in reservationibus de ipsis Ecclesiis faciendis, quam in omnibus, & quibuscumque*

aliis

(a) *Fagnan. in cap nullus 1. de Election. n.9. & 21. l. 1.*

(b) *Odoric. Raynald. an. 1381. n. 3.*

(c) *Idem Raynald. ann. 1443. n. 1. & c.*

(d) *Idem an. 1458. n. 20. 27. 28.*

(e) *Idem ann. 1494. à n. 3.*

(f) *Thomassin. Vet. & nov. Eccl. discipl. p. 2. l. 2. c. 37. n. 4.*

(g) *Bened XI. epl. ad Carol. II. apud Ferdin. Ughel. Ital. sacr. tom. 8 in Episc. Luceriæ in princ. f. 453.*

(h) *Robert Rex Neap. apud Ughell. loc. cit. paulo ante f. 452.*

(i) *L. 1. C. de thesau. l. 10 c. ult 25. qu. 1. Sylvest. V. privilegiũ qu. 3. Barbos. in c. 30. n. 3. de privileg.*

aliis Romani Pontificis, & Ecclesiæ Romanæ jurisdictione, ordinatione, & auctoritate plenariâ, & liberâ potestate (a).

20. Ità quoàd partem Regni Siciliæ, nempè quoàd Trinacriam factum est, nè pars, ut innuimus, à suo toto, & membrum à suo capite dissideret. Itàque ab initio Ecclesiæ, usque ad annum 1156. in Regno Neapolis nullus fuit assensus Regius, & quià potestas illum interponendi provisionibus Ecclesiarum sinè privilegio Apostolico obtineri non potest, Guillelmus Malus Rex, qui ejus usum introducere peroptavit, nec poterat rectâ viâ; ad malas artes conversus est, extorquens per vim ab Hadriano PP.IV. facultatem eum interponendi: hæcque facultas quoad Reges *lineç Normannicç*, duravit sub solis duobus Regibus, nempè Guillelmo Malo, & Guillelmo Bono. Hac lineâ extinctâ, cum Innocentius Papa III. *Lineam Svevicam* ad regnandum vocasset, ei dedit indultum, ut Regium assensum interponere posset, quippè adversus ipsam lineam dissidia plura, bella, & turbulentiæ ingruebant (b). Et quoniam Episcopi, & Præsules magnam in Republicâ partem faciunt (d), incæperunt Papæ Episcopatus Regni sibi aliquos reservare (c), ac Regibus jus concedere assensus Regii interponendi, nè unquam ad Præsulatus pervenirent Clerici, Regibus ipsis suspecti. Benè proindè Clemens VIII. Comiti de Olivares Proregi Neapolis in memoriam revocavit, Regium assensum olim fuisse indultum propter bella, quæ illis Regibus imminebant, qui potestatem adepti sunt illum interponendi. Ex hac lineâ autem Svevicâ unus solus Rex jure isto potitus est: quo solemnitèr deposito, Regnum ad *lineam Andegavensem* transivit, sub eaq; nullus Rex habuit, ut posset assensum Regium interponere. Itaq; soli tres Reges hac potestate usi sunt, duo ex lineâ Normannicâ, & unus ex Svevicâ. Primi duo, tamquam rè, malis artibus exortâ. Tertius verò, tamquam indulto, sibi, & suæ familiæ legitimè concesso, sed tam malè per eum adhibito, ut Ecclesiam intolerabilis servitutis vinculis implicaret,

21. Hoc modo, hisque de causis, datus aliquando est locus in Regno Neapolis Assensui Regio: cujus vi nullâ fiebat imminutio Ecclesiasticæ libertatis, si ejusdem interpositio fuisset semper eâ moderatione adhibita, quâ fuerat intentione primitus introducta: sed quià effectus spem Ecclesiæ fefellit, quippè Reges cæperunt ipso assensu extrà æquitatem abuti; quâ auctoritate fuit primo introductus, eâdem fuit etiàm successivè sublatus. Exclamat Petrus Blesensis adversus Regis intemperantiam, qui Clericum quendam Episcopali beneficio subintrusit (e). Alios similes conatus Friderici II. Regis superius vidimus: nec alia plura deerunt exempla similia scrutatoribus antiquitatis. Adhunc abusum ergò extirpandum, ecclesiasticç libertatis suppressivum, sub obtentu assensus Regii, oportuit ipsum assensum, qui à primævâ citò desciverat innocentiâ, totalitèr abrogare. *Nihil periclitari*, ait Thomassinus, *videbantur electiones ab hoc Regum Assensu. Sed eâ potestate tàm impotentèr usi sunt Siculi Reges, ut per Pontifices revocanda tandem fuerit* (f). Cum primo ergò Regnum, è Dynastiâ reprobatâ *Svevorum*, in *Andegavensem* Gallicam est traductum, in investiturâ nedùm jus assensus Regii præstolandi est silentio involutum; sed imò est apertè prohibitum, *Nec antè electionem*, ut inquit textus investituræ Andegavensis, *sivè in electione, vel post, Regius assensus, vel consilium aliquatenus requiretur, quam utique libertatem vos, & vestri hæredes semper manutenebitis* (g). Nec novitas hæc fuit injusta, indiscreta, vel aliter à recti limine aliena; sed æquissima, rationabilis, opportuna, & talis, sinè quâ magnis vulneribus libertati Ecclesiasticç illatis, non poterat medicamen congruum adhiberi. Præterquam quod cuilibet domino directo licitum est in concedendâ emphyteusi rei suæ, conditiones sibi benè visas apponere.

22. En judicium quod de hujusmodi rè profert enuntiatus doctissimus Thomassinus, -- Ea autem tunc Pontificum charitas, & benevolentia effusior in Galliæ Reges, proficiscebatur, tùm ex memoriâ, & pietate in eos, à quibus tot beneficiis cumulata esset Romana Ecclesia: tùm ex spè, & necessitate ingentis, & pre-

(a) *Odoric. Raynald. ann. 1372. n. 11.*

(b) *Thomassin. Vet. & nov. Eccl. discipl. p. 2. l. 2. c. 37. n. 4.*

(c) *Germonius de sac. Immun. l. 2. c. 12. n. 43.*

(d) *Theodoric. Niemens. l. 1. c. 26. Thomassin. loc. cit. c. 36. n. 9.*

(e) *Petrus Blesensis epist. 10.*

(f) *Thomassin. Vet. & nov. Eccl. discipl. p. 2. l. 2. c. 27. n. 2.*

(g) *Odoric. Raynald. ann. 1265. n. 19.*

præpotentis tuitionis, ad Ecclesiæ hostes pertinacissimos propulsandos. Itàque non Gallicæ gentis Regibus Siculis hinc conflanda invidia est, quasi adversùs eos illud tunc novatum primò sit, ut ne assensus Regius amplius requireretur, tùm ad faciendas, tùm ad confirmandas electiones. Sed cum innovatum, invectumque jàm id fuisset adversus Fridericum II. internecinas cum Pontificibus inimicitias exercentem: tantis, & ab ipso, & à prædecessoribus ejus grassationibus in electiones olim iteratis; ex re visum est Pontificibus Romanis retinendum id esse, ut ab assensu Regio requirendo abstineretur; cum ea non novi juris institutio esset, sed restitutio vetustissimi. Est certè causa specialis, & pernecessaria, ut vigeant, & dominentur libertates ecclesiasticæ in iis maximè Regnis, & locis, quę in ditione sunt Apostolicæ Sedis, earum vindicis, & custodis. Honorius IV. anno 1285. videtur primus omnium sibi integram servasse collationem omnium Siciliæ Episcopatuum, dum æstuarent bella intèr Francos, & Aragonios Principes, ne ii eligerentur Episcopi, qui Arragoniis studerent, & adversabantur Gallis, hoc est Pontificibus, qui Gallis hoc Regnum donarant, & asserebant * (*a*).

23. Expunctio assensus Regii sub Carolo I. Rege incæpta, sub Regibus Andegavensibus ejus successoribus continuavit: Investituræ namque, quas successivi Pontifices, de manu in manum, subintrantibus Regibus contulerunt, formam sumpserunt, ut innuimus, à primâ illâ Clementinâ, per Clementem Papam IV. Carolo I. Andegavensi collatâ: nec ulla ex eis à pactis, expressis inibi, resilivit. Adeoquè si vera loqui, si de hac rè volumus prò veritate sentire; jàm ipse assensus Regius, vi pactorum est totalitèr abrogatus, ab eo tempore, quo Regnum utriusque Siciliæ ad lineam Andegavensem pervenit. Et ideò Reges Neapolis lineæ Andegavensis, si quando alicubi *assensum Regium* interponere voluerunt, pro aliquo casu, vel Ecclesiâ peculiari, ut fuit illa Luceriæ; id ex *privilegio singulari*, ab Apostolicâ Sede impetrarunt (*b*): Et si quando aliundè aliquem uti sibi suspectum à consecutione alicujus Ecclesiæ repellere satagebant; non per viam *Assensus Regii* porrigendi, sed per viam supplicationis, sivè denunciationis, sibi consulebant, rogando Pontificem, vel ejus ministris insinuando, talem ad Ecclesiam destinatum, sive indigenam, sive extraneum; sive Regnicolam, sive alterius Nationis, esse sibi *rationabiliter* suspectum. Et ità Carolus II. Rex (auditâ electione discordi Ecclesiæ Melitensis, cujus pars Manfredum Cisonium, alia vero pars Andream Squillacensem elegerat) interpellavit Legatum Apostolicum, ut Manfredo rejecto, præferret Andream; quod certè non fecisset, si jure præditus fuisset *Assensum Regium* universalitèr porrigendi: ex se ipso namq; obstitisset Manfredo: nec propter hoc ad Legatum Apostolicum recurrisset. En verba epistolæ Caroli II. prefati.

(a) *Thomassin. ubi suprà p. 2. l. 2. c. 37. n. 4. & 4.*

(b) *Vid. hic supr. n. 17 & 18.*

24. – Venerabili in Christo Patri amico charissimo, D. Landulfo Dei gratiâ Sancti Angeli Diacono Cardinali, Apostolicæ Sedis Legato. Carolus Secundus eâdem gratiâ Rex Hierusalem, & Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuę, Provinciæ, & Folqualquerii Comes, votivæ prosperitatis lætitiam, & salutem. Pro bono communi, nostrorumque sereno statu fidelium, curam, & diligentiam habere nos expedit, quod in Cathedralibus Ecclesiis Regni nostri eæ personę præferantur ad regimen, quas fides, & probitas specialitèr comprobent. Illud quoque per consequens attentis studiis debemus avertere, nè tales admittantur ad prælationis officium, quas infidelitatis infamia maculat, vel exindè ipsa saltim nota suspicionis accusat. Sicut igitur ad nostrę majestatis producto notitiam, vacante jàm pridem Ecclesiâ Militensi, de religioso viro fratre Andreâ Abbate Monasteri S. Stephani de Bosco, dilecto Cappellano, familiari, & fideli nostro, ac de Manfredo Cisonio Canonico Militensi; contrà quem, quià nostris adhæsit hostibus, prout à fide dignis accepimus, justam causam suspicionis habemus, est electio discorditer celebrata, ipsiusque electionis negotium ad nostram audientiam devolutum, pro consideratione præmisśâ nostris affectibus gratum accederet, quod præfatus Abbas, quem fidę clarum, devotione sincerum ab experto cognovimus,

nec

nec ab honestatis, & probitatis meritis alienum, præfatæ præficeretur Ecclesiæ in Pastorem: propter quod Paternitatem vestram deprecandam, ut si canonum aliquod non obsistit, dignumque duxeritis, quod de præfato Abbate dictę Militensi provideatur Ecclesiæ, velitis annuere, & quod dictus alter electus, adversus quem clamat infidelitatis infamia, ad prælationem non admittatur eamdem, pro præmissorum consideratione, quę obviant aliquatenus assentiri. Datum Neapolis anno Domini 1299. die 15. Aprilis 12. indicti * (a). Rogando igitur, non adhibendo *Assensum Regium*, sivè *Regium Exequatur*, sibi præcavebant Reges Neapolis lineę *Andegavensis* contrà suspectos. Qui certè non se talitèr continuissent, si eisdem fas fuisset Regium Assensum ipsum interponere, nec jam cessasset facultas illa, quam præcedentes Reges lineę *Normannicę* malis artibus extorserant, & Reges lineę *Svevicę* legitimè impetraverant, donec eorum linea subsisteret, Regium Assensum interponendi electionibus Prelatorum.

(a) *Apud Ferdinand. Ughellum Italiæ Sacræ to. 1. in Episc. Militensibus n. 14.*

CAPUT XXXIX.

In quo continuatur sermo de Assensu Regio, *an locum habuerit sub Regibus linearum* Aragonensis, & Austriacæ. *Et an proficiat causæ Contradictorum.*

SUMMARIUM.

1 *Usque ad annum 1435. Regius assensus sub duobus solis Regibus lineæ* Normannicæ *usurpativè fuit, & sub uno Svevicæ, licitè.*

2 *Eugenius PP. IV. Investitaram contulit Alphonso I. deductâ in pactum expressè Regii assensus expunctione.*

3 *Indè Alphonsus subripuit à Papâ, ut Regium assensum posset interponere, si, & ubi jus, aut consuetudo ei assisteret, quæ verè non subsistebat.*

4 *Etiam si dicta potestas in Alphonso I. fuisset legitima; non tamen egressa est ejus personam. Nec ad omnes literas Apostolicas sè profudit.*

5 *Sub illo Rege promptè dabatur executio literis Apostolicis; nec fiebat de assensu Regio negotium, ad impediendas omnes Bullas Pontificias.*

6 *Alphonsus I. jubet de proventibus Ecclesiæ Marturanensis responderi Martino, ad illam Sedem ab Insulanâ translato.*

7 *Successit in Regno Ferrandus, indè Alphonsus II. posteà Ferrandinus, successivè Fridericus, demùm Ferdinandus V. Rex Aragoniæ.*

8 *Durante istâ lineâ Regius assensus locum habuit per solos annos 15. & quoàd Præsulatus tantum. De ejus abusus vocatus est in culpam Rex Fridericus.*

9 *Fuerunt inter Innocentium PP. VIII. & Ferdinandum I. Regem dissidia propter beneficia: res demùm sarcita est, nulla pactis interjectâ lege Regii assensus.*

10 *Ex Austriacis nullus habuit indultum assensus Regii: Imo in eorum Investituris deducta est in pactum expressum ipsius Regii assensus exclusio.*

11 *In Concordiâ inter Clementem VII. & Carolum V. reservatum est Regibus Neapolis jus patronatus in 24. Ecclesiis. Quid importet dictio* liberè.

12 *Post Alphonsum I. nullus Rex positus est facultate interponendi assensum Regium. Undè mirum est fuisse interpositum, & tantoperè dilatatum.*

13 *Nil refert, quod aliqui usi sint, & extenderint assensum Regium. Attentata non faciunt legem, nec sunt adducenda in exemplum.*

14 *Af-*

14 *Assensus Regius talis esse non debet, ut judicium Apostolicum à Regiæ voluntatis arbitrio dependeat, vel suspicio ultrà rationis limites dilatetur.*

15 *Plures Papæ obstiterunt interpositioni assensus Regii, Constitutiones contrarias edentes. Clemens VII. de hâc rè interpellavit Carolum V.*

16 *Antonius Montaltus Promotor Fiscalis Siciliæ Carolo V. scribit, illum teneri, ex vi pactorum Investituræ abolere servitutem assensus Regii.*

17 *Reclamatio facta à Cardinali Justiniano, nomine S. Pii V. Philippo II. Regi: & alia, quæ sub eodem Sancto Pontifice evenerunt.*

18 *Bulla Cœnæ impediri non potest à Principe nè acceptetur, vel publicetur: nec prætextus quod non sit publicata, eximit ab ejus observantiâ.*

19 *Cardinalis Alexandrinus apud eumdem Regem reclamavit nomine S. Pii V. super* Regio Exequatur *Neapolis, ut removeretur in vim pactorum.*

20 *Contentiones tempore Clementis VIII. propter Regium exequatur, avulsum ab Investituris, & cui Bulla Cœnæ quotannis publicata resistit.*

21 *Non benè supponitur, in Regno Neapolis* Bullam in Cœnâ Domini *non fuisse publicatam, & acceptatam.*

22 *Acceptata enim, & publicata optimè fuit, & Rex Proregi mandavit, ut desisteret ab hujus rei impugnatione.*

23 *Quidquid sit de legibus laicalibus, an indigeant acceptatione populi; hoc locum non habet quoàd Constitutiones Apostolicas.*

24 *Propositio quod leges Papæ non obligent, nisi acceptentur, qualem censuram habeat à Doctoribus? Contrà ipsas dari non potest de non usu.*

25 *Constitutiones Apostolicas sufficit publicari Romæ, & it à sat est etiam leges Regias publicari in eorum Curiâ.*

26 *Bulla Cœnæ publicata, & acceptata in Regno Neapolis resistit appositioni Assensus Regii Bullis Apostolicis.*

27 *Quæ dicuntur, non ut jura Regia minuantur, sed ut veritas innotescat: & hoc agendo benè Regno deservitur.*

28 *Indultum* Assensus Regii *in Regno adesse non invenitur, & contrà eum Pontifices prò viribus reclamarunt.*

29 *Etiam si adesset, nihil suffragaret prò excludendis extraneis: vel hæc actio competeret Regi, non privatis personis.*

30 *Reges Neapolis, nunquam jusserunt excludendos esse extraneos à beneficiis generalitèr, vel vigore assensus Regii.*

1. AB initio Ecclesiæ usquè ad totum tempus, quo præfuerunt Regno Neapolis Principes linearum Normannicæ, Svevicæ, & Andegavensis, nempè usque ad annum 1435. *Regius assensus*, sivè *Regium Exequatur* non habuit locum, uti vidimus, nisi sub duobus Regibus Normannicis, nimirùm Guillelmo Malo, & Guillelmo Bono, per vim, & usurpationem, spatio annorum 33. scilicèt ab anno 1156. in quo Guillelmus Malus jus istud ab Hadriano PP. IV. extorsit (*a*), usque ad annum 1187. in quo Guillelmus Bonus ejus filius interiit (*b*), & cum eo linea Normannica extincta est. Translato post hunc Regno ad lineam Svevorum, dictus Regius assensus locum habuit licitè, per concessionem Innocentii III. solo durante Regno Friderici II. Regis, & Imperatoris, per annos 47. videlicèt ab anno 1197. in quo Investituram Regni adeptus est (*c*), usque ad annum 1245. in quo solemnitèr à Regno, & Imperio in Concilio Lugdunensi I. est depositus (*d*). Sicque Regius assensus quà licitè, & quà illicitè sub solis tribus Regibus, & per annos 80. locum habuit: inter quos licitè sub unico Rege Friderico II. & per annos 47. tantummodò potuit interponi.

(a) *Vid. hic cap. preced. n. 4.*
(b) *Card. Baron. an. 1189. n. 14.*
(c) *Odoric. Raynald. an. 1168.*
(d) *Raynald. an. 1245 num. 45.*

2. Extinctâ postmodùm lineâ Andegavensium, descendentium à Carolo I. in personam Joannæ II. quæ ut innuimus obiit anno 1435. (*e*), Regnum reversum est ad Apo-

(e) *Blond. dec. 3. l. 6 Raynald. an. 1435. n. 12*

Apostolicam Sedem, verùm invalescente viribus Alphonso I. *Aragonio*, quem etiam Joanna præfata primo loco adoptaverat; post multas contradictiones, & dissidia, tandèm Eugenius Papa IV. illi Regalem contulit Investituram, anno 1443. (*a*). In quâ nedùm non ei potestatem indulsit apponendi assensum Regium, sed imò in pactum expressum deduxit, nè assensus ipse posset ullatenùs interponi. En verba Investituræ, inclusæ diplomati, quo illam Rex, per biennii tempus subtilitèr ponderatam, tandem acceptavit (*b*). *Omnes insuper Ecclesiæ, tàm Cathedrales, quàm aliæ Seculares, & Regulares, necnon omnes Prelati, & Clerici, ac universæ personæ Ecclesiastice, Seculares, & Religiosæ, ac quecumque religiosa loca, in Regno, & terrâ predictis consistentia, cum omnibus bonis suis, in electionibus, postulationibus, nominationibus, provisionibus, & omnibus aliis, plenâ libertate gaudebunt, nec ante electionem, sivè in electione, vel post, Regis assensus, aut consilium aliquatenùs requiretur. Quam utique libertatem, tù, & tui in Regno heredes, semper manutenebitis, & conservabitis, ac manuteneri, & conservari facietis ab omnibus Subditis vestris, dictæque Ecclesiæ, & personæ utentur liberè omnibus bonis, & juribus suis &c.*

(a) *Raynald. an. 1443 num. 1. & ann. 1445. num. 1.*

(b) *Raynald. an. 1445 à num. 1. ad 11.*

3. Investiturâ Regali adeptâ, Rex Alphonsus I. Eugenio Papæ IV. exposuit, minus tamen sincerè, Neapolitanos Reges semper consuevisse assensum Regium literis Apostolicis adhibere, nè contingeret quemquam, eorum hostem, illisve suspectum, ad beneficia ecclesiastica promoveri: rogabat proindè, ut & sibi tantundèm facere liceret. Papa Regi annuit, non tamen absolutè, sed conditionatè, nempè *si, & ubi jus, vel consuetudo* eidem assisteret, non obstantibus pactis in Investiturâ, prout suprà contentis. Verùm ista concessio, tamquam conditionalis nihil posuit in esse, nisi existente conditione (*c*): Eâque deficiente, contractus quoque, & concessio resoluta est (*d*). De facto autem neque jus, neque consuetudo interponendi assensum Regium erat in Regno, nam non adfuit nisi usurpativè per 33. annos, & licitè per 47. annos, uti suprà vidimus: & ab isto ultimo anno, qui est 1245. in quo depositus est Fridericus II. usque ad annum 1443. in quo provectus est Alphonsus I. ferè 200. anni jam intercurrerant, in quibus regnaverant septem Reges lineæ Andegavensis, nec sub ullo ipsorum jus, vel usus ullus fuit interponendi Regium assensum. Si enim viguisset, illo ex se ipsis usi fuissent, non præsidium ministrorum Sedis Apostolicæ prò casibus particularibus implorassent (*e*) Sed & in investituris Regiis clarè exclusus est.

(c) *L. Cedere ff. de verb signif. l. siquis fundum ff. de contr. empt. Afflic. dec. 355. n. 4.*

(d) *L. pecuniam, & ibi Alex n. 4. ff. si certa petit Menoch cons. 134 n. 30 Barbos. Repert. Jur. Can. V. Conditio.*

(e) *Vid. Cap. præced. n. 17. 18. 23. 24.*

4. Itàque nullatenus verificata fuit conditio concesioni Eugenii Papæ interjecta, & per consequens Alphonsus Rex nullum jus legitimum est adeptus interponendi provisionibus Apostolicis assensum Regium, sivè Regium exequatur. Nihilominùs dato etiam, sed non concesso, quod purificata fuisset præfata conditio; adhuc tamen ipsa facultas apponendi assensum Regium non fuit nisi personalis, vel ad summum gentilitia, neque duravit, nisi prò illo solo tempore, quo duravit investitura Regni, Alphonso Regi concessa. Sed hæc investitura non est egressa ipsius Alphonsi personam, quia hic obiit sine filiis legitimis, anno 1458. (*f*), ergò cum eo finivit linea suæ familiæ, ac per consequens periit etiam potestas interponendi Regium assensum, quæ nulli amplius Regum succedentium fuit per Pontificem renovata. Præterquam quod ipsa potestas in Rege Alphonso non fuit nisi talis, qualem ipse supposuit fuisse in antiquis Regibus: in antiquis autem Regibus Guillelmo Malo, & Bono, atque in Friderico II. (qui tres tantummodò hâc potestate usi sunt) illa non fuit nisi prò solis provectionibus Antistitum, & ad eas restricta, non verò ad cuncta beneficia, etiam minoris ordinis dilatata, & multò minus ad alias Bullas, ac literas Apostolicas, non concernentes materiam beneficiorum, adeoque ista potestas nedùm jam ab anno 1458. expiravit, nec unquam amplius fuit in succedentibus Regibus excitata; sed etiam in eâ latitudine, quâ ultimis temporibus adhibita fuit, nunquam extitit.

(f) *Æneas Sylv. hist. Boem. c. 71. Raynal. an. 1458. n. 30.*

5. Bonum erit autem hìc attendere promptitudinem, quâ tempore Alphonsi I. Regis

Regis executio dabatur literis Apostolicis. Nàm statim ac visæ fuerant, exequendæ ad loca debita mittebantur, non per plures menses, & annos retinebantur: non extorquebantur notabiles pecunię summę: non defatigabantur provisi pluribus technis: non venditabantur pro suspectis, qui suspecti non erant: nemo audebat calamum literis Apostolicis apponere, illisque Regium exequatur inscribere: non tandem fiebat de assensu Regio negotium, ad impugnandam, & perturbandam, aut retardandam executionem Bullarum, ac provisos defatigandos, & semina discordiæ inter Regnum, & Sacerdotium inopportunè spargenda. Sed bonâ fide, in simplicitate candidâ, & de plano, legebantur Bullæ ipsæ, observabatur, an Provisus esset ex hostibus Principis, & talis, qui sivè indigena, sivè extraneus, esset Regi *probabili ratione* suspectus: & quatenùs talis non esset; ingenuè, absque aliâ contradictione, dilatione, ac fatigatione, restituebantur ei literæ Apostolicæ intactę, & Rex propriis adjectis literis provisum ipsum comitabatur, atque ut sinè morâ in possessionem mitteretur, districtissimè præcipiebat. Cernitur hoc totum ex sequenti epistolâ præfati Alphonsi I. Regis, quâ sub die 9. Julii anni 1451. exequi mandavit Bullas Romæ datas die 27. Junii ejusdem anni: talitèr ut intrà breve spatium duodecim dierum, Bullæ fuerint Romæ editæ, Neapolim delatæ, Regi exhibitæ, visæ, & executioni mandatæ; tanta erat promptitudo, & honor, tunc literis Apostolicis solitus exhiberi.

6. Regia epistola talitèr se habet. *Alphonsus Rex. Magnifico Viro Francisco Siscar Militi Vicegerenti in Ducatu Calabriæ Consiliario, necnon Canonicis, & Clero Episcopatus Marturanensi, & ejus Diœcesis, Justitiario insuper Civitatis Cusentiæ, Gubernatori quoque, Capitaneo, & Magistris Juratis dictæ Civitatis Maturanensis, & Terræ Xilliani, & aliis, ad quos, seù quem spectat, præsentibus, & futuris, fidelibus nostris dilectis, gratiam nostram, & bonam voluntatem. Santissimus Dominus Noster Nicolaus PP. V. suis cum Bullis Apostolicis Dat. Romæ ap. S. Petrum, anno Incarn. Dominicæ 1451. 5. Kal. Junii, Pontificatus sui anno 5. transtulit Vener. in Christo Patrem M. Episcopum Insulanum ad majorem Ecclesiam Marturanensem, ipsique de eâdem Ecclesiâ providit, committendo eidem M. Episcopo in spiritualibus, & temporalibus curam, regimen, & administrationem ipsius Marturanensis Ecclesiæ, prout in dictis Bullis Apostolicis pleniùs continetur. Et proptereà volentes cum votis Apostolicis esse conformes, vobis, & singulis vestrum, dicimus, & mandamus expresiè, sub incursu nostræ iræ, & indignationis, ac pœnâ unciarum centum, quatenus eidem M. Episcopo circa adeptionem, & receptionem jurium, fractuum, redituum, & proventuum ipsius faveatis, & assistatis, & assisti, & faveri mandetis, ope, opere, auxiliis, præsidiis, & favoribus opportunis, juxtà dictarum Bullarum, & processuum illarum tenores, & contrarium non faciatis, si gratiam nostram charam habetis, iramque, & indignationem nostram, ac pœnam prædictam cupitis non subire. Dat. in Turri Octavi die 9. Mens. Julii 1451. Rex Alphonsus* (*a*).

7. Ex quâ Regione nativus esset iste M. nempè Martinus, nobis non constat. Certè tamen in Marturanensi Sede illi successerunt plures extranei, videlicèt Angelus Græcus, Jacobus Antonius Ferdutius Anconitanus, Tolomeus Gallius Novocomensis, Hieronymus de Federicis, Diœcesis Mediolanensis, Gregorius de Cruce Hispanus, Marianus, & Robertus Perbenedicti, fratres, Camertes, Lucas Cellesius Pistoriensis &c (*b*). Ut non dubites, quod ab eo tempore citrà aditus ibi patuit etiam Clericis extraneis ad ecclesiastica beneficia. Post Alphonsum I. Regnum pervenit ad alios Principes ejusdem lineę Aragonensis, nimirùm ad Ferrandum, seu Ferdinandum I. Alphonsi nothum, cui Pius PP. II. Regalem contulit investituram anno 1458. (*c*), Eique successit Alphonsus II. ejus filius ab Alexandro PP. VI. investiturâ Regiâ decoratus, anno 1494. (*d*). Alphonso ad privatam vitam secedente, subintravit in Regnum Ferdinandus II. illius filius, vulgo Ferrandinus, anno 1495. (*e*). Quo post annum defuncto, Regnum consecutus est Fridericus

(a) *Ughell. Ital. Sac. tom. 9. in Episc. Marturan. n. 24.*

(b) *Ughell. loc. cit. num. 24. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 34.*

(c) *Raynal an. 1458. num. 31. & 1458. n. 27. il 2.*

(d) *Raynal. an. 1592. n. 11. & an. 1494. n. 3 &c.*

(e) *Raynald. an. 1495. num. 6.*

ricus ejus Patruus, anno 1496. (*a*). Hunc Regno depulit Ferdinandus V. Catholicus Rex Aragoniæ, qui & Regiam investituram à Julio PP. II. anno 1510. est adeptus (*b*), obiitque anno 1516. (*c*). Ità sex Reges familiæ Aragonicæ, regnarunt per annos 73. nimirum à die adeptæ investituræ Alphonsi I. anno 1443. usque ad mortem Ferdinandi V. qui ut innuimus anno 1516. diem suum clausit extremum: horum autem quatuor intermedii fuerunt ex lineâ illegitimâ: soli verò primus, & ultimus fuerunt ex legitimâ, non rectâ descendentiâ, sed transversali. Ferdinandus enim V. fuit filius Joannis, fratris germani Alphonsi I.

(a) *Surit. to. 5. l. 2. c. 33. Marian. l. 27. c. 7. Raynald. an. 1496. n. 12.*
(b) *Raynald. an. 1510. n. 26. & c.*
(c) *Marian. l. 30. c. 27. Surit. to. 6. l. 10. c. 99.*

8. Durante autem hujus Regii Stemmatis dominatu, solus præfatus Alphonsus I. per annos 15. nempè ab anno 1443. usque ad 1458. in quo obiit; usus est potestate interponendi assensum Regium provisionibus Apostolicis, quam etiam potius subreptitiè impetravit, suppositâ illâ narrativâ Papæ factâ, quod anteacti Reges fuissent soliti assensum Regium interponere, cum hoc non esset; quam eam legitimè sit adeptus: hæcque nihilominus adhuc non amplectebatur omnes literas Apostolicas, sed solas illas, quæ de Præsulatibus Regni agebant, quemadmodum supposuit, licet perperàm, fuisse præcedentèr in more. Cœteri autem Reges Aragonicæ stirpis, nedum non habuerunt potestatem assensus Regii adhibendi, sed imò expresè, in eorum investituris in pactum deducta est præfati assensus exclusio, ut videre est in illarum tenore, Singulæ namque habent paragraphum, sivè particulam illam, incipientem, *Omnes insupèr Ecclesię &c.* quę in Clementinâ Caroli I. & in Eugenianâ Alphonsi I. posita est, eoque paragrapho assensus Regius evidentèr excluditur (*d*). Nec à Summis Pontificibus ulla alia super hoc fuit unquam præfatis Regibus attributa potestas. Quinimò in sententiâ privationis Regni Neapolis, quam Alexander Papa VI. adversus Fridericum Aragonium Regem solemnitèr pronuntiavit; inter alia crimina, de hoc etiam in culpam Rex vocatus est, quod literarum Apostolicarum executioni apposuisset impedimentum: recidente hoc in idem, ac si diceretur, quod voluerat assensum Regium contrà jus, & contrà pacta, beneficiorum provisionibus adhibere.

(d) *Vid. supr. in hoc cap. n. 6.*

9. Paritèr inter Innocentium PP. VIII., & Ferdinandum I. Regem Neapolitanum, non parva emersère dissidia, propter ecclesiastica beneficia, contendente Rege, quod à sè deberent Clerici designari, quibus eadem conferrentur, tamquam qui melius quam Pontifex, doctrinam, honestatem, & benemerentiam suorum subditorum, haberet cognitam, & perspectam: contrà verò fortissimè resistente Pontifice, & clamante, dispensationem bonorum Ecclesię, ac beneficiorum administrationem, alto, & pleno jure, ad Sedem Apostolicam pertinere, nec quidquam in his, laicis, tametsi Principibus, juris ullo modo competere. Utrimque igitur est enixius colluctatum, resque demùm talitèr est sarcita, ut beneficia Regni Neapolitani, ad provisionem Sedis Apostolicę pertinentia, per Pontificem juxtà Constitutiones canonicas dispensarentur, nullâ prestolandi Regii assensus, pactis tunc initis, aut lege, vel conditione interjectâ (*e*). Qui paritèr Innocentius gravem edidit Constitutionem adversus impedientes quomodocumque executionem literarum Apostolicarum (*f*). Ex quibus omninò patet, quod Reges Neapolis lineæ Aragonicę (dempto Alphonso I., in terminis, de quibus suprà) caruerunt potestate Regium assensum beneficiorum provisionibus apponendi: sicque Regius assensus, sive Regium Exequatur, durante eorum lineâ, quæ pervenit usque ad annum 1516. Locum in Regno Neapolis, licitè, atque legitimè non invenit.

(e) *Vide Raynald. an. 1484. num. 33. 34. ann. 1486. n. 13. 14. & 36. an. 1377. num. 12. Thomassin. par. 3. l. 2. c. 36. n. 11.*
(f) *Innoc. VIII. Constit. 17. §. 2. & 3.*

10. Post Reges Aragonios regnarunt *Austriaci*, quorum primus fuit Carolus V. Imperator, ex filiâ Nepos Ferdinandi V. à Leone Papâ X. Investiturâ Regiâ decoratus, anno 1521. (*g*). Indè regnavit Philippus II. ejusdem Caroli filius, Regalem investituram Regni Napolis contulit Julius Papa III. anno 1554. (*h*). Moriens Philippus II. Successorem in Regno habuit filium ejus Philippum III. investitum anno 1599. à Clemente PP. VIII. Huic obeunti subintravit filius ejus Philippus IV. quem anno 1621. Gregorius XV. Pontifex investivit. Successor hujus fuit

(g) *Odoric. Raynald. ann. 1521. n. 85.*
(h) *Marta de Jurisd. p. 1. c. 26. n. 32.*

Caro-

Carolus II. anno 1666. Regiâ investiturâ donatus ab Alexandro PP. VII. ac nupèr extinctus anno 1700. nullo relicto superstite Regalis Domus Austriacæ, lineæ Hispanicæ. Itàque Familia Austriaca regnavit Neapoli per annos 184. in quinque Regibus, qui nedùm non habuerunt à Sede Apostolicâ indultum apponendi provisionibus Apostolicis Regium assensum, sed imò in singulis eorum investituris expressè deducta est in pactum dicti Regii assensus exclusio, contenta in illo investituræ paragrapho, quod incipit, *Omnes insuper Ecclesiæ &c.* de quo pluries dictum est (a). Hisque stantibus pactis jam patet, quod nullus ex Regibus lineæ Austriacæ potestate legitimâ fuit præditus interponendi assensum Regium; quippè hæc sine indulto Apostolico possideri non potest: Reges autem præfati nedum indulto isto caruerunt, sed imò prohibitione patentissimâ in pactis investiturarum contentâ inhibiti fuerunt: & ità res pro veritate se habet.

11. Ad hæc facit, quod in Concordiâ, intèr Clementem PP. VII. & Carolum V. præfatum initâ, reservatum est Regibus Neapolis, pro tempore existentibus juspatronatus in 24. Ecclesiis Cathedralibus Regni (b), Octo Metropolitanis, quę sunt Brundusium, Hydruntum, Tarantum, Tranum, Lancianum, Rhegium, Salernum, & Matera, sexdecim verò Episcopalibus, nempè Auria, Acerra, Aquila, Cotronum, Cassanum, Castellamare, Cajeta, Gallipolis, Jovenatium, Motula, Monopolis, Puteoli, Potentia, Triventum, Tropea, & Ugentum (c). Tuncque non solùm nulla est facta mentio interponendi assensum Regium provisionibus cæterarum Ecclesiarum, & beneficiorum, ad provisionem Pontificis pertinentium, verum imò potius adjecta est pactis hęc particula, *Salvâ potestate Apostolicæ Sedi liberè disponendi de reliquis Ecclesiis, & beneficiis, exceptis his, quæ jurispatronatus existerent, juxtà investiturarum formam.* Quid autem sibi vult dictio illa *liberè*, nisi plenum arbitrium Sedis Apostolicæ (d), nulli legi, nulli oneri, nulli obligationi suppositum (e)? Nam uti scitè advertit Barbosa, dictio *liberè* si sit *adjecta in facultate alicui concessâ de conferendâ aliquâ rè, importat ut facultas illa non restringatur ad certum genus personarum (f), sed quod suâ absolutâ voluntate, alio non requisito, facere possit (g).* Nedùm igitur investiturarum vigore, sed etiam hujus concordiæ vi, Assensus Regius remanet prorsus expunctus.

12. Et ità si vera loqui volumus, si de his sincere profari, à die mortis Alphonsi I. Regis, quæ contigit anno 1458. usque ad nostram ætatem per annos 261. nullus Regum Neapolis legitimâ potitus est facultate interponendi provisionibus Apostolicis Assensum Regium, sivè Regium Exequatur, sed solummodo recurrendi ad Summos Pontifices, in casibus particularibus, instando, nè alicui Clerico, sibi *probabili ratione* suspecto, beneficium aliquod conferretur, hanc etenim facultatem sic instandi cunctis Principibus inesse tradunt Doctores (h). Unde non sinè admiratione referri potest, quod, ut audivimus à Regnicolis, *Assensus Regius*, sine *Regium Exequatur*, Neapoli, nedum Bullis beneficiorum Episcopalium apponatur, prout ad summum fiebat, quando introductum fuit, modis, & temporibus superiùs expressis, verùm etiam ei subjugentur aliæ quoque Bullæ beneficiorum ordinis inferioris, ac generalitèr quælibet Bullę, Decreta, Rescripta, & Literę Apostolicæ, quando testibus Dianâ, & del Bene, etiam supposito privilegio illud interponendi, *Regium exequatur conceditur tantum inter rescripta privata, vel obtenta inter partes, vel ad instantiam alicujus, non autem in legibus generalibus, & statutis universalibus, prout sunt Bullæ, & Extravagantes Pontificiæ &c. Nam si dictæ Bullæ executoriis indigerent; universalis Ecclesiæ regimen in præceps rueret &c.* (i). Quod si verum est generalitèr loquendo; quid dicemus de Regno Neapolis, patrimoniali Romanæ Ecclesiæ, atque Sedis Apostolicæ feudo? Hęc dicimus candido eloquio, non ut prærogativas Principum, qui dominati sunt Regno Neapolis impugnemus (absit enim à nobis, ut unquam Regum honorificentiis detrahamus, quas augere posse optaremus, non imminuere festinamus) sed quia proposita Contradictorum nos urgent ad veritatem patefaciendam;

(a) *Vid. supr. in hoc cap. n. 6. & antea cap. 34. n. 2. 3.*

(b) *Marta de jurisd. p. 2. c. 40. n. 5.*

(c) *Joannes de Ponte dec. 12. n. 24.*

(d) *Cened. prac. qu. 1. singul. 58. n. 4. Alciat. Cons. 212. n. 4.*

(e) *C. 2. de arbitr. cap. licet de sepult. Rot. in Vallisol. premin. 24. Novemb. 1603. cor. Pampoil.*

(f) *Barbos. tr. var. dict. 1190 n. 13.*

(g) *Idem Barbos. loc. cit.*

(h) *Abbas in c. cum in jure col. 3. de elect. Marta de jurisd. p. 2. c. 40. n. 26. Jur. Lavorius de elect. tit. 4. n. 56.*

(i) *Diana p. 4. tr. 2. res. 9 in fin. del Bene de Immun. cap. 9. dub. 32. n. 37.*

dam: veritas autem est illa, quam exposuimus.

13. Nec quidquam proficit, si dicatur, ministros Regni, vel etiam Reges aliquos anteactos Neapolis, mandata dedisse pro Regio Assensu, sive Regio Exequatur literis Apostolicis adijciendo, & renuentes illi oneri se subiicere pœnis plexisse, sequestratione bonorum, carcere, atque aliis incommodis afflixisse, pragmaticas demùm edidisse, literas misisse, pœnas comminatos esse, contra eos, qui provisionibus Apostolicis uterentur, Regii Exequatur præsidio non suffultis. Nam & alia similia, & pejora fortè in interdum eodem Regno potuerunt evenire: sed an rectè, & justè prodierint; hoc opus, hic labor est. Vocibus consonis, pariterque notissimis recensent historię, quod Joanna I. Virum suum Andreascum fecit immanissimè strangulari (*a*). Joanna II. Jacobo Conjuge carceribus mancipato, inhonestè cum quodam Amasio conversata est (*b*). Fridericus Svevus Blasphemias enormissimas, & hæreses pronunciavit (*c*). Alphonsus I. schisma, & Antipontificem fovit (*d*). Fridericus Aragonius societatem cum Turcis inivit (*e*). Nunquid autem hęc omnia licebunt in Regno Neapolitano, quià pręfati illa fecerunt? Absit. Sic & tametsi Reges aliqui, vel eorum ministri, aliqua exercuerint, quæ non debebant pro interponendo Regio Exequatur contra canones, & contra pacta; nil refert, nam sic facentibus dicendum est cum D. Bernardo, *factis quia potestis, sed utrum debeatis, quæstio est* (*f*). Facta hujusmodi qualitatis, à viris justitię, & veritatis amantibus, ad illa rerum genera pertinere dicuntur, quę totam suam vim ab agentium præpotentiâ, & interdum pravitate reposcunt: adeoque, nec in exemplum adducenda sunt, nec legem faciunt, nec habent quidquam ponderis, vel momenti.

(a) *Jo. Villan. l. 12. c. 50. Petrarca epist. lib. 6 n. 5.*
(b) *Collenut. histor. Neapol. l. 5. Summont. l. 4. c. 3.*
(c) Odoric. *Raynald. an. 1229. n. 26.*
(d) *Idem ann. 1436. n. 21. & an. 1440. n. 13.*
(e) *Raynald. an. 1499 n. 5. & an. 1501. n. 51.*
(f) *S. Bernard. de consid. l. 3. c. 4.*

14. Nobis memoriæ occurrit, quod Honorius PP. III. Friderico II. Imperatori, & Regi Neapolis, querulosissimis næniis ejulanti, quod sine assensu Regio, & communi formâ non servatâ, Clerici Ecclesiis Regni præficerentur, respondit, *Asseris insuper nos præter formam communitèr requisitam, te inconsulto quibusdam Ecclesiis Regni vacantibus præfecisse personas. Sed quæ sit illa forma nescimus, quę pro certo nimis esset informis, per quam Apostolicæ Sedis judicium ex tuę voluntatis arbitrio dependeret &c. Non tamèn intendimus promovere suspectos, dummodò non ultrà, notam suspicionis extendas, quàm rationis tramites patiantur* (*g*). Si prò illo ipso tempore, quo Investituræ Regiæ inerat clausula Regii assensus interponendi (qualis erat Investitura Friderici præfati) adhuc illa talis non erat, nec tantę virtutis, ut judicium Sedis Apostolicæ faceret ex Regiæ voluntatis arbitrio dependere, ac notam suspicionis ultrà rationis tramites dilatare valeret; cogitet prudens lector quid dicendum sit de attentatis Regum, vel Regalium ministrorum, factis ad interponendum, vel roborandum, per vim, & metum Regium assensum, sive Regium Exequatur, postquam potestas illum interponendi fuit ab investituris Regiis expuncta, & ne interponatur inhibitum, rebus hinc inde sic in pactum deductis.

(g) *Apud Raynald. an. 1226. n. 8.*

15. Certè prohibitio, ne Clericus apprehendat possessionem beneficii, sinè Regis facultate, vel ejus Ministrorum, grave peccatum est contrà libertatem ecclesiasticam (*h*). Quâ de rè suprà uberius locuti sumus, & omnium nationum Scriptores ità docentes abduximus (*i*). Prætèr hanc autem rationem generalem, habemus facta particularia Pontificum, toto conatu, prout potuerunt, intrusioni, & exercitio præfati assensus Regii obsistentium. Nam quid Innocentius PP. VIII. contrà Ferdinandum I. Regem, & quid Alexander VI. contrà Regem Fridericum Aragonium egerint, jam retulimus (*l*). Quid fecerit Clemens IV. delendo prorsus ex Investiturâ Regiâ, Regium assensum, quando eam Carolo I. contulit, est notissimum. Leo PP. X. severissimam edidit Constitutionem adversus præsumentes impedire executionem literarum Apostolicarum sine eorum *Placet*, sive *Assensu*, vel quod in idem recidit, *Exequatur*, comprehendens in eâ quascumque personas, etiam Imperiali, & Regiâ præfulgentes dignitate (*m*). Eandem constitutionem

(h) *Diana p. 1. tr. 2. ref. 63.*
(i) *Vid. hic supr. c. 37. à n. 11. & c.*
(l) *Vid. in hoc cap. n. 8. & 9.*
(m) *Leo PP. X. Const. 20.*

novâ

novâ suâ Sanctione confirmavit Clemens PP. VII. die 1. Januarii anno 1533. diro anathemati quoscumque ut suprà subjiciens (*a*). Quâ Sanctione Carolum V. tunc Regem Neapolis, & Imperatorem, fuisse percussum, constat ex eo, quod idem Pontifex Regem ipsum eodem anno interpellavit, ut Exequatur Regium aboleret, id testantibus literis Antonii Montalti, Promotoris Fiscalis Regni Siciliæ, datis die 20. Decembris 1533.

16. Ait enim in illis, prætèr alia: *Ricerca ancora Sua Santità da Vostra Maestà, che levi dal Regno di Napoli quella servitù del Regio Exequatur, imposta alle lettere Apostoliche, si come Vostra Maestà è obligata di levarla per le conditioni dell'Investitura, che hà di quel Regno, e del giuramento prestato in essa, come apparisce dall'infrascritte clausole: Salvâ tamen Romani Pontificis, & Apostolicæ Sedis auctoritate, & jurisdictione plenariâ, & liberâ potestate circà Ecclesias, & alias Regulares, & Sæculares personas, & loca ecclesiastica prædicta, tam in faciendis provisionibus, & electionibus confirmandis, quam in quibuscumque aliis exemptionibus, & gratiis, ac super eis conficiendis literis Apostolicis, quas cessante omni impedimento per eos, seu Officiales, & Subditos suos præstando, permittent liberè, & absolutè executioni debitę demandari* (*b*). Attende *primò*, quod usque ad annum 1533. Reges Neapolis non erant prædìti facultate interponendi assensum Regium, sive Regium Exequatur. Attende *secundò*, quod hæc interpositio non vocatur jus, neque legitima facultas, nec alio justo titulo decoratur; sed appellatur *servitus*, quæ incompossibilis est cum Ecclesiâ, quam Christus creavit liberam, non captivam. Attende *tertiò*, quod Reges Neapolis ex conscientiâ, & justitiâ, in vim pactorum cum Romanâ Sede initorum, tenentur Exequatur Regium abolere, ipso Promotore Fiscali Regni eo animi candore, quo loqui debet quilibet Regius Minister, reddens quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.

17. Tempore paritèr S. Pii PP. V. missus fuit Matritum Vincentius Justinianus Generalis Ordinis Prędicatorum, & posteà Cardinalis, qui Papę nomine Philippo II. Hispaniarum, & Neapolis Regi, exponeret inter cætera, *molti capi di gravami, e abusi, che si fanno in Napoli, e in tutto quel Regno, i quali di giorno in giorno sono andati cumulandosi, e crescendo di sorte, che come Vostra Maestà potrà vedere, si trova in detto Regno perturbato ogn'ordine di giurisdizione Ecclesiastica* (*c*). Nèc proficientibus hisce Officiis, Papa jussit Bullas sine Exequatur Regio publicari: quarè Orator Philippi Regis Romę conquestus est, *di essersi publicata ne' suoi Regni, e spezialmente in quello di Napoli la Bolla in Cœna Domini, senza il Regio Exequatur* (*d*). Cui querimonię respondit S. Pius: *Che la Bolla in Cœnâ Domini, tanto antica, quantunque solamente in Roma ciascun Pontefice la publicasse, havea forza per tutto il mondo, sicome le altre Constitutioni generali, e haver per l'addietro i Prencipi, e i loro popoli, che si trovavano haver contravenuto ad alcuna prohibitione di questa Bolla, dimandata l'assoluzione da Pontefici: di essa essersi fatta menzione sempre in tutti i Giubilei, e Indulgenze, e nella Bolla della Crociata, conceduta alle volte à richiesta de' Re di Spagna. Perciò haver commandato agl'Arcivescovi, e Vescovi, che la publicassero, molto più perche havea inteso, che in diverse provincie non si faceva, accioche non istassero i popoli inviluppati nelle scommuniche, non iscusandoli l'ignoranza* (*e*). De hâc Bullâ vide latiùs paulò infrà (*f*).

18. Sequitur D. Pii PP. V. responsio, data Oratori Regis præfati. *L'ammonire i Confessori del debito loro, convenire al vero Pastore, accioche essi sappiano fra lepra, e lepra discernere, e de' peccati massimamente ne' casi riservati al Papa giudicare. Il preteso Exequatur Regio, o alcuna licenza de' Secolari non haver luogo nell'essecutione di alcun ordine ecclesiastico. Ciò essere chiaramente decretato da' Sacri Canoni, e Concilii, e non dissimile dalla predicazione della parola di Dio, della quale chiedere alcuna licenza à Secolari, intolerabil cosa sarebbe &c. E conchiuse non intender sì gravi abusi in disonor di Dio, e della Santa Sede tolerare.*

(a) *Clement. PP. VII. Constit. 39.*

(b) *Ex Arch. Vatic. Cod. 668. Bzov. 10. 19. ann. 1512.*

(c) *Memorial. P. Justinian. in Archiv. Vatic Cod. 66. f. 145.*

(d) *Girolam. Catena Vit. di S. Pio V. f. 92.*

(e) *Catena loco cit. f. 101.*

(f) *Vid. infr. hoc cap. à n. 21. ad 26.*

Che gl'Ufficii erano distinti, e però i Prencipi conservassero il loro, e lasciassaro alla Chiesa quel ch'è di Dio, replicando spesso quelle parole: rendete quel ch'è di Cesare à Cesare, quel ch'è di Dio à Dio (*a*). Profectò de Bullâ in Cœnâ Domini (& idem dic proportionalitèr de aliis Bullis Generalibus, totam concernentibus Ecclesiam) optimè ait Marius Alterius, *nullâ ratione licet Regi, & Principi non agnoscenti superiorem, quicumque ille sit, impedire, nè Bulla Cœnę Domini in suo Regno, & Dominio promulgetur, aut ne à suis populis, & subditis observetur* (*b*). Et ideò prætextus, quod hæc Bulla non sit alicubi publicata, ab ejus observatione non eximit (*c*): Tùm quià obsequi debent Principes Christiani decretis Ecclesiæ, non suam ei pręponere potestatem: Tùm etiam quià lex Papæ, utpotè cujus auctoritas non ab hominibus, sed ab ipso Christo procedit, non indiget acceptatione (*d*). Quâ de rè fusiùs infrà (*e*).

(a) *Idem Catena loc. citat.*

(b) *Alter. de Censur. disp. 2. l. 5. c. 8.*

(c) *Diana p. 7. to. 1. ref. 18. Bonac. 1. 3. disp. 3. qu. 15. par. 4. § 5. n. 1. & 2.*

(d) *Suarez de leg. l. 4 c. 16 n. 2. Vasqu. par. 1. disp. 156. c. 5. Rot. to. 2. p. 4. rec. dec. 184. n. 4.*

(e) *Vid. infr. in hoc cap. n. 22. & sequ.*

19. Subindè S. Pius V. transmisit Matritum Cardinalem Alexandrinum, ejus Pronepotem, qui Philippo II. Regi supplicem libellum porrexit, narrantem inter cætera, pluries nomine Pontificio interpellatū fuisse Regem de aliis malis, additque: *Col quale abuso furono accumulati quelli di Napoli, ove in moltissimi capi non si osserva il Concilio Tridentio, ed in infinite maniere s'impedisce l'essecutione delle lettere, ed espeditioni Apostoliche: a' quali abusi, e particolarmente à quello dell'Exequatur. Regio è obligata la Maestà Vostra per proprio giuramento à rimediare, e rimovere, come potrà vedere dalle clausole dell'Investitura di Giulio II. in persona di Ferdinando Catolico, e di Giulio III. in persona della Maestà Vostra, da lei giurata* (*f*). Igitur usque ad annum 1571. in quo acta est Legatio Cardinalis Alexandrini, Reges Neapolis nedùm nullius erant compotes potestatis interponendi provisionibus Apostolicis Regium Exequatur, sed imo in vim pactorum, Investituris usque tunc editis, insertorum, ac juramento roboratorum, tenebantur illo non uti. Si adest ergo privilegium istud, oportet quod post hæc tempora fuerit ab aliquo subsequentium Pontificum concessum: alioquin interpositio Regii Exequatur evidentèr est insubsistens, & contrà omne fas frequentata, sed rè verâ nullus Pontificum subsequentium hoc indultum contulit. Per quę cernit hìc Lector, atque manibus attrectat, quod cum *Regium Exequatur* absque privilegio Apostolico, cunctorum Theologorum unisono consensu, interponi non possit literis Pontificiis, sine gravis culpæ, atque diri anathematis incursu; Privilegium tamèn hoc in Regno Neapolis non habetur: nec interpositio ipsius Regii Exequatur potest ibi adminiculum sumere à consuetudine: *Primò*, quià consuetudo hæc (pace Contradictorum dictum sit) est corruptela sacris canonibus evidentèr opposita. *Secundò*, quià ad inducendam consuetudinem contrà Canones, requiritur expressus consensus Papæ, aliàs nunquam per consuetudinem contrariam lex abrogatur (*g*), quià Summus Pontifex non habet potestatem à populo, sed immediatè à Deo. Iste autem consensus hìc nedùm non adest, sed imò expressus adest dissensus. *Tertiò*, quià consuetudo hæc quotannis revocata fuit, & toties improbata, atque impugnata, quoties Summi Pontifices annuam Bullam in Cœnâ Domini promulgarunt. *Quartò*, demùm quià ipsi Summi Pontifices semper, & quandocumque potuerunt, ac quotquot eis modis permissum fuit, consuetudinem istam damnaverunt, contrà eam reclamarunt, ac ejus praxim, illiusque effectus detestati sunt, ac signantèr Innocentius VIII. Alexander VI. Leo X. Clemens VII. S. Pius V.

(f) *Ex Archvi. Cast. S. Angel. cap. 14. 9. nu. 32.*

(g) *Rot. in Treviren. Abbatiæ 24. Januar. 1625 coram Coccin. Navarin. in Lucerna Regular. V. Electio. n. 34. Diana p. 6. tr. 5. ref. 13. n. 6.*

20. Quibus adde Clementem Papam VIII. cujus tempore magnæ contentiones super hâc eâdem rè viguère, in defensionem Alphonsi Cardinalis Gesualdi Archiepiscopi prius Compsani, & deindè Neapolitani, reclamantis contrà Regium Exequatur, Rexque Philippus II. literis datis ad Regentem Vicariæ, mandavit esse Cardinalis instantiæ deferendum (*h*). Sed quid quærimus obsistentias factas Regio Exequatur ex parte Ecclesię? Post S. Pii V. & Clementis VIII. acta recensita, ipse Clemens Investituram Regiam contulit Philippo III. Gregorius XV. eam contulit Philippo IV. & Alexander VII. illam ipsam clargitus est Carolo II. ultimis Re-

(h) *Die 2. & 13. Octobris 1597.*

Regibus lineç Austriacæ Hispanæ. In cunctis autem istis Investituris, ut innuimus, appositus est paragraphus incipiens *Omnes insuper Ecclesię &c.* quo in pactum juratum deducitur exclusio Regii Assensus, seu Regii Exequatur. Reges igitur, qui usque nunc fuerunt, attentis Investituris, potestate legitimâ ipsum interponendi caruerunt, & præterà, ut notavimus, singulis annis Summi Pontifices promulgarunt Bullam in Cœnâ Domini, in quâ disertis verbis excommunicatio vibratur contrà impedientes executionem literarum Apostolicarum, sine eorum beneplacito, & consensu (*a*). Quarè si sub Regibus præfatis appositum fuit iisdem literis Regium Exequatur, potuit esse motus illorum Officialium, qui eidem Regno præerant, Regibus ipsius nescientibus, vel non advertentibus, aut putantibus bene fieri, quod faciebant. Non semel etenim contingit, quod Regii Officiales, Dominis eorum longè absentibus, & rerum insciis, vel eas non advertentibus, aliqua faciant, quę fieri non deberent: Quâ de rè Augustum faciebat monitum Mecænas, apud Dionem: *Nulli Officialium nimia est indulgenda licentia, ne in reprehensionem, & in culpam coniiciant: quiquid enim bi rectè, vel seciùs egerint, id vero tibi adscribetur: talemque te euncti censebunt, qualia eos facta exercere permiseris* (*b*).

(a) *Bulla Cœnæ* §. 13. *& ibi Duardus Sousa Bonac. disp.* 1. *qu.* 14. *pun.* 2. *n.* 14. *&* 17.

(b) *Dio. lib.* 52.

21. Rebus ità se habentibus, nil superest impugnantibus hanc veritatem adeò manifestam, nisi recurrere ad frigidum illud, ac languidum effugium, & ad miserabilem prætextum, quo aliqui comminiscuntur, Bullam in Cœnâ Domini non esse in Regno Neapolis acceptatam: paralogismus, quem nescias, an magis irrisione, an commiseratione sit dignus. Ad illum tamen funditùs evertendum placeat Lectori ad verbum audire doctissimum Cardinalem Albitium, eos de mendacio evidentissimè redarguentem (*c*). *Horret animus*, inquit, *dum video, non solum Scriptores Laicos, parum timoratæ conscientiæ, sed etiam Ecclesiasticos, & Religiosos, temerè asserere, in nonnullis Provinciis Catholicis Bullam in Cœnâ Domini non esse usu receptam: & quod pejus est, judicio meo, dum docere audent, solum in aliquibus Capitulis, non autem in omnibus esse receptam: inter quos* Salgad. de Protect. Regiâ p. 1. c. 1. prælud. 5. n. 321. & de retent. Bullar. p. 1. c. 2. n. 114., *dum conatur defendere damnatam illam praxim recurrendi per viam violentiæ ad Judices seculares, & retinendi Bullas Apostolicas, inquit in Regnis Hispaniarum, quoad illa Capitula Bullam Cœnæ non fuisse usu receptam: contrà quem insurgit, licet ejusdem farinæ homo*, Gonzalez de lege politicâ lib. 2. cap. 5. n. 290. *Pessimè vero quidam Auctor in tractatu* de Contrabannis Clericorum, *à Sacrâ Congregatione Indicis proscripto, in eam prorupit audaciam, ut dicat in Regno Neapolitano, Sanctę Romanę Ecclesiæ feudo, Bullam in Cœnâ Domini non fuisse usu receptam, nec publicatam* (*d*). *Totum enim contrarium apparet ex consultationibus, & literis directis ad Regem Catholicum Philippum II. à Duce de Alcalà Prorege Neapolis de anno* 1567. *videlicet, Bullam hanc fuisse, non solum in Civitate Neapolis, sed per totum Regnum publicatam.*

(c) *Cardin. Albitius de Inconst. in fide cap.* 30. *à n.* 403.

(d) *Carol. Calà de Contraban. Clericor. n.* 77. *& sequ.*

22. Subdit Auctor *fuisse monitum Proregem ab eodem Philippo, ut niteretur jurisdictionem ecclesiasticam conservare, ut ipse posset animo quieto permanere, neve incurreret in censuras, latas in eâdem Bullâ. Et quamvis vanis sub prætextibus, & præsertim quod fuisset publicata sine Regio Exequatur, plures emersissent controversiæ, & violentię de facto ab eodem Prorege emanatę, & à Collaterali Consilio, contrà quas B. Pius V. sacris interdictis legibus agere constituerat, eisque Civitatem affecisset, nisi pietate Philippi Regis, omnes sopitæ fuissent. Is enim uti filius obsequentissimus Sanctæ Matris Ecclesiæ, mandavit, ut ab illis omnibus controversiis Prorex, & Collaterale Consilium desisterent, & publicationi dictę Bullæ acquiescerent, quod etiam in instructione, data Marchioni de las Navas, Romam misso de anno* 1578., *ut ageret cum Pontifice Gregorio XIII. super moderatione nonnullarum clausularum, in dictâ Bullâ contentarum, fassus est dicendo: In omnibus suis Regnis Bullam Cœnæ fuisse publicatam, & acceptatam. Et ego, qui per triennium exercui officium Auditoratus Nunciaturæ Neapolis, sub fel. rec. Ur-*

bani VIII. Pontificatu, testor acceptationem, & ejus usum in prædictâ Civitate, & Regno &c. Et dum hęc transcriberem, de mandato san. mem. Alexandri VII. fuit à Qualificatoribus S. Officii qualificata infrascripta propositio: Bulla, quæ promulgatur in Cœnâ Domini, non est in Belgio usu recepta, juxtà probabilem multorum opinionem: *Et omnes Qualificatores nemine excepto, censuerunt, hanc propositionem esse falsam, temerariam, erroneam, auctoritati Summi Pontificis injuriosam, & sternentem viam ad schisma, ut ex decreto sub die* 20. *Septembris* 1657. *&c.* (*a*).

23. Porrò de Legibus Principum secularium, ad quas alioquin consensum populi non esse necessarium plurimi censent (*b*), disputari nihilominùs posset, an obligent, nec nè, si non fuerint acceptatæ, quatenùs aliqua Principatus illius Constitutio, vel Consuetudo ità disponat, vel ipsa natura rei sic ferat, eo quod Principatus sæcularis, licèt radicalitèr sit à Deo, qui ne humanæ potestati resistatur præcipit (*c*), & Regi, ac Ducibus, tamquam ab eo missis, obtemperandum esse decernit (*d*), tamen quod Principatus ipse sit Monarchichus, vel Aristocraticus, vel Democraticus, adeoque hìc, vel illìc; in hac, vel in illâ Regione, Princeps sit Rex, vel Dux, vel Respublica popularis, aut à nobilibus, vel à magnatibus recta; quodque Princeps ex hac, vel illâ familiâ sit; non à Deo immediatè est, sed ab hominibus, qui convenerunt inter sè, ut subderentur Principi, ac Principatui, talis, aut talis familiæ, vel talis, & talis formæ, & illi tamquam Domino obtemperarent, sub talibus, aut talibus conditionibus, transferendo, sive excitando in eo publicam potestatem, usque ad talem, vel talem gradum, prout alicubi magis, alicubi minus liberè, aut limitatè in diversis Regnis eam cernitur exerceri. Quarè cum potestas Principis sæcularis sit immediatè à populo, sive ab hominibus, qui sicut potuerunt sè tali, vel tali Principi, aut Principatus formę, non subiicere; ità sè illi subdere potuerunt sub conditione, quod ejus leges non afficerent, nisi ab ipsis acceptarentur; hinc fit, quod si de facto subditi non conveniant in acceptatione legis, editæ ab ipso Principe; lex illa afficere non videtur. Quarè benè ait Gonet: *In Galliâ Regiæ leges non obligant, nisi à Parlamentis recipiantur. Undè aliquæ leges servantur verb. gr. Parisiis, quę non obligant Burdigalæ, vel Tolosæ* (*e*). At de legibus Pontificiis hæc disputatio non habet locum, quia Papa non obtinet suam potestatem à Populo, sed immediatè à Deo. Christus etenim porrexit Petro, & successoribus ejus Claves Regni Cœlorum, dicens: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cœlis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cœlis* (*f*). Quæ verba nullam admittunt restrictionem, & dependentiam consensus, vel obsistentiæ populi, sed totam potestatem ligandi, & solvendi, adeoque leges ligantes, vel solventes edendi, in ipsum Pontificem, independentèr à cujuscumque assensu, refundunt. Similitèr Christus sub allegoriâ pastoris, & ovilis, dixit Petro, & successoribus ejus, *pasce agnos meos, pasce oves meas* (*g*), non est autem ovium pasci, quando, ubi, & qualitèr volunt, sed pastoris: alioquin non pastor pasceret oves, nec eas regeret, sed regeretur ab illis: eodem ergò modo, non est hominum pasci à Pontifice his, vel illis legibus, dependentèr ab ipsorum acceptatione, sed Pontificis est eosdem pascere illis legibus, quas videt eorum utilitatibus, vel generali Ecclesiæ profectui deservire, sive ipsas acceptent, sive non (*h*).

24. Hinc fit, quod contrà Constitutiones Pontificis promulgatas non potest dari de non usu, ut unâ voce docent Canonistæ (*i*), & pluries inconcussè firmavit Rota, ex Prælatis omnium Nationum composita (*l*). Et quod Leges Apostolicæ non indigeant acceptatione populi, communi sensu affirmant Doctores Theologi, & Canonistæ ex cunctis orbis Nationibus, quorum ingens Catalogus posset hic facillimè conglobari, si opus esset: sed quia multos allegant Albitius, & Diana, in margine notati (*m*), eos lector videat apud istos, & nos ab onere ipsos cum aliis hìc enumerandi sigillatim absolvat. Itàque Constitutiones Pontificiæ, tametsi

(a) *Mem Cardin. Albitius loc. cit. nu. 404. 405. & 413.*

(b) *Major, Navarrus, & alii apud Gonet. Clyp. Theol. tom. 3. de legib. disp. 4. art. 3. §. 1. n. 28. 29.*

(c) *Romanor. cap. 13. num. 1.*

(d) *1. Petri cap. 2. n. 13.*

(e) *Jo. Bap. Gonet. Clyp. Theol. to. 3. de leg. disp. 4. art. 2. n. 20.*

(f) *Matthæi cap. 16. num. 19.*

(g) *Joannis cap. 21. num. 15. 18.*

(h) *Albitius loc. cit. nu. 407. & seq. Diana part. 7. tract. 1. res. 30. alias 28 & in eo Coordin. tom. 9. tract. 2. resol. 345. n. 2 & 3.*

(i) *Bald. in c fin. n. 4. de tregua, & pace Felyn. c. 2. n. 6. eod. titul. Covar. Variar. l. 2. c. 16 num. 6. v. 5.*

(l) *Rot. cor. Merlin. dec. 814. cor. Cavaler. dec. 77. n. 3 dec. 85. n. 2. & 98. n. 7. & in Messan. Decanat. 27. Maij 1641. coram Dunozet.*

(m) *Albitius de inconst. in fid. cap 30. nu 408. & 409. Diana part. 7. tract. 1. resol. 30. vel Coordinat. loc. cit. n 3 & 5.*

tametsi non sint acceptatæ, adhùc tamen afficiunt, & contraria opinio, nedum probabilis non est, ut eam probabilem non esse censet Amicus (*a*). Sed imò est erronea, prout eam declarat Juniperus à Drepano (*b*), & est propositio contrà fidem, quemadmodùm illam reputant Suarez, & Villalobos (*c*). Ideoque qui asserunt leges Pontificias non obligare, nisi acceptentur à populo, hoc dicunt sub supposito, quod Papa leges suas ferat cum hac conditione, si acceptentur à populo; non vero quod absolutè non valeat promulgare leges independentèr a populo (*d*). Suppositum autem istud non subsistit. Sed quatenùs etiam per hypothesim subsisteret, *non procederet, quando Pontifex in lege contrarium expressisset: nam in tali casu, nec deest potestas, nec voluntas: ergo renuente populo, leges Pontificis obligabunt, & idem dicendum est de earum publicatione, & de contrario usu* (*e*).

25. Profectò quoàd publicationem, ad hoc quod Constitutiones Apostolicæ obligent, & afficiant, sufficit, quod Romæ fuerint publicatæ in acie Campi Floræ, ad valuas Basilicæ D. Petri, ac magnæ Curiæ Innocentianæ, & per alia solita Urbis loca: nec necesse est, quod in cunctis Christianitatis urbibus, atque oppidis publicentur (*f*), *quià Papa neque solet, neque tenetur discurrere per singulas provincias, deferendo per illas promulgationem suarum legum, eo quod sit totius orbis unicus Pastor, ac Vicarius Christi in rebus spiritualibus, ad animæ salutem conducentibus, de cujus proindè decretis agnoscendis majorem curam debent habere fideles, quam de legibus temporalibus, à Principibus secularibus editis* (*g*). Et ità sentiunt communi calculo Doctores, nedum Romani, aut ex statu ecclesiastico prodeuntes, verùm etiàm ad quascumque Nationes Catholicas pertinentes Germani (*h*) Galli (*i*) Hispani (*l*) Lusitani (*m*) Poloni (*n*) Navarri (*o*) Siculi (*p*) Neapolitani (*q*) Allobroges (*r*) &c. quorum aliquos in margine citabimus, infinitis aliis prætermissis, qui eisdem possent adjungi (*s*). Et sanè si *leges Galliæ* Regis, & *Regis Hispaniæ* (& idem dicendum erit de legibus aliorum Regum, ac Principum, superiorem in terris quoad temporalia non agnoscentium) *non requirunt promulgationem in singulis provinciis, nec duos menses post promulgationem, sed sufficit promulgatio, quæ fit in curiâ Principis, idest in urbe in quâ residet, ex quâ ad alia loca divulgetur* (*t*); nescimus videre, cur idem non sit dicendum de legibus Pontificiis: nisi velimus contentiosè nugari, quod major sit potestas habentis auctoritatem à populo, quam habentis illam à Deo.

26. Bulla ergò in Cœnâ Domini, quæ non indiget publicatione in quocumque individuali loco, quippè millies penè in Urbe publicata fuit, & *quotannis Romæ publicatur, magnâ populi frequentiâ adstante, ex omnibus mundi partibus, habetque decretum irritans, quod operatur, ut de non usu dari non possit* (*u*): Et publicatur ipsis Oratoribus Imperatoris, Regum, & Principum adstantibus, audientibus, & intelligentibus; hæc, inquam, Bulla ex abundanti fuit in Regno Neapolis publicata. Ipsamet de sui naturâ non indiget populi acceptatione, quippè provenit à potestate immediatè à Christo institutâ, cujus mandata etiam independentèr à consensu subditorum afficiunt (*x*), & hoc est de fide, ut sentit Suarez (*y*), consentitque Villalobos dicens: *Para que la ley obligue nò es necessario, que el pueble la reciva con el uso. Esta conclusion es muy certa: porque de otra manera fuera ser superior el pueblo al Principe: y hablando de las leyes del Papa, es de fè, y consta por las parablas de Christo: quodcumque ligaveris, & pasce oves meas: las quales dixo sin condicion ninguna de si el pueblo las acceptasse, o nò* (*z*). Nec res alitèr esse potest: quippè alioquin, potestas à Christo collata Petro, & in eo Papæ, *sæpè frustraretur dissentiente populo: redderetur inefficax remedium capitis dissentientibus membris: minueretur subordinatio membrorum ergà caput: daretur occasio relaxandæ disciplinæ, & demùm tolleretur regimen Monarchicum, quod Christus induxit in Ecclesiam* (*aa*). Ipsamet, inquam, Bulla Cœnæ ex abundanti fuit etiam, teste Albitio, in Regno Neapolis acceptata. Et cum hæc Bulla expressè sub æternæ male-

(a) *Amicus tom 5. disp. 1 sect. 5. n. 75.*
(b) *Juniperus à Drepano Juris Pontif. defens. disp 6 qu. 2. c. 2.*
(c) *Suarez de legib. lib 4 cap. 16 n. 12 Villalob. tom 1. tract. 2. diff 16. n. 2.*
(d) *Stephan. Bauniius Theol. Moral. to. 2. disp. 3. tr. 2. qu. 19.*
(e) *Diana p. 7. tract. 1. res. 30. alias 28. vel in eoCoordin to. 9 trac. 2 resol. 345. n. 4. Molfes. sum 1. tr. 9. c. 5. n. 51*
(f) *Albitius de inconst. in fid. cap. 28. nu. 14.*
(g) *Gonet. Clyp. Theolog. to. 3 de legib. disp. 4. art. 2. n 22.*
(h) *Layman. Theolog. Moral. lib. 1. tract. 4. c. 3. n. 3.*
(i) *Jo. Bapt. Gonet. loc. cit. n. 21.*
(l) *Suarez de leg. lib. 4. c. 15. nu. 3. Vasquez. 1. 2. disp. 156. c. 2. Valent tom. 3. disp. 7 qu. 3 pun. 5.*
(m) *Jo. Azorius Instit Moral. tom. 2. lib 5. c. 7. qu. 3. & c. 12. qu. 1.*
(n) *Abraham Bzovius de Pontifice.*
(o) *Martin. Navarrus Consil 1 qu. 4 n. 18 de Constitut.*
(p) *Abbas in cap. 2. num 71. de Constit. & in cap noverit de sent. excom. n. 6. Diana loc. cit. n 1.*
(q) *Molfesius in summa tom. 1. tract. 9. cap. 8. n 35.*
(r) *Sylvest. in summa verb. lex quest. 6.*
(s) *Vid multos apud Card. Albitium de inconst in fid. cap. 28. nu. 14. Dianam par. 7. tr. 1. res. 30. alias 28. vel in eo Coordin tom 9 tr. 2. resol. 345 n. 1. Farinac. Repert. Judicial. qu 3 c. 1. n 17.*
(t) *Gonet Clyp. Theol. tom. 3. de legib. disp. 4. art. 2. n. 20.*
(u) *Albitius ubi supra c. 30. n. 410. Merlin. decis. 814. in fine.*
(x) *Albitius loc. cit. n. 409. cum aliis ab eo allegat.*
(y) *Suarez de legib. lib. 4. c. 16. n. 12.*
(z) *Villalob. to. 1. trac. 2. diffic. 16, n. 2.*
(aa) *Gonet. Clyp. Theol. tom. 3. de legib. disp. 4. art. 3. §. 1. n. 29.*

maledictionis,& anathematis pœna interdicat quidquid per *Assensum*, sive *Placet Regium* in eodem Regno fieri posse autumatur, ad impediendas literas Apostolicas, earumve executionem remorandam, nè suum plenum consequantur effectum (*a*); non sapit, sed desipit, quicumque vult cavillari, licitam esse (citrà privilegium Apostolicum, quod in præfato Regno non adesse constat ex dictis) interpositionem Assensus Regii Bullis quibuslibet Pontificiis.

(a) *Bulla in Cœna Domini Can. 13. & ibi Bonacin. tom. 3. disp. 1. quæst. 15. pun. 1. & 2. per tot.*

27. Hæc sunt, quæ de præfato *Assensu Regio*, sive *Regio Exequatur*, nobis dicenda occurrunt, salvâ veneratione cunctis debitâ, & meliori peritorum judicio: ipsaque repetitis vocibus protestamur nos protulisse, non ut jura Regia ullatenùs minuamus, sed ut solam veritatem omnium notitiæ, ac sub cunctorum oculis proponamus: ad hoc etenim nos obligant scripta Contradictorum. Et sanè circà hujusmodi rem, nos de nostro nihil commenti sumus, sed quidquid diximus, marginali Auctorum testificatione munivimus: illis proindè credatur, non nobis: qui *quod* illi *tenent tenemus*: *quod docent docemus*: *quod prędicant prędicamus* (*b*), nec aliter loqui possumus, quippè, non ad opportunitatem causæ, sed prout rei sinceritas, & justitia postulat, pro libertatis ecclesiasticæ defensione scribentes, *non possumus aliquid adversùs veritatem, sed pro veritate* (*c*). Remurque nos, & sacrificium præstare Deo, & toti Regno Neapolis utilitatem publicam impertiri, si veritatem in propatulo ponamus, quæ talibus tenetur velaminibus obvoluta, ut pro eo, quod cunctis pateat, potiùs sub nubibus quodammodò delitescat: quis enim veritatem audebit dicere, si non audeat Sacerdos (*d*). Obsequium quoque Coronæ Regiæ, ac Regi, qui pro tempore ibidem dominabitur, nos præstare humillimè cogitamus, si tantæ rei obscuritatem dilucidemus: nam qui sincerè loquuntur fideliùs Principi, & Principatui deserviunt, quam qui adulatorio sermone veritatem technis involuunt. Undè D. Fulbertus, nomine Carnotensium tres Episcopos Regni Gallicani interpellans, ut quædam necessariò scienda eorum Principi denuntiarent, ait: *nec proptèr Regis reverentiam hoc agere pigritemini, quasi hoc pertineat ad fidelitatem ejus. Verè etenim illi fideliores eritis, si quę sunt corrigenda in Regno ejus correxeritis, & animum ejus ad eandem correctionem compuleritis* (*e*).

(b) *S. Augustin. lib. 1. contr. Julian. cap. 8.*

(c) *2. Corinth. cap. 13. num. 7.*

(d) *S. Ambros. jus epist.*

(e) *S. Fulbert. Carnotens. epist. 112.*

28. Itàque candido sermone loquendo, juxtà hucusque probata, in Regno Neapolis *Assensus Regius*, seu *Regium Exequatur*, cum primò introductum fuit; illud Guillelmus Malus Rex lineæ Normannicæ, ab Hadriano PP. IV. in obsidione posito, per vim, & metum extorsit, nec duravit, nisi per annos 33. periens cum familię Normannicæ interitu. Subintravit posteà licitè cum lineæ Suevicę ingressu, ex privilegio Innocentii PP. III. nec tamen duravit nisi per annos 47. deficiens cum Friderici II. depositione. Iterùm subreptitiè se intrusit sub Alphonso I. quando hic petiit ab Eugenio IV. istam potestatem, sub insubsistente supposito, quod nunquam fuit verificatum, tuncque etiam non nisi per solos annos 15. perseveravit, quot supervixit Alphonsus ipse, obiens sine filiis legitimis: transeunte Regno exindè ad Ferdinandum nothum ejus filium, non sine magnis, & diutinis contentionibus. Cui, & cæteris Regibus linearum *Andegavensis*, *Aragonicæ*, & *Austriacæ*, hoc jus fuit absolutè negatum, & ejusdem exclusio semper pactis, & conventionibus, juramento vallatis, fuit expressa in Regiis Investituris: nec à tempore mortis Alphonsi præfati, quæ contigit anno 1458. usque ad hanc diem, reperire est ullum indultum, quod Regibus Neapolis hanc potestatem concesserit: Vel saltèm nobis non contigit reperire talis indulti notitiam, non obstantibus diligentiis hac de rè factis. Nihilominus si datur, libenter veritati deferimus: & facile erit illud ostendere. Viceversâ verò infinitę sunt querimoniæ, & acta, quibus Summi Pontifices exercitio Regii Exequatur, pro posse obstiterunt. Adde quod hæc servitus ab initio non nisi provisiones Præsulatuum complectebatur, nunc autem trahitur, ut audivimus ad omnes provisiones Apostolicas, & ad cunctas alias literas Pontificias dilatatur, etiam non beneficiales, sed generales, dog-

ma-

maticas, & totius Ecclesiæ Dei regimen concernentes. Quâ operandi methodo, ipsis lippis, & tonsoribus innotescit, quod Ecclesia Dei subjugatur intolerabili servituti: Regnicolæ quoque se defatigari, & dispendiis affici conqueruntur, ut ex plurium ore nos ipsi audivimus: Spiritualis demùm potestas, ut de sè patet, ruit in præceps. Ubi est enim ibi libertas ecclesiastica de quâ Arnulphus Lexoviensis: *Regalis dignitas ecclesiasticam conservare potius consuevit, quàm tollere libertatem* (a).

(a) *Arnulph. Lexoviens. epist. 54. ad Alex. III. Pap.*

29. Sed quatenùs etiam per hypothesim, quę ut vidimus, non subsistit, *Regius Assensus*, vel *Placet*, vel *Exequatur* locum haberet; hoc causæ Contradictorum nihil proficit ad repellendos extraneos ab ecclesiasticis beneficiis, quippè potestas hæc (etiam si legitimè adesset) cunctos percutit Clericos Regi suspectos, tam si naturales sint, quam si extranei: & ideò non afficit ad repellendos extraneos; quia æquè afficit ad repellendos etiam indigenas, quoties sint Regi probabili ratione suspecti. Prætereà in hypothesi etiam, quod, ut innuimus, dicta potestas, sive jus adhibendi Regium exequatur adesset, aliquidque in sè virium contineret ad solos Clericos extraneos à beneficiis ecclesiasticis repellendos; hęc actio soli Regi pro tempore existenti competeret, non verò ulli Regnicolarum: adeòque non privatâ auctoritate, neque à paucis, neque à multis incolis Regni; demùm non ab unâ, vel ab alterâ Urbe Regni; sed à solo Rege, & publico decreto, promovendâ esset, quandoquidem solus Rex præditus esset (ut supponitur) jure interponendi Regium Assensum.

30. Ostendant ergò Contradictores, vel quicumque illis dant causam, Regiam jussionem, ab aliquo Rege factam, Regios codicillos, decretum tandèm patefaciens Regiam intentionem, excludendi à beneficiis ecclesiasticis Regni (tam liberæ collationis Papæ, & Prælatorum, quam Jurispatronatus Ecclesiastici, & Laicalis, ac mixti, quorumcumque Clericorum, aut Laicorum, Magnatum, & Privatorum ipsius Regni) quemcumque Clericum extraneum, vigore assensus Regii: vel mandatum Regis exhibeant, quo ipsi constituantur procuratores ad hanc causam introducendam, ventilandam, sive alitèr prout de jure tractandam; & tunc poterunt proprium conatum aliqualitèr intuitu Assensus Regii suffulcire: alioquin actionem promovent ad sè non pertinentem, suntque à judicii limine repellendi. Profectò namque, nullam jussionem Regiam proferre poterunt in propatulo, talia sancientem, quia nullus ex Regibus, quod sciatur, unquam eam edidit, rati, non posse politicè, ac prudentèr loquendo, vi solius Assensus Regii præstandi, omnibus beneficiorum provisionibus obviari: neque unius hujus obtentu præstare, quod lex generalis adversùs cunctos extraneos promulgetur, nullâ inter eos hàbitâ probitatis, & benemerentiæ, vel alterius tituli diversitate, ac ratione; sed potius operę pretium esse, ut in casibus particularibus agatur adversùs quoscumque, sive extraneos, sive indigenas, pro modo rationabilis suspicionis, ad effectum remorandi provisiones beneficiales, prout opus esse agnoscatur, sicque imminenti periculo, si quod interdùm est, occurratur.

CAPUT XL.

In quo ostenditur praxis, ab initio Ecclesiæ usquè ad nostra tempora, in Regno Neapolis observata, ibidem præficiendi Ecclesiasticis Beneficiis, non solùm Clericos indigenas, verùm etiàm extraneos.

SUMMARIUM.

1 *Argumentum sumptum à solito efficax est. Consuetudo est lex non scripta, & quæ veritati, ac fidei consonat, est observanda.*

2 *Ecclesiarum consuetudines sunt servandæ: consuetudo, & statutum pari passu procedunt, & ab illâ ad hoc valet argumentum.*

3 *Olim consuetudine tenebatur orbis terrarum. Mutatio consuetudinis novitate perturbat. In distributione bonorum Ecclesiæ, consuetudo servanda est.*

4 *Varias Ecclesias Regni Neapolitani constituerunt Sancti Petrus, & Paulus. Episcopatus inter beneficia ecclesiastica numeratur.*

5 Primo Christi Sæculo *erant beneficia Episcopalia, non vero alia minoris ordinis. Extranei hoc Sæculo Episcopatus habuerunt in Regno Neapolis.*

6 *Recensentur Episcopi ejus ætatis Ecclesiarum Rubensis, Rhegiensis, & Crotoniensis, in Regno Neapolis existentium.*

7 *Si extraneos præficere beneficiis est crimen, divino, naturali, & humano jure prohibitum, non licuisset sanctis hisce viris Episcopatus illos suscipere.*

8 *Neapoli, Tarenti, Lycii eodem Sæculo constituti sunt Episcopi ex iisdem Urbibus nati: undè promiscuè præficiebantur Ecclesiis tum indigenæ, tum extranei.*

9 *Clemens PP. VI. hoc eodem argumento, quod ex primis rectoribus Episcopatuum, aliqui erant extranei, probat extraneos esse admittendos.*

10 *Si ergò juxtà stylum primi Sæculi in Regno Neapolis præficiebantur beneficiis etiam extranei, nùnc quoque ad ea debent admitti.*

11 *Apostoli ubi disseminabant Evangelium, constituebant in Episcopos Advenas, quos secum habebant. Fit sermo de Flavio Dextro.*

12 *Enumerantur extranei, qui* Secundo Christi Sæculo *beneficium Episcopale tenuerunt in variis Ecclesiis, Regni Neapolitani.*

13 *Ostenditur, quod secundo Sæculo tantoperè creverat fides Christi, ut fideles cuncta replerent, non obstantibus persecutionibus.*

14 *Tertullianus asserit, quod suo tempore Christiani adeò creverant, ut omnia replerent, & potuissent Imperatores, eos persequentes, armis impugnare.*

15 *Etiàm ergò in Regno Neapolis tanti erant indigenæ Christiani, ut possent cunctis præfici Episcopatibus, si indigenatus fuisset necessarius.*

16 *Fit mentio aliquorum, qui in Ecclesiis, Brundusinâ, Tranensi, Nolonâ, & Lucerinâ beneficia obtinuerunt, tametsi extranei,* Sæculo Christi Tertio.

17 Sæculo Christi Quarto *Episcopale beneficium possederunt S. Paulinus Nolæ, Vincentius Capuæ, & alii extranei in Regno Neapolis.*

18 *Indicantur plures Episcopi extranei, qui* Sæculo Christi Quinto *Ecclesiis præfuerunt, in Regno Neapolis constitutis, Capuæ, Beneventi, Surrenti &c.*

19 *Alii recensentur, qui eodem Saeculo aliis Regni praefuerunt Ecclesiis, & individuè Joannes Talaida Alexandrinus.*

20 Saeculo Christi Sexto *Neapolitani bis elegerunt sibi in Praesules viros extraneos. S. Gregorius Monasterio ibi sito praefecit extraneos.*

21 *Saeculo sexto nil obstabat, quin extraneis Episcopatus Neapolitanus pateret: in quâ urbe non deerant idonei indigenę.*

22 *Non poterant Neapolitani cedere juri suo in praejudicium indigenarum, si hos tantum vocassent jura ad Episcopale beneficium illius Urbis.*

23 *Ex epistolis D. Gregorii liquet, quod Clerici Capuani in quâdam Ecclesiâ Neapoli collocabantur. Quid significet Presbyterium.*

24 *Clerici Capuani erant extranei Neapoli, & tamen ibi beneficia possidebant: Gremium Ecclesiae quid significet.*

25 *Memorantur extranei, qui* Saeculo Christi Septimo *praeerant Abbatiae apud Neapolim, & pluribus Ecclesiis Regni: Quid, & quantum S. Gregorius jubeat peregrinis pręberi?*

26 *Illę portiones, quas jussit D. Gregorius dari Clericis Neapoli, tum indigenis, tum peregrinis, erant veluti totidem beneficia.*

27 *Si beneficia Regni essent danda sub eâ proportione, quam servari mandavit D. Gregorius, ferè tertia pars illorum deberet extraneis tradi.*

28 *Aliqui memorantur beneficiarii extranei in Regno Neapolis* Saeculo Christi Octavo, *alii* Saeculo Christi Nono, *& alii* Saeculo Christi Decimo.

29 *De beneficiis minoribus Episcopatu difficilè est invenire, an remotis istis Saeculis fuerint ab advenis, vel à nativis possessa.*

30 *Plures extranei* Saeculo Christi Undecimo *Episcopatibus Regni praefuerunt. Alii* Saeculo Duodecimo. *Et alii* Saeculo Decimotertio.

31 *Currente* Saeculo Quartodecimo *plures fuerunt in Regno Neapolitano Praesules extranei, quam indigenae, ducto argumento ex Archiepiscopatibus.*

32 *Idipsum fit pro* Saeculo Christi Quintodecimo, *recensendo seriem plurium extraneorum, quorum nomina intèr Metropolitas Regni Neapolis inveniuntur.*

33 *Similis fit recapitulatio extraneorum, qui* Saeculo Christi Decimosexto *Archiepiscopalibus beneficiis in Regno Neapolitano potiti sunt.*

34 *Hoc Saeculo plures fortè fuerunt extranei, quam indigenae. Praxis ergò ab initio Ecclesię usque ad nostram ętatem est, quod etiam extraneis pateant beneficia.*

35 *Si beneficia solis sunt indigenis tribuenda, exclusis extraneis; cur per 18. saecula in Regno Neapolis est observatum oppositum?*

36 *Jephte Ammonitis repetentibus terram Amorrhęorum ait, quarè tanto tempore nihil super hâc repetitione tentastis?*

37 *Serventur termini, quos posuerunt patres nostri: fiat quod semper factum est. Ecclesia cum sit libera, captivitati subdi non potest.*

38 *Nunquàm prosperum finem habuerunt impetus contrà Ecclesiam excitati. Rogatur Deus, ut avertat omne malum à Contradictoribus, eorumque Auctoribus.*

1. VALIDISSIMUM, ac suprà modum efficax est argumentum, quod desumitur ab eo, quod est solitum observari (*a*). Nàm cum consuetudo sit lex non scripta, *& jus quoddam moribus institutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex*, ut inquit S. Isidorus (*b*); Nulla autem unquam edita fuerit lex generalis, aut particularis, à legitimâ potestate latâ, vi cujus in Regno Neapolitano arcendi sint Clerici extranei ab ecclesiasticis beneficiis; imò è contrà vigeat ibi constans, & perpetua observantia, ab Ecclesiae initio, usque ad nostra tempora perenniter observata, admittendi ad sacras praebendas indifferentèr, tam Clericos extraneos, quam indigenas; certè praxis haec, atque longissima 18. saeculorum observantia ineluctabile porrigit argumentum methodi, etiam in futurum, super ea-

(a) *Jura & DD. ap. Barbos. tract. var. loco 101.*

(b) *Isidor. Etymolog. l. 2. de Luca de Jurisd. disc. 34. n. 29.*

dem

dem rè observandæ (*a*). Et quamvis consuetudo veritati obsistens, vel fidei contraria, nullatenùs sit attendenda, cum sit potius abusus, quam usus (*b*); tamen quando neutri opponitur, sed potiùs veritati consonat, & rationi suffragatur, ac legibus ecclesiasticis consantanea est; proculdubiò custodiri debet, ac religiosè observari (*c*). Talis autem est praxis, quâ in Regno Neapolis accessus patet extraneis ad ecclesiastica beneficia, ut ex hucusquè allegatis patet, ac evidentius adhùc ex his, quæ in præsenti Capitulo subjungimus, innotescet.

2. Sanè tám in Oriente, quàm in Occidente, seu, quod idem est, in totâ Ecclesiâ, semper viguit hæc persuasio, quod in rebus dubiis, deficiente expressâ textus publici definitione; styli, usus, atque consuetudinis ratio habeatur, undè apud Occidentales D. Augustinus: *In his rebus, in quibus nihil certi divina statuit Scriptura &c. Statuta majorum pro lege tenenda sunt: & sicut prævaricatores legum divinarum, ità contemptores consuetudinum ecclesiasticarum coercendi sunt* (*d*). Statuta inquam majorum, inter quæ etiam consuetudo numerari debet: Consuetudo namque, & Statutum pari passu procedunt (*e*), & à consuetudine ad Statutum, valet efficacitèr argumentum (*f*). Ex Orientalibus quoque Nicephorus hęc habet, *Consuetudines Ecclesiarum sunt servandæ ab incolis: differentiæ namque morum Ecclesiarum, & consuetudinum invaluerunt reverentiâ eorum, qui illis ab initio præfuerunt: & qui illis deinceps successerunt. Nàm hi tamquam leges acceptas per manus posteris tradiderunt: non satis pium atque ferendum arbitrati, si traditiones, in quibus educati essent, non honorificè colerent, sed contemptui reiicerent* (*g*). Si res igitur, de qua imprę́sentiarum est quęstio, ambigua, vel dubia esset; sola sufficeret consuetudo, ad eam intra suos limites continendam: multò magìs autem ea sufficit, dum res alioquin non est dubia, sed certa, quod extraneis quoque patère debeat acce ssus ad ecclesiastica beneficia.

3. Itàque magni ponderis est praxis, & consuetudo alicujus loci, aut regionis; hæcque non contemnenda est, sed est fidelitèr observanda (*h*), cum eam attendendam esse tota personet Ecclesia, cujus sensus non potest cum verbo Dei pugnare (*i*), & sicut olim *consuetudinis robore tenebatur orbis terrarum, & hæc sola opponebatur inducere volentibus novitatem* (*l*); Sic & nunc gestientibus ablegare Clericos extraneos à beneficiis Regni Neapolitani, præter alias rationes, opponenda est quoque consuetudo, stylus, mos, & observantia, ibi à primordiis Ecclesiæ, ad præsens usque tempus servata, ad tantam novitatem longius protelandam. Præsertim cum hęc novitas magnum scandalum secum trahere valeat: & oh utinam tandem gravem aliquam perturbationem inter Ecclesiam, & Regnum non sit paritura, nisi protinùs evellatur. Quo periculo vigente, absque dubio novitas ipsa eliminanda est (*m*), prævaletque sapientissima paritèr, ac prudentissima D. Augustini elocutio: *Ipsa mutatio consuetudinis, etiam quę utilitate adjuvat, tamen novitate perturbat: quapropter quę utilis non est, perturbatione infructuosâ, consequenter noxia est* (*n*). Et sanè si in bonorum Ecclesiæ distributione servanda est loci consuetudo (*o*); Eccur parvipendenda erit in dispensatione beneficiorum, quæ non est aliud, quem Ecclesiæ bonorum provida distributio?

4. Quęnam autem sit, fueritque semper, observantia, stylus, atque consuetudo in Regno Neapolis, quoad Clericos providendos beneficiis ecclesiasticis, custodita, ex his quæ subsequuntur elucet. *Manifestum est*, inquit Concilium Svessionense, *per omnem Italiam, Galliam, & Hispaniam, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos Venerabilis Petrus, aut ejus successores constituerant Sacerdotes* (*p*). In Regno autem Neapolis potissimè, fidem habuisse initium à D. Petro Apostolo, quando Romam veniens, Tarentum adiit, & Neapolim, ubi aliquantulum çonstitit, ibique semen Evangelii diffudit; Historici contestantur (*q*). Appulit illuc & D. Paulus Rhegium perveniens, Tarentum pergens, Neapolim, Puteolosque divertens, ac alias pertransiens Urbes ipsius Regni (*r*). Tuncque primò fundatæ sunt varię illius Regni Ecclesiæ, quæ posteà multiplicatæ sunt in uberrimum numerum, &

con-

(a) *Marta de jurisd. p.2.c.6.n.2*
(b) *Cap. Veritate cle 2. seq. dist. 8. c. 1. 2, & dist. 11. Tertul. de Virgin. veland.*
(c) *C. frustra dist. 8. cap. illud dist. 12. Vide Barbos. Repert. prac. Conclus. V. Consuetudo*
(d) *S. August. epist. ad Casulanum*
(e) *Menoch. de arbitr. l. 2. qu. 71. n. 3.*
(f) *Mantic. pract. Concl. 10. 1. lit. A conclus 507. n. 20. Barbos tract. var. loc. 25. n. 3.*
(g) *Nicephor. hist. Eccl. l. 12. c. 34.*
(h) *Mascard. de probat. concl. 2415. n. 12. Barbos. Repert. pract. concl. V. Consuetudo.*
(i) *Bellarm. to. 3. de Sacrament. l. 2. cap. 26 §. ex quo.*
(l) *S. August. lib. 2. de Baptis. c. 9*
(m) *De Luca de præem. disc. 39. n. 3. de Regular. disc. n. 3. disc. 27. n. 8. &c.*
(n) *S. August. epist. ad Janùarium*
(o) *Cap. nec numerus 5. in fin. 10. qu. 3*
(p) *Conc. Svession. an. 909. c. 15. Bin. to. 7. p. 1. fol. 170.*
(q) *Anton. Caraciol. de Sacris Eccl. Neapol. Monum c. 3. & 4*
(r) *Act. Apost. c. 28. 13. & ibi Lorin. Vid. Ughell. Ital. Sacr. in Episc. Neapol. Rhegien. Tarentin. Puteolan.*

constitutis ibi pluribus Episcopis, totidem quoque constituta sunt beneficia Episcopalia, eæque à primo Christi Sæculo suum profitentur initium. Et ità usque ad hoc tempore incæpisse beneficia ecclesiastica in Regno Neapolitano, revocari in dubium non potest: citrà controversiam namque Episcopatus inter beneficia ecclesiastica numerantur *(a)*.

5. Et quià alia beneficia inferiora, uti Abbatiæ, Parochiæ, Canonicatus, Prębendæ &c. aliquantò post Ecclesiæ initium, suam originem habuerunt, ut alibi in hoc opere per nos ostenditur; hinc fit quod respectu ad primum Christi Sæculum, alitèr de beneficiis haberi sermo non potest, quam loquendo de beneficiis Episcopalibus. In primo igitur Christi Sęculo, beneficia Episcopalia Regni Neapolis incæperunt concedi viris extraneis. Nàm *Capuanæ* Ecclesiæ hoc tempore pręfuit *S. Priscus* *(b)*, qui fuisse dicitur unus è 72. discipulis Christi, tametsi à Dorotheo Abbate aliorum discipulorum elencho non reperiatur adscriptus: fuisseque illum Patrem familias, in cujus Domo Christus sibi parari Pascha præcepit *(c)*. Paulò post hunc Ecclesiam ipsam, intrà idem primum Christi Sæculum, tenuit *S. Rufus* Ravennas, qui à B. Apollinare ad Christi fidem conversus, cum 400. familiam suam componentibus, Capuanam deindè Ecclesiam dirigendam suscepit *(d)*. *Puteolanorum* quoque tunc temporis Episcopus fuit *Patrobas*, unus ex 72. Discipulis Christi, à D. Petro ordinatus: qui & ei successorem dedit *S. Celsum*, Romæ ordinatum, tantę fidei, & virtutis virum, ut populum suum ferè totum ad veri Dei cultum perduxerit *(e)*.

6. Eâdem ætate ad *Atinensis* Ecclesiæ clavum moderandum assumptus est *S. Marcus*, natione Galilæus, Romæ à B. Petro Episcopali Ordine decoratus *(f)*. *Rubi* quoque ordinatus est Episcopus *S. Cletus* ab eodem Apostolo: ad quem successivè Romam profectus, tandem post Linum Summi Pontificatus culmen dicitur ascendisse *(g)*. *Rhegii* paritèr à D. Paulo constitutus est Episcopus *S. Stephanus*, ex Nicæâ Urbe Bithyniæ, undè discedens, Apostolo se conjunxerat, sociusque peregrinationis illius, Romam se conferebat *(h)*. Quo Sęculo adhùc perseverante, *Crotonienses* ètiam Antistitem habuerunt *S. Dionysium* Areopagitam, qui, ut fertur, Romam B. Joannis Evangelistæ monitu proficiscens, dum Crotone transiret, ab incolis illius loci, (jam anteà fide instructis, vel ab Apostolis Petro, sive Paulo, aut ab aliquo ex eorum discipulis) acclamatus fuit Antistes: ubi postquam per aliquod spatium temporis pręfuisset, relicto Coadjutore, Romam progressus est, & alia fecit, quæ in ejus vitâ uberrimè recensentur *(i)*. Alii quoque diversis è Regionibus prodeuntes, facillimè alias Regni Cathedrales per idem Sæculum tenuerunt, quorum fortè memorias tempus antiquitatum edax consumpsit: sed octo ręcensiti sufficiant ad instructionem animi pro rè adeò antiquâ: nec enim necessarium est ea omnia, quæ primo Christi Sæculo contigerunt, minutatim hìc aggregare.

7. Dicet fortassis aliquis, horum Sanctorum Antistitum facta nihil probare, quià cum evangelium diffundendum esset in Regno, non poterat hoc fieri alitèr, quàm per extraneos, è Scholâ Christi, ejusque discipulorum venientes: Undè istorum promotio, ad beneficia Episcopalia, tamquam edita occasione prædicationis exercendæ, ac fidei seminandæ, nec legem faciat, nec sit trahenda in exemplum. At nos respondemus *primò*, quod necessitas prædicandi evangelium cogebat quidem admissionem extraneorum ad sermonem populis habendum, ad catechizandos homines, & ad imbuendos fide auditores, non verò ad Episcopatus officium assumendum, cum unum sinè altero stare posset: sicuti nostrâ ætate in pluribus orbis partibus praxis ostendit: pergunt etenim Presbyteri, Monachi, & alii pii viri, ad partes infidelium, ibique prædicant verbum Dei, Missionarii officio perfunguntur, Paganos, Hęreticos, Infideles, convertunt, & tamen Episcopale ibi officium non assumunt. Ità, si in sententiâ Contradictorum, beneficia ecclesiastica possideri ab extraneis, est crimen, divinâ, humanâ, & naturali lege pro-

(a) *Marta de Jurisd. p.2.c.39.nu 7. Barbos. Jur. Eccl. univ. l.3.c.4 num.49*

(b) *Cardin. Baron. an.46.n.2*

(c) *Petrus de Natalibus l.8.n.27*

(d) *Rubeus Hist. Raven. lib 1. Ughel. Ital. sacr. to.6. in Episc. Capuę num.3.*

(e) *Ughell. to.6. in Episc. Puteolan. n.1.2.*

(f) *Chronic. Atinensis Eccles. apud Ughel. tom.1, & in Episc. Atinens. n.1. tom.6*

(g) *Ughel Ital. sacr. to.7. in Episc. Rubens. num.1.*

(h) *Ughel tom.9. in Archiepisc. Rhegiens. num.1.*

(i) *Idem in Episc. Croton. n.1. tom.9*

prohibitum; poterant sancti illi viri extranei fidem in Regno Neapolis prædicatione dissemiuare, non ibi tamen beneficium Episcopale suscipere, sicuti non poterant furari, mæchari, blasphemare, occidere, & alia facere, quę sunt pręfatis juribus interdicta. Quapropter ibi Episcopatum suscipiendo demonstrarunt, beneficia non minus extraneis, quam indigenis patere debere, dummodò benemerentibus, & idoneis.

8. Paritèr, *Secundò* advertimus, quod Sancti viri pręfati, ac S. Petrus, Paulus Apostoli, qui in evangelio Regni Neapolis incolas erudierunt, magnas ibi conversiones hominum fecerunt; sicque cum ingressu fidei, non deerant indigenę jam credentes, qui poterant ad Episcopale beneficium promoveri. Et quemadmodùm S. Petrus constituit Episcopum *Neapolis S. Asprenatem* illius Urbis Civem (*a*); S. Marcus *Tarentinæ* Ecclesię pręfecit *Amasianum*, ex eâdem Civitate, hortorum cultorem (*b*); S. Paulus *Lyciensium* Antistitem ordinavit *S. Orontium* incolam ipsius urbis (*c*); Ità etiam in aliis præmemoratis locis deputandi fuissent in Præsules viri indigenæ, non extranei, si extraneos beneficiis præficere, piaculum esset adeò enorme, quale illud Contradictores exaggerant. Undè si Sancti Apostoli, virique Apostolici, qui primi fidem in Regno Neapolis promulgarunt, alicubi Clericis indigenis, alicubi Clericis extraneis Episcopalia beneficia commiserunt; suo facto docuerunt, tam extraneos, quàm indigenas, beneficiorum esse capaces, & in eodem Regno, usque ab initio fidei, mixtim cum indigenis, apertum semper fuisse aditum, etiam Clericis extraneis ad ecclesiastica beneficia.

(a) *Anton. Caracciol. de Sacr. Neap. Eccl Monum. cap 6 & alii.*
(b) *Ughell. Ital. Sacr. tom 9. in Archiep. Tarent. n. 1.*
(c) *Paul. Rhegius de SS. Regni Neapol Ferrarius die 1. Novemb. Ughelli in Episc. Lycii tom. 9.*

9. Demùm, *Tertiò* legimus in Historiis Clementem VI. Papam molestias esse passum ab Alphonso Castellæ Rege, satagente Clericos extraneos repellere à beneficiis ecclesiasticis, intrà sui Regni Provincias erectis: de quâ rè suprà sumus fusius elocuti (*d*). Ad istum autem Regis Angli conatum retundendum, Clemens eâ ratione usus est, quâ nos modo hìc utimur. Ad Regem etenim scripsit: *Nunquid fili charissimè Apostoli Domini, quorum doctrinâ fulget Ecclesia, & Christiana fides incrementa suscepit, imò in quibus jacta sunt fidei fundamenta, & quorum sunt Episcopi successores; extrà proprias nationes, & gentes, provincias alias, atque Regna, in sortem prædicationis, disponente Domino, non susceperunt. Nunquid B. Jacobus, per quem Hispaniis Evangelicæ veritatis lumen resplenduit, & sacri baptismatis innotuit Sacramentum, in Hispaniis ortus est? Quid igitur mirum si Romanus Pontifex, ad exequendum Ministerium servitutis injunctę, illius, cujus vices gerit in terris, & apud quem non est Judæi, Græcique distinctio, neque acceptio personarum, instructus exemplo, personas idoneas eligit, & quamquàm alienas, vacantium Ecclesiarum regimini præficit, deputatque pastores ad Dominici gregis Curam* (*e*)?

(d) *Vid. supr. tom. 1. Sæcul. 14. c. 40. à n. 19.*
(e) *Odoric. Raynald. an. 1348. n. 14.*

10. Censuit ergò Clemens VI. argumentum desumptum ex stylo, ac ex methodo observatâ primo Ecclesiæ sæculo, in dispensatione beneficiorum Episcopalium, etiam in personâ Apostolorum, esse validum, & sufficiens, ad evertendum conatum Regis Castellæ, satagentis expellere cunctos Clericos extraneos à consecutione beneficiorum, in suo Regno erectorum. Igitùr etiam nos optimè procedimus, eodem argumento utendo ad evertendum similem conatum, à Contradictoribus, eorumve Actoribus introductum, prò Regno Neapolitano: & dicimus, quod si primo Ecclesiæ sæculo currente, ex multis Episcopalibus beneficiis, in eodem Regno excitatis, in locis, ubi plurium fidelium conversiones fiebant, alia viris localibus, & indigenis collata fuerunt; alia verò sunt commissa viris extraneis; ergò in Regno Neapolitano usque à primo tempore, quo erecta sunt beneficia Episcopalia, invaluit ratio, stylus, consuetudo, & observantia, ut beneficia ipsa non tàm paterent Clericis indigenis, quàm etiam extraneis. Et quidquid dicitur de beneficiis Episcopalibus, afficit etiam prò aliis minoris ordinis, vel ob identitatem, similitudinemve rationis (*f*), vel ratiocinio ducto à majori ad minus, à quo notum est esse validum, & efficax argumentum (*g*).

(f) *Lessius de Just. & Jur. l. 2 c. 34 dub. 14 num 64. Barbos. Vot. Decis. l. 2. vot. 33 n. 14.*
(g) *Jura & DD. ap. Barbosa Tractat. Var. Loc. 57.*

11. Cœ-

11. Cæterùm praxis observata ab Apostolis in Regno Neapolitano, est eadem, ac illa, quæ per ipsos est alibi custodita. Nàm varias Orbis provincias adeuntes, Verbum Dei disseminabant, & ut plurimum socios peregrinationum suarum, aliundè secum advenientes, constituebant Episcopos, nullà attentà extraneitatis, vel indigenatus ratione. Et ità de S.Jacobo testatur L. Flavius Dexter: *Jacobus Sanctus Apostolus Zebedæi filius, peragratis Urbibus Hispaniæ, multisque erectis Ecclesiis, & Episcopis creatis ex advenis, Petrum Bracaræ primum reliquit Episcopum, ac Templum, vel Oratorium B. Virgini, ex ejus jussu, præsentiâque super Columnam Cæsaraugustæ erexit* (*a*). Scimus auctoritatem Lucii Flavii Dextri apud aliquos nutare: nec nostrum est hìc Apologiam prò illius ingenuitate contexere: Sat sit attamèn ipsius memoriam fieri à D. Hieronymo (*b*), ab Honorio Augustodunensi (*c*), ab Helecâ, & Maximo Cæsaraugustanis (*d*), ab Hugone Portugallensi (*e*), & ab aliis; quos inter Franciscus Bivarrius ex proposito eum vindicat, & exponit (*f*). Nobisque sufficit ex eo ostendisse praxim Apostolorum, in beneficiis Episcopalibus dispensandis etiam viris extraneis, ut indè colligamus, nil mirum si eandem disciplinam Apostoli in Regno Neapolis observarunt: ex quâ benè deducatur, praxim, usque à primordiis fidei apud Regnum Neapolis introductam, fuisse, ut ibi sinè discrimine advenæ mixtim cum indigenis beneficiis Episcopalibus præficiantur, attentâ ratione meriti, non originis, & nationis.

12. Ad *Secundum Ecclesiæ Sæculum* transeamus. Sedes *Brundusina*, una è nobilioribus cathedris Regni Neapolitani, hoc tempore obtigit *S.Leucio* natione Ægyptio, ac Patriâ Alexandrino (*g*); & nedum ipse, tametsi extranationalis, Episcopale ibi est beneficium adeptus, sed cum vigintiseptem millia Brundusinorum ad fidem suo tempore fuisse perductos, ejus Acta commemorent; attamèn ex tanto numero nullus ei Brundusinus successit, sed alii tres Ægyptii, & Alexandrini, unus post alium, nempè *Leo*, *Sabinus*, & *Eusebius* (*h*). Paritèr una ex antiquioribus Regni Neapolitani sedibus est Ecclesia *Attinensis*, cui hoc secundo Christi Sæculo præpositus fuit *Salomon* natione Romanus, qui penè per 37. annos illam rexit Ecclesiam (*i*). Metropolim quoque *Tarentinam* tunc temporis illustravit *S.Cataldus*, ex partibus Hiberniæ, oppido Humeniæ, patre Eucho, matre Athenâ progenitus (*l*). Demùm, nè plures addamus, in *Lyciensi* Cathedrâ per eundem temporis cursum sedit *Donatus*, S.Cataldi Tarentini germanus frater, & ex consequenti è partibus Hiberniæ illuc profectus (*m*), qui propterea indè erat nedum patriâ, sed etiam provinciâ, & natione extraneus. Aliorum Præsulum origine extraneorum, qui secundo Christi Sæculo sedibus Episcopalibus Regni Neapolis præfuerunt, major numerus non deest, sed necesse non est eorum omnium hìc elenchum contexere: sufficiant ergò illi, quos memoravimus.

13. Si dicatur, idcircò Viros istos extraneos, ad beneficia Episcopalia memorata fuisse promotos, quià exiguitas fidelium indigenarum non permittebat, ut è propriis civibus, vel natione, quælibet Ecclesiæ sibi Antistitem designarent; futilis est ista objectio: recurrentque responsiones mox allatæ ad evertendum objectum, pro illis sæculi primi propositum: quæ si non sufficiunt, adhùc alias hìc subjungamus. Falsum est suppositum, quod currente secundo Christi Sæculo exiguus esset fidelium numerus in Regno Neapolis, ubi jam præcedenti sæculo fides Christianam per Apostolos Petrum, & Paulum, ejusque Discipulos, & introducta, & fortissimè fuerat radicata. In Italiâ, Hispaniâ, Africâ, atque aliis, tàm Orientis, quàm Occidentis Regionibus, Christiana religio secundo Christi Sæculo non erat infans, sed jam adulta: tantâque fidelium multitudine redundabat, ut cuncta ubique repleret. Septimius Florens Tertullianus, qui sub fine sæculi ipsius effloruit, in Apologetico, à se edito, dùm Severus Imperator quintâ persecutione Christianos exagitabat, ad bella prospiciens, quibus Parthi, Mauri, & Marcomanni Cæsarem, & Imperium fatigaverant, modesto, sed benè sonanti eloquio, exprimere

(a) *Flav. Dexter. anno Christi 37. Chron.*

(b) *S. Hieron. de Scriptor. Eccl. cap. 132.*

(c) *Honor. Augustod. de illustr. Eccles. Script. n. 132.*

(d) *Heleca Cæsaraug. & Maximus ap. Bivar. comment. in Fl. Dextrum.*

(e) *Hug. Portugal. in hist. Compostellan.*

(f) *Bivar. in Flaucio Dextro.*

(g) *Bolland. in Act. Sanct. die 11. Januar.*

(h) *Ughell. Ital. Sacr. to 8. in Archiepiscop. Brundus. n. 2. 3. 4. 5.*

(i) *Idem to 6. in Episc. Atinens. n. 6.*

(l) *Idem to. 9. in Archiepisc. Tarent. n. 2.*

(m) *Idem tom. 9. in Episc. Liciens. n. 3.*

non omittit, quod Christiani multo majores erant illis populis, quibus debellandis Severus fuerat occupatus, adeòque si voluissent, potuissent Imperium graviùs infestare.

14. *Sed absit*, inquit Tertullianus, *ut aut igni humano vindicetur Divina Secta, aut doleat pati in quo probatur. Si enim & hostes exsertos, non tantum vindices occultos, agere vellemus; deesset nobis vis numerorum, & copiarum? Plures nimirùm Mauri, & Marcomanni, ipsique Parthi, vel quantæcumque, unius tamen loci, & suorum finium gentes, quàm totius Orbis? Hesterni sumus, & vestra omnia implevimus, Urbes, Insulas, Castella, Municipia, Conciliabula, Castra, ipsas Tribus, Decurias, Palatium, Senatum, Forum. Sola vobis relinquimus Templa. Cui bello non idonei, non prompti fuissemus, etiam impares copiis, qui tàm libentèr trucidamur? Si non apud istam disciplinam magis occidi liceret, quàm occidere (a)?* Tàm amplè, significat, jàm tùnc fuisse dilatatam Christianam fidem, ac numerum Christianorum, ut hi cuncta loca replerent, solis Templis Idolorum relictis, quibus non sè ingerebant. Cœterùm Castra, Urbes, Insulas, Municipia, Senatum, loca tandem omnia, plena esse fidelibus, qui cum per totum Orbem diffusi essent, majores erant numero, & Mauris, & Marcomannis, & Parthis, atque idcircò potuissent ipsi quoque, qui tàm libentèr prò fide sè trucidari permittebant, arma sumere, & contrà Imperium pugnare: persecutionem vim vi repellendo dispungere: fidem demùm, vitam, & bona propria ense tueri; nisi mitissima Christianę fidei professio occidi doceret, quàm occidere; probari satius duceret persecutione, quàm vi, & armis tyrannidem, quâ exercitabatur, evertere (b).

15. Si itàque jam tanti erant Christiani in toto Orbe; quis dubitat fuisse quoquè infinitos numero in Regno Neapolitano. Hocque posito, & sub tàm uberi numero fidelium, quomodò quæsò potuit oportere, ut necessario extranei quærerentur, qui præficerentur Ecclesiis Regni? Si absque prævaricatione Divinæ, naturalis, & humanæ legis, non est permissum Clericis extraneis ad sacras præbendas aditum aperire, cur, quomodo, & quâ conscientiâ, potuerunt indigenis postpositis, ibi extranei accersiri? Nonnè debebant ex propriâ diœcesi, vel ex circumjacenti provinciâ, vel saltem ex toto Regno, deligi Antistites, quibus beneficia Episcopalia esset licitum adipisci? Et quemadmodùm Ecclesia *Neapolitana* hoc tempore commissa est *S. Agrippino*, Neapoli orto, in regione Herculeâ ad Aream Fucillensem (c), cur non & aliæ propriis Civibus commissę fuerunt? Certè omnia hęc alitèr consistere non possunt, quàm firmato conceptu, quod nunquam fuerit interdictum Clericos extraneos beneficiis Episcopalibus insignire, sed potius, quod ab ipsis fidei Christianæ primordiis, ac præsertim ab usque Sæculo Christi secundo, praxis Ecclesiæ id obtinuerit, ut in Regno Neapolis, tùm viris indiginis, tùm extraneis apertus fuerit aditus ad Ecclesiastica beneficia, dummodò benemerentibus, atque dignis, nullâ factâ inter promovendos diversitate originis, vel nationis, utpotè ad rem, vel nihil, vel penè nihil faciente.

16. Prosequamur sermonem ad alia sæcula subsequentia. *Tertio Christi Sæculo* sterilis est memoria plurium Sacrorum Antistitum, qui Ecclesiis Regni Neapolis præfuerunt: cumque ultrà nomen eorum, pauca distinguantur in illius temporis monumentis; difficile est divinare, undè ortum habuerint. *S. Dionysium* tamen constat Episcopum *Brundusinum*, natione fuisse Ægyptium, Patriamque habuisse Alexandriam (d). Sanctus quoque *Magnus* Episcopus *Tranensis*, ex patre Etrusco natus est (e). Et quoàd ordines inferiores, legimus, quod *S. Felix* Senior Episcopus *Nolanus*, Præsbyterum apud sè habuit, nomine Elpidium, natione Græcum, à quo post obitum sepultus est (f). Prout & Joannes Episcopus *Lucerinus*, Marcum accivit ex Ecana Apuliæ, illumque Sacerdotali gradu insignitum, habuit in Episcopali munere successorem (g). Et quoniam, juxtà doctrinam Contradictorum, priscis illis temporibus, ordo, & officium, non distinguebatur à beneficio;

(a) *Tertull. Apologet. l. 2. c. 37. n. 2.*

(b) *Jo: Lud. de la Cerda in notis ad Tertull. loc. cit.*

(c) *Anton. Caraciol. in Monum. Eccl. Neap.*

(d) *Ughelli Ital. Sacr. to. 9. in Archiepiscopis Brundus. n. 5.*

(e) *Idem tom. 7. in Archiepiscopis Tranens. n. 2.*

(f) *Idem to. 6. in Episc. Nolan. n. 1.*

(g) *Idem tom. 8. in Episc. Lucerinæ n. 2.*

neficio; patet, quod eo tempore viri, tàm urbe, quàm provinciâ, & natione extranei, admittebantur in Regno Neapolis ad Ordines, & Officia, & consequentèr etiam ad ecclesiastica beneficia. Nam si hoc factum est in recensitis Ecclesiis; quis dubitet idipsum etiam factum esse in aliis ejusdem Regionis? Et si talitèr fiebat quoàd beneficia Episcopalia, & Presbyteralia, intentum jam habemus, de quo sit quæstio, & multo magis pro beneficiis inferioribus.

17. Sequenti *Sæculo quarto* fastis Ecclesiasticis, pluribus in locis, Regni Neapolitani reperiuntur adscripti Clerici extranei: & signantèr *Nolæ S. Paulinus*, origine Romanus, ortu Aquitanus, Baptismo Burdigalensis, Presbyteratu Barcinonensis (*a*), de quo quandoquidem suprà magis ex proposito locuti sumus, inutile est hìc plura contexere (*b*): qui tamen etsi vixerit etiam hoc sæculo, pertinet nihilominus potius ad Sæculum quintum: obiit etenim anno Christi 431. *Capuanam* Ecclesiam eodem quarto Sęculo rexit *Vincentius*, celeberrimus Præsul; qui cum anteà Presbyteratus officio in Romanâ Ecclesiâ perfungeretur, Nicæno I. Concilio interfuit, uti legatus S. Papę Silvestri. Adfuit quoque ut Antistes Synodo Sardicensi, de cujus indictione cum Constantio Imperatore, nomine Julii Papę I. tractaverat (*c*). *Theanensem* Ecclesiam tenuit *S. Paris*, origine Græcus, ac patriâ Atheniensis, qui à memoratos S. Silvestro in Episcopum ordinatus est (*d*), huicque in munere successit *S. Amasius* itidem Græcus, à facie præfati Constantii Cęsaris Arriani ad Julium Papam profectus (*e*). *Brundusina* Metropolis Rectorem sui habuit hoc Sæculo quarto *S. Aproculum* natione Romanum (*f*). Eo defuncto, *S. Pelinum* natione Macedonem, ac patriâ Dyrrachiensem (*g*). Quo paritèr ad Cœlites translato, infulæ Episcopales delatę sunt *S. Cyprio*, Hilladii filio, Gręco, S. Pelini discipulo, ac socio peregrinationis ejus, adolescenti admodùm, cunctisque Civibus Christianis, quibus illa Urbs abundabat, prælato (*h*).

18. Successivè *Sæculo Christi quinto* Episcopalibus teniis redimiti in Regno Neapolis effulserunt, *Beneventi S. Sophius*, Britannus. *Surrenti S. Renatus*, natione Gallus, ac patriâ Andegavensis, qui ut vitam solitariam ageret propè Surrentum, Andegavensem Ecclesiam, cui prçeratdereliquitque, cessavitque esse Episcopus loci, cujus erat indigena, ut fieret Antistes Urbis, à quâ erat prorsus extraneus (*i*). *Capuæ S. Priscus* junior, natione Africanus, qui in persecutione Vandalorum patriâ expulsus, vetustoque navigiǫ impositus, ad littora Campanię appulit, unà cum pluribus Sociis, qui Antistites in diversis illius Regionis Ecclesiis sunt constituti, eorumque nomina sunt, *Castrensis*, *Temmarus*, *Rossius*, *Heraclius*, *Secundinus*, *Adjutor*, *Marcus*, *Augustus*, *Elpidius*, *Canion*, & *Vindonius* (*l*). Ità duodecim viri extranei, nedum charitativè in Regno Neapolis sunt excepti, sed etiam beneficiis Episcopalibus decorati, tametsi Regio Campaniæ, illâ ætate tota esset Christiana, & Clericis, & Presbyteris nationalibus abundaret, quibus possent Ecclesię illæ committi. Valdè igitur à priscâ suorum Antenatorum charitate deviant Contradictores, dum nolunt dari accessum ad præbendas Ecclesiasticas Clericis Româ venientibus, in eorum Regno, quando ibi viris etiam Africanis, illùc fortuitò appulsis Episcopales infulas, illorum antiqui progenitores liberalissimè deferebant.

19. Paritèr eodem sæculo intèr Episcopos effulserunt in prænotato Regno, *Siponti S. Laurentius*, qui cum fuerit Zenonis Imperatoris consanguineus (*m*), oportet illum apud Græcos, vel ortum, vel originem habuisse: illeque idem est, quo sedente S. Michael Arcangelus Montem Garganum apparitione suâ gloriosissimâ decoravit. *Andriæ* quoque sedit Antistitis officio fungens *S. Richardus* natione Anglus, à Gelasio Papâ I. ordinatus (*n*). Apud *Frequentinos S. Marcianus*, natione Græcus, à S. Leone I. Episcopus consecratus (*o*). *Nolæ Joannes Talaida*, Patriarcha Alexandrinus, qui à suâ Cathedrâ jussu Zenonis Imperatoris ejectus (*p*), Appellatione ad Papam interpositâ, Romam venit, ubi ejus causa ventilata est (*q*), obsistenteque Augusto, nè Alexandriam remearet, Nolanæ Ecclesiæ, à Felice Papâ

(a) *Vid. ejus vitam ante illius Opera. Et Ughell. to. 6. in Episc. Nolan. n. 7.*
(b) *Vide supr. tom. 1 Sæcul. 5. cap. 9. à n. 26.*
(c) *Idem tom. 6. in Episc. Capuan. n. 8.*
(d) *Idem to. 6. in Episc. Thean. n. 1.*
(e) *Ibidem n. 2.*
(f) *Ferrar. in Catal. SS. Ital. die 5. Decemb.*
(g) *Idem loc. cit.*
(h) *Ughelli Ital. Sacr. to. 9. in Archiepisc. Brundus n. 8.*
(i) *Idem tom. 6. in Archiepisc. Surrentinis n. 2.*
(l) *Ex Breviar. Capuan. Ughell. to 6. Episc. Capuan. n. 12.*
(m) *Ughell. to. 7. in Episc. Sipont. n. 3.*
(n) *Ughell. Ital. Sacr. to. 7. in Episc. Andr. num. 1.*
(o) *Idem tom. 8. in Episc. Frequent. n. 1.*
(p) *Baron. an. 482. num. 11. 23. 36. &c.*
(q) *Idem Baron. an. 483. num. 22. 27.*

Papâ III. præfectus est. De quo Liberatus in suo Breviario: *Joannes Talaida, habens Episcopatus dignitatem, remansit Romę, cui Papa Nolanam dedit Ecclesiam, quę est in Campanię regione, in quâ plurimos residens annos, in pace defunctus est* (a). An Joannes Ecclesiam hanc in titulum habuerit, vel in commendam, ambiguum est (b). Quocumque autem modo id acciderit, confert ad causam nostram, quandoquidem Contradictores non abnuunt impugnare collationes Ecclesiarum Regni, tàm in titulum, quàm in commendam, factas extraneis, cum hìc palmaritèr discernatur praxis, quâ usque à Sæculo Christi quinto, Romanus Pontifex beneficia, etiam Episcopalia, Regni Neapolis, vel in titulum, vel in commendam conferebat Clericis, nedum patriâ, & provinciâ, sed etiam linguâ, populo, & natione extraneis, Græcis tandem, & Ægyptiis, totoque dissitis cœlo.

20. Implebunt *Sæculum Christi sextum* res Ecclesiæ ipsius Metropolis Neapolitanæ. Erat in illâ Civitate Monasterium, cui D. Gregorius Abbatem præfecit quendam Monachum, Româ missum, adeoque extraneum: qui cum tandem viam universæ carnis ingressus fuisset; Sanctus Pontifex eidem Cœnobio præfecit alium Monachum, illòc transmissum, sub titulo, vel officio Præpositi, ut si laudabilitèr ei præesset, dignitatem quoque Patris, & Abbatis, post aliquantum temporis, obtineret (c). Satis clarè hoc insinuat, quod tunc extraneis patebat accessus extraneis in ipsâ Urbe Neapolis, & consequentèr etiam in aliis locis ejusdem Regni ad beneficia Abbatialia. Et quoàd beneficia Episcopalia; audiatur attentè. Deposito proptèr gravia facinora Demetrio Episcopo Neapolitano, S. Gregorius Magnus scripsit *Ordini, & Plebi consistenti Neapoli*, ut alium sibi Antistitem eligerent, virum benemerentem, & dignum (d). Interimque Neapolitanam Ecclesiam commisit *Paulo* Episcopo Nepesino (e), in quem statim Neapolitani vota concordia dirigentes, illum, tametsi extraneum, sibi dari in Præsulem à D. Gregorio postularunt. Abnuit Summus Pontifex eorum supplicationibus adhęrere, quippè Paulus erat alteri Ecclesiæ, quam habebat in titulum, alligatus: tempusque ad rem melius ponderandam exegit (f). Neapolitani interim alium elegerunt, itidem extraneum, nempe *Florentium* Subdiaconum, seu Prælatum Romanæ Ecclesię (g), quo munus illud suscipere detrectante, S. Gregorius alium eligi præcepit.

21. Sed quià suffragia electorum intèr sè discissa, in unum non conveniebant, & Paulus Nepesinus instabat sibi reditum ad suam Sedem permitti; Sanctus Pontifex Petro Subdiacono Campaniæ commisit, ut Clero Neapolis intimaret, quatenus citò duos, aut tres ex eorum corpore deputarent, qui Romam peterent, ibique electionem novi Præsulis coram Sede Apostolicâ celebrarent (h). Obtemperarunt Pontifici Neapolitani: eorumque Deputati, sivè Compromissarii elegerunt *Fortunatum*, quem extraneum fuisse censemus, tùm quià illius indigenatus nullum reperitur vestigium: tùm etiam, quià cum D. Gregorio denunciaverit, sè fuisse libentèr à Neapolitanis susceptum (i), qui mox Paulum, aut Florentium extraneos habere in Præsulem peroptaverant; satis indicio est, sè aliundè Neapolim adiisse. Igitur sexto Christi Sæculo nulla erat lex prohibens, quominus Neapolitanæ Ecclesiæ præficeretur extraneus, si Summus Pontifex transferre illùc voluisset de Sede Nepesinâ Paulum Visitatorem; vel si Florentius Prælatus Romanæ Ecclesiæ oblatas sibi Metropolis illius infulas acceptasset. Si dicatur, electos fuisse hos extraneos, quià tunc Neapoli non essent Viri ad tantum onus idonei; fit injuria magnę ipsi Metropoli, de quâ congruè cum D. Paulino concini potest, *Urbes innumeras una miramur in Urbe* (l). Nèc sinè ignominiâ hoc supponi posse præfatus D. Gregorius Neapolitanis ipsis perscripsit: *Nàm grave Cleri illius erit opprobrium, ut si hic fortasse approbatus non fuerit, alium sè dicat, qui eligi debeat, non habere* (m). Fusiùs prosecuti sumus hanc rem, totamque seriem ipsius, Sæculo septimo, in quo contigit mors præfati Sancti Pontificis Gregorii I. Undè illùc Lectorem remittimus (n).

(a) *Liberat. Breviar. cap. 18.*
(b) *Thomassin. Vet. & Nov. Eccl. Discipl. p. 2. l. 3. c. 10. n. 15.*
(c) *S. Gregor. lib. 7. epist. 93.*
(d) *S. Gregor. l. 2. indic. 10 epl. 3.*
(e) *S. Greg. l. 2. ind. 10. epl. 12. & 20.*
(f) *Idem loc. cit. epl. 6. & 7.*
(g) *Idem l. 2. indic. 11 epl. 15.*
(h) *Idem loc. cit. epl. 35*
(i) *S. Greg. l. 2. ind. 11 epl. 61.*
(l) *S. Paulin. Natal. 2 de S. Felic. Nolan.*
(m) *S. Greg. l. 8. ep. 40*
(n) *Vid supra to. 1. Sæcul. 7. cap. 14. à n. 22*

22. Si

22. Si replicetur potuisse illos extraneos Paulum, Florentium, & Fortunatum, eligi, quià Neapolitani cesserint juri suo, eligendo concorditèr ipsos; hæc responsio non subsistit, quià nemo cedere potest juri suo, in præjudicium eorum, favore quorum Divinum, naturale, & humanum jura alitèr poscunt. Et ità si in sententià Contradictorum prohibitum est jure Divino, naturali, & humano, preficere Ecclesiis extraneos, non poterant Neapolitani cedere proprio juri favore extraneorum: eligere namque omninò debuissent, vel Clericum, vel saltem laicum postulare, natum in illà urbe, non in extraneos consentire. Præterquam quod satis erat, ut unus de tanto numero non consentiret: major enim pars non potuisset præjudicare minori in jure electionis passivo (*a*). Non ergò alià de causà Neapolitani tunc successivè duos extraneos elegerunt, nisi quià liberum illis erat, prò eorum arbitrio, tàm Clericos extraneos, quàm nationales eligere. Et electi illi Paulus, ac Florentius, non sunt à beneficio Episcopali Neapolitano repulsi, quià obsisteret eis extraneitas, sed quià eorum alteri obstitit vinculum prioris Ecclesie; alter verò noluit Episcopale pondus humeris suis imponere. Igitùr ex totà serie utriusque electionis patet, quod praxis Seculi sexti hoc ferebat, ut in primarià Regni Neapolitani Ecclesià (& multò magis in aliis inferioribus) pateret accessus ad beneficia, non modo Clericis indigenis, verum etiam extraneis.

(a) *Fagnan. in cap. cum dilectus 8.n.13. de Consuet. l.1.*

23. Quo similitèr Seculo decurrente, ex memorati D. Gregorii epistolis intelligimus, multos Clericos Diœcesis Capuane solitos esse Neapoli commorari, quibus designata quedam subsidia conferri Sanctus Pontifex mandat Gaudentio Episcopo Nolano, tunc Ecclesie Capuane Visitatori scribens: *Qui Ecclesiasticis famulantur obsequiis, Ecclesiastica, ut possibilitas exigit, debent adipisci subsidia. Proindè fraternitatem tuam præsentibus hortamur affatibus, ut Clericis Capuane Ecclesiæ, qui in Civitate Neapolitanà consistunt, quartam in presbyterum eorum, de hoc quod ante Ecclesie singulis annis accesserit, juxtà antiquam consuetudinem distribuere, secundum personarum studeas qualitatem: quatenus aliquod stipendiorum habentes solatium, ministerium, officiumque suum circà eandem Ecclesiam, devotiori mente provocentur impendere* (*b*). Habebant Clerici Capuani Ecclesiam intrà Urbem Neapolis (*c*), in quâ conveniebat *presbyterium eorum*, nempè vel ibi simul concurrebant ad Sacra Mysteria exercenda, & laudes in choro Domino persolvendas: *presbyterium* enim in Sacris Canonibus significat *Chorum* (*d*). Vel simul inibi congregabantur, tamquam Collegium agentes, vel Consistorium, aut Senatum: *Presbyterium* namque apud Sanctos Patres aliquandò sumitur prò congregatione, vel adunatione Sacerdotum (*e*).

(b) *S. Greg. lib. 4. epl 26.*

(c) *Ughell. Ital. Sacr. to.6. in Episc. Capuan. num.20.*

(d) *Cap.30. de Consec. dist.2. cap.1 & ibi Canonistæ de Vit. & honest. Cler. Magri Notitia Vocab. Eccles. V. Chorus & V Presbyterium.*

(e) *S. Cypr. epl.35. & 46. Magri & Ughelli locis citat.*

24. Et quià Ecclesia Neapolitana tunc Metropolis nondum erat, prout & nec talis adhùc erat Capuana; sequitur, quod nulla ex his Ecclesiis eo tempore subjectionem habebat respectu alterius, sed utraque independens ab alterutrà erat. Quare licèt jam tunc Ecclesia Capuana evicisset, ut possideret Basilicam intrà menia Neapolis; tamen saltem quando primò adepta est hoc jus possidendi ipsam Basilicam, & consequentèr ejusdem quoque reditus, & proventus; certè verificatum fuit, quod intrà menia Neapolis beneficia, & prebendas illius Basilice possiderent Clerici extranei, quales erant Capuani: qui tametsi ex eàdem regione prodiissent, quantum ad Principatum politicum (quod tamen sine magna difficultate admitti non potest, cum utraque Urbs antiquis temporibus proprium haberet Principem, aut Ducem) certè quantùm ad spiritualia, ad aliam spectabant Ecclesiam, Canonesque usque ad illud tempus editi, quos magnificiunt Contradictores, uti præscribentes electiones fieri de gremio Ecclesie, quemadmodùm & aliquandò præscripsit ipse D. Gregorius (*f*), prò gremio Ecclesie, non significabant cunctas alicujus Regni Diœceses, sed propriam uniuscujusque Episcopatus Ecclesiam: adeòque Clerici Capuani, apud Neapolim erant extranei, non indigene: & nihilominus ibi possidebant Ecclesiam cum tot proventibus, & prebendis, quot tantis Clericis responderent, qui ibi convenirent in Choro, vel

(f) *S. Greg. lib.11. epist.16.*

Col-

Collegium Sacerdotale componerent. Undè patet ad sensum, quod Seculò Christi sexto, intrà ipsum ambitum Urbis Neapolis, aditus patens erat ad beneficia Clericis extraneis, nedùm perfunctoriè, vel casu, sed etiam firmo, stabili, & invariabili modo, sic ut beneficia ista semper ad extraneos, nempè ad Capuanos, deberent pervenire, donec res aliter est mutata.

25. Ad *Sæculum Septimum* progrediamur. Hoc tempore propè Neapolim erat celebre Monasterium, Niridanum dictum, cui pręerat Abbas Hadrianus, natione Afer, ductus posteà in Angliam à S. Theodoro Episcopo Cantuariensi, & ibi Vitaliani Papæ mandato, præpositus Monasterio S. Petri Apostoli: Quâ de rè fusius Venerabilis Beda (*a*). *Brundusina* Ecclesia Præsulem habuit *Theodorum*, sive Theodosium, natione Græcum, qui floruit circà annum Christi 695. (*b*) *Gallipolitana*, Sabinum, sive *Sabinianum*, natione Romanum, cui scripsit epistolam S. Gregorius Magnus (*c*). *Tarentina*, *Masonam*, natione Gothum (*d*), cujus etsi pręcisa ętas nesciatur, tamen hoc ęvum non excessisse probabilitèr judicamus. Et ut hìc quoque aliquid de primariâ Ecclesiâ Regni Neapolis eloquamur recolendum est, quod pręsenti ætate multi Clerici extranei Neapoli morabantur, quibus non minus ac indigenis D. Gregorius præcepit, de bonis Ecclesiæ portionem congruam ministrari, literis ad Paschasium directis, qui Neapolitanæ Cathedrę insedit post annum Christi 601. (*e*) *Volumus, ut secundum distributionem præsentibus scriptis insertam, coram Anthemio Subdiacono nostro sine difficultate aliquâ fraternitas vestra debeat erogare. Præbendi itàque sunt Clericis vestris per singulos, sicut prospexeritis simul omnis summa solidi centum: præjacentibus, quos centum vigintisex esse cognovimus, da ndi sunt solidi sexagintatres; idest medius solidus per singulos: presbyteris, ac diaconibus, & clericis peregrinis solidi quinquaginta: hominibus honestis, ac egenis, quos publicè petere verecundia non permittit, solidi centum quinquaginta, itàut quilibet eorum ad singulos tremisses, quidam ad binos, quidam ad singulos solidos, vel si visum fuerit, amplius, dimittatur. Reliquit verò pauperibus, qui eleemosynam publicè petere consueverunt, solidos trigintasex* (*f*).

26. Quemadmodùm Clerici sunt, fueruntque antiquis Sæculis, beneficiarii Ecclesię; ità etiam beneficiarii erant pauperes (*g*), tùnc præsertim, quando cuncti proventus ecclesiastici ad manus Antistitis perveniebant, qui debebat eos dispensare. Clericis enim matriculæ Ecclesiæ inscriptis sportulam, sive portionem dabat, qui dicebantur *Clerici*, vel *Canonici matricularii* (*h*), hæcque erant illorum beneficia. Sed & portionem aliquam dabat etiam pauperibus, elencho inopum adnotatis, qui paritèr nominabantur *matricularii Ecclesiæ*, ut ex Concilio Antifiodorensi (*i*), ac ex Flodoardo Remensi patet (*l*), memoratque S. Gregorius VII. *Canoniam pauperum* (*m*). Sanctus Gregorius Magnus autem jussit Neapoli fieri tres Classes Clericorum, & duas pauperum, itàut prima Classis esset *Clericorum* Neapolis, ut sic sumptorum. Secunda Clericorum *præjacentium*, qui fortè erant Clerici Ecclesiæ Cathedrali servientes. Tertia *Presbyterorum*, *Diaconorum*, & *Clericorum peregrinorum*. Quarta pauperum erubescentium mendicare. Et quinta demùm pauperum aliorum, qui soliti erant victum quæstuando captare. Ex massâ solidorum 400. jubet Summus Pontifex dari Clericis Neapolitanis solidos 100. ac præjacentibus 63. In totum Clericis Diœcesanis solidos 163. Presbyteris verò, Diaconibus, & Clericis peregrinis, mandat præberi solidos 50., nempè ferè tertiam partem illius summæ, quam percipiebant Clerici Diœcesani.

27. Si ergò distribuenda nunc essent bona ecclesiastica Urbis, & Regni Neapolitani, eo modo, ac sub illâ proportione, quâ pręcepit sanctissimus iste Pontifex suo tempore dispensari; Clerici extranei, nedum non essent ab illis longius protelandi, uti conantur Contradictores, sed imò ad eos essent admittendi, usque ad tertiam circitèr eorum partem. Et tamèn nùnc, non solum nontertiam, sed nèc decimam, nèc vigesimam obtinent partem. Nàm si demantur beneficia Episcopalia

(a) *Beda tom. 3. Hist. Angl lib 4. c. 1*
(b) *Ughel. Ital sacr. to. 9. in Archiep. Brundus. n. 9.*
(c) *S. Greg. l. 7. ind. 2 epist. 105.*
(d) *Ughel. in Archiep. Tarent. n. 3. to 9.*
(e) *Ughel. Ital sacr. in Archiep. Neapol. num 29.*
(f) *S. Gregor. lib. 9. epist. 29.*
(g) *Thomassin. vet. & nov. Eccl. disc. p. 3. l. 3. c. 26. n. 19.*
(h) *Magri Vocab. Eccles. V. Matricula.*
(i) *Bin. in not. ad Concil Antisiodor. an. 590. capit. 3.*
(l) *Flodoard. lib. 3. cap. 26.*
(m) *S. Greg. VII. l. 3. epist. 17. ap Bin. tom. 7. Conc. p. 2. f. 359.*

lia, & Archiepiscopalia, quæ ferè cuncta Nationalibus committuntur: Item Dignitates, & Canonicatus, Mansionariç, & Capellaniæ Cathedralium, & Collegiatarum, necnon Parochiæ, & Vicariæ, Curam animarum habentes; beneficia de-snum Jurispatronatus laicorum, ac alia beneficia simplicia, vel patronatus ecclesiastici in mensibus Ordinariorum vacantia, quæ omnia, vel ferè omnia, Clericis Regnicolis dispensantur: demum si ex beneficiis simplicibus, vel Abbatiis reservatis, detrahantur illæ, quas Papa Cardinalibus, Prçlatis, Episcopis, Clericisque Neapolitanis confert; computatis computandis reperietur, nec etiam vigesimam partem beneficiorum Regni Neapolitani, imò fortè neque trigesimam, Clericis extraneis esse collatam: Et en quo tendit declamata illa multitudo beneficiorum viris extraneis porrectorum, quę certè immenso numero est minor summâ illâ proportionali, quam Septimo Christi Sæculo, sub dictamine S. Gregorii Papæ Ecclesia Neapolis Clericis advenis distribuebat.

28. Quod sequitur *Sæculum octavum*, intèr alia retinet memoriam *Thosini* Gręci, Episcopi *Crotoniensis* (*a*), & *S. Auperti* ex Galliâ Abbatis *S. Vincentii* de Vulturno (*b*). *Sęculum nonum* exhibet nomina *S. Paulini* Britanni, habentis Archiepiscopium *Capuanum* (*c*), ac *Theodosii* Galli, præsidentis Metropoli *Theatinæ* (*d*). *Sęculum decimum* facit mentionem *Niceta* primi, Neapolitani Archiepiscopi, cujus ipsum nomen patefacit fuisse Gręcum, & à ConstantinopolitanoPatriarchâ titulum Archiepiscopale dicitur habuisse (*e*). *S. Leo* paritèr, & *S. Constabilis* Lucenses, in Abbatiali beneficio Cavensi, mediate sibi alter alteri successerunt (*f*). Uberiorem daremus notulam virorum, qui beneficia Episcopalia in Regno Neapolis, antè annum Christi millesimum, tenuerunt: sed quià ingens pars Episcopatuum, post decimum Sæculum erecta est: & eorum qui præcedenter fundati sunt, integra series Præsulum non habetur: ac quorum etiam habetur nomen; antiquitas patriam non expressit, scirique propterea non potest, an fuerint indigenæ, vel extranei; hinc est quod hìc magis opulentam seriem Advenarum Antistitum non conferimus: elenchus tamen earum, quos memoravimus est sufficiens, ad probandam praxim decem priorum Ecclesiæ Sæculorum, aditum pandentium, non modò Clericis indigenis, verum etiam extraneis, ad ecclesiastica beneficia, cum in antiquis leviores probationes sufficiant (*g*): & ad ostendendam praxim satis sit etiam unicus actus habens tractum successivum de tempore in tempus (*h*).

29. *Sęculo undecimo*, & subsequentibus major numerus occurrit Præsulum aliundè natorum, qui beneficia Episcopalia in Regno Neapolis, possederunt. Beneficia inferiora verò non individuamus, quià nomen, & patriam illorum, qui eadem possederunt, ubinàm est possibile reperire? Quis illa memoriæ tradidit? Quis ea typis impressit? Utinàm aliquis eamet ad posteros transmisisset: palparetur etenim manibus, cerneretur oculis, evinceretur obtutu, praxis priscorum sæculorum, consentanea illi ipsi, quam nunc servandam esse clamamus. Sed quià, uti fert commune proloquium, de minimis non curat prætor (*i*); Nemo hanc sibi occusationem assumpsit, ut Parochorum, Canonicorum, Capellanorum, Beneficiatorumque simplicium, patriam ponendam duxerit sub regesto: vel saltem hujusce rei ad nos notitia non pervenit. Verùm hisce minutioribus memoriis deficientibus, plusquàm satis est seriem Antistitum non deesse: stylus namque in beneficiorum Episcopalium dispositione servatus, dat normam stylo, inferiora beneficia concernenti (*l*). Quarè probatâ Clericorum extraneorum admissione ad Episcopalia beneficia, probata ex consequenti remanet etiam eorum admissio ad beneficia ordinis inferioris, cum superadjuncta vi rationis, quæ deducitur à majori ad minus, à quo proculdubiò validum, & efficax depromitur argumentum (*m*).

30. Igitur *Sęculo Christo undecimo* sedisse reperiuntur, inter cæteros, in Cathedrâ *Sipontinâ* Albertum Placentinum. In *Rhegiensi* Raingerium Gallum. In *Aversanâ* Guitmundum itidem Gallum. In *Tropeensi* Kalochinum Græcum. In

(a) *Ughel. Ital. sacr. to. 9. in Episc. Croton. num. 6.*
(b) *Idem to. 8. in Episc. Æserniens. num 7.*
(c) *Idem to 6. inter Archiepisc. Capuanos num. 29.*
(d) *Idem to 6. in Archiep. Theatin. n 4*
(e) *Idem to 6 in Archiep. Neapol. n. 1.*
(f) *Idem to. 7 in Episc. Salernit. inter Abbat. Cavenses n. 2 & 4.*
(g) *De Luca de Jurepatr. disc. 31. n. 14 & disc. 57. n. 10.*
(h) *Gutier. pract. qu. l. 2 qu. 73. n. 2. Barbos. repert. pract. concl. V. Consuetudo.*
(i) *L. Socio ff. de in integr. restit. l. 4 in fin. ff. de edil. edict. Barbos. tr. var. Axiom. 250. num. 1 & 5.*
(l) *Guymer. in Prag. Sanct. V. exterriis to. 1. f. 35. Lessius de just. & jur. l. 2. cap. 34. dub. 14 num 64.*
(m) *Jura & DD. ut à Barbos. tr. var. loc. 67. numer. 2.*

Aquinati Martinum Florentinum. In *Arrianensi* Meinardum Patavinum, & in illâ *Montis Corbini*, Albertum Normannum (*a*). Ex vitâ quoque S. Anselmi Cantuariensis habetur, quod hoc tempore, Abbatiali beneficio S. Salvatoris Telesini fruebatur Joannes quidam extraneus, qui fuerat Monachus Cœnobii Beccensis in Britanniâ (*b*). Quâ pariter ætate Abbatialia beneficia S. Trinitatis Venusiæ, S. Michaelis Mileti, & S. Euphemiæ in Calabriâ, possidebat Robertus de Grentemaisnil, anteà Abbas S. Ebrulfi in Normandiâ, & posteà Abbas S. Michaelis, ac Episcopus Trainensis in Siciliâ (*c*). *Sæculo duodecimo*, inter alios, infulas *Amalphitanas* tenuit Joannes Panormitanus, Joannes ex Benevento, & Rotbaldus ex Lombardiâ. *Salernitanas* Guillelmus Ravennas. Gerardus de Veronâ *Sipontinas*. *Compsanas* S. Herebertus Anglus. *Acheruntinas* Raynaldus Romanus. Ac tandem *Capuanas* Gaufredus Gallus, Philippus Cremensis, & Guillelmus ipse Ravennas (*d*). *Sæculo decimotertio*, infinitus extraneorum numerus tæniis Episcopalibus redimitus effulsit, quos inter Algerus Burgundus *Neapoli*, necnon Petrus Romanæ Ecclesiæ Subdiaconus. *Compsæ* Andreas de Urbe, Stephanus Mediolanensis, atque Laurentius de Tuderto. Corradus Germanus *Bari*. Nicolaus Remensis *Trani*. Guillelmus Gallus *Salerni*. *Cusentiæ* Opizo Astensis, Thomas Siculus, Petrus Carinthiensis, Adam Gallus, atque Martinus Polonus. *Capuæ* tandem Cynthius Romanus, Jacobus Pactensis, Petrus Ferentinas, Salimbene Canonicus Parisiensis, Marinus demùm, qui tametsi origine Neapolitanus, Canonicus erat, & Thesaurarius Sarisberiensis, retinuitque cum Archiepiscopatu Capuano beneficia, quæ possidebat in Angliâ (*e*).

(a) *Ughell. Ital. sac. in serie Episcopor. in corpore nominat. to. 6. 7. 8. & 9.*

(b) *Edmer. in Vit. S. Anselm. & Baron. an. 1097. à n. 9. &c.*

(c) *Willelm. Gemmetic. hist. Normann. l. 7. c. 30. Orderic. Vital. l. 3 ad ann. 1061. & præfatus f. 483. Roc. Pir. Sicil. Sacr. in Archiep. Messanæ.*

(d) *Vid. Ferdin. Ughell. in serie Episcop. in corpore libri nominat.*

31. Quoàd *Sæculum decimumquartum*, tanta est exuberantia Præsulum advenarum, ut nimio tempore opus esset ad illos individualiter recensendos: aliquos tantum exprimemus ex multis, ne rem videamur jejuniis labiis pertransisse. *Neapolitanam* Ecclesiam possedit Jacobus Viterbiensis, Bertuldus Romanus, Thomas Etruscus, Nicolaus Cremonensis, Anibaldus Atrebatensis, nec non Bertrandus, Hubertus, Petrus, & duo Bernardi, omnes Galli. *Capuanam* Albertus Terracinensis, Joannes anteà Episcopus in Hiberniâ, Ingirannus Sistaricensis, Reginaldus Antisiodorensis, & alii. *Compsanam* Philippus Thebanus, & Consilius Viterbiensis. *Barensem* Landulphus Patavinus, Joannes Romanus *Nazarenam*. Surrentinam Petrus Bavitensis. *Acheruntinam* Stephanus, anteà Archiepiscopus Carinthiensis. *Theatinam* Vitalis Bononiensis, Bartholomæus Romanus, Beltraminus Mediolanensis, Matthæus Carnotensis, & Raymundus Massilensis. Leonardus Urbevetanus *Sipontinam*, nec non Nicolaus Januensis, & Gregorius de Veronâ, *Tranensem* Andreas Verulanus, Guillelmus Andegavensis, & Jacobus Turç Senensis. Demùm *Salernitanam* Guido anteà Episcopus Cameracensis, Robertus Burdigalensis, Onuphrius Meldensis, Bertrandus Coturcensis. Quibus addendus est Isaurus, anteà Metropolites Nundensis in Daniâ, præelectus à Papâ suprà Joannem de Regiis Salernitanum, & Franciscum Coratium Parisiensem, coelectos discorditer à Capitulo. Quid fuerit hoc sæculo de Sedibus Episcopalibus, conjiciat lector ex eo, quod factum est in Cathedris Archiepiscopalibus, nisi velit ex sè Synopsim Antistitum uniuscujusque Ecclesiæ percurrere (*f*).

(e) *Ughel. Ital. Sac. in serie Episcop. in corpore nominat.*

(f) *Ughell. Ital. sac. in serie Archiep. hic in corpore nominat.*

32. Currente *Sæculo decimoquinto*, præfuit Ecclesiæ *Nazarenæ* Augustinus Romanus. *Barensi* Jacobus Mediolanensis. *Amalphitanæ* Joannes Florentinus. Henricus Panormitanus *Acheruntinæ*. *Theatinæ* Nicolaus, anteà Episcopus Spoletanus, & Guillelmus Frater Archidiaconi Aquilejensis. *Tranensi* Joannes Lopez, & Joannes Borgia, itidem Hispani. *Compsanæ* Joannes Nicolaus, & Franciscus, omnes Romani. *Sipontinæ* Nicolaus de Imolâ, Joannes Siculus, Laurentius, Matthias, & Angelus ex Urbe, Bessaraon ex Nicæâ Græcus, Nicolaus de Saxoferrato, & alii. *Salernitanæ* Octavianus Eugubinus, & Petrus Hispanus. *Neapolitanæ* demùm Jacobus Parmensis, & Jacobus alter Romanus (*g*). Hic quoque non adjungimus Catalogum eorum, qui cum essent extranei, Ecclesias Episcopales in Regno Neapolis

(g) *Idem in Archiepisc. hic in corpor. nominat.*

lis tenuerunt, quia nimis operosum esset, longumque, ac tędiosum nomina singulorum per extensum præsenti paginę inserere (*a*).

33. Ad *Sæculum Sextodecimum* transimus, in quo *Neapoli* Metropoliticum exercuerunt officium Paulus Aretius, anteà Episcopus Placentinus, Raynutius Farnesius, posteà Archiepiscopus Ravennas, prætermisso Fatio Sanctorio Viterbiensi, qui eam Ecclesiam accipere recusavit (*b*). *Capuæ* Jo. Baptista Ferrarius Mutinensis, Hippolytus Estensis Ferrariensis, Cęsar Costa Maceratensis, Robertus Bellarminus Etruscus, & Nicolaus Schomberg Germanus. *Bari* Stephanus Menus Hispanus, Hieronymus Grimaldus Januensis, alter Hieronymus Saulius, itidem Januensis, Jacobus, & Antonius de Pute Nicienses, & alii. *Amalphi* Robertus Britto Gallus, Antonius Balestrarius, & Hieronymus Vitelli Senensis, Maximus de Maximis, & Hieronymus Planca Romani. *Compsę* Marcellus Crescentius Romanus, Ambrosius Catharinus Senensis, Hieronymus Muzzarellus Bononiensis, *Lanciani* Ægidius Viterbiensis, Michael Belga, Leonardus Juannensis, Joannes de Salzâ, & Antonius à S. Michaele Hispani. *Theatæ* Felix Bononiensis, Guido Florentinus, Bernardinus, & Marcus Antonius Romani, Joannes Perusinus, Hieronymus Anconitanus, Cæsar, & Joannes Baptista Lucenses, & alii. *Siponti* Agapitus Amerinus, Joannes Riccius Etruscus, Sebastianus Regiensis, Joannes Andreas Messanensis, Ptolomæus Novocomensis, Bartholomęus Hispanus &c. *Surrenti* Franciscus, & Guilbertus Hispani, Philippus Florentinus, Julius Brixiensis, Bartholomæus Urbevetanus, Florentius Atrebatensis, Joseph Pedemontanus, & alii (*c*).

34. Sed quis otium habet, ut enumeret cunctos Archiepiscopos, & Episcopos Regni Napolitani, qui Sæculo Christi decimo sexto, tametsi aliorsum orti, & nedùm patriâ, verum etiam provinciâ, & natione prorsus extranei, Cathedris ibidem Pontificalibus insederunt? Si quis pro eodem Sæculo, si quis pro multis aliis calculum Advenarum conferat cum Nationalibus, fortè inveniet, plures fuisse extraneos, quam Regnicolas: hisque si addat computum Regnicolarum, qui extrà Regnum, in Statu Ecclesiastico, & alibi per totam Italiam, & extrà Italiam, beneficia Episcopalia consecuti sunt; agnoscet, quam libera semper fuerit Ecclesia in admittendo Clericos extraneos, promiscuè cum extraneis ad ecclesiastica beneficia. Nobis sufficit ostendisse praxim in Regno Neapolis observatam, ab initio Ecclesiæ usque ad nostram ætatem, de sæculo in sæculum custoditam, & ut ajebat S. Athanasius, *ex patribus ad patres per manus traditam* (*d*), esse hanc, ut in toto ipso Regno semper, & numquam interruptè, Clerici etiam extranei locum habuerint ad beneficia. Quod si Romani Imperatores Cæsari succedentes, si Constantinopolitani, si Reges Normanni, Svevi, Andegavenses, Austriaci, qui interìm Regno Neapolis pręfuerunt, cognovissent, non expedire mixtam hanc prælationem extraneorum unà cum indigenis; certè non tardassent, nec omisissent ei obsistere, illamque impugnare, neque, ut vidimus, Reges Sæculis decimoquinto, & sexto, evertissent exclusionem Clericorum extraneorum ab ecclesiasticis beneficiis, de quâ superius dictum est (*e*)? Sanè ipsi piè, simùlque politicè, ac rationabilitèr noluerunt excludi à beneficiis ipsius Regni Clericos extraneos: tùm quià Regi, qui & ipse est extraneus, alibique degit, ac ejus Regiæ Coronæ proficuum est, politicè loquendo, quod ibi sparsim sint Præsules, aliique præbendati extranei, qui juribus regalibus custodiendis invigilent, & obsistant eorum impugnatoribus: ac si quando fortè motus, vel novitates, Coronæ, aut Regi noxias, contingeret excitari, opponant se illarum conatibus efficacitèr. Tùm etiàm, quià Reges sunt Ecclesiæ libertatis Defensores, & Protectores: quâ de rè D. Leo ad Leonem Augustum: *Debetis incunctantèr advertere Regiam potestatem vobis non ad solum mundi regimen, sed maximè ad Ecclesię pręsidium esse collatam* (*f*). Et individuè de rebus, ad libertatem ecclesiasticam pertinentibus, Arnulphus Lexoviensis: *Regalis dignitas Ecclesiasticam conservare potius consuevit, quam tollere libertatem* (*g*). Ideoque pati Re-

(a) Ciacon. vit. Pontif. in Card. Sanctorio l. 3. col. 1043. C.

(b) Ughel. in serie Archiep. notat. in corp

(c) Idem in serie Archiep. in corp. notat.

(d) S. Athan. lib. de decr. Nicæn. fid. cont. Euseb.

(e) Vid sup. in hoc tom. c. 27. à n. 17.

(f) S. Leo Epist. ad Leon. August.

(g) Arnulph. Lexov. epist. 54. ad Alex. III.

ges non debent, quod hæc intra eorum statum ullum sentiat decrementum. Tùm demum, quià radicitùs extirpare novitates, quæ possunt inquietudines in Ecclesiâ generare, Principi, ac Principatui summoperè proficuum est: undè Cœlestinus Papa I. scripsit ad Cæsarem Theodosium: *Pro vestri Imperii salute geritur quidquid pro quiete Ecclesię &c. laboratur* (a). Et signantèr integram servare libertatem Ecclesiæ in his, quæ spectant dispensationem beneficiorum, in ipsorum refluit Principum utilitatem; non enim sine periculo alicujus magnę commotionis potest subtrahi Superioribus, & privatis; Præsulibus, & Magnatibus; Clericis, atq; laicis, primęva illorum libertas, disponendi de beneficiis, vel per collationem, vel per nominationem ad ea. Quarè Alexander PP. II. Belam Hungarorum Regem, obstantem nè liberè fieret electio Præsulis in quâdam Urbe suæ ditionis, monuit ut desisteret: *alioquin*, inquit, *licèt magnificentiæ Regiæ deferre velimus, jamdictę Ecclesię in jure suo deesse non poterimus aliquâ ratione. Nam & Serenitati Regiæ credimus expedire, ut Civitatem ipsam in suâ libertate conserves, ut habitatores ejus in fidelitate tuâ facias firmiores, & ne cis circà dominium tuum occasionem tribuas malignandi* (b).

(a) *Cœlestin. I. epist. ad Theodor. II.*

(b) *Ughell. Ital. Sac. to. 7. in Appendic. ad Episc. Narnien. f. 1305*

35. Quo verò ad DD. Contradictores, breviter dicimus, quod si est de jure divino, naturali, & humano, quod beneficia ecclesiastica solis indigenis tribuantur, longiusque ab eis protelentur extranei; cur per decem, & octo Sæcula in Regno Neapolis est observatum oppositum? Cur tot, & tantorum Stemmatum Reges, fortitèr obstiterunt, ne excluderentur extranei, nedùm à beneficiis liberæ collationis, vel patronatus Regnicolarum; sed nec etiam à solis patronatibus Regiæ Coronæ, tametsi exhibitione plurium millionum auri recompensatę? Jura illa supposita, divinum, naturale, & humanum, quæ in sententiâ ipsorum Contradictorum repellunt inevitabiliter extraneos à beneficiis, vel erant tunc, vel non erant. Si non erant tunc; nec etiam nunc sunt. Si erant, eccur illa valere non fecerunt? Demùm vel adest ratio excludendi Clericos extraneos à beneficiis Regni Neapolitani, vel non. Si non; quomodo ergò hanc novitatem tanto conatu introducere gestiunt Contradictores. Si adest; cur ea per tot sæcula nunquam fuit posita in usu? De hac profectò intermissione dici posset cuique ipsorum Contradictorum id, quod Joanni Hierosolymitano scribebat D. Hieronymus: *satis multò dormisti tempore; qui post annos tredecim nunc excitatus hæc loqueris* (c). Satis certè ipsi dormierunt, qui non nisi modò, post tam prolixum temporis cursum, pro restringendâ collatione omnium beneficiorum ad solos indigenas, animum intenderunt. Adversus Græcos, qui in Chalcedonensi Synodo satagebant Patriarchalia jura, primumque post Romanum Pontificem locum Archiepiscopo Constantinopoleos obtinere, allegantes decretum Concilii I. Constantinopolitani, generalis I. quod jam ante 80. circiter annos id statuisset; Legati S. Leonis Papæ sic breviter arguerunt: Si Græci, si Episcopus Constantinopolitanus, *annis octuaginta hoc beneficio usi sunt, quid nunc requirunt? Si nunquam usi sunt, quarè requirunt* (d)? Idipsum dicimus nos. Si Domini Contradictores, eorumve Auctores, per mille, & septingentos annos hoc habuerunt, ut excludere possent extraneos ab ecclesiasticis beneficiis, ut quid nunc id requirunt? Et modò adeò irregulari requirunt? Si verò id non habuerunt, quare illud requirunt? Et vim inferendo requirunt? Et non ex gratiâ, sed per abusum potentiæ laicalis requirunt?

(c) *S. Hieron. epist. 61 ad Pammachium.*

(d) *Bellarm. to. 1. de Pontif. l. 2. c. 18. ant finem Thomassin. Vet. & nov. Eccl. discipl. p. 1. l. 1. c. 10. n. 14.*

36. Similiter miratus est Jephte, quod Rex filiorum Ammon, vellet Israelitis per vim auferre terram Amorrhæorum, quam jam à trecentis annis circiter Dei populus possidebat (e), sub prætextu, quod Regnum Ammoniticum jus antiquum super ipsam terram haberet: sicque idcircò est illum fortiter allocutus, quod doceret de interruptione pacificæ possessionis Israelitarum, factâ per illos, quibus terra ipsa sublata fuerat à filiis Israel, & jam possessa per trecentos annos, dicens: *quare tanto tempore nihil super hac repetitione tentasti? Igitur non ego pecco in tè, sed tù contrà mè malè agis, indicens mihi bella non justa. Judicet Do-*

(e) *Glos. in Judicum 11. n. 26. & ibid Testat. qu. 38.*

Dominus arbiter hujus diei inter Israel, & inter filios Ammon (*a*). Sub eodem tramite procedendo, datur nobis aditus eloquendi. Si nos probamus praxim promovendi extraneos quoque cum indigenis, in Regno Neapolitano, praxim inconcussam, pacificam, & nunquam interruptam, *per mille, & septingentos annos*, & ultrà; quare Domini Contradictores, eorumque Auctores nomine Regni (non hoc petentis, quippè cujus Ordines non fuerunt convocati ad instantiam istam deliberandam, prout opus erat) & etiam cum præjudicio Coronæ Regiæ, atque Regis, cujus libertas imminutionem patitur respectu, ad beneficia Regii patronatus; quare inquam, excludendos esse à beneficiis extraneos conniruntur? Et si hoc autumant esse de jure divino, naturali, & humano; cur id per septemdecim secula non habuerunt, & tanto tempore nihil super hac petitione prævaluerunt? Igitur non Ecclesia Dei peccat in eos, sed ipsi *contra illam malè agunt, indicentes illi bella non justa*. Sed quæso Domini Contradictores *attendite ad petram, undè excisi estis* (*b*). Mementote vos esse Ecclesiæ Dei filios, & Romanę Ecclesiæ vassallos: ideo per vos *præceptis Apostolicis non durâ superbiâ resistatur, sed per obedientiam, quæ à Sanctâ Romanâ Ecclesiâ, & Apostolicâ auctoritate jussa sunt, salubritèr impleantur, si ejusdem Sanctę Dei Ecclesię, quæ est Caput vestrum, communionem habere desideratis* (*c*). Nimium improvidus, nimium est perniciosus conatus vester: Deo injuriosus, Ecclesiæ præjudicialis, Regno, ac Regi vestro damnosus, Præsulibus, Magnatibus, Clericis tandem, ac laicis beneficiorum, vel collatoribus, vel patronis, in Regno ipso consistentibus, exitialis: quibus si libertatem pristinam detrahere concupiscitis; profectò vobis injuriam non contemptibilem irrogatis.

37. Et quoàd Sedem Apostolicam, quam eâdem libertate contenditis denudare, certè vos *illi facitis præjudicium, de quâ nec vobis, nec cuilibet mortalium licet facere judicium* (*d*). *Cathedra quid tibi fecit Ecclesię*, inquiebat D. Augustinus adversus literas Petiliani. *Quid deliquit Sancta Romanorum Eccclesia, ut adversus eam linguam suam* ejus acuant impugnatores, scribebat Stephanus PP. VI. ad Imperatorem Basilium (*e*). Idipsum, & nos vobis amico animo, idque gratè suscipite, denuntiamus, Cathedra quid vobis fecit Petri? Quid deliquit Sancta Romanorum Ecclesia, ut ei velitis priscam suam libertatem subtrahere? Ab illâ accipitis honores, Prælaturas, Episcopatus, Cardinalatus, Papatus; & eam suæ libertati permittere detrectatis? Ità ne retribuitis ei mala pro bonis? Ità nè ponitis insidias ejus potestati, quæ vobis adeò liberalitèr sublimiores suas dignitates impertit? Vos, qui tot, & tantis titulis *deberetis dignitatem propriæ venerationis B. Apostolo Petro in nostris temporibus conservare* (*f*)? Jàm tandem ergo amplectimini saniora consilia, & quia sapientis est mutare consilium in melius (*g*), à conatu incæpto desistite. *Quid stabilita Christi manibus cupitis fundamenta subvertere? Quid auribus imperitis illuditis* (*h*)? Quiescat commotio, temperetur calor, conticescant dicteria: & si in vobis *culpam incidisse naturæ est*, sit *diluisse virtutis* (*i*). Stemus super semitas antiquas, uti clamabat Jeremias, nec transgrediamur terminos, quos posuerunt patres nostri (*l*). Terminos, justitiæ innixos, in æquitate locatos, à praxi solidatos, ac per septemdecim, & ultrà sæcula stabilitos: adeoque rebus in primævo esse relictis, *suis terminis contentus sit quisque, nec supra mensuram juris sui affectet augeri* (*m*). Fiat quod semper factum est. Liceat quod semper licuit. Observatur quod semper fuit impræcaricabilitèr observatum. Omnis namque novitas odiosa est (*n*), ac proindè fugienda: nec censendum est invalescere posse illam, quæ Dei Ecclesiam nititur ducere in servitutem. Ecclesia enim, *quę est mater nostra, libera est* (*o*): Vexari potest, turbari potest, potest humanorum conatuum injustis agitationibus inquietari; sed captiva fieri omninò non potest: Semperque libera permanebit, quia libera nata est: ac tali cælitùs patrocinio ditata, ut nunquam contrà eam, nec etiam totus orbis terrarum, sed & nec ipsæ portæ inferi valeant prævalere (*p*). *Habeat* igitur *Deus in Ecclesiâ*

(a) *Judicum cap. 11. num. 36.*

(b) *Isaię cap. 51. n. 1.*

(c) *Anastas. PP. I. epist. ad Anastas. Imper.*

(d) *S. Leo PP. IX. epist. 1. ap. Binium to. 7. Concil p. 2. f. 233.*

(e) *S. August. lib. 2. cap. 51. contr. liter. Petilian. Steph. 6. epist. ad Imper. Basil. apud Bin. to. 7. Concil. f. 130.*

(f) *Valentinian. Imper. epist. ad Theodos. int. præamb. ad Concil. Chalcedon.*

(g) *Leg. nunquam & ibi Gloss. ff. de collat. bonor. Albit. de inconstant. in Judic. in præfat. num 42. Barbos. Axom 55. n. 3.*

(h) *Ennod. Ticinens. contr. Calumniat. Symmachi in Synod. Palmari.*

(i) *S. Ambros. de Apolog. David.*

(l) *Jeremiæ cap. 6. n. 16. Proverb. c. 22. num 28.*

(m) *S. Leo. epist. 84. cap 8.*

(n) *Card. de Luca de Præmin disc. 39. n. 3. & de Regular. disc. 5. n. 3 & disc. 28 n. 8.*

(o) *Petrus Blesens. epist. 124.*

(p) *Matth. cap. 16. num. 18.*

clesiâ suâ principalitèr quod suum est: Habeat Rex, posterior in ordine post Deum, quod sibi à Deo concessum est (*a*): Habeat Regnum, habeatis vos, dilectissimi, vestrique Auctores, quod semper habuistis: vigeatis, floreatis, exultetis, crescatis tandem in mille millia; sed libertati Ecclesiæ nullatenus insidiemini.

(a) Ivo Carnotens. epist.47.

38. Ad hęc recogitate in corde vestro, quod nunquam prosperum finem habuerunt impetus eorum, qui Ecclesiam Dei aggressi sunt impugnare, illius jura violare, ejusdem libertatem infringere. Debent enim Principes, debent privati, honorem præstare Deo, ejusque Ecclesię, quem sibi volunt pręstari à Deo, & Ecclesiâ: videlicet, ut quemadmodum cupiunt sibi jura propria conservari, sic Deo, & Ecclesię sua jura servare non dedignentur (*b*): alioquin gravissimis culpis animam suam illaqueant, & nihilominus irrito semper consilio calcitrant contrà stimulum: simulque Cœleste odium in se contrahunt, & terrena quoque discrimina non evadunt. Timete propterçà Dominum quem metuunt omnes fines terræ, ne fortè virgam furoris sui extendat super vos, Deus ultionum Dominus: cujus si sera est punitio, contingit sępè, ut moram temporis flagelli acerbitate repenset. Pavete proindè, nè propter tantum scandalum, quod excitastis, & vim quam Ecclesiæ libertati per tot annos intulistis, veniant super vos mala, quæ non putatis: ac nè visitet in vobis hoc peccatum *Dominus patiens, & multæ misericordiæ, nullum innoxium derelinquens, qui visitat peccata patrum in filios, in tertiam, & quartam generationem* (*c*). Nos enim, prout possumus, eundem Dominum, cujus misericordię non est numerus, & bonitatis infinitus est thesaurus, enixius deprecamur, ut quælibet infortunia de domo vestrâ, dilectissimi, vestrorumq; Auctorum, benignus avertat. Det vobis cor docile, ut discernere possitis inter bonum, & malum (*d*): benefaciat vobis, & det vobis cor omnibus, ut colatis eum, & faciatis voluntatem ejus, corde magno, & animo volenti (*e*): Adaperiat tandem cor vestrum in lege suâ, & in præceptis suis, & faciat pacem, & reconcilietur vobis, nec vos deserat in tempore malo Dominus Deus noster; qui vivit & regnat in sęcula sęculorum Amen.

(b) Nicol. PP I. epistol. 44.

(c) Numer. cap. 14. num. 18.

(d) 3. Regum cap. 3. num 9.

(e) 2. Machabæorum cap. 1. 3.

FINIS SECUNDI TOMI,

De Libertate Ecclesiæ.

ER:

ERRATA CORRIGE. Tom. I.

Pag.	lin.	Error	Correctio.
4	02	differnut	differunt
5	19	commoveri	commoneri
8	39	Lævitæ	Levitæ
12	34	Plutarcus	Plutarchus
14	36	ntilitatem	utilitatem
	36	æquiparentur	æquiparantur
17	20	pluaas	plures
23	37	Bararanes	Vararanes
47	9	posita est	potita est
54	9	incoluebat	involuebat
72	30	piscis	priscis
93	29	qnarè	quarè
102	36	34	25
110	22	Antiocheum	Antiochenum
113	5	lascinus	lascivus
121	22	probabilissimum	quippe certum
	23	vel ninil, vel parum	diverso modo
	24	&	at
122	26	fecit	fuit
129	1	securili	scurrili
	29	& 3. ad	& 3.
130	12	Carbonensis	Narbonensis
137	19	Archiepiscopus	Episcopus
148	29	Arelatensibus	Aurelianensibus
149	20	illum	illud
151	48	Episcopus	Episcopis
153	50	Nacerinam	Nucerinam
160	52	Concilio	consilio
162	1	inter est	interest
163	42	eollatio	etiàm
172	2	legatorum	Legatorum
	37	Sæculi,	Sæculis
173	3	nec; dedit	neci dedit,
181	42	Ustrenuus	strenuus
	53	Hicrosolimitana	Hierosolymitana
188	2	Jamquà	Jamquè
195	5	illois	illos
197	22	Cathalogum	Catalogum
	50	propinguis	propinquis
198	34	vi	in
199	21	nullos	nullas
206	7	Antistes	Antistites
211	10	prostensum	protensum
212	48	Ussuncassanes	Vararanes
214	45	eollati	collati
	52	gratiam	gratià
215	5	Vosmatiensi	Vvormaciensi
220	26	parentibus	petentibus
	33	sicuti	sicubi
221	30	mensurum	mensuram
231	23	Lotaringiæ	Lotharingiæ
235	5	Celaber	Calaber
238	31	præscribitur	præscribit
	34	10	14
	51	fit	sit
265	17	coniecrare	consecrare
269	47	sit alis	si talis
	25	Tullemsi	Tullensi
280	9	susceptionem	suspensionem
281	23	Palatina	Platina
282	23	Apostoli	Apostolici
286	51	cogitaret	cogitare
295	31	perducat	perdurat
305	18	urium	Jurium
306	37	titulut	titulus
	31	oh sui	ob sui
308	6	argumentativum	augumentativum
314	5	celebrarentur	celebraretur
315	13	Prrimate	Primate
334	34	Luciensei	Lucenses
336	20	fusioii	fusiori
339	25	Bebiensem	Bobiense
	27	Episcopale	Episcopali
	33	affectus	effectus
341	3	sensuit	sensui
	29	egeois	egenis
350	31	Tisberium	Tiberium
351	23	&	ut
356	21	S. Banis	S. Bavonis
	46	epilonator	epilogator
362	13	licitar	licita
	30	dimittas	dimittat
364	40	vobis	urbis
265	41	prciæpuum	præcipuum
368	5	Tolosanam	Tolosanum
370	14	Britantiam	Britanniam
373	30	præfeci	præfici
	42	rarum	harum
	34	Christiani	Episcopi
381	35	propheta	prophetia
585	47	Ecclesiastica	Ecclesiastica beneficiâ
386	12	reluctantium	reluctantiam
	12	est oto	est voto
	15	Retomagensi	Rotomagensi
387	42	concurri;	, concurrit
391	15	optimet	optimè
	48	fatura	futura
496	33	uctoritas	auctoritas
397	17	Romane	Romanæ
401	48	edire	edere
402	29	mutuo	mortuo
403	39	quin	quià
407	14	solo non procul	solo procùl
	30	vostra	nostra
408	5	Promovendnrum	Promovendorum
	34	stumenis	Strumensis
409	48	& post	& antè
418	21	ripudians	tripudians
	48	Nildebertus	Hildebertus
419	20	vobis	votis
420	19	Claromonensi	Claromontensi
425	31	thecnis	technis
	46	Rodulphus	Radulphus
428	1	dogmatæ	dogmate
433	14	viro	viri
435	31	descuit	descivit
442	2	tuo	suo
444	28	Aurelienensi	Aurelianensi
446	10	ecclesiastica	ecclesiasticæ
447	4	accellere	avellere
	25	Hericus	Henricus
456	39	viri	viris
464	51	esse de gremio	esse indigenam
467	15	Romanis	Romani
468	12	promovit	promeruit
470	5	pœne	penè
	18	Sebaudo	Sabaudo
473	1	haberi	habere
474	12	recipit	recepit
478	27	infudit	infundit
483	25	exortum	extortum
484	31	obsidium	obsidionem
485	12	perjura	perjuria
	18	ubi	ibi
489	35	adherant	aderant
494	20	Regium	Reginum
505	1	privilegium	privilegia
707	6	integrà	introductà
	15	exraprovincialis	extraprovincialis
	37	sicque	sique
516	53	& sit	& sic
520	37	dignor	digniore
524	6	incumbans	incumbebant
525	3	& quoàd	& quod
526	14	videbis bic	hic
	48	donatorii	donatarii
	52	limite	limine
	53	donationis	dotationis
527	5	quandocumque	quomodocumque
	35	admittere	admittente
552	18	dissimulas	dissimulans
556	29	privilegii,	privilegiis
561	46	tamen res	tamen tres
567	7	proculdubio	distante

Alios minutiores errores benignus Lector ex se ipso corriget.